

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

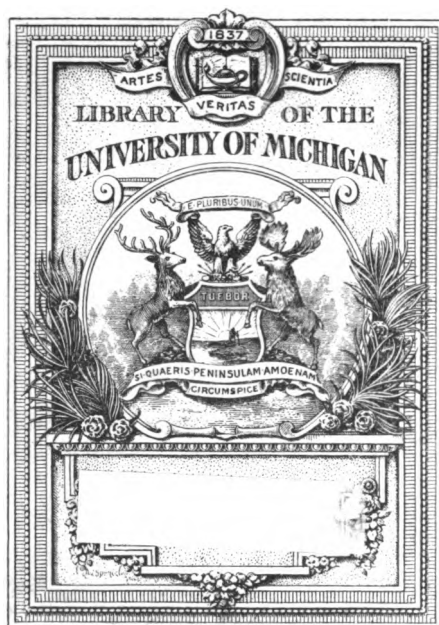
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

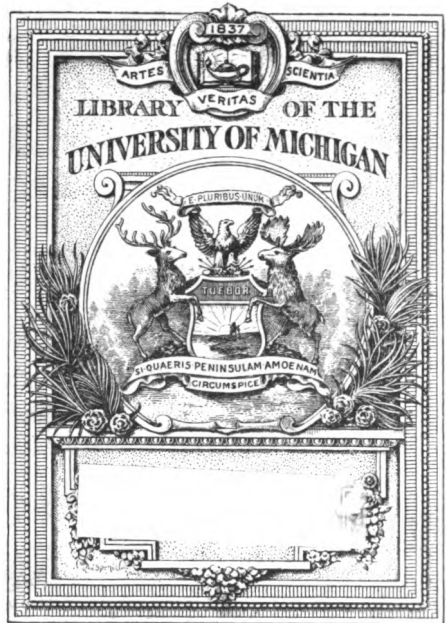
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

880.8
TR47
W24

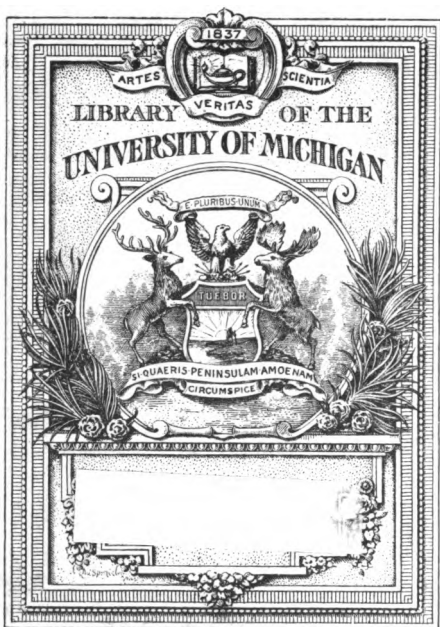

21.1.1.1

880.8

R47

W24

51 1

27. 7.

880.8

TR 4 7

W 24

RHETORES GRAECI

EX

127295

**CODICIBUS FLORENTINIS
MEDIOLANENSIBUS MONACENSIBUS NEAPO-
LITANIS PARISIENSIBUS ROMANIS VENETIS
TAURINENSIBUS ET VINDOBONENSIBUS**

EMENDATIORES ET AUCTIORES EDIDIT

**SUIS ALIORUMQUE ANNOTATIONIBUS INSTRUXIT INDICES LOCUPLE-
TISSIMOS ADIECIT**

CHRISTIANUS WALZ

PROFESSOR TUBINGENSIS.

V O L. II.

STUTTGARTIAE ET TUBINGAE

s u m t i b u s J. G. C O T T A E.

LONDINI

apud BLACK, YOUNG et YOUNG. Tavistock Street.

LUTETIAE

apud FIRMIN DIDOT.

MDCCCXXXV.

TUBINGAE, typis Hopferi de l' Orme.

DE SCHOLIASTIS APHTHONII.

Aphthonii Progymnasmata non minus frequentes, quam Hermogenis Rhetorica, commentatores invenerunt. Quorum quidem antiquissimi, quamvis incertae aetatis sint, Geometra et Sardeon, aetatem non tulerunt, sed numerosa ex commentariis eorum excerpta servavit Joannes Doxopater. Ex iis vero, qui ad nostram aetatem pervenerunt, tres ab iisdem, quorum commentarios ad Hermogenem edidi, auctoribus, ni fallor, compositos, edendos censui.

I. Primo loco posui eum, quem Aldus secundo Rhetorum Graecorum Volumini tredecim foliis pagina destitutis praefixit. Renouardus, in egregio, quem de Typographia Aldina scripsit, libro Phoebammonem commentarii hujus auctorem nominat, idque quinque Bibliothecae Regiae codicibus comprobari dicit: sed confundit vir praestantissimus *Σχόλια περὶ σχημάτων ῥητορικῶν*, primo Rhetorum Graecorum tomo p. 588—593. contenta, quae consensu codicum Phoebammoni adjudicanda sunt, cum scholiis in Aphthonium. Westermannus in historia eloquentiae Graecae p. 233. Doxopatrum auctorem esse putat, in errorem inductus ab Angelo Politiano, qui in Miscellaneorum capite LV. Doxopatri scholia in Aphthonium laudat. Sed cum exemplum de syllogismo Crocodilite a Politiano allatum neque in scholiis Aldinis neque in Doxopatri Homiliis legatur, probabile mihi videtur, Politianum locum e Sopatri commentario ad Hermogenis status (T. IV. v. 154, 26. nostr. Ed.),

*

ubi de Crocodilite agitur, in animo habuisse, eumque commentarium eodem errore ad Aphthonium retulisse, quo Rhetorum Aldinorum Volumen alterum saepius in Bibliothecarum catalogis sub scholiorum in Aphthonium nomine consignatum est. Equidem Maximum Planudam scholiorum horum auctorem esse puto, nam ei, quem Planudae viadicavi, commentario in Hermogenem constanter in codicibus praemittuntur, et eandem expositiones longiores contrahendi rationem prae se ferunt: sed cum libris adespotis non nisi codicum auctoritate nomina dare soleam, eaque hoc loco destitutus sim, nullum auctoris nomen in fronte posui.

Aldus Scholia haec ex duobus commentariis diversis composuit. *Προλεγόμενα* enim et *ὄρισμὸς τοῦ καθόλου προγυμνάσματος* in ea, quam in praefatione Tomi septimi descripsi, codicum familia ei commentario, quem tertio loco edidi, praemissa sunt, interpretatio ipsa vero numerosa illa, ex qua Maximi Planudae Scholia ad Hermogenis Rhetoricam edidi, codicum familia continetur. Sed hoc notasse satis esse censeo, partes ab Aldo consociatas disjungere nolui. *Προλεγόμενα* igitur et *ὄρισμὸν τοῦ καθόλου προγυμνάσματος* ex Codice Farnes. II. E. 5. et Monac. 8. emendavi, cum reliqua parte contbli codicem Mon. 327., et Vindob. 238., qui Aphthonium et Hermogenem una cum scholiis continent. Ex Codice Angelico F. 6. 17. Scholia quaedam minora recepi.

II. Secundo loco posui Joannem Doxopatrum,¹ qui veterum commentatorum copiis in homilias suas receptis in-

1 Ad aetatem Doxopatri, de qua in Prolegomenis Tomi sexti disputavi, definiendam valet aliquid ethopoeia, quae p. 508, 18. legitur: *Τίνας ἂν εἶπῃ λόγους ὁ τῆς βασιλείας ἐκπεσὼν Μιχαήλ, τῶν βασιλείων ἀπελανόμενος*. Respicit enim aperte ad Michaëlem, qui a. MXLI. Ioannis Eunuchi, avunculi sui, opera ad imperium evectus ab officio patris, naves reficientis, Calaphatae cognomen accepit, sed post paucorum mensium

signe edidit specimen, quantum horum hominum valeat loquacitas. Sed magna cum doctrina et bona fide indicatis veterum commentatorum nominibus, labore suo defunctus est Doxopater: ii contra, qui ipsum sequebantur, rhetores summa cum impudentia commentarios ejus ne nominato quidem fonte expilaverunt. Itaque in variis codicibus variae commentationes ex Prolegomenis ejus excerptae inveniuntur. Iriartus in Catal. MSS. Bibl. Matrit. Vol. I. p. 442—445. Trophonii, cujus aetas incerta est, Rhetoricam edidit, quae nihil aliud est, quam excerpta ex Doxopatri Prolegomenis p. 83, 6—118, 20. in brevius contracta. Eadem sine auctoris nomine in Codicibus Parisinis 2916. [Par. 1.] 2984 [Par. 2.] et 2985 [Par. 3.] et Ambrosianis B. 100 et B. 101. continentur. Alia eorum pars p. 120, 10—134, 4. in iisdem Codd. Parisinis, Ambros. B. 100. et Taurinensi 77. continetur. Aliam partem p. 114. sq. expilavit Anonymus, qui T. V. p. 605. editus est. Eodem modo commentarii Doxopatri ab aliis expilati sunt.

Codex Vindobonensis, ex quo has homilias descripsi, gerit numerum XV. Hunc ex Mediceo LVII, 5. descriptum esse, apparet ex lacunis quibusdam, quae ad caput primum p. 145. sq. utrisque codicibus communes sunt, ita quidem, ut verba quaedam, in Mediceo atramenti maculis tecta, in Vindobonensi spatio albo relicto omissa sint.

III. Tertius, quem edidi, commentarius ab eodem auctore, qui commentarium ad Hermogenem tomo VII. contentum composuit, profectus esse videtur: nam non modo in eadem codicum familia constanter invenitur, sed etiam p. 647, 27. scholiorum suorum ad Hermogenis Ideas mentionem facit auctor, quem satis antiquum esse jam vetustas codicum

spatium seditione atroci solio depulsus est, jaectura aut vitae aut oculorum proposita. Cfr. Gibbon History of the decline and fall of the Roman empire c. XLVIII. Ex hoc igitur apparet, aetatem Doxopatri ante seculum undecimum medium nullo modo poni posse.

Parisinorum 1983 et 2977, seculo X scriptorum, pervincit. Praeter exempla poëtica nihil cum praecedentibus commune habet, et suo more progymnasmatum doctrinam explicat.

IV. Ex hoc et Doxopatro ea scholia, quae in codicibus Paris. 2984, 2985, 2986. continentur, ita consuta sunt, ut auctore nunquam nominato modo Doxopatri modo Anonymi fragmentum receptum, eaque paucis verbis ex propria penu interjectis conglutinata sint. Specimina quaedam horum codicum dedi ad p. 128 — 134 et p. 565 — 576. sed rem ad finem usque persequi neque sustinui, neque operae pretium esse duxi.

V. Rationem simpliciore sed non minus turpem iniit is, qui „*Ἐτερα σχόλια εἰς τὰ τοῦ Ἀφθονίου προγυμνάσματα*,” quae codice Vaticano 108 continentur, composuit. Cupidus novi aliquid ex copiis Vaticanis inveniendi commentarium istum non nimis longum a capite ad calcem examinaui, sed paucis fragmentis exceptis omnia ex Doxopatro nomine ejus ne semel quidem indicato exscripta deprehendi. Futile hoc opusculum tanto cum stupore confectum est, ut idem scholium non raro bis, primo mutilum, deinde integrum receptum sit: compiler vero nihil aliud fecit, quam quod pannis, a Doxopatro abruptis σημείωσαι δὲ praefigeret, vel Doxopatri verba ἰστέον δὲ in σημείωσαι δὲ mutaret. Ea quae e Doxopatro non sumpta sunt, ex parte consentiunt cum scholiis minoribus, quae in Codice Farnes. II. E. 5. in spatio inter Aphthonii verba et scholia majora interjecto scripta sunt. Ex commentario nr. III, praeter sententiae definitionem nihil hausisse videtur.

Incipit:

Προγύμνασμα ἔστιν ἀσκησις μετρίων πρὸς ἐπιβήρων μειζόνων.

Ὁ μῦθος. Σημεῖωσαι, ὅτι τὰ ἄρθρα τῶν ἐγνωμένων πραγμάτων εἰώθασιν προτάττεσθαι.

Ζητοῦσί τινες, κ. τ. λ. Vide supra p. 145. v. 3—16.

Σημείωσαι, ὅτι διὰ τοῦτο προέταξε τὸν μῦθον, ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους ὄντα, τὸ δὲ διήγημα μετ' αὐτὸν, ὡς τοῦ δικανικοῦ εἶδους, τὴν δὲ χρεῖαν, ὡς τοῦ πανηγυρικοῦ εἶδους οὖσαν ἔταξε τρίτην, ἐπὶ δὲ τῇ τῆς γνώμης προγυμνάσματι πάλιν ἐπανακυκλοῖ, ἣν καὶ προτάσσει, ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους· τὴν δὲ ἀνασκευὴν καὶ κατασκευὴν καὶ τὸν κοινὸν τόπον ὡς τοῦ δικανικοῦ εἶδους, τὸ δὲ ἐγκώμιον καὶ τὸν ψόγον μετὰ ταῦτα, ἃ τινὰ εἰσι τοῦ πανηγυρικοῦ· καὶ ὅτε μὲν καθ' αὐτὸν ὁ μῦθος καὶ αὐτόθι ἄρχεται, τὸ ἐπιμύθιον ὑποταχθήσεται, ὡς μήπω ἡμῶν ἐπόντων, μηδὲ καταδεχομένου τινὸς ἀκροατοῦ τὴν παραίνεσιν· εἰ δ' ἀναμεταξὺ τοῦ λόγου τεθήσεται, ἀνάγκη καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων περαίνοντα τὴν παραίνεσιν, εἰς ἀπόδειξιν ἔστιν ὅτε καὶ τὸν μῦθον παραλαβεῖν, εἴτα συστρέψαντα πάλιν ἀναλαβεῖν καὶ τὸ ἐπιμύθιον.

Μῦθος ὁ τῶν τεττίγων καὶ τῶν μυρμήκων, προκρέπων τοὺς νέους εἰς πόρους, ἐν ᾧ λέγουσιν, ὡς οὐκ ὠφείλει οὕτως ἐπιγράψαι, ἀλλὰ ἀποτρέπων τοὺς νέους ῥαθυμίας. Φασὶ δὲ, ὡς εἰ μὲν ἐνυπῆρχε τοῖς εἰσαγομένοις κ. τ. λ. p. 177, 19—25.

Σημείωσαι,¹ ὅτι τὰ ἐπιμύθια τριχῶς ἐκφέρονται, παραδειγματικῶς, προσφωνηματικῶς καὶ προστακτικῶς· ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἐνθυμηματικὸν καὶ συλλογιστικὸν ποιοῦμεν τὸ ἐπιμύθιον. Σημείωσαι δὲ, ὅταν ὁ μῦθος ὁμολογουμένως ἢ παραινετικός, τότε καὶ τῷ ἐπιμυθίῳ χρησόμεθα προσφωνηματικῶ ἢ παραδειγματικῶ, ὅτε δὲ συμβουλευτικός ἢ, τῷ ἐνθυμηματικῶ.

ΠΕΡΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ.

Ζητεῖται κ. τ. λ. p. 215, 21—30.

¹ Cfr. p. 184, 14.

Ἡ ἔννοια τῆς εὐκρινείας ὡς ἀπαγγελτικὴ καὶ εἰς ἀρχὴν ἀνάγουσα τὸν λόγον· ἐτι δὲ ἐστὶ καὶ συμπληρωτικὴ, ἥ τις τὰ μὲν παρελθόντα ἀναπαύει, τῶν δὲ ῥηθησομένων ἀρχὴν ἔχει, ὡς ἔχει τό· ἔν μὲν δὴ τοῦτο τῆς ἐμῆς ἔστω φιλοσοφίας καὶ τῆς εὐηθείας τὸ πρῶτον. Δεύτερον δὲ, ὃ καὶ μέγιστον, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ μύθου μετὰ τὴν μέθοδον ἔθηκε τὸ παράδειγμα, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ διηγήματος· μετὰ γὰρ τῆς μεθόδου κἀνταῦθα παράδοσιν ἐπὶ τὴν τῆς μελέτης ἔρχεται ἔκθεσιν· ἀλλὰ τὴν μὲν σαφηνεῖαν οὕτω τηρεῖ, τῆς δὲ συντομίας ἐκτός, ἥς ἐστι, ² μὴ παρεκβάσσειν, ἢ ἐπεισοδίοις, ἢ μεταξυλογίαις, ἢ τισι τοιοῦτοις κεχρησθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα μόνον λέγειν, δι' ὧν τὸ προκείμενον ὁλοῦται πρᾶγμα.

Ἐντεῦθεν ἄρχεται τὸ διήγημα· προέταξε δὲ τοῦ προσώπου τὸ πρᾶγμα δι' εὐρυθμίαν καὶ κάλλος τοῦ λόγου.

Σημειῶσαι, ὅτι τὰ προγυμνάσματα εἰς τοὺς λόγους μὲν εὐρίσκόμενα προοίμια οὐκ ἔχουσιν, αὐτὰ δὲ καθ' ἑαυτὰ γινόμενα εὐρίσκεται μετὰ προοιμίων, διὸ καὶ ὁ κοινὸς τόπος δευτερολογία καὶ ἐπιλόγῃ εἰκῶς, ἐν μὲν πολλῶν λόγῳ τιθέμενος χωρὶς προοιμίων τίθεται, αὐτὸς δὲ καθ' ἑαυτὸν γινόμενος μετὰ προοιμίων γίνεται.

Σημειῶσαι, ὡς τὸν τρόπον, ὅπερ ἐστὶ καὶ αὐτὸ ἐν τῶν περιστατικῶν; μηδὲν ἐν τῷ παρόντι διηγήματι παρείληφεν. ³

Ταρσὸν τοῦ ποδός. Ὅσα τὰ σημαινόμενα τοῦ ταρσοῦ; ⁴ τὴν πόλιν, τὸ πλατὺ τοῦ ποδός, τὸ δεκτικὸν τοῦ τυροῦ ἦτοι τὸν καλαθίσκον, καὶ τὸ πλατὺ τῆς κώπης.

² ἥς ἐστὶ in codice non est. ³ Cod. παρείληφθαι. ⁴ Sch. in Ambr. Q. 23. ταρσὸν λέγει τὸ πλατὺ τοῦ ποδός· σημαίνει δὲ πλείονα ἢ λέξις· τὴν τε πόλιν, καὶ τὸν δεκτικὸν τοῦ τυροῦ καλαθίσκον, καὶ τὸ πλατὺ τῆς κώπης.

ΠΕΡΙ ΧΡΕΙΑΣ.

Εὐστόχως. Εὐστοχος ὁ λέγεται, ὅστις ἐν βραχεὶ ἢ ἔργῳ ἢ ῥήματι πολλὴν τὴν διάνοιαν περιέχει καὶ ὀξύτητα, ἢ εὐβουλίαν, ἢ ἐμπειρίαν, ἢ σοφίαν, ἢ τινα ἄλλην ἀρετὴν κατηγορεῖ τοῦ λέγοντος, οὕτω γὰρ εὐρίσκομεν τὰς χρείας, τὰς μὲν τοῦ λογικοῦ μέρους ἡμῶν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν τινα δεικνύοντες, τὰς δὲ τοῦ ἀλόγου, εἴτουν παθητικοῦ, τοῦ θυμοῦ λέγομεν καὶ τῆς ἐπιθυμίας.

Ἀναφέρουσα. Σημείωσαι, διατί εἶπεν ἀναφέρουσα, καὶ οὐκ εἶπεν ἀναφερόμενον· ἢ ὅτι προετίμησε τὸ θηλυκὸν τοῦ οὐδετέρου, ἢ ὅτι ποτὲ μὲν ἀποδίδομεν τὸν λόγον πρὸς τὸ ὀριστὸν, ποτὲ δὲ πρὸς τι τῶν συμπληρωτικῶν, ὡς φησιν Ἑρμογένης· ἐπιφώνημά ἐστι λόγος ἐξωθεν ἐπὶ τῷ πράγματι παρ' ἡμῶν λεγόμενος, ἢ ὅτι χρῶνται τοῦτο τινες ἀδιαφόρως. Καὶ ἰστέον, ὅτι τὰ τῆς χρείας κεφάλαια οὐκ εἰσὶ τῇ ἀληθείᾳ κεφάλαια, οὔτε γὰρ ἐκ νοημάτων καὶ ἐπιχειρημάτων σύγκεινται, αὐτὰ δὲ μᾶλλον ἀναλογοῦσιν ἐπιχειρήμασι καὶ ἐργασίαις, ἐξ ὧν τὰ κεφάλαια. Τὸ γὰρ κεφάλαιόν ἐστι μέρος λόγου ἀπόδειξιν ἔχοντος προκειμένου πράγματος ἐκ νοημάτων καὶ ἐπιχειρημάτων συγκείμενον.

Σημείωσαι περὶ τῆς χρείας, ὡς εἶπερ τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους λέγομεν οὔσαν, οὐδὲν ἥττον ἐστὶ καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἐπαινεῖν ἡμᾶς τὸν εἰρηκότα ἢ πράξαντα τὴν χρείαν, ἄλλως τε δὲ καὶ ἐν ταῖς κατὰ χαριεντισμὸν χρεαίαις οὐ συμβουλευόμεν πάντως τῆς ἐν αὐταῖς ἔχεσθαι παραινέσεως, ἀλλὰ μόνον ἐπαινοῦμεν τὸν εἰρηκότα· ἐν δὲ ταῖς γνώμασι οὐ τὸ ἐπαινεῖσαι τὸν εἰρηκότα τοσοῦτον σκοπὸν ἔχομεν, ὅπου οὐδὲ ἐμφανίζεται ὅλως ἐν αὐταῖς τὸ εἰρηκὸς πρόσωπον, ὅσον τι προτρέψαι τὸν

5 Cod. εὐστοχία. Id. Sch. Ambros. εὐστόχως δὲ λέγεται, ὅστις usque ad ἄλλην ἀρετὴν.

ἀκροατὴν, τῆς ἐν τῇ γνώμῃ ἔχεσθαι συμβουλῆς, ὥστε λοιπὸν ἡ γνώμη τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους ἐστὶ, καὶ διαφέρει καὶ κατὰ τοῦτο τῆς χρείας.

Ἀλλ' ὅσα ὁ περὶ τῆς παιδείας ἐφιλ. Ἐπὶ θαυμασμῷ ἐνταῦθα καὶ οὐκ ἐπὶ σχετλιασμῷ, ἅτινά εἰσιν ἀμφότερα τοῦ ἀληθινοῦ καὶ ἐνδιαθέτου λόγου· καὶ τοῦτο ἐστὶν ἡ καλουμένη συμπλήρωσις κ. τ. λ. p. 278, 11—19. Deinceps sequitur p. 279, 28 — 281, 7.

ΠΕΡΙ ΓΝΩΜΗΣ.

Τὴν γνώμην φασὶν εἰρησθαι ἀπὸ τοῦ πίστιν καὶ γνῶσιν ἐμποιεῖν τοῦ προκειμένου, οὗ χάριν παρείληπται. Cfr. p. 593, 9.

Ἐν ἀποφάνσεσι. Σημειῶσαι, ὅτι ὁ Γεωμέτρης τὸ ἀποφαντικὸν ἕτερόν τι λέγει παρὰ τὸ περιεκτικὸν κ. τ. λ. p. 298, 11 — 22.

Τὸ μὲν ἀπλοῦν, τὸ δὲ συνεζευγμένον. Σημειῶσαι, ὅτι ἡ δύο καὶ πλείους ἀποφάσεις ἔχουσα ὁμοειδὲς γνώμῃ, κ. τ. λ. p. 299, 12 — 300, 1. Deinceps sequitur p. 308, 8 — 23. p. 311, 19, — 22.

Σημειῶσαι, ὡς τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου διττοῦ ὄντος, τοῦ ἐνδιαθέτου λέγω καὶ τοῦ προφορικοῦ, διαιρεῖται ὁ προφορικὸς εἰς εἶδη πέντε, εἰς τὸ ἀποφαντικόν, εἰς τὸ κλητικόν, εἰς τὸ προστακτικόν, εἰς τὸ εὐκτικόν, εἰς τὸ ἐρωτηματικόν· δηλον δὲ ἐντεῦθεν, αἱ γὰρ ψυχικαὶ δυνάμεις ἢ γνωστικαὶ εἰσιν ἢ ζωτικαί, καὶ εἰ μὲν γνωστικαὶ εἰσι, ποιοῦσι τὸν ἀποφαντικόν, ὁ γὰρ ἔχομεν ἐν γνώσει, τοῦτο καὶ ἀποφαινόμεθα· εἰ δὲ ζωτικαὶ εἰσιν, ἢ λόγον λέγονται ἢ πράγματος· ζωτικὰς δὲ φασὶ τὰς ἐφ' ἡμῖν γινομένας ὁρέξεις· ἐν γὰρ τῷ ζῆν ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας τινῶν ὁρεγόμεθα, καὶ εἰ μὲν λόγου ἐφίενται, ποιοῦσι τὸ

6 Ad ννὶ βασιλεῦσι νομοθετῶν. Schol. min. in Cod. Farnes. II. E. 5. adnotant: Δημόνικον ἢ Δημοκλέα αἰνίττεται.

ἐρωτηματικὸν, ἐν γὰρ τῷ ἐρωτᾷ ἀποκρίσεων ὀρέγονται, ἡ δὲ ἀπόκρισις ἐστὶ λόγος, εἰ δὲ πράγματος ἐφίενται, ἡ τῶν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ εἰ μὲν αὐτοῦ, ποιουσι τὸν κλητικόν, ἐν γὰρ τῷ εἰπεῖν, „Τεῦχε φίλη κεφαλῇ,“ αὐτὸ τὸ πρόσωπον καλεῖ, ἅπερ ἐστὶν ἐνταῦθα τὸ πρᾶγμα· εἰ δὲ τῶν ἀπ' αὐτοῦ, ἡ μείζονος δεῖται προσώπου, ἡ ἐλάττονος· καὶ εἰ μὲν μείζονος, ποιεῖ τὸν εὐκτικόν, εἰ δὲ ἐλάττονος, τὸν προστακτικόν· αἱ τοίνυν γινώμει κατα τὸ ἀποφαντικὸν εἶδος γίνονται.

Οὐ μετελάμβανεν ἄδειαν. Περιττὸν ἐνταῦθα ἡ μετὰ πρόθεσις, κ. τ. λ. p. 313, 16—26.

Ἐπεὶ εἶπεν ἐν τῷ ἀπὸ τῆς αἰτίας κεφαλαίῳ, ὅτι διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θέογνις δεῖν τὸν πένητα ἐθέλειν μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἐν αἰσχύνῃ, διότι εἰ συζῶν πενία πάντα δρᾷ τὰ χαλεπὰ, ὥφειλεν εἰπεῖν ἐκ τοῦ ἐναντίου, οὐ μὴν οἱ πενίας ἀπηλλαγμένοι τοιαῦτα, ἅπερ ἐστὶν ἐναντία, πάντα δρῶσι τὰ χαλεπὰ· οὕτω γὰρ ἂν καθαρῶς ἐφαίνετο λέγων κατὰ τὸ ἐναντίον, νῦν δὲ οὐκ εἶπεν οὕτως· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν· οὐ μὴν οἱ πενίας ἀπηλλαγμένοι, τοιοῦτον εἶπεν, ἀλλὰ φασιν ἐκφυγεῖν τὸν Ἀφθόνιον τὴν τελείαν ἀρετὴν διὰ τὸ εἰδέναι, ὥς τινες ταύτῃ ἐκπίπτουσι, τὸ καλὸν εἶναι ἐκ τοῦ πλουτεῖν ἔχοντες.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΣΚΕΤΗΣ. ¹

Τὴν τῶν φησάντων διαβολήν. Δεῖ² γινώσκειν,

1 Cod. Farnes. Πόθεν ὀνομάζεται ἀνασκευή· οἱ μὲν φασιν ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἀνασκευαζομένων ἁρμάτων αὐτὴν εἰρησθαι· ὁ δὲ Γεωμέτρης φησὶν, ὅτι ἡ ἀπὸ τούτου, ἡ ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν συντιθεμένων κτισμάτων, ἀναλυομένων δὲ εἰς ἐκεῖνο, ἐξ ὧν περ καὶ συνετέθησαν· ἕτεροι δὲ λέγουσιν, ὅτι, ἐπειδὴ ἡ τοῦ προκειμένου πράγματος βεβαίωσις κατασκευὴ λέγεται, ἔδει πάντως καὶ τὴν ἀνατροπὴν αὐτοῦ καὶ τὸν ἔλεγχον ἀνατροπὴν ὀνομάζεσθαι. 2 Farnes., qui usque ad verba: ἰδίᾳ μελέτῃ ἐποίησεν: cum nostro consentit, post δεῖ inserit δέ.

ὥς εἰ μὲν ἄδοξα εἶη τὰ πρόσωπα, οἷς ἀντιλέγομεν, ἀκρά-
τω χρησόμεθα κατ' αὐτῶν τῇ τραχύτητι, καὶ μάλιστα,
εἰ τῶν σφαλλομένων εἶη ³ περὶ τὴν πίστιν, εἰ δὲ ἔνδοξά
εἰσι καὶ ἐπὶ λόγοις θαυμαζόμενα, παραμυθησόμεθα τὴν
τραχύτητα καὶ οὐ καθαρὰν αὐτὴν ἐξενέγκωμεν, ὥσπερ
καὶ ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῇ ἰδίᾳ μελέτῃ ἐποίησεν. ⁴

Ἀσαφεῖ καὶ ἀπιθάνῳ. Ὡσπερ ⁵ ἐπὶ τῆς χρείας
καὶ τῆς γνώμης τὰ κατασκευαστικὰ τούτων τῶν γυμνα-
σμάτων ἐπιχειρήματα καὶ τὰς ἐργασίας, οἷον τὸ ἀπὸ τῆς
αἰτίας, τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαια ὠνόμασεν, οὕτω
κάνταῦθα τὸ ἀσαφές καὶ τὸ ἀπίθανον κεφάλαια ὀνο-
μάζει, μὴ ὄντα τῇ ἀληθείᾳ κεφάλαια. Κληθεῖεν δ' ἂν,
φησὶ, μᾶλλον οἰκειότερον τόποι καὶ ἀφορμαὶ τινες, ἐξ
ἧν τὰς δυνάμεις τῶν ἀνασκευῶν λαμβάνομεν.

Σημειῶσαι ⁶ καὶ τοῦτο, ὥς ἡ μὲν τῶν φησάντων
διαβολὴ ἀναλογεῖ προοιμίῳ, ἡ δὲ τοῦ πράγματος ἔκθε-
σις διηγῇ, τὰ δὲ ἐξῆς κεφάλαια τοῖς ἀγῶσι, τὸ δὲ
συμπέρασμα τούτων ἐπιλόγῳ.

³ Farnes. εἶεν. ⁴ In Farnes. sequitur: Ἀπρεπὲς ἐστὶ τὸ
αἰσχρὸν πρόξενον, οἷον ἀπρεπὲς ἐστὶ, τὸν Δία ἐρᾶν θνητῆς γυ-
ναικὸς, τῆς Ἀήδας ἢ τῆς Δανάης· ὁ δὲ Γεωμέτρης οὐκ ἐκ τοῦ αἰ-
σχροῦ μόνον γίνεσθαι λέγει τὸ ἀπρεπὲς, ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἄδοξον
καὶ ἀναξίου, ὥσπερ εἴ τις τὸν θεὸν ὑπνοῦν λέγει, ἢ ἀμελεῖν ἢ κο-
πιᾶν. Κατὰ τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἀνασκευάσομεν ἐκεῖνο τὸ μέρος
τοῦ κατὰ ῥόδον διηγήματος, τὸ λέγον, ὅτι ἦρα ἡ Ἀφροδίτῃ τοῦ
Ἀδωνίδος, καὶ ὁ Ἄρης ἀντίρρα τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ὅτι ζηλότυπος
ἦν ἡ θεός.

⁵ Haec usque ad verba: ἀνασκευῶν λαμβάνομεν
Farnes. non habet.

⁶ Farnes. ἡ μὲν τῶν φησάντων διαβολὴ
προοιμίῳ ἀναλογεῖ· θεὸν γὰρ ἦν, καθάπερ ἐπὶ τῶν προλαβόντων
προγυμνασμάτων προκαταρκτικαὶ τινες ἐπινοοῦνται ἔννοιαι, οὕτω
καὶ ἐνταῦθα μὴ τυφλῶς (non liquet in codice hoc adverbium)
ἐμβάλλειν, ἡ δὲ τοῦ πράγματος ἔκθεσις διηγῇ ἀναλογεῖ, τὰ δὲ
ἐφεξῆς κεφάλαια τοῖς ἀγῶσι. Reliqua, τὸ δὲ συμπερ. τούτων ἐπι-
λόγῳ desunt.

Ἀδυνάτω. Τὸ ἀδύνατον p. 327, 22—28. Tum Farnes. addit: κατὰ τὸ ἀδύνατον οὖν ἀνασκευάσομεν τοῦ κατὰ ῥόδον διηγήματος ἐκεῖνο τὸ μέρος, τὰ λέγον, ὅτι τὸ κατὰ ῥεῦσαν αἷμα τοῦ τραύματος τοῦ ποδὸς τῆς Ἀφροδίτης· ἀδύνατον γάρ, ἐνὸς ῥόδου βαφέντος, ἅπαντα τὰ ῥόδα βαφῆς τοῦ αἵματος μετενεγκεῖν.

Ποιηταῖς μὲν ἀντερεῖν. Τὸ προοίμιον ἐξ ὑπολήψεως, ἐκ τοῦ τὸν ἀντιλέγοντα τοῖς ποιηταῖς, τόπον ἔχοντα κατηγοροῦ παραιτεῖσθαι τρόπον τινὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ποιητὰς ἔχθραν, διὰ τὴν ὑπεροχὴν αὐτῶν, καὶ λέγειν, ὅτι αὐτοὶ εἰσιν οἷοι τῆς εἰς αὐτοὺς ἡμῖν ἀντιλογίας.

Ποιητῶν πάντων μὲν. Τοῦτο κατασκευῇ κ. τ. λ. p. 333, 25—28.

Σημείωσαι ἐν τῷ παρόντι προγυμνάσματι, πῶς οὐ φυλάττει τὴν τάξιν τῶν κεφαλαίων, ἣν ἐν τῇ μεθόδῳ παρέδωκεν· εἰ δέ τις εἴπῃ κ. τ. λ. p. 338, 3—21.

Ἄλλ' ὑπὸ γῆν ἢ παῖς. Ἡδύνατο ⁷ *κάνταῦθα* τὸ ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου λαβεῖν ἐπιχείρημα· ὁ δὲ τοῦτο παρίδων, ὁ Ἀφθόνιος, διὰ τὸ λίαν εὐδηλον, ἢ καὶ διὰ τὸ σπεῦδειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν τῶν λοιπῶν κεφαλαίων ἔνδειξιν τὴν ἀπὸ τοῦ ἀπιθάνου μᾶλλον ἰσχυρὴν ἐνέφηγεν, εἰ καὶ τινες ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου καὶ ἀνακολούθου μᾶλλον ἐπέγραψαν.

Πῶς ἦρα θεός. Ἐντεῦθεν ἄρχεται κ. τ. λ. p. 344, 4—17. Tum sequitur p. 345, 5—23.

Ἄνδρες γυναικῶν ὑπερέχουσι. Τοῦτο ἐργασία ἀπὸ τοῦ μικροτέρου. Ἴσθι δὲ, ὅτε μὴ κείται πρότασις ἐν τῷ κεφαλαίῳ κ. τ. λ. p. 346, 10—22.

⁷ Contracta sunt ex p. 340, 28 seq.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΚΕΤΗΣ.

Ὁ ποιηταῖς ἀντερῶν. Ἡ πρότασις τοῦ προοιμίου ἐξηγήνεται σεμνῶς κ. τ. λ. p. 360, 29 — 361, 10.

Δάφνη φησὶ γῆς προῆλθε καὶ Λάδωνος. Τοῦτο οἱ μὲν παλαιοὶ τῶν ἐξηγητῶν ἐκ τοῦ σαφοῦς εἶπον εἶναι τὸ κεφάλαιον, ἄλλοι δὲ πάλιν τὴν μὲν πρότασιν εἶπον εἶναι τοῦ σαφοῦς, τὴν· τί τοῦτο πρὸς θεῶν· τὰ δὲ ἐξῆς κατασκευὴν ἐκ τοῦ δυνατοῦ· τῷ δὲ Γεωμέτρῃ ἐκ τοῦ δυνατοῦ εἶναι δοκεῖ τὸ ὅλον κεφάλαιον.

Τί τούτων πρὸς θεῶν ἄπιστον.⁸ Ἡ ἔννοια ἀφελής, τὸ γὰρ εἰς ὕρκον ἀνάγειν τὸν ἀντίδικον, ἢ ὄντιναοῦν, ἔννοια ἀφελής ἐστίν, ἡ δὲ πρὸς δηλοῖ τὴν ἐγγύτητα, καθὰ ἐγγὺς ἡ ἀκοή τῶν θεῶν. Sequitur p. 362, 19 — 23.

Τὴν ὄψιν προεῖχε. Σημείωσαι τὸ παρὸν μέρος τοῦ διηγήματος, ὅπερ κατασκευάζει διὰ τοῦ πιθανοῦ· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ, καὶ τὴν ὄψιν προεῖχε τῶν ἄλλων. Ἐν τῇ ἀνασκευῇ οὐκ ἀνεσκευάσιν ὁ Ἀφθόνιος, ἐπεὶ μὴδὲ ἀφορμὰς αὐτῷ τοῦ εἰς ἀνασκευὴν ἐπιχειρήματος παρεῖχεν.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΩΜΙΟΥ.

Σημείωσαι, ὅτι ἐξ ὄντων τῶν περιστατικῶν, προσώπου, πράγματος, χρόνου, τόπου, τρόπου, αἰτίας, διατὶ τὰ δύο μόνον φησὶ δεῖν ἐγκωμιάζειν, τὴν δὲ αἰτίαν καὶ τὸν τρόπον οὐ λέγει ὑποπίπτειν τῷ ἐγκωμίῳ ἢ τῇ ἐκφράσει· εὐλόγως· τὸ μὲν γὰρ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος καθ' ἑαυτὰ εἰσιν, ἡ δὲ αἰτία καὶ ὁ τρόπος καθ' ἑαυτὰ μὲν οὐκ εἰσὶ, τοῖς πράγμασι δὲ συναναφαίνεται. Ἔστι δὲ ὅτε τυχὸν μὲν καὶ καθ'

8 cfr. p. 361, 11 sqq.

ἐαυτήν, μάλιστα δὲ, ὅτε διὰ ταύτης καὶ τὸ πρᾶγμα πως ἐπαινοῦμεν καὶ τὸ πρόσωπον. Σημειῶσαι δὲ καὶ τοῦτο· ὅτι τὸ ἐγκώμιον κ. τ. λ. p. 415, 13—24.

Τιμᾶν ἄξιον. Ἀνσὶ προοιμίοις κ. τ. λ. p. 436, 5—19. Sequitur p. 437, 10—17. p. 438, 10—18.

Μετὰ τὰ διττὰ προοίμια καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ γένους ἦκει διαίρεσιν, πλὴν οὐ τελείως ἐπέρχεται ταύτῃ, καθώ-
σπερ ἐν τῇ μεθόδῳ διεῖλεν, ἵνα μὴ μείζονα ἢ καὶ εἰσαγω-
γὴν φαίνεται τὴν μελέτην ποιούμενος, καὶ ὅτι οὐ πάντα ἐν πᾶσιν ἀναγκαῖα ἐμπίπτειν, ἀλλὰ τὰ ἐγχωροῦντα, ὥσπερ καὶ ὁ Θεολόγος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τῷ εἰς τὸν μέγαν Βασι-
λειον τὸ παρὸν κεφάλαιον διαιρῶν τῷ μὲν ἀπὸ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς πατρίδος οὐ χρῆται, μόνον δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων καὶ τῶν πατέρων. Sequitur p. 439, 24—440, 2. 440, 22—441, 11.

Ἀλίσκ. μὲν ἐγνωσταὶ Πλάταια. Ἱστορία. Ἡ Πλάταια συμμαχίς ἦν Ἀθηναίων· ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ Πελοποννησίων, ὥστερον δὲ ἰάλω ὑπ' αὐτῶν. Λέγει μὲν καὶ περὶ τῆς πολιορκίας αὐτῆς ὁ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς συγγραφῆς· ἐν Ναυπάκτῳ κ. τ. λ. p. 441, 22—442, 5.

ΣΟΦΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

Σοφίαν¹ εὐτυχὲς μὲν λαβεῖν — — ἀδύνατον. Σημειῶσαι, ὅτι νόμος ἐστὶ τοῖς ἐγκωμιάζουσι, μεί-

1 Cod. Farnes. Τὴν σοφίαν ἐνταῦθα οὐ τὴν γνῶσιν, ἀλλὰ τὴν φρόνησιν ἐκληπτέον· λέγεται γὰρ σοφὸς οὐ μόνον ὁ λόγων ἔχων ἱκανὴν πείραν, ἀλλὰ καὶ ὁ τῇ γενικῇ ἀρετῇ τῇ φρονήσει καλ-
λωπιζόμενος. οὕτω γὰρ καὶ σοφὸν βούλευμα τὸ συνετὸν λέγομεν· ὅτι δὲ καὶ σοφίαν ἐνταῦθα ὁ Ἀφθόνιος καλεῖ τὴν φρονήσιν, δῆλον ἐξ ὧν ἐγκωμιάζει αὐτὴν καὶ λέγει· ἢ τε γὰρ τοῦ Κύκλωπος πήρω-
σις καὶ τὰ λοιπὰ φρονήσεως μᾶλλον φαίνονται· ἢ, ἢ γνώμης. Εἰ

ζονα τοῦ οἰκείου λόγου ὁμολογεῖν ἀεὶ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, ὡς καὶ ὁ Δημοσθένης ὥδὲ πως λέγει ἐν τῷ ἐπιταφίῳ αὐτοῦ· „ἐπειδὴ τοὺς ἐν τῷδε τῷ τάφῳ κειμένους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐν τῷ πολέμῳ γεγεννημένους ἔδοξε τῇ πόλει δημοσίᾳ θάψαι, καὶ προσέταξεν ἐμοὶ τὸν νομιζόμενον ὑπὲρ αὐτῶν λόγον εἰπεῖν, ἐσκόπουν, ὅπως τοῦ κατ' ἀξίαν τύχῳσι, σκοπῶν δὲ ἐν τι τῶν ἀδυνάτων εὐρίσκον ὄν.“ Sequitur p. 450, 21 — 451. 5.

Σημειῶσαι, ὅτι ἀπὸ τῶν τιμιωτέρων κατὰ τὴν τῶν θεῶν τάξιν ἀρξάμενος ὁ σοφιστής καὶ ἐπὶ τὰ ἐπιδεέστερα κατ' ὀλίγον πρόεισι· σοφία μὲν γὰρ, ὡς ὑπερέχουσα κ. τ. λ. p. 453, 24 — 454, 5.

Ἦγεῖται τοῖς πλέουσιν· ἢ Ἀττικῶς ἀντὶ τοῦ πλεόντων, ἢ ὅτι τὸ ἡγεῖται ἀντὶ τοῦ οὐκ ἄρχει, οὐκ ἐπιστατεῖ, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ· τὴν διὰ θαλάσσης αὐτοῖς πορείαν δείκνυσιν. ἐγκωμιάσας ὁ σοφιστής τὴν σοφίαν ἀπὸ τῶν οἰονεὶ προγόνων αὐτῆς τῶν θεῶν, νῦν καὶ ἀπὸ τῶν ἡρώων ² ἐγκωμιάζει, οἵτινες πατέρων ἔχουσι τάξιν· εἰ δὲ καὶ ἔστι καὶ τῆς σοφίας ἀνατροσὴ, καὶ παρὰ τοῖς θεοῖς ἢ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία καὶ μάθησις, ἀλλ' ὅμως παρῆκεν ὁ σοφιστής, τὸ ἀπὸ ταύτης αὐτὴν ἐπαινέσαι.

ΨΟ-

δὲ τις πάλιν ἀδιάφορα ταῦτα νομίζει, φρόνησιν καὶ γνῶσιν, ἴστω, μὴ ὀρθῶς τοῦτο ὑπολαμβάνων, ἢ μὲν γὰρ φύσεώς ἐστι δῶρημα, ἢ φρόνησις, τὴν δὲ γνῶσιν ἐκ προαιρέσεως ἔχομεν· διὸ καὶ πολλοὺς ὁρῶμεν φρονίμους μὴ περὶ λόγους εὐδοκιμεῖν, καὶ πάλιν πλείονας λόγων μὲν ἱκανὴν ἔχειν πείραν, φρονήσεως δὲ ἀμοιροῦντας. 2 Κοινωνία τοῦ γένους. Cod. Farnes. ὁ νοῦς τοιοῦτος· νῦν μὲν μὴ ὄντες παῖδες θεῶν ὅμως διὰ τὴν σοφίαν λέγονται εἶναι παῖδες θεῶν· εἰ δὲ ἦσαν ἀληθῶς παῖδες θεῶν, τὸ ἐκ τούτου ἐχαράκητιζοντο ἂν, ὅτι ἀναμφιβόλως εἰσὶ καὶ σοφοί.

ΨΟΓΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

Incipit a p. 467, 18—468, 10.

Προῆλθε μὲν γὰρ ἔθνους. "Ορα, πῶς ἐκτελῇ τε ἅμα καὶ κατὰ τάξιν τὴν τοῦ γένους ἐνταῦθα ποιεῖται διαίρεσιν κ. τ. λ. p. 469, 20—470, 4.

Δουλούμενοι χαίρουσιν. Σημείωσαι, τὸ δουλοῦμαι, σημαίνει δύο, ἢ τὸ δούλους ἐξωνέομαι, ἢ τὸ δούλος γίνομαι· συντάσσεται δὲ ἐνταῦθα διπλῶς· ἢ ὅτι οὐ χαίρουσιν ἄνθρωποι, οἱ ἐκ τῆς Πέλλης δούλους ἐξωνήσαντες, ἢ μετὰ τοῦ καὶ συνδέσμου, ἵν' ἔχη ἡ ἔννοια οὕτως, ὅτι οἱ τῆς Πέλλης οἰκήτορες τότε χαίρουσι μᾶλλον, ὅταν δουλωθῶσιν. Sequitur p. 473, 25—35.

ΟΡΟΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΣ.

Incipit a p. 482, 6—27. Sequitur p. 482, 32—483, 24.

Ἀντεξετάζω τὸν Πηλέως πρὸς Ἑκτορα. "Ορα κἀνταῦθα τὸν σοφιστήν· εἰ μὲν γὰρ εἶπεν, ὅτι ἀντεξετάζω τὸν Ἑκτορα πρὸς τὸν Πηλέα, ἐδήλου ἂν τὸ ὑπερέχον τοῦ Ἀχιλλέως, νῦν δὲ μὴ οὕτως ἀλλ' ἐτέρως, εἰπὼν λεληθότως καὶ μεῖζονα τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἑκτορα δείκνυσιν· ἔστι δὲ τῆς δεινότητος αὐτοῦ, ἥγουν τῆς ἐπιτηδειότητος· καὶ μὴν ἡ ἀρετὴ πρᾶγμα ἔστιν, ὃ δὲ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ἑκτωρ πρόσωπα. Πῶς οὖν φησιν, ὅτι ἀρετὴν ἀρετῇ συγκρίναι ζητῶν ἀντεξετάζει τὸν Πηλέως πρὸς Ἑκτορα. Τί γὰρ κοινὸν προσώπων καὶ πράγματι; ἢ οὖν ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ἀντεξετάζω τὴν τοῦ Πηλέως ἀρετὴν πρὸς τὴν τοῦ Ἑκτορος, ἀντεξετάζω τὸν Πηλέως πρὸς Ἑκτορα εἶπεν, ἐκ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον δηλώσας, ἢ ὅτι ὥσπερ τὰς ἀρετὰς σωματοποιοῦμεν πολλάκις, οὕτως ἔστιν ὅτε καὶ τὰ σώματα πρὸς ἀρετὰς μεταβάλλομεν, ὥσπερ κἀνταῦθα τὴν σύγκρισιν Ἀχιλλέως καὶ Ἑκτορος σύγκρισιν ἀρετῆς ὀνομάζει πρὸς ἀρετὴν.

♦ ♦

“Ορα, πῶς παρεῖται ὁ ἀπὸ τοῦ ἔθνους τόπος τῷ σοφιστῇ, ἵνα μὴ κατὰ τοῦτο δεύτερον τοῦ Ἀχιλλέως πολὺν τὸν Ἑκτορα ἀποδείξῃ· ἔστι γὰρ ὁ μὲν Ἑκτωρ κατὰ ἔθνος βάρβαρος, ὁ δ’ Ἀχιλλεὺς Ἕλλη· παρείληπται δὲ ὁ ἀπὸ τῆς πατρίδος καὶ τῶν προγόνων καὶ τοῦ πατρός· καὶ σημείωσαι, ὅτι κ. τ. λ. p. 489, 6. 7. Sequitur p. 486, 9 — 487, 15. p. 489, 26 — 33.

Φύσει τῆς ἀρετῆς ἤγουν αὐτοδιδάκτως, ¹ ὥς ἂν εἴποι τις, ἐπιγίνεται τοῖς παισὶν ἀρετὴ, τοῖς γεννήτορσιν ἐπομένοις καὶ ταῖς ἐκείνων πράξεσι καὶ τοῖς ἡθεσιν ἐνασκούμενοις, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἄλλων ζώων φύσεως γίνεσθαι πέφυκεν. Δίον δὲ εἰπεῖν, τὸν Πηλέως υἱόν, παρῆκε κατὰ ἔθος Ἀττικόν, ἔθος γὰρ τοῖς Ἀττικοῖς, ἐπὶ πάντων τῶν πατρωνυμικῶν τῷ κατ’ ἑλλειψιν σχήματι χρῆσθαι. Σημεῖωσαι δὲ, ὅτι τὸν Ἑκτορα μᾶλλον ὤφειλεν εἰπεῖν ἀντιξετάζω πρὸς τὸν τοῦ Πηλέως, οὐ μὴν ἀντιξετάζω τὸν Πηλέως πρὸς Ἑκτορα· ἔστι δὲ τοῦτο δεινότατον ἔργον, δεικνύντος διὰ τούτου τοῦ σοφιστοῦ τὸ μὴ τὸν Ἑκτορα δεύτερον τυγχάνειν τοῦ Ἀχιλλέως· εἰ μὲν γὰρ εἶπεν, ἀντιξετάζω τὸν Ἑκτορα πρὸς τὸν τοῦ Πηλέως, ἐδήλου ἂν τὸ ὑπερέχον τοῦ Ἀχιλλέως· νῦν δὲ μὴ οὕτως, ἀλλ’ ἐτέρως εἰπὼν, λεληθότως καὶ μειζονα τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἑκτορα δείκνυσιν. Sequitur p. 490, 1 — 12.

Τὸ θεοῖς συνοικεῖν. Τοῦτο περὶ τοῦ Πηλέως εἴρηται, εἶπε γὰρ αὐτὸν συνοικῆσαι τῇ Θετίδι.

Συνδιαιτᾶσθαι τοῖς κρείττοσι. Τοῦτο περὶ τοῦ Δαρδάνου· εἴρηται γὰρ ἀνωτέρω, ὅτι θεοῖς τὸ πρῶην συνδιητᾶτο Δάρδανος.

Τοῖς κρείττοσι. Παλλιλογία τοῦτο· εἰς τὴν αὐτὴν κ. τ. λ. p. 490, 15 — p. 491, 20.

¹ Sumsit hoc ex p. 491, 1. et infra verbotenus repetiit.

ΠΕΡΙ ΗΘΟΠΟΙΑΣ.

Μέμφεται ὁ Γεωμέτρης κ. τ. λ. p. 494, 14 — p. 495, 20. Sequitur p. 496, 3 — 497, 5. tum 497, 10 — 498, 16. p. 504, 15 — 505, 10. 503, 19 — 26.

Σημειῶσαι, ὅτι τὸ προκείμενον εἰς μελέτην τῷ σοφιστῇ γύμνασμα οὔτε προσωποποιῖα οὔτε εἰδωλοποιῖα ἐστίν, ἀλλ' ἡθοποιῖα, οὐδὲ γὰρ κ. τ. λ. p. 505, 21 — 25. Sequitur p. 506, 2 — 7. p. 506, 29 — 507, 7.

Διατὶ εἶπε τὸ, οἷαν ἀνθ' οἷας ἀλλάσσομαι τύχην, διάτι ἅπαις εἰμὶ ἢ πρὶν εὖπαις δοκοῦσα· ἔστι δὲ τοῦτο οἷονεὶ κατασκευὴ τοῦ, οἷαν ἀνθ' οἷας ἀλλάσσομαι τύχην. Ζητοῦσί τινες, ὅτι ἀνθ' οὗτου σκοπὸν ἔχων κ. τ. λ. p. 506, 13 — 24.

Σημειῶσαι τὸ οἷαν ἐνταῦθα σχετλιαστικόν, τὸ δὲ ἅπαις ἢ πρὶν εὖπαις δοκοῦσα κατασκευὴ ἐστὶ τοῦ ἀνωτέρω, φημὶ δὴ τοῦ οἷαν ἀνθ' οἷας ἀλλάσσομαι τύχην, διότι ἅπαις εἰμὶ ἢ πρὶν εὖπαις δοκοῦσα. Sequitur p. 507, 14 — 308, 17.

Προσωποποιῖα κυρίως εἴωθε λέγεσθαι· καθὸ τοίνυν παρατιθέαμεν τοῖς ἀψύχοις σῶμα καὶ φωνὰς ἐνάνθρωπους καὶ ἀνθρωπίνας, οἷον λύχνοις, κλίναις, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐκείνο παρὰ τῷ Λουκιανῷ ἐν τῷ Κατάπλῳ· εἶπατε, ὑμεῖς δὲ σύνιστε τῷ Μεγαπένθει τούτῳ· προερεῖ δὲ, σὺ ἢ κλίνη λέγε· εἰτά φησιν ἢ κλίνη· ἐγὼ μὲν τοιαῦτα εἰπεῖν ὧ δέσποτα Ῥαδάμανθυ, αἰσχύνομαι· τοιαῦτα ἦν ἂ ἐπ' ἐμοῦ διεπράττετο κ. τ. λ. p. 497, 18 — 498, 8. Sequitur p. 506, 29 — 507, 7. p. 498, 8 — 16. p. 504, 15 — 505, 6. tum p. 505, 9. (omissis vv. 10 — 18.) p. 505, 19 — 26.

ΠΕΡΙ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ.

Σημειῶσαι, ὅτι διαφέρει ἔκφρασις κ. τ. λ. p. 511, 24 — 513, 3. Sequitur p. 525, 31 — 527, 8.

Ἄπορον· καὶ πῶς ἀκρόπολις ὅλως ὠνόμασται, μὴ
 ἐν ἄκρῳ οὔσα τῆς πόλεως; καὶ φαμεν, ὅτι, εἰ καὶ μὴ
 ἐπ' ἄκρῳ τῆς πόλεως ἐστίν, ὅμως εἰς ἄκρον ἀνέχουσα,
 καὶ τὴν ἄλλην ὑπεραίρουσα πόλιν, δι' αὐτὸ τοῦτο ἀκρό-
 πολις ὠνόμασται. Sequitur p. 532, 4—10.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ
ΕΙΣ ΤΑ
ΤΟΥ ΑΦΘΟΝΙΟΥ
ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ.¹

1 Α.

Τί ἐστι ρήτωρ; ἀνὴρ πολιτικῶν πραγμάτων ἐπιστήμων καὶ ἐφ' ἑκάτερα ἐξ ἐνδόξων κατασκευαστής. Πόσα ἔργα τοῦ ρήτορος; δ'. τὸ νοῆσαι, τὸ εἰρεῖν, τὸ διαθέσθαι τὰ εὐρημένα καὶ τὸ ὑποκρίνασθαι. Ἔστι δὲ² τῆς μὲν νοήσεως τὸ νοῆσαι εἰ ρητορικὸν τὸ πρόβλημα, ἢ μὴ, καὶ εἰ συνίσταται, ἢ οὐ, καὶ ὑπὸ ποῖον εἶδος καὶ ποίαν στάσιν ἀνάγεται· τῆς δὲ εὐρέσεως τὸ εὑρεῖν τὰ εἰς τὰ κεφάλαια ἐπιχειρήματα, πρὸς τῇ τῶν κεφαλαίων εὐρέσει ἔτι καὶ τοὺς ἐμπίπτοντος τόπους. τῆς δὲ διαθέσεως τὸ διαθέσθαι τὴν τάξιν καὶ τὴν οἰκονομίαν τῶν εὐρεθέντων³ κεφαλαίων καὶ ἐπιχειρημάτων· τῆς δὲ ὑποκρίσεως ἵνα καὶ τῷ σχήματι καὶ τῇ φωνῇ ὥς ἂν τραγωδὸς ἄριστος τοῖς λεγομένοις συσχηματίζεται.⁴

1 T. II. Ald. 2 Ἔστι δὲ abest ab Ald. mox in eadem legitur τὸ νοῆσαι ρητορικὸν πρόβλ. Emendat Farn. Mon. 3 Ald. τῶν κεφαλ. Mon. Farn. τῶν om. 4 Ald. σχηματίζεται. Mon. Farn. συσχμ.

Τί ἐστι ῥητορικὴ; δύνάμεις τεχνικὴ πιθανοῦ λόγου ἐν πράγματι πολιτικῷ, τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν. Πόσα εἶδη τῆς ῥητορικῆς; γ'. πανηγυρικόν, δικανικόν, συμβουλευτικόν· εἰς πόσα διαιρεῖται τὸ πανηγυρικόν; εἰς 5 δύο· εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον, τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ καλόν· εἰς πόσα διαιρεῖται τὸ δικανικόν; εἰς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ δίκαιον· εἰς πόσα διαιρεῖται τὸ συμβουλευτικόν; εἰς προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν· τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ συμφέρον. Πρὸς πόσα χρήσιμος ἡ ῥητορικὴ; πρὸς τέσσαρα· πρῶτον μὲν πρὸς τὴν τῶν ἀληθῶν καὶ δικαίων ἐν τοῖς πολιτικοῖς πράγμασιν ἐπίγνωσιν· δεύτερον δὲ 6 τὸ διὰ τῶν κοινῶν καὶ πιθανῶν λόγων πείθειν τοὺς πολλούς· ἀλλὰ μὴ διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν, ὧν ἐπάειν παντελῶς ἀδυνατοῦσι. τρίτον τὸ 15 πρὸς τὰ ἀντικείμενα δύνασθαι διὰ λόγου βοηθεῖν ἑαυτοῖς· τέταρτον τὸ πᾶσαν ἐν λόγοις εὐροῖαν, 7 ἥτις πρὸς ἅπασαν ἐπιστήμην χρήσιμος, ἐκ ταύτης ἡμῖν προσγίνεσθαι. Πόσα μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου; ε'. προοίμια, 8 διηγήσεις, ἀντιθέσεις, λύσεις, ἐπίλογοι. Τί ἐστι προοίμια; λόγος παρασκευάζων τὸν ἀκροατὴν καὶ οἰκείως διατιθεῖς πρὸς τὸ παραδέξασθαι ἢ ἀποθέσθαι τόδε τι πάθος 9 τῆς ψυχῆς. Τί ἐστι διήγησις; τῶν ἐν τῇ ὑποθέσει πραγμάτων ἐκθέσεις εἰς τὸ ὑπὲρ τοῦ λέγοντος μέρος ῥέπουσα. Τί ἐστὶν ἀντίθεσις; ἡ τοῦ ἀπολογουμένου 25 προσώπου ἔνστασις, ἡ τὸ ἐν ἡμῖν πιθανὸν διαλύουσα καὶ πρὸς εὐλογωτέραν ἔννοιαν τὸν ἀκροατὴν μετὰγουσα. Τί ἐστι λύσις; λόγος τὴν ἐκ τῆς ἐνστάσεως βλάβην ἀφαιρούμενος καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἰέναι πείθων τοῦ προκειμένου ζητήματος. 10 Τί ἐστὶν ἐπίλογος; λόγος ἐπὶ

5 Mon. χρήσιμον. 6 δὲ abest a Farn. Mon. 7 Farn. εὐνοῖαν. 8 Ald. προοίμιον. Farn. προοίμια. 9 Mon. πρᾶγμα. 10 Ald. ζητήματα. Farn. Mon. ζητήματος.

προειρημέναις ταῖς ἀποδειξέσιν ἐπαγόμενος, ἀθροισμὸν πραγμάτων καὶ ἡθῶν καὶ παθῶν παρέχων. Πόσοι τρόποι ῥητορικῶν ¹¹ ἀναγνώσεων; γ'. πρῶτος ὁ σύντονος, ὁ μάλιστα ἐν τοῖς δικανικοῖς πρωτεύων ἀγῶσι, κατὰ τὸ Ὀμηρικόν·

5

Ἔπεα νιφάδεσσιν ¹² εἰκότα χειμερήσιν·

ὁ δὲ σύντονος οὗτος φράζεσθαι θέλει μετὰ σφοδροῦ τοῦ πνεύματος καὶ ζεούσης τῆς προθυμίας, τῆς πληγῆς τοῦ πνεύματος θᾶττον κατὰ τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν κτυπούσης· δεύτερος ὁ ἀνειμένος, ὅς ἐστι ¹³ διαλεκτικός ¹⁰ τε καὶ διδασκαλικὸς καὶ συμβουλευτικὸς· ὑπάρχει δὲ ἐπικῆς ἡρέμα τοῦ πνεύματος πνέοντος καὶ μελίχρουν τινὰ φωνὴν ἀποτελοῦντος κατὰ τὸ Ὀμηρικόν· ¹⁴

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέειν αὐδή.

τρίτος ὁ μέσος, ὅς ἐστι νομικὸς τε καὶ ἐπιστολιμαῖος καὶ ¹⁵ ἐξηγητικὸς. φυσικώτατα δὲ πνεῖ τὸ πνεῦμα ἐπὶ τούτου καὶ οὔτε ἄγαν ὑπερπηδᾷ, ἵνα ἀποτελέσῃ τὸ σύντονον, οὔτε ἡρέμα βαδίζει, ἵνα ἀποτελέσῃ τὸ ἀνειμένον, ἀλλὰ μέση τινὲ χρῆται ὁδῷ· καὶ νομικὸς μὲν ἐστι, καθ' ὃν τρόπον τοὺς νόμους ἀναγινώσκομεν. ἐπιστολιμαῖος δὲ, ²⁰ καθ' ὃν τὰς ἐπιστολάς, ἐξηγητικὸς δὲ, καθ' ὃν ἐξηγούμεθα τὰ μαθήματα. Κατὰ πόσους τρόπους ὁ ῥήτωρ ἐξηγήσεται τὰ ῥητορικὰ μαθήματα; κατὰ ἐπτὰ, κατὰ ἀλληγορίαν, κατὰ προϋφήγησιν, κατὰ τέχνην, κατὰ ἰστο- B. ρίαν, κατὰ σχῆμα, κατὰ ἰδέαν, κατὰ τὴν τοῦ κείμενου ²⁵ σαφήνειαν· κατὰ ἀλληγορίαν μὲν, ὅτ' ἂν ἔξωθεν καὶ παρὰ τὸ κείμενον ἑτερόν τι νοούμενον ἀγορεύσῃ, ἀλληγορία γὰρ παρὰ τὸ ἄλλο ἀγορεύειν παρὰ τὸ κείμενον· κατὰ προϋφήγησιν δὲ, ὅταν τὰ κεφάλαια καὶ τὰ ἐνθυ-

11 Ald. ῥητορικῶν ἀναγνώστη. recepi lectionem Farn. Mon.

12 Ald. Farn. νιφάδεσσιν. Mon. νιφάδεσσιν. — Il. γ, 222. 13

Mon. ὅς τε. 14 Il. α, 249.

μήματα τῆς μελλούσης λέγεσθαι· πράξεως συνοψίσας
 θεωρήσει, καὶ προδιαστείλῃται πρὸς νόησιν σαφεστέραν
 τοῦ ἀκροατοῦ· κατὰ τέχνην δέ, ὅτ' ἂν εἴπῃ ἐνταῦθα,
 εἰ τύχοι, ¹⁵ πρότασις ἐστὶν ἢ κατασκευὴ ἢ μεταληπτικὸν
 5 ἢ ὀρικὸν κεφάλαιον ἢ τι τῶν ἀπὸ τῆς τέχνης παραδεδο-
 μένων· κατὰ ἱστορίαν δέ, ὅτ' ἂν τὴν ὑποκειμένην ἱστο-
 ρίαν ἀφηγήσῃται, χρόνους τε ¹⁶ λέγων τῆς ἱστορίας καὶ
 πρόσωπα ¹⁷ καὶ αἰτίας καὶ ὅσα κοσμεῖ τὴν ἱστορίαν·
 κατὰ σχῆμα δέ, ὅτ' ἂν εἴπῃ, ἐνταῦθα προθεωρία ¹⁸
 10 ἐστὶν ἢ παρ' ὑπόνοιαν ¹⁹ ἢ παρὰ προσδοκίαν ἢ τι τῶν
 τοιούτων· κατὰ ἰδέαν δέ, ὅτ' ἂν εἴπῃ, ²⁰ ἐνταῦθα λαμ-
 πρότης ἐστὶν ἢ σφοδρότης ἢ γοργότης ἢ τι τῶν τοιούτων·
 κατὰ δὲ τὴν τοῦ κειμένου σαφήνειαν, ὅτ' ἂν τὸ ἐμπεσόν
 νόημα σαφηνίσῃ· προσεναλλάττων κατὰ τὸ κείμενον.
 15 Τρία δὲ πρὸ πάντων δεῖ τὸν ἐξηγητὴν ζητεῖν παρὰ τοῦ
 ἀκροατοῦ, εἰ ἐνόησε τὸ ἐνθύμημα, εἰ συνῆκε τὴν λέξιν,
 εἰ ἐπέστησε τὴν σύνταξιν· πάντως γὰρ ὁ ἀγνοῶν ἐν τι
 τούτων ἀνάγκη τὸ ὅλον ἀγνοεῖ· ²¹ ἀσχάλλοντος δὲ ὡς μὴ
 νοοῦντος, ²² δεῖ τὸν ἐξηγητὴν ἐρωτᾶν, κατὰ τί οὐκ ἐνό-
 20 ησεν ²³ ἄρα τὸ ἐνθύμημα ἢ τὴν λέξιν ἢ τὴν σύνταξιν·
 οὕτω γὰρ μαθὼν τὸ ²⁴ ἀγνοούμενον σαφηνίσει καὶ πέμ-
 ψει τὸν ἀκροατὴν μαθόντα πάντα καὶ μηδὲν ἀγνοή-
 σαντα.

15 Ald. Farn. τύχη. scr. τύχοι.

16 Farn. Mon. δέ.

17 Ald. πρόσωπον. Farn. Mon. πρόσωπα.

18 Ald. προθεω-

ρίον. Farn. Mon. προθεωρία.

19 Ald. Farn. παρυπόνοια ἢ

παραπροδοκία. Mon. παρυπόνοιαν ἢ παραπροδοκίαν. scr. παρ'

ὑπ. ἢ παρὰ πρ.

20 Ald. εἴπῃς. Farn. Mon. εἴπῃ.

21 Ald.

Mon. Farn. ἀνάγκη ἀγνοεῖ, omisso τὸ ὅλον.

22 Mon. νοεῖ-

ται. 23 Ald. ἐνόησε τὸ ἐνθ. Inserui ἄρα ex Mon. Farn.

24 Mon. τόν.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΟΥ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΟΣ.¹

Προγύμνασμά ἐστιν ἄσκησις μετρίων πρὸς μεζόνων ἐπιρρώσιν² πραγμάτων· ἢ οὕτως·³ εἰσαγωγικὴ τριβὴ διὰ λόγων τῶν κατὰ τὴν ῥητορικὴν μερῶν καὶ εἰδῶν, χρήσιμά τινα προασκουμένη. Πρόσκειται⁴ τῷ λόγῳ⁵ „τῶν κατὰ ῥητορικὴν μερῶν καὶ εἰδῶν χρήσιμά τινα προασκουμένη“, ἐπειδὴ οὐ πρὸς πάντα ὁμοῦ τὰ κατὰ ῥητορικὴν μέρη ἢ εἶδη, ἀλλὰ πρὸς ἕκαστον τῶν μερῶν ἢ εἰδῶν⁶ ἰδίως τοῖς προγυμνάσμασι γυμναζόμεθα·⁷ Ἰστίον γὰρ ὡς τριῶν ὄντων τῶν ἀνωτάτω εἰδῶν τῆς ῥητορικῆς,⁸ 10 δικανικοῦ φημι καὶ συμβουλευτικοῦ καὶ πανηγυρικοῦ, οὔτε πρὸς πάντα ταῦτα οὔτε πρὸς ὅλα ἕκαστον τῶν προγυμνασμάτων τὰ οἰκείον παρέχεται χρήσιμον· ἀλλὰ τισὶ μὲν τῶν πάντων, μέρεσι δὲ τῶν ὅλων· τὰ μὲν γὰρ τῷ δικανικῷ τὰ χρήσιμα φέρει, ὡς ἢ τε ἀνασκευὴ καὶ ἢ κα- 15 τασκευὴ καὶ ὁ κοινὸς τόπος· καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἕτερον· τὰ δὲ τῷ συμβουλευτικῷ· ὥσπερ ὁ μῦθος καὶ ἡ γνώμη· τὰ δὲ τῷ πανηγυρικῷ, ὡς τὸ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος, οὐχ ὅλοις δέ· ἢ γὰρ ἂν ἤρκει⁷ ταῦτα μαθοῦσι, τὰ προγυμνάσματά φημι τῶν κατὰ ῥητορικὴν πραγμάτων²⁰ καὶ τῶν περὶ τὰς διαιρέσεις⁸ ἑκάστου εἶδους, ἀπηλλάχθαι φιλοπονίας· οὐχ ὅλοις οὖν, ὥσπερ⁹ ἔφαμεν, τὰ προγυμνάσματα, ἀλλὰ μέρεσι τῶν ὅλων χρησιμεύει·¹⁰

1 Vind. titulum habet: Προλεγόμενα τῶν προγυμνασμάτων.

2 Mon. ἐπιρρῶσιν. 3 Pro ἢ οὕτως Vind. habet ἄλλως. 4

πρόσκειται τῷ λόγῳ — — προασκουμένη Ald. Mon. om., recepi ex Farn. — In Vind. πρόκειται [sic] τὸ μερῶν καὶ εἰδῶν, ἐπειδὴ.

5 Vind. πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ἰδίᾳ. Etiam Farn. ἰδίᾳ. 6

Vind. pergit: "Οὐ τῶν προγυμνασμάτων τὰ μὲν τῷ δικανικῷ ἐστὶ χρήσιμα, ὡς ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ καὶ κοινὸς τόπος καὶ εἴ τι τοιοῦτότροπον. 7 Mon. ἤρκεται. 8 Vind. διαιρέσεις. 9

ὥσπερ ἔφαμεν τὰ προγυμν. Vind. om. 10 Sequentia usque

τρία δὲ τῆς ῥητορικῆς εἶδη· ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀκροαταὶ, οἱ
 χαρακτηρίζουσι τὰ ὑποκείμενα πρόσωπα, ἢ δικασόμενοι
 συνελθούσασιν ἢ συμβουλευσόμενοι ἢ πανηγυρίζοντες.
 ἔστι δὲ τοῦ μὲν δικανικοῦ ἴδιον πᾶν τὸ ἐν κατηγορίᾳ
 5 καὶ ἀπολογία, τέλος δὲ τὸ δίκαιον· τοῦ δὲ συμβουλευ-
 τικοῦ προτροπὴ τε καὶ ἀποτροπὴ, τέλος δὲ τὸ συμφέρον·
 τοῦ δὲ πανηγυρικοῦ, τὸ ἐγκωμιαστικὸν καὶ ψεκτικόν,
 τέλος δὲ τὸ καλόν· καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον· πάλιν
 δὲ τοῦ πολιτικοῦ λόγου πέντε μερῶν ὄντων, οἷον προσι-
 10 μίων, διηγήσεων, ἀντιθέσεων, λύσεων, ἐπιλόγων, καὶ
 τούτοις τὸ ἐαυτῶν τὰ προγυμνάσματα χρήσιμον χορηγεῖ·
 τὰ μὲν γὰρ τὴν τῶν προσιμίων διδάσκει χρεῖαν, τὰ δὲ
 τὴν τῶν διηγήσεων, ἕτερα ¹¹ τὴν τῶν ἀγώνων ἐν ταῖς
 ἀντιθέσεσι καὶ λύσεσιν· ἔστι δὲ ἅ καὶ τοῖς ἐπιλόγοις·
 15 περὶ ὧν ὕστερον κατὰ μέρος μεταχειριζόμενοι ἐροῦμεν,
 πρὸς τὸ παρὸν τοσοῦτον ¹² μόνον ὑπειπόντες, ὃ καὶ
 πᾶσι συνοίσει· ὥς προοίμιον μὲν ἔστι λόγος παρασκευά-
 ζων τὸν ἀκροατὴν καὶ οἰκείως διατιθεῖς εἰς τὸν ὑποκεί-

ad finem capitis his paucis absolvit Vind. "Οτι καὶ ἐλίγραμμα
 φέρεται ἐπὶ τοῖς Ἀφθονίου προγυμνάσμασι τοιοῦτον·

Εἴ σοι ῥητορικῆς φίλος ἔμπεισε θνυῶ,

Μὴ σέ γε γυμνασίῃ Ἀφθονιοιο λάθῃ.

Προτίεταται δὲ τὰ προγυμνάσματα τῶν ἄλλων ἐπὶ τῇ ῥητορικῇ
 συγγραμμάτων, ὥς ἀπλούστερα καὶ πρὸς ἐκείνα τὴν εἰσαγωγὴν ἔχον-
 τα, οὕτω γὰρ καὶ ὁ μῦθος τῶν ἄλλων προγυμνάσματων προτίετα-
 κται, ὥς ἀπλούστερος. "Οτι τὸ σοφιστὴς τετραχῶς λέγεται· ὃ τε
 γὰρ σοφίζων καὶ διδάσκων ἕτερον, καὶ ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ σοφίζο-
 μενος καὶ παραπέμπων τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὁ τοῖς ῥητορικοῖς ἐγ-
 γυμναζόμενος πλάσμασιν, οἷος ἦν ὁ Λιβάνιος· ῥήτωρ γὰρ ὁ τοῖς
 ἀληθινοῖς ἀγῶσιν ἐγγυμναζόμενος, ὥς ὁ Δημοσθένης. "Οτι τὸ προ-
 γύμνασμα ἐκ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων παρελλήπται, ἐν οἷς γυμνοὶ τὰ
 τῶν ἀγώνων ἐμελέτων. ¹¹ Ald. ἕτερον. Farn. Mon, ἕτερον.

¹² Farn. τοσοῦτον μόνον πρὸς τὸ παρὸν.

μενον λόγον·¹³ ἔργον δὲ αὐτοῦ καὶ τέλος, (τὸ γὰρ αὐτό τινες ᾤκηθησαν) τὸ προσοχήν καὶ εὐμάθειαν καὶ εὐνοίαν ἀπεργάσασθαι· διήγησις δὲ τῶν ἐν τῇ ὑποθέσει πραγμάτων ἐκθεσις εἰς τὸ ὑπὲρ τοῦ λέγοντος μέρος ῥέπουσα, ἣ ἐκθεσις πραγμάτων γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος·⁵ 2 Δ.
 ἔργον δὲ αὐτῆς καὶ τέλος τὸ παράδοσιν καὶ δῆλωσιν ποιῆσαι τῷ ἀκροατῇ¹⁴ τοῦ πράγματος. ἀντίθεσις δὲ ἢ παρὰ τοῦ ἀντικειμένου προσώπου ἔνστασις, τὸ ἐν ἡμῶν πιθανὸν διαλύουσα,¹⁵ εἰς εὐλογωτέραν ἔννοιαν τὸν ἀκροατὴν μετάγουσα, καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἵεναι πείθου-¹⁰
 σα. λύσις δὲ ἢ τὴν ἐκ τῆς στάσεως βλάβην ἀφαιρουμένα καὶ εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀκροατὴν μετάγουσα, καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἔλθειν¹⁶ πείθουσα τοῦ προκειμένου ζητήματος· ἐπίλογος δὲ ἐστὶ λόγος ἐπὶ προειρημέναις ταῖς ἀποδείξεσιν ἐπαγόμενος, ἀθροισμὸν πραγμάτων καὶ¹⁵
 ἡθῶν καὶ παθῶν περιέχων· ἔργον δὲ ἐστὶ καὶ τούτου, φησὶν ὁ Πλάτων, τὸ ἐπὶ τελευτῆς τοὺς ἀκούοντας ὑπομνῆσαι τῶν εἰρημένων. Ἀλλὰ περὶ τοῦ προκειμένου μὲν ὀρισμοῦ ταῦτα· οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὸν τῆς ῥητορικῆς αὐτῆς ὀρισμὸν παραθεῖναι. ῥητορικὴ τοίνυν ἐστίν, ὡς²⁰
 Διόδωρός φησι, δύναμις εὐρετικὴ καὶ ἐρμηνευτικὴ μετὰ κόσμου τῶν ἐνδεχομένων πιθανῶν ἐν παντὶ λόγῳ· δύναμις μὲν οὖν ἐστὶ πρᾶγμα ἐν μεσότητι, ᾧ ἔξεστι καὶ¹⁷
 καλῶς καὶ κακῶς χρήσασθαι, οἷον πλοῦτος, ἰσχυρὸς, μάχαιρα. τούτοις γὰρ χρήσασθαι ἂν τις καὶ καλῶς καὶ πρὸς²⁵
 τὰναντία. καὶ τοίνυν καὶ τὴν ῥητορικὴν διὰ τοῦτο ἐκάλεσε δύναμιν, ἐπειδὴ χρήσασθαι ἂν τις αὐτῇ καὶ πρὸς τὰ

13 Ald. λία. Farn. Mon. λόγον.

14 Mon. τὸν ἀκροατὴν.

15 In Farn. manu correctrice addita sunt: καὶ εἰς εὐλογωτέραν ἔννοιαν τὸν ἀκρ. μετάγουσα: omissis sqq. καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἵεναι πείθουσα. Eadem om. Mon.

16 Farn. Mon. ἵεναι. ex iisdem recepi πείθουσα, quod Ald. om.

17 Farn. καὶ om.

μὴ καλὰ καὶ τὰ μὴ ὄντα ¹⁸ τοιαῦτα· εὐρετικὴν δὲ καὶ
 ἐρμηνευτικὴν, ἐπειδὴ τοῦτο ἔργον τοῦ ῥήτορος, τὸ ἐν
 παντὶ τῷ προτεθέντι προβλήματι νοῆσαι τὰ δέοντα καὶ
 οἰκονομῆσαι καλῶς καὶ ἐρμηνεῦσαι ἄριστα· τέλος δὲ οὐ
 5 τὸ πείσαι πάντως, τοῦτο γὰρ καὶ τῷ Σταγειρίτῃ δοκεῖ,
 ἀλλὰ τὸ ¹⁹ πειστικῶς εἰπεῖν μηδὲν τῶν ἐνδεχομένων εἰ-
 ρῆσθαι παραλιπόντα ταύτη· καὶ ὁ ἐν Γοργίᾳ ²⁰ Σωκρά-
 τος πειθοὺς αὐτὴν φησι δημιουργόν. Ῥητορικὴ δὲ εἴρη-
 ται ἥτοι ἀπὸ τοῦ ῥύδην ²¹ λέγειν, ἢ ἀπὸ τοῦ συνηγο-
 10 ρεῖν τῷ νόμῳ· ῥήτραι γὰρ τὸν νόμον φασὶν οἱ Λωρεῖς·
 περὶ μὲν οὖν ῥητορικῆς ἐπὶ τοσοῦτον πρὸς τὸ παρόν·
 πρῶτον δὲ πάντων τῶν προγυμνασμάτων τὸν μῦθον
 ἔταξαν. Ὡς περ τὸ ἐν ταῖς τελείαις ὑποθέσεσι δυσχερὲς ²²
 φεύγοντες τὴν τῶν προγυμνασμάτων εὐρον χρεῖαν εἰ
 15 ταῦτα τάξαντες, οὕτω καὶ τὸν μῦθον τῶν ἄλλων προ-
 γυμνασμάτων ἔταξαν πρῶτον, φύσει τε ὄντα ἀφελῆ καὶ
 τῶν ἄλλων ἀπλούστερον· καὶ ὥς συγγενεῖα τινὶ χρώμε-
 νον ²³ πρὸς τὰ ποιήματα, ἀφ' ὧν μεταβαίνοντας τοὺς
 νέους οὐκ ἀθρόως ξένους τε καὶ μηδαμῶς συνηθέσιν
 20 ἐντυγχάνειν ἐχρῆν. Καὶ τοῦτο δὲ γινῶναι καλόν, ὥς
 τοὺς μύθους οἱ μὲν Αἰσωπεῖους ὠνόμασαν, οἱ δὲ Συβα-
 ριτικοὺς, οἱ δὲ Φρυγίους, οἱ δὲ Λυδίους, ἀπὸ τόπων τι-
 νῶν ἢ προσώπων τὰς προσηγορίας εὐρόντες· ἔτι δὲ οἱ
 Συβαριτικοὺς μὲν τοὺς ἐκ μόνων λογικῶν ζώων ἐκάλε-
 25 σαν, Αἰσωπεῖους δὲ τοὺς ἐξ ἀλόγων καὶ λογικῶν συγκει-
 μένους, Λυδίους δὲ καὶ Φρυγίους καὶ Λιβυκοὺς τοὺς ἐκ
 μόνων ἀλόγων ζώων· εἰσὶ δὲ τινες μῦθοι καὶ ἐκ θεῶν
 συγκεῖμενοι, οἷον Ἡρα συνῶκει τῷ Διὶ, οἱ φιλοσοφία

18 Farn. Mon. ὄντα om. 19 τὸ Farn. Mon. om. 20
 p. 453. A. 21 Mon. Farn. ῥύδην. Ald. ῥυδόν. 22 δυσχερὲς
 Ald. om., recepi ex Farn. Mon. 23 Ald. χρώμενος. Farn.
 χρώμενον.

μόνη ἀνάκεινται· αὐτῆς γάρ ἐστιν εὖ κρίνειν τὰς ἐν αὐ-
 τοῖς ἀλληγορίας· τούτους δέ τινες καὶ οὐδὲ μύθους, ἀλ-
 λὰ μυθικά· ἐκάλεσαν διηγήματα ἀναμιγνύντες αὐτὰ τοῖς
 περὶ τῶν μεταμορφώσεων λόγοις καὶ τῶν ἐκείνοις παρα-
 πλησίων, πλὴν ὅποτέρως ἂν ἔχοι, τὰς ἐν αὐτοῖς ἀλληγο-
 ρίας, ἣ καὶ προεῖρηται, ἀναπτύξουσιν ²⁴ οἱ φιλόσοφοι.
 Καὶ ἀπὸ τῶν προγυμνασμάτων ἀρχόμεθα, ὅτι ἡ ῥητο-
 ρικὴ φύσει μὲν αἰεὶ τοῖς ἀνθρώποις παρῆν, ἣν δὲ δύς-
 ληπτός καὶ οὐ ῥαδίαν ἑαυτῆς ²⁵ τὴν χρῆσιν παρεχομένη.
 διὸ οὐδὲ πᾶσιν ἦν κατάδηλος· ἕκαστος τοίνυν μέρος τι ¹⁰
 ταύτης τέχνης παραλαμβάνων τοῖς μετ' αὐτὸν παρεδίδου,
 καὶ οὕτω κατὰ βραχὺ διῆλθεν εἰς διαιρέσεις τινὰς ²⁶ καὶ
 μεθόδους· τούτων δὲ ἐξ ἀρχῆς καταληφθέντων ἦν μὲν
 ἤδη σαφέστερα τὰ ἐκ τῆς ῥητορικῆς καλά. τοῖς δὲ νέοις
 ὅμως ²⁷ δυσμεταχείριστον τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο· οὐ γὰρ ²⁸ ¹⁵
 εἶναι ῥαδίον τοῖς ἀπτομένοις αὐτοῦ πρῶτον εὐθύς, ²⁹
 ἀθρόα πάντα τὰ ἐν αὐτῷ καθορᾶν· διὸ παρῆλθεν ἡ
 τῶν προγυμνασμάτων χρῆσις· οὐ γὰρ πρὸς τὸ ὅλον ἐν
 αὐτοῖς, ἀλλὰ πρὸς ἕκαστον τῶν μερῶν ἰδίᾳ γυμναζό-
 μεθα.

20

I. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΤΘΟΥ.

B.

Διὰ τί τὸ μὲν ὁ μῦθος μετὰ τοῦ ἄρθρου προήνεγκεν,
 ὡσαύτως καὶ τὴν εἰσφορὰν τοῦ νόμου, τὰ δὲ λοιπὰ προ-
 γυμνάσματα χωρὶς ἄρθρου; ὅτι ἐν οἷς μὲν ὀρίζεται, ¹
 οὐ προστίθῃσι τὸ ἄρθρον· τὰ γὰρ ὀριζόμενα ἀνάρθρως ²⁵

24 Ald. Farn. ἀναπύξ. Mon. ἀναπτύξ. 25 Ald. Farn.
 αὐτῆς. Mon. ἑαυτοῖς. 26 Ald. εἰς διαιρέσεις καὶ μεθ. τινάς.
 emendat Farn. Mon. 27 Farn. ὁμοίως. tum Ald. δυσμετα-
 χείριστον. 28 Farn. ἂν εἶναι. 29 εὐθύς ex Farn. Mon.
 inserui.

¹ Mon. καὶ οὐ. omisso sq. γάρ.

ἐκφέρεται· οἷον διήγημά ἐστι, χρεία ἐστίν· ἐν οἷς δὲ
γένεσιν ἢ οὐσίαν ἢ διαίρεσιν αὐτῶν λέγει, καὶ τὸ ἄρθρον
προστίθῃσιν· ὅτι ὁ μὲν μῦθος καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γνῶ-
μη τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους ἐστίν, ἡ δὲ ἀνασκευὴ καὶ
5 κατασκευὴ καὶ ὁ κοινὸς τόπος καὶ ἡ εἰσφαρὰ τοῦ νό-
μου τοῦ δικανικοῦ, τὸ δὲ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος καὶ ἡ
σύγκρισις καὶ ἡ ἡθοποιΐα τοῦ πανηγυρικοῦ, ἡ δὲ ἔκ-
φρασις καὶ τὸ διήγημα κοινὰ, ἡ δὲ θέσις ἐστὶ μὲν τοῦ
συμβουλευτικοῦ, τὴν δὲ ὕλην ἐπιδέχεται ἐκ ² τοῦ πανη-
10 γυρικοῦ. Ποιητῶν· εἰ γὰρ καὶ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι
μύθοις ἐχρήσαντο, ἀλλὰ πρότεροι τούτων οἱ ποιηταί.
Ἐκ παραινέσεως· οἱ μὲν γὰρ ποιηταὶ ἡδονῆς χάριν
τῷ μύθῳ ἐχρήσαντο, οἱ δὲ ῥήτορες διὰ παραινέσιν· ἐμ-
φραίνει δὲ καὶ ἡ ἐκ πρόθεσις ἐνταῦθα ὅτι ἐκεῖθεν ὀρμώ-
15 μενον καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἐπιμυθίου παραινέσεως οἱ ῥήτο-
ρες τὸν μῦθον ὑφαίγουσιν, ὧν εἶναι τὴν παραινέσιν ὑστέ-
ραν μὲν τῇ τάξει, προτέραν δὲ τῇ φύσει καὶ τῇ δυνάμει.
Λόγος ψευδῆς· ὁ ὕρος οὗτος οὐ ³ δοκεῖ μόνῳ τῷ μύ-
θῳ ἀρμόζειν ἀλλὰ καὶ πᾶσι πιθανοῖς καὶ ψευδέσι λό-
20 γοις· ὅθεν καὶ τινες ἔφασαν μῦθον εἶναι λόγον κατὰ
φύσιν μὲν ψευδῆ, τῷ δὲ πιθανῶς ⁴ συγκεῖσθαι εἰκονί-
ζοντα ἀλήθειαν, παραινέσεως ἕνεκα καὶ ὠφελείας πλατ-
τόμενον. Εἰκονίζων· πολλαχόθεν γὰρ δεῖ πιθανῶς
συγκεῖσθαι τὸν μῦθον, ἐκ τόπων, ἐν οἷς εἴωθε τὰ ζῶα
25 διατρίβειν· ἐκ ⁵ καιρῶν, ἐν οἷς φιλεῖ φαίνεσθαι, οἷον
εἰ περὶ ἀηδόνης ⁶ λέγομεν, ὥς ἔαρι· ἐκ λόγων τῶν τῇ

2 ἐκ Mon. om.

3 οὐ abest ab Ald. Vind. recepi ex

Vind. 4 Ald. πιθανῶς ὥς. Mon. Vind. ὥς om. 5 Ald.

ἐν καιρῷ. emendat Mon. Vind.

6 Mon. ἀηδόνων. tum-Mon.

Vind. ἐν ἔαρι. Addo locum ex cod. Angelico F.6. 17. ubi
in praefatione proverbii quibusdam praemissa legitur. "Ἔστι
δὲ ἡ παροιμία τρόπος καὶ τῆς καλουμένης ἀλληγορίας· παράκειται
δὲ αὐτῇ λόγος, αἶνος Διωπίους, Καρικὸς αἶνος, Συβαρικὸς [sic]

φύσει ἰκάστω ἀρμοζόντων· δεῖ γὰρ προβάτοις μὲν εὐθή-
θεις πριτιθῆναι λόγους, ἀλώπεκι δὲ δολερούς, καὶ τὰ
τοιαῦτα· ἐκ πραγμάτων, ἃ μὴ ὑπερβαίνει τὴν ἐκείνων
ποιότητα, ἵνα μὴ λέγωμεν, ὥς ὁ μῦς περὶ βασιλείας τῶν

λόγος, Κύπριος, Λιβυκὸς αἶνος, καὶ Αἰσωπικὴ [Cod. μαισωπ.
εἶπε καὶ] παροιμία· μάρσιπος. Αἶνος μὲν οὖν ἐστὶ κατ' ἀνάπλα-
σιν μυθικὴν ἀναφερόμενος ἀπὸ ἀλόγων ζώων ἢ φυτῶν ἐπὶ ἀνθρώ-
πων παραίνεσιν, καὶ ἀπὸ ζώων μὲν ὥς παρ' Ἀρχιλόχῳ. [Fr.
XXXVIII, Gaisf.]

Αἶνός τις ἀνθρώπων ὅδε

᾿Ως ἄρ' ἀλώπηξ κἄτέος [Cod. καὶ ἀτέος]

Ξυωνοῖν ἔμιξαν·

Ἀπὸ δὲ φυτῶν,

Ἄκουε δὴ τὸν αἶνον, ἔγκοτε Τρωίῳ

Δάφνην ἐλαίῃ νεῖκος οἱ παλαιοὶ

Αὐδοὶ λέγουσι θέσθαι.

εἰκὸς δὲ καταχρηστικώτερον παρ' Ὀμήρῳ αἶνος, ὁ μὴδ' ἑτέρου
τούτων μετέχων, ὅτε ἐνδείκνυμένου Ὀδυσσεὺς χλαίνης ὡς χρήζει, ὁ
Ἑυμαῖός φησιν, [Od. ξ. 508.]

᾿Ως γέρον, αἶνος μὲν τοι ἁμύμων ὅν κατέλεξας.

οἱ δ' ἄλλοι τῶν κατελεγμένων ὀνόματι μὲν διαφέρειν, δυνάμει δ'
εἰσὶν ἐμφερεῖς. Αἰσώπειος μὲν γὰρ λέγεται ὁ ἀπὸ ἀνδρὸς Αἰ-
σώπου πλειονάσαντος ἐν τῷ τοιοῦτῳ εἶδει τοῦ μύθου, οὐχ εὐρόν-
τος, ὥς ἐν ποιητικῇ μέτρον Ἀρχεοβούλειον ἢ καὶ Ἀριστοφάνειον, ἃ
λέγεται οὐχ εὐρημένα ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ παρὰ τούτοις κατα-
κορέστερον ἐν τῇ ποιήσει τεταγμένα, Καρικὸς δὲ αἶνος λέγε-
ται, ὃν ἀναφέρουσιν εἰς γένει Κῦρα ἄνδρα· τοῦτον γὰρ Ἀλέα τυγ-
χάνοντα χειμῶνος θρασάμενον πολύποδα εἶπεν, εἰ μὲν ἀποδὺς
κολυμβήσαιμι ἐπ' αὐτόν, ξιγώσω, ἐὰν δὲ μὴ λάβω τὸν πολύποδα,
τῷ λιμῷ τὰ παιδὶ' ἀπολῶ. Κέχρηται δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ
Τιμοκρίων ἐν μέλεσι, καὶ Σιμωνίδης αὐτοῦ μνημονεύει ἐν τῷ εἰς
Ὁρίλλαν ἐπινικίῳ. Ὁ Συβαριτικὸς δὲ λέγεται εἶναι τοιοῦτος,
ᾧ ποῖον Ἀριστοφάνης ἐν Σφήξιν· ὥς ἀνδρὶ Συβαρίτῃ ἀπόρῳ ἱπι-
πῆς ἐφ' ἄρμα ἀναβάντι συνέβη κατερχθέντι συντριβῆναι· φίλον

ζῶων ἐβουλεύετο. Συβαριτικός· ὅτι οἱ μὲν Συβαρίται
 τρυφηλοὶ ὄντες ἐκ μόνων λογικῶν ζῶων μύθους ἐξεύ-
 ρον· ⁷ οἱ δὲ Κίλικες καὶ Κύπριοι ἐμπορευόμενοι καὶ τό-
 πους ἀγνώστους ⁸ διαρχόμενοι ἐνεπλάσαντο τοὺς ἐξ ἀλό-
 5 γων ⁹ ζῶων μύθους, ὡς ἑωρακότες ἐν τόποις τισὶ ξένην
 μορφήν ἔχοντα ζῶα. ὁ δὲ Αἰσωπος τοὺς ἐξ ἀλόγων καὶ
 λογικῶν μύθους ἀνεπλάσατο πρὸς βιωφελῇ παραινέσει·
 διὸ καὶ Αἰσώπειοι καλοῦνται, ἢ ἀπὸ τοῦ πλεονάζοντος,
 διότι τούτοις μᾶλλον τῶν ἄλλων αὐτοὺς κατεχρήσατο· ἐπι-
 10 στητέον δὲ εἰ μὴ πάντα μῦθον ἀνάγκη ἔχειν τὸ ψευδές,
 ἀλλὰ τινὰς καὶ κατ' ἐνέργειαν εἶναι, ὡς ὁ τῆς κυνὸς τῆς
 τὸ χρέας διὰ τοῦ ποταμοῦ φερούσης· καὶ ὁ τοῦ δύο
 γυναικας ἔχοντος, πρεσβυτέραν καὶ νεωτέραν. Ἐπιμύ-
 15 θιον δέ· ὅτι βέλτιον τοῦ προμυθίου ¹⁰ τὸ ἐπιμύθιον
 καὶ ἀνυστικώτερον· τῶν γὰρ νέων ὡς ἐπίπαν πεφυκό-
 των τὰς φανεράς ἀποστρέφεσθαι νουθετήσεις, δῆλον
 πάντως ὅτι μετὰ τὸν μῦθον εὐπαραδεκτότερον τὸ ἀπ'
 αὐτοῦ γενήσεται χρήσιμον, ἐπεὶ εἰ προταττόμενον δρᾶ-
 τι τὸ ἐπιμύθιον ¹¹ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, περιττὴ ἢ
 20 τοῦ μύθου χρῆσις.

[sequitur lacuna in cod. male tractato] — ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης·
 μετὰ τὴν τελευταίαν οἱ Κύπριοι ζώσας ἐνέεισαν περισσεύρας, αἱ δ'
 ἀποπιᾶσαι καὶ διαφυγοῦσαι αὐτῆς ἀδοκήτως εἰς ἄλλην ἐμπεσοῦσαι
 πυρὰν διεφθάρησαν. Αἰβυκὸς δὲ αἶνος ἀπὸ τοῦ ἔθνους εἰρη-
 σθαι λέγεται, ἀπὸ Αἰβυός τινος, οἱ δὲ Κύβισσαν εὐρετὴν γενέσθαι
 τοῦ εἶδους τούτου ὡς Αἰσχύλος διασαφεῖ· [Myrm. 116.]

⁷ Ὡδ' ἐστὶ μύθων τῶν Αἰβυκῶν τὸ κλέος.

7 Mon. ἐφεῦρον. 8 Ald. ἀγνώστας. corrigat Mon. Vind.

9 Ald. τὸ τῶν ἀλόγων ἦθος ἀπομιμούμενος. schol. in
 Cod. Angel. F. 6. 17. τὴν φύσιν καὶ τὸν τρόπον. — μικτὸν δὲ
 τὸ ἐξ ἀμφοτέρων Cod. Ang. οἷον μυλωρὸς τὸν ἵππον γηράσαν-
 τα ἐν τῷ μύλῳ ἐτυπεν, ὃ δὲ στραφεῖς πρὸς τὸν ἄνθρωπον εἶπεν.

10 Mon. Vind. τὸ ἐπιμύθιον τοῦ προμυθίου. 11 Vind. τὸ
 ἐπιμύθιον om.

II. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ.

Ἰ'εγονότος· τῶν γὰρ παρεληλυθότων ἐστὶ τὰ διη-
 γήματα· τῶν δὲ ἐνεστώτων ἔνδειξις μᾶλλον ἢ διήγησις,
 ὡς ὁ παρ' Εὐριπίδῃ¹ δεικνὺς τῇ Ἀντιγόῃ τοὺς ἥρωας·
 τῶν δὲ μελλόντων πρόρρησις μᾶλλον, ἀλλ' οὐ διήγησις. 5
 Διενήνοχε δέ· ὁ μὲν Ἀφθόνιος τῷ καθολικωτέρῳ καὶ
 μερικωτέρῳ φησὶ διαφέρειν αὐτά· οἱ δὲ διήγησιν μὲν
 τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀμφισβήτησιν· διήγημα δὲ
 ἱστορίας ἀπαγγελίαν εἶπον· οἱ δὲ τὴν μὲν τῶν ἀληθῶν
 πραγμάτων ἐκθεσιν, τὸ δὲ τὴν ὡς γεγονότων. Τοῦ δὲ 10
 διηγήματος. Ἐρμιογένης μὲν εἰς τέσσαρα τοῦτο διει-
 λεν,² εἰς τε τὸ μυθικόν, ὡς τὸ κατὰ τὸν Περσέα καὶ
 τὰ τοιαῦτα, καὶ τὸ πλασματικόν, ὅπερ ἀμφίδοξόν ἐστι
 καὶ ἐνδεχόμενον· καὶ τὸ ἱστορικόν, τὸ ἀληθὲς δηλονό- 3 A.
 τι,³ καὶ τὸ πολιτικόν τὸ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσιν εἰς 15
 χρεῖαν ἦκον. Ἀφθόνιος δὲ τὸ μυθικόν καὶ πλασματι-
 κόν εἰς ἓν συνεῖλε τὸ δραματικόν· ἄλλοι δὲ τῶν διηγη-
 μάτων τὰ μὲν φασιν εἶναι ὑφηγηματικά,⁴ ὅσα μόνον
 τὸ ἀπαγγέλλον ἐμφαίνει πρόσωπον· ὡς τὸ τοῦ Πινδά-
 ρου· τὰ δὲ δραματικά,⁵ ἐν οἷς τὸ τοῦ συντιθέντος οὐ 20
 παρεμφαίνεται πρόσωπον, καὶ τὰ τῶν τραγωδῶν καὶ τὰ
 κωμικά· τὰ δὲ μικτὰ ἐν οἷς τό τε τοῦ συντιθέντος πρό-
 σωπον καὶ τὰ ὑποκείμενα πρόσωπα ἐμφαίνεται, οἷα⁶ τὰ
 τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἡροδότου. Παρέπεται δέ· τινὲς τοῖς
 ἐξ τούτοις περιστατικοῖς καὶ τὴν ὕλην ἑβδομον, στοι- 25
 χεῖον προσέθηκαν, διαιροῦντες αὐτὴν ἀπὸ τοῦ τρόπου·
 καὶ τῷ μὲν τρόπῳ ἀπονέμοντες τὸ παρανόμως καὶ βι-
 αίως πράττειν ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως·⁷ τῇ δὲ ὕλῃ τῷ ξίφει

¹ Phoen. 120. sqq.² Mon. Vind. διαιρεῖ.³ Mon.

Vind. δηλαδή.

⁴ Mon. ἀφηγηματικά.⁵ Ald. δραγματικά.

corrigunt Codd.

⁶ Mon. οἷον.⁷ Ald. ἢ ἄλλως. Codd.

ἢ om.

τυχόν ἢ λίθῳ, ὅτι πενταχῶς διηγητέον· κατὰ τὸ ὀρθόν,
 οἷον Φαέθων ἡλίου παῖς τοῦ πατρικοῦ ἄρματος ἐρα-
 σθεῖς, καὶ ἐξῆς· κατὰ τὸ ἐγκεκλιμένον· οἷον Φαέθοντα
 τὸν ἡλίου παιδὰ φασιν ἐρασθῆναι τοῦ πατρικοῦ ἄρματος·
 5 κατὰ τὸ ἐλεγκτικόν· οἷον· τί δέ, οὐκ ἠράσθη Φαέθων
 ἡλίου παῖς τοῦ πατρικοῦ ἄρματος· κατὰ τὸ συγκριτικόν·
 οἷον ὡς ⁸ ὅταν λέγωμεν ἀντὶ τοῦ σωφρονεῖν ἠράσθη
 ἀτόπων, ἀντὶ τοῦδε τόδε. κατὰ τὸ ἀσύνδετον· οἷον ἐπέ-
 βη τῶν ἵππων, ἐδέξατο τὰς ἡνίας, οὐχ ὑπέῖξε τῷ πατρὶ
 10 παραινούντι· χρησιμεύει δὲ τὸ μὲν κατ' ὀρθόν ἐν τοῖς
 ἱστορικοῖς, καὶ ὅπου σαφηνείας δεόμεθα· τὸ δὲ κατὰ τὸ
 ἐγκεκλιμένον καὶ τὸ ἐλεγκτικόν ἐν τοῖς ἀγῶσι, τὸ δὲ κατὰ
 τὸ ἀσύνδετον ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, τὸ δὲ ⁹ κατὰ τὸ συγκρι-
 τικόν, ὅπου ὅν ὁ καιρὸς διδῶ· ¹⁰ πανταχοῦ γὰρ καὶ ἐν
 15 ἅπασιν τοῖς τῆς ῥητορικῆς ¹¹ εἶδεσι καὶ τοῖς τοῦ πολιτι-
 κοῦ μέρεσιν αὐτῷ χρώμεθα. Ὅτι τὸ διήγημα πρὸς τὴν
 διήγησιν ἡμᾶς γυμνάζει, ἥτις μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου
 τυγχάνει· πολλάκις δὲ αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι χρώμεθα·
 καὶ μάλιστα ἐν ταῖς παραδειγματικαῖς ἀποδείξεσιν· ἀλλὰ
 20 καὶ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, ὅταν ἀναμνησῶμεν ¹² τὰ προ-
 ειρημένα. Ἀρεταὶ δέ· τινὲς ἀντὶ τοῦ τῶν ὀνομάτων
 ἐλληνισμοῦ ἡδονὴν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἔθηκαν· ἕτεροι
 δὲ ἀρετὴν διηγήματος μόνην εἶπον τὴν πιθανότητα· τὰς
 γὰρ ἄλλας τέσσαρας κοινὰς παντὸς λόγου εἶναι ¹³ ἐνό-
 25 μισαν· ἐπεὶ δὲ ἡ συντομία τῇ σαφηνείᾳ ἀντίκειται, ¹⁴
 δεῖ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέροις· εἰ δὲ μὴ συντρέχει τῷ κα-
 τεπείγοντι, τὸ δέ ἐστι μᾶλλον τῆς σαφηνείας γίνεσθαι·

8 ὡς Mon. Vind. om. 9 Ald. et Codd. τὸ δὲ τὸ κατὰ.
 delevi secundum τὸ. 10 διδῶ Ald. om. Mon. Vind. δίδωσι
 omisso praec. ἄν. 11 Ald. τοῖς ῥητορικοῖς εἶδεσι. recepi
 lectionem codicum. 12 Ald. ἀναμνησῶμεν. 13 Vind.
 εἶναι om. 14 Ald. ἀντίκειται. corrigunt Codd.

οὐ γὰρ τοσοῦτον ἐκ τοῦ μήκους, ὅσον ἐκ τῆς ἀσαφείας ὁ λόγος βλαβήσεται· ὅτι ἐν τῷ παρόντι τοῦ Ἀφθονίου διηγήματι πρόσωπον μὲν ἢ θεός, τόπος αἱ ἄκανθαι, τρόπος ἡ ἔπειξις, αἰτία ὁ τοῦ Ἀδώνιδος θάνατος, ὁ δὲ χρόνος συνεμφαίνεται τῷ ἄνθει· ἥρος γὰρ ἦν. ¹⁵ 5

III. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΧΡΕΙΑΣ.

Ἰστίον ὅτι τὴν χρεῖαν τινὲς πρὸ τοῦ διηγήματος ἔταξαν, συνάπτοντες αὐτὴν τῷ μύθῳ διὰ τὸ συμβουλευτικόν· οὐ καλῶς δέ· δεῖ ¹ γὰρ αὐτῆς προτάττεσθαι ὡς ἀπλούστερον τὸ διήγημα. καὶ ὅτι ὁ μὲν μῦθος τῷ προ- 10 ομιῶ ἀναλογεῖ, τὸ δὲ διήγημα τῇ διηγῆσει, ἡ δὲ χρεῖα τοῖς ἀγῶσιν· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ μόνῃ ῥ χρεῖα πᾶσι τοῖς τοῦ λόγου συμβάλλεται μέρεσι· διὰ μὲν τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ τῷ προοιμίῳ, διὰ δὲ τοῦ παραφραστικοῦ τῇ διηγῆσει, διὰ δὲ τῶν ἄλλων κεφαλαίων τοῖς ἀγῶσι. διὰ δὲ 15 τῆς ἐν τῷ λέγειν βραχείας παρακλήσεως τοῖς ἐπιλόγοις. Χρεῖα ἐστίν. Ἐρμολογίας οὕτως ὠρίσατο· ἀπομνημόνευμα λόγου τινὸς ἢ πράξεως, ἢ τὸ συναμφοτέρον, σύντομον ἔχον δῆλωσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρησίμου τινὸς εἵνεκα· ² ἀλλ' οὐκ ἀνεπίληπτος ³ ὁ ὅρος διὰ τοὺς διαζευ- 20 κτικούς συνδέσμους, οὓς οὐ δέον ἐν ὀρίσμοις τίθεσθαι, Σύντομον· διὰ τὰ μακρὰ ἀπομνημονεύματα, ὡς ἔχει μετὰ πολλὴν τὴν διήγησιν τὸ τοῦ Δημητρίου τοῦ πολιορκητοῦ πρὸς τὸν Μιθριδάτην· „φεῦγε Μιθριδάτα“ ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς παραλλήλοις ⁴ ἱστόρησεν. Εὐ- 25 στόχως· ἢ ἀντὶ τοῦ εὐκαιρως· οὐ γὰρ πρὸς τὸν ὀκνη- B.

15 ἦν Mon. Vind. om.

1 Ald. Mon. δεῖται. Vind. δεῖ. 2 Mon. εἵνεκα. 3 Ald. ἀναιπέληπτος. 4 Vita Demetrii c. 4. vide Wyttenb. Praef. ad Plut. T. I. p. XXXVII.

ρον, ἀλλὰ τὸν διεγгерμένον καὶ φιλοκερδῇ χρῆ τὸ τοῦ
Μενάνδρου ὅς λέγειν,

Βέλτιστε μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσι σκόπει·

ἢ εὐστόχως· τὸ ἐν βραχεὶ ἔργῳ ἢ ῥήματι πολλὴν τὴν
5 διάνοιαν περιέχειν. Ἀναφέρουσα· οὐκ εἶπεν ἀναφέ-
ρον, ὅτι ἀδιάφορον ἡγεῖται, πολὺ μὲν πρὸς τὸ ὀριστὸν
ποιεῖν τὴν ἀπόδοσιν, ὡς ἐνταῦθα πρὸς τὸ χρεῖα, ποτὲ
δὲ πρὸς τι τῶν συμπληρούντων τὸν ὅρον· οἷον εἰ ἀνα-
φέρον εἶπε πρὸς τὸ ἀπομνημόνευμα. Χρειώδης δὲ οὐ-
10 σα ὅς κατ' ἐξοχὴν εἴρηται χρεῖα ὡς χρεωδεστέρα πρὸς
παραίνεσιν τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων, ὥσπερ καὶ τὸν
Δημοσθένην ῥήτορα λέγομεν. Τῆς δὲ χρεῖας. ἰστίον⁷
ὅτι τὸ λογικὸν καὶ πρακτικὸν καὶ ὑποδιαίρεσιν ἐπιδέχε-
ται. τοῦ μὲν γὰρ λογικοῦ τὸ μὲν ἐστὶν ἀποφαντικόν, τὸ
15 δὲ ἀποκριτικόν· καὶ τοῦ μὲν ἀποφαντικοῦ τὸ μὲν εἰς τε
τὸ καθ' ἐκούσιον ἀποφαντικόν, ὡς Ἰσοκράτης τοὺς εὐ-
φρεῖς τῶν μαθητῶν θεῶν⁸ παῖδας ἔφασκεν εἶναι, καὶ
εἰς τὸ κατὰ περιστάσιν ἀποφαντικόν, ἐν ᾧ ἕκ τινος
περισταδεως ἐπὶ τὸν λόγον κεκίνηται ὁ εἰπών· ὡς ὁ
20 Διογένης ἰδὼν πλούσιον ἀπαιδευτὸν⁹ εἶπεν· οὗτός ἐστιν
ἵππος περιηργυρωμένος· τοῦ δὲ ἀποκριτικοῦ τὸ μὲν εἰς
τε τὸ κατ' ἐρώτησιν, ἥτις ἄρνησιν μόνην ἔχει ἢ συγκα-
τάθεσιν, τὸ ναὶ ἢ οὐ· πολλάκις δὲ καὶ διὰ σχήματος
μόνην¹⁰ ἀνάνευσιν ἢ κατάνευσιν, ὡς Πιπτακὸς Μιτυλη-
25 ναῖος ἐρωτηθεὶς εἰ λανθάνοι¹¹ τις τοὺς θεοὺς κακὰ¹²
πράτ-

5 Fragmentum hoc non invenio apud Meinekium. 6
οὔσα Mon. Vind. om. 7 Haec usque ad vv. ἐπιθυμεῖν τῶν
ἀλλοτρίων p. 19. v. 9. in codice Darmstadino Theonis nomine le-
guntur, ex quo edidi in T. I. p. 141 — 143. 8 θεῶν π. ἔφ.
εἶναι Darmst. om. 9 Ald. ἀπόδευτον. 10 Vind. μόνου.
Darmst. μόνη ἀνάνευσίς ἢ κατάνευσίς. 11 Mon. Darmst. λαν-
θάνει. 12 Ald. Vind. κατὰ. Mon. κακὰ.

πράττων, ἔφη ὅτι μὴδὲ διανοούμενος· περιττόν ¹³ γὰρ
 ἐνταῦθα τὸ μὴδὲ διανοούμενος, ἀρκούσης καὶ μόνης τῆς
 ἀποφάσεως· καὶ εἰς τὸ κατὰ πῦσμα, ¹⁴ ὁ μακροτέραν ^{14*}
 ἀπαιτεῖ τὴν ἀπόκρισιν· ¹⁵ οἷον Θεανῶ ἢ Πυθαγορικῇ
 φιλόσοφος ἐρωτηθεῖσα, ποستاία ¹⁶ ἀπὸ ἀνδρὸς γυνὴ κα-
 5 θαρὰ τοῖς θεαμοφορίοις κάτεισιν, εἶπεν ὡς ἀπὸ μὲν τοῦ
 ἀνδρὸς τοῦ ἰδίου παραχρῆμα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀλλοτρίου οὐ-
 δέποτε· καὶ εἰς τὸ κατ' ἐρώτησιν αἰτιῶδες, ὅταν τις ¹⁷
 τὴν αἰτίαν ἀποδῶ· οἷον Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, εἰ εὐδαί-
 μων ἀντὶ δοκεῖ ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἔφησε μὴ εἰδέναι· ¹⁸
 μὴ γὰρ εἰδέναι πῶς ἔχει παιδείας· καὶ τέταρτον τὸ ὁμο-
 νύμως τῷ γένει καλούμενον ἀποκριτικόν, ὃ μῆτε ἐράτη-
 σιν ἔχει μῆτε ἀπόκρισιν, πρὸς δὲ τινα λόγον ἀπλῶς ἀν-
 τὶρῶσιν· οἷον Διογένους ἀριστῶντός ποτε καὶ Πλάτωνα
 παριόντα πρὸς τὸ ἄριστον προσκαλεσαμένον, ὃ Πλάτων, ¹⁵
 ὡς χάριεν ἂν ἦν ¹⁸ σου, Διόγενες, τὸ ἄπλαστον, ἔφη,
 εἰ μὴ πλαστὸν ἦν. καὶ τὸ μὲν λογικὸν οὕτω· τοῦ δὲ
 πρακτικοῦ τὸ μὲν ἐστὶν ἐνεργητικόν, ἐν ᾧ τι ποιῶν τις
 ὑπόκειται. οἷον Διογένης ἰδὼν ἀδδηφάγον παιδα τὸν
 παιδαγωγὸν ἔπαισε· ¹⁹ τὸ δὲ παθητικόν, ἐν ᾧ τι πάθος ²⁰
 ὑποσημαίνεται· οἷον Διδύμων ὁ αὐλῆτης ἀλοὺς ἐπὶ μοι-
 χείᾳ ἐκ τοῦ ὀνόματος ἐκρεμάσθη, τουτέστι ²⁰ τῶν διδύ-
 μων· ἔτι ἡ χρεῖα διαιρεῖται κατ' ἐπιδιαίρεσιν εἰς τε τὰς
 γνωμολογικάς, ὅσαι περὶ τινὸς καθολικοῦ κοινῶς ἀπο-
 φαίνονται, ὡς ὁ Βίας ἔφη τὴν φιλαργυρίαν ²¹ μητρό- ²⁵

13 περιττόν — — διανοούμενος. Ald. om. restitui ex codd.

14 Ald. πῦσμα. 14* Darmst. μακροτέρων. 15 Ald. ἀπαιτη-
 σιν. Codd. ἀπόκρισιν. 16 Ald. ποστοῖα. 17 Mon. Vind.
 καὶ τὴν α. 18 Mon. Vind. Darmst. ἦν ἂν. 19 Mon.

Vind. ἔπαισιν. ex iisdem et Darmst. sq. δὲ recepi. 20

Darmst. ἦτοι ἐκ τῶν διδ. Etym. M. δίδυμος· ὁ ὄρχις. Solin.
 Polyhist. c. 13. castor — geminos suos devorat. 21 Darmst.

πολιν εἶναι πάσης κακίας, καὶ εἰς τὰς ἀποδεικτικὰς, ²²
αἱ καὶ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ λεγομένου ἐπιφέρουσιν, ὡς
Ἰσοκράτης παρήγει τῶν γονέων τοῖς διδασκάλους προτι-
μᾶν· οἱ μὲν γὰρ τοῦ ζῆν, οἱ δὲ τοῦ εὐ ζῆν γεγόνασιν
5 αἵτιοι· καὶ ²³ εἰς τὰς κατὰ χαριεντισμὸν, ὡς τὸ ²⁴ τοῦ
Ἀλεξάνδρου παῖδα τοῦ Διὸς ἑαυτὸν εἶναι λέγοντος, Ὁ-
λυμπιάς ἀκούσασα ἔφη· οὐ πάνσεται τὸ μειράκιον δια-
βάλλον με πρὸς τὴν Ἥραν. ²⁵ ἢ ὡς ὁ παιδοτρίβης Δά-
μων χῶλός ὢν ὑφελομένου τινὸς αὐτὸν τὰ ὑποδήματα,
10 εἶθε, φησιν, ἐφαρμόσειαν τοῖς τοῦ κλέπτου ποσίν. καὶ ²⁶
εἰς τὰς συμβολικάς· οἷον Διογένης ἰδὼν ²⁷ μειράκιον ἐκ
μοιχοῦ ²⁸ βάλλον εἰς πληθὺς λίθους, οὐ παύσῃ, ἔφη,
μειράκιον, μὴ ἀγνοοῦν παίσης σου τὸν πατέρα· συμβάλ-
λεσθαι ²⁹ γὰρ ἡμῖν δέδωκεν, ὡς οὐκ ἐξ ὠρισμένου προ-
15 σώπου τὸ μειράκιον ἦν· καὶ ³⁰ εἰς τὰς τροπικάς, ὅσαι
ταῖς λέξεσι μεταφορικῶς χρῶνται· ὥσπερ ὁ Πλάτων τοὺς
τῆς ἀρετῆς κλῶνας ἰδρῶσι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι·
καὶ ³¹ εἰς τὰς κατὰ ἀμφιβολίαν. οἷον Ἰσοκράτης τινὸς
αὐτῷ ³² συνιστῶντος τὸν παῖδα καὶ ἐρομένου, τίνος αὐ-
20 τῷ δεῖ, γραφιδίου ἔφη καὶ νοῦ, ³³ καὶ πινακιδίου και-
4 A. νοῦ. ἄδηλον γὰρ πότερον λέγει, γραφίδος καινῆς καὶ
πινακίδος καινῆς, ἢ γραφιδίου καὶ φρενός, καὶ πινακι-
δίου καὶ φρενός· εἰς τὰς κατὰ μετάληψιν, ὅταν ³⁴ ἄλ-
λο μὲν τὸ ἐρωτώμενον ᾖ, ἄλλο δὲ τὸ ἀποκρινόμενον· οἷον
25 Ἐπαμεινώνδας ἀμφισβητούτων τινῶν περὶ πότον, πότε-

τὴν φιλ. ἔφη.

22 Darmst. ὑποδεικτ.

23 καὶ ex Vind.

Darmst. recepi, Ald. Mon. om.

24 τὸ Mon. Vind. om.

25 Mon. κόρη.

26 Ald. καὶ om., recepi ex Codd.

27

Mon. ἐωρακώς. Darmst. ἰδὼν om.

28 Ald. μυχοῦ. Codd.

μοιχοῦ.

29 συμβάλλεσθαι — μειράκιον ἦν Darmst. om.

30

καὶ Ald. Vind. om., recepi ex Darmst. Mon.

31 καὶ Ald.

Vind. Mon. om, recepi ex Darmst.

32 Vind. Darmst. αὐ-

τοῦ.

33 Mon. καινοῦ.

34 Ald. ὅτα.

ρον μᾶλλον αὐλητῆς κρείττων Ἀντιγενίδης ³⁵ ἢ Σάτυρος, ἐμοὶ μὲν ἔφη δοκεῖ στρατηγὸς Πολυσπέρχων· ³⁶ καὶ εἰς τὰς συνεξευγμένας, αἵπερ οὐκ ἄλλαι παρὰ ταύτας εἰσιν, ἀλλ' ἐκ τούτων συνίστανται δύο ³⁷ καὶ τριῶν πολλάκις συνελθουσῶν. Ἐτι τῶν χρειῶν αἱ μὲν δηλοῦσιν, ³⁸ 5 ὅποιά ἐστι τὰ πράγματα· ὡς Αἰσωπος ἐρωτηθεὶς, τί ἰσχυρότατον ³⁹ τῶν ἐν ἀνθρώποις; ὁ λόγος, εἶπεν· αἱ δὲ, ὅποια δεῖ εἶναι· ὡς Ἀριστείδης ⁴⁰ ἐρωτηθεὶς, τί ἐστι τὸ δίκαιον, τὸ μὴ ἐπιθυμεῖν, εἶπε, τῶν ἄλλοτρίων. Ἡ μὲν οὖν διαίρεσις, αὕτη μὲν γὰρ ἦν ἡ ἀπὸ γένους εἰς εἶδη· ἡ δὲ μετὰ ταῦτα ἡ ἀπὸ ὅλου εἰς μέρη. Ἐργάσαιο δ' αὐτήν· ἀντὶ τοῦ κατασκευάσεις. ⁴¹ Ἔδει οὖν, φασί τινες, καὶ ἀνασκευάζειν τὴν χρειάν, ἀλλ' οὐ δεῖ τὰς ἐπ' ἀγαθῷ παραινέσεις ἀνασκευάζειν, καὶ ἔτι ὥσπερ ἐν τοῖς διηγήμασιν οὔτε τὰ λίαν σαφεῖ, οὔτε τὰ 15 παντελῶς ἀδύνατα ἀνασκευάζομεν ἢ κατασκευάζομεν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν χρειῶν οὔτε τὰς λίαν ἀμέμπτους κατασκευάζομεν, ⁴² παριττὸν γὰρ, ἢ ἀνασκευάζομεν, ἀδύνατον γὰρ, οὔτε τὰς λίαν μοχθηρὰς, αὐτόθεν γὰρ ἔχουσι τὴν ἀτοπίαν, ἀλλ' ὅσαι μέσσην τὴν φύσιν ἔχουσιν. Πα- 20 ραφραστικῷ· ὅτι τὸ μὲν ἐγκωμιαστικὸν βραχὺ εἶναι δεῖ, ἵνα μὴ μείζον ἢ τὸ προοίμιον τῆς ὑποθέσεως. τὸ δὲ παραφραστικόν, ὡς ἂν βουλοίμεθα, νῦν μὲν ἐκτενοῦμεν, νῦν δὲ συνεσταλμένον αὐτὸ ποιήσομεν· καὶ ἄλλως δὲ βραχὺ τὸ ἐγκωμιαστικὸν εἶναι δεῖ, ἵνα μὴ μείζον ἢ 25 τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον· δεῖ δὲ τοῦτο, ὡς τὸ προοίμιον,

³⁵ Ald. Ἀντιγενίδης. Codd. Ἀντιγενίδης. ³⁶ Ald. πολυσπέρχων. Codd. πολυσπέρχων. ³⁷ δύο — συνελθουσῶν Darmst. om. ³⁸ Darmst. δηλοῦσι, ποῖα. ³⁹ Ald. ἰσχυρώτατον. ⁴⁰ Darmst. ὡς Ἀρ. δη εἶπεν, εἶναι τὸ μὴ ἐπιθυμεῖν τῶν ἄλλοτρίων. In his verbis desinit. ⁴¹ Ald. κατασκευάσεις. Codd. κατασκευάσεις. ⁴² Vind. κατασκευάσομεν — ἢ ἀνασκευάσομεν.

ὥ⁴³ ἀναλογεῖ, οἰκείον εἶναι τῷ ὑποκειμένῳ προσώπῳ, καὶ τῇ ὑποθέσει, ὥστε μὴ κοινὸν φαίνεσθαι, μηδὲ πολλοῖς δύνασθαι ἀρμόζειν· καὶ μὲν ἢ τινα αὐτῷ ἕτερα πεπραγμένα ἢ ἔργοις ἢ λόγοις, ἐν παραλείψεως⁴⁴ ἢ ἀποσιωπήσεως σχήματι διὰ βραχέων αὐξάνειν τὸν ἐπαινον. Ἄν δὲ μηδὲν ἔχωμεν τοιοῦτον, ἀπὸ τοῦ ἐπιτηδεύματος, οἷον ῥήτωρ ἢ στρατηγός· ἢ⁴⁵ ἀπὸ τοῦ ἔθνους, οἷον Ἀθηναῖος καὶ ἀξίως τῶν τοῦ Σόλωνος νόμων τεθραμμένος· ἐνίοτε δὲ καὶ δίχα τοῦ κατὰ παράλειψιν⁴⁶ σχήματος ψιλὴ ἀπαρίθμησις τὸ αὐτὸ ποιεῖν δύναται· τὴν δὲ παράφρασιν δεῖ μῆτε ἀφίστασθαι τοῦ προκειμένου, μῆτε ἐπ' αὐτῶν τῶν λέξεων ἀκριβῶς μένειν· Κεφαλαίοις· ἀντὶ τοῦ μέρεσι· καταχρηστικῶς δὲ εἶπεν· οὐ γὰρ ἄς τὰ κεφάλαια τοῦ πολιτικοῦ λόγου, καὶ ταῦτα.

15 Παραβολῇ· ἔπεται τῇ παραβολῇ τὸ παράδειγμα· κατασκευαστικὸν γὰρ αὐτῆς ὥς μερικώτερον. διαφέρει δὲ ἀλλήλων, ἢ ὅτι ἢ μὲν ἀπὸ τῶν καθ' ἑκάστην γινομένων λαμβάνεται, τὸ δὲ ἀπὸ τῶν ἅπαξ γεγονότων. ἢ ὅτι ἢ μὲν διὰ πράξεως, τὸ δὲ διὰ προσώπου εἰσφέρεται· ἢ ὅτι ἢ

20 μὲν καὶ ἀπὸ τῶν ἀλόγων καὶ ἀπὸ τῶν ἀνύχων λαμβάνεται· τὸ δὲ ἀπὸ μόνων τῶν λογικῶν· τῷ τῆς αἰτίας. ἐκ τῶν περιστατικῶν τὴν αἰτίαν μόνην παρείληφεν, ὥς κρείττονα τῶν ἄλλων. παρὰ τοῦτο γὰρ καὶ τῶν πολιτικῶν ζητημάτων ὅσα μὴ ἔχει αἰτίαν ἀσύστατά εἰσιν. Ἐκ

25 τοῦ ἐναντίου· πέφυκε γὰρ τὰ πράγματα τῇ παραθέσει τῶν ἐναντίων ἐκδηλότερα φαίνεσθαι, ὥς τὸ φῶς τῇ τοῦ σκότους παραβολῇ. Μαρτυρία παλαιῶν. τοῦτο τῶν ἀτεχνῶν⁴⁷ ἐστὶ πίστεων. εἰ δὲ ποτε ἀποροῖμεν αὐτοῦ, τῷ κατὰ παράλειψιν⁴⁸ χρησόμεθα· ζητητέον

43 ὥ Ald. om., recepi ex codd. 44 Ald. Codd. παραλήψεως. vide paullo post v. 9. 45 ἢ Vind. om. 46 Vind. Mon. παράλειψιν. Ald. παράληψιν. 47 Mon. ἀτεχνῶν. 48 Ald. παράληψιν. corr. codd.

δὲ, πῶς ἂν ἐν ταῖς πρακτικαῖς χρείαις μαρτυρία τεθείη λόγων οὐκ ὄντων. δεῖ οὖν ἐν τούτοις λέγειν, ὅτι καλὸν τὸ γεγενημένον, καὶ ὅτι τὸν σκοπὸν τῆς πράξεώς ἐγνωμολόγησεν ἕτερος, ὡς ἐπὶ τοῦ Διογένους τοῦ τυπτήσαντος τὸν παιδαγωγόν. εἰσάξομεν τὸν Θουκυδίδην λέγοντα. 5 ὁ γὰρ δυνάμενος παῦσαι, περιορῶν δὲ, ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾷ. Ἰστέον δὲ, ὅτι αἱ χρεῖαι κατὰ πᾶσαν πτῶσιν προφέρονται· κατ' εὐθείαν, οἷον Πιττακὸς ἐρωτηθεὶς ἀπεκρίνατο, κατὰ γενικὴν, οἷον Πιττακοῦ ἐρωτηθέντος λόγος φέρεται. κατὰ δοτικὴν, οἷον Πιττακῷ ἐρωτηθέντι ¹⁰ B, ἐπῆλθεν εἰπεῖν. κατ' ⁴⁹ αἰτιατικὴν, οἷον Πιττακὸν ἐρωτηθέντα φασὶν εἰπεῖν. κατὰ κλητικὴν· οἷον σὺ, ὦ Πιττακε, ἐρωτηθεὶς εἶπας· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀριθμῶν, ⁵⁹

IV. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΝΩΜΗΣ.

Προτίθεται ἡ χρεῖα τῆς γνώμης ὡς μερικώτερα· ¹⁵ ἡ γὰρ τῶν περιστατικῶν προσθήκη μερικώτερον αἰετὸν πρᾶγμα ποιεῖν εἴωθεν· ὥσπερ γὰρ ¹ τὸ, εἰ γαμητέον, καθολικὸν ὃν ἡ τοῦ προσώπου προσθήκη ἑνὸς τῶν περιστατικῶν ὄντος μερικώτερον ποιεῖ· οἷον εἰ γαμητέον Σωκράτη. Λόγος· διότι ἐν λόγῳ αἰετὸν ² γινώμει καὶ ²⁰ οὐκ ἐν πράξεσιν· ἰστέον μὲν ὅτι τοῦ λόγου διττοῦ ὄντος, τοῦ τε ἐνδιαθέτου καὶ τοῦ προφορικοῦ, ὁ προφορικὸς εἰς πέντε εἶδη διαιρεῖται οὕτως· αἱ ψυχικαὶ δυνά-

49 Vind. κατά, 50 Ad χρεῖαν λογικὴν Schol. Angel. κηρύττει τὴν τέχνην, οὐκ αὐτὸς etc. ἀντίστροφον τὸ σχῆμα, οὐδὲ γὰρ ἡ τέχνη τοῦτον ἐδόξασεν, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτὸς τὴν τέχνην. διαλιπεῖν ἀμαθέστατον. Sch. ἀμαθίας πρόξενον. Καὶ μέλλουσι Sch. βραδύνουσι καὶ ἀναβάλλουσι καὶ ὀφείλουσι ἀπελθεῖν. Κόσμον παραιρεῖσθαι· ἀντὶ τοῦ ἀφαιρεῖσθαι τὴν αὐτῆς κόσμον, ἢ οὐδὲν ἡγεῖσθαι.

1 γὰρ Mon. om.

2 Codd. ἡ γνώμη.

μεις ἢ γνωστικαὶ εἰσιν ἢ ζωτικαί· καὶ εἰ μὲν γνωστικαί, ποιοῦσι τὸ ἀποφαντικόν. οἶον·

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖττον ³ ἢ φίλος σαφές.

ὁ γὰρ ἔχομεν ἐν γνώσει, τοῦτο καὶ ἀποφαινόμεθα. εἰ δὲ ⁵ ζωτικαὶ εἰσιν εἴτουν ⁴ ὀρεκτικαί, ἢ λόγου ἐφίενται, καὶ ποιοῦσι τὸν ⁵ ἐρωτηματικόν, οἶον·

Οὐχ ὁ Τρόφιμός σοι πρὸς θεῶν Ὀνήσιμε; ⁶

ἢ πράγματος· καὶ εἰ πράγματος, ἢ αὐτοῦ μόνου καὶ ποιοῦσι τὸν κλητικόν. οἶον·

¹⁰ Τεῦχε, φίλη ⁷ κεφαλῇ.

ἢ τινος τῶν ὑπ' αὐτό· καὶ εἰ μὲν μείζονος, ποιεῖ τὸ εὐκτικόν. οἶον·

Αἱ γὰρ Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη ⁸ καὶ Ἀπολλων.

εἰ δὲ ἐλάττωνος, ποιεῖ τὸ ⁹ προστακτικόν. οἶον·

¹⁵ Βάσκ' ἴθι Ἴρι ταχεῖα. ^{9*}

αἱ τοίνυν γνῶμαι κατὰ τὸ ἀποφαντικόν γίνονται, ὥς μόνῃ δηλοῦται τὸ ἀληθές καὶ τὸ ψεῦδος· διὰ τοῦτο γὰρ εἶπε καὶ ἐν ἀποφάνσεσι, διότι οὐχ, ὡς ἡ χρεῖα, ἔσθ' ὅτε καὶ κατ' ἐρώτησιν γίνεται. κεφαλαιώδης δὲ ἀντὶ τοῦ ²⁰ σύντομος, ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς κεφαλῆς τῆς ἐν βραχεῖ τὰς ¹¹ αἰσθήσεις ἀπάσας περιεχούσης· τὸ δὲ ἐπὶ τι προτρέπων ἢ ἀποτρέπων διὰ τὸ Σωκράτης φιλοσοφεῖ. Τὸ μὲν ἐστὶ προτρεπτικόν· προτέταται ¹² τὸ προτρεπτικόν τοῦ ἀποτρεπτικοῦ, ὅτι τὸ μὲν προ- ²⁵ τρέπει ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ, τὸ δὲ ἀποτρέπει τῶν κακῶν· καὶ ἔστι τὸ μὲν ὡς ἕξις, τὸ δὲ ὡς στέρησις· κρεῖττον δὲ τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ, καὶ ἕξις στερήσεως. Τὸ μὲν ἀπλοῦν,

³ Mon. κρεῖσσον.

⁴ Ald. Vind. εἰτ' οὐκ. Mon. εἴτουν.

⁵ Mon. τό.

⁶ Ald. ὀνίσαιμε. Codd. Ὀνήσιμε. cfr. T. VII.

p. 3. ⁷ Ald. Vind. φίλε. Mon. φίλη. Il. θ, 281. ⁸ Ald.

Ἀθηναῖοι. — Il. β. 371.

⁹ Mon. τόν.

^{9*} Il. θ. 399.

¹⁰ Ald. γίνεται.

¹¹ Mon. τὰς ἀπάσους αἰσθ.

¹² Mon.

Vind. προτάσσεται.

ὅτι τῷ ἀπλῷ οὐ τὸ διπλοῦν ἀντέθηκε, ¹³ τὸ δὲ συνεξευ-
γμένον· τὸ μὲν γὰρ διπλοῦν ἐκ δύο καταφατικῶν ὄν·
οἶον

Δεινὸν πένισθαι, χεῖρον εὐπορεῖν κακῶς,
οὐ τοσοῦτον ἀντίκειται τῷ ἀπλῷ· τὸ δὲ συνεξευγμένον ⁵
ἐκ τε καταφατικοῦ καὶ ἀποφατικοῦ ὄν τὴν ἄκραν ἀντί-
θεσιν ἔχει πρὸς τὸ ἀπλοῦν· ἔτι δὲ διαφέρει τὸ ἀπλοῦν
τοῦ συνεξευγμένου, ὅτι τὸ μὲν ἀνάγκη διόλου λέγε-
σθαι, ¹⁴ ἵνα τὴν διάνοιαν ἀπαρτίσῃ· τὸ δὲ συνεξευγμέ-
νον καὶ μὴ διόλου λεγόμενον δύναται αὐτὴν τῷ ἡμίσει ¹⁰
μέρει παριστᾶν· εἰπὼν γὰρ, ὅτι οὐκ ἀγαθὸν πολυκοι-
ρανίη, ¹⁵ ἐδήλωσεν, ὅτι ἀγαθὸν ἡ μοναρχία. Τὸ δὲ
πιθανόν· πιθανὸν λέγεται τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγό-
μενον, ¹⁶ οὐ μὴν πανταχοῦ ἀληθεῖον, μετέχον μέντοι
μᾶλλον τῆς ¹⁷ ἀληθείας ἢ τοῦ ψεύδους· τὸ γὰρ ἐπ' ἑλατ- ¹⁵
τον μετέχον ἀπίθανον· τὸ δὲ ἐπίσης οὐ πιθανόν, ἀλλ'
ἀμφιβαλλόμενον. Οἷσπερ ἡδεταί. Ἀντώνιος τις ἔφη
μὴ πιθανὸν εἶναι τοῦτο, ἀλλ' ἀληθές. τὸ γὰρ ἡδεταί
τὴν ἔμμονον καὶ ἐνδιάθετον καὶ σὺν εὐφροσύνῃ διατρι-
βὴν δηλοῖ. τινὲς μέντοι τῶν ἐξηγητῶν διὰ πολλῶν βοη- ²⁰
θῆσαι τῷ Ἀφθονίῳ ἐπεχείρησαν, ἀλλ' οἱδὲν ἤνυσαν.
Ἰστέον ὡς ἐξ ἄλλης ¹⁸ ἐπιδιαιρέσεως τῶν γνωμῶν αἱ μὲν
ἄνευ αἰτίας προφέρονται, ὡς τὸ,

Εἷς ἐστι δοῦλος, οἰκίας ὁ δεσπότης·

αἱ δὲ μετ' αἰτίας, ὡς τὸ,

25

Ἄλκιμος ἔσσι' ¹⁹ ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ.

Καὶ αὖθις αἱ μὲν ὡς περ αἱ χρεῖαι δηλοῦσιν, ὅποιά ἐστι
τὰ πράγματα, ὡς τὸ, οἱ πλείστοι κακοί. ²⁰ αἱ δὲ ὅποια

13 Ald. ἀντέθηκε. Mon. ἀντίθηκε, Vind. ἀντίθηκεν. 14

Mon. γίνεσθαι. 15 Il. β. 204. 16 Vind, Mon. γινόμενον,

17 τῆς et sq. τοῦ Vind. Mon. om. 18 Codd, ἄλλον,

19 Ald. Mon. ἔσθ' Vind. ἔσσι'. — Od. α. 302. 20 Inter

Biantis apophthegmata refert Arsenius p. 148.

δεῖ εἶναι· ὡς τό· μηδὲν ἄγαν· ἔτι τῶν γνωμῶν αἱ μὲν
εἰσι προστακτικαί, οἷον, ἄλκιμος ἔσσο, αἱ δὲ εὐκτικαί,
ὡς τό·

Μή μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαίμων βίος.

5 αἱ δὲ ἀπαγορευτικαί, οἷον

Μηδ' ἔθελ' ἐξ ἔριδος σεῦ ²¹ ἀμείνονι φωτὶ μάχεσθαι,

αἱ δὲ κατ' ἐπὶ κρισίν· οἷον

Ὡς αἰὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς ²² τὸν ὁμοῖον·

3 Α. καὶ ἔτι τῶν γνωμῶν αἱ μὲν εἰσιν ἄδοξοι, ὡς τό,

10 Ἐὰ με κερδαίνοντα κεκλήσθαι κακόν,

αἱ δὲ ἔνδοξοι, ὡς τό,

Εἰς ²³ οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

Διενήνοχε δὲ περὶ ²⁴ τὰς διαφορὰς, ἃς τέθεικεν Ἀφθό-
νιος. Ἐρμιογένης φησὶ τὴν μὲν γνώμην ἐν ἀποφάνσει

15 ψιλῇ λέγεσθαι, τὴν δὲ χρειάν πολλάκις καὶ κατ' ἐρώτη-
σιν καὶ ἀπόκρισιν· ἄλλοι δὲ καὶ ταύτας προσέθεσαν, τὸ
τὴν γνώμην καὶ ἐφ' ἡμῖν ἂν εἶναι ποιῆσαι, εἰ οὕτω τύ-
χοι· χρειάν δὲ μὴ ἐφ' ἡμῖν εἶναι χωρὶς προσώπου συμ-
πλάσασθαι. καὶ ὅτι ἡ μὲν γνώμη τὸ καθόλου μόνον

20 ἀποφαινεται, ἡ δὲ χρεία πατέ καὶ τὸ ἐπὶ μέρους· καὶ
ὅτι ἡ μὲν γνώμη αἰετὶ περὶ τῶν ἐν βίῳ χρησίμων ἐστίν, ἡ
δὲ χρεία καὶ χαριεντισμοῦ ἔνεκα. ²⁵ καὶ ὅτι ἡ μὲν χρεία
τὴν πᾶσαν κατασκευὴν εἰς ἔπαινον ἔχει τοῦ εἰρηκότος
ἀναφερομένην, ἡ δὲ γνώμη αὐτοῦ φύσει ²⁶ τοῦ λόγου.

25 Χρὴ πενίην φεύγοντα· τινὲς τὸ ῥίπτειν ἀντὶ τοῦ
πανταχοῦ σπεῖρειν ἐνόησαν καὶ πανταχοῦ πλεῖν· οἱ δὲ
τὸ καὶ ἐν τοῖς ἀνελπίστοις καὶ ἀκάρποις πονεῖν· οἱ δὲ
ὅτι καὶ κινδύνων κατατολμᾶν προτρέπεται· Ἀφθόνιος
δὲ φθονήσας τοῖς πένησι τοῦ ζῆν κατὰ βυθοῦ τούτους

21 Ald. σοῦ. Codd. σευ. — Il. η. 111. 22 Ald. Mon,
ἐς. Vind. ὡς. — Od. ρ. 218. 23 Il. μ. 243. 24 Vind,
παρά. 25 Codd. ἔνεκεν, 26 Ald. φησί, Codd. φύσει,

ὥτ'εἰ καὶ κρημνῶν, ²⁷ πόρρω φιλοσοφίας καὶ φιλανθρωπίας νόμων τὸ ῥητὸν ἐξηγούμενος. Ὁ Θεόγνης ²⁸ ἀπρὸ σώπως εἶπε τὴν γνώμην ἐκφέρεσθαι δεῖν ἐν τῇ ἐκθέσει μόνον, οὐ μὴν καὶ ἐν τῇ μελέτῃ. Τὴν ἐπωνυμίαν, οὕτω γὰρ φησιν Ὅμηρος:

5

Οὐνεκ' ἀπαγγέλλεσκε κίων, ὃ τι κέν τις ἀνώγοι. ²⁹

ἀπὸ γὰρ τοῦ εἶρω τὸ λέγω Ἰρως ὠνόμασται, ὡς τὸ Ἰρις. ³⁰ ἰά. Ἀλλ' Ὀδυσσεὺς· δύο τέθεικε παραδείγματα, διδάσκων καὶ σε πλειόνων εὐποροῦντα ταῦτα τιθέναι. ἔστι μὲν οὖν παραβολὴ μὲν ³¹ πράγματος οἴου τε γενέσθαι ἀπομνημόνευσις, εἰς ὁμοίωσιν τοῦ ζητουμένου, καὶ χορηγία μὲν ἢ ἐκ προαιρέσεως καὶ ἐν ἑορταῖς, εἰσφορά δὲ ἢ ἐξ ἐπιταγῆς ἐτέρου καὶ ἐν πολέμοις.

V. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΚΕΤΗΣ.

Ἀνασκευὴ ὠνόμασται ἀπὸ τῶν ἀνασκευαζομένων καὶ ¹⁵ ἀναλυομένων οἰκοδομημάτων, οὐπερ ἐναντίον τὸ κατασκευάζειν. Ἀνατροπὴ· ¹ μέμφονται τινες τῷ ὄρω κατὰ τὸ πλεονάζον, ὡς δηλουμένης δι' αὐτοῦ καὶ τῆς δι' ἔργων τῶν πραγμάτων ἀναιρέσεως, ὡς τὸ ἀνατρέψαι.

27 Ald. κρημνοῦ, Codd. κρημνῶν. 28 Ὁ Θεόγνης — ὡς τὸ Ἰρις Vind. Mon. om. 29 Ald. Codd. ἀνώγει. — Od. σ, 7, 30 Schol. Ang. δευτέρῳ παραδείγματι κέχρηται, ἵνα μὴ δόξῃ ἐξ ἑνὸς μόνον πιστοῦσθαι τὸν λόγον. παροινοῦμενος. Sch. λοιδοροῦμενος, ὑβριζόμενος· παροιμία γὰρ ἢ ἀπὸ μέθης ὕβρις. 31 μὲν Codd, om.

1 Ἀνασκευὴ ἐστὶν ἀνατροπὴ. Schol. Ang. ὁ παρὼν ὄρος οὐκ ἔστιν Ἀφθονίου, ἀλλὰ τοῦ Ἐρμιογένοῦς· ἐκεῖνος γὰρ φησιν οὕτως· ἀνασκευὴ ἐστὶ τοῦ προκειμένου πράγματος ἀνατροπὴ. *Αἰαν. σαφῇ.* In Cod. Ang. superscr. ἀληθῇ, ad marg. ὡς τὰ ἱστορικὰ διηγήματα, ἀληθῇ γὰρ εἶσι, καὶ οὐδεὶς ὁ προσέξων. In dextra parte marginis: ὡς οἱ μῦθοι, οὐδεὶς γὰρ ἐν αὐτοῖς τοῦ πείθεσθαι χρεῖαν ἔχει οἰκοῦν· ἔχουσι γὰρ φυσικὸν τὸ ψευδές.

ναὸν ἢ τι τοιοῦτον· ἔδει οὖν ἀνατρεπτικὸς λόγος εἰπεῖν·
 ἕτεροι δὲ οὕτως ὥρισαντο· λόγος ἀνατρεπτικὸς τοῦ πι-
 θανῶς προτεθέντος λόγου, ὡς τῶν πιθανῶν ὀφειλόντων
 ἀνασκευάζεσθαι· οὔτε γὰρ τὰ ὁμολογούμενα ἀληθῆ ἀνα-
 5 τρέποντες ἀληθεῖς φανησόμεθα· οὐδεὶς γὰρ ὁ προσέξων,
 ἀλλὰ πρὸς τῷ γελοίῳ καὶ κολάσεως ἢ αἰσθήσεως κατὰ τὸν
 Σταγειρίτην δεησόμεθα· οὔτε τὰ ὁμολογουμένως ψευδῆ·
 οὐδεὶς γὰρ ὁ τοῦτο πεισθῆναι δεόμενος. ὁ μὲν τοι Γεω-
 μέτρης φησὶν, ὡς ἐν πρώτοις μὲν ἀνασκευάζονται τὰ
 10 μυθικὰ διηγήματα, καὶ ῥᾶστιν ὅτι μάλιστα δέχονται
 τὴν ἀνασκευὴν· δεύτερον τὰ ἱστορικὰ δυσχερεστέρας ἤδη
 καὶ ῥητορικωτέρας δεόμενα τῆς ἕξεως. τρίτον τὰ πολι-
 τικὰ ἐναγωνιώτερα πάντων ὄντα καὶ εὐπορωτέρας τῆς
 ἀνασκευῆς δεόμενα· ἀνασκευάζομεν δὲ ἔστιν ὅτε καὶ μύ-
 15 θους, ἀλλ' οὐχ ὡς μύθους, ἀλλὰ τὴν συνθήκην τῶν
 πλασάντων αὐτοῦς, ὡς οὐ κατὰ λόγον μύθων² προ-
 βᾶσαν αἰτιώμενοι. Ἰστέον ὡς ὁποτέραν προτάξομεν, εἴτε
 τὴν ἀνασκευὴν, εἴτε τὴν κατασκευὴν, ἀδιάφορόν ἐστι.
 Καὶ κεφαλαιόις³ ταῦτα οὔτε κεφαλαιὰ ἐστὶ διὰ τὸ
 20 μὴ ταῖς ἐργασίαις πλατύνεσθαι, οὔτε ἐπιχειρήματα διὰ
 τὸ πλείονων ἐκεῖνα περιεκτικὰ εἶναι· κληθεῖεν δ' ἂν οἰκει-
 στέρως τόποι καὶ ἀφορμαὶ τινες. Πρῶτον μὲν οὐ τακτι-
 κῷ χρηταὶ τῷ ὀνόματι, ὡς ἐξ ἅπαντος δεῖν πρῶτον κεῖ-
 σθαι τὸ ἀσαφές, ἀλλ' ἀπαριθμητικῷ· οὐ γὰρ δεῖ φρον-
 25 τίσειν τῆς τῶν κεφαλαιῶν τάξεως, ἀλλ' ὅπερ ἂν ἐμπί-
 πτη πρὸς τὴν τοῦ ἀνασκευαζομένου φύσιν, ἐκείνῳ πρῶ-
 τῳ χρησθαι. καὶ ἐφεξῆς ὁμοίως· καὶ ἔτι ἐὰν τὸ αὐτὸ
 κεφάλαιον ἐν πολλοῖς μέρεσι τοῦ ἀνασκευαζομένου ἐμπί-
 B. πτη, πολλάκις τῷ αὐτῷ χρησθαι. καὶ εἰ μὴ πάντα τὰ
 30 κεφάλαια ἢ φύσις τοῦ πράγματος ἐμπεσεῖν ἀπαιτεῖ, ἀλλ'

2 μύθων codd. om.

3 Ald. κεφαλαιῶς.

ἔνια, ⁴ τοῖς ἐμπέπτουσι μόνοις χρῆσθαι, ἵνα μὴ εἰς ψυχρολογίαν περιστῇ ὁ λόγος, πληθὺς ἀπειρόκαλον ἐπισωρευόντων ἡμῶν. καὶ δὴ καὶ ἐὰν ἐν μέρος τοῦ διηγήματος ὑπὸ πλείονα ἀνάγῃται κεφάλαια, χρῆσόμεθα μὲν αὐτῷ ἐν ἅπασιν· τῇ δὲ περὶ τὴν ἐργασίαν διαφορᾷ τὴν ἐξαλ- ⁵ λαγὴν μηχανησόμεθα· ἡ μὲν τοι τῶν φησάντων διαβολὴ προοιμίῳ ἀναλογεῖ, καὶ προκαταρτικῇ τινι ἐννοίᾳ, ὥς καὶ τοῖς προλαβοῦσιν ἐγένετο προγυμνάσμασι. ⁵ Τῷ ἄσαφεϊ· ἡ ἀσάφεια, ὥς καὶ τῷ διηγήματι, ἡ ἐκ τῶν ἀπαγγελουσῶν αὐτὸ ⁶ γίνεται λέξων, ὅταν ὁμώνυμοι ¹⁰ ὦσιν ἢ τροπικαὶ ἢ σκληραὶ, ἢ ξέναι καὶ ἀσυνήθεις· ἐροῦμεν γὰρ ὅτι καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐδὲ ⁷ εὐσύννοπτόν ἐστι τὸ λεγόμενον· ἡ ἐκ τῶν νοημάτων, ὅταν ἀποκακρυμμέναι τινὲς ἀλληγορίαι τῷ διηγήματι ἐμφαίνωνται, οἷον ἐν τῷ περὶ Σειρήνων. ἡ κατὰ τὴν τοῦ λόγου σύν- ¹⁵ ταξιν, ὅταν μὲν ⁸ στιζόντων ἡμῶν οὔτω ἑτέρα ⁹ φαίνεται ἢ διάνοια, ἄλλως δὲ πάλιν ἑτέρα. ὥς τό·

Οἱ δὲ καὶ ἀχνύμενοι περ ἐπ' αὐτῷ ἡδὺν γέλασαν. ¹⁰ ἄδηλον γὰρ πότερον ἐπὶ τῷ Θεοσίτῃ ἀχνύμενοι, ¹¹ ἢ ἐπὶ τῇ τῶν νεῶν ὀλκῇ. ἕτεροι δὲ ἀσαφεὲς τὸ μὴ πιστευ- ²⁰ ὄμενον εἶπον. Ἀπίθανον· περὶ μὲν τοῦ πιθανοῦ εἴρηται ἐν τῇ γνώμῃ, ἀπίθανον δὲ εἴρηται ¹² τὸ μὴ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον, ἀλλὰ σπανίως καὶ ἐκ τοῦ παραδόξου· οἷον τὸ τὴν Μήδειαν ἀποσφάζαι τοὺς παῖδας, καὶ ἔτι ὅταν ¹³ κατηγορίαν κινῶμεν ¹⁴ κατὰ τινος ἐναν- ²⁵ τίαν τῇ περὶ αὐτὸν ¹⁵ ὑπολήψει. οἷον εἰ λέγομεν, ¹⁶

4 Mon. ἐν. 5 Vind. προγυμνάσμασιν. 6 αὐτὸ Ald. om. recepi ex Vind. in Mon. αὐτῷ, 7 Vind. οὐδ', 8 Codd. ὅταν οὕτω μὲν στιζ. omisso ἑτέρα. 9 Vind. ἑτέρα om. Tum Ald. φαίνεται. 10 Ald. Codd. γέλασαν. Il. β. 270. 11 Mon. addit: ἡδὺν γέλασαν. 12 Codd. λέγεται. 13 Vind. ὅτε. 14 Codd. κινῶμεν. 15 Ald. αὐτόν, Mon. αὐτόν. Vind. αὐτοῦ. 16 Vind. et Ald. λέγωμεν, Mon. λέγομεν.

Σωκράτης πορνοβοσκει. Ἀδυνάτω· τὸ ἀδύνατον τρι-
 χῶς γίνεται, ἀπὸ ψυχῆς, οἷον τὸ τὰ ἄλογα λόγῳ χρη-
 σθαι, ἢ καὶ τοῦναντίον τὰ λογικὰ τοῖς τῶν ἀλόγων
 πλεονεκτήμασιν· ἀπὸ σώματος, ὡς εἴ τις λέγει μὴ δυνα-
 5 τὸν εἶναι βρέφει τὸν ἄνδρα καταπαλαίεσθαι. ἀπὸ τῶν
 ἐκπῶς· οἷον εἰ φαίημεν ἀδύνατον εἶναι πένητα τυραννίδι
 ἐπιχειρεῖν. Ἰστέον δὲ ¹⁷ ὅτι εἰ μὲν ἄλλο μέρος τοῦ διη-
 γήματος ἐγχωρεῖ λυθῆναι διὰ τοῦ ἀπίθανου, καὶ ἕτερον
 διὰ τοῦ ἀδυνάτου, τότε πρὸς τὰ μέρη τοῦ διηγήματος
 10 καὶ τὰ κεφάλαια τάξομεν. εἰ δὲ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δι' ἀμ-
 φότερων, πρῶτον θήσομεν τὸ ἀπίθανον, ¹⁸ εἶτα τὸ ἀδύ-
 νατον, ὡς ἂν προχωρῶν ὁ λόγος ἐπὶ τὸ ἀκμαιότερον
 φαίηται· τοῦ γὰρ ἀπίθανου τὸ ἀδύνατον ἰσχυρότε-
 ρον. ¹⁹ εἰ δὲ τοῦναντίον ποιήσομεν, περιττὸν φανήσεται
 15 τὸ ἀπίθανον. Καὶ ²⁰ ἀπρεπεῖ· ἀπρεπὲς οὐ μόνον
 τὸ αἰσχρὸν, οἷον τὸ θεὸν θνητῆς γυναικὸς ἐρᾶν, ἀλλὰ
 καὶ τὸ ἄδοξον καὶ ἀνάξιον, ὥσπερ εἴ τις τὸν θεὸν ὑπνοῦν-
 τα λέγοι ἢ ἀμελεῖν. Ἀσύμφορον· ἀσύμφορόν φησι
 τὸ μὴ συμφερόμενον, ἥτοι ἀνάρμοστον, ὃ καὶ μαχόμε-
 20 νον λέγεται, ὃ καὶ ἀγωνιστικώτατόν ἐστιν, ἐνθα τὸν τὴν
 ἱστορίαν γράφοντα ὥσπερ ἀντιλέγοντα αὐτὸν ἐαυτῷ ²¹
 ἀνασκευάζοντες δείκνυμεν. Ἰστέον ὅτι τινὲς ἕκαστον τῶν
 εἰρημένων κεφαλαίων δι' ἐπιχειρημάτων πλατύνειν βοί-
 λονται, ἅπερ ἐκ τῶν περιστατικῶν ἔχει τὴν γένεσιν· ὡς
 25 ἐν τῷ περὶ εὐρέσεως ²² δείκνυται· οἷον εἰ ἀπὸ τοῦ ἀπι-
 θάνου τὸ περὶ Μηδείας ἀνατρέπομεν διήγημα, ἐροῦμεν
 ἐκ μὲν τοῦ προσώπου, ὅτι ἀπίθανόν ἐστι μητέρα κακῶς
 ποιῆσαι τὰ τέκνα. ἐκ δὲ τῆς πράξεως, ὅτι οὐκ εἰκὸς ἐστὶν
 ἀποσφάζαι. ἐκ δὲ τοῦ τόπου, ὅτι οὐδ' ἂν ἐν Κορίνθῳ

17 δὲ Mon. om.

18 Ald. ἐπίθανον.

19 Ald. ἰσχυ-

ρώτερον. 29 Mon. ἢ καί,

21 Codd, insertum ἡμεῖς.

22

Codd. εὐρίσεων.

ἐνθα διέτριβεν ὁ Ἰάσων· ἐκ δὲ τοῦ χρόνου, ὅτι μὴ ¹³
ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ἡ μὲν ἐταπεινώτο τοῦ ἀν-
δρός ἐκπεσοῦσα ξένη γυνή, ὁ δὲ μείζω δύναιεν προσει-
λήφει γήμας Γλαύκην τὴν Κρόντος· ἐκ δὲ τοῦ τρόπου,
ὅτι ἐπειράθη ἂν λαθεῖν καὶ οὐκ ἂν ξίρει διεχρήσατο, ⁵
ἀλλὰ φαρμάκῳ, ἄλλως τε καὶ φαρμακίᾳ οὐσα· ἐκ δὲ
τῆς αἰτίας, ὅτι οὐκ ἂν δι' ὀργὴν τὴν πρὸς τὸν πατέρα
τὰ ²⁴ τέκνα ἀπέκτεινεν. οὐ γὰρ ἴδιον τοῦ Ἰάσονος, ἀλ-
λὰ καὶ αὐτῆς κοινὸν ἐγένετο τὸ ἀτύχημα καὶ μᾶλλον αὐ-
τῆς, ²⁵ ὅσον μαλακώτεραί πως αἱ γυναῖκες πρὸς τὰ ¹⁰
πάθη· τὸ δὲ προγύμνασμα· τὸ μὲν διήγημα διηγῆ-
σεως εἶχεν εἰκόνα, ἡ δὲ χρεια καὶ ἡ γνώμη ἀγώνων, ἡ δὲ
ἀνασκευὴ τῶν τεσσάρων τοῦ λόγου μερῶν· ἡ πᾶσαν,
ἀντὶ τοῦ τὴν πλείστην ἢ τὴν κρείττονα. Ἀρετῆς δὲ
μαντεία τεκμήριον· πέντε τινὰ παράκεινται ἀλλή- ^{6 A.}
λοις, σύμβολον, σημεῖον, εἰκὼν, ὁμοίωμα καὶ τεκμή- ¹⁵
ριον· διαφέρουσι δὲ ὅτι τὸ μὲν σύμβολον καὶ σημεῖον
ἐπὶ τῶν θέσει λέγεται, καὶ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐστὶ δια-
νοίας· οἷον ἐν πολέμῳ σάλπιγγος ἤχος ἢ πυρὸς αὐγὴ,
τὰ δὲ λοιπὰ τρία ἐπὶ τῶν φύσει· διαφέρει δὲ ὅτι τὰ μὲν ²⁰
ἢ εἰκὼν ἢ τὸ ὁμοίωμα τὴν φύσιν τοῦ πράγματος εἰκονί-
ζουσιν, ²⁶ οὐ μέντοι ἀπαραλλάκτως, ὥς ἡ τοῦ Σωκρά-
τους εἰκὼν· τὸ δὲ τεκμήριον ἀναγκαιῶς μόνον τοῖς πρά-
γμασιν ἔπεται, μηδὲν τῶν ἐν αὐτοῖς συμβεβηκότων φέ-
ρον ἐν ἑαυτῷ· οἷον τεκμήριον τοῦ τετοκέναι τὴν γυναῖ- ²⁵
κα τὸ γάλα, καὶ τοῦ πυρὸς ὁ καπνός· ἐνταῦθα μέντοι
τὸ τεκμήριον οὐ κυρίως εἴληφεν ὁ Ἀφθόνιος. ²⁷

33 Ald. Mon. καὶ. Vind. μή. 24 Codd. τὰ om. 25
Ald. αὐτῆς. 26 Ald. οἰκονίξ. 27 Sub ἀνασκευὴ, ὅτι οὐκ
εἰκότα· etc. ad voc. ἐλάνθανεν ὁ πατὴρ ἀποπνίγων Sch. Ang.
ἀντὶ τοῦ ἡγνοεῖ· καὶ Ἀριστοφάνης ἐν τῷ Πλούτῳ· [v. 775.] οἷοις
ἂν ἀνθρώποις ξυνὼν ἐλάνθανεν.

VI. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.

Ὁ μὲν Ἀφθόνιος ἰδίᾳ περὶ ἀνασκευῆς καὶ αὐθις
 περὶ κατασκευῆς διδάσκει, ὁ δὲ ¹ Ἑρμογένης ὁμοῦ περὶ
 τούτων φησὶν· ἀνασκευή ἐστὶν ἀνατροπὴ τοῦ προκει-
 5 μένου πράγματος, κατασκευή δὲ τοῦναντίον βεβαίωσις.
 προτάσσεται δὲ ἡ ἀνασκευή τῆς κατασκευῆς, ὅτι ὁ μὲν
 ἀνασκευάζων ἀναλογεῖ τῷ κατηγορῶ πρώτως λέγοντι, ὁ
 δὲ κατασκευάζων τῷ ἀπολογουμένῳ δευτέρῳ ² εἰσιόντι·
 ἢ ὅτι ἀπὸ τῶν εὐχερεστέρων ἐπὶ τὰ δυσχερέστερα προ-
 10 βαίνομεν. εὐχερέστερον δὲ ἀνατρέπειν τὰ μυθικὰ ἢ βε-
 βαιοῦν. κατασκευή ἐστὶν· ἕτεροι οὕτως ὠρίσαντο·
 λόγος κατασκευαστικὸς τοῦ προτεθέντος ³ πιθανῶς λό-
 γου· Ἄλλ' ὅσα μέσην ἔχει· τουτέστι τὰ ἀμφίδοξα,
 τὰ μὲν γὰρ πάντα ἀληθῆ οὐ δεῖται κατασκευῆς· τὰ δὲ
 15 πάντα ψευδῇ γελοῖον ἐστὶ κατασκευάζειν. καὶ ⁴ πρώτον
 μὲν οὔτε τὴν τῶν φησάντων διαβολὴν ἢ εὐφημίαν, οὔτε
 τὴν τοῦ πράγματος ἑκθεσιν κεφάλαια ὀνομάζει, διὰ τὸ
 τὴν μὲν προοιμίῳ ἀναλογεῖν, τὴν δὲ διηγῆσαι· τὰ γὰρ
 κεφάλαια τῶν ἀγώνων ἐστίν· ἔδει οὖν κατὰ ταῦτα καὶ
 20 τῇ χρεΐᾳ καὶ τῇ γνώμῃ τὸ τε ἐγκωμιαστικὸν ὡς ἀναλο-
 γοῦν προοιμίῳ καὶ τὸ παραγραφικόν ⁵ τῇ διηγῆσει μὴ
 κεφάλαια εἰπεῖν· ὁ δὲ οὕτως ὠνόμασεν. Εἵτα ἐν μέ-
 ρει· ἐπειδὴ γὰρ τὸ αὐτὸ δέον ἀνασκευάζειν καὶ κατα-
 σκευάζειν, οὐ δεῖ προεκθεμένους ὅλον ἐν τῇ ἀνασκευῇ τὸ
 25 διήγημα ταυτολογεῖν διόλου πάλιν ἐν τῇ κατασκευῇ· ἢ
 ἐπειδὴ τὰ δραματικὰ ῥᾶον ἀνασκευάζεται ἢ κατασκευά-
 ζεται, ἐν μὲν τῇ ἀνασκευῇ ἀθρόον ἐκτιθέμεθα τὸ πρᾶ-
 γμα, ἅτε δὴ καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει ἀνασκευάσαι

1 Vind. δ'. 2 Mon. δευτέρως. 3 Vind. πιθανῶς
 προτεθ. 4 καὶ πρώτον μὲν — ὁ δὲ οὕτως ὠνόμασιν. εἵτα
 Vind. h. l. om. et post πρὸς πάντα κατασκευῆς ἔχοντες ponit.
 5 Mon. παραφραστικόν.

δυνάμενοι, ἐν δὲ τῇ κατασκευῇ ἔσθ' ὅτε καὶ τινα καὶ τῶν ἐν τῇ ἀνασκευῇ ἐκτεθέντων παραλιμπάνομεν, ἅτε δὴ μὴ ⁶ εὐπόρως τῆς πρὸς πάντα κατασκευῆς ἔχοντες. Ἀντὶ μὲν τοῦ ἀσαφοῦς· ὥσπερ ἀσαφές ἐλέγεται τὸ μὴ ὄν φανερόν διὰ τὴν τῶν εἰκότων ἀπουσίαν, οὕτω καὶ ⁵ σαφές τὸ εἰκὸς πιστευθῆναι διὰ τὴν τῶν εἰκότων μαρτυρίαν. οὐ πάντως δὲ τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ διηγήματος, τὸ διὰ τοῦ ἀσαφοῦς ἀνασκευαζόμενον, διὰ τοῦ ἀσαφοῦς κατασκευασθήσεται, ἀλλ' ἔστι ⁷ μὲν ὅτε διὰ τούτου, ἔστι δ' ὅτε δι' ἑτέρου τῶν προκειμένων κεφαλαίων, ἦτοι ¹⁰ ἐνὸς ἢ καὶ πλείονων· τὸν ἴσον δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κεφαλαίων τοῦτο νοεῖν χρή. Πρώτῃ τῶν ἄλλων γενομένη τῆς γῆς· συνεξακούεται καὶ τοῦ Ἀδωνος ὡς μηδενὸς τάχα πρὸ αὐτῆς ἐκ ποταμοῦ καὶ γῆς γεννηθέντος. Στέργουσιν ἅπαντες· δῆλον δὲ ὅτι ¹⁵ καὶ θεοὶ ἕτεροι. ἐνδεεῖς γάρ οἱ τῶν Ἑλλήνων θεοὶ τοῦ ἀλλήλων ἀγαθοῦ, ὅθεν καὶ παρακατιῶν καὶ ἀτελεῖς αὐτοὺς φῆσει πρὸς ἀρετὴν· καὶ διώκοντας μὲν αὐτήν, μὴ καταλαμβάνοντας δέ. Τὸ μέτρον τιμῶ· ἦτοι τὰ ἔμμετρα ποιήματα. ⁸

20

VII. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΠΟΥ.

Μετὰ τὴν ἀνασκευὴν καὶ κατασκευὴν τέταχται ὁ κοινὸς τόπος ἀναλόγως τοῖς τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρεσιν,

6 Mon. μὴ, Ald. Vind. καί. 7 Vind. ἔστιν. 8 Sub κατασκευῇ, ὅτι εἰκότα ad voc. οἷς τὸ κάλλος δωρεὰ τῶν θεῶν, Sch. Ang. τὸ τῆς ψυχῆς, τουτέστι τὴν ἀρετὴν. in alt. marg. κάλλος λέγει τὴν ἀρετὴν. "Α γὰρ θεοὶ δωροῦνται Sch. τὰ γὰρ ἑαυτῶν ποιήματα ἀγαπῶσι θεοί. πρὸς βίαν ἔχουσι. Sch. τὸ πρὸς περισσὸν Ἀτικῶς. ποθῶν οὐ κατείληφεν Sch. κλῖμας ἀτελής. τὸ μέτρον τιμῶ· τουτέστι τὰ τοῦτων ποιήματα τὰ ἔμμετρα.

εἶγε ὁ μὲν μῦθος προοιμίῳ ἀναλογεῖ, διηγῆται δὲ τὸ
 διήγημα, χρεια δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τρία τοῖς ἀγῶσιν, ὁ δὲ
 κοινὸς τόπος ἐπιλόγῳ. Κοινὸς ἐστὶ τόπος· ἕτεροι
 B. οὕτως ὥρισαντο· αὐξήσις καὶ καταδρομὴ ὁμολογουμένου
 5 ἀδικήματος. ἡμάρτηται δὲ ὁ ὅρος, ὅτι κατηγορίαν μό-
 νον ἔχει, οὐ μὴν καὶ συνηγορίαν. ἕτεροι δὲ προσέθηκαν
 τῷ ἀδικήματος ἢ ἁμαρτήματος ¹ τῷ διαφέρειν
 αὐτά· ἀδικημα μὲν γὰρ τὸ εἰς ἑτέρου βλάβην γινόμενον,
 οἷον φόνος, μοιχεία· ἁμαρτήμα δὲ τὸ εἰς τὸν πράττον-
 10 τα μόνον περιϋστάμενον, οἷον ἀσωτεία, ² μέθη. παρο-
 ξύνομεν οὖν τοὺς δικαστὰς ἐπὶ μὲν τῶν ἀδικημάτων εἰς
 τιμωρίαν, ἐπὶ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων εἰς ἀποστροφὴν τε
 καὶ μῖσος. Αὐξητικός· οὐ γὰρ ζητοῦμεν, εἰ οὗτος ἱε-
 ρόσυλός ἐστιν, ἢ οὗτος ἀριστεύς, ἀλλ' ὥς προαπαδεδει-
 15 γμένον τὴν αὐξήσιν ποιούμεθα. ὅτε γὰρ ἀδήλου τοῦ
 πράγματος ὄντος ῥαθύμως περὶ αὐτὸ διακείμεθα, χρεια
 λόγων, οὐκ ἀποδεικτικῶν, οὐδὲ ἐξεταστικῶν, ὥσπερ ἐν
 τοῖς ἀγῶσιν, ἀλλ' αὐξήσεως καὶ δεινώσεως. Εἴρηται
 δὲ αὐτως· ὁ μὲν Ἀφθόνιος ἀπὸ τοῦ κοινῇ πᾶσιν ἄρ-
 20 μόττειν φησὶν· ἕτεροι δὲ κοινὸν τόπον φασὶν οὐχ ὅτι
 κατὰ τυράννου μόνον εἴρηται, ³ ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τυραν-
 νοκτόνου, καὶ ὅτι κοινῇ καὶ ἐπὶ πάντων τῶν δικανικῶν
 καὶ συμβουλευτικῶν ἐπὶ τέλους τίθεται ζητημάτων, καὶ
 ὅτι οὐ μόνος ὁ διώκων ἐν τοῖς κατὰ κρίσιν ἢ ἀξίωσιν
 25 αὐτῷ χρῆται, ἀλλὰ καὶ ὁ φεύγων. καὶ ὅτι καθάπερ ἀπὸ
 κοινῶν τινος ὁρμώμενοι τόπου καὶ τὰς ἀφορμὰς ἐκείθεν
 λαμβάνοντες καὶ κατ' ἰδικῶν ⁴ ἐπιχειροῦμεν προσώπων·
 τόπος δὲ εἴρηται οἷον ἐπιχείρημα. τόποι γὰρ τὰ ἐπι-
 χειρήματα λέγονται, διότι ἀπ' αὐτῶν ὡς ἐκ τόπου ἐπι-
 30 τηδείου ὁρμώμενον τὸ δοκοῦν ἡμῖν βεβαιοῦμεν. ἰστέον
 δέ,

1 ἢ ἁμαρτ. Mon. om. 2 Vind. ἀσωτεία. 3 Mon. γινε-
 ται. 4 Ald. Mon. εἰδικῶν. Vind. ἰδικῶν.

δὲ, ὅτι τινὲς εἶπον τοὺς μὲν τῶν κοινῶν τόπων ἀπλοῦς εἶναι, οἷον κατὰ ἱεροσύλου ἢ κλέπτου, τοὺς δὲ διπλοῦς, οἷον κατὰ ἱερέως φονέως, ⁵ ἱεροσύλου, ἢ στρατηγοῦ προδότην· ἀμαρτάνειν δὲ τούτους ἄλλοι φασὶν ἐν τοῖς διπλοῖς· οὐ γὰρ ὑπεύθυνα τὰ πρόσωπα, ὅθεν καὶ περιαι- ⁵ ρεθέντος τοῦ ἀδικήματος κατὰ στρατηγοῦ μόνου ἢ ἱερέως οὐδέν τι λέγειν τις ἔξει. ἀλλ' εἰ ἄρα, φασὶ, καὶ γένοιτο διπλοῦς, γένοιτ' ἂν κατὰ μοιχοῦ φονέως ἢ κλέπτου φονέως, ὧν καὶ ἑκάτερον ἰδίᾳ κρίσιν ἐπιδέχεται. ἕτεροι δὲ καὶ τοὺς τε προτέρους διπλοῦς δέχονται αὖξη- ¹⁰ σιν λαμβάνοντας ἀπὸ τῆς τῶν προσώπων ποιότητος, καὶ ἔτι τριπλοῦς καὶ πολλαπλοῦς τῇ προσθήκῃ τῶν περιστατικῶν ἐφευρίσκουσιν. ὁ μὲν γὰρ Ἀφθόνιος πράγμα-
τος μόνον κατηγορίαν εἰσάγει, οἱ δὲ καὶ ἐκ προσώπου, οἷον κατὰ ἱερέως· καὶ ἔτι ἐκ τόπου, οἷον καὶ ἐν ναῶ ¹⁵ φρονεύσαντος· καὶ ἔτι ἀπὸ χρόνου, οἷον καὶ ἐν ἑορτῇ. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μὴ κοινὸν τόπον κατὰ τῶν τοιούτων εἶναι. οὐ γὰρ ἔστιν εὐρεῖν πολλὰς τοιαύτας περιστάσεις ὁμοῦ συνδραμούσας, ὥς πολλοὺς μοιχοὺς καὶ ἱεροσύλους ἔστιν εὐρεῖν. Δευτερολογία· ἐν γὰρ τοῖς ἀγῶσι μερικῶς ²⁰ εἰπόντες καὶ ἀποδείξαντες τὸν Αἰσχίνην, εἰ τύχοι, προδότην, ἐν τοῖς ἐπιλόγοις κατὰ πάντων τῶν προδοτῶν ἐροῦμεν. δευτερολογίας δὲ τρόπους τέσσαρας εἶναι φασιν, εἰς μὲν ὅτε τοῦ αὐτοῦ προσώπου καὶ πράγματος μένον-
τος δύο γίνονται λόγοι, ὥστε κατηγορήσαντος τοῦ διώ- ²⁵ κοντος καὶ ἀπολογησαμένου τοῦ φεύγοντος αὖτις κατηγορεῖσθαι τὸν διώκοντα, καὶ ἀνατρέποντα τὴν ἀπολογίαν καὶ τὸν φεύγοντα πάλιν ἀπολογήσασθαι πρὸς τὴν δευτέραν κατηγορίαν, ὥς εἶχον αἱ τοῦ Ἀντιφῶντος δευτερολογίαι· δεύτερος δὲ, ὅταν ⁶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου ³⁰ μένοντος τὸ ζητούμενον πρᾶγμα διάφορον εὐρίσκηται· ⁷

⁵ φονέως ex codd. addidi.⁶ Mon. ὅτι.⁷ Ald.

Codd. εὐρίσκεται.

Rhetor. II.

ποιουμένων ἡμῶν πρῶτον λόγον περὶ τοῦ ἐγκλήματος,
 καὶ ἀποδεικνύντων ὅτι προδédωκε, καὶ δεύτερον λεγόν-
 των, τίς ⁸ αὐτῷ τιμωρία προσήκει. τρίτος ὅταν τοῦ-
 ναντίον τοῦ αὐτοῦ πράγματος μένοντος τὸ πρόσωπον
⁵ ἐναλλάττηται, ὅταν ἐπὶ τῷ αὐτῷ πράγματι ὁ μὲν τις
 πρότερος λέγῃ, ⁹ ὁ καὶ πρωτολογία λέγεται, ὁ δὲ δεύτε-
 ρος, ὡς ἐν τῷ κατὰ Ἀνδροτίωνος πρότερος ἔφη ὁ Εὐκτι-
 μων, δεύτερος δὲ ὁ Διόδωρος· τέταρτος, ὅταν τις διττο-
 λογῇ, τουτέστι δις τὰ αὐτὰ λέγῃ, ¹⁰ ἀνακεφαλαίωσιν
¹⁰ τῶν προαποδειχθέντων ποιούμενος· ὁ κοινὸς οὖν τόπος
 τῷ τετάρτῳ τῆς δευτερολογίας ἔοικεν εἶδει· διαφέρει δὲ
 7Α. αὕτη τοῖ ἐπιλόγου τῷ τὴν μὲν ἀνακεφαλαίωσιν μόνην
 εἶναι, τὸν δὲ δευτερολογίαν τε καὶ τοῦ πράγματος αὐ-
 ξησιν. διαφέρει τούτων ¹¹ ἀμφοῖν ὁ κοινὸς τόπος, ὅτι
¹⁵ ἐκεῖνα μὲν μέρη τοῦ ὅλου λόγου ἐστίν, ὁ δὲ ὅλον τι· ¹²
 καὶ ὅτι ἐκεῖ μὲν ὠρισμένον ἐστὶ πρόσωπον, ἐνταῦθα δὲ
 κοινῶς ¹³ κατὰ πάντων ἐστίν ¹⁴ εἰπεῖν μοιχῶν. ἐστὶ δὲ
 καὶ ἄλλως εἰπεῖν, ὅτι ὁ περὶ τοῦ προστιμήματος αὐξητι-
 κὸς λόγος μετὰ τὸν ἀποδεικτικὸν γινόμενος ἰδίᾳ μὲν τε-
²⁰ θεῖς δευτερολογία λέγεται, συνημμένως δὲ τῷ λοιπῷ τοῦ
 λόγου σώματι μέρος τε αὐτοῦ ἐστὶ καὶ καλεῖται ἐπίλο-
 γος. Ἐκ τοῦ ἐναντίου. διαφέρει τὸ ἐν τῷ κοινῷ τό-
 πῳ ἐναντίον τοῦ ἐν τῇ χρείᾳ καὶ γνώμῃ· ἐκεῖνο μὲν γὰρ
 τὰ ἐναντία παρίστησι τοῦ πρὸ αὐτοῦ κεφαλαίου, τοῦτο
²⁵ δὲ τοῦ μετ' αὐτό· κακεῖνο μὲν τὰναντία οὐ τῆς διηγῆ-
 σεως, ἀλλὰ τῆς αἰτίας φησὶ, τοῦτο δὲ αὐτῆς τῆς ¹⁵ ἐκ-
 θέσεως· καὶ ὅτι τοῦτο μὲν τὰ πρεσβύτερα τῶν προκει-
 μένων διέξεισιν, ἐκεῖνο δὲ οὐ πάντως τὰ πρεσβύτερα· καὶ

8 Vind. ὅτι.

9 Ald. Vind. λέγει. Mon. λέγη.

10

Mon. λέγει.

11 Ald. Vind. τὸ τούτων. Mon. τὸ om.

12

Ald. Vind. τί. Mon. ἐστὶ.

13 Vind. κοινός. Mon. κοινόν.

14 Vind. φέρει. Mon. φέρει.

15 τῆς Vind. om.

ὅτι ἐκαῖνο μὲν ἐργασίας ἐπέχει τόπον ὡς κατασκευαστικόν, τοῦτο δὲ προδιηγέσεως. Τὴν ἔκθεσιν· μετὰ τὸ ἐναντίον ἀναλογοῦν τῇ προδιηγέσει εὐθύς ἐπάγει τὴν ἔκθεσιν ἀναλογοῦσαν τῇ διηγέσει. Ἄλλ' ὡς παροξύνων· ἐν μὲν γὰρ τῇ διηγέσει ἀπλῶς τὸ πρᾶγμα ἐροῦ- 5 μὲν· ἐνταῦθα δὲ μετὰ δεινώσεως καὶ αὐξήσεως. Τὴν σύγκρισιν· τριχῶς γίνονται αἱ συγκρίσεις, ἀπὸ τοῦ μείζονος, ἀπὸ τοῦ ἴσου, ἀπὸ ¹⁶ τοῦ ἐλάττονος. τινὲς δὲ φασὶ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, οἷον ὑποκειμένης ἱεροσυλίας, ἀπὸ μὲν τοῦ μείζονος ἐροῦμεν, δεινὸν ἢ ἀσέβεια, οὐδὲν ¹⁰ δὲ ἥσσον ¹⁷ καὶ ἡ ἱεροσυλία· ἄμφω γὰρ περὶ τοὺς θεοὺς ἐξυβρίζουσιν· ἀπὸ δὲ τοῦ ἴσου, εἰ τὸν ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς ἱεροσυλήσαντα ¹⁸ τῷ ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἡρας ἱεροσυλήσαντι παραβάλλοιμεν. ¹⁹ ἀπὸ δὲ τοῦ ἐλάττονος, οἷον εἰ δεινὸν ὁ κλέπτης, πολλῷ δήπου ὁ ἱε- ¹⁵ ρόσυλος· ἀπὸ δὲ τοῦ ἐναντίου, οἷον εἰ ὁ ἀναθήματα τοῖς θεοῖς προσφέρων ἐπαίνων ἄξιος, ζολαστέον δήπου τὸν ἱερόσυλον· καὶ ὅτε μὲν ἀπὸ τοῦ μείζονος συγκρίνοιμεν, ²⁰ ἴσον τὸν παραβαλλόμενον ²¹ τῷ μείζονι ποιήσομεν, ἀλλ' οὐ μείζονα, ἵνα μὴ ἀπίθانا δόξωμεν λέγειν καὶ κατα- ²⁰ γέλαστα. εἰ δὲ καὶ μείζονα βουλησόμεθα ἀποδείξαι, πρότερον τὸ ἴσον ἀποδείξαντες οὕτως ἐπὶ τὸ μείζον χωρήσομεν. οἷον μοιχείας ὑποκειμένης, ὅτι μηδὲν ἐλάττον κακὸν μοιχεία ²² ἱεροσυλίας· ἄμφω γὰρ θείους πατοῦσι νόμους. εἰ δὲ δεῖ τάληθές εἰπεῖν, καὶ ²³ μείζον· ὁ μὲν ²⁵ γὰρ περὶ κτήματα, ὁ δὲ περὶ αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον ἀμαρτάνει. ἐπὶ δὲ τῶν ²⁴ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος ἐπιτιμητι-

- 16 Vind. καὶ τοῦ. 17 Vind. Mon. ἥττον. 18 Ald. Codd. ἱεροσυλήσαντος. 19 Mon. παραβάλλομεν. 20 Mon. συγκρίνομεν. 21 Ald. παραβαλλόμεν τῷ μείζονι. 22 Ald. μοιχείας ἱεροσυλία. Mon. ἱεροσυλίας μοιχεία. Vind. ἱεροσυλία μοιχείας. 23 καὶ Vind. om. 24 Ald. Mon. τὸν, Vind. τῶν.

κῶς τὸν λόγον προσάξομεν· ²⁵ οἷον εἰτὰ τὸν κλέπτην
 δεινὸν ἡγούμενοι οὐ πολλῶ τούτου δεινότερον τὸν ἱερό-
 συλον λογισόμεθα; ²⁶ καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἐντέχνως·
 ἢ διὰ τὸ ἄγαν τῆς ἐπιχειρήσεως ἰσχυρόν, ἢ ὅτι καθαι-
 5 ρεῖ τὸν ὑπάρχοντα ὄγκον· ἀπὸ τῆς φύσεως ὁ ἀπὸ τοῦ
 ἥττονος τῆς συγκρίσεως τρόπος· ἂν γὰρ εἴπωμεν, ὅτι ὁ
 ἱερόσυλος μείζων ἐστὶ τοῦ κλέπτου, οὐ μᾶλλον αὖξεται
 ἢ καθαιρεῖται τῆς ἱεροσυλίας τὸ μέγεθος. Ἰστέον δὲ καὶ
 τοῦτο, ὅτι τὰς συγκρίσεις οὕτως ὀφείλομεν σχηματίζειν,
 10 ὥς μόνον τὸ μείζον τῷ παραβαλλομένῳ συναρῆσθαι, μὴ
 μέντοι καὶ τιμωρίας ἢ τινος ἄλλου ἄξιον ἀποφαίνεσθαι.
 οἷον εἰπόντες εἰ τὸν κλέπτην κολαστέον, οὐ πολλῶ μᾶλ-
 λον τὸν ἱερόσυλον; ἐργασίαν ²⁷ ἀπὸ τοῦ μικροτέρου ποι-
 οῦμεν, οὐ σύγκρισιν. συγκριτέον δὲ τὰ ὁμογενῆ, οἷον
 15 τυμβωρύχον πρὸς κλέπτην καὶ ἱερόσυλον· ὁμογενῆ γὰρ
 τὰ ἐν ταῖς ²⁸ αἰτίαις ἐξεταζόμενα. Συνάγων· φωνὴ
 φιλοσόφων ἐστὶ. συνάγειν ²⁹ γὰρ τὸ ἐπάγειν τὸ συμπέ-
 ρασμά φασι, καὶ συναγωγὴ καὶ συμπέρασμα ταῦτόν· ἢ
 μὲν ὅτι ἐκ δύο προτάσεων συνάγεται, τὸ δὲ ὅτι πέρας
 20 ἐπιτίθησι τῷ λόγῳ· τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῆς συγκρίσεως
 θεωρεῖται. οἷον ὁ Ἑχέτος ἀπάνθρωπος, ὁ Φάλαρις τὴν
 ἐκείνου μιμεῖται ὁμότητα, ὁ Φάλαρις ἄρα τοῦ μισεῖ-
 σθαι κατὰ τὸν Ἑχέτον ἄξιος. Τῷ ³⁰ κατηγορου-
 μένῳ νοητέον ἔξωθεν τὸ, ³¹ ἢ τῷ συνηγορουμένῳ.
 25 Εἰτα γνώμην, ἢ ὅτι οὐκ ἄκων τὸ δεινὸν ἐποίησεν ἀλλ'
 B. ἐκόν. ἢ ὅτι πονηρὸς ὢν καὶ πονηρὰ ἐθισθεὶς πράττειν

25 Ald. Vind. πράξομεν. Mon. προσάξομεν.

26 Codd.

λογισόμεθα. Ald. λογισώμεθα.

27 ἐργασίαν ἀπὸ τοῦ — κλέ-

πτην καὶ ἱερόσυλον Vind. om.

28 Mon. ταῖς αὐτῶν ἄ.

29

ἐκ παραθέσεως Schol. Ang. ὁμοιώσεως. συνάγων Schol.

τὸ συνάγειν τῶν φιλοσόφων ἐστὶ. τῷ κατηγορουμένῳ Schol. συνη-

γορουμένῳ. 30 τῷ κατηγ. — συνηγορουμένῳ Mon. om.

31

τὸ Vind. om.

καὶ τοῦτο πεποίηκε. τὸν ἴσον δὲ τρόπον νοητέον καὶ ἐπὶ τοῦ συνηγορουμένου· γνώμην γὰρ ἐνταυθὰ φησιν αὐτὴν τοῦ προσώπου τὴν γνώμην, καθ' ἣν τότε ³² ἔπραξε. Παρέκβασιν· ὁ μὲν Ἑρμογένης ποιότητα αὐτὴν ὀνομάζει, διότι ἐν αὐτῇ τὴν τοῦ προσώπου ποιότητα ἐξετά- 5 ζομεν· ὁ δὲ Ἀφθόνιος παρέκβασιν, διότι ἐν αὐτῇ τῶν προκειμένων ³³ ἐξιστάμενον περὶ τῶν φθασάντων ³⁴ σκοποῦμεν, πλὴν ὁ μὲν Ἀφθόνιος τὸν φθάσαντα μόνον βίον ἀξιοῖ κακίζεσθαι, σὺ δὲ καὶ τὸν μέλλοντα ἐξετάσεις, τίς ἔσται, λέγων, εἰ ἀφαιρεθῇ. Στοχαστικῶς· 10 ἀόριστον γὰρ τὸ πρόσωπον· εἰ δὲ ὠρισμένον ἦν, ὡς Περικλῆς, ἀποφαντικῶς ἂν ἐλέγομεν. Ἐλέου ἐκβολήν· αὕτη ἢ μὲν ἐκ τοῦ ὁμοίου γίνεται, ὅταν τοῖς ὁμοίοις ὅμοια παραβάλλωμεν· οἷον γυναῖκα οὖν καὶ παιδία ὁ φονεὺς κλαίοντα παραστήσεται, ἀλλ' ἐνθυμήθητε 15 καὶ τὰ τοῦ φρονευθέντος παιδία καὶ τὴν γυναῖκα· ἐκ δὲ τοῦ ἄνομοιου, ὅταν τείχη καὶ χώρας καὶ στρατόπεδα καὶ νόμους παραβάλλωμεν παισὶ καὶ γυναικί, ὡς ὁ ³⁵ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου. Ἐν μέντοι τοῖς ὑπέρτινος κοινοῖς τόποις ἢ οὐκ ἐμπεσεῖται τὸ τοιοῦτον κεφά- 20 λαιον, ἢ, εἰ ἐμπεσεῖται, ἐλέου εἰσβολὴ μᾶλλον, ἀλλ' οὐκ ἐκβολὴ κληθήσεται. οἷον ἐνθυμήθητε, ὧ ἄνδρες, ἐν ὅσῃ μὲν εὐθυμίᾳ οἱ τοῦ τυραννοκτόνου παῖδες τὸ γέρας λαβόντες ³⁶ ἔσονται· ἐν ὅσῃ δὲ ἀθυμίᾳ τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς διαπесούσης. Τὰ τελικὰ κεφάλαια. τελικὰ λέ- 25 γονται, ἢ διότι ἐν τῷ τέλει τοῦ πολιτικοῦ λόγου ὀφείλουσι τίθεσθαι ἐν τῇ κοινῇ ποιότητι, ἢ ὅτι τὰ τέλη πάντων περιέχουσι τῶν πραγμάτων· κατὰ ταύτας γὰρ τὰς δυνάμεις τὰ πράγματα ἐξετάζεται· ὡς νόμιμον, ἢ

32 Codd. τότε τι. 33 Ald. προκειμένων. 34 Schol. Ang. οἷον, τίς οὗτος ἦν κατὰ τὸν παρελθόντα χρόνον. 35 ὁ Codd. om. 36 Vind. λαβόντος.

ἄνομον, ὥς δίκαιον ἢ ἄδικον, καὶ τὰ λοιπά· ἢ ὅτι τού-
 των ἕκαστον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δύναται πέρας ἐπιθεῖναι
 τῷ λόγῳ. οὕτω καὶ Δημοσθένης μόνῳ τῷ συμφέροντι
 τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἐξετέλεσεν, ὥσπερ οὐδ' ἐν τοῖς κοινοῖς
 5 τόποις ἀγωνιζόμενοι πάντα ἀπαιτούμεθα, εἰ μήπου γυ-
 μνασίας χάριν. Νόμιμον. ἐνταῦθα εἰ μὲν ἔχομεν νό-
 μον κείμενον, ἐκείνῳ χρησόμεθα· εἰ δὲ μὴ ἔχομεν, τὸ
 ἐναντίον τῷ προκειμένῳ σκοπήσομεν· κὰν μὲν ³⁷ εὖρω-
 μεν ἐπ' ἐκείνῳ νόμον, ἐξ ἐκείνου ἐπιχειρήσομεν. οἷον
 10 προκειμένου λέγειν κατὰ λειποτάκτου, ἐὰν μὴ ἔχωμεν ³⁸
 κατ' αὐτοῦ νόμον, ἔχωμεν δὲ ὑπὲρ ἀριστεύς, ἀπ' ἐκεί-
 νου ἐπιχειρήσομεν, ὅτι εἰ τοὺς ἀριστεῖς στεφανοῦσιν οἱ
 νόμοι, πάντως τοὺς λειποτάκτας κολάζεσθαι βούλονται
 εἰ δὲ μηδὲν ³⁹ ἐπὶ τοῦ ἐναντίου ἔχομεν, ταῖς καθολικαῖς
 15 ἐννοίαις χρησόμεθα, ὅτι οἱ νόμοι τοὺς τὰ φανῆλα πρᾶτ-
 τοντας μισοῦσι καὶ διὰ τοῦτο κολάζουσι. Δίκαιον· τὸ
 δίκαιον ἐν μὲν τοῖς κατὰ τινων ἐγκληματικῶς ἐμπεσεῖ-
 ται. οἷον δίκαιόν ἐστι τόνδε ⁴⁰ τόδε παθεῖν. ἐν δὲ τοῖς
 ὑπὲρ τινων ἀντιστατικῶς, ⁴¹ οἷον εἰ καὶ μεγάλα αἰτεῖται,
 20 δίκαιόν ἐστιν ὅμως ταῦτα λαβεῖν· ἐπὶ μεγάλοις γὰρ τὴν
 πόλιν ὠφέλησε. τέτακται δὲ μετὰ τὸ νόμιμον ὥς συγ-
 γενές. εἴ τι γὰρ νόμιμον, τοῦτο καὶ δίκαιον. Συμφέ-
 ρον· μετὰ τὸ νόμιμον καὶ δίκαιον τέτακται τὸ συμφέ-
 ρον, ὅτι ἐκεῖνα μὲν τοῦ ἀποφαντικοῦ λόγου καὶ βεβαιό-
 25 τερα, τοῦτο δὲ τοῦ στοχαστικοῦ· περὶ γὰρ τὸ μέλλον
 ἔχει τὴν ζήτησιν. Δυνατόν· οἷον εἰ μὲν μὴ δυνατῶς
 ἔχομεν τόδε τι ποιῆσαι, ἢν ἂν τόδε· ἐπεὶ δὲ τόδε καὶ
 ἐφεξῆς· συμπλέκεται δὲ τὸ δυνατόν τῷ συμφέροντι, ἐπει-

37 μὲν Mon. om.
 post. Vind. ἔχωμεν.
 τόνδε. Codd. τόνδε τόδε.
 rigit Vind.

38 Mon. Ald. ἔχομεν. h, l. et paullo
 39 Vind. μηδ' ἐπὶ. 40 Ald. τόδε
 41 Ald. Mon. ἀντιστατικοῖς. cor-

δὴ καὶ θάτερον θατέρου ἀπολειφθὲν⁴² οὐδὲν ἰσχύει.
 Ἐνδοξον· οἷον τίς δόξα τῇ πόλει προσέσται τόδε τι
 ποιησαμένων⁴³ ἡμῶν, καὶ τίς εἰ τούναντίον. διαφέρει
 δὲ τοῦ συμφέροντος, κοινωνοῦν αὐτῷ κατὰ τὸ ἐκβησόμε-
 νον· ὅτι ἐκεῖνο μὲν καὶ ἐν σώμασιν⁴⁴ ἢ ἄλλῳ τινί,⁵
 τοῦτο δὲ εἰς δόξαν ἢ ἀδοξίαν τείνει. Τὸ ἐκβησόμε-
 νον· τοῦτο τέλος ὃν τοῦ συμφέροντος ἰδίᾳ τίθεται.
 τὸ μὲν γὰρ ἐν ἐκείνῳ ὀποβησόμενον ἐκ τῶν προσεχῶν
 λαμβάνεται,⁴⁵ οἷον δεῖ τιμωρηθῆναι τὸν τύραννον, ἵνα
 μὴ καὶ ἕτερος τυραννήσῃ, τοῦτο δὲ ἐκ τῶν ἀπωτέρω·⁴⁶ 10
 οἷον οὐκέτι καταλήψεται τις τὴν ἀκρόπολιν, οὐκέτι τὴν 8Α.
 πόλιν δουλώσει. Ἰστέον δὲ ὅτι τῶν προγυμνασμάτων
 τῶν μὲν ὄντων μερῶν, τῶν δὲ καὶ μερῶν καὶ ὅλων, ὁ
 κοινὸς τόπος τούτων⁴⁷ κακείνων εὐρίσκεται, καὶ ὅτι τὴν 15
 περὶ τὸ δικανικὸν ὁ κοινὸς τόπος ἐπαγγέλλεται μελέτην.
 ὥσπερ φασὶν οἱ μὴ προσδεχόμενοι κοινὸν τόπον ὑπὲρ
 τινος· εἰ δ' ἐκεῖνοι μηδὲν λέγουσι, γένοιτ' ἂν ἐν κοινῷ
 τόπῳ καὶ⁴⁸ περὶ τὸ πανηγυρικὸν γυμνασία.⁴⁹

42 Ald. ἀποληφθὲν. 43 Vind. ποιησάντων. 44 Codd.
 χρήμασιν. 45 Ald. Mon. λαμβάνον. corrigitt Vind. 46
 Mon. ἀπωτέρω. Ald. Vind. ἀποτέρω. 47 Vind. κακείνων καὶ
 τούτων. 48 καὶ περὶ Vind. om. 49 Sub κοινὸς τόπος κατὰ
 τυρ. ad voc. ὡς ἐστήκασιν Sch. Ang. τὸ ὡς ἀντὶ τοῦ ἔως, ἢ ἀντὶ
 τοῦ ἐπειδὴ. δημοτικώτερος. In Cod. superscriptum est:
 πολιτικώτερος: ad marg. εἰώθασιν γὰρ οἱ ποιηταὶ δημότας καλεῖν
 τοὺς μετρίους καὶ ταπεινούς. μίαν πᾶσιν — — γνώμην· τὸ
 ἀρκεῖσθαι τοῖς ἰδίοις, καὶ τῶν ἀλλοτρίων μὴ ἐφίεσθαι. πρὸς
 τοὺς πολλοὺς ὁ φθείεις. ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς, τουτέστι
 κρείττων τῶν πολλῶν. τουτονὶ καὶ διασώσσει· παρέλκει τὸ
 καὶ κατ' ἔθος Ἀιτικόν. τό τε γὰρ φθάσαν· τὸ προλαβόν, τὸ
 παρελθόν. τῶν γεγεννημένων ἐστὶ χαλεπώτερον· τὸ κατὰ
 ἄθροισιν σχῆμα, ὅπερ ἐστὶν ἴδιον εὐκρινείας. διὰ μὲν γὰρ τοὺς
 τοῦτου παῖδας· ἦτοι θαρσύνων, ὡς ἀφεθήσεται διὰ τούτων, ἢ
 πάλιν τυραννήσει, αὐτὸς διαδοχὴν καταλιπὼν τυραννίδος.

VIII. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΓΚΩΜΙΟΥ.

Μετὰ τὰ προλαβόντα προγυμνάσματα ¹ τέθεται
τὸ ἐγκώμιον ὡς τελείαν ἔχον πανηγυρικοῦ λόγου διαί-
ρεσιν, καὶ τελειώτερας δεόμενον ἔξεως. Ἐδει οὖν, φασί,
5 μὴ συντάττεσθαι τοῖς προγυμνάσμασιν ἀτελείῃσιν οὖσι·
φασὲν οὖν ὅτι οὐχὶ πλατύνειν ² τὰ ἐν αὐτῷ κεφάλαια
οἱ γυμναζόμενοι ἀπαιτοῦνται, ἀλλὰ τύπους μόνον ³ ποι-
εῖν εἰς γνῶσιν τῆς αὐτῶν φύσεως. ἢ καὶ ὅτι ἐπειδὴ ἐν
τῇ ῥητορικῇ περὶ μόνου τοῦ συμβουλευτικοῦ καὶ δικανι-
10 κοῦ καὶ συμβουλευτικοῦ ἐν ταύτῳ καὶ πανηγυρικοῦ Ἐρ-
μογένης ἐδίδαξεν, οὐ μὴν καὶ περὶ μόνου ⁴ πανηγυρικοῦ,
εἰκότως ἐν τοῖς προγυμνάσμασι περὶ μόνου αὐτοῦ δια-
λαμβάνεται. Τῷ γὰρ Ἐρμογένει περὶ πολιτικοῦ λόγου
ἐστὶν ὁ σκοπός· οἱ δὲ φασὶ διὰ τοῦτο τοῖς προγυμνά-
15 σμασι τοῦτο συντάττεσθαι, καὶ τοι τελείου λόγου ἔχον
διαίρεσιν διὰ τὴν τοῦ πανηγυρικοῦ εἵδους εὐχέρειαν· πολ-
λῷ γὰρ ῥᾶον αὐξῆσαι τὰ ὁμολογούμενα ἀγαθὰ ἢ κακὰ,
ἢ ἀνασκευάσαι καὶ κατασκευάσαι τὰ μὴ ⁵ ὁμολογούμενα,
ἢ καὶ ὅτι πολλάκις ὡς μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου ⁶ λαμ-
20 βάνεται, ὡς ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου καὶ ἐν τῷ πρὸς
Λεπτίνην, καὶ ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς· καὶ γὰρ καὶ τοῦ-
το ὡς ὁ κοινὸς τόπος καὶ ὅλον καὶ μέρος ἐστίν. Ἐκθε-
τικός· τινὲς ἐκθετικός καὶ αὐξητικός φασιν. εἰ μὴ γὰρ
τοῦτο προστεθείη, οὐδὲν διοίσει ψιλῆς ἱστορίας. δια-
25 φέρει δὲ ἐγκώμιον τοῦ ὑπὲρ τινος κοινοῦ τόπου τῷ τέλει
καὶ τῇ ἐκβάσει· ἐν μὲν γὰρ τῷ κοινῷ τόπῳ σκοπὸς ἐστι
δωρεὰν λαβεῖν, τὸ δὲ ἐγκώμιον ψιλῆς ἀρετῆς ἔχει μαρτυ-
ρίαν. Εἴρηται δέ· ὁ μὲν Ἀφθόνιος οὕτως· ἄλλοι δὲ

1 Mon. γυμνάσματα. 2 Ald. πλατήρειν. 3 Ald.
Mon. μόνου τούτου. secutus sum Vind. 4 Ald. Vind. μόνον.
Mon. μόνου. 5 μὴ Vind. om. 6 λόγου recepi ex Mon.

ἀπὸ τοῦ ἐν τοῖς κώμοις καὶ συμποσίοις ἄδεσθαί φασιν·
ὥς καὶ Ὁμηρος·⁷

Οἱ δὲ πανηγύριοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο·

ἢ διὰ τὸ ἐν ταῖς κώμαις ἄδεσθαι, διὰ τὸ τηνικαῦτα τὴν
Ἑλλάδα κατὰ κώμας οἰκεῖσθαι· διαιρεῖται δὲ τὸ ἐγκώ- 5
μιον εἰς τε ἐπιβατηρίους λόγους καὶ προσφωνηματικούς
καὶ ἐπιθαλαμίους καὶ ἐπιταφίους. ὁ δὲ ὕμνος⁸ εἰς τε
παιᾶνας καὶ διθυράμβους καὶ ἐρωτικούς· ὧν οἱ μὲν εἰς
Ἀπόλλωνα, οἱ δὲ εἰς Διόνυσον, οἱ δὲ εἰς Ἀφροδίτην.
Καὶ τῷ τὸν μὲν ἔπαινον. ὁ μὲν Ἀφθόνιος οὕτως, 10
ὁ δὲ Ἰεωμέτρης φησὶ τῷ τὸν μὲν μιᾶς πράξεως εὐφη-
μίαν ἔχειν, τὸ δὲ ἐγκώμιον πολλῶν· πολλάκις γὰρ, φησὶ,
καὶ ὁ ἔπαινος ἐπεκτείνεται. καὶ ἔτι τῷ τὸν μὲν ἔπαινον
τῶν ἀληθῶν καὶ⁹ κεκριμένων ἔχουσιν, λέγω δὲ πρὸς
τὴν τῶν ἐπαινούντων διάθεσιν, τὸ δὲ ἐγκώμιον οὐ πάν- 15
τως τῶν ἀληθῶν καὶ τῶν ἐξ ἀληθοῦς διαθέσεως, ἀλλὰ
καὶ τῶν πιθανῶν. Πρόσωπά τε καὶ πράγματα.
τῶν πραγμάτων τὰ μὲν μόνῃ τῇ διανοίᾳ θεωρεῖται, οἷα
ἐστὶ τὰ ἀσώματα, οἷον σωφροσύνη, δικαιοσύνη· τὰ δὲ
καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν ὑποπίπτουσιν, οἷον ἀσπίς, λίθος, 20
δόρυ. Ἀλογα ζῶα· ἐξ ἔντων τῶν περιστατικῶν, τὰ
μὲν¹⁰ τέσσαρά φησιν ὑποπίπτειν τῷ ἐγκωμίῳ, ὥς καὶ
καθ' ἑαυτὰ¹¹ συνιστάμενα· τὸν δὲ τρόπον καὶ τὴν αἰ-
τίαν οὐκ εἰσάγει, ὥς μὴ καθ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ σὺν τοῖς
ἄλλοις εἶναι δυνάμενα. πλὴν ἰστέον ὅτι ἐγκωμιάζονται 25
καὶ ταῦτα, ἀλλ' οὐ καθ' αὐτὰ, ὁμοῦ δὲ τοῖς ἄλλοις.
Ὡς δικαιοσύνην· ζητεῖται εἰ τῶν πραγμάτων τὰ μὲν
μόνως ψέγονται, ὥς αἱ κακίαι, τὰ δὲ μόνως ἐπαινοῦν-
ται, ὥς αἱ ἀρεταί, τὰ δὲ καὶ ἐπαινοῦνται καὶ ψέγον-
ται, ὥς τὰ μέσα, οἷον εἰρήνη, πόλεμος, καὶ τὰ τοιαῦτα, 30

7 Il. α. 472. 8 Mon. ὁ δὲ εἰς ὕμνους. 9 Mon. καὶ τῶν.

10 Ald. Vind. καὶ. Mon. μὲν. 11 Vind. αὐτά.

πῶς οὐχ ὑπέθετο καὶ τούτων ἐγκωμιάσαι τι, καὶ τοι ¹²
 τῆς ῥητορικῆς περὶ τὰ μέσα μάλιστα καταγινομένης.
 φαμὲν οὖν ὅτι εἰ κακεῖνα ¹³ ἐγκωμιάζειν εἶπεν, ἀλλ' οὐ-
 B. δὲ ταῦτα ἀπέκλεισε. καὶ ἄλλως ἐν μὲν κατηγορίαις καὶ
 5 ἀπολογίαις καὶ προτροπαῖς καὶ ἀποτροπαῖς τοῖς μέσοις
 ἐπιχειρητέον. ἐν τοῖς ¹⁴ δὲ ἐγκωμίοις καὶ ψόγοις οὐκ ἀ-
 νάγκη. οὐ γὰρ ταῦτα ἀναγκαῖον ψέγειν, ἄπερ ἐγκωμιά-
 ζειν δυνάμεθα. Καὶ κοινῇ καὶ καθ' ἕκαστον.
 τούτοις τινὲς προστιθέασι καὶ ὅλον καὶ μέρος. Ἡ μὲν
 10 οὖν διαιρέσεις αὕτη. δύο διαιρέσεων ἐν ταῖς τεχνο-
 λογίαις οὐσῶν, τῆς μὲν κατὰ τὴν ὕλην, τῆς δὲ κατὰ τὴν
 τέχνην, τὴν κατὰ τὴν ὕλην ἐνταυθα φησι, καθ' ἣν τὸ
 ἐγκώμιον διαιρεῖται· πέντε γὰρ ταῦτα παρέλαβε τὰ κε-
 φάλαια, πρῶτον μὲν ὅρον τοῦ ἐγκωμίου, δεύτερον δὲ ¹⁵
 15 διὰ τί οὕτω λέγεται, τρίτον διαφορὰν αὐτοῦ πρὸς ὕμνον
 καὶ ἔπαινον· τέταρτον τίνα καὶ πόσα τὰ τούτῳ ὑποκεί-
 μενα· πέμπτον τίς ἡ ὕλη, ὅτι γένος καὶ ἀγωγή καὶ τὰ
 τοιαῦτα· νῦν δὲ ἐτέραν εἰπεῖν βούλεται διαιρέσιν τὴν
 κατὰ τέχνην, πῶς ταύτην τὴν ὕλην οἰκονομήσομεν.
 20 Προοιμιᾶσιν μὲν· φασὶν ὅτι μὴ πάντῃ ῥάδιον ἰδιάζον
 προοίμιον ἐπὶ τῶν ἐγκωμίων εὐρεῖν. κοινὰ γὰρ ταῦτα,
 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ πᾶσιν ἀρμόζοντα. οἷον ὅτι δίκαιον
 τοὺς ἀγαθοὺς ἐπαινέσθαι, ὥσπερ καὶ τῷ ψόγῳ τοὺς
 πονηροὺς διαβάλλεσθαι· καὶ αὐτοῖς ὅτι δεῖ τοὺς γονέας
 25 ἢ διδασκάλους τὴν ὀφειλομένην εὐφημίαν ἀπολαμβάνειν·
 ἔστι δὲ που καὶ ἰδικῶν προοιμίων ἐπὶ τούτοις εἴρεσις.
 ὅταν ὥσπερ ἐπιταχθέντες ¹⁶ πρὸς τὸν λόγον ἐρχόμενοι
 φαινώμεθα, ἢ συγγενῇ τιμῶντες, ἢ ἀμειβόμενοι φίλον
 ἢ παρ' αὐτοῦ τοῦ καλοῦ προκαλούμενοι. Ὁ διαιρή-

12 Ald. τι. Vind. Mon. τοι.

15 Vind. ἐκεῖνα.

14

τοῖς Vind. om.

15 δὲ Vind. om.

16 Mon. ἐπιτα-

χθέντος.

σεις· κατὰ τὸν Πορφύριον ἐν τῇ εἰσαγωγῇ καὶ ὁ Ἀφθόσιος ἐνταῦθα τὸ γένος διαιρεῖ· τοῦ γὰρ γένους τὸ μὲν ἄψυχον, τὸ δὲ ἔμψυχον, καὶ τοῦ μὲν ἄψυχου πόρρω μὲν τὸ ἔθνος, προσεχὲς δὲ ἡ πατρίς· τοῦ δὲ ἔμψυχου πόρρω μὲν οἱ πρόγονοι, προσεχὲς δὲ οἱ γονεῖς· προ- 5 τάττεται γοῦν ¹⁷ ἐνταῦθα τὰ φύσει πρότερα· πατέρας δὲ ἐπὶ τῶν, καὶ τοι τοῦ πατρὸς ἐνὸς ὄντος καὶ τὴν μητέρα τῷ πληθυντικῷ συμπεριλαμβάνει. ἰστέον δὲ, ὅτι οὐ ¹⁸ πάντα τὰ τοῦ γένους ἐν πᾶσι τοῖς ἐγκωμιαζομένοις ἀνάγκη ἐμπίπτειν, ἀλλ' ὅσα ἐνδέχεται, οἷον ἐπὶ σοφίας· 10 ἔθνος μὲν τὴν Ἑλλάδα, καὶ ¹⁹ πατρίδα τὰς Ἀθήνας εὐρήσομεν, προγόνους δὲ ἡ πατέρας οὐκέτι. ἐτι ἰστέον, ὡς εἰ μὴδὲν ἀξιόλογον ἡ πατρίς ἔχει, οἷον ἡ Σίφνος, ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὴν ταύτην ἐγκωμιάσομεν, ὅτι πλησίον κεῖται τῆς Ἀττικῆς καὶ μέση τῶν Κυκλάδων. καὶ ἐπὶ κα- 15 τὰ τὸν καιρὸν τῆς κυοφορίας ἢ τῆς ὠδίνος τι συμβέβηκε, κάκεινο λέξομεν· ὡς ἐπὶ τῆς Περικλέους μητρὸς, ἣ προεῖπεν ἐν ὕπνοις ὁ θεὸς, ὅτι λέοντα τέξεται. καὶ εἴ ποῦ τι ἐλάττωμα ἔχοι, ²¹ καὶ τοῦτο περιστέλλειν εὐφημοτέροις πειρασόμεθα λόγοις, τὴν μὲν δειλίαν εὐλάβειαν καὶ προμήθειαν καλοῦντες, τὸ δὲ θράσος ἀνδρείαν ²² καὶ εἰσυχίαν. Εἰς ἐπιτηδεύματα καὶ τέχνην· ἐπιτήδευμα μὲν ἡ τοῦ βίου αἵρεσις, οἷον ὅτι εἵλετο στρατεύεσθαι· τέχνη δὲ τὸ εἰς ἕξιν ἐλθεῖν τοῦ ἐπιτηδεύματος· ἕτεροι δὲ φασὶ τέχνην μὲν τὸ διὰ μαθή- 25 σεως μόνης προσγινόμενον, ²³ ἐπιτήδευμα δὲ τὸ ἐπὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἥκειν εἰς μεταχείρισιν· ²⁴ ὡς ὁ Ἀρι-

17 Vind. οὖν. 18 Mon. οὐ om. in Vind. insertum est μὴ, primum abfuit. 19 Mon. ἀνάγκης ἐμπίπτει. 20 καὶ Vind. om. 21 Vind. ἔχει. Mon. ἔχη. 22 Vind. ἀνδρείαν. Ald. Mon. ἀνδρίαν. 23 Ald. προγιν. Vind. Mon. προσγιν. 24 Ald. Codd. μεταχείρισιν.

στοτέλης τυχόν ἔμαθε μὲν καὶ τὴν ῥητορικὴν, ἐπετή-
 δευσε δὲ τὴν φιλοσοφίαν πᾶν τὸ φιλότιμον εἰς αὐτὴν
 τρέψας. Καὶ νόμους· ὅταν ὡς δοκεῖ τοῖς νόμοις ἀπο-
 δεῖξωμεν ²⁵ ἀνατραφέντα τὸν ἐγκωμιαζόμενον. Εἴτα τὸ
⁵ μέγιστον· μέγιστον αὐτό φησιν, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα φύ-
 σεως ἢ τύχης ἢ τῶν πατέρων ἐστὶ δωρήματα, αὗται δὲ
 τῆς ἡμῶν αὐτῶν ¹⁶ γνώμης καὶ προαιρέσεως, καὶ ὅτι τὰ
 μὲν ἄλλα ἐπιτετμημένως καὶ κατὰ παραδρουιὴν παρερχό-
 μεθα. ἐν δὲ ταύταις ἐμπλατυνόμεθα· ἰστέον δὲ ὡς εἰ ζῶα
¹⁰ ἢ αὐτὰ ἢ τοιαυτά τινα ἐπαινοῦμεν, ²⁷ ἀντὶ τῶν πράξεων
 τὰς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας καὶ εἰσφορὰς θήσομεν· ἐπεὶ δὲ
 καὶ ἐν τοῖς πανηγυρικοῖς ὑπτιόγηται ἡ τῶν πράξεων διέ-
 ξοδος ποιεῖ, πειρατέον εἰς ἀρετὰς ἀναφέρειν τὰς πράξεις,
 καὶ ἐπάγειν κατὰ μέρος τὰς κρίσεις, ἵν' ἐναγώνιος ὁ λό-
¹⁵ γος κατασκευάζεται· ζητητέον δὲ, εἰ ἀντίθεσιν ἐπιδέχ-
⁹ α. ται τὸ ἐγκώμιον· εἰ γὰρ δεῖ ὁμολογουμένων ἀγαθῶν
 βάσκανον γίνεσθαι, οὐκέτι ὁμολογήσεται τὰ ἔχοντα ἀν-
 τίθεσιν· εἰ δὲ ἐξ ἰδιαζούσης ὕλης ἐμπέσοι, ἢ ²⁸ ἀποκρύ-
 ψαι οὐ δυνάμεθα διὰ τὸ τὸν ἀκροατὴν αὐτὸ ζητεῖν, τῇ
²⁰ τε μεθόδῳ αὐτὸ καθαιρήσομεν, καὶ τὰς λύσεις ἰσχυρο-
 τέρας ²⁹ ἐποιήσομεν, ὡς Ἀριστείδης καὶ Ἰσοκράτης ἐν τῷ
 Πανηγυρικῷ καὶ τῷ Βουσίριδι.

Τῶν ἀπάντων τὸ κάλλιστον· καὶ Πλάτων οὕ-
 τω φησιν, ὅτι τοιοῦτον οὔτε ἤκε ποτε εἰς ἀνθρώπους,
²⁵ οὔτε ἤξει δῶρον ἐκ θεοῦ. Ἡ βίον αὐτῷ· ³⁰ οἱ γὰρ

²⁵ Ald. ἀποδείξωμεν. Mon. Vind. ἀποδείξωμεν. ²⁶ αὐ-
 τῶν Mon. om. ²⁷ Ald. ἐπαινοῦμεν. Vind. Mon. ἐπαινοῦμεν.
²⁸ Vind. ὅ. ²⁹ Vind. Ald. ἰσχυρωτ. ³⁰ τὸ τῆς τύχης
 αὐτῷ Sch. Ang. τοῦ πλούτου λέγει, καὶ γὰρ περὶ τὴν Θοράκην
 εἶχε κτήματα μεγάλα, καὶ περιουσίαν πολλήν, ἀφ' ὧν παρέχων
 τοῖς στρατιώταις χρήματα ἠκρίβωσε τὸ τῆς ἱστορίας ἀληθές. προσ-
 ῥήλυθε γένους· τῆς εὐγενείας. φέρεται κέρδος· ἀντὶ τοῦ
 φέρει.

Ἀθηναῖοι τὸ παλαιὸν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας γράμματα καὶ νήχεσθαι ἐξεπαιδεύον· τὸ μὲν διὰ τοὺς νόμους, ³¹ τὸ δὲ διὰ τὰς ναυμαχίας. Εἶτα τίς αὐτῶ· ἰστέον ὅτι ἐν παντὶ λόγου μέρει χώραν ἔχει τὰ τῆς συγκρίσεως· ἐν μὲν προοιμίοις, ὡς Ἰσοκράτης ³² ἐν τῇ Ἑλένῃ· ἐν δὲ τοῖς ⁵ ἀγῶσι καὶ ἐν τῇ τέλει, ὡς ὁ αὐτὸς ἐν τῷ Εὐαγόρᾳ, καὶ αὐθις ὁ Δημοσθένης ἐν μέσοις τοῖς ἀγῶσιν ἐν τῷ περὶ στεφάνου.

Δύο πεποίηκεν ἐνταῦθα ἐγκώμια, προσώπου καὶ πράγματος, ἵνα ἐν μὲν τῷ προσώπῳ διδάξῃ τὸ κυρίως γένος ¹⁰ καὶ τὴν κυρίως τροφήν, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν δὲ τῷ πράγματι τὰ ἀνάλογα τούτοις. ἰστέον δὲ, ὅτι σοφίαν ³³ ἐνταῦθα τὴν φρόνησιν ἀλλ' οὐ τὴν γνῶσιν φησιν. ἡ μὲν γὰρ φρόνησις φυσικόν ἐστι δῶρημα, ἡ δὲ γνῶσις ἐκ μαθήσεως προσγίνεται. Ἐπαινέσαι δέ· ζητεῖται πῶς ¹⁵ λαβεῖν μὲν τὴν ³⁴ σοφίαν δυνατόν, ἐπαινέσαι δὲ ἀδύνατον· καὶ φασιν, ὅτι ὁ μὲν λαβὼν μέρους ³⁵ αὐτῆς μετείληφεν, ὁ δὲ ἐπαινῶν πρὸς ὅλην τὴν τῆς σοφίας δύναμιν ἀποδύεται. Ἄρης μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς· ἐπειδὴ ἐν τῷ πολέμῳ δεῖ μὲν καὶ τόλμης, δεῖ δὲ ³⁶ καὶ φρονή- ²⁰ σεως, ὣν ἡ μὲν εἰς Ἄρην, ἡ δὲ εἰς Ἀθηνᾶν ἀναφέρεται. Καὶ θεῶν παῖδες· οἱ μὲν ἀντὶ τοῦ τῆς ἀνατροφῆς κεφαλαίου, οἱ δὲ ἀντὶ τῶν πατέρων εἰρήκασιν. ³⁷ Καὶ Περσῶν ὅλην· ἕτεροι Τρώων ἀναγινώσκουσι.

31 Mon. λόγους. 32 Vind. Σωκράτης. 33 σοφίαν Ald. om. Sch. Ang. τὴν γνῶσιν εἰπόντινες, ἄλλοι δὲ τὴν φρόσιν. ἐπαινέσαι· κατὰ παράλειψιν· ἀφίησι γὰρ τοὺς λοιπούς. ἡ γὰρ τὰ τοῖς πλείουσιν· ἀντὶ τῆς θαλάσσης, τοὺς γὰρ πλείοντας εἶπεν ἐκ τοῦ περιεχομένου δηλῶν. προῆλθεν εἰς γῆν· τοῦτο ὡς ἀνατροφή· μετὰ γὰρ τοὺς θεοὺς εἰς τοὺς ἥρωας μεταβέβηκεν, οὕς καὶ θεῶν λέγει παῖδας. 34 Codd. τὴν om. 35 Mon. μέρος. 36 δεῖ δὲ Ald. om. 37 Codd. εἰρήκασιν. quae sequuntur Vind. om.

ΙΧ. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΨΟΓΟΥ.

Συντάττεται ὁ ψόγος τῷ ἐγκωμίῳ, διὰ τε τὸ τοῖς αὐτοῖς διαιρεῖσθαι κεφαλαίοις, καὶ ὅτι τοῦ πανηγυρικοῦ εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον διαιρουμένου διδάξας περὶ τοῦ
 5 ἐγκωμίου καὶ περὶ τοῦ ψόγου διδάσκει. Τόπου δὲ κοινοῦ ἔοικεν ὁ Ἀφθόνιος τὸν ὑπὲρ τινος κοινὸν τόπον μὴ εἰδέναι, ἐπειδήπερ ἐν μὲν τῷ ἐγκωμίῳ διαφορὰν κοινοῦ τόπου καὶ ἐγκωμίου οὐκ εἰσήνεγκεν, ἐν δὲ τῷ ψόγῳ εἰσήνεγκε. τὸ γὰρ ἐν τῷ ὄρῳ τοῦ κοινοῦ τόπου προσκεί-
 10 μενον „ἢ καλῶν“ οὐχὶ τοῦ Ἀφθονίου φασὶν εἶναι, ἀλλ' ἐτέρου· καὶ γὰρ καὶ οὐδαμοῦ ἐν τῇ τοῦ κοινοῦ τόπου διδασκαλίᾳ τοῦ ὑπὲρ τινος κοινοῦ τόπου ἐμνημόνευσε, διόλου δὲ τοῦ κατὰ τινος. Τῷ τὸν μὲν τόπον· ¹ ὁ μὲν Ἀφθόνιος οὕτως· ἕτεροι δὲ καὶ ἄλλα φασὶ, τῷ τὸν μὲν
 15 μετὰ τὴν ἀποδείξιν φέρεσθαι, τὸν δὲ ψόγον καὶ πρὸ τῆς ἀποδείξεως· καὶ τῷ τὸν μὲν μέρος εἶναι ² τοῦ λόγου, καὶ κατὰ προσώπων εἰ καὶ ³ συμπεπλεγμένων τῷ πράγματι καὶ ἀορίστων λέγεσθαι, τὸν δὲ ψόγον οὐ κατὰ προσώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ πραγμάτων γυμνῶν,
 20 οἷον πολέμου, ναυμαχίας. Διαιρεῖται δέ· οὐκ εἶπε τοῖς ἐναντίοις τῷ ἐγκωμίῳ, ὡς τὴν κατασκευὴν ⁴ τοῖς ἐναντίοις τῇ ἀνασκευῇ· καίτοι ἐναντίον τῷ ἐπαινεῖν γένος ἢ τροφὴν τὸ ψέγειν αὐτά. λύεται ⁵ δὲ ὅτι ἐκεῖ μὲν ⁶ ἐναντίον τὸ σαφὲς τῷ ἀσαφεῖ, οὐ κατὰ μόνην τὴν ὑπαρ-
 25 ξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ λόγου προφορὰν. ἐνταῦθα δὲ γένος καὶ γένος καὶ τροφή καὶ τροφή. καὶ οὐδὲν ἐναντίον· μόνῃ δὲ τῇ ὕλῃ διαφέρει, ὅτι ἐν μὲν τῷ τὰ προσόντα τινὶ καλὰ, ἐν δὲ τῷ τὰ προσόντα κακὰ. Τοσαῦτα δὲ δεῖ· οὐ τὰ αὐτὰ λέγει· ἔστι μὲν γὰρ ὅτε

1. Mon. τόπον.

2 εἶναι Mon. om.

3 καὶ Mon. om.

4 Mon. ἐν τοῖς.

5 Codd. λέγεται.

6 Mon. τὸ ἐναντ.

καὶ τοῦτο γίνεται· ἀλλ' οὐκ αἰ οὐδ' ἐν πᾶσι· ἀλλὰ
 τοσαῦτα, τουτέστι πρόσωπα καὶ πράγματα, καὶ τοιαῦ-
 τα. ἰστίον ὡς ἐν τοῖς ἐγκωμίοις ἐπιτηδεύειν δεῖ γλαφυ-
 ράν τε καὶ ἀβροτέραν⁷ καὶ θεατρικὴν φράσιν μετὰ τι-
 νος σεμνότητος, ὥσπερ ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς ὄγκου⁵
 δεόμεθα καὶ ἀξιώματος· καὶ ἐν τοῖς δικανικοῖς⁸ σοφ-
 ορότητος τῆς ἐμψυχον τὸν ἀγῶνα ποιούσης. Ἔδει, τινὲς B.
 φρασι, μὴ θεῖναι μελέτην ψόγου, ἔδειξε γὰρ αὐτὴν ἐν
 τῷ ἐγκωμίῳ ἐκ τῶν αὐτῶν τῷ ψόγῳ συγχειμένην. ἀλλὰ
 φασιν, ὡς οὐ πάντως ὁ τῷ ἐγκωμίῳ ἐγγυμασθεὶς ἤδη¹⁰
 καὶ πρὸς ψόγον ἰκανός ἐστιν· ὅθεν καὶ πολλοὺς ὀρωμεν
 πρὸς ἔπαινον δεξιούς, οὐ μὴν⁹ καὶ πρὸς ψόγον, ὡς
 Ὅμηρον, Πίνδαρον· ἑτέρους δὲ τούναντίον, ὡς τὸν Ἀρ-
 χίλοχον. Προὔθηκε δὲ τὸν Φίλιππον εἰς ψόγον, φασίν,
 ἢ ὡς φιλέλλην, ἢ ὅτι αὐτὸς τὰ Μακεδόνων εἰς μέγα¹⁵
 πρῶτος αἶρειν ἤρξατο, ὑφ' ὧν οἱ ἐν Ἀθήναις ἀπώ-
 λοντο ῥήτορες. ἐποίησεν οὖν τοῦτο ὡς¹⁰ σοφιστῆς ὁ
 Ἀφθόνιος τοῖς ῥήτορσι τιμωρῶν. Καθίσταται¹¹
 χεῖριστον· εὐφυῶς κατεσκεύασεν,¹² ὅτι πάντας τοὺς¹³
 πονηροὺς ὁ Φίλιππος ὑπερέβαλλε.¹⁴ δεικνυσι γὰρ τοὺς²⁰
 μὲν Μακεδόνας ἀπάντων τῶν βαρβάρων χεῖριστους, τοὺς
 δὲ Πελλαίους τῶν ἄλλων Μακεδόνων, τοὺς δὲ Φιλίππου
 προγόνους τῶν ἄλλων¹⁵ Πελλαίων, τὸν δὲ αὐτοῦ¹⁶ πα-
 τέρα τῶν προγόνων, τὸν δὲ Φίλιππον τοῦ πατρὸς. Τὸ
 πρῶτον ἐξέωσαν· καὶ μὴν οὐκ ἐξελάθησαν, ἀλλ' εἰς²⁵
 ἀποικίαν διὰ πληθους ἐξεπέμφθησαν·¹⁷ ἀλλ' ἔστι ταῦ-

7 Ald. ἀβρωτέραν. Vind. Mon. ἀβροτέραν. 8 Vind. ἀ-
 γωνικοῖς. 9 Mon. μὲν omisso sq. καί. 10 Mon. ὁ σοφι-
 στῆς Ἀφθ. 11 καθίσταται χεῖριστον — — ἐπιδεικτικῶς ἐπιχει-
 ροῦσιν Vind. ponit post πρότερον πρίσθαι. Ald. καθίστατον.
 12 Ald. Codd. κατασκεύασεν. 13 τοὺς Mon. om. 14 Codd.
 ὑπερέβαλε. 15 Vind. λοιπῶν. 16 Ald. αὐτοῦ. 17 Codd.

τα ἐν ἀδείᾳ τοῖς σοφισταῖς, πιθανῶς ὡς τὰ πολλὰ καὶ μὴ ἐπιδεικτικῶς ἐπιχειροῦσιν· ἐξ ἧς οὐδὲ δουλούμενοι. τοῦτο ἐκ τοῦ Δημοσθένους εἴληφε. Φησὶ γὰρ ἐκεῖνος·¹⁸ „ὄλεθρος Μακεδῶν, ὅθεν οὐδ' ἀνδράποδον⁵ σπουδαῖον¹⁹ ἦν πρότερον πρίασθαι“. Ἀθηναῖοι²⁰ γάρ· ἐν τισὶ τῶν βιβλίων Θηβαῖοι γράφεται.²¹ Ὡ-
μήρευε· καταπολεμηθέντος γὰρ Ἀμύντου²² ὑπὸ τῶν²³ Ἰλλυριῶν καὶ φόρους τοῖς κρατήσασι τελεῖν ἀναγκασθέν-
τος οἱ Ἰλλυριοὶ λαβόντες εἰς ὀμηρίαν²⁴ Φίλιππον νεώ-
¹⁰τατον ὄντα τῶν υἱῶν παρέθεντο τοῖς Ἀθηναίοις. Τῶν ἄκρων ἀποστερεῶν· φασὶ τὸν Ἐχέτον τὴν θυγατέρα ὑπὸ τοῦ φθαρεῖσαν ἐγνωκότα ταῖς οἰκείαις χερσὶν ἐκ-
κεντῆσαι τὰς ὄψεις αὐτῆς καὶ σιδηρᾶς κριθᾶς²⁵ ἀλή-
θειν ἀναγκάσαι, εἰρηκότα τότε αὐτῇ τὰς ὄψεις ἀπο-
¹⁵δῶσειν, ὅταν καὶ αὐτὴ τὸν σίδηρον ἄλευρον ποίησιν· τὸν δὲ φθορέα τῆς κόρης Αἰχμόδημον τὰ τε ἄλλα μέρη πε-
ριτεμεῖν τοῦ σώματος καὶ αὐτὰ τὰ αἰδοῖα.

Χ. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΤΓΚΡΙΣΕΩΣ.

Εἰκότως τῷ ἐγκωμίῳ καὶ ψόγῳ ἡ σύγκρισις¹ ἔπε-
ται·

ἐπέμφθησαν. 18 Phil. III. p. 119. 19 σπουδαῖον Mon. om. 20 Ἀθηναῖοι — γράφεται Vind. om. 21 Ald. γρά-
φονται. 22 Vind. Ald. Ἀμύντα. 23 τῶν Mon. om. 24 Mon. ὀμηρίαν — παρέθετο. διηρημένων ἀπάντων Sch. Ang. τουτέστι τεσσάρων ὄντων, νόμων, ἐθνῶν, ἐπιτηδευμάτων, πραγμάτων. Κατεδουλοῦτο τὸ συγγενές· τοὺς Μακεδόνας καὶ τοὺς Θρᾷκας. ὠνειροπόλουν ἀπόστασιν ἀντὶ τοῦ· ὡς ἐν ὀνείρῳ ἔβλεπον. Πύδναν· τὸ νῦν Κίτρος. Ποτίδαιαν· ἡ νῦν λεγομένη Βερέζοια. Μάρτυρα τῆς αὐτοῦ τελευτῆς· ὡς ἐπὶ Ἐκτορος Ἀχιλλεῖα καὶ ἐπὶ Σαρπηδόνης Πάτροκλον. 25 Codd. ἀλήθειν κριθᾶς.

¹ ἀντεξεταστικός· Sch. Ang. ἀντὶ τοῦ παραβλητικός·

ται· ἔστι γὰρ τοῦ αὐτοῦ αὐτοῖς εἶδους· διαφέρει δὲ ἡ παροῦσα σύγκρισις τῆς ἐν ἐκείνοις τε καὶ τῷ κοινῷ τόπῳ συγκρίσεως, ὅτι ἐκείνη μὲν μέρος ἦν γυμνάσματος, αὕτη δὲ ὅλον γύμνασμα· καὶ ὅτι ἐκεῖ μὲν ἡ μίαν πράξιν μιᾷ πράξει παρεβάλλομεν,² ἢ γένος γένει, ἢ τι τοιοῦτον, ἐνταῦθα δὲ πάντας τοὺς ἐγκωμιαστικούς κινεῦντες τόπους συγκριτικῶς ἐκφέρομεν. δεῖ δὲ γινώσκειν ὅτι εἴτε ἀγαθῶν εἴτε κακῶν ποιούμεθα ἀντεξέτασιν, δεῖ μὴ τῇ καθαιρίσει τῶν ἀντεξεταζομένων³ αὔξειν τὰ ἡμέτερα· οὐ γὰρ οὕτω μεγάλα ταῦτα ἀποδείξομεν, ἀλλὰ τότε¹⁰ ἔσται τὰ ἡμέτερα μεγάλα, ὅταν μεγάλων μείζονα φανῇ, ὥς τὸ Ὀμηρικόν·⁴

Πρόσθε μὲν ἐσθλὸς ἔφυγε· δίκαιε δὲ μιν μέγ' ἀμείνων.
καὶ ἐπὶ κακῶν ὁ Δημοσθένης κατ' Ἀνδροτιάνους. Διό-
δαρος γάρ·⁵ ὅν κ' εἶπεν ὅτι οὐδὲν Εὐκλήμων παρ' αὐτοῦ¹⁵
ἡδίκηται, ἀλλ' ὅτι πολλὰ μὲν καὶ μεγάλα, πολλῶν δὲ ἐγὼ
μείζονα· συμβάλλεται δὲ ἡ σύγκρισις εἰς τε τὸ πανηγυ-
ρικόν, ἐπειδὴ καὶ διπλοῦν ἐγκώμιόν ἐστι καὶ πρὸς τὸ δι-
καικόν· οἱ γὰρ ἀντεγκληματικοὶ στοχασμοὶ καὶ ὄροι
καὶ οἱ⁶ κατὰ ἀμφισβήτησιν συγκριτικῶς ἐκφέρονται·²⁰
καὶ δὴ⁷ καὶ πρὸς τὸ συμβουλευτικόν, αἱ γὰρ κατὰ ἀμ-
φισβήτησιν πραγματικαὶ συγκριτικῶς καὶ αὗται ἐκφέρον-
ται· ὅτι δὲ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρεσι
σύγκρισις εἰσάγεται, εἴρηται ἐν τῷ ἐγκώμιῳ· Ἰσάτου δὲ
καὶ τοῦτο, ὥς εἰ καὶ διπλοῦν ἐγκώμιον ἢ σύγκρισις ἐστίν,²⁵
ἀλλ' ὅν κ' ἀνάγκη διὰ πάντων τῶν ἐγκωμιαστικῶν κεφα-
λαίων εἶναι, μὴδὲ ζητεῖν παραιτήσεως τρόπους, τῆς ἀναι-
μένης φράσεως μὴ σφόδρα ἀνάγκην ἔχουσης τῇ τέχνῃ
τῶν ἐγκωμίων ἐπεσθαι.

ἀντεξτάζειν γὰρ τὸ παραβάλλειν.

2 Mon. παραβάλ.

3

Vind. ἀντεταζ. Mon. Ald. ἐξισταζ.

4 Il. χ. 158.

5 Vind.

δὲ. 6 Ald. ἡ. Codd. οἱ.

7 καὶ δὴ καὶ πρὸς — — καὶ αὐ-

Συναγών· ἀπὸ τῶν συλλογισμῶν καὶ ταῦτα· τιθέν-
 τες γὰρ ὡς προτάσεις τὰ γένη τῶν συγκρινόμενων καὶ τὰς
 πράξεις ἢ ἄλλο τι ὑστερον συναγομέν· θατίον· τὸ μείζον·
 10Α. οἶον ὡς ἐν τῇ τοῦ Ἀφθονίου μελέτῃ. Γεγόνασι τοί-
 5 νυν ἄμφω γῆς οὐ μιᾶς· καὶ ἐξῆς· εἴτα τὸ συμπέρα-
 σμα· ὅσα δὲ τὸ γεγενῆσθαι χώρας ὁμοίας· καὶ
 ἐξῆς. Ἡ χρηστὰ πονηροῖς· διπλῆς οὐσης τῆς συγ-
 κρίσεως κατὰ τε ποιότητα καὶ ποσότητα, ἡ μὲν διὰ τῶν
 χρηστικῶν καὶ τῶν φαύλων τῆς ποιότητος ἐστίν, ἡ δὲ διὰ
 10 τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων τῆς ποσότητος· παρέλιπε· δὲ
 ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ πρὸς τὸ ἐντελὲς τῆς διαιρέσεως τὸ καὶ
 πονηρὰ χρηστοῖς, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τὸ τε ἀγὰλα μεγά-
 λοις, καὶ μικρὰ μικροῖς, καὶ μεγάλα μικροῖς, ὡς·
 9 δυ-
 νάμενα ἐκ τῶν τεθέντων καὶ αὐτὰ νοηθῆναι· ἐν μὲν γὰρ
 15 τῇ προτέρᾳ τὰ τρία σκέλη τῆς διαιρέσεως εἰπὼν, τὸ ἐν
 παρέλειπεν, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τὸ ἐν εἰπὼν τὰ τρία παρέ-
 λειπεν. Ἡ χρηστὰ πονηροῖς· οὐ τὰ ὁμολογούμενα
 ἀγαθὰ καὶ πονηρὰ· οἶον ἀρετὴν καὶ κακίαν, ἢ φῶς καὶ
 σκότος· ἀλλὰ τὰ μέσα, ὅταν κατὰ μὲν φύσιν ἀλλήλοισ
 20 ἐναντία ᾖ, οὐ μὴν καὶ κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ἢ τῶν σο-
 φῶν ὑπόληψιν τὸ μὲν ὁμολογούμενον ἀγαθὸν ᾖ, τὸ δὲ
 πονηρὸν, ἀλλὰ πολλὴ ἢ περὶ τούτων ἡ διαμάχη·
 10 οἶον
 πένις καὶ πλούτου· μάλιστα γὰρ τούτων τὸ μέσον ἐπι-
 νοούμενον ἐστίν ἡ αὐτάρχεια. Οὐ δὲ τὸ συγκρίνον-
 25 τας· τρία φησὶν ὁ Γεωμέτρης χρήσιμα περιγίνεσθαι τὰς
 οὕτω συγκρίνοντι· πρῶτον μὲν τὸ σαφέστερον τὸν λό-
 γον καὶ εὐμνημονευτότερον γίνεσθαι, διὰ τὸ μὴ τὰς δια-
 φορὰς τῶν τόπων ἀπομικνέσθαι· δεύτερον δὲ τὸ καὶ
 τὰ μεγέθη καὶ τὰς ὑπεροχὰς ἐναργεῖς ὁρᾶσθαι συνέγγυς·

τὰ ἐκφέρονται Ald. Vind. om., recepi ex Mon. 8 Ald.
 Mon. παρέλιπε. Vind. παρέλιπε. 9 Mon. ὡς καὶ δυν. 10
 Vind. μάχη.

οὔσας, καὶ μὴ ἀποκρυπτομένας ἢ ἀποκρυπτούσας τὰς ἐλάττονας. τρίτον ὃ φησι καὶ Ἀφθόνιος, ὥσπερ καὶ δρομέων ἅμα συντρεχόντων καὶ ἀντιτρεχόντων ἀλλήλοις ¹¹ ἄμιλλα. Ἀρετὴν ἀρετὴν ἐνταῦθα οὐ τὴν καθόλου φησί. πρὸς τίνα γὰρ ἂν ἄλλην αὐτὴ συγκριθεῖ, ὅ ἐτέρας καθόλου μὴ οὔσης, καὶ δὴ καὶ τῶν συγκρινόμενων ὁμογενῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὁμοειδῶν ὁφειλόντων εἶναι; ἀλλὰ τὴν μεδικὴν καὶ ἄτομον ἀρετὴν τῆς ἀνδρίας τὴν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τὴν ὁμοίαν τὴν ἐν τῇ τοῦ Ἑκτορος. Τὸν Πηλέως πρὸς Ἑκτορα· πρῶ- ¹⁰ γμα βούλεσθαι τὴν ἀρετὴν συγκρίνειν εἰπὼν νῦν προ- σπα εἰσάγει ἢ οὖν οὐχ ἀρμοδίως τὸ προοίμιον εἰσενή- νεκται, ἢ Ἀχιλλέα καὶ Ἑκτορα τὰς ἐν ταῖς ψυχαῖς τού- των φησὶν ἀρετὰς· οἶμαι δὲ μᾶλλον ἀληθεύειν τὸ πρό- ¹⁵ τερον. Προῆλθον τρίνυν· παρῖται ὁ ἀπὸ τοῦ ¹⁵ εἰδνους τόπος τῷ σοφιστῇ διὰ τὸ δευτέρον ἐν τούτῳ κατὰ πολὺ εἶναι τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἑκτορα· ὃ μὲν γὰρ Ἕλλην, ὃ δὲ βάρβαρος. Πρόγονος ὑπῆρχε Λαρδα- νος· τὸν Λαομέδοντα ¹² ἐνταῦθα παρῆλπεν. ἐπειδὴ γὰρ μέσον Ἀχιλλέως καὶ Διὸς διὸ εἶπεν, Ἀχαιὸν καὶ Πη- ²⁰ λέα, οὐ βούλεται μέσον Ἑκτορος καὶ Διὸς τρεῖς ἐμφῆναι, ¹³ ἵνα μὴ ἐγγύτερος ¹⁴ τῷ Διὶ Ἀχιλλεύς Ἑκτορος φαίνοιτο. καὶ ¹⁵ διὰ ταῦτα δὲ ἀνωτέρω τὸν ¹⁶ Λαομέδοντα τῷ Πριάμῳ συνῆπεν.

¹¹ δαινός καθ' ἅπαξ. Sch. Ang. ἥτοι φοβεράς, δυσμετα- χερίστος, πᾶν γὰρ φοβερὸν ἀπὸςπέλαστον καὶ θυμωταχείριστον.

¹² Ald. Λαομέδοντα. Θεοῖς ἀμμυχοῦμεθα. Sch. Ang. ἀντὶ τοῦ ὑπὸ Θεῶν βοηθούμενος, τὴν συμμαχίαν ἔχων τῶν Θεῶν.

¹³ Ald. Mon. ἐμφῆναι. Vind. ἐμφῆναι. ¹⁴ Mon. ἐγγύτερον.

¹⁵ Vind. καὶ ἀνωτέρω δὲ διὰ ταῦτα. ¹⁶ Ald. τῶν.

XI. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΗΘΟΠΟΙΑΣ.

Τῶν τελεωτέρων προγυμνασμάτων ἐστὶ καὶ ἡ ἡθο-
ποιΐα· τὸ γὰρ πιθανόν, ὅπερ δὴ κεφάλαιόν ἐστι τῆς
ῥητορικῆς, ἐν αὐτῷ ¹ διδασκόμεθα οἰκείοις τοῖς ἡθεσι
5 τῶν ὑποκειμένων προσώπων τοὺς λόγους ποιεῖν γυμναζό-
μενοι. εἰκότως οὖν μετὰ τὰ προλαβόντα ὡς τελεώτερον
τέτακται· χρησιμον δὲ καὶ πρὸς τὰ τρία εἶδη τῆς ῥητο-
ρικῆς καὶ τὰ τέσσαρα τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη. καὶ
γὰρ ἐν αὐτοῖς ἔνθα ἂν ἡ χρεία, ταῖς ἡθοποιαῖς χρώ-
10 μεθα. δοκεῖ δὲ καὶ πρὸς τὸν ἐπιστολιμαῖον χαρακτηῖρα
γυμνάζειν, εἴ γε καὶ ἐν ἐκείνῳ δεῖ τοῦ ἡθους τῶν τε ²
ἐπιστελλόντων καὶ τῶν πρὸς οὓς ἐπιστέλλουσι ποιεῖσθαι
πρόνοιαν. Μίμησις ἡ θούσ· μέμφονται τινες τῷ ὄρῳ
κατὰ τὸ πλεονάζον, ³ ὥς συμπεριλαμβάνοντι τῇ λογικῇ
15 μίμησει καὶ τὴν γραφικὴν καὶ ἀνδριαντοποιητικὴν· καὶ
γὰρ ἐκεῖναί μιμούνται ἡθῇ. ἔδει οὖν, φασί, μίμησις
λογικὴ προσθεῖναι· μίμησις δὲ ἡθους εἰπὼν καὶ τὰ πά-
θη καὶ τὰς διαθέσεις καὶ ἔξεις καὶ φύσεις ⁴ ἐδήλωσε.
B. ταῦτα γὰρ πάντα ἐν ἡθοποιαῖς μιμούμεθα. πάθος μὲν,
20 οἷον ἔλεος, θυμὸν, μῖσος, φθόνον. ἔστι γὰρ πάθος
πρόσκαιρος ψυχῆς κατάστασις· διαθεσιν δὲ, οἷον τύχην
ἢ τέχνην ἢ προαίρεσιν· τύχην μὲν, οἷον ⁵ τινὰς ἂν εἴ-
ποι ⁶ λόγους πένης ἢ πλούσιος, καὶ τὰ τοιαῦτα· τέχνην
δὲ, οἷον τινὰς ἂν εἴποι λόγους ναυτικὸς ἢ γεωργός· προ-
25 αἶρεσιν δὲ, τινὰς ἂν εἴποι λόγους φίλος ἢ ἐχθρός· ἐξὶν
δὲ, τινὰς ἂν εἴποι λόγους ὁ δὲν διηνεκεῖ μακίαν ὦν· φύσιν
δὲ, οἷον τινὰς ἂν εἴποι ⁷ λόγους πρόβατα ἢ ἀλώπεκες.
Πρόσωπον· ⁸ ἔδει, φασί τινες, προσθεῖναι καὶ πρά-

1 Vind. ἐν τῷδε. 2 τε Vind. om. 3 Ald. πλεονάζον.

4 Ald. φύσις. Codd. φύσεις. 5 οἷον τινὰς ἂν — τέχνην δὲ

Mon. om. 6 Vind. εἴπη constanter. 7 Vind. εἰποιν.

8 πρόσωπον ἔχουσα γνώριμον Sch. Ang. ἥτοι λέγειν

γματος· ἐν γὰρ ταῖς προσωποποιταῖς ἔστιν ὅτε καὶ πραγμαμάτων ἦθη μιμούμεθα. ὥσπερ ἐν τῷ κατάπλῳ Λουκιανὸς τὸ τῆς κλίνης καὶ τοῦ λύχνου ἐμιμήσατο· καὶ τῶν ὁ λόγων ζῶν, ὥσπερ Ὅμηρος τὸ τοῦ Ἀχιλλεῖου ἵππου· ἀλλ' ὁμως ὅταν προαίρεσιν αὐτοῖς καὶ λόγων ἦθος περιτιθῶμεν, προσώποις καὶ αὐτὰ ἀναλογοῦσι· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ προσωποποιταὶ λέγονται. Εἰδωλοποιῖα δέ· ὥσπερ Εὐριπίδης ¹⁰ ἐν τῇ Ἑκάβῃ παρεισάγει τὸ τοῦ Πολυδώρου εἰδῶλον καὶ Ὅμηρος τὸ τοῦ Πατρόκλου ὁμιλοῦν τῷ Ἀχιλλεῖ. Ἰστέον δέ, ὅτι τὸ τεθνηκὸς πρόσωπον, ¹⁰ εἰ μὲν ὡς μετὰ θάνατον λέγον εἰσάγεται, εἰδωλοποιῖαν ποιεῖ· εἰ δέ ¹¹ ὡς πρὸ τοῦ θανάτου καὶ ζῶν, ἡθοποιῖαν. Ἡ μὲν οὖν διαίρεσις. τοῦτο οἱ μὲν ἐπιδιαίρεσιν φασὶ τῆς ὅλης ἡθοποιῖας εἶναι, οἱ δὲ ὑποδιαίρεσιν τοῦ ὁμωνύμου τῆς ἡθοποιῖας εἶδους· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὰ ¹⁵ προτεθέντα παραδείγματα τό τε παθητικὸν καὶ ἡθικὸν καὶ μικτὸν, οὔτε εἰδωλοποιῖας οὔτε προσωποποιῖας ἔστιν, ἀλλὰ μόνης ἡθοποιῖας· ὁπότερον δὲ ἂν ¹² τούτων ἀληθὲς ᾖ, οὐδὲν τῷ λόγῳ λυμαίνεται.

¹³ Ἡθὸς μὲν γὰρ ἡ βουλή. Ἰστέον ὅτι πολλὰκις τὸ οὐ μόνον ἦθος καὶ πάθος, ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα συνεμφαίνεται· οἷον τινὰς εἶποι λόγους ἀριστεύς γέρων ἐπὶ πόλεμον τὸν υἱὸν προτρεπόμενος. πρᾶγμα γὰρ ἐνταῦθα ἡ προτροπή· ἀλλ' ἐν τῇ ἡθοποιῖᾳ πρὸς τὸ τοῦ λέγοντος μόνον ἦθος ἐγγυμναζόμεθα· πρὸς γὰρ τὴν τελείαν τῆς ²⁵ προτροπῆς διαίρεσιν οἱ προτρεπτικοὶ καὶ θετικοὶ γυμνά-

δυνάμενον. 9 Mon. Vind. τῶν om. 10 ὥσπερ Εὐριπίδης — — — τῷ Ἀχιλλεῖ etiam in Cod. Ang. ad marg. adjecta sunt: ubi pro ὁμιλοῦν legitur ὁμολογοῦν. Ἀριστείδης ὑπὲρ τῶν τεσσάρων Sch. τῶν ἐν Ἀθήναις στρατηγῶν, Κίμωνος, Μιλτιάδου, Θεμιστοκλέους, Περικλείους. 11 Vind. δ' ὡς. 12 Mon. δ' ἂν.

ζουσι λόγοι· διὸ κἀνταῦθα μὴδὲ τὴν τελείαν τῶν κε-
 φαλαίων τῆς-θέσεως παραληπτέον διαιρεσιν· δεῖ γὰρ μὴ
 τοὺς προτρεπτικοὺς ὑπὸ τὰς ἡθοποιὰς πίπτειν, ἀλλὰ
 τούναντίον. Συντόμῳ, τουτέστι κομματικῷ, ἀνθρηπῶ
 5 δὲ ἀντὶ τοῦ λαμπρῷ· ὥς γὰρ τὴν ὄρασιν τὰ ἄνθη, οὖ-
 τω καὶ τὸν νοῦν αἱ ἡδεῖαι καὶ κομματικαὶ λέξεις ἡδύνου-
 σιν, ἅπερ εἰσόμεθα ἐν τοῖς περὶ λαμπρότητος Ἑρμογέ-
 νους. Ἀπολύτῳ ἢ ἀσυνδέτῳ, ἢ ὥς ἕκαστον τῶν κώλων
 ἰδίαν ἔννοιαν περιέχειν, καὶ μὴ ἐξηρημένα ἀλλήλων εἰ-
 10 ναι. Πλοκῆς τε καὶ σχήματος. πλοκῆς μὲν οἷον
 ὑπερβατῶν, περιόδων καὶ τῶν τοιούτων· σχήματος δέ,
 οἷον τοῦ καινοπρεποῦς καὶ τῶν ἄλλων· οὐ γὰρ παντὸς
 φησι σχήματος, οὐ γὰρ οἷόν τε, ἐπεὶ πᾶς λόγος διὰ
 σχημάτων γίνεται, ἀλλὰ τοῦ συνεχῶς ἀπαλλαττομένου
 15 καὶ μεταβαλλομένου. οἷον ἐξ ἐλεγκτικοῦ εἰς ἐρωτηματι-
 κῶν, καὶ τὰ τοιαῦτα. τὸ γὰρ περὶ τὰ τοιαῦτα καταγί-
 νεσθαι πάθους ἀλλότριον· ἴδιον δὲ ¹³ χαϊρόντων καὶ
 γελώντων καὶ θρηγνούντων τὸ συντόμως καὶ διὰ βραχείων
 ἕτερα ἑτέροις ἐπάγειν· ἀλλ' οὐδὲ ¹⁴ διηγῆσεων σωζου-
 20 σῶν τὴν ἀκολουθίαν δεησόμεθα· εἰ δὲ μὴ, λύοιτο ἂν
 τὸ πάθος. Τοῖς τρισὶ χρόνοις· ἀρξόμεθα γὰρ ἀπὸ
 τοῦ ἐνεστώτος καὶ ἀναδραμούμεθα ἐπὶ τὸν παρελθλυ-
 θότα. κακῆϊθεν αὐθις ὑποστρέψομεν εἰς τὸν ἐνεστώτα·
 οὐ γὰρ ἀμέσως ἤξομεν ἐπὶ τὸν ¹⁵ μέλλοντα, ἀλλὰ μνη-
 25 μονεύσομεν διὰ βραχείων τῶν ἐνεστώτων· καὶ οὕτως ἐξε-
 τάσομεν τὰ μέλλοντα, μαντικώτερον τῷ λόγῳ χρώ-
 μενοι. ¹⁶

13 Vind. Mon. δὲ καὶ omisso sq. καὶ γελώντων. 14

Mon. οὐδὲν.

15 Ald. τῶν.

16 Sequenti ethopoeiae in

Cod. Ang. superscr. γνωμικόν. θρηγνέειν ἀπορώτερον. Sch.
 Ang. σεμνόν φησι τὸ νεκροὺς θρηγνέειν· διὰ δὲ τὸ πλῆθος καὶ τού-
 του ἠπόρημαι. Πρὸς ὅλων παίδων· δηλονότι ἀποροῦμαι ἐντα-
 φιάσαι τοὺς ἅπαντας, τοῦτο γὰρ τοῖς τειλεντηκόσι σεμνόν καὶ

Τὸ γὰρ ¹⁷ εἰς πείραν ἤκον· τοῦτο ἀπὸ τοῦ ¹⁸ Θουκυδίδου ἐπιταφίου ἔλαβε παραφράσας αὐτό· ἔχει δὲ οὕτως ἐκεῖνο· ¹⁹ „καὶ λύπη οὐχ ὧν ἂν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν ἢ καλῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὐ ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαιρεθείη.“ Καὶ νῦν ἐκατέρων· τῶν ⁵ ἀρρένων δηλονότι καὶ θηλειῶν.

XII. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ.

IIA.

Τριῶν ὄντων εἰδῶν τῆς διηγήσεως, ἀπλοῦ, ἐγκατα-
σκεύου καὶ ἐνδιασκεύου, τοῖς μὲν δυοῖ ¹ γυμνάζει ἡμᾶς
τὸ διήγημα, τῷ δὲ ἐνδιασκεύῳ ἢ ἐκφρασίς· ἔδει οὖν ² ¹⁰
ὥς οὖσαν συγγενῇ τῷ διηγήματι ταύτην μετ' ἐκεῖνο εὐ-
θύς τάττεσθαι· ἀλλ' ἐπεὶ τῶν τελεωτέρων ἐστὶ τοῦτο
καὶ ποικιλωτέρων, καταγίνεται δὲ καὶ περὶ ἃ τὸ ἐγκώ-
μιον καὶ ὁ ψόγος καὶ ἡ σύγκρισις καὶ ἡ ὑποποιΐα, περὶ
πρόσωπα δηλαδὴ καὶ πράγματα, καιροὺς τε καὶ τόπους ¹⁵
καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰκότως αὐτοῖς συνετάχθη· εἰ δὲ καὶ τὸ
διήγημα παρεπόμενα ἔχει τὰ περιστάτικα, πρόσωπον,
πρᾶγμα, καὶ τὰ λοιπὰ, ἀλλ' ἐκεῖνο συνίσταται μόνον ἐκ
τούτων, οὐ μὴν καὶ περὶ αὐτὰ καταγίνεται πάντα, ἀλλὰ
περὶ μόνον τὸ πρᾶγμα, ὥς καὶ ὁ ὀρισμὸς αὐτοῦ ³ ²⁰
κνυσι. συντελεῖ ⁴ δὲ ἡ ἐκφρασις καὶ πρὸς τὰ τρία τῆς
ῥητορικῆς εἶδη, ὥσπερ καὶ τὸ διήγημα, καὶ πρὸς τὰ δύο
τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη, τὴν διήγησιν λέγω καὶ τοῖς

ἀρμόδιον. παρὸν αἰτῆσαι Sch. ἀντὶ τοῦ ἔξον καὶ δυνατόν·
κεῖται δὲ ἀντὶ γενικῆς, τουτέστι παρόντος μοι, νῦν αἰτῆσαι τοὺς
θεοὺς. ἀλλὰ μᾶλλον δέδοικα· ὥσπερ τι μέλλον γενέσθαι προ-
φητεῖα· καὶ γὰρ ὁρῶμενον δακρύειν εἰκάζεται. ¹⁷ τὸ γὰρ εἰς

πείραν sqq. usque ad finem capitis Vind. om. ¹⁸ Mon.
τοῦ ἐν τῷ Θουκυδίδῃ. ¹⁹ ἐκεῖνο Mon. om. — Thuc. II. 44.

¹ Ald. ἐνδοσί.

² οὖν Ald. Mon. om., recepi ex Vind.

³ Ald. αὐτό. Mon. Vind. αὐτοῦ.

⁴ Ald. Mon. συντελή.

Vind. συντελεῖ.

ἀγῶνας· τὸ γὰρ εὐθὺς ἐν προοιμίῳ καὶ ἐν ἐπιλόγοις,
 ἐνθα μάλιστα συντέμνεται ὁ λόγος, ἐκφράζειν ἄτεχνον
 κρίνεται· διαφέρει δὲ ἔκφρασις διηγήματος, ὅτι τὸ μὲν
 ψιλὴν ἔχει τοῖ πράγματος ἐκθεσιν, ἡ δὲ πειράται θεα-
 5 τὰς ἐργάσασθαι μικρὸν τοὺς ἀκούοντας· καὶ ὅτι τὸ μὲν
 τὰ καθόλου ἐξετάζει, οἷον ὅτι ἐπολέμησαν Ἀθηναίους
 Λακεδαιμόνιοι, ἡ δὲ τὰ κατὰ μέρος, οἷον ὅτι τοιαῦτα
 καὶ τοιαῦτα μηχανῇ⁶ χρησάμενοι καὶ τοιῷδε τρόπῳ τῆς
 ὀπλίσεως. Περιηγηματικὸς· περιηγείσθαι ἐστι τό-
 10 τινα προῖναι τινὸς καὶ δεικνύειν αὐτῷ, ἃ μὴ πῶ τεθέα-
 ται· τὸν δὲ τοῦτο ποιοῦντα περιηγητὴν λέγομεν. Και-
 ροὺς τε καὶ τόπους· χρόνος καιροῦ διαφέρει, ὅτι ὁ
 μὲν περιεκτικὸς καὶ ἀόριστος, ὁ δὲ καιρὸς μερικὸς τε καὶ
 ὠρισμένος. οἷον ἔαρ, θέρος, ἡμέρα, νύξ, καὶ τὰ τοιαῦ-
 15 τα· διὸ οὐδὲ τὸν χρόνον εἶπεν ἐκφράζεσθαι, ἀλλὰ τὸν
 καιρὸν μόνον ὡς ὠρισμένον. ἰστέον δὲ ὅτι καὶ πάντα τὰ
 περιστάτικα ἐκφράζεται, πλὴν τῆς αἰτίας, ὅτι τε καθ'
 αὐτὴν οὐχ ὑφέστηκε καὶ διότι⁷ κατασκευῆς ἴδιον αὐτῇ.
 παραλαμβάνομεν⁸ μέντοι ταύτην ἐν ἐκφράσεσιν, ὡς κα-
 20 τὰ⁹ αὐτὴν κατασκευάζοντες.¹⁰ τὴν διασκευὴν. δεῖ γὰρ
 μὴ κατ' ἐκφρασιν μόνον προῖναι, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας
 τῶν ἐκφραζομένων προνοεῖν, τοῦ καλῶς¹¹ ἔχειν ἕκαστον
 πρὸς ἑπαινὸν τε τῶν ἐκφραζομένων καὶ τοῦ ποικιλώτε-
 ρον τὸν λόγον καὶ τερπνότερον¹² γίνεσθαι, ἐκ κατα-
 25 σκευῆς ὁμοῦ καὶ διασκευῆς. Ὡς περ ὁ συγγραφεὺς·
 συγγραφέα τὸν Θουκυδίδην καλεῖ κατὰ τὸ ἐξαιρετον, ὡς
 ποιητὴν τὸν Ὅμηρον φάμεν¹³ καὶ ῥήτορα τὸν Δημο-
 σθένην, τὸ δὲ Χειμέριον ὄνομα λιμένος ἐστί. Δεῖ δὲ

5 Mon. τέμνεται. 6 Mon. παρασκευῇ. 7 Vind. μέν-
 τοι. 8 Ald. παραβάλλομεν. Vind. Mon. παραλαμβ. 9 Mon.
 κατ' α. 10 Ald. κατασκευάσαι. Mon. Vind. κατασκευάζοντες.
 11 Ald. καλῶν. 12 Ald. Mon. τερπνόν. Vind. τερπνότερον.
 13 Mon. Vind. φάμεν ponunt post ῥήτορα.

ἐκφράζοντας· εἰ δὲ πρᾶγμα ἐκφράζομεν, οἷον πόλε-
 μον, τὰ τε πρὸ τοῦ πολέμου διελυσόμεθα, τὰς στρατο-
 λογίας, τὰ ἀναλώματα, τοὺς φόβους, εἴτα τὰς συμβο-
 λὰς, τὰς σφαγὰς, τὰ τραύματα· ἐφ' ἅπασιν δὲ τῶν μὲν
 τὴν ἦτταν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, τῶν δὲ τὰ τρόπαια καὶ 5
 τοὺς παιᾶνας. Πεζομαχίας ἢ ναυμαχίας· τῶν συν-
 εξευγμένων εἶναι τὴν νυκτομαχίαν εἰπόντος τοῦ Ἀφθο-
 νίου, ὁ Γεωμέτρης καὶ τὴν ναυμαχίαν συνεξευγμένην εἶ-
 ναι φησιν. εἰ γὰρ ἐκείνη τοιαύτη, διὰ τὸν καιρὸν τῆς
 νυκτὸς ἔσται πάντως. καὶ αὕτη διὰ τὸν τῆς θαλάσσης 10
 τόπον· τῶν περιστατικῶν γὰρ ἑκάτερα· εἰ δὲ τοῦτο δοίη
 τις, ἔσται ἄρα καὶ διπλῇ καὶ πολλαπλῇ πλειόνων περι-
 στατικῶν συνδραμόντων.¹⁴ Χαρακτῆρα ἀνειμένον·
 περὶ τούτου τελειώτατα ἐν τοῖς περὶ ἀφελείας ἐν τῷ περὶ
 ἰδεῶν Ἑρμογένους βιβλίῳ μαθησόμεθα. Καὶ ὅλως ἀ- 15
 πομιμεισθαι· οἱ μὲν ἔφασαν ὅτι δεῖ μὴ μόνον τὰ γε-
 γονότα, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ γεγονότα μὲν, ἐνδεχόμενα δὲ
 γενέσθαι λέγειν ὅτι γέγονασιν· οἱ δὲ τὸ μῆτε τὰ μεγάλα
 μικρῶς λέγειν, καὶ τὰ μικρὰ μεγάλως, μῆτε τὰ δεινὰ
 μετρίως, καὶ τοῦναντίον, μῆτε τὴν φυγὴν μέτριον οὐ- 20
 σαν πρᾶγμα ἢ δρασμόν¹⁵ δεινότεως λέγειν ἢ ὑποχώ-
 ρησιν μετριοτέρως· μῆτε τὴν δειλίαν οἰκονομίαν, ἢ τὴν
 σωφροσύνην ἡλιθιότητα. ἀλλ' οἷα ἔστι τὰ πράγματα,
 τοιαῦτα καὶ¹⁶ λέγειν, ἐπειδὴ σκοπὸς τῷ ἐκφράζοντι, ὑπ' Β:
 ὄψιν ἄγειν τὰ ἐκφραζόμενα. Πράγματα· πράγματα 25
 ἐνταῦθα οὐ τὰ τοῖς προσώποις ἀντιδιαστελλόμενα, ἀλλ'
 ἀπλῶς πάντα, καὶν τόπος ἢ, καὶν χρόνος. Ἰστέον δὲ ὅτι
 τὸ παρὸν προγύμνασμα οὐδὲν ἴσως καλύει¹⁷ καθ' αὐτὸ
 συστήσαι ὑπόθεσιν, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ τῶν μερῶν ἔστι·

14 Ald. συναδραμόντων. Sq. χαρακτῆρα ἄν. — — μαθη-
 σόμεθα Vind. om.

15 Ald. Mon. δρασμόν. Vind. δρασμόν.

16 καὶ Mon. om.

17 Vind. καλύσει.

φράσεως δὲ ποικίλης ἐν τούτῳ δεόμεθα· πρὸς γὰρ τὴν ὑποκείμενην ἰπόθεσιν ἀρμόζειν δεῖ καὶ τὸ τῆς ἀπαγγελίας εἶδος.

Αἱ ἀκροπόλεις ¹⁸ δέ· ἀνειμένως καὶ ἀφελῶς ἐπὶ·
 5 γὰρ τὸ δὲ μὴ προηγησαμένου τοῦ μέν· τὸ δὲ ἄρα συμ-
 πέρασμα ἔστι συλλογισμοῦ· τῇ δὲ γέγονεν εἰσόδος· ἐκ
 τῶν ἐπιφερομένων δοκεῖ δεῖν ἄνοδος ¹⁹ γράφεσθαι. Τῶν
 ὄντων ὑπόμνημα· ἢ τῶν θεῶν, ἢ τῶν τεσσάρων στοι-
 χείων φησὶ τοὺς τύπους γράφθαι. Τῆς τῶν Πεισι-
 10 στρατιδῶν. ἥτις τὸ πρῶτον μὲν Καλλιρρόῃ ὠνομά-
 ζετο, ὕστερον δὲ ἐννεάκρονος τῶν τυράννων οὕτω καλε-
 σάντων ²⁰. Ἐχόν τὸν ἀριθμόν· ὑπὸ γὰρ δυοκαί-
 δεα βασιλέων ἐτελεσιουργήθη. Σταδίῳ προσεικώς·
 στάδιον ἐνταῦθα οὐ τὸ μέτρον λέγει, ἀλλὰ τὸ θέατρον. ²¹

15

XIII. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΣΕΩΣ,

Θέσις λέγεται καὶ ὁ ὀρισμὸς, θέσις καὶ ἡ παράδοξος
 ὑπόληψις ἐνός τινος τῶν κατὰ φιλοσοφίαν γνωρίμων. ἢ
 ἡ τοῦ Ἀντισθένης, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντιλέγειν, ἢ τις πλει-
 ὄνων γινομένη δόξα ἀστείων μὲν ὄντων αἵρεσις γίνεται·
 20 ἀγελαίων δὲ κοινὴ ¹ ἐννοία. Θέσις καὶ ἡ τοπικὴ σχέσις
 ὡς τὸ ἄνω καὶ κάτω· ἔστι δέ τι καὶ ² σχῆμα παρὰ τοῖς
 ῥήτορσιν, ὃ κατὰ ἄρσιν καὶ θέσιν ὀνομάζεται, οἷον οὐ
 κοσμικῶς ἀλλ' ὑπερκοσμικῶς· θέσις καὶ ὁ ὑποθετικὸς λό-
 γος, ὃ μὴ ὦν μὲν, ὡς ὦν δὲ παραλαμβανόμενος, ὃ καὶ
 30 εἰς ἄτοπον καὶ ἀδύνατον ἀπάγων· οἷον θῶμεν τὴν ψυ-
 χὴν μὴ εἶναι ἀθάνατον, οὐκοῦν οὐδὲ ἀνταπόδοσις τῶν

18 αἱ ἀκροπόλεις sqq. usque ad finem capitis Vind. om.

19 Mon. ἄνοδον.

20 Mon. κατασκευασάντων.

21 κίων

διπλῇ πρὸς ἑκατ. διαιρεῖται στοάν. Sch. Ang. ἐκ τούτου
 δῆλον, ὡς ἑκατὼν εἰσιν αἱ κίονες.

1 Mon. ἡ ἐνν.

2 καὶ Mon. om.

βαβιωμένων· εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ δίκη· εἰ δὲ οὐδὲ δίκη, οὐ-
 δὲ ³ πρόνοια. Θέσις καὶ τὰ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς
 ἐπιρρήματα, τὸ ῥητορευτέον, πλευστέον· θέσις λέγεται καὶ
 ἡ τῶν τοιοῦτων ἐπιρρημάτων λογικὴ ἐπίσκεψις, περὶ ἧς
 νῦν ἡμῖν ὁ λόγος· εἴρηται δὲ θέσις ἀπὸ τοῦ τίθεσθαι ⁵
 ἡμᾶς καὶ ὥσπερ νομοθετεῖν καὶ δογματίζειν, ὅτι τόδε
 καλὸν ἢ κακόν, τάττεται δὲ μετὰ τὰ προλαβόντα γυ-
 μνάσματα, ⁴ ὡς τελωτέρα ἐκείνων, ἅτε ἀντίθεσιν καὶ
 λύσιν· πρώτη ἐπιδεχομένη, διαφέρει δὲ θέσις ὑποθέσεως,
 ὅτι ἡ μὲν θέσις περὶ τῶν καθόλου διαλέγεται, οἷον εἰ ¹⁰
 γαμητέον, εἰ πλευστέον· καὶ δὴ καὶ ἀπεριστατάως προ-
 φέρεται· ἡ δὲ ὑπόθεσις μερικὴ διὰ τὰ περιστάτικά, οἷον
 εἰ γαμητέον Σωκράτει ἢ βασιλεῖ· συμβάλλεται δὲ ἡ
 θέσις πρὸς τε τὸ συμβουλευτικὸν εἶδος καὶ πρὸς τὸ ὄγω-
 νιστικὸν μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου καὶ τοῦ συμβουλευ- ¹⁵
 τικοῦ δὲ, καὶ πρὸς ἑκάτερα τὰ μέρη, τὸ τε παραινετικόν,
 ὅπερ ⁵ καὶ ἀσταςίαςτον, καὶ τὸ ὁμώνυμον τῷ γένει συμ-
 βουλευτικόν, ὅπερ καὶ στασιάζεται· καὶ γὰρ τῶν θέ-
 σεων αἱ μὲν τοῦ πανηγυρικοῦ εἶδους εἰσὶν, οἷον εἰ προς-
 κυνητέον τὸ θεῖον· εἰ τὴν ἀρετὴν τιμητέον· αἱ δὲ τοῦ ²⁰
 συμβουλευτικοῦ, οἷον εἰ τοὺς ἐχθροὺς μισητέον· δέχεται
 μέντοι καὶ τὰ ἀσταςίαστα ἀντίθεσιν καὶ λύσιν· εἰ καὶ
 μὴ διὰ μηδὲν ἄλλο, διὰ τὸ γε τοῖς ὠφελίμοις καὶ ἀγα-
 θοῖς μὴ πανταχοῦ καὶ τὸ ῥᾶστον συνεῖναι· ἀλλ' ὡς τὸ
 πλεῖστον διεστηκέναι μάλιστα τὰ τε ἥδιστα καὶ τὰ βέλτι- ²⁵
 στα· χαλεπὸν γὰρ ἡ ἀρετὴ· ἰστέον καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ
 καθ' ἡμᾶς λόγος διαιρεῖται εἰς τε τὸν ἐνδιάθετον καὶ
 τὸν προφορικόν, ὧν ὁ μὲν ἐνδιάθετος εἰς τε τὸν θεωρη-
 τικόν καὶ τὸν πρακτικόν· καὶ ὁ μὲν θεωρητικὸς λόγος
 ἐστὶν ἐπίσκεψιν ἔχων ἄχρι μόνης θεωρίας ἰσταμένην· οἷον ³⁰

³ Ald. οὐ. Mon. Vind. οὐδέ.

⁴ Vind. προγυμνάσματα.

⁵ Mon. Vind. ὅπερ. Ald. ὅ.

- ζητοῦντες, πῶς καίται ὁ οὐρανός; ἄρα μυλοειδῶς ἢ σφαιροειδῶς; ἄχρι μόνης γνώσεως ποιοῦμεν τὴν ζήτησιν· πρακτικὸς δὲ ἐστὶ λόγος ἐπίσκεψιν ἔχων ἐπὶ διαδεχομένη πράξει λεγόμενος. οἷον συμβουλευεὶ Δημοσθένης Ὀλυνθίοις⁵ βοηθεῖν· τοῦτο δὲ πάλιν ὁ μὲν θεωρητικὸς διαιρεῖται εἰς
- 12Α. θέσιν καὶ τὸ πανηγυρικόν· ἐστὶ δὲ θέσις λόγος ἐπίσκεψιν ἔχων οὐκ ἐπὶ διαδεχομένη πράξει γινόμενος· οἷον γαμητέον, πλευστέον. φαμέν γὰρ μόνον, ὅτι καλὸν ἐστὶ τὸ γαμεῖν ἢ τὸ πλεῖν. εἰ δὲ τις ἀκούων γαμήσει ἢ πλεύσει,¹⁰ οὐ παρὰ τοῦ εἰπόντος ἢ αἰτία· οὐ γὰρ ὁ εἰπὼν καλὸν τὸ πλεῖν ἤδη εἶπε καὶ τῷ πλεύσαντι, πλεύσῃ. οὐ μὴν ἐν τῇ ὑποθέσει τοῦτο. ἐν ἐκείνῃ γὰρ οὐκ ἐπ' ἄλλῳ τινὶ ἢ συμβουλῇ⁶ γίνεται, ἀλλ' ἢ ὡς ἂν ἡ πρᾶξις αὐτὴν διαδέξηται. Πανηγυρικόν δὲ ἐστὶν αἵξεσις ὁμολογούμενων ἀγαθῶν ἢ κακῶν· τὸ δὲ πρακτικὸν διαιρεῖται εἰς βουλὴν καὶ δίκην· ἐστὶ δὲ βουλὴ μὲν λόγος προτρεπτικὸς ἢ ἀποτρεπτικὸς τέλος ἔχων τὸ συμφέρον. δίκη δὲ ἀμφισβήτησις λογικὴ τέλος ἔχουσα τὸ δίκαιον· περὶ δὲ τοῦ προφορικοῦ ἔφαμεν⁷ ἐν τοῖς περὶ γνώμης. Θέσις²⁰ ἐστὶ· τὴν θέσιν ἐνιοὶ μὲν ὥρισαντο λόγον ᾧ ἀναγκαίως οὐ παρέπεται πρᾶξις· τῇ γὰρ ὑποθέσει ἔπεται καὶ ἡ πρᾶξις διὰ τὸ τὴν μὲν θέσιν ἀπερίστατον εἶναι, τὴν δὲ ὑπόθεσιν μετὰ περιστάσεων, καὶ τὸ τῇ μὲν θέσει μὴ ὑποκεισθαι πρόσωπον ἀχροατῶν, ὥσπερ ἐν τῷ²⁵ κοινῷ τόπῳ τοὺς δικαστάς, τῇ δὲ ὑποθέσει ὑποκεισθαι αὐτὸ τὸ τὴν συμβουλὴν δεχόμενον πρόσωπον. Ἐρμογένης δὲ φησι· θέσις ἐστὶν ἐπίσκεψις τινος πράγματος θεωρουμένου, ἀμοιροῦσα πάσης ἰδικῆς περιστάσεως. Νικόλαος δὲ ὁ σοφιστὴς οὕτω· θέσις ἐστὶ πρᾶγμα λογικὴν ἐπίσκεψιν ἐνδεχόμενον ἄνευ προσώπων ὥρισμένων καὶ πάσης ἐτέρας περιστάσεως. ἰστέον μέντοι ὡς εἰ καὶ

6 Vind. συμβουλευτική.

7 Ald. ἔφημεν Vind. ἔφαμεν.

τὰ περιστατικά τὰ ἄλλα ἀπεῖται δεῖσθαι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ὁ λόγος, οὐδὲ τὴν αἰτίαν τὴν κατασκευάζουσαν τὰ λεγόμενα· εἰ γὰρ μὴ πρᾶγμα ὑπόκειται, περὶ τίνος ἔρεῖ ὁ λέγων; εἰ δὲ μὴδ' αἰτίαν ἀπρὸς τῶν λεγομένων, πῶς κατασκευάσει ὅτι καλῶς λέγει; ⁸ θεωρουμένου· ἀπλὴ τοῦ εἰς ἐξέτασιν καὶ δοκιμασίαν προκειμένου, ἢ μέχρι μόνης θεωρίας ἰσταμένου, ἐπεὶ μὴδ' ἀκαμένει τὴν πρᾶξιν ἢ θέσιν, ὥσπερ ὁ καινὸς τόπος τῆς ψῆφον τῶν δικαστῶν· καὶ ὁ μῦθος καὶ ἡ χρεια καὶ ἡ γνώμη τὴν τῶν ἀκουόντων ὠφέλειαν. **Τι** ⁹ νόος· τὸ τινὸς ἐνταῦθα οὐ μερικοῦ ἀτόμου φησὶν· ἢ γὰρ ἂν ἦν ὑπόθεσις, ἀλλ' ἐνός τίνος εἶδους, ὅπερ καθολικόν ἐστι. **Τῶν** δὲ ¹⁰ θέσεων, ζητοῦσιν οἱ τινες, πότερον τὰς τῶν φιλοσόφων καὶ μάντεων καὶ γεωμετρῶν καὶ τὰς ¹¹ ὅλως μὴ δυναμένας ὑπὸ ἰδωτῶν καταλαμβάνεσθαι, ¹² οἷον ἀστρονομικὴν, σπλαγχνοτομικὴν, ὠφαρτυτικὴν· εὐρίσκονται γὰρ καὶ τοιαῦται θέσεις, εἰ ἀπὸ θενὸς τὴν τρῶπιν κατασκευαστέον, εἰ σιδηροῦν τὸν τῆς ἀσπίδος ὀμφαλὸν ποιητέον, εἰ ¹³ τοσαῦδες χορδαὶς ἐν λύρᾳ χρηστέον· τὸ μὲν γὰρ ναυπηγοῦν, τὸ δὲ ἀσπιδοποιεῖν, τὸ δὲ ¹⁴ μουσικοῦ, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ χρῆναι, φησὶν ὁ Σαρδέων, πάσας τὰς τοιαύτας θέσεις ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἀριθμεῖν, ὥν αἱ ἐπιστῆμαι καθ' ἑκάστην πολιτείαν συμβαλόνουσιν, ἀλλ' ὁ μὲν **Αφθόνιος** ¹⁵ τὴν θέσιν διαιρεῖ ὡς ἐν τῇ ἐκθέσει κεῖται· ὁ δὲ **Ερμογένης** εἰς τι τὸ ἀπλοῦν, οἷον εἰ ¹⁶ γαμητέον, καὶ τὸ πρὸς τι, οἷον εἰ βασιλεῖ χαμητέον, καὶ τὸ διπλοῦν, οἷον εἰ ἀθλητέον μᾶλλον ἢ γεωργητέον. **Διενήνορχε** δὲ ἰστέον ὡς εἰ καὶ τάχα τῶν τελεωτέρων αἱ ὑπαθέσεις παρὰ τοῖς ῥήτορσιν, ἅτε καὶ τὸ περιστατι-

⁸ δὲ Vind. om. ⁹ τὰς Ald. om., recte e Vind. ¹⁰ Ald. εἰ δὲ, Vind. δὲ om. ¹¹ Vind. Ἀφθ. ὡς ἐν τῇ ἐκθ. κεῖται τὴν θέσιν διαιρεῖ.

κὼν προσλαμβάνουσα, ἀλλ' οὖν ὑπὸ τὰς θέσεις τελοῦσιν
ὡς μερικώτεροι. ¹¹ ὡς οὐκ ὑπὸ ταύτας ὑποθέσεις ἐκλή-
θησαν. κυρίως μὲν οὖν ὑποθέσεις αἱ συμβουλευτικαί·
μετηνέχθη δὲ τὸ ὄνομα καὶ ἐπὶ τὰς δικαίους τε καὶ
δ πανηγυρικός. Ἐν καλουμένην ἐφόδω· ἐξ ἐφόδου ποι-
ήσει προσέμιον δ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ προκειμένου ἀρχάμενος
πραγμάτων, καὶ μὴ ἔξω τοῦτον πλανώμενος· ὡς ἔχει τὸ,
οὔτε τὴν ἀρετὴν ἐπαίνων χωρὶς, οὔτε τὴν κακίαν ἔξω
ψόγου προσηύκει καταλιπεῖν· καὶ ὡς το' ἐν τῇ τῆς παρού-
10 σης θέσεως μελέτῃ· καλεῖται δὲ ἐφοδος ἀπὸ μεταφορᾶς
τῶν ἐξ ἐφόδου χειρουμένων πόλεων. Νομίζω δ' αἰγι-
κῶς κεν εἶναι τῇ τοιαύτῃ διαιρεῖσθαι οὐκ ἐπὶ τῶν θεωρητι-
κῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πολιτικῶν χρήσόμεθα θέσεων· αἱ
μὲν γὰρ θεωρητικαὶ φιλοσοφοῦν θεοῦται θεωρίας· τινὲς
²⁵ μέντοι τὴν θέσιν διὰ τὸ συμβουλευτικὴν εἶναι τοῖς τε-
^{B.} λικοῖς κεφαλαίοις δεῖλλον, ἔπει καὶ ἡ πραγματικὴ μὴ
τῶν σιγῶν τούτοις διαιρεῖται· ἕτεροι δὲ τοῖς ἐγκωμια-
στικοῖς, γὰρ, ἀνατροπῇ, πρᾶξι, καὶ ἰσῶς· οὐ κακῶς
ἐνδέχεται γὰρ τοῦ εἰδούς ὄντος συμβουλευτικοῦ πανηγυ-
26 ρικὴν εἶναι τὴν ὕλην. ὡς ἔχει τὸ, νόμος τὸν μέλλοντα
δαδουχεῖν δοκιμάζεσθαι· Ἀλλεβιάδης λαχὼν δαδουχεῖν
δοκιμάζεται· ὁ τοῖνυν Ἀφθόνιος καὶ ἀμφὶ τὰς δόξας
ἀποδεχόμενος ἐν μὲν τῇ μεθόδῳ τοῖς τελικοῖς κεφαλαίοις
τὴν θέσιν διαιρεῖσθαι ἐδίδαξεν. ¹¹ ἐν δὲ τῇ μελέτῃ τοῖς
²⁵ ἐγκωμιαστικοῖς διεκτενέει αὐτήν. ἰστέον δὲ ὅτι δυνατόν μὲν
ἀνασκευάζειν τὰς θέσεις, οὐ συνήθες δὲ διὰ τὸ μὴ ἐθι-
ξεν τοὺς νέους τὰ τοῖς καλοῖς ἐναντία φρονεῖν· ἐτι ζη-
τεῖται, εἰ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ἢ θέσις διαιρεῖται, τί ἂν
διαφέρει τοῦ ἐγκωμίου; καὶ φησὶν ὁ Νικόλαος, ὅτι ἐν
30 ταύτῃ μὲν ἐπιπίπτει ἀντίθεσις, ἐν ἐκείνῃ δὲ οὐδαμῶς, εἰ
μὴ ὅρα ἐξ ἰδιαζούσης ὕλης.

Ἰστέον ὅτι τὸ μὲν „προῆλθεν“¹³ σφραγιστοῦ τοῦ γε-
 νους ἐστὶ, τὸ δὲ „καὶ πρῶτον μὲν ἀνθρώπους“ τῶν πρῶ-
 ξων· τὸ δὲ „τύχης μοι δοκεῖς“ ἡ λύσις κατ' ἐνστάσιν·
 τὸ δὲ „ἃ μὲν γὰρ“¹⁴ κακοπραγοῦντες“ ἐπιχειρημα κατα-
 σκευαστικὸν τῆς λύσεως· τὸ δὲ „εἰ δὲ δὴ μάλιστα“ ἐτέ-
 ρα λύσις τῆς αὐτῆς ἀντιθέσεως κατὰ ἀντιπαράστασιν·
 τὸ δὲ „οὐκ ὅσα ἂν τοῖς πράγμασιν,“ ἐπιχειρημα τῆς
 κατὰ ἀντιπαράστασιν λύσεως. τὸ δὲ „καὶ μοι τὰς καθ'
 ἕκαστον“ ἐργασίᾳ μία διόλου ἔστιν εἰς κατασκευὴν τοῦ
 ἐπιχειρηματος ἄχρι τῆς δευτέρας ἀντιθέσεως· τὸ δὲ, 10
 „ἐγὼ δ' αὖ τοῦναντίον“, ἐτέρα λύσις κατὰ τὸ βίαιον.
 τὸ δὲ „ὑποθέσεις“ ἀντὶ τοῦ αἰτία καὶ ἀφορμή. τὸ δὲ
 „καὶ τί πόνον ἐπίσταται“, λύσις καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ
 βίαιον. τὸ δὲ „μέγα ὁ γάμος“ οἷον ἐπιλογὴς ἐστὶ.

XIV. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΑΣ. 15

Ἐδεῖ¹ μὲν τὴν τοῦ νόμου εἰσφορὰν προηγεῖσθαι
 τῆς θέσεως, διὰ τὸ ἐμφαίνεισθαι ἐν αὐτῇ προσώπων εἰ
 καὶ ἀόριστον, καὶ διὰ ταῦτα μερικωτέρᾳ τῆς θέσεως
 οὕσῃ· δεῖ γὰρ ἀπὸ τῶν μερικωτέρων ἐπὶ τὰ καθολικώ-
 τερα προῖεναι· ἀλλ' ἐπεὶ τὰ γυμνάσματα πρὸς τελειοὺς 20
 λόγους ἡμᾶς γυμνάζει, τουτέστι τὰς ὑποθέσεις, ἐκεῖνο
 δοκεῖ τελειώτερον τὸ μᾶλλον γυμνάζον εἰς τὴν ὑπόθεσιν·
 τοιοῦτον δὲ ἐστὶν ἢ τοῦ νόμου εἰσφορὰ, μᾶλλον τῆς θέ-
 σεως κοινωνοῦσα τῇ ὑποθέσει· διὰ τὸ περιστάσιν τινα
 δέχεσθαι τοῦ προσώπου· νόμου τοίνυν εἰσφορὰ πολλὰ 25
 ῥως γίνεται. καὶ γὰρ καὶ² ὅτε συνηγοροῦμεν νόμῳ ἢ

¹³ Vind. προελθεῖν. καὶ κατέστη κατὰ τὴν Sch. Ang. ὡς
 τὸ [Cod. τὸ om.] τὸν Δία παρὰ τῷ ποιητῇ πατέρα ἀνδρῶν τε
 θεῶν τε καλεῖσθαι. ¹⁴ γὰρ Vind. om.

¹ Ald. εἶδε. οὐ μὴν ὅπαντα σώζει Sch. Ang. διὰ τοῦ-
 το οὐδὲ ἐν τοῖς προγυμνάσμασιν τὴν αὐτὴν ἔταπτον. ² καὶ
 Mon. om.

παρ' ἡμῶν τεθέντι καὶ νῦν εἰσφερομένῳ, ἢ πάλαι τε-
 θέντι καὶ κυρωθέντι, καὶ ὅτε δὴ κατηγοροῦμεν νόμου
 ἢ νῦν τεθέντος, ἢ πάλαι ὅτε οὐδὲ εἰσφορά, ἀλλ' ἐκ-
 φορὰ μᾶλλον νόμου³ καὶ λύσις ἐστίν, ἐτι δὲ καὶ ἡνίκα
 5 ἀμφοτέρωτα ποιούμεν, ἐν μέρει μὲν κατηγοροῦντες τοῦ
 νόμου, ⁴ ἐν μέρει δὲ συνηγοροῦντες αὐτῷ· ὥς καὶ ἡ τοῦ
 Ἀφθονίου ἔχει μελέτη. εἰσφορὰν δὲ νόμου ταύτην κα-
 λούμεν καὶ οὐκ ἐκφορὰν ἀπὸ τοῦ κρείττονος μέρους. ὁ
 μὲν γὰρ λύων νόμον παραθεῖς τοῦ κακοῦ γέγονε φρο-
 10 μώτερος. ὁ δὲ τιθεὶς ἐπ' ἀδήλοις ἐτίθει καὶ διὰ τοῦτο
 προτιμώτερος· εἰσφορὰν δὲ νόμου καὶ οὐ⁵ συνηγορίαν
 ταύτην ὠνόμασαν ἀπὸ τοῦ καθολικωτέρου· πᾶς μὲν γὰρ
 εἰσφέρει καὶ συνηγορεῖ τῷ εἰσφερομένῳ, οὐ μὴν πᾶς ὁ
 συνηγορῶν καὶ εἰσφέρει· ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ συνηθεστέρου
 15 καὶ πυκνότερου γενομένου. οὐ γὰρ τοσοῦτον ἐξ ἀνάγκης
 τοῖς κειμένοις καὶ πολιτευομένοις νόμοις συνηγοροῦμεν.
 περὶ τὸν γὰρ, εἰ μὴ ἀμελοῖντο, ὅσον νόμους εἰσφέρειν
 ἀναγκαζόμεθα. διαφέρει δὲ τῶν κατὰ νόμον εἰσφορὰν
 ζητημάτων τὸ παρὸν γύμνασμα, ὅτι ἐν ἐκείνοις⁶ μὲν
 20 διὰ τινὰ συμβᾶσαν αἰτίαν ἢ εἰσφέρομεν νόμον ἢ λύομεν·
 οἷον νόμος ταριχεύειν τὰ σώματα· ἐμίχθη τις τεταρι-
 χευμένῳ σώματι, καὶ γράφει τις λελύσθαι τὸν τῆς ταρι-
 χείας νόμον. καὶ αὐθις Ἀλκιβιάδης μετὰ τὰ κατὰ Κῦ-
 ζικον εἰσφέρει νόμον, μηδένα στρατηγὸν ἐκ τοῦ στρατο-
 25 πέδου ἀνακαλεῖσθαι. ἂν δὲ οὕτως εἰπωμεν νόμος ταρι-
 13λ. χεύειν τὰ σώματα, καὶ γράφει τις αὐτὸν λελύσθαι, ἢ
 γράφει μηδένα στρατηγὸν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἀνακα-
 λείσθαι, γυμνασία ἐσται· συμβάλλεται δὲ ἡ τοῦ νόμου
 εἰσφορά πρὸς τὸ συμβουλευτικόν, ὥσπερ καὶ πᾶσα πρα-
 γμα-

³ Mon. νόμου μᾶλλον.

⁴ τοῦ νόμου Vind. om.

⁵ οὐ

recepti ex Mon.

⁶ ἐν ἐκείνοις Mon. ἐνείνοις Ald.

γματική υπόθεσις. πρὸς δὲ μέρος λόγου τὸ ἀγωνιστικόν. Δέχεται πρόσωπον· πρόσωπον οὐχὶ τὸ τοῦ γραφάν-
τος, τούτου γὰρ καὶ ἡ θέσις ἡνέμοι, ἀλλὰ καθ' οὗ ἡ⁷
ἀπλῶς περὶ οὗ ἐστὶν ἡ γραφή· οἷον μοιχοῦ ἀνδροφόνου,
ἢ ἀριστέως τυραννοκτόνου. Ὑποθέσεως λείπεται.⁵
ὑπόθεσις ἐστὶ ζήτησις πολιτικὴ ἐφ' ὠρισμένων προσώπων
καὶ πραγμάτων τὴν ἀμφισβήτησιν ἔχουσα, καὶ ἀπαι-
τοῦσά τινα παρὰ τῶν ἀκούοντων μετὰ τὸν λόγον ἐνέρ-
γειαν. Συνηγορία καὶ κατηγορία· τοῦτο οἱ μὲν
φασιν ὅτι ἡ συνηγοροῦμεν νόμῳ τινι, ἢ κατηγοροῦμεν¹⁰
ἑτέρου, ἐν ἄλλῳ μέντοι καὶ ἄλλῳ καιρῷ· οἱ δὲ ὅτι κατη-
γοροῦντες νόμου τινὸς ἕτερον ἀντὶ⁴ αὐτοῦ εἰσφέρομεν,
ὥς ἐπὶ τοῦ παρόντος Ἀφθόνιος ἐμελέτησεν. Ἔστι δὲ
νόμος. τὸν ὀρισμὸν τοῦ νόμου ἐκ τοῦ ῥήτορος λαβὼν
παρέδωκεν ὁ Ἀφθόνιος· ἐκεῖνος γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν¹⁵
κατὰ Ἀριστογείτονος οὕτω φησί· „πᾶς ἐστὶ νόμος· εὖ-
ρημα⁹ μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων φρο-
νίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρ-
τημάτων, κοινὴ δὲ συνθήκη πόλεως.¹⁰ τὸ δὲ συνθήκη
δηλοῖ, ἢ ὅτι πολλῶν συνελθόντων εἰς ταῦτ' ἐκτετέθη· ἢ²⁰
ὅτι, καὶ ἢ ὑφ' ἐνὸς τεθῆ, τῇ συνθήκῃ καὶ συμφωνίᾳ τῶν
ἄλλων κυροῦται. τὸ δὲ εἰς ἀμφοτέρω ἢ πρὸς τὰ ἐκούσια
καὶ ἀκούσια ἀνεκτέον, ὥς εἴρηται, ἢ τοὺς θεοὺς καὶ
ἀνθρώπους. Ἰστέον δὲ ὅτι τῶν νόμων οἱ μὲν εἰσι κοινοί,
ὥς οἱ καθόλου περὶ τῶν τῆς πόλεως, οἱ δὲ ἴδιοι οἱ περὶ²⁵
τῶν πρὸς ἀλλήλους¹¹ συμβολαίων. καὶ πάλιν τῶν νό-

7 ἢ Ald. om. est in Mon.

8 Mon. ἀντ'.

9 Mon.

Ald. εὔρημα, — In Aristog, p. 774.

10 κοινὴ δὲ συνθήκη πόλεως· Sch. Ang. ὥς κωλυτικὸς ἀδικήματος ἢ τινος ἑτέρου κακοῦ. πλημμελημάτων· ἢ πρὸς τὰ ἐκούσια καὶ ἀκούσια ἀνακτέον, ἢ πρὸς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους.

11 Mon. ἀλλήλων sine πρὸς.

μων οἱ μὲν ἀγαθῶν ἀμοιβὰς εἰσηγούνται, οἱ δὲ ἀδικη-
μάτων τιμωρίαν ὀρίζουσι. διαφέρει δὲ ψήφισμα νόμου,
ὅτι τὸ μὲν ψήφισμα πρὸς καιρόν ἐστιν, ὁ δὲ νόμος πρὸς
ἅπαντα τὸν χρόνον ἀναφέρεται. Ἡ μὲν οὖν διαίρε-
5 σις· διαίρεσιν ἦτοι τὴν τεχνολογίαν λέγει, ἢ τὴν εἰς
κατηγορίαν καὶ συνηγορίαν τοῦ προγυμνάσματος τομήν.
Τὸ κεκλημένον ἐναντίον· ἐναντίον ὅπερ καὶ ἐν τῷ
κοινῷ εἴρηται ¹² τόπῳ· ἐνταῦθα δὲ οἱ μὲν φασιν εἶναι
τόδε τὸ κεφάλαιον, τὸ „εἰ ¹³ μὲν οὖν ὁωροδοκίαν“, οἱ
10 δέ· „δοκεῖτε δέ μοι“, βέλτιον δὲ τὸ δεύτερον. Ἰστέον
δὲ ὅτι φράσεως ἐνταῦθα δεῖ συνεστραμμένης καὶ ἰσχυ-
ρᾶς· ὡς ἐγγὺς ὑποθέσεως ὄντος τοῦ γυμνάσματος. Ὡς-
περ δίκαια κρίνετε· τοῦτο καθ' ὑποστροφὴν οὐκ
ἐπὶ διόρθωσιν, τὸ δὲ κατεγνωκῶς περὶ τοῦ νομοθέτου ὁ
15 λόγος, οὐ περὶ τοῦ νόμου. Ναί φησιν· ἀλλὰ μεγά-
λα. ἐντεῦθεν ¹⁴ ἢ τῶν τελικῶν κεφαλαίων εἰσαγωγή·
εἰσάγει δὲ ταῦτα ὁ σοφιστὴς οὐχ ὥσπερ ἑαυτοῦ κατὰ
θέσιν, ἀλλ' ὡς παρὰ ἐχθροῦ κατὰ ἀντίθεσιν, ἥτις ἐστίν·
ἀπὸ τοῦ δικαίου καὶ ἀντεγκληματικῇ. καὶ γὰρ τὸ δι-
20 καιον μιᾷ τῶν δικαιολογικῶν ὑποπίπτει στάσεων. καὶ
κατ' ἐκείνην διαιρεῖται, ὡς φησιν Ἑρμογένης. Καὶ τί
διαφέρει· ἐτέρα ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ δικαίου· τὸ γὰρ
δίκαιον, ὡς εἴρηται, κατὰ μίαν μελετᾶται τῶν δικαιολο-
γικῶν· μεμελέτηκε δὲ ἐνταῦθα κατὰ μετᾶληψιν, ὡς τὸ
25 μὲν πρᾶγμα συγχωροῦντος τοῦ ἀντιλέγοντος, ἦτοι τοῦ
τὸν νόμον ἀνασκευάζοντος, τὸν δὲ χρόνον μόνον μετα-

12 Mon. εἴρηκε. 13 εἰ Mon. om. 14 Ald. ἐνθεῦθεν.
ὀλίγου δέω λέγειν. Sch. Ang. μικρόν μοι λείπει πρὸς τὸ λέ-
γειν. τοῖς ὑφαιρουμένοις· τοῖς ἱεροσυλοῦσι· διαφέρει τὸ
ἀφαιρεῖσθαι τοῦ ὑφαιρεῖσθαι, καθὸ τὸ μὲν ἀφαιρεῖσθαι ἐπὶ τῶν
φανερῶς λαμβανόντων τι λέγεται, τὸ δὲ ὑφαιρεῖσθαι ἐπὶ τῶν λά-
θρα.

λαμβάνοντος· ὥς δίκαιον μὲν τὸν μοιχὸν ἀναιρεῖσθαι, μὴ μέντοι πρὸ κρίσεως· εὐλόγως οὖν ¹⁵ ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὴν μετάληψιν ἀπήντησε συλλογιστικῶς. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐν τῇ διαιρετικῇ παραδίδεται ¹⁶ τέχνη, τὸ μετὰ τὴν μετάληψιν συλλογισμόν εὐρίσκεισθαι· καὶ ταύ- ⁵ τὴν αὐτῷ λύεσθαι, ὥσπερ κἀνταῦθα συλλογιζόμενος ὁ τῷ νόμῳ συνιστάμενος, τί, φησὶ, διαφέρει, εἴτε πρὸ ¹⁷ τῆς κρίσεως, εἴτε μετὰ τὴν κρίσιν ὁ μοιχὸς ὑφάξει τὴν δίκην· δι' ἀμφοτέρων γὰρ τὸ αὐτὸ πάντως ἀπαντήσεται τέλος. Ὅσον ¹⁸ τυράννου· ἡ λύσις κατὰ ἔν- ¹⁰ στασιν. καὶ δῆμος μὲν· ὅσα γὰρ ἐν τῇ βουλῇ ἔδοξε, ταῦτα ἐπὶ τὸν δῆμον ἀνεφέρετο· καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων τὰ ὑπὸ τοῦ δήμου ψηφιζόμενα ὑπὸ τῆς βουλῆς Β. ἐκυροῦτο. Ἐξ ἐναντιωμάτων· τοῦτό τινες οὕτως ἐνόησαν. οἱ νόμοι πάντες ἐξ ἐναντιωμάτων ἐτέθησαν, ¹⁵ οἷον ἐτολμήθη φόνος, καὶ νόμοι κατὰ φρονέων ¹⁹ ἐγράφησαν, μοιχεῖα, καὶ ²⁰ κατὰ μοιχῶν ὡσαύτως. ὁμοίως καὶ περὶ τῶν λοιπῶν· εὐφυὲς οὖν τὸ νόημα, ²¹ οὐχ ἅπτεται δὲ τῆς Ἀφθονίου ἐννοίας. ἐναντία γὰρ οὗτος δημοκρατίαν καὶ τυραννίδα βούλεται ἀποδειξαι, εἰ καὶ ²⁰ παραφθεῖρει τὴν τοῦ λόγου σύνταξιν, ὥς καὶ πολλαχοῦ ἐν τοῖς προλαβοῦσι, ῥητορικὴν μὲν γὰρ ἴσως ἠκρίβωσε, λογογραφίαν δὲ ἔντεχρον ²² οὐδαμῶς.

Ἀλλὰ χαλεπωτέραν· ἀντίθεσις καὶ αὕτη ἀπὸ τοῦ συμφέροντος· τὸ δὲ τοῦναντίον μὲν οὖν ἡ λύσις κατὰ τὸ ²⁵ βίαιον. Δεινὸν ὁ μοιχός· ἑτέρα ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ

15 Ald. δ' οὖν. Mon. οὖν.

16 Ald. παραδίδονται.

17 πρὸ Mon. πρὸς Ald.

18 ὅσον τυράννου — ἔνστασιν Mon.

19 Ald. φρονέων.

20 Mon. μοιχία καί. Ald. καὶ μοι-

χία. [scr. μοιχεῖα.]

21 Mon. ἐννόημα.

22 Mon. οὐδα-

μῶς ἔντ.

δικαίου· ἐνέλλαξε δὲ τὸ σχῆμα κατ' ἐρώτησιν τὸν λόγον
προαγαγών. Ἴνα δόξη λανθάνειν· καὶ πάλιν δὲ
τὴν αὐτὴν λύσιν ἐπῆγαγεν ἣν καὶ πρότερον. Ὡς μοι-
χὸς ἀναιρούμενος· τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἐκβησομένου
φησὶν.

II.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΗΤΟΡΙΚΗΝ

ΤΟΥ ΔΟΞΟΠΑΤΡΙ.

“*Ἀπανα ζήτησις εἰς ταῦτα καὶ μόνα τὰ τέσσαρα περιῆσταται, τὸ εἶ ἔστι, τὸ τί ἔστι, ² τὸ ὁποῖόν τί ἔστι καὶ 5*
τὸ διατί ἔστιν· ἅπας γὰρ ὁ ζητῶν ἢ τὸ εἶ ἔστι ζητεῖ,
οἷον εἰ σφαιροειδὴς ὁ οὐρανὸς ἢ οὐ· εἰ πολλοὶ κόσμοι,
ὥς ἔλεγεν ὁ Δημόκριτος, ἢ εἷς, καθὰ τοῖς ἐκ τοῦ Περι-
πάτου δοκεῖ· ἢ περὶ τοῦ, τί ἔστιν, ἢ ζήτησις γίνεται,
ὥς ὅτε ζητοῦμεν, τί ἔστιν ἄνθρωπος, ἢ ἵππος ἢ βοῦς ἢ 10
τι ἕτερον. Ἄλλοτε τὸ ὁποῖόν τί ἔστι ζητεῖ ὁ ζητῶν, οἷον
εἰ πολυπραγμονεῖ, ὁποῖόν τι ζῶν ὁ ἄνθρωπος, ὅτι λο-
γικόν, καὶ ὁποῖον ὁ κόραξ, ὅτι μέλαν. ἢ περὶ τοῦ, διατί
ἔστιν, ἢ ζήτησις γίνεται, οἷον διὰ τί ἡ μαγνητὶς ἔλκει
τὸν σίδηρον, ἢ διὰ τί τῶν ἡμερῶν αἱ μὲν μερίζουσιν, 15
αἱ δὲ ἐλάττους. Ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ῥητορικῆς οὐ χρὴ τὸ
εἶ ἔστι ³ ζητεῖν, ὁμολογουμένην ἐχούσης τὴν ὑπαρξιν·

1 Descripti haec Prolegomena ex Cod. Vat. CVI. et contuli cum Cod. CIII. Continentur etiam in Cod. Paris. MMCMLXXX. sed singulis partibus cum scribae tum glutinatoris culpa disiectis. 2 τὸ τί ἔστι Cod. 103. om. 3 Cod. 106. οὐ χρὴ τί ἔστι.

ἐπεὶ δέ τινες σοφίζόμενοι ταύτην ἀνατρέπειν πειρῶνται
καὶ τῶν μὴ ὄντων ἀποδεικνύναι, φέρε προϋθέντες εἰς μέ-
σον τοὺς ἐκείνων λόγους ἐλέγξωμεν. Πρῶτος μὲν οὖν λό-
γος τῶν ἀνατρεπόντων αὐτὴν τοιοῦτός ἐστιν· ἦν ὅτε οὐ-
5 δόλως ἦν ἡ ῥητορική, εἰ δὲ μὴ ἦν, οὐδὲ γέγονεν, ἐπεὶ
οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς γένοιτο ἄν· καὶ οὗτος μὲν
ὁ παραλογισμὸς καὶ τὸ σόφισμα· ἐλέγχουσι δὲ αὐτὸν οὐ-
τωσί· τοῦ ὄντος διπλοῦν ὑπάρχει τὸ σημαινόμενον, τὸ
μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ δυνάμει λέγεται, ὡς τὸ παιδίον δυνάμει
10 λέγομεν εἶναι γραμματικόν· τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐνεργείᾳ, ὥσπερ
φαμέν γραμματικὸν τὸν ἤδη μετασχόντα τῆς τέχνης.
Ὅταν οὖν οἱ σοφίζόμενοι λέγωσιν, ἦν ὅτε οὐκ ἦν ἡ ῥη-
τορική, ἐρωτῶμεν αὐτοὺς πῶς οὐκ ἦν ἡ ῥητορική πρότε-
ρον, δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ; εἰ μὲν οὖν λέγουσιν, ἐνεργείᾳ
15 πρῶτερον μὴ εἶναι αὐτήν, καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς συνομολογή-
σομεν· καὶ γὰρ δυνάμει οὕσα πρότερον ἢ ῥητορική ὕστε-
ρον ἐκβέβηκεν εἰς ἐνέργειαν· πᾶσαι γὰρ καὶ αἱ ἄλλαι
τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι οὕτω γεγόνασιν, δυνάμει μὲν οὕσαι
πρότερον, ὕστερον δὲ προκόψασαι εἰς ἐνέργειαν, ὥστε οἱ
20 γέγονε κατ' αὐτοὺς ἐκ τοῦ μηδαμῇ, μηδαμῶς, ἀλλ' ἐκ
τοῦ δυνάμει προελήλυθεν εἰς ἐνέργειαν· εἰ δὲ φασὶ μηδὲ
δυνάμει αὐτὴν εἶναι πρότερον, ἐλέγξωμεν αὐτοὺς ψεύ-
δους, ἐκ τοῦ ὁρᾶν αὐτὴν προχωρήσασαν εἰς ἐνέργειαν·
εἰ γὰρ μὴ ἦν πρότερον δυνάμει, οὐκ ἂν ὕστερον προέκο-
25 ψεν εἰς ἐνέργειαν· ὁρᾶται δὲ νῦν προχωρήσασα, καὶ τὰ
ἔργα ταύτης ἐν ταῖς πολιτείαις ἀκμάζει· εἰ γὰρ ἔργα ῥη-
τορικῆς, προτρέπειν μὲν ἐπὶ τὸ καλὸν, ἀποτρέπειν δὲ
τοῦ κακοῦ, καὶ κατηγορεῖν μὲν τῶν ἀδικούντων, ὑπερ-
απολογεῖσθαι δὲ τῶν ἀδικουμένων, καὶ ψέγειν μὲν τοὺς
30 φαύλους, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς ἀξιοῦν ἐγκωμίων, ταῦτα δὲ
πάντα πολιτεῖται σήμερον, καὶ τοῖς ἀνθρώποις εἰσὶ
περισπούδαστα, φανερόν, ὅτι καὶ ἡ ῥητορική ἐνεργείᾳ τέ-
ῃστι καὶ ὑφέστηκε. Τοιοῦτον μὲν τὸ πρῶτον σόφισμα

τῶν τὴν ῥητορικὴν ἀνατρεπόντων καὶ τῶν μὴ ὄντων δεικνύοντων αὐτήν. τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ τοῦ σοφίσματος αὐτῶν καθέστηκεν ἔλεγχος· δεύτερος πάλιν λόγος ἀνατρεπτικός τῆς ῥητορικῆς τοιοῦτός ἐστιν, εἴ ἔστιν ἡ ῥητορικὴ, ἢ περὶ τὰ ἰδικὰ καταγίνεται, ἢ περὶ τὰ κοινά· εἰ μὲν οὖν περὶ τὰ ἰδικὰ, οὐκέτι περὶ τὰ πολιτικά· κοινὰ γὰρ τὰ τῆς πολιτείας καὶ οὐχὶ μερικά, εἰ δὲ περὶ τὰ κοινὰ καταγίνεται, ἢ περὶ ἓν ἢ περὶ πάντα· ἀλλ' οὐδὲ μία τις ἄλλη τέχνη περὶ ἓν τι πρᾶγμα ἀεὶ καταγινόμενη εὐρίσκεται, οἷον ὁ τέκτων οὐ πάντοτε κλίνην δημιουργεῖ, ἀλλὰ καὶ θρόνον καὶ τράπεζαν, ὥστε καὶ ἡ ῥητορικὴ οὐκ ἂν περὶ ἓν τι πρᾶγμα καταγινόμενη λεχθῇσεται. Εἰ οὖν περὶ πάντα τὰ κοινὰ καταγίνεται καὶ τὰ τῆς πολιτείας συνεκτικά, εἰ μὲν ὡς ἀγνοοῦσα, οὐδεὶς αὐτῇ προσέξει, εἰ δὲ ὡς ἐπισταμένη, τῷ περιττῷ καὶ τῷ ἀδυνάτῳ ἐκβληθήσεται· τῷ μὲν περιττῷ, ὅτι ἡ αὐτὴ περεττή, ἢ αἱ ἄλλαι τέχναι καὶ ἐπιστήμαι, ἀλλὰ μὴν ἐκεῖναι οὐ περιτταί, καὶ τοῦτο δηλόν, ὅτι ἐὰν ἐκεῖναι ἀναιρεθῶσιν, οὐ δυνήσεται ἡ ῥητορικὴ τὰ ἐκείνων διαπράξεσθαι ἔργα, ὥστε αὐτὴ μᾶλλον ἐστι περιττή· τῷ δὲ ἀδυνάτῳ πάλιν ἐκβάλλεται, ὅτι ἀδυνάτον ἐστὶ, τὴν ῥητορικὴν μίαν οὖσαν τὰς ἀπασῶν τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν εἰδέναι μεθόδους· ἡ δὲ διαιρέσις τοῦ ῥηθέντος λόγου καὶ ἡ καταγραφὴ τοιαύτη ἐστίν.

Ἡ ῥητορικὴ

25

A. ἢ περὶ τὰ ἰδικὰ καταγίνεται καὶ λοιπὸν οὐκ ἔστι τέχνη πολιτικὴ, κοινὰ γὰρ τὰ τῆς πολιτείας.

B. ἢ περὶ τὰ κοινά.

a. ἢ περὶ ἓν, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλη τις τέχνη περὶ ἓν τι πρᾶγμα ἀεὶ καταγίνεται.

30

b. ἢ περὶ πάντα.

a. ἢ ὡς ἀγνοοῦσα καὶ οὐδεὶς αὐτῇ προσέξει.

β. ἢ ὡς ἐπισταμένη, καὶ τῷ περιττῷ καὶ τῷ ἀδυνάτῳ ἐκβάλλεται.

Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ δεύτερον σόφισμα, εὐδιάλυτον
 δὲ καὶ αὐτὸ, καὶ σχεδὸν ἡ προγεγονυῖα πᾶσα διαιρέσις
 κακῶς ἔχει καὶ διὰ τοῦτο ἀνατρεπομένη εὐρίσκεται· αὐ-
 τῖκα τὸ λέγειν, ὅτι ἡ ῥητορικὴ ἢ περὶ τὰ ἰδικὰ καταγι-
 5 νεται ἢ περὶ τὰ κοινὰ, ψεῦδός ἐστιν, οὐδὲ γὰρ περὶ ἓν
 τούτων ἀλλὰ περὶ ἀμφοτέρω καταγίνεται, καὶ γὰρ ὁ ῥή-
 τωρ ποτὲ μὲν περὶ ἰδικῶν διαλαμβάνει, ὅταν τῷδε τινι
 συνηγορήσῃ τῶν πολιτικῶν ἢ συμβουλευέσθαι, ποτὲ δὲ
 10 διαλαμβάνει καὶ περὶ τῶν κοινῶν, ὅταν ὑπὲρ ἀπάσης λέ-
 γῃ τῆς πολιτείας· ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐφεξῆς τῆς διαιρέσεως
 ἀπταιστον, τὸ λέγειν, εἰ δὲ περὶ τὰ κοινὰ καταγίνεται ἡ
 ῥητορικὴ ἢ περὶ ἓν ἢ περὶ πάντα, διότι τῷ ἐνὶ οὐχὶ τὰ
 πάντα, ἀλλὰ τὰ πολλὰ εἰσιν ἀντιδιαιρούμενα, ὥστε οὐ-
 τως ὄφειλεν εἰπεῖν ὁ τὴν διαιρέσιν ἐργαζόμενος, ὅτι εἰ
 15 περὶ τὰ κοινὰ καταγίνεται ἡ ῥητορικὴ, ἢ περὶ πολλὰ ἢ
 περὶ ἓν καταγινομένη ἐστὶ, καὶ ἡμεῖς οὖν οὕτω φαμέν, ὅτι
 περὶ πολλὰ ἡ ῥητορικὴ καταγίνεται, οὐδὲ γὰρ περὶ μιᾶς
 καὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως αἰεὶ διαλήψεται ὁ ῥήτωρ, ἀλ-
 λά ἄλλοτε ⁴ ἄλλου πράγματος εὐρίσκεται προϊστάμενος,
 20 πρὸς δὲ τὸ ἔσχατον μέρος τῆς διαιρέσεως, τὸ λέγον, εἰ
 δὲ περὶ πάντα καταγίνεται ἡ ῥητορικὴ, ἢ ὡς ἀγνοοῦσα
 ἢ ὡς ἐπισταμένη περὶ αὐτῶν διαλήψεται, καὶ εἰ μὲν ὡς
 ἀγνοοῦσα, οὐδεὶς ἔσται ταύτῃ προσέχων, εἰ δὲ ὡς γι-
 νώσκουσα, τῷ περιττῷ καὶ τῷ ἀδυνάτῳ ἐκβληθήσεται,
 25 τοιαῦτα φαμέν, ὅτι ἐπὶ πάσης τέχνης καὶ ἐπιστήμης δύο
 τεθεώρηται λόγοι, ὁ μὲν προτρεπτικός, ὁ δὲ μεθοδικός
 τε καὶ τεχνικός· τῷ μὲν οὖν προτρεπτικῷ ἐν ὅπασαις
 ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τέχναις κέχρηται ἡ ῥητορικὴ προ-
 τρέπουσα τούτων ἀντέχεσθαι· εἰ μὴ γὰρ εἴη προτροπή
 30 τις καὶ συμβουλή, οὐκ ἂν ὁ μὲν τήνδε τὴν ἐπιστήμην,
 ὁ δὲ τήνδε προείλοιτο, ὥστε ἡ ῥητορικὴ ὡς μὲν προτρέ-

⁴ ἄλλοτε Cod. 106. non habet.

πουσα ἢ ἀποτρέπουσα περὶ πάσας τὰς τέχνας τῆς πολι-
 τείας θεωρηθήσεται· οὐ μὴν καὶ ὥς τὰς μεθόδους ἐκει-
 νων ⁵ διδάσκουσα, καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκαία μᾶλλον καὶ
 οὐχὶ περιττή καὶ ἀδύνατος εὐρεθήσεται. Οἱ μὲν οὖν λό-
 γοι τῶν ἀνατρεπόντων τὴν ῥητορικὴν οὕτως ἀνεσκευά-
 σθησαν· ὅτι δὲ τῶν ὄντων ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ καὶ ἐνύ-
 παρκτος, οἱ μὲν ἀπὸ μυθικῆς ἱστορίας κατασκευάζουσιν,
 οἱ δὲ ἀπὸ τῆς μαρτυρίας τῶν ποιητῶν, καὶ οἱ μὲν ἀπὸ
 μυθικῆς ἱστορίας κατασκευάζοντες οὕτω φασίν, ⁶ ὅτι
 βουληθεὶς ὁ δημιουργὸς ἐξ ἀρχῆς τὸν κόσμον παραγα-
 γεῖν πάσαις ταῖς ὑπ' αὐτὸν προσέταξε δυνάμεσιν, ὃ ἂν
 ἐκάστη κάλλιστον ἔχη συμβαλλόμενον εἰς τὴν τοῦ κόσμου
 σύστασιν ἀγαγεῖν. Ἀθηνᾶ μὲν ἐκόμισε τὴν ὑφαντικὴν,
 Ποσειδῶν δὲ τὸ σκάφος ἐπενόησατο πρὸς ἐμπορίαν ⁷ τὸν
 ἄνθρωπον προτρεπόμενος, καὶ Ἥφαιστος τὰς βαναύσους ¹⁵
 τέχνας καὶ ὅσαι διὰ πυρὸς, καὶ ἄλλος τῶν θεῶν ἄλλο τι
 προσεπενόησατο. ⁸ Ἑρμῆς δὲ τὴν ῥητορικὴν ἐφεῦρε, τᾷ
 καλλίστῳ τῶν ζώων τὴν καλλίονα τῶν τεχνῶν χαριζόμε-
 νος, καὶ ἵνα μὲν τὰ ἀγαθὰ ἐπαινώσιν οἱ ἄνθρωποι,
 ψέγωνσι δὲ τὰ φαῦλα, τὸ πανηγυρικὸν ἐδωρήσατο, ἵνα δὲ ²⁰
 πάλιν τοῖς μὲν λυσιτελοῦσι καὶ ὠφελίμοις προσέχωσι, τῶν
 δὲ βλαβερῶν ἀποτρέχωσι, τὸ συμβουλευτικὸν παραδέδωκε,
 καὶ ἵνα πάλιν τὰς πρὸς ἀλλήλους φιλονεικίας διαλύων-
 ται, ⁹ τὸ δικανικὸν ἐτεχνήσατο. ταῦτα μὲν Ἕλληνες φλη-
 ναφοῦσιν ἐκ μυθικῆς ἱστορίας, τὴν ῥητορικὴν τῶν ὄν- ²⁵
 των ἀποδεικνύοντες, ἀπὸ δὲ τῆς τῶν ποιητῶν μαρτυρίας,
 ὅτι παράγουσι τοὺς θεοὺς αὐτῶν ποτὲ μὲν μαχομένους,
 ποτὲ δὲ συμβουλευομένους καὶ ἄλλοτε ἐπαινοῦντάς τι ἢ
 ψέγοντας, οἱ δὲ ἀληθῶς λέγοντες οὐ μόνον ἐν ἀνθρώ-
 ποις εἶναι λέγουσι τὴν ῥητορικὴν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν φασὶ ³⁰

⁵ Cod. 103. ἐκείνας.

⁶ Cfr. Doxop. Prolegomena. T. VI.

p. 5.

⁷ Cod. 103. ἐμπορίαν.

⁸ Cod. 103. προσεπενόησεν.

⁹ Cod. 106. διαλύονται.

τὸν θεὸν ταύτῃ χρήσασθαι. Ὅτι μὲν οὖν ἐν ἀνθρώποις
 ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ, οὐδεμίαν ἔχει τοῦτο ἀμφιβολίαν, ὁρῶ-
 μεν γὰρ προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν, καὶ κατηγορίαν καὶ
 ἀπολογίαν, καὶ ἐγκώμιον καὶ ψόγον ἐν τοῖς ἀνθρώποις
 5 πολιτευόμενα, ταῦτα δὲ τῆς ῥητορικῆς πάντως εἰσὶν· ἡ
 τε γὰρ προτροπὴ καὶ ἀποτροπὴ τοῦ συμβουλευτικοῦ εἵ-
 δους ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς, καὶ ἡ κατηγορία καὶ ἡ ἀπολο-
 γία τοῦ δικανικοῦ, καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος τοῦ
 πανηγυρικοῦ, ὥστε τούτων ἐν ἀνθρώποις ὄντων ἐστὶ
 10 πάντως καὶ ἡ ῥητορικὴ· ὅτι δὲ καὶ θεὸς αὐτὸς ἐχρήσα-
 το τῇ ῥητορικῇ, δεικνύουσιν οὕτω· τῷ μὲν οὖν συμβου-
 λευτικῷ φασὶ χρήσασθαι ὅτε ἔφη· „ποιήσωμεν ἄνθρω-
 πον κατ’ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ’ ὁμοίωσιν.“¹⁰ τῷ δὲ
 δικανικῷ, δι’ ὃν παραβάντι τῷ Ἀδὰμ ἐδικάσατο, εἰπὼν·
 15 „τίς¹¹ σοι ἀνήγγειλεν, ἥτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ
 ξύλου, οὗ ἐνετείλάμην σοι¹² μὴ φαγεῖν, ἔφαγες;“ τῷ
 δὲ πανηγυρικῷ, ὅτε ἰδὼν τὰ ὑπ’ αὐτοῦ δημιουργηθέντα,
 ὅτι καλὰ, ταῦτα ἐπῆνεσεν, ὡς ἡ γραφὴ λέγει·¹³ „καὶ
 εἶδεν ὁ θεὸς πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν.“
 20 οὕτω μὲν οὖν ἐδείχθη, ὅτι ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ.

Δευτέρα ζήτησις ἦν ἡ τοῦ τί ἐστι. ζητητέον οὖν
 ταύτην καὶ ἐπὶ τῆς ῥητορικῆς· πολλῶν δὲ ὄντων τῶν ὀρι-
 σμῶν αὐτῆς ἡμεῖς τοὺς ἄλλους ἀφέντες τὸν ἀκριβέστερον
 εἰπώμεν· ἐστὶν οὖν ἡ ῥητορικὴ τέχνη περὶ λόγου δύναμιν
 25 ἐν πράγματι πολιτικῷ τέλος ἔχουσα τὸ πιθανῶς εἰπεῖν
 κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον· ἐπεὶ δὲ πᾶς ὀρισμὸς ἐκ γένους ἐστὶ
 καὶ συστατικῶν διαφορῶν, ῥητέον καὶ ἐν τούτῳ τῷ ὀρι-
 σμῷ, ποῖον μὲν τὸ γένος, ποῖαι δὲ αἱ διαφοραί. ἐστὶ
 τοίνυν τὸ μὲν τέχνη ὄνομα ὡς γένος ἐνταῦθα κείμενον,
 30 τὸ δὲ περὶ λόγου δύναμιν διαφορὰ χωρίζουσα τὴν ῥητο-

10 Cod. 106. καθομοίωσιν. — Gen. I. 26. 11 Cod. 106.
 τι. — Gen. III. 11. 12 pro σοι Cod. 103. τούτου μόνου.
 13 Gen. I. 21.

ρικήν ἀπὸ τῶν ἄλλων τεχνῶν τῶν μὴ λογικῶν, οἷον τῆς τεκτονικῆς, τῆς οἰκοδομικῆς, τῆς λιθοξοικῆς καὶ τῶν τοιούτων, αὗται γὰρ οὐκ εἰσὶ περὶ ¹⁴ δύνάμιν λόγου καταγινόμεναι· τέχναι γὰρ εἰσιν ἄλογοι· ἔτι τὸ περὶ λόγου δύνάμιν δείκνυσι τὴν ῥητορικήν, ὅτι πρᾶγμα ἐστὶν ἐν 5 μεσότητι θεωρούμενον, ᾧ ἔξεστι χρήσασθαι καὶ καλῶς καὶ κακῶς, δυνάμεις γὰρ τὰ τοιαῦτα κατονομάζουσιν οἱ παλαιοὶ, οὔτε ἀγαθὰ οὔτε φαῦλά εἰσι κατὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν, ἀλλὰ μέσα, οἷον ὁ πλοῦτος κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν οὔτε ἀγαθὸν ἐστὶν οὔτε κακόν, ἀλλὰ διὰ τὸν χρό- 10 μενον ἀγαθὸς ἢ κακὸς ὁ πλοῦτος δοκεῖ· εἰ μὲν γὰρ εἰς ἀγαθὰς πράξεις αὐτῷ τις χρήσαιτο, ἀγαθὸν κακεῖνος δοκεῖ, εἰ δὲ εἰς φαύλας καὶ πονηράς, καὶ ὁ πλοῦτος φαῦλον δοκεῖ· τοιοῦτον καὶ ἡ ὑγίεια καὶ ἡ ἰσχυρὴ καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ ξίφος καὶ τὰ τοιαῦτα, δυνάμεις ὀνομαζόμενα, 15 διότι δύνатаί τις αὐτοῖς χρήσασθαι καὶ εἰς τὸ εὖ καὶ εἰς τὸ μὴ εὖ. τοιοῦτον καὶ ἡ ῥητορική, δύνатаι γὰρ τις αὐτῇ καὶ ἐν ἀγαθοῖς χρήσασθαι, ὅταν συνηγορῇ τοῖς ἀδικουμένοις καὶ τῶν ἀδικούντων κατηγορῇ, καὶ προτρέπη μὲν εἰς τὰ ἀγαθὰ, ἀπατρέπη δὲ τῶν κακῶν, καὶ τὰ μὲν 20 ἀγαθὰ ἐγκωμιάζῃ, ψέγῃ δὲ τὰ φαῦλα καὶ πονηρά· δύνатаί τις αὐτῇ χρήσασθαι καὶ κακῶς, συκοφαντῶν καὶ τοῖς συκοφάνταις συνηγορῶν καὶ ἐπὶ τὰ φαῦλα προτρέπόμενος καὶ ψέγων τὰ ἐπαίνων ἄξια καὶ τὰ πονηρὰ ἐπαι- νῶν, διὰ τοῦτο δύνάμις ἡ ῥητορική καὶ τέχνη περὶ λό- 25 γου δύνάμιν ὀνομάζεται, τὸ δὲ ἐν πράγματι πολιτικῷ, ἑτέρα ἐστὶ διαφορὰ, χωρίζουσα τὴν ῥητορικήν ἀπὸ τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς ἰατρικῆς, καὶ τῶν λοιπῶν λογικῶν τεχνῶν· ἡ μὲν γὰρ γραμματικὴ καὶ ἡ ἰατρική, εἰ καὶ αὗται τέχναι εἰσὶ περὶ λόγου δύνάμιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ πρά- 30 γματα πολιτικὰ καταγίνονται· ἢ τε γὰρ γραμματικὴ περὶ

14 Cod. 103: κατὰ. — v. 14. uterque Cod. ὑγεία.

τόνους καὶ χρόνους καὶ πνεύματα καὶ τὰ τοιαῦτα κατα-
 γινουμένη ἐστίν, ἡ δὲ ἱατρικὴ περὶ τὰ ἀνθρώπινα σώμα-
 τα· μόνη δὲ ἡ ῥητορικὴ περὶ τὰ συστατικὰ τῆς πολιτείας
 καταγίνεται πράγματα· τὸ δὲ πιθανῶς εἰπεῖν κατὰ τὸ
 5 ἐνδεχόμενον τὸ τέλος ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς· δεῖ γὰρ τὸν ῥή-
 τορα καὶ ἐν συμβουλαῖς καὶ ἐν δικαστηρίοις, καὶ ὅταν
 ἐγκωμιάξῃ ἢ ψέγῃ μὴ ἀπίθανα λέγειν, ἀλλ' εἰκότα καὶ
 ἐνδεχόμενα· ἂν γὰρ ἐρῇ πιθανῶς, καὶ ¹⁵ οὐ πείσῃ τὸν
 ἀκροατὴν, καὶ οὕτω ῥήτωρ ἐστίν· ὥς γὰρ ἱατρὸν ἐκεῖ-
 10 νόν φαμεν, οὐ τὸν αἰεὶ θεραπεύοντα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱα-
 τρικῶς τὸν νοσοῦντα μεταχειριζόμενον, καὶ κατὰ τὸ τῆς
 τέχνης ἐνεργοῦντα ἐπάγγελμα, καὶ γὰρ ἔστιν ὅτε οὐ θε-
 ραπεύσει, ὅταν τὸ πάθος ὑπέρτερον τῆς τέχνης ἐστί, καὶ
 θεραπείαν οὐκ ἐπιδέχεται, ἀλλ' ὅμως, καὶ μὴ θεραπεύ-
 15 σῃ, ἱατρικῶς δὲ τὴν νόσον μεταχειρίζαιτο, καὶ οὕτως ἱα-
 τρός ἐστὶ τε καὶ λέγεται, οὕτως οὖν καὶ ὁ ῥήτωρ, καὶ μὴ
 πείσῃ, ὅμως δὲ πιθανῶς εἴπῃ οὐδὲν ἥττον ῥήτωρ λεχθή-
 σεται· διὰ τοῦτο οὐ κεῖται ἐν τῷ ὀρισμῷ τέλος ἔχουσα
 τὸ πείθειν, ἀλλὰ τὸ πιθανῶς εἰπεῖν· οὕτω μὲν οὖν καὶ
 20 τὸ τί ἐστὶν ἀποδεδώκαμεν ἐπὶ τῆς ῥητορικῆς. Ἀπὸ δὲ
 τῶν ἤδη ῥηθέντων δηλὸν καὶ τὸ ποῖόν τί ἐστὶν ἡ ῥητορι-
 κή, ὅτι λογικὴ τέχνη καὶ τῆς πολιτείας συστατικὴ, καὶ
 τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλιμος ἐν βουλαῖς καὶ δικαστηρίοις
 καὶ πανταχοῦ. Ζητητέον δὲ καὶ τὸ διὰ τί ἐστὶν ἡ ῥη-
 25 τορικὴ; φασὶν οὖν, ὅτι δι' ἐκεῖνά ἐστι τὰ ὄντως θεῖα
 καὶ θαυμαστά, καὶ δι' ὧν μιμηταὶ θεοῦ οἱ ταύτην καλῶς
 μετερχόμενοι γίνονται. Ἐπενόηθη γὰρ ἡ ῥητορικὴ διὰ
 τὸ τῶν μὲν κακῶν ἀποτρέπειν, προτρέπειν δὲ εἰς τὸ ἀγα-
 θόν, καὶ διὰ τὸ τοὺς μὲν φαύλους τιμωρεῖν, τοὺς δὲ
 30 ἀγαθοὺς στεφανοῦν, καὶ τοὺς μὲν πονηροὺς ψέγειν, τι-
 μᾶν δὲ καὶ ἐγκωμιάζειν τοὺς ¹⁶ ἀγαθοὺς. Ἄλλ' ἐπεὶ τὰ

15 Cod. 106. καί. 16 Contextus in Par. ad verba: ἐγκω-
 μιᾶζειν τοὺς interjectis aliquot foliis continuatur.

τέσσαρα ταῦτα, τὸ εἶ ἔστι, τὸ τί ἔστι, τὸ ὁποῖόν τί ἔστι, καὶ τὸ διὰ τί ἔστιν ἐξηγήσαμεν ἐπὶ τῆς ῥητορικῆς, φέρε καὶ τὰ ὀκτώ κεφάλαια ἐπὶ τοῦ προκειμένου βιβλίου τῶν προγυμνασμάτων ζητήσωμεν, τὸν σκοπὸν λέγω, τὸ χρήσιμον, τὸ γνήσιον, τὴν τάξιν τῆς ἀναγνώσεως, τὴν αἰτίαν 5 τῆς ἐπιγραφῆς, τὴν εἰς τὰ κεφάλαια διαιρέσιν, τὸν διδασκαλικὸν τρόπον, καὶ τὴν ὑπὸ τι μέρος ἀναφοράν. Ἔστι τοίνυν ὁ σκοπὸς τῷ Ἀφθονίῳ προασκῆσαι ἡμᾶς εἰς τὰ εἶδη τῆς ῥητορικῆς, καὶ εἰς τὰ μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου· καὶ εἶδη μὲν ῥητορικῆς τρία, συμβουλευτικὸν, δι- 10 κανικὸν, πανηγυρικὸν, μέρη δὲ τοῦ πολιτικοῦ λόγου τέσσαρα, προοίμια, διηγήσεις, ἄγῳνες καὶ ἐπίλογοι· διαίρεται δὲ πάλιν ἕκαστον τῶν εἰδῶν τῆς ῥητορικῆς εἰς δύο, τὸ μὲν συμβουλευτικὸν εἰς προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν, τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ συμφέρον, τὸ δὲ δικανικὸν πάλιν δι- 15 αἰρεῖται εἰς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ δίκαιον· τὸ δὲ πανηγυρικὸν εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον, τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ καλόν· τοιοῦτος μὲν ὁ σκοπὸς τῶν προγυμνασμάτων, ἐκ ¹⁷ δὲ τοῦ σκοποῦ δηλὸν γέγονε καὶ τὸ χρήσιμον· χρησιμεύουσι γὰρ τὰ προγυμνάσματα εἰς 20 τὰ τῆς ῥητορικῆς εἶδη καὶ εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη. Ὅτι δὲ γνήσιον τῷ Ἀφθονίῳ τὸ τῶν προγυμνασμάτων βιβλίον, ἐκ τῆς τῶν ἐξηγησαμένων αὐτὸ συμφωνίας καταδὴλον, ἅπαντες γὰρ ἐδέξαντο τοῦ Ἀφθονίου εἶναι τὰ προγυμνάσματα, διὸ καὶ τι ἐπίγραμμα τούτοις 25 τοιοῦτόν ἐστιν ἐπιγραφόμενον·

Εἴ σοι ῥητορικῆς φίλος πόθος ἔμπεσε θυμῷ,

Μὴ σε γε γυμνασίῃ Ἀφθονίοιο λάθῃ. ¹⁸

17 Cfr. Doxopatri Homilias in Aphthonii Progymn. in Prolegomenis. 18 In λάθῃ Cod. Par. desinit. Ad marg. τὴν δὲ τάξιν τῆς ἀναγνώσεως καὶ τὰ λοιπὰ ζῆτει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου. Revera in fronte libri Prolegomena sunt, quae inci-

Ἡ δὲ τάξις τῆς ἀναγνώσεως τοιαύτη. Εἰκότως τὸ τῶν προγυμνασμάτων βιβλίον τῆς ῥητορικῆς ἀπάσης προτέτακται, διότι εἰσαγωγή ἐστὶ πρὸς αὐτὴν καὶ προπαιδεύσεις· δεῖ δὲ αἰετὰς εἰσαγωγὰς τῶν ὑποθέσεων προμαν-
5 θάνεσθαι, εἰς ἃς καὶ εἰσάγουσιν· ἡ δὲ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς τοιαύτη καὶ αὐτὴ ἐστίν. ἐπιγέγραπται τὸ παρὸν βιβλίον Ἀφθονίου σοφιστοῦ προγυμνάσματα, καὶ χρὴ ἡμᾶς σαφηνίσαι, τί ἐστὶ προγύμνασμα. χρὴ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι τὸ προγύμνασμα καθολικόν ἐστίν ὄνομα, διαιρούμενον
10 εἰς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπιστήμην καὶ τέχνην προγυμνάσματα· ὀρίζονται οὖν τὸ μὲν καθολικόν προγύμνασμα οὕτως, ἄσκησις μετρίων πρὸς μειζόνων ἐπιρρώσιν πραγμάτων, ἅπαντα γὰρ προγυμνασία ἀπὸ τῶν εὐχερῶν καὶ μετριοτέρων εἰς τὰ μείζω καὶ δυσχερῇ τὸν μανθάνοντα ἐπιρ-
15 ῥώνουσιν. Ῥητορικὸν δὲ ἐστὶ προγύμνασμα εἰσαγωγικὴ τριβὴ διὰ λόγου τῶν κατὰ ῥητορικὴν μερῶν ἢ εἰδῶν, χρήσιμά τινα προασκουμένη. τριβὴ γὰρ ἐστὶ καὶ προπαιδεύσεις τὸ ῥητορικόν προγύμνασμα, προπαιδεύουσα ἡμᾶς καὶ προασκοῦσα εἰς τὰ τῆς ῥητορικῆς εἶδη, καὶ εἰς τὰ
20 μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου. Προγυμνάσματα δὲ ταῦτα λέγονται καὶ οὐχὶ γυμνάσματα, διότι κυρίως γυμνάσματα εἰσὶ τὰ τῆς ῥητορικῆς βιβλία, ἃ συνεγράψατο Ἑρμογένης, ἥγουν αἱ στάσεις, αἱ εὐρέσεις, αἱ ἰδέαι, καὶ τὸ περὶ μεθόδου δεινότητος, δι' ἐκείνων γὰρ τὰς ῥητορικὰς
25 μεθόδους διδασκόμεθα, τὰ δὲ τοῦ Ἀφθονίου προγυμνάσματα ὠνομάσθησαν, ὡς πρὸ ἐκείνων τῶν γυμνασμάτων τασσόμενα καὶ προμανθανόμενα. Τὸ δὲ σοφιστὴς ὄνομα ὁμῶννυμόν ἐστι· λέγεται γὰρ σοφιστὴς καὶ ὁ διδάσκων τινὰ καὶ σοφίζων, λέγεται σοφιστὴς καὶ ὁ φιλόσοφος, ὁ
30 τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ καλὸν ἱρευνῶν· λέγεται σοφιστὴς καὶ ὁ ψεύστης καὶ ἀπατεῶν· ἐπὶ τούτοις ὀνομάζεται σοφιστὴς
priunt: ὧτως τὸ τῶν προγυμν. βιβλίον τῆς ῥητ. ἀπάσης προτέτακται (sic).

καὶ ὁ πλασματογράφος καὶ μὴ ἐπὶ δικαστηρίου ἀγωνι-
ζόμενος, οἷος ἦν καὶ Λιβάνιος· τοῦτο γὰρ διαφορὰ ῥή-
τορος τε καὶ σοφιστοῦ, ὅτι ῥήτωρ μὲν ἐστὶν ὁ τοῖς ἀλη-
θινοῖς ἀγῶσιν ἐγγυμαζόμενος, καὶ ἐν δικαστηρίοις ἀγωνι-
ζόμενος, οἷος ἦν Αἰσχίνης καὶ Δημοσθένης, σοφιστὴς δὲ ὁ
ὁ πλασματογράφος καὶ μὴ ἐπὶ δικαστηρίου ἀγωνιζόμενος.
Ὁ τοίνυν Ἀφθόνιος σοφιστὴς ὀνομάζεται ἢ ὡς διδάσκων
καὶ προβιβάζων τοὺς νέους εἰς τὰς ῥητορικὰς μεθόδους
καὶ οὕτω σοφίζων αὐτοὺς, ἢ καὶ ὡς πλασματογράφος
καὶ μὴ ἐν ἐπηκόῳ ¹⁹ συγγυμαζόμενος. Ζητητέον δὲ καὶ **10**
τὴν εἰς τὰ κεφάλαια διαίρεσιν. Διαιρεῖται τὸ παρὸν βι-
βλίον τῶν προγυμνασμάτων εἰς τὰ γυμνάζοντα ἡμᾶς,
εἰς τὸ συμβουλευτικὸν εἶδος τῆς ῥητορικῆς, καὶ εἰς
τὰ γυμνάζοντα εἰς τὸ δικανικόν, ὁμοίως καὶ εἰς τὰ
γυμνάζοντα εἰς τὸ πανηγυρικόν, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰ γυ- **15**
μνάζοντα εἰς προοίμιον ἢ διήγησιν, ἢ ἀγῶνας, ἢ ἐπι-
λόγους· ὁ μὲν γὰρ μῦθος καὶ ἡ χρεια καὶ ἡ γνώμη
καὶ ἡ θέσις εἰς τὸ συμβουλευτικὸν προγυμνάζουσιν,
ἡ δὲ ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ καὶ ὁ κοινὸς τόπος εἰς τὸ
δικανικόν, τὸ δὲ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος καὶ ἡ σύγκρισις **20**
εἰς τὸ πανηγυρικόν. Πάλιν ὁ μὲν μῦθος προγυμνάζει
ἡμᾶς εἰς προοίμιον, τὸ δὲ διήγημά εἰς διήγησιν, ἡ δὲ
ἀνασκευὴ καὶ ἡ κατασκευὴ εἰς τοὺς ἀγῶνας, ὁ δὲ κοινὸς
τόπος εἰς τοὺς ἐπιλόγους.

Λιδασκαλικοὶ δὲ τρόποι εἰσὶ τέσσαρες· διαιρητικός, **25**
ὀριστικός, ἀποδεικτικός καὶ ἀναλυτικός· χρῆται δὲ κυρίως
τοῖς δυὸν ὁ Ἀφθόνιος, τῷ μὲν διαιρητικῷ, ἥνικα διαι-
ρεῖ τῶν προγυμνασμάτων ἕκαστον λέγων, τοῦ μύθου τὸ
μὲν ἐστὶ λογικόν, τὸ δὲ ἡθικόν, τὸ δὲ μικτόν, καὶ τοῦ
διηγήματος τὸ μὲν δραματικόν, τὸ δὲ ἱστορικόν, τὸ δὲ **30**
μικτόν, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως· τῷ δὲ ὀριστικῷ πάλιν
χρῆται, ἥνικα ὀρίζεται τὰ προγυμνάσματα, οἷον μῦ-

¹⁹ ἐπικόω Cod. uterque.

θός ἐστι λόγος ψευδῆς εἰκονίζων ἀλήθειαν, καὶ διήγη-
 μά ἐστιν ἔκθεσις πράγματος γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος,
 καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων ὡσαύτως· ἀναφέρε-
 ται δὲ καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον ὑπὸ τὸ λογικὸν ὄργανον τῆς
 5 φιλοσοφίας, ὡς μεθόδους λογικὰς καὶ κανόνας διδάσκον.

Διαίρεσις ²⁰ τῆς ῥητορικῆς καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς.

ἡ ῥητορικὴ

συμβουλευτικὸν δικανικὸν πανηγυρικὸν

10 προτρο- ἀπο- κατη- ἀπο- ἐγκώ- ψόγον.
 πὴν τροπὴν γορίαν λογίαν μιον

Τῆς ψυχῆς μέρη τρία, λογικόν, θυμικόν, ἐπιθυμητι-
 κόν, καὶ τῆς ῥητορικῆς εἶδη τρία, συμβουλευτικόν, δικα-
 νικόν, πανηγυρικόν. ἀναλογεῖ οὖν τὸ μὲν συμβουλευτικόν
 τῷ λογικῷ, ὡς γὰρ ὁ λόγος ἐστὶν ἐν ἡμῖν διὰ τὸ κυβερ-
 15 νᾶν ἡμᾶς ἐπὶ τὰ χρηστὰ, οὕτω καὶ τὸ συμβουλευτικόν
 ἀπὸ μὲν τῶν ἀχρήστων ἀποτρέπει, προτρέπει δὲ ἐπὶ τὰ
 χρηστὰ, τὸ δὲ δικανικόν ἀναλογεῖ τῷ θυμικῷ· θυμὸς γάρ
 ἐστι ζέσις τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος δι' ὅρεξιν ἀντιληπῆ-
 σεως, καὶ διὰ τοῦ δικανικοῦ πάλιν ἀμυνόμεθα καὶ ἀντι-
 20 λυποῦμεν τοὺς προλυπήσαντας ἡμᾶς, καὶ προαδικήσαν-
 τας, τὸ δὲ πανηγυρικόν ἀναλογεῖ τῷ ἐπιθυμητικῷ, ὡς
 γὰρ ἡ ἐπιθυμία τέλος ἔχει τὸ καλόν, οὕτω καὶ τοῦ πανη-
 γυρικοῦ τέλος ἐστὶ τὸ καλόν· ἵνα δὲ τὰ λεχθέντα εὐσύνο-
 πτα ᾗ, ὑποκείσθω καὶ ἡ διαίρεσις.

25 ἡ ψυχὴ ἡ ῥητορικὴ

λογι- θυμι- ἐπιθυμη- συμβουλευ- δικανι- πανηγυ-
 κόν κόν τικόν. τικόν κόν ρικόν.

III.

20 Διαίρεσις τῆς ῥητορ. et seq. absunt a Par.

III.

ΤΟΥ ΔΟΞΟΠΑΤΡΗΣ
ΡΗΤΟΡΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ
ΕΙΣ ΤΑ
ΤΟΥ ΑΦΘΟΝΙΟΥ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ.

Τοῖς ἐκ ποιητικῶν μαθημάτων καὶ τῆς ἐκείθεν τε-⁵
ρατολογίας ² ἐπὶ τὸ τῆς ῥητορικῆς ἤκουσιν ἄρτι μέγα
μυστήριον καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐπιπνοίας καὶ μεγαλονοίας
ἐμφορηθῆναι ³ θέλουσιν οὐκ ὀλίγον μὲν τὸ θάμβος οὐδὲ
τὴν ἐκπληξιν ἀγεννῇ τῶν θαυμασίων αὐτῆς ἀπτομένοις
προθύρων ἐνεῖναι εἰκός· τῷ γὰρ μεγέθει τῆς ἀκοῆς καὶ ¹⁰
τῷ ἑξαισίῳ τῆς γήμης τοῦ πράγματος τηλικούτον αὐ-
τοῖς ⁴ ἐγγίνεσθαι τὸν θόρυβον εὐλογον, καὶ τὸν πόθον
δὲ καὶ τὴν σπουδὴν οὐδὲν ἥττον τοῦ θαμβοῦς τοῖς γε
τὰς ψυχὰς γενναιοτέροις αὐτῶν ἀναγκαῖον ἐντίκτεσθαι·
ὅσον γὰρ δυσχερῇ καὶ ἄλλως δυσκατόρθωτον τὴν πρα- ¹⁵
γματείαν πυνθάνονται, τοσοῦτον καὶ αὐτοὶ σπουδαιότε-

1 Laur. τοῦ Δοξοπατρῆ Ἰωάννου. Ambr. 1. τοῦ Δοξοπατρῆ
κυρίου Ἰωάννου. 2 Ambr. 1. στρατολογίας. 3 Ambr.
1. ἐμφορεθῆναι. 4 Ambr. 1. αὐτῆς.

ρον ἑαυτοὺς συγκροτοῦσι καὶ ἀσφαλέστερον εὐτρεπίζον-
 ται, ὥς ἂν τὰ τοῖς πολλοῖς δύσληπτα καὶ δυσθεώρητα
 κατορθώσαντες περιφανεῖς ἐν λόγοις καὶ περιώνυμοι γέ-
 νωνται. Ἀμέλει τοι καὶ πρὸς ἃ τὴν ἀρχὴν αὐτοὶ ἀπαν-
 5 τῶσι, ταῦτα δὲ ἐστὶ τὰ γυμνάσματα, πολλὰ φροντίδες
 ἐξηγήσεως καὶ σχολικαὶ μέριμναι τοῖς πρὸ ἡμῶν σοφοῖς
 ἅμα καὶ φιλανθρώποις ὑπάρξασι κατεβλήθησαν, τό τε
 πολὺ τῆς τῷ συγγράμματι τούτῳ δοκούσης ἐνεῖναι δυσ-
 κολίας διαλύουσαι, καὶ τὸ τῶν νέων ἐπιμελὲς ἐπιρρῶν-
 10 νύουσαι καὶ τὴν προθυμίαν κρατίνουσαι, ὥς ἂν μήτε
 πρὸς τὸ πληθὺς τῶν ἀγνοουμένων ἀποναρκήσωσι, ἀρτι-
 παγεῖς ὄντες, καὶ προσέτι μὴ ἀπλῶς ἐκλαμβάνωσι τὰ
 λεγόμενά, ἀλλὰ καὶ τοῦ φαινομένου ἐθίζονται νοεῖν τι
 βαθύτερον τῇ λεπτότητι τῆς ἐρμηνείας πρὸς τοῦτο διε-
 15 γειρόμενοι. Τηλικαύτης τοίνυν σπουδῆς τοῖς πρὸ ἡμῶν
 γενομένης περὶ τὴν τοῦ προκειμένου βιβλίου ἐξήγησιν,
 δεδοικῶς αὐτὸς, μὴ αὐθάδης τις καὶ θρασὺς εἶναι δόξῃ
 καὶ τοῦ δέοντος ἀνεπαίσθητος, ὅπερ σοφοὶ καὶ ἐλλόγι-
 μοι ἔφθασαν ἐξηγήσασθαι, τοῦτο καὶ αὐτὸς ὑπομνημα-
 20 τίζειν πειρώμενος, ὥσπερ οὐκ ἐξαρχουσῶν, ὧν ἐκεῖνοι κα-
 τεβάλλοντο, ἐξηγήσεων, τὴν αἰτίαν εἰπεῖν τοῦ τολμήμα-
 τος ἔκρινα δεῖν, λογιζόμενος ὡς εἰ αὕτη εὐλογος φανῇ
 καὶ εὐπρόσωπος, τοῦ δοκοῦντος αὐτὸς ἀπολυθῆσομαι ἁ-
 μαρτήματος. Ἐγὼ γὰρ ἐνέτυχον μὲν πολλοῖς καὶ μεγά-
 25 λοις βιβλίοις συμβαλλομένοις πρὸς τὰ τῆς ῥητορικῆς
 γυμνάσματα, τοῖς μὲν ἐξηγητικοῖς, τοῖς δὲ καὶ μεθόδους
 ἰδίας προϊσχομένοις, φιλοπονώτερον δὲ καὶ ὡς οἶόν τε ἦν
 ἐπιμελέστερον τοῖς τε τοῦ Ἀφθονίου γυμνάσμασι καὶ τοῖς
 30 εἰς αὐτὰ γεγεννημένοις παρηκολούθησα ὑπομνημάσιν, ὧν
 καὶ οὐκ ὀλίγα αὐταῖς ἀπεγραψάμην ταῖς λέξεσιν. Βου-
 λόμενος οὖν τὴν τε γνῶσιν τῶν τοιούτων ἐκ τῆς ἀπο-
 γραφῆς ἀκριβεστέραν ἐσχηκέναι, καὶ τὴν τοῦ συγγράμ-
 ματος ἔξιν τελεωτέραν ἐκ τῆς πονικωτέρας ἐρεῦνης, ἀρ-

μοζουσῶν ἰκάστη σχεδὸν λέξει τῶν ἐν αὐτῷ ἐξηγήσεων, ἐπὶ τὴν παροῦσαν ἐξηγήσιν ὠρμησάμεν· εἰ δέ τι καὶ αὐτὸς ἀφελείας ἄξιον ἠδυνήθην προσεπινοῆσαι, χάρις ἐκείνοις τοῖς καὶ τὴν ἀρχὴν ἡμῖν ὁδηγήσασι καὶ πρὸς ἐν-
νοιαὶν τῶν τοιοῦτων χειραγωγήσασιν. 5

Ἄλλ' ἐπειδὴ ⁵ τέσσαρες εἰσιν αἱ ἀνωτάτω ζητήσεις, φημὶ δὴ τὸ εἶ ⁶ ἔστι, καὶ τό τί ἐστι, τὸ ὁποῖόν τί ἐστι καὶ τὸ διὰ τί ἐστιν, ἐξ ὧν αἱ μὲν δύο, ἥ τε ⁷ τὸ τί ἐστι ζητοῦσα, καὶ ἡ τὸ διὰ τί ἐστιν, ἐν πᾶσι ζητεῖσθαι εἰώ-
θασι, πλὴν τῶν ὁμολογουμένως ⁸ ἀνυπάρχτων, ἐν ἐκεί- 10
νοῖς ⁹ γὰρ οὐδεμία ζητεῖται, αἱ δὲ λοιπαὶ ¹⁰ ἕτεραι δύο οὐκ ἐν πᾶσιν, ἀλλ' ἐν τισι· φέρε πρὸ ¹¹ τῶν ἄλλων ἀ-
πάντων καὶ ἐπὶ τῆς ῥητορικῆς, ἵς μέρος καὶ τὸ παρὸν βιβλίον, τὰς τοιαύτας ζητήσεις ζητήσωμεν, ¹² καὶ εἰ μὴ
πᾶσαι ἐμπέπτουσιν ἐνταῦθα, ἀλλ' ἔνιαι, ἀκριβέστερον 15
ἐξετάσωμεν. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ¹³ σκοπήσωμεν, τίνα μὲν εἰσιν, ἐφ' ὧν αἱ πᾶσαι ζητοῦνται ζητήσεις, τίνα δὲ ἐφ' ὧν οὐ πᾶσαι, ἀλλ' ἔνιαι. Ἐπειδὴ τοίνυν πᾶν εἰς ζητη-
σιν προβαλλόμενον ἢ τῶν ἀνυπάρχτων ἐστίν, ὡς τὰ ἐν
ψιλῇ διανοίᾳ, ¹⁴ ἢ καὶ τῶν νομιζομένων ἔχειν ὑπαρξιν, ¹⁵ 20

5 Voce ἐπειδὴ incipit commentatio, quae apud Iri-
artem T. I. p. 442 — 445. Trophonii nomen in fronte gerit,
et sine auctoris nomine in Paris. 2916. 2984. et 2985. Am-
br. B. 100. [Ambr. 2.] et B. 101. [Ambr. 1.] continetur. 6
Ambr. 1. ἡ ἐστι. τὸ τί ἐστι. Matrit. εἰ om. 7 Laur. ἔτε.
Vind. ὅτε. Ambr. 1. 2. Matrit. ἡ τε. 8 Par. 1. 2. Ambr. 1.
ὁμολογουμένων. 9 Ambr. 1. μὲν γάρ. 10 Par. 1. 2. Ambr.
1. Matrit. λειπόμεναι ἕτεραι sine δύο. 11 Vind. πρὸς. Par.
1. 2. πρὸ. Ambr. 1. φέρε καὶ ἐπὶ τῶν ἄ. 12 Par. 2. ἐξετά-
σωμεν. idem fuit in Par. 1. sed correctum est ζητήσωμεν. Sqῤῥ.
καὶ εἰ μὴ πᾶσαι — ἐξετάσωμεν. Matrit. om. 13 Matrit. προ-
τούτων ζητήσωμεν. 14 Ambr. 1. ἐπινοία, ἢ καὶ τῶν. Vind. δια-
νοία ἢ ἐκ τῶν. 15 Ambr. 1. addit: ὡς οἱ ἀντίποδες, ἢ Ἴρι

καὶ εἰ τούτων, ἢ τῶν ἀμφιβαλλομένην ἢ τῶν ἀναμφίβο-
 λον ταύτην ἐχόντων, ἐπὶ μὲν τῶν ὁμολογουμένως ἀνυ-
 πάρχτων οὐδεμίαν ἀνάγκη γίνεσθαι ¹⁶ ζήτησιν, ἐπὶ δὲ ¹⁷
 τῶν ὑπάρχειν νομιζομένων, ἐπὶ μὲν τῶν ἀναμφιβόλων, ¹⁸
⁵ ὡς ἄνθρωπος, λίθος, ἃ τινὰ φανερώς ὑφesiτήκασι, ¹⁹ τὸ
 μὲν, εἰ ἔστιν, οὐ ζητεῖται, ^{19*} ἅτε δὴ πᾶσι δῆλου τῆς
 ταύτων οὔσης ὑπάρξεως, τὰ δὲ λοιπὰ ζητεῖται ²⁰ καὶ
 μᾶλλον, ἥνικα μὴ δι' ὀρισμοῦ ἀλλὰ δι' ὀνόματος μόνου
 ἀποδοθῇσεται ἢ τούτων ὑπαρξίς· εἰ γὰρ δι' ὀρισμοῦ,
¹⁰ συνεμπίπτει καὶ τὸ ὁποῖόν τι ἐστὶ διὰ τὸ τοῖς ὅροις συνα-
 ναφαινεσθαι καὶ τὰς διαφορὰς ἐν τῷ ὁποῖόν τι ἐστὶ,
 λεγομένας· ἐπὶ δὲ τῶν ἀμφιβαλλομένην ἐχόντων τὴν
 ὑπαρξιν, ²¹ καὶ τὸ εἰ ἔστι, καὶ τὰ λοιπὰ ζητεῖται, εἰ τὸ τί
 ἐστὶ κἀνταῦθα δι' ὀνόματος καὶ οὐ δι' ὀρισμοῦ ἀποδί-
¹⁵ δοται. ^{21*} Ἐπὶ τῆς ὀρητορικῆς τοίνυν τὸ, εἰ ἔστι, ζη-

καὶ τὰ ἐν τῷ ἄερί σώματα. sq. εἰ Vind. om. recepi ex Ambr. 1.

16 γίνεσθαι Ambr. 1. om. 17 Laur. primum habuit μὲν.
 manu recentiore correctum δέ. Ambr. 1. μὲν. 18 Vind.

ἀναμφίλων, unde conjeci ἀναμφιλόγων. Laur. Matr. Ambr. 1.
 ἀναμφιβόλων. 19 Ambr. 1. ὑφesiτηκότα. 19* ζητεῖται —

δὲ λοιπὰ Matr. om. 20 Matr. Ambr. 1. ζητεῖται, εἰ μὴ τὸ τί
 ἐστὶ δι' ὀρισμοῦ ἀλλὰ δι' ὀνόματος μόνου [M. μόνον] ἀποδοθῇ-
 σεται. εἰ γὰρ δι' ὀρισμοῦ, συνεκλείπει [M. συνεκλείποι] καὶ τὸ
 ὁποῖόν τι ἐστὶ, διὰ — — — καὶ τὰς ἐν τῷ ὁποῖόν τι ἐστὶ λεγο-
 μένας [M. γενομένας] διαφορὰς. 21 τὴν ὑπαρξιν Vind. om.

21* Ambr. Matr. addit: πλὴν εἰ μὴ ἀτελὴς εἴη ὁ ὀρισμός· εἰ γὰρ
 ἀτελὴ ποιήσομεν τὸν ὀρισμὸν τοῦ ὑποκειμένου, οὐ δηλοῦται τὸ ὁ-
 ποῖόν τι ἐστίν· οἷον ἐπὶ τοῦ θυμοῦ· ὀριζόμενος γὰρ τοῦτον ζῆσιν
 εἶναι τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος οὐκ ἐσῆμανα τὸ ὁποῖόν τι ἐστὶ·
 πολλαὶ γὰρ εἰσι ζῆσεις τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος· [οὐκ ἐσῆμανα —
 αἵματος Ambr. om.] εἰ δὲ προσθεῖς τὸ τέλειον εἶδος τῷ ὀρισμῷ
 τοῦ θυμοῦ εἴπω, ὅτι ζῆσις ἐστὶ τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος δι' ὁ-
 ρξίν ἀντιλυπήσεως, ἰδοὺ συνανεφάνη καὶ τὸ ὁποῖόν τι ἐστὶ. [vide
 eandem definitionem apud Schol. in Arist. Ran. 869. θυμὸς γάρ

τεῖσθαι οὐκ εὐλογον ἦν, ἅτε δὴ ὁμολογουμένην καὶ ἀναμφίλεκτον ²² λαχούσης τὴν ὑπαρξιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τινες καὶ περὶ αὐτῆς ²³ ἀμφιβάλλουσιν, οἱ καὶ διὰ παραλογισμῶν τινῶν ἀπαλεῖψαι ²⁴ τῶν ὄντων ταύτην σπουδάζουσι, φέρε τοὺς ἐκείνων λόγους προϋθέντες ²⁵ τὰ ἐν αὐτοῖς σοφίσματα διελέγξωμεν. Τινὲς μὲν οὖν αὐτῆς ²⁶ τὴν ὑπαρξιν ἀναιροῦντες, ἦν, φασίν, ἡ ῥητορικὴ ὅτε οὐκ ἦν, εἰ δὲ οὐκ ἦν, οὐδὲ γέγονεν, ἐπεὶ οὐδὲν ἐκ ²⁷ τῶν μὴ ὄντων, ὅσα γε κατὰ ἀνθρώπους γίνεται· μόνου ²⁸ γὰρ θεοῦ ἡ τῶν ὄντων ἐκ τῶν μὴ ὄντων παραγωγὴ τε ¹⁰ καὶ γενέσις· καὶ ὁ μὲν τῶν ἐκβαλλόντων τοῦ εἶναι τὴν ῥητορικὴν λόγος τοιοῦτος. Ἐξελεγκτίον δὲ ἦδη καὶ τὸ ἐν ²⁹ αὐτοῖς σόφισμα· τοῦ γὰρ ὄντος διπλοῦν τι ³⁰ τὸ σημαινόμενον ἔχοντος, καὶ πῇ μὲν τὸ ἐνεργείᾳ, πῇ δὲ τὸ δυνάμει σημαινόντος, εἰ μὲν ἐπὶ τοῦ ἐνεργείᾳ τις κἀν- ¹⁵ ταῦθα τὸ οὐκ ἦν παραλήψεται, καὶ παρὰ τοῦτο αὐτὴν τοῦ εἶναι ἐκβάλλει, ³¹ τῷ εἶναι τινα χρόνον, ὅτε οὐπὼ ἐνεργείᾳ ³² ἦν ἡ ῥητορικὴ, οὐ μόνον αὐτὴν τὴν ῥητορικὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας ³³ ἀναιρήσει τέχνας καὶ ἐπιστήμας, πᾶσαι γὰρ κατὰ δύνάμιν οὔσαι τὸ πρῶ- ²⁰ τον γεγόνασιν ³⁴ καὶ κατ' ἐνέργειαν ὕστερον, καὶ πᾶσαι ἐκ τῶν μὴ ὄντων γεγόνασιν· εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ δυνάμει, ἐλεγχθήσεται ³⁵ ψευδόμενος ἐκ τοῦ εἰς ἐνέργειαν τὴν ῥητο-

ἔστι ζέσις τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος, δι' ὅρεξιν ἀντιληψέως κινούμενος.] ²² Ambr. 1. ἀναμφίβολον. ²³ Matr. ταύτης. ²⁴ Ambr. 1. Matr. ἀπαλλάξαι ταύτην καὶ ἀπαλεῖψαι τ. ὄντ. σπουδ. ²⁵ Matr. προϋθέντες. ²⁶ Ambr. 1. τὴν ὑπαρξιν τῆς ῥητορικῆς. ²⁷ ἐκ Ambr. 1. Matr. om. Tum Matr. κατ' ἀνθ. γίγονται. ²⁸ Ambr. 1. μόνου. Vind. μόνη. ²⁹ Matr. ἐνόν. ³⁰ τι Matr. om. ³¹ Ambr. 1. ἐκβάλλειν. Tum Ambr. 1. Matr. διὰ τὸ εἶναι. ³² ἐνεργείᾳ Ambr. 1. Matr. om. ³³ ἀπάσας Matr. om. ³⁴ Ambr. 2. Matr. γεγόνασιν ὕστερον κατ' ἐν. ³⁵ Matr. ἐλεγχθήσεται.

ρικὴν ³⁶ προχωρῆσαι· εἰ γὰρ ἦν, ὅτε οὐκ ἦν ἡ ῥητορικὴ
 δυνάμει, οὐκ ἂν ποτε εἰς ἐνέργειαν προεχώρησε. τὸ γὰρ
 μὴ ὄν δυνάμει οὐκ ἂν εἰς ἐνέργειάν ποτε προχωρήσῃ· ³⁷
 ὁρᾶται δὲ προχωρήσασα· εἰ γὰρ τῆς ῥητορικῆς ἔργα λέ-
 5 γεται εἶναι ³⁸ τὸ ἐπὶ μὲν τὰ καλὰ προτρέπειν, τῶν δὲ
 κακῶν ἀποτρέπειν, καὶ τὸ τῶν ³⁹ μὲν ἀδικούντων κατη-
 γορεῖν, τῶν δὲ ἀδικουμένων ὑπεραπολογεῖσθαι, καὶ τὸ ⁴⁰
 τοὺς μὲν φάουλους ψέγειν, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς ἀξιοῦν ἐγκω-
 μίων, ὁρῶμεν δὲ ταῦτα καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ὅτι μά-
 10 λιστα καὶ παρ' ἡμῖν δὲ οὐδὲν ἥτιον τυγχάνοντα περι-
 σπούδαστα, εὐδηλον ὡς ⁴¹ καὶ ἡ ῥητορικὴ ἐνεργεῖα ἐστὶ
 καὶ ὑφέστηκεν· ὥστε διττὸν τοῦ ὄντος τὸ σημαινόμενον
 ἔχοντος, καὶ πῇ μὲν τὸ ἐνεργεῖα, πῇ δὲ τὸ δυνάμει ση-
 μαίνοντος, εἰ μὲν ἐπὶ τοῦ δυνάμει τὸ οὐκ ἦν ἐνταῦθα
 15 τίθεται, ψεύδεται ὁ λόγος, ὅς φησιν, ἦν, ὅτε οὐκ ἦν
 ἡ ῥητορικὴ, εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐνεργεῖα, αὐτὸς μὲν ἀληθεύει,
 ψεύδεται δὲ τὸ ἐπαγόμενον, τὸ, εἰ οὐκ ἦν, οἷδὲ γέγονεν·
 οὐ ⁴² γὰρ, εἰ πάντως ἦν, ὅτε οὐπω ἐνεργεῖα ἔτι ⁴³ ἦν
 ἡ ῥητορικὴ, ἥδη καὶ τὸ γενέσθαι αὐτὴν ὅλως ἀδύνατον.
 20 πᾶσαι γὰρ αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι καὶ τᾶλλα δὲ τῶν
 ὄντων οὐπω ἐνεργεῖα τὸ πρότερον ⁴⁴ ὄντα γεγόνασιν
 ὕστερον. Οὕτω μὲν οὖν ὁ πρῶτος παραλογισμὸς προ-
 βαίνει, καὶ ἡ τοῦ λογισμοῦ ἀνατροπὴ καὶ ὁ ἔλεγχος· ἐστι
 δὲ καὶ δεύτερός τις τοῦ προτέρου σαθρότερος· φασὶ γὰρ
 25 τινὲς πάλιν, ὅτι, εἰ ἐστὶ ῥητορικὴ, ἡ περὶ τὰ ἰδικὰ κα-
 ταγίνεται ἢ περὶ τὰ κοινά. καὶ εἰ μὲν περὶ τὰ ἰδικὰ κα-
 ταγίνεται, οὐκέτι περὶ τὰ ⁴⁵ πολιτικά· ὁρῶμεν γὰρ τὴν

36 Matr. προχωρ. τὴν ῥητορ.

37 Ambr. 2. Matr. οὐδ'

ἂν εἰς ἐν. ποτε προχωρήσειεν.

38 Matr. εἶναι λέγ.

39 τῶν

ex Ambr. 2. Matr. recepi.

40 τὸ Vind. om. recepi ex Matr.

Ambr. 2.

41 Ambr. 2. Matr. ὅτι.

42 Matr. εἰ γὰρ οὐ

πάντ.

43 ἔτι Ambr. 2. Matr. om.

44 Matr. ὄντα τοπρῶ-

τον.

45 τὰ ex Matr. recepi.

πολιτείαν ἐκ διαφόρων συνεστηκυῖαν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν· εἰ δὲ περὶ τὰ κοινὰ, ἢ περὶ ἓν ἢ περὶ πάντα, καὶ εἰ μὲν περὶ ἓν, ψεῦδος, οὐκ ἔχει γάρ τις εἰπεῖν μίαν τινὰ τέχνην, περὶ ἧς ὁ ῥήτωρ αἰεὶ διαλήψεται, ἄλλως τε ⁴⁶ δὲ εἰ καὶ δώσομεν ἀληθὲς εἶναι τοῦτο καὶ περὶ ἓν ⁵ αὐτὴν εἰπωμεν καταγίνεσθαι, οὕτως ⁴⁷ οὐ δεκτέον αὐτήν· τέχνης γὰρ οὐκ ἔστι τὸ περὶ ἓν καταγίνεσθαι· εἰ δὲ περὶ πάντα, ἢ ὥς ἀγνοοῦσα ἢ ὥς ἐπισταμένη, καὶ εἰ μὲν ὥς ἀγνοοῦσα, οὐ προσεκτέον αὐτῇ τὸ παρὰ τύχην φληναφούση καὶ περὶ ὧν ἀγνοεῖ διαλεγόμενη, ⁴⁸ εἰ δὲ ¹⁰ γινώσκουσα, τῷ περιττῷ καὶ ἀδυνάτῳ ἐκβληθήσεται· τῷ μὲν περιττῷ, ὅτι ἡ αὐτὴ περιττὴ, ἢ ⁴⁹ αἱ ἄλλαι τέχναι· ἀλλὰ μὴν αἱ ἄλλαι οὐ περιτταί· δηλον δὲ ἐξ ⁵⁰ ὧν ἔαν ἐκεῖναι ἀναιρεθῶσιν οὐ δυνήσεται αὕτη τὰς ἐκεῖνων ἡμᾶς μεθόδους διδάξαι, ⁵¹ ὥστε αὐτὴ μᾶλλον ἔστι πε- ¹⁵ ριττή· τῷ δὲ ἀδυνάτῳ, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν αὐτὴν μίαν οὔσαν τὰς τῶν ἀπασῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν εἰδέναι μεθόδους. Οὕτω τούτων εἰπόντων ἀκολουθοῦντες οἱ ἀνθιστάμενοι ἕκαστον σχεδὸν μέρος τῆς διαιρέσεως ἀποδεικνύουσιν ἄχρηστον, καὶ πρὸς μὲν τὸ, ὅτι ἡ ῥητορικὴ ²⁰ ἢ περὶ τὰ ἰδικὰ καταγίνεται ἢ περὶ τὰ κοινὰ, φασὶ μὴ καλῶς ἐνταῦθα τεθεῖσθαι τὸν διαζευκτικὸν σύνδεσμον, ὥς τῆς ῥητορικῆς μὴ ⁵² δυναμένης περὶ ἅμῃα καταγίνεσθαι· ἰδοὺ γὰρ, φησὶ, ⁵³ τὸν Δημοσθένην εὐρίσκομεν ποτὲ μὲν περὶ ἰδικῶν διαλαμβάνοντα, ποτὲ δὲ περὶ κοι- ²⁵ νῶν, ποτὲ δὲ περὶ μικτῶν· περὶ κοινῶν μὲν, ὥς ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς, περὶ ἰδικῶν δὲ, ὥς ἐν τοῖς ἐπιτροπικοῖς, περὶ μικτῶν δὲ, ὥς ἐν τῷ κατὰ Μειδίου· ἀμφισβητεῖται.

46 Matr. τε καὶ εἰ δώσ.

47 Matr. καὶ οὕτως.

48

Matr. διαλεγόμενη, εἰ δὲ ὥς γιν.

49 Vind. Laur. ἢ ἂν αἰ ἂ.

Matr. Ambr. 2. ἂν om.

50 Matr. δ' ἐξ.

51 Ambr. 2.

Matr. μεθόδους ἡμᾶς διδάσκειν.

52 Matr. οὐ.

53 Matr.

φησὶν εὐρίσκ. τὸν Δημ.

γὰρ ἐκεῖ, εἰ ἰδικὸν ἢ δημόσιον τὸ ⁵⁴ ἀδίκημα· δεύτερον
 δέ φασιν, ⁵⁵ ὅτι καὶ ἐκάτερον σκέλος κακῶς ἔχει, τὸ μὲν
 εἰ καὶ ^{55*} περὶ τὰ ἰδικὰ, οὐκέτι περὶ πολιτικὰ, καθὸ τὸ
 καταγίνεσθαι περὶ τὰ ἰδικὰ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ περὶ
 5 τὰ κοινὰ· τὰ γὰρ κοινὰ ἐκ τῶν ἰδικῶν συνίσταται, τὸ
 δὲ καὶ ⁵⁶ εἰ περὶ τὰ κοινὰ, ἢ περὶ ἓν ἢ περὶ πάντα
 καθὸ οὐκ ὁρθῶς ἀντιδιέστανται τῷ ἐνὶ τὰ πάντα·
 ἀντιδιαστολὴ γάρ ἐστι τοῦ ἐνὸς οὐχὶ τὰ πάντα, ἀλ-
 λά τὰ πολλὰ, ἄλλως τε ⁵⁷ οὐδὲ ἡ ῥητορικὴ ἢ ⁵⁸ περὶ
 10 ἓν ἢ περὶ πάντα καταγίνεται, ἀλλὰ περὶ πολλὰ· πρὸς
 δὲ τὸ, ὅτι εἰ περὶ πάντων διαλαμβάνει, ἢ ὡς εἰδυῖα ἢ
 ὡς ἀγνοοῦσα, καὶ εἰ ὡς εἰδυῖα, τῷ περιττῷ καὶ ἀδυνάτῳ
 ἐκβληθήσεται, φασὶν ⁵⁹ ὅτι ἐπὶ πάσης τέχνης καὶ ἐπι-
 στήμης ⁶⁰ δύο λόγοι εἰσὶν, ὁ μὲν προτρεπτικός, ὁ δὲ
 15 μεθοδικός τε καὶ τεχνικός· ⁶¹ τῷ μὲν οὖν προτρεπτι-
 κῷ, φασὶν, ^{61*} ἐν ἀπάσαις ταῖς ἐπιστήμαις κέχρηται ἡ
 ῥητορικὴ, προτρέπουσα ἀντέχεσθαι αὐτῶν, τῷ δὲ μεθο-
 δικῷ οὐ χρῆται, καὶ οὕτως οὔτε περιττὴ φαίνεται ἡ ῥη-
 τορικὴ, ἀλλὰ καὶ πάντῃ ⁶² ἀναγκαία πρὸς τὴν τῶν ἄλλων
 20 τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν σύστασιν, εἴγε οὐκ ἂν ἄλλως ἐπι-
 χειρήσει ⁶³ τις ταύταις, εἰ μὴ προτροπὴ τις εἴη καὶ συμ-
 βουλὴ πρὸς τὴν ἐγχείρησιν διεγείρουσα. Ἄλλ' οὐδὲ ⁶⁴
 ἀδύνατόν ἐστι τὸ εἰς ἀπάσας τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας
 τὸ οἰκεῖον αὐτῆς ⁶⁵ ἐκτείνειν χρήσιμον, ἀλλ' οὕτω μὲν

54 Matr. ἢ τό. 55 φασιν Matr. om. 55* εἰ καὶ περὶ — συνί-
 σταται, τὸ δὲ Vind. om., recepi ex Ambr. 2. Matr. — Mox Ambr. 2.
 καθὰ τὸ καταγινώσκεσθαι. 56 Matr. συνίστανται· τὸ δὲ εἰ καί.
 57 τε ex Ambr. 2. recepi. Matr. τε δή. 58 ἢ Ambr. om. 59
 Ambr. 2. Matr. φαμίν. 60 Post ἐπιστήμης Cod. Ambr. 1. abru-
 ptus est. 61 τε καὶ τεχνικός Vind. om., recepi ex Ambr. 2.
 Matr. 61* Matr. φαμεν ἐν. ἁ. τ. ἐπ. καὶ τέχναις. 62 Ambr. 2.
 πάλιν ἀναγκ. παρὰ τὴν. Matr. ἀλλὰ πάλιν. 63 Ambr. 2. Matr.
 ἐπιχειρήσῃ. 64 Matr. οὐ δή. 65 Matr. αὐτὴν.

καὶ ὁ δεύτερος αὐτοῖς ⁶⁶ ἀνατέτραπται λόγος. Ἐπειδὴ δὲ γενναῖον τὸ μὴ μόνον τὰ τῶν ἄλλων ⁶⁷ ἀνατρέπειν καὶ ἐξελέγχειν, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκεία αὐτοῖς ἀντεπάγειν, διὰ πολλῶν τὴν τῆς ῥητορικῆς ὑπαρξίν παριστᾶν πειρῶνται ⁶⁸ τῶν ἀποδείξεων, καὶ πρῶτον μὲν φασιν ὅτι τῶν τεχνῶν διαφοραὶ εἰσι δύο. αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν πρακτικαί, ⁶⁹ αἱ δὲ λογικαί· καὶ πρακτικαὶ μὲν πολλαί, λογικαὶ δὲ δύο, ἥ τε ῥητορικὴ καὶ ἡ ⁷⁰ διαλεκτικὴ. Ἀλλ' αὕτη ἡ ἀπόδειξις οὐ τοσοῦτόν μοι δοκεῖ ἔχειν τὸ ἰσχυρὸν, τὸ γὰρ ζητούμενον ὡς ὁμολογούμενον ἔλαβε· ζητούμενου ¹⁰ γὰρ, εἰ ἔστι ῥητορικὴ, ὡς ἐφ' ὁμολογουμένων αὕτη προβαίνουσα, ἔφη, ὅτι ἡ ῥητορικὴ ἐστὶ τέχνη λογικὴ. ἔπειτα καὶ τοῦτό φασιν, ὅτι εἰ πάντα τὰ ⁷¹ κατὰ τὸν βίον καλὰ ἐνύπαρκτά εἰσιν, ἐν δέ τι τῶν καλῶν καὶ ἡ ῥητορικὴ ἐστὶ ⁷² τῷ συβάλλεσθαι ἡμῖν κατὰ πάντα τὸν βίον, ἄρα καὶ ἐνύπαρκτός ἐστι· τὰ μὲν γὰρ καλὰ πάντῃ ἐνύπαρκτα, τὰ δὲ κακὰ πάντῃ ἀνύπαρκτα. Ἐπύρουσι τούτοις κάκεινο, ὡς δύο ταῦτα περὶ ἡμᾶς ὕλη καὶ τέχνη, καὶ τὴν μὲν ὕλην ἡ φύσις, τὴν δὲ τέχνην ὁ λόγος δίδωσιν· ὡς οὖν εἰσι λίθοι μὲν κατὰ φύσιν καὶ ξύλα, τέχνη ⁷³ ²⁰ δὲ περὶ τὴν ὕλην, ἥ τε λιθοξοικὴ καὶ τεκτονικὴ καὶ ὕσαι ἄλλαι τοιαῦται ⁷⁴ λόγῳ κοσμούμεναι· ἐγὼ γὰρ, φησὶν ὁ Πλάτων, ⁷⁵ οὐ καλῶ τέχνην ὅπερ ἂν ἡ ἄλογον πρᾶγμα· οὕτω πάντα διεξελθὼν ⁷⁶ ὁ λόγος καὶ ἑαυτὸν ὥσπερ ὑπὸ τέχνην ἄγει· ὑπόκειται γοῦν, φασὶ, τῇ ῥητορικῇ ὁ μὲν ³⁵ λόγος καθάπερ ὕλη, ὃ τε προφορικὸς καὶ ὁ ἐνδιάθετος,

66 Matr. αὐτῶν.

67 Matr. ἀντιπάλων.

68 Vind.

Laur. πειρᾶται. Matr. παριστᾶν πεφῶνται [sic] scr. πειρῶνται.

69 Matr. εἰσι λογικαί, αἱ δὲ πρακτικαί.

70 ἡ Matr. om.

71 Matr. ταῦτα.

72 ἐστὶ Matr. om.

73 Matr. τέχνη.

74 τοιαῦται Matr. om.

75 Gorg. p. 465. A.

76 Matr.

διελθὼν.

κοσμεῖ δὲ αὐτὸν ⁷⁷ ὁ τεχνικός. εἰ γοῦν ⁷⁸ πᾶσα ὕλη κο-
 σμουμένη λόγῳ κοσμεῖται καὶ διατάσσεται, ὁ δὲ λόγος
 τέχνη, καθὼ καὶ τὸν ⁷⁹ τοῦδε τοῦ παντός δημιουργὸν
 ἀριστοτέχνην φασιν, λόγῳ ⁸⁰ τὴν ὕλην κοσμήσαντα καὶ
 5 ⁸¹ τὰξάντα καὶ εἰδοποιήσαντα, πῶς οὐχὶ καὶ τὸν δίκην
 ὕλης τὸν λόγον αὐτὸν κοσμοῦντα λογοτέχνην ⁸² εἶναι
 νομίσομεν; Τούτοις ἅπασιν κάκεινο προσεπιφέρουσιν· ἦν,
 φασί, ⁸³ πάντως ἐξ ἀρχῆς τὸ εὖ λέγειν, εἰ γὰρ εἴπομεν,
 ὥς οὐκ ἦν, σαφὲς δήπουθέν ⁸⁴ ἐστὶ τοῦτο πάντως κα-
 10 ⁸⁵ τηγορία τοῦ τὸν ⁸⁶ λόγον ἡμῖν χαρισσαμένου θροῦ, τὸ
 μὲν λέγειν ⁸⁷ δόντος, τὸ δὲ εὖ μὴ προσθέντος, εἰ δὴ ⁸⁸
 ἦν λόγος, ἄρα περὶ τὸ λέγειν ἦν· ὁ δὲ λόγος τί ἄλλο
 ἢ τέχνη, χρόνῳ συγγυμναζόμενος καὶ θεωρήμασι ⁸⁹ πυ-
 καζόμενος ἅμα καὶ ἐξασκούμενος. ⁹⁰ Τινὲς μέντοι καὶ
 15 ἀπὸ μυθικῆς τινος ἀποδείξεως καὶ ἀπὸ ποιητικῆς μαρ-
 τυρίας ⁹¹ καὶ ἀπὸ ἱστορίας τὴν ῥητορικὴν τῶν ὑφιστά-
 των ἀποδεικνύουσιν· ἀπὸ μὲν μυθικῆς ἀποδείξεως λέγον-
 τες, ὥς ἄρτι βουλευθεὶς ὁ θεὸς τότε τὸν κόσμον δια-
 κοσμήσαι προσέταξε ταῖς περὶ αὐτὸν θεαῖς δυνάμεσιν,
 20 ὥς ἂν ἕκαστος κατὰ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ μέρος εἰς τὴν
 τοῦδε τοῦ παντός γένεσιν προσαγάγῃ· καὶ ἄλλος μὲν,

77 αὐτὸν Matr. om. 78 Matr. οὖν. 79 τὸν Matr.
 om. 80 Matr. τῷ λόγῳ. 81 Matr. τέχνην. Vind. λόγον
 τέχνην. scr. λογοτέχνην ut paullo ante ἀριστοτέχνην. 82 Matr.
 φασιν ἐξ ἀρχῆς παντός. 82* Ambr. 2. δήπουθέν ἐστὶν ἡ τοῦ-
 του πάντως κατηγ. Matr. σαφές δήπ. ἡ τούτου. 83 τοῦ τὸν
 Laur. τοῦτον Vind. Matr. 84 Vind. τὸ μὲν εὖ λέγειν δόντος.
 Laur. Matr. εὖ om. Ambr. 2. τὸ μὲν γὰρ λέγειν. 85 Matr.
 δέ. 86 Matr. θεωρήμασιν ἅμα πληθυνόμενος. Ambr. 2. θεω-
 ρήματι πληθυνόμενος. 87 Post ἐξασκούμενος Ambr. 2. Matr.
 multis omissis ita pergit: Δείξαντες, οὐ ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ, ἔλ-
 θωμεν νῦν καὶ ἐπὶ τὸ τί ἐστίν. ἐπειδὴ δὲ τὸ τί ἐστίν κ. τ. λ. ut
 infra p. 93, 7. 88 Vind. μαρτυρίας. Laur. μαρτυρίας.

φασίν, ἄλλο προσέφερεν, Ἐριῆς δὲ τὴν ῥητορικὴν ἐχα-
ρίσατο. Καὶ ἵνα τὰ μὲν ἀγαθὰ ἐπαινῶσιν οἱ ἄνθρω-
ποι, τὰ δὲ κακὰ διαβάλλωσι, τὸ πανηγυρικὸν παραδε-
δώκασιν, ἵνα δὲ πάλιν τοῖς μὲν λυσιτελοῦσι χροῶνται,
τῶν δὲ ἀλυσιτελεστέρων ἀπέχωνται, τὸ συμβουλευτικὸν 5
ἐπετήδευσαν. ἵνα δὲ καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἔριδας καὶ
κρίσεις διαλύωνται, καὶ τὸ δικανικὸν ἐπεδίδαξαν. Ἐκ δὲ
τῆς τῶν ποιητῶν μαρτυρίας ὡς ποτὲ μὲν δικαζομένων
τῶν παρ' αὐτοῖς θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, ποτὲ δὲ
βουλευομένων τῶν αὐτῶν τούτων, ποτὲ δὲ καὶ ἐπαινούν- 10
των καὶ ψεγόντων, καὶ ὡς τοῦ τῆς ῥητορικῆς ὀνόματος
γνωρίμου καὶ αὐτοῖς ὑπάρχοντος· καὶ γὰρ με, φησὶν ὁ
Φοῖνιξ παρ' Ὀμήρῳ, ⁸⁹ ἐπεμψε νὸ Πηλεὺς,

Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων·

προσέτι γε μὴν καὶ ὡς μὴ φυσικὴν ταύτην μόνον, ἀλλὰ 15
καὶ θεοδιδασκτον αὐτὴν νομιζόντων, ἕτερος μὲν γὰρ,
φησὶν ὁ τοῦ Μέλητος, εἶδος ἀκιδνότερος,

Ἄλλ' οἱ θεὸς μορφὴν ἔπεισι στέφει, οἱ δὲ τ' ἐς ⁹⁰ αὐτὸν!

Τερπόμενοι λεύσουσιν, ⁹¹ ὁ δ' ἀσφαλῶς ἀγορεύει.

Ἐκ δὲ τῆς ἱστορίας, ὡς ὅτι πρῶτον ἐν Συρακούσαις τῆς 20
Σικελίας λέγεται ἀνθῆσαι ῥητορικὴν, εἶτα καὶ ἐν Ἀθή-
ναις, Γοργίου ἐκ Λεοντίνης ἐνταῦθα κατάραντος, καὶ
τοῖς τῶν Ἀθηναίων παραδόντος τὴν τέχνην παισίν. ἄλ-
λὰ καὶ οὗτοι οἱ λόγοι εἰκάσι τὸ ζητούμενον ὡς ὁμολο-
γούμενον λαμβάνειν. ζητουμένου γὰρ, εἰ ἔστι ῥητορικὴ, 25
ὁ μὲν πρῶτος τὸ εἶναι αὐτὴν διδούς τὸν εὐρετὴν ταύτης
δείκνυσιν, ⁹² ὁ δὲ δεύτερος τὸ εἶναι καὶ αὐτὸς ταύτην
διδούς, τὸ ἐν τίσιν ⁹³ ἐστὶ, καὶ ἕτερά τινα τοιαῦτα παρί-
στησιν, ὁ δὲ τρίτος ὥσπερ κατὰ συγχώρησιν καὶ αὐτὸς
τὸ τὴν ῥητορικὴν εἶναι λαμβάνειν, ποῦ τε τὴν ἀρχὴν ἦν- 30

89 Il. ι, 443. 90 Laur. εἰς αὐτόν. Od. θ, 170. 91

Vind. λεύσουσιν. 92 δείκνυσιν Cod. uterque. 93 Vind.

ἐντίειν. Laur. ἐντίειν. unde scribendum censui ἐν τίσιν.

θῆσε, καὶ ποῦ μετὰ ταῦτα, παρέδωκε. Διὰ τούτων μὲν
 οὖν καὶ τοσούτων ἀποδέδεικται οὐσα ἡ ῥητορικὴ· ζη-
 τεῖται δὲ καὶ εἰ ἐκ θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις δέδοται. Ἕλ-
 ληνες μὲν οὖν ἐκ θεοῦ τὴν ταύτης λέγοντες γένεσιν τῇ
 5 προειρημένῃ μυθικῇ μαρτυρίᾳ χρῶνται πρὸς τὴν ἀπό-
 δεῖξιν· οἱ δὲ καθ' ἡμᾶς ἐκ θεοῦ ταύτην τοῖς ἀνθρώ-
 ποις δεδόσθαι λέγοντες, ἅμα μὲν καὶ συλλογισμῶ τινι
 χρῶνται πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, κατὰ τὸν τρίτον τρόπον
 τοῦ πρώτου σχήματος πλέκοντες· ἐκ θεοῦ ἐστὶ πάντα
 10 τὰ ἀγαθὰ, τῶν ἀγαθῶν τι καὶ ἡ ῥητορικὴ, ἐκ θεοῦ
 ἐστὶν ἄρα ἡ ῥητορικὴ· ἅμα δὲ καὶ κεῖνο προστιθέασιν,
 ὅτι εἰ τὸ λέγειν ἡμῖν ὁ θεὸς ἐξ ἀρχῆς ἔχαρίσατο, εὐδη-
 λον, ὅτι καὶ τὸ εὖ λέγειν ὁ αὐτὸς ἡμῖν ἔχαρίσατο. τοῦ-
 το δὲ εἰ καὶ ἄλλων ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῆς ῥητορικῆς αὐτῆς
 15 εἷη ἂν δῆπουθεν γνῶρισμα. Οὕτω μὲν οὖν οὐ μόνον
 οὐσα, ἀλλὰ καὶ ἐκ θεοῦ οὐσα ἡ ῥητορικὴ ἀποδέδεικται.
 ὅτι δὲ καὶ ἐν τῷ θῆῳ ἡ ῥητορικὴ, Ἕλληνες μὲν καὶ
 πάλιν μυθικαῖς χρῶνται ταῖς ἀποδείξεσι, ποτὲ μὲν δικα-
 ζομένους αὐτῶν θεοὺς παρεισάγοντες, ὡς Ἀρην καὶ Ἀθην-
 20 νᾶν ἐν τῷ Ἀρείῳ πάγῳ περὶ τῆς Ἀττικῆς, καὶ Ἀρην
 πάλιν καὶ Ποσειδῶνα ὑπὲρ Ἀλιφρόθιου, Εὐμενίδας τε
 καὶ Ὀρέστην ὑπὲρ τῆς μητροφρονίας· ποτὲ δὲ καὶ βου-
 λευομένους, ὡς περὶ τῆς Ἰλίου, φησὶν ὁ τοῦ Μέλητος.⁹⁴
 ποτὲ δὲ καὶ τοὺς μὲν τῶν ἀνθρώπων ἐγκωμιάζοντας, πῇ
 25 δὲ διαβάλλοντας· ἡμεῖς δὲ κάνταῦθα τῶν μύθων ἀφέ-
 μενοι τῆς ἀληθείας φροντίσωμεν,⁹⁵ δεικνύντες καὶ τοῖς
 τρισὶν εἶδεσι τῆς τέχνης τὸν θεὸν χρησάμενον· τῷ μὲν
 συμβουλευτικῷ, διὸ λέγει, „ποιήσομεν⁹⁶ ἄνθρωπον κατ'
 εἰκόνα ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν“· τῷ δὲ δικανικῷ, δι' ὧν
 30 τῷ παραβάντι δικάζει, καὶ δι' ὧν ὁ αὐτὸς δικαστὴς ὁ-

94 Vind. μέλιτος.

95 Laur. φροντίσωμεν.

96 Gen.

μοῦ καὶ κατήγορος γίνεται, αὐτὸς γὰρ ἦν νομοθετήσας
 ἅμα καὶ ἀδικούμενος· τῷ δὲ πανηγυρικῇ δι' ἐκείνων,
 „καὶ εἶδεν⁹⁷ ὁ θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ
 λίαν“. Οὕτω μὲν οὖν τὸ, εἰ ἔστι ῥητορικὴ, ζητοῦντες
 καὶ οὖσαν εὗρομεν τὴν ῥητορικὴν, καὶ ἐκ θεοῦ οὖσαν⁵
 καὶ ἐν θεῷ. Λοιπὸν τὸ, εἰ ἔστιν, ἀφέντες ἐπὶ τὸ, τί
 ἔστι ῥητορικὴ, ἔλθωμεν· ἐπειδὴ⁹⁸ δὲ τὸ τί ἔστιν ἢ δι'
 ὀνόματος ἢ δι' ὀρισμοῦ ἀποδίδεται, δι' ὀνόματος μὲν,
 ὥς ἵνα ἐρωτηθεῖς, τί ἔστι ῥητορικὴ, τὸ γενικὸν αὐτῆς
 εἴπομι ὄνομα, τέχνη· δι' ὀρισμοῦ δὲ, ὥς ἵνα⁹⁹ καὶ¹⁰
 τὰς διαφορὰς προσθήσω¹ εἰπὼν, τέχνη περὶ λόγου δύ-
 ναμιν ἐν πράγματι πολιτικῷ, τέλος ἔχουσα τὸ πιθανῶς³
 εἰπεῖν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον· εἰ μὲν τὸ τί ἔστι δι' ὀνό-
 ματος ἀποδοθήσεται, τότε καὶ τὸ ὁποῖόν τί ἔστι ζητη-
 θήσεται, ὥς ἂν δι' αὐτοῦ αἱ εἰδοποιοὶ ἀποδοθήσονται¹⁵
 διαφοραί· εἰ δὲ³ δι' ὀρισμοῦ, ὅπερ δὴ καὶ ποιήσομεν,
 ὥς μᾶλλον τοῦ ὅρου τὰς τῶν πραγμάτων φύσεις ἀπο-
 δεικνύντος, οὐκέτι ζητηθήσεται⁴ τὸ ὁποῖόν τί ἔστιν, ὥς
 καὶ⁵ τῶν διαφορῶν ἐν τῇ περὶ τοῦ, τί ἔστι, ζητήσει⁶
 ἀποδοθεῖσων καὶ μηκέτι ὀφειλουσῶν ἀποδοθῆναι. ὅτι²⁰
 δὲ τὰ μὲν γενικὰ ὀνόματα ἐν τῷ, τί ἔστι, κατηγοροῦν-
 ται,⁷ αἱ δὲ διαφοραὶ ἐν τῷ, ὁποῖόν τί ἔστιν, ἐντελέστε-
 ρον μὲν ἐν τοῖς τοπικοῖς Ἀριστοτέλους, καὶ πρὸ τούτων
 δὲ⁸ ἐν τῇ τῶν πέντε φωνῶν πραγματεῖα μαθητάνομεν.
 Ζητητέον⁹ τοίνυν, τί ἔστι ῥητορικὴ· ἀλλ' ἐπειδὴ ὀρι- 25

97 Gen. I. 31.

98 In hac voce pergit Matr. Ambr. 2.

99 In Vindob. super ἵνα scriptum est ὅτι.

1 Matr. παρα-

θήσω.

2 Matr. πιθανῶς constanter.

3 δὲ Matr. om.

4 ζητηθήσεται τὸ ὁποῖόν τί ἔστιν Vind. om. recepi ex Ambr. 2.

Matr.

5 καὶ Matr. om.

6 Ambr. 2. ζητήσων et mox

ἀποδιδόσθηναι.

7 Vind. κατηγοῦνται.

8 Matr. δή.

9 ζη-

τητέον τοίνυν, τί ἔστι ῥητορικὴ Ambr. 2. Matr. om.

σμὸν ἀποδοῦναι βουλόμεθα τῆς ῥητορικῆς, ζητητέον
 πρότερον, ¹⁰ τί ἐστὶν ὁρισμός, καὶ πόθεν παρωνόμα-
 σται, καὶ πόσαι αὐτοῦ διαφοραί. ¹¹ Ὁρίσαντο μὲν οὖν
 τὸν ὁρισμὸν διάφοροι, μεθ' ὧν καὶ Πλάτων αὐτὸς καὶ
 5 Ἀριστοτέλης, ἀλλ' ἡμεῖς τοὺς τῶν ἄλλων ¹² παρέντες
 τοὺς ἐκείνων ἐνταῦθα παραληφόμεθα. ¹³ Ὁρίζεται μὲν
 οὖν αὐτὸν ¹⁴ ὁ Πλάτων οὕτως· ὁρισμός ἐστι λόγος σύν-
 τομος, δηλωτικὸς τῆς φύσεως ¹⁵ τοῦ ὑποκειμένου πρά-
 γματος, καὶ λόγον ¹⁶ μὲν αὐτὸν εἰπὼν διαστέλλει ἀπὸ
 10 τῶν ὀνομάτων· τὸ μὲν γὰρ ὄνομα ¹⁷ μία τις ἐστὶ λέξις,
 οἷον Πέτρος, ὁ δὲ λόγος ἐκ διαφόρων λέξεων σύγκειται.
 οἷον Πέτρος ὀρθῶς γράφει. σύντομον δὲ αὐτὸν εἰπὼν
 διαστέλλει ¹⁸ ἀπὸ τῶν μακρῶν λόγων, τῶν τε Δημοσθε-
 νικῶν, οἷον τοῦ παραπρεσβείας, τοῦ περὶ τοῦ στεφάνου
 15 καὶ τῶν λοιπῶν· δηλωτικὸν δὲ τῆς φύσεως τοῦ ὑποκει-
 μένου πράγματος εἶπε τὸν ὅρον, διῶστων αὐτὸν τῶν τε
 ἀποφθεγμάτων, οἷον ἐστὶ τὸ, μηδὲν ἄγαν, καὶ τὸ, ἐγ-
 γύα πάρα δ' ἄτα, ἃ λόγοι μὲν εἰσι σύντομοι καὶ αὐτοὶ,
 οὐ μὴν δηλωτικοὶ ¹⁹ τῆς φύσεως τοῦ ὑποκειμένου πρά-
 20 γματος, καὶ τῶν ὑπογραφῶν, αἵ τινες οὐ τὴν οὐσίαν ²⁰
 δηλοῦσι τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τὰ αὐτῶν ²¹ παρεπόμενα.
 Ἄλλ' ὁ μὲν παρὰ τοῦ Πλάτωνος ἀποδοθεὶς τῷ ὀρισμῷ
 λόγος τοιοῦτος· ὁ μέντοι Ἀριστοτέλης οὕτως αὐτὸν ὀρί-
 ζεται ἐν τοῖς τοπικοῖς· ²² ὁρισμός ἐστι λόγος ὁ τὸ, τί ἦν,

10 Ambr. 2. Matr. πρὸ τούτου. 11 καὶ πόσαι αὐτοῦ
 διαφοραὶ Ambr. 2. Matr. om. 12 Matr. ὅλων. 13 Matr.
 διαληφόμεθα. 14 Vindob. αὐτῶν. Matr. om. 15 τῆς φύσεως
 Ambr. 2. om. 16 Matr. λόγος omisso sq. εἰπὼν. 17
 Ambr. 2. τὸ γὰρ ὄνομα μία τις λέξις ἐστίν. 18 Ambr. 2.
 αὐτὸν inserit. 19 Matr. δηλωτικά. 20 Matr. γαῖαν. 21
 Ambr. 2. αὐτοῦ. Matr. αὐτῇ. 22 Ambr. 2. Matr. ἐν τοῖς
 τοπικοῖς ὀρίζεται.

εἶναι σημαίνων, τουτέστι λόγος ὁ δηλῶν τὸ εἶναι τι ²³
καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος· τὸ γὰρ ἦν ἀντὶ τοῦ
ἔστι τέθειται, συνήθους· τῆς τοιαύτης χρήσεως οὔσης·
ὁ γὰρ λέγων, τοῦτο ἦν, ἴσον λέγει τῷ, τοῦτο ²⁴ ἔστι,
καὶ ὁ λέγων, τίς ἦν ὁ κόπτων τὴν θύραν, ταῦτόν ²⁵ λέ-
γει, τίς ἐστιν ὁ κόπτων τὴν θύραν. ὥπερ καὶ ὁ Πορ-
φύριος ἐν τῇ τῶν πέντε φωνῶν πραγματείᾳ ἐν τῷ περὶ
τοῦ γένους λόγῳ λέγων τὸ, ἦν δὲ ²⁶ ἀνθρώπου γένος τὸ
ζῶον, ταῦτόν λέγει τῷ· ἔστι δὲ ἀνθρώπου γένος τὸ ζῶον.
Ἔστι δὲ ὁ τοῦ Ἀριστοτέλους ὁρισμὸς σχεδὸν ²⁷ ὁ αὐτὸς 10
τῷ τοῦ Πλάτωνος, πλὴν ὅσον ἔχει τὸ σύντομον, ἐπεὶ
κατὰ ²⁸ τὰ ἄλλα ὁμοίως ἔχουσιν· ἀμφοτέρω γὰρ λό-
γον ²⁹ τὸν ὁρισμὸν λέγουσιν καὶ δηλωτικὸν τῆς φύσεως
τοῦ ὑποκειμένου πράγματος· τὸ γὰρ, ὁ τὸ, τί ἦν, εἶναι
σημαίνων, οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ τὸ, ὁ δηλῶν τὴν φύσιν 15
τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἴσως ἂν τις εἴποι· ³⁰ καὶ τίνος χά-
ριν οὐ προσέειπεν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ σύντομος, ³¹ ὥστε
εἶναι τὸν ὁρισμὸν τοιοῦτον, λόγος σύντομος, ὁ τὸ τί ἦν
εἶναι σημαίνων. ³² καὶ γαμεν, ὅτι ἤρκει καὶ οὐ πᾶσα
ἀνάγκη πολλὰς διαφορὰς ἐν τοῖς ὁρισμοῖς παραλαμβάνει- 20

23 Ambr. 2. Matr. δηλῶν τί ἐστι τὸ εἶναι καὶ ἡ οὐσία. 24
τί Ambr. 2. om. Vind. τοῦτο τί ἐστιν. Ambr. 2. Matr. τοῦτο ἐστι.
25 ταῦτόν — θύραν Matr. om. 26 Ambr. 2. λέγων, τὸ δὲ ἦν
ἀνθρ. γένος τ. ζ. Sqq. ταῦτόν λέγει — ζῶον Vind. Ambr. 2. om.
Matr. ταῦτόν λέγει τὸ τίς ἐστιν ὁ κόπτων τὴν θύραν καὶ τὸ ἐστι δὲ
ἀνθρώπου γένος τὸ ζῶον, ex quo restitui. 27 Ambr. 2. Matr.
ὁμοίος σχεδὸν τῷ τοῦ Πλ. πλὴν ὅσον ἔχει ἐκεῖνος τὸ σύντομον. [Matr.
σύντομος. Vind. συντόμως.] 28 Matr. κατὰ ὅλα. 29 Matr.
τὸν λόγον ὁρισμ. 30 εἴπη Vind. Laur. εἴποι Ambr. 2. αὐτὶς
εἴποι Matr. 31 Ambr. 2. addit: καὶ αὐτός. Matr. τὸ σύντ. οὐ
προσέειπε καὶ αὐτός. Sqq. λόγος σύντ. — ἀνάγκη πολλὰς Matr.
om. 32 Ambr. 2. ὁ τὸ τί ἦν σημαίνων. Vind. ὅτι τί ἦν εἶναι
σημαίνει.

νεσθαι, ἀρκεῖ γὰρ τῷ ³³ γένει καὶ μίαν διαφορὰν τὴν
ιδικὴν προσλαβόντας ³⁴ ὅρον ποιῆσαι· ὥσπερ εἴ τις τὸν
ἄνθρωπον ὀριζόμενος εἴποι ³⁵ αὐτὸν ζῶον νοῦ καὶ ἐπι-
στήμης δεκτικόν. Τοῦτο δ' ἂν τις ποιήσαι ³⁶ τοῦ τε
³ συντόμου καὶ τοῦ ἀκριβοῦς ἅμα φροντίζων· οἱ γὰρ ὀρι-
σμοὶ σύντομοι πάντες ³⁷ ὀφείλουσιν εἶναι. Ὁ γοῦν ³⁸
Ἀριστοτέλης καὶ αὐτὸς τῷ λόγος, ³⁹ ὅπερ ἀντὶ γένους
τέθεικε, τὴν ἰδικὴν συμπαραπλέξας μόνην διαφορὰν ἀκρι-
βῇ τὸν ὅρον ἐποίησε, καὶ ὅπερ ὁ Πλάτων διὰ λόγων ἐποί-
¹⁰ ησε, ⁴⁰ σύντομον τὸν ὅρον ἀποφηνάμενος, τοῦτο Ἀρι-
στοτέλης δι' αὐτῶν ⁴¹ τῶν πραγμάτων ἀπέδειξε, σύντο-
μον τὸν τοῦ ὀρισμοῦ ὀρισμὸν ἐργασάμενος. Ἀλλ' ἐπει-
δὴ τὸν τοῦ ὀρισμοῦ ὀρισμὸν προεθέμεθα, φέρε καὶ πό-
θεν ὁ ⁴² ὀρισμὸς παρωνόμασται, εἰπώμεν. Τινὲς μὲν οὖν
¹⁵ ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ὀροθεσίων ⁴³ αὐτὸν εἶπον ὀρισμὸν
εἰρησθαι, διὰ τὸ ὥσπερ τὰ ὀροθέσια τὰ οἰκεία ἀποχω-
ρίζει ⁴⁴ τῶν ἀλλοτριῶν, οὕτω καὶ τὸν ὀρισμὸν ἀποχωρί-
ζειν τὸ ὀριστὸν ἐκ τῶν ἄλλων· ἕτεροι δὲ πάλιν εἶπον,
ὅτι ⁴⁵ ὥσπερ ἀπὸ τοῦ σπείρω γίνεται σπόρος, οὕτω καὶ
²⁰ ἀπὸ τοῦ εἶρω, ὃ σημαίνει ⁴⁶ τὸ συμπλέκω καὶ συνάπτω,
γίνεται ὅρος· καὶ γὰρ ὁ ὅρος συμπλέκει καὶ συνάπτει τὰ
ἴδια

33 Ambr. 2. Matr. τῷ. Vind. τό. 34 Ambr. 2. Matr.
παραλαβόντας. 35 Ambr. 2. εἴποι. Vind. Laur. εἴπη. Matr.
ἤποι αὐτὸν ξ. νῦν καὶ ε. 36 Ambr. 2. ποιήσαιο τοῦτο συντό-
μου. Matr. αὐτὶς ποιήσαντο τοῦ τε σ. 37 Ambr. 2. Matr. πάν-
τως. 38 Matr. οὐκοῦν. 39 Ambr. 2. τῷ λόγῳ, ἢ ἀντὶ γέ-
νους τέθεικε. Matr. τῷ λόγος, ὃ. Vind. τὸ λόγος, ὅπερ. 40
Matr. ἐσήμανε. Ambr. 2. διὰ λόγου ἐσήμανε, σύντομον τὸν τοῦ
ὀρισμοῦ ὅρον ἐργασάμενος. omissis reliquis. 41 Matr. αὐτοῦ.
42 ὁ Matr. om. 43 Matr. ὀροθέων. Cfr. Schol. Dionysii
Thrac. in Bekkeri Anecd. p. 649. 44 Ambr. 2. ἀποχωρίζειν.
Matr. χωρίζειν. 45 Matr. ὅτι. 46 ὃ σημαίνει Vind. om.
recepti ex Ambr. 2.

ἴδια ⁴⁷ τῷ ὁρατῷ αὐτοῦ· ὁ μὲντοι Ἡρωδιανὸς ἀπὸ τοῦ ὁρῶ τὸ βλέπω αὐτόν φησι παρεσχηματίζεσθαι, καὶ γὰρ, φησὶν, ὁ ὅρος εὐσύνοπτα καὶ εὐόρατα ⁴⁸ ποιεῖ τὰ ὀριζόμενα ἡμῖν. ⁴⁹ Ὑπόλοιπον εἰπεῖν καὶ πόσαι αἱ τῶν ὅρων διαφοραί· εἰσὶ δὴ τούτων διαφοραὶ πλείσται. καὶ γὰρ ⁵ τῶν ὅρων οἱ μὲν εἰσιν ἀπὸ αἰτίας, οἱ δὲ ἀπὸ οὐσίας, ⁵⁰ οἱ δὲ ἐννοηματικοί, οἱ δὲ μικτοί, καὶ τῶν μικτῶν οἱ μὲν ἀπὸ αἰτίας καὶ οὐσίας, οἱ δὲ ἀπὸ οὐσίας καὶ τῶν παρεπομένων, τουτέστιν ἀπὸ οὐσίας καὶ ἐννοηματικοί· καὶ οἱ μὲν ἐξ ὑποκειμένου καὶ τούτου διχῶς, ἥ γὰρ τοῦ πόρρω ¹⁰ ἢ τοῦ προσεχοῦς, οἱ δὲ ἐκ τοῦ τέλους, καὶ τούτου ἢ τοῦ πόρρω ἢ τοῦ προσεχοῦς, οἱ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων, τοῦ τε ὑποκειμένου καὶ τοῦ τέλους, ἥτοι ἀμφοτέρων πόρρω, ἢ ἀμφοτέρων προσεχῶν. ἢ τοῦ μὲν ἐνὸς πόρρω, τοῦ δὲ ἐτέρου προσεχοῦς. καὶ τοῦτο διχῶς, ἥ γὰρ τοῦ μὲν ὑποκει- ¹⁵ μένου πόρρω, τοῦ δὲ τέλους προσεχοῦς, ἢ τούναντίον, τοῦ μὲν ὑποκειμένου προσεχοῦς, τοῦ δὲ τέλους πόρρω· καὶ ἀπὸ οὐσίας μὲν ἐστίν, οἷον τί ἐστι βροντή; ψόφος νεφελῶν, ὁ γὰρ ψόφος οὐσία καθίστηται τῆς βροντῆς· ἀπὸ αἰτίας, οἷον τί ἐστίν ἐκλειψις ἡλίου; ἐπιπρόσθη- ²⁰ σις ⁵¹ ἡλίου ὑπὸ σελήνης, ἰδοὺ γὰρ αἰτία μόνον ἀποδίδεται τῆς ἐκλείψεως, δι' ἣν γίνεται· ἐννοηματικὸς δὲ ἐστίν ὁ ἐκ παρεπομένων τινῶν συνιστάμενος, ὃς καὶ ὑπογραφή κυρίως ὀνομάζεται, οἷον τί ἐστι φωνή; ἴδιον αἰσθητὸν ἀκοῆς· ἢ ὅτι ὁ ἄνθρωπός ἐστιν ὀρθοπερι- ²⁵

47 Ambr. 2. Matr. καὶ γὰρ ὅρος συνάπτει καὶ συνείρει τῷ ὀριστῷ τὰ ἴδια αὐτοῦ. 48 Matr. εὐόριστα. 49 Ambr. 2. Matr. ἡμῖν τὰ ὀριζόμενα. Sqq. absunt ab his Codd. usque ad p. 105, 8. φέρονται δὲ ὀρισμοὶ τῆς φητορικῆς οὐχ εἰς, ἀλλὰ πλείονες· ἀλλ' ὅγε κυρίως ὀρισμὸς τῆς φητορικῆς οὗτός ἐστι· ῥητ. ἐστὶ τέχνη περὶ λόγου δύναμιν etc. 50 Post οἱ δὲ ἀπὸ οὐσίας in Vind. et Laur. sequitur: οἱ δὲ ἀπὸ αἰτίας. 51 Vind. ἐπιπρόσθησις. Laur. ἐπιπρόσθησις.

πατητικός, πλατυώνυχος, γελαστικός· μικτός δὲ ἀπὸ οὐ-
 σίας καὶ αἰτίας, ὅϊον, τί ἐστιν ἀστραπή; πῦρ ἀποσβεν-
 νύμενον ὑπὸ ψόφου νεφελῶν· αἰτία γὰρ ἐνταῦθα τοῦ
 σβεννυμένου πυρὸς ὁ ψόφος τῶν νεφελῶν· μικτός δὲ ἀπὸ
 5 οὐσίας ἐννοηματικός, ἀπὸ οὐσίας καὶ τῶν παρεπομένων
 συνιστάμενος, ὅϊον, τί ἐστι φωνή; πληγὴ ἀέρος, ἢ ἴδιον
 αἰσθητὸν ἀκοῆς· καὶ τί ἐστιν ἄνθρωπος; ζῶον ὀρθοπε-
 रिπατητικόν, πλατυώνυχον, γελαστικόν. τούτους οὐδ' ἀ-
 πλῶς ὀρισμοὺς ἀλλ' ὑπογραφικoὺς ὀνομάζουσιν. ἐξ ὑπο-
 10 κείμενου δὲ τοῦ πόρρω, ὅϊον ναυπηγική ἐστι τέχνη περὶ
 τὰ εἰς κατασκευὴν πλοίων ἀρμόζοντα ξύλα καταγινομένη.
 Ἄλλ' εἰπώμεν, τί ἐστιν ὑποκείμενον καὶ τέλος, καὶ ποῖον
 τὸ προσεχές ὑποκείμενον καὶ τέλος, καὶ τὸ πόρρω· οὕτω
 γὰρ ἂν ῥαδίως τοῖς παραδείγμασι τῶν ἐξ ὑποκείμενου καὶ
 15 τέλους ὀρισμῶν παρακολουθήσωμεν. Ὑποκείμενον μὲν
 οὖν ἐστιν, ὅπερ ὑπόκειται πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ, ὅϊον
 τῇ γραμματικῇ ὑπόκειται τὰ ὀκτώ μέρη τοῦ λόγου· τού-
 τοις γὰρ πάσας τὰς τῶν Ἑλλήνων φωνὰς περιέκλεισε·
 καὶ τῇ ἱατρικῇ τὰ ἀνθρώπινα σώματα. τέλος δὲ ὁ χρήσι-
 20 μον τῆς τέχνης περιποιητικόν· ὅϊον γραμματικῆς μὲν τέλος
 τὸ μὴ σολοικίζειν ἢ βαρβαρίζειν, ἱατρικῆς δὲ τὸ ὑγείαν
 ποιῆσαι· τῶν δὲ ὑποκείμενων προσεχὴ μὲν εἰσι τὰ πᾶσι
 γνώριμα καὶ δῆλα, ὅϊον ναυπηγικῆς μὲν προσεχὴ ὑπο-
 κείμενα τὰ ἀπλῶς ξύλα, αὐτὰ γὰρ πάντες ἴσασιν, ὅτι
 25 ὑπόκειται τῇ ναυπηγικῇ· πόρρω δὲ τὰ τῷ τεχνίτῃ μόνῳ
 ὑποπίπτοντα πρὸς γνῶσιν, ὅϊον τὰ πρὸς τρόπον τυχόν
 καὶ πηδάλιον ἀρμόζοντα, καὶ ἱατρικῇ δὲ προσεχὴ μὲν
 ὑποκείμενα τὰ ἀνθρώπινα σώματα, πόρρω δὲ τὰ τοιῶσ-
 δε κεκραμμένα. καὶ τῶν τελῶν δὲ τὰ μὲν εἰσι προσεχῇ,
 30 ὅϊον τῆς ναυπηγικῆς τέλος προσεχές τὸ ἀπλῶς ναῦν ποιῆ-
 σαι· καὶ τῆς ἱατρικῆς τὸ ἀπλῶς ὑγείαν· τὸ δὲ πόρρω,
 ὅϊον τῆς ἱατρικῆς πόρρω τέλος τὸ τοιῶσδε ὑγιάσαι, καὶ
 τῆς ναυπηγικῆς τὸ τοιάνδε ναῦν ποιῆσαι· ὅϊον ἀκάτιον

ἢ δρόμωνα· γίνονται οὖν ὀρίσμοι ἐκ μὲν τοῦ πόρρω ὑπο-
 κειμένου, οἷον ναυπηγική ἐστι τέχνη περὶ τὰ εἰς κατα-
 σκευὴν πλοίων ἀρμόζοντα ξύλα καταγινομένη· ἐκ δὲ τοῦ
 προσεχοῦς, οἷον ναυπηγική ἐστι τέχνη ἀκατίων ποιητική,
 καὶ τοιοῦτοι μὲν ἐξ ὑποκειμένων καὶ τελῶν προσεχῶν καὶ 5
 πόρρῳ γινόμενοι ὀρίσμοι· γίνονται δὲ καὶ ἐξ ἀμφοτέρων
 ὁμοῦ. ἐξ ὑποκειμένων δηλονότι καὶ τέλους, ἢ ἀμφοτέρων
 προσεχῶν, ἢ ἀμφοτέρων πόρρῳ, ἢ τοῦ μὲν ἐνός προσε-
 χοῦς, τοῦ δὲ ἐτέρου πόρρῳ, καὶ τοῦτο διχῶς, ἐκ μὲν τοῦ
 ὑποκειμένου πόρρῳ, τέλους δὲ προσεχοῦς· ἔστωσαν δὲ 10
 παραδείγματα τούτων ταῦτα· τοῦ μὲν ἐξ ὑποκειμένου
 πόρρῳ καὶ τέλους πόρρῳ, οἷον ναυπηγική ἐστι τέχνη πε-
 ρὶ τὰ ἀρμόδια εἰς ἐργασίαν πλοίων ξύλα καταγινομένη,
 ἀκατίων ποιητική, τοῦ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων προσεχοῦς, οἷον
 ναυπηγική ἐστι τέχνη περὶ τὰ ξύλα καταγινομένη πλοίων 15
 ποιητική.⁵² τοῦ δὲ ἐξ ὑποκειμένου προσεχοῦς καὶ τέλους
 πόρρῳ, οἷον ναυπηγική ἐστι τέχνη περὶ τὰ ξύλα καταγι-
 νομένη ἀκατίων ποιητική· τοῦ δὲ ἐξ ὑποκειμένου πόρρῳ
 καὶ τέλους προσεχοῦς, ναυπηγική ἐστι τέχνη περὶ τὰ εἰς
 ἐργασίαν πλοίων ἐπιτήδεια ξύλα καταγινομένη, πλοίων 20
 ποιητική· δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι τῶν ὑποκειμένων τὰ μὲν
 μιᾷ μόνη τέχνη ὑπόκειται, ὥσπερ τῇ ὑαλοψικῇ⁵³ μόνη
 ὁ ὕαλος, τὰ δὲ πλείοσιν, οἷον τὰ ξύλα καὶ τῇ ναυπηγι-
 κῇ καὶ τῇ τεκτονικῇ· καὶ τῶν τελῶν πάλιν τὰ μὲν μιᾶς
 μόνης εἰσὶ τέχνης, οἷον τῇ ναυπηγικῇ μόνον τὸ πηγνύ- 25
 ναι ναῦς, τὰ δὲ καὶ ἐτέρων, ὡς εἴ τις τῆς ῥητορικῆς τέ-
 λος λέγοι τὸ εὖ λέγειν, τοῦτο γὰρ καὶ τῆς διαλεκτικῆς
 καὶ ἐτέρων πολλῶν ἐστι· δεῖ οὖν τὸν ἐξ ὑποκειμένου ἢ τέ-
 λους βουλούμενον ὀρίσασθαι πρότερον συνορᾶν, εἰ τῆς
 προκειμένης μόνης τέχνης ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον ἢ καὶ ἐτέ- 30

52 τοῦ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων προσεχοῦς, οἷον ναυπηγική — ποι-
 ητική, ex Laur. inserui. Vind. om. 53 Vind. ἁλοψική. Laur.
 ἱαλοψ.

ρων, καὶ τὸ τέλος ὡσαύτως, καὶ εἰ ⁵⁴ μὲν μόνης, ἐστὶν
 ὀρίζεσθαι ἐκ μόνου τοῦ ὑποκειμένου ἢ τῷ τέλους· ἐκ μὲν
 μόνου τοῦ ὑποκειμένου, οἷον ὑαλοψική ἐστι τέχνη περὶ
 τὸν ὑαλὸν καταγινομένη· ἐκ δὲ τοῦ τέλους, οἷον ναυπη-
 5 γική ἐστι τέχνη πλοίων ποιητική· εἰ δὲ μὴ ἐστι μόνης,
 ἀλλὰ καὶ ἐτέρων μὴ ὀρίζεσθαι ἐκ τοῦ ἐνὸς μόνου, ἀλλὰ
 προσλαβεῖν καὶ τὸ ἕτερον. Δεῖ δὲ καὶ τοῦτο σκοπεῖν, εἰ
 ἀντιστρέφει ὁ ὀρισμὸς καὶ τὸ ὀριστόν· εἰ γὰρ μὴ ἀντι-
 στρέφει, κακίζεται, ὁ δὲ ἐξ ὕλης καὶ εἶδους ὀρισμὸς ἐστι
 10 τοιοῦτος· οἷον ἀνδριάς ἐστι χαλκὸς ἀνθρώπου σχῆμα φέ-
 ρων, ἰδοὺ γὰρ ὁ μὲν χαλκὸς ὕλη, τὸ δὲ σχῆμα ἀνθρώ-
 που φέρει τὸ εἶδος· διατρεπτικός δὲ ἐστὶν ἐκ γένους καὶ
 συστατικῶν διαφορῶν λαμβανόμενος, ἥτοι ἐκ τοῦ ὀνό-
 ματος τοῦ γένους, οἷον ἀνθρωπός ἐστι ζῶον λογικόν
 15 θνητόν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· ἰδοὺ γὰρ ἡ ζῶον
 λέξις ὄνομά ἐστιν, ἡ ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τοῦ γένους, οἷον
 ἀνθρωπός ἐστιν οὐσία ἑμψυχος αἰσθητική, λογική, θνη-
 τή, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτική· καὶ ἡ ἐκ πλειόνων δια-
 φορῶν, ὡς ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι ὀρισμοί, ἡ ἐκ τῆς ἰδικω-
 20 τάτης ταύτης μόνης, ὡς ἔχει τὸ, ἀνθρωπός ἐστι ζῶον
 νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· καὶ ὃν ἀποδίδωκεν ὀρισμὸν
 τῆς ῥητορικῆς ὁ Ἑρμογένης ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ περὶ
 τῶν στάσεων βιβλίου, μονονουχὶ οὕτως εἰπὼν· ῥητορική
 ἐστὶ σύστημα ἐγκαταλήψεων ἐγγεγυμνασμένων, λυσίτε-
 25 λουσῶν καὶ ταῖς βουλαῖς καὶ τοῖς δικαστηρίοις καὶ παν-
 ταχοῦ, τὸ μὲν σύστημα ἐγκαταλήψεων ἐγγεγυμνασμένων
 ἀντὶ γένους παραλαβὼν, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ διαφορῶν, καὶ
 μᾶλλον ὡς ἰδικωτάτην διαφοράν· μόνη γὰρ ῥητορική
 δοκεῖ ἐν τε ταῖς βουλαῖς καὶ τοῖς δικαστηρίοις λυσιτελεῖν.
 30 Πότε δὲ χρή τιθέναι τὸ ὄνομα τοῦ γένους ἐν τῷ ὀρισμῷ,
 καὶ πότε τὸν αὐτοῦ ὀρισμὸν, καὶ πάλιν πότε δεῖ πλείους

[δέον] τιθέναι τὰς διαφορὰς, καὶ πότε τὴν ἰδικωτάτην, καὶ ἐν ἄλλοις μὲν σὺν θεῷ εἰρήσεται, καὶ νῦν δὲ διὰ βραχέων ἐροῦμεν. Ὅτε μὲν γὰρ ἀμφιβάλλεται, εἰ γένος ἐστὶ τόδε τοῦ ὀριστοῦ, τότε δέον οὐχὶ τὸ ὄνομα τοῦ γένους, ἀλλὰ τὸν ὀρισμὸν αὐτὸν τιθέναι, ὥς ἂν δι' αὐτοῦ 5 δειχθῇ, γένος εἶναι τοῦ ὀριστοῦ· ὧν γὰρ οἱ ὅροι κοινοὶ, τούτων καὶ τὰ πράγματα τὰ αὐτά· διὰ τοι τοῦτο καὶ ὁ σοφώτατος Ἑρμογένης ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων ⁵⁵ βιβλίῳ βουλόμενος ὀρίσασθαι τὴν ῥητορικὴν, καὶ μέλλων ἀντὶ γένους ἐν τῷ ὀρισμῷ θεῖναι, ἐπειδὴ εὗρισκε πολλοὺς 10 μὴ συγχωροῦντας τέχνην εἶναι τὴν ῥητορικὴν, ἀντὶ τοῦ τέχνη ὀνόματος τὸν ὀρισμὸν τῆς τέχνης παρέλαβεν· ἐνθα μέντοι ἐστὶ μηδεὶς ἀμφιβάλλων περὶ τοῦ γένους, τότε οὐχὶ τὸν ὀρισμὸν τοῦ γένους, ἀλλὰ τὸ ὄνομα δέον τιθέναι. Καὶ περὶ τῶν διαφορῶν δὲ ἐκεῖνο λέγομεν· ὅτε μὲν ἀντὶ 15 τοῦ ὀνόματος τοῦ γένους τὸν ὀρισμὸν τίθεμεν, ⁵⁶ τότε οὐχὶ πλείους διαφορὰς, ἀλλὰ τὴν ἰδικωτάτην μόνην παραληφόμεθα, ὥσπερ καὶ ὁ Ἑρμογένης ἐποίησε, τὴν ἰδικωτάτην μόνην παραλαβὼν, ἐπειδὴ ἀντὶ τοῦ τέχνη ὀνόματος τὸν ὀρισμὸν τῆς τέχνης παρέλαβε· τοῦτο δὲ ποιού- 20 μεν, ἵνα μὴ μακρὸν τὸν ὀρισμὸν ποιήσωμεν, δέον αὐτὸν σύντομον εἶναι· εἰ γὰρ καὶ ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ γένους τὸν ὀρισμὸν τοῦ γένους παραληφόμεθα, καὶ πλείους διαφορὰς ἐκείνῳ πάλιν συμπλέξομεν, μακρὸς οὗτος ὀρισμὸς γενήσεται· εἰ μὲντοι μὴ τὸν ὀρισμὸν, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ 25 γένους παραληφόμεθα, τότε οὐδὲν κωλύει καὶ πλείους παραλαβεῖν τὰς διαφορὰς. Γεώργιος· δεῖ δὲ ⁵⁷ γινώσκειν, ὅτι οἱ μὲν ἀπὸ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν ὀρισμοὶ τοῖς φυσικοῖς καὶ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀρμόζουσιν, οἷον ἀνθρώπῳ, βοῦ, λίθῳ καὶ τοῖς ὁμοίοις. οἱ δὲ ἐξ ὑποκειμέ- 30

55 Vind. συστάσεων. scr. στάσεων.

56 Vind. τιθίσαι.

57 δε Vind. om.

νου καὶ τέλους ταῖς ἐπιστήμας καὶ τέχναις, οἱ δὲ ἐξ
 ὕλης ἢ εἶδους τοῖς ἀποτελέσμασι τῶν τεχνῶν. Ἄλλ' ἐπει-
 δὴ τί τέ ἐστιν ὄρος, καὶ πόθεν παρωνόμασται, καὶ πό-
 σαι αὐτοῦ διαφοραὶ, εἰ καὶ διὰ βραχέων, ὅμως εἰρήκα-
 5 μεν, ἰδῶμεν,⁵⁸ εἰ δοκεῖ, καὶ τὸν τῆς ῥητορικῆς ὀρισμὸν
 τίς ἐστι, καὶ ἐπὶ τὸ δεύτερον ἐρχόμενοι τῶν ζητουμένων,
 τὸ τί ἐστι. Φέρονται δὴ τῆς ῥητορικῆς ὀρισμοὶ οὐχ εἰς,
 ἀλλὰ πλείονες· Ἀριστοτέλης μὲν γὰρ αὐτὴν ὠρίσατο οὐ-
 τως· ῥητορικὴ ἐστὶ δύναμις τοῦ περὶ ἕκαστον ἐνδεχομέ-
 10 νου πιθανοῦ λόγου τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν, ὃν καὶ
 αἰτιῶνται τινες ὡς δύο κακιῶν παρακολουθουσῶν τοῖς
 ὅροις, ὑπερβολῆς ἢ ἐλλείψεως, τὴν μίαν τῶν κακιῶν τὴν
 ὑπερβολὴν ἔχοντα, καὶ παρὰ τοῦτο μὴ ἀντιστρέφοντα
 τῷ ὀριστῷ· ἔχει δὲ, φασί,⁵⁹ τὴν ὑπερβολὴν, καθὼ οὐ
 15 μόνον τὴν ῥητορικὴν περιέχει, ἀλλὰ καὶ τὴν διαλεκτικὴν,
 καὶ γὰρ ἡ διαλεκτικὴ δύναμις τίς ἐστι τοῦ περὶ ἕκαστον
 ἐνδεχομένου πιθανοῦ λόγου τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν.
 Ἀληθεύομεν, εἰ μέντοι καὶ ἀντιστρέφαι πειραθείημεν λέ-
 γοντες, ὅτι καὶ, εἴτι δύναμις τοῦ περὶ ἕκαστον ἐνδεχομέ-
 20 νου λόγου τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν, τοῦτο ῥητορικὴ
 ἐστὶ. ψευδόμεθα, αὐτίκα γὰρ ἡ διαλεκτικὴ δύναμις οὐ-
 σα τοῦ περὶ ἕκαστον ἐνδεχομένου πιθανοῦ λόγου τέλος
 ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν, οὐκ ἐστὶ ῥητορικὴ. διαφέρει γὰρ ῥη-
 τορικὴ διαλεκτικῆς τῇ τε ὕλῃ καὶ τοῖς ὀργάνοις· τῇ μὲν
 25 ὕλῃ, ὅτι ἡ μὲν ῥητορικὴ ὕλην ἔχει τὰ πολιτικά, ἡ δὲ δια-
 λεκτικὴ τὰ περὶ πάντων ἀπλῶς, ὥς τισι δοκεῖ, διαλεχθή-
 σεται. τοῖς δὲ ὀργάνοις, ὅτι τῆς μὲν ῥητορικῆς ὄργανα
 τὸ κεφάλαιον, τὸ ἐπιχειρημα, ἡ ἐργασία, τὸ ἐνθύμημα·
 κεφάλαιον μὲν οὖν ἐστὶ μέρος λόγου ἀπόδειξιν ἔχον τοῦ
 30 προκειμένου ζητήματος ἐκ νοημάτων καὶ ἐπιχειρημάτων
 συγκείμενον· οἷον· ὑποκείσθω ζήτημα τό· Φιλίππου

58 ἰδῶμεν Vind. om.

59 Vind. φησί.

συνεχῶς Χαιρώνειαν κατατρέχοντος γράφει Δημοσθένης
 διορύξαι τὸν Ἰσθμὸν, εἶτα πρὸς σύστασιν τούτου κε-
 φαλαίον τὸ δυνατόν, ὅτι ῥάδιον τὸ διορύξαι τὸν Ἰσθμὸν·
 ἐπιχειρήμα δέ ἐστι λόγος κατασκευαστικός τοῦ προτε-
 θέντος κεφαλαίου, ἐκ περιστάσεως ἔχων τὴν γένεσιν, οἷον 5
 ἵνα πρὸς κατασκευὴν τοῦ προτεθέντος κεφαλαίου ἐπα-
 γάγωμεν, ἐπιχειρήμα ἀπὸ τῆς περιστάσεως ἡγουν ἀπὸ
 τοῦ προσώπου, ἢ τοῦ τόπου ἢ τῶν ἄλλων· ἀπὸ μὲν τοῦ
 προσώπου, ὅτι ῥάδιον τοῖς Ἀθηναίοις τοῖς ἰσχυροῖς καὶ
 νεωτεροποιοῖς καὶ παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπαινουμένοις· ἀπὸ 10
 δὲ τοῦ τόπου, ὅτι γῆν διορύξομεν, τὸ δὲ γῆν διορύσσειν
 παιδιὰ· ἐργασία δέ ἐστι λόγος κατασκευαστικός τοῦ
 προτεθέντος ἐπιχειρήματος ἐκ παραβολῆς ἢ παρα-
 δείγματος ἔχον τὴν γένεσιν· ἐκ μὲν οὖν παρα-
 δείγματος, οἷον ἐπεὶ καὶ ὁ Πέρσης ποτὲ διώρυξε 15
 τὸν Ἀθῶν, ἐκ δὲ παραβολῆς, ὡς εἴ τις εἰπὼν δεῖν τοὺς
 γονέας τιμᾶν εἶτα ἐργασίας θήσει ἐκ παραβολῆς,
 καὶ γὰρ καὶ τῶν θηρίων ἐστὶν ἃ τοῦτο ποιεῖ· καὶ ταῦτα
 μὲν εἰσι τὰ τῆς ῥητορικῆς ὄργανα· τὰ δὲ τῆς διαλεκτικῆς
 ἢ τε ἐπαγωγὴ καὶ ὁ συλλογισμὸς, καὶ ὁ μὲν συλλογισμὸς 20
 ἐκ τῶν καθόλου τὰ μερικὰ πιστοῦται· ἢ δὲ ἐπαγωγὴ ἐκ
 τῶν μερικῶν τὰ καθόλου· εἰ μὲν γὰρ βουλόμενος ἀποδείξει
 τὸν Σωκράτην λογικὸν εἴπω ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, ὥστε
 λογικός ἐστι, συλλογισμὸν ποιῶ· ἐκ γὰρ τοῦ καθόλου τὸ
 μερικὸν ἐπιστωσάμην· εἰ δὲ τὸναντίου τὸν ἄνθρωπον 25
 βουλόμενος δεῖξαι λογικὸν ἐκ τίνος μερικοῦ τοῦτο πιστώ-
 σομαι, ἐπαγωγῇ χρῶμαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν· οἷον ὡς ἵνα
 οὕτως εἴπω, πᾶς ἄνθρωπος λογικός ἐστι, καὶ γὰρ ὁ Σωκρά-
 τής ἄνθρωπος ὢν λογικός ἐστι, καὶ οὐ τούτοις μόνον
 διαφέρει ἢ διαλεκτικῇ τῆς ῥητορικῆς, ἀλλὰ πρὸς τούτοις 30
 καὶ ὅτι ἢ μὲν κατὰ πεῦσιν μόνον ἢ ἐρώτησιν προσάγεται
 ἢ διαλεκτικῇ, ἢ δὲ κατὰ πάντα λόγου τρόπον τε καὶ
 ἰδέαν. Ὅ μέντοι Γεωμέτρης ὀρθῶς φησιν ἔχειν τὸν ὀρι-

σμόν, παρόσον ἡ διαλεκτικὴ οὐκ ἔστι δύναμις τοῦ περὶ
 ἑκαστον ἐνδεχομένου πιθανοῦ λόγου· τῶν γὰρ περὶ τὰ
 πολιτικὰ πιθανῶν λόγων ἀπορεῖ· μόνης γὰρ τῆς ῥητορ-
 κῆς ὕλῃ τὰ πολιτικὰ ζητήματα καὶ ἐνθυμήματα. Ἀλλ'
 5 ὁ μὲν παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀποδοθεὶς λόγος τῇ ῥητο-
 ρικῇ τοιοῦτος, καὶ αἱ κατ' αὐτοῦ φερόμεναι μέμφεις τοι-
 αῦται· ὀρίζεται δὲ πάλιν αὐτὴν Διονύσιος ὁ Θραξ· οὕτω·
 ῥητορικὴ ἐστὶ δύναμις τεχνικὴ διὰ λόγου ἐν πράγματι
 πολιτικῷ τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ οὗτος
 10 κακίζεται, διότι τέλος ἐν αὐτῷ ἀποδέδεται τῆς ῥητορικῆς,
 ὅπερ οὐκ αὐτῆς μόνης, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τινῶν, δεόν
 ὄν μήτε ἐνὸς πράγματος πολλὰ τέλη ἀποδίδοσθαι, μήτε
 πολλῶν ἐν· φαίνεται δὲ καὶ ὁ Ἑρμογένης ἐν τῇ ῥητορικῇ
 αὐτοῦ τέχνῃ οὕτως αὐτὴν ὀρίζομενος· ῥητορικὴ ἐστὶ τέχνη
 15 τις λυσιτελοῦσα καὶ ταῖς βουλαῖς καὶ τοῖς δικαστηρίοις
 καὶ πανταχοῦ· ὁ δὲ Γεωμέτρης οὕτως αὐτὴν ὥριστο ἐν
 τῇ εἰς τὸ παρὸν τοῦ Ἀφθονίου βιβλίῳ ἐξηγήσει· ῥητο-
 ρικὴ ἐστὶ λόγος περὶ τὸν λόγον· ὁ μὲντοι Γοργίας πει-
 θοῦς δημιουργόν·⁶⁰ εἶπεν αὐτὴν· ἀλλὰ καὶ οὗτος κακί-
 20 ζεται ὁ ὀρισμὸς κατὰ τὸ ὑπερβάλλον· οὐ μόνον γὰρ
 τῆς ῥητορικῆς ἐστὶ δηλωτικός, ἀλλὰ καὶ ἐτέρων πλειόνων,
 πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα ἐστὶ πειθοῦς δημιουργά, διὸ οὐδὲ
 ἀντιστρέφει· εἴ τι μὲν γὰρ ῥητορικὴ, τοῦτο καὶ πειθοῦς
 δημιουργός, οὐ μὴν εἴ τι πειθοῦς δημιουργός, τοῦτο καὶ
 25 ῥητορικὴ πάντως. Ἕτεροι δὲ οὕτως αὐτὴν ὀρίζονται·
 ῥητορικὴ ἐστὶ δύναμις εὐρετικὴ καὶ ἐρμηνευτικὴ μετὰ
 κόσμου τῶν ἐνδεχομένων πιθανῶν ἐν πράγματι πολι-
 τικῷ, τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν, τὴν μὲν δύναμιν ἀντὶ
 γένους παραλαμβάνοντες· τῶν ἐμμέσων γὰρ τὸ ὄνομα
 30 καὶ βλάβη καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ χρωμένων ἡμῶν αὐτῷ· τὸ δὲ
 ἐφευρετικὴ καὶ ἐρμηνευτικὴ ὡς διαφορὰς ἰδίας τοῦ ῥήτο-

60 Vind. δημιουργεῖν. Laur. δημιουργόν.

ρος· τούτοις γὰρ ἴδιον εὐρεῖν τὰ ῥηθυσόμενα, καὶ ὡς
 δεόν εἰπεῖν· τὸ δὲ μετὰ κόσμον διὰ τὸ τῆς φράσεως
 κάλλος, ὃ καὶ αὐτὸ παρὰ τοῦ ῥήτορος ἀπαιτοῦμεν· τὸ
 δὲ ἐν πράγματι πολιτικῷ προστίθεται διὰ τὸ περὶ τὰ
 τοιαῦτα τὸν ῥητορεύοντα καταγίνεσθαι· τὸ δὲ τέλος δ
 ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν κακίζεται, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἰρήκα-
 μεν. Ἀμεινον οὖν τῶν λοιπῶν δοκοῦσιν ὀρίσασθαι τὴν
 ῥητορικὴν οἱ οὕτως αὐτὴν ὀρισάμενοι· ῥητορικὴ ⁶¹ ἐστὶ
 τέχνη περὶ λόγου δύναμιν ἐν πράγματι πολιτικῷ τέλος
 ἔχουσα τὸ πιθανῶς εἰπεῖν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον· ἀλλ' 10
 ἐπειδὴ πᾶς ὀρισμὸς ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν
 σύγκειται, ἴδωμεν, ποία μὲν λέξεις ἀντὶ γένους παρεβ-
 ληπται, ποία ⁶² δὲ ἀντὶ συστατικῶν διαφορῶν. Ἀλλὰ
 πρὸ τούτου ζητητέον, πῶς ἔρηται, πάντα ὀρισμὸν ⁶³
 ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν συγκείσθαι, ὅπου 15
 καὶ ἐξ ὑποκειμένου καὶ τέλους εἰσὶ τινες, ⁶⁴ καὶ ἐξ ὕλης
 καὶ εἰδους, καὶ ἄλλων τινῶν· ⁶⁵ καὶ φαιμέν ὅτι καὶ αὐτοὶ
 δυνάμει ἐκ γένους καὶ διαφορῶν εἰσὶ· τὰ γὰρ ὑποκεί-
 μενα τῇ ναυπηγικῇ ξύλα γένος αὐτῆς εἰσὶν· οὐ μόνη ⁶⁶
 γὰρ αὐτῇ ὑπόκειται, ἀλλὰ καὶ τῇ τεκτονικῇ καὶ δρυτο- 20
 μικῇ· καὶ ἡ ὕλη δὲ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον γένους τάξιν
 ἔχει· ⁶⁷ τὸ δὲ τέλος ⁶⁸ καὶ τὸ εἶδος τὸν τῶν διαφορῶν
 σώζουσι λόγον. Ἰδωμεν οὖν λοιπὸν καὶ τῶν ἐν τῷ προ-
 τεθέντι τῆς ῥητορικῆς ὀρισμῷ λέξεων, ποία ⁶⁹ μὲν ἀντὶ

61 Ambr. 2. Matr. omissis reliquis definitionibus hanc ita pro-
 ferunt ἀλλ' ὅγε κυρίως ὀρισμὸς τῆς ῥητ. οὗτός ἐστι· ῥητορικὴ ἐστὶ κ. τ. λ.
 vide supra p. 97. 62 Matr. Ambr. 2. ποῖαι — διαφορῶν σύγκειται.
 63 πάντα ὀρισμὸν ex Ambr. 2. Matr. recepi. Wind. x om. 64
 Matr. ἐστὶ τινές δὲ καί. 65 τινῶν ex Laur. Matr. Ambr. 2.
 recepi. 66 Matr. μόνον. mox Ambr. 2. Matr. ὑπόκειται.
 67 Matr. ἐπέχει. 68 Ambr. 2. τὸ δὲ καὶ τὸ εἶδος καὶ τέλος
 τὸν τῶν διαφορῶν ἀποσώζουσι λόγον. Matr. τὸ δὲ τί μοι καὶ τὸ
 εἶδος τὸν τῶν διαφορῶν ἀποσώζουσι λόγον. 69 Ambr. 2. his

γένους κεῖται, ποῖα δὲ ἀντὶ τῶν διαφορῶν. Κεῖται τοίνυν τὸ μὲν τέχνη ὄνομα ἀντὶ γένους· εἰ γὰρ γένος ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἶδει, ἐν τῷ τί ἐστὶ κατηγορούμενον, ὡς ὁ ⁷⁰ Ἀριστοτέλης πρῶτος ⁷¹ ἐν τοῖς
 5 τοπικοῖς καὶ ἀπὸ ἐκείνου ὁ ⁷² Πορφύριος ὁ Φοῖνιξ ἐν τε ἄλλοις καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἐδίδαξαν, ⁷³ εὐδην ὅτι καὶ τὸ τέχνη ὄνομα ἀντὶ γένους ἐστίν· εἶγε γραμματικῆς καὶ ῥητορικῆς καὶ τεκτονικῆς καὶ ἰατρικῆς καὶ ⁷⁴ ἄλλων πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἶδει κατηγορεῖται
 10 ἐν τῷ διὰ τοῦ τί ἐστὶ προφέρεσθαι τὴν ἐρώτησιν. Καὶ αὕτη μὲν, ὡς ἔφαμεν, ⁷⁵ ἡ λέξις ἀντὶ γένους παρείληπται, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀντὶ διαφορῶν, χωρίζουσαι τὸ ὀριστὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων τεχνῶν, καὶ ⁷⁶ περιορίζουσαι τὴν αὐτοῦ ιδιότητα. Παρείληπται τοίνυν τὸ μὲν περὶ λόγου δύνα-
 15 μιν, πρὸς τὸ χωρισθῆναι τὴν ῥητορικὴν ἀπὸ τῆς τεκτονικῆς καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ⁷⁷ τῶν πρακτικῶν, ἔτι δὲ καὶ ⁷⁸ πρὸς τὸ δηλωθῆναι, ὅτι ἡ ῥητορικὴ πρᾶγμα ἐστὶν ἔμμεσον, καὶ ⁷⁹ ᾧ ἔξεστι καὶ καλῶς καὶ κακῶς

ποῖαι. Matr. ποῖα omisso μὲν. tum ποῖαι δὲ ἀντὶ συστατικῶν διαφορῶν. 70 ὁ ex Ambr. 2. recepi. 71 Ambr. 2. πρῶτον. Matr. καὶ Ἀριστοτέλης πρῶτον. omisso ὡς. 72 ὁ Vind. om. Est in Ambr. Matr. — Sq. ὁ Matr. om. 73 Matr. ἐδίδαξαν. 74 καὶ ante ἄλλων et διαφερόντων ex Ambr. 2. Matr. recepi. 75 Ambr. 2. Matr. ἀντὶ γένους, ὡς ἔφαμεν, ἡ λέξις παρείληπται. 76 καὶ Ambr. 2. om. 77 Ambr. 2. Matr. ἄλλων πρακτικῶν τεχνῶν. 78 καὶ Matr. om. 79 Matr. καὶ ἔξεστι τινι καλῶς. Cfr. cum his scholion in Ambros. C. 257. et M. 24. ad marginem prolegomenorum quorundam (inc. ῥητορικὴ ἐστὶ δύναμις τεχνικὴ πιθανοῦ λόγου) adjectum. Δύναμις ἐστὶ πρᾶγμα ἐν μεσότητι, ᾧ ἔξεστι καὶ καλῶς καὶ κακῶς χρῆσασθαι, οἷον πλοῦτος, ἰσχύς, μάχαιρα. πρώτοις γὰρ χρῆσαιτό τις καὶ καλῶς καὶ πρὸς τὰ ἐναντία· τοίνυν καὶ τὴν ῥητορικὴν διὰ τοῦτο ἐκάλεισαν δύναμιν, ἐπειδὴ χρῆσταιτ' ἂν τις αὐτῇ καὶ πρὸς τὰ καλὰ καὶ πρὸς τὰ μὴ τοιαῦτα.

χρήσασθαι τοιοῦτον ⁸⁰ γὰρ ἡ δύναμις· διὰ τοι τοῦτο ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ μάχαιρα δυνάμεις ⁸¹ λέγονται· ἔξῃστι γὰρ ⁸² αὐτοῖς καὶ καλῶς καὶ κακῶς χρήσασθαι· ἡ δὲ ῥητορικὴ δύναμις ἐστὶν ἐπειδὴ κέχρηται τῷ ψεύδει καὶ τῇ ἀληθείᾳ, καὶ καταγίνεται περὶ τὰ πιθανὰ, τουτέστι περὶ τὰ πείθοντα καὶ μὴ πείθοντα· ἐπεὶ οὖν ἡ γραμματικὴ, ἔτι δὲ καὶ ἡ διαλεκτικὴ τοιαῦται, τέχναι γὰρ ⁸³ λογικαὶ καὶ αὐταὶ ⁸⁴, προσετέθη τό· „ἐν πράγματι πολιτικῷ·“ ⁸⁵ ἡ γὰρ γραμματικὴ οὐ περὶ τὰ πολιτικὰ, ἀλλὰ περὶ τόνους ⁸⁶ καὶ πνεύματα καὶ στιγ- ¹⁰ μὰς καὶ τὰ ⁸⁶ τοιαῦτα καταγίνεται· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ διαλεκτικὴ, εἰ καὶ περὶ ⁸⁷ πάντων τῶν προτεθέντων ἐπιχειρεῖ, οἷον περὶ μουσικῶν, περὶ γεωμετρικῶν, ἔτι γε μὴν περὶ ἱατρικῶν, φυσικῶν τε καὶ ἡθικῶν καὶ λογικῶν, ὅμως ὁ μὲν διαλεκτικὸς ⁸⁸ περὶ πᾶσαν ὕλην ὁμοίως τῇ δυνάμει ¹⁵ χρηται, ὁ δὲ ῥητορικὸς εἰ καὶ αὐτὸς περὶ τῶν προτεθέντων λέγει, εἴτε ἱατρικά· εἰσιν, ⁸⁹ εἴτε φιλόσοφα, εἴτε μουσικά, ὅμως ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περὶ τῶν πολιτικῶν διαλαμβάνει· τὸ δὲ πιθανῶς ⁹⁰ εἰπεῖν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἐκ τοῦ τέλους παρέληπται· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τέλος τῆς ²⁰ ῥητορικῆς τὸ πιθανῶς λέγειν ⁹¹ κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον. Τινὲς μέντοι τινὰ τῶν ἐν τῷ ὀρισμῷ κειμένων ἀνατρέπειν πειρῶνται, ὧν εἰ δοκεῖ τοὺς λόγους ἐπισκεψώμεθα. Ἐν

80 Matr. τοιοῦτο. 81 Matr. δύναμις. 82 Vind. καὶ, Matr. γάρ. 83 Vind. καὶ, Ambr. 2. Matr. γάρ. 84 Matr. αὐταί. 85 Ambr. 2. πνεύματα καὶ τόνους. 86 καὶ τὰ Ambr. 2. om. 87 Ambr. 2. περὶ om. 88 Ambr. 2. ὁμοίως ἢ μὲν διαλεκτικὴ. Matr. ὅμως ὁ διαλεκτικὸς μὲν. 89 Matr. ἐστίν. 90 Matr. πιθανῶς h. l. et v. 21. 91 Ambr. 2. Matr. εἰπεῖν. Post ἐνδεχόμενον hi Codd. plura folia omittunt, usque ad: ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν μὲν, περὶ τοῦ εἰ ἐστὶ ῥητορικὴ, ζήτησιν etc.

πρώτοις μὲν οὖν πρὸς τὴν ἀντὶ γένους ἐν τῷ ὀρισμῷ λέ-
 ξιν κειμένην ἐνιστάμενοί φασιν, μὴ εἶναι τέχνην τὴν ῥη-
 τορικὴν, ἀλλ' ἐπιστήμην ἢ ἐμπειρίαν· ἴδωμεν δὲ πρῶτον
 τὴν διαφορὰν τῆς τέχνης, ἣν ἔχει πρὸς τὴν ἐπιστήμην
 5 καὶ ἐμπειρίαν διὰ τινος διαίρεσεως. Ἡ γνῶσις ἢ καθό-
 λου ἐστὶν ἢ μερικὴ, καὶ εἰ μὲν μερικὴ, ποιεῖ τὴν πει-
 ραν, πείρα γάρ ἐστιν ἐνὸς καὶ μερικοῦ πράγματος γνῶ-
 σις, ὡς ἵνα γινώσκῃ τις, ὅτι ἡ ἀψινθία κεφαλαλγίαν ἰά-
 ται· εἰ δὲ καθόλου, ἢ μετὰ λόγου, ἢ ἄνευ λόγου· καὶ
 10 εἰ μὲν ἄνευ λόγου, ἐμπειρία ἐστὶ, καθόλου γάρ· καὶ ἀλό-
 γως ἔχει τὴν τῶν πολλῶν γνῶσιν, οἷον ὡς ἵνα γινώσκῃ
 τις ἀπὸ παρατηρήσεως γράφειν ὀρθῶς, μὴ μέντοι καὶ
 κανόνας καὶ ὅρους ἀποδιδόναι· εἰ δὲ μετὰ λόγου, ἢ
 πταιστὴ ἢ ἄπταιστος, καὶ εἰ μὲν πταιστὴ, ποιεῖ τὴν
 15 τέχνην, ὡς ἐστὶν ἡ ἰατρικὴ, αὕτη γὰρ καὶ καθόλου τὴν
 γνῶσιν ἔχει καὶ μετὰ λόγου· ἀλλ' ἐπειδὴ πταιστὴ ἐστίν,
 οὐχὶ καθ' ἑαυτὴν, οὐδὲ κατὰ τοὺς μεθοδικοὺς ἢ θεω-
 ρητικοὺς λόγους, ἀλλὰ διὰ τὸ περὶ ὕλην τινὰ φθαρτὴν
 καὶ ἀλλοιωτὴν καταγίνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ αἰ τοῦ
 20 σκοποῦ καὶ τοῦ τέλους ἐπιτυγχάνειν, οἷον τῆς ὑγείας, ἀπο-
 τυγχάνει γὰρ ἐστὶν ὅτε ταύτης, διὰ τοῦτο τέχνη λέγεται εἶναι,
 καὶ οὐκ ἐπιστήμη· εἰ δὲ ἄπταιστος, ποιεῖ τὴν ἐπιστήμην·
 ἡ μὲν γὰρ τέχνη τρεπτά ἔχουσα τὰ ὑποκείμενα πρά-
 γματα καὶ παρὰ τοῦτο καὶ σφαλερὰ, ἐστὶν ὅτε ἀποτυγ-
 25 χάνει τοῦ σκοποῦ, καὶ παρὰ τοῦτο πταιστὴ λέγεται εἶ-
 ναι· ἡ δὲ ἐπιστήμη ἄτρεπτα καὶ ἀναλλοιώτα ἔχουσα
 ἄπταιστός ἐστιν· εἰ γὰρ καὶ οἱ ἐπιστήμονες ἐστὶν ὅτε
 σφάλλονται, οὐ παρὰ τὴν ἐπιστήμην τοῦτο πάσχουσιν,
 ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκείαν ἀφύϊαν ἢ ἀμαθίαν, ἢ καὶ διὰ τὸ
 30 τῆς ἐπιστήμης μέγεθος, οἱ δὲ τεχνῖται οὐ διὰ ταῦτα
 μόνα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τῶν ὑποκειμένων ἀδηλότητα
 σφάλουσιν ἂν. Ὅρίζονται δὲ τὴν μὲν ἐπιστήμην γνῶσιν
 ἄπταιστον· τὴν μὲν γνῶσιν ἀντὶ γένους λαμβάνοντες,

τὸ δὲ ἄπταιστος ὡς ἰδικὴν διαφορὰν· μόνη γὰρ ἡ ἐπιστήμη ἔχει τὸ ἄπταιστον, καὶ τὸ αἰεὶ τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν γινώσκειν· οἷον ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη οὐσα αἰεὶ γινώσκει περὶ τοῦ καθόλου ἀνθρώπου, ὅτι ζῶν ἐστι λογικόν, θνητόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, καὶ οὐδέ- 5 ποτε σφάλλεται τῆς καταλήψεως διὰ τὸ ἀτρεπτον εἶναι τὸ ὑποκείμενον. Τὴν δὲ τέχνην ὀρίζονται οὕτως· τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐγκαταλήψεων ἐγγεγυμνασμένων πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ· ἴδιον δὲ ταύτης λέγουσι τὰ πάντα μετὰ λόγου γινώσκουσιν ἐστὶν ὅτε τοῦ 10 οἰκείου σκοποῦ καὶ τοῦ τέλους ἀποτυγχάνειν· καὶ σφάλλεσθαι διὰ τὴν τῶν ὑποκειμένων ἀδηλόγητα· Τὴν δὲ ἐμπειρίαν βούλονται εἶναι τριβὴν ἄλογον ἐκ παρατηρήσεως γινομένην· ἴδιον δὲ αὐτῆς τὸ μηδὲν μετὰ λόγου γινώσκειν, ἀλλ' ἀπὸ παρατηρήσεως μόνης· καὶ τοῦτό ἐστιν, 15 ὥστιν τέχνης ἐμπειρία διαφέρει, ἐπεὶ κατὰ τὰ ἄλλα διαφερόντως αὐτῇ κοινωνεῖ οἷον κατὰ τὴν ὕλην καὶ κατὰ τὰ ὄργανα καὶ τὰ τέλη· οἷον ἐπὶ τοῦ λογικοῦ ἱατροῦ καὶ ἐμπειρικοῦ· ὕλη μὲν γὰρ ἀμφοτέροις τὰ ἀνθρώπινα σώματα, ὄργανα δὲ τὰ δι' ὧν ἐκάτερος ἐνεργεῖ, τέλος ἡ 20 ὑγεία. Ἐπειδὴ τοίνυν, τί διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐπιστήμη καὶ τέχνη καὶ ἐμπειρία, εἵπομεν, ἴδωμεν καὶ τίσι χρωῶνται λόγοις οἱ λέγοντες αὐτὴν ἐμπειρίαν, καὶ διὰ τίνων τὴν νικῶσαν ἀποφέρονται κατ' ἀμφοτέρων οἱ τέχνην αὐτὴν εἶναι τιθέμενοι. Οἱ μὲν οὖν λέγοντες αὐτὴν ἐπιστήμην 25 φασίν, ὅτι ἴδιον τῆς ἐπιστήμης τὸ περὶ τῶν ὄντων ὡς ὄντων διαλέγεσθαι, οἷον ἡλίου ὑπὲρ γῆν ὕψος ὅσον πρὸς ἡμᾶς ἡμέρα ἐστίν· ἀλλὰ καὶ ἡ ῥητορικὴ τοῦτο ποιεῖ· ἰδοὺ γὰρ Φιλίππου πολεμοῦντος τοῖς Ὀλυνθίοις, ὡς περὶ ὄντων διαλέγεται Δημοσθένης· πρὸς τούτοις ἴδιον τῆς 30 ἐπιστήμης τὸ τῶν καθόλου φροντίζειν, ἀλλὰ καὶ ἡ ῥητορικὴ τούτων ἀντέχεται, ἰδοὺ γὰρ καθόλου στοχασμὸν καὶ ὅρον διδάσκει ἡμᾶς, καὶ καθολικοὺς τρόπους προσι-

μίλων καὶ γενικὰς ἰδέας· φαμὲν οὖν ἡμεῖς πρὸς μὲν τὸ
 πρῶτον αὐτῶν ἐπιχείρημα, ὅτι εἰ καὶ ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ
 ῥητορικὴ περὶ τῶν ὄντων ὥς ὄντων διαλέγεται, καὶ οὐ
 πταίει, ἡ δὲ ῥητορικὴ οὐ μόνον οὐ λέγει τὰ αὐτὰ περὶ
 5 τῶν αὐτῶν αἰεὶ, καὶ γὰρ οὐ μόνον ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ
 ἑαυτοὺς ἔσθ' ὅτε ἀνατρέπουσι, ποτὲ μὲν ἐν τῇ αὐτῇ ὑπο-
 θέσει τὸν κατήγορον μελετῶντες· ποτὲ δὲ τὸν φεύγοντα,
 καὶ μέμψιν ἡγοῦνται τὸ λέγειν ἐνθύμημα ὑφ' ἐτέρου
 ῥηθὲν, ἢ τῷ αὐτῷ δις χρήσασθαι, οὐ μόνον δὲ οὐ κα-
 10 τορθοῖ, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ σφάλλεται καὶ ἀποτυγχάνει
 τοῦ οἰκείου σκοποῦ· οἷον τοῦ πείσαι· ⁹² πρὸς δὲ δεύτε-
 ρον ἐπιχείρημα τῶν λεγόντων τὴν ῥητορικὴν ἐπιστήμην
 φαμὲν, ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰαν περὶ καθόλου στο-
 χασμοῦ καὶ ὅρου διδάσκη ⁹³ ἡ ῥητορικὴ· πᾶσα γὰρ τέχνη
 15 τοὺς μὲν κανόνας ἔχει καθολικοὺς, τὰ δὲ ἀποτελέσματα
 μερικά. ὡσαύτως οὖν καὶ ῥητορικὴ τέχνη οὔσα τὸν περὶ
 στοχασμοῦ λόγον ἔχει καθολικόν, τὸν δὲ κατ' Αἰσχίνου
 ἢ κατὰ Τιμάρχου μερικοὺς ὥς ἀποτελέσματα· ἔτι πρὸς
 αὐτοὺς κακεῖνο λεγόμεν, ὅτι ἡ μὲν ἐπιστήμη ἄτρεπτα,
 20 ὡς δέδεικται, ἔχει τὰ ὑποκείμενα, ἡ δὲ ῥητορικὴ τρεπτά·
 εἶγε καὶ ψυχὰς ἔχει ὑποκειμένας πολλὰς ἐχούσας τὰς
 καθ' ὧραν ἀγχιστράφους μεταβολὰς, ἔτι καὶ ὅτι ὦν οἱ
 ὄροι διάφοροι καὶ αὐτὰ διάφορα. Ἔστι δὲ ἐπιστήμης
 μὲν ὁρισμὸς γνῶσις ἁπταιστος· ῥητορικῆς δὲ, τέχνη
 25 περὶ λόγου δύναμιν ἐν πράγματι πολιτικῷ τέλος ἔχουσα
 τὸ πιθανῶς εἰπεῖν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον. Ἄλλ' αὕτη ἡ
 ἀπόδειξις οὐκ ἔστιν ἰσχυρά· τὸ γὰρ ζητούμενον ὡς ὁμο-
 λογούμενον καὶ αὐτὴ λαμβάνει· ζητουμένου γὰρ, εἰ ἄρα
 τέχνη ἔστιν ἡ ῥητορικὴ ἢ ἐπιστήμη, αὕτη τὸ ζητούμενον
 30 ὡς ὁμολογούμενον λαβοῦσα καὶ τέχνην αὐτὴν περὶ λόγου
 δύναμιν εἰποῦσα ἐκ τούτου δείκνυσιν τέχνην τὴν ῥητορι-

92 Vind. πείσαι.

93 Vind. διδάσκη.

κὴν. ἰστέον δὲ ὡς ἐπιστήμην ἐνταῦθα τὴν ἀντιδιαστελλομένην τῇ τέχνῃ λαμβάνουσιν, οὐ τὴν ἑτέραν, ἣτις κοινῶς ἐπὶ πάσης τέχνης καὶ ἐπιστήμης λαμβάνεται· καὶ οὕτω μὲν ἐλέγχονται οἱ ἐπιστήμην τὴν ῥητορικὴν εἶναι βουλόμενοι· οἱ μὲντοι ἐμπειρίαν αὐτὴν εἶναι λέγοντες 5 φασίν, ⁹⁴ ὅτι ἴδιον τῆς ἐμπειρίας ἢ τοῦ λόγου ἦγουν τῆς αἰτίας ἀπορία· ἀλλὰ καὶ τῆς ῥητορικῆς τοῦτο φασίν ἴδιον· οὐ γὰρ δύναται φυσικὸν τινα λόγον εἰπεῖν ὁ ῥήτωρ, πόθεν οἱ δικασταὶ χαίρουσιν τοῖς προσιμίοις, ἢ ἄλλῳ τινὶ, ἄλλως τε δὲ καὶ πολλοὺς, φασίν, ⁹⁵ ἔχοι- 10 μεν ἂν δεῖξαι ἀπὸ τῆς παρατηρήσεως τῶν γραφέντων τοῖς παλαιοῖς ῥήτορι λόγων, λόγους μὲν ποιοῦντας καὶ αὐτοὺς ῥητορικοὺς καὶ μεθόδους ἔχοντας, μὴ ἔχοντας δὲ εἰπεῖν αἰτίας τῶν μεθόδων· φασὲν οὖν καὶ πρὸς τούτους, πρὸς μὲν τὸν πρῶτον αὐτῶν λόγον, ὅτι οἱ 15 πάντας ⁹⁶ τοὺς μὴ δυναμένους φυσικὸν λόγον ἀποδοῦναι τοῦ προκειμένου πράγματος, τούτους καὶ ἐμπειρίαν μόνην ἔχειν λέγομεν, οὐχὶ δὲ ⁹⁷ καὶ τέχνην καὶ ἐπιστήμην, ἀλλὰ τοὺς ἀπλῶς λόγον ἦγουν αἰτιάων ἔχοντας ἀποδιδόναι· τὸ γὰρ περὶ τῶν φύσεων τῶν πραγμάτων φιλο- 20 σοφεῖν τοῦ φυσικοῦ ἂν εἴη δῆπουθεν φιλοσόφου· ἐπειδὴ μηδεμίᾳ τέχνῃ ἢ ἐπιστήμῃ ἑαυτὴν δύναται συνορᾶν· αὐτίκα γοῦν ὁ γραμματικὸς, ὅτι μὲν διὰ τῶνδε γραπτέον, γινώσκει, πότερον δὲ δεῖ τόδε γράψαι ἢ μὴ, οὐκ οἶδε· ῥητορικῆς γὰρ ἂν εἴη τοῦτο πάλιν δεόμενον· οὕτως 25 οὖν καὶ ῥητορικῇ, ὅτι μὲν συμφέρει τῷ ῥητορεύοντι τὸ προσιμιάσασθαι οἶδε, τίνος δὲ χάριν οἱ ἀκροαταὶ τοῖς προσιμίοις χαίρουσιν, οὐκ αὐτῆς, ἀλλὰ τοῦ φυσικοῦ ἐστὶν εἰπεῖν φιλοσόφου· πρὸς δὲ τὸν δεῦτερον αὐτῶν λόγον φασὲν, ὅτι ἄλλ' οὐδ' ἡμεῖς ἐκείνους λέγομεν ἔχειν 30

94 Laur. Vind. φησίν.

95 Vind. φησίν.

96 Vind.

πάντες. Laur. πάντας.

97 δὲ Vind. om. Laur. habet.

τέχνην τὴν ῥητορικὴν, τοὺς ἐκ ψιλῆς παρατηρήσεως τῶν ῥητορικῶν λόγων λόγους ποιοῦντας ῥητορικούς· οὐδ' ἂν εἴπομεν τὴν ἐνουῶσαν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν γνῶσιν τῶν ῥητορικῶν παρατηρημάτων τέχνην λογικὴν, ἀλλ' ἐμπει-
 5 ρίαν. τοὺς μέντοι τοὺς κανόνας ἀποδιδόντας τῶν γρα-
 φομένων, ἐκείνους λέγουεν ἔχειν τέχνην ῥητορικὴν, καὶ
 τὴν ἐνουῶσαν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν γνῶσιν τῶν ῥητορικῶν
 μεθ' αὐτῶν, τέχνην εἶναι ἀποφαινόμεθα· οὕτω μὲν οὖν
 καὶ διὰ τούτων ἐλέγχουσιν οἱ τέχνην τὴν ῥητορικὴν τι-
 10 θέμενοι τοὺς ἐπιστήμην καὶ ἐμπειρίαν αὐτὴν εἶναι βου-
 λομένους· ἴδωμεν δὲ εἰ δοκεῖ καὶ τὰ τοῦ Πλάτωνος, ὅς
 καὶ αὐτὸς ἐξευτελίζων τὴν ῥητορικὴν πολιτικῆς ἔφη ταύ-
 την μορίου εἶδωλον· καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ὠρμήθη καὶ
 αὐτὸς διασύρει τὴν ῥητορικὴν, καὶ πόθεν ἐλέγχεται καὶ
 15 ταύτῃ μεμφόμενος. ἀλλὰ πρὸ 98 πάντων αὐταῖς λέξεσι
 τὰ τοῦ Πλάτωνος παραθήσομεν, ὡς ἂν εὐσύνοπτον ἡ-
 μῖν ἐνθὲνδε γένηται τὸ λεγόμενον.

ἘΚ ΤΟΥ ΓΟΡΓΙΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ. 1

„Δοκεῖ τοίνυν, ὦ Γοργία, εἶναι τι ἐπιτήδευμα τε-
 20 χνικόν² μὲν οὐ, ψυχῆς δὲ στοχαστικῆς καὶ ἀνδρείας καὶ
 γύσει δεινῆς προσομιλεῖν τοῖς ἀνθρώποις, καλῶ δὲ ἐγὼ
 αὐτῶν τὸ κεφάλαιον κολακεῖαν. Ταύτης μοι δοκεῖ τῆς
 ἐπιτηδεύσεως πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα μόρια εἶναι, ἐν δὲ καὶ
 ὁψοποιητικὴ, ὃ δοκεῖ μὲν εἶναι τέχνη, ὡς δ' ὁ ἐμὸς λό-
 25 γος, οὐκ ἔστι τέχνη, ἀλλ' ἐμπειρία καὶ τριβή. Ταύτης
 μόριον καὶ τὴν ῥητορικὴν καλῶ, καὶ τὴν γε κομωτικὴν
 καὶ τὴν σοφιστικὴν, τέτταρα ἐπὶ τέτταρσι πράγμασιν.
 Εἰ οὖν βούλεται Πῶλος ὁδε πυνθάνεσθαι, πυνθανέ-
 σθω·

98 Vind. πρόσ. 1 p. 463. A. Nonnulla ex Platone correxi.

2 Vind. τεχνικόν, οὐ ψυχικῆς στοχαστ.

σθω. οὐ γάρ πω πέπυσται, ὁποῖον φημι ἐγὼ τῆς κο-
λακείας μόριον εἶναι τὴν ῥητορικὴν, ἀλλ' αὐτὸν λέληθα
οὐπω ἀποκρινόμενος· ὁ δὲ ἐπανερωτᾷ, εἰ οὐ καλὸν ἡ-
γοῦμαι τὴν ῥητορικὴν, πρὶν ἂν πρῶτον ἀποκρίνωμαι
ὅτι ἐστίν· οὐ γάρ δίκαιον, ὧ Πῶλε, ἀλλ' εἶπερ βούλει 5
πυνθάνεσθαι, ἐρώτα, ὁποῖον μόριον τῆς κολακείας φημί
τὴν ῥητορικὴν. Πῶλος· ἐρωτῶ οὖν καὶ ἀποκρίναι, ὁποῖον
μόριον. ἄρ' οὖν ἂν μάθῃς³ ἀποκρινόμενον; ἔστι γάρ
ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἰδῶλον. Πῶλος· τί οὖν;
καλὸν ἢ αἰσχρὸν λέγεις αὐτὴν εἶναι; Σωκράτης· αἰσχρὸν 10
ἔγωγε, τὰ γὰρ κακὰ αἰσχροῦ καλῶ. Γοργίας· μὰ τὸν
Δία, ὧ Σωκράτες, ἀλλ' ἔγωγε οὐδ' αὐτὸς ξυνίημι ὃ λέ-
γεις. Σωκράτης· εἰκότως γε, ὧ Γοργία. οὐδὲν γάρ πω
σαφές λέγω. Πῶλος δὲ ὅδε νέος ἐστὶ καὶ ὀξύς. Γορ-
γίας· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἔα. ἐμοὶ δὲ εἰπέ,⁴ πῶς λέγεις πο- 15
λιτικῆς μορίου εἰδῶλον τὴν ῥητορικὴν. Σωκράτης· ἀλλ'
ἐγὼ πειράσομαι φράσαι, ὃ γέ μοι φαίνεται εἶναι ῥητο-
ρικὴ. εἰ δὲ μὴ τυγχάνει ὃν τοῦτο, Πῶλος ὅδε ἐλέγξει.
σῶμά που καλεῖς τι καὶ ψυχὴν; Γοργίας· πῶς γάρ οὔ;
καὶ τούτων οἶμι τινὰ εἶναι ἑκατέρου εὐεξίαν; Γοργίας· 20
ἔγωγε. Σωκράτης· τί δέ; δοκοῦσαν μὲν εὐεξίαν, οὔσαν
δὲ οὔ; οἷον τοιόνδε λέγω· πολλοὶ δοκοῦσιν εὖ ἔχειν τὰ
σώματα, οὓς⁵ οὐκ ἂν ῥαδίως αἰσθοιτό τις, ὥς οὐκ εὖ ἔ-
χουσιν, ἄλλος⁶ ἢ ἰατρός τε καὶ τῶν γυμναστικῶν τις.
Γοργίας· ἀληθῆ λέγεις. Σωκράτης·⁷ τὸ τοιοῦτον λέγω 25
καὶ ἐν σώματι εἶναι, ὃ καὶ ἐν ψυχῇ, ὃ ποιεῖ μὲν εὖ ἔχειν
τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ἔχει δὲ οὐδὲν μᾶλλον. φέρε δὲ
σοι ἔαν δύνωμαι σαφέστερον ἐπιδείξω, ὃ λέγω. δυοῖν ὄν-
των πραγμάτων δύο τέχνας λέγω· τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ
ψυχῇ πολιτικὴν καλῶ, τὴν δὲ ἐπὶ τῷ σώματι μίαν μὲν 30

3 Vind. ἄρ' οὖν μάθης.

4 εἰπέ Laur. εἰ περὶ Vind.

5 Vind. ὥς.

6 Vind. ἀλλ' ᾗ.

7 Σωκρ. Vind. om.

οὕτως ὀνομάσαι οὐκ ἔχω σοι. μιᾶς δὲ οὔσης τῆς τοῦ σώ-
ματος θεραπείας δύο μόρια λέγω, τὴν μὲν γυμναστι-
κὴν, τὴν δὲ ἰατρικὴν. τῆς δὲ πολιτικῆς ἀντίστροφον μὲν
τῇ γυμναστικῇ τὴν νομοθετικὴν, ἀντίστροφον δὲ τῇ ἰα-
5 τρικῇ τὴν δικαστικὴν. ἐπικοινωνοῦσι δὲ ἀλλήλαις, ἅτε
περὶ τὸ αὐτὸ οὔσα ἑκατέρω τούτων, ἢ τε ἰατρικὴ τῇ
γυμναστικῇ, καὶ ἢ δικαστικὴ τῇ νομοθετικῇ· ὅμως δὲ
διαφέρουσιν ἀλλήλων. τεττάρων δὲ τούτων⁸ οὐσῶν, καὶ
αἱ πρὸς τὸ βέλτιον θεραπευουσῶν, τῶν μὲν τὸ σῶμα,
10 τῶν δὲ τὴν ψυχὴν, ἢ κολακευτικὴ αἰσθημένη, οὐ γνῶσα
λέγω, ἀλλὰ στοχασαμένη, τέτραχα ἑαυτὴν διανείμασα,
ὑποδύσα ἕκαστον τῶν μορίων προσποιεῖται εἶναι τοιοῦτον
ὅπερ ὑπέδν. καὶ τοῦ μὲν βελτίστου οὐδὲν φροντίζει, τῷ
δὲ ἡδίστῳ θηρεύει τὴν ἄνοιαν καὶ ἐξαπατᾷ· ὥστε δοκεῖν
15 πλείστου⁹ ἀξίαν εἶναι. ὑπὸ μὲν οὖν τὴν ἰατρικὴν ἢ ὀψο-
ποιητικὴ ὑποδέδυκε, καὶ προσποιεῖται τὰ βέλτιστα σιτία
σώματι εἰδέναι, κολακείαν μὲν οὖν αὐτὴν καλῶ καὶ αἰ-
σχρόν φημι τὸ τοιοῦτον εἶναι, ὃ Πῶλε. τοῦτο γὰρ πρὸς
σὲ λέγω, ὅτι τοῦ ἡδέος στοχάζεται ἄνευ τοῦ βελτίστου·
20 τέχνην δὲ αὐτὴν οὐ φημι εἶναι ἀλλ' ἐμπειρίαν, ὅτι οὐκ
ἔχει λόγον οὐδένα ὧν προσφέρει, ὅποια ἄλλα τὴν φύσιν
ἐστίν, ὥστε τὴν αἰτίαν ἑκάστου μὴ ἔχειν εἰπεῖν· ἐγὼ δὲ
τέχνην οὐ καλῶ, ὃ ἂν ᾗ ἄλογον πρᾶγμα. Τούτων δὲ
πέρι, εἰ ἀμφισβητεῖς, ἐθέλω ὑποσχεῖν λόγον· τῇ μὲν
25 οὖν ἰατρικῇ, ὥπερ λέγω, ἢ ὀψοποιητικὴ κολακεία ὑπό-
κειται, τῇ δὲ γυμναστικῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἢ κομ-
μωτικὴ, κακοῦργος καὶ ἀπατηλὴ καὶ ἀγεννὴς καὶ ἀνε-
λεύθερος, σχήμασι καὶ χρώμασι καὶ λειότησι καὶ ἐσθῆτι
ἀπατῶσα, ὥστε ποιεῖν ἀλλότριον κάλλος, ἐφελχομένη

8 Haec et Sq. paucis immutatis recepit in Prolegomena
sua auctor anonymus Rh. Gr. T. V. p. 605. 9 Vind.
πλείστην. Laur. πλείστου.

τοῦ οἰκείου δια γυμναστικῆς ἀμελεῖν. Ἴνα οὖν μὴ μακρολογῶ, ἐθέλω σοι εἰπεῖν, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι, ἥδη γὰρ ἂν ἴσως ἀκολουθήσαις, ὅτι ὁ κομμωτικὴ πρὸς γυμναστικὴν, τοῦτο σοφιστικὴ πρὸς νομοθετικὴν, καὶ ὁ πρὸς ἱατρικὴν ὀψοποιητικὴ, τοῦτο ῥητορικὴ πρὸς δικαστι-⁸ κήν. — Τὴν μὲν οὖν τῶν λεγομένων ἐννοίαν δι' αὐτῶν τῶν τοῦ Πλάτωνος φανερὰν οἶμαι γενέσθαι. Ἰδωμεν δὲ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν πρὸς τὴν ταύτης ὁ φιλόσοφος ὤρμηθη κατηγορίαν. Τινὲς μὲν οὖν φασιν, ὅτι διὰ τὸ τὴν μὲν ἑαυτοῦ διατριβὴν ἀποκενουμένην ἤδη ὀρεῖν, τὴν ¹⁰ δὲ τῶν ῥητόρων αὐξανομένην. ἕτεροι δὲ φασιν, ὅτι τὸν ἥτις λόγον κἀνταῦθα γυμνάζων τοῦτο πεποίηκεν· ὁ καὶ αὐτὸ τῆς ῥητορικῆς ἔργον ἐστίν, ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ ἐν τῷ περὶ ἐτεροῶρεποὺς λόγῳ μανθά-¹⁵ νομεν. Λείπεται λοιπὸν καὶ τῶν τοῦ Πλάτωνος λόγων ¹⁶ ἐπαγαγεῖν τὸν ἔλεγχον. Ἐλέγχεται μὲν δὴ συκοφαντῶν καὶ μάτην ἐκφαυλίζων τὴν ῥητορικὴν ἐκ τοῦ ταύτην ἀσπάζεσθαι καὶ φιλοτιμεῖσθαι ταύτῃ μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἢ περ τοῖς λοιποῖς· προσέτι γε μὴν καὶ ἐκ τοῦ ταῖς ῥητορικαῖς χρῆσθαι μεθόδοις τὴν ῥητορικὴν διαβάλλων, ἔτι ²⁰ δὲ καὶ ἐξ ἐτέρων πολλῶν, ἃ τοὺς ὑπὲρ ῥητορικῆς τοῦ Ἀριστείδου λόγους μετιόντες εὐρήσομεν. Αὗται μὲν οὖν αἱ κατὰ τῆς λέξεως φερόμεναι ἀπορίαι τῆς ἀντὶ γένους τεθειμένης ἐν τῷ ὁρισμῷ τῷ λέγοντι τὴν ῥητορικὴν τέχνην περὶ λόγου δύναμιν ἐν πράγματι πολιτικῷ τέλος ἔχουσαν ²⁵ τὸ πιθανῶς εἰπεῖν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ αἱ τῶν ἀπορημάτων λύσεις· ἰδωμεν δὲ καὶ τὰ πρὸς τὰ ἐφεξῆς τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ ἀπορνούμενα. Ζητοῦσι δὴ τινες, περὶ ποίου λόγου δύναμιν ὁράται ἡ ῥητορικὴ, καὶ ἀπὸ ποίου λόγου λογικὴ τέχνη αὕτη λέγεται· ἀλλὰ πρὸ τοῦ τῆς ζητήσεως ³⁰ ταύτης τὴν λύσιν ἐπαγαγεῖν ἀρμόδιον τὰ σημαίνόμενα τοῦ λόγου καταριθμήσασθαι· ἐστὶ γὰρ ὁμώνυμος φωνὴ ὁ λόγος, εἰδ' οὕτω περὶ ποία τῶν σημαινομένων ἡ ῥη-

- τορική καταγίνεται παραστήσαι. Ὁ τοίνυν λόγος ἐστὶ διττός, ὃς τε δημιουργικὸς καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς. καὶ περὶ μὲν τοῦ δημιουργικοῦ οὐδεὶς ἡμῖν λόγος καλῶς τοῖς φιλοσόφοις εἰρημένον, τί μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ θεῖον οὐκ ἴσμεν, τί δ' οὐκ ἔστιν ἐπιστάμεθα· ἐξ ἀποφάσεως γὰρ, οὐκ ἐκ καταφάσεως τὰ τοῦ θείου γινώσκουμεν. ὁ δὲ καθ' ἡμᾶς λόγος διττός ἐστιν, ὃς τε ἐνδιάθετος, καθ' ὃν βουλευόμεθα, καὶ ὁ προφορικὸς¹⁰, καθ' ὃν φθεγγόμεθα· ὁρίζονται δὲ τὸν μὲν ἐνδιάθετον, ἐννοίαν ἀνθρωπίνην καθ' ἣν ἡμῖν περιγίνεται τὸ τί χρὴ λέγειν, ἢ τί χρὴ πράττειν, τὴν μὲν ἐννοίαν ἀντὶ γένους λαμβάνοντας, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ διαφορῶν. τινὲς δὲ καὶ οὕτως αὐτὴν ὁρίζονται· ἐνδιάθετός ἐστι λόγος ἕξις ψυχῆς ἀνθρώπου, καθ' ἣν λογικοὶ ἐσμεν. τὴν μὲν ἕξιν ὡς γένος τιθέντες· ἔχει γὰρ πάντα ζῶα ἕξιν τινὰ φυσικὴν. ἐπεὶ δὲ ἐστὶν καὶ σώματος ἕξις ἢ ἰσχίος ἢ εἵδους ἢ τινος τοιοῦτον, προσέθησαν ψυχῆς· καὶ ἀποδιῦστώντες τῶν ἀλόγων ζώων, κακείνα γὰρ ἔχει ψυχῆς ἕξιν, ὡς θυμικὸς μὲν ὁ λέων, νωθρὸς δὲ ὁ ὄνος, προσέθηκαν, καθ' ἣν λογικοὶ ἐσμεν, τὸ ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου διοριζόμενοι. Τὸν δὲ προφορικὸν ὁρίζονται οὕτως· προφορικὸς ἐστὶ λόγος δήλωσις ἐννοίας ἀνθρώπου διὰ φωνῆς ἐνάρθρου, τὴν μὲν δήλωσιν γένος ἡγούμενοι, ἐπεὶ καὶ πραγμάτων ἐστὶ δήλωσις, προσθέντες τὸ ἐννοίας ἀνθρώπου, καὶ ἐπειδὴ ἐστὶ πάλιν ἀνθρώπου ἐννοίας δήλωσις καὶ δι' ὀρχήσεως, τὸ διὰ φωνῆς προσθέντες. ἵν' οὖν καὶ ἀπὸ τῶν ἀσημάτων φωνῶν τὸν προφορικὸν διαστείλωσι λόγον, καὶ στενάζων γὰρ τις καὶ καγχάζων δηλοῖ τὴν ἑαυτοῦ ἐννοίαν διὰ φωνῆς, ἀλλ' οὐκ ἀσημάτων, προσέθηκαν τὸ ἐνάρθρου.
- Ἔστι δὲ καὶ πρῶτος τῇ φύσει ὁ ἐνδιάθετος τοῦ προφορικοῦ, ἐπεὶ καὶ συναναιρεῖ αὐτὸν, οὐ συναναιρεῖται δέ·

10 Vind. προφητικός.

ὁ μὲν γὰρ ἐνδιάθετος χωρὶς τοῦ προφορικοῦ δύναται συστήναι, ὁ δὲ προφορικὸς χωρὶς αὐτοῦ σπύσθηναι οὐ δύναται. πρῶτα δὲ τῇ φύσει αἰεὶ λέγεται εἶναι τὰ συναναιρούμενα καὶ μὴ συναναιρούμενα. τούτῳ γὰρ τῷ λόγῳ καὶ τὸ ζῶον πρῶτον λέγεται τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ ἀναιρούμενον τὸ ζῶον συναναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον· ζῶον γὰρ μὴ ὄντος, ¹¹ οὐδὲ ἄνθρωπός ἐστιν· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀναιρούμενος οὐ συναναιρεῖ τὸ ζῶον. δύναται γὰρ εἶναι τὸ ζῶον καὶ ἄνθρωπον μὴ ὄντος· ἀλλ' ἵνα πρὸς τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπανεέλθωμεν, τοσούτων τῶν σημαινομένων ὄντων τοῦ λόγου, ζητεῖται ἀπὸ ποίου τούτων λογικῇ τέχνῃ ¹⁰ παρωνόμασται ἡ ῥητορικὴ, ἀπὸ τοῦ προφορικοῦ ἢ τοῦ ἐνδιαθέτου, ὅθεν καὶ ὁ ἄνθρωπος λέγεται λογικός· κατὰ γὰρ τὸν ἐνδιάθετον πόντες ἡμεῖς λεγόμεθα λογικοί· εἴ γε καὶ καθυψύοντες καὶ σιωπῶντες λογικοὶ λεγόμεθα· καὶ ὁ Πυθαγόρας δὲ λογικὸς ἐλέγετο τοσούτον χρόνον σιωπῇ ἀσκήσας. Φαμέν οὖν ὅτι ἐκατέρωθεν ἡ ῥητο- ¹⁵ ρικὴ λογικὴ τέχνη λέγεται, ἀπὸ τε τοῦ προφορικοῦ καὶ τοῦ ἐνδιαθέτου· ἀπὸ μὲν τοῦ ἐνδιαθέτου, καθὼς κοσμεῖ αὐτὸν κατὰ τὴν εὐρεσιν τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τῶν νοημάτων· εἶγε ὁ ἐνδιάθετος τὴν τούτων ἐκλήρωσεν εὐρεσιν· ἀπὸ δὲ τοῦ προφορικοῦ, καθὼς καὶ αὐτὸν κοσμεῖ, χαρι- ²⁰ ζομένη τὸ εὐφραδῶς καὶ εὐρύθμως λέγειν. εἶπερ καὶ αὐτὸς τὴν τῶν λέξεων συνθήκην καὶ εὐρυθμίαν ἐκλήρωσεν· τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον λόγον κοσμεῖ καὶ ἡ γραμματικὴ, τὸ ἄπταιστον αὐτῷ παρέχουσα· δι' ἧς τοὺς βαρβαρισμοὺς καὶ σολοικισμοὺς ἐκφεύγομεν. Ἐν πράγματι πο- ²⁵ λιτικῷ· καὶ τούτῳ μέμφοιται τινες, οὐκ ἔδει γὰρ, φασίν, ¹² ἐν πράγματι πολιτικῷ εἰρησθαι, ἀλλὰ καὶ παντὶ ἱατρικῷ καὶ φυσικῷ καὶ μαθηματικῷ καὶ ἀπλῶς ἐν

¹¹ Laur. ζώου γὰρ μὴ ὄντος Vind. ζῶον γὰρ μὴ ὄντος.

¹² Vind. φασίν, Laur. φασίν.

τοῖς τεχνίταις ἐπινενόηται, καὶ ταῦτα μὲν ἔργα τῆς ῥητορικῆς· τέλος δὲ οὐ τὸ πείσαι, ἀλλὰ τὸ πιθανῶς εἰπεῖν, μηδὲν τῶν ἐνδεχομένων παραλιπόντα· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι τέλος ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς ἡ πειθὴ· ἡ δὲ
 5 πίστις ὄργανον· ὥς γὰρ ἄλλο, φασὶν, ἔστι θέμα καὶ ἄλλο θεματικὴ, οὕτω καὶ ἄλλο πίστις καὶ ἄλλο πειστικόν· Ῥητορικὴ δὲ λέγεται ἥτοι ἀπὸ τοῦ ῥύδην ἡγουν ἀφθόνως λέγειν, ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ συνηγορεῖν τοῖς νόμοις, ῥήτρας γὰρ ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ τοὺς νόμους.

- 10 "Ἐλθωμεν οὖν²² λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν τῶν πολυθρυλήτων κεφαλαίων ζήτησιν, ὁκτὼ τὸν ἀριθμὸν, ὥς φασι, τυγχάνοντων. ἔστι δὲ ταῦτα· ὁ σκοπός, τὸ χρήσιμον, τὸ γνήσιον, ἡ τάξις τῆς ἀναγνώσεως, ἡ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς, ἡ εἰς τὰ μέρη²³ διαίρεσις, ὁ διδασκαλικὸς
 15 τρόπος, καὶ ἡ ὑπὸ²⁴ τι μέρος ἀναφορὰ, ἥτις ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ εἴωθε ζητεῖσθαι συγγράμμασι, καὶ²⁵ διατὶ προτετίμηται τῶν ἄλλων ὁ Ἀφθόνιος τῶν περὶ ῥητορικῶν προγυμνασμάτων διαλαβόντων.²⁶ "Ἐλθωμεν δὴ ἐπὶ τὸ πρῶτον κεφάλαιον, τὸ δὲ

22 Codd. Parisienses et Ambr. 2. Prolegomenis: περὶ τῶν τῆς ῥητορικῆς προοιμίων haec ita subjungunt: ζητητίον καὶ (Par. 3. Ambr. 2. καὶ om.) ἐπὶ τῆς ῥητορικῆς τὰ ὁκτὼ κεφάλαια. εἰσὶ δὲ ταῦτα, ὁ σκοπός. Iisdem verbis incipiunt Προλεγόμενα τῆς ῥητορικῆς in Codd. Taur. LXXVII.

23 Ambr. 2. μόρια. 24 Taur. καὶ ἡ ὑπὸ τ. μερ. ἀναφορὰ. Vind. καὶ ἀντὶ τῆς ὑ. τ. μ. ἀναφορᾶς. 25 Taur. καὶ. Parr. om. Vind. τὸ. 26

Post διαλαβόντων sequitur in Par. Taur. et Ambr. 2. Ἀποροῦ. μιν, πῶς δεκατεσσάρων ὄντων τῶν προγυμνασμάτων — — — — πλειόνων ὄντων τῶν προγυμνασμάτων quae in nostro commentario aliquot foliis interjectis continentur. Omissis deinde verbis ἔλθωμεν δὴ usque ad ἣν ὁ σκοπός, pergunt: Σκοπός ἐστὶ τῷ Ἀφθ. ἐν τῇ τῶν προγ. — — λόγου μέρη. Sqq. τίνα δὲ εἰσι omitunt usque ad ἣ τοίνυν ῥητορικὴ διαιρεῖται.

ἦν ὁ σκοπός· σκοπὸς τοίνυν ἐστὶ τῷ Ἀφθονίῳ τῇ τῶν προγυμνασμάτων ὑποθέσει προασκῆσαι καὶ προεθίσαι ἡμᾶς εἰς τὰ κατὰ τὴν ῥητορικὴν εἶδη καὶ μέρη, εἴτι δὲ καὶ εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη. Τίνα δὲ εἰσι τὰ κατὰ τὴν ῥητορικὴν εἶδη καὶ μέρη καὶ τίνα τὰ τοῦ 5 πολιτικοῦ λόγου μέρη, ὀφείλομεν πρῶτον μαθεῖν, εἰθ' οὕτως ζητῆσαι, πῶς διὰ τῶν προγυμνασμάτων εἰς τὰ τοιαῦτα προγυμναζόμεθα καὶ παιδεύομεθα. Ὡς ἂν δὲ ἀκριβέστερον, τίνα τὰ τῆς ῥητορικῆς εἶδη καὶ μέρη, συνιδώμεν, ἀνωθέν ποθεν περὶ διαιρέσεως ἀρξόμεθα. Ἡ ποι- 10 ότης ἐστὶ καὶ αὐτὴ γενικώτατον γένος, ὑπὸ δὲ ταύτην ἐστὶν ἕξις καὶ διάθεσις, ὑπὸ δὲ τὴν ἕξιν ἐπιστήμη καὶ ἀρετὴ, ὑπὸ δὲ τὴν ἐπιστήμην τέχνη καὶ ὁμώνυμος τῷ γένει ἐπιστήμη, ὑπὸ δὲ τὴν τέχνην λογικὴ τέχνη καὶ πρακτική· ἡ οὖν λογικὴ τέχνη ἢ περὶ λόγους καὶ πνεύματα 15 καταγίνεται καὶ τοιαῦτά τίνα, καὶ ποιεῖ τὴν γραμματικὴν, ἢ περὶ πολιτικοῦ πράγματος, καὶ ποιεῖ τὴν ῥητορικὴν, ἢ περὶ πάντα ἐπίσης καὶ ποιεῖ τὴν διαλεκτικὴν, Ἡ τοίνυν ῥητορικὴ διαιρεῖται εἰς εἶδη τρία, εἰς τὸ συμβουλευτικόν, εἰς τὸ δικανικόν καὶ εἰς τὸ πανηγυρικόν. 20 ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀκροαταὶ ἢ δικασόμενοι²⁷ συνεληλύθασιν ἢ συμβουλευσόμενοι ἢ πανηγυρίζοντες. Ἄλλως τε δὲ ἔδει τὴν ῥητορικὴν συνελθούσαν τῇ τοῦ²⁸ ἀνθρώπου ψυχῇ εἰς ἀναλογοῦντα διαιρεθῆναι τοῖς μέρεσι τῆς ψυχῆς. Ἔστι δὲ μέρη τῆς ψυχῆς λογικόν, θυμικόν καὶ²⁹ ἐπι- 25 θυμητικόν· ἀναλογεῖ οὖν τῷ μὲν λογικῷ τὸ συμβουλευτικόν· ὥσπερ γὰρ ὁ λόγος ἐστὶν ἐν ἡμῖν διὰ τὸ κυβερνᾶν ἡμᾶς ἐπὶ τὰ χρηστά, οὕτω καὶ τὸ συμβουλευτικόν ἀπὸ μὲν τῶν ἀχρήστων ἀποτρέπει ἡμᾶς, εἰς δὲ τὰ χρηστά διεγείρει· τῷ δὲ θυμικῷ³⁰ ἀναλογεῖ τὸ δικανικόν· φασὶ 30

27 Taur. et Ambr. 2. ἢ δικασόμενοι. Vind. οἱ δικάσθησόμενοι. 28 τοῦ Taur. om. 29 καὶ Ambr. 2. om. 30 Taur. θυμῷ.

ὅλοις τοῖς διὰ λόγων λεγομένοις· ταῦτα γὰρ πάντα παραλαβὼν ὁ ῥήτωρ καὶ τάξει καὶ ἐρμηνεύσει καὶ οἰκονομήσει κατὰ τὸ προσήκον· ἡμεῖς δὲ φαμεν, ὥς ἰδιαίτατον τοῦτο ῥήτορος ἐνταῦθα παραλαμβάνεται. μόνου γὰρ ῥήτορος τὸ περὶ τῶν πολιτικῶν διαλέγεσθαι. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὴν μὲν περὶ τοῦ, εἰ ἔστι ῥητορικὴ, ζήτησιν ἐξετάζοντες οὖσαν τὴν ῥητορικὴν ἀπεδείξαμεν, καὶ τὴν περὶ τοῦ τί ἐστι πάλιν ζητοῦντες τὸν αὐτῆς ὅρον ἀποδεδώκαμεν, ὥς παρὰ τοῦτο καὶ τὸ, ὅποιον τί ἐστι ῥητορικὴ, ἀποδεδείχθαι, ἵτιον λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὰ τέταρτον τῶν ζητουμένων, ὅπερ δὴ καὶ μόνον ἀνεξέταστον ἀπολείλειπται. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ διὰ τί ἐστι; Ζητητίον τοίνυν, διὰ τί ἐστι ῥητορικὴ; φαμέν δὴ ὅτι δι' ἐκεῖνά ἐστιν ἡ ῥητορικὴ τὰ ἄντως θεῖα καὶ θαυμαστά, καὶ δι' ὧν τὸν θεὸν αὐτὸν μιμεῖσθαι πεπλουτήκαμεν, φημί δὴ διὰ τὸ τῶν καλῶν προτρέπειν ἀντέχεσθαι, τῶν δὲ κακῶν ἀπέχεσθαι, ἔτι διὰ τὸ τοὺς μὲν φανύλους τιμωρεῖν, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς στεφανοῦν· πρόσπει τούτοις καὶ διὰ τὸ τοὺς μὲν πονηροὺς ψόγων ἀξιοῦν, τοὺς δὲ χρηστοὺς ἐγκωμίων.

Εἰπόντες οὖν πρῶτον τίνα τὰ ἔργα τῆς ῥητορικῆς καὶ τί τὸ τέλος αὐτῆς καὶ πόθεν παρωνόμασται ῥητο-

13 h. l. Continuator Matr. Ambr. 2, 14 Matr. δι-
εἰσάγοντας. 15 Matr. συναποδεδείχθαι, ἵστιον λοιπὸν ἐπὶ τὸ
τέτ. Vind. τὸ om. 16 Matr. ὑπολείπεται, et v. 13. φαμέν
δέ. 17 Ambr. 2, διὰ repetit post ῥητορικῇ. 18 Vind.
πεπλουτήκαμεν, Matr. Ambr. 2, πεπλουτήκαμεν. 19 Ambr. 2, τῶν
μὲν ἄλλων, Matr. τῶν μὲν καλῶν. 20 Parr. 1, 2, 3, Ambr.
2, sectione; ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν μὲν usque ad; τοὺς δὲ χρηστοὺς
ἐγκωμίων; finita inferunt Cap. περὶ τῶν τῆς ῥητορικῆς προοιμίων.
Οἱ τὴν ἡμετέραν τέχνην διακοσμήσαντες quae Vol. VI. p. 4—30
continentur. Trophonius etiam iisdem in verbis excerpta sua
finit.

ρικῇ, ζητήσωμεν τὰ εἰωθότα ζητεῖσθαι κεφάλαια πρὸ παντὸς τεχνικοῦ συγγράμματος. Ἔργα μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ζητεῖν, εἰ ῥητορικὸν ἐστὶ τὸ πρόβλημα, ἢ οὐ· ἐστὶ γάρ τινα καὶ ἰατρικὰ ζητήματα, ὥς ὅτε ζητεῖται, διὰ τί τὰ μὲν ἐπτάμηνα βρέφη ζῶσι, τὰ δὲ ὀκτάμηνα οὐ· καὶ φι-⁵ λόσοφα πάλιν ὥς ὅτε ζητεῖται, εἰ ὁ οὐρανὸς σφαιροειδῶς κινεῖται· δέον οὖν ζητῆσαι εἰ ῥητορικὸν ἐστὶ τὸ πρόβλημα ἢ οὐ, καὶ εἰ ῥητορικὸν συνίσταται ἢ οὐ· πολλὰ γάρ εἰσι δοκῶντα μὲν συνίστασθαι, οὐ συνίστανται δέ, καὶ εἰ συνίσταται, ποίας ἄρα στάσεως, στοχασμοῦ ἢ ¹⁰ ὄρου, ἢ ἀντιλήψεως· εἴτα μετὰ τὰ νοῆσαι ταῦτα προοιμιάσασθαι, κατὰ τοὺς ἀρμόζοντας τῷ προβλήματι τῶν προοιμίων τρόπους, διηγῆσασθαι, ἀγωνίσασθαι τὰ ἀρμόζοντα κεφάλαια εὐρόντα καὶ τὰς κατασκευὰς τοῦ καθεκάστων τῶν κεφαλαίων, πρὸς τοῦτοις ἐπιλογίσασθαι. ¹⁵ Τούτων δέ φασιν εὐρετὴν πρῶτον γενέσθαι τὸν Κόρακα, ἄρτι τὸν δῆμον ἐκ τῆς ἀγρίου τυραννίδος ἐκείνης παραλαβόντα καὶ συγκεχυμένον εὐρόντα, καὶ ἵνα μὲν τὸ θορυβοῦν παύσῃ καὶ πείσῃ προσέχειν, τοὺς τῶν προοιμίων τόπους ἐπινοήσαντα· ἵνα δὲ καὶ περὶ τοῦ πράγματος ²⁰ σαφῶς διδάξῃ, καὶ πιθανῶς καὶ συντόμως τὴν διήγησιν ἐπικατανοήσαντα· ἵνα δὲ καὶ περὶ ὧν βούλεται πείσῃ καὶ ἀποτρέψῃ, τοῖς ἀγῶσι χρησάμενον· ἵνα δὲ καὶ τῶν καιριωτέρων ἀναμνήσῃ, πληρώσῃ δὲ καὶ πάθους τοὺς δικαστὰς ἢ τοὺς βουλευτὰς, καὶ τοὺς ἐπιλόγους κατα- ²⁵ στησάμενον. Τινὲς δέ φασιν ἔργα τῆς ῥητορικῆς εἶναι τὸ προοιμιάσασθαι πρὸς εὐνοίαν ἢ προσοχήν ἢ εὐμάθειαν, τὸ διηγῆσασθαι πρὸς σαφήνειαν, τὸ πρὸς πίστιν ἀγωνίσασθαι, τὸ πρὸς ἀνάμνησιν ἐπιλογίσασθαι, καὶ μέμφεται ὁ Γεωμέτρης ὡς τᾶλλα ἡγνοηκόσιν, ὅσα ³⁰ καὶ τοῖς προοιμίοις καὶ ταῖς διηγήσεσι καὶ τοῖς ἄλλοις

τοῖς τεχνίταις ἐπινενόηται, καὶ ταῦτα μὲν ἔργα τῆς ῥητορικῆς· τέλος δὲ οὐ τὸ πείσαι, ἀλλὰ τὸ πιθανῶς εἰπεῖν, μηδὲν τῶν ἐνδεχομένων παραλιπόντα· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι τέλος ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς ἡ πειθώ· ἡ δὲ
 15 πίστις ὄργανον· ὥς γὰρ ἄλλο, φασὶν, ἔστι θέμα καὶ ἄλλο θεματικὴ, οὕτω καὶ ἄλλο πίστις καὶ ἄλλο πειστικόν· Ῥητορικὴ δὲ λέγεται ἥτοι ἀπὸ τοῦ ῥύδην ἡγουν ἀφθόνως λέγειν, ἥ καὶ ἀπὸ τοῦ συνηγορεῖν τοῖς νόμοις, ῥήτρας γὰρ ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ τοὺς νόμους.

- 10 "Ἐλθωμεν οὖν²² λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν τῶν πολυθρυν-
 λήτων κεφαλαίων ζήτησιν, ὅκτῳ τὸν ἀριθμὸν, ὥς φασι, τυγχάνοντων. ἔστι δὲ ταῦτα· ὁ σκοπός, τὸ χρήσιμον, τὸ γνήσιον, ἡ τάξις τῆς ἀναγνώσεως, ἡ αἰτία τῆς ἐπι-
 γραφῆς, ἡ εἰς τὰ μέρη²³ διαίρεσις, ὁ διδασκαλικὸς
 15 τρόπος, καὶ ἡ ὑπὸ²⁴ τι μέρος ἀναφορὰ, ἥτις ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰώθε ζητεῖσθαι συγ-
 γράμμασι, καὶ²⁵ διατὶ προτετίμηται τῶν ἄλλων ὁ Ἀφ-
 θόνιος τῶν περὶ ῥητορικῶν προγυμνασμάτων διαλαβόν-
 των.²⁶ "Ἐλθωμεν δὴ ἐπὶ τὸ πρῶτον κεφάλαιον, τὸ δὲ

22 Codd. Parisienses et Ambr. 2. Prolegomenis: περὶ τῶν τῆς ῥητορικῆς προοιμίων haec ita subjungunt: ζητητίον καὶ (Par. 3. Ambr. 2. καὶ om.) ἐπὶ τῆς ῥητορικῆς τὰ ὅκτῳ κεφάλαια. εἰσὶ δὲ ταῦτα, ὁ σκοπός. Iisdem verbis incipiunt Προλεγόμενα τῆς ῥητορικῆς in Codd. Taur. LXXVII. 23 Ambr. 2. μόρια. 24 Taur. καὶ ἡ ὑπὸ τ. μερ. ἀναφορὰ. Vind. καὶ ἀντὶ τῆς ὑ. τ. μ. ἀναφορᾶς. 25 Taur. καί. Parr. om. Vind. τὸ. 26 Post διαλαβόντων sequitur in Par. Taur. et Ambr. 2. Ἀποροῦ-
 μιν, πῶς δεκατεσσάρων ὄντων τῶν προγυμνασμάτων — — — —
 πλειόνων ὄντων τῶν προγυμνασμάτων quae in nostro commenta-
 rio aliquot foliis interjectis continentur. Omissis deinde ver-
 bis ἔλθωμεν δὴ usque ad ἦν ὁ σκοπός, pergunt: Σκοπός ἐστὶ τῷ
 Ἀφθ. ἐν τῇ τῶν προγ. — — λόγου μέρη. Sqq. τίνα δὲ εἰσι omit-
 tunt usque ad ἡ τοίνυν ῥητορικὴ διαιρεῖται.

ἦν ὁ σκοπός· σκοπὸς τοίνυν ἐστὶ τῷ Ἀφθονίῳ τῇ τῶν προγυμνασμάτων ὑποθέσει προασκῆσαι καὶ προεθίσαι ἡμᾶς εἰς τὰ κατὰ τὴν ῥητορικὴν εἶδη καὶ μέρη, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη. Τίνα δὲ εἰσι τὰ κατὰ τὴν ῥητορικὴν εἶδη καὶ μέρη καὶ τίνα τὰ τοῦ 5 πολιτικοῦ λόγου μέρη, ὀφείλομεν πρῶτον μαθεῖν, εἰδ' οὕτως ζητῆσαι, πῶς διὰ τῶν προγυμνασμάτων εἰς τὰ τοιαῦτα προγυμναζόμεθα καὶ παιδεύομεθα. Ὡς ἂν δὲ ἀκριβέστερον, τίνα τὰ τῆς ῥητορικῆς εἶδη καὶ μέρη, συνιδώμεν, ἄνωθ' ἐν ποθεὶν περὶ διαιρέσεως ἀρξόμεθα. Ἡ ποι- 10 ὁτις ἐστὶ καὶ αὕτη γενικώτατον γένος, ὑπὸ δὲ ταύτην ἐστὶν ἕξις καὶ διάθεσις, ὑπὸ δὲ τὴν ἕξιν ἐπιστήμη καὶ ἀρετὴ, ὑπὸ δὲ τὴν ἐπιστήμην τέχνη καὶ ὁμώνυμος τῷ γένει ἐπιστήμη, ὑπὸ δὲ τὴν τέχνην λογικὴ τέχνη καὶ πρακτική· ἡ οὖν λογικὴ τέχνη ἢ περὶ λόγους καὶ πνεύματα 15 καταγίνεται καὶ τοιαῦτά τινα, καὶ ποιεῖ τὴν γραμματικὴν, ἢ περὶ πολιτικοῦ πράγματος, καὶ ποιεῖ τὴν ῥητορικὴν, ἢ περὶ πάντα ἐπίσης καὶ ποιεῖ τὴν διαλεκτικὴν, Ἡ τοίνυν ῥητορικὴ διαιρεῖται εἰς εἶδη τρία, εἰς τὸ συμβουλευτικόν, εἰς τὸ δικανικόν καὶ εἰς τὸ πανηγυρικόν. 20 ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀκροαταὶ ἢ δικασόμενοι²⁷ συνεληλύθασιν ἢ συμβουλευσόμενοι ἢ πανηγυρίσοντες. Ἄλλως τε δὲ ἔδει τὴν ῥητορικὴν συνελθούσαν τῇ τοῦ²⁸ ἀνθρώπου ψυχῇ εἰς ἀναλογοῦντα διαιρεθῆναι τοῖς μέρεσι τῆς ψυχῆς. Ἔστι δὲ μέρη τῆς ψυχῆς λογικόν, θυμικόν καὶ²⁹ ἐπι- 25 θυμητικόν· ἀναλογεῖ οὖν τῷ μὲν λογικῷ τὸ συμβουλευτικόν· ὥσπερ γὰρ ὁ λόγος ἐστὶν ἐν ἡμῖν διὰ τὸ κυβερνᾶν ἡμᾶς ἐπὶ τὰ χρηστά, οὕτω καὶ τὸ συμβουλευτικόν ἀπὸ μὲν τῶν ἀχρήστων ἀποτρέπει ἡμᾶς, εἰς δὲ τὰ χρηστά διεγείρει· τῷ δὲ θυμικῷ³⁰ ἀναλογεῖ τὸ δικανικόν· φασὶ 30

27 Taur. et Ambr. 2. ἢ δικασόμενοι. Vind. οἱ δικάσθησόμενοι. 28 τοῦ Taur. om. 29 καὶ Ambr. 2. om. 30 Taur. θυμῷ.

γὰρ εἶναι θυμὸν ζῆσιν τοῦ περικαρδίου αἵματος πρὸς ³¹ ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ δικανικὸν ἐστίν·

Ἄνδρ' ἐπαμύνασθαι ³² ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ·

τὸ δὲ πανηγυρικὸν ἀναλογεῖ τῇ ἐπιθυμίᾳ· ἡ γὰρ ἐπι-
⁵θυμία τέλος ἔχει τὰ καλὰν. ³³ Ἐκαστον δὲ τούτων τῶν
 εἰδῶν πάλιν διαιρεῖται εἰς μέρη δύο· τὸ τε ³⁴ γὰρ συ-
 βουλευτικὸν εἰς προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν, καὶ τὸ δικα-
 νικὸν εἰς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, καὶ τὸ πανηγυρι-
 κὸν εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον· ¹ τοῦτο δὲ φασιν διοίσειν
¹⁰ μέρος εἶδος, τῷ τὸ μὲν εἶδος ἀποτελεῖν ὁλόκληρον ῥή-
 τορα, τὸ δὲ μέρος οὐδαμῶς· ὅστις μὲν γὰρ οἶδε τὸ συμ-
 βουλευεῖν, μὴ μέντοιγε καὶ τὸ δικάζεσθαι καὶ τὸ πανη-
 γυρίζειν, οὗτος· ² ῥήτωρ ἐστίν, ὥσπερ καὶ Θηραμένης, ὁ
 καὶ κόθορνος ἐπονομασθεῖς, ἦτοι ἀπὸ τοῦ ἐπιτηδεύειν
¹⁵ ἔχειν πρὸς τὸ προτρέπειν καὶ ἀποτρέπειν τῆς τοιαύτης
 τυχῶν προσηγορίας, ἢ διὰ τὸ πρὸς ἀλήθειαν καὶ ψεῦδος
 ἐτοιμότητος εἶναι, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ ὑποδήματος τοῦ
 ἀμφοτέροισι ἀρμόζοντος τοῖς ποσίν· οὗτος γὰρ ὁ Θηρα-
 μένης συμβουλευεῖν μόνον εἰδὼς ῥήτωρ καὶ αὐτὸς ὠνο-
²⁰ μάζετο. Γοργίας τε πανηγυρίζειν μόνον εἰδὼς ῥήτωρ καὶ
 αὐτὸς ἦκουεν· ὡς γὰρ ὁλόκληρον εἶδος ἀνθρώπου ἐπὶ τινα
 λίθον ἢ χαλκὸν εἰ ἐπιτεθείη, εἶδος ἀνθρώπου λέγομεν
 ἀποσώζειν τὸν ἀνδριάντα, ἐὰν δὲ μέρος ἀνθρώπου ἐπὶ
 τινα λίθον ἢ χαλκὸν ἐπιθῶμεν, οἷον κεφαλὴν ἢ χεῖρα ἢ
²⁵ πόδα, οὐ λέγομεν τὸν χαλκὸν ἅπαν εἰληφέναι τὸ εἶδος,
 ἀλλὰ μέρος αὐτοῦ, οὕτω καὶ εἰ μὲν ἐν τι τῶν μερῶν ἀ-
 σκεῖται ὁ ῥήτωρ, οὐκ ἂν λεχθεῖη ῥήτωρ, εἰ δὲ ἐν τῶν
 εἰδῶν ἀσκήσει, ἐξ ἀνάγκης ῥήτωρ ῥήτωρ ἐστίν. Εἰσὶ δὲ

31 Taur. δι'. 32 Il. τ, 183. 33 Taur. κακόν. 34
 τ. Ambr. 2. om. 1 Post ψόγον Ambr. 2. et Taur. reli-
 quia om. usque ad: τοῦ δὲ πολιτικοῦ λόγον μέρη εἰσὶ. 2
 Taur. οὗτος. Vind. οὕτως.

πάλιν οὐ τὸ συμβουλευτικὸν οὐχ ὡς εἰς μέρη διαιροῦσιν,
 εἰς τὴν προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν, ἀλλ' ὡς εἰς εἶδη εἰδι-
 κώτατον· διαιροῦνται γὰρ ταῦτα πάλιν, φασίν,³ ἡ μὲν
 προτροπὴ εἰς τὰς κατὰ μέρος προτρεπτικὰς ὑποθέσεις.
 τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ δικανικὸν καὶ τὸ πανηγυ-
 ρικὸν ὡς εἶδη εἰδικώτατα καὶ αὐτὰ διαιροῦνται· τὸ μὲν
 δικανικὸν εἰς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, τὸ δὲ πανηγυ-
 ρικὸν εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον, διαιρεῖται γὰρ, φασί, καὶ
 ἡ κατηγορία εἰς τὰς κατὰ μέρος κατηγορίας· καὶ ἡ ἀπο-
 λογία εἰς τὰς κατὰ μέρος ἀπολογίας· καὶ τὸ ἐγκώμιον
 εἰς τὰ μερικὰ ἐγκώμια· καὶ ὁ ψόγος ὁμοίως εἰς τοὺς
 κατὰ μέρος ψόγους. Ὁ μὲντοι Γεωμέτρης οὐχ ὡς γένος
 εἰς εἶδη τὴν ῥητορικὴν φησὶ διαιρεῖσθαι, εἷς τε δικανι-
 κὸν, συμβουλευτικὸν καὶ πανηγυρικὸν, διὰ τὸ ἐν αὐτοῖς
 εἶναι τι πρῶτον καὶ δεύτερον, ὡς δευχθήσεται, τῶν εἰδῶν
 ὁμοτίμων ὀφειλόντων εἶναι, ἀλλ' ὡς τὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ
 πρὸς ἕν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰσιν, ὡς τοῖς ἐπιστατικω-
 τέροις τῶν διδασκάλων δοκεῖ, τὰ κατὰ ῥητορικὴν εἶδη
 καὶ μέρη. Τοῦ δὲ πολιτικοῦ λόγου μέρη εἰσὶ τέσσαρα,
 προοίμια, διηγήσεις, ἀγῶνες, καὶ ἐπίλογος·⁴ βούλονται
 δὲ τὸ μὲν προοίμιον εἶναι λόγον παρασκευάζοντα τὸν
 ἀκροατὴν καὶ οἰκείως εἰς τὸν ὑποκείμενον λόγον διατι-
 θέντα· ἔργον δὲ αὐτοῦ τό τε προσεκτικὸς τοὺς ἀκροα-
 τὰς παρασκευάζειν πρὸς τὰ ῥηθησόμενα καὶ τὸ εὖνοιαν
 ἢ μῖσος ἐναπεργάζεσθαι. Τὴν δὲ διήγησιν πάλιν βού-
 λονται εἶναι τῶν ἐν τῇ ὑποθέσει πραγμάτων ἔκθεσιν εἰς
 τὸ ὑπὲρ τοῦ λέγοντος μέρος ῥέπουσαν, ἔργον δὲ αὐτῆς
 τὸ παράδοσιν καὶ δῆλωσιν τῷ ἀκροατῇ τοῦ πράγματος.

3 Vind. Laur. φησὶν h. l. et paullo post v. 8. 4 Taur.
 καὶ ante ἐπίλογος om. Ambr. 2. καὶ ἐπίλογοι· προασκοῦσι τοί-
 νυν ἡμᾶς τὰ προοίμια. Sq. foliorum aliquot jactura absorpta
 sunt.

Τους δὲ ἀγῶνας τινες διαιροῦσιν εἰς ἀντίθεσιν καὶ λύ-
 σιν, εἴ τινες καὶ πέντε παρὰ τοῦτο τὰ μέρη τοῦ λόγου
 εἶναι τίθενται, καὶ ἀντίθεσιν μὲν φασιν εἶναι τὴν παρὰ
 τοῦ ἀντικειμένου προσώπου ἑνστάσιν, τὸ ἐν ἡμῖν πιθα-
 5 νὸν διαλύουσιν, καὶ εἰς εὐλογωτέραν ἔννοιαν τὸν ἀκρο-
 ατὴν ἐπανάγουσαν· λύσιν δὲ τὴν ἐκ τῆς ἐνστάσεως βλά-
 βην ἀφαιρουμένην, καὶ εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀκροατὴν
 ἐπανάγουσαν, καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἵεναι παίττοσαν τοῦ
 προκειμένου ζητήματος. Ἄλλ' οὐκ ὀρθῶς οὗτοι εἰς τὰ
 10 δύο ταῦτα διαιροῦσι τοὺς ἀγῶνας· οὐ γὰρ ἀντιθέσει
 μόνον καὶ λύσεισιν οἱ ἀγῶνες διαιροῦνται, οὐδὲ ἐν ταῖς
 κατασκευαῖς αὐτῶν, οἷον ἐπιχειρήμασιν, ἐργασίαις, ἐν-
 θυμήμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς κεφαλαίοις τοῖς παρ' ἡμῶν
 εἰσαγομένοις καὶ τιθεμένοις καὶ δεομένοις κατασκευῆς.
 15 ἄλλως τε δὲ οὐ πέντε τὰ μέρη τοῦ λόγου μόνου τοῦτον
 τὸν τρόπον φανήσεται, ἀλλὰ καὶ πλείονα· αὐτίκα γὰρ
 καὶ τὸ προοίμιον διαιρεθήσεται εἰς πρότασιν καὶ κατα-
 σκευὴν καὶ ἀξιῶσιν καὶ βάσιν, καὶ ἡ διήγησις εἰς προκα-
 τάστασιν, καὶ ὁ ἐπίλογος ὡσαύτως. Τὸν δὲ ἐπίλογον
 20 πάλιν βούλονται εἶναι λόγον ἐπὶ προειρημέναις ταῖς ἀπο-
 δεῖξιν ἐπαγόμενον, ἀθροισμὸν πραγμάτων καὶ ἡθῶν
 καὶ παθῶν περιέχοντα, πάθη μὲν τὰς ἐλεινολογίας καὶ
 τοὺς ὀδυρμούς· λέγοντες, καὶ τοὺς ἑρώτας ἢ τὰ μίση·
 ἡθῆ δὲ τὰ τῶν εἰσαγομένων προσώπων. Φασὶ δὲ τινες
 25 τὸν παρόντα ὅρον τοῦ ἐπιλόγου μὴ συμπεριλαβεῖν καὶ
 τὸν πανηγυρικὸν ἐπίλογον· ἐκεῖνος μὲν γὰρ, φασίν, εὐ-
 χὴν μόνην περιέχει, οὐ μὲν ἄθροισμα πραγμάτων, ὡς
 ἡθῶν καὶ παθῶν, πλὴν τὸ κατὰ παράλειψιν σχῆμα
 ἀθροισμός ἐστι πραγμάτων, ὡς ἔχει τό·⁵ „λήγειν ὁ Φί-
 30 ληπος περιὼν οὐκ ἡπίστατο, λήγειν δὲ ἀνάγκη τὸν περὶ
 ἐκείνου λόγον διεξερχόμενον“. Ἔργον δὲ τοῦ ἐπιλόγου

φασὶ καὶ τέλος τὸ ἐπὶ τῆς τελευτῆς παθαίνειν τοὺς ἀκροατὰς, καὶ τὸ ἀνακεφαλαιοῦσθαι καὶ ὑπομνησθεῖν αὐτοὺς τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι τὰ καιριώτατα. Προσσκοῦσι τοίνυν ἡμᾶς τὰ προγυμνάσματα εἰς μὲν τὰ τῆς ῥητορικῆς εἶδη καὶ μέρη. καθὼ τῶν προγυμνασμάτων τὰ μὲν ⁵ τοῦ συμβουλευτικοῦ εἰσιν εἶδους, ὡς ὁ μῦθος καὶ ἡ θέσις καὶ ἡ χρεῖα καὶ ἡ γνώμη· τὰ δὲ τοῦ δικανικοῦ, ὡς ἡ ἀνασκευὴ καὶ ἡ ⁶ κατασκευὴ καὶ ὁ κοινὸς τόπος· τὰ δὲ τοῦ πανηγυρικοῦ, ὡς τὸ ἐγκώμιον, ὁ ψόγος ⁷ καὶ ἡ σύγκρισις. Ὁ γοῦν ⁸ τοῖς τοιούτοις ἐγγυμνασθεῖς καὶ ¹⁰ πρὸς τοὺς τῶν τοιούτων εἰδῶν ἐχομένους πολιτικοὺς λόγους οὐκ ἂν ἀποκνήσειεν ἀποδύσασθαι. Προγυμνάζει δὲ ἡμᾶς ⁹ καὶ εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη ἡ τῶν προγυμνασμάτων ὑπόθεσις, καθὼ τῶν προγυμνασμάτων τὰ μὲν προοιμίους ἀναλογεῖ, ὡς ὁ μῦθος· ὥπερ γὰρ προ- ¹⁵ οιοίμους ἔργον ἐστὶν τὸ προσεκτικὸς ποιεῖν τοὺς ἀκροατὰς πρὸς τὰ ἐν τῇ διηγήσει ῥηθησόμενα, οὕτω καὶ τοῦ μύθου ἔργον τὸ παρασκευάσαι τοὺς ἀκροατὰς πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἐπιμυθίου. Ὁ τοίνυν διὰ μύθου δυνηθεὶς τινι προσοχὴν ἐμποιεῖσαι τῆς ἐν τῷ ἐπιμυθίῳ παραινέ- ²⁰ σεως, εὐδὴλον ὡς καὶ προοίμιον ὁ τοιοῦτος ποιῆσαι οὐκ ἀπορήσειεν. Οὐ μόνον δὲ ὁ μῦθος προοιμίους ἡμᾶς ἐγγυμνάζει, ἀλλὰ καὶ αἱ προκατάρκτικαὶ τῶν προγυμνασμάτων ἐννοιαί. Τῶν οὖν προγυμνασμάτων τὰ μὲν ταῖς προοιμιακαῖς ἐννοίαις, ὡς ἔφαμεν, ἡμᾶς ἐγγυμνάζουσι, ²⁵ τὰ δὲ ταῖς διηγήσεσιν, ὡς τὸ διήγημα καὶ ἡ ἔκφρασις·

6 ἡ Taur. om. 7 Taur. καὶ ὁ ψόγος. 8 ὁ γοῦν τοῖς τοιούτοις usque ad ἀποδύσασθαι Taur. om. 9 ἡμᾶς καὶ Taur. om. et post λόγου μέρη ita pergit. ὁ γὰρ μῦθος ταῖς προοιμιακαῖς ἐννοίαις ἐγγυμνάζει, τὸ δὲ διήγημα καὶ ἡ ἔκφρασις ταῖς διηγήσεσιν, ἡ δὲ ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ τοῖς ἀγῶσιν, ὁ δὲ κοινὸς τόπος ἐπιλόγοις. Χρησιμεύει δὲ ἡμῖν etc.

δῆλον οὖν, ὡς ὁ 9* καὶ τὰ τοιαῦτα ποιήσας οὐδὲ πρὸς
ἐκείνην ἀπονάρκῃσειεν, ἥ δέ γε ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ
ἀγῶσιν ἀναλογεῖ, καὶ ὁ κοινὸς τόπος ἐπιλόγοις· ὁ γοῦν
τούτων ἐργάτης καὶ ἀγώνων καὶ ἐπιλόγων μέτοχον τὸν
ὁ οἰκείον λόγον ἀποδείξει ἰσχύσειεν, καὶ ὁ μὲν σκοπὸς τῶν
προγυμνασμάτων τοιοῦτος.

Ἀποροῦσι δέ τινες, 10 πῶς δεκατεσσάρων τῶν προ-
γυμνασμάτων ὄντων ἓνα σκοπὸν οἴονται ἀποδοθῆναι
ἀπάντων· καὶ λέγομεν, ὅτι ὥσπερ πέντε φωνὰς τοῦ Πορ-
10 φυρίου ἐν τῇ εἰσαγωγῇ διδάσκοντος, γένος, 11 διαφορὰν,
εἶδος, ἴδιον, συμβεβηκὸς, σκοπὸν ἓνα τοῦ τοιούτου βι-
βλίου οἱ ἐξηγούμενοι αὐτὸ 12 ἀποδεδώκασιν, καὶ ὥσπερ
δέκα καὶ τριῶν στάσεων διαιρέσεις ἐν τῷ περὶ τῶν στά-
σεων βιβλίῳ τοῦ Ἑρμογένους διδάσκοντος, οἱ τούτου 13
15 ἐξηγῆται ἓνα σκοπὸν τοῦ βιβλίου διδάσκουσι· καὶ ὥσπερ
ἑπτὰ γενικὰς ἰδέας ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν βιβλίῳ τοῦ
αὐτοῦ πάλιν διδάσκοντος οἱ ἐξηγούμενοι ἓνα σκοπὸν τοῦ
βιβλίου λέγουσιν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ περὶ εὐρέσεων
βιβλίου· καὶ ἐν ἐκείνῳ γὰρ πολλοὺς μὲν τύπους προσι-
20 μίων καὶ διηγήσεων, ἔτι δὲ καὶ προκατασκευῶν διάφορα
εἶδη καὶ προκατασκευὰς τῶν κεφαλαίων καὶ σχημάτων
πλείονας τρόπους διδάσκοντος, εἰς σκοπὸς ἀποδίδεται,
οὕτως καὶ ἐνταῦθα πολλῶν καὶ διαφόρων ὄντων τῶν
προγυμνασμάτων εἰς σκοπὸς ἀποδίδεται. Ἀλλ' ὁ μὲν
25 σκοπὸς τοιοῦτος, τὸ δὲ χρήσιμον καὶ ἀπὸ τοῦ σκοποῦ

9* ὁ Vind. om. 10 Ambr. 2. ἀποροῦσιν, ὅτι πῶς. Parr.
et Taur. ἀποροῦμεν ὅτι πῶς. 11 γένος, διαφορὰν, εἶδος,
ἴδιον, συμβεβηκὸς Ambr. 2. Parr. Taur. om. 12 αὐτὸ Ambr.
2. et Taur. om. 13 Ambr. 2. Taur. Parr. οἱ τούτου τοῦ
βιβλίου ἐξηγῆται — ἓνα σκοπὸν δεδώκασιν, ὁμοίως καὶ ἐν τῷ περὶ
τῶν εὐρέσεων εἰς, καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν εἰς· οὕτω καὶ ἐνταῦ-
θα οὐδὲν ἄτοπον, εἰ εἰς σκοπὸς ἀποδίδεται, πλείονων ὄντων τῶν
προγυμνασμάτων.

φανερὸν· χρησιμεύει γὰρ ἡμῖν εἰς τε τὰ κατὰ ῥητορικὴν εὔδη καὶ μέρη, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη.

Ὅτι δὲ γνήσιον ¹⁴ Ἀφθονίου τὸ παρὸν βιβλίον, ἐκ τε τῆς πάντων συμφωνίας κατάδηλον, καὶ ἐκ τοῦ παρὰ ⁵ μηδενὸς τὰ πρὸ ¹⁵ ἡμῶν νοθείας τὸ τοιοῦτον ἀλῶναι γραφῇ. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ εἰς αὐτὸ ἐπιφερομένου ἐπιγράμματος·

Εἴ σοι ῥητορικῆς φίλος πόθος ἔμπειρε θυμῷ,

Μὴ σέ γε γυμνασίῃ Ἀφθονιοιο λάθῃ·

10

Τὴν δὲ τάξιν ζητοῦμεν τοῦ παρόντος βιβλίου τὴν πρὸς τὰ ἄλλα συγγράμματα ¹⁶ τῆς ῥητορικῆς, ἐν ᾧ καὶ ζητεῖται, διὰ τί προετάγη τὸ παρὸν βιβλίον τῶν ἄλλων τῶν περὶ ῥητορικῆς· καὶ λέγομεν, ὅτι δικαίως τῶν ἄλλων προτέτακται τοῦτο, εἶγε καὶ εἰσαγωγή ἐστι πρὸς αἰ- ¹⁵ πασαν τὴν ῥητορικὴν, δέον ὃν τὰς ¹⁷ εἰσαγωγὰς τῶν πρὸς αὐτὰς εἰσάγουσι προτερεῖν.

Πέμπτον κεφάλαιον ¹⁸ ἐστὶν ἡ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς, ἐν ᾧ ζητῆσαι ὀφείλομεν ὁποῖόν τι ἐστὶ τὸ Ἀφθόνιος ὄνομα· εἶτα τί βούλεται σημαίνειν ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιγρα- ²⁰ φῇ τὸ σοφιστῆς ὄνομα, καὶ διατί ἐπιγέγραπται ¹⁹ προ- γυμνάσματα, καὶ οὐχὶ γυμνάσματα, ²⁰ καὶ τί σημαίνει κυρίως ἡ γυμνάζομαι λέξις· ἔπειτα καὶ διὰ τί οὐκ

14 Taur. ὅτι δὲ γνήσιον, ἐκ τῆς τῶν ἀπάντων συμφωνίας κα-
τάδηλον. Τὴν δὲ τάξιν ζητοῦμεν. 15 Vind. πρὸς. Laurent.
πρὸ.

16 Taur. ἄλλα τῆς ῥητορ. γυμνάσματα. Sqq. ἐν ᾧ καὶ
ζητεῖται usque ad τῶν περὶ ῥητορικῆς om. 17 Vind. εἰς τὰς.

18 Parr. Taur. ἐστὶ κεφάλαιον. 19 ἐπιγέγραπται Ambr. 2.

Taur. et Parr. om. 20 Parr. Taur. et Ambr. 2. καὶ οὐχὶ

περὶ προγυμνασμάτων, καὶ (Ambr. 2. ἡ) διατί οὐκ εἶπε γυμνάσμα-
τα, ἀλλὰ προγυμνάσματα, καὶ τί τὸ γυμνάζεσθαι, καὶ διατί ἀο-
ρίστως προγυμνάσματα, μὴ προσθεῖς τὸ εἰς τὴν ῥητορικὴν. Τὸ
Ἀφθόνιος ὄνομα κ. τ. λ.

εἶπε προγυμνάσματα εἰς τὴν ῥητορικὴν, ἀλλ' ἀορίστως προγυμνάσματα· μετὰ ταῦτα καὶ διὰ τί προγυμνάσματα ἐπέγραψε, καὶ οὐχὶ περὶ προγυμνάματος. Τὸ μὲν οὖν Ἀφθόνιος ὄνομά ἐστι μὲν κύριον καὶ παράγωγον, 5 τὰ μάλιστα δὲ οἰκειότατον τῷ ῥήτορι πέφυκε, τῷ ἀφθόνως, εἶπουν πλουσίως τὰ τοῦ λόγου ῥεῖθρα προχέειν, τοῦ τε πάθους ἐκτός, δηλαδὴ φθόνου, ἐπαντλεῖν τοῖς μαθητευομένοις τῆς διδασκαλίας τὰ νάματα. Σοφιστὴς ²¹ δὲ λέγεται μὲν καὶ ὁ σοφίζων τινὰ καὶ ὁ διδάσκων, λέ- 10 γεται δὲ σοφιστὴς καὶ ὁ φιλόσοφος, ὁ τὸ καλὸν καὶ φρόνιμον καὶ ἀληθὲς ἀγαπῶν· σημαίνει σοφιστὴς καὶ τὸν σοφιζόμενον τὴν ἀλήθειαν, ἥτοι παρατρέποντα, σημαίνει δὲ καὶ τὸν τοῖς πλάσμασιν ἐγγυμναζόμενον· ῥήτωρ μὲν γάρ ἐστιν ὁ τοῖς ἀληθινοῖς ἀγῶσιν ἐγγυμναζόμενος καὶ ἐπὶ δικαστηρίου, ὡς ὁ Δημοσθένης, σοφιστὴς 15 δὲ ὁ πλασματογράφος, καὶ μὴ ἐπὶ δικαστηρίου ἀγωνιζόμενος, οἷος ἦν ὁ Λιβάνιος· ὁ τοίνυν Ἀφθόνιος λέγεται σοφιστὴς, ἢ ὡς σοφίζων τοὺς φοιτηταὺς ἐκ τοῦ τὰ περὶ τῆς ῥητορικῆς τέχνης αὐτοῖς ἀναπτύσσειν, ἢ ὡς 20 πλασματογράφος ὢν, καὶ μὴ ἐπὶ δικαστηρίου ἀγωνιζόμενος, οἷος ἦν ὁ Λιβάνιος. Προγυμνάσματα δὲ καὶ οὐχὶ γυμνάσματα ἐπιγράφονται, διότι κυρίως γυμνάσματα αἱ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων μελέται λέγονται τῶν πλασματικῶν, ὡς δι' αὐτῶν εἰς τοὺς τῶν ἀληθινῶν ὑποθέσεων 25 λόγους γυμναζομένων ἡμῶν· ἐπεὶ οὖν αἱ τῶν πλασματικῶν ὑποθέσεων μελέται γυμνάσματα λέγονται, εὐλόγως καὶ τὰ τοιαῦτα προγυμνάσματα λέγονται, ὡς πρὸ τῶν

21 Σοφιστὴς δὲ λέγεται — — — — ἀορίστως τὸ βιβλίον προγυμνάσματα ἐπέγραψεν Parr. et Ambr. 2. omittunt, substituta interpretatione commentarii nr. IV. init. „τὸ σοφίζω διττῶς νοεῖται — usque ad ὑπεκράτησας.

τῶν γυμνασμάτων ἐκείνων ὄντα· διὰ τούτων γὰρ πάλιν εἰς τὰς ἀληθινὰς τῶν ὑποθέσεων γυμναζόμεθα. ἄλλως τε δὲ προγυμνάσματα τὰ πρὸ τῆς γυμνασίας φαινόμενα, ὡς εἶναι γυμνάσματα μὲν καὶ ἄσκησιν καὶ ἀληθῆ παιδείαν τῆς ῥητορικῆς, αὐτὰ τὰ τοῦ Ἑρμογένους βιβλία, τὰς ὁστάσεις, τὰς εὐρέσεις, τὰς ἰδέας, τὸ περὶ μεθόδου δεινότητος· τὰ δὲ τοῦ Ἀφθονίου προγυμνάσματα λέγονται, εἰσαγωγή τις ὄντα πρὸς ἐκεῖνα, καὶ οἷον ἀνάπτυξις βραχεῖα, καὶ τις ἐθισμὸς ἀλείφων καὶ διεγείρων τοὺς νέους πρὸς τὴν ἐκείνων ἐξέτασιν· τὸ δὲ γυμνάζεσθαι καὶ κυρίως 10 ἐστὶ τὸ γυμνὸν ἀγωνίζεσθαι καὶ ἐκμανθάνειν εἴτε πολεμικὴν ἄσκησιν, εἴτε ἀμιλλητηρίους ἀγῶνας, διάυλον τυχὸν ἢ παγκράτιον ἢ πυγμὴν ἢ πάλην· ἐκεῖθεν οὖν ἐληφται τὸ γυμνάζεσθαι, καὶ καταχρηστικῶς ἐκφέρεται ἐπὶ πάσης παιδείας λογικῆς τε καὶ πρακτικῆς, καὶ γυμνά- 15 ζομαί τις εἰπὼν οὐ τοῦτο ἀπλῶς ἐρεῖ, τὸ γυμνὸς διάπειραν ποιοῦμαι μαθήματα, τοῦτο γὰρ ἡ κυριολεξία ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπλῶς ἐκπαιδεύομαι τι. Προγυμνάσματα 22 δὲ μόνον εἶπε, μὴ προσθεῖς εἰς τὴν ῥητορικὴν, οὐκ ἀλόγως· ὥσπερ γὰρ ὁ Πορφύριος εἰς τὴν βασιλικωτάτην τῶν 20 ἐπιστημῶν τὴν φιλοσοφίαν γράφων εἰσαγωγὴν, Πορφυρίου εἰσαγωγὴν ἐπέγραψε, μὴ προσθεῖς εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἅτε δὴ καὶ σιωπηρῶς τοῦ τοιούτου διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς φιλοσοφίας τὸ πρὸς τὰς ἄλλας ἐπιστήμας προσυπακουμένον, οὕτω καὶ ὁ Ἀφθόνιος εἰς τὴν μεγίστην 25 καὶ βιωφελεστέραν τῶν τεχνῶν τεχνολογῶν γυμνασίαν ἀορίστως τὸ βιβλίον προγυμνάσματα ἐπέγραψεν· προγυμνάσματα δὲ καὶ οὐχὶ περὶ προγυμνασμάτων τὸ βιβλίον ἐπέγραψεν, ὅτι σύννηθές ἐστι τὸ ὄνομα, περὶ οὗ ὁ λόγος,

22 In Ambr. 2. sectio προγυμνάσματα δὲ μόνον usque ad προγυμνάσματα ἐπέγραψεν ponitur post sequentem: προγυμν. δὲ καὶ οὐχὶ περὶ προγ. — v. 21. τὴν Ambr. 2. om.

Rhetor. II.

προγράφειν τοῦ συγγράμματος, ὥσπερ ὁ περὶ Θεμιστο-
κλέους λόγος Θεμιστοκλῆς ἐπιγράφεται Πλάτωνι, καὶ
ὁ περὶ πολιτείας πολιτεία· ἄλλως τε προγυμνάσματα μὲν
ἐπιγράφας ἐδήλωσεν, ὅτι τοῦτό ἐστι τὸ βιβλίον, δι' οὗ
5 εἰς τὴν ῥητορικὴν γυμναζόμεθα· περὶ προγυμνασμάτων
δὲ εἰ ἐπέγραψεν, ἐδήλωσεν ὅτι αὐτὸ μὲν οὐ προγυμνά-
ζει ἡμᾶς, συμβάλλεται δὲ εἰς τὸ προγυμνάζειν· ἡ μὲν
γὰρ εὐθεία πτώσις αὐτοῦ τοῦ πράγματός ἐστι δηλωτική·
διὸ καὶ οἱ ὅρισμοί τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων σημαί-
10 νοντες διὰ τῆς τοιαύτης ἐκφέρονται πτώσεως. αἱ δὲ πλά-
γιοι οὐ τὴν οὐσίαν δηλοῦσι τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τι
τῶν²³ περὶ αὐτό. Ἡ δὲ εἰς τὰ κεφάλαια διαιρέσεις τέ-
μνει τὸ παρὸν βιβλίον εἰς τε τὰς πρὸς τὸ συμβουλευ-
τικὸν εἶδος γυμναζούσας ἡμᾶς γυμνασίας, καὶ εἰς τὰς
15 πρὸς τὸ δικανικόν, καὶ εἰς τὰς πρὸς τὸ πανηγυρικόν· καὶ
πάλιν εἰς τε τὰς προοιμίους ὀναλογούσας καὶ εἰς τὰς
σωζούσας εἰκόνας τῆς διηγήσεως· ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰς τῶν
ἀγώνων καὶ ἐπιλόγων χρείας²⁴ ἀναπληροῦσας.

Ἐλθωμεν²⁵ τοίνυν καὶ ἐπὶ τὸν τρόπον τὸν διδασκα-
20 λικὸν λέγοντες, ὅτι διδασκαλικῶν τρόπων ὄντων τεσσά-
ρων, διαιρετικοῦ, ὀριστικοῦ, ἀποδεικτικοῦ καὶ²⁶ ἀνα-
λυτικοῦ, δυσὶ μόνοις χρῆται ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῷ παρόντι
συγγράμματι, τῷ τε ὀριστικῷ καὶ διαιρετικῷ·²⁷ τῷ μὲν
διαιρετικῷ, ἥνικα διαιρεῖ τῶν συγγραμμάτων ἕκαστον,
25 λέγω, ὅτι τοῦ μύθου τὸ μὲν ἐστι λογικόν, τὸ δὲ ἡθικόν,

23 Vind. τὸν, Laur. Ambr. 2. τῶν. - Post αὐτὸ in Ambr. 2. sequitur γυμνάζεσθαι κυρίως ἐστὶ τὸ γυμνὸς ἀγωνίζεσθαι ex eodem comment. nr. IV. Quae in nostro comment. sequuntur, ἡ δὲ εἰς τὰ κεφάλαια διαιρέσεις in Ambr. leguntur inferius post: ἀορίστως τὸ βιβλίον προγυμνάσματα ἐπέγραψεν.

24 Ambr. 2. χρείαν. 25 Ἐλθωμεν τοίνυν καὶ — — — λέγοντες ὅτι Ambr. 2. om. qui habet διδασκαλικῶν δὲ τρόπων. 26 καὶ Ambr. 2. om. 27 τῷ τε ὀριστικῷ καὶ διαιρετικῷ Ambr. 2. om.

τὸ δὲ μικτόν· καὶ ὅτι τοῦ διηγήματος τὸ μὲν ἐστὶ δραματικόν, τὸ δὲ ἱστορικόν, τὸ δὲ πολιτικόν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως· τῷ δὲ ὀριστικῷ χρῆται, ἥνικα ὀρίζεται τὰ γυμνάσματα, λέγων τὸν μὲν μῦθον λόγον ψευδῆ ἀλήθειαν ²⁸ εἰκονίζοντα, τὸ δὲ διήγημα ἐκθεσιν πράγματος ⁵ γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος. Τινὲς δὲ ²⁹ φασιν αὐτὸν καὶ τῷ ἀναλυτικῷ χρῆσασθαι τρόπον, ἐν τῷ λέγειν τοῦ μύθου τὸ γένος· ἀπὸ γάρ τῶν κάτω, φασὶ, καὶ ὑστέρων πρόεισιν ἐπὶ τὰ ἄνω καὶ πρῶτα, ἥτοι ἀπὸ τοῦ μύθου ἐπὶ τὰ πρόσω τὰ ³⁰ ἐξ ὧν ἔχει τὴν γένεσιν· τοῦτο δὲ ¹⁰ ἰδιὸν ἐστὶ τοῦ ἀναλυτικοῦ τρόπου, τὸ ἀπὸ τῶν ὑστέρων ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐρχεσθαι· οἷον πρῶτον τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ὑστερον ὁ ἄνθρωπος· ἀναλύεται οὖν ὁ ἄνθρωπος εἰς ταῦτα.

Ὅγδοον καὶ τελευταῖον ³¹ ἐστὶ κεφάλαιον, ἐν ᾧ ζή- ¹⁵ τεῖται διὰ τί τὰ τοῦ Ἀφθονίου προγυμνάσματα τῶν Ἑρμογενικῶν καὶ τῶν λοιπῶν προτετίμηται. φασὲν οὖν ³² ὡς σαφέστερα τῶν ἄλλων καὶ ὡς εὐληπτότερα. ὁ μὲν γὰρ Ἑρμογένης καὶ οἱ λοιποὶ μεθόδους ψιλὰς ³³ χωρὶς παραδειγμάτων ἐκθέμενοι δυσχερῇ τὴν τῶν προγυμνα- ²⁰ σμάτων πραγματείαν τοῖς εἰσαγομένοις ἐποίησαν, ὁ δὲ Ἀφθόνιος οὐ μόνον τὰς μεθόδους ἀλλὰ καὶ τὰ παραδείγματα, ³⁴ ὡς ἐνῆν, σαφῶς καὶ διηρθρωμένως ποιήσας, ἀλλὰ καὶ παραδείγμασι φωτίσαι βουληθεὶς τὰ λεγόμενα, προσφυσίτερος ³⁵ τοῖς νέοις καὶ οἰκειότερος ἔδο- ²⁵ ξε. Τινὲς δὲ καὶ τὴν ὑπὸ τι μέρος ἀναφορὰν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος βιβλίου ζητοῦντες, ἀναφέρεσθαι φασιν

28 Ambr. 2. εἰκονίζοντα ἀλήθειαν. 29 δὲ ex Ambr. recepi. 30 Ambr. 2. πρόσωπα. 31 καὶ τελευταῖον ἐστὶ Codd. Parr. om. 32 Ambr. 2. καὶ φασιν. 33 Ambr. τινάς. 34 Ambr. 2. ἀλλὰ καὶ τὰ παραδείγματα post ποιήσας legitur. 35 Post προσφυσίτερος excidit Fol. ex Par. 1.

αὐτὸ οὔτε εἰς τὸ θεωρητικόν, ἐπεὶ ³⁶ μηδὲ φυσιολογεῖ, ἢ θεολογεῖ, ἢ μαθηματικεῖται, ³⁷ ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὸ πρακτικόν, οὐδὲ γὰρ διδάσκει ³⁸ πῶς δεῖ κοσμεῖν τὰ ἡθῆ, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον τοιῶν τὸ ³⁹ μεθωδικόν καὶ ὀργανικόν· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ λογικόν· κανόνας γὰρ, φασί, ⁴⁰ καὶ μεθόδους διδάσκει.

Τινὲς δὲ καὶ τὸν χαρακτῆρα ζητοῦσι τοῦ παρόντος ⁴¹ βιβλίου. Χαρακτῆρες δὲ εἰσι τρεῖς, ἄδρὸς, ταπεινὸς, μέσος· ἄδρὸς μὲν οὖν ἔστιν ⁴² ἡ κομπηρὰς ἔχων λέξεις, ¹⁰ νοῦν δὲ ταπεινόν, ὡς ἔχει τὰ τοῦ Λυκόφρονος, ταπεινὸς δὲ ⁴³ ὁ νοῦν μὲν ἔχων ὑψηλόν, λέξεις δὲ ταπεινάς, ὡς τὰ τοῦ θεολόγου, μέσος δὲ ὁ μήτε νοῦν ὑψηλόν ἔχων, μήτε λέξεις κομπηρὰς, ἀλλ' ἀμφοτέρω μέτρια, οἷά ἐστιν ⁴⁴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ τοῦ Χρυσοστόμου. Χρηται ⁴⁵ τοί-

36 Taur. ἐπειδὴ μή. 37 Ambr. 2. μαθητικεῖται. Taur. μαθητεύεται. 38 Taur. Ambr. 2. διδάσκει ponunt post τὰ ἡθῆ.

39 τὸ Ambr. 2. et Taur. om. 40 φασί Taur. om.

41 τοῦ παρόντος βιβλίου. Χαρακτῆρες Ambr. 2. Taur. om., qui ita: ζητοῦσιν· εἰσὶ δὲ τρεῖς. 42 Ambr. 2. οὖν ἔστιν om. Taur. ἄδρὸς μὲν ὁ κομπηρὰς.

43 Taur. ταπεινόν. 44 Taur. εἰσιν — — τὰ τοῦ Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου.

45 Par. 2. 3. et Ambr. 2. Χρηται δὲ Ἀφθόνιος καὶ (Taur. καὶ om.) τοῖς τρισι, τῷ μὲν ἄδρῳ ἐν τῇ ἡθοποιᾷ, τῷ ἀνεμένῳ καὶ ταπεινῷ ἐν τῇ ἐκφρ. τῷ δὲ μέσῳ ἐν τισι τῶν ἄλλων. Sequitur in

iisdem codd. Ὁ παρὼν τῶν προγυμνασμάτων λόγος οὔτε τὸν τῆς ῥητορικῆς ὄρον ἐπιζητεῖ· περιέρχον γὰρ ἐν τοῖς ἑτέλεσι τὸ τέλειον. καὶ γὰρ τὸν τοῖς εἰσαγομένοις περὶ τῶν μερῶν καὶ τῶν σμικροτάτων διαλεγόμενον οὐ καλῶς ἔχει περὶ τῆς τέχνης πάσης ὀρίζεσθαι· οὔτε τὴν περὶ τῶν εἰδῶν ἐπίσκεψιν ἐπιδέχεται· ἐκτραπῆναι γὰρ ἐστὶ τῶν προκειμένων, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀγαπητῶς τὰ μέρη μανθάνουσιν ἀδύνατος ἡ περὶ τῶν ὅλων κατάληψις. Εἰ γὰρ ὥσπερ εἰπεῖν ἵχνη καὶ σκιάς ἐν τούτοις φαντάζεσθαι τῶν ὑποθέσεων τοῖς γυμναζομένοις παρέχομεν, τοῦ μὲν δικανικοῦ, δι' ὃν κατασκευάζομεν, καὶ δι' ὃν ἐπὶ τὴν τιμωρίαν τοὺς δικάζοντας παρορῶμεν, τοῦ δὲ συμβου-

νυν ὁ Ἀφθόνιος οὐχ ἐνὶ μόνῳ χαρακτηρὶ διόλου, ἀλλὰ καὶ τοῖς τρισί· πῇ μὲν γὰρ τῷ ἀδρῶ χρηταί, ὥς ἐν τῇ

λευτικοῦ, δι' ὧν τὰς θέσεις ἀνύομεν, τῶν μὲν αἴρεσιν, τῶν δὲ φυγὴν συμβουλευόντες. Ἐϋδηλον δὴπουθεν, ὥς οὐ προσήκον ἐνταῦθα τὸν περὶ τῶν εἰδῶν καταμίγνυσθαι λόγον, οὐδὲ ταράττειν τῷ μεγέθει τῶν ἔργων τὸν ἀκροώμενον· συνιδεῖν δὲ πρῶτον τὴν φύσιν τῶν προγυμνασμάτων ὀφείλομεν, καθό φαμεν αὐτὰ τυγχάνειν ἀτελῆ. Ἀτελὴ δὲ ἐστὶ, καθό τούτων οὐδὲν εἰς δικαστήριον ἢ ἐκκλησίαν εἰσάγεται· τῶν γὰρ τελείων ὑποθέσεων ἴδιον εἶναι τοῦτο συμβέβηκε, καὶ εἴτι δι' ἐπιχειρημάτων ὀλίγων καὶ μὴ διὰ τῶν τελικῶν κεφαλαίων προηγουμένως κατασκευάζεται, τοῦτο ἀτελὲς ἐστὶ καὶ μόριον ἑτέρου ποιεῖ. Ἔτι καὶ τέλειον ἴσμεν ὑπόθεσιν τὴν τοῖς τετράσι μέρεσι τεμνομένην τοῦ λόγου, προοιμίων, διηγήσεων, ἀγώνων, ἐπιλόγων, τῶν δὲ προγυμνασμάτων οὐδὲν εὑρίσκομεν ἐκ τούτων τῶν μερῶν τοῦ λόγου τεμνομένων· ἕκαστον δὲ μᾶλλον προγύμνασμα τῶν τοιούτων μερῶν τοῦ λόγου ὥσπερ εἰκόνα φέρει παρ' ἑαυτῷ καὶ σκιάν, ὥς τὸ διήγημα καταστάσεως, ἀνασκευὴ δὲ καὶ κατασκευὴ τῶν ἀγώνων· ὁ κοινὸς δὲ τόπος ἵχνος ἐπιλόγων προτίθηται· προοιμίων δὲ αἱ προκαταρκτικαὶ πανταχοῦ τῶν ἐπιδεχομένων προγυμνασμάτων ἔννοιαι. Ὁ οὖν τῶν προγυμνασμάτων σκοπὸς διὰ τὸ τοὺς ἐν γραφῇ ἡσυχολημένους πῇ μὲν κεχρησθαι γνώμας, πῇ δὲ χρείαις, καὶ πῇ μὲν ἡθοιοποιῖαις, πῇ δὲ κοινοῖς τόποις. Δεῖ τοιγαροῦν τὸν ταῦτα μελετῶντα οὐχ ὥς τελείους λόγους, ὥς μέρη δὲ μᾶλλον κεχρησθαι λόγων. Ἰστέον δὲ, ὅτι τὰ προγυμνάσματα μικρὰ ῥητορικὴ ἐστὶ· καὶ καθὰ ἐπὶ τῶν βαναύσων τεχνῶν προηγείται τινα τῆς καθόλου τέχνης, ὥς ἐπὶ τῶν χαλκίῳ τὸ ἀνάψαι ἀνθρακιάν, τὸ φυοῖν, ἐπὶ τῶν ὑποδηματοῤῥάφων τὸ ποιῆσαι σφήκωμα, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν τούτων ἀπὸ τῶν εὐκολωτέρων πρῶτον ἀρχτέον. Τὸ δὲ ἐστὶν ὁ μῦθος, καὶ ὥς ἐν τοῖς ποιηταῖς μεθισταμένοις, ὧν εἰσιν οἱ μῦθοι γεννήματα, ἐπὶ τὴν ῥητορικὴν εὐθὺς τοῖς ἐγγυτάτοις προσομιλεῖν, νόμῳ τοῦτο διδασκαλίας χρωμένοις, καὶ ὥς ἔτι νηπίοις ἡμῖν οὖσιν αἱ τίτθαι ἡμῶν καὶ οἱ παιδαγωγοὶ διὰ μύθων ψυχαγωγοῦσι καὶ ὑποτίθενται τὰ δέοντα, καὶ τρίτον τρόπον, ὅτι τῶν τῆς ῥητορικῆς εἰδῶν πρῶτόν ἐστὶ τὸ συμβουλευτικόν, καὶ φύσει, ὅτι βούλεις ἐδέησε πρῶτον ἡμῖν, καὶ διὰ τοῦτο προετάγη ὁ μῦθος, ὥς τοῦ

ἡθοποιῖα· πῇ δὲ τῷ ἀνειμένῳ καὶ ταπεινῷ, ὡς ἐν τῇ ἐκ-
 φράσει· διὸ καὶ αὐτὸς ἐκέῃσε λέγει δεῖν τὸν χαρακτηῖρα
 ἀνειμένον ἐκφέρειν· πῇ δὲ καὶ τῷ μέσῳ χρῆται, ὡς ἐν
 τισι τῶν ἄλλων. Ἐτεροὶ δὲ καὶ κεῖνο ζητοῦσιν, οἷον μὲν
 5 δεῖ εἶναι τὸν ἐξηγούμενον τὸ παρὸν βιβλίον, οἷον δὲ καὶ
 τὸν ἀναγινώσκοντα· λέγεται οὖν δεῖν τὸν μὲν ἐξηγούμε-
 νον τελείαν τῆς ὅλης τέχνης ἔχειν κατάληψιν· πολλὰ γάρ
 εἰσιν ἐν τοῖς προγυμνάσμασι καὶ τῆς τῶν ιδεῶν ἐχόμενα
 θεωρίας, ὡς τὰ τε ἄλλα, καὶ κεῖνο δὲ ἐν τῷ διηγήματι·
 10 ἀρεταὶ δὲ διηγήματος σαφήνεια, πιθανότης, συντομία,
 καὶ ὁ τῶν ὀνομάτων ἑλληνισμὸς, ἔτι δὲ καὶ τῆς τῶν στά-
 σεων, ὡς ἐν τῇ τοῦ νόμου εἰσφορᾷ ἐκεῖνο ἔχει· διαιρησό-
 μεν δὲ αὐτὴν κεφαλαίοις, οἷς καὶ τὴν πραγματικὴν. Δεῖ
 οὖν ἀπάντων τούτων εἰδήμονα εἶναι τὸν ἐξηγούμενον,
 15 ὥστε διασαφεῖν τῷ ἀναγινώσκοντι, καὶ μὴ ἔαν αὐτὸν τῇ
 ἀγνοίᾳ τῶν λεγομένων ταραττεσθαι· προσέτι γε μὴν καὶ
 τῶν ῥητορικῶν λόγων, ὅσοι τοῖς παλαιοῖς ἐπονθήθησαν ῥή-
 τορσιν, οἷον Ἀριστείδη, Θουκυδίδη, Λημοσθένει, ἄκριβῃ
 καὶ αὐτῶν ἔχειν τὴν εἰδήσιν. καὶ τῶν ποιητικῶν δὲ οὐδὲν
 20 ἦττον, ὥστε γινώσκειν τὰς ἱστορίας καὶ τὰ ἄλλα· χρεῖα γάρ
 ἐστὶν ἐνταῦθα καὶ τούτων, οἷον ὡς ἐν τῷ τοῦ Θουκυδί-
 δου ἐγκωμίῳ· ἐν ἐκείνῳ γάρ πολλὰς τῶν παρὰ ⁴⁶ τῷ
 συγγραφῇ ὁ σοφιστὴς παρέλαβεν ἱστοριῶν, καὶ πάλιν ἐν
 τῇ ἡθοποιῖᾳ λέγει, ⁴⁷ ἐν τῷ ὑπὲρ τῶν τεσσάρων τὸν Ἀρι-
 25 στείδην ποιῆσαι εἰδωλοποιῖαν, καὶ τὸν Εὐπόλιν ἐν δήμοις
 ποιῆσαι προσωποποιῖαν, καὶ ἐν τῇ ἐκφράσει δὲ λέγων
 τὸν Θουκυδίδην νυκτομαχίαν ἐκφράσαι, καὶ τὸν λιμένα
 τῶν Θεσπρωτῶν τὸν Χειμέριον, καὶ τοιαῦτά τινα. δεῖ οὖν
 τὸν ἐξηγούμενον ταῦτα, πάντα ταῦτα ἀκριβῶς εἰδόντα

συμβουλευτικῷ ὦν. Sequitur ex Comment. nr. IV. διατὶ ἐπενοή-
 θη τὰ προγυμνάσματα usque ad ἐκάστου τῶν τριῶν εἰδῶν.
 46 Laur. περί. 47 Laur. λέγων.

ἀνακαλύπτειν τοῖς τὸ παρὸν βιβλίον ἀναγινώσκουσιν. Ἀλλὰ τὸν μὲν ἐξηγούμενον τὸ παρὸν βιβλίον τοῦτο τοιοῦτον δεῖ εἶναι· τὸν δὲ ἀναγινώσκοντα χρὴ μὴ τῷ νοεῖν ⁴⁸ τὰ ἐν αὐτῷ λεγόμενα ἀρκεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀκολουθῶντας ταῖς παρὰ τοῦ τεχνικοῦ μεθόδοις καθ' ἑκάστην γυμνασίαν μελέτας ἐκτίθεσθαι· τῷτο γὰρ ἐστὶν αὐτοῦ τέλος τὸ ἐθισθῆναι τοὺς νέους διὰ τῶν καθ' ἑκάστην γυμνασίαν μελετημάτων πρὸς τὰ τῆς ῥητορικῆς εἶδη καὶ μέρη, καὶ πρὸς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη, ὡς ὃ γε μὴ διὰ μελετημάτων τῶν καθ' ἑκάστην γυμνασίαν πρὸς ταῦτα ¹⁰ ἐθισθεῖς, ἀλλ' ἀπλῶς ἀναγνοὺς τὸ βιβλίον, ἐν ᾧ ἔσται τῷ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἀναγνόντι αὐτό.

Ἄλλ' ἐπειδὴ περὶ προγυμνασμάτων ἡμῖν πρόκειται λέγειν, ζητήσωμεν τί ἐστὶ προγύμνασμα. Ἰστέον τοίνυν ὅτι ⁴⁹ προγύμνασμα γενικόν ἐστιν ὄνομα, διαιρούμενον εἰς ¹⁵ τὰ καθ' ἑκάστην ἐπιστήμην καὶ τέχνην προγυμνάσματα· οὐκοῦν πρῶτον τὸν ὅρον τοῦ καθολικοῦ προγυμνάσματος εἵπωμεν, εἰδ' οὕτω καὶ τὸ τῆς ῥητορικῆς προγύμνασμα ὀρισώμεθα. Ὅρίζονται τοίνυν τὸ μὲν καθολικὸν προγύμνασμα οὕτως. προγύμνασμα ἐστὶν ἄσκησις με- ²⁰ τρίων πρὸς μειζόνων πραγμάτων ἐπιρρόωσις· τὸ μὲν ἄσκησιν ὄνομα ἀντὶ γένους τιθέντες, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ διαφορῶν χωρίζουσιν τὸ καθόλου προγύμνασμα ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀσκήσεων τῶν μὴ ἐν γυμνάσμασιν. Ἰδῶμεν δὲ καὶ τὸν τοῦ ῥητορικοῦ προγυμνάσματος ὅρον· ἐστὶ δὲ ²⁵ προγύμνασμα ῥητορικὸν εἰσαγωγικὴ τριβὴ διὰ λόγων τῶν κατὰ ῥητορικὴν εἰδῶν ἢ μερῶν χρήσιμά τινα προασκουμένη. εἴληπται οὖν κἀνταῦθα τὸ μὲν τριβὴ ὄνομα ἀντὶ γένους, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ συστατικῶν διαφορῶν· εἶδη δὲ ῥητορικῆς λέγοιτο ἂν ἐνταῦθα τὸ συμβουλευτικόν, τὸ ³⁰

48 Vind. νοεῖ. 49 προγύμνασμα· ἰστέον τοίνυν ὅτι Vind. om. inserui ex Laur.

δικανικόν, τὸ πανηγυρικόν· μέρη δὲ ἦτοι τὰ εἰς ἃ τῶν εἰδῶν τούτων ἕκαστον διαιρεῖται, ἢ τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου. Τὸ δὲ χρήσιμά τινα εἶπε, διότι οὐκ εἰς πάντα προασκεῖ ἡμᾶς· ἡ γὰρ ἂν ἤρκει τὰ προγυμνάσματα μόνον
 5 μαθοῦσι τῶν κατὰ ῥητορικὴν πραγμάτων περὶ τὰς διαιρέσεις ἑκάστου εἶδους ἀπηλλάχθαι φιλοπονίας. Τὸ δὲ προασκουμένη ἀντὶ τοῦ προασκοῦσα.

Ζητεῖται, διὰ τί ἐπενοήθη τὰ ῥητορικὰ προγυμνάσματα· καὶ τινες μὲν λέγουσι διὰ τοῦτο αὐτὰ ἐπινοηθῆναι,
 10 διότι ἡ ῥητορικὴ φύσει μὲν αἰεὶ παρῇν κατάδηλος, ἦν δὲ δύσληπτος, καὶ οὐ ῥαδίαν αὐτῆς τὴν χρῆσιν παρεχομένη, διὸ εὐδὲ πᾶσιν ἦν κατάδηλος· ἕκαστος τοίνυν μέρος τι ταύτης τῆς τέχνης παραλαμβάνων τοῖς μετ' αὐτὸν παρεδίδου καὶ οὕτω κατὰ βραχὺ προῆλθεν εἰς διαιρέσεις τινὰς
 15 καὶ μεθόδους· τούτων δὲ οὕτως ἐξ ἀρχῆς καταληφθέντων, ἦν μὲν ἤδη σαφέστερα τὰ ἐκ τῆς ῥητορικῆς καλὰ, τοῖς δὲ νέοις ὅμως δυσμεταχειρίστον τὸ πρῶγμα ἐτύγγανεν· οὐ γὰρ εἶναι ῥαδίον ἐδόκει τοῖς αὐτοῦ ἀπτομένοις, πρῶτον εὐθύς ἀθρόως τὰ ἐν αὐτῷ πάντα καθορᾶν, διὸ
 20 παρῆλθεν ἡ τῶν προγυμνασμάτων χρεια· οὐ γὰρ πρὸς τὸ ὅλον ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ πρὸς ἕκαστον τῶν μερῶν ἰδίᾳ γυμναζόμεθα· ἕτεροι δὲ πάλιν λέγουσι, διὰ τοῦτο τὰ προγυμνάσματα τῆς ῥητορικῆς ἐπινοηθῆναι, διὰ τὸ τοὺς ἐν γραφῇ ἡσχολημένους πῇ μὲν κεκτηῖσθαι μύθους, πῇ
 25 δὲ γνώμας, πῇ δὲ χρείας, καὶ πῇ μὲν ἡθοποιίας, πῇ δὲ κοινούς τόπους. ἀλλὰ τοιούτων μὲν ἄλλis. Ἐπὶ δὲ τὴν τοῦ χειμένου σαφήνειαν καιρὸς ἤδη λοιπὸν μεταβῆναι· καὶ πρῶτον τὸν μῦθον, εἰ δοκεῖ, θεωρήσομεν. Ζητεῖται τοίνυν διὰ τί ἐπιενόηται ὁ μῦθος τοῖς ῥήτορσιν· καὶ τινες
 30 λέγουσιν, ὅτι ἵνα μὴ μόνον διὰ φανερῶν πραγμάτων, ἅπερ ἐστὶ παραδείγματα, ἐν τοῖς λόγοις, ἀλλὰ καὶ δι' αἰνιγμάτων καὶ εἰκονικῶν πραγμάτων, ἦτοι παραδειγμάτων δυνώμεθα ὑφηγεῖσθαι καὶ προσάγεσθαι τὸν ἀκροα-

τήν, ἐφ' ὃ βουλόμεθα· εἰώθασι γὰρ οἱ ἄνθρωποι οὐ
 τοσοῦτον τοῖς φανεροῖς πείθεσθαι πράγμασιν, ὅσον τοῖς
 μυθώδεσι καὶ τοῖς μεθ' ἡδονῆς λεγομένοις. Ἡμεῖς μὲν-
 τοι φάμεν διὰ τοῦτο τὸν μῦθον ἐπινοηθῆναι τοῖς ῥή-
 τορσι, διὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ γενομένην παραινήσιν· οὕτω δ'
 γὰρ φησι καὶ Ἀφθόνιος, ὅτι γεγένηται καὶ ῥητόρων κοι-
 νὸς ἐκ παραινήσεως, ἔτι γε μὴν καὶ διὰ τὸ γυμνάζειν
 ἡμᾶς πρὸς τε τὰ τῆς ῥητορικῆς εἵδη καὶ μέρη, καὶ πρὸς
 τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη. Ἀλλὰ ζητήσωμεν, πρὸς
 ποῖα τῶν τῆς ῥητορικῆς εἰδῶν ὁ μῦθος ἡμᾶς γυμνάζει· 10
 ἔτι δὲ καὶ πρὸς ποῖα τῶν τοῦ πολιτικοῦ λόγου μερῶν
 λέγεται δὴ καὶ πρὸς τὰ τρία μὲν τῆς ῥητορικῆς εἵδη
 γυμνάζειν ἡμᾶς τὸν μῦθον, καὶ γὰρ πρὸς τὸ δικανικὸν
 καὶ πανηγυρικόν, καθὼ οὐ πάντοτε διὰ τῶν μύθων συμ-
 βουλευόμεν, οὐδὲ τὴν τοῦ συμφέροντος ὑπογράφομεν φύ- 15
 σιν ἢ τὴν ἀλήθειαν· οἷον εἰ διηγούμενοι περὶ τοῦ Κροί-
 σου, ὅπως τῇ τοῦ Κύρου ἐπιθέμενος βασιλείᾳ καὶ τὴν
 οἰκίαν ἀρχὴν ἀπέβαλε, τούτῳ τῷ μύθῳ χρησόμεθα, ὅτι
 κάμηλος ἐπιθυμήσασα κεράτων καὶ τὰ ὠτα περιετμήθη,
 εἶτα ἐπενέγκωμεν τὸ κατὰ Κροῖσον διήγημα, ὅτι καὶ 20
 αὐτὸς τὰ ὅμοια πέπονθεν, ἐνταῦθα οὐ τὴν τοῦ συμφέ-
 ροντος φύσιν ὑπογράφομεν, ὥστε συμβουλευτικοῦ εἶδους
 τὸν μῦθον εἶναι, ἀλλὰ τὴν τῆς ἀληθείας. Γυμνάζει δὲ
 ἡμᾶς ὁ μῦθος καὶ πρὸς τὸ συμβουλευτικόν, ὅτε δι' αὐ-
 τοῦ συμβουλευόμεν τισι τόδε ποιεῖν· εἰ τάχα δὲ καὶ πρὸς 25
 τὰ τρία εἵδη γυμνάζειν ἡμᾶς λέγεται, ὅμως πρὸς τὸ συμ-
 βουλευτικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γυμνάζει, διὰ τὸ ὡς ἐπὶ
 τὸ πολὺ συμβουλῆς ἕνεκα τοὺς μύθους καὶ παραινήσεως
 πλάττεσθαι. Ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τότε δοκεῖ ῥητορικὸς ὁ μῦ-
 θος εἶναι, ὅτε παραινήσεως ἕνεκα τέθιται, διὰ τοῦτο ὁ 30
 σοφιστὴς εἶπεν, ὅτι γεγένηται δὲ καὶ ῥητόρων κοινὸς ἐκ
 παραινήσεων· ὥπερ δὲ ἐπὶ τῶν εἰδῶν οὐ πρὸς ἓν μόνον,
 ἀλλὰ πάντα γυμνάζειν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τοῦ λόγου με-

ρῶν· καὶ γὰρ προοιμίῳ ἡμᾶς τύπους διδάσκει καὶ διη-
 γήσεων, ἥδη δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἀγώνων· προοιμίῳ μὲν,
 καθότι προσεκτικούς ποιεῖ τοὺς ἀκροατὰς πρὸς τὴν
 παραίνεσιν· ἔστι δὲ τοῦτο αὐτὸ καὶ τῶν προοιμιῶν ἔργον,
 5 τὸ προσεκτικούς ποιεῖν τοὺς ἀκροατὰς πρὸς τὴν διήγη-
 σιν· τῶν δὲ διηγήσεων, καθὼ καὶ ὁ μῦθος μυθικὸν ἐστίν
 ὥσπερ διήγημα, αὐτίκα γὰρ εἰς τὸ ἐπιμύθιον ἐκβάλλει τις,
 μυθικὸν καθαρῶς τὸ διήγημα τὸ λειπόμενον φαίνεται·
 καὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας δὲ γυμνάζει ἡμᾶς· ἔσθ' ὅτε γὰρ
 10 καὶ εἰς ἐργασίαν λόγου τὸν μῦθον παραλαμβάνομεν, ἥτις
 ἐστὶ τῶν ἀγώνων. Ἔτι ζητῆσαι ὀφείλομεν καὶ περὶ τῆς
 τάξεως τοῦ μύθου, διατὶ προετάγη τῶν ἄλλων· λέγεται
 τοίνυν διὰ τοῦτο προταγῆναι αὐτὸν, διότι πρὸς ψυχαγω-
 γίαν ἐστὶ προχειρότατος, καὶ τῇ πλάσει καὶ τῇ ἀφελείᾳ
 15 τῆς λέξεως, καὶ τῇ συντομίᾳ τῆς ἐκθέσεως συντόμως τὸν
 νέον ἐπαγόμενος, ἢ ἐπεὶ ἡ τῶν προγυμνασμάτων τάξις
 ἀναβαθμοῖς τισιν ἔοικεν· ἀπὸ γὰρ τοῦ εὐχερεστερου καὶ
 ἀπλουστερου ὄντος ἀρχόμενοι καταγινώσκουσιν ἐπὶ τὰ τε-
 λεώτερα. δεῖ γὰρ ἀφελεῖ οὐσὴν τῇ τοῦ νέου ψυχῇ τροφήν
 20 μαλακωτέραν τὴν ἀπὸ τοῦ μύθου εὐθύς προσάγειν,
 ὥσπερ καὶ τὰ ἀρτίτοκα βρέφη μαλακὰ ὄντα τοῖς σώμασι
 γαλακτοτροφοῦμεν, εἰτα ἐπὶ τὰ τελεώτερα μετάγειν μα-
 θήματα, καὶ ὥσπερ ἐν πίθῳ τὴν κεραμεῖαν μαθεῖν ἀνό-
 ητον· ἀπὸ γὰρ τῶν μικροτέρων ὀφείλει ἄρχεσθαι ὁ κε-
 25 ραμεὺς καὶ οὕτω πίθοις ἐπιχειρεῖν, οὐ μὴν ἀπὸ πίθων
 ἄρχεσθαι καὶ οὕτω μανθάνειν τὴν κεραμεῖαν, οὕτω καὶ
 ἐπὶ τῶν παρόντων προγυμνασμάτων ἀπὸ τοῦ εὐκολωτέ-
 ρου καὶ ἀπλουστερου πρῶτον ἀρτέον τῷ γυμνασθησομέ-
 νῳ, ὅπερ ἐστὶν ὁ μῦθος· εἴθ' οὕτως χωρητέον ἐπὶ τὰ
 30 τελεώτερα. Ἡ οὖν διὰ ταῦτα προτέτακται ὁ μῦθος, ἢ
 ὅτι τετραμεροῦς ὄντος τοῦ ῥητορικοῦ λόγου καὶ ἐν πρῶ-

τοῖς μὲν ἐπιδεχομένον προοίμιον, μετὰ δὲ ταῦτα διηγῆ-
 σεις, καὶ μετ' ἐκείνας ἀγῶνας, εἶθ' ὕστερον ἐπιλόγους,
 ὁ μῦθος τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ λόγου μᾶλλον, τοῖς προ-
 οίμοις δηλονότι, ἀναλογεῖ, ἢ ὅτι ἐκ ποιητικῶν μαθη-
 μάτων ἄρτι μεθισταμένους,⁵¹ ὧν εἰσὶν οἱ μῦθοι γεννή- 5
 ματα, εὐθὺς δέον συγγενέσι τοῖς ποιητικοῖς μαθήμασι
 προσομιλεῖν· τὰ δὲ εἰσὶν οἱ μῦθοι, ἢ διότι ὥσπερ νηπίους
 ἡμᾶς ὄντας αἱ τῆθαι⁵² διὰ μύθων ψυχαγωγοῦσιν, οὖ-
 τω καὶ τοῖς εἰσαγομένοις εἰς τὰ ῥητορικά μαθήματα διὰ
 μύθων χρῆ τὰ δέοντα ὑποτίθεσθαι· ἢ διότι ὁ μῦθος 10
 φύσει ψευδής, τὸ δὲ ψεῦδος ἀνυπόστατον, ἐκ δὲ τοῦ μὴ
 ὄντος. τὸ ὃν γίνεται, διὰ τοῦτο ὁ μῦθος προτέτακται,
 ἢ διότι ὁ μὲν μῦθος καθάπαξ ἐστὶ ψευδής, τὰ δὲ λοιπὰ
 γυμνάσματα καὶ ἀληθείας ἐστὶν ἐχόμενα· τῶν γοῦν πρα-
 γμάτων κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὸ κρεῖττον χωρούντων, εἰκότως 15
 ἀπὸ τοῦ μύθου ἀρχόμενοι καθάπαξ ὄντος ψευδοῦς, ἐπὶ
 τὰ λοιπὰ ὕστερον μεταβαίνομεν, ὡς ἔχοντά τι ἀληθείας
 μᾶλλον τοῦ μύθου· ἢ διότι δοκεῖ μᾶλλον τοῦ συμβουλευ-
 τικοῦ εἶδους εἶναι ὁ μῦθος· οἱ γὰρ ῥήτορες ἔνεκα παραι-
 νέσεως αὐτῷ φαίνονται χρώμενοι· τὸ δὲ συμβουλευτικόν 20
 εἶδος πρῶτόν ἐστι τῶν ἄλλων εἰδῶν· τὸ γὰρ δικανικόν
 δεύτερόν ἐστι καὶ τὸ πανηγυρικόν τρίτον· διὰ τοῦτο τὸν
 μῦθον τάττει πρῶτον, ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους ὄν-
 τα. Δείκνυται δὲ πρῶτον ὃν τὸ συμβουλευτικόν· ἔκ τε
 τῆς ἀρχαιογονίας τοῦδε παντὸς, καὶ τῆς φυσικῆς πρὸς 25
 τούτοις ἀκολουθίας, καὶ τῆς δυνάμεως· ἐκ μὲν τῆς ἱστο-
 ρίας, ὅτι βουλῆς πρῶτον ἡμῖν ἐδέησεν· ἱστορεῖται γὰρ,
 ὡς οἱ ἄνθρωποι πόλεις πρῶτον οὕπῳ οἰκοῦντες, γνώμη
 κοινοτέραν χρῆσάμενοι ἐπὶ τὸ κατασκευάζειν πόλεις ἤλθον.
 εἴτα μετὰ τὸ τὰς πόλεις οἰκῆσαι, κτησάμενος ἄλλος ἄλ- 30

51 Vind. μεθισταμένω.

52 Vind. αἰτεῖται. scripseram

αἱ τίθαι. sed propius accedit Laur. lectio: αἱ τῆθαι.

λην πολιτείαν, τοὺς μὲν ἀγνοοῦντας τὸ συμφέρον ἐπαί-
 δεινον, τοὺς δὲ πονηρευομένους ἤλεγχον, ὅπερ ἐστὶ τοῦ
 δικανικοῦ· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ πανηγύρεις συνεστήσαντο,
 τό τε θείον τιμῶντες καὶ τοὺς ἐπὶ τισιν εὐδοκιμοῦντας
 5 ἐπαινοῦντες, καὶ ἱερὰ προγόνων καὶ τάφους κοσμοῦντες,
 καὶ ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ πατρίδος ἐν μάχαις ἀποθανοῦσιν ἐπι-
 ταφίους λέγοντες καὶ ἐπιθαλαμίους καὶ ἄλλα τινὰ εἶδη
 τῶν ἐπιδεικτικῶν· τοῦτο δὲ πάλιν ἐστὶ τοῦ πανηγυρικοῦ.
 Οὕτως οὖν ἀπεδείχθη πρῶτον μὲν εἶναι τὸ συμβουλευτι-
 10 κόν, δεύτερον δὲ τὸ δικανικόν, καὶ τρίτον τὸ πανηγυρι-
 κόν· ἔστι δὲ καὶ ἀφ' ἑτέρας ἱστορίας δεῖξαι πρῶτον τὸ
 συμβουλευτικὸν τῶν ἄλλων· λέγεται γὰρ καὶ Κόρακα,
 ὅστις τὰ τῆς ῥητορικῆς ἔργα εἰς φῶς προήγαγε τοῖς ἀν-
 θρώποις, τῷ συμβουλευτικῷ εἶδει χρῆσασθαι πρῶτον,
 15 ὅτε τοὺς Συρακουσίους ἐπειρᾶτο πείθειν· καὶ οὕτω μὲν
 ἐκ τῆς ἱστορίας δεικνύται τὸ συμβουλευτικὸν πρῶτον τῶν
 ἄλλων· δεικνύται δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ παντὸς ἀρχαιογο-
 νίας, καθὼ καὶ ὁ θεὸς πρῶτον συμβουλευσάμενος, θεοπρε-
 πῶς δὲ τοῦτο νοητέον, ἐπὶ τὴν δημιουργίαν ἦλθεν, εἰδ'·
 20 οὕτω καὶ ἐπὶ τοὺς τῶν δημιουργηθέντων ἐπαίνους, ἄλ-
 λως τε καὶ τὸν νόμον πρῶτον θέμενος, ὃ ἐστὶ τῆς κατὰ
 νόμου εἰσφορὰνπραγματικῆς ἰδίου, ἥ τις ὑπὸ τὸ συμ-
 βουλευτικὸν εἶδος ἀνάγεται, ὕστερον ἐπὶ τὴν τοῦ παρανο-
 μήσαντος ἦλθε δίκην· ὅπερ ἐστὶ τοῦ δικανικοῦ. Δείκνυ-
 25 ται δὲ καὶ ἐκ τῆς φύσεως, καθὼ προηγεῖσθαι πάσης
 ἀνάγκη πράξεως τὴν βουλήν· ἐκ δὲ τῆς δυνάμεως δείκνυ-
 ται, καθὼ ποικιλώτερόν ἐστι τῶν ἄλλων εἰδῶν· ἔτι δὲ
 καὶ δυσδιαιρετώτερον, ὥς ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ
 τὴν τῆς πραγματικῆς μετιόντες διαίρεσιν μαθησόμεθα·
 30 ἔτι δὲ καὶ τὰ τοῦ δικανικοῦ εἶδους καὶ τὰ τοῦ πανηγυ-
 ρικοῦ σχεδὸν ὅλα ἐν αὐτῷ περιέχει, ἐν ᾧ μὲν τὸ δίκαιον
 ἐξετάζει, τὰς δικαιολογικὰς στάσεις περιλαμβάνον, ἐν ᾧ
 δὲ τὸ δυνατόν καὶ ἔνδοξον, τὰ τοῦ πανηγυρικοῦ, τοὺς

ἐγκωμιαστικούς δὲ τόπους ἐν τούτοις ἐξετάζει, ἀφ' ὧν
 τὰ τε καλὰ καὶ μὴ, καὶ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα τοῖς ἀγῶ-
 σιν ἀποδεικνύονται. Οὐκ ἐκ τούτων δὲ μόνον δείκνυται
 πρῶτον εἶναι τὸ συμβουλευτικόν, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐκ τοῦ
 πλείονα τὴν ὠφέλειαν ἔχειν τῶν ἄλλων. Ἐκ μὲν γὰρ τοῦ 5
 ἐπαίνου ἢ διαβολῆς τυχεῖν ἢ δίκην λαβεῖν ἢ μὴ οἰδὲν
 τοσοῦτον τοῖς ἀνθρώποις περιγίνεται κέρδος· ἐκ δὲ τοῦ
 τὰ συμφέροντα εἰρίσκειν αἱ τε πολιτεῖαι καὶ ὁ βίος συνί-
 σταται, ἄλλως τε καὶ ὃν τρόπον προτιμωτέρα ἐστὶν ἡ
 γυμναστικὴ τῆς ἱατρικῆς, τῷ τὴν μὲν τοὺς νοσοῦντας 10
 ἰᾶσθαι, τὴν δὲ μὴδὲ ἔῃ τὴν ἀρχὴν νοσεῖν, οὕτω δὴ καὶ
 τὸ συμβουλευτικὸν προτιμηθεῖη ἂν τοῦ δικανικοῦ· τὸ
 μὲν γὰρ τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ πρέ-
 ποντος ἀποτυχόντας κολάζει, τὸ δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀπο-
 τυγχάνειν ἔῃ. Ζητήσαμε δ' ἂν τις, ὅτι εἰ πρὸς τὸ συμ- 15
 βουλευτικὸν εἶδος γυμνάζει ἡμᾶς ὁ μῦθος, τοῦτο δὲ τῶν
 ἄλλων εἰδῶν ποικιλώτερον, καὶ δυσδιαιρετώτερον, οὐκ
 ὠφελεῖ προταγῆναι τῶν ἄλλων, ἀπὸ γὰρ τῶν εὐκολωτέ-
 ρων ἀρχομένους προσῆκε κατανατῆν ἐπὶ τὰ δυσκολώτερα·
 φήσομεν οὖν, ὅτι ἀλλ' ὁ μὲν μῦθος οὐ πρὸς τὴν τελείαν 20
 ἡμᾶς τοῦ συμβουλευτικοῦ γυμνάζει διαίρεσιν, τὸ μέντοι
 ἐγκώμιον, καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ὑπόθεσιν θεωρούμενον,
 ποικιλώτερον κατὰ πολὺ τοῦ μύθου καθέστηκεν. Ἀλλ'
 αἱ μὲν αἰτίαι τοῦ εἰκότως τὸν μῦθον τῶν λοιπῶν προτα-
 γῆναι προγυμνασμάτων αὗται. Τῶν μέντοι τοῦ προκει- 25
 μένου βιβλίου ἐξηγητῶν τις μηδεμίαν τούτων τῶν αἰτιῶν
 τοσοῦτον ἀποδεχόμενος ἐκείνῳ φησι περὶ τῆς τάξεως τοῦ
 μύθου. Ἰστέον ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ μύθου ποιούμε-
 θα, οὔτε ψυχαγωγῆσαι τοὺς ἀκούοντας προαιρούμενοι,
 ὥς τινες εἶπον, οὔτε μὴν ἐπιδείξαι, ὥς ἐπὶ συγγενῇ τῶν 30
 ποιητικῶν μαθημάτων ὁ νέος ἀπῆντηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ
 μύθου ποιούμεθα τὴν ἀρχὴν, διότι ἐπὶ τὸ μέγα τῆς ῥη-
 τορικῆς μυστήριον, λέγω δὴ τὸ πιθανόν, τοὺς νέους εἰσα-

γομεν. Εἰ γὰρ ἐν τοῖς μύθοις διδάσκομεν ἐφαμίλλους
 τοῖς προσώποις πλάττειν τοὺς λόγους καὶ τὰ πράγματα,
 δῆλον ὅτι καὶ ταῖς ἄλλαις ὑποθέσεσι κατὰ τὴν ἀξίαν
 τῶν προσώπων τοὺς λόγους ποιοῦμενοι πιθανοὶ πρὸς τὸ
 5 ῥητορεύειν ἐσόμεθα, καὶ πρὸς τοῦτοις ἔμφασιν τῶν τριῶν
 εἰδῶν τῆς ῥητορικῆς ὁ μῦθος συνείληφε· τοῦ μὲν δικα-
 νικοῦ, δι' ὧν κατηγοροῦμεν τινῶν· τοῦ συμβουλευτικοῦ,
 δι' ὧν προτρέπομεν ἢ ἀποτρέπομεν· τοῦ δὲ πανηγυρικοῦ,
 δι' ὧν ψέγομεν ἢ ἀποδεχόμεθα· ὥστε πρῶτος ἐτάχθη ὁ
 10 μῦθος, ὡς σπέρματά τινα τῆς πάσης τέχνης συμπεριει-
 ληφώς. Ὁ μὲντοι Ἑρμογένης ἐν τοῖς φερομένοις αὐτοῦ
 συντάγμασιν τῶν γυμνασμάτων τάδε περὶ τῆς τάξεως
 τοῦ μύθου φησί· τὸν μῦθον πρῶτον ἀξιούσι προσάγειν
 τοῖς νέοις, διότι τὰς ψυχὰς αὐτῶν πρὸς τὸ βέλτιον ἐν-
 15 θιμίζειν δύνатаι· ἔτι οὖν ἀπαλούς ὄντας αὐτοὺς ἀξιοῦσι
 ταῖται· ἔτι, φησὶν, ἀπαλαῖς οὔσαις ταῖς τῶν νέων ψυ-
 χαῖς ῥαδίως, ὥσπερ ἐν κηρίοις, ἢ τῶν μύθων ἐντυπύεται
 παραινέσεις, ἀνεξάλειπτον φυλάττουσα τὴν ὠφέλειαν. Ζη-
 τεῖται δὲ καὶ πόθεν παρωνόμασται μῦθος, καὶ φησιν,
 20 ἀπὸ τοῦ μυθεῖσθαι ὃ σημαίνει τὸ λέγειν, καὶ ὁ ἀληθὴς
 λόγος μῦθος ὀφείλει παρὰ τοῦτο λέγεσθαι, εἶγε κακείνῳ
 τὸ μυθεῖσθαι ἔπεται. λέγομεν οὖν, ὅτι ὁ μὲν μῦθος
 ψευδὴς ὧν κατὰ τὴν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο ἐν μόνῳ τῷ
 μυθεῖσθαι καὶ διαλέγεσθαι τὴν ὑπόστασιν ἔχων, εἰκότως
 25 ἐκ τούτου καὶ ὀνομάζεται· ὁ δὲ ἀληθὴς οὐκ ἐν τῷ μυ-
 θεῖσθαι μόνον ἔχων τὴν ὑπόστασιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν
 πραγμάτων αὐτῶν βεβαιούμενος, εἰκότως οὐκ ἐντεῦθεν
 ἀλλ' ἐτέρωθεν ὀνόμασται· ἢ παρὰ τοῦτο λέγεται μῦθος,
 παρόσον τὸ πολιτικῶς λέγειν ἐν αὐτῷ πρῶτῳ μανθάνο-
 30 μεν, ἢ ὅτι ὥσπερ πολλῶν οὐσῶν βοτανῶν τῶν εἰς τὸ ἄνω
 θεουσῶν μόνον τὸ ἄνηθον παρὰ τὸ ἄνω· θεῖν καθ' Ὁρίω-
 να παρωνόμασται, οὕτω καὶ πολλῶν ὄντων τῶν λόγων
 τῶν λεγομένων, μόνος ὁ κατὰ φύσιν ψευδὴς ἀπὸ τοῦ

μυθεῖσθαι παρωνόμασται. Τινὲς δὲ ⁵³ καὶ αἶνον αὐτὸν ὠνόμασαν ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ παραινέσεως, ὡς Ἡσίοδος ἐν τῷ περὶ τῶν ἔργων καὶ ἡμερῶν βιβλίῳ ⁵⁴ λέγων·

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρίω ⁵⁵ φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.

ἐνιοὶ δὲ καὶ λόγον αὐτὸν ὀνομάζουσι· διὸ καὶ ὁ Αἰσωπος ⁵ λογοποιὸς λέγεται, μύθων γὰρ πλάστης ὁ Αἰσωπος.

Τινὰ τῶν εἰωθότων ζητεῖσθαι περὶ τοῦ μύθου προ-εγράφησαν ὀπισθεν προσεχῶς, οἷον διὰ τί ἐπινενόηται ὁ μῦθος τοῖς ῥήτορσιν; ὅτι διὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ γινομένην παραινέσιν· γεγένηται γὰρ, φησὶ, καὶ ῥητόρων κοι- ¹⁰ νὸς ἐκ παραινέσεως, καὶ ὅτι διὰ τὸ γυμνάζειν ἡμᾶς πρὸς τὰ τῆς ῥητορικῆς εἶδη καὶ μέρη, καὶ πρὸς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη· εἰ καὶ τινες προστιθέασιν, ὅτι δεῖ μὴ διὰ φανερωῶν μόνον πραγμάτων ὑφηγεῖσθαι καὶ προσά-γεσθαι τὸν ἀκροατὴν, ἐφ' ὃ βουλόμεθα, ἀλλὰ καὶ δι' ¹⁵ αἰνιγμάτων καὶ εἰκονικῶν πραγμάτων· ἔτι καὶ αὐτὸ προ-εγράφη πρὸς ποῖα τῶν τῆς ῥητορικῆς εἰδῶν γημνάζει ὁ μῦθος· ὅτι καὶ πρὸς τὰ τρία, εἰ καὶ πρὸς τὸ συμβουλευτικὸν μᾶλλον, καὶ πρὸς τὰ μέρη δὲ πάντα τοῦ λόγου· προσοχὴν τε γὰρ ποιεῖ καὶ αὐτὸς ὡς τὰ προδίδμα, καὶ ²⁰ διηγήσεων τόπων ἐπέχει, ⁵⁶ εἰ ἀφέλῃς τὸ ἐπιμύθιον, τότε γὰρ μυθικὸν γίνεται τὸ διήγημα, καὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας δέ· ἔστι γὰρ ὅτε εἰς ἐργασίας λόγου τὸν μῦθον παραλαμβάνομεν· ἔτι καὶ ἡ περὶ τῆς τάξεως αὐτοῦ ζήτησις προκατέστρωται, ὅτι διὰ τὴν πρόχειρον ψυχαγωγίαν τὴν διὰ ²⁵ τῆς πλάσεως καὶ τῆς ἀφελείας τῆς λέξεως, ἢ ὡς εὐχερέστερος καὶ ἀπλουστερος, ἐνάγων πρὸς τὰ τελεώτερα, ἢ ὅτι προοιμίῳ ἀναλογεῖ, ἢ διὰ τὴν συγγένειαν τῶν ποιητικῶν

53 Taur. τὸν μῦθόν τινες καὶ αἶνον ὠνόμασαν.

54 ἐν τῷ

περὶ τῶν ἔ. κ. ἡ. βιβλίῳ λέγων Taur. om. 55 Taur. βασιλεύ-
σιν ἐρίω. Sq. φρονέουσι καὶ αὐτοῖς om. — Hes. Ἔργ. 201.

56 Vind. ἀπέχει. Laur. ἐπέχει.

μαθημάτων, ὧν εἰσιν οἱ μῦθοι γεννήματα· ἢ ὅτι ὡς αἱ
 τῆθαι διὰ μύθων ψυχαγωγοῦσι τοὺς νηπίους, οὕτω καὶ
 τοὺς νέους οἱ ῥήτορες, ἢ ὅτι τοῦ συμβουλευτικοῦ εἵδους
 ἐστὶ, πρῶτον δὲ τὸ συμβουλευτικόν, ἢ ὅτι τὸ πιθανόν
 5 ἡμᾶς διδάσκει, ὅπερ ἐστὶ τὸ μέγα καὶ τελεώτερον τῆς
 ῥητορικῆς μυστήριον. Ἔτι κακῆν προεκτίθεται, εἰ
 πρὸς τὸ συμβουλευτικὸν γυμνάζει ὁ μῦθος, τοῦτο δὲ
 δυσχερέστερον οὐκ ἄφειλε προταγῆναι τῶν ἄλλων, καὶ
 λέλυται, ὅτι οὐ πρὸς τὴν τελείαν⁵⁷ τοῦ συμβουλευτικοῦ
 10 διαίρεσιν ὁ μῦθος γυμνάζει· πλὴν ἰστέον ὅτι διὰ τοῦτο
 προτίθεται ὁ μῦθος, ἐπειδὴ ὡς σπέρματά τινα πάσης
 τῆς τέχνης δοκεῖ περιειληφέναι. Ὁ μέντοι Ἑρμογένης αἰ-
 τίαν ἀποδίδωσι τῆς τοῦ μύθου προταγῆς τὸ δύνασθαι
 αὐτὸν τὰς τῶν νέων ψυχὰς ῥυθμίζειν πρὸς τὸ βέλτιον,
 15 καὶ ὅτι ἀπαλαῖς οὖσαις ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς ῥαδίως
 ὥσπερ κηρίοις ἐντυποῦται ἢ τῶν μύθων παραίνεσις. Ἔτι
 κακῆν προεγράφη, πόθεν παρωνόμασται μῦθος, ὅτι
 ἀπὸ τοῦ μυθεῖσθαι· ἐν μόνῳ γὰρ τῷ λέγεσθαι ἔχει τὴν
 ὑπόστασιν. εἰ γὰρ καὶ ὁ ἀληθὴς οὕτως ὠνόμασται, ἀλ-
 20 λὰ καὶ διὰ τῶν πραγμάτων βεβαιούμενος, εἰκότως καὶ
 ἐτέρωθεν ὠνόμασται, ἢ καὶ ὅτι πολλῶν ὄντων τῶν λό-
 γων τῶν λεγομένων μόνος ὁ κατὰ φύσιν ψευδὴς ἀπὸ τοῦ
 μυθεῖσθαι παρωνόμασται, ὥσπερ καὶ πολλῶν οὐσῶν βο-
 τανῶν τῶν εἰς τὸ ἄνω θεουσῶν, μόνον τὸ ἀνηθον παρὰ
 25 τὸ ἄνω θεῖν καθ' Ὁρίωνα παρωνόμασται· καλεῖται δὲ
 καὶ αἶνος, ὡς Ἡσίοδος ἐν τῷ περὶ τῶν ἔργων καὶ ἡμε-
 ρῶν βιβλίῳ λέγει,

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῖς ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.

ἔνιοι δὲ καὶ λόγον αὐτὸν ὀνομάζουσιν, ἐπεὶ καὶ ὁ Αἴσω-
 30 πος λογοποιὸς λέγεται, μύθων γὰρ πλάστης ὁ Αἴσωπος.

ΑΨΘΟ-

ΑΦΘΟΝΙΟΥ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ.

Cap. I.

ΠΕΡΙ ΜΥΘΟΥ.

α'. Ὁ μῦθος ποιητῶν μὲν προῆλθεν. Ζητοῦ-
 σί τινες διὰ τί τὰ μὲν ἄλλα γυμνάσματα ὀρίζεται ἐν
 προκαταρτικοῖς, ἐπὶ δὲ τοῦ μύθου τοῦτο οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ 5
 πρῶτον μὲν λέγει τὴν γένεσιν τοῦ μύθου, εἰθ' οὕτως
 ὀρίζεται αὐτόν· καὶ λέγομεν, ἐπειδὴ τινες ἔλεγον, μὴ
 δεῖν τοῖς γυμνάσμασι τὸν μῦθον συντάττεσθαι, ἅτε
 ὁμολογουμένως ψευδῇ ὄντα, διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν θε-
 ραπεύει καὶ λέγει τὴν αἰτίαν δι' ἣν δεῖ ἡμᾶς αὐτόν δέ- 10
 ξασθαι, εἰθ' οὕτως ἐπιχειρεῖ τῇ περὶ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ
 καὶ ὀρίζεται αὐτόν· τί γάρ φησιν, ὅτι τοῖς ποιηταῖς εὐ-
 ρηται ὁ μῦθος· εἰ οὖν ἐκεῖνοι τῷ μύθῳ ἐχρήσαντο, πῶς
 αὐτῷ καὶ ἡμεῖς χρησόμεθα. καίτοι οἱ μὲν ποιηταὶ ψιλῆς
 ἕνεκα ψυχαραγωγίας αὐτῷ ἐχρήσαντο· ἡμεῖς δὲ ἕνεκα παρ- 15
 αινέσεως.

β'. Ζητεῖται διὰ τί ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων προγυμνα-
 σμάτων οὐ χρῆται ἐξ ἀρχῆς ἄρθροις, ἀλλὰ χωρὶς ἄρθρων
 λέγει· ¹ διήγημά ἐστιν ἑκθεσις πράγματος· χρῆσις ἐστὶν
 ἀπομνημόνευμα σύντομον· γνώμη ἐστὶ λόγος ἐν ἀποφάν- 20
 σεσιν, ἐν μόνῳ δὲ τῷ μύθῳ χρῆται προκαταρτικοῖς ²
 ἄρθροις, λέγων, ὁ μῦθος ποιητῶν μὲν προῆλθε· καὶ
 λέγομεν, ὅτι τὰ ἄρθρα τῶν ἐγνωσμένων εἰσώθασι πρα-

1 Laurent. λέγων. 2 Vind. priore vocis parte per
 lacunam omitta habet: τικοῖς. Hanc et sqq. lacunas in Laur.
 non exstitisse apparet, sed cadunt in locum atramenti macula
 vastatum, et ita consentiunt primae, quae legi possunt, litte-
 rae, ut Vindob. ex hoc ipso videatur descriptus.

Rhetor. II.

γμάτων προτάττεσθαι ³ ἤλθε, δοκεῖ μοι ἀγνοεῖν
 ποία, ἐὰν δὲ σὺν τῷ ἄρθρῳ τεθῇ, εἰς γνῶσιν μοι παρα-
 λαμβάνεται ἡ ὑποκειμένη ⁴ οὐσία τοῦ πράγματος· εἰκό-
 τως οὖν ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων οὐ προ-
 5 τάττει τὰ ἄρθρα, ἀγνώστων τοῖς ἐκ ποιητικῆς ἄρτι ἐρ-
 χομένοις ⁵ ὄντων. ἐπὶ δὲ τοῦ μύθου προτάττει τὸ ὁ ἄρ-
 θρον, ἅτε δι' γνωρίμου αὐτοῦ ὄντος τοῖς προενησκημέ-
 νοις τοῖς ποιητικοῖς· ἢ ὅτι ἐπεὶ μὲν τῶν ἄλλων ἀπάν-
 των προτίθεται ⁶ τὸν τοῦ προκειμένου προγυμνάσματος
 10 ὅρισμόν οὐ κέχρηται ἄρθροις, ἅτε δὴ πρὸ τοῦ ὁρισμοῦ
 ἀγνοουμένου ὄντος τοῦ προκειμένου, ἐνταῦθα δὲ ὀρι-
 ζόμενος τὸν μῦθον καὶ λέγων, ἔστι δὲ μῦθος λόγος
 ψευδῆς εἰκονίζων ἀλήθειαν, τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται, χω-
 ρὶς ἄρθρου προφέρων ⁷ τὸ λεγόμενον· τὴν δὲ γένεσιν
 15 αὐτοῦ λέγων χρῆται τῷ ἄρθρῳ, δι' ἣν εἵπομεν αἰτίαν·
 τὸ αὐτὸ δὲ ποιεῖ καὶ τῇ τοῦ νόμου εἰσφορᾷ. λέγει γὰρ
 ὡδί πως κακεῖ. καὶ τὴν εἰσφορὰν τοῦ νόμου τινὲς εἶναι
 δεδώκασι γύμνασμα. ἰδοὺ ἐχρήσατο τῷ ἄρθρῳ· ὀριζό-
 μενος δὲ ⁸ αὐτὴν οὐ χρῆται τῷ ἄρθρῳ· λέγει γὰρ οὐ-
 20 τως. ἔστι δὲ νόμου εἰσφορὰ διπλῇ γυμνασίᾳ καὶ τὰ ἐξῆς.
 σκόπει δὲ πῶς ἐν ἐκάστῳ γυμνάσματι μετὰ τὸν ὅρισμόν
 τοῖς ἄρθροις χρῆται λέγων· τοῦ δὲ μύθου τὸ μὲν ἐστι
 λογικόν, τοῦ δὲ διηγήματος τὸ μὲν ἐστι δραματικόν καὶ
 τὰ ἐξῆς· καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὁμοίως ἅτε δηλουμένων ⁹
 25 αὐτῶν ἡμῖν διὰ τῶν ὀριστικῶν λόγων.

3 προτάττεσθαι posui ad explendam lacunam, quae est in
 Vind. et Laur. sed exciderunt plura. 4 Vind. et Laur. ἡ
 ὑπο. reliquam vocis partem absorpsit lacuna. 5 Vind. ἐρ-
 γασαμένοις. 6 in Vind. post προτίθεται lacuna est, quam
 Laurent. non habet. 7 in Laur. non liquet, sitne προφέ-
 ρων, an προφέρει. Vind. προφέρει. 8 δὲ Vind. om. 9
 Vind. δηλούμαι.

γ'. Ποιητῶν μὲν προῆλθε. ζητεῖται ¹⁰ διὰ τί ἀπὸ τῶν ποιητῶν εἶπε προεληλυθῆναι τὸν μῦθον· καὶ τοι καὶ συγγραφέων αὐτῷ χρησαμένων, οἷον Ἡροδότου ἐν πολλοῖς καὶ Θουκυδίδου σπανίως, οἷον τῷ τῆς ἀηδό-
 νος καὶ τινων ἄλλων· καὶ φαμεν, ὅτι ἐπειδὴ πρὸς νέους 5
 διελέγετο, ἐκ ποιητικῶν μαθημάτων πρὸς τὴν ῥητορικὴν ἄρτι ἀπηνητηκότας ¹¹ καὶ μηδέπω συγγραφεῦσιν ἐντετυ-
 χηκότας, ἀφ' ὧν ἠπίσταντο αὐτοὶ, ἀπ' ἐκείνων τὸν μῦ-
 θον ἔφη ¹² προελθεῖν. Ὁ μὲν τοι σοφώτατος Ἑρμογένης
 ἐν τοῖς φερομένοις αὐτοῦ γυμνάσμασιν οὐ τοῖς ποιηταῖς 10
 μόνοις τὸν μῦθον περιέκλεισεν, ἀλλὰ τῷ τῶν ἀρχαίων
 ὀνόματι καὶ συγγραφέας περιλαμβάνει καὶ ποιητάς· φησὶ
 γὰρ οὕτως· φαίνονται δὲ τῷ μῦθῳ χρησάμενοι καὶ οἱ
 ἀρχαῖοι. Τρία δὲ ταῦτα κατορθοῖ καὶ ἀποδείκνυσιν ἐξ
 ἀρχῆς, ὅτι ἐστὶν ὁ μῦθος, καὶ ὅθεν ἐστὶ, καὶ ὅπως 15
 ἐντιμος· ἐν γὰρ τῷ, ὅθεν ἐστὶ, δεῖξαι καὶ τὸ, ὅτι ἐστὶ,
 πάντως περιλαμβάνεται, καὶ οὕτως τῷ γένει καὶ τὴν
 ὑπαρξιν συμπαρέλαβεν, εἰπὼν ὅτι ποιητῶν μὲν προῆλ-
 θεν· οὐ ταῦτα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐνδοξον αὐτοῦ
 προσαπέδειξεν· ὃν γὰρ τρόπον ἐγκωμιάσαι βουλόμενοι 20
 τινὰ πρὸ τῶν κατ' αὐτὸν ἐπαινῶν εἰς τοὺς πατέρας καὶ
 τοὺς προγόνους ἀναφερόμενοι ἐκεῖθεν αὐτοῦ τὸ εὐδόκι-
 μον δείκνυμεν, οὕτω καὶ οὕτως ¹³ εἰς τοὺς ποιητάς τὸ
 γένος ἀναφέρει τοῦ μύθου, ἐκ τῆς ἀρχαιότητος καὶ
 τῶν προσώπων τῆς ἐνδοξότητος πλέκων αὐτῷ τὸ ἐγκώ-

10 Par. 2. post majus, quod in nota subjunximus, lemma commentarium suum ita continuat. Διὰ τὸν μῦθον ἀπὸ ποιη-
 τῶν προελθεῖν εἶπε, καὶ τοι συγγραφέων αὐτῷ χρησαμένων, οἷον
 Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου καὶ ἄλλων, etc. Par. 2. διαλέγεται.

11 Par. 2. ἤδη ὠρμωμένους πρὸς ῥητορικὴν.

12 Par. 2. λέ-
 γουσι προεληλυθῆναι. Sqq. Par. om. usque ad litt. δ. τὸ προ-

ῆλθε. 13 Vind. οὕτω καὶ οὕτως.

μιον· οὐχ ἃ δὲ ¹⁴ μόνον εἰρήκαμεν, τῷ Ἀφθονίῳ κα-
 τάρθωται, ἀλλ' ὅτι καὶ ὡς ἐπὶ συγγενεῖ μαθήματι τοὺς
 παῖδας προτρέπεται δείκνυσιν· οὐ γὰρ ἄηθές τι, φησὶ,
 προβαλλόμεθα, ἀλλ' αὐτὰ δὴ ταῦτα οἷς καὶ ὑμεῖς συν-
 5 εἰθισθε καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐμφέρεται πανταχοῦ·
 εἰκότως δὲ τὸν μῦθον ἀπὸ τῶν ποιητῶν ἔφη προελθεῖν,
 ἐπεὶ καὶ ἀναγκαίως αὐτῷ χρῶνται οἱ ποιηταί· οὗτος
 γὰρ ἐστὶν ὁ χαρακτηρίζων τὴν πρῆσιν· δεῖ γὰρ τὸν
 ποιητὴν τέτρασι πάντων τούτοις κοσμεῖσθαι, μέτρω,
 10 μύθῳ, ἱστορίᾳ, ποιᾷ λέξει· καὶ πᾶν τὸ μὴ μετέχον τῶν
 τεσσάρων ποίημα οὐκ ἔστι.

δ'. Τὸ προῆλθε σημαίνει πέντε· ¹⁵ τὸ ἐγεννή-
 θη ¹⁶, ὡς ἔχει τὸ, ἐκ παρθένου γὰρ ἀγνῆς, σάρκα προς-
 λαβόμενος καὶ ἐκ ταύτης προελθὼν μετὰ τῆς προσλή-
 15 ψεως, καὶ τὸ εἰς ἐπίδοσιν ἦλθε· καὶ τὸ πρῶτος ἦλθε,
 καὶ τὸ ἐξῆλθεν· ὡς τὸ, ὅσοι κατηχούμενοι προῆλθετε,
 καὶ τὸ, θρίαμβον ἤγουν προέλευσιν ἐποίησε· τὸ γοῦν
 προῆλθεν ἐνταῦθα ἢ ἀντὶ τοῦ ἐγεννήθη, εἰς φῶς ἦλθεν
 καὶ παρὰ τῶν ποιητῶν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἢ ἀντὶ τοῦ
 20 ὧν καὶ πρὸ τῶν ποιητῶν, παρ' αὐτῶν τούτων ἐπρυξήθη
 καὶ προσεπέδωκεν.

ε'. Γεγέννηται δὲ καὶ ῥητόρων κοινός. —
 Κοινωνίαν τινὰ καὶ διαφορὰν τῶν ποιητῶν καὶ ῥητόρων
 ἐνταῦθα ἐσήμανεν· ἐν μὲν γὰρ τῷ εἰπεῖν, ὅτι γεγέννηται

14 ἃ δὲ Laur. ᾧ δὲ Vind.

15 Vind. σημαίνει καὶ τό.

16 Par. 2. πέντε· τὸ ἐγεννήθη, ὡς τὸ προελθὼν μετὰ τῆς προς-
 λήψεως, τὸ προσγένετο, τὸ ηὐξήθη καὶ ἐπέδωκε· λέγεται καὶ ἐπὶ
 τῆς προόδου, ὡς τὸ προῆλθεν ὁ δεῖνα εἰς τὴν ἐκκλησίαν· σημαίνει
 καὶ τὸ ἐξελεῖν, ὡς τό· ὅσοι κατηχούμενοι, προέλθετε. Sq. τὸ προ-
 ῆλθε δηλοῖ τὸ γεγέννηται· quod est in Comment. nr. IV. litt. ια·
 Lacuna in Par. 1. desinit in verbis: ὡς τὸ προελθὼν μετὰ τῆς
 προσλ. Deinceps prorsus consentit cum Par. 2.

δὲ καὶ ῥητόρων κοινὸς, τὴν κοινωνίαν ἐδήλωσεν· ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν ἐκ παραινήσεως, τὴν διαφορὰν· ἔδειξε γὰρ ὅτι εἰ καὶ κοινὸς ἐστὶ τῶν τε ποιητῶν καὶ ῥητόρων ὁ μῦθος, ὅμως οὐ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν αὐτῷ χρῶνται οἱ τε ποιηταὶ καὶ οἱ ῥήτορες· οἱ μὲν γὰρ ῥήτορες διὰ 5 παραινεσιν, οἱ δὲ ποιηταὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τὸ μόνην ψυχαγωγίαν ἐμποιεῖν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ¹⁷ δὲ εἶπον, διότι ἔσθ' ὅτε καὶ οἱ ποιηταὶ πρὸς παραινεσιν αὐτῷ χρῶνται, ὡς ὁ τῆς ἀηδόνος ἔχει παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ. ¹⁸

10

ς'. Ποσαχῶς τὸ κοινὸς; τετραχῶς· ἡ γὰρ τὸ ἐξίσου μετεχόμενον, ὡς ἡ ὕλη καὶ τὸ γένος· ταύτης γὰρ τὰ ὁμογενῆ πάντα ἐπίσης μετέχουσιν, ὃ τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς καὶ ὁ κύων, καὶ ὅσα ὑπὸ τὸ ζῶον εἰσιν εἶδη, καὶ τοῦ ἀέρος δὲ πάντες ἐπίσης μετέχουσι, πάντες γὰρ 15 ἐπίσης αὐτὸν ἀναπνέουσι, καὶ τῆς φωνῆς πάλιν τοῦ κήρυκος καὶ τῆς βροντῆς πάντες ἐπίσης μετέχουσι· ἡ οὖν τὸ ἢ τὸ ἐν χρήσει μὲν κοινῇ λαμβανόμενον, ἀδιαιρέτον δὲ ὄν καὶ ἀνὰ μέρος δεσποζόμενον, ὡς εἰς δοῦλος, ἢ εἰς ἵππος δύο δεσποτῶν· οὐ γὰρ δὴ ¹⁹ καὶ κα- 20 τὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ παρὰ τῶν αὐτῶν τὰ τοιαῦτα δεσπόζεσθαι δυνατόν· ἢ τὸ τοῦ προλαβόντος γινόμενον ἴδιον, εἰς δὲ τὸ κοινὸν αὐθις ἀναπεμπόμενον, ὡς ὁ ἐν θεάτρῳ τόπος καὶ ὁ ἐν τῷ βαλανείῳ· τὸ δὲ τέταρτον, ὡς ἐπὶ τοῦ διαιρεῖ- 30 σθαι δυναμένου, ὥπερ ἐπὶ τῆς κοινῆς οὐσίας καὶ τῆς

17 διὰ τὸ μόνην ψυχαγωγίαν ἐμπ. Vind. h. l. repetit, omisi cum Laur.

18 Hes. *Erg.* 201. Parr. 1. 2. inserunt: ῥήτωρ ἐκ τοῦ ῥῶ τὸ λέγω παράγεται· quae exstant in Comment. nr. IV. litt. id'. Sqq. ποσαχῶς τὸ κοινὸς· usque ad: καὶ κατὰ φύσιν νοεῖσθαι integra sunt in Par. 1' et 2. 19 δὴ Laur. δὲ Vind.

κληρουχουμένης γῆς· ἀμφοτέρω γὰρ διαιρεῖσθαι καὶ
κατ' εἶδος ἢ ἀναλόγως τοῖς ἐπιβαλλομένοις προσώποις
ἀναμερίζεσθαι δυνατόν. Τοσοῦτων οὖν τῶν σημαινομέ-
νων τοῦ κοινὸς ὄντων, εἰ μὲν ἐπὶ τῶν ῥητόρων μόνων
5 ἐνταῦθα τὸ κοινὸς ἐκλάβωμεν, ὥς δὴ πᾶσι κοινοῦ ὄντος
τοῦ μύθου τοῖς τε συμβουλευομένοις καὶ δικαζομένοις
καὶ πανηγυρίζουσι, κατὰ τὸ πρῶτον ἔσται σημαινόμενον,
εἰ δὲ ἐπὶ τῶν ποιητῶν ὁμοῦ καὶ ῥητόρων κατὰ τὸ ἔσχα-
τον· οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς τοῖς ποιηταῖς τε καὶ τοῖς ῥή-
10 τορσιν ἀρμόζων ἐστίν, ἀλλ' ὅσον μὲν τοῦ μύθου πρὸς
τέρψιν ὀρᾷ μόνον, τοῖς ποιηταῖς ἀπονενέμηται, ὅσον δὲ
πρὸς συμβουλὴν καὶ ὠφέλειαν, τοῖς ῥητορσιν. Ἰστίον
δὲ, ὅτι ἔνιοι καὶ ἕτερα δύο τοῖς τοῦ κοινὸς σημαινο-
μένοις προστιθέασι· φασὶ γὰρ καὶ τὸ εὐτελὲς καὶ ἀπερ-
15 ῥιμμένον κοινὸν λέγεσθαι, καὶ τὸ μεμιασμένον ὡσαύτως,
ὥς ἔχει τὸ, οὐ γὰρ τὰ εἰσερχόμενα, ἀλλὰ τὰ ἐξερχό-
μενα κοινοῖ· καὶ τὸ, ἃ ὁ θεὸς ἐκάθηρε σὺ μὴ κοῖνου.
Ζητεῖται δὲ καὶ, τίσι διαφέρει ὁ ῥητορικὸς μῦθος τοῦ
ποιητικοῦ· καὶ φασὶ διαφέρειν τετράσι τοῦτοις· πρῶτον
20 τῷ τὸν μὲν ψυχαγωγίας μόνης καὶ τέρψεως ἕνεκα τὸν
ποιητικὸν πλάττεσθαι, τὸν δὲ ὠφελείας· δεύτερον τῷ
τὸν μὲν καθ' ἑαυτὸν θεωρεῖσθαι, τὸν δὲ προσλαμβάν-
ναι καὶ τὴν διαίρεσιν· τρίτον τῷ τὸν μὲν διὰ πολλῶν
καὶ μακροτέρων ἐκφέρεσθαι, καὶ προσωποποιῶν καὶ
25 διηγημάτων, τὸν δὲ μάλιστα συστέλλεσθαι· τέταρτον
τῷ τὸν μὲν καὶ ἀλληγορεῖσθαι, τὸν δὲ ῥητορικὸν οὐδα-
μῶς, ἀλλ' οὕτως ὥσπερ λέγεται καὶ κατὰ φύσιν νοεῖ-
σθαι.²⁰ Ἄλλ' ἐπειδὴ τῆς τῶν μύθων ἀλληγορίας ἐμνη-

20 Parr. 1. 2. post νοεῖσθαι addunt, quae Laur. et Vind.
sub litt. δ'. referunt: τρία δὲ ταῦτα κατορθοῖ — — — συμ-
περιελαβεν. tum pergunt: τὸ γοῦν προῆλθεν ἐνταῦθα ἢ ἀντὶ τοῦ
ἐγεννήθη καὶ εἰς φῶς ἦλθε, καὶ παρὰ τῶν ποιητῶν τὴν ἀρχὴν ἔλα-

μονεύσαμεν, φέρε ποσαχῶς ὁ μῦθος ἀλληγορεῖται εἰπω-
 μεν. Ὡς ἐπὶ κεφαλαίων μὲν οὖν εἰπεῖν, τρισὶ τούτοις ὁ
 τῆς ἀλληγορίας τῶν μύθων περιωρίσθω τρόπος· ἡ γὰρ
 φυσικῶς αὐτοὺς ἀλληγοροῦμεν, ἡ ἠθικῶς ἡ θεολογικῶς·
 φυσικῶς μὲν, ὅτε πρὸς τὴν φύσιν αὐτοὺς ἀνάγομεν, ὥς 5
 ὅταν οἱ θεοὶ παρ' Ὀμήρῳ μάχωνται, τὸ γὰρ τῶν στοι-
 χείων οἶμαι νεῖκος διὰ τούτων αὐτὸν αἰνίττεσθαι, καὶ ὁ
 Ζεὺς παρ' αὐτῷ Ἡρᾷ μίγνυται, τὴν τε τοῦ αἰθέρος
 ἡμῖν κρασιν καὶ τοῦ ἄερος φιλοσοφοῦντι· ἠθικῶς δέ,
 ὅταν περὶ ἡθους, τουτέστι τῆς ἐν ἡμῖν κακίας καὶ ἀρε- 10
 τῆς φιλοσοφῶμεν· ὥσπερ παρ' Ὀμήρῳ μάχεται μὲν ἡ
 Ἀθηνᾶ τῷ Ἄρει, καὶ ὁ Ἑρμῆς τῇ Ἀητοῦ· καὶ εἴ τις ἄλλη
 τῶν ἀρετῶν πρὸς τὴν κακίαν ἀντίστασις· θεολογικῶς δέ,
 ὅταν περὶ τῆς αἰδιότητος ἡ τῆς θείας φύσεως φιλοσο-
 φῶμεν, ὥσπερ Ὀμηρος τὴν Ἥβην τοῖς θεοῖς κιρνῶσαν 15
 εἰσάγει τὸ νέκταρ, ἡ καὶ τὸν Γανυμήδην οἶνοχοῦντα·
 ἐπεὶ γὰρ καὶ αὐτὸς τῆς θείας φύσεως δύο σῖνοιδε, τὴν
 ἀθανασίαν λέγω καὶ τὴν σοφίαν, διὰ μὲν τῆς Ἥβης τὴν
 ἀθανασίαν ὡς ἀκμαίαν αὐτοῖς αἰεὶ καὶ ἀγῆρω τὴν οὐ-
 σίαν παρεχομένης, διὰ τοῦ Γανυμήδους 21 δὲ τὴν σο- 20
 φίαν ἐδήλωσε. Γανυμήδης γὰρ παρὰ τὸ γάννυσθαι τοῖς
 βουλεύμασιν.

ζ. Ἐκ παραινέσεως· οἱ μὲν ἀντὶ τοῦ ἕνεκα
 παραινέσεως, οἱ δὲ ἀντὶ τῆς διὰ, ἥτοι διὰ παραινεσιν,
 ἢ ἡ πρόθεσις ἀντὶ προθέσεως. 22 Ἀττικὴν δὲ φασιν 25
 εἶναι ταύτην τὴν φράσιν, παραινέσεως δὲ λέγει τῆς ἐν

βεν, ἡ ἀντὶ τοῦ ὧν καὶ πρὸ τῶν ποιητῶν, παρ' αὐτῶν τούτων
 προσεπηυξήθη καὶ προσεπέδωκεν. ἐπειδὴ ἐπὶ τὸ συμβουλευτικὸν τῆς
 ἱστορικῆς εἶδος ὁ μῦθος ἀνάγεται, τούτου δὲ τέλος τὸ συμφέρον,
 διὰ τοῦτο ὁ Ἀφθόνιος τὸ ἐκ παραινέσεως προσέθηκεν, ἕνεκεν γὰρ
 παραινέσεως τέτακται. 21 Laur. γαννυμήδους et γαννυμήδης.

22 Vind. ἀντὶ πρόθεσιν — Laur. προθέσεως.

τῷ ἐπιμυθίῳ· ὁ μέντοι Γεωμέτρης ἀκριβέστερον καὶ
 κατ' αὐτὴν τὴν πρόθεσιν τὴν λέξιν ἐρμηνεύων φησὶν·
 ὅτι εἰκότως ἔφη τὸ ἐκ παραινέσεως, οὐ γὰρ ἀναφόρως
 πρότερον καὶ ἀλόγως τὸν μῦθον ὁ ῥήτωρ πλάσας ὁμοιον
 5 αὐτῷ προσεπιπλάττει τὸ ἐπιμύθιον· πρότερον δὲ ἀφαι-
 ρῶν, ²³ ὅπερ ἐστὶν ἡ παραινέσις, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὰς
 ἀφορμὰς δεχόμενος, οὕτω τὸν μῦθον εἰκότως αὐτῷ προσ-
 επινοεῖ, ὥστε τὴν παραινέσιν ὑστέρα μὲν εἶναι τῇ τά-
 ξει, προτέρα ²⁴ δὲ τῇ φύσει καὶ τῇ δυνάμει. Ζητεῖται
 10 δὲ, τίνος χάριν τὸ ἐκ παραινέσεως προστέθεται· ἤρκει
 γὰρ, φησὶν, οὕτως εἰπεῖν· γεγένηται δὲ καὶ ῥητόρων
 κοινός· λέγομεν, ὅτι τοῦτο προτέθεται, ἢ διὰ τὴν
 διαφορὰν δειχθῆναι δι' αὐτοῦ τοῦ ποιητικοῦ καὶ ῥητο-
 ρικοῦ μύθου· ἐπεὶ γὰρ εἶπε κοινωνεῖν τοὺς ποιητὰς καὶ
 15 τοὺς ῥήτορας κατὰ τὴν τοῦ μύθου χρῆσιν, ἔδει πάντως
 καὶ διαφορὰν αὐτῶν κατ' αὐτὸ τοῦτο ἐπενεγκεῖν. Ὅπου
 γὰρ κοινωνία, ἐκεῖ καὶ διαφορὰ ἢ διὰ τοῦτο· ἐπειδὴ
 γὰρ εἰκὸς ἦν τινα εἰπεῖν, ὅτι καὶ τίνος χάριν οἱ ῥήτο-
 ρες μύθῳ χρῶνται, ὅπου καὶ οἱ ποιηταὶ τούτῳ χρώμε-
 20 νοι οὐδὲν τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσι δι' αὐτοῦ, τούτου
 χάριν εἶπεν, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ οἱ ποιηταὶ τῷ μύθῳ
 χρῶνται, οὕτω καὶ οἱ ῥήτορες· οἱ μὲν γὰρ ἀπλῶς καὶ
 πρὸς ψυχαγωγίαν, οἱ δὲ τὰ χρήσιμα δι' αὐτοῦ συμβου-
 λεύοντες· ἢ ἐπειδὴ τῆς ῥητορικῆς εἶδη τρία, τὸ δικανι-
 25 κόν, τὸ συμβουλευτικόν, τὸ πανηγυρικόν, θέλων σημαῖ-
 ναι, ὅτι τοῦ συμβουλευτικοῦ εἵδους ἐστὶν ὁ μῦθος, εἵ-
 πεν, ὅτι ἕνεκα παραινέσεως χρῶνται τῷ μύθῳ οἱ ῥή-
 τορες· ἢ ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ ῥητορικαὶ λογογραφίαι εἰς ἓν
 τι τῶν τριῶν εἰδῶν ἀνάγονται, διὰ τοῦτο εἶπε τὸ ἐκ
 30 παραινέσεως, δεικνὺς ὅτι οἰκειότατός ἐστι τῆς ῥητορι-
 κῆς ὁ μῦθος, εἶγε καὶ εἰς τὸ πρῶτον τῶν εἰδῶν ὁ μῦ-

23 Codd. ἀφηρῶν.

24 Vind. προτέρα.

θρος ἀνάγεται, ἥ καὶ ἐγκωμιάσαι τὴν τέχνην βουλόμενος τοῦτο τέθεικεν· εἰ γὰρ τῆς ποιητικῆς πρὸς ψυχαγωγίαν αὐτῷ χρωμένης, αὕτη πρὸς τῷ ἡδεῖ καὶ ὠφέλειαν ἀπ' αὐτοῦ προξενεῖ, ἀξιάπαινός ἐστι δῆπουθεν.

η. Ἔστι δὲ μῦθος λόγος ψευδής· μετὰ τὸ ⁵ γένος τοῦ μύθου καὶ ἐπὶ τὸν ὀρισμὸν αὐτοῦ μέτεισι· ζητεῖται δὲ, διὰ ποίαν αἰτίαν προτάττει ὁ σοφιστὴς τοὺς τῶν προγυμνασμάτων ὀρισμοὺς τῶν διαιρέσεων, καὶ τοι φύσει τοῦ διαιρητικοῦ πρώτου ὄντος τρόπου· εἰ γὰρ μὴ διέλοι ὁ διαιρητικός, οὐκ ἂν ὀρίσαιοτο ὁ ὀριστικός· οἷον, ¹⁰ ἵνα καὶ ἐπὶ παραδείγματος γένηται φανερόν, πρόκειται μοι ὀρίσασθαι τὸν ἄνθρωπον· διαιρήσω τοίνυν τὴν οὐσίαν εἰς σῶμα καὶ εἰς ἀσώματον, καὶ τὸ σῶμα εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον, τὸ ἔμψυχον εἰς αἰσθητὸν καὶ ἀναίσθητον, τὸ αἰσθητὸν εἰς ζῶον καὶ ²⁵ ζῳόφυτον, τὸ ¹⁵ ζῶον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον, τὸ λογικὸν εἰς θνητὸν καὶ ἀθάνατον, τὸ θνητὸν εἰς ἄνθρωπον καὶ ²⁶ νύμφην. Εἵτα ἐπειδὴ πᾶς ὀρισμὸς ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν λαμβάνεται, ἐστὶ γενικώτατον μὲν γένος ἐν τῇ παρούσῃ διαιρέσει ἡ οὐσία, ὑπάλληλον δὲ τὸ ζῶον, τὰ ²⁰ δὲ λοιπὰ διαφοραί· εἰ γὰρ κακεῖνα γένη καὶ εἶδη λέγεται, ὅμως τὸ ζῶον γένος, ὡς ἐν τῷ, τί ἐστι, κατηγορούμενον, τῶν γενῶν ἀπάντων ἐν τῷ, τί ἐστίν, ἀεὶ κατηγορουμένων· τὰ γὰρ λοιπὰ, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ ἄλλα ἐν τῷ, ὁποῖόν τί ἐστι, κατηγορεῖται, ὅπερ ἰδίον ἐστι τῆς δια- ²⁵ φορᾶς. Ἐπεὶ οὖν ταῦθ' οὕτως, ὡς ἔφαμεν, ἔχει τὸ ζῶον λαβὼν ὡς πλησιέστερον ὄν καὶ γνησιέστερον τῷ ἀνθρώπῳ, ἥπερ τὸ γενικώτατον, ἔτι δὲ καὶ τὰς τοῦ ἑτέρου σκέλους διαφορὰς συμπεριειληφώς ὀρίσομαι τὸν ἄνθρωπον οὕτως εἰπών· ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν ³⁰

25 Codd. καὶ omittunt.

26 καὶ deest in Vind. et

Laur.

θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· ἢ καὶ αὐτὸ ὡς
 διαφορὰν, ὡς Πορφυρίῳ καὶ Σιμπλικίῳ δοκεῖ, ἢ ὡς
 ἴδιον, ὡς Δαβίδ²⁷ τίθεται· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἴδιον εἶναι
 τοῦτο βούλεται, οὐχὶ διαφορὰν· διότι τῆς διαφορᾶς
 5 κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἶδει ἐν τῷ, ὁ-
 ποῖόν τί ἐστιν, ὀφειλόσης κατηγορεῖσθαι, τὸ νοῦ καὶ
 ἐπιστήμης δεκτικὸν κατὰ πλειόνων μὲν κατηγορεῖται
 καὶ αὐτὸ, ἐν τῷ, ὁποῖόν τί ἐστιν, ἀλλ' οὐχὶ τῷ εἶδει,
 τῷ ἀριθμῷ δὲ μόνῳ διαφερόντων· τοῦτο δὲ τοῦ ἰδίου
 10 μᾶλλον ἐστιν οὐχὶ τῆς διαφορᾶς, φημὶ τὸ κατὰ πλειόνων
 καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ, ὁποῖόν τί ἐστι, κα-
 τηγορεῖσθαι· ἐφεῖται γὰρ καὶ τοῦτο ποιεῖν, φημὶ δὲ τὸ
 παραλαμβάνεσθαι καὶ τὰ ἴδια ἐν τοῖς ὀρίσμοις, ὅτε μὴ
 ἐξαρκούσιν αἱ διαφοραὶ εἰς παράστασιν τῆς τοῦ ὀρίστου
 15 ιδιότητος· ὡς ἐπὶ τοῦ ἵππου· εἰ γὰρ ὀρίσεται τις αὐτὸν
 ζῶον ἄλογον θνητὸν, ἐπεὶ καὶ ὁ βοῦς τοιοῦτόν ἐστι καὶ
 οὐ περιωρίσθησαν τῷ ὄρῳ αἱ τοῦ ἵππου ιδιότητες, διὰ
 τοῦτο προστέθειν αὐτῷ τὸ ἴδιον τοῦ ἵππου· ἐστὶ δὲ τοῦτο
 τὸ χρεμετιστικόν· ὥστε εἶναι τὸν τοῦ ἵππου λόγον, ζῶον
 20 ἄλογον θνητὸν χρεμετιστικόν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δὲ,
 μὴ ἐξαρκουσῶν τῆς τε τοῦ λογικοῦ καὶ θνητοῦ διαφορᾶς,
 παραστήσαι τὴν αὐτοῦ ιδιότητα· εἰσὶ γὰρ καὶ νύμφαι
 τοιαῦται, προστέθεται τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν,
 ἴδιον ὃν καὶ ἐξωθεν τῆς τοῦ ζώου διαιρέσεως λειφθέν·
 25 καὶ τοι ὁ παλαιὸς ὀρίσμος τοῦ ἀνθρώπου οὐκ εἶχε προ-
 σκείμενον τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. ὕστερον γὰρ
 τὸ τοιοῦτον προσετέθη ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος· ἐπειδὴ γὰρ
 ἱστορήθη δαίμων τεθνηκώς ἐν Σάμῳ, διὰ τοῦτο αὐ-
 τὸς ὁ Πλάτων προσέθηκε τῷ ὀρίσμῳ τὸ νοῦ καὶ ἐπι-
 30 στήμης δεκτικόν· διαφέρει δὲ τὸ τοιοῦτον τοῦ χρεμε-

27 Laur. Vind. *δαδ* quod alias est compendium scribendi
 pro Δαβίδ.

τιστικῷ, καθὼ τὸ μὲν οὐσιωδές ἐστι, καὶ παρὰ τοῦτο
 ὀρισμός ἐστιν ὁ ἐν ᾧ ²⁸ ἐστὶν αὐτὸς λόγος· ὁ γὰρ ὀ-
 ρισμὸς ἐξ οὐσιωδῶν ἐστίν, τὸ δὲ χρεμετιστικὸν ἐπουσιω-
 δές ἐστι, καὶ παρὰ τοῦτο ποιεῖ τὸν ἐν ᾧ τέθεται λό-
 γον ὑπογραφικὸν ὀρισμόν· τούτῳ γὰρ διαφέρει ὀρισμὸς ⁵
 ὑπογραφικοῦ ὀρισμοῦ, ὅτι ὁ μὲν ὀρισμὸς ἐξ οὐσιωδῶν
 σύγκειται μόνων, ὁ δὲ ὑπογραφικὸς ὀρισμὸς καὶ ἐξ
 ἐπουσιωδῶν· παρὸ καὶ ὑπογραφικὸς λέγεται, τοῦ ὀρισμοῦ
 ἐξ οὐσιωδῶν συγκεκλιμένου. Ἀλλ' ἵνα πρὸς τὰ ἐξ ἀρχῆς
 ἐπανέλθωμεν, ἐπεὶ πρωτεύει, ὡς δέδεικται, ὁ διαιρετικὸς ¹⁰
 τρόπος τοῦ ὀριστικοῦ, ζητεῖται πῶς ὁ Ἀφθόνιος πρῶ-
 τον ὀρίζεται τὸ καθέκαστον τῶν γυμνασμάτων, εἴθ' οὕ-
 τως διαιρεῖ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ εἶδη. Λέγουσιν οὖν τινες,
 ὅτι ἐπειδὴ ὁ μὲν ὀρισμὸς ἀναλογεῖ τῇ μονάδι· τὰ γὰρ
 πολλὰ, οἷον τὸ λογικόν, τὸ ζῶον, τὸ θνητὸν, τὸ νοῦ ¹⁵
 καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, ἀποτελεῖ ἓν τι τὸν ἄνθρωπον,
 ἡ δὲ διαίρεσις τοῦναντίον ποιεῖ, ἓν γὰρ τι λαβοῦσα εἰς
 δύο τοῦλάχιστον διαιρεῖ, οἷον τὸ ζῶον ἓν τι ὃν λαβοῦσα
 διαιρεῖ εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον· καὶ κατὰ τοῦτο ἀναλογεῖ
 τῷ πλήθει. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὤφειλεν ²⁰
 αἰεὶ ὁ ὀριστικὸς τρόπος προτάττεσθαι τοῦ διαιρετικοῦ,
 ὅπερ οὐ γίνεται· μήπου τοίνυν ἄμεινον εἶη λέγειν, ὅτι
 ἐκεῖναι αἱ διαιρέσεις ὀφείλουσι προτάττεσθαι τῶν ὀρι-
 σμῶν, ἐξ ὧν διαιρέσεων γίνονται οἱ προκείμενοι ὀρισμοί·
 οἷον ἐπὶ τοῦ ὀρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, δέον πρῶτον διαι- ²⁵
 ρῆσαι τὸ ζῶον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον, τὸ λογικὸν εἰς
 θνητὸν καὶ ἀθάνατον, καὶ οὕτως ὀρίσασθαι τὸν ἄν-
 θρωπον. Ἐν γοῦν τοῖς γυμνάσμασιν, ἐπειδὴ ἡ τοῦ προ-
 κειμένου γυμνάσματος διαίρεσις εἰς οὐδὲν τῷ ὀρισμῷ
 συμβάλλεται αὐτοῦ, διὰ τοῦτο οὐδὲ προτάττεται αὐτοῦ. ³⁰
 τινες δὲ πάλιν διὰ τοῦτό φασι τὸν Ἀφθόνιον προτάττειν

28 Laur. ᾠ. Vind. τῷ.

τοὺς ὁρισμοὺς τῆς διαιρέσεως, διότι πλέον δοκεῖ συμβάλλ-
 λεσθαι αὐτῷ εἰς τὴν προκειμένην πραγματείαν ὁ ὁριστι-
 κὸς τρόπος τοῦ διαιρετικοῦ· παρόσον καὶ τῷ μὲν ἐν
 πᾶσι τοῖς γυμνάσμασι χρῆται, τῷ δὲ διαιρετικῷ οὐκ ἐν
 5 πᾶσιν· οὔτε γὰρ ἐν τῇ ἀνασκευῇ, οὔτε ἐν τῇ κατὰσκευῇ,
 ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ. Ἐἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων
 διαιρέσει χρῆται, διαιρῶν ἐκάστην τῶν γυμνασιῶν τούτων
 εἰς τὰ ἐν αὐτῇ κεφάλαια, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῇ κυρίως, ἥτις²⁹
 τὸ καθέκαστον τῶν γυμνασμάτων εἰς τὰ ὑπ' αὐτὸ εἶδη
 10 διαιρεῖ· ἀλλὰ τῇ ἑτέρᾳ τῇ ἀπὸ ὅλου εἰς μέρη ἀνομοιο-
 μερῇ, ἥτις οὐδὲ κυρίως ἂν εἴη διαίρεσις, διὰ τὸ τὰς
 διαιρέσεις ἀπὸ ὁμοίων εἰς ὅμοια ὀφείλειν γίνεσθαι. Ση-
 μείωσαι δὲ, ὅτι ἐπειδὴ ὁ μῦθος οὐχ ἔν τι μόνον ἐστίν,
 ἀλλὰ πεπληθυσμένον τοῖς οἰκείοις μέρεσιν, ὥς μὲν ἐνός
 15 ὄντος αὐτοῦ ὁρισμὸς ἀποδίδοται· ὥς δὲ καὶ πεπλη-
 θυσμένου τοῖς οἰκείοις μέρεσι διαίρεσις. Ὁ μὲν γὰρ ὁ-
 ρισμὸς μονάδι ἀναλογεῖ· ἡ δὲ διαίρεσις πλήθει.
 Ἔστι δὲ μῦθος λόγος ψευδῆς. ὁ μὲν Ἀφθό-
 νιος ὀρίζει τὸν μῦθον λόγον ψευδῇ ἀλήθειαν εἰκονί-
 20 ζοντα· ὁ δὲ Ἑρμογένης οὕτω λέγει περὶ αὐτοῦ· ὑπογρα-
 φὴν δὲ τινα τοιαύτην αὐτοῦ ἀποδιδόασιν· ψευδῇ μὲν
 αὐτὸν ἀξιοῦσιν εἶναι, πάντως δὲ χρήσιμον πρὸς τι τῶν
 ἐν τῷ βίῳ. Σώπατρος δὲ πάλιν οὕτως τὸν μῦθον ὀρί-
 ζεται· μῦθός ἐστι πλάσμα πιθανῶς πρὸς εἰκόνα τῶν
 25 τῇ ἀληθείᾳ συμβαινόντων πραγμάτων συγκεκριμένον,
 συμβουλήν τινα τοῖς ἀνθρώποις ἢ ὑπογραφὴν τινα τῶν
 πραγμάτων ποιούμενον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ τοῦ Ἀφθονίου
 τανῦν ἡμῖν πρὸς ἐξέτασιν πρόκειται, τοῦτον θεωρήσω-
 30 μεν· ἴδωμεν οὖν τί φησιν ὁ ὁρισμός· ἐστι δὲ μῦθος λό-
 γος ψευδῆς εἰκονίζων ἀλήθειαν· παρείληπται τὸ μὲν λό-
 γος ὄνομα ἀντὶ γένους, λέγεται γὰρ ὁ λόγος κατὰ πολ-

29 ἥτις Laur. ὁ τῆς Vind.

λῶν διαφερόντων τῷ εἶδει ἐν τῷ τί ἐστιν, εἴγε λόγος λέ-
γεται καὶ ὁ προφορικὸς, ὅστις ἀνάγεται ὑπὸ τὸ ποσὸν
καὶ ὁ ἐνδιάθετος, ὅστις καὶ αὐτὸς ἀνάγεται ὑπὸ τὸ
ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν, ὡς ὁ Πυρρῦριος ἐν τῷ τῶν κα-
τηγοριῶν αὐτοῦ διέξαισιν ὑπομνήματι, τῷ κατ' ἐρώτησιν 5
καὶ ἀπόκρισιν ἐν τῷ περὶ τοῦ ποσοῦ λόγῳ· εἰ δὲ καὶ
εἰς διάφορα γένη τὰ τοῦ λόγου σημαίνόμενα ἀνάγονται,
καὶ πάντα εἰς τὸ αὐτὸ, οὐδὲ ὁμοιοειδῆ εἰσι, τὰ μὲν γὰρ
ὁμογενῇ οὐκ ἀνάγκη ἑτεροειδῆ εἶναι· τὰ δὲ ἑτερογενῇ
ἀνάγκη καὶ ἑτεροειδῆ εἶναι· ἔστιν οὖν, ὡς ἔφαμεν, τὸ 10
μὲν λόγος ὄνομα ἀντὶ γένους, τὸ δὲ ψευδῆς διαφορά³⁰
χωρίζουσα τὸν μῦθον ἀπὸ τῶν ἀληθινῶν λόγων· τὸ δὲ
εἰκονίζειν ἀλήθειαν διαφορά ἐστι καὶ αὐτὸ χωρίζουσα
τὸν μῦθον ἀπὸ τῶν ψευδῶν καὶ ἀπιθάνων λόγων, ἅτινα
οὐδὲ μῦθοι κυρίως εἰσὶ· δεῖ γὰρ τὸν μῦθον πιθανόν 15
εἶναι πάντως. Ἔστι δὲ μῦθος λόγος ψευδῆς, εἰ-
κονίζων ἀλήθειαν· τινὲς προστιθέασιν τῷ πιθανῶς
συγκεῖσθαι, ἢ ἢ οὕτως· μῦθός ἐστι λόγος ψευδῆς εἰ-
κονίζων ἀλήθειαν τῷ πιθανῶς συγκεῖσθαι· οὐ γὰρ ἂν,
φασιν, ἐργάσαιτο τὸ ἑαυτοῦ μὴ ἔχων ὁμοίωσιν πρὸς τὸ 20
ἀληθές· ἢ καὶ ὁμοίωσις ἐκ τοῦ πιθανοῦ περὶ τὴν πλά-
σιν γίνεται. Μέμφονται δὲ πάλιν ἔνιοι τῷ ὄρω ὡς ταῖς
μὲν λέξεσιν ἐλλείποντι, τοῖς δὲ πράγμασι πλεονάζοντι·
οὐ γὰρ ὁ μῦθός φησι μόνος ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ πᾶς
ἕτερος λόγος ψευδόμενος, πιθανώτερον δὲ ὅμως συγκεί- 25
μενος, τῷ ὄρω τούτῳ συμπεριέχεται· οἱ δὲ αὐτοὶ ὀρίζον-
ται τὸν μῦθον οὕτως, λόγος κατὰ φύσιν ψευδῆς, μή-
ποτε δὲ οὐδὲ οὗτος ἀκριβῶς ἔχει ὁ ὀρισμός· πρῶτον ὅτι
περὶ ῥητορικοῦ μόνον μύθου τῆς διδασκαλίας οὕσης, ὁ
τοιούτος ὀρισμός καὶ τῷ ποιητικῷ ἀρμόζει, ἄλλως τε καὶ 30

30 Codd. διαχωρίζουσα. lege διαφορά χωρίζουσα. Schol.
Theon. p. 258, 3.

ἔδει τὸ εἰκονίζων ἀλήθειαν προστεθῆναι, ἵνα διαστείλῃ
 τὸν μῦθον ἀπὸ τῶν λόγων, οἱ ψευδεῖς μὲν εἰσι κατὰ
 φύσιν, τῷ δὲ μὴ τὴν ἀλήθειαν εἰκονίζειν οὐκ εἰσὶ μῦθοι·
 οἷον ὡς ἵνα εἴπῃ τις, ἡλίου ὑπὸ γῆν ὄντος χθὲς ἡμέρα
 5 ἦν· τοῦτο γὰρ λόγος μὲν ἐστὶ ψευδὴς καὶ κατὰ φύσιν
 ἔχων τὸ ἀδύνατον, οὐ μὴν ἤδη καὶ μῦθος τῷ μηδὲ ἀλή-
 θειαν εἰκονίζειν· εἴη δ' ἂν καθ' ἡμᾶς τέλειος ὁρισμὸς
 τοῦ ῥητορικοῦ μύθου οὗτος· μῦθός ἐστι ῥητορικὸς λόγος
 κατὰ φύσιν μὲν ψευδὴς, τῷ δὲ πιθανῶς συγκεῖσθαι εἰ-
 10 κονίζων ἀλήθειαν παραινέσεως ἕνεκα καὶ ὠφελείας πλατ-
 τόμενος· ἵν' ἢ ὁ μὲν μῦθος γένος, τὸ δὲ κατὰ φύσιν
 διαφορὰ χωρίζουσα τὸν μῦθον ἀπὸ τῶν λόγων, οἱ τινες
 μὴ κατὰ φύσιν ὄντες ψευδεῖς, ἀλλὰ κατ' ἐνέργειαν καὶ
 τὸ μὴ γεγενῆσθαι οὐκ εἰσὶ μῦθοι, ὡς ἵνα εἴπῃ τις τὸν
 15 Ἀγαμέμνονα ὁ Ἑκτωρ ἀπέκτεινε· τοῦτο γὰρ λόγος ἐστὶ
 ψευδὴς ἀλλ' οὐ κατὰ φύσιν, οὐ γὰρ ἀδύνατον ἦν τὸν
 Ἀγαμέμνονα ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τοῦ Ἑκτορος, ἀλλὰ κατ'
 ἐνέργειαν· τὸ δὲ τῷ πιθανῶς συγκεῖσθαι εἰκονίζων ἀλή-
 θειαν, καὶ αὐτὸ διαφορὰ ἐστὶ χωρίζουσα τὸν ῥητορικὸν
 20 μῦθον ἀπὸ τῶν ψευδῶν μὲν κατὰ φύσιν λόγων, μὴ ὄν-
 των δὲ ὁμῶς μύθων· διὰ τὸ μὴ εἰκονίζειν ἀλήθειαν, ὡς
 ἔχει τό· ἡλίου ὑπὸ γῆν χθὲς ὄντος, ἡμέρα ἦν· τὸ δὲ παρ-
 αινέσεως ἕνεκα καὶ ὠφελείας πλαττόμενος διαφορὰ ἐστὶ
 καὶ αὐτὸ ἀπὸ τῶν ποιητικῶν μύθων χωρίζουσα· ὁ γὰρ
 25 ποιητικὸς οὐχὶ παραινέσεως καὶ ὠφελείας, ἀλλὰ ψυχα-
 γωγίας ἕνεκα πλάττεται. Ἀλλ' ἴσως ἂν τις εἴποι, μὴ
 πάντας τοὺς ῥητορικοὺς μύθους τῷ παρόντι ὁρισμῷ πε-
 ριέχεσθαι, ἀλλὰ μόνους τοὺς εἰς τὸ συμβουλευτικὸν εἶδος
 ἀναγομένους· αὐτοὶ γὰρ καὶ μόνοι παραινέσεως καὶ ὠφε-
 30 λείας ἕνεκα πλάττονται, οὐ μὴν καὶ οἱ τὰς τῶν πραγμά-
 των φύσεις ἢ τὴν ἀλήθειαν ὑπογράφοντες· καὶ φάμεν
 ὅτι κακῆνοι δυνάμει τὴν παραινέσιν ἔχουσιν· ὁ γὰρ ὑπο-
 γράφων, φέρε εἰπεῖν, μῦθος τὴν τῆς ἀπληστίας ἢ τῆς

ἀδόλεσχίας φύσιν καὶ δεικνύων αὐτὴν κακὴν, ἀποτρέπει
τρόπον τινὰ ἡμᾶς τῶν τοιούτων, ὁ δὲ τοῦναντίον χρη-
στοῦ τινος πράγματος ὑπογράφων φύσιν ἀντέχεσθαι ἡ-
μᾶς αὐτοῦ διανίστησιν.

θ'. Λόγος ψευδῆς. τὸ κατὰ φύσιν ἀλλ' οὐ τὸ 5
κατ' ἐνέργειαν τὸ ψευδὲς ἔχειν τὸν μῦθον, τῷ Γεωμέτρῃ
δοκεῖ· σὺ δὲ ἐπίστησον, εἰ μὴ πάντα μῦθον ἀνάγκη κα-
τὰ φύσιν ἔχειν τὸ ψευδὲς, ἀλλὰ τινὰς καὶ κατ' ἐνέργειαν,
ὥς ὁ ³¹ τῆς κυνὸς ἔχει, τῆς τὸ κρέας διὰ τοῦ ποταμοῦ
φερούσης, καὶ ὁ τοῦ τὰς δύο γυναῖκας ἔχοντος, τὴν μίαν 10
γραῖαν, τὴν δὲ ἑτέραν νέαν. Τῷ πιθανῶς συγκεῖσθαι
πιθανῶς ἂν πλασθεῖη ὁ μῦθος, ἂν τὰ προσήκοντα
πράγματα τοῖς προσώποις ἀποδιδῶμεν, τότε γὰρ γένοιτ'
ἂν τὰ λεγόμενα πιθανὰ, ὅταν τὴν φύσιν τῶν ὑποκει-
μένων σημαίνει τὰ πράγματα, εἰ δὲ ταῦτα συνταράττοι- 15
μεν, ἀπίθانا γίνεται· εἰ γὰρ λέγομεν, ὅτι ἔλαφος προ-
καλεῖται τὸν λέοντα περὶ δυνάμεως πρὸς αὐτὴν ἀγωνίσα-
σθαι, ὁ δ' ἀναινέται τὴν ἄμιλλαν, ἀπίθانون τὸν λόγον
ποιεῖ τὸ πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν πραγμάτων ἀνοίκειον·
ἔτι δὲ πιθανὸς ἂν γένοιτο ὁ μῦθος ἐκ τῶν τόπων, περὶ 20
οὓς διατρίβειν εἴωθε τὰ ὑποκείμενα ζῶα, ἐκ λόγων τῶν
τῇ φύσει ἀρμοζόντων, οἷον ἵνα ἡ μὲν ἀλώπηξ εἰ τύχοι
ποικίλα φθεγγομένη εἰσάγῃται, τὰ δὲ πρόβατα εὐήθη τε
καὶ μωρά.

ι'. Εἰκονίζων ἀλήθειαν. τουτέστιν οὐκ ἀλη- 25
θεύων, ἀλλ' ἔμφασιν μόνον καὶ εἰκόνα ἀληθείας παρέ-
χων. ὥπερ γὰρ ἄλλο τί ἐστίν ἡ εἰκὼν, καὶ ἄλλο τὸ
πρᾶγμα, οὗ τὸν τύπον ἡ εἰκὼν φέρει, οὕτως καὶ ἄλλο
αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἄλλο τὸ ἀληθεύειν, καὶ ἄλλο ἡ τῆς
ἀληθείας εἰκὼν καὶ τὸ εἰκονίζειν ἀλήθειαν. Ζητεῖται 30
καὶ, διὰ τί οὐκ εἶπεν ὁμοίωμα, ἀλλ' εἰκονίζων, καὶ φασί

31 ὁ Vind. om., Laur. habet.

διότι εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα διαφέρει· ἡ μὲν εἰκὼν ἐπὶ τῶν
 ἑτεροουσίων, καὶ τὸ ἐκτύπωμα εἰκονίζειν τὸν ἄνθρωπὸν
 φαμεν· τὸ δὲ ὁμοίωμα ἐπὶ τῶν ὁμοουσίων λαμβάνεται,
 ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ ὁμοιοῖ· ἐπεὶ τοίνυν τὸ ψεῦδος
 5 ἐναντίον πάντῃ ἐστὶ τῇ ἀληθείᾳ, ὃ δὲ μῦθος λόγος ἐστὶ
 ψευδῆς, διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν ὁμοίωμα ἀλλ' εἰκονίζων.
 Ἀπορεῖται καὶ τοῦτο πῶς ὁ μῦθος πρὸς τὸ πιθανὸν λέ-
 γεται γυμνάζειν ἡμᾶς· εἰ γὰρ τὸ ὁμολογούμενον, φασί,
 ψεῦδος ἐναντίον ἐστὶ τῷ πιθανῷ, πιθανὸν γὰρ ἐστὶ τὸ
 10 πείσαι δυνάμενον, καὶ πιθανὸν παρὰ τὸ πείσαι εἴρηται,
 τὸ ἐν τῷ μῦθῳ κατὰ φύσιν ψευδὲς ἐναντίον τῷ πιθανῷ
 τῷ ἐν αὐτῷ γίνεται· τίνα γὰρ πείσει³² ἀληθὲς εἶναι ὃ
 μὴ κατὰ φύσιν ὑφέστηκεν· οἷον λογικὸν εἶναι τὸν ἵππον
 ἢ τὴν ἀλώπεκα. Πρὸς τοῦτο δὴ τινες λέγουσιν, ὅτι ὥσπερ
 15 ἐν τοῖς καθ' ὑπόθεσιν τὴν πρότασιν οὖσαν ψευδῇ κα-
 τὰ συγχώρησιν διδόμεν, οὕτω καὶ ἐν τοῖς μύθοις,
 ὥσπερ ἐν λήμματι κατὰ συγχώρησιν δίδεται τὸ τὰ ἄλογα
 ζῶα πράττειν ἢ λέγειν τινά· ὥς ἐὰν μὴ τοῦτο δοθῇ, τὴν
 ἀρχὴν οὐδὲ μῦθος γίνεται· τούτου δὲ συγχωρουμένου τὸ
 20 λοιπὸν ζητοῦμεν τὸ πιθανόν, τουτέστιν εἰ τῇ ποιότητι
 τῶν προσώπων ἢ πλάσις συμβέβηκε, καὶ εἰ τὰ τῆς περι-
 στάσεως τοῖς προσώποις συνήρμοστα· ἔτι κακείνο ἐπα-
 πορεῖται, εἰ τὰ ὁμολογούμενα ψευδῇ τοῖς ῥήτορσιν εὐ-
 χρηστα· ῥητορεύειν γὰρ ἐν τούτοις ἀδύνατον· ὡμολό-
 25 γηται δὲ ὁ μῦθος ψευδῆς, ἄχρηστον ἄρα τὸ ῥητορεύειν
 τῷ ῥήτορι· ἐπιλύεται δὲ καὶ ἡ τοιαύτη ἀπορία οὕτως·
 εἰ μὲν ῥητορεύειν ἐστὶ τὸ ἐνθυμήματι μόνον καὶ παρα-
 δείγματι κατασκευάζειν τὸν λόγον καλῶς, ἄχρηστος ὁ
 μῦθος πρὸς τὸ ῥητορεύειν ἐτύγχανεν· ἴδιον γὰρ ἡ πίστις
 30 τοῦ ῥήτορος· εἰ δὲ τῆς βουλῆς μόνης γινόμεθα, τὴν μὲν
 πλά-

32 πείσει Laur. ποιήσει Vind.

πλάσιν ἀφελῶς ἐκτιθέμενοι, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ μύθου πιθανὸν διδασκόμενοι, οὐκ ἄχρηστος ἡ γυμνασία τοῖς νέοις εὑρίσκεται. Πάλιν λέγουσιν, ὧν αἱ ἀρχαὶ ἄχρηστοι, τούτων καὶ τὰ τέλη ἄχρηστα γίνεται· ἀρχὴ δὲ τῆς περὶ τὴν ῥητορικὴν γυμνασίας ὁ μῦθος ἐστίν, ὅστις τυγχάνει ψευδῆς· ἄχρηστον ἄρα καὶ τὸ τέλος ἐστίν· ἐπιλύεται δὲ καὶ τοῦτο ἄπορον οὕτως· ἀρχὴ μὲν τῆς ῥητορικῆς οἱ μῦθοι, καὶ τούτῳ τὸ ψεῦδος ἐπισυμβέβηκεν· οὐ δεῖ δὲ ἓνα τόπον ἐκλεξαμένους τὰ πλείονα καλὰ παρορᾶν, τὴν τε τοῦ πιθανοῦ διδασκαλίαν καὶ τὴν τοῦ πλάττειν πιθανῶς τὰ ψευδῆ, ὃ ῥητορικῆς μέγιστον τυγχόνει κεφάλαιον· ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μύθου πα-
ραίνεσιν καὶ τὴν τοῦ τρόπου διόρθωσιν· μετὰ ψυχαγωγίας γὰρ ὁ μῦθος τὰ μέγιστα τῶν πρὸς τὸν βίον ἡμῖν χαρίζεται, ὥστε οὐ διὰ τὸ ψεῦδος, ὅπερ ἐστίν ὡς ὁμο-
λογούμενον ἄχρηστον, τᾶλλα παρορᾶν τοῦ μύθου δεῖον καλὰ. Ἐτι οὕτως ὁ Σώπατρος τὸν μῦθον ὀρίζει· μῦθος ἐστὶ πλάσματι ³³ πιθανῶς πρὸς εἰκόνα τῶν τῆς ἀληθείας συμβαινόντων πραγμάτων συγχείμενον, συμβουλήν τινα τοῖς ἀνθρώποις ἢ ὑπογραφὴν τῶν πραγμάτων ποιούμενον· πλάσμα μὲν, διότι πρὸς τὸ δοκοῦν ἡμῖν πρᾶγμα πλάττεται· γίνεται δὲ πιθανὸς, ὅτε κατὰ φύσιν ἢ τὴν ἀξίαν ἑνὸς ἐκάστου ζώου τοὺς λόγους καὶ τὰ πράγματα πλάττομεν· τοῦ μὲν γὰρ λέοντος ὄντος βασιλικοῦ βασιλικὸν ἐπινοοῦμεν τὸ φρόνημα, τῆς δὲ ἀλώ-
πεκος οὐσῆς κακούργου κακούργον ³⁴ πλάττομεν τὴν διάνοιαν, δειλοῦ δὲ καὶ ἀναισθήτου τοῦ ἐλάφου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· ὡς εἴ τι τούτου παραλλάξαιμεν, ἀπιθανος ὁ λόγος γενήσεται, οἷον ὅτι ὁ μῦς περὶ βασιλείας τῶν ζώων βουλευέται, ἢ ὅτι ὁ λέων ἐξωγρήθη ὑπὸ τυροῦ κνίσσης, καὶ ἄλλως δὲ πιθανῶς ὁ λόγος γίνεται

33 Vind. πλάσματι.
Rhetor. II.

34 κακούργον Vind. om.

ἐκ τόπων, περὶ οὓς διατρίβειν εἴωθε τὰ ὑποκείμενα ζῶα,
ἐκ λόγων τῶν τῇ φύσει ἐκάστου³⁵ ἀρμοζόντων, ἐκ πρα-
γμάτων ἃ μὴ ὑπερβαίνει τὴν ἐκάστου ποιότητα,³⁶ καὶ
λόγους τινὰς δεῖσθαι περιθῆναι, ἵνα ἡ μὲν ἀλώπηξ ποι-
5 κίλα φθέγγηται, τὰ δὲ πρόβατα εὐήθη καὶ μετὰ ἀνοίας
καὶ ἵνα ὁ μὲν αἰτὸς ἀρπακτικὸς καὶ νεβρῶν καὶ ἀρνει-
ῶν³⁷ εἰσάγεται, ὁ δὲ κολοῖός μηδὲν τοιοῦτον ἐννοῶν·
παράστασιν δὲ ἢ συμβουλὴν ἀπατελεῖ πραγμάτων, καθὼ
πράττειν ἢ μὴ πράττειν προτρέπομεν ἢ παριστῶμεν· οἷα
10 τοῖς ἀνθρώποις ἀποβαίνει τὰ πράγματα· οἷον ἐκ μὲν
φῆμης ψιλῆς ὥς πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἠπάτηνται, ὥς
ἐπὶ τοῦ ἱξευτοῦ τοῦ θηρῶντος τὸν τέττιγα· ἐκ δὲ τῶν
ὑποκρινομένων τὸ φοβερόν τε καὶ ἀρχικόν, ὥς ἐπὶ τοῦ
ὄνου τοῦ περιθέντος ἐαυτῷ τὴν λεοντὴν.

15 **ιά.** Καλεῖται δὲ **Συβαριτικός.** **Συβαριτικός**³⁸
μὲν καλεῖται, διότι οἱ **Συβαρίται** τρυφηλοὶ ὄντες ἐφει-
ρον τοὺς ἐκ μόνων λογικῶν ζώων μύθους, οἷα εἰκὸς τοῖς
τρυφῶντας τέρψεως καὶ ἡδονῆς χάριν. **Κίλιξ** δὲ καὶ **Κύ-**
πριος, διότι οἱ **Κίλικες** καὶ οἱ **Κύπριοι** ἐμπορενόμενοι
20 καὶ τόπους ἀγνώστους διερχόμενοι ἀνεπλάσαντο τοὺς ἐξ
ἀλόγων ζώων μύθους, ὥς ἐωρακότες ἐν τόποις τισὶ ξέ-
νην μορφήν ἔχοντα ζῶα. **Αἰσωπείος** δὲ λέγεται διότι ὁ
Αἰσωπος τοὺς ἐξ ἀλόγων καὶ λογικῶν μύθους ἀνεπλά-
σατο, βιωφελῇ τὴν παραινέσιν, οἷα ῥήτωρ, διὰ μύθων
25 ποιοῦμενος· διὸ καὶ ἐκνενίκηκε πάντας τοὺς μύθους καὶ
Αἰσωπείους κεκλησθαι πεποίηκε. Καλεῖται δὲ **Συ-**
βαριτικός. Ζητεῖται διὰ τί οὐκ εἶπεν, ἔστι δὲ **Συβαρι-**
τικός καὶ **Κίλιξ** καὶ **Κύπριος,** ἀλλὰ καλεῖται **Συβαριτικός·**
καὶ λέγομεν, ὅτι εἰ οὕτως εἶπεν, ἔφεύσαστο ἄν, οὐ γὰρ

35 Vind. ἐκάστω. 36 Exemplis hoc illustratur in Scho-
liis in Theonem p. 258, 15 — 18. 37 Sch. Theonis ἀρνῶν.

38 cfr. Comment. nr. IV. litt. κ'.

ἀνάγκη, πάντα μῦθον Συβαριτικὸν ἢ Κίλικα ἢ Κύπριον εἶναι, πάντως γὰρ ἢ ἄλλοι τινὲς παρὰ τοὺς Συβαρίτας καὶ τοὺς Κίλικας καὶ τοὺς Κυπρίους ἐποίησαν μύθους· καὶ πάλιν ζητεῖται, καὶ μὴν κατὰ τοῦτο οὐδὲ καλεῖσθαι τὸν μῦθον Συβαριτικὸν ἐχρῆν καὶ Κιλικίον καὶ Κύ- 5 πριον· εἰ γὰρ οὐκ ἀνάγκη πάντα μῦθον Συβαριτικὸν ἢ Κύπριον ἢ Κίλικα εἶναι, οὐδὲ καλεῖσθαι πάντα μῦθον οὕτως προσηῆκε· λέγεται τοίνυν καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι καὶ τις τοῖς μύθοις καὶ πρὸ τούτων, τῶν Συβαριτῶν φημι καὶ Κιλικῶν καὶ Κυπρίων, ἐχρήσατο, καὶ μετὰ τούτους, 10 ἀλλὰ τῷγε πλεοκᾶσαι τοῖς μύθοις αὐτοὺς, διὰ τὴν ἀργίαν τε καὶ τὴν ἄλλην βλακείαν τε καὶ τρυφήν ἅπαντας εἰς αὐταῖς ἀναφέροντες· καὶ γὰρ οἱ Συβαρίται καὶ οἱ Κίλικες καὶ οἱ Κύπριοι τοσαῦτον τῇ τρυφῇ δεδώκασιν ἑαυτούς, ὥστε καὶ ἀπὸ ταύτης ἐάλωσαν. Σύβαρις μὲν 15 γὰρ ὑπὸ Κρότωνος ἐάλω, αὐτῶν μὲν τῶν Συβαριτῶν εἰς τὸν κατ' αὐτῶν ἐξιόντων πόλεμον· τῶν δὲ περὶ Κρότωνα τὸ Διονυσιακὸν αὐλησάντων μέλος καὶ Λύδιον καὶ τῶν ἵππων εὐθύς εἰς κινήσεις καὶ ὀρχήσεις ἀνακινήθέντων, διὰ τὸ τρομεροῖς ἐνεψίσθαι, καὶ τοὺς ἀγαβάτας ἀπο- 20 σείσαιεν. Πάραπλησίως δὲ καὶ οἱ Κίλικες καὶ οἱ Κύπριοι· αἰχμαλῶται γὰρ καὶ αἰτοὶ τοῖς πολεμίοις γεγόρασι διὰ τὸ ταῖς ἡδοναῖς ἑαυτοὺς ἐκδιδόναι τῶν πολεμικῶν ἀμελοῦντες. Καλεῖται δὲ Συβαριτικός· καὶ μὴν οὐ πάντας Συβαριτικούς ἢ Κίλικας ἢ Κυπρίους ἐχρῆν κα- 25 λεῖσθαι, ἀλλὰ μόνους τοὺς Συβαριτικούς, οὓς δὲ οἱ Κίλικες Κίλικας, καὶ οὓς οἱ Κύπριοι Κυπρίους· καὶ λέγομεν, ὅτι ἄλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἔστι γνώριμον, ποίους μὲν οἱ Συβαρίται μύθους ἐξεῦρον, ποίους δὲ οἱ Κίλικες, ποίους δὲ οἱ Κύπριοι, διὰ τοῦτο κοινῶς ἅπαντας καὶ Συβαριτι- 30 κούς καὶ Κίλικας καὶ Κυπρίους ἀνομάζομεν, καὶ τὸ δὴ θαυμασιώτερον, εἴαν ἑτεροὶ παρὰ τοὺς Συβαρίτας καὶ Κίλικας καὶ Κυπρίους μύθους ἀνέπλασαν, πάντως Συ-

βαρῖται ἢ Κίλικες ἢ Κύπριοι οἱ μῦθοι λέγονται, παρὰ
 τὸ τούτους πλέον πάντων γενέσθαι. Ἰστέον δέ, ὅτι εἰσὶ
 τινες, οἱ Συβαριτικοὺς μὲν μύθους λέγουσι τοὺς ἐκ μόνων
 λογικῶν ζώων· Αἰσωπείους δὲ τοῖς ἐξ ἀλόγων καὶ
 5 λογικῶν συγκεκμημένους, Ἀυδίους δὲ ἢ Φρυγίους καὶ Λι-
 βυκοὺς τοὺς ἐκ μόνων ἀλόγων ζώων. Πρὸς τοὺς εὐ-
 ρόντας μεταθεῖς τὰ ὀνόματα· ὁ μὲν Ἑρμεγένης
 οὕτως λέγει, ὀνομάζονται δὲ ἀπὸ τῶν εὐρόντων, οἱ μὲν
 Κύπριοι, οἱ δὲ Λιβυκοὶ, οἱ δὲ Συβαριτικοί, πάντες δὲ
 10 κοινῶς Αἰσωπείοι λέγονται, διότι τοῖς μύθοις ἐχρήσατο
 ὁ Αἰσωπὸς πρὸς τὰς συνουσίας· καὶ ὁ ἀκριβέστερος δὲ
 τῶν ὑπομνηματισάντων τὸ παρὸν τοῦ Ἀφθονίου βι-
 βλίον, ἐξηγούμενος τὸ, πρὸς τοὺς εὐρόντας μεταθεῖς τὰ
 ὀνόματα, τοῦτο φησιν, ἀπὸ τῶν εὐρόντων δηλονότι, φη-
 15 σιν ὁ Ἀφθόνιος, ὀνομάζονται οἱ μῦθοι· δηλὸν ὡς καὶ
 προθέσει τῇ πρὸς ἀντὶ τῆς ἀπὸ, καὶ πτώσει Ἀττικῇ
 τοὺς εὐρόντας ἀντὶ γενικῆς τῶν εὐρόντων κατὰ Ἀττικὴν
 συνήθειαν κέχρηται· τινες δὲ οὕτως ἐξηγοῦνται τὸ ῥήτόν·
 εἰς τοὺς εὐρόντας θεῖς τὰ ὀνόματα· ἡ γὰρ μετὰ ἡ πε-
 20 ρισσὴ ἢ ὑστεροχρόνιον ἐνταυθα δηλοῖ· διὰ δὲ τοῦ λέγειν
 τοῦτο σεμνύνει τὸν μῦθον· ὡς καὶ τοῦ ὀνόματος μετα-
 δόντα τοῖς αὐτοῦ εὐρεταῖς.

ιγ'. „Νικᾷ δὲ μᾶλλον Αἰσωπείος λέγεσθαι“.
 Αἰσωπείος δὲ λέγεται, διότι ὁ Αἰσωπὸς τοὺς ἐξ ἀλόγων
 25 καὶ λογικῶν μύθους ἀνεπλάσατο, βιωφέλῃ τὴν παρὰ-
 νεσιν οἷα ῥήτωρ διὰ μύθων ποιούμενος· διὸ καὶ ἐκνε-
 νίκηκε πάντας τοὺς μύθους καὶ Αἰσωπείους κεκληῖσθαι
 πεποίηκε· τινες δὲ φασιν, τὸν Ἀφθόνιον ἐκεῖνον λέγειν
 τὸν μῦθον ὀνομάζεσθαι Αἰσωπείον, τὸν μὴ ἔχοντα προς-
 30 θήκην σημαίνουσαν τὸ γένος αὐτοῦ, οἷον· ὅτι Συβαρι-
 τικός ἐστιν ἢ Κίλιξ ἢ Κύπριος· ὡς εἶγε μετὰ προσθήκης
 ἐστὶ, φασὶν ἐξ ἐκείνης καὶ οὐκ Αἰσωπείος ὀνομασθήσε-
 ται· ἐτέροις δὲ πάλιν δοκεῖ λέγειν ὁ Ἀφθόνιος, ὡς ἰδι-

κῶς μὲν ἀπὸ τῶν εὐρόντων ὀνομάζονται οἱ μῦθοι, κοινὸν δὲ πάντες ὄνομα ἔχουσιν ἀπὸ τοῦ Αἰσώπου.

ιδ'. Τῷ τὸν Αἰσῶπον ἄριστα πάντων τοὺς μύθους συγγράψασθαι. Τίνος, φησὶ, χάριν κοινὸν πᾶσι τοῖς μύθοις ὄνομα ἀπὸ τοῦ Αἰσώπου δέδεται; οὐκ ἐπειδὴ 5 πρῶτος ἢ μόνος εὐρετὴς ἐγένετο μύθων, ἀλλ' ὅτι δεξιῶς αὐτοῖς καὶ χρησίμως ἐχρήσατο. Ζητεῖται δὲ, διὰ τί λέγεται ὁ Αἰσῶπος τοῖς μύθοις ἄριστα χρήσασθαι* καὶ λέγομεν ὅτι, ἐπεὶ πρὸς παραινέσιν αὐτοῖς οὗτος καὶ πρὸς ὠφέλειαν, ἀλλ' οὐ πρὸς χάριν μόνην ἐχρήσατο καὶ τέρ- 10 ψιν, ἢ ὅτι καὶ πᾶσιν, ὅσοις προσήκον τοὺς μύθους κοσμεῖσθαι, πρῶτος πᾶσιν αὐτοῖς τούτους ἐκόσμησεν, ἢ ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι ἢ λογικοὺς μόνον ἐποιοῦν τοὺς μύθους, ὥσπερ οἱ Συβαρίται, ἢ ἡθικοὺς, ὡς οἱ Κίλικες καὶ οἱ Κύπριοι. ὁ δὲ Αἰσῶπος μίξιν τινὰ τῶν δύο πεποίηκεν, 15 ὅπερ ἐστὶ δυσμύμητον μᾶλλον τῶν ἄλλων καὶ πολλῷ δυσχερέστερον πρὸς τὴν πλάσιν ἐκείνων. Τῷ τὸν Αἰσῶπον ἄριστα πάντων τοὺς μύθους συγγράψασθαι· τὸ ἄριστα ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ ἀριότως τίθεται· ἰστίον δὲ, ὅτι ἡ Σύβαρις πόλις ἐστὶ τῆς Σικελίας, τὴν 20 τῶν ἐδεδυμένων πολυτέλειαν σπουδάσασα, ὅθεν καὶ παροιμία, Συβαριτικὴ τράπεζα· καλοῦνται γοῦν οἱ μῦθοι καὶ Συβαριτικοὶ καὶ Λιβυστικοὶ καὶ Κιλικιοὶ καὶ Κύπριοι καὶ Καρικοὶ καὶ Αἰγύπτιοι. Ἔτι εἰς τό· νικᾷ δὲ μᾶλλον· τούτων φησὶν ἀπάντων μία ἐστὶ πρὸς ἀλλήλους 25 διαφορά· τὸ προκείμενον αὐτῶν ἴδιον γένος ἐκάστου· οἷον Αἰσῶπος εἶπεν, ἢ Αἰβυς ἀνὴρ, ἢ καὶ ναί³⁹ μὰ Δία Συβαρίτης· ἐὰν δὲ, φησὶ, μηδεμία προσθήκη ἢ σημαίνουσα τὸ γένος, κοινότερον τὸν τοιοῦτον Αἰσώπειον καλοῦμεν. Αἰσώπειοι δὲ ὡς ἐπίπαν ὀνομάζονται οὐχ ὅτι 30 Αἰσῶπος πρῶτος εὐρετὴς τῶν μύθων ἐγένετο. *Ομηρος

39 καὶ Vind. om. cfr. Theon. p. 235, 1.

γὰρ καὶ Ἡσίοδος ⁴⁰ καὶ Ἀρχίλοχος καὶ ἄλλοι τινὲς, πρεσ-
 βύτεροι γεγονότες αὐτὸν ⁴¹ φαίνονται ἐπιστάμενοι· ἀλλ'
 ὅτι Αἰσώπος μᾶλλον κατακόρως καὶ δεξιῶς ἐχρήσατο·
 ὥσπερ καὶ Ἀριστοφανεῖον τι μέτρον καὶ Σαπφικὸν καὶ
 5 Ἀλκαϊκόν, οὐχ ὡς τούτων πρώτων ποιητῶν ἢ μόνων ἐξεν-
 ρόντων τὰ μέτρα, ἀλλ' ὅτι αὐτοῖς ἐπὶ πλεῖστον ἐχρή-
 σαντο.

ἰε. „Τοῦ δὲ μύθου τὸ μὲν ἐστὶ λογικόν, τὸ
 δὲ ἡθικόν, τὸ δὲ μικτόν“. μεταβαίνει λοιπὸν καὶ
 10 ἐπὶ τὴν τοῦ μύθου ὁ σοφιστὴς ἤδη διαιρεσιν· ἀλλ' ἐπει-
 δὴ τὴν διαιρεσιν ἐπταχῶς λέγουσι γενέσθαι, ἢ γὰρ ἀπὸ
 γένους εἰς εἶδη, καθ' ὃν τρόπον διαιρεῖται τὸ ζῶον γένος
 ὃν εἰς ἄνθρωπον καὶ ἵππον εἶδη ὄντα· ἢ ἀπὸ εἶδους
 εἰς ἄτομα, καθ' ὃν τρόπον ὁ ἄνθρωπος εἶδος ὢν διαι-
 15 ρεῖται εἰς Σωκράτην, Πλάτωνα, ἄτομα ὄντα. ἣν καὶ
 παραινεῖται διαιρεσιν ὁ Πλάτων, διὰ τὸ τῶν ἀτόμων
 ἀπείρων ὄντων μὴ δυνατόν εἶναι γενέσθαι κατάληψιν,
 ἢ ἀπὸ ὅλων εἰς μέρη ἤτοι ὁμοιομερῇ ἢ ἀνομοιομερῇ,
 οἷον λίθος, ὁ δὲ μέγας εἰ τύχοι ὢν, διαιρεῖται εἰς πολ-
 20 λούς λίθους, καὶ πάντες οἱ διαιρεθέντες ἀπ' αὐτοῦ λί-
 θοι κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις καὶ κατὰ τὸν ὀριστικὸν λόγον
 τοῦ ὅλου καὶ κατὰ τὸ ὄνομα· ἀνομοιομερῇ δὲ οἷον ὁ
 Σωκράτης ὅλον ὢν διαιρεῖται εἰς κεφαλὴν, χεῖρας καὶ
 πόδας· ταῦτα δὲ οὔτε τὸ τοῦ ὅλου ὄνομα, οὔτε τὸν ὁ-
 25 ρισμόν δέχονται αὐτοῦ· οὔτε γὰρ ἡ χεὶρ καθ' ἑαυτὴν
 λέγεται Σωκράτης, οὔτε ὁ πούς· ἀλλ' οὐδὲ τὸν τοῦ
 Σωκράτους ὑπογραφικὸν λόγον δύνανται δέξασθαι· ἢ
 ἀπὸ ὁμωνύμου φωνῆς εἰς διάφορα σημαινόμενα, καὶ αὐ-
 τη διχῶς γίνεται, ἢ γὰρ εἶδη εἰσὶν εἰς ἃ γίνεται ἡ διαι-

40 Vind. Laur. αἰόλος. scr. Ἡσίοδος ex Theone p. 173,
 10. ubi Cod. Med. habet αἰόλος. 41 Theb p. 173, 11.
 αὐτοῦ.

ρεσις, οἷον ὁ κύων διαιρεῖται εἰς τὸν χερσαῖον κύνα, εἰς
 τὸν ἀστρῶν, εἰς τὸν θαλάσσιον, εἶδη ὄντα. ἢ ἄτομα,
 οἷον ἡ Αἴας⁴² φωνή διαιρεῖται εἰς τὸν τοῦ Τελαμῶνος
 καὶ εἰς τὸν τοῦ Οἰλέως ἄτομα ὄντα· ἢ ἀπὸ οὐσίας εἰς
 συμβεβηκότα, οἷον ὁ Σωκράτης οὐσία ὢν, διαιρεθεῖν ἂν
 εἰς τὸ ἐν αὐτῷ φαλακρὸν καὶ φιλόσοφον· ἢ ἀπὸ συμβε-
 βηκότων εἰς οὐσίας, ὡς εἰ τὸ λευκὸν διαιρεθεῖν εἰς κύ-
 κλον καὶ γάλα καὶ ψιμνύθιον· ἢ ὡς τὰ ἀφ' ἐνὸς καὶ
 πρὸς ἓν, ὥσπερ ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς διαιρεῖται τὸ ἱατρικὸν
 βιβλίον καὶ τὸ ἱατρικὸν φλεβότομον, καὶ τὸ ἐργαλεῖον·¹⁰
 καὶ γὰρ ταῦτα ἀπὸ ἐνὸς, τῆς ἱατρικῆς δηλονότι, γίνον-
 ται, καὶ πρὸς ἓν πάλιν ὁρᾷσι τέλος τὴν ὑγίαν· ἐπεὶ
 οὖν τοσαυταχῶς ἡ διαίρεσις, ζητεῖται, κατὰ ποῖον τρό-
 πον διαιρεῖται τανῦν ὁ μῦθος εἰς λογικόν, εἰς ἡθικόν,
 εἰς μικτόν. Ἀπὸ οὐσίας μὲν, εἰς συμβεβηκότα οὐ γίνε-¹⁵
 ται νῦν ἡ διαίρεσις, ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ συμβεβηκότος εἰς οὐ-
 σίας, διὰ τὸ μήτε τὸν ἀπλῶς μῦθον μήτε τὸν τοιόνδε
 οὐσίαν εἶναι, οὔτε ἀπὸ ὁμωνύμου φωνῆς εἰς διάφορα
 σημαίνόμενα, διὰ τὸ τῆς ὁμωνύμου φωνῆς ὀνόματος μό-
 νον μεταδιδούσης οὐ μὴν καὶ πράγματος, τὸν μῦθον καὶ²⁰
 ὀνόματος μεταδιδόναι τοῖς ὑπ' αὐτὸν καὶ πράγματος,
 ἀλλ' οὐδὲ ὡς ὅλον εἰς μέρη διαιρεῖται τανῦν ὁ μῦθος,
 οὔτε εἰς ὁμοιομερῆ οὔτε εἰς ἀνομοιομερῆ· δεόν γὰρ ἐπὶ
 τῶν ὁμοιομερῶν οὐ μόνον τῇ τοῦ ὅλου προσηγορίᾳ προς-
 ονομάζεσθαι τὰ μέρη, ἀλλὰ καὶ τῇ ἑαυτοῦ ἐκάστου, οἷον²⁵
 τὰ διαιρεθέντα ξυλίφια ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἀπὸ τοῦ
 λίθου λιθίδια, οὐ μόνον ξύλα καὶ λίθοι τῷ τοῦ ὅλου
 ὀνόματι προσαγορεύονται, ἀλλὰ καὶ κάρφη, εἰ τύχοι, ἢ
 ψηφίδες ἢ τι τοιοῦτον. τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ μύθου τῷ τοῦ
 ὅλου ὀνόματι ὀνομάζονται· μῦθοι γὰρ πάντα λέγονται,³⁰
 οὐ μὴν καὶ τοῖς ἀλλήλων ὀνόμασιν· οὔτε γὰρ ὁ ἡθικός

42 Vind. μίας.

μῦθος λογικὸς λέγεται, οὔτε ὁ λογικὸς μικτός· ἐπὶ δὲ
 τῶν ἀνομοιομερῶν δέον ὄν τὰ μέρη μήτε τὸ ὄνομα τοῦ
 ὅλου μήτε τὸν ὅρισμόν δέχεσθαι· οὔτοι καὶ τοῦ ὀνόμα-
 τος καὶ τοῦ ὁρισμοῦ εἰσὶ δεκτικοί, ἀλλ' οὐδὲ ὡς εἶδος
 5 εἰς ἄτομα διαιρεῖται νῦν ὁ μῦθος· δέον γὰρ τὰ ἄτομα
 ἄπειρά τε εἶναι καὶ ἀριθμῶ μόνα ἀλλήλων διαφέρειν,
 τὰ εἰς ἃ ἐνταῦθα γίνεται ἡ διαίρεσις καὶ πεπερασμένα
 εἰσὶ. τρία γάρ εἰσι τὸν ἀριθμὸν καὶ οὐ μόνον τῷ ἀρι-
 θμῷ, ἀλλὰ καὶ τῷ εἶδει διαφέρουσιν ἀλλήλων· ἄλλο γὰρ
 10 ὁ λογικὸς μῦθος πρὸς τὸν ἡθικὸν καὶ πρὸς τὸν μικτόν,
 καὶ οὐχ ἁπλῶς ἄλλοιον, ἀλλ' οὐδὲ ὡς τὰ ἀφ' ἐνὸς καὶ
 πρὸς ἐν ἡ διαίρεσις ἡ παρούσα· δέον γὰρ πάλιν τὰ κατὰ
 τὴν αὐτὴν διαίρεσιν διαιρούμενα μήτε πάντη τὸ αὐτὸ
 ὄνομα, ἀφ' οὗ διαιροῦνται, δέχεσθαι, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ
 15 παρωνύμως λέγεσθαι μόνον, ὥσπερ ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς τὸ
 ἱατρικὸν βιβλίον διαιρούμενον οὐ λέγεται καὶ αὐτὴ ἱατρι-
 κή ὁμωνύμως, ἀλλὰ παρωνύμως ἱατρικόν· μήτε τὸν αὐ-
 τὸν ὅρισμόν ἀπαραλλάκτως, ἀλλὰ κατὰ τι διαφέροντα
 ἐνταῦθα τὸ λογικὸν καὶ ἡθικὸν καὶ μικτόν ἀπὸ τοῦ μύ-
 20 θου διαιρούμενα, οὐ παρωνύμως ἀπ' αὐτοῦ λέγονται,
 οἷον μυθικά ἢ πῶς ἐτέρως, ἀλλὰ συνωνύμως, καὶ τὸ αὐ-
 τὸ γὰρ ὄνομα τῷ μύθῳ, καὶ τὸν αὐτὸν ὅρισμόν ἀπαραλ-
 λάκτως δέχονται· λείπεται τοίνυν ἀπὸ γένους εἰς εἶδη
 τὴν διαίρεσιν εἶναι· ἀλλ' ἴσως ἂν τινες καὶ πρὸς τοῦτο
 25 ἐνσταῖεν, διὰ τὸ δέον ὄν τὰ γένη εἰς τὰ εἶδη διὰ μέσων
 τῶν διαφορῶν τέμνεσθαι ἐνταῦθα, μεταξὺ τοῦ μύθου
 καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν μὴ εἶναι διαφορὰς, ἄλλως τε δὲ καὶ
 δύο εἰδῶν εἰς ἐνὸς ⁴³ εἶδους γένεσιν ἢ συνερχομένων,
 ὡς ἐν τῷ τῶν πέντε φωνῶν συγγραμμάτι διδασκόμεθα,
 30 ἐνταῦθα τὸ λογικὸν εἶδος τοῦ μύθου καὶ τὸ ἡθικὸν συν-
 τερχόμενον ἀποτελοῦσι τὸ μικτόν· ἡμεῖς δὲ φάμεν πρὸς

43 Laur. et Vind. ἐν.

μὲν τὸ πρῶτον αὐτῶν ἐπιχείρημα, ὅτι ἔστιν ὅτε τὰ γένη
 ἀμέσως καὶ δίχα διαφορῶν διαιρουῦνται εἰς τὰ ὑπ' αὐτὰ
 εἶδη, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ μεθόδῳ τῶν στάσεων εὐρίσκουμεν
 τὴν ἀντίθεσιν γένος οὐσαν ἀμέσως εἰς τὰ ὑπ' αὐτὴν εἶδη,
 τὴν τε ἀντίστασιν καὶ τὴν μετὰστασιν καὶ τὸ ἀντέγκλη- 5
 μα καὶ τὴν συγγνώμην διαιρουμένην· πρὸς δὲ τὸ δεύτε-
 ρον ἐπιχείρημα πάλιν λέγωμεν, ὅτι τὰ εἶδη, εἰ μὲν οὐ-
 σίαι εἰσὶν, οὐ δύνανται συνελθεῖν εἰς ἑνὸς εἶδους γένεσιν.
 εἰ μέντοι συμβεβηκότα εἰσὶ, συνέρχονται, ὥσπερ τὸ λευ-
 κὸν καὶ τὸ μέλαν εἶδη ὄντα τοῦ χρώματος συνερχόμενα 10
 ἀποτελοῦσι τὸ φαιόν· εἰ δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ὡς οὐχ ἁ-
 πλῶς λευκὸν, οὐδὲ ἁπλῶς μέλαν συνερχόμενα ἀποτελοῦσι
 τὸ φαιόν, ἀλλὰ τόδε λευκὸν καὶ τόδε τὸ μέλαν, καὶ ἡμεῖς
 τῷ τοιούτῳ ἐπόμενοι λόγῳ λέγομεν· ἀλλ' οὐδὲ τὸ καθόλου
 λογικὸν εἶδος τοῦ μύθου τῷ καθόλου λογικῷ συνερχόμε- 15
 νον, ἀποτελεῖται τὸ μικτόν· ἢ γὰρ ἂν πάντες οἱ μῦθοι
 μικτοὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἄφειλον εἶναι, ἀλλὰ ὅδε ὁ
 λογικὸς μῦθος τῷδε τῷ ἡθικῷ συνερχόμενος ἀποτελεῖ τὸ
 μικτόν, ὥσπερ καὶ ὁ τις ὄνος συνερχόμενος τῷ τινὶ ἵππῳ
 ἀποτελεῖ τὴν ἡμίονον, οὐ μὲν ὁ καθόλου ἵππος καὶ ὁ 20
 καθόλου ὄνος συνερχόμενος τοῦτο ποιούσιν, ὡς ἐν τῇ τῶν
 πέντε φωνῶν πραγματείᾳ μανθάνομεν. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν
 τινὲς οὐχὶ διαίρεσιν εἶναι τὴν τοῦ μύθου εἰς τὸ логи-
 κὸν καὶ ἡθικὸν καὶ μικτόν τομὴν νομίζουσιν, ἀλλ' ἀπα-
 ρίθμησην, λέγομεν καὶ πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἐν τῇ ἀπαρι- 25
 θμήσει τὸ πρῶτον καὶ δεῦτερον τίθεται, ὡς ἔχει παρὰ
 τῷ ῥήτορι ἐν τῷ τῆς παραπροσβεβίας λόγῳ τὸ πρῶτον
 μὲν, ὧν ⁴⁴ ἀπήγγειλε, δεῦτερον δὲ, ὧν ἔπεισε, τρίτον
 δὲ, ὧν προσετάξατε ⁴⁵ αὐτῷ· ἐνταῦθα δὲ τοῦτο οὐ
 καίται, ὥστε οὐκ ἔστιν ἀπαρίθμησης, ἀλλὰ διαίρεσις, καὶ 30
 διαίρεσις ἀπὸ γένους εἰς εἶδη.

⁴⁴ Laur. ὦν. Vind. ὡς. — de fals. leg. p. 342.
 Vind. προσετάξατο.

15 ἰς, Τοῦ δὲ μύθου τὸ μὲν ἐστὶ λογικόν. Ζη-
 τεῖται διατὶ τὸ μὲν λογικὸν πρῶτον ἔταξε, τὸ δὲ ἡθικὸν
 δεύτερον, τὸ δὲ μικτὸν ἔσχατον· καὶ τινὲς φασιν, ὅτι
 τὸ λογικὸν προτέτακται, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἡθικὸν τοῦ
 5 μικτοῦ, διὰ τὸ τὰ μὲν εἶναι ἀπλᾶ, τὸ δὲ σύνθετον· δέον
 ὃν τῶν συνθέτων τὰ ἀπλᾶ προεπινοεῖσθαι καὶ προεπι-
 γινώσκεισθαι, εἶγε καὶ ἀδύνατόν ἐστι μαθεῖν, τίνα· ὅτι
 ἐστὶν ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος φαιόν. μὴ μαθόντα πρῶτον
 τὴν τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος φύσιν· τὸ δὲ λογικὸν πάλιν
 10 φασὶ προτετάχθαι τοῦ ἡθικοῦ, διὰ τὸ καὶ τοὺς логи-
 κούς ἀνθρώπους κρείττονας τῶν ἀλόγων ζώων εἶναι· ἡ-
 μεῖς δὲ φαμεν ἀδιαφόρως ταῦτα τετάχθαι· ἐν γὰρ ταῖς
 ἀπὸ γένους εἰς εἶδη διαιρέσεσιν οὐκ ἐστὶ τὸ πρῶτον καὶ
 δεύτερον διὰ τὸ ὁματίμως τὰ εἶδη καὶ ἐπίσης μετέχειν
 15 τοῦ γένους, τοῦ δὲ μύθου τὸ μὲν ἐστὶ λογικόν, καὶ τὸ
 ἡθικὸν καὶ τὸ μικτὸν εἶδη τοῦ μύθου λέγεται εἶναι, καὶ
 διαιρέσεις ἀπὸ γένους εἰς εἶδη ἢ εἰς ταῦτα τομὴ τοῦ μύ-
 θου· τὸ δὲ Συβαριτικὸς καὶ Κίλιξ καὶ Κύπριος οὔτε εἶδη
 τοῦ μύθου λέγεται, οὔτε διαιρέσεις ἢ εἰς αὐτὰ τοῦ μύθου
 20 τομὴ· καὶ φαμεν, ἐπειδὴ τὸ μὲν λογικὸν καὶ τὸ ἡθικὸν
 καὶ τὸ μικτὸν φύσει διαφέρουσι, τὸ δὲ Κίλιξ ἢ Κύπριος
 ἢ Συβαριτικὸς ὀνόματα μόνον εἰσὶν ἐκ τόπων διοριζό-
 μενα, καὶ οὐκ ἀνάγκη τοὺς δεκτικούς τῶν τοιούτων μί-
 θους τῇ φύσει διαφέρειν· τὸ μὲν γὰρ λογικὸν οὐκ ἂν
 25 ποτε καὶ ἡθικὸν ὀνομασθεῖν διὰ τὸ τῇ φύσει διαφέρειν,
 εἰς δὲ καὶ αὐτὸς μῦθος ὀνομασθεῖν ἂν καὶ Συβαριτικὸς
 καὶ Κίλιξ καὶ Κύπριος. Τοῦ δὲ μύθου τὸ μὲν ἐστὶ
 λογικόν, τὸ δὲ ἡθικόν. Ἀπορεῖται, εἰ ὁ τὰ τῶν ἀλό-
 γων ἡθῆ ἀπομιμούμενος μῦθος λέγεται ἡθικός, διὰ τὸ
 30 τὰ τῶν ἀλόγων ἡθῆ ἀπομιμεῖσθαι, ὥφειλε καὶ ὁ τὰ τῶν
 ἀνθρώπων ἡθῆ ἀπομιμούμενος καὶ αὐτὸς ἡθικός λέγε-
 σθαι καὶ λογικός· ἀλλ' αὐτὸς μὲν πρὸς τῷ κοινῷ τούτῳ
 ὀνόματι ἔχων καὶ ἰδικὸν ὄνομα τῷ ἰδικῷ ὀνομάζεται, ὃ

δὲ ἡθικός ὡς μὴ ἔχων ἰδικὸν ὄνομα, ὀνομάζεται τῷ κοι-
 νῷ ἡθικός, ἴσως δὲ τις εἴπῃ· ἀλλ' ὥφειλε καὶ αὐτὸς
 ὀνομάζεσθαι ἄλογος, εἶγε τὰ τῶν ἀλόγων ἡθὴ ἀπομι-
 μεῖται, ὥσπερ καὶ ὁ ἕτερος διὰ τὸ τὰ τῶν λογικῶν ἡθὴ
 ἀπομιμεῖσθαι λέγεται λογικός· καὶ λέγομεν, ὅτι ἔστιν ὅ-
 τε καὶ οὗτος ὀνομάζεται, ὡς παρὰ τῷ Ἀφθονίῳ λέγον-
 τι, μιχτὸν δὲ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων, ἀλόγου καὶ λογικοῦ, ἀλλ'
 λὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὸ ὄνομα εὐφημον, σπανίως οὕτως
 ὀνομάζεται· τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι φυσικὸς μᾶλλον ὥφει-
 λε καλεῖσθαι ὁ τὰς τῶν ἀλόγων φύσεις ἀπομιμούμενος 10
 μῦθος, οὐκ ἡθικός· τὰς γὰρ φύσεις, φασὶν, ⁴⁶ ἐν αὐτῷ
 τῶν ἀλόγων ζώων ἀπομιμούμενοι τὰς πλάσεις ποιούμεθα·
 λίχνον μὲν γὰρ τὴν τῶν μυῶν εὐρίσκοντες φύσιν, πλάτ-
 τομεν μὴν ὑπὸ κνίσσης τυροῦ ἀλωθῆναι· εὐήθη δὲ τὴν
 τῶν προβάτων φύσιν, λόγους αὐτοῖς ἀναπλάττομεν ἡλι- 15
 θίους· πρὸς δὲ τοὺς τὰ τοιαῦτα λέγοντας ἔστιν εἰπεῖν,
 ὅτι τέσσαρα ταῦτα παράκειται ἀλλήλοις, πάθος, διάθε-
 σις, ὃ τινες καὶ ἕξιν λέγουσι, φύσις· τούτων τὸ μὲν πά-
 θος ῥαδίως λύεται, καὶ ταχὺ ἀποκαθίσταται, πρόσκαιρον
 ὃν ψυχῆς κατάστημα καὶ οὐ μόνιμον· ὡς εἴ τινα συμβῇ 20
 πρὸς μικρὸν κατὰ τινα περίστασιν ὀργισθῆναι· ἡ γὰρ
 ἐπισυμβᾶσα αὐτῷ ὀργὴ πάθος κατονομάζεται· τοῦτο
 οὖν τὸ πάθος πρὸς τινα ἐπίδοσιν ἐλθὼν κατὰ φύσιν ἢ
 γνώμην ⁴⁷ καὶ διάθεσις γίνεται· αἵτη δὲ πάλιν ἢ διά-
 θεσις δευτέραν τινα ἐπίδοσιν λαβοῦσα εἰς ἡθος ἀποκα- 25
 θίσταται, ὅπερ χρονία τις ἂν εἴη ἕξις ⁴⁸ καὶ δυσκατά-
 λυτος· φυσικὸν δὲ ἐστὶ πᾶν ὅπερ ἐκ γενετῆς ἔχομεν, οὐκ
 ἐκ προαιρέσεως ἢ γνώμης, ἀλλ' ἢ τῆς τῶν στοιχείων
 κράσεως, ἢ τῶν σωμάτων, ὡς τὸ τῶν ἡλιθίων πρὸς τὰς
 συνουσίας ἀκίνητον, ἢ ἐκ τοῦ ἀναγκαιῶς τῷ εἶδει, ὑφ' 30
 ὃ τετάγμεθα, ἔπεσθαι· οὕτω γὰρ τὸ λογικὸν καὶ τὸ θνη-

46 Codd. φησίν.

47 Vind. ἡγνωμεν.

48 Vind. ἡξις.

τὸν φυσικῶς ἔχειν λεγόμεθα, ἔτι δὲ τὸ γελαστικόν, διὰ
τὸ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἐπεσθαι· ὁ γοῦν ἐπὶ τῶν
ἀνθρώπων φύσις, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ἡθὺς τοῖς
σοφοῖς καλεῖν φίλον· οὕτω γὰρ καὶ ἡθικὰς ἀρετὰς ἐπὶ
5 τῶν ἀλόγων καλοῦσιν, ὥσπερ ἐκ φύσεως τὰ ἄλογα ἔχου-
σι, καὶ ἡθικὸν εἶδος τοῦ μύθου, ἐν ᾧ τὰς τῶν ἀλόγων
φύσεις ἀποσκοποῦντες τὰ προσήκοντα ταύταις ἀναπλατ-
τόμεθα.

ιζ. Καὶ λογικὸν μὲν, ἐν ᾧ τι ποιῶν ἀνθρω-
10 πος πέπλασται· τὸ πέπλασται ἀντὶ τοῦ πλαττεται
τίθεται, καὶ τὸ ποιῶν ἀντὶ τοῦ ποιήσας. παράδειγμα
δὲ τοῦ λογικοῦ, οἷον γέρων ἀτυχῶν καὶ τὸν θάνατον
αἰρούμενος ἐνστάτως πάλιν ἀπηύχετο· τοῦτο ἂν ῥηθεῖη
πρὸς τινα ἀρχὴν ἐγκεχειρισμένον καὶ παραιτούμενον αὐ-
15 τήν· γέρων τις δύο γυναῖκας ἔχων, τὴν μὲν νέαν, τὴν
δὲ γραῦν, παρὰ μὲν τῆς νέας τὰς πολιὰς ἐτίλλετο, παρὰ
δὲ τῆς γηραιότερας ⁴⁹ τὰς νέας, καὶ οὕτω ψιλωθῆναι
συνέβη αὐτόν.

ιη. Ἡθικὸν δὲ τὸ τῶν ἀλόγων ἡθὺς ἀπομι-
20 μούμενον· οἷον ἐστὶν ἐκεῖνο· ὄνος ἐξήτει τὸν ἰασόμε-
νον, ἐμπαρέντος αὐτοῦ τῷ ⁵⁰ ποδὶ σκόλοπος· κατοκνούν-
των δὲ τῶν πολλῶν, μόνος ὁ λύκος ὑπὶσχευεῖτο τὴν ἱασιν,
ὁ δὲ τῷ σωθέντι ποδὶ τὸν ἰασάμενον ⁵¹ πλήττει· τὸ ἐπι-
μύθιον, οὕτως οἱ πονηροὶ χάριτος ἀμοιβὰς ἀντεισφέρου-
25 ται βλάβας. Ἔτερος. Ὀνος ἐπεθύμει λέων εἶναι δοκεῖν,
καὶ μεταθεῖναι τὴν φύσιν οὐκ ἔχων ἐπὶ τοῦ σχήματος
ἀνεπλήρου τὸν πόθον, καὶ λεοντὴν περικείμενος, οἷα
λέων, τοὺς τῶν γεωργῶν ἐλυμαίνετο πόνοους· καὶ πνεύ-
σας βιαϊότερον ἄνεμος γυμνοὶ μὲν αὐτόν τοῦ προκαλύμ-
30 ματος, φανέντα δὲ ὄνον ῥοπάλοις ἀνῆρουν οἱ γεωργοί,

49 Laur. γηραιότερας. Vind. γηραιότερας.
Vind. 51 Codd. τὸν ἰασάμενον.

50 τὸ ποδὶ

τοὺς πόρους αὐτῶν κατεσθίοντα. Τὸ ἐπιμύθιον· κόσμος ἐπέσακτος τοῖς χρωμένοις γίνεται κίνδυνος. Ἐτερος. Ἡ μήτηρ πρὸς τὸν καρκίνον, τί δὴ λοξόν, ὦ παῖ, βαδίζεις, ὁδὸν ὀρθὴν ἵεναι προσῆκον; ὁ δὲ πρὸς αὐτήν, ἡγοῦ τῶν ὁδῶν, ὦ μήτηρ, καὶ αὐτὸς βαδίζειν πειράσομαι· τῆς δὲ 5 βαδίζειν ἀπορούσης, ὀρθῶς κατήγορος ὁ παῖς. τῆς παρανόμου ἐγίνετο· ἐπιμύθιον· ῥᾶον παραινεῖν, ἃ ποιεῖν ὑπῆρξεν ἀδύνατον.

ιβ'. Τὸ τῶν ἀλόγων ἥθους ἀπομιμούμενον· ἥθους ἐνταῦθα τὴν φύσιν λέγει, μικτὸν δὲ τὸ ἐξ ἀμφο- 10 τέρων, ἀλόγου καὶ λογικοῦ, οἷός ἐστιν ὁ τοῦ ἵππου τοῦ μυλωροῦ.

κ'. Τὴν δὲ παραινέσιν, δι' ἣν ὁ μῦθος τέτακται, προτάττων μὲν ὀνομάσεις προμύθιον. Πέντε παρέπονται τῇ μεθόδῳ τοῦ μύθου· γένος, ὅρος, 15 κλήσις, εἶδος, διαφορά· γένος ἐν τῷ· ὁ μῦθος παιητῶν μὲν προῆλθεν· ὅρος ἐν τῷ· ἔστι δὲ μῦθος ψευδής· κλήσις ἐν τῷ· καλεῖται δὲ Συβαριτικός· εἶδος ἐν τῷ· τοῦ δὲ μύθου τὸ μὲν ἐστὶ λογικόν, ⁵² τὸ δὲ ἥθικόν, τὸ δὲ μικτόν· διαφορὰ ἐν τῷ· τὴν δὲ παραινέσιν, δι' ἣν ὁ μῦ- 20 θος τέτακται. Πότε μὲν οὖν δεῖ τὴν παραινέσιν, δι' ἣν ὁ μῦθος τέτακται, ⁵³ προτάττοντας ὀνομάζειν προμύθιον, καὶ πότε ἐπιμύθιον, διδάσκει ἡμᾶς ὁ Αῤῥθόνιος· πότερον δὲ ἄμεινον, ἢ οὕτως ἢ ἐκείνως ⁵⁴ ποιεῖν, τουτίστι προτάττειν τὴν παραινέσιν ἢ ὑποτάττειν, οὐ δεῖ- 25 κνυσι. Τινὲς μέντοι τῶν τὸ παρὸν βιβλίον ἐξηγουμένων φασὶ, μὴ καλῶς ἔχειν προτάττεσθαι τὴν παραινέσιν· εἰ γὰρ τὸν μῦθον, φασὶ, πλάττομεν, θηρᾶσαι τὸν νέον ἐκ πνηγαγωγίας βουλόμενοι, ⁵⁵ ἢ οὕτως ὥσπερ δελεασθέν-

52 Vind. λογιστόν.

53 πότε μὲν οὖν δεῖ — τέτακται

Vind. om.

54 Vind. ἐκείνος.

55 Vind. βουλόμενος.

τες τῷ πλάσματι πρὸς παιδῷ χρησώμεθα, ⁵⁶ δῆλον ὡς
 εἰαν τὴν παραινέσιν τοῦ μύθου προτάξωμεν, περιττὸν
 ὁ μῦθος λοιπὸν εὐρίσκεται· εἰ γὰρ προσίεται, φασί, ⁵⁷
 παρ' ἡμῶν ὁ νόος τὴν συμβουλὴν, ποῖος καιρὸς ἐστὶ τοῦ
 5 πλάσματος; τῷ δὲ Γεωμέτρῃ δόκει, μὴ ἀπλῶς τὴν πα-
 ραινέσιν ὑποτάττεσθαι, μὴ μέντοιγε καὶ προτάττεσθαι·
 τίνος οὖν χάριν, εἶπεν ὁ Ἀφθόνιος, ὅτι προτάττων μὲν
 τὴν παραινέσιν ὀνομάσεις προμύθιον; φησὶ τοίνυν καὶ
 αὐτὸς, ὅτι, ὅτε μὲν κατ' αὐτὸν ὁ μῦθος καὶ αὐτόθι
 10 ἄρχεται, τὸ ἐπιμύθιον δηλαδὴ ἵσταχθῆσεται, ὡς μὴδὲν
 ἡμῶν προειπόντων, μὴδὲ κατὰδεχομένου τοῦ ἀκρατοῦ
 τὴν παραινέσιν· εἰ δ' ἀναμεταξὺ τοῦ λόγου τεθῇσεται,
 ἀνάγκη καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων περαινόντων τὴν παραι-
 νέσιν εἰς ἀπόδειξιν ἔστιν ὅτε καὶ τὸν μῦθον παραλαβὴν
 15 εἶτα συστρέψαντα πάλιν ἀναμαθεῖν καὶ τὸ ἐπιμύθιον.

κά. Ἐπιμύθιον δὲ τελευταῖον ἐπεναγκῶν·
 τὸ ἐπιμύθιον εἶναι βούλονται λόγον πρὸς τὸν μῦθον γε-
 ρόμενον, καὶ δηλοῦντα τὸ ἐν αὐτῷ χρήσιμον, τοῦτο δὲ
 διαφόροις οἱ σοφισταὶ ὀνόμασιν ὀνομάζουσι. Καὶ γὰρ
 20 οὐκ αὐτὸ τοῦτο μόνον παρ' αὐτοῖς ἐπιμύθιον ὀνομάζε-
 ται, ἀλλὰ καὶ ἐπίλογος καὶ ἐπιφώνημα καὶ περίοδος καὶ
 περιοδικὴ γνώμη· καὶ ἐπιμύθιον μὲν λέγεται, ὡς μετὰ
 τὸν μῦθον τιθέμενον· ἐπίλογος δὲ δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ
 μετὰ τὸν λόγον, τὸν μῦθον δηλαδὴ, τιθέμενον· λέγεται
 25 γὰρ ὁ μῦθος καὶ λόγος, δι' ὃν καὶ τὸν Ἀἰσώπον λογοποιόν
 τινες ὀνομάζουσιν· ἐπιφώνημα δὲ, ὡς ἔξωθεν ἐπὶ τῷ
 μύθῳ παρ' ἡμῶν λεγόμενον, περίοδος δὲ, διότι ἔστι·
 ὅτε τὸν ὅλον σκοπὸν τοῦ μύθου ἐν τούτῳ συγκλειομεν,
 30 ἐπεὶ ⁵⁸ καὶ περίοδος τοῦτό ἐστιν ἢ τοῦ ὅλου ἐπιχειρήμα-
 τος ἀναγκαστικὴ σύνοδος καὶ κλείς τρόπον τινά· περιο-

56 Laur. χρησώμεθα. Vind. χρησόμεθα.

57 Vind. φησί.

58 Vind. ἐπὶ. Laur. ἐπεί.

δική δὲ λέγεται, διότι ἔστιν ὅτε πάλιν οὐχ ὅλον τὸν τοῦ
 μύθου σκοπὸν ἀλλὰ μέρος τι τούτου ἐν τῷ ἐπιμυθίῳ
 παραλαμβάνομεν· καὶ γὰρ τούτῳ διαφέρει περίοδος τοῦ
 περιοδικῶς λέγειν, ὅτι ἡ μὲν τὸ ὅλον ἐπιχειρημα συνά-
 γει, τὸ δὲ οὐχ ὅλον, ἀλλὰ μέρη αὐτοῦ· περὶ δὲ τούτων δ
 πλατύτερον ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεων βι-
 βλίου μαθάνομεν. Ἀποροῦσι δὲ τινες, λέγοντες, ὅτι εἰ
 τὰ προγυμνάσματα συμβάλλονται τῇ ῥητορικῇ καὶ τρό-
 πον τινὰ μέρη αὐτῆς εἰσι, διατὶ οὐχ ὀρίζεται τὴν ῥητο-
 ρικὴν ἐν αὐτοῖς ὁ Ἀφθόνιος; καὶ λέγομεν, ὅτι ἐπειδὴ ὁ 10
 μὲν ὅρος τέλειός ἐστιν, ὁλοκλήρως γὰρ ὀφείλει δεικνύειν τὸ
 πρᾶγμα τὸ ὀριστικόν, καὶ οὐχὶ μερικῶς, τοῦτο γὰρ κακία
 ἐστὶν ὅρου, τὸ μὴ ὅλον τὸ πρᾶγμα δεικνύειν, ἀλλὰ μέ-
 ρος αὐτοῦ· οἷον ὡς ἵνα τὸν ἄνθρωπον ὀριζόμενος εἴπω
 αὐτόν· ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, 15
 γραμματικόν· ἰδοὺ γὰρ οὐ 19 συμπεριέλαβε πάντας τοὺς
 ἀνθρώπους διὰ τοῦ ὀρισμοῦ, ἀλλὰ μόνους τοὺς γραμμα-
 τικοὺς, καὶ διὰ τοῦτο ὑπαχθῆσεται ὁ τοιοῦτος κακία δι-
 καίως. Ἐπεὶ τοίνυν ὁ μὲν ὀρισμὸς τέλειός ἐστι, τὰ δὲ
 προγυμνάσματα ἀτελῆ, περιέργον δὲ τὸ ἐν τοῖς ἀτελείαις 20
 περὶ τελείων διαλαμβάνειν, τούτου χάριν οὐχ ὥρισато
 αὐτήν· ὅτι δὲ ἀτελῆ τὰ προγυμνάσματα, δηλὸν ἐκ τοῦ
 τὸ καθ' ἕκαστον αὐτῶν μέρει τινὶ λόγου, καὶ μὴ ὅλῳ λό-
 γῳ ἀναλογεῖν, δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ εἰς δικαστήριόν τι τού-
 των εἰσάγεται· ἢ διὰ τοῦτο οὐχ ὥρισато ἐν τοῖς παρῶν- 25
 σι τὴν ῥητορικὴν, διότι τῶν ὀρισμῶν φιλοσόφοις ἀρμο-
 ζόντων, οὐ ῥητορσί, αὐτὸς ῥητορικὰς γράφων μεθόδους
 περιττὸν ἡγήσατο περὶ ὀρισμοὺς καταγίνεσθαι. Ἰστέον
 δὲ, ὅτι ὁ μὲν Ἀφθόνιος περὶ τῆς συστολῆς ἢ τῆς ἐκτά-
 σεως τοῦ μύθου οὐδὲν ἡμᾶς διδάσκει, ἀλλ' οὐδὲ περὶ 30
 τῆς ἄλλης αὐτοῦ ἐρμηνείας. Ὁ μέντοι Ἑρμογένης ἐν τῷ

περὶ τῶν προγυμνασμάτων αὐτοῦ βιβλίῳ καὶ περὶ τού-
 του διαλαμβάνει· περὶ μὲν τοῦ μήκους λέγων, ὅτι ποτὲ
 μὲν δεῖον αὐτὸν συστήλλεσθαι, ποτὲ δὲ ἀνίσθαι· πῶς
 δ' αὖν, φησὶ, γένηται τοῦτο; εἰ νῦν μὲν ψιλὸν αὐτὸν κα-
 5 τὰ ἀφήγησιν λέγομεν, νῦν δὲ λόγους πλάττομεν τῶν
 ὑποκειμένων προσώπων, ὅσον ὡς ἐπὶ παραδείγματος·
 οἱ πύθιοι συνελθόντες ἐβουλευσάντο περὶ τοῦ χρῆναι
 πόλιν οἰκίζειν, καὶ ἐπειδὴ ἔδοξεν αὐτοῖς, ἔμελλον ἄπτε-
 σθαι τοῦ ἔργου. γέρον οὖν πύθιος ἐπέσχεον αὐτοὺς εἰ-
 19 πῶν, ὅτι ῥᾶον ἂν ἀλώσονται περιβόλων ἐντὸς ἀπολη-
 φθέντες· οὕτως ἂν συντέμοις· εἰ δὲ ἐκτείνειν βούλοιο,
 ταύτῃ πρόαγε· οἱ πύθιοι συνελθόντες ἐβουλευσάντο περὶ
 πόλεως οἰκισμοῦ, καὶ δὴ τις παρελθὼν ἐδημηγόρησεν,
 ὅτι χρὴ καὶ αὐτοὺς πόλιν ἔχειν· ὁρᾶτε γάρ, φησὶν, ὡς
 15 εὐδαίμονες διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι, καὶ οἶκον ἔχει· ἕκα-
 στος αὐτῶν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν οἱ σύμπαντες καὶ εἰς θέα-
 τρον ἀναβαίνουνσι, τέρποντες τὰς ψυχὰς αὐτῶν θεάμασι
 τε καὶ ἀκούσμασι παντοδαποῖς. καὶ οὕτω πρὸς γε λέγων,
 ὅτι καὶ τὸ ψήφισμα ἐγγράπτο, καὶ λόγον πλάττει περὶ
 20 τοῦ γέροντος τοῦ πύθιου. Ταῦτα περὶ τοῦ ἐν τῷ μύ-
 θῳ μήκους εἰπὼν ὁ λογιώτατος Ἑρμογένης λέγει καὶ περὶ
 τῆς ἐν αὐτῷ φράσεως τάδε· τὴν δὲ ἀπαγγελίαν βούλου-
 νται περιόδων ἄλλοτριαν εἶναι γλυκύτητος ἑγγύς. Ἔτι οἱ
 ἄλλοι τεχνογράφοι ἀρετὰς εἶναι μύθου λέγουσι τέσσα-
 25 ρας· σαφήνειαν, συντομίαν, πιθανότητα, ἡδονήν· ὁ δὲ
 γε Ἀφθόνιος οὐδὲ τούτων μνημονεύει· ὁ δὲ Γεωμέτρης
 τάδε καὶ αὐτὸς περὶ τῆς τοῦ μύθου φράσεως λέγει. „Περὶ
 δὲ τῆς τοῦ μύθου φράσεως ἐκείνο πᾶσιν ἔστω κατάδηλον,
 ὡς ὁ μῦθος αὐτὸ τοῦτο πρῶτον καθ' ἑαυτὸν γλυκεῖαν
 30 ἔχει τὴν ἔννοιαν· ἔστιν οὖν ἡ μὲν ἔννοια τῆς γλυκύτη-
 τος, ἀκόλουθος δὲ ταύτῃ πάντως καὶ ἡ λοιπὴ φράσις,
 ἀφελῆς καὶ σαφής. Ἀφελῆς δὲ καὶ σαφής ἡ ταῖς κυρίως
 καθαφαῖς χρωμένη τῶν λέξεων, ἡγουν ταῖς ἐπιθέτοις,
 καὶ

καὶ ὅσαι τῶν ποιητικῶν, ἀλλὰ μὴ ἀσυνήθεις, μηδὲ τρα-
 χεῖαι· ἀπίστω δὴ ταύτης καὶ πᾶσα περιβολὴ καὶ πλοκὴ
 καὶ περίοδος, καὶ μάλιστα ὅταν δι' ἀλόγων σύγκειται
 ζώων· ἀφελεστέρως γὰρ δεῖ τότε πλαττεῖν τοὺς λόγους,
 καὶ σχεδὸν τοῖς ἀλογωτέροις εἰκότως ἤθεσι· σχῆμα δὲ 5
 μάλιστα μὲν τὸ κατ' ὀρθὸν, οὕτω γὰρ καὶ σαφέστερος
 ὁ μῦθος ἔσται, καὶ κατὰ κῶλον ἢ κόμμα βραχὺ τὴν
 ἀνάπαισιν ποιησόμεθα· οὐκ ἀμελητέον οὐδὲ τοῦ κάλλους,
 ἀλλὰ καὶ τούτῳ προσχρησόμεθα μετρίως, ἐπεὶ καὶ τοῦτο
 βοηθὸν τῆς ἡδονῆς· ὥς εἰπεῖν δὲ συντόμως, ἐπὶ τῶν 10
 τοῦ λόγου οὐσῶν ἰδεῶν, τῇ σαφηνείᾳ πρὸ πάντων ἐνταυ-
 θα μάλιστα καὶ τῇ ἀφελείᾳ καὶ τῇ γλυκύτητι πλεονά-
 σουμεν.

κβ'. Μῦθος ὁ τῶν μυρμηκῶν καὶ τῶν τετ-
 τίγων, προτρέπων τοὺς νέους ἐπὶ πόνοισι. 15
 Λέγουσί τινες, ὅτι ὤφειλε μὴ οὕτως ἐπιγράψαι, προτρέ-
 πων τοὺς νέους ἐπὶ πόνοισι, ἀλλ' ἀποτρέπων τοὺς νέους
 τῆς ῥαθυμίας· ἀλλ' εἰ μὲν ἐνυπῆρχε τοῖς νέοις καὶ τοῖς
 εἰσαγομένοις ἀμέλεια τῆς περὶ τὴν ῥητορικὴν φιλοπο-
 νίας, εἰκότως ἂν οὕτως ἐπέγραψε· προτρέπει γὰρ τίς τινα 20
 εἰς ἃ οὐπω ἐπικεχείρηκεν, ἀποτρέπει δὲ ἐκείνων, ἐν οἷς
 ἤδη ἐστὶ, καὶ ἃ νῦν πράττει· ἐπεὶ δὲ οὐπω ἐνεχείρησαν
 ἔτι τῇ τέχνῃ, ὥστε φανῆναι, εἰ ἀμελῶς περὶ αὐτὴν διά-
 κεινται, πῶς εἶχεν ἀποτρέψαι αὐτοὺς τῆς περὶ αὐτὴν
 ῥαθυμίας;

25

κγ'. Θέρους ἦν ἀκμή. Ἐν τῇ μεθόδῳ τοῦ μύθου
 διδάσας ἡμᾶς, ὅθεν ὁ μῦθος ἔσχε τὴν γένεσιν, καὶ τί
 ἐστὶν ὁ μῦθος, δείξας δι' ὀρισμοῦ, καὶ τίνα ἔχει ἰδικὰ
 ὀνόματα, καὶ ποῖον κοινὸν παραδοὺς ἔτι, καὶ πόσα εἶδη
 τοῦ μύθου δηλώσας, νυνὶ μῦθον πλάσας προτίθησιν εἰς 30
 παράδειγμα. Τοῦτο δὲ ποιεῖ, σαφηνείας ὅτι μάλιστα
 φροντίδα ποιούμενος· φῶς γὰρ εἰσι τῶν λεγομένων τὰ
 παραδείγματα, καὶ διὰ τούτων πάντα σαφῆ γίνεται·

ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ τῇ κατὰ λέξιν τοῦ ἑδαφίου ἐξηγήσει
 ἐπιχειρῆσαι εἰπωμεν, κατὰ πόσους τρόπους δεόν ἔξη-
 γεῖσθαι τὸν τὰ ῥητορικὰ μαθήματα ἐξηγούμενον. ἐξη-
 γητέον τοίνυν γενικῶς κατὰ τρία ταῦτα· κατὰ νοῦν, κα-
 5 τὰ λέξιν, κατὰ τέχνην· διαιρεῖται δὲ ὁ μὲν νοῦς εἰς τὸ
 κατὰ διάνοιαν, καὶ τὸ κατὰ ἀλληγορίαν, καὶ τὸ κατὰ
 προθεωρίαν, καὶ τὸ καθ' ἱστορίαν· λέγω δὲ διόνοιαν
 μὲν τὸν νοῦν τοῦ προτεθέντος ἡμῖν ἐνθυμήματος· ἀλ-
 ληγορίαν δὲ τὸ ἄλλο μὲν τι πολλάκις εἶναι τὸ κατὰ λέξιν
 10 ἀγορευόμενον, ἄλλο δὲ τὸ νοούμενον· ἐπεὶ καὶ ἀλληγορία
 λέγεται παρὰ τὸ ἄλλο τι παρὰ τὸ φαινόμενον ἀγορεύειν,
 προθεωρία δὲ, ὅτε προεκτιθέμενοι καὶ συνοπτικῶς προ-
 λαμβάνοντες συντομώτερον ὁμοῦ καὶ σαφέστερον τοὺς
 σκοποὺς ἐκδιδάσκομεν· ἱστορίαν δὲ, ὅτε τὰ τῶν παλαιῶν
 15 διὰ τὸ ἀρχαιότερον ἀγνοούμενα ἀναπτύσσομεν, τόπον τε
 καὶ καιρὸν καὶ πρόσωπον καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις ἐκδιηγού-
 μενοι· συμπαραληπτέον δὲ τῇ ἱστορίᾳ καὶ τὴν μυθολο-
 γίαν, τούτῳ μόνῳ διαφέρουσιν, τῷ δυνατῷ καὶ τῷ ἀδυ-
 νατῷ, καὶ κατὰ νοῦν μὲν οὕτως, κατὰ δὲ λέξιν εἰς τὸ
 20 καθ' ὁμωνυμίαν, εἰς τὸ κατὰ γλῶσσαν, εἰς τὸ κατὰ με-
 ταφοράν· τὸ μὲν ὅταν τὰς ὁμωνυμίας διαστελλώμεθα,
 καὶ τὰ διάφορα σημαινόμενα τοῖς νέοις ὑποδεικνύωμεν,
 ὡς μὴ πλανᾶσθαι περὶ τὸ σημαινόμενον· τὸ δὲ ὅταν τὰ
 ἴδια μιᾶς ἐκάστης διαλέκτου προσδιορίζωμεθα, καὶ ποία
 25 μὲν αὐτῶν ἡ μετρία, ποία δὲ ἡ σκληρά τε καὶ ἐπικίνδυ-
 νος. οὕτω καὶ κατὰ λέξιν. κατὰ δὲ τέχνην ὅταν τὸ μὲν
 πρῶτον, ποίου τῆς ῥητορικῆς εἵδους ἡ πᾶσα ὑπόθεσις,
 προδιδάσκωμεν, τοῦ δικανικοῦ, ἢ συμβουλευτικοῦ ἢ πανη-
 γυρικοῦ, καὶ πάλιν τὸ μὲν δικανικὸν ἢ συμβουλευτικόν,
 30 ποίας στάσεως ἢ ποίου μερικωτέρου τῆς πραγματικῆς εἵ-
 δους· τὸ δὲ πανηγυρικόν, ποίου τῶν ἐγκωμίων ἢ τῶν ἐπι-
 ταφίων, ἢ τινῶν τῶν τούτων ὁμοίων. τρίτον ὅταν καὶ
 τὰ ἐπὶ τούτοις κεφάλαια προσδιαιρῶμεν, καὶ τέταρτον

τὰ κατὰ μέρος ἐπιχειρήματα· καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσαν τῶν κεφαλαίων εὗρεσιν· πέμπτον ὃ καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ὅταν καὶ κατὰ τὴν ἰδέαν τὸν λόγον χαρακτηρίζωμεν· οἷον ὅτι τόδε λαμπρότητος τυχόν ἐστιν ἢ γοργότητος ἢ κάλλους ἢ δεινότητος· καὶ τίνος μὲν ἰδέας ἢ ἔννοια, τίνος δὲ ἢ μέ- 5 θοδος, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐν ταῖς ἰδέαις ἡμῖν παραδοθῆσομένων. Ἡμεῖς τοίνυν κατὰ τε νοῦν τὴν προκειμένην μελέτην τοῦ μύθου ἐξηγησόμεθα, τὸν νοῦν τοῦ μύθου καὶ τὴν προθεωρίαν τοῦ μύθου λέγοντες, καὶ κατὰ λέξιν τὰ σημαινόμενα τῶν ὁμωνύμων ἀπαριθμούμενοι 10 λέξεων· προσέτι γε μὴν καὶ ὅσαι τῶν λέξεων ἰδιαί εἰσι μεθόδων τινῶν, ταύτας ἀνακαλύπτοντες, πρὸς τούτοις δὲ κατὰ τέχνην ἐξηγησόμεθα τὴν ἰδέαν τοῦ μύθου χαρακτηρίζοντες. Ῥητέον δὲ τὴν προθεωρίαν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ προκειμένου μύθου, ὅς ἐστι τοιοῦτος· ἐπειδὴ πρόθε- 15 σιν εἶχεν ὁ διδάσκαλος διερεθίσαι τοὺς εἰσαγομένους εἰς τὴν περιττὴν γνώσεως σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν, ὑπέθετο μύρμηκας καὶ τέττιγας, τοῖς μὲν πονήσαντας θέρους περὶ τὴν τῶν καρπῶν συλλογὴν, τοὺς μύρμηκας, καὶ διὰ τοῦτο χειμῶνος τῶν πρὸς τροφὴν εὐπορήσαντας· τοὺς δὲ 20 τέττιγας κατὰ μὲν τὸ θέρος τερπομένους ὥδαϊς, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα λιμῶ τελευτήσαντας· καὶ ὁ μὲν σκοπὸς τοῦ μύθου τοιοῦτος· αἱ δὲ πρὸς αὐτὸν φερόμεναι ἀπορίαι τοιαῦται. Ζητοῦσι γάρ τινες, διατὶ οὐκ ἔπλασεν ὁ σοφιστὴς λογικὸν μῦθον ἢ μικτὸν, ἀλλ' ἡθικόν· καὶ λέγο- 25 μεν, ὅτι ἀδιαφόρως τοῦτο ἐποίησεν· αὐτίκα γὰρ καὶ εἰ ἐκείνων τινὰ ὑπέθετο, ζητεῖν εἶχομεν διατὶ αὐτὸν καὶ οὐχ ἕτερον ἔπλασεν· ἢ ἐπειδὴ σκοπὸν εἶχε διερεθίσαι τοὺς νέους πρὸς πόνον, ἣν εὗρισκε πλάσιν οἰκείαν καὶ προσφυῇ τῷ σκοπῷ τούτῳ, ταύτην ἐξέθετο· ἢ ὅτι πάντων τῶν μύ- 30 θων ἡδονὴν ποιούντων γλυκύτεροι μᾶλλον τῶν ἄλλων οἱ ἡθικοὶ εἶναι δοκοῦσιν. Ἔτι κακείνο ἐπαποροῦσιν· εἰ σκοπῶν ὁ διδάσκαλος διεγεῖραι τοὺς εἰσαγομένους εἰς τυῦς

περὶ τὴν γνῶσιν πόρους διὰ τοῦ παρόντος μύθου ὥφειλε
 πάντως ἢ ⁶⁰ τέττιγας·μόρους ὑποθεῖναι οὕτως· εἰπὼν·
 θέρους ἦν ἀκμή, καὶ οἱ ⁶¹ τέττιγες μουσικὴν ἀνεβάλλον-
 το σύντονον· χειμῶνος δὲ ἐπιγεγονότος ἐτελεύτα αὐτοῖς
 5 ἡ τέρψις πρὸς ἔνδειαν· εἶτα καὶ τὸ ἐπιμύθιον ⁶² ἐπενεγ-
 κεῖν· οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας
 κακοπραγεῖ· ἢ καὶ τοὺς μύρμηκας ὑποθεῖναι, φασὶν,
 ὥφειλε χωρὶς τῶν τεττίγων, ὅτι θέρους ὄντος ἐπόνουν
 περὶ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν, ἐξ ὧν ἔμελλον τοῦ χει-
 10 μῶνος τραφήσεσθαι· οὐκοῦν καὶ τοῦ χειμῶνος ἐνστάν-
 τος, οἷς ἐπόνησαν θέρους ἐτρέφοντο· εἶτα τὸ ἐπιμύθιον·
 οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας κακο-
 πραγεῖ· ἢ οὖν τοὺς μύρμηκας μόνον, ὡς εἵπομεν, ὥφειλε,
 φασὶν, ὑποθεῖναι, ἢ τοὺς τέττιγας· καὶ λέγομεν, ὅτι
 15 ἀλλ' ἐὰν οὕτως ἐποίησεν, ἐδείκνυε μόνον, ὅτι τὸ ἐν τῇ
 νεότητι τυχὸν ἀμελεῖν βλάπτει, οἷον ὡς εἰ τοὺς μύρμη-
 κας μόνους ὑπέθετο, ἢ ὅτι τὸ μὴ κοπιᾶν ἐν νεότητι
 βλάπτει· οὐ μὴν δὲ τὸ κοπιᾶν ὥφειλε, ὡς εἰ τοὺς τέττι-
 γας πάλιν ὑπέθετο, νυνὶ δὲ ἀυφότερα δείκνυσιν· ὅτι τε
 20 ἡ περὶ τὴν νεότητα ῥευστῶν βλαβερωτάτη, καὶ ὅτι οἱ
 περὶ αὐτὴν πόνοι λυσιτελέστεροι, καὶ ἔστι κατ' αὐτὸ τοῦ-
 το ἰσχυρὸς πείσαι τοὺς εἰσαγομένους ὁ μῦθος τῆς παραι-
 νέσεως ἔχασθαι, παρόσον οὐ μόνον τὸ παραινούμενον
 αὐτοῖς τοὺς πόρους δηλονότι δείκνυσιν ἀγαθόν, ἀλλὰ
 25 καὶ τὸ ἐναντίον τούτου κακόν· μεγίστη δὲ ἐστὶ πράγμα-
 τος αὕτη, ὡς φασι, σύστασις, τὸ τὸ ἐναντίον αὐτῷ φαῦ-
 λον δοκεῖν εἶναι· ἐπεὶ καὶ πολλὰ τῶν πραγμάτων αὐτὰ
 μὲν εἰσιν ἀγαθὰ· τὰ δὲ ἐναντία αὐτῶν οὐκ εἰσὶ φαῦλα,
 οἷον τὸ νομοθετεῖν ἀγαθόν, οὐ μὴν ⁶³ τὸ μὴ νομοθε-
 30 τεῖν φαῦλον· ἀλλ' ἴσως φήσει τις, ὅτι καὶ οὕτως τὸ ἐν

60 Vind. εἰ.

61 Vind. ἦ. Laur. οἱ.

62 Vind. ἐπι-

θύμιον.

63 Vind. μὲν.

δείκνυνται· τὸ γὰρ ἐπιμύθιον, τὸ μὴ πονεῖν μὲν περὶ τὴν νεότητητα δείκνυσι φαῦλον, οὐ μὴν τὸ πονεῖν ἀγαθόν· ἔχει γὰρ ὧδε τὸ ἐπιμύθιον· οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας κακοπραγεῖ· ἢ καὶ τὸ ἔτερον, φημι δὴ τὸ πονεῖν δὲ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας εὐπραγεῖ, καὶ 5 αὐτὸ δυνάμει ἐν τῷ μύθῳ ἐμφαίνεται.

κδ'. Θέρους ἦν ἀκμή. Ἀκμή σημαίνει μὲν καὶ τὴν ὀξύτητα τοῦ σιδήρου, καὶ τὸ μεσαίτατον παντὸς πράγματος· ἀκμή οὖν θέρους ἐνταῦθα τὸ μεσαίτατον τοῦ θέρους λέγει. οὐκ εἶπε δὲ, ὅτι θέρος ἦν ἀπλῶς, 10 ἀλλ' ὅτι θέρους ἀκμή, ἵν' ὥς ἐκ τούτου ὁ μῦθος γίνηται πιθανώτερος· ἐν γὰρ τῷ μέσῳ τοῦ θέρους οἱ τέττιγες μᾶλλον ἄδουσι, καὶ οἱ μύρμηκες συλλέγουσι τοὺς καρπούς.

κε'. Θέρους ἦν ἀκμή. Ἡ ἰδέα τοῦ λόγου γενι- 15 κῶς μὲν ἡθικῇ, εἰδικῶς δὲ γλυκεῖα, ἣ τε γὰρ ἔννοια γλυκύτητός ἐστι μυθικὴ οὐσα, καὶ ἡ μέθοδος ὁμοίως· ἀφηγηματικῶς γὰρ εἰσῆκται ὁ λόγος, ὅπερ ἐστὶν ἴδιον μὲν καὶ τῆς καθαρότητος καὶ ἄλλων ἰδεῶν, πρὸς δὲ ταύταις καὶ γλυκύτητός ἐστιν, κοινὸν γὰρ ἔχει καὶ τὸ 20 κατ' ὄρθον σχῆμα τῇ καθαρότητι καὶ σεμνότητι ἢ γλυκύτητι. Ἰστίον μέντοι, ὅτι τινὲς τῶν πρὸ ἡμῶν καθαρὰν εἶναι τὴν ἰδέαν τοῦ παρόντος μύθου ὑπελήφασιν πλανηθέντες, οἶμαι, ἀπὸ τε τῆς μεθόδου καὶ τοῦ σχήματος, καὶ μὴ συμβαλόντες, πρῶτον μὲν, ὅτι ἡ ἔννοια 25 ἐνταῦθα μυθικὴ ἐστίν, ἥτις οὐ καθαρότητι, γλυκύτητι δὲ μᾶλλον παρὰ τῶν τεχνογράφων ἀπονενέμηται· ἔπειτα δὲ ὅτι καὶ αὐτὰ ταῦτα, δι' ἃ ⁶⁴ καθαρὰν εἶναι τὴν ἰδέαν ἀποφαίνονται, οὐ μόνον τῆς καθαρότητος ἀλλὰ καὶ τῆς γλυκύτητός ἐστιν ἴδια. Θέρους ἦν ἀκμή. 30 Ζητεῖται, εἰ τῷ κατ' εὐθείαν αἰεὶ σχήματι ἐν τοῖς μύθοις

64. Vind. δια. Laur. δ, ᾠ.

χρησόμεθα, ἥ καὶ ἄλλω τινὶ εἴθ' ὅτε, καὶ λέγουσιν, ὅτι ὅτε μὲν ἀφ' ἑαυτῶν τοὺς μύθους εἰσάγομεν, τῷ κατ' εὐθείαν χρησόμεθα, ὅταν δὲ περὶ τινος ἀγωνιζόμενοι πρὸς πίστιν, μύθῳ τινὶ βουλόμεθα χρῆσασθαι, δεδοί-
 5 κότες, μὴ μυθολογεῖν ἀφ' ἑαυτῶν δόξωμεν, εἰς ἕτερόν τι πρόσωπον τοῦτο ἀνάξωμεν καὶ κατ' αἰτιατικὴν προενέγκωμεν.

κς'. Καὶ οἱ μὲν τέττιγες μουσικὴν ἀνεβάλλοντο σύντονον. Τὸ ἀναβάλλομαι σημαίνει καὶ τὸ
 10 ἐνδύομαι, ὡς τὸ ἀναβαλλόμενος φῶς, ὡς ἱμάτιον, καὶ τὸ ὑπερτίθεμαι, ὡς τό· μὴ ἀναβάλλου ἐς αὐρίον ἐς τ' ἐν-
 νηφι· καὶ τὸ προσιμιάζομαι, ὡς τὸ, ὃ δ' ἀνεβάλλετο καλὸν αἰδεῖν,⁶⁵ καὶ τὸ ἀνακρούομαι καὶ ἀναπέμπω, ὡς ἐνταῦθα. Τὸ δὲ σύντονον ἀντὶ τοῦ ἐπιτεταμένην· τοι-
 15 οὔτον γὰρ τὸ σύντονον μέλος τῆς μουσικῆς· τρία δέ φασι καὶ ταύτης τὰ εἶδη, τὸ σύντονον, τὸ ἀνειμένον, τὸ μέσον, ὥσπερ καὶ τῆς ῥητορικῆς τρία εἰσὶ τὰ εἶδη, τὸ δικανικόν, τὸ συμβουλευτικόν καὶ τὸ πανηγυρικόν· ἰστέον δὲ, ὅτι ἕκαστον τῶν τῆς ῥητορικῆς εἰδῶν ἐνὶ πάντως τῶν⁶⁶ τῆς μου-
 20 σικῆς εἰδῶν χρῆται, οἷον τὸ μὲν δικανικόν τῷ συντόνῳ, τὸ δὲ πανηγυρικόν τῷ ἀνειμένῳ, τὸ δὲ συμβουλευτικόν τῷ μέσῳ· διὰ τοι τοῦτο καὶ τρεῖς φασιν εἶναι τοὺς τρόπους τῶν ῥητορικῶν ἀναγνώσεων, τὸν σύντονον, ὃν καὶ μάλιστα τοῖς δικάζουσιν ἀρμόζειν φησὶν μετὰ σφο-
 25 δροῦ τοῦ πνεύματος καὶ συντόνου τῆς προθυμίας διεγερόμενον· ὑπὸ λαύρου τοῦ πνεύματος τραχύτερον ἡμῶν τῆς ἀρτηρίας ἐγειρομένης, καὶ ὥσπερ ὑπὸ πλήκτρον τινὸς ὑποκτυπούμενης τὸν ἀνειμένον, ὃς καὶ ἡμερὸς τις εἶναι δοκεῖ καὶ ἐπεικῆς, ἐν ᾧ καὶ τὸ πνεῦμα μελιόρουν,
 30 καὶ ἡδεῖα τις φωνὴ κατὰ τὴν τοῦ Ὀμηρικοῦ Νέστορος,⁶⁷
 Οὐ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέειν αὐδῇ.

65 Od. α, 155.

66 τῶν inserui de meo.

67 Π. α, 249.

οὗτος τῷ ἀφελεῖ λόγῳ πρέπων καὶ τάχα ταῖς ἱστορίαις
 μάλιστα καὶ ταῖς πανηγύρεσι, καὶ ἐν οἷς ἂν μυθοποιῶας
 τινὸς δεώμεθα· τὸν μέσον, ὅστις καὶ ἐξ ἀμφοτέρων κε-
 κραῖσθαι δοκεῖ, πρὸς μὲν τὸν ἀνειμένον συντονώτερον
 μᾶλλον, πρὸς δὲ τὸν οὐντονον ὑφεκτικώτερον· τοῦτον 5
 καὶ συμβουλευτικὸν καὶ ἐπιστολιμαῖον τινες τῶν παλαιῶν
 ὀνομάζουσι.

κζ'. Τοῖς μύρμηξι δὲ πονεῖν ἐπ' ἤει. Οὐκ εἶ-
 πεν, ἐπόνουν οἱ μύρμηκες, ἀλλ' ἐπ' ἤει τοῖς μύρμηξι πο-
 νεῖν· ἵνα γὰρ μή τις εἴπῃ, ὅτι οἱ μύρμηκες φυσικὴν 10
 ἔχουσι τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ χάρις τῇ φύσει ταύτην αὐτοῖς
 δωρησαμένη, οὐ μὴν δὲ οἱ φυσικόν, ⁶⁸ ἀλλ' ἐκ προαι-
 ρέσεως τὸ τοιοῦτον ἀγαθόν. διὰ τοῦτό φησι ⁶⁹ τὸ πο-
 νεῖν ἐπ' ἤει, μονονουχὶ λέγων, ὅτι οὐ φυσικῶς, ἀλλ' ἐκ
 προαιρέσεως αὐτοῖς ἐπεγίνετο· εἰ δὲ τις ἄτοπον εἶναι καὶ 15
 παντελῶς ἀδύνατον λέγοι τὸ ἐκ διανοίας τε καὶ βουλευ-
 σεως τὰ ἄλογα ζῶά τι ποιεῖν, ἐροῦμεν, ὅτι τοῦτό ἐστι
 μᾶλλον μῦθον τὸν λόγον ποιοῦν· διὰ γὰρ τὸ ἀδύνατόν
 τι ὑποθεῖναι ἐν αὐτῷ τοὺς μύρμηκας δυναμένους καὶ
 βουλευομένους περὶ τῆς τῶν καρπῶν συλλογῆς μῦθος ἐγέ- 20
 νετο. Θέρους ἦν ἀκμή καὶ οἱ μὲν τέττιγες μουσικὴν ἀνε-
 βάλλοντο· ὅρα τὴν βραχυκωλίαν ὡς σαφηνείας ἐργαστι-
 κή. ⁷⁰ Θέρους ἦν ἀκμή, καὶ τὸ κατ' ὀρθὸν σχῆμα τῆς
 καθαρότητος, καὶ τὸ βεβηκὸς τῶν ποδῶν, ἐξ ἰάμβου τε
 τοῦ θέρους, καὶ σπονδείου τοῦ ἀκμῆ· καὶ τὸ ἀναμεταξὶ 25
 ῥῆμά τι μονοσύλλαβον, τὸ ἦν, ὅπερ τοῦ κάλλους, καὶ
 μάλιστα διὰ τὸν τόπον τῷ μέσον τεθεῖσθαι καὶ ἅμα
 μεταβολὴν τε ποιεῖσθαι, καὶ τοῖς δυσλλάβοις περιλαμ-
 βάνεσθαι, καὶ τὸ ἀκμή δὲ γλυκύ τε ὁμοῦ καὶ σεμνόν,
 μεταφορικὸν ὕν· κυρίως μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ ξίφους ἀκμή, 30
 παρὰ τὴν ἀκίδα· μεταφορικῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων

68 Vind. φυσικὴν. 69 Vind. φησι. 70 Vind. ἐργαστικὴν.

πανταχοῦ δηλοῦν αὐτὸ τὸ ὀξύτατον· καὶ τὸ ἀνεβάλλετο· μεταφορικὸν γὰρ καὶ αὐτὸ, ἀπὸ γὰρ τοῦ ἀναβάλλομαι προῆκται, ὅπερ σημαίνει τὸ προοιμιάζομαι, καὶ τι τοῦ μέλλοντος προανακροῦμαι.

5 κή. Οἷς ἐπόνουν, ἐτρέφοντο. Ἐνιοὶ μὲν προστιθεάσι τὸ ἐκείνοις, ἔν' ἧ, οἷς ἐπόνουν, ἐκείνοις ἐτρέφοντο· ἕτεροι δὲ τὸ οἷς ἀντὶ τοῦ ἐξ ὧν ἔφρασαν τεθεῖσθαι· οἱ δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ διότι· τὸ δὲ ἐπόνουν ἀντὶ τοῦ ἐπόνησαν κῆται, καὶ ἔστιν Ἀττικόν.

10 κθ'. Τοῖς δὲ ἡ τέρψις ἐτελεύτα πρὸς ἐνδειαν· ἡ τέρψις ποία; ἡ τῆς μελωδίας δηλονότι.

λ'. Οὕτω ἡ νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας κακοπραγεῖ· τοῦτό ἐστι τὸ ἐπιμύθιον· καὶ ἔστι παραδειγματικόν· ἐκφέρεσθαι δὲ φασὶ πᾶν ἐπιμύθιον τριχῶς· ἡ γὰρ παραδειγματικῶς, ὡς τὸ παρὸν ἐξηγήνεται, καὶ εἰ μὴ οὕτως ἐξηγέσθῃ, ἀλλ' ἐκείνως παραδειγματικῶς ἂν ἐξηγέσθῃ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα περὶ τὸ γῆρας κακοπραγεῖ· ἡ οὖν παραδειγματικῶς⁷¹ ἐκφέρεται τὸ ἐπιμύθιον ἡ προσφωνητικῶς, ὡς ὅτε πρὸς τὸν ἀκροατὴν ἡ καὶ πρὸς τὰ ἐξωθεν ἐμφαινόμενα πρόσωπα ἀποστρεφόμενοι λέγομεν· προστακτικῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τὸν λόγον προάγοντες, πρὸς μὲν τὸν ἀκροατὴν, οἶον, πόνει οὖν καὶ σὺ ἐν νεότητι, ἵνα μὴ παρὰ τὸ γῆρας κακοπραγήσῃς· πρὸς δὲ⁷² τοὺς ἐξωθεν, οἶον, πονεῖτωσαν οὖν ἅπαντες ἐν νεότητι, ἵνα μὴ παρὰ τὸ γῆρας κακοπραγήσωσιν· ἔστι δὲ καὶ ἐνθυμηματικὸν ἢ γουν συλλογιστικὸν ποιεῖν τὸ ἐπιμύθιον,⁷² ὡς ὅταν διὰ τινος τῶν συλλογιστικῶν συνδέσμων τὸν λόγον προσφέρωμεν· οἶον διὰ τοῦ ἄρα ἢ ὥστε· οἶον οὐκ ἄρα οὖν νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας ἐνπραγήσει, τούτων δὲ ἐκάστῳ οὐχ ὅτε βουλόμεθα πάντως,

71 Laur. περιδειγματικῶς.

72 Vind. ποιοῦμεν τὸ ἐπιθύμιον.

ἀλλ' ὅτε δέον, χρησόμεθα· τοῦ γὰρ συμβουλευτικοῦ δι-
 αιρουμένου εἰς τε τὸ παραινετικὸν καὶ εἰς τὸ ὁμώνυμον
 τῷ γένει συμβουλευτικόν, εἰ δεῖ ὅλως ὁμώνυμον εἶδος τῷ
 γένει λέγειν, καὶ ἑκατέρου πάλιν εἰς προτροπὴν ὑποδαι-
 ρουμένου καὶ ἀποτροπὴν, καὶ τοῦ μὲν παραινετικοῦ ἀστα- 5
 σιάστου καὶ ἀναντιρρόητου τυγχάνοντος, ὥς ὅτε συμβου-
 λεύει τις ἀντέχεσθαι μὲν ἀρετῆς, ἀπέχεσθαι δὲ κακίας,
 τοῦ δὲ συμβουλευτικοῦ στασιαζομένου, ὥς ὅτε τις συμ-
 βουλεύει, δόξης ἢ πλούτου ἢ τινος τῶν τοιούτων ἀντέ-
 χεσθαι· τῷ μὲν γὰρ παραινοῦντι τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι, 10
 τῆς δὲ κακίας ἀπέχεσθαι, οὐδεὶς ἀντιποιεῖται· παρὸ καὶ
 ἀστασίαστος ἢ τούτου παραίνεσις λέγεται, τῷ δὲ τοῦ
 πλούτου καὶ τῆς δόξης ὀρέγεσθαι συμβουλεύοντι ἀντι-
 ποιεῖται τις, καὶ παρὰ τοῦτο ἡ συμβουλὴ στασιασθῆσε-
 ται· ὅτε μὲν ἐπὶ τοῦ παραινετικοῦ τοῦ ὁμολογουμένου 15
 καὶ ἀστασίαστου ὄντος τὸ ἐπιμύθιον λαμβάνεται, ἀρόμο-
 διον τὸ προσφωνηματικὸν καὶ παραδειγματικόν, πεποι-
 θότως ἡμῶν τὸν λόγον διὰ τὸ τῆς παραινέσεως ἔνδοξον
 προαγόντων· ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ ὅπερ καὶ
 στασιάζεται τῷ ἐνθυμήματι· καὶ τοσούτοις μὲν οἱ πα- 20
 λαιοὶ τῶν ἐξηγητῶν τὸ ἐπιμύθιον σχήμασι σχηματίζεσθαι
 βούλονται· οἱ δὲ μεταγενέστεροι οὐ τούτοις μόνον, ἀλλὰ
 καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ὅσα τοῦ λόγου εἰσὶ σχήματα· καὶ
 γὰρ τῷ εὐκτικῷ καὶ τῷ ἐρωτηματικῷ καὶ τῷ ἐλεγκτικῷ,
 καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν· καὶ τῷ μὲν εὐκτικῷ, φασί, 73 25
 χρησόμεθα, ὅτε πρὸς ὑπάρχον πρόσωπον ποιούμεθα τὴν
 παραινέσιν λέγοντες· εἴης μοι οὖν πονῶν καὶ σὺ ἐν νεό-
 τητι, ἵνα παρὰ τὸ γῆρας εὐπραγῇσης· τῷ δὲ ἐρωτημα-
 τικῷ καὶ τῷ ἐλεγκτικῷ, ὅταν οὐ συμβουλεύωμεν μᾶλλον ἢ
 παραινῶμεν· οἶον τί οὖν πονήσομεν ἐν νεότητι, ἢ ταῖς 30
 ἡδοναῖς ἑαυτοὺς ἐνδύσωμεν; τοῦτό ἐστιν ἐρωτηματικόν·

ἐλεγκτικὸν δὲ ἐκεῖνο· οὐ πονήσομεν οὖν ἐν νεότητι, οὐκ
 ἐν αὐτῇ τὰ πρὸς τὸ γῆρας προαποθώμεθα χρήσιμα. Ζη-
 τεῖται περὶ τοῦ παρόντος ἐπιμυθίου, πότερον παραινετι-
 κὸν ἐστὶ, καὶ διὰ τοῦτο ἀστασίαστον, ἢ συμβουλευτικὸν
 5 ἐστὶ καὶ στασιαζόμενον· καὶ εἰ τοῦτο, πῶς παραδειγμα-
 τικῶς τῷ σοφιστῇ ἐξηγήνεται; ὅπου ἐπὶ τῶν στασιαζο-
 μένων ἡμεῖς οὐ παραδειγματικῶς οὔτε μὴν προσφωνη-
 ματικῶς, ἀλλ' ἐνθυμηματικῶς ἤγον συνλογιστικῶς εἶπο-
 μεν αὐτὸ δεῖν ⁷⁴ προφέρεισθαι, καὶ λέγομεν, ὅτι ὅσον
 10 μὲν πρὸς τὴν ἀλήθειαν παραινετικὸν ἐστὶ καὶ ἀστασία-
 στον, καὶ παρὰ τοῦτο καὶ παραδειγματικῶς τῷ σοφιστῇ
 προῆται, ὅσον δὲ πρὸς τοὺς πάντα ἀνατρέπειν ἐθέλον-
 τας, καὶ αὐτὸ στασιάζεται· αὐτίκα τινὲς φράσι μὴδὲν συμ-
 φέρειν τοῖς νέοις τὴν παραίνεσιν ταύτην, μᾶλλον μὲν
 15 οὖν καὶ βλέπτειν, τῶν μουσικῶν πείθουσιν αὐτοὺς ἀπο-
 στῆναι πόνων (ταῦτα γὰρ διὰ τῆς τῶν τεττίγων ᾠδῆς
 εὐρίσκεται· παραινοῦσα), τῶν δὲ χειρωνακτικῶν καὶ βαναί-
 σων ἐπιμελεῖσθαι τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, τοῦτο γὰρ διὰ
 τῆς τῶν μυρμηκῶν ἐργασίας εὐρίσκεται, συμβουλευούσης
 20 ὥστε καὶ ἡμᾶς τοῦ ἄδειν ὥσπερ καὶ οἱ τέττιγες ἀμελεῖν,
 ἔτι δὲ περὶ τὸ σύντονον τῆς μουσικῆς ῥαθυμεῖν, τῆς ἀνε-
 λευθέρου δὲ παντάπασιν ἔχεσθαι ἀγωγῆς· ἡμεῖς δὲ λέ-
 γομεν, ὅτι ἀργίας καὶ ῥαθυμίας ἀπέχεσθαι δεῖν λέγει τὸ
 ἐπιμύθιον, οὐ τῆς περὶ τὴν μουσικὴν σπουδῆς καὶ φιλο-
 25 πονίας· οὐ γὰρ εἶπεν, οὕτω νεότης περὶ τὴν μουσικὴν
 ἀσχολουμένη παρὰ τὸ γῆρας κακοπραγεῖ, ἀλλ' ἀπλῶς,
 οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα· ἕτεροι δὲ πάλιν λέ-
 γουσιν, ὅτι οὐκ ἐχρῆν ἀνόμοιον τῷ μύθῳ ἐπενεχθῆναι
 τὸ ἐπιμύθιον, ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἄλογα ζῶα, οἱ τε μυρ-
 30 μηκες ὑπόκεινται καὶ οἱ τέττιγες, ἐν δὲ τῷ ἐπιμυθίῳ
 πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς λογικοὺς ἢ παραίνεσις· ἐστὶ

74 Vind. δεῖ.

δὲ τοῦτο κομιδῇ ἀνόητον καὶ μωρὸν τὸ ἀπόρημα, οὐ γὰρ τοῦτον μόνον ἐνταῦθα τὸν μῦθόν τε καὶ τὸ ἐπιμύθιον διαγράφειν ἐπιχειροῦσιν οἱ ταῦτα λέγοντες, ἀλλὰ καὶ πάντας ⁷⁵ σχεδὸν τοὺς ἄλλους μύθους καὶ τὰ ἐπιμύθια· οἱ γὰρ πλείονες τούτων ἐξ ἀλόγων σύγκεινται 5 ζώων, τὰ δὲ ἐπιμύθια οὐχὶ πρὸς τὰ ἄλογα, οὐδὲ τῶν ἀλόγων ἕνεκα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους αἰεὶ καὶ ἕνεκα τῶν ἀνθρώπων· ὃ καὶ αὐτὸ συνιδὼν ὁ παρὼν οὐτοσι σοφιστῆς, γεγένηται δὲ καὶ ῥητόρων, φησὶ, κοινὲς ἐκ παραινέσεως· ἡ δὲ παραινέσις οὔτε πρὸς τὰ ἄλογα, οὔτε 10 τῶν ἀλόγων ἂν ἕνεκα γένηται· ἰστέον δὲ ὅτι, ὅτε παραινετικὸν καὶ ἀστασίαστον ἐστί τὸ ἐπιμύθιον, εἰ μὲν πάντη ἐστὶν ἀστασίαστον, προσφωνητικῶς ἐξενεκτέον αὐτὸ, διὰ τὸ θαρρόειν ἡμᾶς τῷ ἐνδόξῳ τῆς παραινέσεως, εἰ καὶ μὴ τοιοῦτον παραδειγματικῶς· παρρησιαστικώτερον γὰρ 15 τὸ προσφωνητικὸν τοῦ παραδειγματικοῦ, ὅπερ οὖν καὶ Ἀφθόνιος εἰδὼς καὶ τὰς πρὸς τὸ παρὸν ἐπιμύθιον ἀντιθέσεις οὐκ ἄγνοων, εἰ καὶ σαθραὶ εἰσι καὶ εὐλτοι, τὸ προσφωνηματικὸν ὅμως ἀφείς παραδειγματικῶς αὐτὸ παρήγαγεν· ἀλλ' ἐπειδὴ τοὺς πλείους τῶν μύθων ἐξ ἀλό- 20 γῶν συνέβη πεπλάσθαι, ὥς ἀνωτέρω ἔφημεν, σκοπητέον, μήπως τῇ συνηθείᾳ ἐλκόμενοι καὶ τὰ τῇ φύσει μὲν δυνατὰ, ἐξ ἀλόγων δὲ ὅμως συγκείμενα, μύθους ὑποληψόμεθα· οὐδὲ γὰρ μύθους πάντα τὰ ἐξ ἀλόγων λαμβανόμενα ἀπλῶς ὑποληπτέον, οὐ γὰρ τὰ ἀληθῆ, ἀλλ' ὅσα 25 κατὰ φύσιν ἀδύνατα· ἀδύνατον γὰρ τὸ τοὺς τέττιγας θέρους μὲν δι' εὐπάθειαν ἄδειν, χειμῶνος δὲ δι' ἀπορίαν τροφῆς τελευτᾶν· τούναντίον γὰρ ἔδει μᾶλλον ἐν τῷ χειμῶνι αὐτοὺς εὐπαθεῖν, ἅτε καὶ πλείονος τῆς τροφῆς εὐποροῦντας· δρόσω γὰρ οὗτοι τρέφονται, οὐκοῦν 30 οὔτε θέρους δι' εὐπάθειαν ἄδουσιν, οὔτε χειμῶνος ἀπο-

75 Vind. πάντα.

ρία τροφῆς ἀποθνήσκουσιν· ἀλλὰ ψυχροὶ τὴν φύσιν ὄν-
 τες θέρους μὲν ὑποθερμαίνονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου, καὶ
 εὐλαλοὶ γίνονται, χαιμῶνος δὲ ἀπονεκροῦνται διὰ τὸ
 πλέον ψύχεσθαι· ἃ μὲν τοι μὴ τοιαῦτα ἀλλὰ ἀληθῆ
 5 ὑπάρχουσιν, οὐ μᾶλλον μῦθοι, ἀλλ' ἔτερόν τι, οἷον ἐρ-
 γασίαι ἀπὸ παραβολῆς ἢ τι τοιοῦτον ἔσονται, ὡς ἔχει
 καὶ παρὰ τῷ ἁγίῳ Βασιλεῖ ἐν τῷ εἰς τὸ βάπτισμα
 προτρεπτικῷ τό· „εἶδον ἐγὼ πανουργίαν ὄρνιθος εὐμη-
 χάνου· εὐαλῶτων γὰρ αὐτῇ τῶν νεοττῶν ὑπαρχόντων δι'
 10 ἀπαλότητα, ἑαυτὴν προβαλλομένη, ὡς ἔτοιμον θήραμα,
 καὶ ταῖς χερσὶ τῶν ἀγρευόντων ἐνστρεφομένη, οὔτε ἀλώ-
 σιμος ἦν ἐκ τοῦ προχείρου τοῖς θηραταῖς, οὔτε ἀπό-
 γνωσιν αὐτοῖς ἐνεποίει τῆς ἄγρας, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐλπί-
 σιν αὐτοὺς ποικίλους παρακατέχουσα τῇ περὶ αὐτῆς ἀσχο-
 15 λία τοῖς νεοσσοῖς τὴν ἄδειαν τῆς φυγῆς προεξένησεν·
 εἶτα καὶ αὐτὴ συναπέπη·“ τοῦτο γὰρ ἐργασία ἐστὶ κα-
 θαρῶς ἐκ παραβολῆς, οὐ μῦθος, καὶ τοῦτο κατάδηλον
 ἔστω σοι, εἰ μεταμείψας τὸ σχῆμα οὕτω προαγάγῃς τὸν
 λόγον, καθάπερ καὶ οἱ τῶν ὀρνίθων εὐμήχανοι τῶν νεοτ-
 20 τῶν αὐτοῖς ἀπαλῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ τὰ ἐξῆς· ἰστέον
 δέ, ὅτι τὸ πιθανὸν ἔχει ὁ τῷ Ἀφθονίῳ ἐκτεθεὶς μῦθος,
 ἔκ τε τοῦ καιροῦ καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων δὲ τῇ διαφορᾷ
 τῶν ὑποκειμένων ζώων ἀκολούθως· ἔτι δὲ ἰστέον, ὅτι
 τῶν ῥητορικῶν μύθων οἱ μὲν εἰσιν ἱστορικοὶ, οἱ δὲ
 25 πλασματικοί· καὶ πλασματικοὶ μὲν εἰσιν οἱ τῆς ἐν αὐ-
 τοῖς πλάσεως πολλὴν τὴν αἰσθησιν παρεχόμενοι, καὶ ἐν
 οἷς εὐθύς νοοῦμεν ψευδῆ τὰ λεγόμενα, αἰοῖ εἰσιν οἱ τοῖς
 ἀλόγοις ζώοις λόγους περιτιθέντες, ἱστορικοὶ δὲ εἰσιν οἱ
 ὁμολογούμενον μὲν καὶ αὐτοὶ τὸ ψεῦδος ἔχοντες, τῇ
 30 φύσει δὲ ὅμως τῆς ὕλης τοῖς πολλοῖς ἀγνοοῦμενον· ὡς
 ὁ τῆς κυνὸς ⁷⁶ ἔχει τῆς τὸ κρέας φερούσης ἐπὶ τὸν

76 Vind. κοινός.

ποταμόν καὶ οἱ κατ' αὐτόν· ὁ γοῦν παρῶν μῦθος
 ἱστορικὸς ὢν, καὶ τῇ φύσει τῆς ὕλης τὸ ἐν αὐτῷ
 ψευδὲς ἀποκρύπτων δοκεῖ τοῖς ἀπλουστέροις ἀληθῆς,
 παρόσον καὶ ὁ τέττιξ θέρους ἄδων ὑπείληπται τοῦτο δι'
 εὐπάθειαν ποιεῖν, χειμῶνος δὲ πανόμενος τῆς ὥδης νο- 5
 μίζεται τροφῆς ἀπορίᾳ τοῦτο ποιεῖν· καὶ ὁ μύρμηξ δὲ
 θέρους μὲν ποιῶν ὑπείληπται, λογισμῷ τινι καὶ διανοίᾳ
 σπεύδειν περὶ τὴν τῶν καρπῶν συλλογὴν, χειμῶνος δὲ
 μὴ φαινόμενος δοκεῖ πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν οἰκείων πόνων
 σχολάζειν, οὐ μὴν ἀληθῶς ἔχει ταῦτα· οὔτε γὰρ οἱ τέτ- 10
 τιγες κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θέρους δι' εὐπάθειαν ἄδου-
 σιν, ἀλλ', ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, ψυχροὶ τὴν φύσιν
 ὄντες, θερμαινόμενοι τότε ὑπὸ τοῦ ἡλίου εὐλαλοὶ γίνον-
 ται, οὔτε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ χειμῶνος διὰ τὸ ἀπορεῖν
 τροφῆς παύονται τῆς ὥδης (δρόσῳ γὰρ τρεφόμενοι ἐν 15
 ἀφθόνοις τότε μᾶλλον εἰσὶ ταύτης), ἀλλὰ διότι ψυχροὶ
 ὄντες τότε πλεον ψύχονται καὶ ἀπονεκροῦνται τὴν φύ-
 σιν· ἀλλ' οὐδὲ οἱ μύρμηκες λογισμῷ καὶ διανοίᾳ περὶ
 τὴν τῶν καρπῶν συλλογὴν σπεύδουσιν, ἀλλὰ φυσικὴ τις
 αὐτοῖς ὁρμὴ ἐπιγίνεται· ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὸν χειμῶνα 20
 τῶν καρπῶν τῶν συλλεχθεύτων αὐτοῖς ἀπολαύουσιν· ἀ-
 ποναρκῶσι γὰρ καὶ αὐτοὶ τηνικαῦτα παραπλησίως τοῖς
 σκώληξι καὶ τοῖς λοιποῖς ἐρπετοῖς· ἐπειδὴ δὲ καὶ τῶν
 προσώπων τῶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις ἐμπιπτόντων
 εἰσὶ διαφοραὶ, ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ μαν- 25
 θάνομεν, τὰ μὲν γὰρ εἰσιν αὐτῶν ἀόριστα καὶ διὰ τοῦτο
 ἀνεξέταστα, οἷον τὸ τίς, τὰ δὲ ἐξεταζόμενα, ἃ καὶ εἰς
 ἐπτὰ ποιότητας ἀνάγονται, ζητεῖται, ὅποια ἄρα πρόσωπα
 ἐν τε τοῖς λογικοῖς τῶν μύθων καὶ τοῖς μικτοῖς ἐμποιεῖ-
 ται, οὐδεὶς γὰρ μῦθος ἐξ ὠρισμένων καὶ κυρίων προσώ- 30
 πων γίνεται· τὰ ἀόριστα οἷον τὸ τίς, ποτὲ μὲν καθ'
 ἑαυτὰ τίθεται, καὶ τῶν ἄλλων χωρὶς, ὡς ὅτε λέγομεν,
 δύο ἔχων τις γυναῖκας, τὴν μὲν γηραῖαν, τὴν δὲ νέαν·

ποτὲ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παραπλέκεται· τοῖς μὲν πρὸς τι, ὡς εἰ λέγοιμεν, πατήρ τις ἔχων υἱόν· τοῖς δὲ διαβεβλημένοις, ὡς εἰ οὕτως εἰπωμεν, ἄσωτός τις καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων.

C a p. II.

5

ΠΕΡΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ.

Μετὰ τὸν μῦθον ἔρχεται καὶ ἐπὶ τὸ διήγημα, ὡς συγγενειάσον¹ τῷ μύθῳ· εἰσὶ γὰρ καὶ μυθικὰ διηγήματα· ἢ ὅτι ὥσπερ τὸν μῦθον ἔταξε πρῶτον διὰ τὸ τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων εἶναι ἀπλούστερον, οὐδὲ γὰρ ἐν αὐτῷ κεφαλαίων τινῶν δεόμεθα πρὸς κατασκευὴν, ὥσπερ
 10 ἐπὶ τῶν λοιπῶν, ἀλλ' ἀπλῶς οὕτως αὐτὸν ἐκτιθέμεθα, οὕτω καὶ τὸ διήγημα, ὡς τοῦ μύθου μὲν τελεώτερον, καθὼ οἶονεῖ τινα κεφάλαια ἔχει τὰ περιτατικά, τῶν δὲ λοιπῶν ἀπλούστερον, τῷ μὲν μύθῳ ὑπέταξε, τῶν δὲ λοιπῶν προέταξεν, ἢ ὅτι ὥσπερ ὁ μῦθος προτέτακται αὐ-
 15 τοῦ διὰ τὸ τοῖς ποιητικοῖς συγγενειάζειν μαθήμασι· δέον οὖν διὰ τοῦτο τοῖς ἐκ ποιητικῶν μαθημάτων αὐτῷ πρώτῳ ἐντυγχάνειν, οὕτω καὶ τὸ διήγημα² μετὰ τὸν μῦθον ἔταξεν ὡς συγγενειάζον αὐτὸ τοῖς ποιητικοῖς· πολλὰ γὰρ εἰσι διηγήματα παρὰ τοῖς ποιηταῖς, καὶ μά-
 20 λιστα τὰ δραματικά, ἢ ὅτι ὥσπερ ὁ μῦθος πρῶτος ἐτάχθη διὰ τὸ εἶναι ψευδῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἀνυπόστατος, τὸ γὰρ ψεῦδος ἀνυπόστατον, ἐκ δὲ τοῦ μὴ ὄντος τὸ ὄν γίνεται, οὕτω καὶ τὸ διήγημα προτέτακται τῶν λοιπῶν, ὡς καὶ αὐτὸ πῇ μὲν ψευδὲς ὄν, ὡς τὰ
 25 δραματικά διηγήματα, πῇ δὲ καὶ ἀληθές, ὡς τὰ ἱστο-

1 Vind. συγγενειάζον.

2 Vind. διάστημα. scr. διήγημα.

ρικά, οὐδὲ γὰρ ἡδυνάμεθα μετὰ τὸ καθάπαξ ψευδὲς,
 ὅπερ ὁ μῦθος, ἐπὶ τὸ καθάπαξ ἀληθὲς χωρῆσαι· αἱ
 γὰρ ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρα μεταβολαὶ σφαλεραί· ἢ ὅτι
 ὥσπερ ὁ μῦθος διὰ τοῦτο προτίτακται, διότι τῷ πρῶ-
 τῳ μέρει τοῦ λόγου μᾶλλον ἀναλογεῖ, οὕτω καὶ τὸ διή- 5
 γημα ἐτάχθη μετὰ τὸν μῦθον, ὡς τῷ δευτέρῳ μέρει
 τοῦ λόγου, τῇ διηγῆσει δηλονότι, ἀναλογοῦν· ἢ ὅτι
 ὥσπερ ὁ μῦθος ἐτάχθη πρῶτος, διὰ τὸ εἰς τὸ πρῶ-
 τον εἶδος τῆς ῥητορικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον γυμνά-
 ζειν ἡμᾶς, οὕτω καὶ τὸ διήγημα, ὡς τοῦ δευτέρου εἵ- 10
 δους ὃν τοῦ δικανικοῦ δηλονότι, ἐτάχθη καὶ αὐτὸ δεύ-
 τερον. Ὅτι δὲ τοῦ δικανικοῦ εἶδους ἐστὶ τὸ διήγημα,
 δηλὸν ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ αὐτοῦ· ἐστὶ γὰρ διήγημα ἑκθεσις
 πράγματος ρὺχί γενησομένου, ὅπερ ἐστὶ μέλλοντος
 χρόνου, οὐδὲ γενομένου ³, ὅπερ ἐστὶν ἐνεστώτος, ἀλλὰ 15
 γεγονότος, ὅπερ ἐστὶ παρεληλυθότος· ὁ δὲ παρεληλυθὼς
 χρόνος τῷ δικανικῷ εἶδει ἀπρνεύεσθαι, ὥσπερ ὁ μέλ-
 λων τῷ συμβουλευτικῷ, καὶ ὁ ἐνεστὼς τῷ πανηγυρικῷ·
 ὁ δὲ Θέων διὰ τοῦτο φησι μετὰ τὸν μῦθον τετάχθαι
 τὸ διήγημα, ἐπειδὴ ἔσθ' ὅτε συμπλέκονται ταῦτα· „ἐκ- 20
 θέμενοι γὰρ“ ⁴, φησὶ, „μῦθον ἐπιφέροντες διήγημα ἢ
 ἀνάπαλιν, τὸ μὲν διήγημα πρότερον, ὕστερον δὲ τὸν
 μῦθον, οἷον πεπλασμένον, ὅτι κάμηλος ἐπιθυμήσασα
 κεράτων καὶ τὰ ὦτα περιετμήθη· τοῦτο προειπόντες
 ἐποίσομεν τὸ διήγημα, παραπλήσιον τι δοκεῖ μοι παθεῖν 25
 τῇ καμήλῳ ταύτῃ καὶ Κροῖσος ὁ Λυδὸς, καὶ ὅλον ἐφε-
 ξῆς τὸ διήγημα.“ ἀλλ' οὗτος ὁ λόγος οὐ μᾶλλον τὸν
 μῦθον δείκνυσι τοῦ διηγήματος προταττόμενον, ἢ τὸ
 διήγημα τοῦ μύθου· τινὲς δὲ καὶ πάλιν φασὶν, διὰ τοῦτο
 μετὰ τὸν μῦθον τετάχθαι τὸ διήγημα, διότι ὁ μὲν μῦ- 30
 θος, εἰ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐστὶν ὅτε παρалаμβάνεται,

3 Vind. γενομένου. scr. γινόμενου.

4 p. 177. nostr. ed.

καὶ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, καὶ ὅποι ποτ' ἂν αὐτοῦ γένηται
 χρεία, ἀλλὰ καὶ προσιμίον τάξιν πολλάκις ἀναπληροῖ, καὶ
 γὰρ καὶ μῦθον ἔσθ' ὅτε προθέντες ἐπιφέρομεν τὸ διή-
 γημα· τὸ δὲ διήγημα τῆς δευτέρας αἰεὶ τάξεως· ἀλλ'
 5 ἔστιν εἰπεῖν καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι οὐ πάντοτε τὴν δευτέ-
 ραν τάξιν εἴληχε τὸ διήγημα, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ προτί-
 θεται τῶν ἄλλων λόγων, ὥς ὅτε διηγηματικῶς τοῦ λόγου
 ἀρχόμεθα μὴ ποιοῦντες προοίμιον, ὥς ἔχει τὸ ⁵, „ἀδελ-
 φὰς ἔχομεν γυναῖκας, ἐγὼ τε καὶ Σπουδίας οὐτοσί“, καὶ
 10 τὸ ⁶, „κοινωνός εἰμι τοῦ δανείσματος“, καὶ ἄλλα μυ-
 ρία, ἄλλως τε δὲ καὶ ὥσπερ τὸν μῦθον προτιθέντες
 ἐπιφέρομεν τὸ διήγημα, οὕτω κατ' αὐτὸν φάναι τὸν
 Θέωνα καὶ τὸ διήγημα προθέντες ⁷ ἐπενεγκεῖν τὸν μῦ-
 θον. Ἄλλοι δὲ πάλιν μετὰ τὸν μῦθον τὴν χρεῖαν ἔτα-
 15 ξαν, διὰ τὸ εὐκολωτέραν ταύτην ἡγεῖσθαι τοῦ διηγήμα-
 τος, ἐπεὶ μηδὲ κατ' ἐκεῖνα τὰ κεφάλαια ἐβούλοντο αὐ-
 τὴν διαιρεῖν, καθὰ τὰ νῦν παρ' ἡμῶν διαιρεῖται, ἀλλὰ
 κατὰ πάσας ὁμοῦ τὰς πτώσεις, ὅπερ πολὺ δήπουθεν εὐ-
 κολώτερον ἦν τοῦ ἐκθέσθαι διήγημα. πῶς γὰρ οὐ πάντη
 20 τοῖς βουλομένοις εὐμεταχειρίστον τὸ κατὰ πτώσεις διαι-
 ρεῖν τὴν χρεῖαν· κατ' εὐθείαν μὲν, οἷον Διογένης ἐρω-
 τηθεὶς, πῶς ἂν τις ἐνδοξος γένηται, ἀπεκρίνετο, ὥς ἡ-
 κιστα δόξης φροντίζων· κατὰ γενικὴν δὲ, οἷον Διογένους
 ἐρωτηθέντος, πῶς ἂν τις ἐνδοξος γένοιτο, λόγος ἀπο-
 25 μνημονεύεται, ὥς ἡκιστα δόξης φροντίζων· κατὰ δὲ δο-
 τικὴν, οἷον Διογένηι ἐρωτηθέντι, πῶς ἂν τις ἐνδοξος
 γένοιτο, ὑπῆλθεν ⁸ εἰπεῖν, ὥς ἡκιστα δόξης φροντίζων·
 κατὰ δὲ αἰτιατικὴν, οἷον Διογένην ἐρωτηθέντα, πῶς
 ἂν

5 Dem. in Spud. init.

6 Dem. in Dionysodor. init.

7 Vind. προσθέντες et θέονα. Corrigit Laur. Theon. c. 3. p. 177, 10.

8 Fort. ἐπῆλθεν coll. Theon. p. 211, 28.

ἂν τις ἐνδοξος γένοιτο, φασὶν εἰπεῖν, ὥς ἥμιστά δόξης
 φροντίζων· κατὰ δὲ κλητικὴν, οἷον, σὺ, ὦ Διόγενες,
 ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν τις ἐνδοξος γένοιτο, ἔφη, ὥς ἥμιστά
 δόξης φροντίζων· οὕτω καὶ οἱ παλαιοὶ κατὰ τὰς πτώσεις
 τὰς χρείας ἤξιον διατρεῖν, οἴμενοι τοῖς νέοις ἄρτι ποιη- 5
 τικῶν ἀφισταμένοις καὶ ἐπὶ τῇ ῥητορικῇ ἰοῦσιν ἀρκεῖν
 τὸ οὕτως αὐτὴν διαιρεῖν πρὸς τὴν τοῦ πολιτικοῦ λόγου
 μελέτην. Ὁφείλομεν λοιπὸν ζητῆσαι, καὶ πρὸς ποῖον μὲν
 τῶν τῆς ῥητορικῆς εἰδῶν, πρὸς ποῖον δὲ καὶ τοῦ πο-
 λιτικοῦ λόγου μερῶν γυμνάζει ἡμᾶς τὸ διήγημα· λέγεται 10
 τοίνυν καὶ πρὸς τὰ τρία μέρη γυμνάζειν ἡμᾶς, διὰ τὸ
 καὶ ἐν δικανικαῖς καὶ συμβουλευτικαῖς καὶ πανηγυρिकाῖς
 ὑποθέσεσιν ἐμπίπτειν διηγήματα, πρὸς δὲ τὰ τοῦ λό-
 γου μέρη προηγουμένως μὲν πρὸς τὴν διήγησιν, ἐπο-
 μένως δὲ καὶ πρὸς τὰς παρεκβάσεις, αἵτινες ἐν τοῖς 15
 ἐπιλόγοις εὐρίσκονται, τὰ προβαλλόμενα τοῦ πράγματος
 ἢ τοῦ προσώπου ἢ καὶ τὰ μέλλοντα διηγουμένων ἡμῶν
 μετρίως δὲ καὶ πρὸς τὰ προοίμια· εὐρίσκονται γάρ τινα
 καὶ διηγηματικὰ προοίμια, ἀπ' αὐτῆς ἡμῶν ἀρχομένων
 τῆς ὑποθέσεως.

20

β. Διήγημά ἐστιν ἕκθεσις πράγματος.
 Ἐν παρατηρήματι ἐν ἅπασιν χρῆται τοῖς γυμνάσμασιν
 ὁ Ἀφθόνιος, τῷ ὀρίζεσθαι τὸ προκείμενον γύμνασμα·
 ἔστι δὲ τι καὶ δεύτερον καὶ τρίτον αὐτῷ παρατήρημα·
 ἤδη δὲ καὶ τέταρτον καὶ πέμπτον, ἐξ ὧν τῷ μὲν ἐν, 25
 ἔστι δὲ τοῦτο τὸ διαιρεῖν τὸ προκείμενον γύμνασμα
 εἰς τὰ ἐν αὐτῷ εἶδη⁹, ἐν ἅπασιν τοῖς ἄλλοις γυμνάσμασι
 χρῆται, πλὴν τῆς ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς καὶ τοῦ
 κοινοῦ τόπου· εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων διαιρέσει χρῆται
 ὁ σοφιστής, ἀλλ' οὐχὶ τοιαύτη, οἷα καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, 30

9 Post εἶδη Codd. habent δέ. In Laur. punctum imposi-
 tum haud scio an jubeat delere.

ἀλλ' ἑτέρα τῇ εἰς τὰ κεφάλαια, τῷ δὲ ἑτέρῳ, ὅπερ ἐστὶ
 τὸ τὰ κεφάλαια τοῦ προκειμένου, γυμνάσματος ἀποδι-
 δόναι, ἐν μὲν τοῖς λοιποῖς καὶ αἰτῷ γυμνάσματι χρῆ-
 ται, τῷ δὲ τετάρτῳ, ἐστὶ δὲ τοῦτο, ἡ διαφορὰ τοῦδε πρὸς
 5 τὸδε, ἐν μὲν τῷ μύθῳ χρῆται λέγων τὴν διαφορὰν τοῦ
 προμυθίου καὶ τοῦ ἐπιμυθίου, καὶ ἐν τῷ διηγήματι
 δεικνύς, τίτι διαφέρει διήγημα καὶ διήγησις, καὶ ἐν τῇ
 γνώμῃ, τίτι διαφέρει χρεία γνώμης, διδάσκων, καὶ ἐν τῷ
 ἐγκωμίῳ, τί διαφέρει τὸ ἐγκώμιον ὕμνου καὶ ἐπαίνου πα-
 10 ραδιδούς, καὶ ἐν τῷ ψόγῳ, τί διαφέρει ὁ ψόγος τοῦ κοι-
 νοῦ τόπου διδάσκων, καὶ ἐν τῇ θέσει, τί διαφέρει τῆς
 ὑποθέσεως λέγων, καὶ ἐν τῇ τοῦ κόμου εἰσφορᾷ, τί διαφέ-
 ρει ἡ τοῦ νόμου εἰσφορὰ τῆς θέσεως καὶ ὑποθέσεως
 δεικνύς, ἐν 10 τῇ χρείᾳ καὶ τῇ ἀνασκευῇ καὶ τῷ κοινῷ
 15 τόπῳ καὶ ἐν τῇ συγκρίσει οὐ χρῆται. Τῷ δὲ πέμπτῳ
 ἐστὶ δὲ τοῦτο ἡ αἰτία τῆς ὀνομασίας, ἐν μὲν τῇ χρείᾳ
 κέχρηται λέγων, χρειώδης δὲ οὕσα προσαγορεύεται
 χρεία, καὶ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ λέγων· εἴρηται δὲ οὐ-
 τως, ἀπὸ τοῦ κοινῇ πᾶσιν ἀρμόττειν τοῖς μετα-
 20 σχοῦσι τοῦ πράγματος· καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ λέγων·
 εἴρηται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν κώμας ἔδειν τὸ
 παλαιὸν, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς οὐδαμῶς, ἔξωθεν δὲ τούτων
 παρατηρεῖται τινα καὶ ἰδικῶς ἐν τισι τῶν γυμνασμάτων,
 οἷον ἐν μὲν τῷ μύθῳ τὴν γένεσιν τοῦ μύθου καὶ τὴν
 25 κλῆσιν δεικνύς, ἐν δὲ τῷ διηγήματι τὰς ἀρετὰς τοῦ διηγῆ-
 ματος. Διήγημά ἐστιν ἑκθεσις πραγμάτων γε-
 γονότος ἢ ὡς γεγονότος. ἑπειδὴ τῶν διηγημάτων
 τὰ μὲν εἰσιν ἀληθῆ ὡς τὰ ἱστορικά, τὰ δὲ ἀμφίδοξα
 ἢ ψευδῆ ὡς τὰ δραματικά καὶ τὰ πολιτικά· καὶ γὰρ
 30 τὰ μὲν δραματικά, εἰ καὶ τῶν μύθων διαλλάττουσιν,
 ἐστὶν ὅτε, ἀλλὰ διὰ γε τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν πα-

λαιότητα τοῖς μυθικοῖς πλησιάζουσι, τὰ δὲ πολιτικά
 τοῖς μὲν ἀληθῇ δοκεῖ, τοῖς δὲ ψευδῇ, τὸ μὲν γεγρονό-
 τος εἶπε διὰ τὰ ἀληθῆ, τὸ δὲ ὡς γεγρονότος διὰ τὰ
 ψευδῇ καὶ ἀμφίδοξα, οὐκ εἶπε δὲ μὴ γεγρονότος, ἀλλ' ὡς
 γεγρονότος, δεικνὺς ὡς καὶ τοῖς δραματικοῖς καὶ τοῖς πο- 5
 λιτικοῖς δεῖον φυλάττεσθαι πιθανότητα, ἥτις ἐστὶν ἀρετὴ
 διηγήματος, ὡς ἂν εἰ καὶ μὴ γεγρόνασι τὰ ἐν τῷ διηγήματι
 λεγόμενα, ὅμως εἰκονίζουσι τὴν ἀλήθειαν· παραιληπται
 οὖν κἀνταῦθα τὸ μὲν ἔκθεσις ὡς γένος, τὰ δὲ λοιπὰ
 ἀντὶ διαφορῶν· ἰστέον δὲ ὅτι οὐκ ἔχει ἀκριβῶς ὁ παρῶν 10
 ὁρισμὸς τοῦ διηγήματος, διὰ τὸν διαζευκτικὸν σύνδεσμον·
 οὐ γὰρ δεῖον ἐν τοῖς ὁρισμοῖς τοὺς διαζευκτικοὺς συνδέ-
 σμους τίθεσθαι, διὰ τὸ πάντων ὅμοι τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ
 προσήκειν πάντα τὰ ὁριστὰ μετέχειν, καὶ μὴ τὸ μὲν
 τοῦδε, τὸ δὲ ἑτέρου· ἴσως οὖν ὑπογραφὴν τις εἶπη τὸν 15
 παρόντα λόγον τοῦ διηγήματος, καὶ οὐχ ὁρισμὸν κατὰ
 τοῦτο· ἐν γὰρ ταῖς ὑπογραφαῖς τοῦτο γίνεται, ὡς ἔχει
 καὶ ἡ τοῦ ὄντος ὑπογραφή· λέγεται γὰρ τὸ ὄν ἢ πρᾶγμα
 αὐτὸ ὑπαρχτον, μηδενὸς δεόμενον πρὸς σύστασιν, ἢ ὅπερ
 ἐν ἑαυτῷ μὲν οὐκ ἔστιν, ἐν ἑτέρῳ δὲ ἔχει τὴν ὑπαρξιν· 20
 τοῦτο γὰρ ὑπογραφή ἐστὶ τοῦ ὄντος, οὐχ ὁρισμὸς, καθὼς
 τοῦ ὁρισμοῦ ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν συνε-
 στῶτος, ἐνταῦθα οὐκ ἔστιν εὐρεῖν γένος τοῦ ὁριστικοῦ,
 διὰ τὸ μηδὲν εἶναι τοῦ ὄντος ἀνωτέρω, καὶ οὐδ' ἐν πά-
 σαις ταῖς ὑπογραφαῖς τοῦτο γίνεται, φημι δὴ τὸ δια- 25
 ζευκτικούς ἐν αὐταῖς κεῖσθαι συνδέσμους· αὐτὰκα γὰρ
 ἡ τῆς οὐσίας ὑπογραφή οὐδὲν τοιοῦτον ἔχει· ὑπογρά-
 φουσι γὰρ τὴν οὐσίαν πρᾶγμα αὐτὸ ὑπαρχτον μηδενὸς
 δεόμενον πρὸς σύστασιν· πλήν τοῦτο σημειωτέον, ὅτι
 τῶν ὑπογραφῶν ὅσαι μὲν οὐκ ἔχουσι διαζευκτικούς συν- 30
 δέσμους ἀρμόζουσι πᾶσι τοῖς ὑποτεταγμένοις ὑπ' ἐκείνη
 οὐ ἔστιν ὑπογραφή, ὥσπερ ἡ τῆς οὐσίας ἄνευ συνδέ-
 σμων οὕσα πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν οὐσίαν ἀρμόζει· αἱ μὲν

τοι διαζευκτικούς ἔχουσai συνδέσμους οὐδαμῶς, ὥσπερ
καὶ ἡ τοῦ ὄντος· ἔχει· οὐδενὶ γὰρ αὕτη τῶν ὑπὸ τὸ ὄν
τεταγμένων τελείως ἀρμόζει· καὶ ἡ τοῦ διηγήματος· οὐ-
δὲν γὰρ τῶν ὑπὸ τὸ διήγημα τελείως αὐτὴν δέχεται,
5 ὥς μετ' ὀλίγον δειχθήσεται. Ἰστέον δὲ, ὅτι ὁ παρῶν
λόγος τοῦ διηγήματος οὐκ ἔστι τοῦ Ἀφθονίου, ἀλλὰ
τῶν πρὸ αὐτοῦ τεχνογράφων, καὶ ὁ Ἑρμογένης γὰρ λέ-
γει ἐν τοῖς αὐτοῦ γυμνάσμασιν¹¹ οὕτως, „τὸ διήγημα
βούλονται εἶναι ἐκθεσιν πράγματος γεγονότος ἢ ὡς γε-
10 γονότος.“

Ἐκθεσις πράγματος γεγονότος. Ζητεῖται
τίνος χάριν προέταξε τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐξῆς λέξεων τῶν ἐν
τῷ ὁρισμῷ, καὶ τοὶ δυνάμενος καὶ οὕτως εἰπεῖν, διή-
γημά ἐστι πράγματος γεγονότος ἐκθεσις· καὶ
15 φαμέν ὅτι παντὸς ὁρισμοῦ ἐκ γένους καὶ συστατικῶν δια-
φορῶν συγκειμένου ὀφείλει τὸ γένος προτάττεσθαι τῶν
διαφορῶν, ἐπειδὴ¹² καὶ πρῶτόν ἐστι φύσει τὸ γένος τῶν¹³
ὑπ' αὐτῷ διαφορῶν, ἢ ἐπεὶ ὁ ὁρισμὸς ἐν τῷ τί ἐστι
κατηγορεῖται, τῶν δὲ ἐν τῷ ὁρισμῷ λέξεων ἡ μὲν ἀντι-
20 γένους κειμένη ἐν τῷ τί ἐστιν, αἱ δὲ ἀντι διαφορῶν ἐν
τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν, εἰκότως πρὸς τὴν τοῦ τί ἐστιν
ἐρώτησιν ἐκαίνη τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ προβέβληται λέξεων,
ἧτις καὶ πρὸς αὐτὴν οἰκείως δίδονται, ἄλλως τε δὲ τὸ μὲν
γένος τῶν πόρῳ χωρίζει τὸ ὁριστόν, οἷον τῶν ἑτερογε-
25 νῶν, αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν ἐγγύς, ἡγουν τῶν ὁμογενῶν,
ὥσπερ καὶ τὸ πῦρ τὰ μέταλλα διακρίνον πρῶτον δια-
κρίνει τὰ πόρῳ καὶ ὕστερον τὰ ἐγγύς, οἷον χρυσοῦ
ὄντος καὶ ἀργύρου καὶ ξύλων πρῶτον διακρίνει τὰ ξύλα,
ὕστερον δὲ τὸν χρυσοῦ ἐκ τοῦ ἀργύρου· οὕτω γοῦν καὶ
30 ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου ὁρισμῷ, γένους μὲν ὄντος τοῦ

11 p. 16.
αὐτό.

12 Vind. ἐπεὶ δέ.

13 Vind. τοῦ ὑπ'

ζώνον, διαφορῶν δὲ τῶν ἐξῆς, προτάττεται τὸ γένος τῶν διαφορῶν. Εἰσὶ δὲ τινες ὁρίσμοι, ἐν οἷς τὸ γένος οὐ προτάτταται τῶν διαφορῶν, ἀλλὰ τοῦναντίον ὑποτίταται αὐταῖς, ὥσπερ ἔχει καὶ ὁ τῆς κατασκευῆς παρὰ τῷ Ἀφθονίῳ, κατασκευὴ ἐστὶ προκειμένου τινὸς βεβαίω-⁵ σις πράγματος, καὶ ὁ τῆς ¹⁴ ἀναγνώσεως ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου γραμματικῇ τέχνῃ, λέγων, „ἀναγνώσις ἐστὶ ποιημάτων ἢ συγγραμμάτων ἀδιάπτωτος προφορὰ“, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ τῆς μὲν προφορᾶς ἀντὶ γένους κειμένης, τῶν δὲ λοιπῶν λέξεων ἀντὶ διαφορῶν, καὶ κατ’ αὐτὸ ¹⁰ τοῦτο παρὰ τινων ὁ τοιοῦτος λόγος τῆς ἀναγνώσεως κακίζεται. ¹⁵ Γεγονότος· καὶ τοῦτο ζητεῖται, εἰ τὸ διήγημα πρὸς τὴν διήγησιν λέγεται γυμνάζειν ἡμᾶς, εὐρίσκονται δὲ διηγήματα κατὰ τοὺς τρεῖς χρόνους, τὸν τε παρεληλυθότα καὶ τὸν ἐνεστῶτα καὶ, τὸν μέλλοντα, ¹⁵ πῶς ὁ σοφιστὴς ὀριζόμενος τὸ διήγημα ἐκθεσιν αὐτὸ γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος πράγματος εἶπεν; ἐν γὰρ τῷ οὕτως εἰπεῖν τὰ κατὰ τὸν παρεληλυθότα μόνον χρόνον ἐσήμανε διηγήματα· καὶ λέγομεν, ὅτι εἰκότως οὕτως εἶ-²⁰ πε· τὰ γὰρ πρὸς γυμνασίαν ἐκτιθέμενα διηγήματα παρεληλυθότος μόνον χρόνου εἶσιν ἅπαντα διηγήματα σχεδόν, ὅπου γε καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐν τοῖς πολιτικοῖς τι-²⁵ θεμέναις διηγήσεσιν, εἰ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς χρόνους εἶθ’ ὅτε εὐρίσκονται, διηγήσεις ὅμως αἱ ἐκ τῶν παρελθόντων γινόμεναι πλεονάζουσι· τίνος δὲ χάριν τὰ κα-²⁵ τὰ γυμνασίαν διηγήματα μόνον τὴν κατὰ τὸν παρεληλυθότα χρόνον ἔχουσιν ἐκθεσιν; διότι τῶν μὲν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον πραγμάτων τὰ μὲν ἤδη γεγονότα, τὰ δὲ μέλλουσι, διὰ τοι τοῦτο καὶ ὁ ἐνεστὼς αἰτὸς ἀ-³⁰ νυπόστατος εἶναι νομίζεται, ὡς τὸ μὲν αὐτοῦ τῷ παρε-³⁰ ληλυθότι ἀπονέμων χρόνῳ, τὸ δὲ τῷ μέλλοντι· τὰ δὲ

14 Laur. ὁ τῆς. Vind. ὅτιαν.

15 Vind. κακίζεται.

κατὰ τὸν μέλλοντα πάλιν δυσχερῇ τὴν ἐκθεσιν ἔχουσιν, ἅτε μήπω ἔτι ὑποστάντα μηδὲ φανερά γεγονότα καὶ κρείττονος διὰ τοῦτο καὶ τελεωτέρας ἕξεως ἢ κατ' εἰσαγωγὴν δεόμενα· τινὲς δὲ καὶ τοῦτο λέγουσιν, ὅτι τῶν 5 ἐνεστώτων ὡς ἐνεστώτων οὐκ ἔστι διήγησις, ἀλλὰ μᾶλλον ἔνδειξις, ὥσπερ ποιεῖ ὁ παρ' Εὐριπίδῃ δεικνὺς τῇ Ἀντιγόῃ τοὺς ἥρωας ¹⁶, ὁμοίως οὐδὲ τῶν μελλόντων ἔστι διήγησις, ἀλλὰ μᾶλλον προῤῥήσις, ὡς εἰ τις μάντις προλέγει τὰ μέλλοντα. Γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος· Ζηταῖται διατί μὴ προέταξε τὸ ὡς γεγονότος, ὥστε εἶναι τὸν λόγον τοιοῦτον· διήγημά ἐστιν ἐκθεσις πράγματος ὡς γεγονότος ἢ γεγονότος· καὶ λέγομεν, ὅτι ἐπεὶ τὸ ὡς γεγονός ἐικονίζει τὸ γεγονός, καὶ ὁμοιότητά τινα πρὸς αὐτὸ ἐπείγεται ἔχειν, τὸ δὲ εἰκονιζόμενον κρεῖττον αἰεὶ τῆς εἰκόνος καὶ τιμιώτερον, διὰ 15 τοῦτο τὸ γεγονός τοῦ ὡς γεγονότος προτέτακται ὡς τιμιώτερον καὶ αἰδεσιμώτερον. Διενήνοχε δὲ διήγημα διηγήσεως, ὡς ποιήσεως ποίημα· μετὰ τὸ κοινότατον παρατήρημα, ὅπερ ἦν ὡσανεὶ ὁρισμός, ἔρχεται 20 καὶ ἐπὶ ἕτερον, ὥπερ ἐν ἅπασι καὶ αὐτῶ τοῖς γυμνάσμασιν χρῆται, πλὴν τῆς χρείας καὶ τῆς ἀκασκευῆς καὶ τοῦ κοινοῦ τόπου καὶ τῆς συγκρίσεως· καὶ ὁ μὲν Ἀφθόνιος διαφέρειν λέγει τῆς διηγήσεως τὸ διήγημα, καθὸ τὸ μὲν διήγημα μερικώτερόν ἐστιν, ἢ δὲ διήγησις 25 καθολικώτερον καὶ πολλῶν διηγημάτων περιληπτικὴ, ἀκόλουθα λέγων καὶ κατὰ τοῦτο τῷ Ἑρμογένει· ἕτεροι δὲ διαφέρειν αὐτὰ ἔφασαν, καὶ τὸ μὲν διήγημά φασι ¹⁷ τῶν ιστορουμένων ἐστὶ καὶ γεγονότων ἀπαγγελία, ἢ δὲ διήγησις τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀμφισβητήσεων ἐκθεσις πρὸς τὸ τοῦ λέγοντος συμφέρον· ἕτεροι δὲ διήγησιν 30 μὲν τὴν τῶν ἀληθῶν πραγμάτων ἐκάλεσαν ἐκθεσιν,

16 Phoen. 120 sqq. 17 Vind. φησὶ.

διήγημα ¹⁸ τὴν τῶν ὡς γεγονότων, ὡς καὶ Νικόλαος ἐν τῇ περὶ τῶν προγυμνασμάτων αὐτοῦ πραγματείᾳ διέξεισι, καὶ τις τῶν τὰ Ἀφθονίου ἐξηγησαμένων. Τοῦ δὲ διηγήματος τὰ μὲν ἐστὶ δραματικόν, τὸ δὲ ἱστορικόν, τὸ δὲ πολιτικόν· μετὰ τὰ ἀνωτέρω παρα- ⁵ τηρήματα ἔρχεται πάλιν ἐπὶ κοινὸν παρατήρημα, ἀλλ' οὐχ οὕτω κοινόν, ὥσπερ ἦν καὶ τὸ πρῶτον, ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἐν ἀπάσαις ταῖς τῶν γυμνασιῶν χρῆται μεθόδοις, τούτῳ δὲ ἐν ταῖς πλείοσι μὲν, οὐκ ἐν ἀπάσαις δὲ ὁμοῦ. Τοῦ δὲ διηγήματος τὸ μὲν ἐστὶ δραματικόν, τὸ δὲ ἱστο- ¹⁰ ρικόν, τὸ δὲ πολιτικόν. Ὁ μὲν Ἑρμογένης εἰς τέσσαρα διαιρεῖ τὸ διήγημα, εἰς μυθικόν, εἰς πλασματικόν, εἰς ἱστορικόν, εἰς πολιτικόν, μυθικὸν μὲν λέγων τὸ παρὰ τὴν φύσιν συγκείμενον καὶ πρὸς τὴν τῶν μύθων ἀπιστίαν ἐκπίπτον, οἷόν ἐστι τὸ κατὰ τὸν Περσέα, τὸ κατὰ τὸν ¹⁵ Τριπτόλεμον, τὸ κατὰ τὸν φωνήεντα ἵππον τοῦ Ἀχιλλέως· ¹⁹ πλασματικὸν δὲ τὰ ἀμφίδοξα καὶ ἐνδεχόμενα, ἱστορικὰ δὲ τὰ ἀληθῆ, πολιτικὰ δὲ τὰ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσιν εἰς χρείαν τοῖς ῥήτορσιν ἦκοντα· ὁ μὲντοι Ἀφθόνιος διὰ τοῦ δραματικοῦ καὶ τὸ μυθικόν καὶ τὸ ²⁰ πλασματικὸν συμπεριλαβὼν εἰς τρία φαίνεται διαιρῶν τὸ διήγημα· δραματικὰ ²⁰ δὲ λέγονται τὰ τοιαῦτα διηγήματα ὡς τοῖς ποιητικοῖς ἀρμόζοντα δράμασι μάλιστα, ὥσπερ καὶ πολιτικὰ λέγονται τὰ τοῖς πολιτικοῖς λόγοις ἀρμόζοντα. Τὸ δὲ ἱστορικόν· διὰ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ τὰ ²⁵ κατὰ συγγραφὴν δηλοῖ διηγήματα· διαφέρει δὲ συγγραφὴ ἱστορίας τῷ χρόνῳ· ὁ μὲν γὰρ τὰ πρὸ αὐτοῦ γενόμενα διηγούμενος ἱστορίαν ποιεῖ, ὁ δὲ τὰ κατὰ τοὺς ἑαυτοῦ χρόνους συμβάντα συγγραφὴν, ὡς ὁ Θουκυδίδης· ἐστὶ δ' ὅτε ἀδιαφόρως καὶ πάντας τοὺς πεζολόγους συγ- ³⁰

18 Vind. iterum διήγησιν.
Vind. δραματικόν.

19 Vind. Ἀχιλλέως.

20

γραφεῖς καλοῦσιν, ὡς ὁ Διονύσιος ὁ Θραῶξ ἐν τῇ γραμματικῇ αὐτοῦ τέχνῃ λέγει· „γραμματική ἐστὶν ἐμπειρία τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεύσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγομένων“, συγγραφεῖς λέγων κοινῶς πάντας τοὺς πε-
 5 ζολόγους· ἐστὶ δὲ ὅτε πάλιν καὶ ἱστορικά φασὶ τὰ ἀληθῆ πάντα διηγήματα, ὡς ὁ Ἀφθόνιος νῦν. Τοῦ δὲ διηγήματος τὸ μὲν ἐστὶ δραματικόν. Ζητεῖται, διὰ τί προέταξε τὸ δραματικὸν τῶν ἄλλων· καὶ τινες μὲν λέγουσιν, ὅτι διὰ τοῦτο προέταξεν αὐτὸ ὡς συγγεγραμμένον
 10 τῷ προηγησαμένῳ γυμνάσματι, φησὶ δὲ τῷ μύθῳ· τὸ ἱστορικὸν δὲ προτάττει τοῦ πολιτικοῦ, διότι τὸ μὲν ἱστορικὸν παλαιὸν ἐστὶ, τὸ δὲ πολιτικὸν πρόσφατον, ἢ ὡς χρησιμώτερον ὃν τοῖς νέοις πρὸς γυμνασίαν, ἢ περὶ τὸ πολιτικόν, διὸ καὶ οἱ γυμναζόμενοι ἱστορικὸν μὲν καὶ
 15 δραματικὸν ἀπαιτοῦνται διήγημα, πολιτικὸν δὲ οὐ τοσοῦτον, καὶ ταῦτα μὲν ἕτεροι· ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι ἀδιαφόρως καὶ ταῦτα τέτακται διὰ τὴν τῶν εἰδῶν ὁμοτιμίαν, ὥσπερ καὶ τὸ λογικὸν εἶδος τοῦ μύθου καὶ τὸ ἠθικὸν καὶ τὸ μικτὸν ἀδιαφόρως κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν λόγον
 20 ἐλέγουεν τετάχθαι. Ἄλλ' ἴσως ἂν τις εἴποι, ἀπ' ἐκείνων μὲν καλῶς τοῦτο λέγεται, ἣν γὰρ ἀπὸ γένους εἰς εἶδη ἡ διαίρεσις, ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως· οὐ γὰρ ἀπὸ γένους εἰς εἶδη ἡ διαίρεσις, ἀλλ' ὡς τὰ ἀφ' ἐνὸς καὶ πρὸς ἓν· ἐπεὶ οὐχ ὡς γένος εἰς εἶδη διαίρεται τὸ διήγημα
 25 τὸ δραματικὸν καὶ ἱστορικὸν καὶ πολιτικόν, ἢ γὰρ ἂν καὶ ὀνόματα αὐτοῖς μετεδίδου, καὶ ὀρισμοῦ καὶ συνωνύμων αὐτῶν κατηγορεῖτο· νῦν δὲ οὐ μεταδίδωσιν αὐτοῖς ὀρισμοῦ· καὶ γὰρ ὁ τοῦ διηγήματος ὀρισμὸς, ὅς φησιν εἶναι τὸ διήγημα ἕκθεσιν πράγματος γεγονότος ἢ
 30 ὡς γεγονότος, οὐκ ἂν αὐτὸς ἀπαρallάκτως καὶ ἐπὶ τοῦ δραματικοῦ διηγήματος ῥῆθῃ, ἐπεὶ μηδὲ ἐστὶ τὸ δραματικὸν ἕκθεσις πράγματος γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος,

ἀλλ' ὡς γεγονότος μόνον, ὥστε ὁ μὲν τοῦ ἀπλῶς διηγή-
 ματος λόγος εἴη ἂν ἐκθεσις πράγματος γεγονότος ἢ ὡς
 γεγονότος, ὁ δὲ τοῦ δραματικοῦ ἐκθεσις πράγματος ὡς
 γεγονότος, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὰ ὀνόματα κοινωνοῦσαι
 ταῦτα· τὸ μὲν γὰρ δραματικὸν διήγημα λέγεται, τὸ 5
 δὲ ἱστορικὸν οὐ διήγημα, ἀλλὰ διήγησις· εἰ καὶ μὴ ὁ
 Ἀφθόνιος τοῦτο παρεσημῆνατο, ἐπεὶ φησι καὶ διαφέρειν
 διήγημα διηγήσεως, οὐ τῷ καθολικωτέρῳ καὶ μερικωτέ-
 ρῳ, ὡς τῷ Ἀφθονίῳ δοκεῖ, ἀλλὰ τῷ ψευδεὶ καὶ ἀληθεῖ·
 τὰ μὲν γὰρ ψευδῆ, οἷα τὰ δραματικὰ λέγοιτ' ἂν διη- 10
 γήματα, τὰ δὲ ἀληθῆ οἷον τὰ ἱστορικὰ, διηγήσεις· ἡμεῖς
 δὲ φάμεν καὶ πρὸς τοῦτο, εἰ μὲν ἀπὸ γένους εἰς εἶδη
 ἔστιν ἡ διαιρέσις, ἀδιαφόρως λέγομεν τὸ δραματικὸν καὶ
 τὸ ἱστορικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν τετάχθαι, ἐπεὶ μὴ ἔστιν
 ἐν τῇ τοιαύτῃ διαιρέσει τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον· εἰ δὲ 15
 ὡς τὰ ἀφ' ἐνὸς καὶ πρὸς ἐν διηρέθῃ τὸ διήγημα εἰς αὐτὰ,
 ἐνθα τὸ πρῶτόν ἐστι καὶ τὸ δεύτερον, ἔστωσαν δεδειγμέ-
 ναι αἱ ἀνωτέρω ῥηθῆσαι αἰτίαι τῆς τούτων τάξεως.
 Τὸ μὲν ἐστὶ δραματικὸν, τὸ δὲ ἱστορικὸν, τὸ δὲ
 πολιτικόν· τὸ μὲν δραματικὸν οὕτως ὠνόμασται ἀπὸ τοῦ 20
 τοῖς ποιητικοῖς ἀρμόζειν μάλιστα δράμασι· τὸ δὲ ἱστο-
 ρικὸν τὸ τῆς ἱστορίας ἔχει ὄνομα, ἀλλ' οὐχ ὡς τῶν ἄλ-
 λων εἰδῶν τοῦ διηγήματος μὴ φερομένων ἐν ταῖς ἱστο-
 ρίαις, ἀλλ' ὅτι τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ἰδέας αἰτῶν ἔχει τὸ
 ὄνομα· τοῦτο δὲ ἱστορικὸν ἐκλήθη κατ' ἐξαίρετον ὡς 25
 ἀληθές, τὸ δὲ πολιτικόν, τουτέστιν ἐν πολιτείαις συμ-
 βαῖνον, καὶ ᾧ κεχρήμεθα πολιτευόμενοι, τουτέστι δικά-
 ζοντες ἢ βουλευόντες ἢ πανηγυρίζοντες· τὸ δὲ αὐτὸ κα-
 λεῖται καὶ πιθανόν καὶ βιωτικόν καὶ πραγματικόν καὶ
 ἰδιωτικόν καὶ δικανικόν· πιθανόν μὲν, ὡς πειθοῦς ἀν- 30
 τεχόμενον, πραγματικόν δὲ, ὡς περὶ διάφορα πράγματα
 καθεκάστην καταγινόμενον, ἰδιωτικόν ὡς καὶ τοῖς ἰδιώ-
 ταις ἥγουν τοῖς ἀπραγμονοῦσι πολλάκις συμπίπτον καὶ

συμβαῖνον κατὰ τινὰ τύχην καὶ περιπέτειαν. δικανικὸν
 δὲ ὡς ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσι καὶ τοῖς δικαστηρίοις λε-
 γόμενον, καὶ πολλάκις μετὰ τῆς ἀληθείας καὶ οἰκονομίαν
 τινὰ καὶ τάξιν καὶ δεινότητα ἔχον, ὅτε καὶ κατὰστασις
 5 οὐ διήγημα προσαγορεύεται. Καὶ δραματικὸν μὲν τὸ
 πεπλασμένον· οἷόν ἐστιν ἐκεῖνο· Φαέδων ἡλίον παῖς γε-
 γονῶς πατρῶν ἀρμάτων ἐπιβῆναι προήρητο, καὶ ὁ μὲν
 πόθος παράλογος ἔδοξε, τιμῶν δὲ τὴν φύσιν ὁ πατήρ
 συνεχώρησε, καὶ παραλαβὼν τὸν δίφρον ὁ παῖς ἄπειρος
 10 ὢν τῆς τέχνης τὰ πλείονα κατέφλεξε καὶ περὸντα μὲν
 αὐτὸν Ἡριδανὸς ὑποδέχεται, δακρύνουσαι δὲ τὸ πάθος
 αἱ ἀδελφαὶ αἰγείρων ἀντηλλάξαντο φύσιν, καὶ τὸ παρ'
 αὐτῶν δάκρυον εἶναι τῶν Ἠλιάδων νομίζεται. Ἔτερον.
 Οἶνεὺς Δηϊάνειραν ἔτεκε, καὶ διπλοῦν τῷ βίῳ τὸν πόθον
 15 ἐκόμισεν, Ἡρακλεῖ τῷ Διὸς καὶ Ἀχελῷῳ τῷ ποταμῷ,
 καὶ πρὸς ἔριν ἀρθέντες ἀγῶνι μὲν τὴν ἔριν κρίνουσι,
 γάμφῳ δὲ τῆς παιδὸς τιμῶσι τὴν νίκην, ἥ δὲ τὸν ἀγῶνα
 ποιησάντων γέρας τοῦ κρατοῦντος ἐγένετο. Καὶ προσπε-
 σὼν Ἡρακλῆς τοῦ μὲν Ἀχελῷου τὸ κέρας ὑφείλτο, τὸ
 20 δὲ καταρρύνεν αἷμα τοῦ τραύματος Σειρῆνας ἀναδίδωσιν.
 Ἔτερον. Ἐπαθε Πασιφάη περὶ τὸν ταῦρον ἐρωτιαῖον,^{20*}
 καὶ πάθος ὑποστᾶσα παράλογον ἐξήτει τὸν ἰασόμενον,
 καὶ Λαϊδάω μὲν ἀναγγέλλει τὸ πάθος· ὁ δὲ ξυλίνην
 βούην μηχανησάμενος καὶ περιβαλὼν ταύρου δορὰν τὸ
 25 μηχανήμα παρ' αὐτὴν τὴν ἀγέλην προσήγαγεν, ὁ ταῦ-
 ρος δὲ ἀγνοῶν ἐπιβαίνει τὴν ἄνθρωπον, ἣν ἡ φύσις ἰ-
 γνόησε, καὶ τὴν ὀμιλίαν οὐ κατέλιπεν ἄπιστον, πάντα
 γὰρ εἶχεν ὡς ἐξ ἀμφοῖν γεγονῶς, ἐφ' ἑνὸς σώματος ὁ
 παῖς τοὺς τεκόντας ἐδήλου, ταῦρος γὰρ ὢν μέχρι τῆς
 30 κεφαλῆς τὸ λοιπὸν ἦν ἄνθρωπος. Ἱστορικὸν δὲ τὸ πα-
 λαιὰν ἔχον ἀφήγησιν, ὡς ἔχει παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ τὸ

20*. Vind. ἐρωτιαῖον.

κατὰ Κύλωνα ²¹ καὶ τὸ κατὰ Πανσανίαν καὶ ἄλλα
 πλείονα, ταῦτα γὰρ διηγεῖται ὁ συγγραφεὺς ὡς πρὸ αὐ-
 τοῦ γεγονότα· ζητεῖται δὲ ἀνθ' ὅτου οὐκ εἶπεν ιστορι-
 κὸν εἶναι τὸ ἀληθές, ἀλλὰ τὸ παλαιὰν ἔχον ἀφήγησιν·
 Καὶ τινες εἶπον, ἵνα μὴ διαστείλῃ τὸ ιστορικὸν ἀπὸ τῆς 5
 συγγραφῆς κατὰ τὸ ἀληθές, ἀλλὰ κατὰ τὸ παλαιὸν καὶ
 τὸ νέον· καὶ τοὶ ἡμεῖς ἀνωτέρω ἐλέγομεν διὰ τοῦ ἱστο-
 ρικοῦ καὶ τὰ κατὰ συγγραφὴν αὐτὸν συμπεριλαμβάνε-
 σθαι διηγήματα καὶ ἴσως οὐ κακῶς. Πολιτικὸν δὲ ἢ
 παρὰ τοὺς ἀγῶνας οἱ ῥήτορες κέχρηται, ὡς ἔχει παρὰ 10
 τῷ Δημοσθένει ἐν τῷ κατὰ Ὀλυμπιοδώρου βλάβης ²² τὸ,
 „ἦν ἄνδρες Κόνων Ἀλαιεύς, οἰκείος ἡμέτερος,“ καὶ τὸ, ²³
 „ἀδελφάς ἔχομεν γυναῖκας,“ καὶ ἄλλα πλείονα. Καὶ δρα-
 ματικὸν μὲν ἐστὶ τὸ πεπλασμένον· τινὲς δραματικὸν ἔφα-
 σαν τὸ μὴ ἀπὸ τῶν συντιθέντων αὐτὰ, ἀπὸ δὲ τῶν ὑπο- 15
 κειμένων προσώπων λεγόμενα, καίτοι τὸ κατὰ ῥόδον διή-
 γημα δραματικὸν μὲν ἐστὶν, οὐκ ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων δὲ
 προσώπων λέγεται, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ συντιθέντος· ἄ-
 μεινον τοίνυν λέγειν, ὅτι δραματικὰ διηγήματα ἰδίᾳ μὲν
 καθ' ἑαυτὰ λεγόμενα ἀπὸ τοῦ συντιθέντος προσώπου 20
 λέγονται, ὡς ἔχει καὶ τὸ παρὸν, ἐν δράμασι δὲ κείμενα
 οὐκ ἀπὸ τῶν συντιθέντων αὐτὰ, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὑποκει-
 μένων προσώπων ἀπαγγέλλονται. Ἱστορικὸν δὲ τὸ πα-
 λαιὰν ἔχον ἀφήγησιν· τινὲς πάλιν ἱστορικὸν ἔφασαν εἶναι
 διήγημα τὸ πῃ μὲν ἐκ τοῦ ἀπαγγέλλοντος ἐκφερόμενον, 25
 πῇ δὲ ἐκ τοῦ συντιθέντος προσώπου, ὡς τὰ παρὰ τῷ
 Θουκυδίδῃ διηγήματα· ἥνικα μὲν γὰρ λέγει τὸ περὶ τῆς
 Ἐπιδάμνον εἰ τύχη, ὡς ἀπ' ἑαυτοῦ λέγει, ἥνικα δὲ τὴν
 παρὰ τῶν Κερκυραίων πρὸς Ἀθηναίους δημηγορίαν, ὡς
 ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων προσώπων, μήποτε οὖν καὶ αὐτὰ 30

21 Thuc. I. 126. et de Pausania I. 128,

22 p. 1168.

23 in Spud. init.

ἐπὶ μόνου τοῦ συντιθέντος ἐκφέρονται· οὐ γὰρ ἐπάγει
τοὺς Κερκυραίους λέγοντας τὰ λεγόμενα, ὡς παρ' Εὐρι-
πίδῃ καὶ Σοφοκλεῖ γίνεται, ἀλλ' αὐτὸς λέγει, ὅτι εἶπον
οἱ Κερκυραῖοι πρὸς Ἀθηναίους τοιαύδε, οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ
5 πολιτικά λεγουσιν εἶναι τὰ ἀπὸ μόνου τοῦ συντιθέντος
ἐκφερόμενα. καίτοι ὥσπερ ἐν τοῖς ἱστορικοῖς πολλάκις
λέγει ὁ συντιθεὶς περὶ τῶν ὑποκειμένων προσώπων, ὅτι
εἶπον τοιαύδε, οὕτω καὶ τοῖς πολιτικοῖς γίνεται· ἐχρῆν
οὖν αὐτοὺς, ὥσπερ τὰ πολιτικά ἀπὸ μόνου τοῦ συντιθέν-
10 τος εἶπον ἐκφέρεισθαι, οὕτω καὶ περὶ τῶν ἱστορικῶν ἀπο-
φῆνασθαι. Τοῦ δὲ διηγήματος τὸ μὲν ἐστὶ δρα-
ματικόν. Ζητεῖται περὶ τῶν δραματικῶν διηγημάτων,
τί διαφέρει τῶν μυθικῶν διηγημάτων, καὶ λέγομεν, ὅτι
διαφέρει, καθὼ τὰ μὲν δραματικά καὶ γενέσθαι δύνανται
15 τάχα, τὰ δὲ μυθικὰ παντελῶς ἀδύνατα, καὶ ὅτι τὰ μὲν
δραματικά τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἔχουσιν, οἷον
τὰ Πολυξένης ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Ἰλίου, ²⁴ καὶ τὰ τοῦ
Λοκροῦ ἀπὸ τοῦ ἐν θαλάσῃ θανάτου, τὰ δὲ μυθικὰ
καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνυπόστατον ἔχουσιν· ἔτι καὶ τοῦτω δια-
20 φέρι, τῷ τὰ μὲν μυθικὰ μῆτε ἀνασκευάζεσθαι μῆτε
κατασκευάζεσθαι· τὰ δὲ δραματικά καὶ ἀμφοτέρω ὑφί-
στασθαι· δεόν γὰρ ὃν μῆτε τὰ λίαν σαφῆ μῆτε τὰ πάν-
τη ²⁵ ἀδύνατα κατασκευάζειν ἢ ἀνασκευάζειν, τὰ μὲν
μυθικὰ διὰ τὸ παντελῶς ἀδύνατα εἶναι οὔτε ἀνασκευ-
25 ασθήσεται οὔτε κατασκευασθήσεται· τὰ μέντοι δραμα-
τικά καθὼ γενέσθαι δύνανται καὶ ἀνασκευασθήσεται καὶ
κατασκευασθήσεται· τινὲς δὲ καὶ περὶ τῶν μυθικῶν φα-
σιν, ὡς καὶ αὐτὰ ἀνασκευασθήσεται καὶ κατασκευασθή-
σεται, ἀμφίδοξα ὄντα· καθὼ μὲν γὰρ ἱστορεῖται παρ' ἡ-
30 ἐνδόξων προσώπων γινόμενα, ὡς ἀληθῆ λαμβάνεται,
καθὼ δὲ τῇ φύσει ἀδύνατά εἰσι, ψευδῆ. Ζητεῖται δὲ καὶ

24 Vind. ἡλίου.

25 Vind. πάντα.

περὶ τῶν μυθικῶν διηγημάτων, τί διαφέρει τῶν μύθων αὐτῶν, καὶ λέγουσι διαφέρειν, καθὼ οἱ μὲν μῦθοι ὁμολογουμένως ψευδεῖς εἰσι, καὶ πάντῃ πεπλασμένοι, τὰ δὲ μυθικὰ διηγήματα καὶ παρ' ἄλλων ὡς γεγονότα ἱσθόρηται, εἰ καὶ ὁμολογουμένως εἰσι ψευδῆ, καὶ μὴ τῶν ἐνδε- 3
χομένων γενέσθαι καὶ μὴ. Ἐτι δὲ καθὼ μὲν μῦθος πρό-
τασιν κατασκευάζει, τὰ δὲ μυθικὰ διηγήματα εὐδέν,
ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μᾶλλον κατασκευάζονται· καὶ δραματι-
κὸν μὲν ἐστι τὸ πεπλασμένον, καὶ μὴν καὶ τὸ μυθικὸν
τοιούτιον ἐστι· πεπλασμένον γὰρ καὶ αὐτὸ, ὥστε οὐ 10
μᾶλλον τὸ δραματικὸν κατὰ τοῦτο ἤπερ τὸ μυθικὸν δη-
λοῖ· ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι αὐφότερα δι' ἐνὸς ἡβουλήθη
σημᾶναι ὀνόματα αὐτό τε τὸ δραματικὸν καὶ τὸ μυθι-
κόν. Πολιτικὸν δὲ, ᾧ παρὰ τοὺς ἀγῶνας οἱ ῥή-
τορες κέχρηται· καὶ μὴν τεσσαρῶν ὄντων μερῶν τοῦ 15
πολιτικοῦ λόγου, προοιμίων, διηγήσεων, ἀγῶνων, ἐπιλό-
γων, τοῖς διηγήμασιν οἱ ῥήτορες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν
καὶ κυρίως ἐν τοῖς μετὰ τὰ προοίμια χρῶνται τόποις, ἐν
δὲ τοῖς ἀγῶσιν εἰ καὶ χρῶνται τούτοις ἐν ταῖς ἀπὸ πα-
ραδείγματος ἐργασίαις, διὰ τὸ διηγηματικῶς ταῦτα ἐκ- 20
φέρεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τοσαῦτον· πῶς οὖν εἶπε περὶ τῶν
ῥητόρων, ὅτι 26 τοῖς διηγήμασι παρὰ τοὺς ἀγῶνας οὐ
ῥήτορος κέχρηται· παρὰ τοὺς ἀγῶνας εἰπὼν οὐ τὸ ἀγω-
νιστικὸν μέρος, ὅπερ τρίτην ἐν πολιτικῷ λόγῳ τάξιν
ἔχει, ἐβουλήθη σημᾶναι, ἀλλ' αὐτὸν ὅλον τὸν λόγον τὸν 25
ἀγωνιστικόν, ὥστε τὸ παρὰ τοὺς ἀγῶνας τοῦτο βούλεται
σημαίνειν ἐνταῦθα τὸ παρὰ τοὺς πολιτικούς λόγους, οἳ
τινες ὁμολογουμένως εἰσὶν ἐναγωνιοί· εἰ δὲ τις εἴποι, καὶ
τί γὰρ τῷ τοῦ μέρους ὀνόματι τὸ ὅλον ἐσήμανε, φήσο-
μεν, ὅτι ὥσπερ τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι 27 τὰ καλλίστα τῶν 30
μερῶν ὀνομάζωμεν, οὕτω γὰρ ὅρου μὲν τῆς ῥή-

26 Vind. ol. Laur. ὅτι.

27 Vind. ὀνόματος.

πορικῆς στάσεως οὔσης, μερῶν δὲ τῶν ὑπ' αὐτὴν κεφα-
 λαίων, τὸ κεφάλαιον τὸν ὅρον τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι ὀνο-
 μάζομεν, ὡς τῶν λοιπῶν κάλλιστον, παρόσον καὶ τοῦτό
 ἐστι μᾶλλον τὸ τὴν στάσιν χαρακτηρίζον, οὕτω δὴ καὶ
 5 τῷ τοῦ καλλίστου τῶν μερῶν ὀνόματι τὸ ὅλον ἐστ' ὅτε
 ὀνομάζομεν· οἷον ὅλου μὲν ὄντος τοῦ Σωκράτους, μερῶν
 δὲ τῆς ἐν αὐτῷ κεφαλῆς καὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν,
 ἐπειδὴ τιμιωτέρα ἐστὶ τῶν ἄλλων ἢ κεφαλὴ, ἀπὸ ταύτης,
 εἰς βουλοίμεθα, τοῦτον κατονομάσομεν, ὥσπερ Ὅμηρος
 10 ἐποίησεν ἐν τῷ „Τεῦκρε, φίλη κεφαλὴ“·²⁸ ἐπειδὴ τοί-
 νυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἐστὶ δὲ ὁ μὲν πολιτικὸς λόγος ὅλον,
 τὰ δὲ προοίμια καὶ αἱ διηγήσεις καὶ οἱ ἀγῶνες καὶ οἱ
 ἐπίλογοι μέρη, τιμιώτερον δὲ τούτων ἀπάντων τὸ τῶν
 ἀγῶνων μέρος, παρόσον καὶ τὰ λοιπὰ, οἷον τὰ προοίμια,
 15 αἱ διηγήσεις, οἱ ἐπίλογοι ἔνεκεν τούτων παραλαμβάνον-
 ται, εἰκότως τὸ ὅλον, τουτέστι τὸν πολιτικὸν λόγον ἀπ'
 αὐτοῦ τούτου ὠνόμασαν, Τοῦ δὲ διηγήματος τὸ
 μὲν ἐστὶ δραματικόν· οἱ μὲν παλαιοὶ τῶν ἐξηγητῶν
 τὰ δραματικὰ εἶναι ἀμφίδοξα εἶπον, ὁ δὲ Γεωμέτρης τὰ
 20 πολιτικά, διότι τοῖς μὲν ταῦτα ἀληθῆ δοκεῖ, τοῖς δὲ ψευ-
 δῆ· περὶ δὲ τῶν δραματικῶν λέγει, ὅτι εἰ καὶ τῶν μύθων
 διαλλάττονσιν ἔστιν ὅτε, ἀλλὰ γε διὰ τὴν ὑπερβολὴν καὶ
 τὸν ὄγκον καὶ ἅμα τοῦ χρόνου τὴν παλαιότητα τοῖς μυ-
 θικοῖς πλησιάζουσιν· ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι πάντα ὅσα
 25 δυνατόν ἀνασκευασθῆναι καὶ κατασκευασθῆναι, ταῦτα
 καὶ ἀμφίδοξα ἐστίν, ὡς καὶ ἀληθείας δόξαν παρέχοντα,
 διὸ καὶ κατασκευάζονται καὶ ἀνασκευάζονται· Εἰ οὖν
 καὶ τὰ δραματικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ διηγήματα ταύτην
 τὴν ἐφ' ἑκάτερα δέχονται μεταχείρισιν,²⁹ εὐδελον ὡς ἀμ-
 30 φίδοξά· εἰσι καὶ ὀνομάζονται. Ζητεῖται, διατὶ τῶν διηγη-
 μάτων καὶ κατὰ πρόσωπα διαφερόντων καὶ κατὰ πρά-

28 Il. 9, 281. 29 Vind. μεταχείρησιν constanter.

γματα, κατὰ μὲν τὰ πρόσωπα, ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν ἀφη-
 γηματικά εἰσιν, ὅσα ἀπὸ μόνου τοῦ συντιθέντος προσώ-
 που ἀπαγγέλλονται, τὰ δὲ δραματικά, ὅσα οὐκ ἀπὸ τοῦ
 συντιθέντος, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων· τὰ δὲ μίχτα,
 ὅσα ἀπ' ἀμφοτέρων, τοῦ τε συντιθέντος καὶ τῶν ὑπο- 5
 κειμένων· κατὰ δὲ τὰ πράγματα, ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν ἀλη-
 θῆ εἰσι, τὰ δὲ ψευδῆ, τὰ δὲ ἀμφίδοξα, ὁ σοφιστὴς τῆς
 κατὰ τὰ πρόσωπα διαφορᾶς μηδεμίαν ποιησόμενος μνή-
 μην, τὴν κατὰ τῶν πραγμάτων μόνην παρείληφεν. ἔτι
 δὲ κακῆινο ζητεῖται, διατί τῶν πολιτικῶν διηγημάτων 10
 κατὰ τὴν ἐν τῷ λόγῳ τάξιν διαφερόντων ἀλλήλων (τὰ
 μὲν γὰρ αὐτῶν προηγούμενων, ὅσα κατὰ πρωτολογίαν,
 καὶ ἕνεκεν τῶν ὑποθέσεων αὐτῶν ἀναγκαίως καὶ παρ'
 ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ τε κατηγοροῦντος καὶ τοῦ ἀ-
 πολογουμένου λαμβάνεται διδασκαλίας ἕνεκα τῶν συμ- 15
 βάντων, ἢ καὶ αὐξήσεως, τὰ δὲ ἐμπύπτοντα, ὅσα κατὰ
 παρέκβασιν, ἢ κατὰ παράδειγμα, κατὰ παρέκβασιν μὲν
 ἐν τε τοῖς κοινοῖς τόποις καὶ ἐπιλόγοις, κατὰ παράδει-
 γμα δὲ ἐν τοῖς ἀγῶσι), ζητεῖται τοίνυν, διατί τῶν κοι- 20
 ούντων διηγημάτων κατὰ τὴν τάξιν, ὡς ἐδείχθη, διαφε-
 ρόντων, οὐδὲ τῆς τοιαύτης διαφορᾶς ὁ σοφιστὴς ἐμνή-
 σθη· φασὶν οὖν τινες, ἐπειδὴ ποικιλωτέρας καὶ τελειω-
 τέρας ἢ κατ' εἰσαγωγὴν ἐδέοντο διδασκαλίας, διὰ τοῦτο
 ταύτας παρήκεν· ἢ αὐτὴ ὁ αἰτία τοῦ καὶ τοὺς τρόπους 25
 αὐτὸν τῆς διηγέσεως παραλιπεῖν. τινες δὲ οὗτοι καὶ πό-
 σοι, ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεων βιβλίου μαν-
 θάνομεν. Τοῦ δὲ διηγήματος τὸ μὲν ἐστὶ δρα-
 ματικόν. Τινες δὲ λέγουσι περὶ τῶν μυθικῶν καὶ τῶν
 δραματικῶν διηγημάτων, ὅτι οὐδὲν συντελοῦσιν πρὸς τὴν
 ῥητορικὴν· φασὶ γὰρ, ὅτι εἰ ἄχρηστα τῷ ῥήτορι τὰ 30
 ψευδῆ, τὰ δὲ μυθικά διηγήματα, φύσει τυγχάνει ψευδῆ,
 ἄχρηστα ἄρα καὶ ταῦτα τῷ ῥήτορι, οὐδὲ γὰρ πείθει τὸν
 ἀκροώμενον· λέγεται δὲ πρὸς τούτους, ὅτι τὰ ἐνδοξα

ἄλλῃ τυγχάνει τῷ ῥήτορι, καὶ δέχεται ταῦτα ὡς ἀληθῆ,
 τοῦτο γὰρ στοιχεῖον τῆς τέχνης καὶ οὐ περιεργάζεται τὰς
 φύσεις ὁ ῥήτωρ, τοῦτο γὰρ φιλοσοφίας ἴδιον· εἰ καὶ
 τοῦτο ποιήσει, σαφῶς τὴν αὐτοῦ τέχνην ὑπερβήσεται·
 5 οὕτω γοῦν τὰ δραματικὰ καὶ τὰ μυθικὰ διηγήματα ἀνα-
 σκευάζομεν καὶ κατασκευάζομεν ὥς· εἰς ἑκάτερον διδόντα
 τὴν ἐπιχείρησιν τῷ τυγχάνειν ἀμφίδοξα· τῇ μὲν γὰρ
 φύσει τῆς ὕλης ψευδῆ εἰσι, τῇ δὲ δόξῃ τῶν εἰπόντων ὡς
 ἀληθῆ παρὰ τῶν λεγόντων καὶ ἀκουόντων λαμβάνεται·
 10 καὶ εἰ μὲν πρόκειται ἡμῖν ταῦτα ἀνασκευάσαι, ἡ μεταχει-
 ρισις τῶν λόγων κατὰ φύσιν γενήσεται, εἰ δὲ κατασκευ-
 άσαι, κατὰ τὴν δόξαν τῶν φησάντων καὶ τὴν ἀλληγορίαν
 προαχθήσεται· καὶ ὁ ῥήτωρ δὲ κρίνει τὸ ἀληθές, οὐ
 πρὸς τὴν φύσιν μόνον τῶν πραγμάτων ἀφορῶν, ἀλλὰ
 15 καὶ πρὸς τὸ τῶν εἰπόντων ἔνδοξον πρόσωπον· καὶ τὸ
 ὁμολογούμενον ἀληθές ἐν δυοῖ θεωρεῖται, ἢ ὅταν πᾶσι
 δοκῇ οὕτως ἔχειν, ἢ ὅταν τοῖς ἐνδόξοις τῶν παλαιῶν φι-
 λосоφῶν, ἢ ποιηταῖς οὕτως ἀρέσκη, ὅθεν καὶ τὰ μυθικὰ
 διηγήματα ὡς ἀληθῆ τιμᾶται παρὰ τοῖς ῥήτορι διὰ τοὺς
 20 μνημόνεύοντας αὐτῶν ἐνδόξους. Παρέπεται δὲ τῷ
 διηγήματι ἕξ. ταῦτα οἰοῦναι κεφάλαιά εἰσι τοῦ διηγῆ-
 ματος· διαφέρει δὲ ὅμως τῶν κεφαλαίων, ὅτι ἐκεῖνά μὲν
 ὠρισμένον τὸν τόπον ἔχουσι καὶ τὴν τάξιν, οἷον ὡς ἐπὶ
 τῶν τῆς χρείας κεφαλαίων, καὶ γὰρ ἐν ἐκείνοις τὸ ἐγκω-
 25 μιστικὸν κεφάλαιον φανερόν ἐστιν, ὅτι πρὸ τῶν ἄλλων
 ἀπάντων τίθεται, καὶ ὅτι μετὰ τὸ τελειωθῆναι τὸν περὶ
 αὐτοῦ λόγον ἐπάγεται ἕτερον, καὶ ἑξαξῆς ὁμοίως· ἐπὶ δὲ
 τοῦ διηγήματος οὐχ οὕτως ἔχει, οὔτε γὰρ τόπον αὐτὰ
 ὠρισμένον ἔχει, ἀλλὰ ποτὲ μὲν τὸ πρόσωπον, ποτὲ δὲ τὸ
 30 πρᾶγμα, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τῶν ἄλλων τι προτίθεται, οὔτε
 δὲ τελειουμένου τοῦ περὶ τοῦ προσώπου λόγου εὐθὺς τὸ
 πρᾶγμα τίθεται, καὶ οὐκέτι τοῦ προσώπου μνείαν ποι-
 οῦμέν, ὡς ἐν τῇ χρείᾳ ἀπαξ τὸ ἐγκωμιστικὸν θέντες,
 καὶ

καὶ τῷ περὶ ἐκείνου ἐνδιατρίψαντες λόγῳ, οὐκέτι μνεῖαν αὐτοῦ ἀναμεταξὺ τῶν λοιπῶν κεφαλαίων ποιοῦμεν, ἀλλὰ πολλάκις προθέντες τὸ πρόσωπον, εἴτα ἐπαγαγόντες πρᾶγμα ἐπιφέρουεν πάλιν καὶ ἕτερον πρόσωπον καὶ ἕτερον πρᾶγμα, οἷον ἦρα ἡ Ἀφροδίτη τοῦ Ἀδωνίδος· ἰδοὺ τὸ 5 μὲν ἦρα πρᾶγμα, ἡ δὲ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἀδωνις πρόσωπα. ἀντήρα δὲ καὶ ὁ Ἄρης αὐτῆς, ἰδοὺ καὶ ἕτερον πρᾶγμα πάλιν, καὶ ἕτερον πρόσωπον. Παρέπεται δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ ἔπεται, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἔπεται ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων λέγεται, ὥς ὅταν λέγωμεν τὸ ζῶον ἐπεσθαι τῷ ἀνθρώ- 10 πῳ, ἢ τὸ ἔμψυχον τῷ ζῳῳ, ἐξ ἀνάγκης γὰρ τὰ τε ἔμψυχον τῷ ζῳῳ, καὶ τὸ ζῶον ἔπεται τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ δὲ παρέπεται ἐπὶ τῶν ἐνδεχομένων· ἢ διὰ τοῦτο εἶπε τὸ παρέπεται, ἐπειδὴ οὐκ ἀνάγκη, πάντα τὰ περίστατα ἐμπίπτειν τοῖς διηγήμασιν· ἐκλείπουσι γὰρ ἔσθ' ὅτε 15 τινά· καὶ ταῦτα μὲν ἕτεροι· ὁ μὲντοι Γεωμέτρης ἐξηγου-μενος τὴν λέξιν φησὶν οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πολλαχῶς ἡμῖν ἢ τοῦ παρεπομένου φαίνεται παραλαμβανομένη γύσις· παρέπεται μὲν γὰρ καὶ ὅσα τῆς ἐκάστου παραστατικά 29* οὐσίας, οἷον τὰ στοιχεῖα τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ τῷδε τῷ 20 παντὶ τὰ τούτων ἀπλούστερα, καὶ ἀπλῶς τῷ ζῳῳ τὸ ζῶον εἶναι, καὶ τῷ λίθῳ τὸ σῶμα, παρέπεται δὲ καὶ ὅσα ἡμῖν ἐπιθεώρεται· τούτων δὲ τῶν ἔξωθεν τὰ μὲν ἀναγκαῖα ἐστὶν, οἷον τῷ σώματι ἡ σκιά, ἀναγκαῖον γὰρ ἡ-λίου ὄντος τοῖς σώμασι καὶ αὕτη παρεκχολούθημα, τὰ δὲ 25 οὐκ ἀναγκαῖα, ἀλλ' ἐνδεχόμενα, οἷον ταῖς εὐπραξίαις αἱ ὑπερηφανίαι, καὶ τοῖς πλουτοῖσιν αἱ ἡδοναί, καὶ ταῖς πενίαις αἱ ταπεινοφροσύναι, οὐ γὰρ αἰ ταῦτα· ἐνταῦθα οὖν τὸ παρέπεται ἐπὶ τῶν οὐσιωδῶς καὶ ἀναγκαίως πα-ρεπομένων ἀκούσομεν, ταῦτα γὰρ τοῦ διηγήματος τὰ 30 στοιχεῖα, καθάπερ ἂν τις εἴποι καὶ τοῦ ἀνθρώπου τό τε θνητὸν καὶ τὸ λογικόν, καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις, ἢ τὰ

29* Codd. καὶ ante οὐσίας inserunt.

στοιχεῖα, ἐξ ὧν συνίσταται. Ζητεῖται, διατί τὸ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα τῶν ἄλλων προτίταται, καὶ πάλιν διατί τὸ πρόσωπον καὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος προετίθη, καὶ λέγουσιν, ὅτι τὸ μὲν πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα προτί-
 5 ταται τῶν λοιπῶν, ὡς ἀναγκαίως ἐν παντὶ ἐμπίπτοντι διηγήματι, τῶν γὰρ ἄλλων τινὰ ἐν τισὶ τῶν διηγημάτων ἐκλείπουσι, τὸ δὲ πρόσωπον πάλιν προτίταται καὶ αὐ-
 τοῦ τοῦ πράγματος, ὡς τῇ φύσει πρῶτον ὑπάρχον· δεῖ
 γὰρ προϋποκεῖσθαι τὸ πρᾶξαν πρόσωπον, ἵν' οὕτω τὸ
 10 πρᾶγμα γένηται. ἔτι δὲ καὶ ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ τῶν διηγη-
 μάτων ἐκθέσει σαφηνείας, ἥτις ἐστὶν ἀρετὴ διηγήματος,
 ὅτι μάλιστα ἐστὶν ἐργαστικόν ³⁰ τὸ προτίθεσθαι πάντων
 τὸ πρόσωπον, ὡς ἔχει καὶ τὸ, Φαέθων ἡλίου παῖς γεγο-
 νῶς πατρῶων ἀρμάτων ἐπιβῆναι προήρητο· ³¹ καὶ τὸ,
 15 Οἶνεὺς Διηϊάνειραν ἔτεκε, καὶ τὸ, Χρύσης ἱερεὺς Ἀπόλ-
 λωνος, καὶ τὰ πλείω σχεδὸν τῶν διηγημάτων. Ζητεῖται
 καὶ περὶ τῆς αἰτίας, διὰ τί τῶν ἄλλων ἐτάχθη ἐσχάτη,
 καὶ τοι τῇ φύσει πρώτη οὕσα τοῦ τε χρόνου καὶ τοῦ
 τρόπου καὶ τοῦ τόπου· διὰ ταύτην γὰρ πρῶτον ὁρμῶμεν
 20 ἐπὶ τὴν πρᾶξιν, εἰθ' οὕτως ζητοῦμεν τόπον, ἐν ᾧ τὸ
 πρᾶγμα πραχθήσεται, καὶ χρόνον, καθ' ὃν, καὶ τρόπον
 ὅπως, ἄλλως τε καὶ ἰσχυροτέρα ἐστὶ τῶν ἄλλων, εἴγε
 πάντων αὕτη ἐστὶ κατασκευαστικὴ, καὶ λέγουσιν, ὅτι
 δυνατωτέρα τῶν ἄλλων τελευταία ἐτηρήθη, ἵνα δι' αὐ-
 25 τῆς καὶ τᾶλλα ἐπισφραγίζηται καὶ πιστεύηται, ἢ προέ-
 ταξε μὲν τὸ πρόσωπον κατὰ τὸ πρᾶγμα, ὡς αἰεὶ ἐμπίπ-
 τοντα ἐν τοῖς διηγήμασιν· ἐτήρησε δὲ τὴν αἰτίαν ἐσχά-
 την ὡς δυνατωτέραν ἀπάντων τῶν περιστατικῶν, τὰ δ'
 ἄλλα ἐς μέσον τέθεικε, τὸ Ὀμηρικὸν πληρῶν, κακοῦς
 30 δ' εἰς μέσον ἤλασε. ³² Τὸ πρᾶξαν πρόσωπον. Πῶς
 εἶπεν ἐνικῶς τὸ πρᾶξαν πρόσωπον, ὅπου γε ὡς ἐπὶ τὸ

30 Vind. ἐργατικόν.

31 Vind. προείρητο.

32 Il. δ, 299.

πλεῖστον οὐχ ἔν ἐμπίπτει ἐν τοῖς διηγήμασιν, ἀλλὰ πλείονα, ὥσπερ ἐν τῷ κατὰ τὸ ῥόδον, ἣ τε Ἀφροδίτῃ καὶ ὁ Ἄρης καὶ ὁ Ἄδωνις· καὶ λέγομεν ὅτι ἔθος ἐστὶ τοῖς τεχνογράφοις τὰ ἐνικὰ πληθυντικῷ ἀριθμῷ ἐκφέρειν, καὶ τὰ πληθυντικὰ ἐνικῷ, ὥσπερ καὶ ὁ Πορφύριος ἐν τῇ τῶν 5 πέντε φωνῶν πραγματεῖα ποιεῖ λέγων· „καθ' ἑκάστην κατηγορίαν ἐστὶ τινα γενικώτατα, καίτοι ἐνεσθιν ἐν ἑκάστη κατηγορίᾳ τὸ γενικώτατον, οὐχὶ πολλὰ“, καὶ ὁ Ἑρμογένης ἐν ταῖς στάσεσιν, ^{32*} ἐν τῇ διαιρέσει τοῦ ἀπλοῦ τελείου στοχασμοῦ· ³³ „ὁ στοχασμὸς τοίνυν διαιρεῖται, ὅτι 10 καὶ πρόσωπα ἔχει καὶ πράγματα κρινόμενα,“ καίτοι ὁ ἀπλοῦς τελείος στοχασμὸς ἐν ἔχει πρόσωπον καὶ ἐν πράγμα. Ἐτι ζητεῖται, πῶς εἶπε, παρέπεται τοῖς διηγήμασι τὸ πρᾶξαν πρόσωπον μόνον, ὅπου οὐκ αὐτὸ μόνον ἔσθ' ὅτι παρέπεται, ἀλλὰ καὶ τὸ παθόν, καὶ δι' ὃ ἡ πρᾶξις, 15 οἷον ὡς εἴ τις εἶπη, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπολέμησαν τοῖς Τρωσὶ διὰ τὴν Ἑλένην, ἰδοῦ γὰρ, οἱ μὲν Ἕλληνες τὸ πρᾶξαν πρόσωπον, οἱ δὲ Τρῶες τὸ παθόν, ἡ δὲ Ἑλένη τὸ δι' ὃ ^{33*} ἡ πρᾶξις· ἔστιν οὖν εἰπεῖν, ὅτι ἐπεὶ τὸ μὲν πρᾶξαν πρόσωπον αἰεὶ ἐμπίπτει, τὸ δὲ παθόν καὶ τὸ δι' ὃ ἡ πρᾶξις 20 οὐκ αἰεὶ, διὰ τοῦτο παρεῖς, ἐκείνου μόνου ἐμνήσθη· κακῆϊνο δὲ ζητεῖται, διατί ἐπὶ μόνου τοῦ διηγήματος μνεῖαν ἐποιήσατο τῶν περιστατικῶν ὁ Ἀφθόνιος, καὶ τοι καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν τοιούτων παρεπομένων γυμνάσμασιν, καὶ μάλιστα τῷ μύθῳ, διηγηματικὸς γὰρ κακῆϊνος εὗρίσκει· 25 ται· ἐρῶρήθη ³⁴ δὲ πρὸς τοῦτο, ὅτι τοῦ μύθου διδάσκων τὰ ἴδια ταῦτα παρῆκεν, ὡς κοινῶς καὶ δι' ἀμφοτέρων διδαχθησομένων, ἣ ὅτι εἰ καὶ ἐπὶ τῶν μύθων ταῦτα εὗρίσκεται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν ἐκείνοις κατὰ τὴν φύσιν τοῦ διηγήματος, οὐδὲν γὰρ ἕτερον ὁ μῦθος ἢ διήγημα σίν· 30 τομον καὶ ψευδὲς ἕνεκα παραινέσεως παραλαμβάνόμενον,

32* Codd. περιστάσεσιν. 33 p. 17. nostr. ed. 33* Codd. δι' οὗ. 34 Vind. ἐρεῖθη.

καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ μύθου. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν
 ἐκεῖνο λέγω, ὅτι πλαστικώτερον τὰ περιστατικά ³⁵ κατὰ
 τὰ διηγήματα θεωρεῖται, καὶ ὅσα ἐν διηγήματος τάξει
 παραλαμβάνεται, οἷον ἐν τοῖς ἐγκωμίοις ἢ ψόγοις ἢ κοι-
 5 νοῖς τόποις ἢ ταῖς ἐκφράσεσι· ταῦτα γὰρ καὶ πολλῶν
 περιληπτικὰ διηγημάτων, καὶ ἀναγκαίως ἐκ τῶν περιστα-
 τικῶν συμπληρῶνται, μᾶλλον δὲ καὶ συνέστηκεν· αἱ
 χρεῖαι δὲ καὶ αἱ γινώμαι καὶ ὅσαι τῶν ἀγωνιστικῶν ἀν-
 τιρρήσεις καὶ ἀνασκευαὶ εἰ καὶ ταῦτα ὁμοίως λαμβάνον-
 10 ται ἐκ τῶν περιστατικῶν, καὶ αἱ περὶ ταῦτα στρέφονται,
 ἀλλ' οὐκ ἀθρόως ταῦτα παραλαμβάνουσιν, ὥσπερ ἐπὶ
 τοῦ διηγήματος, ἀλλὰ καθ' ἐν μεριζόμενα τὰς ἐκ τούτων
 συστάσεις ἢ ἀναλύσεις ἔχουσι. Ζητοῦσι δὲ τινες καὶ τοῦ-
 το, διὰ τί παρήκεν ὁ σοφιστὴς τὴν ὕλην ἐκταῦθα, καὶ
 15 οὐκ ἀπηριθμήσατο καὶ ταύτην· καὶ φασὲν ὅτι, ἐπεὶ
 οὐκ ἔστι ρητόρων τὸ διαιρεῖν τὴν ὕλην ἀπὸ τῶν περι-
 στατικῶν, καὶ ἰδίᾳ αὐτὴν τῶν ἄλλων τιθέναι, ἀλλὰ φι-
 λосоφῶν· ὁ γὰρ ρήτωρ ἐπιμερίζει αὐτὴν τοῖς ἄλλοις πε-
 ριστατικαῖς· οὗτοι γὰρ φησι περὶ αὐτῆς καὶ ὁ Ἑρμογένης
 20 ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεων βιβλίου· „προσι-
 θεάσι ³⁶ δὲ οἱ φιλόσοφοι καὶ ἑβδομὸν τι τὴν ὕλην, ἣν
 οὐκ ἰδίᾳ χωρίσας ἔχει ὁ ρήτωρ, πιθανῶς δὲ ἐπιμερίζει
 ἐκάστῳ τῶν ἄλλων, ὅτῳ ἂν καὶ δύνηται“. ἀλλ' εἴπωμεν
 εἰ δοκεῖ, τίς ἐστὶν ἣν φασὶν ὕλην. εἶτα καὶ πῶς ἐπιμε-
 25 ρίζει αὐτὴν τοῖς ἄλλοις περιστατικοῖς, καὶ διατί οὐκ ἰδίᾳ
 καὶ αὐτὴν τίθουσιν, ὥσπερ καὶ ὁ φιλόσοφος. Ὑλὴ μὲν
 οὖν, φασὶν, τὰ παρακαλουθούντα ἐκάστῳ τῶν περιστα-
 τικῶν, οἷον τοῦ μὲν προσώπου ὕλη τὰ ἐγκωμιαστικά, πα-
 ρέπεται γὰρ τῷ προσώπῳ γένος, φύσις, ἀναγωγὴ, ³⁷
 30 τύχη, διάθεσις, ἡλικία, πρᾶξις, λόγος, θάνατος, καὶ τὰ

³⁵ Vind. πλατικώτ. τὰ παραστατικά.
 θεάσι. de Invent. III. 5. p. 11f.

³⁶ Vind. προσι-
 37 ἀγωγὴ Theo p. 182, 12.

μετὰ τὸν θάνατον· τοῦ δὲ πράγματος πάλιν ὕλη, τὰ αὐτῷ παρεπόμενα, παρέπεται δὲ αὐτῷ τὸ μέγα ἢ μικρόν, ἀκίνδυνον ἢ κινδυνῶδες, ῥάδιον ³⁸ ἢ χαλεπόν, ἀναγκαῖον ἢ οὐκ ἀναγκαῖον, συμφέρον ἢ ἀσύμφορον, ἔνδοξον ἢ ἄδοξον, ἔννομον ἢ ἄνομον, δίκαιον ἢ ἀδίκον, σύνηθες ⁵ ἢ ἀσύνηθες, δυνατόν ἢ ἀδύνατον, πικρόν ἢ ἐπίπονον, ἢ λίαν ἡδύ τε καὶ χάριεν, τοῦ δὲ χρόνου ὕλη τὰ εἰς ἃ διαιρεῖται ὁ χρόνος· διαιρεῖται δὲ ὁ χρόνος παχυνερέστερον μὲν εἰς τὰ μεγάλα τοῦ χρόνου τμήματα, οἷον τὸ παρεληλυθός, τὸ ἐνεστὼς καὶ τὸ μέλλον· ἢ γὰρ κατὰ τὸν ¹⁰ παρεληλυθότα ἐπράχθη τὸ πρᾶγμα, ἢ πράττεται κατὰ τὸν ἐνεστῶτα νῦν, ἢ πραχθήσεται κατὰ τὸν μέλλοντα· μερικώτερον δὲ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τμήματα διαιρεῖται, οἷον εἰς τε τοὺς καιροὺς ἔαρος ἢ θέρους ἢ χειμῶνος ἢ μετοπώρου, καὶ εἰς τὰ ἐλάττω τούτων νυκτὸς ἢ ἡμέρας, καὶ ¹⁵ αὖ τούτων πάλιν εἰς τὰς ἐν αὐταῖς ὥρας, καὶ εἰς τὰς ἐπισυμβαινούσας δὲ περιστάσεις ἔξωθεν, οἷον εἰ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης ἢ πένθους ἢ ἑορτῆς ἢ ἄλλης τοιαύτης παντοδαπῆς περιστάσεως. ὁ δὲ τόπος διαιρεῖται κεφαλαιωδῶς εἰς τε ποιότητα καὶ ποσότητα, μερικῶς δὲ ²⁰ κατὰ τὴν ποσότητα εἰς τὸ μέγεθος καὶ διάστημα, εἰ πολὺς ἢ βραχὺς, εἰ ἐγγὺς ἢ μακρόθεν· κατὰ δὲ ποιότητα ἀπέραντος ἢ διαίρεσις, ἢ γὰρ ἐνάλιος ἢ παράλιος ἢ μεσόγαιος, καὶ ὅσα παραπλήσια· εἰσὶν οὖν ὕλαι καὶ τούτῳ ταῦτα· τοῦ δὲ τρόπου ὕλαι τὸ τε ἐκούσιον καὶ ἀκούσιον, ²⁵ ὧν ἐκάτερον ³⁹ γίνεται τριχῶς· τὸ μὲν γὰρ ἀκούσιον ἢ κατὰ ἄγνοιάν ἐστιν, ἢ κατὰ ἀνάγκην, ἢ κατὰ τύχην· κατὰ ἄγνοιαν μὲν, οἷον εἴ τις ἐν σκοτομῆνῃ τὸν φίλον πληξείεν ὑπολαμβάνων ἐχθρόν, κατὰ ἀνάγκην, ὡς εἴ τις βιαζόμενος τῶν ἀκαθάρτων γεύσαιοτο, κατὰ δὲ τύχην, ³⁰ ὥσπερ ἡ ἱστορία φησὶν, ⁴⁰ ὅτι περιστάντων τὸν ὕν ποτε

38 Vind. ῥᾶν. scr. ῥάδιον ex Theone p. 182. 15.

39

Vind. ἐκάτερα. scr. ἐκάτερον.

40 Herod. I. 43.

τῶν κυνηγετῶν ὁ ξένος Ἀδραστος τὸν τοῦ ξενοδόχου καὶ βασιλέως υἱὸν κατὰ τύχην βαλὼν ἀνεῖλε, καὶ οὕτω μὲν γίνεται τὸ ἀκούσιον· τὸ δὲ ἐκούσιον καὶ αὐτὸ τριχῶς γίνεται, ἢ γὰρ βία, ἢ λάθρα ἢ ἀπάτη· καθ' ἓνα γὰρ τούτων τῶν τρόπων ἀδικεῖ ὁ ἀδικῶν ἐκουσίως· ἢ γὰρ βιαζόμενος ὡς ὁ Λοκρὸς τὴν Κασσάνδραν, ⁴¹ καὶ ὁ Πολυμήστωρ ⁴² βία τὸν Πολύδωρον ἀνελών, ἢ ἀπατῶν ὡς τὸν Κύκλωπα ὁ Ὀδυσσεύς, ἢ καὶ λάθρα ἐπιτιθέμενος, ὡς ἡ Κλυταιμνήστρα τῷ Ἀγαμέμνονι· τῆς δὲ αἰτίας ὕλη τό τε
 10 προκαταρτικὸν καὶ τὸ τελικόν· καλῶ δὲ προκαταρτικὴν μὲν αἰτίαν τὴν πρὸ τοῦ πράγματος, τελικὴν δὲ τὴν μετὰ τὸ πρᾶγμα, καὶ αὗται μὲν αἱ παρακολουθοῦσαι τοῖς περιστατικοῖς ὕλαι. Ὁ τοίνυν φιλόσοφος ὡς τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων σκοπῶν ἄλλο τίθεται εἶναι τὸ πρόσω-
 15 πον, καὶ ἄλλο τὴν ὕλην αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως· τινὲς μέντοι λέγουσιν, ὕλην εἶναι οὐχὶ ταύτην, ἀλλὰ τὰ ὄργανα, δι' ὧν πράττομέν τι, οἷον λίθῳ ἢ ξύλῳ ἢ πυρὶ, ἅτινα καὶ τῷ τρόπῳ μόνῳ ἀπονέμουσιν· ἡμεῖς δὲ λέγομεν πρῶτον μὲν, ὅτι καὶ διὰ ταῦτα μόνα
 20 λέγοιτ' ἂν ὕλη· ἔπειτα εἰ καὶ τοῦτ' οὕτως ἔχει, πῶς εἶπεν ὁ Ἑρμογένης, ὅτι ἦν ὁ ῥήτωρ οὐκ ἰδίᾳ χωρίσας ἔχει, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ πρὸςνέμει. Παρέπεται δὲ τῷ διηγήματι ἕξ. Ἰστέον, ὅτι ταῦτα, ἃ παρέπασθαι λέγει τῷ διηγήματι, λέγεται καὶ περιστατικὰ ⁴³ στοιχεῖα· καὶ
 25 στοιχεῖα μὲν λέγεται, διότι ἀρχαί εἰσι πάντων τῶν ἐν ἡμῖν, ὥσπερ στοιχεῖα λέγονται καὶ τὰ ἕξ ὧν πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, οἷον γῆ, ὕδωρ, πῦρ, ἀήρ· οὕτω καὶ Ἑρμογένης ὠρίσατο αὐτὰ ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεων βιβλίου· ⁴⁴ „περίστασις δὲ ἐστὶ τὸ πᾶν ἐν ἡμῖν καὶ λόγοις

41 Vind. κασάνδραν. Vid. Herm. ad Eurip. Hec. v. 86.

42 Vind. πολυμέστωρ. Cfr. Nicephori Progymn. p. 441. Anonym. Prog. p. 600.

43 Vind. περιστατὰ καὶ. scr. περιστατικά.

44 p. 111.

καὶ πράξεις καὶ βίῃ καὶ δίκαις καὶ ὑποθέσεων περιστάσεσι.“
 Λέγω τὰ ἐξ ταῦτα περιστατικά στοιχεῖα. περιστατικά
 δὲ λέγονται ἢ ⁴⁵ ἐξ, διότι ἐν αὐτοῖς πᾶσα πράξις περι-
 σταταὶ καὶ ὑπόθεσις, ἢ τὰ πέντε μόνα χωρὶς τοῦ πρά-
 γματος, διότι εἰς ταῦτα τὰ πέντε περιίσταται τὸ πρά- 5
 γμα· ἀνάγκη γὰρ πᾶν πρᾶγμα ὑπὸ τινος προαχθῆναι
 κατὰ τόνδε τὸν χρόνον, ἐν τῷδε τῷ τόπῳ, τρόπῳ τοιῷδε,
 διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν. Ἀρεταὶ δὲ διηγήματος τέσ-
 σαρες· πέντε τινὰ ἔχων διδάξαι περὶ τοῦ διηγήματος,
 ὅρον τοῦ διηγήματος, διαφορὰν, ἣν ἔχει πρὸς τὴν διή- 10
 γησιν, εἶδη παρεπόμενα, ἀρετὰς, περὶ τῶν τεσσάρων δια-
 λαβῶν τὰ λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὸ πέμπτον μετέρχεται· καὶ
 γὰρ περὶ μὲν τοῦ ὅρου διέλαβεν, ἥνικα ἔλεγε τὸ διήγημα
 εἶναι ἐκθεσιν πράγματος γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος, περὶ
 δὲ τῆς διαφορᾶς, ἥνικα διαφέρεται ἔλεγε διήγημα διηγήσεως, 15
 ὡς ποιήσεως ποίημα, περὶ δὲ τῶν εἰδῶν, ὡς τὸ διήγημα
 διήρει εἰς τὸ δραματικὸν καὶ εἰς τὸ ἱστορικὸν καὶ εἰς τὸ πολι-
 τικόν, περὶ δὲ τῶν παρεπομένων, ἥνικα τῷ διηγήματι παρε-
 πόμενα παρεδίδου λέγων· παρέπεται δὲ τῷ διηγήματι ἐξ· τὸ
 προᾶξαν πρόσωπον, τὸ προαχθὲν πρᾶγμα καὶ τὰ ἑξῆς. Σα- 20
 φήνεια. Ζητεῖται, διὰ τί τὴν σαφήνειαν καὶ τὰ ἄλλα ἀρε-
 τὰς ὀνομάζει τοῦ διηγήματος· καὶ φασὲν, ὅτι ἐπειδὴ κα-
 νὼν ἐστὶν ὁ λέγων διαλεκτικὸς, εἰ τῷ ἐναντίῳ τὸ ἐναν-
 τιον, καὶ τῷ ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον, οἷον ὑποκείσθω ἐναν-
 τία δύο, ἀνδρία καὶ δειλία, καὶ ἕτερα ἐναντία δύο, ἀρε- 25
 τὴ καὶ κακία· εἰ οὖν, ἢ ⁴⁶ ἀρετὴ ἐνυπάρχει τῇ ἀνδρίᾳ
 καὶ ἡ κακία δηλονότι ἐνεσθὶ τῇ δειλίᾳ· διὰ τοῦτο ἐπειδὴ
 ἐναντία ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ σαφήνεια καὶ ἡ
 ἀσάφεια, λέγεται δὲ ἡ ἀσάφεια κακία λόγου, λέγεται καὶ
 ἡ σαφήνεια ἀρετὴ αὐτοῦ· ⁴⁷ ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· 30

45 Vind. ἢ τὴν καὶ τὴν ἐξ. Laur. ἢ ἐξ. 46 ἢ recepti

ex Laur. 47 Vind. αὐτοῦ.

ἰστέον δὲ, ὅτι ὁ Ἑρμογένης περὶ μὲν ἀρετῶν διηγήματος
 οὐ διαλαμβάνει, ὥσπερ ὁ Ἀφθόνιος, περὶ μέντοι σχη-
 μάτων τινῶν ἀρμοζόντων τοῖς διηγήμασι διαλέγεται. Λέ-
 γει γὰρ οὕτως· ⁴⁸ „σχήματα δὲ διηγημάτων εἰσὶν, ὀρθόν
 5, ἀποφαντικόν, ἀποφαντικόν ⁴⁹ ἐγκεκλιμένον, ^{49*} ἀσύνδετον,
 συγκριτικόν. ὀρθόν μὲν οὖν ἀποφαντικόν, οἷον Μήδεια
 , ἡ Αἰήτου θυγάτηρ· αὕτη προὔδωκε τὸ χρυσόμαλλον
 , δέρας· ὀρθόν δὲ καλεῖται, διότι παρ' ὅλον τὸν λόγον ἢ
 , τὸν πλεῖον τηρεῖ τὴν πτῶσιν τὴν ὀνομαστικὴν, ἥγουν τὴν
 10, ὀρθὴν κατ' εὐθείαν· ἀποφαντικόν δὲ ἐγκεκλιμένον, οἷον
 , Μήδειαν τὴν Αἰήτου θυγατέρα λόγος ἐρασθεῖσαν Ἰάσο-
 , νος καὶ τὰ ἐξῆς· ἐγκεκλιμένον δὲ λέγεται, διότι καὶ τὰς
 , ἄλλας πτώσεις προσίεται· ἐλεγκτικόν δὲ ἐστὶ σχῆμα τόδε,
 , οἷον, τί γὰρ οὐκ ἔδρασε Μήδεια δεινόν; οὐκ ἠράσθη Ἰά-
 15, σονος; οὐ προὔδωκε τὸ χρυσοῦν δέρας; ἀπέκτεινε δὲ τὸν
 , ἀδελφὸν Ἀψυρτον; καὶ τὰ ἐξῆς· ἀσύνδετον δὲ γίνεται
 , ὥδε. Μήδεια ἡ Αἰήτου θυγάτηρ προὔδωκε τὸ χρυσό-
 , μαλλον δέρας, Ἀψυρτον ἐφόνευσε, καὶ τὰ ἐξῆς· συγκρι-
 , τικόν δὲ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον. Μήδεια ἡ Αἰήτου θυγάτηρ
 20, ἀντὶ μὲν τοῦ σωφρονεῖν ἠράσθη, ἀντὶ δὲ τοῦ σώζειν τὸν
 , ἀδελφὸν ἐφόνευσεν, ἀντὶ δὲ τοῦ φυλάττειν τὸ χρυσό-
 , μαλλον δέρας προὔδωκε.“ τοσαῦτα περὶ τῶν ἐν τοῖς διη-
 γήμασι σχημάτων εἰπὼν ἔρχεται πάλιν καὶ λέγει, ὅτι τὸ
 μὲν ὀρθόν ἱστορίαις πρέπει, σαφέστερον γὰρ, τὸ δὲ ἐγ-
 25 κεκλιμένον μᾶλλον ἀγῶσι, τὸ δὲ ἐλεγκτικόν τοῖς ἐλέγχοις,
 τὸ δὲ ἀσύνδετον τοῖς ἐπιλόγοις. Σαφήνεια. Περί σα-
 φηνείας ὁ μὲν Ἑρμογένης ἐν τῷ περὶ ἰδεῶν διδάσκων
 φησὶ συνίστασθαι αὐτὴν ἐκ καθαρότητος καὶ εὐκρινείας·
 ἐκατέραν δὲ πάλιν τούτων ἐξ ὁκτώ τινων γίνεσθαι, ἐν-
 30 νοίας, μεθόδου, λέξεως, σχήματος, κώλου, συνθήκης,

48 Progm. p. 17.
 nonnulli Hermogenis.

49 Vind. ἀποφαντικόν ut Codd.
 49* ἐλεγκτικόν addendum post ἐγκε-
 κλιμένον ex Hermogene.

ἀναπαύσεως καὶ ῥυθμοῦ. βούλεται δὲ τὴν μὲν τῆς καθα-
 ρότητος ἔννοιαν εἶναι τοῖς πολλοῖς σαφῆ καὶ πάντη
 γνώριμον, οἷον ἵνα λέγωμεν δηλονότι περὶ πραγμάτων
 κοινῶν καὶ εἰς ἔννοιαν πᾶσιν ἠκόντων ὡς ἔχει τὸ, „ἦν,
 ὦ ἄνδρες, Κόνων Ἀλαιεύς, ⁵⁰ οἰκεῖος ἡμέτερος, ὅς ἐτι- 5
 λεύτησεν ἄπαις.“ αὕτη γὰρ ἡ ἔννοια σαφὴς ἐστὶ τοῖς
 πολλοῖς καὶ γνώριμος πάντη, καὶ οὐ σοφοῖς μόνον, ἀλ-
 λά καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀνθρώποις εἰς νοῦν δυναμένη ἐλ-
 θεῖν. ἔνθεν τοι καὶ πάντας τοὺς μηδεμίαν πείραν ἐσχη-
 κότας λόγων ὀρώμεν καθ' ἑκάστην περὶ τοιούτων ἐν τε 10
 τοῖς δικαστηρίοις καὶ πανταχοῦ διαλεγομένους, ὥστε ἐν-
 νοίας μὲν καθαρὰς, ὡς ἔφαμεν, ⁵¹ τὰς τοιαύτας ὁ Ἐρ-
 μογένης βούλεται εἶναι οὐ μὴν τὰς περὶ μεγάλων πρα-
 γμάτων, οἷον περὶ θεοῦ, ὡς ἔχει τὸ, θεὸς μὲν ἦν αἰεὶ
 καὶ ἐστὶ καὶ ἔσται, οὐδὲ τὰς περὶ τῶν θείων πραγμάτων, 15
 οἷον ὠρῶν, αἰῶνος, ὡς ἐκεῖνο, αἰὼν γὰρ οὔτε χρόνος οὔ-
 τε χρόνου τι μέρος, οὐδὲ γὰρ μετρητὸν, ἢ περὶ ψυχῆς ἢ
 περὶ ἀρετῶν καὶ τῶν τοιούτων· αὗται γὰρ μόγις ἂν καὶ
 αὐτοῖς τοῖς ἐν τῇ λέγειν δεινοῖς μήτοι γε ἀμαθέσι καὶ
 λόγων ἀπειροῖς ἀνθρώποις εἰς νοῦν ποτε ἔλθοιεν. Μέ- 20
 θοδὸν καθαρὰν βούλεται εἶναι τὸ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πρά-
 γματος ἄρχεσθαι, καὶ μηδὲν ἔξωθεν συνεφέλκεσθαι, ὡς
 ἔχει τὸ, ⁵² „ἀδελφὰς ἔχομεν γυναῖκας, ἐγὼ τε καὶ Σπου-
 δίας οὐτοσί.“ Λέξεις δὲ καθαρὰς βούλεται εἶναι τὰς
 κοινὰς καὶ πᾶσι γνωρίμους· οὐκ αὐτὸ δὲ τοῦτο μόνον 25
 ἀρκεῖ πρὸς τὸ καθαρὰς εἶναι τὰς λέξεις, ἀλλὰ πρὸς τοί-
 τοις δέον μῆτε τροπικὰς αὐτὰς εἶναι, ἀς δὴ καὶ μετα-
 φθρικὰς οἱ γραμματικοὶ καλοῦσιν, ἀλλὰ μὴδὲ δυσσεκφωνή-
 τους διὰ τῆς τῶν συμφώνων ἐπαλληλίας· ὡς ἔχει τὸ,
 Ἀτρεὺς σκῆπτρον κροίει, καὶ τὸ μάρπτω καὶ τὸ ἀταρ- 30

50 Vind. ἀλμύς. — Dem. in Olympiod. p. 1168.

51

Vind. ἔφη μὲν. 52 Dem. in Spud. init.

πός. Σχῆμα δὲ πάλιν καθαρὸν βούλεται εἶναι τὸ κατ'
 ὀρθὴν εἰσαγόμενον πτώσιν, ὡς ἔχει τὸ, „ἀδελφὰς ἔχομεν
 γυναῖκας.“ κῶλα δὲ τὰ μικρὰ καὶ κατ' ἐαυτὰ διάνοιαν
 ἀπαρτίζοντα, συνθήκας τὰς μηδὲν φροντισούσας τῆς τῶν
 5 φωνηέντων συγκρούσεως, πλεοναζούσας δὲ τοῖς λαμβοῖς
 καὶ τοῖς τροχαίοις, ἀναπαύσεις λαμβικὰς ἢ τροχαϊκὰς,
 ῥυθμούς οἷους ἂν αἱ τριαῦται συνθῇκαι καὶ ἀναπαύσεις
 ἀποτελῶσιν. εὐκρινείας ἐννοίας μὲν βούλεται εἶναι τὰς
 ἀπαγγελτικὰς καὶ εἰς ἀρχὴν ἀναγούσας τὰς λόγους, ὡς
 10 ἔχει ἐκείνο, ὃ δὲ μάλιστα μοι θαυμάζειν τῶν ἐκείνου
 ἄξιον, τοῦτο ἤδη δώσω τῷ λόγῳ· τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ,
 „ὃ τὸ ῥόδον θαυμάζων τοῦ κάλλους τὴν τῆς Ἀφροδίτης
 λογιζέσθω πληγὴν.“⁵³ ἔτι καὶ τὰς συμπληρωτικὰς, αἱ
 τὰ μὲν παρελθόντα ἀναπαύονται, τῶν δὲ ῥηθησομένων
 15 ἀρχὰς ἔχουσιν, ὡς ἔχει τὸ „ἐν μὲν δὴ τοῦτο τῆς ἐμῆς
 ἔστω φιλοσοφίας εἴτε εὐθείας,⁵⁴ καὶ πρῶτον.“ δεύτε-
 ρον δὲ ὃ καὶ μέγιστον, καὶ ἐννοίας μὲν εὐκρινεῖς ταύτας
 βούλεται εἶναι· μεθόδους δὲ τὰ κατὰ φύσιν τιθέναι τὰ
 πράγματα, καὶ τὰ μὲν πρῶτα λέγειν πρῶτον, τὰ δὲ δεύ-
 20 τερα δεύτερα, ὥσπερ ἐποίησεν ὁ Θεολόγος ἐν τῷ ἀπολο-
 γητικῷ τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς καὶ περὶ τῆς ἐκεῖθεν
 ἐπανόδου, καὶ πρῶτον εἴτε περὶ αὐτῆς· λέξεις⁵⁵ δὲ τὰς
 τῆς καθαρότητος, σχήματα δὲ τὸ κατ' ἄθροισιν, ὡς ἔχει
 τὸ „τρεῖς αἱ ἀνωτάτω δόξαι περὶ Θεοῦ, ἀναρχία, μοναρχία
 25 καὶ πολυαρχία.“ τὸν μερισμὸν, ὡς ἔχει τὸ „ἥρα
 μὲν γὰρ ἡ Θεὸς τοῦ Ἀδωνίδος, ἀντήρα δὲ καὶ ὁ Ἄρης
 αὐτῆς,“ καὶ τὸ κατὰ ἀπαρίθμησιν, ὡς ἐκείνο παρὰ τῷ
 ἀποστόλῳ,⁵⁶ „καὶ οὓς μὲν ἔφθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλη-
 σίᾳ, πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφῆτας, τρίτον δι-
 30 δασκάλους,“ κῶλα δὲ καὶ συνθήκας καὶ ἀναπαύσεις καὶ

⁵³ Vind. πηγὴν.

⁵⁴ Vind. εὐθείας.

⁵⁵ Vind. λέξεις.

⁵⁶ I Cor. 12, 28.

ῥυθμοὺς τὰ αὐτὰ τῇ καθαρότητι· καὶ ὁ μὲν Ἑρμογένης
 ἐκ τούτων λέγει γίνεσθαι τὴν σαφήνειαν· τῶν μὲντοι
 τοῦ παρόντος βιβλίου ἐξηγητῶν οἱ μὲν παλαιότεροι τάδε
 περὶ σαφηνείας φασίν· ἐπειδὴ περὶ σαφηνείας πρόκειται
 λέγειν, ῥητέον περὶ ἀσαφείας· δυνησόμεθα γὰρ τοὺς ἐκεί- 5
 νης φυγόντες τόπους, σαφῇ ποιῆσαι τὸν λόγον. ἀσα-
 φεια τοίνυν ὡς μὲν καθόλου διτιπῶς γίνεται, ἡ γὰρ ἐν
 λέξεσιν ἐστὶ τὸ ἀμφισβητούμενον ἀσαφές, ἢ ἐν πράγμα-
 σιν, ὡς δὲ κατὰ μέρος πολλαχῶς· τὸ μὲν οὖν ἐκ προ-
 γμάτων ἀσαφές οὕτω γίνεται, ὅταν τὰ πράγματα λεγώ- 10
 μενα τὴν κοινὴν ἐκφεύγει γνῶσιν ⁵⁷· οἷον τὰ ἐν τῇ δια-
 λεκτικῇ καὶ τῇ γεωμετρικῇ, καὶ ὅταν συγγέωμεν τὴν τάξιν
 τῶν λεγομένων, ὡς τὰ μὲν πρῶτα τελευταῖα εἶναι, τὰ δὲ
 τελευταῖα προτετάχθαι, δυσπαρακολούθητος γὰρ οὕτω
 καὶ ἀσαφές γίνεται ὁ λόγος· ποιεῖ δὲ ἀσάφειαν καὶ το 15
 τῶν αὐτῶν πολλάκις μεμνησθαι, μακρὸν γὰρ τοῦτο καὶ
 ὀχληρὸν, εἰ μὴ ἄρα ταῖς ἐργασίαις αὐτὸ μεταχειρισόμεθα,
 καὶ νῦν μὲν ὡς γινώσκοντες λέγομεν, αὐθις δὲ ὡς κερύ-
 λαιούμενοι, ἐτέρωθε δὲ ὡς ἀναμνησκόντες, ⁵⁸ τὸ δὲ
 ὀχληρὸν οὕτως ἐκφεύξῃ· ⁵⁹ τέταρτον καὶ ὅτε παρὰλείψο- 20
 μέν τι τῶν πραγμάτων, πέμπτον ὅταν ἐπισταγάζωμεν
 ἔξωθεν μακρὰ καὶ ἀπηρητημένα τοῦ πράγματος, τὸ δὲ
 ἐκ τῶν λέξεων ἀσαφές οὕτως, ὅταν ξένοις καὶ τροπικοῖς
 καὶ ἀμφιβόλοις καὶ γλωσσηματικοῖς ὀνόμασί τις χρῶτο,
 καὶ τῇ συνθέσει μὴ ἀπλῇ καὶ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ δι' 25
 ὑπερβατῶν καὶ μήκους περιόδων καὶ ἀλληγορίας, ποιεῖ δὲ
 καὶ ὀνοματοποιεῖ ἀσάφειαν, ὡς τὸ σίξεν ὀφθαλμοῦς ⁶⁰
 παρ' Ὀμήρῳ, καὶ τὸ κελαρύζει ⁶¹ καὶ τὰ ὅμοια· ποιή-
 σεις δὲ ἀσάφειαν καὶ ἐὰν τὰς ἀκολουθίας διαλύσης ἀλό-

57 Cfr. Theonem p, 184, 12. 58 Vind. λέγομεν repetit.

Laur. om. 59 Laur. τὸ γὰρ ὀχλ. οὕτως ἐκφεύξῃ. Vind. τὸ δὲ
 ὀχληρ. οὐ. ἐκφράξῃ, 60 Od. ι, 394, 61 Il. φ, 261.

γοις διηγήμασιν, καὶ τὰ μὲν ὑπερβαίνης, τὰ δὲ παρὰ
 κάλει τιθής, οὕτω καὶ αὐτὰ τις ποιήσει τὸν δικαστὴν
 ἀπατήσαι βουλόμενος τῇ ἀκολουθίᾳ. Καὶ τὴν μὲν ἀσά-
 φειαν ταῦτα ποιεῖ· σαφήνεια δὲ ἐστὶν ἡ ἐναργὴς τῶν
 5 πραγμάτων διδασκαλία, μηδὲν ἐξ ἐρμηνείας ἀμφιβολοῦν
 ἔχουσα. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοι περὶ σαφηνείας· ὁ δὲ Γεω-
 μέτρης τάδε καὶ αὐτὸς περὶ ταύτης φησὶν· σαφήνεια
 παντὸς μὲν ἡγεμὼν ἀγαθὴ λόγου, μάλιστα δὲ διηγήμα-
 τος· ἐργαστέον δὲ ταύτην διχόθεν ἐπὶ τε τῶν πραγμά-
 40 των καὶ τῶν ὀνομάτων· προσθετέον δὲ καὶ τρίτον καὶ
 σχήματα· πολλὴ γάρ ἡ σαφήνεια καὶ ἐκ ⁶² τούτων καὶ
 ὅσα τοῖς σχήμασιν ἀκολουθεῖ, τὰ ὥλα καὶ αἱ συνθήκαι,
 αἱ καὶ ⁶³ κατὰ μέρος ἕκαστα λέξομεν. ὅθεν οὖν καὶ ἀπὸ
 τρόπων πρῶτον ἡ σαφήνεια γίνεται, τελειωτέως ⁶⁴ ἐν τῷ
 45 περὶ ἰδεῶν λεχθήσεται· ὅσα γὰρ τῆς καθαρότητος καὶ
 πῆς εὐκρινείας ποιητικά, ταῦτα δηλαδὴ καὶ τῆς σαφή-
 νειας, ἀλλὰ πρὸ γε τούτων πρὸς γυμνασίαν τινα φαν-
 λοτέρα ⁶⁵ κἀνταῦθα περὶ τούτων παραληφθήσεται ⁶⁶ καὶ
 ῥητέον, ὅσα τῆς ἀσαφείας ποιητικά· ἡ γὰρ φυλακὴ τῆς
 20 ἀσαφείας ἐργαστικὴ τῆς σαφηνείας ἡμῖν γενήσεται πέν-
 τως· ἐκ μὲν οὖν τῶν ἀπαγγελλομένων πραγμάτων σαφὴς
 ἡμῖν ὁ λόγος ἀπεργασθήσεται πρῶτον, εἰ μὴ πολλὰ ὁμοῦ
 διηγώμεθα, ἀλλὰ καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν εἰς τέλος προ-
 ἄγωμεν, εἴτα πάλιν ἕτερόν τι δεύτερον ἐπαναλαμβάνω-
 25 μεν· τοῦτο γοῦν καὶ τὸν Θουκυδίδην τινὲς αἰτιῶνται καὶ
 τῶν πρὸ ἡμῶν, ὅτι κατὰ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα καὶ
 τῶν καιρῶν τοὺς λοιποὺς τὰ πράγματα διελὼν πολλὰ
 ὁμοῦ κατὰ ταύτῃ διηγείσθαι καὶ ἱστορεῖν ἀναγκάζεται,
 ὥστε καὶ εἰς πολλὰ διηγήματα τὸν ἀχροατὴν μεριζόμε-

62 Vind. ἐν. Laur. ἐκ. 63 Vind. καὶ τὰ μέρος correxi
 ex Laur. 64 Vind. τελειωτέως. 65 Laur. τινα φανλοτέρα
 τινά. Vind. τινά φανλοτέρα. 66 Vind. παραληφθήσεται.

νον συγχέσθαι τὴν διάνοιαν. καὶ οὐ τοῦτο μόνον τῆς
 ἀσφαλείας ποιητικόν, ἀλλ' ὅτι καὶ μῆπω πολλάκις τῶν
 πραγμάτων ἐκπερανθέντων ὑφ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν και-
 ρὸν ἀρχόμενος ἑτέρου καιροῦ πάλιν καὶ τῶν αὐτῶν πρα-
 γμάτων δεύτερον ἄπτεται, ὥστε καὶ δυσμνημόνευτα τῷ
 ἀκροατῇ γίνεσθαι, καὶ διὰ τὸ πολλὰ ὁμοῦ καὶ διὰ τὸ
 πρὸ πολλοῦ εἰρησθαι. ἀλλ' οὕτω μὲν μετὰ πρῶτον λόγον
 ἐκκλίνομεν τὴν ἀσάφειαν, δεύτερον, ὅταν μὴ συγχέωμεν
 τοὺς χρόνους, ἢ τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων, λέγω δὲ
 χρόνους μὲν τὴν ἐκ περιστάσεως τοῖς πράγμασιν τάξιν, 10
 καθάπερ ἐπράχθησαν· τάξιν δὲ τὴν φύσιν αὐτὴν τὴν ἐν
 τοῖς πράγμασιν, ὥστε πολλαχῇ καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτοῖς
 συμβαίνειν, τὴν τε κατὰ φύσιν λέγω καὶ τὴν κατὰ χρό-
 νον τάξιν· ἔστι δ' ὅτε καὶ διαφέρει, οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γε ῥή-
 τωρ τοῦ ἀναγκαιοτέρου μᾶλλον ἐπιμεληθήσεται, καὶ εἴτε 15
 καθὼς περ ἐπράχθησαν διηγήσεται, εἴτε καθὼς ἔχουσι
 φύσεως· τρίτον, ὅταν μὴδὲ παρεκβάσεις μακρὰς καὶ ἀπηρ-
 τημέναις χρώμεθα, οὐδὲ γὰρ πᾶσαν ἀπῶδοκίμαστον παρ-
 ἐκβασιν, ἀναγκαίαν γὰρ οὐ τοῖς ἀγωνιζομένοις μόνον, ἀλ-
 λά καὶ τοῖς ἱστοροῦσιν· εἴτε πανηγυρίζουσιν· ἐν μὲν γὰρ 20
 τοῖς πολιτικοῖς ὠφέλιμος ἢ παρεκβάσεις· πῇ μὲν καὶ ἐν
 τοῖς ἀγῶσιν αὐτοῖς, ἐν οἷς πολλάκις παραδείγμασι χρώ-
 μεθα, ἢ τισι περὶ αὐτῆς τῆς διηγήσεως ἐμπίπτουσι διη-
 γήμασιν, ὥσπερ καὶ ὁ Δημοσθένης· 67 „τοῦ γὰρ Φωκι-
 κοῦ συστάντος πολέμου οὐ δι' ἐμέ.“ πῇ δὲ καὶ μάλιστα 25
 ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, ἐν οἷς τοῦ προλαβόντος ἐξέτασιν ποιού-
 μεθα βίου, εἴτε τοῦ ἡμετέρου· εἴτε καὶ τοῦ ἀντιτιθεμέ-
 νου· τοῖς δὲ πανηγυρίζουσιν ἀνάγκατα μὲν καὶ διδασκα-
 λία τινὸς πράγματος, τοῖς δὲ ἱστοροῦσιν οὐδὲν ἥττον καὶ
 αὐτοῖς χρειώδης, οὐ διὰ τὴν διδασκαλίαν μόνην τῶν πρα- 30
 γμάτων καὶ τὴν σαφήνειαν, ἀλλ' ὅτι προσκορὲς τὸ μο-

67 pro cor. p. 230.

νοειδές, καὶ δεῖ-καταποικίλλειν τὸν λόγον τοῖς διηγήμα-
 σιν καὶ μεταβαίνειν ἐξ ἑτέρων εἰς ἕτερα, καὶ ἀνίησι δὲ
 πολλάκις τὸν ἀκροατὴν ἀπὸ τῶν σκυθρωποτέρων καὶ
 ἐναγωνιωτέρων διηγημάτων ἐπὶ τὰ τερπνότερα καὶ χα-
 5 ριέστατα μεταγών τὸν λόγον, ἢ καὶ ὠφελιμώτερον· ἐκεί-
 νην οὖν μόνην φυλακτέον τὴν εἰς οὐδὲν δέον καὶ τὴν
 ἀπαρτῶσαν πάντα τὸν λόγον, ὡς ἀσαφὴ διὰ τοῦτο τῷ
 ἀκροατῇ τὴν ἱστορίαν γίνεσθαι. Τέταρτον, ὅταν μὴδὲ
 μεταξυλογίαις ὁμοῦ πολλαῖς καὶ μακραῖς χρῆσθαι.
 10 διαφέρει δὲ μεταξυλογίας ἢ παρέκβασις· ἡ μὲν γὰρ παρ-
 ἐκβασις ἔξω πάντῃ τοῦ προκειμένου γίνεται, συντείνουσα
 δὲ ὅμως τῷ προκειμένῳ, ἡ δὲ μεταξυλογία διὰ μεσότη-
 τος τοῦ λόγου καὶ περιουσίαν περιβολῆς δεικνύται, πολ-
 λὴν τὴν αὐξήσιν ἀναμεταξὺ ποιοῦμένων ἡμῶν ἢ ἀπόδει-
 15 ξιν, ἥτις ὅπως καὶ γίνεται ἐν τοῖς περὶ τῆς περιβολῆς
 δειχθήσεται. συγγενὲς δ' ἂν εἴη τούτοις καὶ τὸ ἐπεισό-
 διον· διαφέρει γοῦν καὶ τοῦτο τούτων τῷ τοῦτο μὲν ἐν
 ἀρχῇ καὶ πρὸ τῷ διηγήματος ἑτερόν τι σχεδὸν ὑπάρχειν
 διήγημα, λυσιτελοῦν τῷ παρόντι ἢ καὶ προκαλούμενον,
 20 τὴν δὲ μεταξυλογίαν καὶ τὴν παρέκβασιν καὶ ἀναμεταξὺ
 τοῦ λόγου καὶ ἐπὶ τέλους. πέμπτον, ὅταν μὴδὲ τὰ ὑπερ-
 βατὰ πολλά τε ὁμοῦ καὶ μακρὰ λαμβάνωμεν, ἀλλὰ καὶ
 βραχέα καὶ σύντομα· ἕκτον ὅταν μὴδὲ τινα τῶν ἀναγ-
 καίων παραληφθῆναι πρὸς διδασκαλίαν τοῦ διηγήματος
 25 παραλιμπάνωμεν, ἀλλὰ μήτε ἐλλείπωμεν μήτε πλεονάζω-
 μεν. τὸ μὲν γὰρ ἀσαφείας, τὸ δὲ μακρολογίας πρόξενον.
 ἑβδομον καὶ ὅτε μὴ ταῖς ἀποκεκρυμμέναις ἀλληγορίαις
 φαινόμεθα χρώμενοι, γρίφα γὰρ τὰ τοιαῦτα σχεδὸν καὶ
 αἰνιγματώδη εἰς λεπτὸν ἄγαν καὶ κρύφιον καταβαίνοντα.
 30 ὄγδοον, ὅταν μὴδὲ τὰ τεχνικὰ ἢ καὶ ἐπιστημονικὰ θεωρή-
 ματα παραλαμβάνωμεν,⁶⁸ οἷον διαλεκτικὰ ἢ ἀριθμητι-

68 Laur. Vind. παραλαμβάνωμεν.

καὶ ἡ ἁρμονικὰ καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. ἐκ τοσούτων
 ἡμῶν τρόπων παρὰ γε τοῦ πράγματος γίνεται ἡ σαφή-
 νεια: ἐκ δὲ τῶν λέξεων τοῦ μὴ ποιητικά, τοῦ μὴ πεποιη-
 μένα, τοῦ μὴ τροπικά, τοῦ μὴ ἀρχαῖα, τοῦ μὴ ξένα,
 τοῦ μὴ ὁμώνυμα, τοῦ μὴ γλωσσηματικά ⁶⁹ τιθεσθαι τῷ 5
 λόγῳ, καὶ διὰ τούτων τῶν ὀνομάτων φράζει τὰ πράγμα-
 τα. εἰσὶ δὲ ποιητικά μὲν ὅσα τοῖς ποιηταῖς ἀρμόδια, λέ-
 γω δὲ οὐ τὰ διηρημένα μόνον καὶ ἀσυναίρετα, ἀλλὰ καὶ
 τὰ τραχύτερα καὶ σκληρότερα, τὸ μάρνασθαι, τὸ ἄτρα-
 πὸς, τὸ κρήνουν, καὶ εἴτι τοιοῦτον, πεποιημένα δὲ πα- 10
 ρὰ ⁷⁰ τὰς τῶν ἡχῶν ιδιότητας, οἷον τὸ κέλαδος, τὸ κό-
 ναβος, τὸ λίγξε, τὸ ἡπύει, καὶ τὰ τοιαῦτα· τροπικά δὲ
 τὰ ἀπὸ τῶν μεταφορῶν. οὐ πᾶσαν δὲ τὴν τροπὴν ἐκ-
 βλητέον, ἀλλ' ὅση σκληρὰ τε καὶ τραχύτερα· εὐγενεστέρα
 γὰρ ἡ τροπὴ τῆς κοινῆς τε καὶ τετριμμένης· ταῦτα δὲ 15
 τῇ συνηθείᾳ κρίνεται. ἀρχαῖα δὲ τὰ πάσαι μὲν τοῖς ἀρ-
 χαιοτέροις συνήθη, νῦν δ' ἐκλειποῦντα, ὥσπερ τὰ ἄποι-
 να τοῖς μὲν παλαιοῖς ἐπὶ μόνων χρημάτων εἰθιστο λέγειν,
 τοῖς δὲ νεωτέροις ἐπὶ μόνων τῶν ὑπὲρ φόνων τοῖς ἐγκα-
 λοῦσιν ἀπολογουμένων· τούτῳ καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ ⁷¹ 20
 κατὰ Ἀριστοκράτους περὶ τοῦ Δράκοντος νόμου κέχρη-
 ται. ξένα δὲ, ἃ δὴ καὶ γλώσσας, ὡς ἐγῶμαι, κλητέον, τὰ
 τοῖς ἄλλοις μὲν ἐπιχώρια, ἄλλοις δὲ ἀνεπίγνωστα, ὥσπερ
 ἀγορὰν λέγουσι μὲν Θετταλοὶ τὸν λιμένα, αἶταν ^{71*} δὲ
 τὸν ἐρώμενον· φυλακτέον δὲ καὶ τὴν ὁμωνυμίαν οὐ πᾶ- 25
 σαν, ἀλλ' ἢ τις εὐήθεστέρα τοῖς πολλοῖς καὶ ἀπόκρυφος,
 οἷον ὁ παῖς· δύναται γὰρ καὶ τὸν καθ' ἡλικίαν δηλοῦν

69 Laur. et Vind. γλοσσημαντικά. 70 Vind. περί. Scr.
 παρὰ. 71 Vind. ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ δράκοντος φόνῳ. restitui ex
 Theone p. 186, 8. 71* Hesych. αἶταν, ἐταῖρον. Cfr. quos
 laudat O. Mueller. Doriens. II. p. 290. Observandum est, to-
 tam hanc commentarii partem ex Theone p. 186 sqq. paucis
 immutatis huc translatam esse.

παῖδα, καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸν δοῦλον. οὐ παρὰ τὰ πρά-
 γματα δὲ μόνον, οὐδὲ παρὰ τὰς λέξεις, ἀλλὰ καὶ παρὰ
 τὰς τοῦ λόγου συντάξεις τὴν ἀσάφειαν ἔσθ' ὅτε γινομέ-
 νην εὐρίσκομεν, καὶ πρῶτον, ἣν φασιν περὶ τὴν κοινὴν
 5 τοῦ διηρημένου τε καὶ ἀδιαιρέτου, ὡς τὸ Ἡρακλέα χρυ-
 σοῦν ρόπαλον ἔχοντα, καὶ αὐλητρὶς παῖς οὖσα δημοσία
 ἔστω, καὶ

Ἐγὼ σ' 72 ἔθηκα δοῦλον ὄντ' ἐλεύθερον,
 καὶ ὅσα ποτὲ μὲν ὑφ' ἐν ἀναγινωσκόμενα, ποτὲ δὲ διη-
 10 ρημένως ἑτέραν καὶ ἑτέραν διάνοιαν παριστῶσιν. ἕτερον
 γὰρ ἔστι τὸ ὑφ' ἐν, αὐλητρὶς παῖς οὖσα δημοσία ἔστω,
 καὶ πάλιν ἕτερον, οὕτω στιζόντων ἡμῶν, Ἡρακλέα χρυ-
 σοῦν, ρόπαλον ἔχοντα· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τὸ,

Ἐγὼ σ' ἔθηκα δοῦλον ὄντ' ἐλεύθερον,
 15 ἢ δοῦλον ὄντα, ὅπερ καὶ ἀληθές, ἐλεύθερον. Καὶ σχεδὸν
 ὅσα τῆς ἀμφιβολίας ἢ προσφθία πολλάκις ἢ καὶ ὀρθο-
 γραφία λύει καὶ τὸ ἀμφίβολον· ἐπὶ δὲ τῆς ἀσაφείας οὐ-
 δὲν τοιοῦτον· εἰ γὰρ ἡ προσφθία ἢ ἡ γραφὴ τὸ ἀμφί-
 βολόν· ἔστι λύουσα, οὐκέτι τῇ κακίᾳ τῆς ἀσάφειας ὁ
 20 λέγων ἀλίσκεται. γίνεται οὖν ἡ ἀσάφεια καὶ ὅτε τι μό-
 ριον ἄδηλον ἢ, μετὰ τίνος συντέτακται, οἷον ἔστι καὶ τὸ,
 σὺ Κενταύροις ὁ Ἡρακλῆς μάχεται· ἄδηλον γὰρ, εἴτε
 οὐχὶ τοῖς Κενταύροις ὁ Ἡρακλῆς μάχεται· εἴτε οὐχὶ ἐν
 τοῖς ταύροις· καὶ ἔτι, ὅταν τι μόριον σημαίνον· πλά-
 25 λιν τι ἄδηλον, εἰ μετὰ τίνος συντέτακται, οἷον, 73

Οἱ δὲ καὶ ἀγνύμενοί περ ἐπ' αὐτῷ ἡδὺ γέλασαν.
 ἀμφίβολον γὰρ, πότερον 74 ἐπὶ τῷ Θεοσίτῃ ἀγνύμενοι
 ἢ ἐπὶ τῇ καθολικῇ 75 τῶν νεῶν μᾶλλον, ὅπερ καὶ ὁ ποιη-
 τῆς λέγειν ἠβούλετο. παρατηρητέον δὲ καὶ τὸ παραλλή-
 λους

72 Vind. σε ἔθ. δ. ὄντα ἔλ. h. l. et v. 14.

73 Il. β, 270.

74 Vind. πρότερον. Laur. πρότερον, πρότερον.
 75 Vind. κα-
 θολικῇ. Laur. καθολικῇ.

λους τιθέναι πτώσεις· οὐ μόνον ἐπὶ διαφόρων προσώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ μάλιστα τὴν αἰτιατικὴν· εὐέμπωτος γάρ, ἔπερ τις ἄλλη, αὕτη πρὸς τὰ τοιαῦτα. καὶ τούτῳ μάρτυς ὁ Δημοσθένης, μάλιστα καὶ διὰ παντὸς τοῦ λόγου φυλαξάμενος τὴν ἀσάφειαν· ἐν δὲ τῷ κα- 5 τὰ Μειδίου πρὸς ταίτην μετενεχθεὶς, „ἴσασι τὸν Εὐαίωνα πολλὰ τὸν Λαοδάμαντος ἀδελφὸν ἀποκτείναντα τὸν Βοιωτὸν ἐν δειπνῷ· πότερον γὰρ Εὐαίων τὸν Βοιωτὸν ἀπέκτεινεν, ἢ τὸν Εὐαίωνα Βοιωτὸς, καὶ ὁ Λαοδάμαντος ἀδελφὸς πότερον ⁷⁶ Εὐαίων ἢ Βοιωτὸς ἦν.“ ταῦτα 10 δὲ φανερά καὶ σαφῇ γίνεται, τῇ ἀκολουθίᾳ δηλαδὴ τῆς ἐννοίας προσεχόντων ἡμῶν, ἢ τῇ παραδεδομένη περὶ αὐτῶν ἱστορίᾳ, ἢ καὶ τῇ ἐπὶ τῆς ἀληθείας γνώσει τῶν παρόντων, ὥσπερ κἀνταῦθα. τὸ γὰρ ἴσασι πᾶσαν ἡμῶν τὴν ἀπορίαν διέλυσεν· ὥς γὰρ πρὸς ἀκριβῶς ἐγνω- 15 κότας λέγων, οὐδὲν διηνέχθη ⁷⁷ πρὸς τὴν σύνταξιν, εἰ καὶ ἀσαφέστερον ἐξήνεγκε ταῦτα. τοιαύτην γοῦν παραμυθίαν καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ παλαιότερων ἔστιν εὐρέσθαι. ἡμεῖς δὲ πάλιν τῆς ἀκολουθίας ἐχόμενοι λέγομεν, ὅτι μὴ κατὰ τὴν αἰτιατικὴν 20 μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας πτώσεις τὸ τοιοῦτον τῆς ἀσαφείας εἶδος εὐρίσκεται· καὶ κατὰ τὴν εὐνείαν οὖν, ὥσπερ Ἡρόδοτος· ⁷⁸ „εἰσὶν οὖν Αἰγύπτιοι Κόλχοι.“ ἄδηλον γὰρ, πότερον οἱ Αἰγύπτιοι Κόλχοι, ἢ οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι. δύναιτο δ' ἂν καὶ ἐπὶ τῆς γενικῆς, εἴτις οὕτως 25 ἐρεῖ· „Κόλχων δὲ ὄντων Αἰγυπτίων,“ καὶ ἐπὶ τῆς δοτικῆς, „Κόλχοις δὲ οὖσιν Αἰγυπτίοις,“ καὶ ἐπ' αὐτῆς δὲ τῆς κλητικῆς, ὃ καὶ παράδοξον, εἴτις οὕτως σχηματίζει τὸν λόγον· „ἡμεῖς δὲ ἄρα Κόλχοι Αἰγύπτιοι.“ καὶ ἐπὶ τούτων μὲν ἐστὶ καὶ βραχεῖα προσθήκη τὸ πάθος ἰάσασθαι, τὸ ἄρ- 30

76 Laur. et Vind. πρότερον. — in Mid. p. 537.

77 Vind.

διενέχθη.

78 II, 104.

θρον προσθέντας· „εἰσὶ δὲ οἱ Αἰγύπτιοι Κόλχοι.“ καὶ ἐπὶ
 τῶν λοιπῶν ὡσαύτως· παρὰ ταύτας φασὶ τὰς αἰτίας καὶ
 τὰ Ἡρακλείτεια σκοτεινότερα πεφυκέναι, καὶ τὴν γε παροι-
 μίαν καιριώτατα κατ' αὐτοῦ πρῶτον διὰ ταῦτα ἐξενεχθῆναι,
 5 βαθέος⁷⁹ αὐτοῦ τὰ συγγράμματα δεῖσθαι κολυμβητοῦ. Πα-
 ραφυλακτέον καὶ τὸ μῆκος τῶν περιόδων καὶ τὰ αἰνίγμα-
 τα καὶ τὸν⁸⁰ γρίφον, καὶ ἀπλῶς ὅσα τῆς ἀσαφείας ἐκ-
 κλίνοντες οὕτω τῆς σαφηνείας ἐπιτευξόμεθα· οὐ πᾶσα
 δὲ ἀσάφεια ἤδη καὶ κακία τοῦ λόγου· τὸναντίον μὲν
 10 οὖν πολλάκις καὶ ἀρετή. Πότε δὲ ταύτῃ καὶ ὅπως χρη-
 σόμεθα, ἀκριβέστερον εἰσόμεθα μετ' ὀλίγον· νυνὶ δὲ τοσοῦ-
 τον διαληψόμεθα, ὅτι καιρὸν ἔχει μάλιστα ταῦτα ἐν
 ταῖς κατὰ σχῆμα προαγομέναις τῶν ὑποθέσεων, καὶ ἐν
 ταῖς κατ' ἔμφασιν δὲ ὁμοίως, καὶ ὅτε κατὰ τινων ὑπερ-
 15 σχόντων ἢ οἰκείων προσώπων διηγουμένθα τι ἢ ἀγωνιζό-
 μεθα, καὶ διασείρομεν καὶ εἰρωνευόμεθα καὶ τοιαῦτά τινα
 ποιούμεν. κακεῖνο προσεπισκεπτέον, ὅτι οὐ παρὰ τὴν ἔξιν
 τῶν ἀκουόντων, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ λόγου φύσιν τὸ
 ἀσαφὲς ἡμῖν ἢ σαφὲς διακρίνεται· οὐ γὰρ ὅσα ἂν ὑπερ-
 20 πίπτει τὴν τῶν ἀκροωμένων δύναμιν, ἤδη καὶ εἰς τὴν
 τῆς ἀσαφείας ἐμπεσεῖται τάξιν, ἀλλ' ὅσα τῆς τέχνης ἐκ-
 πεσεῖται τοῦ λόγου, καὶ δι' ἀμαθίαν ἢ μικροφυῖαν πλημ-
 μεληθῇ τῷ λέγοντι. Ταῦτα μὲν καὶ ὁ Γεωμέτρης λέγει
 περὶ σαφηνείας. σημείωσαι δὲ, ὅτι ὁ μὲν Ἑρμογένης αὐ-
 25 τὴν ἡμᾶς τὴν σαφήνειαν διδάσκει πῶς γίνεται, οἱ δὲ τοῦ
 παρόντος βιβλίου ἐξηγηταὶ τὴν ἀσάφειαν, ἵνα, φασὶν,
 ἐκκλίναντες τὴν ἀσάφειαν σαφήνειαν ἐργασώμεθα. ἡμεῖς
 δὲ λέγομεν πρὸς αὐτούς, ὅτι εἰ μὲν τῶν ἀμέσων ἐναν-
 τίων ἦσαν, ἢ τε σαφήνεια, καὶ ἢ ἀσάφεια,⁸¹ καλῶς ἂν
 30 ἐποιεῖτε· θάτερά γὰρ μὴ χρωμένων ἡμῶν αὐτῶν, ἀνάγκη

79 Diog. Laërt. vit. Heracl. X. 7. habet *Δηλίου*.
 Vind. τό.

81 καὶ ἢ ἀσάφεια Vind. om.

ἦν τὴν λοιπὴν ἐμπίπτειν· νῦν δὲ τῶν ἐμμέσων εἰσὶ· δῆ-
 λον δὲ ἐκ τοῦ μὴ μόνην τὴν σαφήνειαν ἰδίαν εἶναι λό-
 γου, ἢ ἢ αὐτὴ πάντως ἐμπίπτῃ τῷ λόγῳ, ἢ ἢ ἐναντία
 αὐτῇ ἢ ἀσάφεια, ἀλλὰ καὶ ἄλλας πλείους, ὥστε καὶ λαμ-
 βάνειν τὴν ἀσάφειαν, φυλαττομένους ἡμᾶς οὐδὲν ἤττον ⁵
 τῆς σαφηνείας ἀποτυγχάνειν, καὶ διὰ τὸ ἄλλαις ἴσως
 τοῦ λόγου χρῆσθαι ἰδέαις. ἔδει οὖν περὶ σαφηνείας μᾶλ-
 λον διαλαβεῖν, ἵνα ταύτῃ χρώμεθα, καὶ μὴ περὶ τῆς ἀ-
 σαφείας, ὡς ἂν ταύτῃ ἐκκλίνοντες τοῦ σαφοῦς οὐδὲν
 ἤττον ἀποτυγχάνωμεν. ἀλλ' ἴσως τῷ διαλεκτικῷ κανόνι ¹⁰
 πειθόμενοι τοῦτο πεποιήκασιν, τῷ τῶν ἐναντιῶν, λέγον-
 τες μίαν εἶναι τὴν ἐπιστήμην· ὁ γὰρ γινώσκων, φησὶν,
 ὅτι λευκὸν ἐστὶ χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως, οὐδὲν ἤττον
 οἶδεν, ὅτι καὶ τὸ μέλαν χρῶμα συγκριτικὸν ὄψεως.

Συντομία. περὶ τῆς συντομίας πάλιν ὁ μὲν Ἑρ- ¹⁵
 μογένης ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν διδάσκων ἐν τῷ περὶ γορ-
 γότητος λόγῳ φησὶν, ἰδίας μὲν αὐτὴν οὐκ ἔχειν ἰδέας,
 μεθόδους δὲ, τὸ ταῖς ἀπαντήσεσι ταχείαις χρῆσθαι καὶ
 βραχείαις ταῖς τε ἀντιθέσεσιν, ὡσαύτως ὡς ἔχει ἐκεῖνο
 ἐν τῇ μελέτῃ τῆς ἀνασκευῆς, „τῶν φαίλων ὁ γάμος, καὶ ²⁰
 πῶς ἢ γῇ μήτηρ ἐγίνετο; ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν, 'καὶ τίς
 τὴν παῖδα τῶν καλῶν ἀπεστέρωσε;“ λέξεις τὰς βραχείας
 καὶ ὀλιγοσυλλάβους, σχήματα τὴν ἐξ ἐπιβουλῆς ἐπιστρο-
 φὴν, ὡς ἔχει τὸ, „ἔμελλεν ἄρα πολλὰς ἡμῖν ὑποθέσεις
 τῶν λόγων αἰετὶ προτιθεῖς ὁ μέγας Βασίλειος (καὶ γὰρ ²⁵
 ἐφιλοτιμεῖτο τοῖς ἐμοῖς λόγοις, ὡς οὐπω τοῖς ἑαυτοῦ τῶν
 ἀπάντων οὐδεὶς), ἑαυτὸν νῦν ἡμῖν προθήσειν ³¹ ὑπόθεσιν
 ἀγώνων μεγίστην.“ τὸ ἐπιτρέχον, ὡς ἔχει τὸ, „πεί δὴ
 ἀνεκάρηρα μὲν τῷ λόγῳ τὸν θεολόγον“ καὶ τὰ ἐξῆς·
 τὸ ἀσύνδετον κομματικόν, ὡς ἔχει τὸ ³³

82 Vind. προτίθησιν. Greg. Naz. Epitaph. in Basil. M.
 init. 83 Od. x, 251 sq.

Ἦτομεν, ὡς ἐκέλευες, ἀνὰ δρυμὰ, φαίδιμ' Ὀδυσσεῦ·

Εὖρομεν ἐν βήσσησι τετυγμένα δώματα Κίρκης.

τὰς ταχείας καὶ δι' ἐλαχίστου συμπλοκάς, ὡς ἔχει τὸ, „
 ἡχθῆς ὁ ἀμνὸς ἐσφάζετο, καὶ ἐχρίοντο αἱ φλιαὶ, καὶ
 5 ἐθρήνησεν Αἴγυπτος τὰ πρωτότοκα, καὶ ἡμᾶς παρῆλθεν
 ὁ ὀλοθρεῦων.“ τοὺς δ' ἐλαχίστου μερισμοὺς, ὡς ἔχει
 τὸ, „τὸ μὲν ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθεώθη.“ κῶλα τὰ βραχεία,
 οἷον „προσῆλθε τῇ βουλῇ, προβούλευμα ἐγράφη.“⁸⁴
 συνθήκην τὴν μὲν σύγκρουσιν ἔχουσιν φωνηέντων καὶ
 10 πλειονάζουσιν τοῖς τροχαίοις, ἀνάπανσιν τὴν εἰς τρα-
 χαίους καταλήγουσαν· οὕτω μὲν ὁ Ἑρμογένης τὴν γορ-
 γότητα ἤγουν τὴν συντομίαν· τῶν δὲ ἐξηγητῶν τοῦ πα-
 ρόντος βιβλίου ἔνιοι μὲν τάδε περὶ συντομίας λέγουσιν
 „ἡ συντομία γίνεται καὶ αὐτὴ διχῶς, ἐν τε γὰρ λέξεσι
 15 καὶ πράγμασιν· ἐκ μὲν οὖν τῶν πραγμάτων σύντομον
 ποιήσεις τὴν διήγησιν, ἐὰν μῆτε πόρρωθεν ἄρχῃ, κα-
 θάπερ ἐν τοῖς πολλοῖς πεποίηκεν Ἐвриπιδης, μῆτε εἰς
 τὰ⁸⁵ παρέλκοντα χρόνον καταναλώσης, ὡς οἱ μετὰ τὰ
 πράγματα εἰωθότες διηγείσθαι· συντομίαν ποιήσεις καὶ
 20 ἐὰν τὰ λυποῦντά τοὺς ἀκροατὰς, καὶ οἷα μὴ ὠφελεῖν
 τὸν ἀγῶνα οἷά τέ ἐστι καὶ ἐν ἑτέροις δύναται ῥηθῆναι,
 ἀφέλῃς τῆς διηγήσεως, καὶ ἐὰν μῆτε παρεκβάσει χρῶο
 μῆτ' ἐπεισοδίοις, μῆθ' ὅλως ἀπὸ τοῦ πράγματος πλα-
 νῶ· ἔτι δὲ καὶ τὴν ταυτολογίαν εἰ παραιτοῖο, καὶ μα-
 25 κρὰ δι' ὀλίγων ἐρμηνεύοις· ἐν δὲ ταῖς λέξεσι γίνεται
 συντομία, ἐὰν μὴ συνωνυμίας χρῶο, οἷον πυκνοὶ καὶ
 θαμέες⁸⁶, τούτων γὰρ ἕκαστον καθ' ἑαυτὸ πρὸς δῆλω-
 σιν ἀρκεῖ·⁸⁷ ἀρκεῖ δὲ καὶ ἐὰν τῶν συνωνύμων τὰς βρα-
 χυλογίας ἐκλέγῃ, οἷον ἀντὶ μαχαίρας ξίφος λέγων, καὶ

84 Dem. in Timocr. p. 703.

85 Vind. τόν. Theo p.

189, 21. εἰς τὰ παρέλκοντα τὸν λόγον καταν.

86 Od. μ, 92.

87 ἀρκεῖ. Vind. om.

ἐὰν μὴ τοῖς κυρίοις προστιθῇς τὰ ἐπίθета, ὡς ὁ ποιη-
 τῆς, ὑγρὸν ἔλαιον⁸⁸, καὶ ἐὰν τὰς περιφράσεις φύγῃς,
 οἶον βίη Ἡρακλείη, καὶ ἐὰν μὴ λόγον ἀντὶ ὀνόματος
 ποιῇς, οἶον ἀντὶ τοῦ ἀπέθανε, τὸν βίον ἐξέλιπε. καὶ ἡ
 λεγομένη δὲ ἔλλειψις συντομίαν ἐργάζεται, οἶον „σὺ τοῦ- 5
 τον φιλεῖς καὶ οὗτος σέ.“ συνυπακούεται γὰρ τὸ φιλεῖ·
 ποιεῖ δὲ καὶ τὸ ἀσύνδετον συντομίαν, „ἀλλ’ ἐπειδὴ τὰ
 πλοῖα σεσύληται, χερῶννησος ἐπορθεῖτο“ καὶ τὰ ἐξῆς,
 καὶ τοιαῦτα ἕτερα περὶ συντομίας. Ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε
 καὶ αὐτὸς περὶ ταύτης φησί· „μετὰ τὸν περὶ σαφηνείας 10
 καὶ ὁ περὶ συντομίας ἡμῖν εἰσαγέσθω λόγος κατὰ τὸν
 αὐτὸν τρόπον καὶ αὐτὸς γινόμενος ἔκ τε πραγμάτων,
 εἴτ’ οὖν νοημάτων καὶ τῶν περὶ ταῦτα λέξεων, καὶ ἔτι
 τῶν τοῦ λόγου σχημάτων, ὅταν μὴ πολλὰ πράγματα
 παραλαβόντες ὁμοῦ διηγώμεθα καὶ ὅταν μὴ περιβάλλω- 15
 μεν^{88*} ἀναμεταξὺ τούτων ἕτερα, καὶ μάλιστα τὰ ἀπληρη-
 μένα· ταῦτα γὰρ οὐ μόνον, ὡς προέφημεν, ἀσαφείας,
 ἀλλὰ καὶ μακρολογίας, ὅπερ πολλοὶ τῶν ἱστορικῶν ποι-
 οῦσι, τὸ μὲν συνεχὲς τῆς ἱστορίας ἀπολιμπάνοντες,
 περὶ δὲ τῶν Ἰνδῶν μυρμηκῶν⁸⁹ ἢ τῶν ἐν Βαβυλῶνι 20
 τειχῶν⁹⁰ ἢ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ πυραμίδων⁹¹ διαλεγό-
 μενοι, καὶ τῶν τραγῳδῶν⁹² τινὲς δὲ μακρὰ φιλοσοφοῦν-
 τες καὶ γνωμολογοῦντες παρὰ καιρὸν· καὶ ὅταν μὴ πόρ-
 ρῶθεν ἀρχώμεθα· τοῦτο μὲν γὰρ τάχα τοῖς ἱστορικοῖς
 πρεπωδέστερον, ἀλλότριον δὲ τῶν ἀγωνιζομένων ἢ ἄλλως 25
 πολιτικῶν λόγους συγγραφομένων. οἱ μὲν γὰρ καὶ τὰ
 γένη πολλάκις τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς προσώπων καὶ
 τὰ ἦθη, τὰς ἀνατροφὰς καὶ τοὺς πολέμους καὶ τὰς νί-
 κας καὶ πάσας σχεδὸν τὰς τοιαύτας καταλέγουσι πρά-

88 Il. ψ, 281. 88* Malim ἐπεμβάλλομεν. 89 Herod. III, 102. 90 Ibid. I, 178. sqq. 91 Ibid. II, 8. 124. 127. et pas-
 sim. 92 Theop. 149, 2. Euripidem in Hecuba nominat.

ξεις· οἱ δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν μόνον ἀφορῶντες τοῦ λό-
 γου μόνα τὰ συντείνοντα πρὸς τοῦτον παραλαμβάνουσι·
 καὶ ὅταν δὲ μὴ μετὰ τὸ τέλος τοῦ πράγματος ἕτερά
 τινα ἐπιδιηγώμεθα, ὥσπερ εἰώθασί τινες μετὰ τὰ
 5 **πράγματα διηγείσθαι**· καὶ ὅταν δὲ παραλιμπάνωμεν¹
 ὅσα συννπακούεσθαι δοκεῖ, ὡς τὸ ἐπανήλθεν ἐξ ἀγροῦ,
 δηλονότι καὶ ἐξηλθε πρότερον· τοιοῦτον καὶ τὸ² „κα-
 τέβην χθὲς εἰς τὸν Πειραιᾶ·“ δηλοῦντος γὰρ ἦν, ὅτι
 καὶ ἐν τῇ πόλει ἦν. Ἐναντίον τῇ συντομίᾳ πρὸς τοῖς
 10 ἄλλοις καὶ ἡ ταυτολογία· αὕτη δὲ οὐ συντομία μόνον,
 ἀλλὰ καὶ σαφηνεία πολλάκις ἐναντιοῦται· τρισὶ γὰρ ταύ-
 ταις κακίαις τὴν ταυτολογίαν ὑποβαλλομένην ἔγνωμεν,
 ἀσαφεία, περιττολογία καὶ ἀηδία· ἀσάφεια μὲν γὰρ συγ-
 χέει τὸν ἀκροατὴν, τὰ αὐτὰ μὲν ἀκούοντα, περὶ ἄλλων
 15 δὲ καὶ ἄλλων δοκοῦντα· περιττολογία περὶ τὰ αὐτὰ στρε-
 φομένη· ἀηδία δὲ καὶ ὡς κοποῦσα τὸν ἀκροατὴν καὶ
 εἰς οὐδὲν δεῖον προσεῖρμιμένη· ἔτι δὲ³ καὶ τὰ μὲν λυ-
 πήσοντα συντόμως διηγητέον ὡς Ὅμηρος⁴, „κεῖται Πά-
 τροκλος·“ καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ Χαιρώνειαν φη-
 20 σιν ἀτυχήματι· τοῖς δ' εὐφραίνουσιν ἐνδιατριπτέον· οὐ-
 τω γοῦν καὶ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ μυθολογίᾳ τῇ πρὸς τοὺς
 Φαίακας μακρολογῶν φαίνεται, φιλήδονον καὶ φιλόμυ-
 θον ἔθνος δι' αὐτῶν κατακηλῶν καὶ ὑποποιούμενος. Ἡ
 μὲν οὖν ἐκ τῶν πραγμάτων συντομία διὰ τοσούτων πε-
 25 ριγεγράφθω τῶν τρόπων· ἢ κατὰ λέξιν, ὅταν τῷ καθό-
 λου ἀλλὰ μὴ τοῖς κατὰ μέρος χρώμεθα, ὅταν μὴ συνω-
 νύμοις, ὅταν καὶ τῶν συνωνύμων αὐτῶν τοῖς βραχυτέ-
 ροις, ὅταν μὴ συνθέτοις, μὴ ἐπενθέτοις, μὴ μακροῖς,

1 Vind. παραλαμβάνωμεν. Theo p. 189, 20. παραλείπωμεν.
 Scr. παραλιμπάνωμεν. 2 Plato de Rep. 1. init. 3 Theo
 p. 184, 4. 4 Il. 18, 20. 5 pro cor. p. 297. 6 Vind.
 τοῖς μὴ. Scr. μὴ τοῖς.

μὴ ἐπιμοναῖς, μὴ περιφράσει, μὴ τροπαῖς, μὴ ἀπανα-
 διπλώσει, μὴ τοῖς ἐκ παραλλήλου· παραλείπωμεν⁷ δὲ
 καὶ ὅσα συνυπακούεσθαι δοκεῖ· ἔτι καὶ ὅταν μὴ λόγον
 ἀντὶ ὀνόματος ποιῶμεν, μὴ ὅρον ἀντὶ προσηγορίας. Ὅ-
 τι δὲ τούτων ἕκαστόν ἐστιν, ἀναλαβόντες ἐροῦμεν· κα-⁵
 θόλου μὲν οὖν ἐστὶν ὅτε τῷ γενικῷ ἢ τῷ περιληπτικῷ
 χρώμενοι μόνῳ ὀνόματι τὰ κατὰ μέρος ἢ κατ' εἶδος λαμ-
 βάνωμεν, ὡς τὸ ᾧ Τρῶες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ Ἀργεῖοι,
 ταῦτα γὰρ κατ' εἶδος εἴτ' οὖν κατὰ μέρος, τὸ δὲ ἄν-
 δρες σύμμαχοι ἐπιτετμημένον· συνώνυμον δὲ τὸ ἐν δια-¹⁰
 φόροις ὀνόμασιν, ὥσπερ ἐμάθομεν, τὸ αὐτὸ δηλοῦν, ὡς
 Ὅμηρος⁹ πυκνοὶ καὶ θαμέες, καὶ Δημοσθένης,¹⁰ „δαι-
 μονία τινὶ καὶ θεῖα παντάπασιν ἔοικεν εὐεργεσία“, εἶχον
 μόνον τὸ δαιμονία παρέλειπεν, οὐ μόνον τὴν συντομίαν
 εἰργάσατο, ἀλλὰ καὶ τὸ θεῖα παραλαβὼν τὴν βραχυτέ-¹⁵
 ραν παρέλαβε· σύνθετος δὲ λέγεται πᾶσα ἡ διδυραμ-
 βώδης καὶ συνηθεστέρα τοῖς ποιηταῖς, ὡς τὸ ἀκεσώδυνον,
 ἢ κυνόμυια, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐπίθετα δὲ ὥσπερ ὁ Ἀλκι-
 δάμας ὑγρὰν ἰδρῶτα φησὶ, καὶ Ὅμηρος γάλα λευκόν,¹¹
 καὶ ἵππους μώνυχας·¹² ἤρκει γὰρ ἐπὶ τούτων καὶ τὸ²⁰
 κύριον μόνον, ᾧ ποιητικῆς μὲν ἴδια, ὡς ἐναργῆ τε καὶ
 ἡδέα καὶ εὐμεγέθη, τοῖς ῥήτορσι δὲ ἀλλότρια, Ὁ γοῦν
 Ὅμηρος καὶ πολλοῖς πολλάκις τῶν ἐπιθέτων ἐν τῷ αὐ-
 τῷ συνάμα καὶ τῷ κυρίῳ φαίνεται χρώμενος· διογενὲς
 λέγων¹³ Λαερτιάδῃ, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ, καί,¹⁴ 25

⁷ Ω μάκαρ Ἀτρεΐδῃ, μοιφεγενὲς, ἀλβιόδαιμον,

καὶ ἄλλα τοιαῦτα. μὴ μακροῖς, ὅταν μὴ καὶ μάχαιραν,
 ἀλλὰ ξίφος, μὴ θάνατον, ἀλλὰ τέλος καὶ τὰ τοιαῦτα

7 Theo. p. 190, 19 sqq. 8 Il. 2, 286. ο, 425. 9

Od. μ, 92. 10 Olynth. II. p. 18. Cfr. Theonem p. 190, 16.

11 Il. δ, 434. ε, 902. 12 Il. ε, 236. 581. 13 Il. ι,

308. 14 Il. γ, 182.

λέγωμεν· ἐπιμονὴν δὲ ὡς τό· τί ἐροῦμεν καὶ τί φήσομεν;
καὶ πάλιν αἰτίας καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας· οὐ τὴν
ῥητορικὴν δὲ διαγράφοντες ταῦτα ἐμβάλλομεν· ἔντεχνα
γὰρ ταῦτα, ἀλλ' ὅτι τῇ συντομίᾳ ἐναντία εἰσὶ, λέγο-
5 μεν· ἡ δὲ περίφρασις, ὡς τὸ, βίη Ἡρακλείη, καὶ ἀνέ-
μοιο ἴς· τροπὴν δὲ οὐχὶ πᾶσαν, ἀλλ' ἥτις ἐστὶν ἐπεξη-
γήσεως^{14*} δεομένη, „ὡς τὸ ἐκνενευρισμένοι,¹⁵ περιηρημένοι
χρήματα, συμμάχους,“ ἐπεξηγήσεως δεομένη, ἥτις σκληρά
τε καὶ ἀσυνήθης, ὡς ἦγε συνήθης καὶ μεταφορικὴ
10 μᾶλλον ἐπιτέμνει, καὶ δι' ὀλίγων πολλὰ περιῦστησιν· ὁ
γοῦν Δημοσθένης εἰπὼν,¹⁶ „μικρὰ πρόφασις καὶ τὸ μι-
κρὸν πταῖσμα ἅπαντα ἀνεχαίτισε,“ διὰ μιᾶς λέξεως καὶ
πᾶσαν ἡμῖν τὴν παραβολὴν παρέστησε· καὶ τοῖς ἀπει-
θοῦσιν ἵπποις παρέβαλε τοὺς βίᾳ κατεχομένους καὶ ἐν
15 καιρῷ πάλιν ἀφισταμένους συμμάχους· ἡ δὲ ἐπαναδί-
πλωσις εὐκαιρὸς μὲν πολλάκις καὶ παραστατικὴ τοῦ ἡ-
θους ἢ τοῦ πράγματος, ἐναντία δὲ καὶ αὕτη τοῦ πα-
ρόντος πράγματος, ὡς ἡ παρὰ Δημοσθένει¹⁷, „πόλεμον
εἰσάγεις εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὃ Αἰσχίνῃ, καὶ πόλεμον Ἀμ-
20 φικτυονικόν“, καὶ ὁ ποιητής¹⁸;

Τοῦ δ' ἐγὼ ἀντίος εἶμι, καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικεν,

Εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, μένος δ' αἰθῶνι σιδήρῳ·

τὰ δ' ἐκ παραλλήλου περιττὰ μὲν, σπουδῆς δὲ ὅτι μά-
λιστα ἐμφαντικά εἰσι· τὸ γοῦν βᾶσκ' ἴθι, πλεονάσαν
25 τῇ λέξει, τὸ πρᾶγμα κατέσπευσε· τὴν γὰρ σπουδὴν τῷ
ἐπιτάττοντι παρεδήλωσε· παράλειψις¹⁹ δὲ, ὅτε τὰ ἔξωθεν
ὑπακούεσθαι δυνάμενα καταλίπωμεν, οἷον αὐτὸς ὁ τα-
μίας, αὐτὸς ὁ τῶν πραγμάτων κύριος· ὑπακούεται γὰρ
τὸ ἔστιν ἢ ἦν· καὶ ὁ ποιητής,

14* Codd. ἀπεξηγήσεως.

15 Olynth. III. p. 57.

16

Olynth. II. p. 20.

17 Pro cor. p. 275.

18 Il. v, 371 sq.

19 Vind. παράληψις.

Οἶνον δὲ ²⁰ μελίφρονα οἰνίξεσθε,

Σίτά τε ἐκ μεγάρων, ἐπὶ δὲ ξύλα πολλά λέγεσθε.

παράλειπται γὰρ τὸ ἄγετε ²¹ ἢ τι τοιοῦτον. ἀντὶ ²² ὀνομάτων δὲ λόγον ποιοῦμεν, εἶγε ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀπέθανεν, εἰπώμεν, τὸν βίον ἐξέλιπεν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων γέγονε· καὶ ἀντὶ τοῦ ἀπέσφακται τὸ βιαίως τὴν ψυχὴν ἐξέρρηξεν· ὅρους δὲ ἀντὶ προσηγορικῶν ποιοῦμεν, εἶγε ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀρετὴν ἐπιστήμην φαρμὴν τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀληθείας· δεῖ οὖν παραιτεῖσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ἐκ τῶν σχημάτων συντομία γίνεται· ¹⁰ σχήματα γοῦν πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα συντομίας ἐργαστικά γίνεται, μάλιστα δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ τὸ ἐπεξευγμένον, οἶον „Βυζαντίους μὲν συγγενεῖς ὄντας, Ῥοδίους δὲ εὐηργετηκότας, Τενεδίους δὲ ἰσοπολιτεῖαν πεποιημένους, Ἡλείους δὲ συμμάχους ὄντας εὐηργέτησα·“ ¹⁵ καὶ τὸ ἀσύνδετον δὲ τοιοῦτον, ὡς τὸ κατὰ κόμμα, ὠσπερ καὶ Δημοσθένης· ²³ „Μεθώνην, Πύδναν, τᾶλλα, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγων διατρίβω·“ ὅπουγε καὶ δυσὶ καὶ τρισὶν οὗτος εἶδεσι τῆς συντομίας ἐχρήσατο, τῷ τε ἀσυνδέτῳ καὶ τῷ κατ' ὄνομα, καὶ τῷ τὰ πλείω ²⁰ παραλιπεῖν· διὸ καὶ ἐπεσημήνατο, „ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγων διατρίβω·“ θαυμαστότερον δὲ καὶ ἕτερον εἶδος τοῖς παλαιότεροις ἐπινενόηται, ὅπερ τινὲς μὲν ἀλληγορίαν ὠνόμασαν, οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλὰ μᾶλλον ὁμοίωσις· ἔστι δὲ τοιοῦτον, ὅταν αἰνίγματι μόνῳ τινὶ καὶ παραδείγματι ²⁵ χρώμενοι, τὰ λοιπὰ παραλίπωμεν, οἶον Λακεδαιμόνιοι ²⁴ Φιλίππῳ, Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ, καὶ πάλιν, οὐκ ὤνησεν οὐδὲ Κροῖσον· ²⁵ ταῦτα καὶ περὶ τῆς συντομίας τῷ Γεωμέτρῳ εἴρηται.

²⁰ δὲ Vind. om. — II, 9, 506,

²¹ Vind. ἄγεται.

²² Theo p. 190, 18.

²³ Ol. I, p. 11.

²⁴ Plut. de garrul.

p. 511. a.

²⁵ Alexandri apophthegma apud Theonem p.

208, 13.

Πιθανότης. Περὶ πιθανότητος πάλιν τῷ μὲν Ἑρμογένει ἐν τῷ περὶ ἡθους διὰ πλατέων εἴρηται λόγῳ, τῶν δὲ ἐξηγητῶν τοῖς μὲν παλαιότεροις ταῦτα· πιθανὴ διήγησις γίνεται,²⁶ εἰ πάντα ὅσα λέγεται, ἑξομοιοῦν πει-
 5 ρᾶται τοῖς ἀληθείαι· τοῦτο δὲ γένοιτο, ἂν μὴ ψιλὰ τὰ πράγματα διδῶμεν,²⁷ ἀλλὰ καὶ τὰ μόρια αὐτὰ προσ-
 λαμβάνωμεν, ἀφ' ὧν ἡ διήγησις πληροῦται· μόρια δὲ διηγήσεως πρόσωπον, πρᾶγμα, τόπος, τρόπος, χρόνος, αἰτία, ὄργανον· πρόσωπον μὲν ὁ δράσας, ὁ παθὼν·
 10 πρᾶγμα ὕβρις, πληγαί· τόπος, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ θεάτρῳ πληγῆναί φησι· τρόπος, οἷον πείσας, εξαπατήσας, βιασάμενος· χρόνος, οἷον νύξ, ἡμέρα, ἑορταί· αἰτία, ἔχθρα, φιλία, κέρδος· ὄργανον, οἷον λίθῳ, ξύλῳ· ταῦτα δὲ καὶ μόρια λέγεται διηγήσεως καὶ ἀφορμαί. πρὸς τού-
 15 τοις εἰ ἀλλήλοις ὁμολογεῖ τὰ γενόμενα, καὶ μὴ διαφωνεῖ ἢ μάχεται· ἔπειτα ἂν μὴ ψιλὰ τιθῶμεν τὰ μόρια, ἀλλ' ἀκριβῶς ἕκαστον διηγώμεθα, ὥσπερ ἐν τῷ κατὰ Μειδίου, ἰσχυρὸς, μέγας, ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις τὴν αἰτίαν προσ-
 20 θετέον, ἐπακτικώτερον γὰρ πρὸς πειθῶ αὐτῇ· ποιεῖ δὲ πιθανότητα καὶ τὸ τοῦ λέγοντος ἡθος καὶ πάθος· τὸ μὲν ἡθος, εἰ ἄπλαστον φαίνοιτο· τὸ δὲ πάθος οὐ μό-
 νον πείθει, ἀλλὰ καὶ ἐξίστησι· ποιεῖ δὲ πιθανότητα καὶ τὸ περὶ αὐτοῦ²⁸ μὲν εἰπεῖν μικρὸν κακὸν, περὶ δὲ τοῦ ἀντιδίκου ἀγαθὸν ὁμολογούμενον, ὡς Αἰσχίνης·²⁹ „τού-
 25 τῳ πατὴρ μὲν ἦν ἐλεύθερος, οὐ γὰρ δεῖ ψεῦδεσθαι.“ ποιεῖ δὲ πειθῶ καὶ λέξις ἀνεπιτήδευτος καὶ τὸ αὐτοσχέδιον ἐμφαίνουσα· ποιεῖ δὲ πιθανότητα, καὶ ἐὰν μὴ³⁰ πάντα βε-
 βαιῶν λέγῃς, ἀλλὰ προστιθῇς τὸ οἶμαι καὶ τὸ ἴσως καὶ τὸ τάχα. Ταῦτα καὶ περὶ τῆς πιθανότητος τοῖς ἄλλοις

26 Schol. Theon. p. 261, 25. 27 Schol. Theon. τιθῶ-
 μεν. 28 Vind. αὐτοῦ. Schol. Theon. p. 261, 31. ἐαυτοῦ.

29 In Ctesiph. p. 410. Bekk.

30 Vind. μὲν scripsi μή.

ἐξηγηταῖς εἴρηται· ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε καὶ αὐτὸς περὶ ταύτης λέγει· ὁ πιθανὸς λόγος γίνεται καὶ αὐτὸς κατὰ τε λέξιν καὶ πράγματα· κατὰ μὲν πράγματα, ὅτε πάντα τὰ μόρια τῆς διηγήσεως, ὡς οἶόντε, παραλαμβάνομεν, πρόσωπα λέγω ³¹ καὶ χρόνον καὶ τόπον καὶ τὰ λοιπὰ· 5 τὸ γὰρ διὰ πάντων ἐπεξιέναι δόξαν ἡμῖν παρέχει τοῦ καὶ αὐτοῖς παρεῖναι τοῖς πράγμασι, καὶ ἀληθῆ λέγειν παρίστησιν· ἔπειτα ὅταν καὶ ἀμφίβολα καὶ μαχόμενα ἢ τὰ ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ὁμολογούμενα καὶ ἀλλήλοις πρέποντα, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀκριβείας ἕκαστα· οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ 10 οὕτως μόνον παρῆν εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε. καὶ τὸ ἦθος δὲ τοῦ λέγοντος καὶ τὸ πάθος πιθανότητος μᾶλλον ποιητικόν· μάλιστα δὲ τῇ αἰτίᾳ προσεκτέον ἡμᾶς, ἵνα μὴ μόνον αἰτίας ἀλλὰ καὶ τὸ εὐλογον τοῖς 15 πράγμασιν ἐπικομίζωμεν· πολλή γὰρ ἡ αἰτία πρὸς πίστιν, διὸ καὶ τᾶλλα παρέντες πολλάκις ἐπὶ ταύτην μόνην ὀρῶμεν, τὸ διατὶ ζητοῦντες· οὐ τὴν καθόλου δὲ μόνον αἰτίαν τοῦ πράγματος δεῖ προσάπτειν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ μέρος· ὅπου γὰρ ἂν δεώμεθα πίστεως ἐπὶ τοῦ διηγήματος, αἰτίας καὶ ταύτας βραχείας δεῖ προτιθέναι, καὶ τὸ ἀπίστως δοκοῦν λέγεσθαι διὰ τούτων ἐν 20 βραχεῖ πιστοῦσθαι. καὶ ἡ ἐνάργεια δὲ πιθανή, καθάπερ ὑπ' ὕψιν ἄγουσα τὸ δηλούμενον· οὕτω γοῦν καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους, „ἀλλὰ πορεύεται διὰ τῆς ἀγορᾶς ὥσπερ ἔχis ἢ σκορπίος, τὸ κέντρον ἤρ- 25 κῶς, ἄττων ³² δεῦρο κἀκεῖσε“· πολλάκις δὲ καὶ τὸ μὴ ἀκριβῶς τιθέναι τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐνδοιάζειν πιθανώτερον ποιεῖται τὸν λόγον, ὡς μὴ περὶ ὧν ἀκριβῶς γινώσκομεν, οὐκ ἰσχυριζομένους· τοιαύτη μὲν ἡ ἀπὸ τῶν πραγμάτων πειθῶ· ἡ δὲ ἀπὸ τῶν λέξεων, ὅταν 30 προσφνεῖς καὶ ἀρμοδίους λέξεις τιθῶμεν τοῖς πράγμασιν·

31 Vind. λέγων. 32 Vind. ἦττων. Natus error ex scriptura Laurentiani minus facili. Dem. p. 786. ἄττων.

εἶτα ὅτε μὴ τολμηραῖς, ἀλλ' ἀσφαλῆσι σφόδρα· μάλιστα
 δὲ ποιήσει τὴν πιθανότητα καὶ λέξις ἀνεπιτήδευτος
 ἢ αὐτοσχέδιος· δόξαν γὰρ τῆς ἀκριβείας καὶ φαντασίαν
 παρέχει τῆς ἀληθείας, ὡς ἀπερίσκεπτος καὶ τὴν ἀλήθειαν
 5 μιμουμένη. ³³ Τοσαῦτα καὶ περὶ ταύτης τῷ Γεωμέτρῃ
 εἴρηται. Ζητήσῃ ³⁴ δ' ἂν τις καὶ εἰκότως, πῶς ὁ Ἀφθό-
 νιος πρὸς ἄρτι εἰσαγομένους τὸ παρὸν γράφων βιβλίον
 καὶ ἀμνήτους πάντη τῶν ιδεῶν ἀπαιτεῖ αὐτοὺς ἐν τῇ προ-
 κειμένη γυμνασίᾳ ιδέας τινὰς φυλάττειν· μήπω γὰρ ιδέας
 10 μεμαθηκότες πῶς ἂν καὶ δυνηθῇεν ὅλως ταύτας μετα-
 χειρίσασθαι· ὥστε καὶ συμβαίνει πάντα τὰ παρὰ τῶν
 εἰσαγομένων ἐκτιθέμενα διηγήματα μὲν ὀρθῶς ἔχειν, εἰ
 μὴδὲ κοσμοῦνται ταῖς ιδέαις, ἃς αὐτὸς ἀρετὰς ἐκάλεσε
 διηγήματος. ³⁵ φαμὲν οὖν πρὸς τοῦτο· οὐ πάντας ἀπαι-
 15 τεῖ ὁ διδάσκαλος τοὺς εἰσαγομένους ἀκριβεῖ τῇ σαφηνείᾳ
 χρῆσασθαι, οὐδὲ τοιαύτη, οἷαν ὁ Ἑρμογένης ἐν τῇ περὶ
 τῶν ιδεῶν πραγματείᾳ διδάσκει εἶναι τὴν σαφήνειαν,
 ὥστε ἐννοίας καὶ μεθόδους ἀρμοζούσας τῇ σαφηνείᾳ, ἔτι
 δὲ λέξεις καὶ σχήματα καὶ κῶλα καὶ συνθήκας καὶ ἀνα-
 20 παύσεις καὶ ῥυθμούς, δι' ὧν σαφὴς λόγος γίνεται, πολυ-
 πραγμονεῖν· ἀλλ' οὐδὲ τῇ πιθανότητι τοιαύτη, οἷαν ἐν
 ταῖς ιδέαις μανθάνομεν· ὁμοίως οὐδὲ τῇ συντομίᾳ· ἀλλὰ
 τὴν μὲν σαφήνειαν τοιαύτην ἀπαιτεῖ πάντως, οἷαπερ ἂν
 τις καὶ μὴ τοῦ τῶν ιδεῶν βιβλίου μετεσχηκῶς ὀρμώμενος
 25 φρυσικῶς παρατηρῆσαι δυνησεται, τὰ ἐν τῇ διηγῇ εὐ-
 ληπτα ποιῶν καὶ εἰς νοῦν ἅπασιν ἤκοντα· ἐπεὶ καὶ πολ-
 λάκις ἀναγινώσκοντες τι χωρίον ἐν τινι βιβλίῳ, ἂν εὐχε-
 ρῶς νοοῦμεν ³⁶ τὰ ἐν αὐτῷ λεγόμενα, σαφὲς εἶναι αὐτό
 φαμεν, καὶ μὴ ἀκριβῆ τὰ ποιοῦντα τὴν ιδεάν τὴν σαφή-
 30 νειαν ἔχει· καὶ τὴν συντομίαν δὲ οὐχὶ ταύτην ἀπαιτεῖ, οὔτε

σο

³³ Laur. μιμουμένη. Vind. μιμωμένη.³⁴ Vind. ζητήσῃ.³⁵ Vind. διηγήματα.³⁶ Vind. νοῦν μὲν. scripsi νοοῦμεν.

τὰς προσηκούσας πάντως μεθόδους, καὶ τὰ ἀρμόζοντα
 σχήματα καὶ κῶλα καὶ λέξεις καὶ συνθήκας καὶ ἀναπαύ-
 σεις, καὶ τὸ ἐκ τούτων συνιστάμενον τοὺς ῥυθμοὺς ἀκρι-
 βεῖς ἔχειν, οὐδὲ τοιαῦτα, οἷα λέγει ὁ Ἑρμογένης ἀρμό-
 ζειν τῇ γοργότητι ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν λόγῳ, ἄλλως 5
 τε μόνον ἐκεῖνα λέγει, δι' ὧν ἀνάγκη δηλωθῆναι τὸ πρᾶ-
 γμα, τὰ δὲ λοιπὰ ὡς περιττὰ ἔαν· οἷον ἐὰν διηγήματα ^{36*}
 τὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Ξέρξου στρατείαν, ἵνα μὴ
 λέγωμεν καὶ τίνος υἱὸς ἦν ὁ Ξέρξης οὗτος, κακείνος τίνος,
 καὶ ἐξ οἷας ἀφορμῆς εἰς τὸ τούτου γένος ἢ τῶν Περσῶν 10
 περιῆλθε βασιλεία, καὶ τίνες οἱ Πέρσαι οὗτοι καὶ ὁποίαν
 γῆν οἰκοῦσι καὶ τὰ τοιαῦτα. ταῦτα γὰρ ἔξωθεν εἰσι
 τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ πράγματος, περὶ οὗ βουλόμεθα δια-
 λαβεῖν, ἀλλ' ἐκεῖνα μόνον, ἵνα λέγωμεν, δι' ὅσων καὶ τὸ
 πρᾶγμα ἀναγκαιῶς δηλοῦται· καὶ τὴν πιθανότητα δὲ οὐ ¹⁵
 πάντως τοιαύτην ἀπαιτεῖ, οἷαν ἐν τῷ περὶ ἰδεῶν βιβλίῳ
 ὁ περὶ ἡθους λόγους διδάσκει ἡμᾶς, ἀλλὰ τοιαύτην, οἷον
 καὶ τὸ τοῦ μύθου πιθανὸν ἦν, ἵνα, εἰ τυχὸν διήγημα
 δραματικὸν διηγώμεθα, προσήκοντα τιθῶμεν τὰ πρᾶ-
 γματα τῇ ποιότητι τῶν ὑποκειμένων προσώπων· ἄλλως 20
 τε δὲ οὐχὶ τοὺς εἰσαγομένους τούτους πάντας ἀπαιτεῖ
 κοσμεῖν τὸ διήγημα, ἀλλ' ἀπλῶς οὕτως λέγει ἀρετὰς ^{36**}
 εἶναι τοῦ διηγήματος τὰ τέσσαρα ταῦτα. ἢ οὐχὶ τοῦ κατὰ
 γυμνασίαν ἴσως διηγήματος ἀρετὰς λέγομεν εἶναι ταῦτα,
 ἀλλὰ τῶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις διηγήσεων, ἢ διὰ ²⁵
 τοῦτο μόνον ἐμνήσθη ἐν τῷ παρόντι, ἵνα οἱ εἰσαγόμενοι
 μαθόντες νῦν, οἷαι ἰδεαὶ κοσμοῦσι τὸ διήγημα, ἔπειτα
 καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν τὰς φύσεις τούτων μαθόντες
 ἱκανοὶ ὥσιν ἀνεπιλήπτως διηγείσθαι, ἢ ὅτι τὰς παρούσας
 γυμνασίας ἐκτιθεῖς ὁ Ἀφθόνιος οὐχὶ τὴν τῶν εἰσαγομέ- 30
 νων μόνον μαθητῶν ἐσκόπει ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡδη
 τὰς μεθόδους ἀπάσας τῆς τέχνης διελθόντων· πρὸς ἐκεί-

36*Vind.διηγήματα. Lege διηγώμεθα. 36**Vind.ἀρετῆς. Scr.ἀρετὰς.

νους οὖν ἴσως τοὺς καὶ τῷ ^{36***} τῶν ἰδεῶν ἐντετυχηκότας βιβλίῳ ἀποτεινόμενος τούτων τῶν ἰδεῶν ἐν τῷ παρόντι μνημονεύσαι ἠθέλησε. ταῦτα καὶ περὶ τῶν ῥηθέντων τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἐξηγηταῖς περὶ τε τῆς σαφήνειας ἢ τῆς συντομίας
 5 καὶ τῆς πιθανότητος. Ζητήσῃ δ' ἂν τις, πότερον ἀπὸ τοῦ περὶ τῶν ἰδεῶν βιβλίου ταῦτα συλλέξαντες ἐνταῦθα τεθεύκασιν, ἢ αὐτοὶ ταῦτα προσεπενόησαν· φῆσαιμι δ' ἂν καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι τὰ μὲν ἐκείθεν συλλέξαντες, τὰ δὲ καὶ ἔξωθεν ἐκείνων εὐρόντες τεθεύκασι· πλὴν τοῦτο
 10 γνωστόν, ὅτι οὔτε πάντα, ὅσα περὶ τῶν ἰδεῶν τῷ Ἐρμογένει εἴρηται διδάσκουσιν, οὔτε πάντα, ὅσα λέγει νῦν, εἰς τὰ κατὰ γυμνασίαν συμβάλλεται διηγήματα, ἀλλ' εἰς τὰς ἐν πολιτικοῖς λόγοις τιθεμένας τῶν διηγήσεων.

Ἀρεταὶ δὲ διηγήματος τέσσαρες· σαφήνεια,
 15 συντομία, πιθανότης καὶ ὁ τῶν ὀνομάτων ἐλληνισμός. Τὴν τάξιν τῶν ἀρετῶν τοῦ διηγήματος ἀκόλουθον φαίνεται ποιούμενος τῇ τῶν ἰδεῶν, δι' ὧν αἰ τοιαῦται ἀρεταὶ γίνονται· τὴν μὲν γὰρ σαφήνειαν προτάττει, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν λόγῳ τὴν πρῶ-
 20 τὴν τάξιν εἰληχεν ἡ σαφήνεια· τὴν δὲ συντομίαν πάλιν προτίθησι τῆς πιθανότητος, παρόσον καὶ ἐν τῇ περὶ τῶν ἰδεῶν ἡ γοργότης, ἥτις ποιεῖ σύντομον τὸν λόγον, προτάττεται τοῦ ἡθους, δι' οὗ τὸ πιθανὸν ἡμῖν περιγίνεται. Ζητεῖται δὲ, διατί ἐξ οὐσῶν τῶν γενικῶν ἰδεῶν, σαφή-
 25 νειας, μεγέθους, κάλλους, γοργότητος, ἡθους, δεινότητος· εἰ γὰρ καὶ ἐπτά τινες ταύτας φασίν, ὅμως τῇ ἀληθείᾳ ἐξ εἰσι, διὰ τὸ τὸν ἀληθῆ καὶ ἐνδιάθετον λόγον μὴ εἶναι γενικὴν ἰδέαν, ἀλλ' ὑπὸ τὸ ἡθὺς ἀνάγεσθαι· ζητεῖται οὖν, διατί τοσούτων οὐσῶν τῶν γενικῶν ἰδεῶν ὁ
 30 Ἀφρόνιος τὰς τρεῖς μόνας ἐξ αὐτῶν ἔφη ἀρετὰς εἶναι τοῦ διηγήματος, τὴν σαφήνειαν, τὴν γοργότητα, τὸ ἡθος, καὶ φάμεν, ὅτι τὴν μὲν σαφήνειαν ἀρετὴν ἔφη τοῦ

^{36***} τῷ addidi de meo.

διηγήματος, διότι ἐν παντὶ λόγῳ τούτου δεῖ μέλιστα τοῦ σαφοῦς· τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἰδεῶν ἢ μὲν ³⁷ τῷδε, ἢ δὲ τῷδε τῷ λόγῳ ἀρμόζει, οἷον τῷ συμβουλευτικῷ ἢ τῷ δικανικῷ ἢ τῷ πανηγυρικῷ, καὶ οὐδεμία πᾶσι, μόνης δὲ τῆς σαφηνείας ἀνάγκη ἅπασι μετεῖναι· ἢ ἐπειδὴ τὸ διή- 5 γημα ἀπαγγελία ἐστὶν πραγμάτων, καὶ διδάσκει τὰ πράγματα τοὺς ἀκροατάς, διὰ τοῦτο δεόν αὐτὴν σαφῇ εἶναι· καὶ διὰ ταῦτα ἴσως αὐτὴν εἶπεν ἀρετὴν εἶναι τοῦ διηγήματος· τὴν δὲ συντομίαν διὰ τὰδε. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ σαφὴς λόγος καὶ σύντομος πάντως ἐστίν, ἢ γὰρ μα- 10 κρολογία ἀσάφειαν ποιεῖ, ὥς καὶ ἀνωτέρω παρατετήρηται, ἄλλως τε δὲ, ἐπειδὴ αἱ διηγήσεις εἰσὶ πραγμάτων, αἱ δὲ ἀφηγήσεις ὑπτιότητα ἐμποιοῦσι τοῖς λόγοις· τὸ δὲ ὑπτιον διὰ τῶν τῆς γοργότητος σχημάτων ἐξαιρεῖται τοῦ λόγου, ὥς ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν τὸν περὶ ^{37*} γοργότητος 15 μετιόντες λόγον σὺν θεῷ μαθησόμεθα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ συντομία ἀρετὴ πέφυκεν εἶναι τοῦ διηγήματος, τὴν δὲ πιθανότητα καὶ αὐτὴν ἀρετὴν ἔφη τοῦ διηγήματος, διὰ τὸ δεῖν μὲν ἃ λέγομεν ἐν ταῖς διηγήσεσιν ἀληθῆ δοκεῖν εἶναι, ἄλλως δὲ μὴ ἐγχωρεῖν γενέσθαι τοιαῦτα, εἰ μὴ 20 τοῦ ἡθους τῆς ιδέας αὐτοῖς μετεῖν· τὸ δὲ μέγεθος τὴν δευτέραν τάξιν ἔχον ἐν ταῖς ιδέαις, μετὰ γὰρ τὴν σαφηνειαν κεῖται τὸ μέγεθος, οὐκ ἔφη ἀρετὴν εἶναι τοῦ διηγήματος· διότι τοῦ διηγήματος κατὰ τοῦτο τὸ σαφές ὥς ἐλέγομεν ἔχοντος, κατὰ τὸ μὴ ἐν αὐτῇ ὑψηλὰ τίθε- 25 σθαι θεωρήματα, ἀλλὰ κοινὰ καὶ εἰς ἔννοιαν μὲν πᾶσιν ἡκοντα· τὸ δὲ μέγεθος οὐκ ἔχει τοιαῦτα· ἄλλως τε δὲ ἡ περιβολὴ τοῦ μεγέθους οὕσα ἐναντία ἐστὶ τῷ καθαρῷ καὶ σαφεὶ λόγῳ· καὶ τὸ κάλλος δὲ οὐκ ἔφη ἀρετὴν εἶναι τοῦ διηγήματος, ἵνα μὴ τούτῳ προσέχοντες τοῦ πιθα- 30 νοῦ ἐκτραπειημεν. εἰώθασι γὰρ τῷ ἐπιτετηδευμένῳ καὶ

37 Codd. ἰδεῶν ἡμῖν [Laur. ἢ μ'] δὲ τῷδε τῷ λόγῳ ἀρμόζει. Scripsi ἢ μὲν τῷδε, ἢ δὲ τῷδε. 37* Vind. τῶν περὶ. Scr. τὸν περὶ.

κακαλλωπισμένῳ λόγῳ μὴ προσέχων τοσοῦτον οἱ ἄχροα-
ται, ὅσον τῷ φυσικῶς καὶ ἀνεπιτηδεύτως προϊόντι. ἀλλ'
οὐδὲ τὴν δεινότητα ἀρετὴν ἔφη εἶναι τοῦ διηγήματος,
διὰ τὸ δεῖν ὡς ἔφημεν, τὰ ἐν τῷ διηγήματι σαφῇ εἶναι
καὶ πάσης περινοίας ἀπηλλαγμένα.

Καὶ ὁ τῶν ὀνομάτων ἑλληνισμός. ἑλληνισμόν
λέγοι ἂν τὸ χρῆσθαι τινα λέξεσι συνήθεσι καὶ μὴ ξέναις
καὶ μὴ τὴν τῶν πολλῶν ἐκφευγούσαις γνῶσιν, ἣ ὀνομά-
των ἑλληνισμόν λέγοι ἂν τὸ μὴ σολοικίζειν ἢ βαρβαρί-
10 ζειν, οἷον ἵνα μὴ λέγομεν Δημοσθένου, ἀλλὰ Δημοσθέ-
νους. Ζητεῖται δέ, διατί σαφηνείας μνησθεῖς ὁ σοφι-
στής, ἥτις οὐ μόνου ἑλληνικὰς ἔχει τὰς λέξεις, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἑλληνικῶν τὰς κοινοτέρας μᾶλλον καὶ τοῖς πολλοῖς
συνήθεις, καὶ ἐν αὐτῇ καὶ ταύτας παραλαβὼν, ἰδίᾳ πάλιν
15 τοῦ τῶν ὀνομάτων ἑλληνισμοῦ ἐμνημόνευσε· πάντως γὰρ
ἀρετὴν εἰπὼν εἶναι τοῦ διηγήματος τὴν σαφήνειαν καὶ
τὰς ἀρμοττούσας τῇ σαφηνείᾳ λέξεις ἀρμόζειν ἔδοξε τῷ
διηγήματι· φημὲν οὖν, ὅτι, ἐπειδὴ πρὸς εἰσαγομένους
καὶ τῶν μὲν ἰδεῶν τοῦ λόγου ἀπίρους, τῆς δὲ ποιητι-
20 κῆς ἔναγχος παυσαμένους διελέγετο, φυλαττόμενος μή-
πως ἅτε τοῖς ποιητικοῖς ἐνειθισμένοι³⁸ καὶ τὰς τῆς σα-
φηνείας ἀγνοοῦντες λέξεις σκληράς τινας τῶν ποιητικῶν
λέξεων ἢ ταῖς βαρβαρικαῖς διὰ τὸ τῆς σημασίας ἀγνοοῦ-
μενον πλησιαζούσας ἐν τοῖς διηγήμασι θήσουσιν, ὡς ἔχει
25 παρὰ Λυκόφρονι τὸ οὔσα καὶ τὸ γρώνης³⁹ καὶ τὸ ὕ-
σπληγγας καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ παρὰ τοῦτο καταγέλαστοι
δόξωσι, διὰ τοῦτο ἰδικῶς τοῦ τῶν ὀνομάτων ἑλληνισμοῦ
ἐμνημόνευσεν. Ἰστέον δὲ τοῦτο, ὅτι οἱ μὲν πλείονες τῶν
ἐξηγησαμένων τὸ παρὸν τοῦ Ἀφθονίου βιβλίον οὐδὲν
30 ἡμῖν περὶ τοῦ τῶν ὀνομάτων ἑλληνισμοῦ διελέχθησαν.

ὁ

38 Vind. ἐνειθισμέναις. Scripsi ἐνειθισμένοι.

39 Cass.

20 — 22. οἱ δ' οὔσα γρώνης — ὕσπληγγας. [Vind. ὕσπληγας].

ὁ μέντοι Γεωμέτρης ἐκεῖνα ἡμῖν περὶ αὐτοῦ παραδίδω-
 σιν· ἡ πολλὴ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ τῶν ὀνομάτων ἑλληνισμοῦ
 βοήθεια τῷ τεχνίτῃ οὐ πρὸς κάλλος μόνον τῆς γλώττης
 καὶ καθαρότητα, ἥδη δὲ καὶ μέγεθός τε καὶ ἐκπληξιν,
 ἀλλὰ καὶ τὰς εἰρημένας ἀρετὰς σαφένειαν ἢ συντομίαν 5
 ἢ πιθανότητα· τοιαύτη γὰρ ἡ ἀκρίβεια οὐ μόνον τῶν
 ἑλληνικῶν καὶ κοινῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ μάλιστα τῶν
 Ἀττικῶν, ἡ μὲν ἐπίτασιν καὶ ἐνάργειαν ἔχουσα, οἷον τὸ
 ἀποκαρτερεῖν καὶ τὸ ἐκλιπαρεῖν, ἡ καὶ ἐπαναγκάζεσθαι,
 ἡ δὲ συντομίαν, ὥσπερ τὸ οὐδὲ γρῦ· ἡ δὲ θαῦμα καὶ 10
 πιθανότητα πολλάκις, ὡς τὸ ὄσον, οἷον, καὶ τὸ Ἡρά-
 κλεις καὶ τὰ παραπλήσια, ὅσα τὸ ἦθος ἢ τὸ πάθος ἐμ-
 φαίνει τοῦ λέγοντος.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟ ΚΑΤΑ ΤΟ ΡΟΔΟΝ.

Ὁ τὸ ρόδον θαυμάζων τοῦ κάλλους. Ὡσπερ 15
 ἐπὶ τοῦ μύθου μετὰ τὸν μῦθον ἔθηκε τὸ παράδειγμα,
 οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ διηγήματος ποιεῖ. μετὰ γὰρ τὴν τῆς
 μεθόδου κἀνταῦθα παράδοσιν ἐπὶ τὴν τῆς μελέτης ἔρχε-
 ται ἔκθεσιν.¹ ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ διηγήματα, ὡς καὶ ἀνω-
 τέρῳ ἐρρήθη, διαφέρει ἀλλήλων καὶ τοῖς προσώποις ὁμοῦ 20
 καὶ τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς μὲν προσώποις, ὅτι τὰ μὲν
 αὐτῶν εἰσιν ἀφηγηματικά, ἐν οἷς τὸ τοῦ ποιητοῦ πρόσω-
 πον ἢ τὸ τοῦ ῥήτορος ἀναφαίνεται, μηδεμιᾶς προσωπο-
 ποιίας ἐμφερομένης, μηδὲ τινων ὑποβαλλομένων προσω-
 πων, ὥστε πρὸς τὸ διαλογικὸν εἶδος μεταβεβλησθαι τὸν 25
 λόγον· τὰ δὲ δραματικά, ἐν οἷς τὸ τοῦ λέγοντος ὅλως οὐ
 παραδείκνυται πρόσωπον, ἀλλὰ μόνα τὰ ὑποκείμενα πρό-
 σωπα διαλέγονται· τὰ δὲ μικτὰ τὰ ἐξ ἀμφοτέρων· τοῖς
 δὲ πράγμασιν, ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν εἰσιν ἱστορικά, τὰ δὲ
 πολιτικά, τὰ δὲ δραματικά· ἐπειδὴ οὖν τοσαυταχῶς ἀλ- 30

¹ Vind. ἐνθεσιν.

λήλων τὰ διηγήματα διαφέρει, ζητεῖται, ποίου εἶδους τῆς
 ὁπὸ τῶν προσώπων διαιρέσεώς ἐστι τὸ προτεθὲν εἰς μελέ-
 την τῷ Ἀφθονίῳ διήγημα, καὶ ποίου τῆς ἀπὸ τῶν πρα-
 γμάτων· καὶ φαμέν, ὅτι ἀπὸ μὲν τοῦ προσώπου ἐστὶν
 5 ἀφηγηματικόν· μόνον γὰρ φαίνεται τοῦ ἀφηγουμένου τὸ
 πρόσωπον λέγον καὶ διηγούμενον, ἀπὸ δὲ τοῦ πράγματος
 κατὰ μὲν Ἑλληνικὸν μῦθον δραματικόν ἐστι, καθ' ἡμᾶς
 δὲ μυθικόν· καὶ ἑτέρως ἀπὸ μὲν τοῦ πράγματος ιστορι-
 κὸν μὲν οὐκ ἐστὶ, τὰ δὲ ιστορικὰ ἀναμφιλέκτως ἀληθῆ
 10 τυγχάνουσι· τοῦτο δὲ οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' οὐδὲ πολιτικόν
 ἐστὶ· τὰ μὲν γὰρ πολιτικὰ διηγήματα πρὸς τι τυγχάνου-
 σιν· ἀνῶν γὰρ τίς τι ἐν πολιτικῷ λόγῳ καὶ πρὸς τοῦτο
 ἀφορῶν διηγεῖται· τὸ δὲ προκείμενον διήγημα καθ' ἑαυ-
 τό ἐστιν· ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν τοῦ δραματικοῦ τὸ μὲν ἐστὶ
 15 μυθικόν, οἷά ἐστι τὰ παρὰ τὴν φύσιν συγχείμενα, τὸ
 δὲ πλασματικόν, οἷά ἐστι τὰ ἀμφίδουξα, ὀφείλομεν ζητῆ-
 σαι, πότερον μυθικὸν ἐστὶ τοῦτο τὸ κατὰ ῥόδον διήγημα,
 ἢ πλασματικόν· μήπου τοίνυν κατὰ μὲν τὸν Ἑλληνικὸν
 μῦθον δραματικόν ἐστι, καθ' ἡμᾶς δὲ μυθικόν. Ζητη-
 20 τέον οὖν, διατί οὐκ ἐξέθετο ὁ Ἀφθόνιος ιστορικὸν διή-
 γημα, ἢ πολιτικόν, ἀλλὰ μᾶλλον δραματικόν· φήσκει δ'
 ἂν τις, ὅτι ἡ ἀδιαφόρως τοῦτο ἐποίησεν, ἢ ὅτι συγγενέ-
 στερόν ἐστι τῷ μύθῳ τὸ δραματικὸν διήγημα τοῦ τε ιστο-
 ρικοῦ καὶ πολιτικοῦ, ἢ ὅτι καὶ δυσκολώτερόν ἐστι τὸ δρα-
 25 ματικὸν τῶν ἄλλων, εἶγε ἐν ἐκείνοις μὲν τοῖς προγεγε-
 νημένοις ἐπόμενοι πράγμασιν τὸν λόγον ἐκτιθέμεθα, ἐν-
 ταῖθα δὲ καὶ τὰ πράγματα αὐτοὶ πλάττομεν ὡς γενό-
 μενα· φιλοτιμεῖται δὲ ὁ διδάσκαλος ἑσθ' ὅτε τὰ δυσκο-
 λώτερα εἰς μελέτην μεταχειρίζεσθαι· οὕτω γοῦν καὶ ἐν
 30 τῇ συγκρίσει ποιεῖ. τεσσάρων γὰρ ὄντων τρόπων συγ-
 κρίσεως, ἐνὸς μὲν καὶ πρώτου καθ' ὃν τὰ καλὰ τοῖς
 χρηστοῖς παρατίθεται, ἑτέρου δὲ, καθ' ὃν τὰ φαῖλα τοῖς
 φαύλοις, τρίτου, καθ' ὃν τὰ χρηστὰ πονηροῖς, τετάρ-

του καὶ τελευταίου, καθ' ὃν τὰ μικρὰ τοῖς μέλλουσιν ὁ Ἀφθόνιος κατὰ τὸν τέταρτον καὶ δεινότερον ὡς καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ ὄντα τῶν ἄλλων τὴν τοῦ Ἑκτορος πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα ² ἐμελέτησε σύγκρισιν.

Ὁ τὸ ῥόδον θαυμάζων τοῦ κάλλους τὴν τῆς 5 Ἀφροδίτης λογιζέσθω πληγὴν. Τοῦτο πρότασις ἐστὶ ψιλὴ, μήτε κατασκευὴν μήτε ἀξίωσιν ἔχουσα, ὅμως δὲ προοιμίον τάξιν ἐπέχει, τὸ δὲ ἐφεξῆς τὴν τοῦ διηγήματος ἀποπληροῦ χρεῖαν. ζητεῖται τοίνυν εἰ ἐν ἑκάστῳ τῶν προγυμνασμάτων πρὸς ἓν μέρος τοῦ λόγου γυμνά- 10 ζει ἡμᾶς, οἷον ὁ μῦθος πρὸς τὸ προοίμιον, τὸ δὲ διήγημα πρὸς τὴν διήγησιν, ἡ δὲ ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ πρὸς τοὺς ἀγῶνας, ὁ δὲ κοινὸς τόπος πρὸς τοὺς ἐπιλόγους, πῶς ἐν τῇ τοῦ παρόντος γυμνάσματος μελέτῃ καὶ ὥσαντι προοιμιακῇ ἐννοίᾳ ἐχρήσατο· ἐκ τούτου γὰρ δοκεῖ 15 τὸ μελετηθὲν αὐτῷ γύμνασμα οὐχὶ τῇ διηγῆσει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ προοιμίῳ προσήκειν· φαμέν οὖν λύνοντες, ὅτι οὐκ ἀληθεῖς τὸ λεγόμενον, φημι δὴ τὸ ἑκαστον γύμνασμα πρὸς ἓν μόνον μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου καὶ μὴ πρὸς πλείω γυμνάζειν ἡμᾶς, ἀλλὰ πρὸς διάφορα· αὐ- 20 τίκα γὰρ ὁ μῦθος καὶ πρὸς διήγησιν ἡμᾶς γυμνάζει· ἐκθέσει γὰρ πραγμάτων ἀναλογεῖ· ἐὰν γὰρ ἀφέλῃς ἀπὸ τοῦ μύθου τὸ ἐπιμύθιον, μεταβάλλεται ὁ μῦθος εἰς δραματικὸν διήγημα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνασκευὴ καὶ ἡ κατασκευὴ οὐ πρὸς ἓν μόνον μέρος τοῦ λόγου γυμνάζουσιν ἡμᾶς, 25 ἀλλὰ καὶ εἰς πλείω· τῶν γὰρ ἐν αὐταῖς κεφαλαίων εἰς μὲν τὸ προοιμιάζεσθαι προασκοῦσιν ἡμᾶς ἡ διαβολὴ τοῦ φήσαντος ἐν τῇ ἀνασκευῇ, καὶ ἡ εὐφημία τοῦ εἰπόντος ἐν τῇ κατασκευῇ, καὶ ἡ ἐκθέσις πάλιν γυμνάζει ἡμᾶς εἰς τὴν διήγησιν· τὰ δὲ ἐφεξῆς εἰς τὸν ἀγῶνα· εἰκὸς οὖν 30 καὶ τὸ διήγημα εἰς διάφορα μέρη τοῦ λόγου, καὶ μὴ ³

2 Vind. Ἀχιλλεῖα.

3 Vind. μέν.

πρὸς ἓν μόνον γυμνάζειν ἡμᾶς. ἄλλως τε δὲ τὰ προγυ-
 μνάσματα εἰς τοὺς λόγους μὲν εὐρίσκόμενα προοίμια οὐκ
 ἔχουσιν, αὐτὰ δὲ καθ' ἑαυτὰ γινόμενα εὐρίσκονται μετὰ
 προοιμίων, διὸ ὁ κοινὸς τόπος δευτερολογίᾳ καὶ ἐπιλό-
 5 γοις ἔοικώς ἐν μὲν πολιτικοῖς λόγοις τιθέμενος χωρὶς
 προοιμίων τάττεται, αὐτὸς δὲ καθ' ἑαυτὸν γινόμενος
 μετὰ προοιμίων γίνεται. Ὁ τὸ ῥόδον θαυμάζων.
 Εἰπὼν ἀρετὰς εἶναι διηγήματος τὴν σαφήνειαν, τὴν συν-
 τὸμίαν, τὴν πιθανότητα καὶ τὸν τῶν ὀνομάτων ἑλλη-
 10 νισμόν, ὅρα πῶς τούτοις αὐτὸς κοσμῶν τὸ μελετηθὲν
 φαίνεται διήγημα· τῇ τε γὰρ σαφηνείᾳ φαίνεται κοσμῶν
 αὐτὸ διὰ τοῦ κατ' ὀρθότητα σχήματος· σαφηνείας γὰρ
 τοῦτο ἐργαστικόν,⁴ καὶ οὐχ ὁ πλαγιασμός, παρόσον ἢ
 μὲν εὐθεΐα ἐνός ἐστιν ὀνόματος πληρωματικὴ, ὥς ὅταν
 15 εἴπω, ἐγὼ περιεπάτησα, ὁ δὲ πλαγιασμός πλειόνων, καὶ
 παρὰ τοῦτο τοῖς ἀκρωμένοις γίνεται πλάνης αἷτιος,
 οἷον ὥς ἵνα εἴπω, ἐμοῦ περιπατοῦντος, ἐκδέχεται γὰρ ὁ
 ἀκροατὴς καὶ ἕτερόν τι ἀκοῦσαι, διὰ τὸ ἀτελεῖ ἔτι εἶναι
 τὸν λόγον, οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦ κατ' ὀρθότητα σχήμα-
 20 τος φαίνεται τηρῶν τὴν σαφήνειαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ
 μερισμοῦ τοῦ, „ἦρα μὲν ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος, ἀντήρα
 δὲ καὶ ὁ Ἄρης αὐτῆς,“ σύντομον καὶ διὰ μικροῦ ἔχοντος
 τὴν ἀνταπόδοσιν· οἱ γὰρ τοιοῦτοι μερισμοὶ εὐκρινείας
 εἰσὶ ποιητικοί, καὶ διὰ τοῦτο καὶ σαφηνείας, ἢ γὰρ σα-
 25 φήνεια ἐκ καθαρότητος καὶ εὐκρινείας γίνεται· ἔτι δὲ
 καὶ διὰ τῆς καταστατικῆς ἐννοίας, ἣτις καὶ αὐτὴ εὐκρι-
 νείας· ἐστὶ δὲ καταστατικὴ ἐννοία τὸ, „ὁ τὸ ῥόδον θαυ-
 μάζων τοῦ κάλλους τὴν τῆς Ἀφροδίτης λογιζέσθω πλη-
 γὴν.“ οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦτο τῇ σαφηνείᾳ φαίνεται χρώ-
 30 μενος, ἀλλὰ καὶ δι' ἐτέρων πλειόνων, καὶ μάλιστα τοῦ
 μηδὲν προσλαβεῖν τῶν ποιητικῶν τῆς σαφηνείας, ἀλλὰ

4 Vind. ἐργατικόν.

τὴν μὲν σαφήνειαν οὕτω τηρεῖ, τὴν δὲ συντομίαν ἐκ τοῦ μὴ παρεκβάσειν ἢ ἐπεισοδίοις ἢ τισὶ τοιοῦτοις ^{4*} κεχερῆσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα μόνον λέγειν, δι' ὧν τὸ προκείμενον δηλοῦται πρᾶγμα. Εἰ μέντοι οὕτως εἶπεν, Ἀφροδίτῃ ἐγένετο μὲν καὶ ἀρχήθεν αἰσχροῦς· τῶν γὰρ αἰδοίων τοῦ ⁵ Κρόνου ἀποτυγηθέντων καὶ ῥιφέντων εἰς θάλασσαν, ἐν-τεῦθεν λόγος αὐτὴν ἀναφυῆναι, καὶ δὴ γενομένη ἐκ τοῦ αὐτῆς αἰτίας πόρνειας καὶ μοιχείας προστατεῖν ἐκλήρωσατο, καὶ δὴ ἦρα μὲν αὐτῆς καὶ Ἀγχίσης, καὶ ἔτεκεν ἐξ αὐτοῦ ^{4**} παῖδα Αἰνείαν ὀνομαζόμενον· εἰ οὖν ταῦτα καὶ ¹⁰ ἑτέρα τινὰ προειπὼν οὕτως ἦλθεν ἐπὶ τὸ προκείμενον, πόρρῳ συντομίας ἐφαίνεται ἂν ποιῶν τὸ διήγημα, νῦν δὲ μηδὲν τοιοῦτον προσλαμβάνων, ἀλλὰ μόνον αὐτὸ διηγούμενος, συντομία φαίνεται χρώμενος, συντομίας δόξαν παρέχων καὶ διὰ τοῦ μερισμοῦ, τοῦ „ἦρα μὲν γὰρ ἡ ¹⁵ θεὸς τοῦ Ἀδωνίδος, ἀντήρα δὲ καὶ ὁ Ἄρης αὐτῆς.“ τοῦτο γὰρ κοινὸν τῇ εὐκρινείᾳ καὶ τῇ γοργότητι, καὶ πιθανότητος δὲ εὐμοιρεῖν πεποίηκε τὸ διήγημα ἐκ τε τῶν πραγμάτων καὶ προσώπων· εἰκὸς γὰρ τὴν Ἀφροδίτῃ θεᾶν ἐμπαθῇ οὔσαν καὶ ἐρᾶν τοῦ Ἀδωνίδος, καὶ ἀντε- ²⁰ ρᾶσθαι παρὰ τοῦ Ἄρεως· εἰκὸς δὲ καὶ ἐμπεσοῦσαν τῇ ῥοδωνιᾷ πληγῆναι τὸν ταρσὸν τοῦ ποδὸς, ἀκανθῶδες γὰρ τὸ φυτὸν, καὶ πληγείσαν αἷμα τοῦ ποδὸς ἀναδοῦναι, καὶ τῆς τοῦ αἵματος βαφῆς μεταλαβεῖν τὸ ῥόδον, ὁμόχρουν γὰρ τὸ ῥόδον τῷ αἵματι, καὶ τὸν τῶν ὀνομά- ²⁵ των ἑλληνισμὸν φυλάττει πάλιν παρόσον οὐ χρήται ἐθνικοῖς τισὶν ὀνόμασιν, ὥς ἔχει τὸ χοῖνιξ καὶ παρασάγγης, οὔτε μὴν τεχνικοῖς, ὥς ἔχει παρὰ Θουκυδίδῃ τὸ τὰς παλαιὰς ναῦς ἐξευξαν· ⁵ οὔτε μὴν νομικοῖς, ὥς ἔχει τὸ ἐξούλης καὶ προβολῇ, καὶ τινὰ ἑτερα, ἀλλὰ συνήθεσί ³⁰ τισι καὶ γνωρίμοις ὀνόμασι, καὶ ἀπλοῖς καὶ δυναμένοις

^{4*} Codd. τοσούτοις. scr. τοιοῦτοις.
αὐτοῦ. 5 I, 29.

^{4**} Codd. αὐτῆς scr.

παραχθῆναι καὶ ἐτυμολογηθῆναι, ὅπερ ἀδύνατον εὐρεῖν
 ἐπὶ τῶν τεχνικῶν ἢ ἐθνικῶν ὀνομάτων. ἐκεῖνα γὰρ οὐκ
 ἐτυμολογοῦνται. Ὁ τὸ ῥόδον θαυμάζων τοῦ κάλ-
 λους, ἀντὶ τοῦ ἕνεκα τοῦ κάλλους. Ἀττικῶς· τινὲς δὲ οὐ-
 5 τως ἀναγινώσκουσιν· ὁ τὸ ῥόδον θαυμάζων τοῦ κάλλους
 τὴν τῆς Ἀφροδίτης εἶναι λογιζέσθω πληγὴν. Ἦρα μὲν
 γὰρ ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος· ἐντεῦθεν ἄρχεται τὸ διήγη-
 μα· ἔστιν οὖν πράγματα μὲν τὸ ἦρα καὶ τὸ ἀντήρα· πρό-
 σωπα δὲ ὁ Ἄρης, ὁ Ἀδωνις, ὁ ἡ Ἀφροδίτη· τόπος ἡ ῥο-
 10 δωνιά, τρόπος κατὰ μὲν τινὰς τὸ ζηλοτυπεῖν, καθ' ἑτέ-
 ρους δὲ τὸ πλήττειν, κατ' ἐπίους δὲ καὶ τὸ κατὰ σπου-
 δὴν· εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τὸ ζηλοτυπεῖν καὶ τὸ κατὰ σπουδὴν
 αἰτίας εἶναι· φασί, τὸν δὲ τρόπον μηδὲ ὅλως ἐν τῷ πα-
 ρόντι περιειληφθαι διηγήματι, ἀπὸ δὲ τῶν ῥόδων ἐμ-
 15 φαίνεται, ὅτι καὶ ἔαρ ἦν, ὅπερ ἐστὶ χρόνος, αἰτία, τὸ
 λύσιν ἔρωτος τὸν Ἀδώνιδος ἡγησάμενος θάνατον. Ἦρα
 μὲν γὰρ ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος. Ζητεῖται διατί οὐ
 προέταξε πρῶτον τὸ πρόσωπον τοῦ πράγματος; ἀλλ' ὅτι 6*
 μόνον σαφηνείας φροντίζομεν· ἐπεὶ εἰ κάλλους τοῦ λό-
 20 γου καὶ εὐρυθμίας φροντίζομεν, καὶ τὴν τάξιν ἔστιν ὅτι
 μεταλλάττομεν, καὶ τὸ πρᾶγμα τοῦ προσώπου προτίθε-
 μεν, ὅτι τῇ ἀρμονίᾳ τοῦτο τοῦ λόγου συμβάλλεται· ὁ
 γοῦν Ἀφρόδιος καὶ αὐτὸς κάλλος ἴσως καὶ εὐρυθμίαν
 ἐνταῦθα θηρώμενος τὸ πρᾶγμα τοῦ προσώπου προέταξε.
 25 Ἦρα μὲν γὰρ ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος. Περὶ τοῦ Ἀδώ-
 νιδος φέρεται μῦθος τοιοῦτος· κόρη τις ἦρα τοῦ ἰδίου
 πατρὸς, ἀπορουῖσα δὲ φανερώς λαθραίως αὐτῷ συνεγέ-
 νετο· γνοῖς οὖν τὸ γεγονὸς 7 ὁ πατὴρ, κατὰ τῆς παι-
 δὸς ἡγανάκτησεν· ἡ δὲ Ἀφροδίτης δεηθεῖσα μήτε ζῆν
 30 διὰ τὸν πατέρα, μήτε ἀποθανεῖν διὰ τεκνογονίαν μετέ-
 βαλεν εἰς δένδρον, ἣτις ἀποδενδρωθεῖσα τῷ ἐνάτῳ μηνί

6 Vind. ὁ Ἀδώνιδος, ἡ Ἀφροδίτης.
 174 fra l. 22. ὅτι.

7 Vind. γεγονώς.

6* Codd. hic et in-

τὸν γλαῦν ἀπορρήξασα τῆς δρυὸς τὸν Ἀδωνιν ἔτεκεν, ὃν λαβοῦσα ἡ Ἀφροδίτη ἀνέθρεψε, καὶ ἀνδρωθέντος ἦρα αὐταῦ. Καὶ θεὸς ἐδίδωκεν ἄνθρωπον. τὸ ἐδίδωκεν ἀντὶ τοῦ ἐπόθει. Καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβαλοῦσα τῷ ῥόδῳ· ἢ ἐν ἀντὶ τοῦ παρὰ, ἢ παραβαλοῦσα, 5 πλησιάζασα, ἢ ἀντὶ τοῦ πρὸς. τὸ δὲ προσέπταισεν, ἀντὶ τοῦ παρεσφάλῃ, προσέκρουσεν· καὶ τὸν μὲν ταρσὸν τοῦ ποδὸς περιπεύρεται· ταρσὸν λέγει τὸ πλάτυ τοῦ ποδός, σημαίνει δὲ πλείω ἢ λέξις, τὴν τε πόλιν, καὶ τὸν δεκτικὸν τοῦ τυροῦ καλαθίσκον, καὶ τὸ πλατὺ 10 τῆς κήτης καὶ τοῦ ποδός.

C a p. III.

ΠΕΡΙ ΧΡΕΙΑΣ.

Μετὰ τὸν μῦθον καὶ τὸ διήγημα ἔταξε τὴν χρεῖαν· εἰκότως, ὥσπερ γὰρ τὸν μῦθον διὰ τοῦτο πρῶτον ἔταξε διὰ τὸ εἶναι ἡδὺν τῇ πλάσει κατὰπαξ, καὶ καταγλυκαίνειν 15 τῶν ἀκροατῶν τὴν διάνοιαν, καὶ τὸ διήγημα δεύτερον, διὰ τὸ καὶ τὰ δραματικά διηγήματα τοιαῦτα εἶναι ἡδέα, οὕτω καὶ τὴν χρεῖαν εὐθέως μετὰ ταῦτα τέθεικε, διὰ τὸ εἶναι τινὰς χρεῖας τέρψιν ποιούσας ψιλὴν, οἷα εἰσιν αἱ χαριεντισμοῦ ἕνεκεν παραλαμβανόμεναι, οἷον Ὀλυμπιάς 20 ἢ μήτηρ Ἀλεξάνδρου, ἀκούσασα, ὅτι ὁ παῖς αὐτῆς Διὸς ἑαυτὸν λέγει εἶναι, οὐ παύεται, ἔφη, τὸ μειράκιον, διαβάλλον με πρὸς τὴν Ἥραν, ἢ ὅτι ὥσπερ ὁ παῖς ἐτάχθη πρῶτος διὰ τὸ πρῶτῳ μέρει τοῦ λόγου, δηλονότι τῷ προοιμίῳ, ἀναλογεῖν, τὸ δὲ διήγημα δεύτερον, διὰ τὸ διη- 25 γήσει εἶναι ἀνάλογον, ἥτις δευτέρα ἐστὶ τοῦ πολιτικοῦ λόγου, οὕτω καὶ ἡ χρεῖα ἐτάχθη τρίτη διὰ τὸ τῷ τρίτῳ μέρει τοῦ λόγου τῷ ἀγωνιστικῷ δηλονότι ἀναλογεῖν· ἀναλογεῖ δὲ τῷ ἀγωνιστικῷ, καθὸ κατασκευάζομεν ἐν

- αὐτῷ, εἰ ἀληθὴς ἐστὶν ὁ λόγος, εἰ καλῶς ἢ πρᾶξαι γι-
γνῆνται· πᾶσα δὲ κατασκευὴ τῶν ἀγώνων ἐστίν, ἔνιοι δὲ
φασιν, ὅτι ὥσπερ ὁ μῦθος ἐτάχθη πρῶτος διὰ τὸ εἶναι
πάντων ἀπλούστερος, καὶ τὸ διήγημα δεύτερον διὰ τὸ
5 εἶναι τοῦ μὲν μύθου ποικιλώτερον, τῶν δ' ἐξῆς ἀπλού-
στερον, οὕτω καὶ τὴν χρεῖαν ἔδει ταχθῆναι τρίτην, διὰ
τὸ τοῦ μὲν μύθου καὶ τοῦ διηγήματος τελεωτέραν αὐτὴν
εἶναι, τῶν δ' ἐφεξῆς ἀτελεστέραν, καὶ αἱ μὲν αἰτίαι, δι'
ἃς ταύτην ἡ χρεῖα τὴν τάξιν εἴληφεν, αὗται ἰδωμεν δέ,
10 εἰ δοκεῖ, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ χρήσιμον, καὶ πρὸς ποῖον μὲν
τῶν τῆς ῥητορικῆς εἰδῶν καὶ αὐτῇ, πρὸς ποῖον δὲ τῶν
τοῦ πολιτικοῦ λόγου μερῶν χρησιμεύει, εἰπωμεν. Ἰστέον
δὲ, ὅτι κατὰ τὰ εἶδη κοινῶς μὲν τῷ συμβουλευτικῷ συμ-
βάλλεται λόγῳ, πάντως γὰρ ἢ ἐπὶ τι χρηστὸν προτρέπει
15 ἢ χρεῖα, ἢ πονηροῦ τινος εἵργει· κατὰ δεύτερον δὲ λόγον
καὶ τῷ δικανικῷ καὶ τῷ πανηγυρικῷ· τῷ μὲν δικανικῷ, δι' ὧν
ἀγωνίζεται παραδείγμασι τε καὶ τοῖς ἄλλοις κεφαλαίοις συ-
σιτῆσαι τὸ ῥηθὲν ἢ πραχθέν· τῷ δὲ πανηγυρικῷ διὰ τοῦ εἰς
τὸν φήσαντα ἐπαίνου ἢ καὶ τὸν πράξαντα· κατὰ δὲ τὰ μέρη
20 τοῦ λόγου συμβάλλεται μὲν οὐ τοῖς προοιμίοις, καθὼ καὶ
προοιμίου τάξιν πληροῦσα ἔσθ' ὅτε εὐρίσκειται· ἔτι δὲ
καὶ ὅτι τὸ ἐγκωμιαστικὸν κεφάλαιον προοιμίου ἀναλογεῖ·
συμβάλλεται δὲ τῇ διηγῆσει καὶ τοῖς ἀγῶσι καὶ τοῖς ἐπι-
λόγοις· τῇ μὲν διηγῆσει διὰ τοῦ παραφραστικοῦ κεφα-
25 λαίου· τοῦτο γὰρ ἀφήγησις τίς ἐστι, τοῖς δὲ ἀγῶσι διὰ
τε τοῦ τῆς αἰτίας κεφαλαίου καὶ τοῦ ἐναντίου καὶ τοῦ
παραδείγματός καὶ τῆς παραβολῆς καὶ τῆς τῶν παλαιῶν
μαρτυρίας· τοῖς δὲ ἐπιλόγοις διὰ τῆς ἐν τῷ τέλει βρα-
χείας παρακλήσεως.
- 30 Χρεῖα ἐστὶν ἀπομνημόνευμα σύντομον.
ὥσπερ ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ διηγήματος πρὸ τῶν
ἄλλων ἀπάντων ὥριστο τὸ διήγημα, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς
χρείας ποιεῖ. πρῶτον μὲν γὰρ ὀρίζεται αὐτὴν, εἰδ' οὐ-

τως λέγει τὴν αἰτίαν τῆς ὀνομασίας, εἴτα διαιρεῖ καὶ τὰ κατασκευαστικὰ αἰτίης κεφάλαια παραδίδωσιν. ἀλλ' ἐν μὲν τῷ μύθῳ διατί τοῦτον πρῶτον ὀρίζεται, εἰδ' ὕστερον διαιρεῖ, ἐζητήσαμεν· νῦν δὲ διαιρήσομεν, διατί πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων οὐχὶ μόνῃς τῆς διαιρέσεως ὀρίζεται· φαίη δ' ἂν τις πρὸς τοῦτο, ὅτι οἱ ὀρισμοὶ φῶς εἰσι τῶν ὀριστῶν· δέον οὖν πρῶτον διδάξαι ἡμᾶς διὰ τοῦ ὀρισμοῦ τὸ καθέκαστον γύμνασμα, εἰδ' οὕτω τὰλλα τὰ περὶ αὐτοῦ ἀκριβολογεῖσθαι, ὥς ἂν μαθόντες πρῶτον τὴν φύσιν τοῦ προκειμένου διὰ τοῦ ὀρισμοῦ μᾶλλον παρακολουθῶ- 10
μεν τοῖς λεγομένοις περὶ αὐτοῦ.

Χρεία ἐστὶν ἀπομνημόνευμα σύντομον. Ὁ μὲν Ἀφθόνιος λέγει τὴν χρεῖαν εἶναι ἀπομνημόνευμα εὐστόχως ἐπὶ πρόσωπον ἀναφέρονσαν, ὃ δὲ Ἑρμογένης ἀπομνημόνευμα λόγου τινὸς ἢ πράξεως, ἢ τὸ συναμφό- 15
τερον σύντομον ἔχον δῖλωσιν, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρησίμου τινὸς ἕνεκα· ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἀνεπίληπτος ὁ παρὰ τοῦ Ἑρμογένους ἀποδοθῆς τῇ χρεῖᾳ λόγος, διὰ τοὺς δια-
ζευκτικοὺς συνδέσμους, οὓς οὐ δέον ἐν ὀρισμοῖς τίθεσθαι, ὥς καὶ προλαβόντες εἰρήκαμεν· ἕτεροι δὲ πάλιν οὕτως 20
αὐτὴν ὥρισαντο, χρεία ἐστὶ λόγος ἢ πρᾶξις τις εὐστόχος καὶ σύντομος, εἰς τι πρόσωπον ὠρισμένον ἔχουσα τὴν ἀναφορὰν, ἐπανόρθωσιν τινος τῶν ἐν τῷ βίῳ παραλαμ-
βανομένη· ἐστὶ μὲν οὖν καὶ οὗτος ὁ λόγος τῆς χρείας ἐπιλήψιμος διὰ τὰ αὐτὰ, δι' ἃ καὶ ὁ Ἑρμογενικός, ἐτι 25
δὲ καὶ ὅτι οὐδὲ πάσας τὰς χρείας δηλοῖ. τὰς τε γὰρ μικτὰς καὶ τὰς χαριεντισμοῦ ἕνεκα λαμβανομένας παρίησιν· ὁ μὲντοι Ἑρμογένης φαίνεται καὶ ταύτας παρα-
λαμβάνων, φημὶ τὰς χαριεντισμοῦ ἕνεκα, διὰ τὸ εἰπεῖν τὸ ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ φέρε τοὺς ἄλλους ἀφέντες τὸν 30
τοῦ Ἀφθονίου σκοπήσωμεν.

Ἀπομνημόνευμα. Τὸ ἀπομνημόνευμα εἶναι βού-
λονται μνήμην καὶ λόγον περιγερομένως· παρείληπται

οὖν τὸ μὲν ἀπομνημόνευμα ἀντὶ γένους, παρῶσον καὶ
 τὸ ἀπομνημόνευμα διαιρεῖται εἰς τε τὸ σύντομον, ὡς
 αἱ χρεαί, καὶ εἰς τὸ ἐκτεταμένον, ὡς τὰ οὕτως ὀνο-
 μαζόμενα ἀπομνημονεύματα, μακρὰ ὄντα καὶ, ἐξη-
 5 πλωμένα, ὡς ἔχει ἐκεῖνο.¹ Μιθριδάτης, Ἀριοβαρζάνου
 παῖς, ἐταῖρος ἦν Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ, καὶ
 καθ' ἡλικίαν συνήθης· ἐθεράπευε δὲ τὸν πατέρα Δη-
 μητρίου Ἀντίγονον οὔτε ὦν οὔτε δοκῶν πονηρός· ἐκ
 δ' ἐνυπνίου τιβὸς ὑποψίαν Ἀντιγόνῳ παρέσχεν· ἐδόκει
 10 γὰρ μέγα καὶ καλὸν πεδῖον ἐπιῶν ὁ Ἀντίγονος ψήγματα²
 χρυσοῦ κατασπείρειν· ἐξ αὐτοῦ δὲ πρῶτον μὲν ὑποφύ-
 εσθαι χρυσοῖν θέρους, ὀλίγῳ δ' ὕστερον ἐπελθὼν ἰδεῖν
 οὐδέν, ἀλλ' ἢ τετμημένην καλὰμην· λυπούμενος δὲ καὶ
 περιπαθῶν³ ἀκῶσαι τινων λεγόντων, ὡς ἄρα Μιθριδά-
 45 τῆς εἰς Πόντον Εὐξεινον οἴχεται, τὸ χρυσοῦν θέρους ἐξα-
 μησάμενος· ἐκ τούτου ταραχθεὶς καὶ τὸν υἱὸν ὀρκώσας
 σιωπήσειν ἔφρακε τὴν ὄψιν αὐτῷ, καὶ ὅτι πάντως τὸν
 ἄνθρωπον διαφθίρειν ἔγνωκεν· ἀκῶσας δὲ ὁ Δημήτριος
 ἡχθέσθῃ σφόδρα καὶ τοῦ νεανίσκου, καθάπερ εἴωθε,
 20 γενομένου παρ' αὐτῷ καὶ συνιόντος ἐπὶ σχολῆς, φθιέξασ-
 θαι μὲν οὐκ ἐτόλμησεν, οὐδὲ τῇ φωνῇ κατειπεῖν διὰ
 τὸν ὄρκον, ὑπαγαγὼν⁴ δὲ μικρὸν ἀπὸ τῶν φίλων, ὡς
 ἐγεγόνεισαν μόνοι καθ' αὐτοὺς, τῷ στύρακι τῆς λόγχης
 κατέγραψεν εἰς⁵ τὴν γῆν ὀρῶντος αὐτοῦ· φεῦγε Μιθρι-
 25 δάτα· συνεῖς δὲ ἐκεῖνος ἀπέδρα νυκτὸς εἰς Καππαδοκίαν·
 ἀλλ' ὕπερ ἐλέγομεν, τὸ μὲν ἀπομνημόνευμά ἐστιν ἀντὶ
 γένους· τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ διαφορῶν, τό τε σύντομον
 καὶ τὸ εὐστόχως ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἀναφέρουσα,
 χωρίζοντα τὴν χρεῖαν, τὸ μὲν σύντομον ἀπὸ τῶν ἀπο-
 μνημονευμάτων· ἐκεῖνα γὰρ οὐκ εἰσι σύντομα, ὡς ἐδεί-

1 Plut. Vita Demetrii c. 4. 2 Vind. ψήγμά τι. Plut.
 ψήγματα. 3 Vind. παπαθῶν. 4 Schaefer. ad Plut. ἀπα-
 γαγών. 5 Vind. κατέγραψε τὴν γῆν. recepi eis ex Plut.

κνυμεν· τὸ δὲ εἷς τι πρόσωπον ἀναφέρουσα διὰ τοῦ ὀρισμοῦ διδάσκει ἡμᾶς στοχαζομένους πρῶτον, τίς ἐστιν ὁ εἰρηκὺς οὕτω τὴν χρεῖαν εἰς αὐτὸν ἀναφέρειν, καὶ μὴ τυχόν, -εἰ Πλάτων εἶπε, λέγειν, ὅτι Ἰσοκράτης ἥτις ἕτερος εἰρηκεν· αὐτίκα γὰρ ἐπεὶ τῆς μελετηθείσης τῷ Ἀφθονίῳ χρεῖας χρησαμένου τοῦ διδασκάλου τῷ ῥήτῃ τοῦ Ἡσιόδου, τῷ⁶

Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρῶτα θεοὶ προὔφοιθ' ἐθῆκαν,
εἰ καὶ γὰρ μέλλων χρῆσασθαι τῷ ῥήτῃ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ὥς πού φησιν Ἡσιόδος, εἶπω ὥς πού φησιν ὁ Ἀφθόνιος, 10
εἰρηκαμέν τι πλὴν οὐκ εὐστόχως· τινὲς δὲ οὕτως εἶπον, ἀρμόδιος ὀφείλει εἶναι ἡ χρεῖα τῇ προκειμένῃ ὑποθέσει· εἰ γὰρ φέρε εἰπεῖν ὀρῶμέν τινα σπεύδοντα κατὰ πάντα κερδαίνειν, τότε εὐστόχως ἂν εἴποιμι πρὸς αὐτὸν τὸ Μενάνδρειον·⁷ 15

Βέλτιστε, μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσι σκόπει·

εἰ δὲ πρὸς ἀνειμένον καὶ ῥάθυμον τοῦτο εἵπομεν, οὐκ εὐστοχος ἔσται ὁ λόγος. ὁ μὲντοι Γεωμέτρης οὕτως ἐρηνεύει τὴν λέξιν· τὸ εὐστόχως προσκεῖται, διότι μὴ πᾶσα πρᾶξις ἢ λόγος ἤδη καὶ χρεῖα, ἀλλὰ μόνος ὁ εὐστόχως 20 λεγόμενος ἢ πραϊτόμενος· εὐστόχως δὲ λέγεται ὁ τις ἐν βραχεῖ ἢ ἔργῳ ἢ ῥήματι πολλὴν τὴν διάνοιαν περιέχει καὶ ὀξύτητα, ἢ εὐβουλίαν ἢ ἐμπειρίαν, ἢ τινα ἄλλην ἀρετὴν κατήγορεῖ τοῦ λέγοντος· τῶν γὰρ χρεῶν οὕτω πάσας εὐρίσκομεν, τὰς μὲν τοῦ λογικοῦ μέρους ἡμῶν τῆς ψυχῆς 25 ἀρετὴν τινα δεικνυούσας,⁸ τὰς δὲ τοῦ ἀλόγου, εἴτ' οὖν παθητικὰς, τοῦ θυμοῦ λέγω καὶ τῆς ἐπιθυμίας· οὕτω γοῦν τὸ μὲν· „Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πόσος ἂν εἴη ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, καὶ βραχὺ τι φανείς ἀπεκρύψατο,“ σοφίαν ἐλέγχει, τὸ δὲ Λάκων ἐρωτηθεὶς, πού τῆς Σπάρ- 30

6 Ἔ. κ. H. 287.

7 Abest ab editione Meinekii.

8

Vind. δεικνύουσιν.

τῆς οἱ ὄροι, καὶ ἀνατείνας τὸ δόρυ καὶ δείξας εἶπεν, ἐν-
 ταῦθα, ἀνδρείαν ἢ τινα ἄλλην τῶν ἀρετῶν. Ἐπὶ τι
 πρόσωπον ἀναφέρουσα. Ζητεῖται περὶ τῶν προ-
 σώπων, εἰς ἃ χρεῖαι ἀναφέρονται, ποίας ὀφείλουσιν εἶναι
 5 τάξεως, τῆς τῶν ἀνεξετάστων, ἢ τῆς τῶν ἐξεταζομένων,
 καὶ εἰ ταύτης, τῆς τῶν ὀρισμένων καὶ κυρίων μόνης, ἢ
 καὶ τινος ἄλλης, οἷον τῆς τῶν πρὸς τι, τῆς τῶν διαβε-
 βλημένων καὶ τῶν ἄλλων, καὶ λέγουσιν, ὅτι ὥσπερ ὁ μῦ-
 θος μιᾶς μόνης ποιότητος προσώπου ἀπείχετο, τῆς τῶν
 10 ὀρισμένων, τῶν δὲ λοιπῶν ἀπάντων μετεῖχεν, οὕτω καὶ
 ἡ χρεῖα ἐνὸς μόνον προσώπου ἀπέχεται, τοῦ φύσει ἀνεξε-
 τάστου, τῶν δὲ λοιπῶν ἀπάντων ἔχεται. Ἀναφέρου-
 σα. Τὸ ἀναφέρουσα ἀντὶ τοῦ ἀναφερομένη·
 σκόπει δέ, πῶς ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀναφερόμενον πρὸς τὸ
 15 ἀπομνημόνευμα, ἀναφερομένη εἴρηκε πρὸς τὴν χρεῖαν·
 τοῦτο δὲ ἐποίησεν, ἢ ὅτι τιμιώτερον ἐστὶ τὸ θηλυκὸν γέ-
 νος τοῦ οὐδετέρου, ὥσπερ τὸ ἀρσενικὸν τοῦ θηλυκοῦ, καὶ
 αὐτοῦ τοῦ οὐδετέρου, διὸ καὶ προτιμᾶται τῶν δύο, τοῦ
 μὲν οὐδετέρου ὡς ἐν ἐκείνῳ, ὁ Ταῦρος τὸ ὄρος μέχρις
 20 Ἰβηρίας διήκων· τοῦ δὲ θηλυκοῦ, ὡς παρ' Ὀμήρῳ·

Ἦλθε δ' ἐπὶ ψυχὴ Θηβαίου Τειρεσίαιο,

Χρύσειον ⁹ σκῆπτρον ἔχων·

ἢ οὖν κατὰ τούτων ἀναφέρουσα καὶ οὐκ ἀναφερόμενον
 εἴρηκεν, ἢ ὅτι ἀδιάφορον ἡγεῖται ποτὲ μὲν πρὸς τὸ ὀρι-
 25 στικὸν ποιεῖν τὴν ἀπόδοσιν, ποτὲ δὲ πρὸς τι τῶν συμ-
 πληροῦντων τὸν ὄρον· πρὸς μὲν γὰρ τὸ ὀριστικὸν ποιεῖ
 τὴν ἀπόδοσιν ὡς ἐνταῦθα· ἢ γὰρ χρεῖα ὀριστὸν ἐστὶν
 ἐνταῦθα, παρόσον καὶ αὐτῆς ἐστὶν ὁ προκείμενος ὀρισμός,
 πρὸς τι δὲ τῶν ὀριζομένων, ὡς ἐν ἐκείνῳ· γνώμη ἐστὶ λό-
 30 γος ἐν ὁποφάνσεσι κεφαλαιώδης ἐπὶ τι προτρέπων· καὶ
 παρ' αὐτῷ δὲ τῷ Ἑρμογένει ἀδιαφόρως ἐστὶν εὐρεῖν· τὸ

9 Vind. Τειρεσίαιου, χρύσειον. correxi ex Od. λ, 90.

τοιούτον γινόμενον· πῇ μὲν γὰρ καὶ αὐτὸς πρὸς τὸ ὀρι-
 στὸν ποιούμενος φαίνεται τὴν ἀπόδοσιν, ὡς ἐν τῷ τε-
 τάρτῳ λόγῳ τοῦ περὶ εὐρέσεως βιβλίου· λέγει γὰρ ἐκεῖ
 οὕτως, πνεῦμά ἐστι σύνθεσις λόγου διάνοιαν ἀπαρτίζον
 ἐν κώλοισι καὶ κόμμασιν· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν ἀπαρτίζου- 5
 σα, ἀπαρτίζον εἶπε, πρὸς τὸ ὀριστὸν τὸν λόγον ἀποδι-
 δούς· πῇ δὲ καὶ πρὸς τι τῶν συμπληρωτικῶν τοῦ ὅρου
 τὸν ὀρισμὸν ἀποδίδωσιν, ὡς ἐν τῷ περὶ ἐπιφωνήματος
 λόγῳ ποιεῖ· φησὶ γὰρ οὕτως· ἐπιφωνήμά ἐστι λόγος ἔξω-
 θεν ἐπὶ τῷ πράγματι παρ' ἡμῶν λεγόμενος. 10

Χρειώδης δὲ οὕσα προσαγορεύεται χρεία.
 Καὶ μὴν καὶ τᾶλλα προγυμνάσματα χρειώδη εἰσὶ, προ-
 ασκοῦσι γὰρ ἡμᾶς τὴν ῥητορικὴν· ἔτι δὲ καὶ οἱ ἐν γρα-
 φαῖς ἀσχολούμενοι πῇ μὲν κέχρηται γνώμασι, πῇ δὲ
 ἡθοποιίαις, πῇ δὲ κοινοῖς τόποις καὶ τοῖς ἄλλοις· δῆλον 15
 οὖν ἐκ τούτων, ὅτι καὶ ταῦτα χρειώδη εἰσὶ· πῶς οὖν ἡ
 χρεία μόνη παρὰ τὸ εἶναι χρειώδης εἴρηται· ἔστιν οὖν
 εἰπεῖν, ὅτι ὥσπερ πλειόνων ὄντων λόγων, οἷς τὸ μυθεῖ-
 σθαι, τουτέστι λέγεσθαι, συμβέβηκε, μόνος ὁ ψευδὴς ὢν
 καὶ εἰκονίζων ἀλήθειαν παρὰ τοῦτο εἴρηται, οὕτω καὶ 20
 πλειόνων χρειωδῶν ὑπαρχόντων προγυμνασμάτων οὐδὲν
 ἀπεικὸς τὴν χρείαν μόνην παρὰ τοῦτο εἰρησθαι, ἢ ὅτι
 χρειωδεστέρα τῷ λόγῳ τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων ἐστὶν
 ἡ χρεία, διὰ τοῦτο οὕτως εἴρηται κατ' ἐξοχὴν, ὥσπερ
 καὶ τὸν Δημοσθένην ῥήτορα λέγομεν, καίτοι καὶ ἄλλων 25
 πολλῶν ὄντων ῥητόρων, καὶ τὸν Ὅμηρον ποιητὴν, καὶ
 τὸν Θουκυδίδην συγγραφέα, καὶ τὸν Πλάτωνα φιλόσο-
 φον· τί οὖν ἂν ἴσως εἴποι τις, καὶ τῆς γνώμης ἡ χρεία
 χρειωδεστέρα ἐστί; καὶ φάμεν, ὅτι ναί, εἵγε πιστικωτέρα
 ἡ χρεία, διὰ τὸ τοῦ εἰρηκότος ἢ πράξαντος ἐνδοξον· οὐ 30
 γὰρ τοσοῦτον πεισθεῖν ἂν ὁ ἀκροατὴς τῷ, πόνοι γεννῶ-
 σι δόξαν, κάματοι δὲ προξενούσι στεφάνους, ὅπερ ἐστὶ
 γνώμης, ὅσον εἰ καὶ τὸ εἰρηκὸς προστεθείη πρόσωπον,

ἵνα γένηται, οἷον ὅτι ὁ μέγας Βασίλειος εἶπε, πόνου
γεννῶσι δόξαν, κάματοι δὲ προξενούσι στεφάνους· τινὲς
δὲ φασὶ διὰ τοῦτο εἰρησθαι χρεῖαν, διότι οἱ παλαιοὶ ἐν
χρεῖᾳ γενόμενοι αὐτῶν διὰ τινὰ περίστασιν ἔξεφερον αὐ-
5 τὰς, οἷον Διογένει ἐπιστάς Ἀλέξανδρος καθεύδοντι εἶπεν,

Οὐ χρὴ πάννυχιον εὐδεν βουληφόρον ἄνδρα· ¹⁰

ἐν χρεῖᾳ γὰρ τοῦ εἰπεῖν τοῦτον τὸν λόγον ἐγένετο, διὰ
τὸ τὸν Διογένην καθεύδειν· φραμὲν οὖν ἡμεῖς πρὸς τοῦ-
τον, ὅτι ἄλλ' οὐ πᾶσαι τοιαῦται εἰσὶν αἱ χρεῖαι, αὐτίκα
10 τῶν λογικῶν χρεῖαι καθ' ἐκούσιον ἀποφαντικάι, οὐ διὰ
τινα φανεράν περίστασιν ἐν χρεῖᾳ τοῖς εἰρηκόσιν ἐγένετο,
ὥς ἔχει καὶ αὕτη· „ὁ Πλάτων τοὺς τῆς ἀρετῆς κλῶνας
ιδρῶτι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι·“ κακείνη· „Ἰσοκράτης
τῆς παιδείας τὴν μὲν ῥίζαν ἔφη πικράν, γλυκεῖς δὲ τοὺς
15 καρπούς·“ εἰ δὲ τις ἔρεῖ, ὅτι καὶ αὐταὶ διὰ τινὰ αἰτίας
περίστασιν ἐρρόθησαν, ¹¹ οἷον ὅτι στοχαζόμενος καὶ
σκοπῶν ὁ Πλάτων τὴν ἀρετὴν ιδρῶσθαι φενομένην καὶ πό-
νοις ταῦτα εἴρηκε, καὶ ὅτι πάντας τοὺς ἀρετῆς ἐρῶντας
διδάξαι θέλων ὁ Ἰσοκράτης ὥς ιδρῶσι καὶ πόνοις φύεται
20 ἀρετὴ ἕνεκα τούτου οὕτως εἴρηκε, σκοπεῖτω, ὅτι κατὰ
τοῦτον τὸν λόγον καὶ αἱ γινῶμαι πᾶσαι χρεῖαι ὥφειλον
λέγεσθαι· ἄλλοι δὲ φασιν, ὅτι ἐπειδὴ οὐκ ἐπικεκαλυμμέ-
νην ἔχει τὴν παραίνεσιν, ὥσπερ ὁ μῦθος, ἀλλὰ γυμνὴν
τὴν συμβουλὴν, εἰκότως χρεῖα ὠνόμασται κατ' ἐξοχὴν·
25 ἐναργεστέρα γὰρ ἢ ἀπ' αὐτῆς ὠφέλεια, οἷον χρεῶδης
καὶ ἀναγκαῖα. Προσαγορεύεται χρεῖα. Ζητεῖται
διὰ τί οὐκ εἶπεν, ὀνομάζεται, ἢ καλεῖται ἢ λέγεται, ἀλ-
λὰ τὸ προσαγορεύεται ἀντὶ τούτων λαλεῖ· ἢ ὅτι ἐπει-
δὴ τὰ προσηγορικὰ ὀνόματα τὰ κοινὰ λέγονται, οἷον τὸ
30 ἄνθρωπος, ἵππος, ῥήτωρ, στρατηγός, πατήρ, υἱός, καὶ
τὰ τοιαῦτα· ἔστι δὲ καὶ τὸ τῆς χρεῖας ὄνομα τοιοῦτον,

10 Il. β, 24.

11 Laur. ἐρρόθησαν.

κοινὸν γὰρ ἐστὶ καὶ αὐτὸ, διὰ τοῦτο εἶπε, προσαγο-
 ρεύεται· τουτέστι προσηγορικὸν καὶ κοινὸν ἔχει τὸ
 χρεία, ἐδύνατο δὲ, ἔπερ ἐβούλετο, ἀντὶ τοῦ προσαγο-
 ρεύεται ὀνομάζεται εἰπεῖν· παρόσον· εἴτε προσηγο- 5
 ρία, τοῦτο καὶ ὄνομά ἐστι· τὸ γὰρ ὄνομα ὡς γένος διαι-
 ρεῖται εἰς εἶδη, εἰς τε τὸ κύριον καὶ τὸ προσηγορικὸν καὶ
 τὰ λοιπὰ. Τῆς δὲ χρείας τὸ μὲν ἐστὶ λογικὸν μετὰ τὴν
 ἐτυμολογίαν τῆς χρείας, καὶ ἐπὶ τὴν διαίρεσιν αὐτῆς ἔρ-
 χεται. Ζητεῖται διατὶ τεσσάρων τρόπων διδασκαλικῶν
 ὄντων, διαιρετικοῦ, ὀριστικοῦ, ἀποδεικτικοῦ καὶ ἀναλυτι- 10
 κοῦ, χρώμενος ὁ σοφιστὴς τοῖς δυσὶ τούτοις ἐν τῷ παρόν-
 τι, τῷ διαιρετικῷ καὶ τῷ ὀριστικῷ, οὐ συνέταξεν ἀλλή-
 λους αὐτούς, ἀλλὰ διέστησε τὸν διαιρετικὸν ἀπὸ τοῦ ὀρι-
 στικῷ, διὰ μέσης τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος τῆς
 χρείας· καὶ φαμεν, ὅτι τὸν μὲν ὀρισμὸν ἀναγκαίως προέ- 15
 ταξεν, ὡς καὶ ἄνωτέρω δέδεικται, διότι αὐτὸς ἐστὶν ὁ
 διδάσκων ἡμᾶς τὴν φύσιν τῆς χρείας, διὰ τοῦ ὀρισμοῦ
 δὲ οὔτε τῇ ἐτυμολογίᾳ τῆς χρείας, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐδυ-
 νήθη μὲν ἂν παρακολουθῆσαι· μετὰ δὲ τὸν ὀρισμὸν
 ἐπειδὴ ἐγίνωσκεν ἡμᾶς ἅτε τῇ γραμματικῇ ἐνησχημένους 20
 καὶ ἐτυμολογεῖν εἰθισμένους τὴν αἰτίαν τῆς ὀνομασίας
 ζητήσοντας, καὶ περὶ ταύτης διαπορήσοντας, διὰ τοῦτο
 ταύτην εὐθὺς παρέδωκε, τὴν δὲ διαίρεσιν μετὰ ταῦτα
 ἔθηκεν, ἵν' εὐθὺς ἀπὸ τῆς διαίρεσεως ὡς τὴν ἀπαρίθμη-
 σιν τῶν κεφαλαίων τῶν κατασκευαζόντων τὰ διαιρεθέντα 25
 εἶδη χωρήσῃ, καὶ τοῦτο ἐν πᾶσι σχεδὸν εἶωθε τήρεῖν τοῖς
 γυμνάσμασι· φημὶ δὴ τὸ μετὰ τὴν διαίρεσιν ἐπὶ τὰ κα-
 τασκευαστικά τοῦ γυμνάσματος εὐθὺς μεταβαίνειν κεφά-
 λαια, οὕτω γὰρ ἐν τῷ διηγήματι πρῶτον ὀρισάμενος τὸ
 διήγημα, εἶτα τὴν διαφορὰν τοῦ διηγήματος καὶ τῆς διη- 30
 γήσεως παραδοῖς, καὶ διελὼν τὸ διήγημα, εὐθὺς μετὰ
 τὴν διαίρεσιν ἐπὶ τὰ ὡσανεὶ κεφάλαια τοῦ διηγήματος

τὰ περιστάτικα δηλαδὴ μετεχώρησε, ¹² καὶ τῷ ἐγκωμίῳ δὲ καὶ τῷ ψόγῳ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦτο ποιᾷ.

Τῆς δὲ χρείας τὸ μὲν ἐστὶ λογικόν. Ἰστέον, ὅτι ἡ χρεία οὐ μόνον διαιρέσιν ἔχει, ἀλλὰ καὶ ὑποδιαίρεσιν καὶ ἐπιδιαιρέσιν· καὶ διαιρέσεις μὲν αὐτῆς ἐστὶν ἡ εἰς τὰ τρία ταῦτα τομῇ, ὑποδιαίρεσις δὲ καὶ ἡ τοῦ λογικοῦ εἰδους τῆς χρείας εἰς τε τὸ ἀποφαντικὸν καὶ εἰς τὸ ἀποκριτικὸν τομῇ, ὧν ἑκάτερα πάλιν ὑποδιαίρεῖται, οἷον τὸ μὲν ἀποφαντικὸν εἰς τε τὸ κατ' ἐκούσιον ἀποφαντικόν, καὶ εἰς τὸ κατὰ περίστασιν· καὶ κατ' ἐκούσιον μὲν ἀποφαντικόν ἐστὶν, οἷον Ἰσοκράτης τοὺς εὐφρεῖς τῶν μαθητῶν θεῶν παῖδας ἔφρασκεν εἶναι, ἢ Πλάτων τοὺς τῆς ἀρετῆς κλώνας ἰδρῶτι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι· κατὰ περίστασιν δὲ ἀποφαντικόν ἐστὶν, ἐν ᾧ ἕκ τινος περιστάσεως ἐπὶ τὸν λόγον κεκίνηται ὁ τὸν λόγον εἰπὼν ἐν τῇ λεγομένῃ παρ' ἡμῶν χρεία, οἷον Διογένης ἰδὼν πλούσιον ἀπαιδευτον εἶπεν, οὗτός ἐστιν ἵππος ¹³ περιηργυρωμένος. τὸ δὲ ἀποκριτικὸν πάλιν διαιρεῖται ἕς τε τὸ κατ' ἐρώτησιν καὶ τὸ κατὰ πύσμα, καὶ τὸ κατ' ἐρώτησιν αἰτιώδεις καὶ τὸ ὁμωνύμως τῷ γένει καλούμενον ἀποκριτικόν. διαφέρει δὲ πύσμα τῆς ἐρωτήσεως τῷ ἐκείνην μὲν ἄρνησιν ἔχειν μόνην ἢ συγκατάθεσιν τὸ ναὶ ἢ οὐ· πολλάκις δὲ καὶ διὰ σχήματος μόνην ἀνάνευσιν ἢ κατάνευσιν· τοῦτο δὲ μακροτέραν ἀπαιτεῖν τὴν ἀπόκρισιν· καὶ κατ' ἐρώτησιν μὲν ἐστὶν, οἷον Πιπτακὸς ὁ Μιτυληναῖος ἐρωτηθεὶς, εἰ λανθάνει τις τοὺς θεοὺς κακὰ πράττων, ἔφη, ὅτι μὴδὲ διανοοῦμενος, ἀρχούσης καὶ μόνης τῆς ἀποφάσεως. κατὰ πύσμα δὲ, οἷον Θεανῶ ἡ Πυθαγορική φιλόσοφος ἐρωτηθεῖσα, ποστὰία ἀπὸ ἀνδρὸς γυνὴ καθαρά τοῖς θεσμοφορίοις κάτεισιν, εἶπεν, ὡς μὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ

ιδί-

¹² Vind. μετεχώρηκε. ¹³ apud Theonem p. 203, 8. ῥύπος. Omnino Theo l. l. ad haec et sqq. conferendus.

ιδίου παραχρημα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀλλοτρίου οὐδέποτε. τὸ δὲ κατ' ἐρώτησιν αἰτιῶδες τοιοῦτόν ἐστιν, ὅταν μὴ μόνον ἀποκρινώμεθα, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδιδῶμεν τῆς ἀποκρίσεως, οἷον εἰ λέγομεν, ὅτι Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, εἰ εὐδαίμων αὐτῷ δοκεῖ ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἔφησε μὴ εἶ- 5 δέναι, μηδὲ γὰρ ¹⁴ εἰδέναι πῶς ἔχει παιδείας· πρὸς γὰρ τῇ ἀποκρίσει καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδέδωκε ταίτης τῆς ἀποφάσεως. ἔστι καὶ τὸ ἀποκριτικὸν τέταρτον ὄν, ὃ μῆτε ἐρώτησιν ἔχει μῆτε ἀπόκρισιν, πρὸς δέ τινα λόγον ἀπλῶς ἀντιρρῆσιν, οἷον Διογένους ἀριστῶντός ποτε καὶ Πλά- 10 τωνα παριόντα πρὸς τὸ ἄριστον προσκαλέσαντος, ὁ Πλάτων, ὡς χάριεν ἦν ἄν σου, Διόγενες, τὸ ἄπλαστον, ἔφη, εἰ μὴ πλαστὸν ἦν. ἥτε οὖν τοῦ λογικοῦ εἰς τὰ τοιαῦτα τομὴ ὑποδιαίρεσις ἐστι τῆς χρείας καὶ ἡ τῆς πρακτικῆς πάλιν εἰς ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν· καὶ ἐνεργητικὴ μὲν 15 ἐστίν, ἐν ἣ ποιῶν τις ὑπόκειται, οἷον Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πόσος ἂν εἴη τῶν ἀνθρώπων βίος, βραχὺ τι φανείς ἀπεκρύψατο· ἡ Διογένης, ἰδὼν ἀδδηγάγον παῖδα, τὸν παιδαγωγὸν ἔπαισε· παθητικὴ δὲ, ἐν ἣ πάθος τι ὑποσημαίνεται, οἷον Διδύμων ὁ αὐλητῆς ἀλούς ἐπὶ τῇ μοι- 20 χεῖα ἐκ τοῦ ὀνόματος ἐκρεμάσθη. καὶ αὗται μὲν αἱ ὑποδιαίρεσεις τῆς χρείας· ἔχει δὲ καὶ ἐπιδιαίρεσιν, καθὼ ἐξ ὑπαρχῆς πάλιν ἡ χρεία διαιρεῖται εἰς τὰς γνωμολογικάς, εἰς τὰς κατ' ἐνθίμῃσιν, εἰς τὰς κατὰ παράδειγμα, εἰς τὰς συμβολικάς, εἰς τὰς τροπικάς, εἰς τὰς κατ' εὐχὴν, 25 εἰς τὰς κατὰ ἀμφιβολίαν, εἰς τὰς κατὰ μετάληψιν, εἰς τὰς συνεξευγμένας. καὶ γνωμολογικαὶ μὲν εἰσιν, ὅσαι περὶ τοῦ ²⁵ καθολικοῦ κοινὴν ἀπόφασιν ἔχουσιν, ἐν οἷς καὶ τὰ τῶν ἐπτά σοφῶν ἀποφθέγματα, ὥσπερ ὁ Βίας τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν εἶναι πάσης κακίας· ἀπο- 30

14 μηδὲ γὰρ εἰδ. Vind. om. restitui ex Schol. Ald. 15

Vind. περὶ τοῦ. scr. περὶ του. Schol. Ald. περὶ τινος.

Rhetor. II.

δεικτικά δέ, ὅσαι καὶ τῆς οἰκείας ἀποφάσεως τὴν ἀπό-
 δειξιν κατευθὺς ἀπολαμβάνουσιν, ὥσπερ Ἰσοκράτης τοῖς
 γνωρίμοις παραινῶν τῶν γονέων τοὺς διδασκάλους προ-
 τιμᾶν ὑπεδείκνυνεν,^{15*} ἐπιφέρων, οἱ μὲν γὰρ τοῦ ζῆν, οἱ δέ
 5 τοῦ εὐ ζῆν γεγόνασιν αἵτιοι· κατὰ χαριεντισμὸν δέ, ὅσαι
 ἀστειότητά τινα ἐμφαίνουσιν, οἷον Φιλίππου πρὸς Λακε-
 δαιμονίου· γράψαντος πολλὰ καὶ δεινὰ, αὐτοὶ πρὸς αὐ-
 τὸν ἀντέγραψαν· Λακεδαιμόνιοι Φιλίππῳ· Διονύσιος ἐν
 Κορίνθῳ γράμματα· διὰ γὰρ τοῦ παραδείγματος μετ'
 10 αὐτὸν ἐπιστρέφουσι, καὶ ὑπομιμνήσκουσι τῆς τυραννίδος,
 ὅσον οὐπω καταλυθησομένης, καὶ Ἀλέξανδρος δὲ παραι-
 νούμενος παρὰ τῶν φίλων συλλέξαι χρήματα ἔφη, οὐκ
 ὤνησαν οὐδὲ Κροῖσον· κατ' εὐχὴν δέ, ὥσπερ ἱστορεῖται
 περὶ τοῦ παιδοτρίβου Λάμωνα. οὗτος γὰρ χυλὸς ὢν καὶ
 15 τῶν ὑποδημάτων ἀφαιρεθεὶς, εἶθε, φησὶν, ἐναρμόσειαν
 τοῖς τοῦ κλέπτου ποσὶ· συμβολικαὶ δέ, ὅσαι διὰ συμβό-
 λων τινῶν αἰνίττονται, ἅπερ βούλονται, οἷα καὶ ἡ τοῦ
 Διογένης, ὃς μεράκιον ἰδὼν ἐκ μοιχοῦ ποτε βάλλον εἰς
 τὸ πλήθος λίθον, οὐ παύσῃ, ἔφη, μεράκιον, μὴ ἀγνοοῦν
 20 παίσσης τὸν πατέρα· συμβάλλεσθαι γὰρ ἡμῖν δέδωκεν,
 ὡς οὐκ ἐξ ὠρισμένου προσώπου τὸ μεράκιον ἦν· τροπι-
 καὶ δέ, ὅσαι ταῖς λέξεσι μεταφορικαῖς χρῶνται, ὥσπερ ὁ
 Πλάτων τοὺς τῆς ἀρετῆς κλῶνας ἰδρῶσι καὶ πόνοις ἔλεγε
 φέεσθαι· κατὰ ἀμφιβολίαν δέ, ὅσαι κατὰ τινα τρόπον,
 25 καθ' ὅσους ἂν ἡ ἀμφιβολία γένηται, γίνονται, ὡς ἔχει
 τὸ Ἰσοκράτης τινὸς αὐτῷ συνιστῶντος παῖδα,¹⁶ καὶ ἐρο-
 μένου, τίνος αὐτῷ δεῖ, γραφιδίου, ἔφη, καινοῦ καὶ πινα-
 κίδιου καινοῦ·¹⁷ ἄδηλον γὰρ ἐνταῦθα, πότερον λέγει,
 πινακίδος καινῆς καὶ γραφιδίου καινοῦ, ἢ πινακίδος τε

15* Codd. ὑπεδείκνυνεν. Lege ἀπεδείκνυνεν.

16 Vind. παι-
δ

δός. Lectio nata ex compendio scribendi in Laur. παί. 17
 καὶ πινακ. καινοῦ Vind. om., restitui ex Sch. Ald.

καὶ φρενός, καὶ πάλιν, γραφιδίου τε καὶ φρενός· αἱ δὲ κατὰ μετάληψιν τότε γίνονται, ὅταν ἄλλο μὲν τὸ ἐρωτώμενον, ἄλλο δὲ τὸ ἀποκρινόμενον, μεταλαμβάνόντων ἡμῶν ἀφ' ἐτέρων εἰς ἕτερον, οἷον καὶ τὸ τοῦ Ἐπαμινώνδου· οὗτος γὰρ ἀμφισβητούντων τινῶν παρὰ ¹⁸ πότον, ⁵ πότερος ¹⁹ μᾶλλον ἀύλητῆς κρείττων, Ἀντιγενίδης ἢ Σάτυρος, ἐμοὶ μὲν, ἔφη, στρατηγὸς Πολυσπέρχων. αἱ δὲ συνεξευγμέναι οὐκ ἄλλαι παρὰ ταύτας, ἀλλ' ἐκ τούτων συνίστανται, ὅταν δύο πολλάκις καὶ τρεῖς συνέλθωσι κατὰ ταυτόν· εἰ γοῦν τῇ παραδειγματικῇ ἐκείνῃ τῇ, „Ἀλέ- ¹⁰ ξανδρος ἐρωτηθεὶς, ποῦ τοὺς θησαυροὺς ἔχει, ἔδειξε τοὺς φίλους“, ἦνπερ καὶ συμβολικὴν εἶναι λέγομεν· εἰ ταύτῃ γοῦν προσθήσομεν ὡς ἐπέειπεν, ὧν καὶ Κροῖσος ἀμοιρῶν ἦν κατὰ καιρὸν ἀτυχῶν· ἡ αὐτὴ καὶ μικτὴ εὐρίσκεται καὶ συνεξευγμένη· μικτὴ μὲν διὰ τὴν πρᾶξιν, ὡς τοὺς ¹⁵ φίλους δεῖξαντος καὶ τὸν λόγον ὡς ἐπειπόντος· συνεξευγμένη δὲ, ὡς διὰ τὸν Κροῖσον παραδειγματικὴ διὰ τὴν αἰτίαν καὶ ἀποδεικτικὴ. οὕτως οὖν τῆς χρείας, ὡς δέδεικται, καὶ διαιρέσεις καὶ ἐπιδιαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις ἐχοῦσης, ζητεῖται διατὶ οὔτε περὶ τῶν ὑποδιαιρέσεων αὐ- ²⁰ τῆς οὔτε περὶ τῶν ἐπιδιαιρέσεων ὁ σοφιστὴς περιέλαβεν. καὶ φαμεν, ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τοῦ διηγήματος διαφερόντων τῶν διηγημάτων ἀλλήλων καὶ κατὰ τὰ πρόσωπα καὶ κατὰ τὰ πράγματα τὴν κατὰ τὰ πρόσωπα παρήκεν ὡς ποικιλωτέρας δεομένην διδασκαλίαν, οὕτω κἀνταῦθα τὰς ²⁵ ἐπιδιαιρέσεις καὶ τὰς ὑποδιαιρέσεις τῆς χρείας παραλιπὼν ὡς ποικίλας καὶ πραγματειώδεις, ²⁰ τὴν εἰς τὸ λογικὸν καὶ πρακτικὸν καὶ μικτὸν τομὴν μόνην ἡμῖν παραδédωκε, πᾶσαν χρείαν ἐν τοῖς τρισὶ τούτοις περιλαβὼν· καὶ γὰρ τὰ εἰς ἃ ἡ διαίρεσις καὶ ἡ ἐπιδιαίρεσις καὶ αἱ ³⁰

18 παρὰ Theo p. 209, 8. περὶ Vind.

19 Vind. ποῖος.

Theo πότερος.

20 Vind. πραγματιώδεις.

ὑποδιαίρεσεις γέγονασιν, εἰς τὰ τρία ταῦτα ἀνάγονται. Τὸ μὲν ἐστὶ λογικόν· Ζητεῖται ἀπὸ ποίου λόγου λέγεται λογικόν τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς χρείας, πότερον ἀπὸ τοῦ ἐνδιαθέτου, ὥσπερ καὶ λογικὸς μῦθος ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τούτου ἐλέγετο· καὶ γὰρ διὰ τὸ πλάττεσθαι ἀνθρώπους ἐν αὐτῷ τι ποιοῦντας, οἱ τῷ ἐνδιαθέτῳ λόγῳ κοσμοῦνται, διὰ τοῦτο λέγεται· ἢ ἀπὸ τοῦ προφορικῷ· διὰ γὰρ τὸ λόγους ἐν αὐτῷ τινων σοφῶν ἀπομνημονεύεσθαι, οὐ μὴν πράξεις λέγεται λογικόν.

10 Οἶον ὁ Πλάτων τοὺς τῆς ἀρετῆς κλῶνας ἰδρῶσι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι· ἡ παρούσα χρεία ἐστὶ μὲν λογικὴ, καθ' ἐκούσιον δέ ἐστιν ἀποφαντικὴ· ἐστὶ δὲ καὶ τροπικὴ καὶ συνεξευγμένη· λογικὴ μὲν διὰ τὸ λόγῳ δηλοῦν τὴν ὠφέλειαν, καθ' ἐκούσιον δέ ἀποφαν-
15 τικὴ, διότι οὐκ ἔκ τινος περιστάσεως ἐκινήθη ὁ Πλάτων πρὸς τὸ εἰπεῖν τὸν τοιοῦτον λόγον· τροπικὴ δὲ διὰ τὸ μεταφορικὰς ἔχειν τὰς λέξεις· συνεξευγμένη δὲ διὰ τὸ ἐπιπλακῆναι ἐν αὐτῇ τό τε καθ' ἐκούσιον ἀποφαντικόν καὶ τροπικόν.

20 Οἶον Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πόσος ἂν εἴη ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, βραχύτι φανείς, ἀπεκρύψατο· ἡ τοιαύτη χρεία ἐστὶ μὲν πρακτικὴ καὶ ἐνεργητικὴ, ἐστὶ δὲ καὶ συμβολικὴ καὶ κατὰ περίστασιν καὶ συνεξευγμένη· πρακτικὴ μὲν, καθὸ σημαίνει πράξιν, ἐνε-
25 ργητικὴ δὲ καθὸ τι ποιῶν δεικνύται ἐν αὐτῇ ὁ Πυθαγόρας, εἰς ὃν αὐτὴ ἀναφέρεται· κατὰ περίστασιν δὲ, καθὸ ἔκ τινος περιστάσεως ἐπὶ τὴν τοιαύτην ἐκινήθη πράξιν ὁ Πυθαγόρας· συμβολικὴ δὲ, καθὸ διὰ συμβόλου τινὸς ἀπέδειξεν ὁ Πυθαγόρας, ὕπερ ἐβούλετο· συνεξευγμένη δὲ
30 διὰ τὸ συνελθεῖν ἐν αὐτῇ ταῦτα πάντα, τό τε ἐνεργητικόν καὶ τὸ κατὰ περίστασιν καὶ τὸ συμβολικόν. Ζητεῖται δὲ, διατί μὴ καὶ ἡ παρούσα χρεία μικτὴ λέγεται· ἔχει γὰρ καὶ λόγον καὶ πράξιν, λόγον μὲν τὴν ἐρώτησιν, πράξιν

δὲ τὸ βραχὺ φανέντα τὸν φιλόσοφον ἀποκρύψασθαι· καὶ λέγομεν, οὐχὶ τὰ τῆς ἐρωτήσεως ῥήματα δεῖ σκοποῦντα ἀπ' αὐτῶν λογικὴν τὴν χρεῖαν λέγειν, οὐ γὰρ ἐρωτήσεις ἐστὶν ἡ χρεῖα, ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἀπόκρισις ἢ πρᾶξις· αὕτη γάρ ἐστὶν ἡ δηλοῦσα τὴν ὠφέλειαν, οὐχ ἡ 5 ἐρωτήσεις· οὕτως οὖν τὸ μὲν „Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πόσος ἂν εἴη ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, βραχὺ τι φανείς ἀπεκρύψατο,“ πρακτικὴν ἐροῦμεν χρεῖαν, ἐπεὶ τὸ πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἐπενεχθὲν πρᾶξις ἐστὶν, οὐκ ἀπόκρισις· τὸ δὲ „Λάκων ἐρωτηθεὶς, ποῦ τῆς Σπάρτης οἱ ὄροι, ἀνα- 10 τένας τὸ δόρυ καὶ δείξας εἶπεν, ἐνταῦθα,“ μικτὴν, διότι πρὸς τὴν ἐρώτησιν καὶ πρᾶξις ἀπήντησε καὶ λόγος ὁμοῦ.

Οἶον Διογένης μεिरάκιον ἐωρακῶς ἀτακτοῦν, τὸν παιδαγωγὸν ἐπαισεν εἰπὼν, τί γὰρ τοιαῦτα παιδεύεις; ἡ παρούσα χρεῖα ἐστὶ μὲν μικτὴ, ἐστὶ δὲ κατὰ 15 τὴν πρᾶξιν ἐνεργητικὴ, κατὰ δὲ τὸν λόγον ἀποκριτικὴ, κατ' ἀμφοτέρω δὲ ἐκ περιστάσεως, ἔτι δὲ καὶ συνεζευγμένη· καὶ μικτὴ μὲν ἐστὶ, καθὼ καὶ πρᾶξιν ἅμα καὶ λόγον συνέχει· ἐστὶ δὲ κατὰ μὲν τὴν πρᾶξιν ἐνεργητικὴ, καθὼ ἐν αὐτῇ τι ποιήσας δείκνυται ὁ Διογένης, κατὰ δὲ τὸν λόγον ἀπο- 20 κριτικὴ, καθὼ πρὸς τινὰ πρᾶξιν ἔχει ἀπλῶς ἀντίρρῃσιν· κατ' ἀμφοτέρω δὲ ἐστὶν ἐκ περιστάσεως, καθὼ καὶ τὴν πρᾶξιν ἐνήργησε καὶ τὸν λόγον εἶπεν ὁ Διογένης διὰ τὸ λδεῖν τὸ μεिरάκιον ἀτακτοῦν· συνεζευγμένη δὲ ἐστὶ, διότι ταῦτα πάντα ἐν αὐτῷ συνῆλθον. 25

Τῆς δὲ χρείας τὸ μὲν ἐστὶ λογικόν, τὸ δὲ πρακτικόν, τὸ δὲ μικτόν. Ἡ διαφόρως ταῦτα τέτακται, διὰ τὴν τῶν εἰδῶν ὁμοτιμίαν, ἣ ὅτι ἐπειδὴ τὰ προκείμενα γυμνάσματα λογικῆς ^{20*} εἰσι πραγματείας, εἰκότως καὶ τὴν διὰ λόγων χρεῖαν προτάττει τῆς πρακτικῆς, 30 ἀμφοτέρω δὲ, τὸ λογικόν φημι τῆς χρείας εἶδος καὶ τὸ πρακτικόν, προτάττει τοῦ μικτοῦ ὡς ἀπλούστερα, ὃν τρό-

20* Codd. λογικῶς.

πον καὶ ἐπὶ τοῦ μύθου τὸ λογικὸν καὶ ἡθικὸν προέταξε
 τοῦ μικτοῦ. Ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη τῆς χρείας.
 Ζητεῖται τίνος χάριν τοῦτο εἶρηκεν, ὥς καὶ τοῖς ἐξῆς μὴ
 διαιρῶν τὴν χρείαν. καὶ μὴν διαιρεῖ αὐτὴν εἰς τὰ ἐν αὐ-
 5 τῇ κεφάλαια κατὰ τὴν ἀπὸ ὅλου εἰς μέρη ἀνομοιομερῆ
 διαίρεσιν. ἔστι δὲ μία τῶν διαιρέσεων καὶ αὕτη, δι' ἣν
 καὶ τὸ περὶ τῶν στάσεων βιβλίον περὶ διαιρέσεως ὀνο-
 μάζεται· καὶ φαμεν, ὅτι ἀλλ' ἡ κυρίως τῆς χρείας διαι-
 ρεσις αὕτη ἐστὶ· κατὰ ταύτην γὰρ ὡς γένος εἰς εἶδη δι-
 10 αἰρεῖται· ἡ δὲ ἐπιφερομένη οὐ κυρίως ἐστὶ διαίρεσις·
 τὴν δὲ αἰτίαν φθάσαντες εἵπομεν. ἡ οὐδὲ διαίρεσις ἡ
 ἐπιφερουμένη ἐστίν, ἀλλ' ἐπιδιαίρεσις μᾶλλον. Ἐργάσιο
 δ' αὐτὴν τοῖςδε τοῖς κεφαλαίοις· ἀντὶ τοῦ κατασκευά-
 σεις, βεβαιώσεις· ἐνταῦθα δὲ γενόμενός τις τῶν ἐξηγητῶν
 15 ἀπορεῖ λέγων, ὅτι εἰ κατασκευάζειν τὴν χρείαν ἐστὶ τὸ προ-
 γύμνασμα, πῶς οὐχὶ καὶ ἀνασκευάσομεν αὐτήν· ῥητορικῆς
 γὰρ ἐστὶν ἴδιον ἐπιχειρεῖν εἰς ἑκάτερα, καὶ ἐπιλύει τὴν
 τοιαύτην ἀπορίαν ὁ αὐτὸς λέγων, μὴ ἀκόλουθον εἶναι
 τὴν ἀνασκευὴν τῆς χρείας διὰ τὴν ἔξιν τῶν νέων, οὔτε
 20 γὰρ, φησὶν, ὥς ἐν εἰσαγωγῇ κρατύνειν αὐτοὺς τὴν φύ-
 σιν τῶν ἐπιχειρημάτων ἐάσομεν, οὐδ' εἰς ἓνα προσέχειν
 σκοπὸν, καὶ ἄτοπον, ὥς πρὸς νέον ἀνατρέπειν τὸ ὀρθῶς
 εἰρησθαι δοκοῦν ἢ πεπραῆσθαι καλῶς· ὁμοῦ γὰρ καὶ ἡ-
 θους γίνεται διδασκαλία καὶ τοῦ λέγειν καλῶς, καὶ ὕπερ
 25 ἐστὶν κυριώτατον, κατὰ μέρος κρατύνειν τὸν εἰσαγόμενον
 τὴν γυμνασίαν παρασκευάσομεν, ὅτι πρὸς τούτοις, εἰ μὲν
 μὴ δυνατόν ἦν ἐν ἄλλοις τοὺς τῆς ἀνασκευῆς τρόπους μα-
 θεῖν, καλῶς εἶχεν ἡμᾶς εἰς τὸναντίον ἐνταῦθα γυμνά-
 σασθαι· εἰ δ' ἐστὶν ἀνασκευὴ πάλιν ἄλλο προγύμνασμα,
 30 τῶν ἀτοπωτάτων ἐστὶ πρὸς τὸ δοκοῦν εἶναι καλὸν ποι-
 εῖσθαι τὴν μάχην· ἔτι καὶ πολλοὶ, φησὶ, βιωφελῆ τὴν
 χρείαν εἰρήκασιν, οὐκοῦν ἐναντία τοῖς ὅροις ποιήσομεν τὸ
 παρὰ ταύτης ἀνασκευάζοντες χρήσιμον· ἔτι κατ' ὀλίγον

ἐπαύξειν δὲ τὰ μαθήματα· πρῶτον οὖν γυμνασόμεθα τῇ κατασκευῇ τῆς χρείας καὶ τῆς γνώμης, εἶτα τοῦτο τὸ μέρος κρατύναντες διὰ τῆς ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς, ὡς ἐπὶ τι μείζον τὴν εἰς ἑκάτερα παρεχόμεθα γυμνασίαν· ὅτι δὲ μείζον ἐστὶ τῆς χρείας ἐκεῖνο τὸ μάθημα, ἐξ αὐ- 5 τῶν τῶν ὑποκειμένων ἐστὶ συνιδεῖν, ἐν μὲν γὰρ ταῖς χρεῖαις λόγος ἐστὶν ἢ προᾶξις συντόμως, ἐν δὲ τῇ τῶν διηγημάτων ἀνασκευῇ ὁλοκλήρου πράγματος τυγχάνει περιστάσις. καὶ ταῦτα μὲν οἱ παλαιότεροι τῶν ἐξηγητῶν· ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε περὶ αὐτοῦ τούτου φησὶν· ἀνασκευάζο- 10 μεν δὲ καὶ κατασκευάζομεν τὰς χρείας, οὐ πάσας, οὐδὲ αἰ, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τοῖς διηγήμασιν οὔτε τὰ λίαν σαφῇ οὔτε τὰ παντελῶς ἀδύνατα, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τούτων οὔτε τὰς λίαν ἀμέμπτως ἐχούσας κατασκευάσομεν ἢ ἀνασκευάσομεν· τὸ μὲν γὰρ περιττὸν, τὸ δὲ ἀδύνατον· οὔτε τὰς 15 λίαν μοχθηρῶς καὶ ἐπισφαλῶς· αὐτόθεν γὰρ ἔχουσιν ὑποφαινομένην τὴν ἀτοπίαν· ἀλλ' ὅσαι μέσσην τὴν φύσιν ἔχουσι καὶ τὴν πρὸς ἑκάτερα δέχονται μεταχειρίζονται. περὶ δὲ ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς τῆς χρείας οὐ ταῦτα ἡμῖν τε καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἔδοξεν. ²¹ οἱ μὲν γὰρ ταύτην κα- 20 τασκευάζουσιν ἀπὸ τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ καὶ παραφραστικοῦ κεφαλαίου ²² καὶ τῶν λοιπῶν, ὧν ἐμνημόνευσε καὶ Ἀφθόνιος· ἀνασκευάζοντες δὲ ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς ταύτην ἀνασκευάζουσι καὶ ἐκ τοῦ ἑλλιποῦς καὶ πλεονάζοντος· ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν αὐτῶν φάμεν εἶναι τὰς τε ἀνασκευὰς 25 καὶ κατασκευὰς τῶν τόπων.

Ἀπορεῖται καὶ τοῦτο, εἰ κατασκευὴ ἐστὶ χρείας τὸ προγύμνασμα, γυμναζόμεθα δὲ καὶ διηγημάτων κατασκευὴν, περιττὴ ἢ διδασκαλία τῆς χρείας, περιττὴ δὲ καὶ ἡ γυμνασία τῆς γνώμης τυγχάνει. πρὸς δὲ τοῦτό φάμεν, 30 ὅτι ἕτερόν ἐστι λόγου ποιεῖσθαι κατασκευὴν, ὅπερ ἐστὶν

21 Vind. ἔδειξεν.

22 Vind. φα sequente brevi lacuna.

Idem compendium scribendi in Laur. sine lacuna.

ἐν τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ, καὶ ἕτερον ὁλοκλήρου πράγμα-
 τος, ὅπερ ἐστὶν ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ διηγήματος· ἄλλως
 τε δὲ μὴ δυναμένου τοῦ νέου κατασκευῇ πολλῶν ἐργά-
 σασθαι ἀθρόον, ὅπερ ἐστὶν ἐν τῇ κατασκευῇ, (πολλοὶ
 5 γὰρ ἐκεῖ λόγοι καὶ πολλαὶ πράξεις ἐν ὅλῳ τῷ διηγήματι)
 ἐπὶ τὰ συντομώτερα τὸν γυμναζόμενον ἄγομεν, ὥς ἂν
 τῶν μικρῶν πρῶτον περιγενόμενος ἱκανὸς ἐπὶ τῶν πλείνων
 γενήσεται. Ἐργάσαιο δ' αὐτὴν τοῖςδε τοῖς κεφα-
 λαίοις· αὐτὴν, φησὶ, τὴν χρεῖαν προθέντες δεῖ ἐργά-
 10 σασθαι τοῖς ἐξῆς κεφαλαίοις. προβαλοῦμεν δὲ τὴν χρεῖαν
 καὶ κατ' εὐθείαν πτώσιν καὶ κατὰ γενικὴν καὶ δοτικὴν
 καὶ αἰτιατικὴν· κατὰ μὲν εὐθείαν, ὥς ἔχει τό· Ἰσοκρα-
 τῆς τῆς παιδείας τὴν μὲν ρίζαν ἔφη πικράν, γλυκεῖς δὲ
 τοὺς καρπούς, καὶ τὸ, ὁ Πλάτων τοὺς τῆς ἀρετῆς κλώνας
 15 ἰδρῶσι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι· κατὰ δὲ γενικὴν, εἰ ²³
 μὲν λογικὴ εἴη ἡ χρεῖα, οἷον Πιττακοῦ τοῦ Μιτυληναίου
 ἐρωτηθέντος, εἰ λανθάνει τις τοὺς θεοὺς κακὰ πράττων,
 λόγος ἀπομνημονεύεται εἰπόντος, ὅτι μηδὲ διανοούμενος·
 εἰ δὲ καὶ οὕτως. Ἰσοκράτους τοὺς εὐφυεῖς τῶν μαθη-
 20 τῶν θεῶν παῖδας εἰπόντος, τὸ ῥηθὲν μνήμης ἔτυχε·
 πλὴν κατὰ μὲν τὸ πρῶτον πάσας τὰς λογικὰς ἐξενεκτέον
 χρεῖας, κατὰ δὲ τὸ δεύτερον μόνας τὰς κατ' ἐκοίσιον
 ἀποφαντικὰς. οὕτω μὲν οὖν τὰς λογικὰς χρεῖας κατὰ
 γενικὴν ²⁴ προβαλοῦμεν, τῶν δὲ πρακτικῶν τὰς μὲν ἐνε-
 25 γητικὰς, οἷον Πυθαγόρου ἐρωτηθέντος, πόσος ἂν εἴη ὁ
 τῶν ἀνθρώπων βίος, καὶ βραχὺ τι φανέντος καὶ ἀπο-
 κρυβέντος, τὸ πραχθὲν μνήμης ἔτυχε· τὰς δὲ παθητικὰς,
 οἷον Διδύμωνος τοῦ αὐλητοῦ ἐπὶ μοιχείᾳ ἀλόντος, καὶ ἐκ
 τοῦ ὀνόματος κρεμασθέντος, τὸ συμβᾶν μνήμης ἔτυχε·
 30 κατὰ δὲ δοτικὴν τὰς μὲν λογικὰς, οἷον Πιττακῷ τῷ Μι-

23 Vind. ἡ. Scr. εἰ coll. Theone p. 211, 5. 24 Vind.
 γενητικὴν. Scr. γενικὴν.

τυληναίῳ ἐρωτηθέντι, εἰ λανθάνει τις τοὺς θεοὺς κακὰ
 πράττων, ἐπῆλθεν εἰπεῖν, ὅτι οὐδὲ διανοούμενος· ὁμοίως
 δὲ καὶ, εἰ ἀντὶ τοῦ ἐπῆλθεν εἰπεῖν, τὸ παρίστη
 εἰπεῖν, ἢ ἔδοξεν ἢ ἐφάνη ἐροῦμεν, κατὰ δοτικὴν
 τὴν χρεῖαν ἐκφέρουεν· τὰς δὲ πρακτικὰς, οἷον Πυθαγόρα 5
 ἐρωτηθέντι, πόσος ἂν εἴη ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ἔδοξε
 μικρόν τι φανῆναι καὶ ἀποκρύψασθαι· κατὰ δὲ αἰτιατι-
 κήν, εἰ μὲν λογικὴ εἴη, οἷον Πιττακὸν Μιτυληναῖον,
 ἐρωτηθέντα, εἰ λανθάνει τις τοὺς θεοὺς κακὰ πράττων,
 λέγεται εἰπεῖν, ὅτι μηδὲ διανοούμενος· εἰ δὲ πρακτικὴ, 10
 οἷον Πυθαγόραν ἐρωτηθέντα, πόσος εἴη ὁ τῶν ἀνθρώ-
 πων βίος, λέγεται μικρόν τι φανέντα ἀποκρίνυσθαι.
 Ἰστέον δὲ, ὅτι τοῖς ἐξηγηταῖς δοκεῖ τοῖς τε ἄλλοις καὶ
 αὐτῷ τῷ Γεωμέτρῃ, ὥς ποτὲ μὲν ἐκτείνειν ἐφεῖται τὴν
 χρεῖαν, ποτὲ δὲ καὶ συστέλλειν· καὶ συστέλλεται μὲν, γῆ- 15
 σιν, ἀπλῶς οὕτως ἀπαγγελλόντων ἡμῶν, οἷον Σωκρά-
 τος 25 ποτὲ τὴν ἐπὶ θάνατον ἀγόμενος, καὶ Ἀπολλοδώ-
 ρου τινὸς αὐτῷ τῶν γνωρίμων ἀκολουθοῦντος καὶ λέγον-
 τος, ἀδίκως σου θάνατον, ὃ Σώκρατες, Ἀθηναῖοι κα-
 τεψηφίσαντο, γελάσας ἔφη· σὺ δὲ ἐβούλου δικαίως; ἅτε 20
 γὰρ ἐνθυμηματικῶς καὶ συνεσταλμένως ἐξηνέχθη. εἰ
 μέντοι ἐκτείνει ταύτην βουλευθεῖμεν, οὕτως ἐροῦμεν·
 Σωκράτης ἀνὴρ σοφός τε καὶ ἀγαθός, καὶ τοὺς νέους
 ἐπὶ τὰ κρεῖττονα προτρέπων διὰ φθόνον Ἄνυτον καὶ
 Μέλιτον ἐπὶ τὴν κατηγορίαν ἐκίνησε· διὰ δὲ τὴν τοῦ 25
 ἥθους ἐπιείκειαν καὶ χρηστότητα μήτε πρὸς δικαστὰς
 ἀπολογησάμενος, μήτε μὴν διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν τῷ
 βουλευτηρίῳ προσδραμεῖν βουλευσάμενος, ἀλλὰ προθύ-
 μως ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὸν θάνατον ἀπαγόμενος, ἄξιός
 γὰρ ἦν οὐκ αὐτὸς ὁδυρμῶν, ἀλλ' ἢ τῶν Ἀθηναίων ἐδό- 30
 κει πόλις τοιοῦτον χρήματος ἑαυτὴν ἀποστεροῦσα, κατη-

κολούθουν δὲ καὶ τῶν γνωρίμων πολλοὶ καὶ πάντες οἰ-
 κεῖοι μετὰ τε τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἐν αὐτοῖς
 δὲ μάλιστα καὶ Ἀπολλόδωρος, ὅς καὶ τῶν ἄλλων πλείονα
 τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ οἰκείωσιν ἔχων πολλὰ θρη-
 5 νῶν καὶ ἀποκλαιόμενος καὶ συνεχῶς τοῦτον ἀνακαλού-
 μενος, καὶ τὴν αἰτίαν δὲ παρ' αὐτοῦ τούτου διερωτώμε-
 νος, δι' ἣν οὕτω περιπαθῶς λίαν ἔχει καὶ ἀφρορήτως,
 διότι σοῦ, φησὶν, ἀδίκως Ἀθηναῖοι, ὧ Σώκρατες, θά-
 νατον κατεψηφίσαντο. ἡδὺ γοῦν αὐτίκα πρὸς αὐτὸν ὁ
 10 Σωκράτης ἀπιδύν τε καὶ μειδιάσας, σὺ δέ, ἔφη, Ἀπολ-
 λόδωρε, δικαίως ἐβόλου με ἀποθνήσκειν; καὶ οὕτω μὲν
 οἱ ἐξηγούμενοι καὶ ἐκτείνεσθαι τὰς χρείας φασὶ καὶ συ-
 στέλλεσθαι. ²⁶ ἡμῖν δὲ δοκεῖ σύντομον αἰεὶ δεῖν προτεί-
 νειν τὴν χρεῖαν, ἵνα μὴ λάθωμεν ἀπομνημόνευμα μάλ-
 15 λον, οὐ χρεῖαν εἰς μελέτην προβάλλοντες· ἔτι δὲ καὶ ἵνα
 μὴ παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ σοφιστῇ ποιούντες φαινώμεθα
 ὀριζομένῳ αὐτὴν ἀπομνημόνευμα σύντομον· εἰ δὲ καὶ
 ἐκτείνειν αὐτὴν βουλόμεθα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν τῇ οἰονεῖ
 προτάσει καὶ προβολῇ τῆς χρείας τοῦτο ποιήσομεν, ἀλλ'
 20 ἐκ τῷ παραφραστικῷ κεφαλαίῳ, καὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τὴν
 ἐρμηνείαν ἀλλοιοῦντες καὶ τὰ τοῦ μήκους ἐναλλάττειν
 δυνάμεθα.

Ἐργάσαιο δ' αὐτὴν τοῖςδε τοῖς κεφαλαίοις.
 τὸ κεφάλαιον εἶναι βούλονται μέρος λόγου, ἀπόδειξιν
 25 ἔχον τοῦ προκειμένου πράγματος, ἐκ νοημάτων καὶ ἐπι-
 χειρημάτων συγκείμενον. Ἰστίον δέ, ὅτι τὰ τῆς χρείας
 κεφάλαια οὐκ εἰσὶ τῇ ἀληθείᾳ κεφάλαια, οὐ γὰρ ἐκ
 νοημάτων καὶ ἐπιχειρημάτων σύγκεινται, αὐτὰ δὲ μάλ-
 λον ἀναλογοῦσιν ἐπιχειρήμασι καὶ ἐργασίαις, ἐξ ὧν τὸ
 30 κεφάλαιον σύγκειται. Ζητεῖται οὖν, πῶς τὴν αἰτίαν,
 ἣτις ἀναλογεῖ ἐπιχειρήματι, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου καὶ
 τὴν παραβολὴν καὶ τὸ παράδειγμα ἐργασίαις ἀναλογοῦν-

26 Vind. στέλλεσθαι. Scr. συστέλλεσθαι.

τα κεφάλαια ὁ Ἀφθόνιος ὀνομάζει. φησὶ γὰρ, „ἐργά-
 σαιο δ' αὐτὴν τοῖςδε τοῖς κεφαλαίοις,“ ὅπου δὲ πολὺ δῆ-
 που διενηνόχασιν ἐργασία καὶ ἐπιχειρήματα πρὸς κεφάλαιον,
 εἶγε τὰ μὲν μέρεσιν ἀναλογοῦσι, τὸ δὲ κεφάλαιον ὕλῳ,
 ὥσπερ γὰρ τὸ ὅλον ἐκ τῶν μερῶν συνίσταται, οὔτω καὶ 5
 τὸ κεφάλαιον ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ἐργασιῶν, ἔτι
 γε μὴν ἐνθυμημάτων καὶ ἐπενθυμημάτων. φημὲν οὖν,
 ὅτι ἡ ἀδιαφόρως αὐτὰ ὀνομάζει κεφάλαια, ἢ ὅτι ὥσπερ
 ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις, οἷον ἐν τῷ στοχασμῷ κεφά-
 λαια ὀνομάζονται τὰ τοῦ ἀγωνιστικοῦ μέρους, οἷον τὸ 10
 παραγραφικὸν καὶ ἡ τῶν ἐλέγχων ἀπαίτησις, καὶ τὰ λοι-
 πὰ ὡς ἔκκριτα καὶ τιμιώτερα τῶν ἄλλων ἀπὸ μεταφορᾶς
 τῆς κεφαλῆς, οὔτω καὶ ταῦτα κεφάλαια ὀνομάζει ἐνταῦ-
 θα, διότι καὶ διὰ τούτων μόνων σκευάζεται τὸ προκείμε-
 νον. σημειῶσαι δὲ, ὅτι ὁ Γεωμέτρης δύο φησὶ κεφάλαια 15
 ταῦτα κατασκευάζεσθαι ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ Ἀφθονίου, τό-
 τε χαλεπὸν καὶ τὸ ἐνδοξόν, καὶ τὸ ἕτερον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου
 λύεσθαι, οἷον τὸ χαλεπὸν παρὰ τοῦ ἐνδόξου, ὅπερ καὶ
 ἀντιπαραστάσεως ἔχει λόγον· δεχόμενοι γὰρ, φησὶ, τὸ
 χαλεπὸν εἶναι τὴν παιδείαν, διὰ τοῦ ἐνδόξου πρὸς ταύτην 20
 διερεθίζομεν, ὡς εἰ καὶ χαλεπὸν, ὅμως δεῖ ἐπιχειρεῖν τῷ
 ἐπιτηδεύματι, καὶ ταῦτα μὲν φησιν εἶναι δύο κεφάλαια
 τὰ κατασκευαζόμενα, τὰ δὲ πρὸς αὐτὰ βλέποντα καὶ
 ταῦτα κατασκευάζοντα ἐπιχειρήματα φησιν εἶναι καὶ
 ἐργασίας, τὰς μὲν αἰτίας ἐπιχειρήματα, τὰς δὲ παραβο- 25
 λὰς καὶ τὰ παραδείγματα καὶ τὰς μαρτυρίας ἐργασίας.
 Ἐγκωμιαστικῷ. Ἰστέον, ὅτι τὸ ἐγκωμιαστικὸν ἀνα-
 λογεῖ προοιμίῳ, ὥσπερ καὶ τὸ προοίμιον ἐμποιεῖ εὐνοίαν
 τοῖς ἀκροαταῖς πρὸς τὸν λέγοντα, οὔτω καὶ τὸ ἐγκωμια-
 στικὸν ἐμποιεῖ γὰρ καὶ αὐτὸ εὐνοίαν τοῦ εἰρηκότος τὴν 30
 χρεῖαν· ἀξιοῦσιν οὖν αὐτὸ βραχὺ ὅτι μάλιστα εἶναι, καὶ
 μὴ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς τόποις πλατίνεσθαι, ἵνα μὴ μετ-
 ζον τοῦ παραφραστικοῦ τοῦ ἀναλογοῦντος τῇ διηγήσει

γένηται· οὐδὲ γὰρ εἰκὸς τὸ προοίμιον μειζον εἶναι τῆς
 διηγήσεως· καὶ τινες πρὸς τοῦτο ἠπορήκασι λέγοντες· εἰ
 τὸ μὲν ἐγκώμιον κατὰ τέχνην γίνεται καὶ τοῖς ἐγκωμια-
 στικοῖς πλατύνεται τόποις, ὡς ἐν τῷ περὶ ἐγκωμίου λόγῳ
 5 μανθάνομεν, ὁ δὲ ἔπαινος ἐν βραχεῖ, πάντως καὶ τὸ
 παρὸν κεφάλαιον, εἶγε δέοι αὐτὸ βραχὺ εἶναι, καὶ μὴ
 τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ποικίλλεσθαι τόποις, οὐκ ἔδει τῷ
 τοῦ ἐγκωμίου ὀνομασθῆναι ὀνόματι, ἀλλὰ τῷ τοῦ ἐπαί-
 νου. λέγομεν οὖν, ὅτι ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐγκωμιαστικόν
 10 αὐτὸ καὶ οὐκ ἐγκώμιον ὠνομάσθη, ἵν' ἐκ τοῦ οἰονεῖ ὑπο-
 κορισμοῦ τὸ ἐνυπάρχον αὐτῷ ἐλάχιστον δηλωθῇ. Ἰστέον
 δέ, ὅτι τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ ὕλη ἐστίν, εἰ μὲν ὠρισμένα
 καὶ κύρια εἴη τὰ πρόσωπα, αἱ πράξεις καὶ τῶν πράξεων
 αἱ κυριώτεραι. τούτων δὲ ὅσαι μὲν εἰσιν ἰδιάζουσαι τῷ
 15 ὑποκειμένῳ προσώπῳ, θετικῶς εἰσαχθήσονται, αἱ δὲ ἄλ-
 λαι κατὰ παράλειψιν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς μελέτης τῆς
 μελετηθείσης τῷ Ἀφθονίῳ εὐρίσκομεν· ἐν ταύτῃ γὰρ
 αὐτὸς τὰς ἀφορμὰς τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ ἀπὸ τῶν πράξεων
 λαμβάνων, πράξεις γάρ εἰσι τοῦ Ἰσοκράτους τὰ πονη-
 20 θέντα αὐτῷ συγγράμματα, τῷ τε κατὰ θέσιν καὶ τῷ
 κατὰ παράλειψιν χρῆται σχήματι· ἐν μὲν γὰρ τῷ λέγειν,
 „θαυμάσαι δίκαιον τὸν Ἰσοκράτην τῆς τέχνης, ὃς ὄνομα
 αὐτῇ κατεφάνη λαμπρότατον, καὶ ὅση τις ἦν, ἀσκήν ἐπε-
 δείξατο,“ τῷ κατὰ θέσιν χρῆται σχήματι, ἐν δὲ τῷ,
 25 „ὅσα μὲν τοίνυν ἢ βασιλεῦσι νομοθετῶν ἢ παρὼν ^{26*} τοῖς
 καθ' ἕκαστον τὸν τῶν ἀνθρώπων εὖ πεποίηκε βίον, μα-
 κρόν ἂν εἴη διεξελθεῖν,“ τῷ κατὰ παράλειψιν, καὶ ἐν
 τῇ τῆς γνώμης μελέτῃ τὸ αὐτὸ πάλιν ποιεῖ· καὶ ταῦτα
 μὲν, εἰ ὠρισμένον εἴη τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ ἡ χρεια ἀνα-
 30 φέρεται· εἰ δέ τις τῶν ἄλλων τάξεων εἴη, ὕλη τῷ ἐγκω-
 μιαστικῷ ἔσται τὰ φυσικὰ ἰδιώματα καὶ ἐπιτηδεύματα,
 οἷον πατὴρ ἢ υἱὸς ὅπως πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν· εἰ δὲ

26* Codd. παρών. Aphthon. παραινών.

ρήτωρ ἢ στρατηγός, ὅπως δυνάμειος πρὸς τὸ βλέπειν
 ἡμᾶς ἢ ὠφελεῖν ἔχουσιν· εἰ καὶ κοινὸν καὶ ἐθνικὸν εἴη
 τὸ πρόσωπον, ἀπὸ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς χώρας ἐπαινεσό-
 μεθα, ὥσπερ τοὺς μὲν Λάκωνας ἀπὸ τῆς ἀνδρίας, τοὺς
 δὲ Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς σοφίας, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις 5
 τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀρχαιότητος, ἅπερ ὡς ἐξαίρετα
 τῶν ἄλλων τοῖς Ἀθηναίοις δοκεῖ. δεῖ δὲ πειραῶσθαι καὶ
 ἰδιάζοντα ἐπὶ τῶν χρειῶν τὰ προοίμια ἤγουν τὰ ἐγκω-
 μιαστικά ποιεῖν καὶ μὴ κοινὰ, ὥστε ἐπὶ πάσης χρειᾶς τὰ
 αὐτὰ ἀρμόζει· τοῦτο δ' ἂν γένοιτο, εἰ ἐπὶ τῶν κυρίων 10
 προσώπων καὶ ὠρισμένων τὰ κοινὰ παρορῶντες, οἷον ἐπὶ
 τοῦ Δημοσθένους τὸ Ἀθηναῖον εἶναι, τὸ πρεσβευτὴν,
 τὸ ῥήτορα, τᾶλλα οἷς καὶ ἄλλοι τινὲς ἐπικοινῶνουσι, τὸ
 ἰδιαίτατον αὐτοῦ μᾶλλον παραληψόμεθα τὴν δεινότητα,
 καὶ Ἀριστοτέλους δὲ τὴν τῶν ἐνθυμημάτων πυκνότητα, 15
 καὶ ἀφ' ὧν ὁμοίως ἕκαστος χαρακτηρίζεται, ὥσπερ καὶ
 Φωκίων μὲν ἀπὸ τῆς λιτότητος, Θεμιστοκλῆς δὲ ἀπὸ
 τῆς συνέσεως, καὶ ἄλλος ἀπὸ σωφροσύνης, ὥσπερ ὁ Πο-
 λέμων καὶ ἕτερος ἀπὸ δικαιοσύνης, ὥσπερ Ἀριστείδης.

Παραφραστικῶ. Τὸ παραφραστικὸν ἀναλογεῖν 20
 λέγεται τῇ διηγῇσι, παρόσον ἐν αὐτῷ ἀφηγοῦμεθα τι
 πεπραγμένον ἢ λελεγμένον. Δίον οὖν ἐστὶν εἰπεῖν, τί
 διαφέρει παράφρασις, μετάφρασις, ἔκφρασις, ἀντίφρασις
 καὶ περίφρασις. Περίφρασιν οὖν ποιοῦμεν, ὅτε τι θέ-
 λοντες δηλῶσαι, ἐκ τῶν περὶ αὐτὸ τοῦτο δεικνύομεν, οἷον 25
 ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν Ἡρακλῆς εἰπώμεν βίη Ἡρακλείη· ἡ δὲ
 μετάφρασις διττὴ ἐστίν, ἡ γὰρ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀνηγμένα
 μεταβάλλει εἰς ὑψηλότερα, ὡς αἱ τοῦ Λογοθέτου ἔχουσι
 μεταφράσεις. Ἐκφρασις δὲ ἐστὶν ἡ λεπτομερὴς διήγησις·
 ἀντίφρασιν δὲ ποιοῦμεν, ὅταν τῷ τοῦ ἐναντίου ὀνόματι 30
 δηλώσωμεν τὸ προκείμενον. παράφρασις δὲ ἐστὶ τὸ τὰ
 εἰρημένα μεταβάλλειν εἰς ἕτερα μῆτε εὐτελέστερα, μῆτε
 ὑψηλότερα, ἀλλ' ἴσα, καὶ τὰς μὲν λέξεις μόνας ἐξαλλάτ-

τειν, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἐτέρας ὁμοίας τιθέναι, τὸν δὲ νοῦν τὸν αὐτὸν φυλάττειν. παραφραστικὸν δὲ καὶ οὐ παράφρασιν τὸ παρὸν ὀνομάζει κεφάλαιον, διότι λόγον ἕνα μόνον, ἢ μίαν πρᾶξιν ἐν αὐτῷ μεταποιούμεν, τὴν δὲ
 5 παράφρασιν εἶναι βούλονται ἐρμηνεῖας ἀλλοιωσιν.

Τῷ τῆς αἰτίας. Μετὰ τὰ κεφάλαιον τὸ ἀναλογοῦν προοιμῷ, δηλονότι τὸ ἐγκωμιαστικόν, καὶ μετὰ τὸ παραφραστικὸν τὸ ἀναλογοῦν διηγήσει τίθησιν τὰ ἀγωνιστικά· ἀναλογεῖ τοίνυν τὸ μὲν ἀπὸ τῆς αἰτίας κεφάλαιον ἐπιχειρήμασιν ἀπὸ τῆς αἰτίας, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου καὶ ἡ παραβολὴ καὶ τὸ παράδειγμα ἐργασίαις· αἱ γὰρ ἐργασίαι γίνονται ἀπὸ παραβολῆς, ἀπὸ παραδείγματος, ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν εὐρέσεων βιβλίῳ μανθάνομεν· ὥσπερ οὖν τὰ ἐπιχειρήματα προ-
 15 τάττονται τῶν ἐργασιῶν, οὕτω καὶ τὸ κεφάλαιον το ἀναλογοῦν ἐπιχειρήματι ἔστι δὲ τοῦτο, τὰ ἀπὸ τῆς αἰτίας προτάττονται τῷ Ἀφθονίῳ τῶν ἄλλων τῶν ἀναλογούντων ἐργασίαις, αὐτῶν δὲ τούτων πάλιν τῶν ἀναλογούντων ἐργασίαις προτάττεται τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, διότι
 20 αὐτὸ μὲν ἀποδεικτικόν ἐστι καὶ πολιτικῆς ἐργασίας δεόμενον, ἡ δὲ παραβολὴ καὶ τὸ παράδειγμα πανηγυρικά, ὡς ἐν τῷ προοιμῷ τοῦ τετάρτου τόμου τῶν εὐρέσεων μανθάνομεν. δεόν δὲ μετὰ τὰ πανηγυρικά τὰ πολιτικά τίθεσθαι, ὡς ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεων βι-
 25 βλίου ἐν τῷ περὶ τάξεως ἐπιχειρημάτων λόγῳ μανθάνομεν· τὴν δὲ παραβολὴν προτάττει τοῦ παραδείγματος, ἢ ὡς καθολικώτερον μερικωτέρου, ἢ ὅτι καὶ ἐπιτήδειόν ἐστιν ἀπὸ τῆς παραβολῆς χωρεῖν ἐπὶ τὸ παράδειγμα, οὐ μὴν τὸ ἀνάπαλιν· κατασκευαστικὸν γάρ ἐστιν τῆς παρα-
 30 βολῆς τὸ παράδειγμα, οἷον, ὥσπερ γὰρ οἱ γῆν ἐργαζόμενοι πόνῳ μὲν τῇ γῇ καταβάλλουσι τὰ σπέρματα, τοὺς δὲ καρποὺς ἡδονῇ συγκομίζονται μέλζονι, τὸν αὐτὸν οἱ παιδεῖας ἀντιποιούμενοι τρόπον πόνῳ τὴν εἰς ἔπειτα δό-

ξαν εἰλήφασι. τῷ τοῦτο δῆλον; τὸν Δημοσθένους ὄρα
 μοι βίον, καὶ ἐξῆς τὸ παράδειγμα· ἡ δὲ τῶν παλαιῶν
 μαρτυρία οἷχ' ὅτι τῶν ἄλλων ἐστὶ κεφαλαίων ἀσθενεστέρα,
 τελευταία τέθεται, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἰσχυροτέρα ἐστίν,
 ἅτε δὴ τῶν ἀτέχνων οὐσα πίστεων, ἰσχυροτέρων αἰ τῶν
 ἀτέχνων πίστεων οὐσῶν τῶν ἐντέχνων, καὶ διὰ τοῦτο τέ-
 θεται τὰς πίστεις ἐπισφραγίζουσα. Τῷ τῆς αἰτίας.
 Ἐκ πάντων τῶν περιστατικῶν τὴν αἰτίαν μόνην νενομο-
 θέτῃται εἰς κατασκευὴν τῆς χρείας παραλαμβάνεσθαι
 διὰ τὸ εἶναι τιμιωτέραν καὶ κρείττονα τῶν ἄλλων περι- 10
 στατικῶν· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τῶν πολιτικῶν ζητημάτων,
 ὅσα μὴ ἔχει αἰτίαν, ἀσύστατά εἰσιν, ὡς ἐπὶ τῶν στοχα-
 στικῶν· νόμος τὰς ἱερείας παρθέτους εἶναι· ἱερεῖά τις
 εὐρέθη φοροῦσα ἀτόκιον, καὶ φεύγει πορνείας· οὐκ ἔχει
 ἐνταῦθα εἰπεῖν ἡ ἱερεῖα αἰτίαν εὐπρόσωπον δι' ἣν φορεῖ 15
 τὸ ἀτόκιον, καὶ παρὰ τοῦτο ἀσύστατον μένει τὸ πρό-
 βλημα· κεῖται δὲ τὸ τοιοῦτον πρόβλημα ἀχρώματον.
 Ἔτι δὲ καὶ ἐν ταῖς τῶν νόμων εἰσφοραῖς εἰ μὲν διὰ τινὰ
 προγεγενημένην αἰτίαν συμβουλευόμεν ἢ τεθῆναι ἢ λυ-
 θῆναι τόνδε τὸν νόμον, συνίσταται τὸ πρόβλημα, καὶ 20
 ἔστιν ἡ στάσις πραγματικῇ, οἷον ταριχεύειν νόμος τὰ
 σώματα, ἐμίχθη τις ταριχευομένῳ σώματι, καὶ γράφει
 τις τὸν τῆς ταριχείας λελυῖσθαι νόμον· ἐνταῦθα γὰρ
 λυθῆναι νόμον κείμενον ἀξιούμεν, διὰ τινὰ αἰτίαν συμ-
 βᾶσαν, καὶ ἔστι τὸ ζήτημα πραγματικῆς στάσεως· ὁ- 25
 μοίως δὲ καὶ ἐὰν μὴ κείμενον νόμον ἀξιῶμεν τεθῆναι
 διὰ τινὰ συμβᾶσαν αἰτίαν ἐκ τοῦ μὴ κείσθαι αὐτὸν τὸν
 νόμον, καὶ οὕτως πραγματικῇ ἔσται ἡ στάσις, οἷον με-
 τακαλεσαμένων Ἀθηναίων Ἀλκιβιάδην ἀπὸ τοῦ ἐν Σικε-
 λίᾳ στρατοπέδου καὶ ἐπὶ τούτῳ τοῦ στρατοπέδου ἅπαν- 30
 τος κινδυνεύσαντος γράφει Ἀλκιβιάδης μηδένα στρατηγὸν
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἀνακαλεῖσθαι. εἰ δὲ μὴ δι' αἰτίαν
 συμβᾶσαν ἀξιούμεν τεθῆναι ἢ λυθῆναι νόμον, οὐ γίνε-

ται τότε ζήτημα, ἀλλὰ γύμνασμα, οἷον ὡς ἐὰν οὕτω μεταπλάσαντες εἴποιμεν, νόμος ταριχεύειν τὰ σώματα, καὶ γράφει τις τοῦτον λυθῆναι· τοῦτο γὰρ γυμνασία ἐστίν, οὐ ζήτημα· καὶ πάλιν, γράφει τις μηδὲνα στρατη-
 5 γὼν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου μετακαλεῖσθαι· οὐδὲ τοῦτο γὰρ ἐστὶ ζήτημα, καὶ ἀπλῶς τῶν προβλημάτων, ὅσα μὴ ἔχει αἰτίαν, ταῦτα ἀσύστατά εἰσιν, ὡς ἔχει καὶ τοῦτο, ἀποκηρύσσει τις τὸν υἱὸν ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ· τοῦτο δὲ καὶ ἀπερίστατον ὀνομάζεται, οὐχ ὅτι οὐδὲν τῶν περιστα-
 10 τικῶν ἔχει· ἔχει γὰρ πάντως καὶ πρόσωπον τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ πρᾶγμα τὴν ἀποκήρυξιν. ἀλλ' ὅτι αἰτίαν τὸ κῦρος τῶν περιστατικῶν οὐκ ἔχει. Ἰστέον δὲ, ὅτι τὸ τῆς αἰτίας κεφάλαιον τὴν τῆς χρείας ἀποδείκνυσι πρόφασιν, οἷον Ἰσοκράτης τῆς παιδείας τὴν μὲν ῥίζαν
 15 ἔφη πικράν, τοὺς δὲ καρποὺς γλυκεῖς. διότι οἱ παιδεῖας ἐρασταὶ παιδευόμενοι μὲν ὑφίστανται πόνους, εἰς δὲ τέλος τῆς παιδείας ἐλθόντες ἀρεταῖς κοσμοῦνται· πάλιν ὁ Θεόγνης ²⁷ εἶπε, χρὴ τὴν πενίην φεύγοντα ῥίπτειν ἑαυτὸν καὶ κατὰ κρημνῶν καὶ κατὰ θάλασσαν, παντοῖα
 20 δεινὰ ὑφίστάμενον.²⁸

Ἐκ τοῦ ἐναντίου. Τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον τὸ ἐναντίον ἀποδείκνυσι τῇ προφάσει τῆς χρείας, ἥτις ἐν τῷ τῆς αἰτίας κεφαλαίῳ δείκνυται. οἷον ὁ Ἰσοκράτης φησὶν, ὅτι ὁ παιδεῖας ἐρῶν πόνων μὲν ἄρχεται, πόνων
 25 δὲ ὅμως τελευτώντων εἰς ὄνησιν· τοῦτο τὸ παρὰ τοῦ Ἰσοκράτους ῥηθὲν· εἴτα ἡ τούτου πρόφασις· καὶ γὰρ οἱ παιδεῖας ἐρῶντες τάδε καὶ τάδε κακοπαθοῦντες τέλος ἀνδρωθέντες ἀρεταῖς περιστέφονται. εἴτα τὸ ἐναντίον· εἰ δὲ μὴ τάδε πονήσουσιν, οὐδὲ σπουδαῖοι γενήσονται. καὶ πάλιν,
 30 φησὶν ὁ Θεόγνης, ὁ πενία συζῶν ἀγαπᾷ πενεῖν, ἢ τὸν
 ἥλιον

27 v. 173.

28 Vind. ὑφίσταται.

ἥλιον αἰσχύνῃς κτήσασθαι μάρτυρα, εἴτα ἡ τούτου πρό-
 φασις· καὶ γὰρ ὁ πενίας συζῶν τάδε ὑφίσταται δεινὰ,
 εἴτα τὸ ἐναντίον, ὁ δὲ πενίας ἀπηλλάγμενος οὐδὲν τοιοῦ-
 τον ὑφίσταται. Παραβολῇ, παραδείγματι. Δια-
 φέρει ἡ παραβολὴ τοῦ παραδείγματος, καθὼς ἡ μὲν ἀπὸ 5
 τῶν καθ' ἐκάστην γινομένων λαμβάνεται, ὡς ἔχει τὸ,
 ὥσπερ γὰρ οἱ γῆν ἐργαζόμενοι, καὶ τὸ, ὥσπερ γὰρ οἱ
 δεσμῶ κατελιγμένοι δεινῶ· τὸ δὲ παράδειγμα ἀπὸ τῶν
 ἀπαξ γεγονότων· ὡς ἔχει τὸ, τὸν Δημοσθένους ὄρα μοι
 βίον, καὶ τὸ, σκόπει τὸν Ἴρον, ὅς Ἰθάκης²⁹ μὲν εἰς 10
 ἐγεγένητο, ἡ καὶ τὸ, ἀλλ' Ὀδυσσεὺς ὁ τῆς Ἰθάκης κρα-
 τῶν· ἔτι διαφέρειν λέγουσι παράδειγμα καὶ παραβολὴν
 τῶ τὸ μὲν παράδειγμα ἀπὸ τῶν λογικῶν ζώων λαμβά-
 νεσθαι μόνων, τὴν δὲ παραβολὴν καὶ ἀπὸ τῶν ἀλόγων,
 καὶ ἀπὸ τῶν ἀψύχων ἔσθ' ὅτε. 15

Μαρτυρία παλαιῶν. Ἡ μαρτυρία τῶν παλαιῶν
 τῶν ἀτέχνων οὕσα πίστεων ἀπῆται τῶν λοιπῶν προτα-
 χθῆναι κεφαλαίων· ἐκεῖνα γὰρ ἔντεχνοι πίστεις εἰσὶ· δεόν
 δὲ προτάττεσθαι τὰς ἀτέχνους πίστεις τῶν ἐντέχνων,
 ἀλλ' ἡ τῶν πραγμάτων φύσις ἐνῆλλαξε τὴν τάξιν, οὐ 20
 γὰρ ἐνεχώρει τὴν μαρτυρίαν τῶν παλαιῶν ἢ πρὸ τῆς αἰ-
 τίας ἢ μετ' αὐτήν, καὶ πρὸ τοῦ ἐναντίου ταχθῆναι, ἢ
 πρὸ τῆς παραβολῆς δὲ τοῦ παραδείγματος, καὶ τοῦτο
 σκοπήσας καθ' ἑαυτὸν συνιδούς· ἄτεχνοι δὲ πίστεις εἰσὶ
 μαρτυρίαι, ὄρκοι καὶ τὰ τοιαῦτα. Μαρτυρία παλαιῶν 25
 οὐχ ὡς πρὸς τὸν εἰπόντα τὴν χρεῖαν, ἀλλ' ὡς πρὸς σὲ
 τὸν μελετῶντα τὴν χρεῖαν. Ἰστέον δὲ, ὅτι περὶ τῆς μαρ-
 τυρίας τῶν παλαιῶν βούλονται οἱ πρὸ ἡμῶν, ἵνα ὅτε
 ἀπορῶμεν αὐτῆς, τῶ κατὰ παράλειψιν σχήματι χρώμεθα,
 λέγοντες οὔτως· πολλοὺς ἦν καὶ παλαιῶν παραθεῖναι 30
 λόγους, συνηγοροῦντας τῶ πρόκειμένῳ, εἰ μὴ τῆς παρού-

29 Vind. Ἰθάκη.

σης ὑποθέσεως τὰ πολλὰ λέγειν ἥδιν ἄλλότριον. τινὲς δὲ διαφέρειν ἔφασαν μαρτυρίαν καὶ ἐκμαρτυρίαν τῷ ἐγγράφῳ καὶ ἀγράφῳ· τὰ μὲν ἔγγραφα, φασί, λέγονται ἐκμαρτυρίαι, ³⁰ τὰ δὲ ἄγραφα μαρτυρίαι, καίτοι τὸ

5 παρὸν κεφάλαιον δι' ἐγγράφων γεγόμενον μαρτυρία καὶ οὐκ ἐκμαρτυρία ὠνόμασται.

Ἐπιλόγῳ βραχεῖ. Ἐπίλογος τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ λόγου λέγεται, ὡς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις μέρεσι τοῦ λόγου λεγόμενον, ὥσπερ καὶ ἐπιμύθιον λέγεται ἢ μετὰ τὸν μῦ-

10 θον τεθειμένη παραινήσις. βραχὺν δὲ τοῦτον εἶναι βούλονται, καὶ μὴ μείζονα τῶν ἀγώνων, ὥσπερ οὐδὲ τὸ προοίμιον μείζον τῆς διηγήσεως. Ἰστέον δὲ ὅτι ὁ ἐπίλογος ἢ πρὸς τὸ ἐγκωμιαστικὸν κεφάλαιον γίνεται, ὡς ἔχει τὸ, „πρὸς ἃ δεῖ βλέποντας Ἰσοκράτην θαυμάζειν τῆς τέχνης,

15 κάλλιστα περὶ τῆς παιδείας φιλοσοφήσαντα,“ καὶ τὸ, „ὥστε πῶς ἔνεστι κατ' ἀξίαν θαυμάζειν τὸν Θεόγνιν, κάλλιστα περὶ τῆς πενίας φιλοσοφήσαντα,“ ἢ πρὸς τὸ λοιπὸν, οἷον ὡς ἵνα εἴπῃ τις, ὅτι καλῶς ἄρα τῷ Ἰσοκράτει ἢ τῷ Θεόγνιδι ὁ λόγος ἐγνωμολόγηται. Θαυμά-

20 σαι δίκαιον Ἰσοκράτην τῆς τέχνης· λογικὴν χρεῖαν λαμβάνων ὁ τεχνικὸς διαιρεῖ τοῖς προεκτεθειῖσι κεφαλαίοις, διδάσκων ἡμᾶς, ἵνα καὶ αὐτὰ μελετῶντες χρεῖαν οὕτως αὐτὴν μεταχειρίζομεθα, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ παρόντι μεταχειρίζεται. ἔστι δὲ ἡ παροῦσα χρεῖα λογικὴ, καθ'

25 ἐκούσιον ἀποφαντικὴ τροπικὴ· ἀποροῦσι δὲ τινες λέγοντες, ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τοῦ μύθου τὸ μᾶλλον ἡδύτερον εἶδος εἰς μελέτην μετεχειρίσατο, τοῦτο δὲ ἦν τὸ ἡθικόν, καὶ ὥσπερ ἐπὶ διηγήματος δραματικὸν ἐμελέτησε διήγημα διὰ τὸ ἐνὸν ἡδὺ τοῖς δραματικοῖς διηγήμασιν, οὕτω πάν-

30 τως καὶ χρεῖαν εἵπερ ἐβούλετο μελετῆσαι, τινὰ τῶν χαριεντισμῶν ἔνεκα παραλαμβανομένων ἀκόλουθον ἦν αὐ-

α
30 Vind. ἐκμαρτυρίαι.

τῷ μελετῆσαι, ἀλλ' ἴστέον ὅτι ταῖς κατὰ χαριεντισμὸν
 χρεαῖαις οὐ δέον ἐστὶν ἐγγυμνάζεσθαι διὰ τὸ γέλωτα φέρειν
 τοῦ λόγου τὴν ἔκβασιν. Ἔτι ζητεῖται, διατί λογικὴν
 χρεῖαν εἰς παράδειγμα τῆς διαιρέσεως παρέλαβε, καὶ οὐχὶ
 πρακτικὴν ἢ μικτὴν· καὶ φαμέν, ὅτι λογικὴν χρεῖαν μελε- 5
 τᾷ ὁ διδάσκαλος ἔργῳ δεικνύς, ὅτι οἷς βίος ὁ λόγος, τού-
 τοις καὶ τὰ λογικὰ τῶν πρακτικῶν τιμιώτερον, καὶ ἅμα
 καθαρωτέραν καὶ τελειωτέραν τὴν τῶν κεφαλαίων διαί-
 ρεσιν ἐν ταῖς λογικαῖς χρεαῖαις γινώσκων ὑπάρχουσαν, ἥ-
 περ ἐν ταῖς πρακτικαῖς καὶ μικταῖς, ἢ ὅτι, ὥσπερ ἐν τῷ 10
 μύθῳ σκοπὸν ἔχων προτρέψαι τοὺς νέους πρὸς ἐπιμέλειαν
 καὶ σπουδὴν τὴν περὶ τέχνην, ὃν εὗρισκε μῦθον συμβαλ-
 λόμενον τῷ σκοπῷ, τοῦτον ἐξέθετο ἀδιαφόρως, οὕτω
 κἀνταῦθα σκοπῶν προτρέψαι τοὺς νέους ἔχασθαι πόνων
 τῶν περὶ τὴν γνῶσιν, ἣν εὗρισκε χρεῖαν ἀρμόδιον τῷ 15
 σκοπῷ, ταύτην εἰς διαίρεσιν προὔθηκεν, ἢ ὅτι, ἐπειδὴ
 ὁ Ἑρμογένης ἐν τοῖς φερομένοις αὐτοῦ γυμνάσμασιν ἐπὶ
 ταύτης τῆς χρεῖας ἐφαίνετο τὰ τοῦ παρόντος γυμνάσμα-
 τος παραδειγματίζων κεφάλαια, ἅπερ ἐκεῖνος διὰ ³¹ βρα-
 χέων καὶ ἐν στενῷ ἔλεγε, ταῦτα οὗτος διὰ πλατέων ἔβου- 20
 λήθη εἰπεῖν, ἅμα καὶ τὰ ἐκείνου διασαφῶν καὶ τὴν ὀφει-
 λομένην μελέτην ἀποδιδούς· ἔχει δὲ τὰ Ἑρμογένους οὕ-
 τως· ἐργασία δὲ ἔστω τῆς χρεῖας τοιαύτη, πρῶτον ἐγ-
 κώμιον διὰ βραχέων τοῦ εἰπόντος ἢ πράξαντος· εἴτα
 αὐτῆς τῆς χρεῖας παράφρασιν, εἴτα αἰτίαν, οἷον Ἴσο- 25
 κράτης ἔφη τῆς παιδείας τὴν μὲν ῥίζαν εἶναι πικράν,
 τὸν δὲ καρπὸν γλυκύν. ἔπαινος. Ἰσοκράτης σοφὸς ἦν,
 καὶ πλατυνεῖς ἡρέμα τὸ χωρίον· εἴτα καὶ ἡ χρεῖα, εἶπε
 τόδε· καὶ οὐ θήσεις αὐτὴν ψιλὴν, ἀλλὰ πλατύνων τὴν
 ἐρμηνείαν· εἴτα ἡ αἰτία· τὰ γὰρ μέγιστα τῶν πραγμά- 30
 των ἐκ πόνων φιλεῖ κατορθοῦσθαι. κατορθωθέντα δὲ

31 Vind. τά.

τὴν ἡδονὴν φέρει· εἶτα κατὰ τὸ ἐναντίον· τὰ μὲν γὰρ
 τυχόντα τῶν πραγμάτων οὐ δεῖται πόνων καὶ τὸ τέλος
 ἀηδέστατον ἔχει, τὰ σπουδαῖα δὲ τοῦναντίον· εἶτα ἐκ
 παραβολῆς· ὥσπερ γὰρ τοὺς γεωργοὺς δεῖ πονήσαντας
 5 περὶ τὴν γῆν κομίζεσθαι τοὺς καρπούς, οὕτω καὶ περὶ
 τοὺς λόγους· εἶτα ἐκ παραδείγματος· Δημοσθένους κα-
 θείρξας ἑαυτὸν ἐν οἰκῇματί καὶ πολλὰ μοχθήσας ὕστερον
 ἐκομίζετο τοὺς καρπούς στεφάνους καὶ ἀναρρόησις· ἔστι
 δὲ καὶ ἐκ κρίσεως ἐπιχειρῆσαι, οἷον Ἡσίοδος μὲν γὰρ
 10 ἔφη· ³²

Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν,
 ἐν δὲ τῷ τέλει παρακλησίας ^{32*} προςθήσεις, ὅτι χρηὴ πεί-
 θεσθαι τῷ εἰρηκότι ἢ πεπονηκότι.

Θαυμάσαι δίκαιον Ἰσοκράτην τῆς τέχνης.
 15 Διχῶς τοῦτο ἐρμηνεύουσιν, οἱ μὲν γὰρ ἀντὶ τοῦ κατὰ
 τὴν τέχνην φασιν, οἱ δὲ ἀντὶ ἔνεκα τῆς τέχνης Ἀττι-
 κῶς, ὡς εἶναι ὅμοιον τῷ· „ὁ τὸ ῥόδον θαυμάζων τοῦ
 κάλλους·“ ἔστι δὲ τὸ καλούμενον σχῆμα ἐπικρίσις ἴδιον
 ὃν τῆς σεμνότητος, μιᾶς οὔσης τῆς σεμνότητος τῶν ποι-
 20 ουσῶν τὸ μέγεθος ἰδεῶν· ἔστι δὲ ἐπικρίσις ἢ τῶν ῥηθέν-
 των ἐπιβεβαίωσις, ὡς ἂν εἰ δημηγορῶν ἑρεῖς, καλῶς ἄρα
 τὴν ὑπόθεσιν διεξῆλθεν· ἐπικρίνεις γὰρ καὶ οἷον ἐπιλο-
 γίζῃ τοῖς μετὰ λογισμοῦ ῥηθεῖσιν. ³³ Ὅς ὄνομα αὐ-
 τῇ κατεφάνη λαμπρότατον. Καὶ τοῦτο διχῶς ἐρ-
 25 μηνεύουσιν· ἢ γὰρ ἀντὶ τοῦ αὐτῆς τῆς τέχνης, ἢ ἀντὶ
 τοῦ ἐν αὐτῇ τῇ τέχνῃ· τέχνην δὲ λέγουσι τὴν ῥητορικὴν.
 ὄνομα δὲ εἶπε λαμπρότατον ἀναφανῆναι τὸν Ἰσοκράτην
 τῆς ῥητορικῆς, ἢ δι' αὐτοῦ ἐπαρθείσης αὐτῆς εἰς μέγα
 καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὀνομασθείσης, ἢ ὅτι ἀπ' αὐτῆς πα-
 30 ρονομαζόμενος καὶ ῥήτωρ ἀπὸ ταύτης λεγόμενος λαμπρό-
 τατος ἐπὶ τῷ ῥητορεύειν Ἰσοκράτης ἐγένετο, ἢ διότι

³² Ἐ. κ. Ἡ. 287.
 ipse παράκλησιν.

^{32*} Codd. παρακλησίας. Hermog.
³³ Vind. ῥηθεῖσι·

Ἰσοκράτης ἐκλήθη ἡ ῥητορικὴ ἀπὸ τοῦ τῶν ἰσῶν κρα-
τεῖν· ἴσα δὲ λέγεται τὰ ἐνδεχόμενα καὶ δυνάμεινα γενέ-
σθαι καὶ μὴ γενέσθαι.

Θαυμάσαι δίκαιον. Τὸ μὲν „θαυμάσαι δίκαιον
Ἰσοκράτην τῆς τέχνης“ πρότασις ἐστὶ θετικὴ ἐξενηγεμέ- 5
νη· τὸ δὲ „ὅς ἄνομα αὐτῇ καταφάνη λαμπρότατον,“ καὶ
τὸ, „καὶ ὅση τις ἦν ἀσκῶν ἐπεδείξατο,“ τὸ ὅση τις ἦν
ἀντὶ τοῦ ὁπόση τις ἦν κατὰ τὸ μέγεθος· τοῦτο δὲ
ὅσον εἶπε, τοὺς ἄλλους ῥήτορας αἰνιττόμενος· τριῶν γὰρ
εἰδῶν ὄντων τῆς ῥητορικῆς, συμβουλευτικοῦ, δικανικοῦ, 10
πανηγυρικοῦ, ὁ μὲν Ἰσοκράτης καὶ τοῖς τρισὶν ὁμοίως
εὐδοκιμηκῶς φαίνεται, τῶν δὲ ἄλλων ἕκαστος καθ’ ἐν
μόνον ἢ δύο· αὐτίκα γοῦν ὁ Δημοσθένης τῷ πανηγυ-
ρικῷ πολλῶν λειπόμενος ἑαυτοῦ φαίνεται, καὶ τὸ ὅση τις
ἦν ἀντὶ τοῦ οἷα τις ἦν τῷ Ἀφθονίῳ παρειληπται, ἢ ἢ 15
ποσότης ἀντὶ τῆς ποιότητος. Γράφεται δὲ καὶ ὥς ἦ τις
ἦν, τὸ δὲ ἀσκῶν ἀντὶ τοῦ σπουδάζων, ἐγγυμναζόμενος·
τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα κυρίως ἐπὶ τῶν ἀγῶνων ἐστίν· καλῶς
οὖν ἐνταῦθα τίθεται, παρόσον δι’ ἀγῶνος καὶ σπουδῆς
εἰς ἕξιν τῆς τέχνης ἐρχόμεθα. Καὶ κηρύττει τὴν 20
τέχνην, οὐκ αὐτὸς ἐκ ταύτης κεκήρυκται. Ἐπει-
δὲ ἢ κοσμεῖ τις τὴν τέχνην, ὥς ὅτι πολὺ τὸ εὐδόκιμον
κτιήσεται ἐν αὐτῇ, τότε γὰρ βλέποντες αὐτὸν τοιοῦτον
ὄντα θαυμάζομεν τὴν τέχνην ὥς τοιούτους δυνάμενην
ἀποτελεῖν, ἢ κοσμεῖται ὑπὸ τῆς τέχνης, ὥς οἱ μέσως 25
ἔχοντες καὶ τούτῳ αὐτῷ σεμνυνόμενοι, τῷ ῥήτορι τυ-
χόν ἢ γραμματικοὶ ὀνομάζεσθαι, τὸν Ἰσοκράτην τῆς
πρώτης μοίρας ἀξιοῖ ὁ Ἀφθόνιος· φησὶ γὰρ αὐτὸν κο-
σμηῆσαι τὴν τέχνην μᾶλλον ἢ ὑπ’ αὐτῆς κοσμηθῆναι·
ἐνιοὶ δὲ φασιν, ὅτι τὸ τοιοῦτον ὑπερβολικὸν ἐστίν, εἰ 30
γὰρ μὴ αὐτὸς, ³⁴ φασὶν, ὑπὸ τῆς τέχνης ἐκηρύχθη, οὐκ
ἂν ἡδύνατο κηρύξαι αὐτήν.

34 Vind. αὐτῷ.

Ἄλλ' οἷα περὶ τῆς παιδείας ἐφιλοσόφησε. Τὸ οἷα θαυμαστικὸν κεῖται ἐνταῦθα, λαμβάνεται δὲ καὶ ἐπὶ σχετλιασμοῦ ἔσθ' ὅτε, ὡς ἐν τῇ ἀνασκευῇ. ἔστι δὲ ἀμφοτέρων τοῦ ἀληθινοῦ καὶ ἐνδιαθέτου λόγου.

Ὁ παιδείας ἐρῶν πόνων μὲν ἄρχεται, πόνων δὲ ὅμως τελευτῶντων εἰς ὄνησιν. Εἰ καὶ δοκεῖ τοῖς ἐξηγηταῖς δεῖν τὸ παραφραστικὸν μεῖζον τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ γίνεσθαι, ὅμως ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ τοῦτο συναιρεῖ. Καὶ ἃ μὲν ἐφιλοσόφησε
 10 τὰδε, τοῖς δ' ἐφεξῆς μαθησόμεθα· τοῦτό ἐστιν ἡ καλουμένη συμπλήρωσις, καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ κατὰ τὴν μέθοδον εὐκρινῇ ποιοῦσα τὸν λόγον, ἔργον δὲ αὐτῆς τὸ τὰ μὲν παρελθόντα ἀναπαύειν, τῶν δὲ ῥηθισομένων ἀρχὰς ἔχειν. οἶον³⁵ „τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι
 15 εἶπον, οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιαῦτα“· χρῆται δὲ αὐτῷ Ἀφθόνιος οὐκ ἐνταῦθα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ γνώμῃ καὶ ἐν τῇ ἀνασκευῇ καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ, διὰ τὸ σαφήνειαν ἐπιτηδεύειν, ἥς ἐργαστικὴ ἡ εὐκρίνεια, ἥς ἴδιον ἡ συμπλήρωσις.

Τοῖς τῆς παιδείας ἡγεμόσι συνεξετάζονται. Παιδείας ἡγεμόνας τοὺς διδασκάλους λέγει· τὸ δὲ συνεξετάζονται οἱ μὲν ἀντὶ τοῦ συναμιλλῶνται, παρόσον καὶ ὁρῶντες τὰ ἐκείνων τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ ποιεῖν ἀναγκάζονται, οἱ δὲ ἀντὶ τοῦ ὁμοῦ ἐγγυμνάζονται. οἱ δὲ
 25 ἀντὶ τοῦ σύνεισι καὶ ἐνδιατρίβουσι. Παρ' οἷς καὶ τὸ προσελθεῖν φοβερόν· τινὲς ἀντίπτωσιν τοῦτο εἶπον, ἀντὶ τοῦ παρ' οὓς, οἱ δὲ τὸ προσελθεῖν ἀπόλυτον³⁶ εἰρήκασιν. Καὶ τὸ διαλιπεῖν ἀμαθέστατον· ἀμαθίας πρόξενον· καὶ παροῦσι καὶ³⁷ μέλλουσι. Τὸ
 30 μέλλουσι ἢ ἀντὶ τοῦ βραδύνουσι καὶ ἀναδυσόμενοις, ἢ

35 Thuc. I, 36.

36 Vind. ἀπόλυπον. Laur. ἀπόλυτον.

37 καὶ Codd. om. inserui ex Aphthonio.

ἀντὶ τοῦ ὀφείλουσιν ἀπελθεῖν. Παιδαγωγοί. Τῶν παιδαγωγῶν οἱ πατέρες εἰσὶ χαλεπώτεροι, ἐπειδὴ οἱ παιδαγωγοὶ χαλεπώτεροι εἶναι ³⁸ τοῖς παισὶ τῶν διδασκάλων δοκοῦσιν, οἱ δὲ πατέρες καὶ ἀμφοτέρων· δεινὸν γὰρ καὶ κομιδῇ καὶ παγγάλεπον, τὸ παρ' ὧν δέον ἦν αὐ- 5 τοὺς κατοικτιρεῖσθαι, παρὰ τούτων αὐτῶν ἐξετάζεσθαι· διὰ τοῦτο γὰρ ἀπὸ τῶν ἀσθενεστέρων ἀρξάμενος προβαίνει ἐπὶ τὸ ἀκμαιότερον, ὅπερ ἀρετὴ ἐστὶ λόγου. Αἰκίζόμενοι δὲ χαλεπώτερον. Αἰκίζόμενοι ἀντὶ τοῦ αἰκίζοντες· ἰστίον δὲ ὅτι τῶν ῥημάτων τῶν μὲν τὰ μὲν ¹⁰ ἐνεργητικὰ οὐχ εὗρηται ³⁹ ἐν χρήσει, ὥς ἐπὶ τοῦ πορεύομαι, τῶν δὲ τὰ παθητικὰ ὥς ἐπὶ τοῦ ζῶ, πλουτῶ, ὀδεύω, καὶ πάλιν ποτὲ μὲν τὰ παθητικὰ λαμβάνονται ἀντὶ ἐνεργητικοῦ, ὥς τὸ λαιδορούμενος ἀντὶ τοῦ λαιδο- ¹⁵ ρῶν, καὶ αἰτιώμενος καὶ μεμφόμενος ἀντὶ τοῦ ἐπιτιμῶν, ποτὲ δὲ πάλιν ἀντὶ παθητικοῦ λαμβάνονται τὰ ἐνεργητικὰ, ὥς ἔχει ἐκεῖνο ἐν τῇ εἰσαγωγῇ Πορφυρίου· „Ἡρακλῆδαι γὰρ λέγονται οἱ ἐκ γένους κατάγοντες Ἡρακλέους.“ ἔστι δὲ τῆς Ἀτθίδος τοῦτ' ἴδιον· αὐτοὶ ⁴⁰ γὰρ αἰεὶ παθητικῷ ῥήματι ἀντὶ ἐνεργητικοῦ χρῶνται, οἷον γρά- ²⁰ φομαι, ποιοῦμαι ἀντὶ τοῦ γράφω, ποιῶ, ποιεῖσθων, νοεῖσθων, λέγει ἀντὶ τοῦ ποιεῖτωσαν, νοεῖτωσαν.

Φθάνει τὴν πείραν τὸ δέος καὶ διαδέχεται. Τὸ δέος ἢ κόλασις· πρῶτον γὰρ φοβοῦνται τὰς κολάσεις, εἰτα κολάζονται. τὸ οὖν φθάνει ἀντὶ τοῦ προλαμ- ²⁵ βάνει, οἷον προλαμβάνει τὴν πείραν τῶν βασάνων. Οἱ κεῖα δὲ τὰ κατορθώματα κρίνουσι, λείπει τὸ ὥς, ἢ ᾗ ὥς οἰκεῖα. Φύγη μὲν τοὺς διδασκάλους· δύο ταῦτα παράκεινται ἀλλήλοις, ταυτότης ὀνομάτων καὶ

38 Vind. et Laur. εἰσὶ scr. εἶναι.

39 Vind. εὗρονται.

lectio ex littera η in Laur. minus distincte scripta orta. ⁴⁰

Vind. αὐτῇ. Laur. αὐτῇ et χρῶνται.

ποιικιλία· καὶ τῇ μὲν ταυτότητι τότε προσῆκόν ἐστι χρη-
σθαι, ὡς τὸ περὶ μεθόδου δεινότητος ἡμᾶς διδάσκει βι-
βλίον, ὅτι τοῦ πράγματος ἐν ὄνομα ἢ τὸ ἐναργέστατον,
ὡς παρ' Ὀμήρῳ·

- 6 Ὡς δὲ χιὼν κατατήκετ' ἐν ἀκροπόλοισιν ὕρεσσι,
Ἰν' τ' Εὐρος κατέτηξεν, ἐπὴν ⁴¹ Ζέφυρος καταχεύῃ·
Τηκομένης δ' ἄρα τῆς ποταμοὶ πλήθουσι ῥέοντες,
Ὡς τῆς τήκετο καλὰ παρῆια δακρυχεοῦσης.

Ἐνταῦθα γὰρ ἐπειδὴ ἐν μόνον ὄνομα ἦν τὸ τὴν ἐνάρ-
10 γειαν ἔχον τοῦ πράγματος, καὶ οὐδὲν οὕτως ἀρμόζον ἦν
οὔτε τὸ χεῖται οὔτε τὸ λύεται ὡς τὸ τήκεται, διὰ
τοῦτο πολλάκις τῷ αὐτῷ ἐχρήσατο, καὶ τῇ μὲν ταυτό-
τητι ἐν τούτοις χρησόμεθα· τῇ δὲ ποικιλίᾳ πάλιν χρη-
στέον, ὅταν πολλὰ ὀνόματα ὑπάρχῃ ἰσότερα καὶ ὁμοίως
15 ἔχοντα τὴν ἐνέργειαν, ὡς καὶ ὁ Ὀμηρὸς ποιεῖ λέγων· ⁴²

- Ὡς δ' ὅταν ὠδίνουσιν ἔχῃ βέλος ὀδὺ γυναικα,
Δριμὺν, τό τε προῖεῖσι μογοστόκοι Εἰλειθυῖαι,
Ἥρης θυγατέρες πικρὰς ὠδῖνας ἔχουσαι·

ἐνταῦθα γὰρ ποικιλίᾳ ὀνομάτων ἐχρήσατο, τὸ ὅξυ καὶ
20 τὸ δριμὺ καὶ τὸ πικρὸν παραλαβὼν· καὶ ὁ Ἀφθόνιος
δὲ καὶ αὐτὸς ποικιλίαν ὀνομάτων ἐν τῷ παρόντι τετή-
ρηκεν. ἔχει γὰρ τὸ φύγη, τὸ ἀποδράσει, τὸ ἀποστρα-
φεῖν· πλὴν σημειῶσαι, ὅτι κυριολεκτεῖν ἐφιέμενος, τῷ
φύγη μὲν ἐπὶ τοῦ διδασκάλου, τῷ δὲ ἀποδράσει ἐπὶ τῶν
25 πατέρων ἐχρήσατο· ἡ μὲν γὰρ φυγή καὶ ἐπὶ τῶν ἑλευ-
θέρων λέγεται, ὥσπερ καὶ ἐπὶ στρατιωτῶν φευγόντων,
ἢ τινῶν ὑπευθύνων, ἢ δὲ ἀπόδρασις ἐπὶ μόνων τῶν
κατὰ φύσιν ἢ τύχην δεδουλωμένων, ἐπὶ ⁴² μὲν τῶν κατὰ
φύσιν ὥσπερ ἐπὶ τῶν παιδων, ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ τύχην,
30 ὥσπερ ἐπὶ τῶν δούλων. Καὶ μετὰ τοῦ δέους τῶν

41 Vind. ἐπὴν κε. — Od. τ, 205. 42 Π. λ, 269. 43
Vind. ἐπεί.

λόγων ἀφ' ἧρηται. Τὸ ἀφ' ἧρηται ἀντὶ τοῦ ἐστίρη-
ται τέθειται· ἔστι δ' ὅτε καὶ αἰτιατικῇ συντάσσεται τὸ
ἀφαιροῦμαι· ὅτε μὲν γὰρ ὅπερ εἶχον ἐκεῖνο ἀποβαλοῦ-
μαι, αἰτιατικῇ συντάσσεται, ὡς ἔχει καὶ τὸ, ⁴⁴

Ὡς ἔμ' ἀφαιρεῖται Χρυσήδα καλλιπάρηον.

5

ὅτε δὲ ὅπερ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν εἰς ἐμὴν περιῆλθεν, ἐκεῖνου
λέγομαι στερεθῆναι, γενικῇ, ⁴⁵ ὡς καὶ τὸν κόσμον τῆς
κεφαλῆς παραιτεῖσθαι· ἦτοι γὰρ ἀπεκείρετο τὰς τρίχας
τοῦ ἡμίσεος μέρους, ὡς φησι, τῆς κεφαλῆς, ὡς ἂν μὴ
ἔξω τῆς οἰκίας προβαίνει, ⁴⁶ ἀλλ' ἐνδον τῆς οἰκίας κα- 10
θήμενος ἀναγινώσκη, ἢ ὅτι τὸ κοσμεῖν τὴν κεφαλὴν
παρελογίζετο καὶ ⁴⁷ ὡς οὐδὲν ἡγείτο. Κόσμον ἄριστον
τὸν ἐξ ἀρετῆς ἡγησάμενον. ⁴⁸ Τῆς συντάξεως τοῦ
λόγου δοτικὴν ἀπαιτούσης πτώσει, ἢ ἧ, κόσμον ἄριστον
τὸν ⁴⁹ ἐξ ἀρετῆς ἡγησαμένω, λήθη τῶν ἀντιγράφων αἰτια- 15
τικῇ σχεδὸν ἀπάσαις ⁵⁰ ταῖς βίβλοις ἐκτέθειται.

Διὸ θαυμάσαι τὸν Ἡσιόδον δεῖ. Ζητεῖται,
διατὶ ἀφ' Ἡσιόδου καὶ οὐκ ἀφ' ἑτέρου τὴν μαρτυρίαν
ἔλαβε· καὶ λέγουσιν, ὅτι, ἐπεὶ γνωριμώτερος ἦν οὗτος ὁ
ποιητὴς τοῖς νέοις, ἐν Ἔργοις δὲ καὶ Ἡμέραις ταῦτα λέ- 20
γει· ἐπειδὴ δὲ ἡ τῷ Ἀφθονίῳ τεθεῖσα εἰς παράδειγμα
μελέτη τοῦ λογικοῦ ἐστὶν εἶδους τῆς χρείας, φαίνεται δὲ
ζητήσεως ἄξιον, πῶς ἂν ἐν ταῖς πρακτικαῖς χρείαις ἡ
μαρτυρία τεθεῖη λόγων οὐκ ὄντων, φέρε ἀπὸ τῶν πρὸ
ἡμῶν τὴν λύσιν τοῦ ἀπορήματος ἔχοντες εἰπωμεν· ἔστι 25
γὰρ εἰπεῖν, φησὶν ὁ ἐξηγητὴς, καὶ ταῖς πρακτικαῖς χρείαις
χρῆσιν ἀκολουθεῖν· δεῖ γὰρ λέγειν ὅτι καλὸν τὸ γεγενη-

44 Il. α, 182.

45 Vind. γένηται. Scr. γενικῇ.

46

Vind. προβαίνει.

47 Codd. δέ. Scr. καί.

48 Vind. et

γ

Laur. ἡγησάμενος. ad accusativum spectant, quae in commen-
tario sequuntur.

49 Vind. et Laur, τὸν τῷ ἐξ ἁ.

50

Codd. ὑπασσι.

μένον, καὶ ὅτι τὸν σκοπὸν τῆς πράξεως ἐγνωμολόγησεν ἕτερος. ὡς ἐπὶ τοῦ Διογένους τοῦ τυπτήσαντος τὸν παιδαγωγόν, ἐροῦμεν, ὅτι καὶ Θουκυδίδης τοῖς πραχθεῖσιν ὁμολογεῖ λέγων· ὁ γὰρ δυνάμενος παῦσαι, περιορῶν δὲ
 5 ἄληθέστερον αὐτὸ δοῦν, ἢ τὸ τοῦ Δημοσθένους· ὁ γὰρ τὸ σπέρμα δούς, οὗτος τῶν φύντων καρπῶν αἴτιος· ἐπειδὴ δὲ τὰ παραδείγματα φῶς εἰσι τῶν λεγομένων, φέρε τοῦ Ἀφθονίου λογικὴν μόνην χρεῖαν εἰς παράδειγμα μελετήσαντος, ἡμεῖς καὶ λογικῆς χρείας καὶ πρακτικῆς καὶ
 10 μικτῆς μελέτας, οὐχ ἡμῶν αὐτοῖς, ἀλλὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν μελετηθεῖσας εἰς παράδειγμα δήσομεν.

Χρείας λογικῆς μελέτη· Χρεῖα λογική· Ἀφθονίου τοῦ ῥήτορος τὸ εἰς πείραν ἦκον ἀνιαρὸν εἰς ἀφαίρεσιν εἶναι εἰπόντος, τὸ ῥηθὲν ἀπομνημονεύεται. Φιλοσοφεῖν⁵¹
 15 ἐν ταύτῳ καὶ ῥητορεύειν ὁ Ἀφθόνιος εἴλετο, καὶ μήτε τὴν ἐκ τῆς ῥητορείας δεινότητα τῶν ἐκ τῆς φιλοσοφίας ἀποστερεῖν ἀγαθῶν, μήτε μὲν τὰς φιλοσόφους ἀποφάνσεις ῥητορικῆς εὐφραδείας ἔξωθεν τίθεσθαι· τῷ μὲν γὰρ ῥητορικᾶς συγγράφειν μεθόδους καὶ ἀκολούθως τοῖς κα-
 20 νόσι τὰς μελέτας ἐκτίθεσθαι, τὴν ῥητορικὴν ἐξήλωσε δύναμιν· τῷ δ' ἐν αὐταῖς ταῖς μελέταις περὶ τῶν πραγμάτων, ὡς ἔχουσι, φύσεως ἀποφαίνεσθαι, τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν τετήρηκε, καὶ ἄλλοτε μὲν καὶ ἄλλως περὶ τινων ἀποφαίνεται, νυνὶ δὲ περὶ τῶν ἀποβαλόντων τὰ εἰς πεί-
 25 ραν αὐτοῖς ἐλθόντα, τίνα πεφιλοσόφηκεν, ἴδωμεν. Παιδαγωγικὴ· Τί γὰρ, φησὶν, ὑστέρησεν παθῶν, ὧν συνήθειαν ἔσχηκεν ἀνιαρὰν τὴν ἀφαίρεσιν πέπονθε, καὶ ταῦτα μὲν, ἅπερ ὁ σοφιστὴς ἀπεφνήατο· ἡμεῖς δ' ὡς ὀρθῶς ἔχει τὰ ῥηθέντα καὶ πάννυ καλῶς, ἐν τοῖς ἐξῆς
 30 ἀποδείξομεν. Ἐκ τῆς αἰτίας. Εἰδὼς γὰρ τὰ γνώριμα τῶν ἀγνοουμένων μᾶλλον ἅπασιν ἀγαπώμενα, καὶ ταῦτα

51 Vind. φιλοσοφοί.

τιθεμένους περὶ πλείονος ἅπαντα ὧν τὸ χρήσιμον ἴσασι, καὶ τὴν τούτων ἀποβολὴν ἀλγεινотάτην νενόμικεν· ὧν γὰρ ἡ κτῆσις ἡδίστη καὶ περισπούδαστος, τούτων ἡ στέρησις ἀνιαρὰ δὲ καὶ λύπης παραιτίος. Ἐκ τοῦ ἐναντίου· οὐ μὴν τὰ μὴ εἰς πείραν ἐλθόντα τοιαῦτα· οὐδεὶς ⁵ γὰρ τούτων στερούμενος, ὧν οὐκ οἶδε τὸ χρήσιμον, λύπης ἐπὶ τούτῳ πρόφασιν λήψεται. Παραβολικὴ· ὥσπερ δὲ τῶν ζώων τοῖς σώμασιν αἱ τῶν συνήθων τόπων ἀναχωρήσεις νόσων καθεστήκασιν ⁵² πρόξενοι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων ὅσα πείρα τὸ χρήσιμον ἐβεβαίωσαν ἀνιαρὰ ¹⁰ εἰσιν ἀφαιρούμενα. Παραδειγματικὴ· ἔνθεν τοι καὶ ὁ Πηλέως ἡσπάζετο τὴν τῆς Βρισηΐδος συνήθειαν, ἥλγει δὲ ταύτην ἀφαιρουμένου τοῦ Ἀγαμέμνονος, οἷς γὰρ τῆς κόρης ἔσχηκε πείραν, λυπηρὰν εἶχε τὴν ταύτης ἀφαιρεσιν. Μαρτυρία παλαιῶν. Ταῦτα καὶ Θουκυδίδης ὁ σο- ¹⁵ φρὸς ἐπιστάμενος, „λύπη,“ εἶρηκεν, „οὐχ ὧν ἂν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στειρίσκηται,“ ⁵³ ἀλλ’ οὗ ἂν ἐθὰς γεγόμενος ἀφαιρεθείη.“ Ἐπίλογος· ὥστε οὐ μᾶλλον τοῦ σοφιστοῦ τὸ περὶ τὴν ῥητορικὴν ἐπαινετέον εὐδόκιμον, ὅσον τὰ περὶ τὰς ἀποφάνσεις θαυμαστέον φιλοσο- ²⁰ φώτατον.

Ἐτέρα πρακτικὴ. Ἀλέξανδρος ἐρωτηθεὶς, ποῦ ἂν ἔχοι τοὺς θησαυροὺς, τοὺς φίλους παρόντας ὑπέδειξεν. Ἐγκωμιαστικὴ· καὶ οἱ λόγοι μὴ φράζωσιν ἄξια, ὅμως δεῖ βραχέα διὰ λόγων διεξιελθεῖν, ἵνα δι’ ἀμφοτέρων κη- ²⁵ ρύττηται, καὶ τοῖς ὅπλοις κρατῶν καὶ τοῖς λόγοις ὁ δηλούμενος, ἱκανὴν γὰρ ἀμφοτέρων πείραν παραστησάμενος, τὸν γεγεννηκότα ὑπερέβη ταῖς πράξεσι καὶ Φιλίππου φανείς τοῦ Διὸς ἐνορῶντο. Παραφραστικὴ. Βασίλειος δὲ γεγυνώς ὡς κοινότατος ἐδίδου πᾶσιν μαθεῖν ³⁰

52 Vind. post καθεστήκασιν repetit αἱ τῶν συνήθων. 53

η

Vind. στερίσκεται. — Thuc. II. 67.

περὶ ὧν ἂν ἐθελήσωσι, καὶ δοκοῦντός τινος τοσοῦτον αὐ-
 τὸν κεκτηῖσθαι τὸν πλοῦτον ὅσον τῶν τροπαίων ἐκτήσατο
 πληθὺς, καὶ ζητοῦντος μαθεῖν, πόσα κέκτηται, παρελ-
 θὼν τοὺς πόρους ὃ Ἀλέξανδρος τὸ πλουτεῖν ἐν τῷ φιλεῖν
 5 ὠρίζετο, καὶ δι' ὧν ὁ πλοῦτός ἐστιν ἀσφαλέστερος, τού-
 τους καὶ πλοῦτον ὠρίσατο βέβαιον, καὶ ἃ μὲν εἰργαστο
 τάδε, πάρεστι δὲ ἐκ τῶν ἐφεξῆς ἐπαινέσαι τὸν ἄνδρα.
 Ἐκ τῆς αἰτίας. Καιρὸς καὶ τύχης καὶ τὰς ἡλικίας
 ἔσχεν Ἀλέξανδρος, βεβαιούσας τὴν ἐκείνου διάνοιαν, εἰ-
 10 ρήνη καὶ πόλεμος ἀναμένει φίλων τὴν εὐνοίαν· προπαρέ-
 χεται μὲν γὰρ εἰρήνην τῶν φίλων ἢ σπουδὴ, πόλεμος δὲ
 συνεργοῦσαν ἔχει τῶν ἐπιτηδείων τὴν εὐνοίαν. εἴτα πενία
 καὶ πλοῦτος, ἡ μὲν ἐκ φίλων μεταβάλλεσθαι πέφυκεν,
 ἡ δὲ διὰ φίλων φυλάττεσθαι, καὶ τὰ χρηστὰ διασώζε-
 15 σθαι, καὶ νεότης καὶ γῆρας ἐκ φίλων συνέστηκε· νεότης
 μὲν γὰρ ἡδίων συνοῦσα τοῖς φίλοις, γῆρας δὲ διὰ φίλων
 ἐπικουφίζεται. Ἐκ τοῦ ἐναντίου· εἰ δὲ τις ἐξέλκοι
 τοὺς φίλους τῶν ὄντων, αὐτὴν ἀνείλε τοῦ βίου τὴν ὄνη-
 σιν. Παραδειγματική. Ὁρέστην ὅρα τὸν Ἀγα-
 20 μέννονος, Πελοπιδῶν μὲν ἕνα γινόμενον, μίαν δὲ ἔχοντα
 τῶν ἀσχημάτων παραψυχὴν, τὴν Πυλάδου συνήθειαν,
 καὶ ὃν ἐλύπει τὸ γένος, φίλος συνῶν ἐθεράπευεν. καὶ
 τί δεῖ τὸν Ὁρέστην εἰπεῖν, ἀλλ' ὁ Ποσειδῶνος Θησεύς
 κατείληπτο μὲν τοῖς ἐν Αἴδου δεσμοῖς, λύσιν δ' ἔσχε τῶν
 25 κάτω δεινῶν τὴν Ἡρακλέους συνήθειαν, οὕτω καὶ οἷς
 θεοὶ πατέρες γεγόνασιν, οἱ φίλοι λυσιτελέστεροι. Μαρ-
 τυρία παλαιῶν. Ὅθεν θαυμάσαι τὸν Εὐριπίδην με-
 δεῖ, μὴδὲν εἶναι κρείττον τῶν φίλων φιλοσοφήσαντα, μὴ
 πλοῦτον, μὴ δύναμιν, ἀλόγιστον δὲ καὶ πλοῦτον τῶν
 30 φίλων ὀρίζειν ἀντάλλαγμα. Επίλογος. Ὅθεν προσή-
 κει θαυμάζειν Ἀλέξανδρον τὸ πλουτεῖν ἐν τῷ φιλεῖν ὀρι-
 σάμενον.

Ἐτέρᾳ μικτῇ. Διογένης μειράκιον ἑωρακὼς ἀτα-

πτοῦν τὸν παιδαγωγὸν ἔπαισεν εἰπὼν, τί γὰρ τοιαῦτα
 παιδεύεις; Ἐγκωμιαστική. Καὶ πᾶσαν μὲν φιλοσο-
 φίαν θαυμάσαι μοι τῷ βίῳ ἐπῆλθε, μάλιστα δὲ ἦν Διο-
 γένης ἡσκήσατο, τὸ μὲν γὰρ ζητεῖν τὰς τῶν ἄστρον 5
 δοὺς καὶ περισκοπεῖν τὴν τοῦ ἡλίου περίοδον χρεῖτον
 ἀνθρωπείας ἐστὶ φύσεως· τὸ δὲ σωφρονίζειν νεότητα κέρ-
 дос τοῦ βίου νενόμικεν ἄμεινον. Παραφραστική· ὅθεν
 περὶ 54 τὴν ἀγορὰν ὥσπερ ζητῶν, τίνα σωφρονήσῃς,
 καὶ παῖδα πλημμελοῦντα θεώμενος, παρεστηκότος παιδα-
 γωγοῦ, τὸν μὲν νέον παρήλθε, τὸν δὲ παιδαγωγὸν ἀντὶ 10
 τοῦ παιδὸς ἐσωφρόνιζεν, ἐκατέρῳ ἐπὶ μιᾷ πληγῇ τιμω-
 ρίαν ἐπιτιθεῖς, καὶ ἃ μὲν εἰργάσατο τάδε. πάρεστι δὲ ἐκ
 τῶν ἐφεξῆς ἐπαινεῖν. Αἰτία. Κατιδὼν γὰρ ὁ Διογένης
 τὸ μὲν τῆς νεότητος ἄτακτον, τὴν δὲ παιδείαν καὶ εἰ μὴ-
 δὲν ἕτερον, τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου πεῖραν κομίζουσαν, καὶ 15
 τοὺς πατέρας εἰδὼς χρημάτων πολλῶν ἀνουμένους παιδα-
 γωγοὺς καὶ πρεσβύτην παρεχομένους φύλακα τῆς νεότη-
 τος, τὴν αὐτὴν τοῖς πατράσιν ἔχει διάνοιαν, καὶ οἷς οἱ
 πατέρες τοὺς παῖδας πιστεύουσι, τούτους 55 ὁ Διογένης
 ἐκέλασεν ἀμαρτάνοντας. Ἐκ τοῦ ἐναντίου· καὶ γὰρ 20
 ἦν ἄλογον κατορθοῦντος 56 μὲν τοῦ παιδὸς τὸν παιδα-
 γωγοῦντα νεανιεύεσθαι, πλημμελοῦντος δὲ μὴ κολάζεσθαι·
 ὧν γὰρ εἰσὶν αἱ τιμαὶ, τούτων εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι.
 Παραβολή. Ὡσπερ γὰρ τὰ ναντῶν ἀμαρτήματα κυ-
 βερνήταις ἀνατίθενται, οὕτω καὶ τὰ παιδῶν κατηγορή- 25
 ματα τοῖς παιδαγωγοῖς περιτίθενται. Παράδειγμα·
 τὴν Ἀθηναίων ὄρα μοι πόλιν, ἐν Ἑλλησπόντῳ πεπτωκό-
 των στρατιωτῶν παρὰ τῶν στρατηγῶν τὴν δίκην λαμ-
 βάνουσαν· οἷς γὰρ ὑπήκοος πέπτωκε, τὸ κρατοῦν ἐκολά-
 ζετο. Μαρτυρία. Διὸ θαυμάσαι Σοφοκλέα με δεῖ, 30

54 Vind. περιεῖη. ὅθεν περὶ τὸ μὲν.

55 Vind. τούτοις.

56 Vind. κατορ-
θοῦν τὸ μὲν.

πόλιν ἅπασαν τῶν ἡγουμένων εἰπόντα, τοὺς δὲ ἀκοσμοῦν-
 τας ἀνθρώπους διδασκάλων τρόποις ἐναντίους καταφαι-
 νεσθαι· οὕτω τὸ πλημμελοῦν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἀναφέ-
 ρει τὴν πρόφασιν. Ἐπίλογος· πρὸς ἃ δεῖ βλέπον-
 5 τας τὸν Διογένην θαυμάζειν, σωφρονίζειν νεότητα ἐπι-
 στάμενον.

C a p. IV.

ΠΕΡΙ ΓΝΩΜΗΣ.

Ὡσπερ ἐπὶ τῶν προηγησαμένων προγυμνασμάτων
 πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἡ τάξις ἡμῖν ἐζητεῖτο, οὕτω καὶ
 10 ἐπὶ τοῦ παρόντος ζητητέον ἡμῖν ἐστι, διὰ τί μετὰ τὴν
 χρεῖαν αὕτη τέτακται, καὶ διὰ τί τοῖς μὲν προηγησαμέ-
 νοις, οἷον τῷ μῦθῳ, τῷ διηγήματι, τῇ χρεῖᾳ ὑποτέτακται,
 τῶν δὲ ἐξῆς προτέτακται. Φαμέν οὖν, ὅτι εἰ δικαίως
 μετὰ τὸν μῦθον καὶ τὸ διήγημα ἡ χρεῖα, ὡς δέδεικται,
 15 τέτακται, εἰκότως καὶ ἡ γνώμη εὐθύς μετὰ τὴν χρεῖαν
 ἐτάχθη, οὐ μόνον ὡς πρὸς ἐκεῖνα χρησιμεύουσα ἡμῖν,
 πρὸς ἃ καὶ ἡ χρεῖα ἐδείκνυτο χρησιμεύουσα, ἀλλὰ καὶ ὡς
 τοῖς αὐτοῖς τῇ χρεῖᾳ διαιρουμένη κεφαλαίοις· ὥσπερ γὰρ
 ὁ Ἑρμογένης ἐν τῷ περὶ τῶν δτιάσεων διὰ τοῦτο τὴν εἰς
 20 τὰ κεφάλαια τῶν ἀντιληπτικῶν ζητημάτων διαίρεσιν ἔτα-
 ξε μετὰ τὸν ὅρον ὡς κοινωνοῦσαν ἐκείνῳ, καίτοι ἐν τῇ
 μεθόδῳ μετὰ τὸν ὅρον οὐ τὴν ἀντίληπτιν ἀλλὰ τὴν πρα-
 γματικὴν τάξας, καὶ ὥσπερ πάλιν τὴν τῆς ἀντινομίας
 διάλεξιν μετὰ τὴν τοῦ ῥητοῦ καὶ τῆς διανοίας δι' αὐτὸ
 25 τοῦτο τέταχε, καίτοι ἐν τῇ μεθόδῳ μετὰ τὸ ῥητὸν καὶ
 τὴν διάνοιαν τὸν συλλογισμόν, οὐχὶ τὴν ἀντινομίαν τά-
 ξας, οὕτω καὶ ὁ Ἀφθόνιος δι' αὐτὸ τοῦτο, φημὶ τὴν
 κατὰ τὰ κεφάλαια κοινωνίαν τῶν δύο τούτων προ-
 γυμνασμάτων, συνέταξεν αὐτὰ ἀλλήλοις, προέταξε δὲ

ὁμῶς τὴν χρεῖαν τῆς γνώμης, ἢ ὡς μερικωτέραν· εἰ γὰρ ἡ τῶν περιστατικῶν προσθήκη μερικώτερον αἰετὸ πρᾶγμα εἶωθε ποιεῖν, οἷον τὸ εἰ γαμητέον καθολικὸν ὂν ἡ τοῦ προσώπου προσθήκη ἐνὸς τῶν περιστατικῶν ὄντως μερικώτερον ποιεῖ, οἷον εἰ γαμητέον Σωκράτη, εὐδηλον, 5 ὅτι κατὰ τοῦτο ἡ χρεῖα τῆς γνώμης μερικωτέρα ἐστίν, εἴγε τῇ μὲν τὸ εἰρηκὸς πρόσκειται πρόσωπον, ἡ δὲ ἀπρόσωπος ἐκφέρεται· δέον δὲ ὃν ἐν τοῖς γυμνάσμασι τὰ ἀτελέστερα προτάττεσθαι καὶ ἡ χρεῖα ὡς μερικωτέρα κατὰ τοῦτο ἀτελεστέρα τῆς καθολικωτέρας καὶ παρὰ τοῦτο 10 τελεωτέρας γνώμης προτέτακται, ἢ ὅτι τὴν μὲν χρεῖαν ὡς καὶ ἡδονὴν ἔσθ' ὅτε ἐμποιοῦσαν, οἷαι εἰσιν αἱ χαριεντισμοῦ ἕνεκα παραλαμβανόμεναι, δέον ἦν μετὰ τὸν μῦθον τὸν ἄπαξ ἡδὺν καὶ τὸ διήγημα τὸ καὶ αὐτὸ ἡδὺ ταχθῆναι, τὴν δὲ γνώμην μετὰ ταῦτα, ὡς τῇ μὲν χρεῖα 15 μετὰ πολλὰ κοινωνοῦσαν, τοῦ δὲ μύθου καὶ τοῦ διηγήματος κατ' αὐτὸ τοῦτο διαφέρειν, καθὼς ἡ χρεῖα αὐτοῖς συνετάττετο. ἄλλως τε καὶ κατὰ τοῦτο ἔδει μετὰ τὸ διήγημα τὴν χρεῖαν εὐθύς καὶ οὐ τὴν γνώμην ταχθῆναι, διότι τῷ διηγήματι τῶν περιστατικῶν, ὡς μεμαθήκαμεν, 20 παρεπομένων, καὶ τῇ χρεῖα ἔπεται τὸ πρόσωπον, ὃ πρῶτον τῶν ἄλλων ἐστὶ περιστατικῶν· ἐδυνάμεθα λέγειν, ὅτι καὶ ἀδιαφόρως τὴν χρεῖαν τῆς γνώμης προέταξεν· αὐτίκα γὰρ καὶ τῆς χρεῖας εἰ τὴν γνώμην προέταξε, ζητεῖν εἵχομεν, διὰ τί οὕτως ἐποίησεν, ἀλλὰ νῦν τοῦτο ἐάσαντες 25 ἐπὶ τὸν ἄλλον τῆς γνώμης λόγον μετέλθωμεν πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων, τὸν δηλωτικὸν αὐτῆς λόγον ζητήσοντες. ἔστι δὲ λόγος αὐτῆς κατὰ μὲν Ἀφθόνιον λόγος ἐν ἀποφάνεσι κεφαλαιώδης, ἐπὶ τι προτρέπων ἢ ἀποτρέπων. καθ' Ἑρμογένην δὲ λόγος κεφαλαιώδης ἐν ἀποφάνσει, 30 καθολικός,¹ ἀποτρέπων τί, ἢ ἐπιτρέπων ἐπὶ τι, ἢ ὁποῖον

1 Vind. καθολικόν.

ἔστιν ἕκαστα δηλῶν· λόγος μὲν, διότι ἐν λόγῳ αἰεὶ ἡ γνῶμη καὶ οὐκ ἐν πράξεσι, κεφαλαϊώδης δὲ ἀντὶ τοῦ μὴ ἐκτετάμενος, ἀλλὰ σύντομος, ἐν ἀποφάνσεσι δὲ, διότι οὐχ ὥς ἡ χρεια ἔσθ' ὅτε καὶ κατ' ἐρώτησιν, ἀλλ' αἰεὶ
 5 κατὰ μόνην ἀπόφανσιν γίνεται· καθολικὴ δὲ καὶ διότι τοιαύτην εἶναι δεῖ τὴν γνῶμην αἰεὶ· ἀποτρέπων ἀπὸ τινος, κακοῦ δηλονότι, καὶ προτρέπων ἐπὶ τι, τουτέστι καλόν, ἢ ὁποῖά ἐστιν ἕκαστα δηλῶν· τουτέστι τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ὑποδεικνύς, ὥς ἔχουσιν αἱ ἀποφαντικαὶ
 10 τῶν γνωμῶν. Σώπατρος δὲ πάλιν οὕτω καὶ αὐτὸς τὴν γνῶμην ὀρίζεται· γνῶμη ἐστὶν ἀπόφανσις καθολικὴ περὶ ποιότητά πραγμάτων ἢ προσώπων ἢ τοῦ συναμφοτέρου· καὶ περὶ μὲν τοῦ προσώπου ἐστὶν ἀπόφανσις, ὥς ὅτε λέγει τις·

15. Ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ καὶ εὐτυχῇ,
 καὶ,

“Οστίς δ' ὁμιλῶν ἡδεῖται κακοῖς ἀνὴρ·

Οὐ πώποτε ἠρώτησα γινώσκων, ὅτι

Τοιοῦτός ἐστιν [ἕκαστος], οἷσπερ ἡδεῖται ξυνών.

20 περὶ δὲ πραγμάτων, „ὡς ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ ἔργα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν,“ ἢ „πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν·“ πρὸς δὲ τὸ συναμφοτέρου, πρᾶγμα λέγω καὶ πρόσωπον, ὥς ὅτε λέγει Δημοσθένης,³ „τὸ μὲν γὰρ παρεληλυθὸς παρὰ πᾶσιν
 25 αἰεὶ ἀφρεῖται, καὶ οὐδεὶς προτίθησιν οὐδαμοῦ περὶ τούτου βουλὴν·“ καθ' ἑτέρους δὲ τινὰς πάλιν γνῶμη ἐστὶ καθολικὴν συμβουλὴν· τινὰ καὶ παραίνεσιν ἔχουσα πρὸς τῶν ἐν τῷ βίῳ χρησίμων· ἀλλ' ἡμεῖς τὸ σύνηδες κάνταυθα τηρήσαντες, καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ τοσοῦτον μνη-
 σθέν-

2 ἕκαστος quod etiam in Hermog. Progyrn. a duobus co-
 dicibus inseritur, uncis inclusi. — Eur. Phoenic. Fr. 9.

3 pro cor. p. 292.

σθέντες, τὸν παρὰ τοῦ Ἀφθονίου ἀποδοθέντα τῇ γνώ-
μη ὀρισμὸν ἀκριβέστερον θεωρήσομεν. Γνώμη ἐστὶ λό-
γος ἐν ἀποφάνσεσι κεφαλαιώδης. Παρείληπται δὲ τὸ
μὲν λόγος ὄνομα ἀντὶ γένους· διττοῦ γὰρ ὄντος τοῦ καθ'
ἡμᾶς λόγου, ἐνδιαθέτου καὶ προφορικοῦ, ὁ προφορικός 5
λόγος διαιρεῖται εἰς εἶδη πέντε· εἰς ἀποφαντικά, εἰς ἐρω-
τηματικά, εἰς κλητικά, εἰς εὐκτικά, εἰς προστακτικά.
Καὶ ἀποφαντικός μὲν ἐστὶν ὁ δηλῶν τι κατὰ τινος, ἢ
τι ἀπὸ τινος· τούτου δὲ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ἐξ
ἀνάγκης, οἶον·

10

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον, ἢ φίλος σαφές·
φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα 4 τῶν ὄντων οὐδέν.
Ἐρωτηματικός δὲ, οἶον·

Οὐχ ὁ Τρόφιμός σοι πρὸς θεῶν Ὀνήσιμος;
Κλητικός δὲ, οἶον·

15

Τεῦκρε, 5 φίλη κεφαλὴ, Τελαμώνιος κοίρανε λαῶν.
Εὐκτικός δὲ, οἶον·

Αἱ γὰρ 6 Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἀπολλών.
Προστακτικὸν δὲ, οἶον·

Βάσκι' ἴθι, Ἴρι ταχεῖα. 7

20

Παρείληπται οὖν ὁ λόγος κατὰ τοῦτο ὡς γένος, καθὸ
κατηγορεῖται κατὰ τοῦτο ὁμογενῶν μὲν, ἑτεροειδῶν 8 δέ·
κατηγορεῖται γὰρ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ
εἶδει ἐν τῷ τί ἐστίν· οὐ μὴν καθὸ κατηγορεῖται τοῦ προ-
φορικοῦ καὶ ἐνδιαθέτου καὶ τῆς κατηγορίας καὶ ἀπολο- 25
γίας κατὰ τοῦτο ἀντὶ γένους παρείληπται, ἀλλ' ὡς ὁμώ-
νυμος φωνῇ, διαφόρων σημαινομένων· εἰ γὰρ καὶ αἱ
ὁμώνυμοι φωναὶ κατηγοροῦνται πολλῶν καὶ διαφερόντων
τῷ εἶδει ὡς ἐν τῷ ὀρισμῷ τοῦ μύθου ἐλέγομεν, ἀλλ' οὐ
κυρίως εἰς γένη, ἀλλ' ἀναλογοῦσι γένεσι· δεῖ γὰρ τὸ γέ- 30
νος κατὰ διαφερόντων μὲν τῷ εἶδει, ὁμογενῶν δὲ κατη-

4 Vind. ἀντίλαγμα.

5 Il. θ, 281.

6 Il. β, 371.

7 Il. θ, 399.

8 Vind. ὑπεροειδῶν.

γορεῖσθαι, αἱ δὲ ὁμώνυμοι φωναὶ οὐ πάντως κατὰ τοιούτων κατηγοροῦνται. μήπου τοίνυν ἐν τῷ ὀρισμῷ τοῦ μύθου τὸ λόγος ὄνομα ἀντὶ γένους ἐτέθη, οὐ καθὼ τῶν ἑτερογενῶν ἐκείνων κατηγορεῖται, φημὶ δὴ τοῦ ἐνδιαθέ-
 5 του λόγου καὶ προφορικοῦ καὶ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καθὼ τὸν προφορικὸν λόγον σημαῖνον κατηγορεῖται καὶ τοῦ ἐν τῷ μύθῳ λόγου ψευδοῦς ὄντος καὶ τοῦ ἐν τῇ γνώμῃ καὶ τῶν λοιπῶν. ὅτι δὲ ὁ προφορικὸς λόγος εἰς ταῦτα μόνα τὰ πέντε διαιρεῖται, εἰς τὸ ἀποφαντικόν, εἰς τὸ κλητι-
 10 κόν, εἰς τὸ προστακτικόν, εἰς τὸ εὐκτικόν, εἰς τὸ ἐρωτηματικόν, καὶ οὐκ εἰς ἕτερα, δῆλον ἐντεῦθεν· αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις ἢ γνωστικαὶ εἰσιν ἢ ζωτικαί· καὶ εἰ μὲν γνωστικαὶ εἰσι, ποιοῦσι τὸν ἀποφαντικόν, ὃ γὰρ ἔχομεν ἐν γνώσει, τοῦτο καὶ ἀποφαινόμεθα· εἰ δὲ ζωτικαὶ εἰσιν,
 15 ἢ λόγου δέονται ἢ πράγματος· ζωτικὰς δὲ τὰς ἐφ' ἡμέρας γινομένας ὀρέξεις. ἐν γὰρ τῷ ζῆν ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας τινῶν ὀρεγόμεθα, καὶ εἰ μὲν λόγου ἐφίενται, ποιοῦσι τὸν ἐρωτηματικόν· ἐν γὰρ τῷ ἐρωτᾶν ἀποκρίσεως ὀρέγονται, ἢ γὰρ ἀπόκρισις λόγος ἐστίν· εἰ δὲ πράγματος
 20 ἐφίενται, ἢ αὐτοῦ μόνου ἐφίενται, ἢ τῶν ὑπ' αὐτό· καὶ εἰ μὲν αὐτοῦ, ποιοῦσι τὸν κλητικόν, ἐν γὰρ τῷ εἰπεῖν, Τεῦκρε, φίλη κεφαλὴ, αὐτὸ τὸ πρόσωπον καλεῖ, ὅπερ ἐστὶν ἐνταῦθα τὸ πρᾶγμα, εἰ δὲ τῶν ὑπ' αὐτό, εἰ μὲν μείζωνος, ποιῇ τὸν εὐκτικόν, εἰ δὲ ἐλάττωτος, ποιῇ τὸν προς-
 25 τακτικόν. Αἱ τοίνυν γνώμαι κατὰ τὸ ἀποφαντικόν εἶδος τοῦ λόγου γίνονται.

Γνώμη ἐστὶ λόγος ἐν ἀποφάνσεσι κεφαλαιώδης. Τὸ μὲν λόγος, ὡς ἔφαμεν, ὄνομα ἀντὶ γένους παρείληπται, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ διαφορῶν· χωρίζει δὲ τὸ
 30 μὲν ἐν ἀποφάνσεσι τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν ἄλλων τεσσάρων τοῦ προφορικοῦ λόγου εἰδῶν, φημὶ δὴ τοῦ κλητικοῦ, τοῦ ἐρωτηματικοῦ, τοῦ εὐκτικοῦ, τοῦ προστακτικοῦ· τὸ δὲ κεφαλαιώδες τὸ σύντομον καὶ ἐπιτετμημένον ἀπὸ με-

ταφοῤας τῆς κεφαλῆς τῆς ἐν βραχεὶ τὰς αἰσθήσεις ἀπά-
 σας περιεχούσης χωρίζει τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν μακρῶν
 ἀποφαντικῶν λόγων· ὥς ἔχει τό·⁹ θεὸς ἦν μὲν αἰεὶ καὶ
 ἔστι καὶ ἔσται καὶ τὰ ἐξῆς· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἀποφαντικοῦ
 μὲν ἔστι λόγου, οὐ μὴν καὶ γνώμης· τὸ δὲ ἐπὶ τι προτρέ- 5
 πων ἢ ἀποτρέπων χωρίζει τὴν γνώμην ἀπὸ τούτων καὶ
 τῶν τοιούτων· Σωκράτης φιλοσοφεῖ, Γρηγόριος θεολο-
 γεῖ, Πλάτων περιπατεῖ· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἀποφαντικοὶ
 μὲν εἰσι λόγοι καὶ κεφαλαιώδεις, ἀλλ' ὅμως ἐπεὶ οὐ προ-
 τρέπουσιν ἢ ἀποτρέπουσιν, οὐκ εἰδὶ γινώμαι. Ζητεῖται 10
 δὲ, διὰ τί πολλῶν ὄντων εἰδῶν τῆς γνώμης, καὶ οὐ μό-
 νον τοῦ προτρεπτικοῦ καὶ ἀποτρεπτικοῦ, ὁ Ἀφθόνιος ἐν
 τῷ ὀρισμῷ τὰ δύο ταῦτα μόνον ἐδήλωσεν, εἰπὼν, ἐπὶ τι
 προτρέπων ἢ ἀποτρέπων, καὶ φασιν, ἐπειδὴ διὰ τῆς
 τούτων προσθήκης ἐχωρίζετο ἡ γνώμη ἀπὸ τῶν ἄλλων 15
 ἀποφαντικῶν λόγων. ἡ κατ' ἐξάρετον· καὶ γὰρ ἐν ἀπα-
 σι τοῖς εἶδεσι τῆς γνώμης ἐμφαίνεται ἡ προτροπὴ καὶ
 ἀποτροπή. Ὁ δὲ Γεωμέτρης λέγει, μὴ εἶναι πᾶσαν γνώ-
 μην προτρεπτικὴν ἢ ἀποτρεπτικὴν· καὶ γὰρ, φησὶν, εἰσι
 τινες μηδὲν τοιοῦτον ἔχουσαι, καὶ ἀπλῶς περὶ τῶν πρα- 20
 γμάτων ἀποφανόμεναι, ὅπως ἔχουσι φύσεως, οἳαί εἰσιν
 καὶ αὐταί· μέλλει τὸ θεῖον δ' ἔστι φύσει τοιοῦτον·

Τὸ τῆς ἀνάγκης ἰσχυρὸν ζυγόν.

καὶ τό·

Οὐκ ἔστι θνητῶν, ὅστις ἔστ' ἐλεύθερος·

25

φησὶν οὖν τὸ ἐπὶ τι προτρέπων ἢ ἀποτρέπων περὶ
 τῶν δύο εἰδῶν τοῦ ἀποφαντικοῦ λόγου εἰρησθαι· ἔστι δὲ
 ταῦτα τό τε καταφατικὸν καὶ τὸ ἀποφατικόν· ἔστι δὲ κα-
 τάφασις μὲν λόγος σημαίνων τί τινι ὑπάρχειν, οἷον Σω-
 κράτης φιλοσοφεῖ· ἀπόφασις δὲ λόγος σημαίνων τί τινι 30
 μὴ ὑπάρχειν, οἷον Σωκράτης οὐ φιλοσοφεῖ. Ἐπειδὴ γὰρ

⁹ Greg. Naz. Or. εἰς τὸ Θεοφάν. p. 615. C.

πᾶσα γνώμη καὶ πᾶς ἀποφαντικὸς λόγος τῷ ἀποφατικῷ
 καὶ καταφατικῷ περικέχλεισται, διὰ τοῦτο τὸ μὲν ἐπὶ τι
 προτρέπων τῶν καταφατικῶν γνώμων εἶναι δηλωτικόν,
 τὸ δὲ ἢ ἀποτρέπων τῶν ἀποφατικῶν. ἡμεῖς δὲ πρὸς
 5 τοῦτο λέγομεν, ὅτι εἰ οὐκ ἔκλάβωμεν τὸ ἐπὶ τι προ-
 τρέπων ἢ ἀποτρέπων, ὥστε τὸ μὲν ἐπὶ τι προτρέπων περὶ
 τῶν καταφατικῶν γνώμων νομίζειν εἰρησθαι, τὸ δὲ ἢ
 ἀποτρέπων περὶ τῶν ἀποφατικῶν, καὶ πλεονάζων ἐν ταυ-
 τῷ καὶ ἑλλείπων εὐρεθήσεται τῆς γνώμης ὁ λόγος. πλεο-
 10 νάζων μὲν, καθὼς ἤρκει μόνον εἰπεῖν λόγος ἐν ἀποφάν-
 σεσι κεφαλαιώδης, καὶ μὴ προσθεῖναι τὸ ἐπὶ τι προ-
 τρέπων ἢ ἀποτρέπων, ὥστε τὰ δύο εἶδη τοῦ ἀποφαντι-
 κοῦ λόγου δι' αὐτῶν σημανθῆναι· ταῦτα γὰρ τὸ ἐν ἀποφάν-
 σεσιν εἰπὼν ἐσήμανε· πᾶσα γὰρ ἀπόφανσις ἢ καταφατι-
 15 κή ἐστίν ἢ ἀποφατική· ἑλλείπων δὲ, καθὼς ἀντὶ τοῦ προ-
 τρέπων καὶ ἀποτρέπων, ἅπασα τὸ καταφατικὸν καὶ ἀπο-
 φατικὸν σημαίνει, ἕτερά τινα ἔδει τεθῆναι διαστέλλοντα
 τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀποφαντικῶν λόγων· Σω-
 κράτης φιλοσοφεῖ· Σωκράτης οὐ φιλοσοφεῖ· ταῦτα γὰρ
 20 καὶ λόγος εἰσὶ καὶ ἐν ἀποφάνσεσι κεφαλαιώδεις, καὶ ὁ μὲν
 αὐτῶν καταφατικὸς, ὁ δὲ ἀποφατικὸς· ἀλλ' οὐκ εἰσὶ
 γνώμαι, ὥστε εἰ τὸ προτρέπων καὶ ἀποτρέπων ἀντὶ τοῦ
 καταφατικοῦ καὶ ἀποφατικοῦ φήσομεν τεθεῖσθαι, ταῖς
 δυοὶ κακίαις ὑπαχθήσεται ὁ ὅρος τῆς γνώμης, φημὶ δὴ
 25 τῷ πλεονασμῷ καὶ τῇ ἑλλείψει. ἀλλ' ἴσως ἂν τινες τῶν
 τὸ ἐπὶ τι προτρέπων ἢ ἀποτρέπων ἀντὶ τοῦ καταφατικοῦ
 ἢ ἀποφατικοῦ ἐκλαμβάνοντων, τὸ μὲν ἐν ταῖς λέξεσιν
 ἑλλιπῇ τὸν τῆς γνώμης λόγον εἶναι δώσουσι, διότι καὶ
 κατὰ τὰ πράγματα πλεονάζει· πᾶς γὰρ ὅρος ἑλλείπων
 30 ταῖς λέξεσι πλεονάζει τοῖς πράγμασιν, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ
 ὀρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀνθρωπὸς ἐστὶ ζῶον λογικὸν
 θνητόν· ἰδοὺ γὰρ ταῖς μὲν λέξεσιν ὁ ὀρισμὸς ἑλλείπεται.
 ἔδει γὰρ προστεθῆναι αὐτῷ καὶ τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης

δεκτικόν. τοῖς δὲ πράγμασι πλεονάζει συμπεριλαμβάνων
 τὰς νύμφας, αἵ τινες καὶ αὐταὶ ζῶα λογικὰ θνητὰ εἰσι,
 καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος τῆς γνώμης λόγου, τῷ γνώμῃ ἐστὶ
 λόγος ἐν ἀποφάνσεσι κεφαλαιώδης καταφατικός ἢ ἀπο-
 φατικός· καὶ γὰρ καὶ οὕτως ταῖς μὲν λέξεσιν ἑλλειπής 5
 ἐστίν, τοῖς δὲ πράγμασι πλεονάζει, συμπεραλαμβάνων
 καὶ τὰ τοιαῦτα· Σωκράτης φιλοσοφεῖ, Σωκράτης οὐ
 φιλοσοφεῖ, ἃ λόγοι ὄντα ἐν ἀποφάνσεσι κεφαλαιώδεις
 καταφατικοὶ ἢ ἀποφατικοὶ οὐκ εἰσὶ γινώμαι, καὶ οὕτω
 τὸν λόγον τῆς γνώμης ἑλλιπῇ ¹⁰ μὲν ταῖς λέξεσι δώσου-
 σιν εἶναι καὶ τοῖς πράγμασι πλεονάζοντα, οὐ μέντοι καὶ
 ταῖς λέξεσι πλεονάζοντα. Εἰ γὰρ ἐπλεονάζε, φησὶ, ταῖς
 λέξεσιν, ἐπέλειπεν ἂν τοῖς πράγμασιν, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ
 ὁρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀνθρωπός ἐστι ζῶον λογικόν
 θνητόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, γραμματικόν· καὶ 15
 γὰρ ὁ παρὼν ὁρισμὸς πλεονάζει μὲν ταῖς λέξεσιν, ἑλλεί-
 πει δὲ τοῖς πράγμασιν, μὴ πάντας ἀνθρώπους περιλα-
 βὼν, ἀλλὰ μόνους τοὺς γραμματικούς. ἡμεῖς δὲ φαμεν
 καὶ ταῖς λέξεσι πλεονάζειν τὸν ὁρισμόν, εἴ γε τὸ προτρέ-
 πων καὶ ἀποτρέπων ἀντὶ τοῦ καταφατικοῦ καὶ ἀποφατι- 20
 κοῦ νομίσομεν εἰρησθαι, καὶ οὐ πᾶσα ἀνάγκη πάντα
 ὁρισμόν ταῖς λέξεσι πλεονάζοντα ἑλλεῖπειν τοῖς πράγμα-
 σιν· αὐτίκα γὰρ ὁ παρὼν ὁρισμὸς πλεονάζων ταῖς λέξε-
 σιν οὐκ ἑλλεῖπει τοῖς πράγμασιν, οἷον ἀνθρωπός ἐστι
 ζῶον λογικόν θνητόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, δίπουν, 25
 ὥστε ὡς δέδεικται ταῖς δυσὶ τῶν ὁρισμῶν κακίαις, τῷ
 πλεονασμῷ δηλαδὴ καὶ τῇ ἑλλείψει ὁ τῆς γνώμης ὑπα-
 χθῆσεται ὁρισμὸς, εἰ τὸ ἐπὶ τι προτρέπων ἢ ἀποτρέπων
 περὶ τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως δώσομεν τεθεῖσθαι.
 ἄμεινον οὖν μὴ περὶ τούτων, ἀλλὰ περὶ τοῦ προτρεπτι- 30
 κοῦ καὶ ἀποτρεπτικοῦ εἶδους τῆς γνώμης ταῦτα νομίζειν

10 Laur. ἑλλιπῇ et δώσουσιν. Vind. ἑλλειπῇ et διήσουσιν.

εἰρησθαι, ἅμα μὲν ὡς πάσῃ σχεδὸν γνώμῃ τῶν τοιούτων
 ἐμφαινομένων, ἅμα δὲ καὶ ὡς διαστελλομένης οὕτω τῆς
 γνώμης ἀπὸ τῶν ἄλλων λόγων, οἱ ἀποφαντικοὶ μὲν εἰσι
 καὶ κεφαλαιώδεις, καὶ ἢ καταφατικοὶ ἢ ἀποφατικοὶ, οὐ
 5 μέντοι καὶ γινώμαι, οἷον Σωκράτης φιλοσοφεῖ, Σωκρά-
 τος οὐ φιλοσοφεῖ. Ἐν ἀποφάνσεσι. Ζητοῦσι πῶς
 τὴν γνώμην μόνον τοῦ ἀποφαντικοῦ φασιν εἶναι λόγου,
 ὅπου πολλὰς μὲν καὶ τοῦ προστακτικοῦ εὐρίσκομεν οὔσας
 γνώμας, διαφόρους δὲ καὶ τοῦ εὐκτικοῦ, οὐκ ὀλλγας δὲ
 10 καὶ τοῦ κλητικοῦ· αὐτίκα γὰρ τό·

Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης·

καὶ τό,

Ἄ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα,

ἐν μονοστίχοις Μενάνδρου, καὶ ὅσα τοιαῦτα γινώμαι ὄν-
 15 τα τοῦ προστακτικοῦ εἰσι λόγου, καὶ πάλιν τό·

Μὴ μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαιμῶν βίος,

Μηδ' ὄλβος, ὅστις τὴν ἐμὴν κνίξει φρένα,

γνώμῃ ὃν καὶ ὑπὸ τοῦ εὐκτικοῦ ἐστι λόγου, καὶ τό·

Βέλτιστε, μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσιν σκόπει,

20 τοῦ κλητικοῦ ἐν ταυτῷ καὶ προστακτικοῦ· καὶ τινες μὲν
 φασιν ἐκείνας εἶναι κυρίως γνώμας, ἕτερος δὲ πάλιν περὶ
 τῶν τοιούτων λέγει, ὅτι καὶ γινώμαι κλητικαὶ τὰ τοιαῦτά
 εἰσι, καὶ τοῦ ἀποφαντικοῦ μετέχουσι λόγου, καὶ οὐχὶ τῶν
 προστακτικῶν ἢ τῶν λοιπῶν· ὁ μὲν γὰρ προστακτικὸς,
 25 φᾶσι, λόγος πρὸς ὠρισμένον λέγεται πρόσωπον, καὶ ἔλατ-
 τον τοῦ προστασσοντος, ὡς ἔχει τὸ,

Βάσκ' ἔθι, Ἴρι ταχέϊα·

τὸ δέ·

Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης,

30 καὶ τό·

Ἄ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα,

οὐχ οὕτως ἔχει· οὔτε γὰρ πρὸς πάντῃ ὠρισμένον πρόσω-
 πον ἢ προστακτικὴ τείνει, οὔτε πρὸς ἔλαττον τοῦ προς-

τάσσοντος, καὶ ὁ εὐκτικὸς καὶ αὐτὸς πρὸς ὠρισμένον
πρόσωπον λέγεται καὶ μείζον τοῦ εὐχομένου, ὡς ἔχει τό·

Αἶ γάρ Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἀπολλοκ
τὸ δέ,

Μή μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαιμων βίος, 5
οὐκ ἔχει ὠρισμένον τὸ πρὸς ὃ ἡ εὐχή γίνεται πρόσωπον,
καὶ ὁ κλητικὸς δὲ λόγος καὶ αὐτὸς πρὸς ὠρισμένον λέγε-
ται πρόσωπον· διὸ καὶ ἐπιστρέφειν ὀφείλει τὸ καλούμε-
νον πρὸς τὸ καλοῦν, ὡς ἔχει τό·

Τεῦκε, φίλη κεφαλὴ· 10
τὸ δέ,

Βέλτιστε, μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσι σκόπει,
οὐχ οὕτως ἔχει, ὥστε ἄμεινον φαίνεται ἀποφαντικὸς
λόγος νομίζειν καὶ ταῦτα σχήματα ἔχοντας προστακτι-
κοῦ ἢ εὐκτικοῦ ἢ κλητικοῦ λόγου· δηλὸν ἀφ' ὧν, εἰ με- 15
τασχηματισθεῖεν, καθαρὸν παντελῶς τὸ ἀποφαντικὸν καὶ
ἀναντιρρήτον ἔχουσιν· αὐτίκα γὰρ τό·

Βέλτιστε, μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσιν σκόπει,
εἰ οὕτω μετασχηματισθεῖη, δεῖ μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσιν
σκοπεῖν, καθαρὸν ἔσται τὸ ἀποφαντικὸν ἐν αὐτῷ· ὁμοίως 20
δὲ καὶ τό·

Ἄ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα·
καὶ αὐτὸ γὰρ οὕτω μετασχηματίζαντες καθαρὸν τὸ ἐν
αὐτῷ ἀποφαντικὸν ποιῆσαι δυνάμεθα, δεῖ μὴ ὀρᾶν, μήτ'
ἀκούειν τὰ μὴ προσήκοντα· ὥστε τὸ μὲν, 25

Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης
ἀποφατικοῦ λόγου ὃν καταφατικοῦ ἔστιν εἶδους, τὸ δ',

Ἄ μὴ προσήκει, μήτε ἄκουε, μήθ' ὄρα,
καὶ τὸ, 30

Βέλτιστε, μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσι σκόπει,
ἀποφαντικὰ καὶ αὐτὰ ὄντα, τῷ ἀποφατικῷ εἶδει ἀρ-
μόζει.

Τῆς δὲ γνώμης τὸ μὲν ἔστιν. Τὴν γνώμην

φασιν εἰρησθαι ἀπὸ τοῦ γινῶσιν καὶ πίστιν ἔμποιεῖν τοῦ προκειμένου, καὶ οὐ χάριν παρείληπται· τὸ γὰρ, οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, ¹¹ γινῶσιν φασιν ἐνεποίησεν ἐναργῆ καὶ ἀπόδειξιν ἀληθῆ τοῦ μὴ πάντας ὀφείλειν βασιλεύειν, οὐδὲ γὰρ ἀγαθόν.

Τῆς δὲ γνώμης τὸ μὲν ἐστὶ προτρεπτικόν. Ἐν μὲν τῷ μύθῳ καὶ τῷ διηγήματι καὶ τῇ χρείᾳ οὐκ εὐθύς μετὰ τὸ ὀρίσασθαι ἐπὶ τὴν διαίρεσιν ἰχώρει, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ μύθῳ μετὰ τὸν ὀρισμὸν μετέβαινεν ἐπὶ τοῖς
 10 τρόποις τῆς κλήσεως, καὶ οὕτως διήρει· ἐν δὲ τῷ διηγήματι μετὰ τὸ ὀρίσασθαι ὑπετίθει τὴν διαφορὰν, ἣν ἔχει τὸ διήγημα πρὸς τὴν διήγησιν, καὶ οὕτως ἐπεχείρει τῇ διαίρεσει· ἐν δὲ τῇ χρείᾳ καὶ ἐν αὐτῇ μετὰ τὸν ὅρον τὴν αἰτίαν τῆς ὀνομασίας παρεδίδου, καὶ οὕτω διήρει,
 15 ἐν δὲ τῇ γνώμῃ εὐθύς μετὰ τὸν ὅρον διαιρεῖ.

Τῆς δὲ γνώμης τὸ μὲν ἐστὶ προτρεπτικόν. Προέταξε τὸ προτρεπτικὸν εἶδος τοῦ ἀποτρεπτικοῦ ἢ ἀδιαφόρως, ὡς καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι πολλάκις εἰρήκαμεν, διὰ τὸ ὁμότιμον τῶν εἰδῶν, ἢ καὶ διὰ τοῦτο· εἰ γὰρ τὸ
 20 προτρεπτικὸν προτρέπει ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ, τὸ δὲ ἀποτρεπτικὸν ἀποτρέπει τῶν κακῶν, κρεῖττον δὲ τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ, ἔδει πάντως προταχθῆναι καὶ τὸ προτρεπτικὸν τοῦ ἀποτρεπτικοῦ, ἢ ὅτι ἡ μὲν προτροπὴ ἀναλογεῖ ἕξει, ἡ δὲ ἀποτροπὴ στερήσει· τιμιωτέρα δὲ ἡ ἕξις τῆς στερή-
 25 σεως, ἢ παρόσον καὶ ὁ προτρεπόμενος ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν κρεῖττων δοκεῖ τοῦ ἀποτρεπομένου τῶν κακῶν, εἴ γε ὁ μὲν δοκεῖ μόνον μὴ ἐπιχειρηκέναι τῷ ἀγαθῷ, ἐφ' ὃ νῦν προτρέπεται, οὐ μὴν κακῷ τινι ἐμμένει, ὁ δὲ κακὸν τι δοκεῖ πράττειν καὶ αὐτοῦ ἀποτρέπεσθαι· ἀμφοτέρα
 30 δὲ ταῦτα, τὸ προτρεπτικὸν φημι καὶ τὸ ἀποτρεπτικόν, προτάττει τοῦ ἀποφαντικοῦ διὰ τὸ φανερώτερον ταῦτα

τὸ ὠφέλιμον ἔχειν· εἰ γὰρ καὶ ἐν ἐκείνῳ ταῦτα ἐμφαίνε-
ται, ἀλλ' οὐκ ἐναργῶς οὕτως· τὸ δὲ ἀποφαντικὸν πά-
λιν προτάττει τῶν ἄλλων διὰ τὴν πρὸς τὸν ἀποφαντικὸν
λόγον ἀναφορὰν, τὸ δὲ ἀπλοῦν προέταξε τοῦ συνεξευγμέ-
νου διὰ τὸ δέον εἶναι τὰ ἀπλᾶ τῶν συνθέτων προὔφε- 5
στάναι. τὸ δὲ πιθανὸν πάλιν προέταξε τοῦ ἀληθινοῦ καὶ
τοῦ ὑπερβολικοῦ διὰ τὸ χρησιμώτερον τοῦτο τὸ εἶδος
τῆς γνώμης εἶναι εἰς τὰς μελέτας τοῖς ῥητορεύουσιν.
ἐκεῖναι γὰρ οὐ τοσοῦτον αὐταῖς χρησιμεύειν δοκοῦσιν, ὥς
τὸ ὁμολογοῦμενον ἔχουσαι· τὰ γὰρ ὁμολογούμενα τοῖς 10
ῥήτορσιν ἄχρηστα· τὸ δ' αὖ ἀληθὲς προτάττει τοῦ
ὑπερβολικοῦ διὰ τὸ καὶ τὴν ἀλήθειαν κρείττω εἶναι τοῦ
ψεύδους.

Τῆς δὲ γνώμης τὸ μὲν ἔστι προτρεπτικόν,
τὸ δὲ ἀποτρεπτικόν. Ζητεῖται, εἰ καὶ ἐν τῷ μύθῳ 15
παραίνεσις καὶ ἐν τῇ χρειᾷ καὶ ἐν τῇ γνώμῃ, τί διαφέρει
ἡ χρειᾷ καὶ ἡ γνώμῃ τοῦ μύθου; καὶ φασὶ τινες κατὰ
τοῦτο διαφέρειν τὸν μῦθον τούτων τῶν γυμνασιῶν, κα-
θὼ ἐν ταύταις μὲν δι' ἀληθῶν ἡ παραίνεσις, ἐν δὲ τῷ
μύθῳ διὰ ψευδῶν, καὶ ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἐξ ἐνδόξου καὶ 20
ὠρισμένου τὰς χρειᾶς καὶ τὰς γνώμας κατασκευάζομεν,
ἐπαινοῦντες τὸν εἰρηκότα ἢ διαβάλλοντες, ¹² ἐν δὲ τῷ
μύθῳ εἰς οὐδένα τὸν μῦθον ἀναφέροντες ὥς οἰκείαν τὴν
γνώμην παραινοῦμεν, λεληθότως τὴν ὠφέλειαν τῷ νέῳ
προσάγοντες. Τὸ δὲ ἀποφαντικόν. Ζητεῖται διὰ τί 25
ἀνωτέρω δύο τινὰ παρετίθει, τὸ μὲν προτρεπτικὸν λέγων,
τὸ δὲ ἀποτρεπτικόν, ἔτι δὲ καὶ κατωτέρω τὸ μὲν ἀπλοῦν,
τὸ δὲ συνεξευγμένον, τὸ δὲ ἀποφαντικόν, τὸ ἀποφαντι-
κὸν ἀπόλυτον τέθεικεν· εἶπε γὰρ, τὸ δὲ ἀποφαντικόν, καί
φραμεν ὅτι ἐπειδὴ οὐκ εἶχε τὸ ἀποφαντικὸν ἕτερόν τι ἀν- 30
τιδιηρημένον, ὥσπερ τὸ προτρεπτικὸν εἶχε τὸ ἀποτρεπτι-
κόν, διὰ τοῦτο αὐτὸ οὕτω τέθεικεν.

12 Sequitur in Vind. τὸν δὲ μῦθον, ἐν δὲ τῷ μύθῳ.

Ἔτι ζητεῖται, εἰ ἡ γνώμη τοῦ ἀποφαντικοῦ ἐστὶ λόγου. πᾶσα γνώμη ἀποφαντικὴ ἐστίν, ἀλλὰ τοῖς τεχνογράφοις ἔδοξεν, ἐκείνας κατ' ἐξαίρετον ὀνομάζειν ἀποφαντικὸν τὰς καθαρῶς μὲν μήτε τὴν προτροπὴν 5 μήτε τὴν ἀποτροπὴν ἐχούσας, ἔξωθεν δὲ πως ἐμφαινόμενας, οἷον πάντων μέτρον ἄριστον, καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι, μέλλει, τὸ θεῖον δὲ ἐστὶ φύσει τοιοῦτον·

Οὐκ ἐστὶ θνητῶν, ὅστις ἐστ' ἐλεύθερος·

καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς περὶ τούτου· ὁ δὲ Γεωμέτρης ἐκεῖνα 10 λέγει· τὸ ἀποφαντικὸν ἕτερόν τι παρὰ τὸ περιεκτικὸν τοῦ τε ἀποφατικοῦ καὶ καταφατικοῦ ὁ Ἀφθόνιος οἶδε· τὸ γὰρ ἀποφαντικὸν ἐπὶ τῆς βεβαιουμένης γνώμης τίθησιν, ὥσπερ ἔχει καὶ τὸ παρ' αὐτῷ παράδειγμα τὸ, „δεῖ ¹³ δὴ χρημάτων,“ κατ' ἄμφω μὲν γὰρ αὐτάρχης 15 καὶ ἀνελλιπῆς ἡ γνώμη μέχρι τούτου, ὁ δὲ καὶ προστίθησιν, „ὅτι ἄνευ τούτων οὐδὲν ἐστὶ γενέσθαι τῶν δεόντων.“ ὁρᾷς γὰρ, ὡς οὐχὶ ἄλλο μὲν ἢ κατάφασις, ἄλλο δὲ παρέστησεν ἡ ἀπόφασις, ἀλλ' ἐξ ἀμφοτέρων, τῆς τε θέσεως καὶ τῆς ἀναιρέσεως, ὑπερβεβαιοῖ τὸ ἀποφαινόμενον, ὥστε κατ' ἐπίτασιν ἀποφαντικὸν εἶναι τοῦτο μόνον τὸ εἶδος τῆς γνώμης, διὸ καὶ ἐκ τοῦ ἰδιάζοντος ἀποφαντικὸν τῷ σοφιστῇ νενόμισται καὶ ὠνόμασται. Καὶ τὸ μὲν ἀπλοῦν, τὸ δὲ συνεξευγμένον. Ζητήσκειν ἂν τις, τί διαφέρει τὸ ἀπλοῦν τοῦ συνεξευγμένου 25 καὶ τοῦ διπλοῦ, καὶ διατὶ τῷ ἀπλῷ ἀντικειμένου τοῦ διπλοῦ οὐκ ἀντέθηκεν αὐτῷ τοῦτο ἐν τῷ παρόντι ὁ σοφιστής, ἀλλὰ τὸ συνεξευγμένον. Ἰστέον τοίνυν, ὅτι ἀπλῇ μὲν ἐστὶ γνώμη ἡ μίαν ἀπόφασιν ἔχουσα, οἷον·

Βίου τὸ κέρδος, ἐκβιοῦν καθ' ἡμέραν·

30 διπλῇ δὲ ἡ δύο μὲν ἀποφάνσεις ἢ καὶ πλείους ἔχουσα, ὁμοίας δὲ ἀλλήλαις καὶ τοῦ αὐτοῦ εἶδους, οἷον·

Δεινὸν πένεσθαι, χεῖρον δ', εὐπορεῖν κακῶς.

ἀλλ' ὁμοειδεῖς καὶ αἱ δύο· ἀμφοτέραι γὰρ καταφατικάι
εἰσι καὶ ἀποφαντικάι· τοιαύτη ἐστὶ καὶ ἡ,

Χρὴ ξεῖνον¹⁴ παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν,
κάκεινη· τῆς παιδείας ἡ ρίζα πικρά, γλυκεῖς δὲ οἱ καρ- 5
ποί. συνεξευγμένη δὲ ἐστὶ γνώμη ἡ δύο καὶ πλείους
ἔχουσα ἀποφάνσεις ἀνομοίους καὶ ἑτεροειδεῖς·

Κλεῖς ὥσὶ κείσθω, μηδὲ πορνέοι γέλως.

δύο γὰρ εἰσιν ἐνταῦθα ἀποφάνσεις, ἀλλ' ἡ μὲν μία προ-
τρεπτικὴ καὶ καταφατικὴ, ἡ δὲ ἑτέρα ἀποτρεπτικὴ καὶ 10
ἀποφατικὴ· πλὴν ἰστέον, ὅτι ἡ πλείους τῶν δύο ἔχουσα
ὁμοειδεῖς ἀποφάνσεις καὶ διπλῇ καὶ ἀπλῇ γένοιτ' ἂν εἰ-
κότως, πρὸς ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο, πρὸς μὲν τὴν γὰρ κυ-
ρίως ἀπλῇ, ἣ τις μίαν ἐλέγετο ἔχειν ἀπόφασιν, ἀπλῇ
ἐστὶ, διπλῇ δὲ, καθότι αὕτη μὲν σύνθεσιν δύο ἢ καὶ 15
πλειόνων ἔσχηκεν ἀποφάνσεων, ἐκείνη δὲ οὐδαμῶς· πρὸς
δὲ τὴν συνεξευγμένην ἀπλῇ· συνθετωτέρα γὰρ αὐτῆς ἡ
συνεξευγμένη δοκεῖ, καθὼ ἀπὸ πλειόνων μόνων ἀποφάν-
σεων σύνθεσιν ἔχει, ἀλλὰ καὶ διαφόρων εἰδῶν μίξιν ἔχει·
ἐν τούτοις μὲν οὖν διαφέρουσιν ἀλλήλων ἡ ἀπλῇ γνώμη 20
καὶ ἡ διπλῇ, καὶ ἡ συνεξευγμένη· ὁ τοίνυν Ἀφθόνιος
τῷ ἀπλῷ εἶδει τῆς γνώμης τὸν συνεξευγμένον ἀντιδιείλεν
οὐχὶ τὸ διπλοῦν, ἵνα διὰ μὲν τοῦ ἀπλοῦ καὶ τὰς κυρίως
ἀπλᾶς καὶ τὰς μὴ κυρίως δηλώσῃ, διὰ δὲ τοῦ συνεξευγμέ-
νου τὰς συνεξευγμένας, καὶ οὕτω τελείαν ποιεῖται τὴν 25
διαίρεσιν, καὶ τὰς ἀπλᾶς ἐν ταύτῳ καὶ τὰς διπλᾶς καὶ
τὰς συνεξευγμένας συμπεριλαβών· εἰ μὲν γὰρ τῷ ἀπλῷ
τὸ διπλοῦν ἀντέθηκεν, ἔξω τῆς διαιρέσεως ἔμενον αἱ
συνεξευγμέναι· νῦν δὲ τῷ ἀπλῷ τὸ συνεξευγμένον ἀντι-
διελών, διὰ τοῦ ἀπλοῦ καὶ τὰς διπλᾶς συμπεριέλαβε· καὶ 30
γὰρ αἱ διπλαῖ, ὥς ἀνωτέρω ἐρρήθη, πρὸς τὰς συνε-

14 Od. ο, 74.

ζευγμένας ἀπλαῖ εἶσιν· ὅτι δὲ ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν εἰ-
 δότες λέγομεν καὶ οὐ τερατευόμενοι, δηλὸν ἐξ ὧν ὁ
 Γεωμέτρης λέγει· ἐκεῖνος γὰρ ἀπορῶν, διατί ὁ Ἀφθό-
 νιος τὴν

5 Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἰς κοίρανος ἔστω,

γνώμην συνεζευγμένην ὠνόμασε, καὶ οὐχὶ τὴν·

Χρὴ ξείνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν;

φησὶν, ὅτι ἐπειδὴ ἐν τῷ

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἰς κοίρανος ἔστω,

10 οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ σχῆμα αἱ γνώμαι προφέρονται, ἡ μὲν
 γὰρ κατὰ ἀπόφασιν, ἡ δὲ κατὰ κατάφασιν, διὰ τοῦτο
 συνεζευγμένην αὐτὴν ὠνόμασε γνώμην. ἐν δὲ τῷ·

Χρὴ ξείνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν,

καὶ αἱ δύο γνώμαι καταφατικαὶ εἰσὶ καὶ διὰ τοῦτο ἀπλῆν
 15 ταύτην ὠνόμασε· σημειῶσαι δὲ διὰ ταῦτα καὶ ἐπὶ τῆς
 χρείας, συνεζευγμένα καὶ μικτὰι χρεῖαι λέγονται αἱ εἰς
 διάφορα εἶδη τῆς χρείας ἀναγόμεναι, οἷον Διογένης μει-
 ράκιον ἰδὼν ἀτακτοῦν τὸν παιδαγωγὸν ἔπαισεν εἰπὼν, τί
 γὰρ τοιαῦτα παιδεύεις; αὕτη γὰρ καὶ εἰς τὸ πρακτικὸν
 20 καὶ εἰς τὸ λογικὸν εἶδος τῆς χρείας ἀνάγεται, ἡ μέντοι
 χρεία ἡ λέγουσα, ὅτι Ἰσοκράτης¹⁵ τῆς παιδείας τὴν μὲν
 ῥίζαν ἔφη πικράν, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρπούς, διπλῇ μὲν
 ἐστί, καθὼς δύο ἀποφάνσεις ἔχει, μίαν μὲν τὴν λέγουσαν,
 ὅτι τῆς παιδείας οἱ καρποὶ γλυκεῖς, οὐ μὴν δὲ καὶ συνε-
 25 ζευγμένη, ἀμφοτέραι γὰρ αἱ ἐν αὐτῇ ἀποφάνσεις τοῦ
 αὐτοῦ εἰσιν εἶδους λογικαὶ οὔσαι καθ' ἑκούσιον ἀποφαν-
 τικόν, ὥστε διαφέρει αὖν τὸ συνεζευγμένον καὶ τοῦ δι-
 πλοῦ μικτοῦ κατὰ τοῦτο, καθὼς τὸ μὲν μικτὸν συνεζευ-
 γμένον ἔχει ἐξ ἑτεροειδῶν τὴν συμπλοκὴν, τὸ δὲ διπλοῦν
 30 ἐξ ὁμοειδῶν, διὸ καὶ τῶν μύθων τοὺς ἐκ λογικοῦ καὶ

15 Vind. Σωκράτης. Scr. Ἰσοκράτης.

ἀλόγου μικτούς ὁ Ἀφθόνιος ἔλεγεν· ἕτερον δὲ τὸ λογικὸν εἶδος τοῦ μύθου καὶ ἕτερον τὸ ἡθικόν.

Τὸ δὲ πιθανόν· πιθανὴ γνώμη λέγεται, ὅταν τὸ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον, οὐ μὴν πάντοτε ἀποφαινῇται τις, ὡς εἴ τις εἴποι, ἐχθρὸν αἰετὸν τὸ δοῦλον τοῖς δεσπό- 5 ταῖς. Τὸ δὲ ὑπερβολικὸν τὸ μεθ' ὑπερβολῆς καὶ πέρα τῆς ἀληθείας λέγει. Καὶ προτιρεπτικὸν μὲν, ὡς τὸ,

Χρὴ ξείνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν.

Ζητεῖται, εἰ μὴδὲν τῶν Ὀμηρικῶν εἰκὴ μὴδὲ μάτην εἴρη-
ται, τίνος χάριν τῷ „χρὴ ξείνον παρεόντα φιλεῖν“ τὸ 10
„ἐθέλοντα δὲ πέμπειν“ προσέθηκε· δοκεῖ γὰρ περιττὸν εἶναι, καὶ πάλιν τὸ „οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη“, ἐδή-
λωσεν, ὅτι ἀγαθὸν ἐστὶν ἡ μοναρχία καὶ ἥρκει ἡ μία γνώ-
μη· ἔστιν οὖν πρὸς τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι ἐπεὶ πολυαρχίας
καὶ μοναρχίας ἐστὶ τι μέσον, ἡ ὀλιγαρχία καὶ ἀριστο- 15
κρατία, διὰ τοῦτο, ἵνα μὴ καταλίπη τινὰ λαβὴν τοῖς
στασιάζειν ἐθέλουσιν, ὡς οὐ πάντες μὲν ἀρχεῖν ἐθέλο-
μεν, οἱ δὲ τῶν ἄλλων ἔκκριτοι καὶ προέχοντες, καὶ ἐξ
ἀμφοτέρων κατησφαλίσατο τὴν ἀπόφασιν, ὥστε μήτε
πολυαρχίαν εἶναι, μήτε ἀριστοκρατίαν, ἀλλὰ μήτε ὀλι- 20
γαρχίαν, μόνην δὲ τὴν μοναρχίαν τοῖς βουλομένοις σώ-
ζεσθαι καταλείπεσθαι· τὸ αὐτὸ δὲ ἐστὶν ἰδεῖν καὶ ἐπὶ
τῆς παραινήσεως τῆς τῶν ξένων· καὶ γὰρ κακεῖ τῷ 16
„χρὴ ξείνον παρεόντα φιλεῖν“, τὸ „ἐθέλοντα δὲ πέμ-
πειν“ προστέθεται ὡς ἐγχωροῦντος τοῦ παρόντος μὲν 25
αὐτὸν ὑποδέχεσθαι, ἐθέλοντα δὲ ἀπέρχεσθαι μὴ συγ-
χωρεῖν. Πιθανὸν δὲ, ὡς τὸ, τοιοῦτός τις ἐστὶν ἕκαστος,
οἷσπερ ἦδεται ξυνών· ὁ νοῦς· τοιοῦτός τις ἐστὶν ἕκαστος,
οἷοί εἰσι καὶ ἐκεῖνοι, οἷς τισὶ συνὼν εὐφραίνεται. Ἀντώ-
νιος δὲ τις ἔφη πρὸς τὸ παρὸν παράδειγμα, ὅτι τὸ ἡ- 30
δεται προστεθὲν, ὡς Ἀφθόνιε, οὐ πιθανὸν εἶναι τὸ ῥη-

τὸν ἑᾶ, ἀλλ' ἀληθινόν· δηλοῖ γὰρ τὴν οἶον ἔμμονον καὶ
 ἐνδιάθετον καὶ σὺν ἡδονῇ καὶ εὐφροσύνῃ διατριβὴν τε
 καὶ συναναστροφὴν· ἡμεῖς δὲ φάμεν, πιθανὴν ¹⁷ εἶναι
 μᾶλλον τὴν γνώμην, ὥς καὶ τῷ ἡμετέρῳ διδασκάλῳ δο-
 5 κεῖ, ἥπερ ἀληθινὴν, παρόσον ἐνδέχεται τινὰ τισι συ-
 νόντα πονηροῖς συγγενέσιν ὄντα αὐτὸν χρηστὸν ἡδεσθαι
 μὲν, ὥς τοῖς συγγενέσι συνδιαιτώμενον, οὐ μὴν καὶ αὐ-
 τὸν πονηρὸν εἶναι. Τινὲς δὲ τὸ ἡδεται πρὸς τὸν τρό-
 πον καὶ τὸν βίον τῶν οἷς σύνεστί τις λέγουσιν ἀφορᾶν,
 10 οἶον τοιοῦτός τις ἐστὶν ἕκαστος, οἷσπερ ἡδεται συνὼν
 τοιούτοις οὖσιν· ἐστὶν οὖν εἰπεῖν καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι
 καὶ οὕτως πιθανόν ἐστι τὸ ῥητὸν, οὐκ ἀληθές· καὶ γὰρ
 ἐνδέχεται τινὰ ἀσθενῇ συνόντα τισὶ ῥωμαλέοις συγγενέ-
 σιν ἡδεσθαι μὲν αὐτοῖς τοιούτοις οὖσιν, οὐ μὴν καὶ αὐ-
 15 τὸν ῥωμαλέον εἶναι, ἢ πάλιν ἐνδέχεται τινὰ πατέρα
 γηραιὸν μήπω περὶ λόγους ἐσπουδακότα ἡδεσθαι μὲν τοῖς
 υἱοῖς φιλοσοφοῦσιν, οὐ μὴν καὶ αὐτὸν φιλόσοφον εἶ-
 ναι. τινὲς δὲ τὸ εἶδεται διὰ διφθόγγου ¹⁸ γράφουσιν,
 ὥστε σημαίνειν τὸ φαίνεται. Καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς περὶ
 20 τοῦτου· ὁ δὲ Γεωμέτρης ἐκεῖνα περὶ τοῦ πιθανοῦ δια-
 λέγεται· πιθανὸν ἔστω, ὅπερ μᾶλλον μετέχει τῆς ἀλη-
 θείας ἢ τοῦ ψεύδους· τὸ γὰρ ἐπ' ἑλαττον μετέχον ἢ ἐπ'
 ἴσης οὐ πιθανὸν ἀλλ' ἀμφιβαλλόμενον. ταῦτα δὲ πιθα-
 νὰ ἄπερ καὶ ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνονται, ἅς δὴ καὶ ἐν-
 25 δόξους προτάσεις οἱ διαλεκτικοὶ νομίζουσιν· οὐκ ἀληθὲς
 δὲ διὰ τὸ μὴ αἰετὸς τοῦτο συμβαίνειν, ὥσπερ ἐστὶ καὶ ἐπὶ
 τῆς παρούσης γνώμης ἰδεῖν· τὸ γὰρ οἷς ἡδεται πιθανὴν
 ταύτην πεποίηκεν, οὐ γὰρ ἀπλῶς εἶπεν, τοιοῦτός ἐστιν
 ἕκαστος, οἷσπερ σύνεστιν· ἀνάγκη γὰρ οὐκ ἐπὶ τῶν φίλων
 30 μόνων τοῦτο συμβαίνειν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν πολεμίων,

17 Vind. πιθανόν.

18 In utroque codice scriptum per compendium obscurum.

ὥς τὰ πολλὰ, καὶ πάντων τῶν ἐχθρῶν τε καὶ αἰχμαλωτι-
 ζομένων τούτοις συνεξεταζομένων, οἷσπερ οὐ βούλονται,
 καὶ πολεμίως οὐ μόνον ταῖς χερσίν, ἀλλὰ καὶ ταῖς γνώ-
 μαις πρὸς ἀλλήλους διακειμένων. οὕτω γοῦν καὶ πολλοὶ
 μὲν παρὰ βαρβάρους Ἕλληνες, ^{18*} πολλοὶ δὲ παρ' ⁵
 Ἕλλησι βάρβαροι, καὶ μὴ τοιοῦτοι δηλαδὴ τυγχάνοντες,
 οἷσπερ σύνεισιν, ἡδονται. ἀλλὰ τὸ μὲν ἡδεσθαι πιθανὸν
 αὐτὸ πεποιήκεν, οὐκ ἀληθές δὲ τὸ μὴ ἐπὶ πάντων αὐτὸ
 τοῦτο φαίνεσθαι· οὐ γὰρ κατὰ πάντων φησὶν ἡδεσθαι,
 δυνατόν γάρ καὶ κατ' ἄλλο τι συνηδόμενον κατ' ἄλλο ¹⁰
 διαφέρεσθαι πάλιν καὶ ἄχθεσθαι. οὕτω καὶ βασιλεῖς τε-
 χνίταις ἡδονται, οὐ τοιοῦτον τὸν τρόπον οὔτε τὰ φρονή-
 ματα οὔτε τὰλλα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἔχοντες, καὶ οὐ τοῖς
 πράγμασι μόνον διοριστέον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ τοῖς καιροῖς·
 νῦν μὲν γὰρ ἡδεταί τις, νῦν δὲ πάλιν ἄχθεται, καὶ οὐ ¹⁵
 τοιοῦτός ἐστιν αἰεὶ, καὶ δι' ἡντιναοῦν πολλάκις αἰτίαν
 ἡδεταί· τὸ γοῦν ἐκ μέσου ἀληθεῦον καὶ ἐν καιρῷ δι'
 ὠρισμένας τινὰς αἰτίας πιθανὸν οὐκ ἀληθές· ἀληθές
 οὖν τὸ αἰεὶ καὶ ἐπὶ πάντων καιρῶν τε καὶ πραγμάτων
 καὶ διὰ πᾶσαν αἰτίαν οὕτω συμβαῖνον. 20

Τοιοῦτός ἐστιν ἕκαστος, οἷσπερ ἡδεταί ξυ-
 νών· ὁμοία ταύτη κακείνη·

Φήμη δ' οὔτις πάμπαν ¹⁹ ἀπόλλυται, ἢν τινα λαοὶ

Πολλοὶ φημιζουσι.

κακείνη, σοφὸν ²⁰ ἐν βούλευμα τὰς πολλὰς χεῖρας νικᾷ. 25
 Ἐργάσαιο δ' αὐτήν τοῖς τῆς χρείας κεφαλαίοις. Ἐνταῦ-
 θα γενόμενός τις τῶν πρὸ ἡμῶν ἀπορεῖ, εἰ ἡ γνώμη
 γνῶσιν ἔχει τῶν κατὰ φύσιν ὑπαρχόντων τοῖς πράγμα-
 σιν, ἀληθής ἐστι καὶ ὁμολογουμένη τυγχάνει· ὁμολογου-
 μένη δὲ οὕσα οὐ δεῖται κατασκευῆς· περιττὸν οὖν εἶπεν ³⁰

18* Codd. Ἕλληνες, Ἕλληνες πολλοὶ etc. 19 πάμπαν Vind.
 om. 20 Ex Eurip. Antiopa. Vid. Valk. Diatr. in Eur.
 p. 78 a.

τὴν γνώμην κατασκευάζειν· καὶ ἡ μὲν ἀπορία αὕτη, ἡ δὲ λύσις αἰτῆς καὶ αὐτὴ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἀπορήσαντος ἀποδοθεῖσα τοιαύτη· πολλὰ τῶν γνωμῶν εἰσι πιθαναί· τὸ δὲ πιθανὸν οὐ πάντως ἀληθές, οἶον·

5 Φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἦν τινα λαοὶ

Πολλοὶ φημίζουσι.

τοῦτο γὰρ οὐ πάντῃ ἀληθές· ἔπειτα καὶ τὸ ἀληθές δεῖται συνηγόρου, ὥστε πείσαι τὸν ἀκούοντα, καὶ πάλιν· ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα, εἰ πάντως ἀληθές, καὶ, σοφὸν ἐν
10 βούλευμα τὰς πολλὰς χεῖρας νικᾷ, ὥστε πάντως δέονται κατασκευῆς διὰ τὸ πείσαι τὸν ἀκροώμενον. πάλιν ὁ αὐτὸς ἀπορεῖ, εἰ ἡ αὐτὴ ἐργασία χρείας καὶ γνώμης ἐστὶ, τῇ γνώμῃ περιττὸν ἐγγυμνάζεσθαι. ἐπιλύεται δὲ καὶ τοῦτο λέγων· ὅτι διάφορά εἰσι τὰ γυμνάσματα· ἡ μὲν·
15 γὰρ χρεία μερικὸν ἔχει τὸν λόγον κατασκευαζόμενον, ἡ δὲ γνώμη καθόλου, καὶ ἡ μὲν χρεία τὴν πᾶσαν κατασκευὴν εἰς ἐπαινον ἔχει τοῦ εἰπόντος ἀναφερομένην, ἡ δὲ γνώμη αὐτοῦ φησι τοῦ λόγου· ἄλλως τε δὲ τῶν διπλῶν ἐστὶ τὸ γύμνασμα, καὶ τῶν ἐφ' ἑκάτερα ἐχόντων τὴν
20 ὑπαρξιν, ἀλλ' οὐ τῶν ἀπλῶν καὶ μονομερῶν, ὥσπερ τὸ διήγημα καὶ ἡ ἔκφρασις· ἐν τούτοις μὲν γὰρ ἀφήγησις ἐστὶ πραγμάτων ἀπλῶς, ἐν τῇ γνώμῃ δὲ καὶ τῇ χρείᾳ συστάσεις ἔσονται καὶ καταλύσεις, ὥς καὶ τῇ ἀνασκευῇ καὶ ἐν τῇ ἐγκωμίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις· εἰ τοίνυν συνιστῶ-
25 μεν ²¹ τοῖς λόγοις τὴν χρείαν καὶ τὴν γνώμην, δηλονότι καὶ καταλύειν δυνάμεθα. Τοῦ δὲ τῶν νέων συμφέροντος ἕνεκα τὸς χρείας ἢ τὰς γνώμας οὐκ ἀνατρέπομεν, ἀλλ' ἐν τῇ συστάσει αὐτῶν γυμναζόμεθα, ἵνα ²² πρὸς τὸν ζῆλον αὐτῶν προτρεπώμεθα, κάκεινοι τὴν ἐκ τῶν
30 λεγομένων ἢ πραττομένων ὠφέλειαν καρπώσωνται.

Διε-

21 Vind. συνιστῶν ἐν τοῖς. Supra Codd. ἀναφερόμενον. l. 17. Scr. ἀναφερομένην. 22 Vind. ἵνα.

Διενήνοχε δὲ ἡ χρεία τῆς γνώμης. Ὁ μὲν Ἀφθόνιος δύο μόνας διαφορὰς τῆς χρείας πρὸς τὴν γνώμην ἀποδédωκε, μίαν μὲν τὸ τὴν μὲν ἀπροσώπως, τὴν δὲ μετὰ προσώπου ἐκφέρεισθαι, ἑτέραν δὲ τὸ τὴν μὲν χρείαν εἶναι ὅτε ἐν πράξεσιν εἶναι, τὴν δὲ γνώμην αἰεὶ 5 ἐν λόγῳ· ὁ μὲντοι Ἑρμογένης ἐν τῷ περὶ χρείας λόγῳ φησὶ μὲν καὶ ταύτας τὰς διαφορὰς, ἔτι δὲ παρ' αὐτὰς καὶ ἐκείνην· ἡ μὲν γνώμη, φησὶν, ἐν ἀποφάνσει ψιλῇ λέγεται, ἡ δὲ χρεία πολλάκις καὶ παρ' ἐρώτησιν καὶ ἀποκρισιν. οἱ δὲ ἐξηγηταὶ τοῦ Ἀφθονίου προστιθέασιν καὶ 10 ἐκείναις· γνώμην γάρ, φασὶ, καὶ ἐφ' ἡμῖν ἂν γένοιτό τινα ποιῆσαι, εἰ οὕτω τύχοι, χρείαν δὲ ἐφ' ἡμῖν οὐκέτι χωρὶς προσώπου συμπλάσασθαι, καὶ ὅτι ἡ μὲν γνώμη μόνον ὑποφαίνεται τὸ καθόλου, ἡ δὲ χρεία ποτὲ μὲν τὸ καθόλου, ποτὲ δὲ τὸ ἐπὶ μέρους· ἔτι ἡ μὲν γνώμη αἰεὶ 15 περὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ χρησίμων ἐστίν, ἡ δὲ χρεία καὶ χαριεντισμοῦ ἔνεκεν, καὶ ἡ μὲν χρεία τὴν πᾶσαν κατασκευὴν εἰς ἔπαινον ἔχει τοῦ εἰρηκότος ἀναφερομένη, ἡ δὲ γνώμη αὐτοῦ φύσει τοῦ λόγου. Ἐζητήκασι δὲ τινες, ἀνθότου διαφορὰν τῆς χρείας μόνης πρὸς τὴν γνώμην 20 ἀποδédωκεν, οὐ μὴν καὶ τοῦ μύθου πρὸς τὸ διήγημα καὶ τὴν χρείαν καὶ τὴν γνώμην, καίτοι, εἴπερ ἐβούλετο, πολλὰς ἔχων τούτων εἰπεῖν τὰς πρὸς ἀλλήλα διαφορὰς· πλεῖον γὰρ ταῦτα ἀλλήλων ἤπερ ἡ γνώμη τῆς χρείας διέστηκε. καὶ ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι, ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄλλα πάμ- 25 πολυ διεστῶτα ἀλλήλων εὔρισκε, διὰ τοῦτο τὰς πρὸς ἀλλήλα αὐτῶν διαφορὰς παρήκεν εἰπεῖν, λογιζόμενος, ὡς εἰ μὴ καὶ αὐτὸς εἶπη, ὅμως φανερὰ πᾶσιν ἐστὶ, καὶ οὐδεὶς ἂν ποτε πλανηθεὶς τὸ διήγημα νομίσει χρείαν εἶναι ἢ γνώμην ἢ μῦθον· τὴν δὲ γνώμην καὶ τὴν χρείαν, 30 ἐπειδὴ κατὰ πολλὰ εὔρισκε κοινωνούσας ἀλλήλαις, ἵνα μὴ πλανώμεθα, ἀδιάφορον τὴν χρείαν πρὸς τὴν γνώμην οἴομενοι, διὰ τοῦτο τὰς ἐνούσας αὐταῖς πρὸς ἀλλήλας

διαφορὰς παραδοῦναι δεῖν ἔγνω, ἄλλως τε οὐ ἂν ὥσι
κοινωνίαι, ἐκεῖ καὶ διαφορῶν ἐστι χρεία, ὧν δέ ἐστι κοι-
νὸν οὐδέν, ἐπὶ τούτων οὐδεμία χρεία διαφορᾶς· ἐν γοῦν
τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ, ἐπεὶ κοινωνίας πολλὰς εὗρισκε
5 πρὸς ἀλλήλας, εἰκότως καὶ διαφορὰς αὐτῶν ἐδεήθη εἰ-
πεῖν, πρὸς παράστασιν τῆς ἀμφοτέρων τῶν γυμνασιῶν
διακρίσεως. Ἰστέον δέ, ὅτι, εἰ καὶ μὴ ὁ Ἀφθόνιος δια-
φορὰς εἶπε τῶν γυμνασμάτων πρὸς ἀλλήλα, ὅμως τὰ περὶ
προγυμνασμάτων ἀναγινώσκοντες ἐν τῷ τέλει καὶ ταύτας
10 ἀκριβῶς ὡς οἶόν τε ἐκτεθείσας εὐρήσομεν.

Χρὴ πενίην φεύγοντα. Ὡς περ ἐπὶ τῆς χρείας
ἐποίησε τοῦ πρώτου αὐτῆς εἶδους τοῦ λογικοῦ εἰς μελέτην
μεταχειρισάμενος παραδείγματα, οὕτω καὶ ἐν τῇ γνώμῃ
ποιεῖ, τὸ πρῶτον εἶδος καὶ ἐν αὐτῇ μελετῶν· ἐστι δέ
15 τοῦτο τὸ προτρεπτικόν· ἀπορεῖ δέ, ὅτι ὥς περ ἐν τῇ με-
λέτῃ τῆς χρείας ἐποίησεν, ἐκείνην εἰς μελέτην μεταχειρι-
σάμενος τὴν χρείαν, ἐφ' ἧς καὶ ὁ παλαιότερος αὐτοῦ τε-
χνογράφος ὁ Ἑρμογένης ἐγύμναζε τὰ κεφάλαια, οὕτω καὶ
ἐν τῇ γνώμῃ ἔδει ποιῆσαι, ἐν ᾗ ἐκεῖνος διασαφεῖ τὰ
20 κεφάλαια, ταύτην καὶ αὐτὸς ²³ ὥφειλε μελετῆσαι. νῦν
δὲ ἐκεῖνος μὲν ὥς περ εἰ διαιρεῖ τὸ

Οὐ χρὴ ²⁴ παννύχιον εὐδειν βουλευφόρον ἄνδρα·

ὁ δὲ Ἀφθόνιος μελετᾷ τό·

Χρὴ πενίην ²⁵ φεύγοντα καὶ ἐς μεγακῆτα πότον

25 ῥιπιεῖν καὶ πετρῶν, Κύρνε, κατ' ἡλιβίων.

φραμὲν δὴ ὅτι ἐποίησεν ἀμφοτέρω, καὶ πῇ μὲν τὰ τοῦ
Ἑρμογέτους ἐπλάτυνεν, ὡς ἐν τῇ χρείᾳ, πῇ δὲ καὶ αὐτὸς
προθεῖς ἑτέραν ἢ ἐβούλετο γνώμην, ὡς ἐδόκει αὐτῷ, κα-
τεσκευάσεν, ἵνα δείξῃ εἰς ἑκάτερον δυνατῶς ἔχων ἐπιχει-
30 ρεῖν, καὶ εἰς τὸ παραφράζειν καὶ πλατύνειν καὶ ἀλλοιοῦν

23 Vind. αὐτό.

24 Il. β, 22.

25 Theogn. 173.

τὰ ἀλλότρια, καὶ εἰς τὸ οἰκοθεν ἐφευρίσκειν τὰ εἰς κατα-
 σκευὴν τοῦ προκειμένου ἐπιχειρήματος. Ἐτι ζητοῦσι, διὰ
 τί ἐπὶ μὲν τῆς χρείας ἀπὸ τοῦ Ἰσοκράτους ἔλαβε τὸ
 παράδειγμα, ἐπὶ δὲ τῆς γνώμης ἀπὸ τοῦ Θεόγνιδος, καί-
 τοι δυνάμενος ἀμφοτέρω ἐξ Ὀμήρου λαβεῖν, ὅστις γνω- 5
 ριμώτερός ²⁶ ἐστι τοῖς εἰσαγομένοις καὶ τοῦ Ἰσοκράτους
 καὶ τοῦ Θεόγνιδος· καὶ λέγομεν, ὅτι οὐκ ἀλόγως τὰ
 παραδείγματα ἀπὸ τούτων ἤνεγκεν, ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰσο-
 κράτους, ἐπειδὴ ῥήτωρ ἐστίν, ἡ δὲ προκειμένη πραγμα-
 τεία πρὸς ῥητορείαν συμβάλλεται, ἀπὸ δὲ τοῦ Θεόγνιδος, 10
 ἀγνώστου τοῖς πολλοῖς τυγχάνοντος, ἵνα πολυμαθεῖς οἱ
 νέοι γένωνται, πολλοῖς ποιηταῖς ἐντυγχάνειν ἀναγκαζό-
 μενοι. Χρὴ πενίην φεύγοντα. Τινὲς οὕτως ἐρμη-
 νεύουσι τὸ ῥητὸν· τὸν θέλοντα ἀποφυγεῖν τὴν πενίαν
 πάντα τρόπον χρὴ κοπιᾶν, καὶ μὴ μόνον ἐν εὐγείῳ τόπῳ 15
 σπεῖρειν, ἀλλὰ καὶ ἐν πετρώδει, καὶ μηδὲ γεωργίᾳ προ-
 σέχειν, ἀλλὰ καὶ τῇ διὰ τοῦ πλεῖν ἐμπορίᾳ. Ἐτεροι
 δὲ οὕτως· χρὴ τὴν πενίαν φεύγοντα καὶ πᾶσι τρόποις
 ἰόμενον αὐτὴν οὐκ ἐπὶ τοῖς φανερωτάτοις μᾶλλον καὶ
 προφανέσιν ἔχουσι τὸ κέρδος ταλαιπωρεῖν καὶ ἐγκατασπεί- 20
 ρειν, τοῦτο γὰρ τὸ ῥίπτειν, ὡς ἔοικεν, νενομίκασιν, ²⁷
 ἀλλὰ καὶ κατὰ θαλάσσης καὶ κατὰ πετρῶν, τουτέστι καὶ
 κατὰ ἀκάρπων καὶ ἀνελπίστων, ἐξ ὧν μὴ προσδοκία τις
 τῆς ἀνταποδόσεως, ὥστε τὸ συναγόμενον εἶναι τοιοῦτον,
 ὅτι εὐλόγως καὶ ἀλόγως πονεῖν δεῖ, καὶ πάσῃ ἐκδιδόναι 25
 ἑαυτὸν ταλαιπωρίᾳ, εἴπως ἂν δυνηθεῖν ²⁸ τις τὴν πενίαν
 διαφυγεῖν. ἔνιοι δὲ πάλιν λέγουσιν, ὅτι πρὸς τὸν κίνδυ-
 νον ἡμᾶς παραθήγων καὶ τὸ φερέπονον ταύτην τίθησι
 τὴν παραινεσιν, ὅτι χρὴ καὶ κατὰ παντὸς τολμᾶν, εἴ-
 πως ἂν τοιοῦτον φάρμακον τοῦ χαλεποῦ τούτου νοσή- 30

26 Vind. γνωριμώτερον.

27 Vind. ἐνομία.

28 Vind.

δυναθείη.

ματος εὔρομεν· ὁ δὲ Ἀφθόνιος τοιαύτην φαίνεται ἐκλαμβάνων τοῦ ῥητοῦ τὴν διάνοιαν, αἰρετώτερον χρὴ νομίζειν τὸν θάνατον, ἢ τὴν πενίαν, καὶ σκόπει τοῦτο ἐν τῷ παραφραστικῷ κεφαλαίῳ.

- 5 Καὶ πετρῶν, Κύρνε, κατ' ἡλιβάτων. Πρὸς Κύρνον ἢ προσφώνησις, τινὰ τῶν κατ' αὐτὸν ἐνδόξων ἢ βασιλέων ὄντα φιλόλογον. Κατηγορεῖσθαι τὴν ποίησιν οὐκ ἀφῆκεν ὁ Θεόγνις. Ζητεῖται, πῶς εἰπὼν τὴν γνώμην ἀπροσώπως ἐκφέρεσθαι καὶ κατὰ τοῦ-
- 10 το τῆς χρείας διαφέρειν ἐν τῇ παρουσίᾳ τῆς γνώμης μελέτῃ τὸ εἰρηκὸς ὑπέφηνε ²⁹ πρόσωπον· καὶ φασὶ τινες, ὅτι οὐχ οὕτως ἀπροσώπως ἐκφέρεσθαι τὴν γνώμην εἶπεν, ὥστε μὴδὲ ἐν τῇ μελέτῃ τὸ γνωμολογήσαν πρόσωπον εἶναι φανερόν, ἀλλὰ τοῦτο λέγει, μὴ δεῖν τῆς γνώμης αὐτῆς
- 15 τὸ εἰρηκὸς προτάττεσθαι πρόσωπον, οἷον Θεόγνις εἶπε, χρὴ πενίην φεύγοντα καὶ εἰς μεγακήτεα πόντον ῥίπτειν· δυνατὸν μέντοι μὴδὲ ἐν τῇ μελέτῃ τὸ εἰρηκὸς πρόσωπον ἐμφαίνεσθαι, καὶ μάλιστα εἰ μὴ τις ἄλλος ἀλλ' ὁ μελετῶν τύχῃ τὴν γνώμην εἰρηκῶς, τότε γὰρ οὐχὶ τὸν εἰρη-
- 20 κότα πάντως ἐπαινέσει, ἀλλ' αὐτὸν τὸν τῆς γνώμης σκοπὸν καὶ τὸν νοῦν, ἄλλως τε δὲ τὴν γνώμην εἶπεν ἀπροσώπως ἐκφέρεσθαι, οὐ μὴν καὶ τὴν τῆς γνώμης κατασκευήν. Χρὴ πενίην φεύγοντα καὶ ἐς μεγακήτεα πόντον ῥίπτειν ἡρωϊκὸς ἐστίν· ἔχει γὰρ τὸν μὲν πρῶτον
- 25 πόδα δάκτυλον, χρὴ πενί, τὸν δὲ δεῦτερον σπονδεῖον, ἣν φευ· τὸν δὲ τρίτον ἀμφίμακρον, γοντα καὶ· τὸν δὲ τέταρτον δάκτυλον, ἐς μεγα, καὶ τὸν πέμπτον ὁμοίως δάκτυλον, κήτεα, τὸν δὲ ἕκτον καὶ τελευταῖον τροχαῖον,

29 Vind. ὑπέφηκε.

ποντον· καὶ ὁ μὲν πρῶτος, ὡς ἔφημεν, ἡρωϊκός ἐστιν,
 ὁ δὲ δεύτερος ἐλεγείον· τὸ δὲ ἐλεγείον μέτρον ἑξάμετρον
 καὶ αὐτὸ ὄν, ὥσπερ καὶ τὸ ἡρωϊκὸν καὶ τὸ ἱαμβικόν,
 ἔχει τὸν μὲν πρῶτον καὶ δεύτερον πόδα, ἥτοι τοὺς δύο
 σπονδαίους ἢ δακτύλους, ἢ τὸν μὲν ἓνα σπονδαῖον, τὸν 5
 δὲ ἕτερον δάκτυλον, καὶ τοῦτο ἀδιαφόρως, ἢ γὰρ τὸν
 μὲν πρῶτον δάκτυλον, τὸν δὲ ἕτερον σπονδαῖον, ἢ τὸν
 μὲν πρῶτον σπονδαῖον, τὸν δὲ δεύτερον δάκτυλον· ἐν δὲ
 τῇ τρίτῃ χώρᾳ ἀντὶ ποδὸς ὅλον συλλαβὴν ἔχει μόνην μα-
 κρὰν, εἴτα ἑτέρους δύο πόδας ἢ δακτύλους, ἢ σπον- 10
 δαίους, ἢ τὸν μὲν σπονδαῖον, τὸν δὲ δάκτυλον ἀδιαφό-
 ρως, καὶ τελευταῖον συλλαβὴν μίαν, ἀλλ' οὐχὶ μακρὰν
 πάντως, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ τρίτῃ, ἀλλ' ἀδιαφόρως ἢ βρα-
 χεῖαν ἢ μακρὰν, οἷον,

ῥιπτεῖν καὶ πετρῶν, Κύρνε, κατ' ἡλιβάτων.

15

ἰδοὺ ὁ μὲν πρῶτος καὶ ὁ δεύτερός εἰσι σπονδαῖοι, ῥιπτεῖν
 καὶ πε, εἴτα καὶ συλλαβὴν μακρὰν ἀντὶ ποδὸς, τρων·
 εἴτα ὁ τέταρτος καὶ ὁ πέμπτος ποῦς δάκτυλοι, Κύρνε
 κατ' ἡλιβά, καὶ ἡ τελευταία συλλαβὴ μακρά, των· τοι-
 οῦτοί εἰσι καὶ οἱ τῇ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀψίδι ἐγγε- 20
 γραμμένοι.

Καὶ τήνδ' οὐρανίην ἀψίδα χρόνῳ μογέουσαν·

Ῥωμανός ἤδρασεν ὀλβιόδωρος ἄναξ,

Ὅς καὶ χρυσοῦ πεντήκοντα τάλαντα θεοῖο

Ῥυνοπόλοισι νέμε, πρόσθετό τ' εὐσεβέως·

25

καὶ γὰρ τούτων ὁ μὲν πρῶτος ὁ,

Καὶ τήνδ' οὐρανίην ἀψίδα χρόνῳ μογέουσαν,

καὶ ὁ τρίτος,

Ὅς καὶ χρυσοῦ πεντήκοντα τάλαντα θεοῖο

ἡρωϊκοί εἰσιν, ὁ δὲ δεύτερος,

ῥωμανὸς ἤδρασεν ὑλβιόδωρος ἄναξ,
καὶ ὁ τέταρτος,

ῥυμυπόλοισι νέμε, πρόσθετό τ' εὐσεβέως,
5 ἔλεγεῖοι· ἔχει δὲ ὁ πρῶτος τὸν μὲν πρῶτον πόδα σπον-
δεῖον, τὸν δὲ δεύτερον δάκτυλον, τὸν δὲ τρίτον σπον-
δεῖον, τὸν δὲ τέταρτον καὶ τὸν πέμπτον δάκτυλον, τὸν
δὲ ἕκτον τροχαῖον· ὁ δὲ δεύτερος στίχος ἐλεγεῖος ὢν τὸν
μὲν πρῶτον πόδα δάκτυλον ἔχει, τὸν δὲ δεύτερον σπον-
10 δεῖον, εἴτα συλλαβὴν μίαν τὴν σεν, κοινὴν μὲν οὔσαν,
ἀντὶ μακρᾶς δὲ παρειλημμένην· καὶ ἔστιν ὁμοία τῇ
ἐν τῷ·

Νίστορα 30· δ' αἶκ' ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμης·
κάκεινη γὰρ κοινὴ οὔσα ἀντὶ μακρᾶς τῷ ποιητῇ παρεῖ-
15 ληπται· ὥς γὰρ ἐμάθουμεν ἐν τῇ γραμματικῇ τέχνῃ ἐν
τῷ περὶ συλλαβῆς λόγῳ, κοινὴ συλλαβὴ γίνεται· κοινὴ
δὲ ἐστὶν ἢ ποτὲ μὲν ὥς μακρά, ποτὲ δὲ ὥς βραχεῖα πα-
ραλαμβανομένη, ὅταν βραχεῖα συλλαβὴ καταπεραιοῖ εἰς
μέρος λόγου καὶ τὴν ἐξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομέ-
20 νην· ὁ δὲ τέταρτος ποῦς τοῦ δευτέρου στίχου καὶ ὁ πέμ-
πτος δάκτυλοί εἰσιν, εἴτα τελευταία συλλαβὴ μακρά·
ὁ δὲ τρίτος στίχος ἡρωϊκὸς ὢν καὶ αὐτὸς τὸν μὲν πρῶ-
τον καὶ τὸν δεύτερον καὶ τὸν τρίτον πόδα σπονδεῖον ἔχει,
τὸν δὲ τέταρτον καὶ τὸν πέμπτον δακτύλους, τὸν δὲ τε-
25 λευταῖον τροχαῖον· ὁ δὲ τέταρτος πάλιν στίχος ἐλεγεῖος
ὢν τὸν μὲν πρῶτον καὶ δεύτερον πόδα δακτύλους ἔχει,
εἴτα μίαν συλλαβὴν κοινὴν μὲν οὔσαν, ἀντὶ μακρᾶς δὲ
τεθειμένην, εἴτα δύο δακτύλους, καὶ τελευταίαν μίαν
συλλαβὴν μακράν.

30 Ὅρῳ γὰρ τοὺς ποιητὰς τὸ μυθολογεῖν περὶ
πολλοῦ ποιοιμένους· τοῦτό ἐστιν ἡ κατασκευὴ τοῦ

προοιμιῶν, τὸ δὲ πρὸ αὐτοῦ τὴν τῆς προτάσεως ἐξεπλήρωσε χρεῖαν, ὅρα δὲ πῶς καὶ ἐν τῇ χρεΐᾳ καὶ ἐν τῇ γνώμῃ τοὺς τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ κεφαλαίου ἐποίησε τόπους· ἐν μὲν γὰρ τῇ χρεΐᾳ εἶπε περὶ τοῦ Ἴσοκράτους, ὅτι ἐκόσμησε τὴν τέχνην, καὶ ὄνομα αὐτῇ κατεφάνη λαμπρότατον, ἐνταῦθα δὲ φησιν, ὅτι ὁ Θεόγνις ἐγένετο κλέος τῆς ποιητικῆς, καθὼς αὐτὸς οὐκ εἶασε ταύτην κατηγορεῖσθαι. Ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν. Ὑποθήκη μὲν λέγεται ἢ παραινέσις, παρακαταθήκη δὲ ἢ εἰς φυλακὴν πράγματος δόσις, παρενθήκη δὲ ἢ ὑπερβολή, ὡς ἔχει 10 ἐκεῖνο ἐν τῇ μελέτῃ τῆς ἐκφράσεως· „εἰ δέ τι τούτων παραλείπεται, ἐν παρενθήκῃ γεγένηται θαύματος, οἷς γὰρ οὐκ ἦν εἰπεῖν παραλείπεται.“ Καὶ πολλῶν μὲν ἂν τις ἐπαινέσαι τὸν Θεόγνιν. Ἀττικῶς ἀντὶ τοῦ ἕνεκα πολλῶν, καὶ ἔστιν εἰπεῖν ὁμοιον τῷ, „ὁ τὸ ῥό- 15 δον ³¹ θαυμάζων τοῦ κάλλους,“ καὶ τῷ, „πρὸς ³² αὐτῷ βλέποντας Ἴσοκράτην θαυμάζειν τῆς τέχνης.“ τινὲς δὲ ἐκ πολλῶν ἀναγινώσκουσι. Μάλιστα δὲ ὧν περὶ τῆς πενίας ἐφιλοσόφησεν· δυσὶν ἐνταῦθα σχήμασι χρῆται, τῇ τε παραλείψει καὶ τῷ κατὰ προτίμησιν, διὰ 20 μὲν τῆς παραλείψεως ³³ συντομίαν ἐπιτηδεύων, διὰ δὲ τῆς προτιμήσεως ἐπαύξων,

Ἀγαπάτω πενῶν. ³⁴ Τὸ ἀγαπῶ σημαίνει δύο, τὸ τε ἀρκοῦμαι καὶ τὸ φιλῶ, ἐνταῦθα δὲ ἡ λέξις τὸ φιλῶ σημαίνει, τὸ δὲ πενῶν ἀντὶ τοῦ πενεῖν, καὶ ἔστιν 25 Ἀττικόν· τινὲς δὲ διαστρέφειν ἀξιοῦσιν, ἢ ἢ πενῶν ἀγαπάτω,

Ὡς ἄμεινον τοῦ βίου προαπελθεῖν. Τῆς συντάξεως τοῦ λόγου προαπελθεῖν γενικὴν ἀπαιτούσης

31 Aphthon. p. 61.

32 Aphth. p. 67.

33 Vind.

παράληψεως.

34 Vind. constanter πενῶν. Laur. πεσεῖν Aphthon. πεσεῖν.

πτῶσιν αὐτὸς³⁵ εὐθείᾳ ἐχρήσατο· ἔδει γὰρ οὕτως εἰπεῖν, ὡς ἀμείνωνος ὄντος τοῦ βίου προαπελθεῖν, ἢ τὸν ἥλιον αἰσχύνῃς κτήσασθαι μάρτυρα. Καὶ δικάζειν λαχὼν δωροδοκήσει ταῖς ψήφοις. Τὸ δωροδοκήσει τὸ
 5 δῶρα δέξεται ἐνταῦθα σημαίνει. Ἰστέον δέ, ὅτι τινὲς μὲν, ὧν καὶ Γεωμέτρης, ἀντιπτώσει ἐνόμισαν χρῆσασθαι τὸν διδάσκαλον· φησὶ γὰρ οὕτως, τὸ δωροδοκήσει, οὐχὶ τὸ δῶρα δώσει, ἀλλὰ τοῦναντίον λήψεται, τῷ ἐνεργητικῷ ἀντὶ παθητικοῦ χρησαμένου τοῦ σοφιστοῦ. τινὲς δέ
 10 πάλιν εἶπον, ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῷ ἐνεργητικῷ ἀντὶ παθητικοῦ ὁ σοφιστής· τὸ γὰρ δωροδοκῶ φασὶ τὸ δῶρα δέχομαι κυρίως σημαίνει, οὐχὶ τὸ δίδωμι.

Οὐ μὲν οἱ πενίας ἀπηλλαγμένοι τοιοῦτοι. Ἀποροῦσί τινες λέγοντες, ὅτι, ὥσπερ ἐπὶ τῆς χρείας ἐποίησεν ἐν μὲν τῷ τῆς αἰτίας κεφαλαίῳ εἰπὼν, ὅτι διὰ τοῦτο
 15 εἶπεδ' ὁ Ἰσοκράτης τῆς παιδείας τὴν μὲν ῥίζαν πικράν, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρπούς, διότι οἱ νέοι παιδευόμενοι μὲν ὑφίστανται τάδε τὰ δεινὰ, ἀνδρωθέντες δὲ ἀρετῇ περιστέφονται, ἐν δὲ τῷ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου εἰπὼν, „εἰ δέ τις
 20 μὴ ὑποσταίῃ τὰ δεινὰ, (ὅπερ ἐστὶν ἐναντίον τῷ ὅτι ὑφίστανται ταῦτα,) τῶν λόγων ἐστέρηται,“ ὅπερ καὶ αὐτό ἐστιν ἐναντίον τῷ „ἀρετῇ περιστέφεται,“ οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς γνώμης ὤφειλε ποιῆσαι, καὶ ἐπειδὴ εἶπεν ἐν τῷ ἀπὸ τῆς αἰτίας κεφαλαίῳ, διὰ τοῦτ' εἶπεν ὁ Θεόγνις, δεῖν
 25 τὸν πένητα ἐθέλειν ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ ζῆν ἐν αἰσχύνῃ, διότι ὁ συζῶν πενίᾳ πάντα δρᾷ τὰ χαλεπὰ, ὥφειλεν εἰπεῖν ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, ὅτι ὁ δὲ πενίας ἀπηλλαγμένος, ὅπερ ἐστὶν ἐναντίον τῷ, ὁ πενίας συζῶν, οὐδὲν πράττει³⁶ δεινόν, ὅπερ ἐστὶν ἐναντίον τῷ πάντα δρᾷ
 30 τὰ χαλεπὰ· ὅτῳ γὰρ ἂν καθαρῶς ἐφαίνετο λέγων κατὰ τὸ ἐναντίον, νῦν δὲ οὐκ εἶπεν οὕτως· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰ-

35 Vind. αὐτόν.

36 Vind. πρότερον.

πειν, οὐ μὴν οἱ πενίας ἀπηλλαγμένοι πράττουσι τὸ δει-
 νόν, οὐ μὴν οἱ πένιας ἀπηλλαγμένοι τοιοῦτοι, εἶπεν· ἀλ-
 λά φασὶ τὸν Ἀφθόνιον τὴν τελείαν ἀρετὴν διὰ τὸ εἰδέ-
 ναι, ὥς τινες ταύτης ἐκπίπτουσι, τὸ κακοὶ εἶναι ἐκ τοῦ
 πλουτεῖν ἔχοντες. Χορηγοῦντες μὲν περὶ τὰς ἐορ- 5
 τὰς, ἐν δὲ ταῖς μάχαις εἰσφέροντες. Χορηγία καὶ εἰσ-
 φορὰ διαφέρει. χορηγία μὲν γάρ ἐστιν ἐκ προαιρέσεως,
 εἰσφορὰ δὲ ἀπὸ προσταγῆς ἐτέρου. Τὴν αὐτὴν τοῖς
 ἄλλοις πολίταις³⁷ οὐ μετελάμβανεν³⁸ ἄδειαν.
 φησὶ γὰρ Γεωμέτρης, ὅτι οὐκ εἶπε τῆς αὐτῆς τοῖς ἄλλοις 10
 οὐ μετελάμβανε παρόρησίας, ἢ πολιτείας ἢ δόξης ἢ τινός
 τοιοῦτου, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις πολίταις³⁹ οὐ
 μετελάμβανεν ἄδειαν, ὥς μηδὲ τὴν ἐλευθερίαν ἔχειν αὐ-
 τὸν ἑῶν, ἀλλὰ δοῦλον ποιῶν καὶ διὰ τοῦτο λέγειν· φησὶ
 δὲ δεινὴν καὶ Δημοσθενικὴν τὴν χρῆσιν εἶναι αὐτῷ τοῦ 15
 ὀνόματος. Οὐ μετελάμβανεν· περιττὴ ἐνταῦθα ἡ
 μετὰ πρόθεσις· ἔστι γὰρ ἀντὶ τοῦ ἐλάμβανεν. ἰστέον
 δὲ, ὅτι τὸ μεταλαμβάνειν καὶ γενικῇ πτώσει συντάσσεται
 καὶ αἰτιατικῇ· καὶ γενικῇ μὲν, ὅτε μετοχὰς σημαίνει τι-
 νὰς, οἷον μετέλαβεν τροφῆς, μετέλαβε λόγων, ἀντὶ τοῦ 20
 μετέσχεν· αἰτιατικῇ δὲ, ὅτε ἡ δευτέραν δηλοῖ σχέσηιν, ὥς
 τὸ, καὶ τοῦτον ἀφείς μεταλαμβάνει ἄλλον, ἀντὶ τοῦ,
 μετὰ τοῦτον ἕτερον διαδέχεται, ἢ ὅτι καὶ περιττὴ ἡ πρό-
 θεσις, ὥς ἔχει τὸ, ὁ δὲ αὐλητῆς μεταλαβὼν τὴν κιθάραν
 ἤρχετο τῆς ψῆδης· καὶ τὸ, τὴν αὐτὴν δὲ τοῖς ἄλλοις πο- 25
 λίταις⁴⁰ οὐ μετελάμβανεν ἄδειαν. Τὴν ἐπωνυμίαν
 ἐκ τοῦ διακονεῖν κομισάμενος· παρὰ τὸ εἶρω γὰρ
 ὁ σημαίνει τὸ λέγω ὠνομάσθη Ἴρος· φησὶν ὁ ποιητῆς
 οὕτως αὐτὸν ὠνομασθῆναι,

εἰαις.

37 Vind. πολίταις. 38 Vind. constanter μετελάμβανεν.

εἰαν.

39 Vind. πολίταις. 40 Codd. πολιτείας.

Οὐνεκ' ἀπαγγέλλεσθε ⁴¹ κιών, ὅτε μὲν τις ἀνῶγοι.

Καὶ τί δεῖ τὸν Ἴρον εἰπεῖν· ἀλλ' Ὀδυσσεύς. Οὐκ
 ἤρκεσθη ἐνὶ παραδείγματι, ἀλλὰ δυσὶν ἐχρήσατο, ἡ δει-
 κνὺς, ὡς οὐχὶ τὸ ἐπ' ἀληθείας πένεσθαι μόνον ἐστὶ χα-
 5 λεπὸν ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Ἴρου, ἀλλὰ καὶ τὸ καθ' ὑπόληψιν,
 ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Ὀδυσσεως, ἡ διδάσκων ἡμᾶς ἐκ τούτου,
 ὡς ἂν εἰ καὶ ἡμεῖς ἀπορροῦμεν πλειόνων, τιθῶμεν αὐτὰ,
 ἄλλως τε δὲ ἐν μὲν τῇ χρεῖα ἤρκεσθη ἐνὶ παραδείγματι
 διὰ τὸ ἅπαξ καὶ πρῶτον ἐν αὐτῷ τοῦ ἀγωνιστικοῦ μέρους
 10 γυμνάσματος γυμναζόμενοις ἡμῖν ἀγαπητὸν εἶναι, εἰ
 καὶ ἐνὸς παραδείγματος εὐπορήσομεν· ἐν δὲ τῇ γνώμῃ
 ἐπειδὴ τοῖς αὐτοῖς πάλιν ἐγγυμναζόμεθα, οἷς προησκή-
 σαμεν ἑαυτοὺς ἐν τῇ χρεῖα, εἰκὸς ἡμᾶς πλειόνων εὐπορη-
 σαι παραδειγμάτων καὶ μαρτυριῶν. Καὶ τῶν θερα-
 15 παινίδων παροινούμενος· ἀτιμαζόμενος, ἡ μετα-
 φορὰ ἀπὸ τῆς μέθης, παροινία γὰρ κυρίως ἢ ἀπὸ μέ-
 θης ὕβρις. Οὕτω πενία καὶ μέχρι τοῦ δοκεῖν ἐστὶ
 χαλεπή. Τοσοῦτόν ἐστιν ἡ πενία χαλεπὸν, ὡς μὴ μό-
 νον τοὺς ἀληθείας συζῶντας αὐτῇ κακῶς πάσχειν ποιεῖν,
 20 ἀλλὰ καὶ τοὺς δοκοῦντας μὲν συζῆν ταύτῃ, τῇ δ' ἀληθείᾳ
 ἀπηλλαγμένους αἰτῆς. Κακὸν τὸ μὴ ἔχειν εἰπόντα.
 ὥσπερ ἐν τῇ μελέτῃ τῆς χρεῖας ἐποίησε, τὸ τοῦ Ἡσιόδου
 ῥητὸν παραφράσας καὶ μὴ αὐταῖς εἰπὼν ταῖς λέξεσιν,
 οὕτω κἀνταῦθα ποιῇ παραφράζων τὸ τοῦ Εὐριπίδου·
 25 τοῦτο δὲ ποιῇ οὐ φυλαττόμενος τὸ μεταξὺ τῶν ἀμέτρων
 ἐμμέτρως λέγειν, ἡ γυμνάζων ἡμᾶς κἀνταῦθα πρὸς τὸ
 παραφράζειν. Ὡστε πῶς ἐνεστι κατ' ἀξίαν θαυμά-
 ζειν τὸν Θεόγγιν. Ἄνω μὲν εἶπε, „μάλιστα δὲ ὦν περὶ
 τῆς πενίας ἐφιλοσόφησε,“ νῦν δὲ „περὶ τῆς πενίας τοιαῦτα
 30 φιλοσοφήσαντα,“ ἡ κατὰ διάφορον τῶν διαλέκτων συνή-
 θειαν, ὡς τινες εἶπον, τοῦτο ἐποίησε. Τὸ μὲν γὰρ, τοι-

41 Vind. ἀπαγγέλλεσαι — ἀνάγοι. Od. σ. 6.

αὐτα περὶ τῆς πενίας φιλοσοφήσαντα“ τῆς κοινῆς φασιν εἶναι διαλέκτου, τὸ δὲ „μάλιστα δὲ ὧν περὶ τῆς πενίας ἐφιλοσόφησε“ τῆς Ἰάδος. Ἰστέον μέντοι, ὅτι ἔν τισι τῶν βιβλίων, μάλιστα δὲ ὧν περὶ τῆς πενίας ἐφιλοσόφησε, κεῖται.

5

C a p. V.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΣΚΕΤΗΣ.

Τὸν μῦθον προτάξας, ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ ἔδους ὑπάρχοντα, καὶ τὸ διήγημα δεύτερον, ὡς τοῦ δικανικοῦ εἶδους τυγχάνον, καὶ τὴν χρεῖαν τρίτην, ὡς τοῦ πανηγυρικοῦ οὖσαν, (εἰ γὰρ καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ ἐν 10 τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγετο εἶναι, ὅμως οὐδὲν ἡττόν ἐστι καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ διὰ τὸ ἐν αὐτῷ ἐπαινεῖν ἡμᾶς τὸν εἰρηκότα ἢ πράξαντα, ἄλλως τε δὲ ἐν ταῖς κατὰ χαριεντισμὸν χρεῖαις οὐ συμβουλευόμεν * πάντως, τῆς ἐν αὐτῇ ἔχεσθαι παραινέσεως, οὐδεμία γὰρ ἐν ταύταις παραι- 15 νεις, ἀλλὰ μόνον ἐπαινοῦμεν τὸν εἰρηκότα, ἐν δὲ ταῖς γνώμαις οὐ τὸ ἐπαινεῖσαι τὸν εἰρηκότα τοσοῦτον σκοπὸν ἔχομεν, ὅπου οὐδὲ ἐμφανίζεται ἐν αὐταῖς ὅλως τὸ εἰρηκὸς¹ πρόσωπον, ὅσον τὸ προτρέψαι τὸν ἀκροάτην τῆς ἐν τῇ γνώμῃ ἔχεσθαι συμβουλῆς.) οὕτως οὖν τὸν μῦθον 20 διὰ τὴν ρηθεῖσαν αἰτίαν πρῶτον τάξας, καὶ τὸ διήγημα δεύτερον, καὶ τὴν χρεῖαν τρίτον πάλιν ἀνακυκλοῖ, καὶ τίθῃσι πρῶτην τὴν γνώμην, ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ ἔδους οὖσαν, τὴν δὲ ἀνασκευὴν καὶ τὴν κατασκευὴν καὶ τὸν κοινὸν τόπον δεύτερον, ὡς τοῦ δικανικοῦ εἶδους· τὸ 25 δὲ ἐγκώμιον καὶ τὸν ψόγον μετὰ ταῦτα, ὡς τοῦ πανη-

* Codd. συμβουλευόμενοι, Scr. συμβουλευόμεν, εἰρηκός.

1 Vind.

γυρικοῖ· ἀλλ' ἵσως ζητήσκειν ἂν τις, εἰ τὸν μῦθον διὰ
 τοῦτο προέταξεν, διότι τρῦ συμβουλευτικοῦ ἐστὶν εἶδους,
 πρώτου ὄντος αὐτοῦ τῶν ἄλλων εἰδῶν ὥφειλε πάντως καὶ
 τὴν γνώμην, ὥς καὶ αὐτὴν τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους
 5 οὖσαν, συντάξαι τῷ μύθῳ, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν θέσιν·
 (κακείνη γὰρ πρὸς τὸ συμβουλευτικὸν εἶδος ἡμᾶς γυμνά-
 ξει ὡσαύτως,) καὶ τῷ διηγήματι ὥφειλε συντάξαι πάντα
 τὰ τοῦ δικανικοῦ εἶδους ἐχόμενα γυμνάσματα, καὶ τῇ
 χρειᾷ τὰ τοῦ πανηγυρικοῦ, καὶ μὴ οὕτως αὐτὰ διαστήσαι
 10 ἀπ' ἀλλήλων. γήσομεν οὖν πρὸς τὴν τοιαύτην ζήτησιν,
 ὅτι ἐποίησεν ἂν οὕτως, εἰ μὴ ἑτερόν τι εὐλογοφανὲς αἵ-
 τιον ἐκώλυεν αὐτὸν, φημί δὴ τὸ ἀπλούστερα καὶ εὐκολώ-
 τερα προσήκειν τῶν τελεωτέρων καὶ δυσκολωτέρων προτάτ-
 τεσθαι· διὰ τοι² τοῦτο οὔτε τὴν γνώμην οὔτε τὴν θέσιν
 15 ἐδυνήθη προτάξαι τοῦ διηγήματος· δυσκολώτερα γὰρ
 ταῦτα τοῦ διηγήματος καὶ δυσδιαριετώτερα· ἀλλ' οὐδὲ
 τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ἀνασκευὴν καὶ τὸν κοινὸν τό-
 πον τῆς χρειᾶς τῆς ἀτελεστέρας καὶ ἀπλουστέρας αὐτῶν
 οὐσης, ἥ καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ ταύ-
 20 τῇ τὴν τάξιν εἰλήχασιν. εἰ γὰρ ἡ χρειᾷ καὶ ἡ γνώμη
 διὰ τοῦτο μετὰ τὸ διήγημα ἐτάχθησαν διὰ τὸ αἰ μὲν
 τρίτον μέρος εἶναι ἐν πολιτικῷ λόγῳ, φημί δὴ τοῦ ἀγω-
 νιστικοῦ, ὃ δὲ μῦθος πρώτου καὶ τὸ διήγημα δευτέρου·
 ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ τοῦ ἀγωνιστικοῦ
 25 μέρους καὶ μᾶλλον ἥπερ ἡ χρειᾷ καὶ ἡ γνώμη, παρόσον
 καὶ μείζοσιν ἐνταῦθα μαχόμεθα ἢ συνιστάμεθα, ἥπερ
 ἐκεῖ· τῷ μὲν μύθῳ καὶ τῷ διηγήματι ὑπετάγησαν, δι'
 ἣν αἰτίαν καὶ ἡ χρειᾷ καὶ ἡ γνώμη αὐτοῖς ὑπετάγησαν·
 τῇ δὲ χρειᾷ καὶ τῇ γνώμῃ ὡς τελεώτερα τούτων τυγχά-
 30 νοντα· ἐν μὲν γὰρ τῇ χρειᾷ καὶ τῇ γνώμῃ ἐνὶ μόνῳ λό-
 γῳ βραχεῖ ἢ πράξει μικρᾷ συνηγοροῦμεν, ἐνταῦθα δὲ

πολλοῖς ἐν ταυτῷ λόγῳ καὶ πράγμασι μαχόμεθα ἢ συν-
 στάμεθα. Ἔτι ὁ μὲν μῦθος προετάγη τοῦ διηγήματος
 ὡς ἡδύτερος αὐτοῦ, καὶ τὸ διήγημα τῆς χρείας καὶ τῆς
 γνώμης δι' αὐτὸ τοῦτο. ἔδει οὖν μὴ εὐθύς μετὰ ταῦτα
 τὰ τὴν ἡδονὴν ἔχοντα πλείστην γυμνάσματα μεταπεσεῖν 5
 εἰς τὴν ἀνασκευὴν καὶ τὴν κατασκευὴν, πολλὴν τὴν δρι-
 μύτητα καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀγωνιστικῆς διαθέσεως ἐχούσας
 πικρότητα, ἀλλὰ μεσολαβηθῆναι τὰ τε τῆς χρείας καὶ
 τῆς γνώμης, ἅτινα, εἰ καὶ μὴ τοσοῦτον ἔχει τὸ ἡδὺ,
 ὅσον ὁ μῦθος ἔσχηκε, καὶ τῶν διηγημάτων τὰ δραματι- 10
 κά, ὅμως καὶ αὐτὰ ἡδονὴν τινα ἔχουσιν, ὡς ἀπὸ τῶν εἰς
 τοὺς εἰρηκότας τὰς χρείας ἢ τὰς γνώμας ἐγκωμίων. Εἰ
 γὰρ καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ εὐφημία ἐστὶ τοῦ φήσαντος,
 ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν τῇ ἀνασκευῇ· διαβολὴ γάρ ἐστιν ἐν αὐ-
 τῇ μᾶλλον καὶ κατηγορία σαφὴς τοῦ ἐκτεμένου τὸ διή- 15
 γημα, ὅπερ ἐν τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ οὐκ ἦν, ἀλλ' εὐ-
 φημία μόνον τῶν εἰρηκότων καὶ ἔπαινοι, ἄλλως τε δὲ
 ὥσπερ τὰ προοίμια προτάττονται τῆς ἀνασκευῆς καὶ κα-
 τασκευῆς, ὡς συμβαλλόμενα εἰς αὐτάς· εἰ γὰρ καὶ κυ-
 ρίως μὲν ἢ τε ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ τοῖς ἀγῶσι συμ- 20
 βάλλονται, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον καὶ προοιμίῳ διὰ
 τῆς τῶν φησάντων εὐφημίας ἢ διαβολῆς, ἔτι δὲ καὶ διη-
 γήσεσι διὰ τῆς ἐκθέσεως, εἰκότως ἐκεῖνα μὲν προετάγη-
 σαν, ὡς πρὸς ἓν μόνον τοῦ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἡμᾶς
 γυμνάζοντος, οἷον τοῦ μῦθου πρὸς τὰ προοίμια, τοῦ 25
 διηγήματος πρὸς τὰς διηγήσεις, τῆς χρείας καὶ τῆς γνώ-
 μης πρὸς τοὺς ἀγῶνας· αὐταὶ δὲ ὑπετάγησαν ὡς ἂν διὰ
 τοῦ καθ' ἕκαστον ἐκείνων ἰδίᾳ προασκηθέντες, ὁμοῦ πα-
 σι τοῖς μέρεσι τοῦ πολιτικοῦ λόγου ἔν τε τῇ ἀνασκευῇ
 καὶ τῇ κατασκευῇ γυμνασθείμεν· ἀλλ' ἢ μὲν τάξις τῆς 30
 ἀνασκευῆς αὕτη. Ζητεῖται δὲ, πόθεν ὠνόμασται ἀνασκευὴ,
 καὶ οἱ μὲν φασιν ἀπὸ τῶν ἀνασκευαζομένων ἀρωμάτων
 αὐτὴν εἰρησθαι· ὁ δὲ Γεωμέτρης φησὶν, ὅτι ἢ ἀπὸ μετα-

φορᾶς τῶν ἀνασκευαζομένων φαρμάκων δι' ἀντιδότων οὕτως ὠνόμασται, ἢ ἀπὸ τῶν συντιθεμένων μὲν χτισμάτων, ἀναλυομένων δὲ εἰς ἐκεῖνα, ἐξ ὧν περ καὶ συνετέθησαν. ἕτεροι δὲ λέγουσιν, ὅτι ἐπειδὴ ἡ τοῦ προκειμένου 5 πρᾶγματος βεβαίωσις κατασκευὴ λέγεται, ἔδει πάντως καὶ τὴν ἀνατροπὴν αὐτοῦ καὶ τὸν ἔλεγχον ἀνασκευὴν ὀνομάζεσθαι.

Ἀνασκευὴ ἐστὶν ἀνατροπὴ προκειμένου τινὸς πρᾶγματος. Μέμφονται τινες τῷ παρόντι λόγῳ 10 τῆς ἀνασκευῆς κατὰ τὸ πλεονάζον, καὶ φασὶ μὴ μόνον τὸ παρὸν γύμνασμα δηλοῦσθαι διὰ τοῦ ὀρισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν δι' ἔργων τῶν πραγμάτων ἀναίρεσιν, ὥς ἔχει τὸ ἀνατρέψαι ναὸν ἢ τι τοιοῦτον· ἔδει οὖν, φησιν, ἀντὶ τοῦ ἀνατροπῆ, λόγος ἀνατρεπτικός εἰπεῖν· ἕτεροι δὲ πάλιν, οὕτως ὥφειλεν εἰπεῖν, λέγουσιν, ὅτι ἀνατροπὴ ἐστὶν 15 ἡ τοῦ προκειμένου πρᾶγματος ἀναίρεσις· εἰ μὲν οὖν αὐτὸ, φασὶν, ἀναιροῦμεν τὸ πρᾶγμα ἀνασκευάζοντες, καλῶς ἂν ἀποίει τὴν ἀνασκευὴν ἀνατροπὴν ὀνομάζων· ἐπεὶ δὲ οὐκ αὐτὸ ἀναιροῦμεν τὸ πρᾶγμα, οὐδ' εἰς τὸ μὴ εἶναι 20 παράγομεν, ἀλλὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ μόνον, οἷον τὸ κατὰ ῥόδον, εἰ τύχοι, ³ διήγημα ἀνασκευάζοντες, αὐτὸ μὲν οὐκ ἐξαλείφομεν τελῶς, τὴν μέντοι δόξαν αὐτοῦ ἀναιροῦμεν, ἔδει μὴ ἀνατροπὴν εἰπεῖν, ἀλλ' ἔλεγχον. φημὲν οὖν ἡμεῖς, ὅτι ὅσον ἐπὶ τῷ ἀνασκευάζοντι τὸ πρᾶγμα 25 τὸ προκείμενον ἀναιρεῖται· ὥσπερ οὖν ὁ ῥήτωρ λέγεται πιθανὸς οὐ παρὰ τὸ πάντας πείθειν, ἀλλὰ παρὰ τὸ ῥήματα λέγειν, ἅπερ ἱκανά ἐστι πείσαι, οὕτω καὶ ὁ ἀνασκευάζων λέγοιτ' ἂν ἀνατρέπειν, οὐ παρὰ τὸ ἀναιρεῖν πάντως τὰ ἀνασκευαζόμενα, ἀλλὰ παρὰ τὸ λόγους λέγειν, 30 δι' ὧν δυνατόν ἐστιν αὐτὰ εἰς τὸ μὴ εἶναι παραχθῆναι. Ἰστέον δὲ ὅτι τὸν τοιοῦτον λόγον τῆς ἀνασκευῆς οὐκ αὐ-

3 Vind. τύχη.

τὸς πρῶτος ἀποδέδωκεν ὁ Ἀφθόνιος· ἀπὸ γὰρ τοῦ Ἑρ-
μογένους αὐτὸν ἐξελάβετο· ἐκεῖνος γάρ φησιν οὕτως·
,,ἀνασκευὴ ἐστὶν ἀνατροπὴ τοῦ προκειμένου πράγματος,
κατασκευὴ δὲ τοῦναντίον βεβαίωσις.“ Τινὲς μέντοι οὐ-
τως αὐτὴν ὥρισαντο· ἀνασκευὴ ἐστὶ λόγος ἀνατρεπτικός 5
τοῦ πιθανῶς προτεθέντος λόγου, ,,τοῦ πιθανῶς προτε-
θέντος“ προσθέντες, ὡς ἂν δείξωσιν, ὅτι οὔτε τὰ ὁμολο-
γούμενα ⁴ ἀληθῆ ἀνασκευάζεται, οὔτε τὰ ὁμολογοίμενα
ψευδῆ, ἀλλὰ δεχόμενα τοὺς ἐφ’ ἑκάτερον λόγους πιθα-
νούς. Ἀνασκευαστέον δὲ τὰ μήτε λῖαν ⁵ σαφῆ, ὡς τὰ 10
ἱστορικὰ διηγήματα, ἀληθῆ γάρ εἰσι, καὶ οὐδεὶς ὁ προσέξων
τῇ ἀνασκευῇ, μήτε ἀδύνατα παντελῶς, ὡς οἱ μῦθοι,
οὐδεὶς γὰρ ἐν αὐτοῖς χρειαν ἔχει τοῦ μὴ πεισθῆναι· οἰκο-
θεν γὰρ ⁶ ἔχουσι καὶ φυσικῶς τὸ ψευδές. ἀλλ’ ὅσα
μέσῃν ἔχει τάξιν, ὡς τὰ ἀμφίδοξα· ἐπειδὴ γὰρ διὰ 15
τῶν προγυμνασμάτων εἰς τὰς πολιτικὰς ποδηγούμεθα
ὑποθέσεις, τῶν δὲ ὑποθέσεων ἐκείνας εἰς μελέτας προ-
χειριζόμεθα, ἐν αἷς ἑκατέρῳ μέρει τῶν ἀγωνιζομένων
εὐπορία γίνεται λόγων, εἰκότως καὶ ἐν τῇ ἀνασκευῇ τοι-
αῦτα διδασκόμεθα ἀνασκευάζειν, οἷα καὶ κατασκευασθῇ- 20
ναι ἐνδέχεται· καὶ μὴν εἶπη τις, ὅτι τὰ μὲν λῖαν σαφῆ
εἰκότως οὐκ ἀνασκευάζομεν· καὶ γὰρ ἐπιχειρήσομεν, οὐ
δυνησόμεθα, ἀλλὰ καὶ γελοῖοι δόξομεν εἶναι, καὶ αἰσθή-
σεως ἢ κολάσεως κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην δεόμενοι· τὰ δὲ
ἀδύνατα τίνος χάριν οὐκ ἀνασκευάσομεν, εὐπορίαν πολ- 25
λὴν τῶν ἐλέγχων ἐν τούτοις ἔχοντες; φάμεν δὴ καὶ πρὸς
τοῦτο, ὅτι ὥσπερ ἐν ταῖς ὑποθέσεσι ταῖς πολιτικαῖς οὐκ
ἐκείνας ὁ ῥήτωρ ἐπιχειρεῖ μελετᾶν, ὅσαι εἰσὶ μονομερεῖς,
καὶ ἐν αἷς τὸ ἐν μέρος τῶν δικαζομένων εὐπορεῖ λόγων,
ἀλλ’ ἐν αἷς ἀμφοτέρω τὰ μέρη τῶν πρὸς πίστιν ἐπίσης 30
εὐποροῦσιν, οὕτω κἀνταῦθα, ὅσα τῶν διηγημάτων οὐκ

4 Vind. ἀφ’.

5 Vind. μὴ τελείαν.

6 γὰρ Vind. om.

ἐγγωρεῖ κατασκευασθῆναι, ταῦτα οὐδὲ ἀνασκευασθῆναι
 ἐνδέχεται, ἀλλ' ὅσα τὴν ἐφ' ἑκάτερα δέχεται ἐπιχείρησιν,
 καὶ ὥσπερ ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ μανθάνομεν,
 μήτε τὰ λῖαν ἀληθῆ τῶν προβλημάτων διαιρεῖν διὰ τὸ
 5 εἶναι μονομερῆ, μήτε τὰ λῖαν ψευδῆ διὰ τὸ εἶναι ἀδύ-
 νατα καὶ ἀναπόδεικτα, οὕτω κἀνταῦθα διδασκόμεθα,
 μήτε τὰ λῖαν σαφῆ τῶν διηγημάτων ἀνασκευάζειν μήτε
 τὰ λῖαν ἀδύνατα. ἀλλ' ὁ μὲν Ἀφθόνιος ἀνασκευάζειν
 φησὶ μήτε τὰ λῖαν σαφῆ, τὰ ἱστορικά διὰ τούτου τῶν
 10 διηγημάτων δηλῶν, μήτε τὰ ἀδύνατα πάντη, τοὺς μύ-
 θους καὶ τὰ μυθικά τῶν διηγημάτων ὑπαινιττόμενος.
 Ὁ μέντοι Γεωμέτρης καὶ ταῦτα βούλεται ἀνασκευάζεσθαι·
 λέγει γὰρ οὕτως, ἀνασκευάζονται μὲν οὖν ἐν πρώτοις τὰ
 μυθικά διηγήματα ταῦτα, καὶ ῥᾶστίην ὅτι μάλιστα δέ-
 15 χονται τὴν ἀνασκευὴν, δεύτερον τὰ ἱστορικά· δυσχερε-
 στέρας γὰρ καὶ ῥητορικωτέρας ἤδη δεόμενα τῆς ἔξεως·
 τρίτον τὰ πολιτικά ἐναγωνιώτερα πάντων ὄντα, καὶ εὐ-
 πορωτέρας ἀνασκευῆς δεόμενα· μετὰ δὲ τῶν μυθικῶν διη-
 γημάτων καὶ τοὺς μύθους τάξομεν. καὶ τούτους γὰρ ἔστιν
 20 ὅτε ταῖς ἀνασκευαῖς ὑποβάλλομεν, οὐχ ὡς ἀδυνάτους
 ἐλέγχοντες, τοῦτο γὰρ πάντη τῶν ὁμολογουμένων, ἀλλὰ
 τὴν παρ' αὐτοῖς πλάσιν μεμφόμενοι, καὶ ὥσπερ οὐ τὴν
 φύσιν μᾶλλον τοῦ μύθου, ἀλλὰ τὴν τέχνην τοῦ μυθο-
 ποιοῦ κακίζοντες. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν μυθικῶν διηγημά-
 25 των συμφέρεται τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἐξηγηταῖς· κακείνοις γὰρ
 δοκεῖ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀνασκευάζεσθαι καὶ κατασκευάζε-
 σθαι, ὡς ἐν τῷ περὶ διηγήματος λόγῳ ἐδείξαμεν. καὶ
 περὶ μὲν τῶν μύθων οὐ δοκεῖ τῷ Ἀφθονίῳ ἐναντιοῦ-
 σθαι· ὁ μὲν γὰρ Ἀφθόνιος τὰς φύσεις οὐ βούλεται τῶν
 30 μύθων ἀνασκευάζεσθαι, ὁ δὲ τὴν παρ' αὐτοῖς πλάσιν
 ἀνασκευάζεσθαι διορίζεται· περὶ δὲ τῶν ἱστορικῶν διηγη-
 μάτων δοκεῖ φανερώς ἐναντιοῦσθαι αὐτῷ· ὁ γὰρ Ἀφθό-
 νιος ταῦτα βούλεται σαφῆ εἶναι διηγήματα, τὰ ἱστορικά·

φη-

φησὶ δὲ τὰ σαφῇ μὴ ἀνασκευάζεσθαι, ὁ δὲ καὶ ταῦτα
 λέγει ἀνασκευάζεσθαι· ὅτι δὲ τὰ ἱστορικὰ μόνᾳ διηγέ-
 ματα βούλεται σαφῇ ὁ σοφιστὴς λέγειν ἐνταῦθα, δηλόν
 ἐκ τοῦ τῶν τριῶν εἰδῶν ὄντων τοῦ διηγήματος, δραμα-
 τικοῦ, ἱστορικοῦ, πολιτικοῦ, ὡς αὐτὸς ἐν τῷ περὶ διηγή- 5
 ματος λόγῳ φθάσας ἐδίδαξε, μηδενὶ ἄλλῳ τούτων τὸ
 λίαν σαφές ἀρμόζειν ἢ τῷ ἱστορικῷ, διότι καὶ οἱ τοῦ
 παρόντος βιβλίου ἐξηγῆται ἐν τῷ περὶ τοῦ διηγήματος
 λόγῳ λέγοντος τοῦ Ἀφθονίου, ὅτι „τοῦ δὲ διηγήματος τὸ
 μὲν ἐστὶ δραματικόν, τὸ δὲ ἱστορικόν, τὸ δὲ πολιτικόν,“ 10
 ἔλεγον, ὅτι ἱστορικόν ἐστὶ τὸ ἀληθές, ἀληθές καὶ σαφές
 ταῦτά ἡγούμενοι· διὸ πάλιν ἐν τῷ περὶ τῆς ἀνασκευῆς
 λόγῳ λέγοντος τοῦ διδασκάλου, ὅτι δεῖ χρῆσασθαι κεφα-
 λαιοῖς ἐν τῇ ἀνασκευῇ τῷ ἀσαφεῖ, τῷ ἀπιθάνῳ, λέγου-
 σιν οὗτοι, „ἀσαφές ἐστὶ τὸ μὴ ἀνάληθες.“ Ἀνασκευα- 15
 στέον δὲ τὰ μῆτε λίαν σαφῇ μῆτε ἀδύνατα πάν-
 τη, ἀλλ’ ὅσα μέσσην ἔχει τάξιν. Σημειωτέον, ὅτι
 ἕκαστον μὲν τῶν προλαβόντων προγυμνασμάτων διήρει
 ὁ διδύσκαλος εἰς διάφορά τινα εἶδη, οἷον τὸν μὲν μῦ-
 θον εἰς λογικόν, εἰς ἡθικόν, εἰς μικτόν· τὸ διήγημα εἰς 20
 δραματικόν, ἱστορικόν, πολιτικόν· τὴν χρείαν εἰς логи-
 κόν, πρακτικόν καὶ μικτόν, καὶ τὴν γνώμην εἰς προ-
 τρεπτικόν καὶ ἀποτρεπτικόν καὶ ἀποφαντικόν, εἰς ἀπλοῦν,
 εἰς συνεξευγμένον, εἰς πιθανόν, εἰς ἀληθές, εἰς ὑπερβο-
 λικόν· τὴν δὲ ἀνασκευὴν οὐ διαίρει, οὐδὲ τὴν κατα- 25
 σκευὴν, ἀλλ’ οὐδὲ τὸν κοινὸν τόπον, εἰ καὶ τινες διαίρε-
 σιν εἶπον εἶναι τὸ „ἀνασκευαστέον δὲ τὰ μῆτε λίαν σαφῇ,
 μῆτε ἀδύνατα πάντα, ἀλλ’ ὅσα μέσσην ἔχει τάξιν.“ εἰ γάρ
 καὶ διαίρεσις ἐστὶ τοῦτο, ἀλλ’ οὐχὶ καὶ τῆς ἀνασκευῆς
 εἴη ἂν διαίρεσις εἰς ὑποκείμενά τινα εἶδη, ἐπειδὴ οὐδὲ 30
 ὑπόκειται τῇ ἀνασκευῇ οὔτε τὰ λίαν σαφῇ, οὔτε τὰ
 παντελῶς ἀδύνατα, ἀλλ’ ὅσα μέσσην ἔχει τάξιν. Τάξιν
 τὴν φῆσιν λέγει. Δεῖ δὲ ἀνασκευάζοντας πρῶτον

Rhetor. II.

μὲν εἰπεῖν τὴν τῶν φησάντων διαβολὴν· οἷον εἰ
 ποιητὴν εἶναι τίχοι τὸν εἰρηκότα, λέγειν, ὅτι αἰεὶ οἱ ποιη-
 ται μυθολογοῦσι καὶ πλάττουσι, καὶ ὡς ἥκιστα τῆς ἀλη-
 θείας φροντίζουσι, καὶ ὅτι βλασφημοῦσι κατὰ τῶν θεῶν,
 5 καὶ ἵνα τὴν ἄλλην αὐτῶν βλασφημίαν καὶ μυθολογίαν
 ἐάσομεν, οἷα ἐτόλμησαν εἰπεῖν κατὰ τοῦ δεινὸς Θεοῦ, ἣ
 καὶ οὕτως, εἰ πάντες, ὅσοις τὸ ἀληθὲς καθέστηκεν προς-
 φίλῃς, ἐπαινέτοι, πάντως ὅσοι τοῦ ψεύδους τυγχάνου-
 σιν ἐρασταί, πόγων δῆπουθεν εἶεν ἄξιοι. καὶ πάντας
 10 μὲν τοὺς τὰ ψευδῇ λέγοντας δίκαιόν ἐστιν ἐκφραυλίζεσθαι,
 μάλιστα δὲ τὸν τάδε μυθολογήσαντα, ἣ καὶ οὕτως· ἐπὶ
 πολλοῖς ἔχων τοὺς ποιητὰς ἐπαινεῖν, ἐφ' ἐνὶ μόνῳ μέμ-
 φεσθαι τούτοις προήρημαι, ὅτι σοφοὶ ὄντες οὐκ ἐπ' ἀγα-
 θῷ τῇ σοφίᾳ ἐχρήσαντο, ἀλλ' ἐφ' ὕβρει μὲν τῶν θεῶν,
 15 ἐπὶ βλάβῃ δὲ τῶν ἐντυγχανόντων τοῖς τούτων ποιήμασιν·
 ὅταν γάρ τινες αὐτὰ μετερχόμενοι τρωθεῖσαν μὲν Ἀφρο-
 δίτην παρὰ τοῦ Διομήδους ἀκούσωσι, τὸν δὲ Ἀπόλλωνα
 θνητῆς γυναικὸς δουλεύσαντα ἔρωτι, διαστρέφονται μὲν
 τὰς ψυχὰς, ἐκφραυλίζειν δὲ καὶ τὸ θεῖον τολμῶσι, καὶ τοῦ
 20 μηδενὸς ἄξιον αὐτὸ κρίνειν ἐπαίρονται, ἣ καὶ οὕτως· τῆς
 παρούσης ἀντιλογίας τοῖς ποιηταῖς οὐχ ἡμεῖς αἴτιοι, ἀλλ'
 αὐτοὶ ἑαυτοῖς καθεστήκασι· θεοῖς γὰρ ἐκεῖνοι τῷ μυ-
 θολογεῖν ἐνυβρίζοντες πρὸς ἔλεγχον ἡμᾶς τοῦ ψεύδους
 τῶν λεγομένων διεριθίζουσι. δεῖ δὲ γινώσκειν, ὡς εἰ μὲν
 25 ἄδοξα εἶη τὰ πρόσωπα, οἷς ἀντιλέγομεν, ἀκράτῳ χρησό-
 μεθα κατ' αὐτῶν τῇ τραχύτητι, καὶ μάλιστα εἰ τῶν
 σφαλλομένων εἶεν περὶ τὴν πίστιν· εἰ δὲ ἐνδοξά εἰσι καὶ
 ἐπὶ λόγοις θαυμαζόμενα, παραμυθησόμεθα τὴν τραχύ-
 τητα, καὶ οὐ καθαρὰν αὐτὴν ἐξενέγκωμεν, ὥσπερ καὶ
 30 Ἀφθόνιος ἐν τῇ ἰδίᾳ μελέτῃ ἐποίησε. Καὶ κεφαλαι-
 οῖς χρήσασθαι τοῖςδε· ὥσπερ ἐπὶ τῆς χρεῖας καὶ
 ἐπὶ τῆς γνώμης τὰ κατασκευαστικὰ τούτων τῶν γυμνα-
 σμάτων ἐπιχειρήματα καὶ τὰς ἐργασίας, οἷον τὸ ἀπὸ τῆς

αἰτίας, τὰ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαια ὠνόμασεν, οὕτω
 κἀνταῦθα τὸ ἀσαφές καὶ τὸ ἀπίθανον κεφάλαια ὀνο-
 μάξει, μὴ ὄντα τῇ ἀληθείᾳ κεφάλαια· καὶ γὰρ, ὥς φη-
 σιν ὁ Γεωμέτρης περὶ αὐτῶν, οὔτε ἐπιχειρήματά εἰσιν
 αὐτὰ διὰ τὸ πολλῶν μᾶλλον περιεκτικὰ τὰ ἐπιχειρήμα- 5
 τα εἶναι, οὔτε κεφάλαια διὰ τὸ μὴ ταῖς ἐργασίαις πλα-
 τύνεσθαι καὶ ἐν τοῖς προγυμνάσμασι τίθεσθαι· κληθεῖεν
 δ' ἂν φησὶν, οἰκειοτέρως τόποι καὶ ἀφορμαὶ τινες, ἐξ ὧν
 τὰς δυνάμεις τῶν ἀνασκευῶν ἢ κατασκευῶν λαμβάνομεν.
 Πρῶτον μὲν ἀσαφεῖ. Ὁ μὲν Ἀφθόνιος ἐν τῷ λέγειν, 10
 „πρῶτον μὲν ἀσαφεῖ“ δοκεῖ τάξιν ὠρισμένην τοῖς τῆς ἀνα-
 σκευῆς κεφαλαίοις ἀποδίδοναι· οἱ δὲ τούτου ἐξηγηταὶ οὐκ
 ἀποδέχονται τοῦτο, ἀλλὰ τῆς μὲν τάξεως τῶν κεφαλαίων
 ὥς ἥκιστα ἡρροντίζειν ἀξιοῦσι, τῇ φήσει δὲ τοῦ πράγμα-
 τος τὴν τῶν κεφαλαίων ὑπηρετεῖν τάξιν βούλονται· καὶ 15
 εἰ μὲν τοῦ διηγήματος τὸ πρῶτον μέρος ἀπο τοῦ ἀδυνά-
 του ἐγχωρεῖ, φασὶν, ἀνασκευάσαι, τοῦτο προτάξομεν, καὶ
 μὴ ἀπὸ τούτου πάλιν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πιθανοῦ ὡσαύτως
 πειρήσομεν. Τῷ δὲ Γεωμέτρῃ δοκεῖ, μηδὲ τακτικῷ χρή-
 σασθαι τὸν σοφιστὴν τῷ „πρῶτον μὲν ἀσαφεῖ, δεύτερον 20
 δὲ ἀπιθάνῳ“, ἀλλ' ἀριθμητικῷ ἀπὸ τοῦ ἐν ἡ δύο. Ἐτι
 ὁ μὲν Ἀφθόνιος δοκεῖ διδάσκειν πάντα ἀναγκαίως ἐμ-
 πίπτειν τὰ κεφάλαια ἐν τῇ ἀνασκευῇ, καὶ πρὸς ἀπαξ,
 ὥστε ἐν μὲν ἀπὸ τοῦ ἀσαφοῦς ἐμπίπτειν κεφάλαιον εἰς
 τὴν ὅλην ἀνασκευὴν καὶ μὴ πλείω, καὶ ἐν ἐκ τοῦ ἀπιθά- 25
 νου, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως. ἀλλ' οἱ ἐξηγηταὶ καὶ τοῦτο
 παρητήσαντο. εἰ γὰρ τὸ πρῶτον μέρος, φασὶ, τοῦ διη-
 γήματος διὰ τοῦ ἀπιθάνου τύχῃ ἀνασκευάσασθαι, δεῖ-
 σει δὲ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ ἐν τῷ τρίτῳ τοῦ αὐτοῦ
 πάλιν, κεφαλαίῳ τῷ αὐτῷ καὶ πάλιν χρῆσόμεθα. Ἐτι 30
 φασὶν, ὅτι εἰ μὴ πάντα ἀπαιτεῖ ἡ φύσις τοῦ πράγματος
 ἐμπεσεῖν τὰ κεφάλαια, ἀλλ' ἓνια, τοῖς ἐμπίπτουσιν μό-
 νοις χρῆσόμεθα, ἵνα μὴ εἰς ψυχρολογίαν περιστῇ ὁ λό-

γος, πλῆθος αὐτῷ ἀπειρόκαλον ἐπισυναγόντων ἡμῶν.
 Εἶτα θεῖται τὴν τοῦ πράγματος ἔκθεσιν. Ἡ
 μὲν τῶν φησάντων διαβολὴ προοιμίους ἀναλογεῖ· δεόν
 γὰρ ἦν, καθάπερ ἐπὶ τῶν προλαβόντων προγυμνασμά-
 5 των προκαταρχτικάι τινες ἐπενοοῦντο ἔννοιαι, οὕτω καὶ
 ἐνταῦθα μὴ ἀκεφάλως ἐμβάλλειν· ἡ δὲ τοῦ πράγματος
 ἔκθεσις τῇ διηγήσει ἀναλογεῖ, τὰ δὲ ἐξῆς κεφάλαια τοῖς
 ἀγῶσι. ζητεῖται οὖν τινι τῶν ἐξηγητῶν, εἰ ὁ ῥητορικὸς
 λόγος τετραμερής· ἔχει γὰρ προοίμια, διηγήσεις, ἀγῶνας,
 10 ἐπιλόγους· ἔχει δὲ ἡ ἀνασκευὴ προοίμιον, ἔκθεσιν τοῦ
 διηγήματος, τὴν ἀνατροπὴν δι' ὧν ἀγωνιζόμεθα δεῖξαι
 τὸ ὑποκείμενον διήγημα ψευδές, τὸ συμπέρασμα, ὃ ἰσο-
 δυνάμει ἐπιλόγῳ, τελεία ὑπόθεσις ἐστὶν ἡ ἀνασκευὴ, ἡ
 αἱ τέλειαι ὑποθέσεις ἀνασκευαί εἰσι τῶν παρὰ τῶν ἐναν-
 15 τίων λεγομένων. ἐπιλύεται δὲ ὁ αὐτὸς τὴν τοιαύτην ἀπο-
 ρίαν λέγων, σφόδρα εὐηθές ἐστι τὸ λεγόμενον· οὔτε γὰρ
 τοῖς τελικοῖς κεφαλαίοις χρῆσόμεθα, νομίμῳ, δικαίῳ,
 συμφέροντι καὶ τοῖς λοιποῖς, ἀλλ' ἐπιχειρήμασι τρισὶν ἢ
 τετράσιν ἢ καὶ ἐλάττωσιν, ὥς ἂν ἡ ὕλη παράσχη τὴν
 20 ἐπιχείρησιν. ταῦτα δὲ κεφάλαιον οὐ ποιεῖ, καὶ αὐτὰ καθ'
 ἑαυτὰ ἐστὶ τὰ ἐπιχειρήματα, γυμναζόμεθα οὐκ εἰς κεφά-
 λαιον ἀναγόμενα. εἰ γὰρ καὶ τὸ δυνατόν τῇ κατασκευῇ
 ἔγκειται, ἀλλ' οὐκ ἐν συμβουλῇς τρόπῳ, ἀλλ' ἐξετάσει
 φύσει εἰ δυνατόν γενέσθαι ἢ μὴ, ὃ ποιεῖ ἐπιχείρημα.
 25 τὸ μὲν γὰρ κεφάλαιον ἐκ πολλῶν ἐπιχειρημάτων συνί-
 σταται, τὸ δὲ ἐπιχείρημα ἀπλοῦν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τυγ-
 χάνει. Πρῶτον μὲν τῷ ἄσαφεϊ· λέγει ὁ Γεωμέτρης
 γίνεσθαι κἀνταῦθα τὸ ἄσαφές, ὅθεν καὶ περὶ τοῦ διη-
 γήματος λέγω,^{6*} ἐλέγετο γίνεσθαι ἡ ἀσάφεια, ἐκ τῶν ἀπαγ-
 30 γελλουσῶν δηλονότι λέξεων, ὥς ὅταν εὐρεθῇ διήγημα
 λέξεις· ἔχον ὁμωνύμους ἢ τροπικὰς καὶ σκληρὰς ἢ ξέρας
 καὶ ἀσυνήθεις, ἢ τινὰς ἄλλας, καθ' αἷς ἐν τοῖς ἐμπροσθεν

6* Fortasse legendum καὶ τῷ π. τ. δ. λόγῳ.

ἡ ἀσάφεια γινομένη ἐδείκνυτο· φήσομεν γὰρ γενόμενοι
κατὰ τὰ μέρος τοῦ διηγήματος, ἐν ᾧ ἡ τοιαύτη τίθεται
λέξις, ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς, οἷς ἔχει τὸ λεγόμενον
οὐδὲ εὐσύνοπτόν ἐστι τοῖς ἀναγινώσκουσιν^{6**} οὐδ' ἐραστήν
τοῖς βουλομένοις παριστῶν τὴν διάγνωσιν· ἐκ δὲ τῶν νοη- 5
μάτων, ὅτι ἀποκεκρυμμένοι τινὲς ἀλληγορίαι τῷ διηγ-
ματι ἐμφαίνονται, οἷον εἰ τὸ περὶ Σειρήνων ἀνασκευά-
σαι διήγημα βουληθείημεν, καὶ ὅπως Ὀδυσσεὺς ταύτας
παρέπλευσεν, ἐπειδὴ ἐμφαίνεται τῷ διηγήματι ἀλληγορι-
κῶς λέγων ὁ ποιητὴς, καὶ τὰς μὲν Σειρήνας ἀντὶ γυναι- 10
κῶν τινῶν ἀκολάστων καὶ ὑφ' ἡδονῆς κατακλουσῶν
τοὺς ἐμπλεόντας τεθνεύειναι, τὸν δὲ Ὀδυσσεῖα ἀντὶ ἀνδρὸς
σώφρονος καὶ τὴν ἀκολασίαν αὐτῶν παραπλεύσαντος,
ἐροῦμεν ὅτι εἰ καὶ περὶ τοιούτων δώσομεν λέγειν αὐτὸν,
ὅμως καὶ κατὰ τοῦτο μέμψεώς ἐστιν ἄξιος, μὴ σαφῆ¹⁵
καὶ εὐσύνοπτα ποιήσας, ἅπερ λέγειν ἐβούλετο, ἀλλὰ καὶ
αἰνιγμάτων αὐτῶν σκοτεινότερον. οὕτω μὲν οὖν καὶ τὸ
ἐν τοῖς νοήμασιν ἀσαφὲς σκευασθήσεται, τὸ δὲ κατὰ τὴν
τοῦ λόγου σύνταξιν, ὅτε οὕτω μὲν στιζόντων ἡμῶν ἐτέ-
ρα φαίνεται ἡ διάνοια, ἄλλως δὲ πάλιν ἑτέρα· αὐτίκα²⁰
γὰρ εἰ βουληθῇ τις τὸ κατὰ τὸν Θεοσίτην ἀνασκευάσαι
διήγημα, ὅτι

Οἱ δὲ καὶ ἀχνύμενοί περ ἐπ' αὐτῷ ἡδὺ γέλασαν,⁷
ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς ἀνασκευάσει, λέγων „πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ
κατὰ τοῦτο ἂν εἴη ἀπιστούμενον τὸ διήγημα, καθὼ οὐχ²⁵
ἀπλῶς οὐδὲ πᾶσιν ὁμοίως γνωρίμως γέγραπται, ἀλλὰ τῷ
μὲν ταυτὶ περὶ αὐτοῦ νομίζειν δίδωσι, τῷ δὲ ταυτὶ, ἄδη-
λοι γὰρ, πότερον ἐπὶ τῷ Θεοσίτῃ ἀχνύμενοι ἡδὺ γέλα-
σαν, ἢ ἐπὶ τῇ τῶν νεῶν ὀλκῇ.“ οὕτω μὲν οὖν ὁ Γεωμέ-
τρης περὶ τοῦ ἀσαφοῦς· ἕτερον δὲ ἀσαφὲς λέγει ἐνταῦ-³⁰
θα, τὸ μὴ πιστευόμενον διὰ τὸ μὴ εἶναι φανερὰ τὰ
εἰκότα· κατὰ τοῦτο γοῦν τὸ ἀσαφὲς φασιν ἀνασκευάσο-

^{6**} Fortasse legendum: οὐδ' ἐράστην. ⁷ Vind. γέλασαν, — II. β, 270.

μεν ἐπὶ τοῦ κατὰ ῥόδον διηγήματος τὸ „ὅτι ἡ Ἀφροδίτη
 ἦρα τοῦ Ἀδώνιδος,“ λέγοντες, ὅτι ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἦρα
 ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος, οὐκ ἔστι σαφές, πότερον γὰρ πρὸ
 τοῦ συζῆναι τῷ Ἡφαιστῷ ἦρα ἢ μετὰ τοῦτο· εἰ μὲν
 5 πρὸ τούτου, ψεῦδος, εἰκὸς γὰρ αὐτὴν τὸ τηνικαῦτα παρα-
 τηρεῖσθαι εὐλαβουμένην μήπως φανερόν τοῦτο γίνηται,
 καὶ παρὰ τοῦτο οὐδεὶς ἐκ τῶν θεῶν θελήσει αὐτὴν ὡς
 πόρνην εἰς ὁμεννέτιδα ἀγαγέσθαι· εἰ καὶ μετὰ τὸν γά-
 μον τοῦ Ἡφαιστού, καὶ οὕτω ψεῦδος, ποῦ γὰρ εἰκὸς θεὸν
 10 ἀνένουνον ἔχουσιν συνουσίαν ἐρᾶν θνητοῦ ἀνθρώπου.
 Καὶ ἀπιθάνω· ὥσπερ πιθάνην γνώμην ἐλέγομεν γίνε-
 σθαι, ἡνίκα πράγμα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν, οὐκ αἰεὶ δὲ
 ὁμοιον γινόμενον λέγει τις ὅτι αἰεὶ γίνεται, οἷον οἱ τῶν
 μειζόρων ὀρεγόμενοι καὶ τῶν μικρῶν ἀποτυγχάνουσι· τοῦ-
 15 το γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οὐ μὴν αἰεὶ ὁράται γενόμενον,
 καὶ μαρτυροῦσι τῷ λόγῳ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν καὶ
 Κῦρος καὶ Καῖσαρ καὶ εἴ τις κατ' αὐτοὺς ὑπῆρξεν ἑτε-
 ρος, οἱ ἀπὸ μικρῶν ἀρξάμενοι καὶ φιλοπονίᾳ χρησάμενοι
 τῆς ὅλης οἰκουμένης ἐκράτησαν· ὥσπερ οὖν πιθάνην τὴν
 20 τοιαύτην γνώμην ἐλέγομεν εἶναι, οὕτω καὶ ἀπίθανον λέ-
 γομεν γίνεσθαι, ὅτε τὸ πρᾶγμα μὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γι-
 νόμενον, ἀλλὰ σπανίως καὶ ἐκ τοῦ παραδόξου λέγει τις
 γίνεσθαι, οἷον ἀπίθανον τὸ τὴν Μῆδειαν ἀπροσφάξει
 τοὺς παῖδας, ἢ τὸν Ἀρίωνα ἐν κακοῖς ὄντα βουληθῆναι
 25 ἔσσει· πάλιν ὥσπερ ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ ἐν
 τῷ περὶ τῶν ἀσυστάτων λόγῳ μανθάνομεν τὸ ἀπίθανον
 γίνεσθαι, ὅταν κατηγορίαν κινῶμεν κατὰ τινος ἐναντίαν
 τῇ περὶ αὐτοῦ ὑπολήψει, οἷον ὁ Σωκράτης ἐπὶ σωφρο-
 σύκῃ θαυμάζεται, καὶ ὁ Ἀριστείδης ἐπὶ δικαιοσύνῃ· εἰ
 30 τοῖνυν κατηγορεῖ τις τοῦ Ἀριστείδου ὡς ἀδικοῦντος, ἢ
 τοῦ Σωκράτους ὡς πορνοβοσκοῦντος, ἀπίθانا λέγειν
 δοκεῖ, οὕτω κἀνταῦθα τὸ ἀπίθανον γίνεται, ἐκ τοῦ πρά-

γματος^{7*} περιάπτεσθαι προσώπῳ ἐναντίου τῇ περὶ αὐτοῦ
 ὑπόληψι· οἷον ὑπόληψις ἐστὶ περὶ τῶν μητέρων, ὅτι φι-
 λόπαιδές εἰσι, καὶ παντὸς μᾶλλον ἑτέρου τὰ οἰκεῖα στέρ-
 γουσι τέκνα· ὁ τοίνυν λέγων περὶ τῆς Μηδείας, ὅτι τὰ
 οἰκεῖα τέκνα ἀπέσφαξεν, ἀπίθانا λέγειν δοκεῖ· πάλιν⁵
 ὑπόληψις ἐστὶ περὶ τῶν ἐν συμφοραῖς ὄντων, ὅτι ἀλγοῦσι
 καὶ ὀδύρονται, οἷδὲ τέρπονται ταῖς ᾠδαῖς· ὁ γοῦν λέγων
 τὸν Ἀρίωνα ἐν κακοῖς ὄντα ἄσαι ἀπίθانا λέγειν δοκεῖ.
 κατὰ τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἀνασκευάσομεν ἐκεῖνο τὸ μέρος
 τοῦ κατὰ ῥόδον διηγήματος τὸ, ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἦρα¹⁰
 τοῦ Ἀδωνίδος, λέγοντες, ὅτι αἰεὶ τὰ χεῖρόνα τῶν κρείττο-
 νων ἐρᾷ, καὶ οὐκ εἰκὸς τὴν θεὰν κρείττονος οὔσαν φύ-
 σεως τοῦ τὴν χεῖρω λαχόντος ἐρᾶν· τοῦτο ἀπίθανόν ἐστι,
 καθὼ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐ γίνεται τὸ τοῖς κρείττο-
 νας ἐρᾶν τῶν χειρόνων, ὅμως ἔστιν ὅτε ἐκ τοῦ παραδό-¹⁵
 ξου. διαφέρει δὲ τὸ τοιοῦτον τοῦ ἀσαφοῦς, καθὼ ἐν μὲν
 τῷ ἀσαφεὶ οὐ λέγομεν, ὅτι αἰεὶ τῶν τοιούτων μὲν γινο-
 μένων οὐδὲν εἰκὸς ἦν τοῦτο γενέσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν
 εἰκότων ἐννοίας στοχαζόμεθα μὴ γενέσθαι· ἐν μέντοι τῷ
 ἀπιθάνῳ λέγομεν μὴ γενέσθαι ὡς μηδέποτε γινομένου²⁰
 τοιούτου, καίτοι ἔσθ' ὅτε ἐκ τοῦ παραδόξου γινομένου.

Ἀδυνάτω. Τὸ ἀδύνατον γίνεται τριχῶς ἀπὸ ψυ-
 χῆς, ἀπὸ σώματος, ἀπὸ τῶν ἐκτός· ἀπὸ ψυχῆς, οἷον τὸ
 τὰ ἄλογα λόγῳ χρῆσθαι ἢ καὶ τὸναντίον, τὸ τὰ λογικὰ
 τοῖς τῶν ἀλόγων χρῆσθαι πλεονεκτήμασι· ἀπὸ σώματος,²⁵
 ὡς εἴ τις λέγει, μὴ δυνατόν εἶναι βρέφος τὴν ἄνδρα κα-
 ταπαλαίειν· ἀπὸ δὲ τῶν ἐκτός, οἷον εἰ φαίμεν ἀδύνα-
 τον εἶναι, πένητα τυραννίδι ἐπιχειρεῖν, ἢ Σιφνίους⁸ καὶ
 Μαρωνεῖτας πρὸς πᾶσαν ὁμοῦ τὴν τῶν Ἑλλήνων δύνα-
 μιν ἀντιτάξασθαι· δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι εἰ μὲν ἄλλο μέ-³⁰
 ρος τοῦ διηγήματος ἐγχωρεῖ λυθῆναι διὰ τοῦ ἀπιθάνου

7* πράγματι — ἐναντίου. Lege πράγματι — ἐναντίον. 8
 Vind. Σιφνίους καὶ Καρωνεῖους. Cfr. Hermog. p. 7.

καὶ ἕτερον διὰ τοῦ ἀδυνάτου, τότε πρὸς τὰ μέρη τοῦ διηγήματος καὶ τὰ κεφάλαια τάξομεν· εἰ δὲ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ δι' ἀμφοτέρων, πρῶτον θήσομεν τὸ ἀπίθανον, ὕστερον δὲ ἐπενέγκωμεν τὸ ἀδύνατον, ὡς ἂν προχωρῶν ὁ λόγος ἐπὶ τὸ ἀκμαιότερον φαίνεται.⁹ τοῦ γὰρ ἀπιθάνου τὸ ἀδύνατον ἰσχυρότερον. εἰ δὲ τούναντίον ποιήσομεν, καὶ τὸ μὲν ἀδύνατον προτάξομεν, τὸ δὲ ἀπίθανον ἐπενέγκωμεν, περιττὸν πάντῃ φανήσεται· διαφέρει δὲ τὸ ἀδύνατον τοῦ μὲν ἀσαφοῦς, καθὼς τὸ ἀσαφές ἐνδέχεται
10 μὲν γενέσθαι, ὅμως δὲ οὐ πιστεύεται γενέσθαι, διὰ τὸ ἀπειναί τινα τῶν εἰκότων, τὸ δὲ ἀδύνατον οὐκ ἔχει φύσιν γενέσθαι· τοῦ δὲ ἀπιθάνου διαφέρει, καθὼς τὸ μὲν ἀπίθανον ἐνδέχεται καὶ αὐτὸ καὶ ἐκ τοῦ παραδοξοῦ γενέσθαι, τὸ δὲ ἀδύνατον οὐδαμῶς. κατὰ τὸ ἀδύνατον
15 ἀνασκευάσομεν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ κατὰ ῥόδον διηγήματος τὸ λέγον, ὅτι τὸ καταρρέυσαν αἷμα τοῦ τραύματος τοῦ ποδὸς τῆς Ἀφροδίτης τὴν τοῦ ῥόδου χροιάν εἰς τὴν οἰκείαν ὕψιν μετέβαλεν· ἀδύνατον γὰρ ἐνὸς ῥόδου βαφέντος, ἅπαντα τὰ ῥόδα τῆς βαφῆς τοῦ αἵματος με-
20 ταλαβεῖν. Τὸ δὲ ἀνακόλουθον γίνεται ὅτε δείκνυμεν τότε τὸ μέρος τοῦ διηγήματος τῷ ἀνωτέρῳ μαχόμενον, ὡς ἔχει τὸ κατὰ τὸν Αἰόλον, ὡς φιλοφρόνως τὸ πρῶτον τὸν Ὀδυσσεῖα ὑποδεξάμενος ὕστερον ἀπεδίωκε. κατὰ τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ κατὰ ῥόδον ἀνασκευάσο-
25 σομεν διηγήματος τὸ λέγον, ὅτι Ἄρης τὸν Ἀδωνιν ἀνελεῖν ἐβούλετο· ποῦ γὰρ εἰκὸς τὸν Ἄρην πῇ μὲν θεραπεύειν τὴν ἐρωμένην (τοιούτοι γὰρ οἱ ἐρῶντες), πῇ δὲ λυπεῖν, ἐκ τοῦ τὸν ἐρώμενον αὐτῇ βούλεσθαι ἀναιρεῖν;
Ἄπρεπεῖ. Ἀπρεπές ἐστι τὸ αἰσχύνῃς πρόξενον,
30 οἷον ἀπρεπές ἐστὶ τὸ ἐρᾶν τὸν Δία θνητῆς γυναικὸς, τῆς Ἀήδας ἢ τῆς Λανάης· ὁ δὲ Γεωμέτρης οὐκ ἐκ τοῦ αἰσχροῦ μόνον γίνεσθαι λέγει τὸ ἀπρεπές, ἀλλὰ καὶ ἐκ

⁹ Vind. φαίνεται.

τοῦ ἄλλως ἀδόξου ἢ ἀναξίου, ὥσπερ εἴ τις τὸν θεὸν
 ὑπνοῦν λέγει ἢ ἀμελεῖν ἢ κοποῦσθαι ἢ τι τοιοῦτον. κατὰ
 τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἀνασκευάζομεν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ
 κατὰ ῥόδον διηγήματος τὸ λέγον, ὅτι ἦρα ἡ Ἀφροδίτη
 τοῦ Ἀδωνίδος, καὶ ὁ Ἄρης ἀντήρα τῆς Ἀφροδίτης, καὶ 5
 ὅτι ζηλότυπος ἦν ἡ θεός. Καὶ τελευταῖον ἐπενεγ-
 κεῖν τὸ ἀσύμφορον. Ἀσύμφορόν ἐστι τὸ τελευταῖον
 μέρος, οἷον ὡς ἵνα λέγωμεν, „παυέσθωσαν μυθολογοῦν-
 τες οἱ ποιηταί, ἐπειδήπτερ ψευδόμενοι τὰ μέγιστα βλάπτου-
 σι.“ καὶ περὶ τούτου δὲ τοῦ κεφαλαίου τάδε φησὶν ὁ Γεω- 10
 μέτρης· ἡ τοῦ συμφέροντος ἢ ἀσυμφόρου φύσις τοιαύ-
 τη ἐστὶ· λαμβάνεται μὲν τριχῶς, ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἀπὸ
 τοῦ σώματος, ἀπὸ τῶν ἐκτός· ἀλλὰ συμφέροντα μὲν τῇ
 ψυχῇ ὅσα πρὸς δικαιοσύνην τε καὶ πρὸς ἀνδρίαν, ἥδη
 δὲ καὶ σωφροσύνην καὶ τὰς λοιπὰς ἡμῶν συντελοῦσι τῶν 15
 ἀρετῶν· ἀπὸ δὲ τοῦ σώματος ὅσα πρὸς ῥώμην ἢ εὐεξίαν ἢ
 κάλλος ἢ τάχος ἢ τι τοιοῦτον· ἀπὸ δὲ τῶν ἐκτός χρήμα-
 τα, κτήματα, φίλοι, σύμμαχοι, πόλεις, ὅπλα καὶ ὅσα
 τῆς τῶν ἔξωθεν ἡμῖν ὀρᾶνται περιβολῆς· ἀπὸ γὰρ τού-
 των τὸ συμφέρον ἡμῖν ἢ ἀσύμφορον ἀποδείκνυται, ἡ γὰρ 20
 καὶ τοῖς τρισὶ τούτοις τὸ πρᾶγμα συντελοῦν ἀποδείξομεν,
 ἢ μέρεσι τοιούτων ἢ καὶ ἐνί· εἰ δ' ἀπὸ μηδένος τοιούτων
 ἰσχύομεν, τότε γοῦν τὴν τῶν κακῶν ἀποβολὴν ἢ μείωσιν
 συμφέρον εἶναι νομίσομεν, καὶ ἀπὸ τούτων ἐπιχειρήσο-
 μεν, καθάπερ καὶ Δημοσθένης φησὶν, ὅτι „τὴν παροῦ- 25
 σαν¹⁰ αἰσχύνην ἀποτριψόμεθα.“ εἰ δὲ μηδ' ἀπὸ τούτων,
 ἀλλὰ τῶν προσδοκώμενων κακῶν, ὅτι καὶ τὰ μὴ παρόντα,
 προσδοκώμενα δὲ κακὰ ταῦτα ποιοῦντας ἡμᾶς οὐ κατα-
 λήψεται. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἀσυμφόρου. δεῖ δὲ γι-
 νώσκειν, ὅτι τὸ ἀπρεπὲς καὶ ἀσύμφορον εἰς μὲν τὸ ψευ- 30

10 Ol. I. p. 12. τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψόμεθα.

δὲς δεῖξαι τὸ πρᾶγμα καὶ ἄπρακτον οὐδὲν ἰσχύει, τὴν
 ποιότητα δὲ μόνην διαβάλλει τοῦ πράγματος, ὅτ' ἄδοξόν
 ἐστὶ καὶ ἀσύμφορον καὶ οὕτω παραβλάπτει τὴν πίστιν.
 Ταῦτα τὰ κεφάλαια παραδόντος ἡμῖν τοῦ Ἀφθονίου
 5 πρὸς ἀνασκευὴν τῶν δραματικῶν διηγημάτων βούλονται
 οἱ ἐξηγούμενοι πλατύνεσθαι τὸ καθ' ἕκαστον αὐτῶν δι'
 ἐπιχειρημάτων, ἅπερ ἀπὸ τῶν περιστατικῶν ἔχουσι τὴν
 γένεσιν, ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν εὐρέσεων βιβλίῳ μανθάνομεν·
 οἷον ὑποκείσθω, φησὶν, ἀνασκευάζειν ἡμᾶς τὸ περὶ Μη-
 10 δείας διήγημα· ¹¹ ἔάν τοίνυν ἀνασκευάσομεν ἀπὸ τοῦ
 ἀπίθανου, ἐροῦμεν ἐκ τοῦ προσώπου ὅτι ἀπίθανόν ἐστι
 μητέρα κακῶς ποιῆσαι τὰ τέκνα· ἐκ δὲ τῆς πράξεως, ὅτι
 οὐκ εἰκὸς ἐστὶν ἀποσφάξαι· ἐκ δὲ τοῦ τόπου, ὅτι οὐκ ἂν
 ἀπέκτεινεν ἐν Κορίνθῳ, ὅπου διέτριβεν Ἰάσων ὁ τῶν παί-
 15 δων πατήρ· ἐκ δὲ τοῦ χρόνου, ὅτι ἄλλως τε ¹² ἐν τούτῳ
 τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ αὕτη μὲν τεταπεινώτο τοῦ ἀνδρὸς ἐκ-
 πεσοῦσα ξένη γυνή, ὁ δὲ Ἰάσων μεῖζω δύναμιν προσειλή-
 φει, γήμας Γλαύκην τὴν τοῦ Κρέοντος· ἐκ δὲ τοῦ τρό-
 που, ὅτι ἐπειράθη ἂν λαθεῖν καὶ οὐκ ἂν ἔριφει διεχρή-
 20 σατο ἀλλὰ φαρμάκῳ, ἄλλως τε καὶ φαρμακίς οὐσα· ἐκ
 δὲ τῆς αἰτίας, ὅτι ἀπίθανόν ἐστι δι' ὀργὴν τὴν πρὸς
 τὸν πατέρα τὰ τέκνα ἀπεκτονέσθαι. οὐ γὰρ ἴδιον τοῦ Ἰά-
 σωνος, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς κοινὸν ἐγένετο τὸ ἀτύχημα, καὶ
 μᾶλλον αὐτῆς, ὅσον μαλακώτεραί πως αἱ γυναῖκες πρὸς
 25 τὰ πάθη. Δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι ποτὲ μὲν ἀπὸ τῶν ἐξ
 περιστατικῶν εὐρίσκομεν κατασκευὰς ἐπὶ τὸ προκείμενον
 κεφάλαιον, ὡς ἐπὶ τοῦ προτεθέντος ἐδείκνυτο, ποτὲ δὲ
 ἀπὸ τῶν πέντε ἢ τῶν τεσσάρων ἢ καὶ ἐλαττόνων· οὐδὲ
 γὰρ πᾶσα ἀνάγκη, ἀεὶ πάντα ἐμπίπτειν, ἀλλὰ ποτὲ μὲν
 30 πλείω, ποτὲ δὲ ἐλάττω· ἐστὶ δ' ὅτι καὶ οὐδὲ ἐν ἐμπίπτει,

¹¹ Cfr. Theon. p. 218, 23 seq.
 ἀπίθανόν ἐστιν ἐν τ.

¹² Theo p. 219, 2. ὅτι

ἤνικα ἐκλείπει τὸ κεφάλαιον, καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ· ζη-
 τήσεις δ' ἂν τις, εἰ καὶ τὰ ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις κε-
 φάλαια δι' ἐπιχειρημάτων κατασκευάζονται, καὶ τὰ ἐν
 τῇ ἀνασκευῇ διὰ τῶν αὐτῶν· ἐπιχειρήματα γὰρ λέγονται
 αἱ ἀπὸ τῶν περιστατικῶν τοῦ προκειμένου κατασκευαί, ⁵
 ἀπὸ τοῦ χεῖρα καὶ ἰσχὺν παρέχειν τῷ πράγματι· τέλειος
 λόγος ἐστὶν ἡ ἀνασκευὴ, καὶ μάτην ἐν τοῖς γυμνάσμασι
 τέτακται. ἔστιν οὖν εἰπεῖν πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν,
 ὅτι ἄλλ' ἐν μὲν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις σχήμασι τισι
 κοσμοῦμεν τὰ ἐπιχειρήματα, οἷον πνεύμασι, περιόδοις, ¹⁰
 τοῖς ἄλλοις, ἐνταῦθα δὲ τοῦτο οὐκ ἀπαιτούμεθα· ἔπειτα
 ἐκεῖ μὲν τὰ ἐπιχειρήματα κατασκευάζομεν δι' ἐργασιῶν,
 δι' ἐνθυμημάτων καὶ ἐπενθυμημάτων, ἐνταῦθα δὲ οὐδα-
 μῶς· καθεῖ μὲν μετὰ τὰ ἰδιάζοντα κεφάλαια τῆς σιτά-
 σεως, ἥστινος ἂν εἴη τὸ προκείμενον ζήτημα, τοῖς τελί- ¹⁵
 κοῖς χρώμεθα κεφαλαίοις, ἐνταῦθα δὲ οὐδαμῶς. Ἰστέον
 δὲ ὅτι οὐ μόνον ἀνασκευάζειν τὰ δραματικά διηγήματα
 διὰ τῶν εἰρημένων κεφαλαίων ἀξιοῦσιν οἱ ἐξηγούμενοι,
 ἀλλὰ καὶ ἀλληγορεῖν αὐτὰ, οἷον μετὰ τὸ ἀνασκευάσαι εἰ
 τύχοι τὸ κατὰ τὸν Ἀρίωνα διήγημα ἀλληγορικῶς εἰπεῖν, ²⁰
 ὅτι πλοῖον τι ὀνομαζόμενον δελφίς, ὅπερ τὸν Ἀρίωνα
 ὑπεδέξατο καὶ διέσωσε. ἀλλὰ τοῦτο, φημὶ δὴ τὸ ἀλλη-
 γορεῖν τὰ τοιαῦτα, τοῖς κατασκευάζουσιν ἐστὶν ἀναγκαιό-
 τερον, τοῖς δὲ ἀνασκευάζουσιν ἀρκεῖ καὶ ἡ φύσις τῶν
 πραγμάτων εὐπορίαν διδοῦσα εἰς ἔλεγχον· σκόπει δὲ καὶ ²⁵
 τὸν διδάσκαλον, ὅτι οὐδὲ αὐτὸς ἐν τῇ ἀνασκευῇ ἀλληγο-
 ρεῖ, ἀλλ' ἐν τῇ κατασκευῇ. Ἡ γυμνασία αὕτη πᾶσαν
 περιέχει τὴν τῆς τέχνης ἰσχύν. Τῶν μὲν ἄλλων προ-
 γυμνασμάτων ἕκαστον μέρος εἰκόνα τῆς τελείας ὑποθέ-
 σεως ἔσωξεν, οἷον διηγέσεως τὸ διήγημα, ἀγώνων ἡ ³⁰
 χρεῖα καὶ ἡ γνώμη, ἡ δὲ ἀνασκευὴ τῶν τεσσάρων μερῶν
 εἰκόνας φέρει παρ' αὐτῇ, ἥ ὅτι τῶν ἀναλογούντων τοῖς
 ἀγῶσι γυμνασμάτων, χρεῖας φημὶ καὶ γνώμης, ἡ ἀνα-

σκευή τελεωτέρα ἐστὶ καὶ ἐναγωνιωτέρα, δεομένη ἕξεως, καθὸ ἐν ἐκείνοις μὲν ὀλίγοις τισὶ συνηγοροῦμεν, ἐνταῦθα δὲ ὁλόκληρον διήγημα διαβάλλομεν· ὁ Γεωμέτρης δὲ τὸ πᾶσαν ἀντὶ τοῦ πλείστην ἢ τὴν κρείττονα ἐξελάβετο.

5

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΓΙΝΑΣΜΑΤΟΣ.

Ποιηταῖς μὲν ἀντερεῖν ἄλογον· αὕτη ἡ πρότασις τοῦ προοιμίου, καὶ ἔστιν ἐξ ὑπολήψεως, ἐκ τοῦ τὸν ἀντιλέγοντα τοῖς ποιηταῖς τόπον ἔχοντα κατηγοροῦ παρ-
 10 αἰτῆσθαι τρόπον τινὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ποιητάς
 εἶναι οἱ αἴτιοι τῆς εἰς αὐτοὺς ἡμῖν ἀντιλογίας· ἄτε μυ-
 θολογοῦντες, καὶ ἔστιν ἐοικυῖα πῶς αὕτη ἡ πρότασις τῷ
 κατὰ Τιμοκράτους προοιμίῳ· „τοῦ μὲν ἀγῶνος τοῦ
 παρόντος, ὃ Ἀθηναῖοι, οὐδ' ἂν αὐτὸν οἶμαι Τιμοκρά-
 15 τιν ἐρεῖν ὡς αἰτιός ἐστιν ἄλλος τις αὐτῷ, πλὴν αὐτὸς
 αὐτῷ· χρημάτων γὰρ οὐκ ὀλίγων ἀποστερηῆσαι βουλόμε-
 νος τὴν πατρίδα νόμον εἰσήνεγκε,“ καὶ τὰ ἐξῆς· ὥσπερ
 γὰρ ἐκεῖ ὁ ῥήτωρ λέγει, αὐτὸν ἑαυτῷ Τιμοκράτην αἴτιον
 γενέσθαι τοῦ ἀγῶνος ἐκ τοῦ κακῶς ἔχοντα* καὶ παρὰ νο-
 20 μον θεῖναι νόμον, οὕτω κἀνταῦθα λέγει ὁ τοῖς ποιη-
 ταῖς ἀντιλέγων, ὅτι αὐτοὶ εἰσιν αἴτιοι οἱ ποιηταὶ τῆς
 ἡμετέρας εἰς αὐτοὺς ἀντιλογίας· λέγοντες γὰρ αὐτοὶ τοι-
 αῦτα κατὰ θεῶν ἀναπειθουσι καὶ ἡμᾶς αὐτοῖς ἐπιλέγειν
 ἐπιχειρεῖν.
 25 Εἰς θεοὺς πρότερον λογοποιοῦντες τὰ τοι-
 αῦτα. Τοῦτό ἐστιν ἡ τοῦ προοιμίου κατασκευή. εἰπὼν
 γὰρ ἐν τῇ προτάσει, εἰ αὐτοὶ ἡμᾶς πρὸς τὸ ἀντιλέγειν
 ἐπαίρουσιν, ἐπιφέρει τὴν αἰτίαν· ἡ δὲ αἰτία κατασκευή
 ἐστὶ τῆς προτάσεως. Ποιηταῖς μὲν ἀντερεῖν ἄλο-
 30 γον, αὐτοὶ δὲ πρὸς ἑαυτοὺς ἀντιλέγειν ἐπαί-
 ρουσιν· ἡ ἔννοια ἐπιεικείας, λέγει γὰρ, ὡς οὐχ ἰκάν

* Codd. ἔχοντος.

ἀντιλέγει τοῖς ποιηταῖς, ἀλλὰ ὑπ' αὐτῶν ἀναπειθόμενος. ἐν δὲ τῷ περὶ ἐπιεικείας μίαν τῶν τῆς ἐπιεικείας ἐννοιῶν λέγει εἶναι ὁ Ἑρμογένης καὶ τὸ λέγειν τινὰ ὅτι παρὰ γνώμην δικάζομαι, ἧς κατ' οὐδὲν ἡ παρούσα διενήνοχε πρότασις. Πῶς οὖν οὐκ ἄλογον, θεῶν μὲν αὐ- 5 τοὺς μηδένα ποιήσασθαι λόγον, ἡμᾶς δὲ λόγον ἔχειν τῶν ποιητῶν· τὸ σχῆμα ἐπικρίσις· ἔστι δὲ τοῦτο ἡ ἀπόδοσις τοῦ προοιμίου.

Πάντων μὲν ἡλγουν ἐγὼ προπηλακίζομένων τῶν θεῶν, Ἀπόλλωνος δὲ μάλιστα· Ἡ ἔν- 10 νοια περιβολῆς, ἀόριστον γάρ ἐστιν ἐνταῦθα καὶ ὠρισμένον σχῆμα ὁ μερισμός, ἴδιος ὢν εὐκρινείας μᾶλλον καὶ γοργοῦτος διὰ τὸ ἐγγὺς ἔχειν τὴν ἀπόδοσιν καὶ μὴ διὰ μακροῦ. Σὺν δὲ τῷ μερισμῷ καὶ τὸ κατὰ προτίμησιν εἰκὸς τῷ ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην,¹ „μάλιστα μὲν εἶνε- 15 κα τοῦ νομίζειν συμφέρειν τῇ πόλει λελύσθαι τὸν νόμον, εἶτα καὶ τοῦ παιδὸς ἕνεκα τοῦ Χαβρίου ὠμολόγησα· τούτοις, ὡς ἂν οἷός τε ὧ συνερεῖν.“ τὸ δὲ κατὰ προτίμησιν σχῆμα περιβολῆς ἐστιν ἴδιον. προπηλακίζομένων· ἐξουθενουμένων, ὑβριζομένων· εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ πη- 20 λου· οἱ γὰρ παλαιοὶ, ὅτε ἤθελον κωμῶδεῖν, πηλῷ καὶ τρυγίᾳ ἐχρίοντο. Εἰς τὸ αὐτό. Πάντων μὲν οὖν ἡλγουν ἐγὼ προπηλακίζομένων θεῶν· ἑτέρα πρότασις προοιμιακή. Οἶα γὰρ περὶ τῆς Ἀπόλλωνος Δά- 25 φνης· τοῦτο ἡ κατασκευὴ τῆς δευτέρας προτάσεως τῆς προοιμιακῆς· ἡ ἐννοια καταστατική καὶ σχετλιαστική. ἔστι δὲ ἡ μὲν καταστατικὴ εὐκρινείας, ἡ δὲ σχετλιαστικὴ ἐνδιαθέτου λόγου. Δάφνη, φασί, γῆς προῆλθε καὶ Ἀδωνος, καὶ τὰ ἐξῆς· ἀνωτέρω μὲν τῇ τῶν φησάντων ἐχρήσατο διαβολῇ· νῦν δὲ καὶ τῆς τοῦ πράγματος ἐκ- 30 θέσεως ἄρχεται· ἔφαμεν δὲ ἤδη τὴν τῶν φησάντων δια-

¹ Initio.

βολὴν ἀναλογεῖν προοιμίῳ, τὴν δὲ τοῦ πράγματος ἐκθε-
 σιν διηγῆσαι· ἡ ἔννοια δὲ γλυκύτητος. ἔννοια γὰρ γλυ-
 κίτητος πρῶτον μὲν αἱ μυθικαὶ, οἷός ἐστιν ὁ τῆς ἀλώ-
 πεκος μῦθος τῆς τᾶ κόρακι ὁμιλούσης, καὶ ὁ τοῦ μυ-
 5 λωροῦ· δεύτερον δὲ τὰ δηγήματα ὅσα μύθων ἐγγύς εἰσι,
 τουτέστι τὰ ἀμφίδοξα. ἔστι δὲ αὕτη τῆς δευτέρας τά-
 ξεως· ἀμφίδοξος γὰρ ἐστὶ καὶ οὐ τελείως μυθική· εἰ γὰρ
 τοιαύτη ἦν, οὐκ ἂν ἐδέχετο ἀνασκευὴν, τοῦ Ἀφθονίου
 λέγοντος δεῖν ἀνασκευάζειν τὰ μήτε λίαν σαφῇ μήτε ἀ-
 10 δύνατα παντελῶς, τὸ σχῆμα γλυκύτητος· ἡ μέθοδος
 γλυκύτητος· ἀφήγησις γὰρ ἐστὶν ἀπ' αὐτοῦ ἀρχομένη
 τοῦ πράγματος, εἰ καὶ τινα προοιῶσα τῶν περιστατικῶν
 προσλαμβάνει· ἡ δὲ τοιαύτη μέθοδος καθαρότητος οὐσα
 καὶ ἀφελείας ἐστὶν καὶ γλυκύτητος. Καὶ τὴν ὄψιν τῶν
 15 πολλῶν διαφέρουσα· ὁ δὲ ἐρῶν μὲν ἐδίωκε, διώ-
 κων δὲ οὐχ ἥρει· τὸ σχῆμα τὸ καλούμενον ἐπαναστροφή·
 ἔστι δὲ τοῦ κάλλους, πρὸς δὲ τῆς γλυκύτητος, κοινὰ γὰρ
 ἔχει ἡ γλυκύτης τῷ κάλλει τὰ σχήματα. Καὶ τὸ φυτὸν
 στέφανος εἰς Πύθιον τὸν τρίποδα· τῆς συνηθείας
 20 τὸν τρίποδα ἀπαιτούσης οὗτος εἰς Πύθιον τρίποδα εἶπε.
 Καὶ τὸ βλάστημα γνῶρισμα ποιεῖται τῆς τέ-
 χνης· Καὶ γὰρ ὁ μάντις καὶ ὁ μαντικός τρίπους ἐκ τοῦ
 δάφνη ἐστεφανῶσθαι ἐχαρακτηρίζοντο. Καὶ ἃ μὲν μυ-
 θολογοῦσι τάδε, πάρεστι δὲ ἔλεγχον λαβεῖν ἐκ
 25 τῶν ἐφεξῆς· ἡ καλουμένη συμπλήρωσις καὶ κατὰ τὴν
 ἔννοιαν καὶ κατὰ τὴν μέθοδον εὐκρινῇ ποιοῦσα τὸν
 λόγον.

Δάφνη, φησὶ, γῆς προῆλθε καὶ Λάδωνος·
 τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν; κατὰ μέρος τιθεῖς
 30 τὸ διήγημα ἀγωνίζεται, καὶ οὐχὶ πρὸς ὅλον ὁμοῦ. ζητεῖ-
 ται δὲ διατὶ οὕτως καὶ οὐχὶ ἐκείνως ποιεῖ μᾶλλον· καὶ
 φησιν ὁ Γεωμέτρης δύο τούτων τὰ αἷτια, ἐν μὲν τὸ ἀσα-
 φῇ τὸν λόγον γίνεσθαι, μὴ δυναμένων τῶν ἀχροατῶν

συνορᾶν, οἷον τῆς ἀνασκευῆς ἀνατρεπομένης διὰ πόσων τῶν ἐπιχειρημάτων. ἕτερον δὲ καὶ τὸ δυσχερὲς καθεστάναι τὸ τοιοῦτον καὶ παγγάλεπον· πολὺ γάρ, φησί, ῥᾶον κατ' ὀλίγον ἐπαγωνίζεσθαι καὶ συνιστᾶν ἢ διαβάλλειν, ἥπερ ἀθρόως ὅλον ἀναδέχεσθαι τὸν ἀγῶνα, ὥσπερ καὶ 5 ἐπὶ στρατεύματος πολὺ μᾶλλον εὐκολώτερον κατὰ μέρος αὐτοῦ τὰς δυνάμεις τέμνειν, καὶ πρὸς ἓνα ἕκαστον αὐτῶν διαγωνίζεσθαι, καὶ οὕτω τὴν νίκην αἶρεσθαι, ἢ πρὸς πᾶσαν ἀθρόως ἀποκινδυνεύειν τὴν δύναμιν.

Τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν. Τοῦτό ἐστιν 10 ἡ πρότασις τοῦ κεφαλαίου τοῦ ἀσαφοῦς, καὶ ἔστιν οὐκεία τῷ κεφαλαίῳ· αἱ δὲ κατασκευαὶ τῆς προτάσεως, οἷον „ἡ μὲν γὰρ ἀνθρωπος, οἱ δὲ φύσιν ἄλλην παρὰ ταύτην ἐκτήσαντο,“ καὶ τὰ ἐξῆς, δοκοῦσι μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀδυνάτου προχωρεῖν. ἔστι γὰρ ὅτε τῷ ἀσαφεῖ ἐμφανίζεται το 15 ἀδύνατον διὰ τὸ τὸν μελετῶντα τιθέναι τινὰς τῶν κατασκευῶν τοῦ ἀδυνάτου ἐν τῷ ἀσαφεῖ, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ ὅτι ἡ Πασιφάη προῆλθεν ἀπὸ τοῦ ἡλίου· εἰ μὲν γὰρ εἵπομεν ἀπιστον εἶναι διὰ τὸ μήτε τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ παῖς ἐτέχθη, εἶναι φανερόν, μήτε τὸν τόπον ἐν ᾧ, 20 μήτε τὸν τρόπον, καθ' ὃν συνῆλθεν ὁ ἥλιος τῇ Κλυμένη, ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς κατασκευάζομεν καθαρῶς. εἰ μέντοι μέσον τούτων τῶν ἐπιχειρημάτων ἔκεινο, ἐροῦμεν, ὅτι ἄλλως τε ὁ μὲν ἀστήρ ἦν ὁ ἥλιος, ἡ δὲ κόρη ἀνθρωπος, πῶς οὖν ὁ ἀνθρωπος ἐξ ἀστέρων ἐτέχθη; παρενείρομεν 25 τοῖς τοῦ ἀσαφοῦς ἐπιχειρήμασι τὸ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου, καὶ κατὰ τοῦτο ἐμφαίνεται τῷ ἀσαφεῖ τὸ ἀδύνατον. Ἐπὶ τοίνυν τοῦ παρόντος ἡ μὲν πρότασις ὧν ἔφαμεν τοῦ κεφαλαίου ἐστὶν ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς· οὐκεία γὰρ τοῦ κεφαλαίου ἡ πρότασις· ἡ ὅτι ἀπιστόν ἐστι τὸ λεγόμενον, καὶ 30 ὅτι οὐδεμίαν ἔχει πίστιν, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἂν τῷ τοιούτῳ νῦν ἔχων πιστεύσειε, καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ ὥσπερ τοῦ ἀδυνάτου πάλιν ἰδιάζουσαι εἰσι προτάσεις τὸ λέγειν, ὅτι

οὐκ εἶχε φύσιν τὸ πρᾶγμα γενέσθαι, ἀδύνατον τὴν ἀρχὴν τὸ λεγόμενον, καὶ τὰ παραπλήσια· ἀλλ' ἡ μὲν πρότασις ἡ „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν,“ τοῦ ἀσαφοῦς ἐστὶν οἰκεία· τὸ δὲ „ἡ μὲν γὰρ ἄνθρωπος, οἱ δὲ φύσιν
 5 ἄλλην παρὰ τούτων ἐκτήσαντο,“ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου δοκεῖ εἶναι· ἀδύνατον γὰρ ὅλως τὸ ἄνθρωπον ἐξ οὐκ ἀνθρώπων γενέσθαι. Πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτεται γῇ; καὶ τοῦτο κατασκευὴ ἐστὶ τῆς προτάσεως· ἐστὶ δὲ καὶ αὕτη ἐκ τοῦ ἀδυνάτου· εἰπὼν γὰρ, ὅτι ἀπιστόν ἐστι τὸ
 10 τὴν Λάφρην ἐκ γῆς προελθεῖν καὶ Λάδωνος, κατασκευάζει τοῦτο πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς τῶν προσώπων ποιότητος· ἡ μὲν γὰρ, φησὶν, ἄνθρωπος, οἱ δὲ οὐκ ἄνθρωποι· ἔπειτα καὶ ἀπὸ τοῦ λέγειν, ὅτι ἄλλως ἀδύνατον ἦν τὸ Λάδωνα συνελθεῖν τῇ γῇ, ὥστε τεχθῆναι τὴν κόρην·
 15 πῶς γὰρ ποταμὸς τῇ γῇ συνέλθοι; καὶ ἔστω αὕτη ἡ κατασκευὴ ἀπὸ προτάσεως, εἴτα ἑτέρα κατασκευὴ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου· εἰ δὲ ποταμοῦ προελήλυθεν ἄνθρωπος, ἄρα καὶ ποταμὸν ἐστὶν ἐξ ἀνθρώπων προελθεῖν. εἴτα ἑτέρα κατασκευὴ τῆς αὐτῆς προτάσεως, καὶ αὕτη ἀπὸ
 20 τῆς τῶν προσώπων ποιότητος· ἄλλως τε ὁ μὲν Λάδων καὶ ἡ γῆ τῶν ἀναισθητῶν εἰσὶν, ὁ δὲ γάμος τῶν αἰσθανομένων, καὶ κατὰ τοῦτο ἀδύνατον γεννηθῆναι τὴν κόρην ἐκ τῶν μηδὲ τὴν ἀρχὴν δυναμένων εἰς γάμον συνελθεῖν. εἴτα ἑτέρα κατασκευὴ τῆς αὐτῆς προτάσεως ἀπὸ
 25 τοῦ τόπου. Ἡ παῖς τεχθεῖσα παρὰ τίσιν ἐτρέφετο. Κἂν γὰρ συγχωρήσω τὴν γένεσιν, ἡ τροφὴ προήλθεν ἀδύνατος, καὶ τὰ ἐξῆς μέχρι καὶ τοῦ βούλει καὶ τοῦτο συγχωρήσομεν τοῖς ποιηταῖς· τινὲς δὲ τὰ μὲν „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν, ἡ μὲν γὰρ ἄνθρωπος, οἱ δὲ φύσιν ἄλλην παρὰ ταύτην ἐκτήσαντο,“ ἐκ τοῦ
 30 ἀσαφοῦς νομίζουσιν εἶναι· τὰ δὲ ἐφεξῆς μέχρι „ἡ παῖς τεχθεῖσα παρὰ τίσιν ἐτρέφετο;“ ἐκ τοῦ ἀπιθάνου· τὰ
 δ'.

δ' ἐντεῦθεν μέχρι τοῦ „βούλει καὶ τοῦτο συγχωρῶμεν²
 τοῖς ποιηταῖς, πῶς ἄρα θεὸς καὶ πόθεν τὴν φύσιν ἐψεύ-
 δετο;“ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου· ἐμοὶ παντελῶς ἀπαρέσκοντα λέ-
 γοντες· εἰ γὰρ πιθανόν ἐστι τὸ δυνάμενον μὲν γενέσθαι,
 μὴ πείθον δὲ τοὺς ἀκροατὰς ὅτι ἐγένετο, πῶς δυνατόν 5
 τοῦτο ἐκ τοῦ ἀπιθάνου εἶναι, ὅπου οὐδόλως δυνατόν τ' ἐ-
 γενέσθαι γάμον ποταμοῦ τε καὶ γῆς; Εἰ δέ τις τὴν
 φυσικὴν τοῦ ὕδατος καὶ τῆς γῆς μίξιν ἐρεῖ σημαίνειν ἐν-
 ταῦθα τὸ λεγόμενον, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖ, ὥς οὐ δοκεῖ
 τοῦτο τῷ ἀνασκευάζοντι Ἀφθονίῳ, ἔπειτα δὲ καὶ ὅτι 10
 οὐδὲ οὕτω δύναται εἶναι ἐκ τοῦ ἀπιθάνου· πῶς γὰρ ἂν
 ἀπιστήσῃ τις τῷ μίγνυσθαι τὸ ὕδωρ τῇ γῇ; οἶμαι δὲ
 μᾶλλον τὸ μὲν „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν;“ πρό-
 τασιν εἶναι ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς, ὥς καὶ προλαβὼν εἶπον· τὸ
 δὲ „ἢ μὲν γὰρ ἄνθρωπος, οἱ δὲ φύσιν ἄλλην παρὰ 15
 ταύτην ἐκτίσαντο,“ καὶ τὸ, „πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτε-
 ται γῇ“ καὶ τὰ ἐξῆς μέχρι δὲ τοῦ „βούλει καὶ τοῦτο
 συγχωρῶμεν τοῖς ποιηταῖς,“ κατασκευὰς ἐκ τοῦ ἀδυνά-
 του τῆς ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς προτάσεως. οἱ δὲ ἐκ τοῦ ἀπι-
 θάνου εἰπόντες τὸ „πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτεται γῇ“ 20
 καὶ τὰ ἐξῆς, οἶμαι ἐπλανήθησαν εἰς τοῦτο, ἐκ τοῦ τὸν
 Ἀφθόνιον ἐν τῇ ἀπαριθμῇ τῶν τῆς ἀνασκευῆς κεφα-
 λαίων εἰπεῖν. δεῖ δὲ τὸν ἀνασκευάζοντα κεφαλαίοις χρή-
 σασθαι τοῖςδε, πρῶτον μὲν ἀσαφεῖ καὶ ἀπιθάνῳ· εἴτα
 πρὸς τούτοις, ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνοι μετὰ τὸ ἀσαφές οὐχ 25
 εὗρισκον κεφάλαιον ἕτερον ἐκ τοῦ ἀπιθάνου, ἀλλὰ τὸ
 ἀδύνατον, ἐν τῷ „ἢ καὶς τεχθεῖσα παρὰ τίσιν ἐτρέφετο;
 καὶ συγχωρήσῃ τὴν γένεσιν, ἢ τροφὴ προῆλθεν ἀδύνα-
 τος,“ καίτοι τοῦ Ἀφθονίου μετὰ τὸ ἀσαφές τὸ ἀπι-
 θανον ἐμπίπτει εἰπόντος, εἶθ' οὕτως τὸ ἀδύνατον, διὰ 30
 τοῦτο ἠναγκάσθησαν τὰς ἐκ τοῦ ἀδυνάτου κατασκευὰς

² Vind. συγχωροῦμεν h. l. et paullo inferius.

τῆς τοῦ ἀσαφοῦς προτάσεως εἰπεῖν κεφάλαιον ἐκ τοῦ
 ἀπιθάνου, ὡς ἂν μεταξὺ τοῦ ἀσαφοῦς καὶ ἀδυνάτου τὸ
 ἀπιθάνον ἀποδῶσι κεφάλαιον. Εἰ δέ τις εἶπῃ, καὶ πῶς
 μετὰ τὸ ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς κεφάλαιον οὐκ ἐχρήσατο τῷ ἐκ
 5 τοῦ ἀπιθάνου, καὶ τοι ἐν τῇ μεθόδῳ μετὰ τὸ ἀσαφές
 δεῖν εἰπὼν τάττεσθαι τὸ ἀπιθάνον, ἐροῦμεν, ὅτι ἐν τῇ
 μεθόδῳ, ἐπεὶ ἐτεχνολόγει, παρεδίδου ἅπαντα τὰ κεφά-
 λαια, ὅσα ἐγχωρεῖ ἐμπίπτειν ταῖς ἀνασκευαῖς, ὡς ἂν
 τελεία αὐτῷ ἡ διδασκαλία γένηται· ἐν δὲ τῇ μελέτῃ, ἐπει-
 10 δὴ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων ἐναντιοῦτο αὐτῷ, ἠναγκά-
 σθη τινὰ τῶν κεφαλαίων παραλιπεῖν, τὰ μὴ ἐγχωροῦντα
 δηλονότι ἐν τῇ μετὰ χεῖρας τεθῆναι ἀνασκευῇ· οὐδὲ γὰρ
 πάντα τὰ κεφάλαια ἀπάσαις ταῖς ἀνασκευαῖς ἀνάγκη
 ἐμπίπτειν, ἀλλ' ἐν μὲν τῇδε, εἰ τύχοι, πάντα, ἐν δὲ
 15 τῇδε οὐ πάντα, ἀλλ' ἔνια, τὰ ἐγχωροῦντα ἀμέλει, καὶ
 τοῦ σφωτάτου Ἑρμογένους διδάσκοντος καὶ λέγοντος ἐν
 τῷ περὶ εὐρέσεων βιβλίῳ τῆς ῥητορικῆς αὐτοῦ τέχνης τὰ
 κεφάλαια ἐκ τῶν ἕξ περιστατικῶν κατασκευάζεσθαι εὐρί-
 σκεται τινα ἔσθ' ὅτε κεφάλαια, ἅπερ οὐκ εὐποροῦμεν
 20 ἐκ τῶν ἕξ περιστατικῶν κατασκευάσαι, ἀλλ' ἐκ τῶν πέντε
 μόνων, εἰ τύχῃ, ἢ καὶ ἐλαττόνων, καὶ ἐν τῷ περὶ στά-
 σεων δὲ πάλιν λέγοντος, „πᾶς στοχασμὸς ἔχων πρόσωπα
 καὶ πράγματα κρινόμενα ἐπιδέχεται κεφάλαια³ τὰδε·
 παραγραφικόν, ἐλέγχων ἀπαίτησιν, ἀντίληψιν, μετάλη-
 25 ψιν, μετάθεσιν τῆς αἰτίας, πιθανὴν ἀπολογίαν, ποιό-
 τητα κοινήν,“ εὐρίσκεται πολλάκις στοχαστικά ζητήματα
 ἔχοντα καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα κρινόμενον, καὶ
 οὐ δυνάμεθα ἅπανσι τοῖς ἐκ τῆς τέχνης κεφαλαίοις χρή-
 σασθαι ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐνίοις, οἷόν ἐστιν ἐκεῖνο· σκη-
 30 πτοῦ κατενεχθέντος εἰς τὴν Περικλέους οἰκίαν εὐρηνται
 χίλιαι πανοπλῖαι καὶ φεύγει τυραννίδος ἐπιθέσεως· τοῦ-

3 Vind. κεφάλαιον.

το γὰρ τὸ ζήτημα στοχαστικὸν μὲν ἐστίν, ἔχον καὶ τὸ
 πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα κρινόμενον, ἀλλ' οὔτε τὸ πα-
 ραγραφικὸν ἐμπίπτει αὐτῷ, οὔτε ἡ πιθανὴ ἀπολογία,
 οὔτε ἡ μετάληψις, οὔτε ἡ ἀντίληψις· τοιοῦτόν ἐστι καὶ
 τὸ, „μειράκιον καλλωπιζόμενον φεύγει πορνείας.“ ἐκ- 5
 λείπει γὰρ κἀνταῦθα τὰ τέσσαρα ταῦτα κεφάλαια, καὶ
 τὸ, „τρισαριστέως εἰκόνα ἔστησαν οἱ πολέμιοι καὶ φεύγει
 αὐτὸς προδοσίας,“ κακῆν τοιοῦτόν ἐστιν· ἐκλείπει γὰρ
 καὶ ἐν αὐτῷ ἡ τε ἀντίληψις καὶ ἡ μετάληψις· τὸ μὲν
 γὰρ ὁδὸν τῆς διαιρέσεως κατ' αὐτὸν φάναι τὸν Ἑρμο- 10
 γένην ἢ τέχνη δίδωσι, τῇ φύσει δὲ τοῦ πράγματος τὴν
 τέχνην προσακτέον κατὰ τὸ ἐγχωροῦν. ταῦτα μὲν ἡμῖν
 περὶ τούτων ἀφ' ὧν τοῖς παλαιοῖς τῶν ἐξηγητῶν ἐντυ-
 χόντες καὶ τῶν ἡμετέρων διδασκάλων ἀκούσαντες ὠφελή-
 θημεν, εἴρηται. τῷ δὲ Γεωμέτρῃ ὅρα περὶ τούτων τίνα 15
 δοκεῖ· φησὶ γὰρ περὶ τοῦ „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν“
 καὶ τῶν ἐξῆς, οὐκ οἶδα πότερον ἠγνόησε τὴν τῶν κεφα-
 λαίων φύσιν ὁ Ἀφθόνιος, καὶ κακῶς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν
 ἐτήρησεν, ὅπερ ἐν τῇ ἀπαριθμῇ τὸ ἀσαφὲς λίγω πρῶ-
 τον ἔταξε, τοῦτο καὶ τῇ τοῦ πράγματος φύσει πρῶτον 20
 καταναγκάσας λέγεσθαι, ἢ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐκ τῆς
 παρ' ἐντοῦ τῶν κεφαλαίων ἀπαριθμήσεως πλανηθέντες,
 καὶ τὸ ἀσαφὲς πρῶτον εὐρόντες καὶ τὸ ἀδύνατον ὡς
 πρῶτον ἀσαφὲς ἐπέγραψαν. ἔστι γὰρ ἐνταῦθα φανερόν
 τὸ ἀτόπημα· οὐ γὰρ τοῦ ἀσαφοῦς, ἀλλὰ τοῦ ἀδυνάτου, 25
 καὶ τυφλῷ φασὶ δῆλον ἢ ἐπιχείρησις. Τὸ γὰρ ἐκ γῆς
 τε καὶ ὕδατος ἄνθρωπον ἀναδοθῆναι, καθὼς ὁ μῦθος
 φησι, τῶν ἀδυνάτων πάντη καὶ παρὰ φύσιν· ἄλλοι δέ
 τινες καὶ διὰ τὸ „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν“ τοῦ ἀπι-
 θάνου τοῦτο μᾶλλον ὑπέλαβον, ἀγνοήσαντες, ὡς ἡ πί- 30
 στis κοινὴ τῶν κεφαλαίων ἐστὶν ἀπόδοσις, ὥστε καὶ τὸ
 ἀντίθετον τούτου ἄπιστον κοινῇ κατὰ πάντων τῶν κεφα-
 λαίων φέρεσθαι. οὐ γὰρ τὸ ἀπίθανον μόνον ἄπιστον,

ἀλλὰ καὶ τὸ ἀδύνατον, καὶ ὅσα συντόμως εἰπεῖν πίστεως ἀπεστέρηνται, ὥστε οὐ τῇ τῶν κεφαλαίων ἀπαριθμῆσει, ἀλλὰ τῇ φύσει τοῦ πράγματος προσεκτέον, καὶ αὐτοὺς τε οὕτω ταῖς ἐπιχειρήσεσι χρηστέον, τῷ πράγματι προσά-
 5 γοντας τὰ κεφάλαια, ἀλλὰ μὴ τοῦναντίον πρὸς τὴν τάξιν τῶν κεφαλαίων τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καταβιάζεσθαι· ὅρα δὲ καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ ἀδυνάτου, ὅπως οὐκ ἀπὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν περιστατικῶν λαμβάνονται· τὸ γὰρ „πῶς δὲ ὁ ποταμὸς συνά-
 10 πτεται γῇ“ τοῦ τρόπου τὸ ἐπιχείρημα, εἰ δὲ ποταμοῦ προσελήλυθεν ἄνθρωπος, τοῦτο οὐκ ἐπιχείρημα ἀλλ’ ἐργασία μᾶλλον.

Τί δὲ γάμον ποταμοῦ καὶ γῆς ὀνομάζουσι; Ἐνταῦθα τὸ ἀσαφές καὶ ἡ ἀσάφεια διὰ τὸ λίαν σκλη-
 15 ρὸν τοῦ τρόπου, ὃ καὶ αὐτὸς ὁ σοφιστής ἄγαν ἐπισημαίνεται, ὅτι τῶν αἰσθανομένων ὁ ὑμέναιος· αὐτὸ γὰρ, φησί, τὸ τοῦ γάμου ὄνομα ἐπὶ τῶν ἐμψύχων ὀφείλον τιθεσθαι κυρίως μὲν ἐπὶ τῶν λογικῶν, καταχρηστικώ-
 20 τερρον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων, ἐπὶ τῶν ἀψύχων τεθὲν τὴν ἀσάφειαν ἀπειργάσατο. Ἡ παῖς τεχθεῖσα παρὰ τίσιν ἐτρέφετο; καὶ τοῦτο τοῦ ἀδυνάτου· καὶ γὰρ τῶν μὴ ἐνδεχομένων τὸ ἐνδαιτᾶσθαι ρεύμασιν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ αὐτὸς ὁ σοφιστής ἀναφανδὸν ὠνόμασε, κἂν συγχωρήσῃ, φησί, τὴν γένεσιν ἡ τροφή
 25 προῆλθεν ἀδύνατος, τοῦτο γὰρ τὸ ἀδύνατον ἀπὸ τοῦ τρόπου· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἡ ἐργασία τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ ἀδυνάτου πλατύνεται.

Ἄλλ’ ὑπὸ γῆν ἡ παῖς διητᾶτο. Ἐδύνατο μὲν κἀνταῦθα τὸ ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου λαβεῖν ἐπιχείρημα· ἀδύ-
 30 νατον γὰρ καὶ ὑπὸ γῆν ἄνθρωπον τρέφεσθαι, καὶ μῆτε ὀρῶντα μῆτε ὀρώμενον, ἀλλὰ μῆτε ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ καρποῖς τρεφόμενον· ὁ δὲ τοῦτο παριδὼν, τάχα διὰ τὸ λίαν ἐνδηλον εἶναι, ἢ καὶ διὰ τὸ σπεύδειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν

τῶν λοιπῶν κεφαλαίων ἐνδειξιν τὴν ἀπὸ τοῦ ἀπιθάνου
 μᾶλλον ἰσχὺν ἐνέφηνε· τὸ γὰρ εἰπεῖν, ὅτι ἐλάνθανε, καὶ
 ὅτι λανθάνουσα θεατὴν οὐκ εἶχε, διόπερ οὐδὲ ἔραστὴν,
 τοῦ ἀπιθάνου πάντως καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐπιχειρήσεως,
 εἰ καὶ τοῦτο τοῖς προλαβοῦσιν ὁμοίως τῶν σοφιστῶν 5
 τινες ἀγνοήσαντες ἀπὸ τοῦ ἐναντίου καὶ ἀνακολούθου
 μᾶλλον ἐπέγραψαν. "Ὅρα γὰρ πῶς οὐκ ἀδύνατον, ἀλλ'
 ἀπίθανον, οὐ γὰρ πάντῃ καὶ κατὰ πάντα καιρὸν ἀληθές·
 ἐπεὶ καὶ λανθάνοντές τινες ἔραστὰς ἐκτῆσαντο διὰ τὴν
 φήμην τῶν ἐν αὐτοῖς ἀρετῶν ἢ καὶ τῶν κατὰ φύσιν, 10
 ὥσπερ τοῦ κάλλους ἐνταῦθα πλεονεκτήματα. ταῦτα μὲν
 οὖν καὶ ὁ Γεωμέτρης, καὶ πειστίον γε αὐτῷ πάννυ καλῶς
 καὶ ὀρθῶς λέγοντι, πλὴν ἐπίστησαν καὶ σὺν ὁ ἀναγινώ-
 σκων, μήποτε ὅπερ αὐτὸς ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς λέγει εἶναι
 κεφάλαιον, ἔστι δὲ τοῦτο, „τί δὲ γάμον ποταμοῦ καὶ γῆς 15
 ὀνομάζουσιν;“ οὐκ ἔστι κεφάλαιον ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς, ἀλλὰ
 μᾶλλον ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ προσώπου, κατασκευαστικόν
 καὶ αὐτὸ τοῦ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου κεφάλαιον· οὐ γὰρ ἐν τῇ
 ἐκθῆσει τοῦτο ἔκειτο, φημί δὲ τοῦ γάμου ὄνομα, ἵν' αἰ-
 τιάσῃται τὴν λέξιν ὁ σοφιστής, ὥς τροπικῶς τεθειμένην, 20
 καὶ πάννυ σκληρῶς, ἀλλ' αὐτὸς ταύτην τέθεικε μεμφό-
 μενος τῷ ῥητῷ τῷ λέγοντι, ὅτι ἡ Λάφνη γῆς προῆλθε
 καὶ Λάδωνος· ἐπίστησαν οὖν, μήποτε καὶ αὐτὸ ἐπιχεί-
 ρημα ἔστι καὶ οὐχὶ κεφάλαιον, ὥστε εἶναι ἐν μὲν κεφά-
 λαιον ἐκ τοῦ ἀδυνάτου ἀπὸ τοῦ, „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα 25
 πίστιν;“ μέχρι τοῦ, „ἀλλ' ὑπὸ τὴν γῆν ἡ παῖς διητάτο
 παρὰ τὴν φύσασαν“ πρότασις δὲ τοῦ κεφαλαίου τὸ, „τίνα
 τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν;“ καὶ τὰ ἐξῆς, κατασκευαστικὰ
 τῆς προτάσεως· τὸ μὲν, „ἢ μὲν γὰρ ἄνθρωπος, οἱ δὲ τὴν
 φύσιν ἄλλην παρὰ ταύτην ἐκτῆσαντο;“ ἐπιχείρημα ἀπὸ 30
 τοῦ προσώπου, τὸ δὲ „πῶς ὁ Λάδων συνάπτεται γῇ ἐπι-
 κλύζων τοῖς ὕδασι, οὐκοῦν ἅπαντες ποταμοὶ γῆς ἄνδρες
 ἐπονομάζονται;“ ἐπιχείρημα δὲ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ τρόπου τούδε·

εἰ δὲ ποταμοῦ προελήλυθεν ἄνθρωπος, ἄρα καὶ ποταμὸν
 ἐστὶν ἐξ ἀνθρώπων προελθεῖν, ἐργασίαν ἀπὸ τοῦ ἐναν-
 τίου, τὸ δὲ „τί δὲ γάμον ποταμοῦ καὶ γῆς ὀνομάζουσι,
 τῶν αἰσθανομένων ὁ ὑμέβαιος· ἡ δὲ γῆ τῶν αἰσθανο-
 5 μένων οὐ πέφυκεν. ἢ τοίνυν τὸν Λάδωνα θετέον εἰς ἄν-
 θρωπον, ἢ τὴν Λάφνην λογιστέον ἐν ῥεύμασιν“ ἐπιχεί-
 ρημα καὶ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ προσώπου· τὸ δὲ „ἡ παῖς τεχθεῖ-
 σα παρὰ τίσιν ἐτρέφετο; νῆ Δία παρὰ τῷ φύσαντι, καὶ
 τίς ἀνθρώπων ἐν ποταμῷ φέρει τὴν δίαιταν;“ καὶ αὐτὸ
 10 ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ τόπου· τὸ δὲ „ἀλλ’ ὑπὸ γῆν ἡ παῖς
 διητάτο παρὰ τὴν φύσαντα· οὐκοῦν ἐλάνθανε καὶ θεα-
 τὴν οὐκ εἶχε λανθάνουσα,“ κεφάλαιον ἐκ τοῦ ἀπιθάνου,
 τῆς αὐτῆς δὲ προτάσεως κατασκευαστικόν, ἧς καὶ τὸ πρὸ
 αὐτοῦ κεφάλαιον ἦν τὸ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου, καὶ τοῦ αὐτοῦ
 15 μέρους τοῦ διηγήματος ἀνασκευαστικόν, φημί δὴ τοῦ
 „Λάφνη γῆς προῆλθε καὶ Λάδωνος.“ ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ
 αὐτὸ διαφόροις ἀνασκευασθῆναι τοῖς κεφαλαίοις, ὥς καὶ
 ἀνωτέρω εἰρηκάμεν.

Πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτεται γῇ, ἐπικλύζων
 20 τοῖς ὕδασιν; οὐκοῦν ἅπαντες οἱ ποταμοὶ γῆς ἄνδρες
 ἐπονομάζονται· πάντες γὰρ αὐτὴν ἐπικλύζουσι· τοῦτο
 ὡς μέθοδος ἐστὶ γοργότητος, τῷ ταῖς ἀπαντήσεσι τα-
 χείαις χρῆσθαι καὶ βραχείαις, ταῖς τε ἀντιθέσεσιν ὡσαύ-
 τως, οἷον· τί γὰρ καὶ βουλόμενοι αὐτοὺς μετεπέμπε-
 25 σθε; ⁴ ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ’ ὑπῆρχεν ἅπασιν. ἀλλ’ ἐπὶ
 τὸν πόλεμον; ἀλλ’ αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε.
 Πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτεται γῇ· τὸ συνάπτεται
 ἀντὶ τοῦ συνουσιάζεται.

Τῶν αἰσθανομένων ὁ ὑμέβαιος. Ὑμέναιον
 30 ἐνταῦθα ἤτοι τὸν ἐπιθαλάμιον ὕμνον καὶ τὴν ὀρχήστραν
 λέγει ἢ τὴν σύζευγον καὶ τὴν μίξιν, ἢ ἀπὸ τοῦ συμ-

4 Vind. μεταπέμπεσθαι. — Dem. pro cor. p. 233.

βεβηκότος τὰ παρεπούμενον. ἡ ταίνυν τὴν Δάφνην λογι-
 στέον ἐν ῥεύμασιν, ἢ τὸν Λάδωνα θετέον εἰς ἄν-
 θρωπον· τὸ σχῆμα ἐπαναφορά. Ἀλλ' ἦτω, διδόσθω
 τοῖς ποιηταῖς γενέσθαι τὴν Δάφνην ἐκ γῆς τε
 καὶ Λάδωνος· ἡ ἐννοια ἐπιεικείας· ἐν γὰρ τῷ περὶ ἐπιει- 5
 κείας φησὶν ὁ Ἑρμογένης, „καὶ μὴν καὶ τὸ συγχωρεῖν
 τῷ ἐχθρῷ τι πλεον ἐκόντα ἐπιεικές.“ σήμειωτέον δέ, ὅτι
 αἱ μὲν πρὸ τούτου κατασκευαὶ εἰκόνα⁶ ἐνστάσεως ἔσω-
 ζον, τὰ δὲ μετὰ τοῦτο ἀντιπαράστασεως ἔχουσι λόγον.
 ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς ἀντιπαράστασεως εἶδη δύο, ἡ τε συν- 10
 δρομὴ καὶ ἡ συγχώρησις, ὧν ἡ μὲν συνδρομὴ τοῖς τοῦ
 ἐχθροῦ λόγοις μετὰ ἀληθείας τίθεται, καὶ συντίθεται
 μήτ' ἀληθῆ λέγειν αὐτὸν, ὥσπερ ὁ Δημοσθένης,⁷ „κακο-
 δαιμονοῦσι Βυζάντιοι,“ καὶ ἡ συνδρομὴ „καὶ σφύδρα
 γε, ἀλλ' ὅμως δεῖ αὐτοὺς σῶς εἶναι.“ ἡ δὲ συγχώρησις 15
 μετὰ τὴν ἀνασκευὴν τῶν ἀντιδίκου λόγων ὥσπερ ἐκ πε-
 ριουσίας τινὸς ἐπάγεται. τὸ νῦν δὲ ἡ ἀντιπαράστασις
 οὐ κατὰ συνδρομὴν ἀλλὰ κατὰ συγχώρησιν ἐστί, μετὰ
 τὴν ἀνατροπὴν τοῦ μέρους τοῦ διηγήματος ἐπὶ τὴν δευ-
 τέραν τοῦ σοφιστοῦ ἐρχομένου, καὶ ὥσπερ χαριζομένου 20
 τὰ προειρημένα τοῖς ποιηταῖς. ὅρα δὲ ὅπως καὶ αὐτὸς
 τοῦτο ἐνέφηνε, φημὶ δὴ τὴν συγχώρησιν ἐν τῷ εἰπεῖν,
 „ἀλλ' ἦτω, συγκεχωρεῖσθω τοῖς ποιηταῖς γενέσθαι τὴν
 Δάφνην ἐκ γῆς τε καὶ Λάδωνος· κὰν γὰρ συγχωρήσῃ
 τὴν γένεσιν, ἡ τροφή προῆλθεν ἀδύνατος.“ Ποῦ γὰρ 25
 ἡ παῖς εἶχε τὴν διαίταν; Νὴ Δία παρὰ τῷ φύ-
 σαντι. μέθοδος γοργότητος· ἐστὶ δὲ τὸ καλούμενον
 σχῆμα διλήμματον. ἥς τὸ κάλλος ἀντὶ τοῦ οὐκ ἂν ταύ-
 της τις ἐπόθησεν, οὐδὲ ἂν ἐγενήθη ἐν τινι πόθος τῆς
 κόρης ἐκείνης, ἥς τὸ κάλλος οὐχ ἰωρᾶτο. Βούλει καὶ 30

5 Herm. p. 329. 15. ἐπεὶ καὶ τὸ διδόναι τι πλεον τῷ ἐχθρῷ

ἰ. ἰ. 6 Vind. εἰκόνες.

7 de Chers. p. 93.

τοῦτο συγχωρῶμεν τοῖς ποιηταῖς· ἡ ἔννοια ἐπι-
 5 εικῆς καὶ ἔστιν ὁμοία τῇ ὀπισθεν. Πῶς ἦρα θεός,
 καὶ πόθῳ τὴν φύσιν ἐψεύδετο; Ἐνταῦθα ἄρχεται
 ἀνασκευάζειν ἐκείνο τὸ μέρος τοῦ διηγήματος, τὸ λέγον,
 10 ὅτι ἐραστὴν ἐαυτῆς ἡ Δάφνη ἐποιεῖτο τὸν Πύθιον, καί-
 τοι ἔδει πρότερον τὸ καὶ τὴν ὄψιν τῶν πολλῶν διαφέ-
 ρουσαν ἀνασκευάσαι, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἐδίδου αὐτῷ ἡ τοῦ
 πράγματος φύσις εὐπορίαν ἀνασκευῆς, ἐταμιεύσατο αὐ-
 τὸ ἐν τῇ κατασκευῇ ὡς χρησιμώτατον αὐτῷ ἐκείσε γενη-
 15 σόμενον. ἀνασκευάζει τοίνυν, τὸ ὅτι ἡ Δάφνη ἐραστὴν
 ἐαυτῆς ἐποιεῖτο τὸν Πύθιον, ἐκ τοῦ ἀπρεποῦς, καὶ πό-
 θῳ τὴν φύσιν ἐψεύδετο; φύσιν δὲ τῆς θεότη-
 τος λέγει.

Πῶς ἦρα θεός καὶ πόθῳ τὴν φύσιν ἐψεύδε-
 15 το; τοῦτο ἡ τοῦ κεφαλαίου τοῦ ἀπρεποῦς πρότασις· τὸ
 δὲ ἐξῆς ἐπιχείρημα κοινὸν δύο γενέσεων, προσώπου φημι
 καὶ πράγματος. Ἐρως τῶν ὄντων τὸ χαλεπώτατον.
 ποιότης πράγματος· καὶ θεοῖς ἐπιμαρτυρεῖν ἀσεβές
 τὰ δεινότερα. Ἐπὶ κρίσις τὸ σχῆμα. Εἰ μὲν γὰρ πάν-
 20 τα νοσοῦσιν οἱ θεοὶ, τί θνητῶν ἔτι διοίσουσιν; εἰ
 δὲ τὸ χαλεπώτατον ἔρωτα φέρουσι, καὶ τὰ ἐξῆς· τὸ
 σχῆμα τὸ καλούμενον καθ' ὑπόθεσιν μετὰ μερισμοῦ ἐξενε-
 χθὲν, ἔστι δὲ ἴδιον τῆς περιβολῆς. ἔστι δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τὸ
 διλήμματος. Ἄλλ' οὔτε τὸ πάθος οἶδεν ἡ φύσις·
 25 τὸ κατὰ ἄρσιν χωρὶς θέσεως, ἔστι δὲ ἐπισφράγισμα τοῦτο
 τῶν διὰ τοῦ ἀπρεποῦς ἀποδείξεων ἐνστατικῶς, κατὰ ἀπό-
 φασιν εἰρημένον. Εἰ μὲν γὰρ πάντα νοσοῦσιν οἱ
 θεοὶ, τί θνητῶν, καὶ τὰ ἐξῆς. Ὁ νοῦς τοιοῦτος. εἰ
 πάντα τὰ πάθη ὑπομένει ἡ θεία φύσις, τί λοιπὸν τῶν
 30 ἀπλῶς διαφέρει ἀνθρώπων ἡ θεία φύσις; εἰ δὲ μόνον
 τὸ χαλεπώτατον τῶν παθῶν τὸν ἔρωτα, ἡλλοτριῶνται,
 τουτέστι, κατὰ τί ἀπεοίκασι τῶν πολλῶν ἡγουν τῶν
 ἀθλίων ἀνθρώπων, ὡς τῶν τοιούτων δεδουλεωμένων ἐξαι-

ρέτως τῷ πάθει τοῦ ἔρωτος. τινὲς δὲ τὸ ἡλλοτριῶνται
 τὸ ἐστέρηνται, φασὶ, σημαίνει, ἢ ὅτι εἰ τὸ χαλεπώ-
 τατον τῶν παθῶν τὸν ἔρωτα ὑπομένουσι, διὰ τί τῶν ἄλ-
 λων παθῶν ἐστέρηνται καὶ οὐχ' ὑπομένουσι κακείνα.
 Πῶς δὲ διώκων τὴν κόρην ὁ Πύθιος θνητῆς 5
 ἐγένετο δεύτερος; Ἐντεῦθεν πάλιν ἀνασκευάζει τὸ
 μέρος τῆς ἐκθέσεως τὸ λέγον, ὅτι ὁ δὲ ἔρων μὲν ἐδίωκε,
 διώκων δὲ οὐχ ἦρει· καὶ τινες μὲν ἐκ τοῦ ἀνακολούθου
 ἐπέγραψαν τὴν τούτου ἀνάσκευὴν, ἀλλ' ἔστι ψευδεπί-
 γραφος αὕτη ἢ ἐπιγραφή· δεῖ οὖν αὐτὸ μᾶλλον ἐπιγρά- 10
 φειν, ὥς καὶ τῷ Γεωμέτρῃ δοκεῖ, ἢ ἐκ τοῦ ἀπίθανου
 (ἀπίθανον γὰρ τὸ διώκουσαν ἀσώματον φύσιν μὴ καταλ-
 λαγεῖσαν τὴν εὐσώματον), ἢ καὶ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου· παρα-
 τηρητέον γὰρ, ὡς ἐπὶ τῆς θείας φύσεως οὐκ ἔχει χώραν
 τὸ πιθανὸν ἢ ἀπίθανον, ἀλλὰ τὸ δυνατόν ὡς τὰ πολλὰ 15
 καὶ ἀδύνατον. ἐπεὶ γὰρ μὴ κατὰ προαίρεσιν ἀλλὰ κατὰ
 φύσιν τὰ θεῖα πλεονεκτήματα, διὰ τοῦτο πάντα τὰ
 παρὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ λεγόμενα ταῖς ἐκ τοῦ ἀδυνάτου
 ἢ δυνατοῦ κατασκευαῖς ὑποπίπτουσιν. ἐφ' ἡμῶν γὰρ μά-
 χεται πολλάκις τοῖς τῆς φύσεως τὰ τῆς προαιρέσεως, τὸ 20
 πιθανὸν ἢ ἀπίθανον, ὡς ἄλλα μὲν τὰ τῆς δυνάμεως
 ἡμῶν ἐχούσης, ἄλλα δὲ τῆς ψυχικῆς διαθέσεως ὑποβαλ-
 λομένης· ἐπὶ δὲ τῶν θείων, ἐπεὶ σύνδρομος τῇ φύσει ἡ
 προαίρεσις, ταῦτόν κατὰ φύσιν τε εἰπεῖν καὶ κατὰ προαί-
 ρεσιν, καὶ ὅσα μὲν κατ' αὐτὴν τοῦ δυνατοῦ λέζομεν, ὅσα 25
 δὲ παρὰ ταύτην τοῦ ἀδυνάτου. ὅρα δὲ πῶς οὐ φυλάττει
 τὴν τάξιν τῶν κεφαλαίων, ἣν ἐν τῇ μεθύδῳ ἐφαινετο
 παραδιδούς. ἐκεῖ γὰρ πρῶτον τάξας τὸ ἀσαφές καὶ δεύ-
 τερον τὸ ἀπίθανον, καὶ τρίτον τὸ ἀπρεπές, καὶ πάλιν
 τὸ ἀδύνατον μετὰ τὸ ἀπρεπές, ἐνταῦθα τὴν τάξιν ἐνήλ- 30
 λαξεν. Ἄνδρες γυναικῶν ὑπερέχουσι,⁹ καὶ γυ-

9 Vindi υπέρχουσι.

ναῖκες θεῶν μεῖζον εἰλήφασι· τοῦτο ἐργασία ἐστὶν
 ἀπὸ τοῦ μικροτέρου· ἐλάττων γὰρ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ.
 εἰ δέ τις ἔρει, καὶ πῶς ἐπιχειρήματος μὴ τεθέντος ἐργα-
 σία ἐτίθη, (αἱ γὰρ ἐργασίαι τῶν ἐπιχειρημάτων εἰσι κα-
 5 τασκευαστικαί,) ἐροῦμεν, ὅτι τὸ „πῶς δὲ διώκων τὴν
 κόρην ὁ Πύθιος θνητῆς ἐγένετο δεύτερος,“ ἐπιχειρήματι
 ἀπὸ τοῦ προσώπου ἀναλογεῖ. εἰ δὲ πάλιν ζητήσῃ, ὅτι
 τοῦτό ἐστιν ἐπιχείρημα, ποία λοιπὸν ἡ τοῦ κεφαλαίου
 10 πρότασις, ἐροῦμεν, ὅτι, ὅτε μὴ κεῖται πρότασις ἐν τῷ
 κεφαλαίῳ, εἴθ' οὕτως ἐπιχείρημα, ἀλλ' ἐπιχείρημα ἐξ
 ἀρχῆς, τότε ἐπιχείρημα καὶ τὸν τῆς προτάσεως καὶ τὸν
 τοῦ ἐπιχειρήματος ἀναπληροῖ λόγον. ἦν δὲ ἂν πληρὲς τὸ
 κεφάλαιον, εἰ ¹⁰ οὕτως εἶπεν· οὐκ εἰκὸς δὲ ἦν οὐδὲ τὴν
 κόρην διωκομένην ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκφυγεῖν· τοῦτο
 15 ἡ πρότασις· εἶτα ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ προσώπου· ὁ μὲν
 γὰρ θεὸς ὁ Ἀπόλλων, ἡ δὲ θνητὴ ἡ Δάφνη· θεὸς δὲ
 θνητῆς γυναικὸς οὐκ ἂν ποτε γένοιτο δεύτερος· εἶτα ἡ
 ἐργασία, ἐπεὶ καὶ οἱ ἄνδρες τῶν γυναικῶν ὑπερέχουσιν·
 εἰ ¹¹ δὲ ἐβούλετο ἐπιθεῖναι καὶ ἐνθύμημα, εἶπεν ἂν
 20 οὕτως· εἰ δὲ οἱ ἄνδρες τῶν θνητῶν γυναικῶν ὑπερτρέ-
 χουσι, πολλῶ μᾶλλον οἱ θεοὶ αὐτῶν τούτων ὑπερτρέχοιεν
 ἂν. Τί δὲ ἡ μήτηρ τὴν κόρην ἐδέχετο φεύγου-
 σαν. ἐντεῦθεν λύει τὸ „ἀλλ' ἡ γῆ τὴν παιδα δεξαμένη·“
 ἡ δὲ λύσις διὰ τοῦ διλημμάτου αὐτοῦ προβέβηκε σχήμα-
 25 τος, καὶ σκόπησον ὅτι τὸ μὲν ἐν μέρος τοῦ διλημμάτου
 τὸ „τῶν φαύλων ὁ γάμος“ καὶ τὸ „πῶς αὐτὴ μήτηρ
 ἐγένετο,“ ἐκ τοῦ μαχομένου ἐστίν· τὸ δὲ ἕτερον „ἀλλὰ
 τῶν ἀγαθῶν; καὶ τί τὴν παιδα τῶν καλῶν ἀπεστέρη-
 σεν“ ἐκ τοῦ ἀπιθάνου, τοῦτο γὰρ οὐχ οἷς ἐποίησεν ἡ
 30 μήτηρ μάχεται, ἀλλ' οἷς οὐκ ἐνδέχεται μητέρα φθονεῖν
 τῶν ἀγαθῶν τῇ παιδί, τὸ δὲ παρὰ διάθεσιν ἀπιθάνον.

10 εἰ abest a Vind.

11 Vind. τί.

Εἰς τὸ αὐτό. Τί δὲ ἡ μήτηρ τὴν κόρην ἐδέχετο φεύγουσαν· ἐν τούτῳ ἀποδείκνυσιν ἐναντίον τὸ „ἀλλ' ἡ γῆ τὴν παῖδα δεξαμένη,“ τῷ „Δάφνη Λάδωνος προῆλθε καὶ γῆς.“ ἐν μὲν γὰρ ἐκείνῳ λέγεται ἡ γῆ μήτηρ τῆς Δάφνης γενέσθαι, ἐν δὲ τούτῳ φαίνεται κωλύουσα τὴν 5 θυγατέρα γενέσθαι μητέρα· ἐναντίον δὲ τὸ φιλεῖν τὸν γάμον τῇ μισεῖν αὐτόν. Τί δὲ τοῖς οἰκείοις ἔργοις ἡ γῆ διεμάχετο· ἐντεῦθεν λύει τὸ ὅτι ἄνθος ὁμώνυμον τῇ κόρῃ ἡ γῆ ἀνέδωκεν. ἔστι δὲ καὶ αὕτη ἡ λύσις ἐκ τοῦ μαχομένου· δείκνυσι γὰρ δι' αὐτῆς ἐναντίον τὸ 10 „ὅτι ἄνθος ὁμώνυμον τῆς κόρης ἀνέδωκε“ τῷ „ἀλλ' ἡ γῆ τὴν παῖδα δεξαμένη“. Ἐλύπει τὸν Πύθειον σώζουσα, δεχομένη τὴν κόρην διωκομένην ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τὸν αἰτὸν πάλιν ἐψυχαγῶγει παράγουσα, τὸ φυτὸν τὴν δάφνην ἀναδιδούσα· τὸ δὲ ψυχαγωγεῖν 15 σημαίνει καὶ τὸ ἀνδραποδίζειν ¹² καὶ τὸ ἥδειν καὶ τέρπειν καὶ τὸ ἀπαντᾶν καὶ τὸ διαπορθμεύειν τὰς ψυχὰς καθ' ὃ σημαίνοντα ψυχαγωγεῖν ὁ Χάρων λέγεται. Τὸ δὲ „ἐψυχαγῶγει“ ἐνταῦθα κατὰ τὸ δεύτερον σημαίνοντα εἰληπται. τὸ γὰρ ἥδε καὶ ἔτερπε ἐνταῦθα σημαίνει. Τῶν 20 φαύλων ὁ γάμος; καὶ πῶς αὕτη μήτηρ ἐγένετο. ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν; καὶ τί τὴν παῖδα τῶν καλῶν ἀπεστέρησεν; Μέθοδος γοργότητος· ἐξηγήνεται διὰ τοῦ διλημμάτου καὶ τοῦτο σχήματος. Τί δὲ ὁ θεὸς ἐστεφανοῦτο τὸ δένδρον παρὰ τοὺς τρίποδας· ἐντεῦ- 25θεν λύει καὶ τὸ „καὶ τὸ φυτὸν στέφανον εἰς Πύθειον τὸν τρίποδα.“ λύεται δὲ τοῦτο, ὡς μὲν τινες ψευδῶς ἐπέγραψαν, διὰ τοῦ ἀσυμφόρου, ὡς δὲ ἡ ἀλήθεια ἔχει, διὰ τοῦ μαχομένου· μάχεται γὰρ, φησὶν, ὁ Πύθειος ἑαυτῷ ἢ καὶ πάντες οἱ στεφανοῦντες τῇ Δάφνῃ τὸν τρίποδα, πῇ μὲν τοῦ 30 κατὰ τὴν Δάφνην ἔρωτος τοὺς ἀνθρώπους ὑπομιμνήσκοντες,

12 Vind. ἀνδροπίζειν.

καὶ ὡς ἡδονῆς τοῦτο προφέροντες σύμβολον, πῇ δὲ τοὺς αὐτοὺς ἐπὶ ἀγνείαν καὶ ἀρετὴν προτρέποντες, δι' ὧν ἡ μαντεία θηράσιμος γίνεται. Ἡδονῆς τὸ βλάστημα γέγονε σύμβολον, ἀρετῆς δὲ μαντεία τεκμήριον
 5 γίνεται. Πέντε τινὰ παράκεινται ἀλλήλοις, σύμβολον, σημεῖον, εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα καὶ τεκμήριον· διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων, καθὼς τὰ μὲν δύο τὰ πρῶτα τὸ τε σύμβολον καὶ τὸ σημεῖον ἐπὶ τῶν θέσει λέγεται, καὶ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐστὶ διανοίας, οἷον σύμβολα καὶ σημεία τοῦ πολέμου,
 10 σάλπιγγος ἤχος ἢ πυρὸς αὐγὴ καὶ ἐπὶ τοῖς δόρασι σημαῖαι· τὰ δὲ τελευταῖα τρία, ἢ τε εἰκὼν καὶ τὸ ὁμοίωμα καὶ τὸ τεκμήριον ἐπὶ τῶν φύσει. διαφέρει δὲ πάλιν ἢ τε εἰκὼν καὶ τὸ ὁμοίωμα τοῦ τεκμηρίου, κοινωνοῦντα κατὰ τὸ φύσει, ὅτι τὰ μὲν τὴν φύσιν τοῦ πράγματος
 15 ἐξεικονίζουσιν, οὐ μέντοι ἀπαράλλακτον,¹³ ὥσπερ εἰκὼν τοῦ Σωκράτους οὐκ εἰκονίζει κυρίως καὶ φύσει τὸν Σωκράτην, εἰ μὴ ἀπαράλλάκτως σώζει πάντα τὰ αὐτῷ συμβεβηκότα, τὸ δὲ τεκμήριον ἀναγκάως μόνον τοῖς πράγμασιν ἔπεται, μηδὲν τῶν αὐτοῖς συμβεβηκότων φέ-
 20 ρον ἐν ἑαυτῷ, οἷον τεκμήριον μὲν τοῦ τετοκέναι τὴν γυναῖκα τὸ γάλα καὶ τοῦ πυρὸς ὁ καπνός, καὶ ἡ σκιὰ σώματος ἐν φωτὶ ὄντος· ἢ τοίνυν μαντεία οὐ τεκμήριον ἐστὶν ἀρετῆς· οὐ γὰρ ἐξ ἀνάγκης αὐτῇ παρέπεται, ὥσπερ τῷ τετοκέναι τὸ γάλα, καὶ τῷ πυρὶ ὁ καπνός, ἀλλὰ
 25 σύμβολον ἢ σημεῖον. ὁ γοῖν Ἀφθόνιος ἀφαιδέστερον καὶ τολμηρότερον ἐνταῦθα τῇ λέξει κατὰ τὴν ῥητορικὴν μεγαλοφωνίαν κατεχρήσατο.

Τί δὲ θνητοῦ μὲν ἢ πρόφασις, τὸ δὲ πάθος ἀθάνατον· οἱ τῶν θνητῶν σωμάτων ἔρῳντες θνητοὶ
 30 εἰσι καὶ αὐτοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μαραινομένων τῶν ποθομένων σωμάτων, ὡς καὶ ἡ θεολόγος λέγει φωνή·

13 Vind. ἀπαράλλακτος. Ad rem cf. Tzetz. Chil. 7, 152.

οἱ γὰρ τῶν σωμάτων ἔρωτες ἐπειδὴ ῥεόντων εἰσὶ καὶ
 ῥέουσιν ἴσα καὶ ἡρινοῖς ἄνθρωποις· οὔτε γὰρ φλόξ μένει¹⁴
 τῆς ὕλης δαπανηθείσης, ἀλλὰ τῷ ἀνάπτοντι συναπέρ-
 χεται, οὔτε πόθος ὑφίσταται μαραινομένου τοῦ ὑπεκκαύ-
 ματος. ὁ τοίνυν Ἀφθονίος φησιν, ὅτι εἰ τοῦτο ὠμολό-
 γηται τὸ τοὺς τῶν θνητῶν σωμάτων ἔρωτας θνητοὺς
 εἶναι, πῶς ὁ ἔρως, ὃν ἔσχεν ἐπὶ τῇ Δάφνῃ ὁ Ἀπόλλων
 θνητῇ οὖσῃ, ἀθάνατος μένει διὰ τῆς τοῦ φυτοῦ ἀναδόσεως.
 Τί δὲ θνητὴ μὲν ἢ πρόφασις· ἡ ἀφορμὴ, τουτέστιν
 ἡ Δάφνη. τὸ δὲ πάθος ἀθάνατον· πάθος τὸν ἔρω-
 10 τα λέγει, ὅστις ἀθάνατος γέγονε τῇ μνήμῃ διὰ τῆς τοῦ
 φυτοῦ ἀναδόσεως. Ἔτι. Τί δὲ θνητὴ μὲν ἢ πρόφα-
 σις, τὸ δὲ πάθος ἀθάνατον· διὰ τοῦ ἀπιθάνου καὶ
 τοῦτο ἀνασκευάζει· τὸ γὰρ θνητὴν μὲν εἶναι τὴν ἀφορ-
 μὴν καὶ τὴν πρόφασιν τοῦ ἔρωτος, αὐτὸν δὲ τὸν ἔρω-
 15 τα ἀθάνατον, τοῦ ἀπιθάνου. Πέρας ἔστω τῶν ποι-
 ητῶν, μὴ κατὰ ποιητὰς δόξω φθεγγόμενος· οὐ
 συμφέρων φησὶν ἀντιλέγειν τοῖς ποιηταῖς, ἵνα μὴ καγῶ
 εἰς τὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀσέβειαν ἐκκυλισθῶ. τινὲς εὐκτι-
 κῶς ἀνέγνων τὸ δόξω ἀντὶ τοῦ δόξαιμι.

20

ΑΝΑΣΚΕΤΗ ΤΟΤ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΓΑΝΤΜΗΔΗΝ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ.

Τοῖς μυθολογεῖν κατὰ κρειττόνων τολμῶσι τὰ χεί-
 ριστα ἀντιλέγειν ἅπαντας δίκαιον, εἴπερ μὴ μέλλοιμεν
 παραπλησίως αὐτοῖς ἀσεβεῖν, μηδὲ κοινωνοὶ τῆς ἐκείνων
 καθεστῆναι ἀνοσιότητος·¹⁵ καὶ πάντας μὲν τοὺς τὰ
 25 ψευδῇ κατὰ θεῶν τολμῶντας μυθολογεῖν ἐξελέγχεσθαι
 δίκαιον, μάλιστα δὲ τὸν κατὰ τοῦ Διὸς βλασφημήσαντα.
 Ὅσῳ γὰρ τῶν λοιπῶν θεῶν ὁ Ζεὺς ὑπῆρξεν ἀνώτερος,

14 Vind. μένει εἰ. 15 Vind. ἀνοσιότητα. Vitium ortum,
 ut saepe, ex more Cod. Laur., terminationes has non plenas
 scribendi.

τοσοῦτῳ καὶ τοὺς κατ' αὐτοῦ βλασφημοῦντας τῶν ἄλλων
 μᾶλλον προσῆκον ἐλέγχεσθαι. καὶ ἄλλοι μὲν ἄλλα κατ'
 αὐτοῦ λέγειν ἐτόλμησαν, ὃ δὲ γε τὸν τοῦ Γανυμήδους ¹⁶
 ἔρωτα τούτου καταψευδόμενος πάντων τὰ χαλεπώτερα.
 5 οἱα γὰρ περὶ τούτου τετόλμηκεν. Ἐκθεσις. Γανυμή-
 δης, φησὶ, Τρωϊκὸν ἦν μειράκιον ὠραιότατον· τούτου
 ἦρα ὁ Ζεὺς, καὶ συνδιάγειν τῷ ἐρωμένῳ βουλόμενος καὶ
 τῶν ¹⁷ ἐπὶ γῆς διατριβῶν ὑπολαμβάνων ¹⁸ ἀνάξιον, τοι-
 οῦτόν τι μηχανᾶται, ὥς ἂν ἐν οὐρανῷ διατρίβῃ αὐτῷ ὃ
 10 ἐρώμενος. αἰτοῦ γὰρ σχῆμα λαβὼν καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων
 γινόμενος, ἐφ' ὧν ἐποίμανε τὸ μειράκιον, τοῖς οἰκείοις
 αὐτὸ ἤρπασεν ὄνυξι, καὶ πρὸς τὸ μετεωρότερον ἔφερε,
 καὶ φόβου πλησθὲν τὸ μειράκιον ἰδρῶτά τινα κατὰ γῆς
 ἀψήσιν ἄνωθεν, ὃν ἡ γῆ δεξαμένη ἄνθος ἀνέδωκεν ἰὼν
 15 καλούμενον. καὶ ταῦτα μὲν, ἅπερ οὗτος τοῦ μεγίστου τῶν
 θεῶν καταψεύσατο, ἡμεῖς δὲ, ὥς οὐκ ἀληθῶς ἔχει τὰ εἰ-
 ρημένα, ἐν τοῖς ἐξῆς ἀποδείξομεν. Γανυμήδης, φησὶ,
 Τρωϊκὸν ἦν μειράκιον ὠραιότατον· καὶ πῶς ὁ Γανυ-
 μήδης Τρωϊκὸς ἐγεγένητο; ὃ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ τοῖς βου-
 20 λύμασι χαίρειν οὕτως παρωνόμασται, τὸ δὲ βουλευτι-
 κοῖς εἶναι οὐ τοῖς βαρβάροις ἀλλὰ τοῖς Ἑλλήσι μᾶλλον
 ἀπονενέμηται· οὗτοι γὰρ καὶ φρονήσεως καὶ τῆς ἄλλης
 παιδείσεως τῶν ἄλλων μᾶλλον μετέχειν πιστεύονται. ἄλ-
 λως τε δὲ τῶν ὠραίων οὐ τὸ βουλευτικὸν ἀλλὰ τὸ περὶ
 25 ἔρωτας ἐπτοῆσθαι ἔστιν οἰκειότατον· πῶς οὖν ὁ Γανυ-
 μήδης ὠραίος τε ἦν ὁμοῦ καὶ τοῖς βουλεύμασιν ἔχαιρεν;
 ἀλλὰ δεδόσθω τὸν Γανυμήδην καὶ βουλευτικὸν ἐν ταύτῳ
 γενέσθαι καὶ συνετὸν καὶ τῶν βαρβάρων ἕνα καὶ ὠραι-
 30 ὀτατον, πῶς οὖν ὁ Ζεὺς ἦρα τοῦ μειρακίου καὶ τοῦ
 ἐκείνου πόθῳ κατελιηπτο; ὃ μὲν γὰρ σαρκικὸν ἔστι πά-

16 Laur. et Vind. constanter Γανυμήδης. 17 Vind. τῷ.
 18 Vind. ὑπολαμβάνειν.

θος, τὰ δὲ θεῖον ἀσώματον εἶναι πιστεύεται· εἰ μὲν οὖν
 ἐνσώματός ἐστιν ὁ Ζεὺς, πῶς θεὸς εἶναι πιστεύεται; εἰ
 δὲ ἀσώματος, πῶς τοῖς τῶν σωμάτων ὑπόκειται πάθε-
 σιν; ἢ τοίνυν θεὸς οὐκ ἔστιν ὁ Ζεὺς, ἢ θεὸς ὢν ἔρωτος
 οὐδέποτε πείραν ὑπέμεινεν. Ἀλλ' ἔστω καὶ ἀσώματον εἶ- 5
 ναι τὸν Δία καὶ τοῖς σωματικοῖς ὑποπίπτοντα πάθειαι,
 πῶς θεὸς ὢν οὐκ ἦρα θεοῦ, ἀλλ' ἀνθρωπίνης συνουσίας
 κατεῖληπτο ἔρωτι; ἢ πῶς οὐκ αὐτοῦ μᾶλλον ἐρῶν ἢν το
 μεράκιον; οὐ γὰρ τὰ κρεῖττονα τῶν χειρόνων, ἀλλὰ τῶν
 κρεῖττόνων μᾶλλον ἐρῶσι τὰ χεῖριστα· εἰ δὲ καὶ θεὸς ὢν 10
 ἀνθρωπίνης συνουσίας ἐδεδούλωτο ¹⁹ ἔρωτι, οὐκ ἄρρενος
 ἦν αὐτὸν εἰκὸς ἐρᾶν, ἀλλὰ θήλεος, εἴπερ μὴ μόνον ἐρω-
 τικὸν οἱ ταῦτα ληροῦντες, ἀλλὰ καὶ παιδοφθόρον τὸ
 θεῖον νομίζουσι, καὶ παρὰ τοῦτο καὶ τῶν ἀθλίων ἀν-
 δρῶν ἀθλιώτερον. τίς οὖν τοιαῦτα πλημμελοῦντα τῶν 15
 θεῶν ἀκούων τὸν μέγιστον, οἷα ἂν πρὸς τὴν κακίαν
 παρασυρῇ καὶ πρὸς τὴν ἐσχάτην ἀτοπίαν ἐκκλυσθῆσε-
 ται; ἀλλ' ἦτω καὶ ἐρωτικὸν εἶναι τὸν Δία, καὶ ἀνθρω-
 πίνης θεὸν ὄντα συνουσίας ἐρᾶν, καὶ τῷ ἀρρένοφθόρων
 ἐνέχεσθαι ἀτοπήματι, πῶς οὖν οὐκ ᾔδειτο θεὸς ὢν θνη- 20
 τοῦ μεираκίου ἐρῶν, οὐδὲ συγκαλύπτειν τὸ πάθος ἐπεί-
 γετο, ἀλλὰ φανερώς συνεῖναι καὶ συνδιάγειν τῷ ἐρωμένῳ
 ἐβούλετο; ἄνδρες γυναικῶν ἐρῶντες αἰδοῦνται καὶ λαν-
 θάνειν ἐφ' οἷς ποιοῦσιν ἐπείγονται, καὶ θεὸς θνητοῦ
 μεираκίου ἐρῶν οὐκ ᾔδειτο, ἀλλ' οἷονεὶ μέγα ἐπὶ τῷ πά- 25
 θει ἐφρόνει καὶ ἐσεμνύνετο. ἀλλ' οὔτε Ζεὺς θεὸς ὢν
 μεираκίου ἦρα θνητοῦ, οὔτε ἐρῶν κατάδηλον ἑαυτὸν ἐπὶ
 τῷ πάθει ποιεῖν ἐβούλετο· εἰ δὲ καὶ ἦρα τοῦ μεираκίου
 καὶ τῷ ποθομένῳ συνεῖναι ἐβούλετο, ἀλλ' οὐκ εἰς οὐρα-
 νὸν τοῦτο εἰκὸς βουλευθῆναι ἀγαγεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ γῇ μέ- 30
 νειν ἔαν. Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ θεοῖς καὶ βροτοῖς οὐ-

19 Vind. ἐδεδούλετο.

τως ἔμελλεν εἶναι καταδήλος· εἰ μὲν γὰρ ἐκποδὼν τοῖς
 ἀνθρώποις γενέσθαι ἤμελλα τὸ μεράκιον, τοὺς ἐν τῇ γῇ
 πρὸς αἴσθησιν ἤγε τοῦ πράγματος· εἰ δὲ πάλιν ἐν οὐ-
 ρανῷ συνδιάγειν τῷ ἑραστῇ, τοῖς θεοῖς κατευήνιε τὸ
 5 ἀτόπημα. ἔπειτα δὲ καὶ ἐν σώματι ὄντα τὸν οὐρανὸν
 οἰκεῖν ἀδύνατον· ὥσπερ γὰρ τοῖς ἀσωμάτοις θεοῖς ἢ ἐπὶ
 γῆς διατριβὴ ἀπρεπής, καὶ ἄλλως οὐχ ἀρμόδιος, οὕτω
 καὶ τοῖς ἐν σώματι οὐδὲ βροτοῖς ἢ ἐν οὐρανῷ διαγωγῇ
 τῶν ἀδυνάτων πάντη καθέστηκε. Πῶς δὲ θεὸς ὢν εἰς
 10 αἰτὸν μετεσχηματίζεται; εἰ μὲν γὰρ ὡς πάντα δυνάμε-
 νος, τί μὴ μᾶλλον ἑαυτοῦ ἀπεσόβει τὸν ἔρωτα, ἀλλ' εἰς
 τὴν ἄλογον φύσιν μετέπιπτεν. εἰ δὲ καὶ τοσοῦτον τῷ
 ἔρωτι ἐδεδούλωτο, ὥστε καὶ εἰς ἀλόγους φύσεις δι' αὐ-
 τὸν μετασχηματίζεσθαι καὶ πτηνὸν εἶναι δοκεῖν διὰ πό-
 15 θον ἔρωτικόν, τί μὴ μᾶλλον τὸν ἔρωτα πατέρα πάντων
 τῶν θεῶν καὶ βασιλέα καὶ ὑπατον εἶναι νομίζομεν; εἰ 20
 γὰρ μείζων ὁ Ζεὺς τῶν ἄλλων τυγχάνει θεῶν, οὐκ ἂν
 ποτε τῷ αἰσχίστῳ πάντων καθειστίκοι πειθῆνιος, ἢ τῶν
 λυσιπῶν ἐλάττων ὑπάρχων μάτην ὑπερέχων ἀπάντων νομί-
 20 ζεται· τί δὲ καὶ μὴ εἰς ἄνθρωπον μᾶλλον ἀλλ' εἰς αἰ-
 τὸν μετεβάλλετο; ἐκδειματῶσαι γὰρ οὕτω καὶ ἐκφοβῆσαι
 τὸ μεράκιον ἔμελλεν· θεραπεύειν δὲ μᾶλλον ἔδει, οὐκ
 ἐκφοβεῖν τὸν ἐρώμενον. πῶς δὲ καὶ αἰτὸς ὢν ἠδυνήθη
 ἀρπάσαι τὸν παῖδα τοῖς ὄνυξι καὶ τῆς γῆς ἀποσπᾶσαι,
 25 καὶ ἀγαγεῖν πρὸς τὸ μετεωρότερον· πτώμα μὲν γὰρ ἴσως
 ἢ ἄλλο τι τῶν ἀσθενεστάτων καὶ κουφωτάτων ζῶων δύ-
 ναιτ' ἂν αἰτὸς ἐξαρπάσαι τῆς γῆς, ἄνθρωπον δὲ οὐδέ-
 ποτε ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸ ἄνω φερόμενόν τις τεθέεται.
 πῶς δὲ καὶ τὸν τοῦ παιδὸς ἰδρῶτα ἢ γῇ δεξαμένη ἄνθος
 30 ἀντ' αὐτοῦ ἀναδέδωκε; τί φνυτῷ καὶ ἰδρῶτι κοινόν, ἢ
 ἐξ ἰδρῶτος ἄνθος ἀναφυῇ; εἰ δ' οὐδὲν ἐστι τούτοις κοι-
 νόν,

νόν, πῶς ἐξ ἰδρωτός ἀνθός ἀναφυέν²⁰ ἢ γῇ ἀναδέδωκε;
τὰ γὰρ φυτὰ ἐκ τῶν ὁμοίων σπερμάτων φυόμενα ἐγνώ-
μεν. μηδεὶς τοιγαροῦν τοῖς τοιοῦτοις πιστευέτω ψευδο-
λογήμασιν, ἵνα μὴ τῷ πιστεύειν πρὸς τὴν ὁμοίαν τοῖς
εἰρηκόσιν ἐκκυλισθῇ ἀσέβειαν.

5.

C a p. VI.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.

Ὁ μὲν Ἀφθόνιος ἰδίᾳ περὶ ἀνασκευῆς καὶ περὶ κα-
τασκευῆς ἰδίᾳ πάλιν διδάσκει. ὁ μέντοι Ἑρμογένης μίαν
διδασκαλίαν ἀμφοτέραις ἀπονέμει ταῖς γυμνασίαις· φησὶ
γὰρ οὕτως· ἀνασκευή ἐστὶν ἀνατροπὴ τοῦ προκειμένου 10
πράγματος, κατασκευὴ δὲ τὸναντίον βεβαίως· τὰ δὲ
πάνυ ψευδῇ οὔτε ἀνασκευαστέον οὔτε κατασκευαστέον,
ὥσπερ τοῖς μύθοις, ἀλλὰ δεῖ δήπου τὰς ἀνασκευὰς τῶν
ἐφ' ἑκάτερα τὴν ἐπιχείρησιν δεχομένων ποιῆσθαι· ἀνα-
σκευάσεις δὲ ἐκ τοῦ ἀσαφούς, ἐκ τοῦ ἀδυνάτου, ἐκ τοῦ 15
ἀνακολούθου τοῦ καὶ ἐναντίου λεγομένου, ἐκ τοῦ ἀπρε-
ποῦς· ἐκ τοῦ ἀσυμφόρου· κατασκευάσεις δὲ ἐκ τῶν ἐναν-
τίων· τὴν δὲ τάξιν τῆς κατασκευῆς τὴν μὲν πρὸς τὰς
ἄλλας γυμνασίας οὐκ ὀφείλομεν ζητῆσαι, τὴν δὲ πρὸς
αὐτὴν τὴν ἀνασκευὴν ζητητέον ἡμῖν ἐστί, διατί μετ' αὐ- 20
τὴν καὶ οὐ πρὸ αὐτῆς τέτακται· ἢ γὰρ πρὸς τὰς ἄλλας
γυμνασίας τῆς κατασκευῆς τάξις τότε ἐδείκνυτο, ὅτε καὶ
ἡ τῆς ἀνασκευῆς ἐξητεῖτο· συγγενὴ γὰρ ἀλλήλοις τὰ δύο
ταῦτα γυμνάσματα. Τινὲς μὲν οὖν τῶν ἐξηγησαμένων
τὰ τοῦ Ἀφθονίου φασὶν¹ ἀδιάφορον εἶναι τὴν τάξιν 25
τῶν δύο τούτων προγυμνασμάτων, τῆς ἀνασκευῆς φημι

21 Vind. ἀναφυῇ.

1 Vind. φασὶν δέ.

καὶ κατασκευῆς· οὔτε, γὰρ, φασί, τὴν ἀνασκευὴν πάντως
 προτάξαντες μετ' αὐτὴν κατασκευάσομεν, οὔτε αὖ τὸ
 ἐναντίον ὠρισμένως ποιήσομεν, ἀλλ' ἔχομεν ἐπὶ πολλῆς
 ἀδείας, ὅποτέρᾳ ἂν αὐτῶν ἐθέλομεν, προτέρᾳ χρῆσασθαι.
 5 Ἔτεροι δὲ πάλιν τὴν κατασκευὴν τῆς ἀνασκευῆς προτάτ-
 τουσι· πῶς γὰρ οἷόν τε φασιν προϋπάρχειν τὴν ἀνα-
 σκευὴν; μήπω γάρ τι μαθόντες περὶ αὐτῆς πῶς ἀνα-
 σκευάζειν δυνάμεθα; λέγεται οὖν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἡ
 ἀνασκευὴ περὶ ἐγνωσμένα καὶ πρόδηλα πράγματα κατα-
 10 γίνεται, πῶς δὲ δυνατόν κατασκευάζειν τὰ μὴ ἀνασκευα-
 ζόμενα; ταῦτα γὰρ ἅψ' ἑαυτῶν τὴν σύστασιν ἔχουσι καὶ
 τῆς κατασκευῆς ὡς ἥκιστα χρήζουσι. κατὰ τε οὖν ταῦτα
 δικαίως ἡ ἀνασκευὴ πρὸ τῆς κατασκευῆς φαίνεται τατ-
 τομένη καὶ κατ' ἐκείνο. εἰ γὰρ ὁ ἀνασκευάζων ἀναλογεῖ
 15 τῷ κατηγοροῦντι, ὁ δὲ κατασκευάζων τῷ ἀπολογουμένῳ,
 πρῶτος δὲ ὁ κατήγορος εἰς τὸ δικαστήριον ἀπαντᾷ τοῦ
 φεύγοντος, εἰκότως καὶ κατὰ τοῦτο πρῶτον ἀνασκευάσο-
 μεν, εἰθ' οὕτως κατασκευάσομεν, ἄλλως τε δὲ ὥσπερ τὰ
 σαθρὰ τῶν οἰκημάτων καταλύοντες πρῶτον ἐκ καίνης κα-
 20 τασκευάζομεν, οὕτω καὶ τῶν διηγημάτων τὰ μὴ πάντῃ
 ἀληθῆ ὡς τὰ ἱστορικά, ἀλλὰ ἀμφίδοξα, ὡς ἔχει τὰ δρα-
 ματικά, πρῶτον ἀνασκευάζοντες ἐλέγχομεν, καὶ οὕτω διὰ
 τῆς κατασκευῆς βέβαια δεικνυμεν· ἢ ἐπειδὴ ἀπὸ τῶν ἐν-
 κολωτέρων ἀρχόμενοι πρὸς τὰ δυσκολώτερα καταντῶμεν,
 25 ἐυκολώτερον δὲ δήπουθ' ἐστὶ τὸ ἀνασκευάζειν ἢ περ² τὸ
 κατασκευάζειν τὰ δραματικά διηγήματα, εἰκότως τὴν
 ἀνασκευὴν τῆς κατασκευῆς ὡς ἐυκολωτέραν προτάττομεν.
 ἄλλως τε πρὸ τῆς ἀνασκευῆς εἰ κατασκευάσομεν, τάναν-
 30 τία δόξομεν ποιεῖν τῷ σκοπῷ, εἰ γε καὶ ἀπὸ ἀναμφιβό-
 λου ἀμφίβολον τὸ πρᾶγμα κατασκευάζοντες δεικνυμεν.
 Λείξομεν γὰρ δι' οὐδὲν ἕτερον τῇ κατασκευῇ ἐπιχειρῆσαι
 τοῦ πράγματος, ἢ διότι σαθρὸν αὐτὸ καὶ ἀβέβαιον ἐνο-

2 Vind. ὅτε.

μίζομεν. μετὰ μέντοι τὴν ἀνασκευὴν εἰ κατασκευάσομεν, δόξομεν περὶ τὸ πρᾶγμα βεβαίαν ἔχειν ὑπόληψιν, καὶ μὴ ἂν ποτε αὐτοὶ πρῶτοι πρὸς συνηγορίαν ἔλθειν, εἰ μή γε πρὸς ἔλεγχον ἀπηντήκασιν ἕτεροι. ὁ μὲντοι Γεωμέτρης οἶεται τὴν διδασκαλίαν τῆς τοῦ διηγήματος κατασκευῆς ^{2*} 5 πρὸ τῆς ἀνασκευῆς τῷ Ἀφθονίῳ τετάχθαι· φησὶ γὰρ οὕτως. ἀκριβεῖ δὲ λόγῳ μᾶλλον λεκτέον, ὥς ἤδη καὶ πρὸ τῆς ἀνασκευῆς τὴν τοῦ διηγήματος κατασκευὴν ἐδίδαξε. τίς δὲ διδασκαλία κατασκευῆς; ἡ δῆλον ἢ πρώτη διδασκαλία τοῦ διηγήματος· ἐκεῖ γὰρ κατασκευάζειν τοῦτο μαν- 10 θάνομεν, ὅθεν τε συνίσταται τὸ διήγημα καὶ ἐξ ὧων καὶ ὅπως καὶ πιθανὸν καὶ σύντομον καὶ σαφές γίνεται, διδασκόμενοι. ἡ μὲν οὖν πρώτη διδασκαλία τῆς κατασκευῆς ἐκείνη, μετὰ ταύτην δὲ εὐλόγως ἡ ἀνασκευή μεσολαβησάντων ἐτέρων τινῶν διὰ τὸ ἀπλούστερον, διό καὶ 15 ἀνασκευή δικαίως ὀνομάζεται τῶν συνελθόντων εἰς τὸ διήγημα πρὸς τὴν τούτου σύστασιν, ἀνατρεπτική τις οὖσα, καὶ τὸ ἀπίθανον ἢ τὸ ἀσαφές ἢ τὸ ἀδύνατον ἢ τᾶλλα τῶν ἐν ταύτῃ φαινομένων ἐλέγχουσα καὶ ἀποδεικνύουσα. μετὰ γοῦν ταύτην τὴν ἀνασκευὴν καὶ ἐπὶ τὴν 20 κατασκευὴν προέρχεται, κατασκευὴν οὐ τῆς πρώτης συνθέσεως οὖσαν, ἀλλὰ τῆς δευτέρας ἀναλύσεως.

Κατασκευή ἐστὶ προκειμένου τινὸς βεβαίωσις πράγματος· ὥπερ τὴν κατασκευὴν ἔφη βεβαίω- 25 σιν, οὕτως τὴν ἀνασκευὴν ἔδει ἔλεγχον εἰπεῖν καὶ μὴ ἀνατροπὴν ἢ γοῦν ἀναίρεσιν, ἢ εἰ ἐκείνην ἀνατροπὴν ἐβούλετο εἰπεῖν, ὥφειλε καὶ ταύτην εἰπεῖν ποιήσιν, ἢ τι τοιοῦτον εἰπεῖν, εἰ γὰρ ἐναντία ἡ κατασκευή τῇ ἀνασκευῇ, ἀντίκειται δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παράγειν τῇ ἀπὸ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ εἶναι παραγωγῇ, 30 λέγεται δὲ ἡ ἀνασκευή ἀναίρεσις πράγματος, ὥφειλε δὲ καὶ ἡ κατασκευή ποίησις λέγεσθαι πράγματος, εἴ γε ποι-

2* Codd. μετασκευῆς.

εἶν ἔστι τὸ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παράγειν,
 ἀλλὰ τὴν μὲν κατασκευὴν οὐκ ἔγχωρεῖ οὕτω λέγεσθαι,
 ἐπειδὴ περ οὐδὲ μὴ ὄντων πάντως πραγμάτων, ἀλλὰ προ-
 κειμένων ἔστι βεβαίωσις· τὸ δὲ προκείμενον πῶς ἂν λέ-
 5 γοιτο ποιεῖν; ἡ δὲ ἀνασκευὴ ὥς οὐ πάνυ ἀπεικόντως ἀνα-
 τροπὴ καὶ ³ οὐκ ἔλεγχος ἐρρέθη, ἐν τῷ περὶ ἐκείνης λόγῳ
 φθάσαντες εἵπομεν. τινὲς μέντοι οὕτω καὶ τὴν κατα-
 σκευὴν ὥρισαντο· κατασκευὴ ἔστι λόγος κατασκευαστικὸς
 τοῦ πιθανῶς προτεθέντος λόγου, τὸ πιθανῶς προθέν-
 10 τες, ἵνα γνῶμεν, ὥς οὔτε τὰ ὁμολογουμένως ἀληθῆ κα-
 τασκευάζεται, οὔτε τὰ ὁμολογουμένως ψευδῆ, ἀλλὰ τὰ μέσην
 ἔχοντα φύσιν. Κατασκευαστέον δὲ τὰ μήτε λῖαν
 σαφῆ, μήτε ἀδύνατα παντελῶς· ὥσπερ ἐν τῇ ἀνασκευῇ
 ἡξίου μήτε τὰ λῖαν σαφῆ ἀνασκευάζειν μήτε τὰ πάντα
 15 ἀδύνατα, ἀλλὰ τὰ ἀμφίδοξα, οὕτω κἀνταῦθα τὸ αὐτὸ
 τοῦτο ἄξιόν· ὥσπερ οὖν ἐκεῖ ἐζητεῖτο, διατί τὰ λῖαν ἀδύ-
 νατα οὐκ ἀνασκευάζομεν, καίτοι πολλὴν εὐπορίαν ἐν
 αὐτοῖς ἔχοντες τῶν ἐλέγχων, οὕτω κἀνταῦθα ζητεῖται,
 διατί τὰ λῖαν σαφῆ οὐ κατασκευάζομεν, καίτοι πολλὴν
 20 εὐπορίαν διδούσης ἡμῖν τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων. καὶ
 λέγομεν καὶ πρὸς τὴν τοιαύτην ζήτησιν τὴν αὐτὴν λύσιν,
 ἣν καὶ πρὸς τὸ τῇ ἀνασκευῇ ἀπορούμενον εἵπομεν, ὅτι
 ὥσπερ ἐκείνας τὰς ὑποθέσεις μελετᾷν διδασκόμεθα, ἐν
 αἷς κατηγορεῖν καὶ ὑπεραπολογεῖσθαι ἰσχύομεν, οὕτω
 25 δὴ καὶ τῶν διηγημάτων ἐκεῖνα πάντως κατασκευάσομεν,
 ὅσα καὶ ἀνασκευάσαι δυνάμεθα; τὰ δὲ λῖαν σαφῆ διη-
 γήματα κατασκευάσαι μὲν δυνατόν, ἀνασκευάσαι δὲ οὐ-
 δάμῳς.

(Ἄλλ' ὅσα μέσην ἔχει τάξιν. Τίνα εἰς τὰ μέ-
 30 σην ἔχοντα τάξιν; ἢ ὅτι τὰ ἀμφίδοξα καὶ τὰ τὴν ἐφ'
 ἑκάτερον ἐπιχειρήσιν παρεχόμενα, καθὼς ἐν τοῖς περὶ

ἀνασκευῆς μεμαθήκαμεν. Καὶ πρῶτον μὲν εἰπεῖν
 εὐφημίαν τοῦ φήσαντος· οἷον ὅτι ἐπὶ πολλοῖς ἔχων
 τοὺς ποιητὰς καὶ τὰ τῶν ποιητῶν ἐπαινεῖν, ἐπ' ἐκεῖθ' ὡς
 μᾶλλον θαυμάζειν τοὺτους προήρημαι, ἐφ' ᾧ περὶ θεῶν
 φιλοσοφοῦσι τὰ κάλλιστα, ἢ καὶ οὕτω ἅπαντας τοὺς 5
 σοφούς ἐπαινῶν τοσοῦτον τοὺς ποιητὰς μᾶλλον τεθαύ-
 μακα, ὅσῳ καὶ τῶν ἄλλων σοφώτεροι καθεστήκασιν, καὶ
 πάντας μὲν τοὺς ποιητὰς καὶ ὅσα τοῦτοις πεφιλοσό-
 φηται ἀποδέχομαι, μάλιστα δὲ τὸν τάδε περὶ τοῦ θεῶν
 φιλοσοφῆσαντα. Εἴτα ἐν μέρει θεῖναι τὴν ἐκθε- 10
 σιν. Ἐν τῇ ἀνασκευῇ οὐκ εἶπε θεῖν ἐν μέρει ποιῆσθαι
 τὴν ἐκθεσιν, ἀλλ' ἐν τῇ κατασκευῇ δι' αἰτίαν τοιαύτην.
 ἐπειδὴ γὰρ τὰ αὐτὰ θέον ἀνασκευάζειν, ἅπερ καὶ κατα-
 σκευάζειν ἐνδέχεται, πρῶτον δὲ ἀνασκευάζομεν καὶ οὕτω
 κατασκευάζομεν, διὰ τοῦτο ἐν μὲν τῇ ἀνασκευῇ ὁλοσχε- 15
 ρῶς τὸ πρᾶγμα ἐκτιθέμεθα, διὰ τὸ ἤδη τοὺς ἀκροατὰς
 αὐτὸ μαθεῖν ἐν τῇ ἀνασκευῇ, καὶ μὴ πάλιν χρεῖαν ἔχειν
 τὰ αὐτὰ μανθάνειν· ἢ ἐπειδὴ τὰ ἀραματικά διηγήματα
 ἐνκόλως ἀνασκευάζεται, κατασκευάζεται δὲ δυσκόλως,
 διὰ τοῦτο ἐν μὲν τῇ ἀνασκευῇ ἀθρόον, ἐκτιθέμεθα τὸ 20
 πρᾶγμα, ἅτε δὴ καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει ἀνασκευά-
 σαι δυνάμενοι, ἐν δὲ τῇ κατασκευῇ οὐκ ἐκτιθέμεθα αὐ-
 τὸ ἀθρόον, ἀλλ' εἶθ' ὅτε καὶ τινὰ τῶν ἐν τῇ κατασκευῇ
 ἐκτεθέντων παραλιμπάνομεν, ἅτε δὴ μὴ εὐπρόως τῆς 25
 πρὸς πάντα κατασκευῆς ἔχοντες. Καὶ κεφαλαίοις 25
 χρήσασθαι τοῖς ἐναντίοις· οἷον ἀντὶ μὲν ἀσαφοῦς
 ζητεῖται, διατί τῇ τῶν φησάντων εὐφημίαν καὶ διαβο-
 λην, εἴτι δὲ καὶ τὴν τοῦ πράγματος ἐκθεσιν οὐκ ὀνομάζει
 κεφάλαια, ἀλλὰ τὰ ἐξῆς μόνα· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῇ ἀνα-
 σκευῇ ἔφη, „δεῖ δὲ ἀνασκευάζοντα πρῶτον εἰπεῖν τὴν 30
 τῶν φησάντων διαβολὴν, εἴτα ἐπιθεῖναι τὴν τοῦ πρά-
 γματος ἐκθεσιν, καὶ κεφαλαίοις χρήσασθαι τοῖςδε,“ κε-
 φάλαια τὸ ἀσαφές καὶ τὸ ἀπίθανον καὶ τὰ τοιαῦτα

ὀνομάζων, καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ πάλιν τὸ σαφές καὶ τὸ
 πιθανὸν καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνομάζει κεφάλαια, οὐ μέντοι
 τὴν τῶν φησάντων εὐφημίαν καὶ τὴν τοῦ πράγματος
 ἔκθεσιν. Ζητεῖται οὖν πῶς οὐχὶ καὶ ταῦτα ὀνομάζει
 5 κεφάλαια, καὶ λέγομεν, ὅτι διὰ τοῦτο τὴν τῶν φησάν-
 των εὐφημίαν καὶ διαβολὴν, ἔτι δὲ καὶ τὴν τοῦ πράγμα-
 τος ἔκθεσιν οὐκ ὀνομάζει κεφάλαιον, διότι ἡ μὲν τῶν
 φησάντων εὐφημία καὶ ἡ διαβολὴ προοιμίους ἀναλογου-
 σιν, ἡ δὲ τοῦ πράγματος ἔκθεσις διηγῆσει, οὔτε δὲ ἡ
 10 τῶν φησάντων εὐφημία, οὔτε ἡ διαβολή, ἀλλ' οὐδὲ ἡ
 τοῦ πράγματος ἔκθεσις πρὸς ἀγωνιστικὴν πίστιν συμ-
 βάλλονται· ἐκεῖνα δὲ ἡγήπουθιν κεφάλαια ὀνομάζονται,
 τὰ πρὸς πίστιν ἀγωνιστικὴν συμβαλλόμενα, ὡς ὁ τοῦ
 κεφαλαίου ὀρισμὸς δηλοῖ· κεφάλαιον γὰρ ἐστὶ μέρος λό-
 15 γου ἀπόδειξιν ἔχον τοῦ προκειμένου πράγματος ἐκ νοη-
 μάτων καὶ ἐπιχειρημάτων συγκεῖμενον. ἔστιν οὖν εἰπεῖν
 πρὸς τὸν Ἀφθόνιον, ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὐδὲ
 τὸ ἐγκωμιαστικὸν οὔτε μὴν ⁴ τὸ παραφραστικὸν ὠφείλες
 ὀνομάσαι κεφάλαιον, εἰ γε τὸ μὲν ἐγκωμιαστικὸν προοι-
 20 μίω ἀναλογεῖ, τὸ δὲ παραφραστικὸν διηγῆματι. Οἷον
 ἀντὶ μὲν ἀσαφοῦς τῷ σαφεῖ· ὥσπερ ἀσαφὲς ἐλέγετο
 τὸ μὴ ὄν φανερόν· διὰ τὴν τῶν εἰκότων ἀπουσίαν, οὕτω καὶ
 σαφὲς λέγομεν, ὅπερ εἰκὸς ἐστὶ πιστευθῆναι ὅτι ἐγένετο,
 διὰ τὴν ἐκ τῶν εἰκότων μαρτυρίαν. ἐνδέχεται τοίνυν τὸ
 25 αὐτὸ μέρος τοῦ διηγήματος ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς ἀνασκευα-
 σθῆναι καὶ ἐκ τοῦ σαφοῦς κατασκευασθῆναι· ἐπειδὴ
 γὰρ τινα μὲν τῶν εἰκότων οὐκ ἔχει, ἕνια δὲ ἔχει, ἀφ' ὧν
 μὲν οἷκ ἔχει, ἀνασκευασθῆσεται ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς, ἀφ'
 ὧν δὲ ἔχει, κατασκευασθῆσεται ἐκ τοῦ σαφοῦς, οἷον ὡς
 30 ἐπὶ τοῦ „ἦρα ἡ Ἀφροδίτη τοῦ Ἀδωνίδος.“ τοῦτο γὰρ
 ἀνασκευασθῆσεται μὲν ἀπὸ τοῦ χρόνου, λεγόντων ἡμῶν

4 Vind. μὲν.

ὅτι ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἦρα ἡ θεὸς τοῦ Ἀδωνίδος, οὐκ ἔστι σαφές, κατασκευασθήσεται δὲ λεγόντων πάλιν ἡμῶν σαφές εἶναι, ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἦρα πρὸ Ἀδωνίδος ἐκ τοῦ τῆν θεοῦ σύνεργον φανῆναι τῇ γενέσει αὐτοῦ. τὴν γὰρ καὶ πρὸ τοῦ γεννηθῆναι τὸν Ἀδωνιν ἀντιποιουμένην 5 αὐτοῦ οὐδὲν ἄπιστον καὶ ἀνδρωθέντος ἐρᾶν αὐτοῦ, ἄλλως τε οὐδὲν ἄπιστον τὴν Ἀγχίστη μὲν συνελθοῦσαν, τεκοῦσαν δὲ τὸν Αἰνείαν ἐρασθῆναι τοῦ Ἀδωνίδος· ἢ οὖν τοιοῦτον ποιήσομεν τὸ ἄσαφές, ἢ ὥσπερ τῷ Γεωμέτρῳ δοκεῖ ἐκ τοῦ ἄσαφοῦς τότε ἀνασκευάζεσθαι τι, ὅτε 10 ἄσαφές ἢ τὸ ῥητὸν, ἢ διὰ τὸ τὰς λέξεις τροπικὰς εἶναι καὶ πάνυ σκληρὰς, ἢ διὰ τὸ ἐν αὐτῷ δύσκολα νοήματα εἶναι, ἢ διὰ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ λόγου σύνταξιν· οὕτω καὶ τὸ σαφές πρὸς ταῦτα γενήσεται ἀποδεικνύντος τοῦ κατασκευάζοντος, μήτε τὰς λέξεις εἶναι ἄσαφεις διὰ τὸ, εἰ 15 τύχη, ἐκ τῶν ἐξῆς ἐρμηνεύεσθαι, μήτε τὰ νοήματα διὰ τὸ κατὰ ἀλληγορίαν εἶναι τοιαύτην τῆς ἀλληγορίας ὀφείλουσιν ἔχειν φύσιν, ὥστε ἄλλο μὲν λέγειν δοκεῖν, ἄλλο δὲ σημαίνειν· ἀλλὰ μὴν τὴν τοῦ λόγου σύνταξιν ἄσαφείας εἶναι παραίτιον διὰ τὸ φανερὰ ἢ σαφῆ γίνεσθαι 20 τὰ λεγόμενα ἐν αὐτῷ, εἰ τῇ ἀκολουθίᾳ τῆς ἐννοίας δηλαδὴ προσέχειν ἐθέλομεν ἢ τῇ παραδιδομένη περὶ αὐτῶν ἱστορίᾳ, ἢ καὶ τῇ ἐπὶ τῇ ἀληθείᾳ γνώσει τῶν παρόντων. Ἀντὶ δὲ τοῦ ἀπιθανοῦ τῷ πιθανῷ· ὥσπερ ἀπιθανον ἐλέγαμεν τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν μὴ γινόμε- 25 νον, ἔστι δὲ ὅτε καὶ γινόμενον, οὕτω πάλιν πιθανόν λεγομεν τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν γινόμενον, ἔστι δ' ὅτε καὶ μὴ γινόμενον ἐκ τοῦ παραδόξου, ὡς ἔχει καὶ τὸ „τοιοῦτός ἐστιν ἕκαστος, οἷσπερ ἦδεται ξυνῶν.“ τοῦτο γὰρ πιθανόν ἐστι, καθὼς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν γίνεται, 30 ἔστι δ' ὅτε καὶ οὐ γίνεται ἐκ τοῦ παραδόξου. Ἀντὶ δὲ ἀδυνάτου δυνατόν. Δυνατόν ἐστι τὸ ἐγγωροῦν γενέσθαι, οἷον δυνατόν ἦν μεταλαβεῖν τὸ ῥόδον τῆς τοῦ

αΐματος βαφῆς τοῦ καταρρέυσαντος ἐκ τοῦ ποδὸς τῆς Ἀφροδίτης· εἰ γὰρ καὶ τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου αΐματος βαφῆς μεταλαμβάνει τὰ πλησιάζοντα, πόσω μᾶλλον τῆς τοῦ θείου αΐματος ἐκείνου οὐκ ἂν τὸ ῥόδον πλησιάσαν 5 μετέλαβε.

Τῷ ἀκολουθῶν ἀντὶ τοῦ ἀνακολούθου. Ἐκ τοῦ ἀνακολούθου κατασκευάζομεν, ὅτε δείκνυμεν τὸδε τὸ μερικὸν τοῦ διηγήματος τοῖς πρὸ αὐτοῦ σύμφωνον. οἷον ἀκολούθον ἔστι τὸ τὸν Ἄρην ἐρᾶν τῆς Ἀφροδίτης τῷ 10 βούλεσθαι τὸν Ἀδωνιν ἀνελεῖν διὰ τὸ τοῦτον τὸν τρόπον δυνηθῆναι πέρας ἐπιθεῖναι τῷ ἔρωτι. Ἀντὶ δὲ ἀπρέποῦς τῷ πρέποντι. ἐκ τοῦ πρέποντος κατασκευάζομεν, ἂν λέγωμεν, ὅτι οὐδὲν αἰσχρὸν, εἰ ἡ θεὸς ἦρα τοῦ Ἀδωνίδος, εἴ γε καὶ ὁ Ἀπόλλων ἦρα τῆς Λάφνης καὶ ὁ 15 Ζεὺς τῆς Λήδας καὶ τῆς Δανάης, καὶ ἡ Θέτις συνεζύγη τῷ Πηλεΐ θνητῷ καὶ αὐτῷ ὄντι. Ἡ γυμνασία δὲ αὕτη πᾶσαν περιέχει τὴν τῆς τέχνης ἰσχύν. ὥσπερ τὴν ἀνασκευὴν ἔλεγεν ἔχειν τὴν τῆς τέχνης πᾶσαν ἰσχύν, οὕτω καὶ τὴν κατασκευὴν· τοῖς γὰρ αὐτοῖς δια- 20 ρεῖται κεφαλαίοις ἡ κατασκευὴ τῇ ἀνασκευῇ κατὰ τὸ ἐναντίον.

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΓΥΜΝΑΣΜΑΤΟΣ.

Ὁ ποιηταῖς ἀντερῶν αὐταῖς ἀντερεῖν δοκεῖ μοι ταῖς Μούσαις· τὸ αὐτὸ διήγημα κατασκευάζει, 25 ὅπερ ἀνεσκείασε· τοιαύτη γὰρ ἡ τέχνης κατηγορίας εἰς τὸ αὐτὸ καὶ ἀπολογίας ἀφορμὰς τοῖς βουλομένοις παρέχουσα. Εἰς τὸ αὐτό. Ὁ ποιηταῖς ἀντερῶν αὐταῖς ἀντερεῖν δοκεῖ μοι ταῖς Μούσαις· τοῦτό ἐστιν ἡ τοῦ προαιμίου πρότασις· ἐξηγήνεται δὲ σεμνῶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ 30 γνώμην ἀνάγοντος τὸ πρᾶγμα τοῦ λέγοντος· ταῦτο δὲ ἀξιωματικόν ἐστι καὶ σεμνόν. Εἰ γὰρ ὅσα ποιῆται φθέγγονται. τοῦτό ἐστιν ἡ κατασκευὴ τοῦ προοιμίου.

ἐξηγήνεται δὲ διὰ τοῦ καθ' ὑπόθεσιν σχήματος χωρὶς μερισμοῦ. Πάντων μὲν οὖν ἐγὼ τὴν γνώμην ἀποδέχομαι τῶν ποιητῶν. Ἐτέρα προοιμιακὴ πρότασις ἔχουσα τὴν μὲν ἔννοιαν προβλητικὴν, σχήματι δὲ τῆς λεγούσης τρία ἐν ταύτῳ, τὸ κατ' ἐπαναφορὰν, τὸ κατὰ 5 μερισμὸν, τὸ κατὰ προτίμησιν.

Οἷα γὰρ εἰπόντες τινὲς ἀπιστοῦσι τοῖς λεγομένοις· Δάφνη, φησὶ, γῆς προῆλθε καὶ Λάδωνος· τοῦτό ἐστιν ἡ μερικὴ ἐκθεσις, ἥς ἐν τῇ μεθόδῳ ἐμνημόνευσε λέγων, ὅτι ἐν μέρει δὲ θεῖναι τὴν ἐκθεσιν. 10 Τί τοῦτο πρὸς θεῶν ἄπιστον; ἔννοια ἀφελής· τὸ γὰρ εἰς ὄρκον ἀνάγειν τὸν ἀντίδικον ἢ ὄντιναοῦν ἔννοια¹ ἀφελής ἐστιν· περὶ δὲ τοῦ „πρὸς θεῶν“ λέγει τις τῶν ἐξηγητῶν· ἡ ὄρκος ῥητορικός ἐστι τοῦτο, ἢ τὸ πρὸς ἐγγύτητα σημαίνει, καθὰ ἐγγὺς ἡ ἀκοὴ τῶν θεῶν, τὸ 15 δὲ „οὐχ ἅπασι γένεσις ὕδωρ καὶ γῆ“ καὶ τὰ ἐξῆς μέθοδος βαρύτητος· τὸ γὰρ περὶ τῶν ὁμολογουμένων ὡς ἀμφισβητουμένων εἰς διαπόρησιν καθίστασθαι βαρύτητος ἴδιον. Οὐ σπέρμα τοῦ βίου τὰ στοιχεῖα προέρχεται; οὐκ ἀρχή, φησὶ, πάντων τῶν ἐν τῷ βίῳ τὰ στοι- 20 χεῖα; εἰ δὲ γῆς τε καὶ ὕδατος πᾶν ὃ γίνεται πρόεισι, βεβαιῶι Δάφνη τὴν κοινὴν ἀπάντων γονὴν γῆς προελθούσα καὶ Λάδωνος· ἡ Δάφνη, φησὶ, γῆς προελθούσα καὶ ὕδατος δηλονότι· σὺ δὲ ἐπίστησον, ὅτι ἅπερ ἐνταῦθα λέγει κατασκευάζων ὁ διδάσκαλος, δοκοῦσι μὲν ἔχειν 25 τινὰ δύναμιν ἐξεπιπολὺς ἐξεταζόμενα, λίαν δ' εἰσὶ σαθρὰ καὶ ἀνίσχυρα· αὐτὰ γὰρ εἰ ἐκ σωματῶν γινόμενα ἐκ γῆς καὶ ὕδατος ἐχόντων τὴν σύστασιν, ὅμως οὐκ ἐκ τούτων μόνων συνίσταται τὰ γινόμενα, ἀλλὰ καὶ ἐκ πυρὸς καὶ ἐξ αἵρος. ἔπειτα δὲ οὐδὲ ἐξ ἀπλῆς γῆς καὶ 30

1 Vind. ἔννοιαν.

ὑδατος γινόμεθα, ὥσπερ ἡ Δάφνη λέγεται γενέσθαι, ἀλλ' ἐκ σωμάτων ἐκ γῆς καὶ ὑδατος συνεστῶτων.

Ζητῶσι δὲ τινες, διατί τεσσάρων ὄντων στοιχείων, γῆς, ὑδατος, πυρὸς, ἀέρος, τῶν δύο μόνων μνημονεύειν
 5 νῦν ὁ διδάσκαλος βούλεται, τῆς γῆς καὶ τοῦ ὑδατος. καὶ
 τινες μὲν λέγουσιν, ὅτι διὰ τοῦτο τὰ δύο μόνα ταῦτα
 εἶπε, διότι πλείστον ἡμῶν μετέχει τὰ σώματα· τὸ μὲν
 γὰρ πυρῶδες, φασὶ, καὶ αἰρῶδες ὡς ἀφανῶς ὑπεξίοντα
 παρῆκε, τὸ δὲ γεῶδες καὶ ὑδατῶδες ὡς φανερά καὶ ἐν γῇ
 10 διαμένοντα εἶπεν. ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι διὰ τοῦτο τὰ
 δύο μόνα ταῦτα παρέλαβε, διότι καὶ πρὸς τὴν κατα-
 σκευὴν ταῦτα μόνα αὐτῷ συνεβάλλοντο τοῦ ὅτι ἡ Δάφνη
 γῆς προῆλθε καὶ Λάδωνος. Δάφνη, φησὶ, γῆς προῆλθε
 καὶ Λάδωνος· τοῦτο οἱ μὲν παλαιοὶ τῶν ἐξηγητῶν ἐκ τοῦ
 15 ἀσαφοῦς εἶπον εἶναι τὸ κεφάλαιον, ἄλλοι δὲ πάλιν τὴν
 μὲν πρότασιν εἶναι τοῦ ἀσαφοῦς, τὴν δὲ „τί τοῦτο πρὸς
 θεῶν ἄπιστον“ καὶ τὰ ἐξῆς κατασκευὴν ἐκ τοῦ δυνατοῦ.
 Τῷ μὲντοι Γεωμέτρῃ ἐκ τοῦ δυνατοῦ εἶναι δοκεῖ τὸ
 ὅλον κεφάλαιον. Γεγονυῖα δὲ ὅθεν ἅπαντα γίνε-
 20 ται, τὴν ὅψιν προεῖχε τῶν ἄλλων. Τὸ ζητούμενον
 ἦν, εἰ ἡ Δάφνη προῆλθε τῆς γῆς, καὶ ἀποδείξας τοῦτο
 αὐτὸ ἄνωθεν ἀληθὲς ὄν νῦν ὡς ὁμολογούμενον λαμβάνει
 ἐν τῇ καταμέρῳ ταύτῃ ἐκθέσει. Καὶ μάλα εἰκότως.
 Ἐπικεισὶς μετὰ ἐπιτάσεως. ἃ γὰρ πρῶτα γῆς ἀνα-
 25 δίδονται· εἰπὼν ὅτι „γεγονυῖα δὲ ὅθεν ἅπαντα γίνε-
 ται τὴν ὅψιν προεῖχε τῶν ἄλλων,“ τὸ μὲν ὅτι ἐκείθεν
 ἐγένετο, ὅθεν καὶ τὰ λοιπὰ, οὐ κατασκευάζει, κατεσκεύα-
 σε γὰρ τοῦτο ἄνωτέρω, εἰ δὲ τὴν ὅψιν προεῖχε τῶν ἄλ-
 λων, συνιστάμενος κατασκευάζει καθαρῶς διὰ τοῦ πι-
 30 θανοῦ· τὸ γὰρ τὰ πρῶτα τῆς γῆς ἀναδιδόμενα ὠραιό-
 τερα εἶναι τῶν ἄλλων ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον μὲν γινόμενον,
 οὐ μὴν ἀεὶ οὕτως ὡς ἀεὶ γινόμενον.

Ἄ γὰρ πρῶτα γῆς ἀναδίδονται, μετὰ τοῦ
 τῆς φύσεως κάλλους προέρχεται· ὁ νοῦς τῶν λεγο-
 μένων τοιοῦτος. ὥσπερ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἀναδιδόμε-
 νων ἀπὸ τῆς γῆς ὅπερ πρῶτον προέλθοι, ἐκεῖνο εὐεϊδέ-
 στερόν ἐστι τῶν λοιπῶν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς Δάφνης, ἐπεὶ 5
 μὴ ἕτερος ἄνθρωπος πρὸ αὐτῆς ἐγεννήθη ἐκ τῆς γῆς
 καὶ τοῦ Λάδωνος, εἰκότως εὐεϊδής ἦν. ἡ τοῦτο λέγει,
 ὅτι ἐπεὶ μὴ ἀνεδόθη φυτὸν ἕτερον πρὸ ἐκείνης ἢ τῆς
 δάφνης, διὰ τοῦτο τῶν μετέπειτα γεννησομένων ἦν ἀξιέ-
 ραστότερον· τινὲς δὲ φασὶ τὸν Ἀφθόνιον μηδόλως ἐν 10
 τῇ κατασκευῇ ὡς ἄνθρωπον ἐκλαμβάνειν τὴν δάφνην,
 ἀλλὰ ποτὲ μὲν ὡς φυτὸν, ποτὲ δὲ ὡς ἀρετὴν· ἐλέγχον-
 ται δὲ οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐξ ἄλλων μὲν, μάλιστα δὲ ἐξ ὧν
 ἐπιφέρει συνιστάμενος τῷ „καὶ δεξαμένη τὴν κόρην ἡ
 γῆ φυτὸν ἀνέδωκε.“ τὸ δὲ πρῶτον φανὲν τῶν ἄλλων 15
 ἐστὶν ὠραιότερον. διὰ τοι τοῦτο καὶ τὰ πρωτότυπα τῶν
 παραδειγμάτων ἀκριβέστερα, καὶ οὐδὲν οὕτως παράδειγμα
 γένοιτο, ὥστε τοῦ ἀρχετύπου μὴ λείπεσθαι· σημειώσαι
 δὲ, ὅτι τὸ παρὸν μέρος τοῦ διηγήματος, ὅπερ κατασκευά-
 ζεται διὰ τοῦ πιθανοῦ, ἔστι δὲ τοῦτο τὸ „καὶ τὴν ὄψιν 20
 προεῖχε τῶν ἄλλων“ ἐν τῇ ἀνασκευῇ οὐκ ἀνεσκεύασεν ὁ
 Ἀφθόνιος, ἐπεὶ μηδὲ ἀφορμὰς αὐτῷ τῶν εἰς ἀνασκευὴν
 ἐπιχειρημάτων παρείχεν. εἰκότως αὕτη τῶν ἄλλων προ-
 εῖχε τὴν ὄψιν· ἄλλων δὲ ποίων; τῶν μετὰ ταῦτα ἐσο-
 μένων τέκνων τῇ γῇ καὶ τῷ Λάδωνι. 25

Πρώτη τῶν ἄλλων γενομένη τῆς γῆς. Συνε-
 ξακοίεται, ὥς φησὶ τις τῶν ἐξηγητῶν, καὶ τοῦ Λάδωνος.
 οὐδεὶς γὰρ πρὸ αὐτῆς ἐκ ποταμοῦ καὶ γῆς γεγένηται.
 Διαφερούσης δὲ τὴν ὄψιν τῆς Δάφνης ἡράσθη
 τῆς παιδὸς ὁ Πύθιος· τὸ ὅτι ἡ Δίφνη διαφέρουσα 30
 ἦν τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν ὄψιν, κατασκευάσας ἀνωτέρω
 διὰ τοῦ πιθανοῦ κεφαλαίου, νῦν ὅτι ἡράσθη τῆς παιδὸς

ὁ Πύθιος, μέλλει δεῖξαι διὰ τοῦ πρέποντος· εἰ γὰρ τὸ
 ἐρῶν ἀνθρώπου θεὸν ἐπὶ τῆς ἀνασκευῆς ἀπρεπές, ὡς
 ἀκθρωποπρεπές μᾶλλον εἴληπται, τὸ εἰκότως ἐρῶν καὶ
 θεοπρεπὲς τοῦτο γίνεσθαι ἐκ τοῦ πρέποντος ἂν εἴη πάν-
 5 τως αὐτῷ λαμβανόμενον. Σημείωσαι δὲ, ὅτι ὡσπερ „Λά-
 φνη Λάδωνος προῆλθε καὶ γῆς“ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου ἀνα-
 σκευάσας, ἐκ τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ ἀντίθετον κατεσκεύ-
 ασεν, οὕτω καὶ τὸ ἡράσθη τῆς Λάφνης ὁ Ἀπόλλων ἐκ
 τοῦ ἀπρεποῦς ἀνασκευάσας ἐκ τοῦ πρέποντος κατεσκεύ-
 10 ασεν. Οἷς τὸ κάλλος δωρεὰ τῶν θεῶν, ἐραστὴν
 εἶχε τὸ κάλλος θεόν· τὸ οἷς αἰτιολογικός ἐστι σύν-
 δεσμος ἀντὶ τοῦ διότι· ἃ γὰρ θεοὶ δωροῦνται, στέργουσιν
 ἅπαντες· ἅπερ, φησὶ, δωροῦνται οἱ θεοὶ, τοσοῦτόν εἰσιν
 ἀγαθὰ, ὥστε μὴ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τοὺς
 15 αἰτῶν δουτήρας θεοὺς πρὸς τὸν οἰκεῖον ἐπαίρειν ἔρωτα.
 Ἐρῶν δὲ ὁ θεὸς προηρεῖτο τὸ πάθος ἰάσασθαι.
 ὅπερ ἐν τῇ ἐκθέσει εἴρηκε τῆς κατασκευῆς, ὅτι „ὁ δὲ ἐρῶν
 μὲν ἐδίωκε,“ τοῦτο ἐνταῦθα παραφράζων φησὶν· „ἐρῶν δὲ ὁ
 θεὸς προηρεῖτο τὸ πάθος ἰάσασθαι“ ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ
 20 ἀνεσκεύασε μὲν ἐν τῇ ἀνασκευῇ· μετὰ γὰρ τὸ ἀνασκευά-
 σαι ἐν ἐκείνῃ τὸ „ἐραστὴν· ἐαυτῆς ἐποιεῖτο τὸν Πύθιον,“
 διὰ τοῦ „πῶς ἦρα θεός“ καὶ τῶν ἐξῆς, εἰθὺς ἐπεχεί-
 ρησεν ἀνασκευάζειν τὸ „διώκων δὲ οὐχ ἦρει,“ διὰ τοῦ
 „πῶς δὲ διώκων τὴν κόρην ὁ Πύθιος“ καὶ τῶν ἐξῆς· ἐν-
 25 ταῦθα δὲ κατασκευάζει αὐτὸ ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς· εἰ ἐβου-
 λήθη αὐτὸ ἀνασκευάσαι ἐκ τοῦ ἀπρεποῦς, ἀνεσκεύασεν
 ἂν, ἀπρεπές γὰρ τὸ θεὸν ὄντα διώκειν τὴν παιδα καὶ
 ταύτης ἐφίεσθαι· οὕτω καὶ κατασκευάζων ἐκ τοῦ πρέ-
 ποντος κατὰ τὸ ἀντίθετον κατασκευάζει· τὸ μὲν διώκων
 30 εἰς θεὸν ἀνάγων, τὸ δὲ διωκόμενον, εἰς ἀρετὴν· τί οὖν,
 εἴπη τις ἂν, οὐχὶ δὲ τοῦτο ἀπρεπές τὸ ἀτελεῖ λέγειν ἀρε-
 τῆς τὸν θεόν, καὶ τὸ, ταύτης οἷα μὴ κεκτημένον ἐφί-
 εσθαι; καὶ φαμέν, ὅτι παρὰ γε τοῖς Ἑλλήσιν οὐ τῆς

αὐτῆς πάντες οἱ θεοὶ φύσεως, ἀλλ' οἱ μὲν μείζονες, οἱ δὲ ἐλάττωτες, ὥστε καὶ τὴν ἀρετὴν μὴ τοὺς αὐτοὺς εἶναι, ἀλλὰ τοὺς μὲν εὐτελεστέρους, τοὺς δὲ ἀτελεστέρους, κατὰ τὴν οἰκίαν ἀναλογίαν τῆς ἐκάστου δυνάμεως τε καὶ φύσεως.

5

Καὶ ποθ' ὧν οὐ κατείληφε. Τοῦτο ἐπειδὴ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου ἀνεσκεύασεν, ὥς ἐδείξαμεν, κατασκευάζει κατὰ τὸ ἀντιθετον ἐκ τοῦ δυνατοῦ· εἰ γὰρ ἀδύνατον τὸ θεὸν διώκοντα θνητὴν κόρην μὴ καταλαβεῖν, πάντως δυνατὸν εἴη ἂν τῆς κόρης εἰς ἀρετὴν ἡμῖν νοηθείσης τὸ 10 θεὸν ἀτελῇ κατ' ἀρετὴν διώκοντα ταύτην μὴ καταλαβεῖν. Τοιαῦται γὰρ αἱ ἀρεταὶ πρὸς βίαν ἔχουσι κτώμεναι· ἢ ἀντὶ τοῦ πρὸς βίαν κτῶνται, ἢ ἢ περὶ τὸν τοῦ ἔχουσι κατ' ἔθος Ἀττικόν. ἢ μᾶλλον ἢ πρόθεσις παρέλκει, ἢ ἢ ἢ „βία ἔχουσι κτῶμεναι.“ Οὐ γὰρ, οὐ τὴν φύσιν τῶν 15 θεῶν ἐξελέγχοντες· οὐ τὴν γῆν ἐλέγχοντες πρὸς τοὺς θεοὺς ἐμπαθῇ φέρειν νοήματα, οὐδὲ τὸν θεὸν πρὸς ἐμπαθῇ ὁρμᾶν. Καὶ χαρακτηρίζει τὸ διώκον τὸ διωκόμενον. πόθεν, φησὶ, δηλὸν ὅτι ἀρετὴ ἦν ἡ κόρη; ἐκ τοῦ διώκειν αὐτὴν τὸν θεόν· εἰ γὰρ μὴ τοιαύτη ἦν, 20 οὐκ ἂν ποτε αὐτὴν θεὸς ὦν ὁ Ἀπόλλων ἐδίωκε. Φευγούσης δὲ τῆς παιδὸς ἡ μήτηρ ἐδέχετο. Τοῦτο ἐκ τοῦ ἀκολούθου κατασκευάζει· ἀκολούθου γὰρ τῷ προελθεῖν ἐκ γῆς τὴν Λάφην τὸ καὶ εἰς αὐτὴν ἀπελθεῖν. Καὶ δεξαμένη τὴν κόρην ἡ γῆ φυτὸν ἀνέδωκε. 25 Καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ ἀκολούθου κατασκευάζει. Καὶ περὶ ταύτην ἄνθρωποι πίπτοντες, καὶ δένδρα παρ' ἐκείνης φνόμενα· φησὶν ὁ Γεωμέτρης, ὅτι οὐ διαφορὰν οὐδὲ τομὴν πρὸς ἑαυτὴν τῆς γῆς διὰ τούτων ἐνέφηγε τῷ εἰπεῖν „καὶ παρὰ ταύτην ἄνθρωποι πίπτον- 30 τες, καὶ δένδρα παρ' ἐκείνης φνόμενα,“ ἀλλὰ τὴν αὐτὴν μὲν, φησὶ, διαφορὰν δὲ μόνην τῶν τόπων ἐσημανε,

ὡς εἰ καὶ οὕτως ἔρχηκεν, ὡς πῇ μὲν ἄνθρωποι πί-
πτοντες, πῇ δὲ ἀνιστάμενοι· καὶ ἐν τῇδε μὲν γῇ πίπτον-
τες, ἐν ἐκείνῃ δὲ ἀνιστάμενοι. Καὶ φανέν τὸ φυτὸν
Ἀπόλλωνι τιμῆς γέγονεν αἵτιον.² Καὶ τοῦτο
⁵ ἀπὸ τοῦ ἀνακολούθου ἀχασκευάζει. Ἀκόλουθον γὰρ τῷ
πρόνοιαν ποιείσθαι τῶν φυτῶν τοὺς θεοὺς τὸ εἰς τιμὴν
αὐτῶν ταῦτα εἶναι.

Καὶ μαντικῆς γέγονε σύμβολον· καὶ τοῦτο
ἐκ τοῦ ἀκολούθου· ἀκόλουθον γὰρ τῷ σωφρονεῖν τὸ
¹⁰ μαντεῦσθαι.

Οὐ γὰρ ἦν ἰδεῖν³ τὸ μέλλον ἀκрасίαν νοσή-
σαντα. Τινὰ τῶν βιβλίων νοσήσασαν ἔχει, τινὰ δὲ
νοσήσαντα, ἀλλὰ κρείττων ἢ πρώτη γραφή. Καὶ διὰ
τοῦτο τὸ μέτρον τιμῶ· μέτρον λέγει τὰ τῶν ποιητῶν
¹⁵ ποιήματα. ἔμμετρα γὰρ εἰσιν.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΓΑΝΤΜΗΔΗΝ⁴ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ.

Τοῖς φιλοσοφεῖν ἐγνωκόσι τὰ κάλλιστα συνιστάμε-
νοι⁵ οὐχ ὡς αὐτῶν τῆς παρ' ἡμῶν δεδεημένων ἐπικου-
ρίας συνηγορεῖν οἷς φθιέγονται προαιρούμεθα, ἀλλ' ὡς
²⁰ μὴ καὶ αὐτοὶ παραπλησίως τοῖς ταῖς αὐτῶν ἀντιλέγουσι
γνώμας δόξωμεν φληνφαρεῖν,⁶ μὴδὲ τοῖς ἐκείνων τῷ
σιωπᾷ ὑπαχθῶμεν ἐγκλήμασι. Καὶ πᾶσι μὲν τοῖς ἀλη-
θῇ καὶ τὰ πρέποντα περὶ θεῶν εἰρηκόσι συνηγορεῖν εἰ-
μι⁷ ἔτοιμος, μάλιστα δὲ τῷ περὶ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ
²⁵ Γαννυμήδου φιλοσοφήσαντι. ὅσον γὰρ οὗτος τῶν ἄλλων
κρείττον ἐφθιέξατο, τοσοῦτον καὶ πρὸς τὰς συνηγορίας

² Vind. αἷτιος.

³ Vind. ἰδῆ.
οι

⁴ Vind. constanter

Γαννυμήδην.

⁵ Vind. συνιστάμενα.

⁶ Vind. φληνεφρεῖν.

⁷ Vind. εἰ μὴ. et paullo post εἰ μὴ προθυμότητος.

τῶν αὐτῷ πεφιλοσοφημένων εἰμι προθυμότετος. καὶ τί
 φησι; Γανυμήδης ἦν Τρωϊκὸν μεираκίον ὡραιότατον·
 ἔδει γὰρ τὸν Γανυμήδην μεираκίον ὄντα εἶναι καὶ ὡραι-
 ότατον· οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὸν μὲν τῶν μεираκίων ἔλκον-
 τες χρόνον καὶ παῖδες ὄντες τὴν φυσικὴν ἔχουσιν ὡραιό- 5
 τητα, πρὸς δὲ τὸ γῆρας ἐρχόμενοι ἀποβάλλουσι ταύ-
 την, καὶ πρὸς τὸ δυσειδέστερον μετατρέπονται· οὐκ ἀ-
 πεικὸς τοίνυν τὸν Γανυμήδην μεираκίον ὄντα [εἶναι καὶ
 ὡραιότατον] ⁸ ἄλλως τε καὶ Τρωϊκὸν ὄντα εἶναι καὶ
 ὡραιότατον· καὶ τούτου πίστις ὁ Πάρις Ἀλέξανδρος, ὃς 10
 καὶ αὐτὸς ἐν Τροίᾳ γενόμενος τῶν ἄλλων ἀνθρώπων γέ-
 γονεν ὡραιότερος. τοιούτου δὲ ὄντος τοῦ Γανυμήδους
 ἦρα ὁ Ζεὺς· ἔδει γὰρ τὸν Δία θεὸν ὄντα καὶ τῶν θεῶν
 ἀπάντων σοφώτερον χαίρειν τῷ Γανυμήδει σοφῷ τε ὄντι
 καὶ ὡραίῳ τυγχάνοντι· κρεῖττον μὲν γὰρ οὐδὲν ἀρετῆς· 15
 τῶν δ' ἀρετῶν πάλιν πρῶτα καὶ κάλλιστα ἡ φρόνησις
 καὶ τὸ κάλλος πεφύκασιν· ὥσπερ γὰρ τῶν τῆς ψυχῆς μεί-
 ζων ἡ φρόνησις, οὕτω καὶ τῶν τοῦ σώματος τὸ κάλλος
 εἶναι κρεῖττον ἀνωμολόγηται· εἰ οὖν ἀπάντων τῶν ὄντων
 κρεῖττων ἡ ἀρετὴ, τῶν δ' ἀρετῶν πάλιν αἱ πρῶται σοφία 20
 τε καὶ τὸ κάλλος πεφύκασιν, εἰκὸς ἦν τὸν Δία θεὸν ὄντα
 καὶ τῶν καλῶν ἐραστὴν τοῦ Γανυμήδους ἐρᾶν, σοφοῦ
 ἅμα καὶ ὡραίου τυγχάνοντος· ἐρῶν δὲ τῷ ἐρωμένῳ συν-
 εἶναι ἐβούλετο· ἃ μὲν γὰρ μισεῖ τις, ταῦτα καὶ ἀποστρέ-
 φεται, ὧν δὲ πόθον ἔχει, τούτων καὶ τὴν συναυλίαν 25
 ἀσπάζεται. ὥστε εἰκὸς ἦν τὸν Δία κάλλος καὶ σοφίαν
 ποθοῦντα καὶ τοῦ καλὸς εἶναι δοκεῖν καὶ σοφὸς ἐφίεσθαι
 τυγχάνειν. Τὴν δὲ ἐπὶ γῆς διατριβὴν ἀνάξιον νομίζων
 εἰς αἰτὸν μεταβαλὼν ἑαυτὸν, εἰς οὐρανὸν τὸν Γανυμή-
 δην ἀνήγαγε, καὶ τοῦτο εἰκότως· ἐπεὶ γὰρ ἅπερ ὁ Ζεὺς 30
 ἐπόθει, οὐκ ἐν οὐρανῷ ἀλλ' ἐν τῇ γῇ μάλλον ἐτύχχανεν,

8 uncinis sepsi haec verba; debebam fortasse ejicere.

ἔδει δὲ ταῦτα καὶ τῇ τῶν θεῶν ἀνακοινώσασθαι φύσει,
 ἔσπευδε, μὴ θνητοῖς τοὺς θεοὺς διὰ ταῦτα εἶναι δοκεῖν,
 τὸν οὐρανὸν μὲν καταλιπόντας, τὴν δ' ἐπὶ γῆς ποθή-
 σαντας δίκαιαν, ἀλλ' αὐτοὺς μὲν ἐν οὐρανῷ μένειν ἔξιν,
 5 εἰς οὐρανὸν δὲ ἐκ γῆς ἀναγαγεῖν τὰ ποθούμενα. ὅθεν
 καὶ βασιλεὺς ὢν εἰς βασιλικὸν εἶδος πάλιν μετέπιπτε·
 βασιλεὺς μὲν γὰρ πάντων τῶν θεῶν, ὁ Ζεὺς εἶναι λέγε-
 ται, τῶν δὲ πτηνῶν πάλιν ὁ αἰτὸς βασιλεύειν νομίζεται.
 ἔδει οὖν τὸν Δία βασιλέα μὲν ὄντα θεῶν μεταβαλεῖν
 10 ἑαυτὸν εἰς ἐτέραν φύσιν θελήσαντα βασιλικὴν καὶ πάλιν
 φύσιν ἀμείψασθαι· τοιοῦτος δὲ γενόμενος, ἅπερ ἐπό-
 θει ἀνῆρπασεν· ἔστι μὲν γὰρ καὶ ἄλλως ὁ αἰτὸς ζῶον
 ἀρπακτικόν, καὶ πᾶν ὅπερ βούλεται πρὸς τὸ ἄνω φέρειν
 δυνάμενον. ἦν δὲ τότε οὐκ αἰτὸς μόνον ὁ Ζεὺς, ἀλλὰ
 15 καὶ θεός· σχῆμα μὲν γὰρ μόνον ἔφερεν αἰετοῦ, τὰ δ'
 ἄλλα πάντα ὑπῆρχε Ζεὺς καὶ θεός· ὥστε καὶ ῥᾶστον ἦν
 αἰετοῦ καὶ θεοῦ ἐν ταυτῷ δύναμιν ἔχοντος πρὸς οὐρανὸν
 ἐκ γῆς ἀναγαγεῖν τὸ μεिरάκιον. φόβου δὲ πλησθέν ⁹ τὸ
 μεिरάκιον ἰδρῶτα κατὰ τῆς γῆς ἀφήσιν, ὃν ἡ γῆ δεξα-
 20 μένη ἄριστος ἀνέδωκε, καὶ τοῦτο εἰκότως· ἔδει γὰρ τὸν
 Γανυμήδην περιδεῖ καὶ πλήρη φόβου γενέσθαι ἐπὶ τῷ
 ἐξαισίῳ τοῦ πράγματος, καὶ τοιοῦτον γενόμενον ἰδρῶτι
 φανῆναι περιρρέομενον· φόβος μὲν γὰρ ἀγωνίαν ἐμποιεῖν
 εἴωθεν τοῖς μέλεσιν, ὁ δὲ ἰδρῶς ταύτης ὑπάρχει τεκμή-
 25 ριον· εἰκὸς οὖν καὶ περιδεῖ γενέσθαι τὸν Γανυμήδην,
 εἰς οὐρανὸν ἀσπαζόμενον, καὶ ἰδρῶτι ἐπὶ τῇ ἀγωνίᾳ πε-
 ριρρέομενον· καὶ τὸ τὴν γῆν τε τὴν ἐκ τοῦ ἰδρῶτος δεξα-
 μένην ὑγρότητα ἄνθος ἀναδοῦναι οὐκ ἄπιστον, ἐπεὶ καὶ
 30 εἰ μὴ τοῦ ὕδατος ἡ ὑγρότης τῇ τῆς γῆς συνελθοῦσα
 ξηρότητι ταῦτα ἀναδοθῆναι ποιήσει. εἰ γοῦν μίξις τοῦ
 ἵεροῦ

9 Vind. πλησθέν.

ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ἅπαντα φύεται, βεβαιοὶ καὶ τὸ Ἴον τὴν κοινὴν γονὴν τῶν φυτῶν ἐκ γῆς καὶ ἰδρωτός γενόμενον· ἐπὶ τούτοις καὶ τὸν εἰρηκότα θαυμάζω, καὶ τοῖς αὐτῷ ἀντιλέγουσι μέμφομαι.

C a p. VII.

ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΠΟΥ.

5

Τινὲς μὲν τὸν κοινὸν τόπον πρὸ τῆς ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς ἔταξαν, δι' αἰτίαν τοιαύτην· εἰ γὰρ ἀπὸ τῶν εὐκολωτέρων, φασίν, δεῖ μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ δυσκολώτερα, εὐκολώτερον δὲ ὁ κοινὸς τόπος, ἀναλογῶν ἐπιλόγοις, τῆς ἀνασκευῆς ἢ κατασκευῆς ἀναλογουσῶν ἀγῶ- 10 σιν· εἴπερ καὶ τὸ ἀγωνίσασθαι δυσκολώτερον τοῦ ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ ἐν τοῖς ἀγῶσι, τοῦτο γὰρ ἔργον τῶν ἐπιλόγων· εἰκότως ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τόπου τοῦ εὐκολωτέρου ἐπὶ τὰ δυσκολώτερα τὴν ἀνασκευὴν καὶ τὴν κατασκευὴν μεταβαίνομεν· ἕτεροι δὲ πάλιν μετὰ τὴν ἔκ- 15 φρασιν τὸν κοινὸν τόπον ἔταξαν· ὥσπερ γὰρ ἡ θέσις καὶ ἡ τοῦ νόμου εἰσφορὰ διὰ τοῦτο μετὰ τὴν ἔκφρασιν ἐτάχθησαν, διὰ τὸ ὡσανεὶ τελείους λόγους εἶναι, οὕτω καὶ τὸν κοινὸν τόπον μετὰ τὴν ἔκφρασιν δεόν ταχῆναι. διότι καὶ αὐτὸς ὡσπερὶ τέλειος λόγος ἐστίν· εἶγε καὶ τῶν 20 τεσσάρων μερῶν τοῦ λόγου φέρει τόπους· τῶν μὲν προοιμιῶν διὰ τῶν ἐν αὐτῷ πλαττομένων ἡμῖν προοιμιαικῶν τόπων· τῆς δὲ διηγήσεως διὰ τῆς ἐκθέσεως, τῶν δὲ ἀγώνων καὶ τῶν ἐπιλόγων διὰ τῶν ἐξῆς κεφαλαίων. Ὁ μὲν τοῖ Ἀφθόνιος μετὰ τὴν ἀνασκευὴν καὶ τὴν κατα- 25 σκευὴν αὐτὸν τάττει διὰ δύο αἰτίας· πρώτην μὲν ὅτι

ὥσπερ ὁ μῦθος πρῶτος ἐτάχθη διὰ τὸ ¹ τοῖς προοι-
 μίοις ἀναλογεῖν, τὸ δὲ προοίμιον δεύτερον διὰ τὸ διηγέ-
 σεως σώζειν τόπον, τὴν δὲ χρεῖαν καὶ τὴν γνώμην καὶ
 τὴν ἀνασκευὴν καὶ τὴν κατασκευὴν μετὰ ταῦτα διὰ τὸ
 5 τοῖς ἀγῶσιν ἐοικέναι, ἔδει καὶ τὸν κοινὸν τόπον ἐπιλόγων
 ἔχοντα δύναμιν μετὰ ταῦτα τεθῆναι· εἶγε καὶ ἐν τοῖς
 πολιτικοῖς λόγοις πρώτην μὲν τάξιν εἰλήχασι τὰ προοί-
 μια, δευτέραν αἱ διηγήσεις, τρίτην οἱ ἀγῶνες καὶ τετάρ-
 την οἱ ἐπιλόγοι. διὰ τε οὖν ταύτην τὴν αἰτίαν τὸν κοι-
 10 νὸν τόπον φαίνεται τάξας ἐνταῦθα, καὶ δι' ἐκείνην. εἰ
 γὰρ τὸν μῦθον ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους πρῶτον
 ἔταξε, καὶ τὸ διήγημα ὡς τοῦ δικανικοῦ εἶδους δὲν δεύ-
 τερον ἔταξε, καὶ τὴν χρεῖαν ὡς τοῦ πανηγυρικοῦ εἶδους
 οὖσαν τρίτην, καὶ πάλιν τὴν γνώμην ὡς τοῦ συμβουλευ-
 15 τικοῦ εἶδους οὖσαν προέταξεν τῆς ἀνασκευῆς καὶ κατα-
 σκευῆς, δικανικοῦ εἶδους οὓσων τούτων, πῶς οὐχὶ καὶ τὸν
 κοινὸν τόπον ὥφειλε τῇ ἀνασκευῇ καὶ κατασκευῇ συντά-
 ξαι, δικανικοῦ εἶδους ὄντα καὶ αὐτόν· καὶ ὁ Ἑρμογένης
 δὲ τὴν αὐτὴν τάξιν φαίνεται τῷ κοινῷ τόπῳ ἀποδιδούς,
 20 ἣν καὶ ὁ Ἀφθόνιος. Οἱ μέντοι διὰ τοῦτο μετὰ τὴν
 ἔκφρασιν τιθέντες αὐτὸν διὰ τὸ φέρειν εἰκόνα τῶν τεσ-
 σάρων μερῶν τοῦ λόγου, ὥφειλον καὶ τὴν χρεῖαν καὶ τὴν
 γνώμην καὶ τὴν ἀνασκευὴν καὶ κατασκευὴν μετὰ τὴν
 ἔκφρασιν τάξαι, εἶγε καὶ τούτων τῶν γυμνασμάτων ἔκα-
 25 στον σκιάς τῶν τεσσάρων μερῶν τοῦ λόγου φέρει, ὡς ἐν
 τῷ περὶ αὐτῶν λόγῳ ἐδείκνυμεν. καὶ οἱ λέγοντες δὲ πάλιν,
 „διὰ τοῦτο τὸν κοινὸν τόπον δεῖ προτάττεσθαι τῆς
 ἀνασκευῆς καὶ τῆς κατασκευῆς, διὰ τὸ τὸν μὲν ἀναλο-
 γεῖν εὐκολωτέρῳ μέρει τοῦ λόγου, τοῖς ἐπιλόγοις, τὰ δὲ
 30 δυσκολώτερα τοῖς ἀγῶσιν,“ ὥφειλον τὸν κοινὸν τόπον

1 τὸ abest a Vind.

μὴ τῆς ἀνασκευῆς καὶ τῆς κατασκευῆς μόνον προτάττειν, ἀλλὰ καὶ τῆς χρείας καὶ τῆς γνώμης, εἶγε κακέινα τῷ ἀγωνιστικῷ ἡμᾶς γυμνάζουσι μέρει· ἔπειτα δὲ καὶ ἡ ἔκφρασις πρὸς τὴν διήγησιν ἡμῖν συμβάλλεται, ἥτις εὐκολωτέρα τῶν ἀγώνων ὑπάρχειν δοκεῖ· ὥφειλον οὖν καὶ 5 αὐτὴν τῶν ἀναλογούντων τοῖς ἀγῶσι γυμνασμάτων προτάξαι, τῆς χρείας δηλονότι καὶ τῆς γνώμης καὶ τῆς ἀνασκευῆς καὶ τῆς κατασκευῆς, ὥσπερ τὸν κοινὸν τόπον· ὥσπερ δὲ ἡ τάξις τοῦ παρόντος γυμνασματος ἦν διάφορος, οὕτω καὶ ὁ δηλωτικὸς αὐτοῦ λόγος διάφορός ἐστιν 10 καὶ αὐτός· οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν ὥρισαντο αὔξησιν καὶ καταδρομὴν ὁμολογούμενου ἀδικήματος· Σώπατρος δὲ οὕτως αὐτὸν ὀρίζειται· κοινός ἐστι τόπος αὔξεσις ὁμολογούμενου ἀδικήματος ἢ ἀμαρτήματος ἢ εὐεργετήματος· ὁ μὲν οὖν πρῶτος ὁ λέγων τὸν κοινὸν τόπον αὔξησιν καὶ 15 καταδρομὴν ὁμολογούμενου ἀδικήματος ἀμαρτάνει· καθὼ τοῦ κοινοῦ τόπου τῷ μέρει τοῦ λόγου ὥσπερ ἐπιλόγος ὄνομα ἀναλογούντος ἐπιλόγῳ, καὶ ἐν τοῖς κατηγορικοῖς λόγοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολογητικοῖς τιθεμένου, ὁ τοιοῦτος ὀρισμὸς πρὸς τοὺς ἐν κατηγορικῷ λόγῳ ἐπιλόγους τὸν 20 κοινὸν τόπον δείκνυσι χρήσιμον· καὶ οὐδὲ πρὸς ἐκείνους πάντας, ἀλλὰ καὶ πρὸς μόνους τοὺς ἐν τοιούτοις κατηγορικοῖς λόγοις ὄντας, ἐν οἷς κατηγορεῖται τις ὡς ἀδικήσας τινὰ, οὐ μὴν ὡς ποιήσας πράγμα μεμισημένον, καὶ ἡμαρτηκώς, οἷον ὡς πορνεύσας ἢ μέθην ἐπιτηδεύσας· ὁ 25 δὲ δεύτερος πάλιν, ὁ λέγων τὸν κοινὸν τόπον αὔξησιν ὁμολογούμενου ἀδικήματος ἢ ἀμαρτήματος ἀμαρτάνει, καθὼ καὶ ὁ πρῶτος ἡμάρτανεν ἐν τῷ λέγειν τὸν κοινὸν τόπον ἀδικήματος μόνου καταδρομὴν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀμαρτημάτων· διαφέρει γὰρ ἀδίκημα ἀμαρτήματος, καθὼ 30 τὸ μὲν ἀδίκημα τιμωρίαν ἔχει ὥρισμένην παρὰ τῶν νόμων παρὰ τινος εἰς ἐτέρου βλάβην γινόμενον, ὡς ἔχει ὁ φόνος καὶ ἡ μοιχεία καὶ ἡ ὕβρις καὶ ἡ τυμβωρυχία,

καὶ ὅσα τοιαῦτα· τὸ δὲ ἁμάρτημα τιμωρίαν μὲν ὠρ-
 σμένην παρὰ τῶν νόμων οὐκ ἔχει, οὐδὲ παρ' ἑτέρου εἰς
 ἑτέρου βλάβην γίνεται, μεμίσηται δὲ ὅμως παρὰ πάν-
 των, καὶ παρ' ἡμῶν εἰς ἡμᾶς γίνεται, ὡς ἔχει ἡ ἀσωτία,
 5 ἡ μέθη, ἡ πορνεία, ἡ ἀργεία, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ὁ γοῦν
 κοινὸς τόπος ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων πρὸς τιμωρίαν
 παροξύνει τοὺς δικαστὰς, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἁμαρτημά-
 των, οἷον πορνείας, μέθης, παροξύνει τοὺς ἀκροατὰς εἰς
 τὸ μισεῖν καὶ ἀποστρέφειν τὸν τοιαῦτα διαπραττόμε-
 10 νον. ὁ δὲ τρίτος πάλιν ὁρισμὸς ὁ λέγων τὸν κοινὸν τό-
 πον αὔξησιν ὁμολογουμένου ἀδικήματος ἢ ἁμαρτήματος,
 ἁμαρτάνει καὶ αὐτὸς κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθὼ καὶ ὁ πρὸ
 αὐτοῦ ἡμάρτανεν. ἀποτέμνει γὰρ καὶ αὐτὸς τὸ τῆς συνη-
 γορίας μέρος τοῦ κοινοῦ τόπου· ἀλλ' ἐπειδὴ τοὺς παρὰ
 15 τῶν ἄλλων ἀποδοθέντας ὁρισμοὺς τῷ κοινῷ τόπῳ διη-
 λέγσαμεν, φέρε καὶ τὸν παρὰ τοῦ Ἀφθονίου ἀποδοθέν-
 τα θεωρήσωμεν· ἴδωμεν οὖν, τί φησιν οὗτος· κοινὸς
 ἐστι τόπος λόγος αὔξητικὸς τῶν προσόντων καλῶν ἢ
 κακῶν· οὐκ εἶπεν αὔξησις, ἀλλὰ λόγος αὔξητικὸς, ἵνα
 20 μὴ τὴν αὔξησιν ἀντὶ γένους ἐν τῷ ὁρισμῷ παραλάβῃ·
 ἢ τις ὡς ὁμῶνυμος φωνῇ διαφόρων κατηγορεῖται σημαι-
 νομένων, τῆς τε δεινώσεως καὶ τῆς εἰς τὰ ἄνω κινήσεως·
 ἀλλὰ τὸν λόγον, ὃς ὡς γένος κατηγορεῖται διαφόρων εἰ-
 δῶν, ὡς προλαβόντες εἰρήκαμεν· παρείληπται οὖν αὐτῷ
 25 τὸ μὲν λόγος ἀντὶ γένους, τὸ δὲ αὔξητικὸν ὡς διαφορὰ
 χωρίζουσα τὸν κοινὸν τόπον ἀπὸ τῶν ἄλλων λόγων, οἷον
 τοῦ μύθου, τοῦ διηγήματος καὶ τῶν λοιπῶν. τὸ δὲ προ-
 σόντων τινι καλῶν ἢ κακῶν, ἵν' ἐκφύγῃ τὸ ἁμάρτημα τῶν
 ἐκτεινόντων ² τὸ τῆς συνηγορίας μέρος τοῦ κοινοῦ τό-
 30 που, καὶ τὸ τῆς κατηγορίας τῆς ἐν ἁμαρτήματι· διὰ
 γὰρ τοῦ εἰπεῖν „ἢ κακῶν“ καὶ τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ ἁμαρ-

2 Vind. ἐκτενόντων.

τήματα περιέλαβε· κακὰ γὰρ ἀμφοτέρω· ὁ μὲντοι Ἑρ-
μογένης ὀρισμὸν μὲν οὐ φαίνεται ἀποδιδόναι τῷ κοινῷ
τόπῳ, φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ τόδε, ὁ τόπος ὁ κοινὸς προς-
αγορευόμενος ³ αὖξῃσιν ἔχει τοῦ ὁμολογουμένου πρά-
γματος, ὡς τῶν ἀποδείξεων ἤδη γεγεννημένων· οὐ γὰρ
ἔτι ζητοῦμεν, εἰ οὗτος ἰερόσυλός ἐστιν, ἢ οὗτος ἀριστεύς,
ἀλλ' ὡς ἀποδεδειγμένου τὴν αὖξῃσιν ποιούμεθα.

ΟΡΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΠΟΥ.

Φασὶν τινες, ἐπεὶ τὰ ὁμολογούμενα τοῖς ῥήτορσιν
ἄχρηστα, ἄχρηστος τοῖς ῥήτορσιν ὁ κοινὸς τόπος. εἶγε 10
ὡς περὶ προαποδεδειγμένων διαλαμβάνει πραγμάτων, ἅ-
τινα φάνερά τέ ἐστιν ἤδη, καὶ οἱ νόμοι τὰ προσήκοντα
παρ' αὐτοῦ εἰσπράττονται, καὶ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι καὶ δῆ-
λου τοῦ πράγματος ὄντος, ὅτε ῥαθυμῶς περὶ αὐτὸ δια-
κείμεθα, χρεῖα λόγων. Εἰς τὸ αὐτὸ· λόγος αὖξῃσι- 15
κός· οὐκ εἶπεν ἀποδεικτικός οὐδὲ ἐξεταστικός, ἀλλὰ
αὖξῃσιν, διότι οὐ γίνεται ἐνταῦθα ἐξέτασις, οὔτε ἀπό-
δείξις, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀγῶσιν, ἀλλὰ αὖξῃσι καὶ δεινώ-
σις. ⁴ Εἴρηται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ κοινῇ πᾶσιν ἀρμόττειν
τοῖς μετασχοῦσι τοῦ αὐτοῦ πράγματος· μετὰ τὸ παρα- 20
στῆσαι καὶ δηλῶσαι τί ἐστιν ὁ κοινὸς τόπος, τρέπεται
καὶ ἐπὶ τὸ αἷτιον τῆς ὀνομασίας, καὶ λέγει διατὶ ὀνομά-
ζεται κοινὸς τόπος, εὐλόγως τῇ τάξει ταύτῃ χρῶμενος· εἰ
γὰρ μὴ μάθωμεν πρῶτον τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, πῶς
δυνάμεθα τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ συνιδεῖν. 25
οἷον εἰ μὴ μάθωμεν, ὅτι βοῦς τρέφει ἡμᾶς, ἢ ὅτι ὁ
ἄνθρωπος ἄνω βλέπει τῶν ἄλλων ζώων κάτω νεύοντων,
πῶς δυνάμεθα συνιδεῖν, ὅτι ὁ μὲν παρὰ τὸ βῶ τὸ τρέφω
ὀνόμασται, ὁ δὲ παρὰ τὸ ἄνω ἀθρεῖν· λέγουσι δὲ τινες,

³ Vind. προαγορ.

⁴ Vind. δεινήσις.

ὅτι οὐκ ὤφειλεν ὁ διδάσκαλος ἐτυμολογεῖν ἐνταῦθα, οἷον
 ὅτι ἡ χρεία διὰ τὸ χρειώδης εἶναι χρεία ὠνόμασται, καὶ
 ὁ κοινὸς τόπος διὰ τοῦτα λέγεται κοινὸς τόπος, διότι
 κοινῶς πᾶσιν ἀρμόττει τοῖς μετασχούσι τοῦ αὐτοῦ πρά-
 5 γματος· καὶ τὸ ἐγκώμιον οὕτω λέγεται ἀπὸ τοῦ ἐν κώμῃ
 ἄδεσθαι τὸ παλαιόν· τὸ γὰρ τὰ ὀνόματα ἐτυμολογεῖν
 γραμματικῆς ἐστίν οὐ ῥητορικῆς ἴδιον· ἐστίν οὖν εἰπεῖν
 πρὸς τοὺς τὸ τοιοῦτον λέγοντας, ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν
 λόγον οὐδὲ ὀρίζεσθαι ὤφειλε τὸ καθέκαστον τῶν γυμνα-
 10 σμάτων, οὐδὲ διαιρεῖν αὐτὸ εἰς τὰ ὑποκείμενα εἶδη, εἴγε
 καὶ τὸ διορίζεσθαι καὶ τὸ διαιρεῖν φιλοσόφων οὐ ῥητό-
 ρων ἴδιον ἐστίν· εἰ δὲ καὶ μὴ ταῦτα ἐποίει, πῶς ἂν εἴ-
 χομεν ἄλλως τὰς φύσεις μανθάνειν τῶν γυμνασμάτων·
 ἄλλως τε οὐδὲν ἄτοπον τὴν ἐργασίαν τοῦ προκειμένου
 15 παραδιδόντας⁵· πράγματος· ὅπερ ἐστὶ ῥητορικῆς ἴδιον,
 καὶ ἄλλα τινὰ παρακολουθοῦντα ὠφέλιμα ἐκδιδάσκειν·
 εἰ μὲν γὰρ τὰ ἀναγκαιότατα παραλιμπάνων, οἷον τὰς
 ἐργασίας τῶν γυμνασμάτων, περὶ τὰ οἷον εἰ πάρεργα ταῦ-
 τα ἀσχόλητο, εἶχεν ἂν τινὰ λόγον ἢ⁶ κατὰ τούτου
 20 μέμψις· ἐπειδὴ δὲ τὰ δι' ὧν εἰς τὴν ῥητορείαν γυμνα-
 ζόμεθα παραδιδούς, καὶ τινὰ ὠφέλιμα⁷ ἔξωθεν παρε-
 πόμενα διδάσκει, ἐκ περισουσίας τοῦτο ποιῶν οὐ μέμψεως
 μόνον πάσης ἀνώτερος, ἀλλὰ καὶ ἐπαίνων μεγίστων κα-
 θέστηκεν ἄξιος. δυνατόν δέ ἐστι λέγειν, ὅτι καὶ πρὸς
 25 εἰσαγομένους καὶ τῆς γραμματικῆς ἄρτι ἐλθόντας καὶ
 διὰ τοῦτο ταῖς ἐτυμολογίαις ἔτι ἐνεδισμένους,⁸ οὐδὲν
 ξένον ποιεῖν, εἰ τὰ ὀνόματα τῶν γυμνασμάτων ὡς ἀσυ-
 νήθη αὐτοῖς τυγχάνοντα ἐτυμολογεῖ, παραπλήσια ποιῶν
 οἷς καὶ ὁ Πορφύριος ἐν τῷ περὶ εἰσαγωγῆς αὐτοῦ βιβλίῳ
 30 ἐποίησε· κακείνος γὰρ ἐκεῖ λέγων, τὸ ᾧ ὑποτάσσεται τὸ

5 Vind. παραδιδόντος.

6 Vind. ὁ.

7 Vind. ὠφέλιμα.

8 Vind. ἐνεδισμ.

εἶδος γένος ὀνομάζεσθαι, διδάσκει καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ὀνομασίας, λέγων ὅτι καθ' ὁμοιότητα τοῦ γένους τοῦ σημαίνοντος τὴν ἄθροισιν τῶν ἐχόντων πως? πρὸς ἓν τι καὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοῦ σημαίνοντος τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκάστου γενέσεως, γένος καὶ αὐτὸ ὠνόμασται. Εἰς 5 τὸ αὐτό. Εἴρηται δὲ οὕτως· ὁ μὲν Ἀφθόνιος διὰ τοῦτο κοινὸν τόπον φησὶν εἰρησθαι τὸ παρὸν γύμνασμα, διότι μὴ κατὰ τινος ὠρισμένου προσώπου λέγεται, οἷον Αἰσχίνου προδότου, ἢ Φιλοκράτους, ἀλλὰ κατὰ πάντων τῶν αὐτῷ ἐγκλήματι ὑποβαλλομένων· ὁ δὲ Γεωμέτρης 10 καὶ ἑτέρας τούτου αἰτίας προστίθῃσιν, ἐκ τῶν εἰρημύτων τοῖς ἐξηγηταῖς τοῦ περὶ τῶν στάσεων βιβλίου ἐν τῷ περὶ τῆς κοινῆς ποιότητος λόγῳ ταύτας συλλέξας· καὶ φησιν εἰρησθαι τὸ γύμνασμα κοινὸν τόπον καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο, δι' ὃ φησιν ὁ Ἀφθόνιος. ὅτι δὲ καὶ δι' ἐκεῖνα, οὐ γὰρ 15 μόνον κατὰ τυράννου, φησὶ, λέγεται κοινὸς τόπος, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τυραννοκτόνου καὶ οὐδὲ κατὰ λειποτάχτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἀριστεως, καὶ ἀπλῶς ἐπὶ πάντων· τοῖς γὰρ αὐτοῖς ἐφ' ἐκάτερον χρώμεθα κατὰ τέχνην καὶ τάξιν ἐπιχειρήμασιν. ἔτι δὲ καὶ ὅτι κοινῇ καὶ ἐπὶ πάν- 20 των καὶ τῶν δικανικῶν καὶ τῶν συμβουλευτικῶν ἐπὶ τέλους τίθεται ζητημάτων· ἔτι δὲ καὶ ὅτι καθάπερ ἀπὸ κοινοῦ τινος ὁρμώμενοι τόπου καὶ τὰς ἀφορμὰς ἐκείθεν λαμβάνοντες, καὶ κατ' ἰδικῶν ἐπιχειροῦμεν προσώπων· οἷον ἐκ τῶν κατὰ τοῦ κοινοῦ ὑβριστοῦ λόγων καὶ κατὰ 25 Μειδίου καὶ Κόνωνος ἐπιχειροῦμεν, καὶ προσάπτομεν αὐτοῖς καὶ μερικὰς τῶν ἐπιχειρήσεων ιδιότητας. Εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ κοινῇ πᾶσιν ἀρμόττειν τοῖς μετασχοῦσι τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἐπειδὴ ὁ Ἀφθόνιος τοῦτο μόνον δοκεῖ λέγων, διατὶ εἴρηται κοινὸς, οὐ μὴν διατὶ τόπος λέγεται· 30 φέρε ἡμεῖς τοῦτο εἴπωμεν. ¹⁰ τινες μὲν οὖν τόπον εἰρη-

9 Vind. πῶς.

10 Vind. ἔπωμεν.

σθαι τὸ παρὸν γύμνασιά φασι διὰ τὸ περιέχειν τὰ ἐν αὐτῷ κεφάλαια, εἰ γὰρ τόπων φασὶν ἴδιον τὸ περιέχειν τινὰ, περιέχει δὲ καὶ τὸ παρὸν γύμνασμα τὰ ἐν αὐτῷ κεφάλαια, εἰκότως τόπος λέγεται. εἰτὰ ἐπειδὴ καὶ τὰ
 5 λοιπὰ γυμνάσματα περιέχουσι τὰ ἐν αὐτοῖς κεφάλαια, καὶ δύνανται ¹¹ καὶ ἐκεῖνα τόποι ὀνομάζεσθαι, προσε-
 τέθη τὸ κοινός· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ οἱ τόποι κατὰ ὠρι-
 σμένων προσώπων λέγονται, οἷον ἡ ἀνασκευὴ καὶ ἡ κα-
 τασκευὴ κατὰ τοῦδε τοῦ ποιητοῦ τοῦ τότε τὸ διήγημα
 10 εἰρηκότος· καὶ ἡ χρεῖα ὁμοίως, εἰς γὰρ ὠρισμένον πρό-
 σωπον ἀναφέρεται καὶ αὕτη· τὸ μέντοι παρὸν γύμνασμα
 οὐ κατὰ τοῦδε τοῦ φονέως λέγεται, ἢ κατὰ τοῦδε τοῦ
 ἱεροσύλου, ἀλλὰ κοινῶς κατὰ πάντων τῶν μετασχόν-
 των ¹² τῆς προδοσίας ἢ τῆς ἱεροσυλίας· ἔτεροι δὲ πάλιν
 15 φασὶ, τόπον αὐτὸ εἰρῆσθαι οἰονεῖ ἐπιχειρήμα· τόποι γὰρ
 τὰ ἐπιχειρήματα λέγονται. διότι ἀπ' αὐτῶν ὡς οἷον ἐκ
 τόπου ἐπιτηδείου ὀρμώμενοι, ὅπερ ἡμῖν δοκεῖ, βεβαιου-
 μεν. Εἰς τὸ αὐτό. Εἴρηται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ κοινοῦ
 πᾶσι. Τοῦτο ἀπὸ τοῦ Ἑρμογένους ἔσχεν εἰπεῖν· ἐκεῖνος
 20 γὰρ οὕτω φησί. λέγεται δὲ κοινός τόπος, διότι ἀρμόττει
 κατὰ παντός μὲν ἱεροσύλου, ὑπὲρ παντός δὲ ἀριστέως·
 ζητοῦσι δὲ τινες, πῶς λέγεται ὁ κοινός τόπος γυμνάζειν
 ἡμᾶς πρὸς τὸν ἐπίλογον. ὅπου ἐν μὲν τοῖς ἐπιλόγοις
 ὠρισμένον ἐστὶν πρόσωπον, καθ' οὗ λέγομεν, οἷον Αἰσχί-
 25 νης ἢ Περικλῆς, ἢ τι τοιοῦτον, ἐν δὲ τῷ κοινῷ τόπῳ ἀό-
 ριστον· καὶ φαμέν, ὅτι γυμναζόμενοι ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ
 κατὰ πάντων προδοτῶν λέγειν δυνηθεῖμεν ἂν ἐντεῦθεν
 ὀρμώμενοι καὶ κατὰ τοῦδε τοῦ προδότου, οἷον Αἰσχίνου
 ἢ Φιλοκράτους εἰ τύχῃ εἰπεῖν· ἄλλως τε δὲ καὶ ἐν ἐπι-
 30 λόγοις καθολικῶς κατὰ πάντων τῶν μετασχόντων τοῦ

α

11 Vind. δύνανται.

12 Vind. μεταχόρων.

πράγματος λέγειν οὐ κεκάλυται· ἐν γὰρ τοῖς ἀγῶσι με-
 ρικῶς εἰπόντες καὶ ἀποδείξαντες τὸν Αἰσχίνην, εἰ τύχοι,
 προδότην, ἐν τοῖς ἐπιλόγοις κατὰ πάντων τῶν προδοτῶν
 ἔροῦμεν. ὥστε ἐκ τούτου δέκνυται, ὅτι γυμνάζει ἡμᾶς ὁ
 κοινὸς τόπος πρὸς τοὺς ἐπιλόγους. Ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ 5
 ὁ Ἀφθόνιος οὐ χρῆται διαιρέσει ἐπὶ τοῦ κοινοῦ τόπου,
 ὅμως ἕτεροί τινες καὶ τοῦτον διαιροῦσι, λέγοντες τῶν κοι-
 νῶν τόπων τοῖς μὲν ἀπλοῦς, τοὺς δὲ διπλοῦς, τοὺς δὲ
 τριπλοῦς εἶναι, καὶ ἀπλοῦς μὲν λέγουσι τοὺς περὶ ἐν
 στρεφουμένους ἀδίκημα μόνον, οἷον κατὰ φρονέως, κατὰ 10
 πόρνου, κατὰ ἱεροσύλου· διπλοῦς δὲ λέγουσι τοὺς μετὰ
 τοῦ ἀδικήματος καὶ κοινήν προσλαβόντας προσώπων ποι-
 ότητα· οἷον κατὰ φιλοσόφου πόρνου, καὶ ἱατροῦ φρονέως,
 κατὰ ἱερέως ἱεροσύλου· κοιναὶ γὰρ αὗται ποιότητες, καὶ
 οὐχ ὥρισμένον ἔχουσι πρόσωπον· ὡς Σωκράτης φιλόσο- 15
 φος, ἢ Ἱπποκράτης ἱατρός· τριπλοῦς δὲ τοὺς μετὰ τοῦ
 ἀδικήματος καὶ τῆς κοινῆς τοῦ προσώπου ποιότητος, καὶ
 ἑτέρου τινὸς περιστατικοῦ κοινήν ποιότητα ἔχοντος. οἷον
 κρινὸς τόπος κατὰ φρονέως ἱερέως ἐν ἱερῷ φρονεύσαντος·
 πάντα γὰρ ἐνταῦθα κοινὰ, καὶ οὐδὲν ὥρισμένον, ὃ τε 20
 ἱερεὺς, οὐ κεῖται γὰρ ὄνομα, τίς· καὶ ὁ φόνος κοινὸς,
 οὐ πρόδηλον γὰρ, ποῖον ἱερόν· καὶ πάλιν κοινὸς τόπος
 κατὰ φρονέως ἱερέως ἐν ἡμέρᾳ ἐορτῆς φρονεύσαντος· καὶ
 ταῦθα γὰρ πάντα κοινὰ. δύναται οὖν κατὰ τοῦτον τὸν
 λόγον καὶ τετραπλοῦς εἶναι κοινὸς τόπος. καὶ ἐπὶ πλέον, 25
 οἷον ὡς ἵνα εἴπῃ τις κατὰ ἱερέως φρονέως ἐν ἡμέρᾳ ἐορ-
 τῆς ἐν ἱερῷ φρονεύσαντος. Τοῖς μετασχοῦσι τοῦ αὐ-
 τοῦ πράγματος. Οὐκ εἶπε τοῦ ἀδικήματος, ἀλλὰ
 πράγματος, ἵνα διὰ τούτου καὶ τὸ ἀδίκημα καὶ τὸ ἀ-
 μάρτημα συμπεριλάβῃ καὶ τὸ εὐεργέτημα. Δευτερο- 30
 λογία δὲ ἔοικε καὶ ἐπιλόγῳ. Ἐπειδὴ δευτερολογίας
 ἐμνημόνευε καὶ ἐπιλόγου, φέρε τὴν διαφορὰν πρῶτον τῆς
 δευτερολογίας καὶ τοῖ ἐπιλόγου ἐπιζητήσωμεν. εἶθ'.

οὕτως ἐροῦμεν πῶς ὅμοιοι αὐτοῖς ὁ κοινὸς τόπος, ἀλλὰ
καὶ πρὸ τούτου ἴδωμεν, πόσους ἡμῖν τρόπους δευτερο-
λογίας οἱ ἐξηγούμενοι παραδεδώκασι· φασὶ δὴ δευτερολο-
γίας τρόπους εἶναι τέσσαρας· ἡ γὰρ τοῦ αὐτοῦ μένοντος
5 προσώπου καὶ πράγματος δύο γίνονται λόγοι, ὡς ἵνα
κατηγορήσαντος τοῦ κατηγοροῦ καὶ ἀπολογησαμένου τοῦ
φεύγοντος πάλιν κατηγορήσῃ ὁ διώκων ἀνατρέπων τὴν
ἀπολογία, καὶ ὁ φεύγων πάλιν ἀπολογησῇ πρὸς τὴν
δευτέραν κατηγορίαν· ὡς εἶχον αἱ τοῦ Ἀντιφῶντος δει-
10 τερολογίαι. ἡ τοῦ αὐτοῦ προσώπου μένοντος, τὸ ζητού-
μενον πρᾶγμα διάφορον εὐρίσκεται, καὶ τοῦτο σχεδὸν ἐν
ἐκάστη εὐρίσκεται ὑποθέσει κρίσιν ἀναδεχομένη· ποιή-
σομεν γὰρ πρῶτον λόγον περὶ τοῦ ἐγκλήματος, καὶ δεύ-
τερον περὶ τοῦ ἐπιτιμίου· πρῶτον γὰρ ἀπαδείξει χρεῶν,
• 15 ὅτι προδέδωκε, καὶ τελευταῖον εἰπεῖν, ποία προσήκουσά
ἐστὶν αὐτῷ τιμωρία· τὸ μὲν οὖν πρόσωπον ἐν τοῖς τοι-
ούτοις τὸ αὐτὸ μένει, τὸ δὲ πρᾶγμα διάφορον· ποτὲ μὲν
γὰρ περὶ προδοσίας εἰ τύχοι ἢ τυραννίδος ἢ καὶ ἑτέρου
τινὸς ἐγκλήματος τὸν λόγον ποιοῦμεθα, ποτὲ δὲ περὶ
20 τοῦ προστιμήματος, ἐν οἷς ἔξεστιν εἰπεῖν τὸν πρῶτον λό-
γον μεταστῆναι· ἢ τὸνναντίον τοῦ αὐτοῦ πράγματος μέ-
νοντος τὸ πρόσωπον ἐναλλάττεται, ὥσπερ ἔχουσιν αἱ
καλούμεναι πρωτολογίαι· γίνεται δὲ τὸ τοιοῦτον, ἥνικα
δύο τινὲς μίαν μερίζονται ὑπόθεσιν, καὶ ὁ μὲν πρῶτος
25 λέγει, ὁ δὲ δεύτερος, καὶ τὸ μὲν πρόσωπον διάφορον,
πρᾶγμα δὲ τὸ αὐτὸ, ὡς ἔχει ὁ κατὰ Ἀνδροτίωνος, καὶ
ὁ πρῶτος τῶν κατὰ Ἀριστογείτονος· ἐμερίσαντο γὰρ τὴν
ὑπόθεσιν· ἐν μὲν γὰρ τῷ κατὰ Ἀνδροτίωνος ὁ τε Εὐ-
κτῆμων καὶ ὁ Διόδωρος· καὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος
30 ἔφη πρότερος μὲν ὁ Εὐκτῆμων, δεύτερος δὲ ὁ Διόδωρος·
ἐν δὲ τῷ κατὰ Ἀριστογείτονος Λυκούργος πρῶτος καὶ

13 Cfr. Hermog. περὶ δεινότητος. c. 27.

ἐπ' ἐκείνη Δημοσθένους. Λέγεται δευτερολογία καὶ ἡ διττολογία, καὶ γὰρ δευτερολογεῖν φαμεν τὰ διττολογεῖν καὶ δεύτερον τὰ αὐτὰ λέγειν, γίνεται δὲ κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον ἡ δευτερολογία, ἥνικα τοῦ πράγματος ἀποδειχθέντος ἀνακεφαλαίωσιν ποιούμεθα τῶν προειρημένων 5 καὶ οἷον ἐν δευτέρῳ τὰ αὐτὰ λέγομεν· ὥς ἔχει ἐν τῷ παραπρεσβείας ¹⁴ τῷ ῥήτορι· „συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰ κατηγορούμενα“ καὶ τὰ ἐξῆς, καὶ ἐν τῷ περὶ συμμοριῶν, ¹⁵ „ἵνα δ', ὦ Ἀθηναῖοι, μὴ μακρὰ λέγων ἐνοχλῶ, τὰ κεφάλαια ὧν συμβουλευῶ γράσας ἄπειμι. 10 παρασκευάζεσθαι μὲν γὰρ πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας κελεύω ἐχθροὺς, ἀμύνεσθαι δὲ βασιλέα καὶ πάντας, ἐὰν ἀδικεῖν ἐπιχειρῶσι ταύτῃ τῇ δυνάμει φημὶ δεῖν, ἄρχειν δὲ μηδενὸς μήτε λόγου μήτε ἔργου ἀδίκου. τὰ δὲ ἔργα ἡμῶν, ὅπως ἄξια ἔσται τῶν προγόνων σκοπεῖν, μὴ τοὺς ἐπὶ τοῦ 15 βήματος λόγους.“ ἅπερ γὰρ ἔλεγεν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀποδεικνύς, τὰ αὐτὰ πάλιν καὶ ἐν ἐπιλόγοις λέγει ἀνακεφαλαιούμενος· πολλὰ τοιαῦτα καὶ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, καὶ μάλιστα ἐν τῷ Χρυσοστόμῳ. τεσσάρων οὖν τρόπων ὄντων τῆς δευτερολογίας, ὥς δέδεικται, τῷ τελευταίῳ φη- 20 σὶν ὁ Ἀφθόνιος τὸν κοινὸν εἰκέναι τόπον· ἴδωμεν οὖν τί διαφέρει ὁ τοιαῦτος τρόπος τῆς δευτερολογίας τοῦ λόγου· διαφέρει δὲ καθ'ὸ καὶ τοῦ ὅλου τὸ μέρος διαφέρει· ἐπειδὴ γὰρ μετὰ τὰς ἀποδείξεις πρῶτον ἀνακεφαλαιούμεθα τῶν ἐν ἀγῶσι τὰ καιριώτερα, εἴθ' οὕτως αὖξομεν 25 τὰ ἀποδεδειγμένα εἴτε ἱεροσυλία τυχὸν εἴη, εἴτε φόνος, δευτερολογία μὲν λέγεται ἡ ἀνακεφαλαίωσις μόνῃ· ἐπιλογος δὲ ἀμφοτέρω, ἢ τε δευτερολογία, καὶ ἡ τοῦ πράγματος αὖξησις· ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν διαφορὰν τῆς δευτερολογίας καὶ τοῦ ἐπιλόγου παρεστήσαμεν, φέρε ἴδωμεν καὶ 30 πῶς ἔοικεν ἑκατέρῳ αὐτῶν ὁ κοινὸς τόπος· τῇ μὲν οὖν

δευτερολογία ἔοικε, καθὼ περὶ τῶν οἰονεὶ ἀποδεδειγμένων
 ἐν αὐτῷ λέγοντες διὰ τὰ αὐτὰ λέγειν δοκοῦμεν μάλιστα
 ἐν τῇ ἐκθέσει. τοῦτο γὰρ δευτερολογίας ἔργον, τὸ περὶ
 τῶν ἤδη ἀποδεδειγμένων διαλαβεῖν· εἰ δὲ τῇ δευτερο-
 5 λογίᾳ ἔοικε, πάντως καὶ τῷ ἐπιλόγῳ· μέρος γὰρ τοῦ
 ἐπιλόγου ἐστὶν ἡ δευτερολογία· ἄλλως ¹⁶ τε ὥσπερ ἐν
 τοῖς ἐπιλόγοις οὐ μόνον ἀνακεφαλαιούμεθα, ἀλλὰ καὶ
 αὖξομεν τὰ πράγματα, οὕτω κἀνταῦθα ποιοῦμεν· αὖ-
 ξομεν γὰρ τὰ προσόντα καλὰ ἢ κακὰ· διαφέρει δὲ αὖ-
 10 τῶν τούτων ὁ κοινὸς τόπος, πρῶτον μὲν ὅτι ἐκεῖνα μέρη
 εἰσὶ τοῦ λόγου, ὁ δὲ κοινὸς τόπος ὁ ἐν γυμνάσμασιν
 ὅλον ἐστίν· ἔπειτα ἐν μὲν ἐκείνοις μερικῶς λέγομεν, καὶ
 κατὰ ὀρισμένον προσώπου· οἷον κατὰ Αἰσχίνου προ-
 δότου, κατὰ Τιμάρχου ἀσώτου· ἐν δὲ τῷ κοινῷ τόπῳ
 15 ἀορίστως λέγομεν κατὰ πάντων προδοτῶν, καὶ κατὰ
 πάντων ἀσώτων· ταῦτα μὲν οἷν περὶ τοῦ τὸν κοινὸν
 τόπον δευτερολογία ἔοικέναι καὶ ἐπιλόγῳ· ἔστι δὲ καὶ ἄλ-
 λως αὐτῷ ἐρμηνεύσαι· ὁ γὰρ περὶ τοῦ προτιμήματος
 αὖξητικὸς λόγος μετὰ τὸν ἀποδεικτικὸν γινόμενος, ὅτε
 20 μὲν ἰδίᾳ διαιρεθεῖς τεθῇ, δευτερολογία λέγεται, ὅταν
 δὲ συνημμένως τῷ λοιπῷ τοῦ λόγου σώματι, μέρος τε
 αὐτοῦ καλεῖται καὶ ἔστιν ἐπίλογος· τούτῳ οὖν τῷ περὶ
 προστιμήματος αὖξητικῷ λόγῳ ἔοικέναι τὸν κοινὸν τόπον
 φησὶν ὁ Ἀφθόνιος τῷ πῇ μὲν τῷ τῆς δευτερολογίας,
 25 πῇ δὲ καὶ τῷ τοῦ ἐπιλόγου ὀνομαζομένῳ ὀνόματι.

Διὸ προοίμια μὲν ὁ κοινὸς τόπος οὐκ ἔχει·
 διότι, φησὶ, δευτερολογία καὶ ἐπιλόγῳ ὁ κοινὸς τόπος
 ἀναλογεῖ, διὰ τοῦτο οὐδὲ καθαρῶς ἐστὶ προοίμιον ἐν αὐ-
 τῷ· τὰ γὰρ προοίμια οὐκ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, ἀλλὰ πρὸ
 30 παντὸς τοῦ λόγου τιθέναι ὀφείλομεν· ὅμως δὲ, φησὶν,
 ἕνεκεν τοῦ γυμνάζεσθαι τοὺς νέους εἰς τὸ προοιμιάζε-

16 Vind. ἄλλης.

σθαι ἀναγκάζομεν αὐτοὺς προοιμίῳ τόπους πλάττειν·
 τουτέστιν οὐ πάντως ἀπαιτοῦμεν αὐτοὺς τιθέναι ἐν τῷ
 κοινῷ τόπῳ προοίμια ἀκριβῆ καὶ τεχνικά, οἷά ἐστιν τὰ
 ἐξ ὑπολήψεως, τὰ ἐξ ὑποδιαίρεσεων, τὰ ἐκ περιουσίας,
 τὰ ἀπὸ καιροῦ, ἅτινα τὸ περὶ εὐρέσεων τοῦ Ἑρμογένους 5
 βιβλίον ἡμῖν παραδίδωσιν· ἀλλ' ἑτέρα τινα εὐληπτα
 καὶ εὐμεταχειρίστα· καὶ οἷα εἰκὸς ταῖς τῶν νέων διανοαῖς
 χορηγηθῆναι, σχῆμα μόνον καὶ εἶδος ἔχοντα,¹ πλὴν ἵνα
 ὥσιν ἀρμόδια τῷ γυμνάσματι, οἷον ἵν' εἰ κατὰ ἱεροσύλου
 τύχοιμεν λέγοντες, προοιμιασώμεθα οὕτως· πάντας γὰρ 10
 προσήκει μισεῖν,² ἄνδρες δικασταί, τοὺς κακούργους, μά-
 λιστα δὲ τοὺς κατὰ θεῶν τολμῶντας· ὅσῳ καὶ χεῖρον ἀδί-
 κημα τῶν ἄλλων τὸ τούτων καθέστηκεν· οἳ μὲν γὰρ εἰς
 ἀνθρώπους, εἰ τύχοι, τολμῶσιν, οἳ δὲ εἰς θεοὺς παροινού-
 σιν· ἕτερον· τῷ μὲν οὖν δοκεῖν ὁ κρινόμενος κινδυνεύει 15
 μόνος, τῇ δ' ἀληθείᾳ καὶ ἡμεῖς οἱ δικάζοντες, τὸ γὰρ
 περὶ τοὺς ὅρκους, οὓς ὑμεῖς ὠμόσατε, πλημμελῆσαι οὐκ
 οἶδα φανυτέραν δίκην τῆςδε τῆς παρανομίας. εἰ δὲ
 περὶ τᾶλλα συμπαθεῖς ὑμεῖς καὶ συγγνώμονες, ἀλλὰ περὶ
 τοὺς ἀνδροφόνους οὐ τοιοῦτους δέον ὑμᾶς καθεστάναι· 20
 οἳ γὰρ κατὰ τῶν μηδὲν ἡδίκηκότων ἀπηνεῖς ἐφάνησαν
 καὶ ἀνήμεροι, οὗτοι τηλικαῦτα ἡδίκηκοίτες πῶς ἂν δι-
 χαιῶς ἐλέους καὶ συμπαθείας παρ' ὑμῶν ἐπιτύχωσιν;
 Ζητοῦσι δὲ τινες, τίνος χάριν ἐν μόνῳ τῷ παρόντι
 γυμνάσματι εἶπε μὴ εἶναι προοίμια, ὅπου γε οὐδὲ ἐν 25
 τοῖς προλαβοῦσιν· ἢ οὖν καὶ ἐν ἐκείνοις ὤφειλεν εἶπεῖν,
 ὅτι προοίμια μὲν οὐκ εἰσὶν ἐν τοῖς παροῦσι γυμνάσμασι,
 χρὴ δὲ ὅμως προοιμιακοῖς χρῆσθαι τοποῖς τοὺς γυμνα-
 ζομένους, ἢ καὶ ἐνταῦθα σιωπῆσαι· ἔστι δὲ εἶπεῖν πρὸς
 τὴν τοιαύτην ζήτησιν, ὅτι ἐπεὶ ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις 30

1 Codd. ἔχουσα.

2 Codd. μισεῖν. Cfr. Hermog. Prog.

γυμνάσμασιν, οἷον ἐν τῇ χρείᾳ καὶ ἐν τῇ γνώμῃ καὶ τῇ
 ἀνασκευῇ καὶ τῇ κατασκευῇ ἥσάν τινα κεφάλαια προ-
 οιμίους ἀναλογοῦντα, ἐν μὲν τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ τὰ
 ἐγκωμιαστικά, ἐν δὲ τῇ ἀνασκευῇ ἢ τῶν φησάντων δια-
 βολῇ, καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ ἢ τῶν φησάντων εὐφημία, διὰ
 τοῦτο φησιν, ὅτι ἐνταῦθα οὐκ ἔστι τοῦτο· ἡ δὲ αἰτία
 ἔστι τὸ εἰκέναι μὲν τὸν κοινὸν τόπον ἐπιλόγῳ, μὴ εἶναι
 δὲ ἀναγκαῖον ἐν ἐπιλόγοις προοιμιάζεσθαι· ἡ τούτου χά-
 ριν τοῦτο εἶπεν ἐνταῦθα· ἐπειδὴ γὰρ τελεώτερον δοκεῖ
 10 εἶναι τὸ παρὸν γυμνάσμα τῶν φθασάντων, διὰ τοῦτο
 φησιν, εἰ καὶ τοιοῦτόν ἐστιν, ὅμως προοίμια οὐκ ἔχει·
 ἡμεῖς δὲ θέλοντες τοὺς νέους ἐγγυμνασθῆναι τοῖς προοι-
 μίοις ἀπαιτοῦμεν αὐτοὺς ἐνταῦθα προοιμιῶν τόπους· ἡ
 ἐπειδὴ γυμνασθεῖσιν ἤδη διὰ τῶν φθασάντων προ-
 15 γυμνασμάτων καὶ ἔξιν τινὰ ἐσχηκόσιν ἔδει καὶ προοιμια-
 κῶν ἐννοιῶν ἄψασθαι, διὰ τοῦτο φησιν, ὅτι ἡ φύσις
 μὲν τοῦ παρόντος γυμνάσματος οὐκ ἀπαιτεῖ προοίμια,
 ὥσπερ οὐδὲ ἡ τῶν φθασάντων, ἀλλ' ἐν ἐκείνοις μὲν οὐκ
 ἀπητοῦντο οἱ νέοι προοίμια, διὰ τὸ ἀρτιπαγεῖς ἔτι πρὸς
 20 τὰ τοιαῦτα εἶναι· νῦν δὲ ἔξιν τινὰ διὰ τῶν φθασάντων
 λαβόντας ἀναγκαῖον προοιμιῶν ἐκθεῖναι τύπους.

Μεθ' αὐτῆς θήσεις κεφάλαια πρῶτον ἐκ τοῦ
 ἐναντίου. Τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον ἀναλογεῖν
 λέγει ἐν τῇ παρούσῃ γυμνασίᾳ τῇ προκαταστάσει, τῇ
 25 καὶ προδιηγῇσει λεγομένη, ἥ τις τὰ πρὸ τῆς διηγῇσεως
 ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις ἐκληρώσατο τάξιν, ὡς δηλοῖ
 καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς. ὥσπερ γὰρ ἐν τῇ προδιηγῇσει τὰ
 πρεσβύτερα τῶν ἐν τῇ διηγῇσει διεξερχόμεθα, οὕτω καὶ
 κοινὸν τόπον κατὰ τυράννου λέγοντες ἀνατρέχουμεν ἐν
 30 τῷ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφαλαίῳ εἰς πρεσβύτερά τινα ὧν
 νῦν αὔξομεν· οἷον εἰς τὰς τῶν προγόνων γνώμας, καθ'
 ἃς νόμους ἔθεντο καὶ δημοκρατίαν κατέστησαν· εἴτα
 κατερχόμεθα εἰς τὴν ἐκθεσιν ἀναλογοῦσαν διηγῇσει, λέ-

γοντες, ὅτι τούτων οὕτως ἐχόντων οὐκ ἠθέλησεν οὗτος τοῖς τῶν προγόνων βουλήμασιν ἔπυσθαι, ἀλλὰ τὴν τε δημοκρατίαν ἐβουλήθη μεταθεῖναι καὶ τοὺς νόμους ἐκποδῶν ποιήσασθαι· ὁμοίως δὲ κατὰ ἱεροσύλου κοινὸν ἰόπον λέγοντες ἐν μὲν τῷ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφαλαίῳ 5 ἀναδραμῶμεν ἐπὶ τοὺς νόμους· ἢ λέγοντες, ὅτι οἱ νόμοι τῆς θεραπείας τῶν θειῶν προνοήσαντες³ βωμοὺς ἔστησαν καὶ ἀναθήμασιν ἐκόσμησαν, θυσίαις ἐτίμησαν, πανηγύρεσι, προσόδοις· ἐν δὲ τῇ ἐκθέσει κατέλθωμεν ἐπὶ τὰ νεώτερα, φάσκοντες ὅτι τούτων οὕτως ἐχόντων οὗτος τί 10 ἐτόλμησεν; παρεισδύναι λάθρα εἰς τὸν ναὸν ἐμελέτησε, καὶ γυμνῶσαι τοῦτον τὸν εἰς κόσμον ἀνατεθέντα ἀναθημάτων. ὁμοίως καὶ κατὰ προδότου κοινὸν τόπον ποιῶμεν, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον ἐργαζόμενοι ἐροῦμεν, ὅτι ἅπαντες μὲν οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι περὶ πλεί- 15 στου τὰς αὐτῶν πατρίδας τίθενται, καὶ ὅτι προπολεμοῦσιν αὐτῆς, καὶ θανεῖν ὑπὲρ αὐτῆς δεῖσαν οὐκ ἀπαναίνεται· ἐν δὲ τῇ ἐκθέσει εἰπώμεν, ὅτι τούτων οὕτως ἐχόντων οὗτος τί κατὰ τῆς πατρίδος τῆς ἑαυτοῦ ἐβουλευσατο· προπολεμῆσαι μὲν αὐτῆς καὶ ὑπεραποθανεῖν εἰ δεή- 20 σαι, οὐδεὶς νοῦν εἶδετο πώποτε, προδοῦναι δὲ τοῖς πολεμίοις ταύτην καὶ δούλην ἐξ ἐλευθέρης ἐργάσασθαι ἐμελέτησεν· ὁμοίως ἐὰν κατὰ λειποτάκτου ὁ κοινὸς ἢ τόπος, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου τοιοῦτον ποιήσομεν· οἱ ἀριστεῖς καρτεροῦσιν ἐν ταῖς μάχαις, καὶ προπολεμοῦντες 25 τῶν οἰκείων πατρίδων φιλοτιμοῦνται, καὶ σπεύδουσι δοῦναι τῶν λοιπῶν γενναιοτέρους, θέλοντες ἅπασιν δεῖξαι, ὥς οὐδὲ τὸ ζῆν αὐτὸ τοῦ τῆς πατρίδος φίλτρου ἔμπροσθεν τίθενται· διὰ τοι τοῦτο καὶ γερῶν μεγίστων οἱ νόμοι αὐτοὺς ἡξίωσαν· εἴτα κατέλθωμεν εἰς τὴν ἐκθεσιν λέγον- 30 τες, ὅτι μιμητῆς οὗτος μὴ θελήσας γενέσθαι τόλμαν τε-

- 3 Cfr. Hermog. Progr. p. 30.

- τόλμηκε κάκιστον· τὴν γὰρ τάξιν τὴν οἰκείαν λιπῶν, καὶ ὅτι τὸ κατ' αὐτὸν τὸ ἡμέτερον προδοὺς στρατεύμα ἐπελάθετο τῆς πατρίδος· οὐκ ἐξήλωσε δὲ τοὺς στρατιώτας οὐδ' εἰς ἕμερον ἦλθε τῶν τοῖς ἀριστεύει διδομένων γερωῶν.
- 5 Ζητεῖται, τί διαφέρει τὸ παρὸν ἐναντίον τοῦ ἐν τῇ χρεῖᾳ καὶ τῇ γνώμῃ ἐναντίου, καὶ πῶς ἐκεῖνο μὲν ἐργασία, τοῦτο δὲ προδιηγῆσαι ἀναλογεῖν λέγεται· καὶ εἰ προδιηγῆσαι ἀναλογεῖ, πῶς κεφάλαιον αὐτὸ λέγει ὁ σοφιστής· φησὶ γὰρ μεθ' ἃ θήσεις κεφάλαια· πρῶτον μὲν τὸ ἀπὸ
- 10 τοῦ ἐναντίου, εἰτα ἐποισεις τὴν σύγκρισιν· καὶ περὶ τῆς ἐκθέσεως δὲ τὸ αὐτὸ ζητεῖται, πῶς καὶ αὐτὴν κεφάλαιον λέγει διηγῆσαι ἀναλογοῦσαν, καὶ πῶς ἐν τῇ ἀνασκευῇ τὴν ἐκθεσιν, ἥτις καὶ αὐτὴ διηγῆσεως ἔσωζε τόπον, οὐκ ὠνόμασε κεφάλαιον. ἐνταῦθα δὲ αὐτὴν οὕτως ὀνομάζει.
- 15 φαμέν δὲ διαφέρειν τὸ ἐν κοινῷ τόπῳ ἐναντίον τοῦ ἐν τοῖς προλαβοῦσι γυμνάσμασιν, τῇ χρεῖᾳ λέγω καὶ τῇ γνώμῃ, καθὼ ἐκεῖνο μὲν τὰ ἐναντία παρίστησι τοῦ προαὐτοῦ κεφαλαίου, τοῦτο δὲ τοῦ μετ' αὐτὸ, κάκεινο δὲ τὰναντία λέγει οὐ τοῦ ἀναλογοῦντος κεφαλαίου τῇ διη-
- 20 γήσει, ὅπερ ἦν τὸ παραφραστικόν, ἀλλὰ τῆς αἰτίας αὐτοῦ· τοῦτο δὲ τῆς ἐκθέσεως λέγει τὰ ἐναντία, ἥτις διηγῆσεως σώζει λόγον· ἔτι δὲ καὶ καθὼ τοῦτο μὲν τὰ πρεσβύτερα τῶν προκειμένων διέξεισιν, ἐναντία μὲν καὶ αὐτὸ λέγον τῶν προκειμένων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ προγεγενη-
- 25 μένα· τὰ γὰρ ἐν τῇ μελέτῃ τῆς χρεῖας καὶ τῆς γνώμης τεθίντα ἐκ τοῦ ἐναντίου κεφάλαια τὰναντία μὲν παρίστωσι τῆς αἰτίας, οὐ μὴν δὲ τὰ πρεσβύτερα· εἰκότως δὲ ἐκεῖνο μὲν ἐργασία ἀναλογεῖν ἐλέγετο· τὰ γὰρ κατασκευαστικά τῶν ἐπιχειρημάτων ἐργασίαι εἰσὶ, τοῦτο δὲ ὡς
- 30 τὰ πρεσβύτερα τῆς ἐκθέσεως ἀναλογούσης διηγῆσαι διεξιόν, προδιηγῆσεως ἔχει τόπον. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου καὶ τὴν ἐκθεσιν τὸ μὲν προδιηγῆσαι τὸ δὲ διηγῆσαι ἀναλογοῦν κεφάλαιον ὀνομάζει· τὴν ἐν τῇ ἀνασκευῇ καὶ τῇ
- κατα-

κατασκευῇ ἔκθουσιν μὴ ὀνομάζων τούτῳ ὀνόματι, διότι
 εἶναι μὲν οὐ κατασκευάζονται, ὅπερ κεφαλαίων ἔργον,
 μᾶλλον δὲ διὰ τῶν ἐξῆς κεφαλαίων ἀνασκευάζονται ἢ
 κατασκευάζονται· ταῦτα δὲ κατασκευαστικά εἰσι τούτου,
 οὐπερ καὶ τὰ μετὰ ταῦτά εἰσι κατασκευαστικά, φημί δὴ ⁵
 τοῦ μὴ δεῖν κατηγορηθῆναι τὸν κατηγορούμενον. Εἴ-
 τα ἐποίσεις τὴν ἔκθουσιν. Ἐκθουσιν ὀνομάζει τὸ
 κεφάλαιον τὸ ἀναλογοῦν τῇ διηγῇ, διότι ἐν αὐτῷ τὰ
 γεγονότα πράγματα ἐκτιθέμεθα· οὕτω δὲ καὶ τὸ διήγη-
 μα ἔκθουσιν πράματος ὠνόμασε, καὶ τὸ ἀναλογοῦν διη- ¹⁰
 γῇ ἐν τῇ ἀνασκευῇ ἔκθουσιν καὶ αὐτὸ ὠνόμασιν. Εἰς
 τὸ αὐτό. Εἴτα ἐποίσεις τὴν ἔκθουσιν. Ὡς περ τὸ ἀπὸ
 τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον προδιηγῇ ἀναλογοῦν μετὰ
 τοὺς προοιμιακοὺς ἔταξε τόπους, ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς πολιτι-
 κοῖς λόγοις ἡ προδιήγησις μετὰ τὰ προοίμια τίθεται ¹⁵
 καὶ τὴν ἔκθουσιν διηγῇ ἀναλογοῦσαν μετὰ τὸ ἀπὸ τοῦ
 ἐναντίου τίθησι, δεόν ὃν καὶ τὴν διήγησιν εὐθύς μετὰ
 τὴν προδιήγησιν τάττεσθαι. Οὐχ ὡς διδάσκων, ἔγνω-
 σται γάρ. Ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ διηγῇ καὶ ἐν τῷ παρόν-
 τι κεφαλῇ τὰ πράγματα ἐκτιθέμεθα, διὰ τὸ διδάξαι ²⁰
 ταῦτα τοὺς ἀκροατάς, ἐνταῦθα δὲ οὐ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ
 διὰ τὸ παροξύναι αὐτούς· διὸ ἐν μὲν τῇ διηγῇ ἀπλῶς
 τὸ πρᾶγμα ἑροῦμεν, ἐνταῦθα δὲ μετὰ δεινώσεως καὶ ἀν-
 ξήσεως· οἷον ἔστω ὑπόθεσις κατὰ προδύτου ἐκείνη· πᾶ-
 σαν μὲν τὴν Ἀττικὴν τοῦ Ἀρχιδάμου δηλώσαντος, τοὺς ²⁵
 δὲ τοῦ Περικλέους μόνους ἀγροὺς ὡς εἶχον ἑάσαντος,
 κρίνεται ὁ Περικλῆς προδοσίας· οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ διη-
 γῇ ἀπλῶς οὕτως ἑροῦμεν τὸ πρᾶγμα, ὅτι ὁ Ἀρχίδα-
 μος εἰδὼς φίλον ὄντα τῶν Λακεδαιμονίων τὸν Περικλῆν,
 καὶ τὰ ἐκείνων φρονοῦντα, τὴν ἄλλην Ἀττικὴν, ὡς ἡδύ- ³⁰
 νατο, λυμηνάμενος, μόνους τοὺς αὐτοῦ ἀγροὺς ἀβλαβεῖς
 διετήρησιν· εἰς δὲ τοὺς ἐπιλόγους ἐλθόντες καὶ τοπικῶς
 τοῦ ἐγγλήματος κατατρέχοντες οὐχ ἀπλῶς οὕτως ἑροῦ-

- μεν, ἀλλὰ μετὰ δεινώσεως καὶ αὐξήσεως φήσομεν, δεινὸν καὶ πέρα δεινῶν, τὴν γὰρ ἐνεγκάμενην αὐτὴν καὶ τὴν θρέψασαν ταύτην προδοῦναι τοῖς πολεμίοις μελετᾷ, καὶ δούλην ποιῆσαι σκέπτεται· καὶ μὴν εἶπη τις, ὅτι ἐν τῇ
- 5 γυμνασίᾳ τοῦ κοινοῦ τόπου, μὴ προειρηκότων ἡμῶν ἀνωτέρων τι περὶ τοῦ πράγματος ὅμως ὥσανει καὶ διηγησώμεθα τὸ πρᾶγμα ἀνωτέρω, καὶ ἀπεδείξαμεν αὐτὸ, οὕτω ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ τὸν λόγον προάγμεν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐπιλόγῳ ἀναλογεῖν ὁ κοινὸς τόπος λέγεται, καὶ οὐδὲ
- 10 προοίμια φυσικῶς ἐπιδέχεται. Ἐγνωσταὶ γάρ· πόθεν ἔγνωσται; ἀπὸ τῶν ἐν τῷ διηγήματι δηλονότι εἰρημένων. Οὐχ ὡς διδάσκων, ἔγνωσται γὰρ, ἀλλ' ὡς παροξύνων τὸν ἀκροώμενον. τὴν ἔκθεσιν τινες τῶν σοφιστῶν ἀποδοκιμάζοντες φασὶ διαφθεῖρειν αὐτὴν τὸ
- 15 ἴδιον τοῦ γυμνασματος διὰ τὸ τὸν κοινὸν τόπον μὴ διδασκαλίαν πραγμάτων ἀλλ' αὕξησιν ἔχειν βούλεσθαι· πρὸς δὲ τούτοις ὁ μὲν Ἀφθονίος φησιν, ὅτι ἀλλ' οὐχ ὥσπερ διδάσκοντες τὴν ἔκθεσιν ἐπιφέρομεν, ἀλλ' ὡς τὸν ἀκροώμενον παροξύνοντες· ὁ μὲντοι Γεωμέτρης τὰναντία
- 20 οἶονεῖ. τούτω λέγει, καὶ φησιν, ὅτι ἐπειδὴ μὴ φαινόμεθα τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ λόγου χρησάμενοι ἢ μηδὲ τὸ πρᾶγμα διηγησάμενοι, τοῦτο γὰρ τῶν προγυμνασμάτων ἴδιον, διὰ τοῦτο καὶ ταῦτα ὡς ἀγνωστοῦ τοῦ πράγματος οὐδὲν κωλύει καὶ τοῦτο παραλαμβάνεσθαι.
- 25 Εἴτα ἐποιήσεις τὴν σύγκρισιν. Κρίσις μὲν γὰρ λέγεται ἢ ἀπλῶς δοκιμασία τινὸς καὶ ἐξέτασις· σύγκρισις δὲ ἢ τοῦδε πρὸς τόδε παραβολὴ καὶ ἀντιπαράθεσις· οὐ γὰρ ἑνὸς ⁴ ἐν αὐτῇ μόνου ἐξέτασις, ἀλλὰ δύο τινῶν ἀντιπαράθεσις πρὸς ἀλλήλα γίνεται· διὸ καὶ σύγκρισις
- 30 μετὰ τῆς συν προθέσεως εἴρηται· ἢ γὰρ συν πρόθεσις, ὅπου ἂν τεθῇ, πληθὸς σημαίνει, οἷον σύμβιος, συνόμι-

4 ἑνὸς Vind. om.

λος, σύμψηφος· φασὶ δὲ οἱ ἐξηγούμενοι γίνεσθαι τὰς συγκρίσεις τριχῶς, ἀπὸ τοῦ μείζονος, ἀπὸ τοῦ ἴσου, ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος, προστίθῃσι δὲ ὁ Γεωμέτρης καὶ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, οἷον ὑποκείσθω τὴν ἱεροσυλίαν μείζον μὲν ἀδίκημα εἶναι κλοπῆς, ἦττον δὲ τῆς ἀσεβείας, ἴσον δὲ τῇ 5 ὑφαιρέσει τῶν τοῖς ἥρωσιν ἀνατεθειμένων, εἰ γὰρ καὶ τούτου μείζον ἀδίκημα ἢ ἱεροσυλία ἐστίν, ὅμως μελέτης ὅ χάριν ὑποκείσθω αὐτῷ ἴσον εἶναι, οὐκοῦν κατὰ ἱεροσύλου μελετῶντες κοινὸν τόπον, εἰ μὲν ἀπὸ τοῦ μείζονος βουλόμεθα ποιῆσαι τὴν σύγκρισιν, ἐροῦμεν οὕτως· δει- 10 νὸν ἴ ἀσέβεια, καὶ τιμωρίας μεγίστης παρὰ τῶν νόμων τετιμημένη, καὶ ἡ ἱεροσυλία δὲ οὐδὲν ἦττον δεινὸν ἐκείνης καθέστηκεν, ἴσα γὰρ ἀμφοτέρω, παρόσον καὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐνυβρίζουσιν· εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου πάλιν βυλό- μεθα ποιῆσαι τὴν σύγκρισιν, οὕτως ἐροῦμεν· εἴτα τίς 15 τὸν ἱερόσυλον τῷ ὑφαιρουμένῳ τὰ τοῖς ἥρωσιν ἀνατεθειμένα ἐξιῶσαι θελήσει· ἀλλ' ὁ μὲν εἰς θεοὺς ἀμαρτάνει· ὁ δὲ εἰς ἥρωας· ὅσον δὴ μείζους τῶν ἡρώων οἱ θεοὶ καθεστήκασι, τοσοῦτον καὶ ἱερόσυλος τυμβωρύχου δεινότερον. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος βουλόμεθα συγκρί- 20 ναι, οὕτως εἵπωμεν· δεινὸν ὁ κλέπτης· ὁ δὲ ἱερόσυλος μείζων καθέστηκεν. ἀπὸ δὲ τοῦ ἐναντίου ἔσται σύγκρισις, οἷον εἰ κατὰ λειποτάκτου κοινὸν μελετῶντες τόπον τὸν λειποτάκτῃ τῷ ἀριστεῖ συγκρίνομεν λέγοντες, ὡς εἰ μέγιστον ὁ ἀριστεὺς ἀγαθόν, οὐδὲν ἔλαττον ὁ λειποτάκτης 25 πακόν· πλὴν τοῦτο σημειώτεον, ὅτι τὰς συγκρίσεις οὕτως ὀφείλομεν σχηματίζειν, ἵνα τὸ μείζον ἐν αὐταῖς μόνῳ τῷ προβαλλομένῳ συνάγῃται, μὴ μέντοι καὶ τιμωρίας αὐτὸν ἢ τινος ἄλλου ἄξιον ἀποφαίνωμεν· αὐτίκα γὰρ, εἰ οὕτως ἐροῦμεν, εἰ ὁ κλέπτης κολάσεως ἄξιός, οὐ πολλῷ 30 μᾶλλον ὁ ἱερόσυλος, ἐργασίαν ἀπὸ τοῦ μικροτέρου ποιού-

μεν, οὐ σύγκρισιν, καὶ πάλιν, εἰ μὲν οὖν τὸν ἀριστεὰ
 τιμῶν ἄξιον, τὸν λειποτάκτην κολάζεσθαι λείπεται· καὶ
 τοῦτο γὰρ οὐ σύγκρισις ἀλλ' ἐργασία μᾶλλον ἐστὶν ἀπὸ
 τοῦ ἐναντίου· ἴστέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ὅτε μὲν ἀπὸ τοῦ
 5 μείζονος συγκρίνομεν, ἴσον τὸν παραβαλλόμενον τῷ μείζονι
 ποιήσομεν, ἀλλ' οὐχὶ μείζονα, ὥς ἂν μὴ ἀπίθανα δό-
 ξωμεν λέγειν, καὶ καταγέλαστοι παρὰ τοῦτο ἐσόμεθα·
 ἀρκοῦσα γὰρ αὐξήσις ἢ τοῖς ταπεινοῖς τὸ ἴσον πρὸς τὸ
 ἄγαν ὑπερέχον παρεχομένη· εἰ δὲ καὶ μείζονα βουλόμεθα
 10 ἀποδείξαι, οὐχ ἀπλῶς τοῦτο ποιήσομεν, ἀλλὰ πρῶτον
 ἴσον ἀποδείξαντες, οὕτως ἐπὶ τὸ μείζον χωρήσομεν, οἷον
 ὥς ἐπὶ τοῦ ἱεροσύλου καὶ τοῦ μοιχοῦ· φήσομεν γὰρ τὴν
 μοιχείαν τῇ ἱεροσυλίᾳ συγκρίνοντες, πρῶτον μὲν, ὅτι οὐ-
 δὲν ἔλαττον ἱεροσυλίας μοιχεία, κακεῖνος γὰρ τὸν θεὸν
 15 ἀδικεῖ, καὶ οὗτος δὲ τὸν θεῖον πατεῖ νόμον· εἶτα καὶ πρὸς
 τὸ μείζον· εἰ δὲ δεῖ τάληθές εἰπεῖν καὶ πολλῶ μείζον· ὁ
 μὲν γὰρ περὶ χρήματα μόνον ἀδικεῖ καὶ ἀναθήματα, εἰ
 καὶ θεῖα· οὗτος ⁶ δὲ περὶ αὐτὸ ⁷ τῶν τοῦ θεοῦ κτημά-
 των τὸ τιμιώτατον, τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν περὶ αὐτὸ
 20 σωφροσύνην· καὶ ταῦτα μὲν ὅτε ἀπὸ τοῦ μείζονος συγ-
 κρίνομεν, μείζον τὸ παραβαλλόμενον τοῦ ἴσου ἀποδειξο-
 μεν. ἐπὶ μέντοι τῶν ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος συγκρίσεων ἐπι-
 τιμητικῶς τὸν λόγον προσάγομεν λέγοντες, εἶτα τὸν
 κλέπτην δεινὸν ἡγούμενοι οὐ πολλῶ τούτου δεινότερον
 25 τὸν ἱερόσυλον ὑπολάβωμεν, οὐκ ἀτέχνως δὲ κατ' ἐπιτίμη-
 σιν καὶ ἐλεγκτικῶς τὰς ἀπὸ τοῦ ἥττονος συγκρίσεις ἐκ-
 φέρομεν, ἀλλὰ καὶ πάνν τεχνικῶς· ἥ γὰρ διὰ τὸ ἄγαν
 τῆς ἐπιχειρήσεως ἰσχυρὸν τοῦτο ποιοῦμεν, ἥ διότι κα-
 θαιρεῖ τὸν ὑπάρχοντα ὄγκον ἀπὸ τῆς φύσεως, ἀπὸ τοῦ
 30 ἥττονος τῆς συγκρίσεως τρόπος. ὅτε γὰρ λέγωμεν, ὅτι ὁ

6 Vind. οὕτως. Laur. οἷτος.
 7 Vind. περὶ αὐτῶν τοῦ θεοῦ.

7 Laur. περὶ αὐτὸ τῶν τοῦ

ιερόσυλος μείζων ἐστὶ τοῦ κλέπτου, οὐ μᾶλλον αὖξεται ἢ
καθαίρεται τῆς ιεροσυλίας τὸ μέγεθος· περὶ μέντοι τῆς
τάξεως τῶν τεσσάρων τούτων τῆς συγκρίσεως τρόπων,
καὶ περὶ τοῦ τρόπου, οἷον τί πρὸ τίνος ταχτέον, καὶ εἰ
κατὰ τοὺς τρεῖς τρόπους αἱ ⁸ συγκρίσεις ποιοῦνται, ἥ ⁵
τίνα τούτων ἐκλείψουσιν, ἡμεῖς μὲν οὐδὲν ἔχομεν βέβαιον
εἰπεῖν· ὁ ⁹ μέντοι διαιρῶν πρὸς τὴν φύσιν τῶν πραγμά-
των εἴσεται σκοπῶν· πλὴν τοῦτο γνώστειον, ὅτι τῶν
ὁμοιογενῶν ἐν ταῖς συγκρίσεσι πρὸ παντὸς δεῖ φροντί-
ζειν, ὡς ἂν πρὸς ταῦτα ἡ σύγκρισις γίνηται. ὁμοιογενῇ ¹⁰
δὲ ἐστὶ τὰ ἐν ταῖς αὐταῖς αἰτίαις ἐξεταζόμενα· οἷον εἰ
κατὰ τυμβωρύχου λέγομεν, τὴν σύγκρισιν πρὸς κλέπτας
ἐργασόμεθα καὶ ιεροσύλους καὶ πάντας τοὺς κέρδους
ἐνεκα τοιαῦτα τολμῶντας· δεῖ δὲ καὶ κείνο γινώσκειν, ὅτι
ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῷ περὶ συγκρίσεως λόγῳ οὐ διαιρεῖ τὴν ¹⁵
σύγκρισιν εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ ἴσου καὶ ἀπὸ τοῦ μείζονος, καὶ
τὸ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος, ἀλλ' εἰς τε τῶν χρηστῶν πρὸς
τὰ χρηστὰ παράθεσιν, καὶ εἰς τὴν τῶν φαύλων πρὸς
φαῦλα, καὶ εἰς τὸν τῶν χρηστῶν πρὸς πονηρὰ, καὶ εἰς
τὴν τῶν μικρῶν πρὸς μείζονα. Ἐκ παραθέσεως ²⁰
Παράθεσιν ἐνιοὶ τὴν ὁμοίωσιν σημαίνουσι. Δέον γὰρ
ἐξ ὁμοίων τὴν σύγκρισιν γίνεσθαι· οἷον ἵνα εἰ κατὰ
κλέπτου λέγομεν, συγκρίνομεν αὐτὸν ιεροσύλῃ· ὅμοιον
γὰρ κλέπτης καὶ ιεροσύλος, εἰ μὴ καὶ ἴσον, παρόσον καὶ
ὁ ιεροσύλος κλέπτης ἐστὶν ἱερῶν πραγμάτων· ἡ καὶ ²⁵
βιαιῷ, ὅμοιον γὰρ πάλιν ὁ κλέπτης καὶ ὁ βίαιος, εἰ καὶ
μὴ ἴσον, παρόσον καὶ τὸν βίαιον ἀναιδῇ ἴσασι κλέπτην.
Τὸ συνάγων φωνὴ τῶν φιλοσόφων ἐστίν, ἐπὶ τοῦ
συμπεράσματος ἐξηγενηγμένη· συνάγειν γὰρ τὸ ἐπάγειν
τὸ συμπέρασμα φασί· συμπέρασμα δὲ ἐστὶν ὁ μιγνύων ³⁰
τὰς δύο προτάσεις λόγος· πρότασις δὲ ἐκ δύο γίνεται

8 Codd. ἦ. 9 Codd. ἦ.

ὄρων, ἐνὸς μὲν τοῦ ἄνθρωπος, ἐτέρου δὲ τοῦ ζῶον· ἐτέ-
 ρου δὲ τοῦ οὐσία. εἶτα ἡ συναγωγή εἴτουν τὸ συμπέ-
 ρασμα, συνάγον τὰς δύο προτάσεις καὶ παριστῶν τὴν
 ἀλήθειαν, ἀναγκαίως ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. ἐπειδὴ
 5 γὰρ ὁ μὲν ἄνθρωπος ζῶον, τὸ δὲ ζῶον οὐσία, ἀναγκαῖον
 τὸ ἐπόμενον, τὸ τὸν ἄνθρωπον οὐσίαν εἶναι· καθὼ οὖν
 ἐκ δύο προτάσεων συνάγεται, συναγωγή λέγεται καὶ κα-
 λεῖται· καθὼ δὲ συμπεραίνει καὶ ἀπαρτίζει τὸ ἀληθές,
 συμπέρασμα ὀνομάζεται. καὶ ἐπὶ τῆς συγκρίσεως οὖν
 10 τοῦτο θεωρεῖται, ὡς ἐὰν εἴπω· ὁ Ἐχτος ἀπάνθρωπος
 καὶ ὠμός καὶ ἀνηλεής τις ἦν· ὁ Φάλαρις τὴν ἐκείνου
 κακίαν παρήλασεν· ὁ Φάλαρις ἄρα τοῦ μισεῖσθαι καὶ
 διαβάλλεσθαι κατὰ τὸν Ἐχτον ἄξιος. Τῷ κατηγο-
 ρουμένῳ. Τί λέγεις τῷ κατηγορουμένῳ; καὶ μὴν ὁ
 15 κοινὸς τόπος οὐκ ἀεὶ αὐξήσιν ἔχει κακῶν, ἵνα ἐν τῷ
 αὐτῷ κατηγορῶμεν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθῶν· οὐκ ὥφειλεν οὖν
 εἶπεν τῷ κατηγορουμένῳ, ἀλλὰ τῷ παραβαλλομένῳ, ἢ
 τι τοιοῦτον· ἀποτέμνεις γὰρ οὕτω τὸ ἀπολογητικὸν μέ-
 ρος τοῦ κοινοῦ τόπου, καὶ τῷ αὐτῷ ὑποπίπτεις ἀμαρ-
 20 τήματι τοῦτο ποιῶν, ἢ οὐκ ἀποτέμνει τὸ τῆς συνηγο-
 ρίας μέρος τοῦ κοινοῦ τόπου τοῦτο λέγων· ἀλλ' ἐκ τοῦ
 εἶπεν, ὅτι τῷ κατηγορουμένῳ δεόν συνάγειν τὸ μείζον,
 δίδωσιν ἡμῖν ἔξωθεν νοῆσαι, ὅτι καὶ μὴ κατηγοροῦμε-
 νος ἢ ὁ παραβαλλόμενος καὶ τούτῳ τὸ μείζον συνάξομεν
 25 πάντως. Τινὲς μέντοι τὸ τῆς συνηγορίας μέρος τοῦ κοι-
 νοῦ τόπου ἐκτέμνοντες φασὶ τὸ ὑπὲρ τινος τὸν κοινὸν
 τόπον μὴ ἔχειν· μηδὲ αὐξήσιν ἐν αὐτῷ ἀνδραγαθήμα-
 τος γίνεσθαι, τοῦτο γὰρ φασιν ἐγκωμίων ἔργον· εἰ δὲ
 πρόκειται, φασὶν, ὑπὲρ τινος ἐν κοινῷ τόπῳ λέγειν, πάν-
 30 τως ἢ ὑπὲρ αὐτῶν ἐροῦμεν, καθ' ὧν ἤδη εἰρήκαμεν, ἢ
 ὑπὲρ ἐτέρων. ἀλλ' εἰ μὲν ὑπὲρ τούτων, καθ' ὧν καὶ
 προεῖρηται, οἷον κατὰ φονέως καὶ ὑπὲρ φονέως, οὐκέτι
 τὸ πρᾶγμα ὠμολόγηται, τοῦ κοινοῦ τόπου ὁμολογουμέ-

νου πράγματα ὀφείλοντος αὔξειν· εἰ δὲ ὑπὲρ ἐτέρων τῶν
 τὰ ὁμολογούμενα ἀγαθὰ διαπεπραγμένων τῷ ἐγκωμίῳ
 μᾶλλον ἀρμόζων ὁ τοιοῦτος λόγος φανέται· φαινόμενον οὖν
 πρὸς ταῦτα· ὅτι οὐκ εἰ πάντως ἐν κοινῷ τόπῳ τὸ προ-
 κείμενον αὔξομεν ἀνδραγάθημα· οἷον ὡς ὅτε ὑπὲρ ἀρι- 5
 στείως ἢ τυραννοκτόνου λέγωμεν, ἤδη καὶ ἐγκωμίου
 χρεῖαν ἀποπληροῦμεν. ὥσπερ οὐδ' ὅτε κοινὸν τόπον κα-
 τὰ προδότου ἢ τυράννου μελετῶμεν, τὴν τυραννίδα ἢ
 τὴν προδοσίαν ψόγου ἔργον ποιοῦμεν, ἐν μὲν γὰρ τῷ
 ψόγῳ ἄλλως τὸν λόγον προσφέρομεν, διαβάλλοντες τὰ 10
 πρόσωπα, οἷον τὸν προδότην ἢ τὸν τύραννον. ἐν δὲ τῷ
 κοινῷ τόπῳ καὶ πρὸς τὸ κολάσαι τοὺς τοιούτους, τοὺς
 δικαστὰς ἐπαλείφομεν· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐγκω-
 μίου· ἐγκωμιάζοντες γὰρ τὸν ἀριστεῖα εἰ τύχοι, ψιλῶς
 μόνον τὰ προσόντα κατὰ τῇ τοῦ προσώπου ποσότητι διέξι- 15
 μεν, κοινὸν δὲ τόπον ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντες καὶ πρὸς στε-
 φάνους αὐτοῦ καὶ ἀναρρήσεις τοὺς ἀκροατὰς διεγείρομεν.
 ἄλλως τε δὲ ἐν μὲν τῷ ἐγκωμίῳ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς
 χρώμεθα κεφαλαίοις, γένει, ἀγωγῇ, πράξεσιν· ἐνταῦθα
 δὲ ἐτέροις τρισὶ κεφαλαίοις οἰκείοις οὔσι τοῦ προγυ- 20
 μνάσματος· ἐροῦμεν δὲ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ οὐχ ὑπὲρ τού-
 των καθ' ὧν καὶ εἰρήκαμεν, εἰ ἐγγωρεῖ εἰπεῖν, οἷον ὑπὲρ
 ἱεροσύλου ἢ προδότου· ἀναιδὲς γὰρ τοῦτο· ἀλλ' ὑπὲρ
 ὁμολογούμενων ἀνδραγαθημάτων· οἷον ὑπὲρ ἀριστεείας,
 ὑπὲρ τυραννοκτόνου· ἐροῦμεν δὲ καὶ ψιλῶς οὕτω διεξερ- 25
 χόμενοι τὰ προσόντα τοῖς τοιοῦτοις κατὰ. τοῦτο γὰρ
 ἐγκωμίων ἔργον· ἀλλ' αὔξοντες καὶ δεινοῦντες, καὶ πρὸς
 τὸ δωρεαῖς ταῖς πρεπούσαις τοὺς τοιούτους ἀμείψασθαι
 τοὺς ἀκροατὰς διεγείροντες. Ἐκ παραθέσεως συνά-
 γων τῷ παραβαλλομένῳ τὸ μεῖζον. ἀποροῦσί τι- 30
 νες λέγοντες· εἰ τριχῶς κατὰ τὸ ποσὸν ἢ σύγκρισιν γίνε-
 ται, ἀπὸ γὰρ τοῦ μεῖζονος καὶ ἀπὸ τοῦ ἴσου καὶ ἀπὸ
 τοῦ ἐλάττωτος. ἐν δὲ τῇ ἀπὸ τοῦ μεῖζονος συγκρίσει οὐ

μείζονα τὰ πάνυ μικρά τῶν μεγίστων ¹⁰ ἀποφαινόμεθα,
 ἀναιδὲς γὰρ τοῦτο, ἀλλ' ἴσα αὐτοῖς, πῶς οὗτος φησιν,
 ὅτι αἰ ἐν ταῖς συγκρίσεσι δέον τὸ μείζον τῷ κατηγορου-
 μένῳ συνάγειν. ἔστι δὴ πρὸς τοῦτο εἰπεῖν, ὅτε τὰ μικρὰ
 5 τοῖς μεγάλοις παρατιθέντες ἴσα δείκνυμεν, τὸ μείζον
 τοῖς μικροῖς συνάγομεν. εἰ δέ γε καὶ μείζονα αὐτὰ, παρό-
 εἰσι, δείκνυμεν· ἄλλως τε δὲ οὐ μόνον ἴσα τὰ μικρὰ
 τοῖς μεγάλοις δείκνυμεν, ἀλλὰ καὶ μείζονα αὐτῶν· μετὰ
 γὰρ τὸ ἀποδείξαι ἴσα καὶ μείζονα πειρώμεθα ἀποδείξαι
 10 ὥς καὶ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν. Εἴτα γνώμην κεφά-
 λαιον οὕτω καλούμενον. ἐν τῇ γνώμῃ τῷ κεφαλαίῳ
 ἦτοι ταῦτο λέγομεν, ὅτι οὐκ ἄκων τὸ δεινὸν οὗτος πε-
 ποίηκεν, ἀλλ' ἐκὼν καὶ παρὰ τοῦτο τιμωρίας μεγίστης
 ἄξιος, ἥ ὅτι πονηρὸς ὢν καὶ τὰ πονηρὰ ἐθισθεὶς πράτ-
 15 τειν, καὶ γεωργία μὴ βουλόμενος προσενέχειν ἢ ἐμπορίαν·
 ἀπὸ δὲ τῶν δεινῶν πλουτεῖν βούλεται, οἷον εἰ κατὰ ἱερο-
 σύλου ἢ τυμβωρύχον ἢ κλέπτου ἢ βιαίου ἢ ἄρπαγος λέ-
 γοντες ἐροῦμεν· οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ ἄκοντες
 πταίσωσι, τιμωροῦνται· οὗτος δὲ μὴ ἔκων εἰπεῖν ὥς ἄκων
 20 ἤμαρτε, πῶς οὐ τιμωρηθήσεται· ἢ ὅτι μὴ θέλων τὰ
 προσήκοντα πράττειν μηδὲ τὸν βίον ἐκ δικαίας ἔχειν προ-
 φάσεως, ἐκ τῶν ἀλλοτριῶν πλουτεῖν ἐσκέψατο· εἰκότως
 δὲ καὶ τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ ἐν τῷ παρόντι γυμνάσματι
 χρώμεθα· ἐπειδὴ γὰρ, ὅταν ἄκων φαίνεται τις ἡμάρτη-
 25 κῶς, συγγνώμης ἔσθ' ὅτε ἀξιοῦται, διὰ τοῦτο θέλοντες
 τὴν ἐκ τούτου προσγενησομένην, βοήθειαν τοῖς ἡμαρτη-
 κόσιν ἀποκεκλείσθαι, χρώμεθα τῷ παρόντι κεφαλαίῳ,
 ἀποδεικνύντες, ὅτι οὐκ ἀκουσίως τόδε τι ἐπραξιν· ὥσπερ
 δὲ, ἡνίκα κατὰ τινος λέγομεν, χρώμεθα τούτῳ τῷ κεφα-
 30 λαίῳ, οὕτως καὶ ὅτε ὑπὲρ τινος λέγομεν, οἷον ὑπὲρ ἀρι-
 στέως, ὑπὲρ τυραννοκτόνου, χρησάμεθα λέγοντες, ὅτι

10 Codd. μειζόνων superscripto μεγίστων.

ἐκὼν τόδε καὶ οὐκ ἄκων ἐποίησεν· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο βε-
 βαιώσομεν, ἀλλ' ἐκ ταυτομάτου φανείη κατορθωκῶς καὶ
 οὐχ ἐκὼν ἐλάττων αὐτῷ ἔσται ἡ χάρις· ἢ οὖν οὕτως ἐροῦ-
 μεν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ, ὅτε ὑπὲρ τινος λέγομεν, ἢ
 ἐξετάσομεν κἀνταῦθα τὴν αἰτίαν, καθ' ἣν τόδε τὸ εὖερ- 5
 γέτημα ἔπραξεν. οἷον ἐὰν ὑπὲρ τυραννοκτόνου λέγωμεν,
 ἐροῦμεν ὅτι φιλόπολις ὢν καὶ μὴ φέρων ὄρεσθαι τὴν πό-
 λιν δουλεύουσαν καὶ τυραννικοῖς ὑπηρετοῦσαν προστάγμα-
 σιν, ἀφειδήσας ἑαυτοῦ καὶ τὸν θάνατον παρ' οὐδὲν θέ-
 μενος ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ὤρμησε, καὶ τὸν τύραννον, ὃν 10
 ὀπλιτῶν τόσαι καὶ τόσαι ἐτήρουν φάλαγγες, λαθῶν ἀπέ-
 κτεινεν· οὕτω δὲ καλεῖται τὸ κεφάλαιον γνώμη, διότι ἐν
 αὐτῷ τὴν τοῦ προσώπου ἐξετάζομεν γνώμην, καθ' ἣν
 τόδε τι ἔπραξεν· εἰκότως δὲ καὶ ταύτην τὴν τάξιν ἔλαχε·
 μετὰ γὰρ τὸ κεφάλαιον τὸ ἀναλογοῦν προδιηγῆσαι, ὅπερ 15
 ἦν τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, καὶ μετὰ τὴν ἐκθεσιν, ἣτις ἦν
 εἰσικνύα διηγῆσαι, αὐξήσαντες τὸ πρᾶγμα διὰ συγκρίσεως
 καὶ μέγα αὐτὸ δείξαντες, ἵνα μή τις ὑπολάβῃ ἀκουσίως τὸν
 πράξαντα τοῦτο δρᾶσαι, καὶ παρὰ τοῦτο εἰ καὶ μέγιστον
 ἥμαρτεν, ὅμως συγγνώμης αὐτὸν ἀξιώσῃ. διὰ τοῦτο με- 20
 τὰ ταῦτα τὰ κεφάλαια κεχρημέθα εὐθύς τῇ γνώμῃ, δει-
 κνύντες, ὅτι ἐκὼν ὁ κατηγορούμενος ἠδίκησεν, ἢ ἥμαρτε
 καὶ οὐκ ἄκων. Εἰς τὸ αὐτό. Εἰτα γνώμην κεφά-
 λαιον· ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐποίσεις, ἢ ἢ· εἰτα ἐποίσεις κε-
 φάλαιον καλούμενον γνώμην. Διαβάλλων τὴν τοῦ 25
 πράξαντος διάνοιαν· ὁ μὲν ἐξηγητὴς τὴν τοῦ πρά-
 γματος διάνοιαν ἀνέγνω, καὶ φησιν, ὅτι πρᾶγμα λέγει
 ὁ Ἀφθόνιος αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον, καθ' οὗ τὸν λόγον
 ποιούμεθα, τυραννίδα, μοιχεία, τὸ λιπεῖν τὴν τάξιν·
 τῶν δὲ βιβλίων τὰ πλείω τὴν τοῦ πράξαντος διάνοιαν 30
 ἔχει, καὶ ἔστιν κρείττων ἢ τοιαύτη γραφή. Διαβάλ-
 λων τὴν τοῦ πράξαντος διάνοιαν· ἐν τούτῳ τῷ
 κεφαλαίῳ διαβάλλομεν τὴν τοῦ πράξαντος διάνοιαν, δει-

κνύντες, ὅτι οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος τόδε τὸ δεινὸν εἰργάσατο, ἀλλὰ πονηρὸς ὢν, καὶ τάδε τὰ φραῦλα διανοούμενος, οὐκ αἰεὶ δὲ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ τὴν τοῦ πράξαντος διάνοιαν διαβάλλομεν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἐπαι-
 5 νοῦμεν, ὡς ὅταν ὑπὲρ τινος ὁ κοινὸς τόπος ὑπάρχη, οἷον ὑπὲρ ἀριστεws ἢ τινος τοιούτου· ὥστε λέγων ὁ Ἀφιδόνιος τὸ „εἴτα γνώμην κεφάλαιον ἐποισεις, διαβάλλων τὴν τοῦ πράξαντος διάνοιαν,“ παραπλήσιον τι λέγει οἷς εἴρηκεν ἂνωτέρω· εἴτα ἐποισεις τὴν σύγκρισιν ἐκ παραθέσεως
 10 συνάγων τῷ κατηγορουμένῳ τὸ μείζον· ἔλλιπώς γὰρ εἴρηκε κατ' αὐφότερα. Εἴτα παρέχβασιν, στοχαστικῶς, κακίζων τὸν φθάσαντα βίον· ἐπειδὴ διὰ τῶν προλαβόντων κεφαλαίων αὐξήσει καὶ καταδρομὴ κατὰ τοῦ προκειμένου πράγματος ἐχρησάμεθα, ἵνα μή τις
 15 οἰηθῇ αὐτὸ μόνον πράξαι τὸ δεινὸν τὸν κρινόμενον, τὸν δὲ φθάσαντα βίον ἐπ' ἀγαθοῖς διανῦσαι, καὶ παρὰ τοῦτο συγγνώμης ἄξιος νομισθεῖν αὐτῷ ὁ κατηγορούμενος, διὰ τοῦτο καὶ τῷ παρόντι κεκρήμεθα κεφαλαίῳ ἀνατρέχοντες ἐν αὐτῷ εἰς τὸν φθάσαντα τοῦ κατηγορουμένου
 20 βίον, καὶ ἕτερα λέγοντες πλείω ὅμοια τῷ παρόντι ἐν τοῖς προλαβοῦσι τολμῆσαι αὐτὸν, καὶ ἄξιον εἶναι καὶ δι' ἐκεῖνα οὐ διὰ τὸ παρὸν αὐτὸ μόνον κολασθῆναι· οἷον ὑποκείσθω κατὰ ἱεροσύλου μελετᾶν ἡμᾶς κοινὸν τρόπον, οὐκ οὖν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἀναδραμόντες ἐς τὸν φθά-
 25 σαντα βίον ἐροῦμεν οὕτως· δοκεῖ μοι ὁ τηλικαῦτον τολμήσας τόλμημα πολλὰς κλοπὰς καὶ τυμβωρυχίας ἐργάσασθαι πρότερον, ἂφ' ὧν ὥσπερ ὁδῷ προΐων καὶ ἐπὶ τὴν παροῦσαν ἀφορμὴν τοῦ κέρδους ἀπήντησεν, ὥστε δίκαιός ἐστι καὶ τῶν φθασάντων, οὐ τοῦ παρόντος μό-
 30 νου δίκην ἐκτίσαι. Παρέχβασιν καὶ ὁ Ἐρμογένης ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ πλὴν στοχασμοῦ καὶ τῆς πραγματικῆς. ἀλλὰ τὴν μὲν γνώμην οὕτω καὶ αὐτὸς ὀνομάζει γνώμην, τὴν δὲ παρέχβασιν ποιότητα ὀνομάζει, διότι

ἐν αὐτῇ τὴν τοῦ προσώπου ποιότητα ἐξετάζομεν· ὁ μὲν-
 τοι Ἀφθόνιος παρέκβασιν ὀνομάζει τὸ τοιοῦτον κεφα-
 λαιον, διότι ἐν αὐτῷ τῶν προκειμένων ἐξιστάμενοι περὶ
 τῶν φθασάντων σκοποῦμεν· καὶ ὁ μὲν Ἀφθόνιος τὸν
 φθάσαντα μόνον βίον τοῦ κρινομένου ἀξιῶ κακίζεσθαι 5
 ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ, σὺ δὲ εἰ θέλεις καὶ τὸν μέλ-
 λοντα ἐξετάσεις, λέγων ὅτι, εἰ μὲν ἀφειδέη ἀτιμώρητος,
 καὶ χεῖρονα ὧν ἔπραξε, πράξει, εἰ δὲ τιμωρηθεῖ, εἰς
 τὸ κρεῖττον μεταβληθήσεται· εἰκότως δὲ αὕτη ἡ τάξις
 τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἀπονενέμεται, οὔτε γὰρ πρὸ τοῦ 10
 ἐναντίου ἔδει ταχθῆναι αὐτὸ διὰ τὸ ἐναντίον προδιηγῆ-
 σαι ἀναλογοῦν, ὥς ἐδείκνυμεν, μετὰ τὰ προοίμια προσή-
 κειν τάττεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς ἐκθέσεως, θέον γὰρ
 καὶ αὐτὴν διηγῆσαι ἀναλογοῦσαν μετὰ τὴν οἰονεῖ προ-
 διήγησιν ταχθῆναι· ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῶν ἄλλων οἷον τῆς 15
 συγκρίσεως καὶ τῆς γνώμης, ἐπειδὴ περὶ τοῦ νυνὶ κρι-
 νομένου πράγματος ταῦτα διαλαμβάνοντα καὶ κατὰ τοῦ-
 το κοινωνοῦντα τῇ ἐκθέσει καὶ αὐτῇ περὶ τούτου δια-
 λαμβανούση οὐκ ἔδει διασχυθῆναι αὐτῆς διὰ τῆς παρεκ-
 βάσεως, ἥ τις οὐ περὶ τοῦ νυνὶ κρινομένου καὶ αὐτῇ 20
 διαλαμβάνει, ἀλλὰ περὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ με-
 τὰ τὰ ἐπιφερόμενα ἐπιχωρεῖ τὴν παρέκθεσιν τεθῆναι,
 οἷον μετὰ τὸ νόμιμον καὶ τὰ ἐξῆς· ἐκεῖνα γὰρ ἐν τῷ τέ-
 λει τοῦ λόγου ὀφείλουσι τίθεσθαι, διὰ τοῦτο γὰρ καὶ
 τελικὰ ὀνομάζεται. Εἰς τὸ αὐτό. Εἴτα παρέκβασιν· 25
 ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐποισεις· στοχαστικῶς κακίζων τὸν
 φθάσαντα βίον. εἰκότως ἔφη τὸ στοχαστικῶς· εἰ μὲν
 γὰρ ἦν τὸ πρόσωπον, καθ' οὗ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ λέγο-
 μεν, ὠρισμένον, οἷον Περικλῆς, Δημοσθένης, οὐκ ἂν
 στοχαστικῶς ἐλέγομεν ἀλλ' ἀποφαντικῶς, καὶ ὥς ἀκρι- 30
 βῶς εἶδε τις· ἐπειδὴ δὲ οὐχ ὠρισμένον ἐστίν, εἰκότως
 ἀπὸ τοῦ νῦν πεπραγμένου στοχαζόμενοι ἐροῦμεν, τίς
 ἦν ὁ τοιοῦτος κατὰ τὸν παρελθόντα βίον. Κακίζων

τὸν φθάσαντα βίον· κἀνταῦθα ἔλλιπῶς εἴρηκεν·
 οὐ γὰρ αἶν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ κακίζομεν τὸν φθά-
 σαντα βίον τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος· ἔστι δὲ ὅτε καὶ μεγα-
 λύνομεν, ὥς ὅτε ὑπὲρ τινος λέγομεν· εἶτα ἔλεου ἐκβολὴν,
 5 πᾶσας τὰς ἄλλας προφάσεις, δι' ὧν εἰκὸς ἔστι τὸν κα-
 τηγορούμενον συγγνώμης ἀξιοθῆνα διὰ τῶν προλαβόν-
 των ἡμῶν ἀνελόντων κεφαλαίων. οἷον τὴν ἐκ τοῦ ἀκου-
 σίως ἡμαρτηκέναι διὰ τοῦ ἐκ τοῦ κεφαλαίου τῆς συγ-
 γνώμης, καὶ τὴν ἐκ τοῦ μὴ τὸ παρὸν μόνον πλημμελή-
 10σαι διὰ τῆς παρεκβάσεως· ἐπειδὴ εἰκὸς ἔστιν καὶ διὰ φι-
 λανθρωπίαν τῶν δικαζόντων συγγνώμης τινὸς ἀξιοθῆ-
 ναι καὶ μάλιστα εἴ τις ἐξεταζόμενος ἔχει γυναῖκα οἰμώ-
 ζουσιν καὶ παῖδας παραγομένους καὶ πρεσβύτας ἰκετεύ-
 οντας, διὰ τοῦτο δίδωσιν ἡμῖν ἡ τέχνη ἀφορμὰς, δι' ὧν
 15καὶ τὴν ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας συμπάθειαν τοῖς κινδυν-
 νεύουσιν ἀπακλείσομεν· ἐροῦμεν γὰρ ἐν τῷ παρόντι κε-
 φαλαίῳ κατὰ μὲν ἱεροσύλου λέγοντες, μὴ μοι τὴν νῦν
 δακρύουσιν ὁρᾶτε γυναῖκα, μηδὲ τοὺς ἄλλους, ὅσοι ἐν
 προσχήματι κατηφεί τοῦτου δὴ τὸν πονηρὸν ἐξαιτοῦνται,
 20ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν κατὰφρονοῦντα τῶν θεῶν, τὸν προσιόν-
 τα τοῖς ἀνακτόροις, τὸν ἀνασπῶντα τὰς θύρας, τὸν τῶν
 ἀναθημάτων ἀπτόμενον· ἢ καὶ οὕτως· ἴσως δὲ τινες αὐ-
 τὸν ἐξαιτήσονται, γυνὴ κλαίουσα,¹¹ καὶ παῖδες ὀρφανίαν
 ἀποδυρόμενοι, ἀλλ' ὑμεῖς, ὅτε τούτους ὁρᾶτε δακρύοντας,
 25τότε καὶ τοὺς θεοὺς ἀγανακτοῦντας ἐφ' οἷς ὑβρίσθησαν
 ὑπολάβετε, καὶ τὴν παρ' ἡμῶν ζητοῦντας ἐκδίκησιν· οὐ-
 τω γὰρ ἂν ἐκείνοις καὶ οὐ τοῖς τούτου παισὶ τὴν ψῆφον
 ἐξενέγκοιτε· ὡσαύτως ἂν κατὰ ἀνδροφόνου λέγωμεν,
 ἐροῦμεν, ἀλλὰ δεήσεται γυνὴ ὀδυρομένη καὶ χρεῖαν προ-
 30βαλλομένη· καὶ παῖδες ὀρφανίαν καὶ ἀνηλικιότητα προ-
 βαλλομένοι, σκοπήσατε δὴ, ποῖός ἐστιν ὁ ἔλεινότερος,

11 Vind. κλείουσα.

ὁ παρὰ τούτου οἰκτρῶς ἀναιρεθεῖς, καὶ τῆς ζωῆς ἀδίκως
στερηθεῖς, ἣ οἱ τούτου παῖδες καὶ ἡ γυνή· πάντως ἐκεί-
νος, οὐκοῦν καὶ τὴν ψῆφον ἐκείνῳ ἐνεγκεῖν προθυμήθη-
τε. Ἰστέον δὲ, ὅτι ἡ τοῦ ἐλλέου ἐκβολή, ὡς φησιν ὁ
Γεωμέτρης, διπλῇ ἐστίν· ἡ μὲν ἐκ τοῦ ὁμοίου, ἡ δὲ ἐκ 5
τοῦ ἀνομοίου. ἐκ τοῦ ὁμοίου μὲν, ὅτε τοῖς ὁμοίοις ὅμοια
συμπαράβάλλομεν, οἷον παιδία οὖν καὶ γυναῖκα καὶ φί-
λους παραστήσεται, καὶ κλαύσει καὶ τούτοις ἑαυτὸν ἐξαι-
τήσεται· ἀλλ' ὅταν ταῦτα ποιῇ, ὥσπερ εἰ κατὰ προδό-
του ἢ τυράννου λέγομεν, τότε νομίσате καὶ τοὺς ὑμῶν 10
παρεστάναι παῖδας καὶ τὴν γυναῖκα καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον
ὑμᾶς ἐκκαλεῖσθαι. καὶ ἡ τούτου δὲ τῶν γονέων καὶ τῶν
παίδων παραγωγή τῆς τῶν ἡμετέρων παίδων ἢ ὕβρεως
ἢ σφαγῆς γινέσθω πάντων ἀνάμνησις, καὶ ὁ κατὰ ἀν-
δροφόνου δὲ τὸν αὐτὸν οἰκειότατα ἔξει λόγον, ὅταν λέ- 15
γωμεν τοὺς τοῦ πεφονευμένου παῖδας καὶ τοὺς γονέας
κατανοήσατε ἢ θεάσασθε, οἷς πολλῶ φιλανθρωπότερον
καὶ δικαιότερον δοῦναι τὴν ψῆφον ἢ τούτοις, καὶ οὐ-
τως μὲν ἀπὸ τοῦ ὁμοίου· ἀπὸ δὲ τοῦ ἀνομοίου, ὅταν
τείχη καὶ χώρας καὶ στρατόπεδον καὶ συμμάχους¹² παρα- 20
βάλλωμεν καὶ νόμους, ὥσπερ καὶ ὁ Δημοσθένης μετεχει-
ρίσατο·¹³ τοῦ γὰρ Μειδίου ταῦτα παριστῶντος καὶ
δεομένου τῶν δικαστῶν, αὐτὸς φησιν, ὅτι καὶ τοὺς νό-
μους ἐκ τοῦ ἐτέρου μέρους νομίσате παρεστάναι· οἷς πολ-
λῶ δικαιότερον ἢ τοῖς τούτου παισὶ τὴν ψῆφον ἐπενεγ- 25
κεῖν. ζητήσῃ δ' ἂν τις, εἰ ἐν τοῖς ὑπὲρ τινων κοιναῖς τό-
ποις τὸ τοιοῦτον ἐμπίπτει κεφάλαιον· καὶ ἔστιν εἰπεῖν,
ἢ μηδὲν ἐμπίπτειν αὐτὸ τοῖς τοιοῦτοις τῶν κοινῶν τό-
πων, ἐπεὶ μηδὲ πάντα ἀράγκῃ ἐμπίπτειν πᾶσιν, ἢ καὶ
εἰ ἐμπίπτει, μετὰ τινος μεθόδου ἢ θεραπείας ἐμπεσεῖ- 30

12 Post συμμ. Vind. repetit καὶ χώρας.

13 In Mid.

ται, ὅτε οὐδὲ ἐλέου ἐκβολή ἀλλ' εἰσβολή μᾶλλον ἐλέου
 γενήσεται, λεγόντων ἡμῶν οὕτως, οἷον ἐὰν ὑπὲρ τυραν-
 νοκτόνου λέγωμεν· ἐνθυμήθητε, ὦ ἄνδρες, ἐν ὅσῃ μὲν
 εὐθυμία¹⁴ οἱ τοῦ τυραννοκτόνου παῖδες καὶ ἡ γυνὴ τῇ
 5 προσδοκίᾳ τοῦ γέρωσ καὶ τῇ τῶν δωρεῶν ἐλπίδι γεγονό-
 σιν· ἐν ὅσῃ δὲ πάλιν ἀθυμία καὶ λύπη γενήσονται, εἴ τι
 παρὰ τὰς ἐλπίδας αὐτῶν συμβαίῃ γενέσθαι· ταῦτα δὴ
 πάντα ἐνθυμηθέντες καὶ τὴν τε γυναῖκα τοῦ εὐεργέτου
 ἐλεήσαντες καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας οἰκτείραντες ἀπόδοτε
 10 τῷ τὴν πόλιν ἐλευθερώσαντι ἀξίαν τῆς εὐεργεσίας τὴν
 ἀμοιβήν· οὕτω γὰρ ἂν αὐτά τε πάλιν ἐπὶ μειζοσι τὴν
 πόλιν εὐεργετήσῃ καὶ τοὺς οἰκείους παῖδας ζηλωτὰς τῆς
 ἰδίας ἀρετῆς γενέσθαι ἐκπαιδεύσῃ. ἀλλ' εἰ καὶ μόνον ἐκ-
 βάλλομεν ἐν τοῖς κοινοῖς τόποις τὸν ἔλεον, ἀλλ' ἔστιν
 15 ὅτε καὶ αὐτοὶ ἐλειονολογούμεθα, καὶ πρὸς ἔλεον τὸν δι-
 κάζοντα φέρειν πειρώμεθα, ἢ πῶς τὸ παρὸν ἐλέου ἐκβο-
 λή ὠνόμασται ἢ οὐδὲν θαυμαστόν τοῦτο; ὥσπερ γὰρ ἐν
 τῇ κατὰ νόμου εἰσφορᾷν γυμνασίᾳ οὐ μόνον συνηγορεῖν
 ἐγχωροῦν νόμῳ τεθέντι,¹⁵ ἀλλὰ καὶ κατηγορεῖν καὶ λύ-
 20 ειν, ὅμως ἀπὸ τοῦ εἰσφέρειν μόνου εἰσφορὰ νόμου ὠνό-
 μασται; οὕτω κἀνταῦθα, εἰ καὶ μόνον τὸν ἔλεον ἐν τῷ
 παρόντι κεφαλαίῳ ἐκβάλλομεν, ἀλλ' ἔστιν, ὅτε καὶ ἐλει-
 νολογούμεθα, ὅμως ἀπὸ τοῦ μόνου τὸν ἔλεον ἐκβάλλειν
 ἐλέου ἐκβολή ὀνομάζεται τὸ κεφάλαιον. ἢ ὅτι ὥσπερ ἐπὶ
 25 τῶν ἄνω κεφαλαίων, οἷον τῆς γνώμης, τῆς παρεκβάσεως
 τὴν διδασκαλίαν ἐφαίνετο ποιούμεενος ὁ Ἀφθόνιος μόνοις
 τοῖς κατὰ τινων κοινοῖς τόποις ἀρμόδιον, καίτοι μηδὲν
 ἥττον καὶ τοῖς ὑπὲρ τινων κοινοῖς τόποις τῶν τοιού-
 των ἐμπιπτόντων, οὕτω καὶ τὸ παρὸν κεφάλαιον, ὥς
 30 πρὸς τοὺς κατὰ τινων τόπους ἐλέου ἐκβολή ὠνόμασται.
 Τί οὖν τοῦτο ποιεῖ καταλιμπάνων ἡμᾶς τὰ ἐναντία ξέω-

14 Vind. εὐθυμία.

15 Vind. τιθέντι habet: νόμῳ om.

θεν προσεπινοεῖν· εἰ γὰρ ἐν τοῖς κατὰ τινων κοινοῖς τό-
 ποις ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῇ γνώμῃ τὴν τοῦ πράξαντος δια-
 βάλλειν διάνοιαν διδασκόμεθα, ἐν τοῖς ὑπὲρ τινων τὸ
 ἐναντίον ποιήσομεν· οὐ γὰρ διαβαλοῦμεν τὴν τοῦ πρά-
 ξαντος διάνοιαν, ἀλλ' ἐπαινέσομεν καὶ θαυμάζομεν. καὶ 5
 εἰ ἐν τοῖς κατὰ τινων κοινοῖς τόποις πάλιν ἐν τῷ κεφα-
 λαίῳ τῇ παρεκβάσει τὸν φθάσαντα βίον τοῦ ὑποκειμένου
 προσώπου κακίζομεν, ἐν τοῖς ὑπὲρ τινων τὸναντίον ποι-
 ῆσομεν, ἐπαινοῦντες τὸν ἄνωθεν βίον καὶ μεγαλύνοντες,
 καὶ ἐν τοῖς κατὰ τινων πάλιν τόποις τὸν ἔλεον ἐκβάλλο- 10
 μεν, ἐν τοῖς ὑπὲρ τινων οὐκ ἐκβαλοῦμεν, ἀλλ' εἰσενέγ-
 κωμεν μᾶλλον τὸν ἔλεον· καὶ παρὰ τοῦτο οὐκ ἐκβολὴν
 ἔλεον ἀλλ' εἰσφορὰν ἐλέου ἢ τι τοιοῦτον τὸ κεφάλαιον
 ὀνομάσομεν.

Καὶ τελευταῖα τοῦ προγυμνάσματος τὰ τε 15
 λικὰ ¹⁶ ἐποιεῖς κεφάλαια· Ζητεῖται διατί τὰ τοι-
 αῦτα κεφάλαια τελικὰ ὀνομάζεται· καὶ τινες λέγουσι
 διὰ τοῦτο τελικὰ αὐτὰ ὀνομάζεσθαι, διότι τὰ τέλη πάν-
 των περιέχουσι τῶν πραγμάτων· ἃ γὰρ ἐξετάζονται πρά-
 γματα, κατὰ ταύτας δὴ τὰς δυνάμεις ἐξετάζονται πάν- 20
 τως, ὡς νόμιμον ἢ ἄνομον, ὡς δίκαιον ἢ ἀδίκον καὶ τὰ
 λοιπὰ· ἢ οὖν διὰ ταῦτα τελικὰ ὀνομάζονται, ἢ ὅτι ἕκα-
 στον τῶν τοιούτων αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δύναται ἐπιθεῖναι
 πέρας τῷ λόγῳ. οὕτω γὰρ καὶ ὁ Δημοσθένης τῷ συμ-
 φέροντι κεφαλαίῳ μόνῳ χρησάμενος τοὺς Ὀλυνθιακοὺς 25
 λόγους ἐξεπλήρωσεν. ἀλλ' εἰ τὰ παρόντα κεφάλαια τηλι-
 καύτην δυνάμιν ἔχουσιν, ὥστε καὶ ἕκαστον αὐτῶν δίχα
 τῶν ἄλλων τιθέμενον ἐκπληροῦν δύνασθαι τέλεον λόγον,
 πῶς ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος γυμνάσματος ἀπλοῦ ὄν-
 τος πάντα τιθέναι δυνάμεθα, καθὰ διδασκόμεθα· συμ- 30
 βαίνει γὰρ παρὰ τοῦτο μόνον μὴ εἶναι γύμνασμα ἀτελές

τὸ παρὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν τελείων λόγων τελειότερον· εἴ γε
 ἐκείνων μὲν τινὰς καὶ δι' ἐνὸς τῶν τελικῶν κεφαλαίων
 ἐκπληροῦμεν ἔσθ' ὅτε· τὸν δὲ κοινὸν τόπον μελετῶντες
 οὐ μόνον τὰ ἐξ ἀπαιτούμεθα τιθέναι, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις
 5 κεφαλαίοις ἀναγκαζόμεθα ἐν αὐτῷ¹⁷ πρὸς τοῖς τελικοῖς
 χρῆσθαι· λέγω δὴ τῷ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, τῇ ἐκθέσει, τῇ
 συγκρίσει, τῇ γνώμῃ, τῇ παρεκβάσει, τῇ¹⁸ τοῦ ἐλείου
 ἐκβολῇ· λέγομεν οὖν πρῶτον μὲν, ὅτι οὐ πάντα ἀναγ-
 καῖον πάντως τὰ τελικὰ κεφάλαια ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ
 10 τίθεσθαι, ἐπεὶ μὴδὲ αὐτὸς ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῇ μελέτῃ
 αὐτοῦ τοῖς πᾶσι χρῆται· ἄλλως τε δὲ ὥσπερ ἐπὶ τέλει
 τῶν τελείων λόγων μετὰ τὴν ἀγωνιστικὴν κεφάλαια τε-
 λευταῖα τὰ τελικὰ τίθεμεν, οὕτω καὶ ἐν τῷ παρόντι γυ-
 μνάσματι γυμναζόμεθα, μετὰ τὰ προηγησάμενα κεφα-
 15 λαια τελευταῖα τὰ τελικὰ τιθέναι. ἔτι δὲ καὶ εἰ τοιοῦτοις
 κεφαλαίοις τινὰς τῶν πολιτικῶν διαιροῦμεν λόγων καὶ
 κατὰ ταῦτα¹⁹ μελετῶμεν ἐκείνοις, ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἄλλως
 αὐτὰ μεταχειριζόμεθα, ἐπιχειρήμασιν, ἐργασίαις, ἐνθυ-
 μήμασι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κατὰ τὴν πραγματικὴν ζη-
 20 τήμασιν· ὅτε καὶ ἕκαστον τῶν τελικῶν κεφαλαίων τελείας
 στάσεως ἔχει διαίρεσιν. οἷον τὸ νόμιμον μιᾶς τῶν νομι-
 κῶν, ἢ ῥήτου καὶ διανοίας, ἢ συλλογισμοῦ ἢ ἀντινομίας
 ἢ ἀμφιβολίας· τὸ δίκαιον πάλιν μιᾶς τῶν δικαιολογικῶν,
 ἢ ἀντιλήψεως, ἢ ἀντιστάσεως, ἢ ἀντεγκλήσεως ἢ μετα-
 25 στάσεως, ἢ συγγνώμης· ἐν μέντοι τῷ κοινῷ τόπῳ οὐχ
 οὕτω τὰ τοιαῦτα κεφάλαια πλατύνειν κελεύόμεθα ἀπαι-
 τούμενοι, ἀλλ' εἰς τοσοῦτον αὐτὰ μεταχειριζόμεθα, ὅσον
 δεῖξαι μόνον εἰς γνῶσιν ἐλθόντες τῆς τῶν κεφαλαίων
 φύσεως, καὶ ὅρα καὶ αὐτὸν τὸν διδάσκαλον, ὅπως ἐν τῇ
 μετέ-

17 Vind. αὐτῷ τῷ.
 Vind. ταῦτα.

18 Vind. τὸ τοῦ ἐλείου.

19

μελέτη αὐτὰ τίθησι. Νόμιμον· ἐν τῷ νομίῳ κεφα-
 λαιῷ εἰ μὲν ἔχομεν νόμον κείμενον, ἐκείνῳ χρησόμεθα,
 οἷον ὑποκείσθω μελετᾶν ἡμᾶς κατὰ ἱεροσύλων κοινὸν τό-
 πον· εἰ γοῦν ἔχομεν νόμον κελεύοντα τοὺς ἱεροσύλους
 τεθνάναι, ἐροῦμεν, ὅτι οἱ νόμοι τοσοῦτον τὴν ἱεροσύλιαν 5
 ἐμίσησαν, ὥστε καὶ θάνατον τὸ ἐπιτίμιον ταύτης ὠρί-
 σαντο· ὑμεῖς τοίνυν, εἰ μὲν τοῖς νόμοις πειθόμενοι τὸν
 ἱερόσυλον ἀποκτείνητε, ὀρθῶς ποιήσετε, εἰ δ' ἀπολύσαί-
 τε καὶ τὸ ζῆν αὐτῷ χαρίσασθαι θελήσετε, ἀναξίως τε
 ἑαυτῶν καὶ τῶν νόμων φανῆτε δικάζοντες. εἰ δὲ μὴ ἔχο- 10
 μεν νόμον κείμενον, τότε τὸ ἐναντίον τῷ προκειμένῳ
 σκοπήσομεν· καὶ εἰ εὖροιμεν ἐπ' ἐκείνῳ νόμον κείμενον,
 ἀπὸ τοῦ τοιούτου ἐπιχειρήσομεν· οἷον ἔστω μελετᾶν ἡμᾶς
 κοινὸν τόπον κατὰ λειποτάκτου· ἐναντίον δὴ τῷ λειπο-
 τάκτῃ ὁ ἀριστεύς· εἰ γοῦν ἔχομεν νόμον κελεύοντα τοὺς 15
 ἀριστεῖς στεφανοῦσθαι, ἀπ' ἐκείνου ἐπιχειροῦντες ἐροῦ-
 μεν, ὅτι οἱ νόμοι τοσοῦτον τοὺς τὴν οἰκίαν τάξιν κατα-
 λιμπάνοντας ἐν πολέμῳ καὶ ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς τοὺς
 συστρατιώτας προδιδόντας ἐμίσησαν, ὅσον τοὺς ἀρι-
 στεῖς ἡγάπησαν. εἰ οὖν ἐκείνους στεφάνων ἀξιοῦσθαι 20
 καὶ γερῶν διορίζονται, πάντας τοὺς λειποτάκτας κολά-
 ζεσθαι βούλονται· εἰ δὲ μὴδ' ἐπὶ τοῦ ἐναντίου ἔχομεν
 νόμον κείμενον, ταῖς καθολικαῖς ταύταις ἐννοαῖς χρησό-
 μεθα λέγοντες, ὅτι οἱ νόμοι τοὺς τὰ φαῦλα πράττοντας
 μισοῦσι καὶ παρὰ τοῦτο κολάζουσι, καὶ ὑμεῖς τοίνυν, 25
 εἰ μὲν τοῦτον πονηρὸν ὄντα κολάσετε, τὸ τοῖς νόμοις
 δοκοῦν ποιήσετε. εἰ δ' ἀνεύθυνον αὐτὸν ποιήσετε, τῶν
 τε νόμων ἀπεναντίας χωρήσετε, καὶ οὐ πρὸς τὸ δοκοῦν
 τούτοις φανῆτε τὰς ψήφους ποιοῦμενοι.

Τὸ δίκαιον ἐν μὲν τοῖς κατὰ τινων ἀντεγκληματι- 30
 κὸν ἐμπεσεῖται, λεγόντων ἡμῶν· δίκαιόν ἐστι τὸν τὸδε
 δεινὸν τετολμηκότα ἀξίαν ὧν ἔπραξεν ὑποστῆναι τὴν δί-
 κην· ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τινων ὡς ἀντιστατικόν· φήσομεν

γὰρ εἰ καὶ μέγала ἐστὶν ἅπερ αἰτεῖται, δίκαιόν ἐστιν ὅμως αὐτὰ δοῦναι τῷ εὐεργέτῃ, ἐπὶ μεγάλοις γὰρ καὶ αὐτὸς τὴν πόλιν ὠφέλησε. Τέταχται δὲ τὸ δίκαιον εἰκότως μετὰ τὸ νόμιμον· συγγενειάζουσιν γὰρ ἀλλήλοις τὰ
 5 κεφάλαια· εἴ τι γὰρ νόμιμον, τοῦτο καὶ δίκαιον.

Συμφέρον· τῷ συμφέροντι ἐν μὲν τοῖς κατὰ τινων κοινοῖς τοιῶσδε χρῆσόμεθα· ἔροῦμεν γὰρ ὅτι εἰς πολλὰ ὠφελήσει τὴν πόλιν ἢ τοῦ προκειμένου τιμωρία· οὐδεὶς γὰρ τοῦτον τιμωρηθέντα ἰδὼν τοιοῦτόν τι τὸ
 10 ἀπὸ τοῦδε τολμήσει, δεδοικὼς μὴ τὰς αὐτὰς ὑποσταίῃ τούτῳ κολάσεις· ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τινων ἐκείνως· πολλοὺς καὶ ἄλλους εἰς τὸ τὴν πόλιν εὐεργετῆν ἐπαλείψομεν, εἰ τὸ καταθύμιον τῷ νῦν εὐηργετηκότῳ ποιήσομεν· εἰ δὲ μὴ τὰδε τελέσομεν, ἀποκλείσομεν τῇ πατρίδι τὰς εὐεργεσίας·
 15 καὶ οὐδεὶς μετὰ ταῦτα προθυμηθεῖη καλῶς τὴν πόλιν ποιῆσαι· εἰκότως δὲ αὐτὸ μετὰ τὰ προηγησάμενα, φημὶ τὸ νόμιμον καὶ τὸ δίκαιον, τέταχται, τὰ μὲν γὰρ ἀνωτέρω κεφάλαια ἀποφαντικῶς φασιν, ὅτι νόμιμον καὶ δίκαιόν ἐστι τὸ πρᾶγμα· τὸ δὲ συμφέρον, ἅτε δὴ περὶ
 20 τῶν ἐκβησομένων ἔχον τὴν ζήτησιν, στοχαστικῶς περὶ τὸν λόγον ἐκφέρεται, ἄδηλον γὰρ ἀνδρὶ τὸ μέλλον· ὅσον τοίνυν ἀσφαλέστερον τοῦ στοχαστικοῦ τὸ ἀποφαντικόν, τοσοῦτον προτακτέον τὰ ἀνώτερα κεφάλαια τοῦ συμφέροντος. Δυνατόν· ἐν τῷ δυνατῷ εἰ κατὰ τινος λέγο-
 25 μεν, ἔροῦμεν· εἰ μὲν μὴ δυνατῶς ἔχομεν τὸν τότε εἶργασμένον ²⁰ κολάσαι, ἴσως ἂν εἴχομεν τινὰ λόγον τοῦτον μὴ τιμωρήσαντες· ἐπεὶ δὲ κύριοί ἐσμεν τῆς ²¹ αὐτοῦ καὶ τιμωρίας καὶ ἀπολύσεως, τί ἂν εἴποιμεν τοὺς πονηροὺς ἐλευθεροῦντες καὶ ἀνευθύνους μένειν ἔωντες; εἰ μὲντοι
 30 περὶ τινος λέγοντες ἔροῦμεν· εἰ μὲν μὴ δυνατόν ἢ ἡμῖν δοῦναι τῷ εὐεργέτῃ, ὅπερ αὐτὸς αἰτεῖ, εἴχομεν ἂν τινα

20 Vind. ἐργασμένον.

21 Vind. ταῖς.

πρόφασιν μὴ διδόντες. ἐπεὶ δὲ καὶ πολλῶ μείζονα ὧν αὐτὸς αἰτεῖ δοῦναι ἰσχύομεν, τί ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν, εὐτελεστέρων φειδόμενοι; συμπλέκεται δὲ τὸ δυνατόν τῷ συμφέροντι εἰκότως, ἐπειδὴ καὶ θατέρου θατέρον ἀπολειφθὲν οὐδὲν ἰσχύει· εἰ γὰρ καὶ συμφέρει, μὴ δυνάμεθα 5 δὲ, οὐ πράττομεν οὐδέν. "Ἐνδοξον· ἐν τῷ ἐνδόξῳ ἐξετάσομεν, τίς δόξα τῇ πόλει καὶ τοῖς δικαιοῦσιν ἐπελεύσεται, εἰ τόδε ποιήσουσιν· οἷον εἰ κατὰ τινος λέγομεν, φήσομεν, μεγίστην ἢ τοῦ κρινομένου τιμωρία προξενήσει τῇ πόλει τὴν εὐκλειαν· δόξει γὰρ τούτου τιμωρηθέντος 10 τοὺς πονηροὺς μὲν μισεῖν, τοὺς δ' ἀγαθοὺς ἀγαπᾶν· διαφέρει δὲ τοῦτο τοῦ συμφέροντος, κοινωνοῦν αὐτῷ κατὰ τὴν τῶν ἐκβησομένων ζήτησιν, καθὼς τὸ μὲν ἐν χρήμασιν ἢ τοιούτῳ τινὶ ἐστὶ· τὸ δὲ ἐνδοξον εἰς δόξαν ἢ ἀδοξίαν τείνει τῶν τοιούτων· τέθεται δὲ μετὰ τὸ συμ- 15 φέρον τὸ ἐνδοξον, ὥς δυνατώτερον ἂν ἐκείνου πρὸς περὶ πλῆον γὰρ πείθει τὸν ἀκροατὴν πρὸς τὸ ποιῆσαι τόδε τῷ ²² μέλλειν αὐτὸν ὠφεληθῆναι ἀπὸ τούτου, ὅπερ ἐστὶν τοῦ συμφέροντος, ἢ τῷ μέλλειν δόξαν κτήσασθαι, ὅπερ ἐστὶν τοῦ ἐνδόξου.

20

Ἐκβησόμενον· Τὸ ἐκβησόμενον τέλος ὃν τοῦ συμφέροντος, ζητούντων ἡμῶν; τί ἀγαθὸν ἐκ τοῦ ποιεῖν ἀποβήσεται, ἢ τί βλάβος ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν, ἰδίᾳ ²³ τέθεται, καὶ οὐκ ἐν αὐτῷ τῷ συμφέροντι, διὰ τὸ διαφέρειν ἀλλήλων· καὶ γὰρ τὸ μὲν ἐν τῷ συμφέροντι ἀποβή- 25 σόμενον ἐκ τῶν προσεχῶν λαμβάνεται, τοῦτο δὲ ἐκ τῶν ἀπωτέρων· ²⁴ οἷον εἰ μὲν λέγομεν, ὅτι δεῖ τιμωρηθῆναι τύραννον, ἵνα μὴ καὶ ἕτερος τυραννήσῃ, ἐκ τοῦ συμφέροντος ἐπιχειροῦμεν· εἰ δὲ τι πολυπραγμονοῦμεν, ἐκ τῶν

22 Vind. τό. Supra lineam τῷ. 23 Vind. οἱ δια. ο natum videtur ex commate in Med. praecedente. 24 Vind. ἀποτέρων.

πορρώτερον πονήσομεν τὸ ἐκβησόμενον, οἷον ὅτι οὐκέτι καταλήψεται τις τὴν ἀκρόπολιν· οὐκέτι τὴν πόλιν δουλώσει, οὐκέτι ἐκποδὼν τοὺς νόμους ποιήσῃ.

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΟΣ.

5 Κοινὸς τόπος κατὰ τυράννου· ἐκ τοῦ ἐναντίου.

Ὡς ἐστήκασιν νόμοι. Ἐπειδὴ διπλοῦς ἐστὶν ὁ κατὰ τυράννου τόπος, ὁ μὲν γὰρ κατὰ τοῦ ἤδη τυραννήσαντος καὶ καθαιρεθέντος τῆς τυραννίδος, ὁ δὲ κατὰ τοῦ μόνον μελετήσαντος τυραννῆσαι· ὥσπερ καὶ ὁ κατὰ
10 προδότου διπλοῦς, ἡ γὰρ κατὰ τοῦ ἤδη προδεδωκότος ἡ κατὰ τοῦ μόνον μελετήσαντος προδοσίαν καὶ φωραθέντος, νῦν ὁ Ἀφθόνιος οὐ τὸν κατὰ τοῦ ἤδη τυραννήσαντος, ἀλλὰ κατὰ τοῦ μόνον μελετήσαντος τυραννῆσαι εἰς μελέτην μεταχειρίζεται. ἐπεὶ δὲ ἦττον δοκεῖ τὸ μελετῆσαι
15 τυραννίδα τοῦ τυραννῆσαι, ὁ σοφιστὴς ἐν τῇ μελέτῃ σοφίζεται καὶ τὰ μῆπω γεγεννημένα ὡς γεγεννημένα λέγειν· φησὶ γὰρ νόμοις ὑπεχέτω τὴν κόλασιν ὁ μηκέτι εἶναι τοὺς νόμους ποιῶν· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν, ὁ μελετήσας ποιῆσαι τοὺς νόμους μηκέτι εἶναι, ὁ μηκέτι εἶναι
20 τοὺς νόμους ποιῶν εἶπε, τὴν βουλὴν ἀντὶ πράξεως ἀπρητισμένης λαβὼν· καὶ πάλιν ὑποκατιῶν φησιν, ὥστε αμφοτέρων ὑπεχέτω τὴν κόλασιν, ὧν τε πρότερον καὶ ὧν μετὰ ταῦτα λελύπηκεν· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν καὶ ὧν λυπῆσαι ἔμελλε, λελύπηκεν εἶπε· καὶ πάλιν λέγει· δίκαιον
25 δὲ τοσαύτην αὐτὸν ἐν ἡμῖν ὑποστῆναι τὴν κόλασιν, ὅσην αὐτὸς εἰς ἡμᾶς κατειργάσατο· κἀνταῦθα²⁵ γὰρ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν κατειργάσασθαι ἔμελλε, κατειργάσατο εἶπεν.

Εἰς τὸ αὐτό· ὡς ἐστήκασιν νόμοι· τὸ προοίμιον ἐξενήκεται κατὰ τὸ ἀντίθετον· ἐστὶ δὲ ἀντίθετον σχῆμα

25 Vind. καὶ ταῦθα.

κατ' αὐτὸν φάναι τὸν Ἑρμογένην²⁶ λόγος διπλασιάζων
 πάντα τὸν ὑποκείμενον νοῦν, οἷον ἡμέρας οὔσης δεῖ ποι-
 εῖν τόδε· εἰ μὲν γὰρ μὴ ἦν ἡμέρα ἀλλὰ νύξ, οὐκ ἔδει
 τοῦτο γίνεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐστίν, δεῖ ποιεῖν αὐτό·
 ἐνταῦθα γὰρ εἰς μὲν νοῦς ὑπέκειτο, ὅτι ἡμέρας οὔσης 5
 δεῖ ποιεῖν τόδε· περὶ τούτου γὰρ ἦν ὁ λόγος· ἐδιπλα-
 σιάσθη δὲ, καθὼ οὐ μόνον ἐκεῖνο, περὶ οὗ ἦν ὁ σκοπὸς,
 εἵπομεν, ὅτι δεῖ γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον αὐτῷ·²⁷
 τὸ ἡμέρας δὲ μὴ οὔσης οὐ δεῖ ποιεῖν, ὃ ἀπεδείξαμεν μὴ
 δεῖν γίνεσθαι· τοῦτο δὲ τὸ σχῆμα ποτὲ μὲν ἔχει τὸ κατὰ 10
 φύσιν καὶ τὸ ἐναντίον, καὶ πάλιν τὸ κατὰ φύσιν ὡς
 προειρημένον ἔχει· ποτὲ δὲ λείπει τὸ πρῶτον μέρος, ὡς
 εἶναι τοιοῦτον· εἰ μὲν μὴ ἦν ἡμέρα, ἀλλὰ νύξ, οὐκ ἔδει
 ποιεῖν τόδε, ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐστὶ, δεῖ ποιεῖν αὐτό· τοιοῦ-
 τόν ἐστι καὶ παρὰ τῷ Θεολόγῳ ἐν τῷ εἰς τὸν μέγαν Βα- 15
 σίλειον ἐπιταφίῳ τό· „εἰ μὲν οὖν ἰώρων αὐτὸν γένει καὶ
 τοῖς ἐκ γένους φιλοτιμούμενον·“ κακεῖ γὰρ λείπει τὸ
 πρῶτον μέρος τοῦ ἀντιθέτου· τὸ τοίνυν ἐν τῷ παρόντι
 προοιμίῳ ἀντίθετον τέλειόν ἐστιν· ἔχει γὰρ τὸ κατὰ
 φύσιν καὶ τὸ ἐναντίον, καὶ πάλιν τὸ κατὰ φύσιν, καὶ 20
 τὸ μὲν πρῶτον κατὰ φύσιν ἐστίν, τὸ ὡς ἐστήκασιν νόμοι
 καὶ δικαστήρα παρ' ἡμῶν πολιτεύεται, νόμοις ὑπεχέτω
 τὴν κόλασιν, ὃ μηκέτι εἶναι τοὺς νόμους ποιῶν, εἴτα τὸ
 ἐναντίον, εἰ μὲν γὰρ ἔμελλε τὴν παροῦσαν δίκην διαφυ-
 γῶν δημοτικώτερος ἔσεσθαι, τυχὸν ἂν τις αὐτὸν ἀφῆκε 25
 τῆς δίκης· μετὰ τοῦτο πάλιν τὸ κατὰ φύσιν· ἐπειδὴ δὲ
 τὸ παρὸν ἐκφυγὼν βιαιότερος ἐσται, ποῦ δίκαιον ἀρχὴν
 τυραννίδος τὴν τοῦ παρόντος καταστήναι συγγνώμην;
 εὐκότως δὲ διὰ τούτου τοῦ σχήματος τὸ προοίμιον ἐξηγή-
 νεγκεν ὁ Ἀφθόνιος· ἔστι μὲν γὰρ τὸ κάλλιστον σχῆμα 30
 καὶ ἀγωνιστικώτατον ἅμα, ὡς μὴ μόνον τὸ προκείμενον

26 p. 147.

27 In Vind. supra lin. οὐ.

ἀποδεικνύον, εἰ τύχοι, καλόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον τού-
 τῳ κακόν· ἔστι δὲ καὶ εἰς τὸ κοσμεῖν τὰ προοίμια ἰκα-
 νώτατον διὰ τὸ ἔχειν καὶ πρότασιν ἐν ταύτῳ καὶ κατα-
 σκευὴν καὶ ἀπόδοσιν. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον κατὰ φύσιν,
 5 τὴν τῆς προτάσεως ἐκπληροῦ χρεῖαν. τὸ δὲ ἐναντίον τὴν
 τῆς κατασκευῆς· τὸ δὲ δεύτερον κατὰ φύσιν τὴν τῆς
 ἀποδόσεως. Εἰς τὸ αὐτό. ὥς ἐστήκασι νόμοι καὶ δικα-
 στήρια παρ' ἡμῖν πολιτεύεται· τὸ ὥς οἱ μὲν ἀντὶ τοῦ
 ἐπεὶ παρέλαβον, οἱ δὲ ἀντὶ τοῦ ἔως· ὥστε εἶναι πρὸς
 10 διασυρμόν καὶ χλευὴν τοῦ ἀδίκησαντος, ἵνα νοῆται οὕτως·
 τέως, ἔως ἐστήκασι νόμοι καὶ δικαστήρια παρ' ἡμῖν πο-
 λιτεύεται, καὶ οὐχ ὥσπερ οὗτος ἤλπισε καταλέλυνται, νό-
 μοις ὑπεχέτω τὴν κόλασιν· καὶ παραβολικὸν αὐτὸ εἶναι
 λέγει, ἀντὶ τοῦ, καθάπερ ἐστήκασι νόμοι καὶ δικαστήρια,
 15 οὕτως καὶ οὗτος ὑπεχέτω τὴν κόλασιν. ὥς γὰρ τοῦτο,
 φησὶ, βέβαιον ἔμεινε θεοῦ προνοία καὶ ἀμετακίνητον,
 οὕτω καὶ τοῦτο βέβαιον μεινάτω τὸ δίκην ὑποσχεῖν τὸν
 μηκέτι εἶναι τοὺς νόμους ποιοῦντα. Καὶ δικαστήρια
 παρ' ἡμῖν πολιτεύεται. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἔδει
 20 τῷ ὥς ἐστήκασι νόμοι, τὸ δικαστήρια παρ' ἡμῖν πολι-
 τεύεται προστιθέναι, μία γὰρ, φασὶ, καὶ δι' ἀμφοτέρων
 τῶν κώλων δηλοῦται ἡ διάνοια· οἱ δ' αὐτοὶ ἀγνοεῖν μοι
 δοκοῦσιν, ὅτι ἀρετὴ ἔστι τῶν προοιμίων τὸ διπλασιάζειν
 τὰ κῶλα, καὶ δις τὰ αὐτὰ δι' ἄλλων καὶ ἄλλων λέγειν
 25 λέξεων· τινὲς δὲ ὑπεραπολογούμενοι πρὸς τοῦτο τοῦ σο-
 φιστοῦ φασιν, ὅτι εἰκότως προσέθηκε τοῖς νόμοις τὰ
 δικαστήρια, καὶ γὰρ τῶν ἐνδεχομένων τοὺς μὲν νόμους
 κρατεῖν, τὰ δὲ δικαστήρια διαφθεῖρεσθαι, καθ' ὅσους
 ἂν τρόπους οἱ δικασταὶ διαφθεῖροιντο, καὶ φόβῳ καὶ
 30 κολακείᾳ καὶ φιλίᾳ καὶ χρήμασιν· ἐπεὶ οὖν ἐνδέχεται τὸν
 τύραννον πολλάκις προσποιεῖσθαι μὲν τοὺς νόμους τη-
 ρεῖν, καὶ ἀνοίγειν τὰ δικαστήρια, τοὺς δὲ δικαστὰς δια-

φθείρειν οἷς προειρήκαμεν, διὰ ταῦτα τοῖς νόμοις προσ-
ῆπται καὶ τὰ δικαστήρια.

Οὐκ ἐτι εἶναι τοὺς νόμους ποιῶν· Λέον μελε-
τήσας ποιῆσαι, ἃ δὲ ποιῶν εἶπε τὴν βουλὴν ἀντὶ πρά-
γματος παραλαβὼν, τοῦτο δὲ ποιῇ ἀδεία ῥητορικῇ χρώ- 5
μενος· ἐφεῖται γὰρ τοῖς ῥήτορσι πρὸς τὰ συμφέρον τοῖς
ὀνόμασι χρῆσθαι. οὕτω γὰρ καὶ ἱερόσυλον μὲν τὸν κλέ-
πτην, τὸν δὲ ἱερόσυλον ἀσεβῇ πάλιν ὀνομάζουσιν· Εἰ
μὲν γὰρ ἔμελλε τὴν παροῦσαν δίκην διαφυγῶν·
τοῦτό τινες τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον νενομίκασιν· 10
ἔστι δὲ ἐναντίον μὲν τοῦτο· ἀλλ' οὐχὶ τὰ κεφάλαιον,
ὥπερ ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῇ μεθόδῳ ἐναντίον ὀνόμασιν, εἰ-
πὼν· μεθ' ἧς θήσεις κεφάλαια πρῶτον ἀπὸ τοῦ ἐναν-
τίου, ἀλλ' ἐναντίον τῷ ἐν τῷ ἀντιθέτῳ κατὰ φύσιν·
ἔστι γὰρ καὶ ἐν τῷ ἀντιθέτῳ ἐναντίον ὡς ἐδείξαμεν· τὸ 15
δὲ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον κατωτέρω τίθεται.

Εἰς τὸ αὐτό· εἰ μὲν γὰρ ἔμελλε τὴν παροῦσαν
δίκην διαφυγῶν· δίκην νῦν τὴν τιμωρίαν λέγει, δημο-
τικώτερος, λιτώτερος, μετριώτερος. εἰώθασι γὰρ οἱ πα-
λαιοὶ δημοτικούς καλεῖν τοὺς μετρίους καὶ ταπεινοὺς, 20
ὥπερ κατὰ διαστολὴν καὶ τυραννικούς τοὺς ὑψηλοτέρους
καὶ βιαιοτέρους, ὡς τῆς τῶν τυράννων ἀλαζονίας μετέ-
χοντας.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ παρὸν ἐκφυγῶν βιαιότερος ἔσται, ποῦ
δίκαιον ἀρχὴν τυραννίδος τὴν τοῦ παρόντος καταστήναι 25
συγγνώμην· τοῦτο τὸ κατὰ φύσιν τοῦ ἀντιθέτου· ἔστι
δὲ καὶ ἡ τοῦ προοιμίου ἐνταῦθα ἀπόδοσις. Οἱ μὲν οὖν
ἄλλοι πάντες ὅσοι δικάζειν εἰλήχασιν· τοῦτο δευτέρον
ἔστι προοίμιον. σημειῶσαι δὲ ὅτι τὸ μὲν πρῶτον προοί-
μιον ὀργὴν κατὰ τοῦ τυράννου τοὺς ἀκροτάτας παρα- 30
σκευάζει δέξασθαι, τοῦτο δὲ φόβον ὑπὲρ αὐτῶν· ἔστι
γὰρ ὅτε καὶ φόβου ἕνεκα προοίμια λαμβάνεται, ὡς φησι
καὶ ὁ Ἑρμογένης ἐν τῷ περὶ τῶν σιτάσεων ἐν τῷ περὶ

τῆς κοινῆς ποιότητος λόγῳ ὅλως τε οἱ ἐπίλογοι λαμβάνονται μὲν ἀφ' ὧν περ καὶ τὰ προοίμια, καὶ ἰσχύουσι γε τὰ αὐτά· πάθους γὰρ ψυχῆς ἕνεκα εἰσάγεται ἄμφω, οἷον φόβου καὶ ὀργῆς, ἢ ἐλέου ἢ φθόνου.

- 5 Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες, ὅσοι τὸ δικάζειν εἰλήχασιν, οὐδέν τι βλάβος. ἡ μὲν ἔννοια τοῦ ῥητοῦ ἐστὶ τοιαύτη, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὅσοι εἰσὶ κατάκριτοι, εἰ συγχωρηθεῖεν, οὐδέν τοὺς δικαστὰς βλάψουσιν, ὁ δὲ τύραννος ἀφεθεὶς βλάβῃ τοὺς δικαστὰς· καὶ ἡ μὲν ἔννοια τοιαύτη, ἡ δὲ φράσις ἐναντιοῦται· ἔδει γὰρ οὕτως εἰπεῖν,
 10 οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, ὅσοι παρ' ἡμῖν κρίνονται, οὐδὲν ἡμᾶς συγχωρούμενοι βλάπτουσιν, ὁ δὲ τύραννος ἀφεθεὶς βλάβῃ τοὺς δικαστὰς, ἐπ' αὐτοὺς ἐπάγων τὴν βλάβην· τινὲς δὲ σχῆμα τοῦτο εἶναι ὑπέλαβον, τὸ οὕτω καλούμενον
 15 παρὰ σῆμον, ὅπερ ἐν ταῖς κατὰ τινων σφοδρότησιν ἔξεστι χρήσασθαι, ὥσπερ Δημοσθένης ἐχρήσατο αὐτῷ κατ' Αἰσχίνου λέγων ἐν τῷ περὶ στεφάνου οὕτως εἰπών·²⁸ „ἐπειδὴ τοίνυν ἡ εὐσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος ἅπασι δέδεικται, δεῖ μὲν, ὥς ἔοικε, καίπερ οὐ φιλολοί-
 20 δορον ὄντα φύσει διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλασφημίας ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ καὶ δεῖξαι, τίς ὢν καὶ τίνων ῥαδίως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν.“

Οὐδὲ γὰρ τὸ δικάζειν ἔτι καταλιμπάνεται τυράννου
 25 κρατήσαντος· τοῦτο κατασκευὴ ἐστὶ δευτέρου προοιμίου· Δοκεῖτε δέ μοι μᾶλλον περὶ τῆς τούτου διανοίας σκοπεῖν ἀκριβέστερον· τὸ σχῆμα τὸ ἀνάγον τὸ λεγόμενον εἰς τὴν τοῦ λέγοντος γνώμην, ἐστὶ δὲ σεμνότητος ἴδιον.

Ἡμῖν ὥσπερ καλῶς ποιοῦντες οἱ πρόγονοι. τὸ ὡς
 30 οὐ παραβολῆς ἐστὶν ἢ ὁμοιώσεως, ὥσπερ φησὶν ὁ Ἰεωμέτρης, ἀλλ' ἐπιτάσεως, ἀντὶ τοῦ λίαν καλῶς ποιοῦντες.

οἱ πρόγονοι ἡμῶν ὥσπερ καλῶς ποιοῦντες· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον· καὶ γὰρ ἐνταῦθα διηγεῖται ὁ σοφιστὴς τὰ ἐν τῇ καταστάσει τῆς δημοκρατίας, ἥτις ἐναντία ἐστὶ τῇ τυραννίδι. Ἐπειδὴ γὰρ ἄλλοτε ἄλλαι τύχαι τοῖς ἀνθρώποις προσπίπτουσιν. τὸ σχῆμα ⁵ τὸ καλούμενον ἐπιτρέχον, ἴδιον ὃν περιβολῆς. Πολιτείαν εὗρον δυναστείας ἀπηλλαγμένην· τὴν δημοκρατίαν λέγει· εἰς τρία γὰρ ἡ πολιτεία διαιρεῖται, εἰς βασιλείαν, εἰς ἀριστοκρατίαν, εἰς δημοκρατίαν· ἡ γὰρ εἰς ὁ ἄρχων ἐστίν, ἡ ὀλίγοι, ἡ πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει· κοινωνοῦσι ¹⁰ δὲ αὐταὶ ἀλλήλαις τῷ ποιῶ· κοινὸν γὰρ αὐταῖς τὸ κατὰ νόμον ἄρχειν καὶ πολιτεύεσθαι· τῷ δὲ ποσῷ διαφέρουσι.

Καὶ τὸ τῆς τύχης ἀνώμαλον ἐπανορθούμενοι τῇ τῶν νόμων ἰσότητι· τὸ τῆς τύχης ἀνώμαλον εἶπε, παρόσον οὐκ ἐπίσης πάντας πένητας ἢ πλουσίους ἢ τύχη ποιεῖ, ¹⁵ ἀλλὰ τοὺς μὲν πλουσίους, τοὺς δὲ πένητας· τῇ τῶν νόμων δὲ πάλιν ἰσότητι εἶπε, παρόσον οἱ νόμοι πάντας ἐξισοῦσι, μήτε τοῖς λίαν δυναμένους τῶν ἀσθενεστέρων κατεπαίρεσθαι, μήτε τοὺς λίαν ἀσθενεῖς τοὺς δυνατωτέρους παρορῶντες. Τὶ ταῦτα θεοὶ παρὰ τοὺς πολλοὺς ²⁰ ὀφθεῖς· τοῦτό ἐστιν ἡ ἔκθεσις, ἐπειδὴ ἡ ἔκθεσις ἀναλογεῖν λέγεται τῇ διηγῆσει· τῆς δὲ διηγήσεως τρεῖς εἰσι τρόποι, ἀπλοῦς, ἐνδιάσκευος, ἐγκατάσκευος· καὶ ζητεῖται κατὰ ποῖον τρόπον ἐνταῦθα ἡ ἔκθεσις γέγονε· καὶ φανεν, ὅτι καθὸ μὲν λέγει, τί ἐλογίζετο ὁ τύραννος, δοκεῖ ²⁵ ἐγκατάσκευος εἶναι· οἱ γὰρ συλλογισμοὶ τοῦ ἐγκατασκεύου εἰσὶ τρόπον, ὡς τὸ περὶ εὐρέσεων ἡμᾶς διδάσκει βιβλίον· καθὸ δὲ πάλιν κατὰ προσωποποιῖαν εἰσὴνεκται, τοῦ ἐνδιασκεύου ἐστίν· ἴδιαι γὰρ εἰσι τῆς ἐνδιασκεύου διηγήσεως αἱ προσωποποιῖαι· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀπὸ ³⁰ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον προδιηγῆσαι ἐλέγομεν ἀναλογεῖν, ἴδωμεν, ποῖω τρόπῳ καὶ ἐν ἐκείνῳ ὁ σοφιστὴς κέχρηται· ἢ φανερόν ὅτι τῷ ἐγκατασκεύῳ κατασκευάζων ταῖς αἰ-

ταῖς τὰ λεγόμενα. Ὡν οὗτος οὐδὲν ἐνθυμούμενος βουλευέται τι βούλευμα κάκιστον. Δύο τινὰ ζητεῖται ἐνταῦθα, πρῶτον μὲν διὰ τί βουλευόμενον εἰσάγει τὸν τύραννον, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τί εἶπεν, ὧν οὐδὲν ἐνθυμούμενος. 5 δοκεῖ γὰρ ἐνταῦθα ἄγνοιαν τῷ τυράννῳ προσάπτειν τῶν μὴ προσηκόντων. καὶ φασὶ τινες πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι διὰ τοῦτο βουλευόμενον αὐτὸν εἰσάγεις ἵνα δείξῃ ὅτι οὐ τυχερῶς, οὐδὲ κατὰ συναρπαγὴν, οὐδὲ κατὰ ἄγνοιαν, οὐδὲ κατὰ τύχην ἐπὶ ταύτην τὴν ἀδικίαν ὁ τύραννος 10 ὥρμησε, πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, ὅτι κατὰ Ἀττικὸν ἔθος τὸ ἐνθυμούμενος ἀντὶ τοῦ ἐνθυμείσθαι βουλούμενος εἶπε. Καὶ τοιαῦτα πρὸς ἑαυτὸν διελέγετο. Ζητοῦσί τινες, ὅτι πόθεν δῆλον, ὅτι ταῦτα διελέγετο πρὸς ἑαυτὸν ὁ τύραννος· καὶ φάμεν, ὅτι ἐν ταῖς διασκευαῖς οὐ μόνον τὰ γε 15 γονότα ἢ τὰ ῥηθέντα, ἀλλὰ καὶ ὅσα εἰκὸς ἦσαν γενέσθαι ἢ ῥηθῆναι, ἔξεστι λέγειν. καὶ ὁ Ἀφθόνιος τοίνυν, ἐπειδὴ εἰκὸς τοὺς τυράννους ταιάδε βουλεύεσθαι καὶ πρὸς ἑαυτοὺς διαλέγεσθαι, διὰ τοῦτο ταῦτά φησι. Παρὰ τοὺς πολλοὺς. ἢ παρὰ ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς. Μὴ 20 οὖν δι' ὧν χάριν τοῖς θεοῖς ἐποφείλομεν, ταῦτα τουτονὶ καὶ διασώσει σήμερον. Ἐπειδὴ ἀντέπιπτε τῷ ἀξιούντι τιμωρηθῆναι τὸν τύραννον τὸ μὴ τελεσθῆναι τὴν πράξιν, καὶ τὸ μὴ ἐγκρατῇ γενέσθαι τὸν τύραννον τῆς ἀκροπόλεως, ὡσανεὶ τὸ τοιοῦτον λύων αὐτὸς φησιν, ὅτι 25 διὰ τοῦτο χάριν ὀφείλομεν τοῖς θεοῖς, ὧν προνοία ἀτέλεστα τὰῦτα ἔμεινεν. οὐ μὴν καὶ τὸν τύραννον σῶσαι. ἔστι δὲ ἀντίπρωσις τὸ δι' ὧν, ἀντὶ γὰρ τοῦ δι' ἃ τέθεται· περισσὸς δὲ καὶ ὁ καὶ σύνδεσμος κατ' ἔθος Ἀττικὸν ἐν τῷ ταῦτα τοῦτον καὶ διασώσειε σήμερον.

30 Δεινὸν ὁ φονεὺς, ἀλλ' ὁ τύραννος μείζων κατέστηκεν. ἢ σύγκρισις ἀπὸ τοῦ ἐλάττονός ἐστι· τὸν γὰρ τύραννον τῷ ἀνδροφόνῳ συγκρίνει, πολλῷ χαλεπώτερον τυγχάνοντα· ἔδει ἐν πῇ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος συγκρίσει τῷ

ἐλεγκτικῶ χρήσασθαι σχήματι, ὡς ἀνωτέρω ἐλέγομιν οὕτως εἰπόντες· δεινὸν ὁ φονεὺς, ἀλλ' ὁ τύραννος οὐ πολλῶ τυγχάνει δεινότερος; ἀλλ' ἔστιν, ὥς φησιν ὁ Γεωμέτρης, τινὰ τῶν μελετῶντων καὶ παροράματα.

Ὅσφ τοίνυν τὸ λυπεῖν ἐν βραχεὶ τοῦ πάντας μαι-
5 φονεῖν ὑπάρχει καταδέεστερον, μερικὸν γὰρ, τοσοῦτον ἀνδροφόνος τυραννίδος ἐπέλαττον. ²⁹

C a p. VIII.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΩΜΙΟΥ.

Ἰστέον δὲ, ὅτι τινὰ καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν, εἰ ἡ ῥητο-
ρικὴ τριμερὴς, ἐπίσης δὲ ἀλλήλων τὰ εἶδη μετέχουσι τῶν 10
γενῶν, τῶν ἀτοπωτάτων ἐστὶ, τὸ μὲν δικανικὸν εἶδος καὶ
συμβουλευτικὸν, ἐν ταῖς τελείαις ὑποθέσεσιν εἶναι, τὸ
δὲ ἐγκωμιαστικὸν ἐν ταῖς ἀτελέσι τυγχάνειν, ἀτελὴ γὰρ
τὰ προγυμνάσματα· ἐπελύθη δὲ παρὰ τῶν ἐξηγουμένων
τὸ τοιοῦτον ἄπορον οὕτως· ἔφασαν γὰρ, ὅτι ὡς μὲν 15
πρὸς τὴν τῆς ῥητορικῆς διαίρεσιν κατὰ τὸν τοῦ εἶδους
λόγον ἐπίσης τὰ τρία τυγχάνει, ὡς δὲ πρὸς τὴν τελείαν
ὑπόθεσιν ἀτελὲς ἐστὶ τὸ ἐγκώμιον· μέρος γὰρ καὶ αὐτὸ
τῆς τελείας ἐστὶν ὑποθέσεως· καὶ γὰρ ἐν τοῖς δικανικοῖς
λόγοις χρεῖα πολλάκις τῶν ἐγκωμίων ἐστίν, ὡς ἐν τῷ 20
περὶ τοῦ στεφάνου καὶ ἐν τῷ πρὸς Ἀεπτίνην καὶ ἐν τοῖς
συμβουλευτικοῖς, ὥστε πῶς ὡς μέρος παραλαμβάνεται.
ἢ ὡς ἐν ἐπιχειρήματος εἶδει συντελεῖ τῇ ὑποθέσει· ὥρα
γὰρ οὕτω τελείαν ὑπόθεσιν καὶ τοὺς ἐπιχειρηματικούς
τόπους καλεῖν. ἔτι πρὸς τούτοις κάκεινο ῥητέον· εἰ κα- 25

29 Desunt plura ad finem hujus et ad initium sequentis capituli.

ταδιελόντες τὴν τελείαν ὑπόθεσιν ἐν τοῖς προγυμνάσμα-
 σιν ἕκαστον μέρος ἐτάξαμεν, οἷον διήγησιν, ἀνασκευὴν,
 κατάσκευὴν, δηλονότι τὸ ἐγκώμιον ὡς ἐμπίπτει τῇ ὑπο-
 θέσει καὶ μέρος αὐτῆς τυγχάνον ἐν τοῖς προγυμνάσμασι
 5 τέτακται· ἔτι τελεία ἐστὶν ὑπόθεσις ἢ τοῖς τελικοῖς κε-
 φαλαίοις τεμνομένη· τελικὰ δὲ κεφάλαιά ἐστι νόμιμον,
 δίκαιον, συμφέρον, δυνατόν, ἐνδοξον, ἐκβησόμενον· τὸ
 δὲ ἐγκώμιον οὐ κεφάλαια ἔχει, ἀλλὰ τόπους, ὃ ἐστὶν ἐπι-
 χειρήματα· ἐκεῖνα γὰρ ὀνομάζεται κυρίως κεφάλαια, ὡς
 10 ἐν τῇ ὑποθέσει ζητούμενα· κεφάλαιον δὲ τὸ μερικὸν ζη-
 τημά ἐστιν. Εἰ δὲ τούτων οὐδενὶ διήρηται τὸ ἐγκώμιον,
 οὐδὲ τελεία ὑπόθεσις, καὶ δικαίως ἐν τοῖς ἀτελεσὶ τέτακ-
 ται· ἔτι τελεία ἐστὶν ὑπόθεσις ἢ ἔχουσα τὸ ζητούμενον
 ἢ ἐν δικαστηρίῳ ἢ ἐν ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐν βουλευτηρίῳ· ἐν
 15 ἐγκωμίῳ δὲ οὐδὲν ἐστὶ ζητούμενον· ὁμολογούμενον γὰρ
 ἀγαθῶν αὐξήσιν ἔχει, οὐκ ἄρα τελείας ἐστὶν ὑποθέσεως
 τὸ ἐγκώμιον. διατί μὲν οὖν τοῖς προηγησάμενοις γυμνά-
 σμασιν ὑποτέτακται, εἵρηται· διατί δὲ τῶν ἐφεξῆς προ-
 τίσταται, ἐν τῇ περὶ ἐκάστου ἐκείνων διδασκαλίᾳ εἰρή-
 20 σεται. νῦν δὲ ἰδωμεν, πῶς ὁ Ἀφθόνιος ὀρίζει τὸ ἐγ-
 κώμιον· ἐγκώμιον, φησὶν, ἐστὶ λόγος ἐκθετικὸς τῶν προ-
 σόντων τινὶ καλῶν· ἀλλ' εἰ καὶ τὸ διήγημα λόγος ἐκ-
 θετικὸς ἐστὶν πραγμάτων, καὶ τὸ ἐγκώμιον ὁμοίως, τί
 διαφέρει ἀλλήλων, ζητήσκειν ἂν τις· φαμὲν δὴ κατὰ πο-
 25 λὺ διαφέρει ἀλλήλων αὐτά· τὸ μὲν γὰρ διήγημα λόγος
 ἐστὶν ἐκθετικὸς πραγμάτων ἀπλῶς, τὸ δὲ ἐγκώμιον κα-
 λῶν πραγμάτων· καὶ τοῦ μὲν διηγήματος, ἀλλ' ὁ σκο-
 πὸς τὸ διδάξαι δηλαδὴ τὸν ἀκροατὴν τὴν πραγματείαν,
 τοῦ δὲ ἐγκωμίου τὸ θαυμασθῆναι ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τὸ
 30 ἐγκωμιάζουμενον· καὶ ἐν μὲν τῷ διηγήματι καὶ τὰ προ-
 σόντα τινὶ διεξερχόμεθα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν πράξαντα
 θαυμάζομεν ἐπ' ἐκείνοις· ἐν δὲ τῷ ἐγκωμίῳ οὐ μόνον
 τὰ προσόντα τινὶ καλὰ λέγομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐκείνοις

θαυμάζομεν. Ἐκθετικὸς. προστίθῃσι τῷ λόγος ὀνόματι ἀντὶ γένους παρειλημμένῳ τὸ ἐκθετικὸς, σημαῖνον τὸ ἀπαγγελτικὸς, διηγηματικὸς. χωρίζων διὰ τούτου τὸ ἐγκώμιον ἀπὸ τοῦ εὐκτικοῦ λόγου καὶ τοῦ προστακτικοῦ, καὶ τοῦ ἐρωτηματικοῦ καὶ τοῦ κλητικοῦ· οὐδεὶς γὰρ τού- 5 των ἐστὶ διηγηματικὸς. τὸ δὲ τῶν προσόντων καλῶν προστίθῃσι διαστιλλῶν τὸ ἐγκώμιον ἀπὸ τοῦ λόγου καὶ τῶν ἄλλων ἀπαγγελτικῶν λόγων· ἰστέον δὲ, ὅτι τινὲς προστιθέασι τῷ λόγῳ τοῦ ἐγκωμίου τὸ αὐξητικὸς, ἢ ἢ τοιοῦτος· ἐγκωμίον ἐστὶ λόγος ἐκθετικὸς καὶ αὐξητικὸς 10 τῶν προσόντων τινὶ καλῶν· ἐπεὶ εἰ μὲν τοῦτο, φησὶ, προστεθῇ, οὐδὲν διοίσει ψιλῆς ἱστορίας τὸ ἐγκώμιον· ἢ μὲν γὰρ ἱστορίᾳ τὰ προσόντα τισὶν ἀγαθὰ ἐκτίθεται, τὸ δὲ ἐγκώμιον μετὰ αὐξήσεως καὶ κατασκευῆς προάγεσθαι δεῖ· ὁ δὲ Γεωμέτρης λέγει, ὅτι τὸ ἐκθετικὸς οἱ μὲν 15 φασὶ τὸ διηγηματικὸς καὶ ἀπαγγελτικὸς σημαίνειν, ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μὴ τοῦτο μᾶλλον, οὐ γὰρ διήγησιν ἡμῖν ψιλὴν ἐπαγγέλλεται τὸ ἐγκώμιον, ἀλλ' αὐξήσιν τε καὶ μέγεθος· ἐκθετικὸν οὖν νοητέον τὸ ἐμφαντικόν· ἐμφανίζομεν γὰρ δι' αὐτοῦ τὸ μέγεθος τῶν προσόντων ἐκάστῳ καλῶν. 20 Τῶν προσόντων· τίνι δηλονότι ἦτοι προσώπῳ ἢ πράγματι, ἢ κατὰ ἢ τόπῳ, ἢ τίνι τῶν ἄλλων, ὅποσα ἐγκωμιάζομεν· ζητοῦσι δὲ τινες τὴν διαφορὰν ¹ τοῦ ἐγκωμίου, τὴν πρὸς τὸν ὑπὲρ τινος λεγόμενον κοινὸν τόπον· ἔστι γὰρ καὶ ἀριστεύς ἐγκώμιον, καὶ ὑπὲρ ἀρι- 25 στεύς κοινὸς τόπος. Καὶ λέγεται, ὅτι διαφορὰ αὐτῶν ἐν τῷ τέλει καὶ τῇ ἐκβάσει φαίνεται· ἐν μὲν γὰρ τῷ κοινῷ τόπῳ σκοπὸς ἐστὶ δωρεὰν λαβεῖν, τὸ δὲ ἐγκώμιον ψιλῆς ἀρετῆς ἔχει μαρτυρίαν.

Εἴρηται δὲ οὕτως. Τὴν φύσιν τοῦ ἐγκωμίου διὰ τοῦ 30 ὀρισμοῦ δηλώσας ἐρμηνεύειν ἐπιχειρεῖ καὶ τὸ ὄνομα, εἰκό-

¹ Hermogen. Prog. p. 36.

τως δὲ πρῶτον ὀρίζεται, ἵν' εἰδότες ἐκ τούτου τί ποτέ
 ἔστι τὸ ἐγκώμιον, οὕτω τὰ ἄλλα περὶ αὐτοῦ δεχώμεθα.
 Εἰρηται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν κώμαις ἄδειν τὸ παλαιόν·
 τινὲς μὲν φασιν, ὅτι οὐκ ἐν ταῖς κώμαις οἱ ποιηταὶ ἤ-
 5 δον, ἀλλ' ἐν τοῖς κώμοις καὶ τοῖς συμποσίοις, καὶ ὅτι
 ἐντεῦθεν τὸ ἐγκώμιον ὠνομασθῆ. τοῖς γὰρ παλαιοῖς,
 φησὶν, ἔθος ἦν, ἐν τοῖς πότοις τοὺς θεοὺς θεραπεύειν·
 ὡς καὶ Ὅμηρος λέγει· ²

Οἱ δὲ πανηγύριοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο.

- 10 ὁ μὲντοι Ἀφθόνιος οὐ παρὰ τὸ ἐν κώμοις ἄδεσθαι τὰ
 ἐγκωμιά φησιν οὕτως ὀνομασθῆναι, ἀλλὰ παρὰ τὸ ἐν
 κώμαις ἦτοι τοῖς στενωποῖς ἄδεσθαι. καὶ γὰρ τὸ παλαιὸν
 ἐν ταῖς κώμαις ἦδον τὰ ἐγκώμια, καὶ οὐδὲν ἐν τοῖς πό-
 τοις, ἢ διὰ τὸ τηρικαῦτα τὴν Ἑλλάδα κατὰ κώμας ὥκι-
 15 σθαι, ὡς φησιν ὁ συγγραφεὺς ἐν τοῖς προοιμίοις τῆς
 αὐτοῦ συγγραφῆς. ἢ ὅτι κατὰ κώμας περιῶντες οἱ ποιη-
 ται καὶ οἱ ῥήτορες πρὸς ἐπίδειξιν καὶ πρόσωπα καὶ πρά-
 γματα καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐγκωμιαζομένων ἐνεκωμιάζον·
 ἢ ὅτι οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἀγροῖκοι, οἱ τινες κατὰ κώμας
 20 οἰκοῦσιν εὐσεβεῖς ὄντες, ἐχρῶντο τῷ ἐγκωμίῳ, τὸ θεῖον
 ἐν τῇ τῶν καρπῶν εὐλογοῦντες εὐφορίᾳ· καὶ ὁ Ἑρμογέ-
 νης δὲ οὕτω περὶ τῆς τοῦ ἐγκωμίου λέγει ὀνομασίας.
 κέκληται δὲ ἐγκώμιον ἐκ τοῦ τοὺς ποιητὰς ὕμνους τῶν
 θεῶν ἐν ταῖς κώμαις ἄδειν· ἐκάλουν δὲ κώμας τοὺς στενω-
 25 πούς. Ἀπὸ τοῦ ἐν κώμαις· κώμη λέγεται παρὰ τὸ κῶ τὸ
 κοιμῶμαι, κῶσω, κῶμαι, ὡς ἂν εἴπῃ τις κοιμητήριον καὶ
 ἀνάπαισις ζῶων τε καὶ ἀνθρώπων ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, ἢ
 ἀπὸ τοῦ χῶ τὸ χωρῶ, χῶμη καὶ κώμη ἢ χωρητική.

Ἄδειν ἀντὶ τοῦ ἄδεσθαι ἐνταῦθα τίθεται· ἢ προς-
 30 ληπτέον τῷ ἄδειν τὸ τοὺς ποιητὰς τὰ ἐγκώμια, ἵν' ἢ
 εἰρηται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν κώμαις ἄδειν τοὺς ποιητὰς

τὸ παλαιὸν τὰ ἐγκώμια. Διενήνοχε δὲ ὕμνου καὶ ἐπαίνου. Ἐπειδὴ τῷ ἐγκωμίῳ δύο παράκεινται, ὕμνος καὶ ἔπαινος, εἰκότως καὶ τὴν πρὸς ἑκάτερα αὐτοῦ διαφορὰν ζητεῖ ὁ διδάσκαλος, καὶ φησι, διαφέρει τὸ ἐγκώμιον ἐπαινοῦ μὲν, καθὼς ὁ μὲν ἔπαινος ἐν βραχεὶ γίνεται, τὸ δὲ ἐγκώμιον διεξοδικῶς· ὕμνου δὲ, καθὼς ὁ μὲν ὕμνος θεῶν ἐστὶ, τὸ δὲ ἐγκώμιον θνητῶν ἀνθρώπων· εἴρηται δὲ ὕμνος τάχα μὲν καὶ ἀπὸ τῶν ὑμεναίων· οὐδὲν γὰρ τῶν γάμων πρὸς ἡδονὴν οἰκειότερον· κατὰ τοῦτο οὖν τὴν λίαν ἐμφαίνοντες ἡδονήν, καὶ τούτους ὕμνους κατονομά- 10 ζομεν. ἢ μᾶλλον καὶ ἀπὸ τοῦ ὑπομένειν· μεθ' ὑπομονῆς γὰρ ταῦτα καὶ προσεδρεύας καὶ διατριβῆς τε καὶ προσοχῆς πᾶσιν ὀφείλεται· ἰστέον δὲ, ὅτι τὸ ἐγκώμιον γενικὸν ἐστὶν ὄνομα· διαιρεῖται γὰρ εἰς τε ἐπιβατηρίους λόγους, καὶ προσφωνηματικούς καὶ ἐπιθαλαμίους, ἔτι δὲ 15 καὶ ἐπιταφίους· καὶ ἀπλῶς εἰς πάντας τοὺς εὐφημίαν περιέχοντας λόγους· περὶ τούτων δὲ πάντων ἐντελέστερον εἶδη, τῷ περὶ ἐπιδεικτικῶν ἐντυχῶν τοῦ Μενάνδρου βιβλίῳ· πάλιν δὲ ὁ ὕμνος διαιρεῖται εἰς παιᾶνας, εἰς διθυράμβους, εἰς ἔρωτικούς· καὶ παιᾶνας μὲν ἐκάλουν 20 τοὺς εἰς τὸν Ἀπόλλωνα· τοὺς δὲ αὐτοὺς τούτους καὶ ὑπορχηματικούς καὶ Σμινθιακοὺς ἐκάλουν· διθυράμβους δὲ τοὺς εἰς τὸν Διόνυσον, ἔρωτικούς δὲ τοὺς εἰς τὴν Ἀφροδίτην. Τῷ τὸν μὲν ἔπαινον ἐν βραχεὶ γίνεσθαι. Καὶ γὰρ ἐν τῷ ἐπαίνῳ μίαν προᾶξιν ἢ μίαν ἀρετὴν διεξ- 25 ερχόμεθα, οἷον ὅτι Ἰσοκράτης σοφὸς ἦν, καὶ Θεμιστοκλῆς συνετὸς καὶ ἀγαθὸς στρατηγός. τοιαῦτα καὶ παρὰ τῇ θεῇ γραφῇ μυρία· οἷον ἐστὶ καὶ τὸ· ὁ μὲν σοφὸς Σολομῶν· καὶ τὸ, ὥς φησιν ὁ μέγας Βασιλεῖος, καὶ τὰ τοιαῦτα· ἀπλῶς γὰρ τοῦτό ἐστιν ἔπαινος, ὃς ἐν βραχεὶ 30 περιέχει σπουδαίου τινὸς δήλωσιν· ὁ δὲ Γεωμέτρης φησὶ μὴ ταύτῃ διαφέρειν τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἐπαινοῦ· ἔστι γὰρ, φησὶν, εὐρεῖν καὶ τὸν ἔπαινον πολλάκις ἐπεκτεινόμενον,

καὶ ὅλον συμπληροῦντα λόγου τόνον. ἀλλὰ τῷ τὸν μὲν
 μιᾷ πράξεως μάλιστα εὐφημίας ἔχειν, τὸ δὲ πολλῶν·
 οὐ γὰρ μιᾷ πράξεως ἐγκώμιον συστήσόμεθα, καὶ τί λέ-
 γω πράξεως, ὅποτε μὴδὲ ἀπὸ ἀρετῆς μιᾷ μὴδὲ ἀπὸ ψυ-
 5 χῆς ὅλης μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τῶν
 τε περὶ τὰ ἐκτὸς τῶν τε περὶ τὸ σῶμα. "Ετι διαφέρειν
 φησὶ τοῦ ἐγκωμίου τὸν ἔπαινον καὶ τῇ κρίσει καὶ τῷ τέ-
 λει, τῷ τὸν μὲν ἔπαινον τῶν ἀληθῶν καὶ τῶν κεκριμέ-
 νων ἔχεισθαι. λέγω δὲ ἀληθῶν, οὐ πρὸς τὴν φύσιν τῶν
 10 πραγμάτων ὁρῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν ἐπαινούντων διά-
 θεσιν, ὅτι μὴ σοφίζόμενοι, ἀλλὰ περὶ τοῦ πράγματος
 οὕτως ἐνδιαθέτως καὶ ἀληθῶς δοξάζοντες καὶ συγκατα-
 τιθέμενοι τῷ οὕτως ἔχειν προφέρονται τοὺς ἐπαινους. ὁ
 γὰρ τὸν Ἀριστείδην ὡς δίκαιον, τὸν Θεμιστοκλῆ δὲ ὡς
 15 σοφόν, τὸν Σωκράτην δὲ ὡς πρᾶξόν τε καὶ φιλόσοφον
 ἐπαινῶν, οὐ σοφίζόμενος, ἀλλὰ τῷ ἐπαίνῳ συγκατατιθέ-
 μενος, οὕτως αὐτὸν προφέρειν εἴωθε· τὸ δὲ ἐγκώμιον οὐ
 πάντως τῶν ἀληθῶν καὶ τῶν ἐξ ἀληθοῦς διαθέσεως,
 ἀλλὰ καὶ τῶν πιθανῶν ἔστιν ὅτε στοχάζεται. Τὸ δὲ
 20 ἐγκώμιον κατὰ τέχνην ἐκφέρεισθαι. καὶ γὰρ τὸ
 ἐγκώμιον διεξοδικῶς ³ ἔστιν προαγόμενον, καὶ κεφαλαίοις
 τισὶ τεχνικῶς διαιρούμενον.

Ἐγκωμιαστέον δὲ πρόσωπά τε καὶ πράγματα. Τῶν
 πραγμάτων τὰ μὲν μόνῃ τῇ διανοίᾳ θεωρεῖται, οἷα εἰσι
 25 τὰ ἀσώματα, οἷον ῥητορικὴ, φιλοσοφία, τὰ δὲ καὶ ταῖς
 αἰσθήσεσιν ὑποπίπτουσιν, ὅσα ἐνσώματά ⁴ εἰδίν, οἷον
 ἀσπίς, λίθος, δόρυ. εἰ καὶ ὁ Διονύσιος ἐν τῇ γραμμα-
 τικῇ αὐτοῦ τέχνῃ τῇ διανοίᾳ μόνῃ θεωρούμενα ἔφησεν
 εἶναι πράγματα· λέγει γὰρ οὕτως· ὄνομά ἐστι μέρος λό-
 30 γου πτωτικόν, σῶμα ἢ πρᾶγμα σημαῖνον· σῶμα μὲν,
 οἷον

³ Vind. ἐξοδικῶς. scr. διεξοδικῶς.

⁴ Vind. ἐνσώματι.

οἷον λίθος, πρᾶγμα δὲ, οἷον παιδεία· εἰπὼν οὖν ὁ Ἀφθό-
 νιος, ἐγκωμιαστέον πράγματα, οὐ τὰ ἀσώματα καὶ τὰ
 τῇ διανοίᾳ ληπτὰ φησιν ἐγκωμιάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνσώ-
 ματα, οἷον ἀσπίδα, δόρυ, λίθον καὶ τὰ τοιαῦτα· οὐδὲν
 γὰρ ἤττον καὶ τὰ τοιαῦτα ἐγκωμιάζεται. Ἄλογα ζῶα·
 ἐξ ὄντων τῶν περιστατικῶν προσώπων, πραγμάτων, χρό-
 νου, τόπου, τρόπου, αἰτίας, τὰ τέσσαρα μόνα φησὶ δεῖν
 ἐγκωμιάζειν, πρόσωπον, πρᾶγμα, χρόνον, τόπον· τὴν δὲ
 αἰτίαν καὶ τὸν τρόπον οὐ λέγει ὑποπίπτειν τῷ ἐγκωμίῳ·
 εὐλόγως· τὸ μὲν γὰρ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ 10
 χρόνος καὶ ὁ τόπος καθ' ἑαυτὰ εἰσιν, ἡ δὲ αἰτία καὶ ὁ
 τρόπος καθ' ἑαυτὰ μὲν οὐκ εἰσὶ, τοῖς πράγμασι δὲ συμ-
 φαίνεται. ὁ μὲντοι Γεωμέτρης πάντα τὰ περιστατικά λέ-
 γει ἐγκωμιάζεσθαι· καὶ γὰρ, φησὶ, καὶ τὴν αἰτίαν ἐγκω-
 μιάσομεν ἔστιν ὅτε, τυχὸν μὲν καθ' ἑαυτὴν, μάλιστα δὲ 15
 ὅτε διὰ ταύτης καὶ τὸ πρᾶγμα πᾶν ἐπαινοῦμεν καὶ τὸ
 πρόσωπον. Ζητοῦσί τινες εἰ πάντα τὰ ἐν ἡμῖν ὑποπίπτει
 τῇ περιστάσει, παρόσον καὶ πᾶν ὃν ἡ πρόσωπόν ἐστιν ἢ
 τι τῶν ἄλλων περιστατικῶν· τίνος χάριν εἰπὼν, ὅτι ἐγ-
 κωμιαστέον πρόσωπά τε καὶ πράγματα, καιροὺς καὶ 20
 τόπους, προσέθηκε τὰ ἄλογα ζῶα καὶ πρὸς τούτοις
 φυτὰ· πάντως γὰρ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα καὶ τὰ φυτὰ
 ἢ τοῖς προσώποις ὑποβληθήσεται ἢ τοῖς πράγμασι. καί
 φασιν, ὅτι, ἐπειδὴ τῷ μὲν τοῦ προσώπου ὀνόματι ἐπὶ
 τῶν ἀνθρώπων ἡ συνήθεια κέχρηται, τῷ δὲ τοῦ πράγμα- 25
 τος ἐπὶ τῶν ἀψύχων, τὰ δὲ ἄλογα ζῶα οὔτε ἀνθρώποι
 εἰσιν, ἵνα τὸ τοῦ προσώπου ὄνομα αὐτοῖς προσαρμόσῃ,
 οὔτε ἄψυχα, ἵνα πράγματα λέγωνται, ἰδίᾳ τέθεικεν αὐ-
 τῇ. Ζητεῖται διατὶ παρῆκε τὰ ζώοντα, καὶ ῥητέον, ὅτι
 ἐπειδὴ τὰ ζώοντα μετέχει καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν φυ- 30
 τῶν, ὥς δηλοῖ τὸ ὄνομα, τῶν μὲν ζώων κατὰ τὸ αἰσθη-
 τὸν, τῶν δὲ φυτῶν κατὰ τὸ οὐκ αὐτοκίνητον, ζώων δὲ
 καὶ φυτῶν μνησθεὶς, καὶ τὰ ζώοντα τρόπον τινὰ συμ-

παρέλαβεν. Ἐγκωμιαστίον δὲ πρόσωπά τε καὶ πράγμα-
 τα· ὁ μὲν Ἀφθόνιος εἰς ἕξ τὸ ἐγκώμιον διεῖλεν· ὁ δὲ
 Γεωμέτρης εἰς δύο αὐτὸ ἀξιοῖ διαιρεῖσθαι, εἰς ἔμψυχον
 καὶ ἄψυχον· ἑκάτερον δὲ σκέλος ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο. τὸ
 5 μὲν ἔμψυχον εἰς ἀνθρώπους καὶ εἰς ἄλογα· τὸ δὲ ἄψυ-
 χον εἰς ἀσώματα καὶ εἰς σώματα. σώματα μὲν ὥσπερ
 ὄπλα καὶ δένδρα καὶ λιμένας καὶ χώρας καὶ πόλεις, ἀσώ-
 ματα δὲ οἷον καιροὺς ἢ πράγματα· ἡμεῖς δὲ τὰ μὲν ἄλ-
 λα συμφερόμεθα τῷ ἀνδρὶ καλῶς λέγοντι· εἰς ἓν δὲ μό-
 10 νον ἀμφιβάλλομεν, τὸ ὑπὸ τὸ ἄψυχον θεῖναι τὰ δένδρα· τὰ
 γὰρ δένδρα πάντα, ἥδη δὲ καὶ τὰ ἄλλα φυτὰ ἔμψυχά εἰσι.

Πρόσωπα μὲν ὡς Θουκυδίδην ἢ Δημοσθένην· Ἀμ-
 φοτέρους ὡς δοκιμωτέρους περὶ τὴν τέχνην παρέλαβε·
 ζητεῖται δὲ, πότερον ὠρισμένα καὶ κύρια πρόσωπα μόνον
 15 ἐγκωμιάσομεν, ἢ καὶ ἄλλα τινά· καὶ τινες μὲν ἀπὸ τοῦ
 τὸν Ἀφθόνιον ὠρισμένα πρόσωπα θεῖναι εἰς παράδειγμα,
 τὸν Δημοσθένην καὶ τὸν Θουκυδίδην, ἐνόμισαν περὶ μό-
 να τὰ ὠρισμένα γίνεσθαι τὰ ἐγκώμια. Τῷ δὲ Γεωμέ-
 τρῃ ἔδοξε, μὴ περὶ ταῦτα μόνα γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ
 20 τὰ ἀόριστα καὶ κοινά· οὕτω γὰρ, φησὶ, καὶ Λακεδαιμο-
 νίους ἐπαινοῦμεν καὶ Ἀθηναίους, ἥδη δὲ καὶ πάντας
 Ἕλληνας· πλὴν οὔτε τὰ διαβεβλημένα ἐγκωμιάσομεν, οὔ-
 τε τὰ πάντα ἀόριστα, οἷον τὸ τίς.

Πράγματα ὡς δικαιοσύνην ἢ σωφροσύνην. Ἰστίον
 25 ὅτι τέσσαρές εἰσι γενικαὶ ἀρεταί, φρόνησις, ἀνδρία, σω-
 φροσύνη, δικαιοσύνη, τριμεροῦς καὶ οὔσης τῆς ψυχῆς.
 ἔστι γὰρ αὐτῆς τὸ μὲν λογικόν, τὸ δὲ θυμικόν, τὸ δὲ
 ἐπιθυμητικόν· καὶ τοῦ μὲν λογικοῦ ὄντος ἐν τῇ κεφα-
 λῇ, τοῦ δὲ θυμικοῦ ἐν τοῖς στήθεσι, τοῦ δὲ ἐπιθυμη-
 30 τικοῦ ἐν τῇ ὀσφύϊ, ἐκάστω μέρει τῆς ψυχῆς ἔνεστι καὶ
 ἀρετὴ καὶ κακία· οἷον τῷ μὲν λογικῷ ἡ φρόνησις ἀρετὴ,
 κακία δὲ ἡ ἀφροσύνη, τῷ θυμικῷ δὲ ἀρετὴ ἡ ἀνδρία,
 κακία δὲ ἡ δειλία· τῷ ἐπιθυμητικῷ ἀρετὴ ἡ σωφροσύνη,

κακία δὲ ἡ ἀκολασία· ἡ δὲ δικαιοσύνη ἐν πᾶσιν ὁράται·
 ὅτε γὰρ ἐπικρατοῦσιν αἱ ἐν ἡμῖν ἀρεταὶ τῶν κακῶν, τό-
 τε καὶ δικαίως λεγόμεθα κρίνειν καὶ δίκαιοι εἶναι· ὁ οὖν
 Ἀφθόνιος διδάσκει ἡμᾶς ἐγκωμιάζειν πράγματα, ἵνα μὴ
 πράγματα ἀκούσαντες νομίσωμεν καὶ τὰς ἀντικειμένους 5
 ταῖς ἀρεταῖς ἐφειμένον ἡμῖν εἶναι ἐγκωμιάζειν, καὶ ἀπλῶς
 πάντα τὰ φαῦλα ὑποτίθεται, καὶ οἷα τῶν πραγμάτων
 ἐγκωμιάσομεν. φησὶ γὰρ ὅτι πράγματα δεῖ ἐγκωμιάζειν,
 οἷον σωφροσύνην ἢ δικαιοσύνην. Ζητεῖται οὖν, εἰ τῶν
 πραγμάτων τὰ μὲν μόνως ψέγονται, ὥς αἱ κακίαι, οἷον 10
 ἀφροσύνη, δειλία, ἀκρασία· τὰ δὲ μόνως ἐπαινοῦνται,
 ὥς αἱ ἀντικείμεναι ταύταις ἀρεταί· τὰ δὲ ἐπαινοῦνται
 καὶ ψέγονται, ὥς τὰ μέσως ἔχοντα, οἷον εἰρήνη, πόλε-
 mos καὶ τὰ ὅμοια· πῶς οὐχ ὑπέθετο ὁ Ὅμηρος ἐγκωμιά-
 σαι τι τῶν μέσων καὶ δεχομένων τὴν εἰς ἑκάτερα ἐπιχεί- 15
 ρησιν, τῆς ῥητορικῆς περὶ τὰ τοιαῦτα καταγινομένης·
 ἀλλὰ καὶ γενικᾶς ἀρετᾶς, αἵ τινες ἐγκωμίων ἀφορμὰς
 μόνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ψόγον τοῖς μελετῶσι παρέχουσι·
 λέγεται δὲ πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν, ὅτι εἰ καὶ τὰ
 τοιαῦτα ἐγκωμιάζειν εἴρηκεν, ὅμως οὐχὶ καὶ τοῦ τοῖς μέ- 20
 σοις ἐπιχειρεῖν τοὺς γυμναζομένους ἀπέκλεισεν· ἄλλως τε
 δὲ ἐν κατηγορίαις καὶ ἀπολογίαις καὶ προτροπαῖς καὶ
 ἀποτροπαῖς νόμος τοῦτο τηρεῖν, φημὶ δὴ τὸ τοῖς μέσως
 ἔχουσιν ἐπιχειρεῖν· ἐν δὲ ἐγκωμίοις καὶ ψόγοις οὐκ ἀνάγ-
 κη· οὐ γὰρ ταῦτα ἀναγκαῖον ψέγειν ἅπερ ἐγκωμιάζειν 25
 δυνάμεθα, αὐτίκα γὰρ ὕμνους τῷ θεῷ πλέκομεν, οὐ μὴν
 καὶ φέγομεν αὐτό· ἄλλως τε δὲ ὥσπερ πολλάκις προτρέ-
 πομεν διὰ λόγων ἐπὶ πράγματά τινα, πῶς οὐχὶ καὶ ἀπο-
 τρέψαι δυνάμεθα, ὥς ἐπὶ τοῦ παραινетиκοῦ εἶδους· οἷον
 ὥς ὅτε παραινῇ τις, δεῖ τιμᾶν τὸ θεῖον, τὴν ἀρετὴν καὶ 30
 τὰ τοιαῦτα, καὶ ὥσπερ καταδρομὰς ἔσθ' ὅτε τῶν ὁμο-
 λογουμένων ποιοῦμεν ἀδικημάτων, ὧν οὐκ ἂν ἕτερος ὑπερ-
 ἀπολογήσαιτο, οὕτως ρῦδὲν θαναμαστόν, καὶ εἰ τοιαῦτα

ἐγκωμιάσομεν, ἅπερ οὐχὶ καὶ ψόγων ἀφορμὰς τοῖς μελε-
 τῶσι παρέχουσιν· ἢ καὶ ὥσπερ τῷ λέγοντι δεῖν τὸ δαιμό-
 νιον σέβειν τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ἀντερεῖ, οἱ δὲ Ἐπικού-
 ρειοι ἀντιπέσωσιν, οὕτω καὶ τῷ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν
 5 δικαιοσύνην ἐγκωμιάζοντι τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ἐναντιω-
 θήσεται, μόνοι δὲ, οἷς τὰ ἐναντία τούτων, ἡ ἀκρασία
 καὶ ἡ ἀδικία, πρεσβεύονται, ἀντιλέξουσιν, καὶ τὴν δικαιο-
 σύνην καὶ σωφροσύνην καχίσουσιν· ὥστε εἰ καὶ μὴ ἐνερ-
 γεία ἢ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀλλὰ δυνάμει ψέ-
 10 γονται, καὶ κατὰ τοῦτο φαίνονται ἀφορμὰς τοῖς βουλο-
 μένοις εἰς ἑκάτερα διδοῦσαι ἐπιχειρήσεις. Καιροὺς δὲ ὡς
 ἔαρ ἢ θέρους· τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρους ὑπέθετο, ὡς πλειο-
 νας τῶν ἐγκωμίων ἀφορμὰς τοῖς ἐπιχειροῦσι παρέχοντα
 τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ μετοπώρου. Ἰστέον δὲ ὅτι καιρὸν
 15 θέλοντες ἐγκωμιάσαι οὐ μόνον ἔαρ καὶ θέρους ἐγκωμιά-
 σομεν, ἀλλὰ καὶ χειμῶνα καὶ μετόπωρον, καὶ ἑορτὴν καὶ
 τὰ ὅμοια. Τόπους δὲ ὡς λιμένας καὶ κήπους· τῶν τό-
 πων εἰσὶ καὶ οἱ ναοὶ, καὶ αἱ στοαὶ καὶ αἱ ἀγοραὶ, καὶ
 αἱ πόλεις, καὶ τὰ θεωρεῖα, καὶ οἱ λειμῶνες καὶ τὰ ὄρη,
 20 καὶ ὁ τούτων τι ἐγκωμιάζων τόπον ἐγκωμιάζει. Ἐγκω-
 μιαστέον δὲ καὶ κοινῇ καὶ καθέκαστον· τούτων, φησὶ,
 τῶν εἰρημένων ἕκαστον ἔξεστι καὶ καθολικῶς ἐγκωμιάζειν
 καὶ μερικῶς, καὶ καθολικῶς μὲν ὡς ὅτε τὸν ἀπλῶς ἀν-
 θρωπον ἐγκωμιάσει τις, ἢ τὸν ἀπλῶς ἵππον· μερικῶς δὲ,
 25 ὡς ὅτε τὸν Σωκράτην ἐγκωμιάσει, ἢ τὸν Πηγασὸν ἵπ-
 πον. Ἰστέον δὲ, οὐ μόνον τότε καθολικῶς ἐγκωμιάζομεν,
 ὅτε ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους, εἰ τύχοι, ἐπαινοῦμεν, ἀλλ'
 ὅτε καὶ ἅπαντας τοὺς ἐν τῷδε τῷ τόπῳ οἰκοῦντας, ἢ
 τὸδε ἐπιτηδεύοντας· οἷον ὡς ὅτε πάντας τοὺς Ἀθηναίους
 30 ἢ τοὺς φιλοσόφους ἢ τοὺς ῥήτορας ἐγκωμιάζομεν· ὥσπερ
 πάλιν μερικῶς λεγόμεθα ἐγκωμιάζειν, οὐ μόνον ὅτε τὸν
 Σωκράτην ἢ τὴνδε τὴν ἀσπίδα ἐγκωμιάζομεν, ἀλλ' ὅτε
 καὶ τὴν τοῦ Σωκράτους, εἰ τύχῃ, κεφαλὴν ἢ τὸν τῆςδε

τῆς ἀσπίδος ὀμφαλόν. Καὶ ἀπλῶς ὅταν μὲν τὰ ἐγκω-
 μιαζόμενα πολλὰ ὑπάρχωσι κατ' ἀριθμὸν, καὶ τῷ εἶδει
 τὸ ἐν ἔχῳσι κοινῇ, λεγόμεθα ἐγκωμιάζειν. ὅταν δὲ μὴ
 πολλὰ κατ' ἀριθμὸν ὑπάρχωσιν, ἀλλ' ἐν, τότε μερικῶς
 ἐγκωμιάζομεν. Εἰς τὸ αὐτό. Ἐγκωμιαστέον δὲ καὶ κοι- 5
 νῇ καὶ καθ' ἕκαστον. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι ὥφειλε πρὸς-
 θεῖναι καὶ μερικῶς· ἐπεὶ, φασί, καὶ μέρος ἐξ ἅπαντος
 σώματος ἀπολαβόντες ἐγκωμιάζομεν. οἷον χεῖρα ἀνθρώ-
 που, ὦμους βοός, ὀμφαλὸν ἀσπίδος. λέγει δὲ πρὸς τοῦ-
 το ὁ ἐξηγητὴς, ὅτι τὸ καθ' ἕκαστον καὶ τὸ μερικὸν ταύ- 10
 τόν ἐστι καὶ οὐδὲν ἀλλήλων διαφέρει· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο
 μέρος καὶ ὅτι λεπτομερέστατον ἢ, ὑπὸ ταύτην ἐμπίπτει
 τὴν διαίρεσιν· ἢ γὰρ κοινόν ἐστιν ἢ ἴδιον. Ἡ μὲν οὖν
 διαίρεσις αὕτη τοῦ ἐγκωμίου. Αὕτη ποία; ἣν εἶπεν ἐν
 τῷ „ἐγκωμιαστέον δὲ πρόσωπά τε καὶ πράγματα, και- 15
 ρούς τε καὶ τόπους, ἄλογα ζῶα καὶ πρὸς τούτοις φητά·“
 τὸ γὰρ καθόλου ἐγκώμιον διαιρεῖ εἰς τὸ τοῦ προσώπου
 ἐγκώμιον, εἰς τὸ τοῦ πράγματος καὶ τὰ λοιπὰ· δύναται
 μέντοι καὶ τὸ ἐγκωμιαστέον δὲ κοινῇ καὶ καθ' ἕκαστον δι-
 αίρεσις εἶναι, καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα διαιρεῖται τὸ ἐγκώμιον 20
 εἰς τε τὸ καθολικόν τι ἐγκωμιάζον ἐγκώμιον καὶ εἰς τὸ
 μερικόν· ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἐπιδιαιρέσεις μᾶλλον ἐστὶν οὐ
 διαίρεσις· τὸ γὰρ ἐγκώμιον ἀνωτέρω διελὼν εἰς τε τὸ τοῦ
 προσώπου ἐγκώμιον καὶ εἰς τὰ λοιπὰ, τὸ αὐτὸ τοῦτο πάλιν
 εἰς ἕτερον διαιρεῖ, ὅπερ ἐπιδιαιρέσεώς ἐστιν ἔργον· 25
 καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς περὶ τούτου· ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε
 λέγει· δύο διαιρέσεων ταῖς τεχνολογίαις οὕσων, τῆς μὲν
 κατὰ τὴν ὕλην, τῆς δὲ κατὰ τὴν τέχνην, τὴν κατὰ τὴν
 ὕλην ἐνταῦθά φησι, καθ' ἣν τὸ ἐγκώμιον διαιρεῖται·
 πέντε γὰρ ταῦτα παρέλαβε τὰ κεφάλαια· πρῶτον μὲν 30
 ὅρον, τί ἐστι, λέγων ἐγκώμιον. δεῦτερον κλησὶν διατί
 λέγεται ἐγκώμιον· τρίτον διαφορὰν, τί διαφέρει ὕμνου
 καὶ ἐπαίνου· τέταρτον, τίνα καὶ πόσα τὰ τούτῳ ὑποκεί-

μενά· πέμπτον καὶ τίς ἡ ὕλη, ὅτι γένος καὶ ἀγωγή καὶ τὰ τοιαῦτα· νῦν δὲ ἑτέραν εἰπεῖν διαίρεσιν βούλεται τὴν κατὰ τέχνην, πῶς ταύτην τὴν ὕλην οἰκονομήσομεν, καὶ πῶς διελόντες τάξομεν.

- 6 Προοιμιάσῃ μὲν πρὸς τὴν οὖσαν ὑπόθεσιν· ὁ μὲν Ἀφθόνιος τοῦτο δοκεῖ λέγειν, ὅτι δεῖ καὶ τοῖς ἐγκωμίοις ἰδιαζόντων τῇ προκειμένη ὑποθέσει εὐπορεῖν προοιμίων. Τῶν δὲ ἐξηγητῶν ἔνιοι τάδε φασὶ τὰ προοίμια τὰ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις αἰεὶ τυγχάνει κοινὰ πάντων τῶν ἐγκωμίων·
- 10 καὶ ἰδιάζον προοίμιον ἀδύνατον ἢ δυσκόλως εὑρεῖν ἐστι. πλὴν εἰ μήπω ἐκ περιστάσεως τοῦ λέγοντος ἀφορμὴ τις εὑρεθείη ἢ συγγενοῦς ὄντος ἢ ἐπιταχθέντος εἰπεῖν ἢ ἀμειβομένου χάριν ἢ τι τοιοῦτον, ὅπερ ἑτέρω λέγειν οὐχ ἀρμόσει. καὶ ταῦτα μὲν ὁ Σαρδεῶν· ὁ δὲ Γεωμέτρης
- 15 καὶ αὐτὸς συνφθὰ τούτοις φησί· λέγει γὰρ οὕτως· δυσχερεῖς μὲν καὶ οὐ πάνυ τι ῥᾶδιον ἐπὶ τῶν ἐγκωμίων ἰδιάζον προοίμιον εὑρεῖν· κοινὰ γὰρ ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ πάντα πᾶσιν ἀρμόζοντα· οἷον τὸ δίκαιον εἶναι, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἐπαινέεισθαι, τοὺς δὲ πονηροὺς διαβάλλε-
- 20 σθαι, καὶ ὅτι ἀφ' ἑκατέρων μέγα τὸ κέρδος, καὶ αὐτίς, ὅτι μέγα τὸ τοὺς γονέας ἢ διδασκάλους ἢ τροφείας τὴν ὀφειλομένην εὐφημίαν παρὰ τῶν τραφέντων καὶ μαθόντων ὑπ' αὐτῶν παραλαμβάνειν, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν πολέμῳ δὲ ἀνδραγαθησάντων ὁμοίως. ἐστὶ δὲ τις προοιμίων ἰδι-
- 25 κῶν καὶ ἐπὶ τούτων εὔρεσις. ὅταν ὥσπερ ἐπιταχθέντες πρὸς τὸν λόγον ἐρχόμενοι φαινώμεθα ἢ συγγενῇ πολλὰκις τιμῶντες, ἢ ἀμειβομένοι φίλον, ἢ παρ' αὐτοῦ καλοῦ προκαλούμενοι· καὶ τούτων τὰ παραδείγματα πολλὰ παρὰ τῷ μεγάλῳ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ· τῆς μὲν ἐπιταγῆς
- 30 καὶ ἀνάγκης, ὥσπερ ὅταν λέγῃ, „τίς ἡ τυραννὶς, ἣν ἐξ ἀγάπης αἰεὶ τυραννοῦμεθα.“⁶ καὶ αὐτίς, „τί λύτετε

5 Vind. ὁ τῶν Σαρδεῶν. Alibi scribit ὁ Σαρδεῶν. 6 Or. VIII. init. Mox Vind. λύεται. — Or. XV. init.

τάξιν ἐπαινουμένην.“ τῆς δὲ τῶν φίλων τιμῆς, ὡς τό·
 „ἔμελλεν ⁷ ἄρα πολλὰς ἡμῖν ὑποθέσεις τῶν λόγων ἀεὶ
 προτιθεῖς ὁ μέγας Βασίλειος.“ οὕτω γὰρ ἐνταῦθα ἰδιά-
 ζον γέγονε τὸ προοίμιον, ὡς καὶ τὸ κύριον εὐθύς παρὰ-
 λαμβάνον ὄνομα, καὶ ἄλλα δὲ τοῖς φιλομαθοῦσιν οὐκ **5**
 ὀλίγα παραδείγματα. Εἶτα θήσεις τὸ γένος. Τοῦ γέ-
 νους ὀνόματα τρία σημαίνοντος, ὡς ἐν τῇ τοῦ Πορφύ-
 ρίου εἰσαγωγῇ ἐμάθομεν, τὴν ἄθροισιν τῶν ἐχόντων πῶς
 πρὸς ἓν τι καὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκάστου
 γενέσεως, καὶ τὸ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις εἰς τὰς διαλέξεις **10**
 παραλαμβανόμενον, τὸ δεύτερον σημαίνον πρὸς τὴν
 σὺν διδάσκαλος τὸ σημαῖνον τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως
 ἐκάστου· τούτου δὲ διαιρουμένου εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον
 ἐκατέρου πάλιν σκέλους ὑποδιαιρουμένου εἰς δύο, εἰς τε
 τὸ προσεχές καὶ εἰς τὸ πόρρω, οἷον πόρρω μὲν εἰς τοὺς **15**
 προγόνους, προσεχές δὲ εἰς τοὺς πατέρας, καὶ τοῦ ἄψυ-
 χου, εἰς πόρρω μὲν τὸ ἔθνος, εἰς προσεχές δὲ τὴν πατρί-
 δα καὶ τὴν πόλιν, ὁ διδάσκαλος τελείως ὑπεξέρχεται τῇ
 διαιρέσει· διαιρήσεις γὰρ, φησὶν, εἰς ἔθνος, ὅπερ ἐστὶ,
 πόρρω ἄψυχον γένος· εἰς πατρίδα, ὅπερ ἐστὶ προσεχές **20**
 ἄψυχον, εἰς προγόνους, ὅπερ ἐστὶ πόρρω ἔμψυχον, εἰς
 πατέρας, ὅπερ ἐστὶ προσεχές ἔμψυχον. ζητεῖται δὲ, δια-
 τι προτίθῃσι τὸ γένος τῶν λοιπῶν κεφαλαίων· καὶ φα-
 μεν, ὅτι διὰ τοῦτο προτίεταται, διὰ τὸ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ
 ἐπαινούμενα πρεσβύτερα εἶναι τῶν ἄλλων. Ἐτι ζητεῖται, **25**
 διατὶ διαιρῶν τὸ γένος διαιρεῖ αὐτὸ εἰς τὰ ἄψυχα πρῶ-
 τον· οἷον εἰς τὸ ἔθνος εἰς τὴν πατρίδα· εἶθ' οὕτως εἰς
 τὰ ἔμψυχα, οἷον εἰς προγόνους, εἰς πατέρας καὶ τὰ τοι-
 αῦτα, καὶ λέγομεν, ὅτι ἐπειδὴ καὶ πρῶτὰ ἐστὶ τῷ χρό-
 νῳ ταῦτα, ἢ χώρα καὶ ἢ πατρίς τῶν προγόνων καὶ τῶν **30**
 πατέρων, διὰ τοῦτο καὶ προέταξεν αὐτά. ὥσπερ πάλιν

⁷ Epitaph. in Basil. M. init.

καὶ τὸ ἔθνος δι' αὐτὸ τοῦτο τῆς πατρίδος προτάσσει,
καὶ τοὺς προγόνους τῶν πατέρων. διὰ τοῦτο καὶ προ-
έταξεν αὐτὰ, ὥσπερ πάλιν καὶ τὸ ἔθνος δι' αὐτὸ τοῦτο
τῆς πατρίδος προτάσσει, καὶ τοὺς προγόνους τῶν πατέ-
5 ρων. Ἐτι ζητεῖται, διατί τὸ ἔθνος καὶ τὴν πατρίδα τῷ
γένει ἀπονέμει, καὶ λέγομεν τὸ τοῦ Πορφυρίου, ὅτι ἐπει-
δὴ καὶ ταῦτα ἀρχαί· εἰσι τῆς ἐκάστου γενέσεως, ὥσπερ
καὶ ὁ πατήρ, διὰ τοι τοῦτο καὶ παρονύμως ὁ πατήρ
ἀπὸ τοῦ πατρὸς ὀνομάζεται. ἔτι κάκεινο ζητεῖται, ὅτι
10 διατί εἶπε πατέρας πληθυντικῶς, καὶ οὐχὶ ἐνικῶς πατέ-
ρα· προγόνους μὲν καλῶς εἶπε πληθυντικῶς, πολλοὺς
γὰρ τις ἔχει προγόνους, πατέρας δὲ οὐ πολλοὺς, ἀλλ'
ἓνα· καὶ ἔστιν εἰπεῖν ὅτι τῷ τοῦ πατρὸς ὀνόματι καὶ τὴν
μητέρα παραλαμβάνει. καὶ γὰρ οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ πα-
15 τρός τινα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐγκωμιάζομεν. Ὁ
διαίρησεις εἰς ἔθνος. εἰ μὲν πρόσωπον εἴη τὸ ἐγκωμιαζό-
μενον, οἷον Θουκυδίδης, ἐγκωμιάσομεν αὐτὸν, ἀπὸ μὲν
ἔθνους, ὅτι Ἕλλην ἦν λέγοντες· οἱ δὲ Ἕλληνες συνετοὶ
καὶ ἀνδρεῖοι καὶ ἐναφεῖς καὶ φιλόανθρωποι· ἀπὸ δὲ πα-
20 τρίδος, ὅτι Ἀθηναῖος, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ φιλέλληνες,
ἐλευθερωταὶ τῆς Ἑλλάδος, δίκαιοι· ἀπὸ δὲ προγόνων, ὅτι
ἀπὸ Μιλτιάδου καὶ Κίμωνος γέγονεν, ἀπέγγονος τῶν εὐ-
δοκίμων στρατηγῶν, ἀπὸ δὲ πατέρων, ὅτι Ὀλόρου ἦν
υἱός, ὃς εἶχεν ἐν Θράκῃ πλοῦτον πολὺν καὶ περιουσίαν
25 μεγάλην· εἰ μέντοι μὴ πρόσωπον εἴη τὸ ἐγκωμιαζόμε-
νον, ἀλλὰ πρᾶγμα, οἷον φιλοσοφία, ἀπὸ ἔθνους ἐγκω-
μιάσομεν λέγοντες, ὅτι ἐν τῇ Ἑλλάδι εὐρέθη τοῦτο τὸ
τὸ ἀγαθόν· ἢ δὲ Ἑλλάς ἐστι τοιαύδε καὶ τοιαύδε· ἀπὸ δὲ
πατρίδος, ὅτι ἐν Ἀθήναις, ἢ τις καὶ δικαιοσύνη καὶ φι-
30 λανθρωπία καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς κρείττων ἐστὶν τῆς
Ἑλλάδος. ἀπὸ δὲ προγόνων· ὅτι Ἐυπεδοκλῆς καὶ Σω-
κράτης εἰς ἔννοιαν αὐτῆς ἦλθον τὸ πρῶτον· ἀπὸ δὲ πα-
τέρων, ὅτι Πλάτων εἰς φῶς αὐτὴν ἤγαγε καὶ Ἀριστοτέ-

λης ὠργάνωσεν· ὁμοίως καὶ ῥητορικὴν ἐγκωμιάζωμεν, ἀπὸ μὲν ἔθνους ἐγκωμιάσομεν λέγοντες, ὅτι ἐν Σικελίᾳ τὸ πρῶτον ἐφάνη· ἡ δὲ Σικελία ἐστὶν εὐφορωτάτη, καὶ πρὸς φορὰν καρπῶν ἐπιτίθεται· ἀπὸ δὲ πατρίδος, ὅτι ἐν Συρράκουσιν πόλει· ἡ δὲ Συρράκουσα ἰσχυροτέρα καὶ 5 πολυανθρωποτέρα τῶν ἐν Σικελίᾳ πασῶν πόλεων. ἀντὶ δὲ προγόνων τὸν πρῶτον αὐτῆς εἰς φῶς τὰ ἔργα ἀγαγόντα Κόρακα ἐροῦμεν λέγοντες, ὅτι συνετὸς ἦν οὗτος καὶ τοῦ συμφέροντος τῇ πατρίδι ἀκριβῆς ἐξεταστής· ἀντὶ δὲ πατέρος τὸν ὀργανώσαντα Ἑρμογένην ληψόμεθα· 10 εἰ δὲ καιρὸν ἐγκωμιάσομεν, οἷον ἔαρ ἢ θέρος, ἀντὶ γένους τὸν εἰς τὰς τέσσαρας ὥρας τὸν ἐνιαυτὸν διελόντα λαβόντες ἐπαινέσομεν. πλὴν τοῦτο ἰστέον, ὅτι οὐ πάντα ἐν πᾶσιν ἀνάγκη ἐμπίπτειν, ἀλλ' ὅσα ἐνδέχεται, οἷον εἰ ἀπὸ γένους ἐγκωμιάζομεν, οὐκ ἀνάγκη ἐμπίπτειν πάντα 15 τὰ τοῦ γένους, ἀλλὰ τὰ ἐγχωροῦντα· αὐτίκα γάρ ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῷ τοῦ Θουκυδίδου ἐγκωμίῳ οὐκ ἐπεξήλθε τοὺς τέσσαρας τρόπους τοῦ γένους· οὔτε γὰρ ἀπὸ τοῦ ἔθνους τὸν Θουκυδίδην ἐγκωμιάζει, οὔτε ἀπὸ τῶν πατέρων, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς πατρίδος καὶ τῶν προγόνων· καὶ ἐν 20 τῷ τῆς σοφίας δὲ ἐγκωμίῳ οὔτε τῷ ἀπὸ τοῦ γένους, οὔτε τῷ ἀπὸ τῆς πατρίδος τρόπῳ χρῆται, ἀλλὰ μόνον λέγει, ὅτι ἀπὸ τῶν θεῶν ἐφάνη, καὶ οἱ θεοὶ ταύτην ἐκτίσαντο· ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τῷ εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον τὸ παρὸν κεφάλαιον διαιρῶν τῷ ἀπὸ τοῦ 25 ἔθνους καὶ τῷ ἀπὸ τῆς πατρίδος τρόπῳ οὐ χρῆται, μόνον δὲ τῷ ἀπὸ τῶν προγόνων καὶ τῷ ἀπὸ τῶν πατέρων, λέγων οὕτως·⁸ „ἄλλου μὲν οὖν ἄλλο τι γινώρισμα καὶ διήγημα καὶ γένους καὶ τοῦ καθ' ἕκαστον ἢ μικρὸν ἢ ,μεῖζον, καθάπερ τις κληρὸς πατρῴος ἢ πόρρωθεν ἢ ἐγ- 30 , γύθεν ἡργμένος κάτεισιν εἰς τοὺς ὕστερον· τούτῳ δὲ

8 p. 319. A.

, τοῦν γενοῦν ἀμφοτέροιν τὸ εὐσεβὲς ἐπίσημον· δηλώσει
 , δὲ νῦν ὁ λόγος. διωγμὸς ἦν καὶ διωγμῶν ὁ φρικωδέ-
 , στατος καὶ βαρύντατος, εἰδόσι λέγω τὸν Μαξιμίνου, ὃς
 , πολλοῖς τοῖς ἐγγύθεν γενομένοις ἐπιγεῖς πάντας φι-
 5 , λανθρώπους ἀπέδειξε, θράσει τε πολλῷ ῥέων, καὶ φιλο-
 , νεικῶν τὸ τῆς ἀσεβείας κράτος ἀναδήσασθαι, τοῦτον
 , πολλοὶ μὲν ὑπερέσχον τῶν ἡμετέρων ἀγωνιστῶν, καὶ
 , μέχρι θανάτου διηγωνισμένοι καὶ πρὸ θανάτου μικρὸν,
 , τοσοῦτον ἀπολειφθέντες, ὅσον ἐπιβιῶναι τῇ νίκῃ, καὶ
 10 , μὴδὲ συναπελθεῖν τοῖς παλαίσμασιν, ἀλλ' ὑπολειφθῆ-
 , ναι τοῖς ἄλλοις, ἀλειπται τῆς ἀρετῆς, ζῶντες μάρτυρες,
 , ἔμπνοοι στηλαι, σιγῶντα κηρύγματα, σὺν πολλοῖς δὲ
 , τοῖς ἀριθμουμένοις καὶ οἱ πρὸς πατρός τούτῳ πατέρες,
 , οἷς πᾶσαν ἀσκήσασιν εὐσεβείας ὁδὸν καλὴν ἐπήνεγκεν ὁ
 15 , καιρὸς ἐκεῖνος τὴν κορωνίδα· παρασκευῆς μὲν γὰρ οὕ-
 , τως εἶχον καὶ γνώμης, ὥς πάντα ῥαδίως οἰόντες, ἐξ
 , ὧν στεφανοῖ Χριστὸς τοὺς τὴν ἐκεῖνου μιμησαμένους
 , ὑπὲρ ἡμῶν ἄθλησιν. ἐπεὶ δὲ νόμιμον αὐτοῖς τὸν ἀγῶνα
 , εἶδει γενέσθαι, νόμος δὲ μαρτυρίας, μήτε ἐθέλοντάς
 20 , πρὸς τὸν ἀγῶνα χωρεῖν φειδοὶ τῶν διωκόντων καὶ τῶν
 , ἀσθενεστέρων, μήτε παρόντας ἀναδύεσθαι, τὸ μὲν γὰρ
 , θράσους, τὸ δὲ ἀνανδρίας ἐστί. καὶ τούτῳ τιμῶντες
 , ἐκεῖνοι τὸν νομοθέτην, τί μηχανῶνται; μᾶλλον δὲ πρὸς
 , τί φέρονται παρὰ τῆς πάντα τὰ ἐκεῖνα ἀγούσης προ-
 25 , νοίας; ἐπὶ τινα τῶν Ποντικῶν ὁρῶν λόχμην (πολλὰι
 , δ' αὐταὶ παρ' αὐτοῖς εἰσι καὶ βαθεῖαι καὶ ἐπὶ πλείστον
 , διήκουσαι), καταφεύγουσι· λίαν ὀλίγοις χρώμενοι καὶ
 , τῆς φυγῆς συνεργοῖς καὶ τῆς τροφῆς ὑπηρέταις· ἄλλοι
 , μὲν οὖν θαυμαζέτωσαν τὸ τοῦ χρόνου μῆκος, καὶ γὰρ
 30 , ἐπὶ πλείστον αὐτοῖς, ὥς φασί, τὸ τῆς φυγῆς παρετάθη,
 , ἔτος που ἑβδομον καὶ μικρόν τι πρὸς· τὸ τε τῆς διαίτης
 , σώμασιν εὖ γεγονόσι στενόν τε καὶ παρηλλαγμένον, ὥς
 , τὸ εἶκος, καὶ τὸ ὑπαιθρίοις κρυμοῖς καὶ θάλπεσι καὶ

, ὁμβροῖς ταλαιπωρεῖν, ἥ τε ἄφιλος ἐρημία καὶ τὸ ἀκοι-
 , νώνητ' ὅν τε καὶ ἄμικτον, ὅσον εἰς κακοπάθειαν τοῖς ὑπὸ
 , πολλῶν δορυφορουμένοις καὶ τιμωμένοις. ἐρῶ δέ, ὃ τού-
 , τῶν μεῖζον ἐστὶ καὶ παραδοξότερον λέξων ἐρχόμεναι, ἀπι-
 , στήσει δ' οὐδείς, ἥ ὅστις οὐδὲν μέγα οὔεται τοὺς ὑπὲρ 5
 , Χριστοῦ διωγμοὺς καὶ κινδύνους, κακῶς γινώσκων καὶ
 , λῖαν ἐπικινδύνως. Ἐπόθουν τι καὶ τῶν πρὸς ἡδονὴν οἱ
 , γεννάδει, τῷ χρόνῳ κάμνοντες καὶ τῶν ἀναγκαίων ὄντες
 , διακορεῖς· καὶ τὰ μὲν τοῦ Ἰσραὴλ οὐκ ἐφθέγγαντο, οὐ-
 , δὲ γὰρ ἦσαν γογγυσταὶ κατ' ἐκείνους, ἐν τῇ ἐρήμῳ τα- 10
 , λαιπωροῦντες μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου φυγὴν, ὡς ἄρα βελ-
 , τίων Αἴγυπτος αὐτοῖς εἴη τῆς ἐρημίας, πολλῶν 10 τῶν
 , λεβήτων καὶ τῶν κρεῶν χορηγοῦσα τὴν ἀφθονίαν, τῶν
 , τε ἄλλων ὅσα ἐκείσε ἀπέλιπον· ἡ γὰρ πλινθεία καὶ ὁ
 , πηλὸς οὐδὲν ἦν αὐτοῖς τότε διὰ τὴν ἄνοιαν. ἄλλα δὲ 15
 , ὡς εὐσεβέστερα καὶ πιστότερα· τί γὰρ ἐστίν, ἔλεγον, τῶν
 , ἀπίστων, εἰ ὁ τῶν θαυμασιῶν Θεός, ὁ θρέψας ἐν ἐρή-
 , μῳ πλουσίως ξένον λαὸν καὶ φυγάδα, ὥστε καὶ ἄρτον
 , ὁμβρῆσαι καὶ βλύσαι ὄρνιθας, τρέφων' οὐ τοῖς ἀναγ-
 , καίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς περιττοῖς, εἰ ὁ τεμὼν θά- 20
 , λασσαν καὶ στήσας ἥλιον καὶ ποταμὸν ἀνακόψας, καὶ
 , τᾶλλα δὴ ὑπειπόντες ὅσα πεποίηκε· (φιλεῖ γὰρ ἐν τοῖς
 , τοιοῦτοῖς φιλιστορεῖν ἡ ψυχὴ, καὶ πολλοῖς θαύμασιν
 , ἀννυμεῖν Θεόν), οὗτος, ἐπῆγον, καὶ ἡμᾶς θρέψει σῆ-
 , μερον τοῖς τῆς τρυφῆς, τοὺς 11 εὐσεβείας ἀγωνιστάς· 25
 , πολλοὶ μὲν θῆρες τὰς τῶν πλιτῶν διαφυγόντες τρα-
 , πέζας, ἅπερ ἦν ποτε καὶ ἡμῖν, τοῖς ὄρεσι τούτοις ἐμ-
 , φωλεύουσι· πολλοὶ δὲ καὶ ὄρνιθες τῶν ἐδωδιμῶν τοὺς
 , ποθοῦντας ἡμᾶς ὑπερίπτονται· ὦν τί μὴ θηράσιμόν σοι
 , θελήσαντι μόνον. ταῦτ' ἔλεγον, καὶ ἡ θήρα παρῆν, 30

10 Gregor. p. 320. B. πολλήν.

11 Vind. τῆς εὐσεβείας

ἀγωνισταῖς, correxi ex Gregorio.

, ὄψον αὐτόματον, ἀπραγμάτευτος πανδαισία, ἔλαφοι τῶν
 , λόφων ποθὲν ὑπερφανέντες ἀθρόως. ὥς μὲν εὐμεγέθεις,
 , ὥς δὲ πίονες, ὥς δὲ πρόθυμοι πρὸς σφαγὴν. μονονουχί
 , γὰρ καὶ τοῦτο εἰκάζειν ἦν, ὅτι μὴ τάχιον ἐκλήθησαν
 5 , ἐδυσχέraitνδν· οἱ μὲν εἶλκον τοῖς νεύμασιν, οἱ δὲ ἤρον-
 , το· τίνος διώκοντος ἢ συναναγκάζοντος; οὐδενός. τίνων
 , ἱππέων ἢ ποίων κυνῶν; τίνος ὑλακῆς ἢ κραυγῆς, ἢ νέων
 , προκαταλαβόντων τὰς διεξόδους τῆς θήρας νόμοις; εὐ-
 , χῆς δέσμιοι, καὶ δικαίας αἰτήσεως. τίς ἔγνω τοιοῦτον
 10 , θήραμα τῶν νῦν ἢ τῶν πώποτε; ὦ τοῦ θαύματος, ἦσαν
 , ταυαῖαι, ὅσον φίλον εἶχετο θελήσασι μόνον, ὅσον περι-
 , τὸν ἀπεπέμφθη ταῖς λόχμαις εἰς δευτέραν τράπεζαν· οἱ
 , ὀψοποιοὶ σχέδιοι, τὸ δεῖπνον εὐπρεπές, οἱ δαιτυμόνες
 , εὐχάριστοι, προοίμιον ἔχοντες ἤδη τῶν ἐλπιζομένων τὸ
 15 , παρὸν θαῦμα, ἐξ οὗ καὶ πρὸς τὴν ἀθλησιν, ὑπὲρ ἧς
 , ταῦτα ἦν αὐτοῖς, ἐγίνοντο προθυμότεροι.“ Καὶ οὗτος
 μὲν ὁ ἀπὸ τῶν προγόνων τρόπος· εἶτα χρῆται καὶ τῷ
 ἀπὸ τῶν πατέρων λέγων οὕτως· „τῆς δὲ τῶν πατέρων
 συζυγίας οὐχ ἦττον τὸ κατὰ τὴν ἀρετὴν ὁμότιμον ἢ τὰ
 20 σώματα,“ καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ ἐν μὲν τῷ ἐπιταφίῳ τοῖς
 δυσὶ τόποις τοῦ γένους ἐχρήσατο, τῷ ἀπὸ τῶν προγό-
 νων, καὶ τῷ ἀπὸ τῶν πατέρων, ἐν ἑτέροις δὲ λόγοις
 ἐγκωμιαστικοῖς ἢ οὐδόλως χρῆται τῷ γένει, ἢ ἐπ' ὀλί-
 γον, ὥς ἐν τῷ εἰς τοὺς Μακκαβαίους, καὶ τῷ εἰς τὸν
 25 μάρτυρα Κυπριανόν, καὶ τῷ εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον·
 καὶ οὕτως μὲν ἀπὸ γένους ἐγκωμιάσομεν πρόσωπα καὶ
 πράγματα καὶ καιρούς· εἰ δὲ τόπον ἐγκωμιάζομεν, οἶον
 πόλιν ἢ λιμένα, εἰ μὲν πόλιν εἴη, ἀπὸ μὲν ἔθνους ἐγκω-
 μιάσομεν τὸ μέρος τῆς γῆς, ἐν ᾧ ἐστι, τῆς Εὐρώπης,
 30 τῆς Ἀσίας, τῆς Λιβύης· ἀπὸ δὲ πατρίδος τῆς χώρας,
 ἀπὸ δὲ προγόνων τῶν ἀρξαμένων μὲν οἰκίζειν αὐτήν, μὴ
 μέντοι τὸ ἔργον περανάντων, ἀπὸ δὲ πατέρων, τὸ τέλος
 ἐπιθέντων τῷ ἔργῳ. εἰ δὲ λιμὴν εἴη, τότε ἀντὶ μὲν ἔθνους

τὴν χώραν παραληψόμεθα· ἀντὶ δὲ πατρίδος τὴν ἐν ἣ ἔστι πόλει. εἰ δὲ ἄλογα ζῶα ἐγκωμιάζομεν, ἐξετάσομεν, πότερον ἐν μιᾷ χώρᾳ τὸ ἐξεταζόμενον ζῶον γίνεται, ὥς ὁ ἐλέφας ἐν Ἰνδοῖς, καὶ ὁ κροκόδειλος ἐν Αἰγύπτῳ ἢ πανταχοῦ γίνεται, καὶ εἰ μὲν ἐν μιᾷ γίνεται, τότε ἀπὸ 5 μὲν ἔθνους ἐπαινέσομεν αὐτὸ, ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς γῆς, ἐν ᾧ ἔστι λέγοντες, ὅτι ἐν Αἰβύῃ γίνεται, ἢ δὲ ἔστι τοιάδε, ἢ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἢ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀπὸ δὲ πατρίδος τῆς χώρας ἐν ἣ ἔστιν, ἀπὸ δὲ πατέρων, τοῦ θεοῦ ᾧ ἀνάκειται, πολλὰ γὰρ τῶν ζώων ἀνάκειται τοῖς θεοῖς· οἷον 10 ἢ γλαυκὴ τῇ Ἀθηνᾷ, ὁ ἵππος τῷ Ποσειδῶνι· εἰ μέντοι οὐκ ἐν μιᾷ χώρᾳ ἀλλὰ πανταχοῦ πέφυκεν, ἐπαινέσομεν ἀπὸ ἔθνους λέγοντες, ὅτι πατρίδα ἔσχεν ἅπασαν τὴν γῆν, καὶ ὅτι τὸ χρησιμώτατον τοῦ ζώου, ὅσον ἔστι τοῖς ἀνθρώποις εἰδότες οἱ θεοὶ, οὐχὶ τοῖςδε μόνοις τοῖς ἐν τῷ- 15 δε τῷ τόπῳ οἰκοῦσι δεδώκασιν, ἀλλὰ κοινὸν δῶρον ἅπασιν αὐτὸ ἐχαρίσαντο· καὶ φυτὸν δὲ ἐγκωμιάζομεν, ὁμοίως ποιήσομεν· τῶν φυτῶν γὰρ τὰ μὲν ἐν μιᾷ χώρᾳ γίνεται, τὰ δὲ ἀπανταχοῦ· μεθοδεύσομεν οὖν καὶ ἐπὶ τούτων τὸ παρὸν κεφάλαιον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ἐδείχθη. Εἵτα 20 ἀνατροφή· ὥσπερ τὸ γένος προέταξε τῶν λοιπῶν, διὰ τὸ τοῦτο πρῶτον εἶναι τῷ χρόνῳ τῶν ἑξῆς κεφαλαίων, οὕτω καὶ τὴν ἀνατροφήν δευτέραν τίθησι διὰ τὸ τοῦ μὲν γένους ὑστέραν, τῶν δὲ πράξεων αὐτὴν πρῶτον εἶναι. Εἰς τὸ αὐτό· εἵτα ἀνατροφήν· οὐκ εἶπε τροφήν, 25 ἀλλὰ ἀνατροφήν· ἢ μὲν γὰρ τροφή τῶν βρωμάτων ἀπλῶς σημαίνει μετάληψιν, ἢ δὲ ἀνατροφή τὴν παιδείυσιν καὶ τὴν ἐκ παίδων εἰς ἄνδρας δηλοῖ πρόοδον, ὥστε καὶ περιέχεσθαι τὴν τροφήν ὑπὸ τῆς ἀνατροφῆς. Ἦν διαιρήσεις εἰς ἐπιτηδεύματα καὶ νόμους καὶ τέχνην· ἀπὸ 30 ἐπιτηδευμάτων ἐπαινέσομεν τινα, ὅτε λέγομεν, ὅτι φιλοσοφίαν ἐπετηδεύσε μετελθεῖν ἢ ῥητορικὴν, ἢ τὸν στρατιωτικὸν εἵλετο βίον· ἀπὸ δὲ τῆς τέχνης, ὅτι ἐπιτηδεύ-

- σας τήνδε τὴν τέχνην, οἷον τὴν γραμματικὴν εἰ τύχη,
 εἰς ἕξιν ἤλθεν αὐτῆς, καὶ πάντας ἐν αὐτῇ ὑπερέβαλε.
 καὶ ὅλως ἐπιτηδευμα μὲν λέγειν τοῦ βίου τὴν αἵρεσιν,
 οἷον ὅτι εἵλετο στρατεῦεσθαι, τέχνην δὲ τὸ εἰς ἕξιν ἐλ-
 5 θεῖν τοῦ ἐπιτηδεύματος καὶ τέλειον κατὰ τοῦτο γενέσθαι,
 ἢ δὲ ἐνέργεια ἢ ἀπὸ τῆς τέχνης πρᾶξις ἐστίν. Καὶ ταῦ-
 τα μὲν οἱ παλαιοὶ τῶν ἐξηγητῶν περὶ τέχνης καὶ ἐπιτη-
 δεύματος· ὁ δὲ Γεωμέτρης διαφέρειν φησὶ τέχνην καὶ
 ἐπιτηδευμα, τῷ τὰς μὲν τέχνας διὰ μαθήσεως ἡμῖν μό-
 10 νοις προσγίνεσθαι, τὰ δὲ ἐπιτηδεύματα καὶ ἀπὸ τῶν
 πραγμάτων αὐτῶν εἰς μεταχειρίσιν ἦκειν· ἐστὶ μὲν οὖν
 τέχνη κατ' αὐτὸν ὅπερ ἀπλῶς τις ἔμαθεν, οἷον ὥσπερ
 ὁ Ἀριστοτέλης τὴν ῥητορικὴν, ἐπιτηδευμα δὲ, ὅπερ μᾶλ-
 λον ὧν ἔμαθεν ἐξήλωσε, καὶ εἰς ὃ ἅπαν τὸ φιλότιμον
 15 ἔτρεψεν. ὥσπερ Ἀριστοτέλης μὲν μᾶλλον ὧν μεμάθηκε
 τὴν φιλοσοφίαν ἐξήλωσεν, Ὅμηρος δὲ τὴν ποιητικὴν, ὁ
 δὲ Ἑρμογένης τὴν ῥητορικὴν· πράξεις δὲ εἰσι ἄλλα τέ-
 τινά, καὶ ὅσα ἀφ' ὧν ἔμαθ' τις καὶ ἐπετηδεύσεν, ἔπρα-
 ξεν· οἷον ὅσα ἀπὸ τοῦ μαθεῖν τὴν ῥητορικὴν ἢ ἐπιτη-
 20 δεῦσαι τὴν φιλοσοφίαν ἔγραψεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὁμοίως
 καὶ ὅσα ὁ Θουκυδίδης ἀπὸ τοῦ μαθεῖν καὶ ἐπιτηδεῦσαι
 τὴν ῥητορικὴν συνέγραψε. Καὶ νόμους. Ἐκ τῶν νόμων
 ἐγκωμιάσομεν, εἰ, ὥς δοκεῖ, τοῖς νόμοις ἀποδείξομεν ἀνα-
 τραφέντα τὸν ἐγκωμιαζόμενον, ἐκ τῶν νόμων ἐγκωμιά-
 25 σομεν, εἰ τῇ τούτων μελέτῃ τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν κατε-
 πύκνωσεν· εἰ μὴ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐμφαινομένην ἰσχὺν δώ-
 ροις διέφθειρε· ζητεῖται δὲ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί οὐ
 προσένειμεν αὐτοὺς τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, ἢ ταῖς τέχναις,
 ἀλλ' ἰδίᾳ τέθεικε· καὶ λέγει πρὸς τοῦτο δύο αἰτίας ὁ
 30 Γεωμέτρης, μίαν μὲν ὡς ἐμπειρίαν οὔσαν τὴν τούτων
 εἰδησιν οὔτε τοῖς ἐπιτηδεύμασιν οὔτε ταῖς τέχναις προσέ-
 νειμεν· ἑτέραν δὲ ὡς κοινὴν οὔσαν ἐπιτηδευμάτων καὶ
 τεχνῶν· οὐ γὰρ δεῖ, φησὶ, μόνον ἐν οὐδενὶ τῶν ἐπιτη-

δευμάτων ἢ τεχνῶν ἄνευ πολιτεύεσθαι νόμων, ἀλλὰ καὶ
 εἰς τέλος ταῖς ἐμπειρίαις τούτων καταπυκνῶν τὴν διά-
 νοιαν, ὡς ἅμα καὶ δικαίως τε καὶ ἀσφαλῶς καὶ ἐννόμως
 καὶ φρονίμως ζῆν. Ἦν διαιρήσεις εἰς ἐπιτηδεύματα καὶ
 νόμους καὶ τέχνην· εἰ μὲν πρόσωπον εἴη τὸ ἐγκωμιάζο- 5
 μενον, οἷον Θουκυδίδης ἢ Δημοσθένης, ἐροῦμεν μετὰ τὸ
 ἀπὸ τοῦ γένους κεφάλαιον, ἀπὸ μὲν τοῦ ἐπιτηδεύματος
 ἐγκωμιάζοντες, ὅτι τοιούτων δὲ φανείς καὶ τοιούτους
 ἐσχηκῶς τοὺς προγόνους τρέγεται τῆς τε τῶν πατέρων
 καὶ τῆς ἀρετῆς ἀξίως καὶ τῆς τῶν προγόνων εὐκλείας· 10
 εὐθύς γὰρ ἐκ παιδῶν φιλοσοφεῖν, εἰ τύχοι, ἢ ῥητορεύειν
 εἴλετο· ἀπὸ δὲ τῆς τέχνης, ὅτι καὶ σπουδὴν εὐφύια μί-
 ξας, θᾶττον ἤλθεν εἰς ἕξιν οὐπὲρ ἐπόθει καὶ εἰς πᾶσαν
 αὐτοῦ τὴν κατάληψιν· εἰ μέντοι πρᾶγμα εἴη τὸ ἐγκω-
 μιάζομενον, ἢ θηρευτικὴ ἢ τι τοιοῦτον, τότε ἀντὶ ἀνα- 15
 τροφῆς τὴν ἐν αὐτῷ ἐροῦμεν ἄσκησιν· λέγοντες, ὅτι καὶ
 τοὺς τὸ τοιοῦτον ἀγαθὸν ποιοῦντας πολλῆς μὲν εἰκὸς
 τυγχάνειν ἐπιμελείας· διηνεκῶς δὲ καὶ τῆς σπουδῆς καὶ
 τῆς εἰς αὐτὸ ἀσχολίας· ὅσον γὰρ εὐτυχὲς ἐστὶ τοῦτο
 μαθεῖν, τοσοῦτο καὶ δυσχερὲς εἰς κατόρθωσιν· εἰ δὲ και- 20
 ρὸν ἐγκωμιάζομεν, οἷον ἔαρ, τότε ἀντὶ ἀνατροφῆς τὴν
 ὥσανεὶ τούτου θαυμάσομεν αὐξησιν, οἷον ὅπως μὲν
 ἄρχεται, οἷον δὲ ἐστὶ κατὰ τὸ μέσον, ὅποιον δὲ κατὸ
 τὸ τέλος· εἰ μέντοι τόπον ἐγκωμιάζομεν, οἷον πόλιν ἢ
 λιμένα, τότε πάλιν ἀντὶ ἀνατροφῆς τὸν τόπον ἐροῦμεν, 25
 καθ' ὃν ἐκτίσθη ἡ πόλις, ἢ ὁ λιμὴν γέγονεν. καὶ εἰ μὲν
 ῥαδίως ἐκτίσθη, τοῦτο θαυμάσομεν, εἰ δὲ δυσχερῶς καὶ
 μετὰ δυσκολίας, καὶ τοῦτο. καὶ εἰ δὲ καὶ ἄλογον ζῶον
 ἐγκωμιάζομεν, ἐπὶ τοῦ παρόντος κεφαλαίου γενόμενοι
 ἐξετάσομεν τὸν τρόπον καθ' ὃν τρέγεται, κἀντεῦθεν ἀν- 30
 τὸ θαυμάσομεν· πλὴν τοῦτο ἰστέον, ὅτι τὰ ἐπιτηδεύ-
 ματα ἐν τοῖς τοιούτοις χώραν οὐκ ἔχει· ἐπιτηδεύμα μὲν
 γὰρ ἐστὶ κρίσις ψυχῆς μετὰ λόγου καὶ αἴρεσις· τὰ δὲ

ἄλογα κρίνειν τὸ πρακτικόν ἢ τὸ συμφέρον οὐκ οἶδεν·
 ὁμοίως δὲ οὐδὲ τὰ πράγματα, οὐδὲ οἱ καιροὶ, οὐδὲ οἱ
 τόποι, ἀλλ' οὐδὲ τὰ φυτά· καὶ τὰ φυτά τε εἴη τὰ ἐγ-
 κωμιαζόμενα, ἐξετάσομεν πῶς τρέφεται, πότερον ἐπιμε-
 5 λείας τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων τυγχάνει, εἰ ἐξ αὐτομά-
 του φύεται, καὶ εἰ τῆς παρ' ἀνθρώπων ἐπιμελείας δεῖ-
 ται, πότερον πολλῆς ἢ ὀλίγης, καὶ εἰ μὲν πολλῆς, ἐντεῦ-
 θεν αὐτὸ θαυμάσομεν, εἰ δὲ ὀλίγης, ἐξ' ἐκείνου. ἐροῦμεν
 γὰρ, ὅτι μετὰ τῆς ἄλλης ὠφελείας, ἧς τὸ φυτόν αἷτιον
 10 γίνεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν αὐτοῖς παρέ-
 χεται, τὸ μὴ πόνους πολλοὺς ὑφίστασθαι περὶ τὴν αὐτοῦ
 ἐπιμέλειαν· εἰ μὲντοι ἐξ αὐτομάτου φύεται, ὥσπερ ἡ
 δρῦς, ἔτι μᾶλλον ἔχομεν ἐντεῦθεν αὐτὸ θαυμάζειν.

Εἵτα τὸ μέγιστον τῶν ἐγκωμίων κεφάλαιον ἐποίσεις
 15 τὰς πράξεις. Ζητοῦσί τινες, διατὶ μέγιστον τῶν κεφα-
 λαίων εἶπεν εἶναι τὰς πράξεις· καὶ εἰ μέγιστον, πῶς τε-
 λευταῖον αὐτὸ λέγει τιθέναι. ὥφειλε γὰρ κατ' αὐτὸ τοῦ-
 το μᾶλλον τῶν ἄλλων προτίθεσθαι. Πρὸς μὲν οὖν τὸ
 πρῶτον ἀπόρημα διαφόρους ἀποδίδωσι τὰς λύσεις ὁ Γεω-
 20 μέτρης· φησὶ γὰρ διὰ τοῦτο μέγιστον αὐτὸ εἰρησθαι,
 διότι τὰ μὲν ἄλλα φύσεως ἢ τύχης καὶ πατέρων αὐτῶν
 δωρήματα, οἷον εὐγένεια καὶ ῥώμη καὶ πλοῦτος, καὶ
 ὅσα τοιαῦτα· αὗται δὲ τῆς ἡμῶν γνώμης εἰσὶ προαιρή-
 ματα, καὶ τῶν μὲν ἄλλων χωρὶς ἐπαινεῖν τις τὸν ἐγκω-
 25 μιαζόμενον πολλάκις δύναται· καὶ γὰρ ἀφάνεια πολλά-
 κίς γένους εἰς ἐγκώμιον ἤρκεσε καὶ πενία καὶ ἀρῥωστία·
 αὗται δὲ ἀπὸ μόνων τῶν ἀγαθῶν συνίστανται· οὐκ ἂν
 γὰρ ἀπὸ φαύλης πράξεως ἀγαθὸς τις ἐπαυθεῖν· ἔτι
 δὲ καὶ ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐπιτετημένως κατὰ παραδρο-
 30 μὴν παρερχόμεθα· καὶ πρὸς τούτοις πᾶσιν, ὅτι τὸ μὲν
 γένος ἐν, καὶ ἡ ἀνατροφή ὁμοίως καὶ ἡ τέχνη καὶ τὸ
 ἐπιτήδευμα, αἱ δὲ πράξεις πολλαί· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς
 τὸ πρῶτον ἄπορον ὁ Γεωμέτρης. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον
 ἡμεῖς

ἡμεῖς φάμεν δύο λύσεις· μίαν μὲν ὅτι ἰσχυρότερόν ἐστιν, τὸ τῶν πράξεων κεφάλαιον, διὰ τοῦτο καὶ τελευταῖον τίθεται· αὕτη γὰρ τάξις ἀρίστη τὸ ἀπὸ τῶν ἀσθενεστέρων καὶ μικροτέρων ἐπὶ τὰ ἰσχυρότερα χωρεῖν καὶ ἀκμαιοτέρα· ἔπειτα δὲ κακεῖνό λέγομεν· ὥσπερ τὸ γένος ἔταξε 5 πρῶτον, τὴν δὲ ἀνατροφὴν δεύτερον, διότι καὶ πρῶτόν ἐστι τὸ γένος τῷ χρόνῳ τῆς ἀνατροφῆς, οὕτω καὶ τὰς πράξεις τέθεικε τρίτον κεφάλαιον διὰ τὸ καὶ τῷ χρόνῳ ἐσχάτως εἶναι τὰς πράξεις τῆς τε ἀνατροφῆς καὶ τοῦ γένους. Ψυχὴν μὲν ὡς ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν. Ζητεῖται 10 διατί τὰς ἀρετὰς πράξεις λέγει, αἵτινες οὐ πράξεις, ἀλλ' ἔξεις μᾶλλον¹² εἰσι· καὶ περὶ τοῦ κάλλους καὶ τοῦ τάχους ταῦτα ζητεῖται· οὐδὲ γὰρ ταῦτα πράξεις, ἀλλὰ πλεονεκτήματά εἰσι σωμαίων· δηλον δὲ, αἱ μὲν γὰρ πράξεις τῆς προαιρέσεώς εἰσι, ταῦτα δὲ ἀπροαίρετα· πρὸς 15 δὴ τοῦτο λέγεται, ὅτι οὐ τὰς τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος ἐνταῦθα ἀρετὰς λέγει, ἀλλὰ τὰς διὰ τῶν ἀρετῶν τούτων πράξεις· καὶ γὰρ τῶν πράξεων αἱ μὲν κατὰ δικαιοσύνην, αἱ δὲ κατὰ ἀνδρίαν, αἱ δὲ καθ' ἑτέραν τῶν ἄλλων ἀρετῶν γίνονται. Ἄς διαιρήσεις εἰς ψυχὴν καὶ 20 σῶμα καὶ τύχην. εἰ μὲν πρόσωπον εἴη τὸ ἐγκωμιαζόμενον, οἷον Θουκυδίδης ἢ Δημοσθένης, πάντα σχεδὸν ταῦτα ἐμπεσεῖται· εἰ δὲ τι τῶν ἄλλων εἴη, οἷον πρᾶγμα ἢ καιρὸς ἢ τόπος ἢ ἄλογον ζῶον ἢ φυτὸν, κατὰ τὰ εὐρισκόμενα χρῆσόμεθα· εἰ μὲν πράγματι τις ἐγκωμιάζειν 25 βούλεται ἀντὶ τῶν πράξεων, ἴν' αὐταῖς λέξει τὰ τοῦ Γεωμέτρου ἐρῶμεν, τὰς ἡδονὰς τούτων καὶ τὰς προσόδους ἔξει· εἰ δὲ ἄλογα ζῶα εἴη τὰ ἐγκωμιαζόμενα, ἀντὶ τῶν πράξεων τὰς ἐνεργείας τούτων παραληψόμεθα· καὶ γὰρ ὁ μὲν ἵππος ἐν πολέμῳ καὶ ἐν ἑτέραις χρείαις ἐστὶ 30 χρησιμώτατος, καὶ ὁ βοῦς δὲ ἐν γεωργίαις· εἰ δὲ φυτὰ,

12 Laur. Vind. *μόνον*. supra lin. *μᾶλλον*.

εἴη τὰ ἐγκωμιαζόμενα, ἀντὶ τῶν πράξεων τὰς φορὰς
 τῶν καρπῶν ἐπαινέσομεν, καὶ τὰς δι' αὐτῶν τῶν καρπῶν
 γινόμενας ἐνεργείας, ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀμπέλου οὐ μόνον
 τὴν τῶν σταφυλῶν φορὰν ἐπαινέσομεν, ἀλλὰ καὶ τὴν
 5 τοῦ οἴνου, πρὸς τε τᾶλλα καὶ πρὸς αὐτάς τε τὰς θυ-
 σίας χρήσιμον οὔσαν ἀνθρώποις, καὶ ἐπὶ τῆς ἐλαίας τὸν
 τε καρπὸν αὐτὸν καὶ τὴν τοῦ ἐλαίου χρῆσιν καὶ τὴν τοῦ
 φωτὸς χρεῖαν· εἰ δὲ καιρὸς πάλιν εἴη τὸ ἐγκωμιαζόμε-
 νον, οἷον ἔαρ, ἀντὶ πράξεων τὰ ἐν αὐτῷ γινόμενα ἀγα-
 10 θὰ ληψόμεθα, λέγοντες ὅπως ἐν αὐτῷ ἀνθούσι τὰ λήϊα,
 ὅπως δὲ ἐν αὐτῷ καὶ ἡ θάλασσα ἡδεῖα τηρικαῦτα, καὶ
 ὁ οὐρανὸς ὥσανεὶ τῇ γῇ σπένδεται, καὶ τοιαῦτά τινα.

Εὐχῇ μᾶλλον προσήκοντα. Τὸ μᾶλλον προσέθηκεν,
 ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐ πάντοτε εὐχῇ προσήκοντα ποιήσομεν
 15 τὸν ἐπίλογον, διὰ τοι τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐν τῇ μελέτῃ οὐ
 τοιοῦτον αὐτὸν ἐποίησεν.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

Ἐπειδὴ ἀρκούντως ἐν τῇ μεθόδῳ διεiléχθη περὶ τοῦ
 ἐγκωμίου, ὅτι τί ἐστὶν ἐγκώμιον δείξας καὶ ὅθεν ὠνόμα-
 20 σται καὶ τί διαφέρει ὕμνου καὶ ἐπαίνου, καὶ ἄλλα τινα
 περὶ αὐτοῦ διεξελθὼν νῦν καὶ διὰ παραδειγμάτων δει-
 κνύειν αὐτὸ βούλεται· πρόσωπον ἐγκωμιάζων τὸν Θου-
 κυδίδην, καὶ πρᾶγμα τὴν σοφίαν, καὶ ἐπὶ τούτων τὴν
 τῶν κεφαλαίων φύσιν δηλῶν. Ζητεῖται δὲ διατί ταῦτα
 25 ἐγκωμιάζει, πρόσωπόν φημι καὶ πρᾶγμα, καὶ οὐχ ἕτερά
 τινα, οἷον καιρὸν καὶ τόπον· ἢ ἄλογον ζῶον ἢ φυτὸν.
 Ἔτι δὲ κακείνο ζητήσεως ἄξιον, διατί τὸ τοῦ Θουκυδι-
 δου ἐγκώμιον προέταξε τοῦ τῆς σοφίας ἐγκωμίου· φα-
 μέν δὴ, ὅτι ἐπειδὴ ἐν τοῖς τῶν προσώπων ἐγκωμίοις οὐ
 30 μόνον ἅπαντα τὰ κεφάλαια, οἷον τὸ γένος, ἡ ἀνατροφὴ,
 αἱ πράξεις ἐμπίπτουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ τούτων πάντα μέρη,
 οἷον τοῦ μὲν γένους τὸ ἔθνος, ἡ πατρίς, οἱ πρόγονοι,

οἱ πατέρες· τῆς ἀνατροφῆς τὰ ἐπιτηδεύματα, αἱ τέχναι, οἱ νόμοι· τῶν δὲ πράξεων τὰ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ τύχην· διὰ τοῦτο βουλόμενος ἐντελῶς διὰ παραδειγμάτων τὴν φύσιν τῶν κεφαλαιῶν διδάξαι, ἐκείνο τῶν περιστατικῶν εἰς μελέτην μεταχειρίζεται, ἐφ' οὗ ἐναργῶς τὰ 5 ἐν τῇ μεθόδῳ πάντα ἐδύνατο δείκνυσθαι· ἐπειδὴ δὲ πάλιν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τῶν ἐγκωμιαζομένων, εἰ καὶ μὴ γένη κυρίως καὶ ἀνατροφῆς καὶ πράξεις, ὅμως ἀναλογοῦντά τινα τούτοις εἰσι, βουλόμενος καὶ ἐκεῖνα διδάξαι, οἷά εἰσι, καὶ τῇ σοφίαν, ἣτις ἐστὶ πρᾶγμα, ἐνεκωμιά- 10 σεν. ἐν μὲν τῷ Θουκυδίδου ἐγκωμίῳ τὸ κυρίως γένος καὶ τὴν κυρίως ἀνατροφὴν καὶ τὰς πράξεις, ὅποιαί τε εἰσι καὶ ὅπως ταῦτα ἐγκωμιάσωμεν δείξας· ἐν δὲ τῷ τῆς σοφίας ἐγκωμίῳ τὰ τούτοις ἀναλογοῦντα· διὰ τοῦτο οὖν ταῦτα ἐγκωμιάζει καὶ οὐχ ἕτερα. Τὸ δὲ τοῦ Θουκυδίδου 15 ἐγκώμιον τοῦ τῆς σοφίας προέταξεν, ἥ ὅτι καὶ ἐναργέστερον ἐπὶ τούτου ἐδείκνυτο τὰ κεφάλαια, ἥ ὅτι καὶ πρότερόν ἐστι φύσει τὸ πρόσωπον τοῦ πράγματος. Εἰ δέ τις πάλιν ζητεῖ, διατί ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις γυμνάσμασιν ἑνὸς εἵδους μελέτην εἰς παράδειγμα προετίθει, οἷον ἐν 20 μὲν τῷ μύθῳ τοῦ ἡθικοῦ, τριῶν ὄντων τῶν εἰδῶν τοῦ μύθου, λογικοῦ, ἡθικοῦ, μικτοῦ, ἐν δὲ τῷ διηγήματι τριῶν ὄντων εἰδῶν τοῦ διηγήματος, δραματικοῦ, πολιτικοῦ καὶ μικτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως, ἐν δὲ τῷ ἐγκωμίῳ δύο μελέτας ἐκτίθεται, πρόσωπον ἐγκωμιάζων 25 καὶ πρᾶγμα, ῥητέον ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐπειδὴ ἀτελῆ ἦσαν, διὰ μιᾶς μελέτης ἐδείκνυε, τὸ δὲ ἐγκώμιον ἐπειδὴ τελείου λόγου ἔχει διαιρέσιν, ἐπὶ δύο μελετῶν δείκνυσιν αὐτοῦ τὰ κεφάλαια· ἄλλως τε δὲ ἐπειδὴ ἐν μὲν τοῖς προσώποις τὸ κυρίως ἐμπίπτον γένος, καὶ ἡ κυρίως ἀνατροφὴ, καὶ αἱ 30 κυρίως πράξεις, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τὰ τούτοις ἀναλογοῦντα βουλόμενος ἀμφοτέρω διδάξαι ἡμᾶς, τὰ τε κυρίως καὶ τὰ τούτοις ἀνάλογα καὶ πρόσωπον ἐγκωμιάζει καὶ πρᾶ-

γμα, ἐν μὲν τῷ τοῦ προσώπου ἐγκωμίῳ τὰ κυρίως δεί-
κνυσι κεφάλαια, ἐν δὲ τῷ τοῦ πράγματος τὰ τούτοις
ἀνάλογα.

Ἡ μελέτη τοῦ προγυμνάσματος. Τιμᾶν ἄξιον τοὺς
5 εὐρόντας τὰ χρήσιμα· δυσὶ προοιμίοις ἐν τῇ παρούσῃ
μελέτῃ κέχρηται ὁ σοφιστής, καὶ τὸ μὲν πρῶτον σύγ-
κεται ἐκ προτάσεως, κατασκευῆς, ἀποδόσεως· δέον γὰρ
ἐν τῷ ἐγκωμίῳ τελείῳ ὄντι καὶ τὰ προοίμια τελειότεραν
ἔχειν τὴν ἐργασίαν, τὸ δὲ δευτέρον προοίμιον πρότασιν
10 ἔχειν μόνην καὶ κατασκευὴν· ἔστιν οὖν ἡ μὲν τοῦ πρῶ-
του προοιμίου πρότασις τὸ „τιμᾶν ἄξιον τοὺς εὐρόντας
τὰ χρήσιμα,“ ἡ δὲ κατασκευὴ αὐτοῦ τὸ, „οἷς ἐπορι-
σαντο τὰ κάλλιστα.“ τὸ γὰρ οἷς καὶ ἀντὶ τοῦ διότι
τέθεται· ἡ δὲ ἀπόδοσις, „οὐκοῦν Θουκυδίδην ἐπαινέσω
15 τοῖς λόγοις.“ καὶ γὰρ ὡς καὶ οἱ ἐξηγηταὶ τοῦ περὶ εὐ-
ρέσεων βιβλίου φασὶ καὶ αὐτὸς ὁ Γεωμέτρης, ἔνθα μὲν
ἀπλῶς τὸ βούλημα τοῦ λέγοντος φαίνεται, ἀπόδοσις ἔστιν
ἐνταῦθα· ἐνθα δὲ καὶ δέησις τις ἢ αἵτησις ἢ παράκλη-
σις, ἀξίωσις· ὡς ἔχει ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος παρὰ τῷ
20 Δημοσθένει· τοῦ δὲ δευτέρου προοιμίου πρότασις μὲν
ἔστι τὸ, „ἅπαντας μὲν τοὺς εὐεργέτας τιμᾶσθαι καλόν·
τοσοῦτον δὲ μᾶλλον Θουκυδίδην τῶν ἄλλων, ὅσῳ τῶν
ἀπάντων εὔρε τὸ κάλλιστον.“ κατασκευὴ δὲ τὸ, „οὔτε
γὰρ λόγων ἐν τοῖς οὔσι χρεῖττον ἔστιν εὔρεϊν οὔτε Θου-
25 κυδίδου περὶ ¹ τοὺς λόγους σοφώτερον· τινὲς μὲντοι τὸ
πρῶτον προοίμιον ἀκατάσκευον εἶναι ἐνόμισαν, τὸ οἷς
οὐκ ἀντὶ τοῦ διότι, ἀλλ’ ἄρθρον μᾶλλον αὐτὸ ἐκλαβό-
μενοι· ὥστε εἶναι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον· τιμᾶν ἄξιον
τοὺς εὐρόντας τὰ χρήσιμα ἐκείνους, οἷς τισιν οἱ εὐρόντες
30 τὰ χρήσιμα ἐπορίσαντο τὰ κάλλιστα.

Καὶ τὸ παρ’ ἐκείνων φανέν ἐπανατίθεσθαι δικαίως

¹ Vind. παρὰ τοῖς λόγοις. supra lin. τοὺς λόγους.

τοῖς δείξασιν. Τοῦτο ὁ μὲν Γεωμέτρης κατασκευὴν εἶναι λέγει· ἐγὼ δὲ οὐ πάνυ τι πείθομαι· εἰ γὰρ καὶ τὸ οἷς οὐκ ἀντὶ τοῦ διότι, ἀλλ' ὡς ἄρθρον ἐκλάβωμεν, ὥστε εἶναι ὅλον πρότασιν, τὸ τιμᾶν ἄξιον τοὺς εὐρόντας τὰ χρήσιμα οἷς ἐπορίσαντο κάλλιστα, τίνα πίστιν τῆς προ- 5 τάσεως ταύτης ἔχοι ἂν „καὶ τὸ παρ' ἐκείνων φανέν ἐπανατίθεσθαι δικαίως τοῖς δείξασιν.“ ἐν δὲ κατασκευῇ, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ ὄνομα, βεβαιώσις τῆς προτάσεως ὀφείλει εἶναι.

Τιμᾶν ἄξιον τοὺς εὐρόντας τὰ χρήσιμα· τὸ σχῆμα 10 συλλογισμὸς κατὰ τὸν τρίτον τρόπον τοῦ πρώτου σχήματος· λείπει δὲ ἡ ἐλάττων πρότασις· εἴη δ' ἂν τὸ ἐντελὲς οὕτως· τιμᾶν ἄξιον πάντας τοὺς εὐρόντας τὰ χρήσιμα· τοῦτο ἡ πρότασις, ἔστι δὲ καθόλου καταφατική· ὁ Θουκυδίδης εὗρε τὰ χρήσιμα, τοῦτο ἡ ἐλάττων πρότα- 15 σις μερική οὕσα καταφατική· εἴτα τὸ συμπέρασμα· οὐκοῦν ἄξιόν ἐστι τιμᾶσθαι τὸν Θουκυδίδην· αἶον ὁ μὲν ἐφεῦρε τὴν χαλκευτικήν, καὶ ὁ δεῖνα τὴν τεκτονικήν, καὶ παρὰ πάντων θαυμάζονται τοῦ ἐφευρήματος ἕνεκα. Οὔτε γὰρ λόγον ἐν τοῖς οὖσι κρείττον ὑπάρχει λαβεῖν, οὔτε 20 Θουκυδίδου παρὰ τοὺς λόγους σοφώτερον· εἰπὼν περὶ Θουκυδίδου, ὅτι τῶν ἀπάντων εὗρε τὸ κάλλιστον τοὺς λόγους, κατασκευάζει νῦν, πῶς ἐστι τὸ ἐφευρεθὲν κάλλιστον, καὶ πῶς αὐτὸ τὸ κάλλιστον ἐφεῦρεν ὁ Θουκυδίδης· καὶ τὸ μὲν ἐφευρεθὲν δείκνυσιν εἶναι κάλλιστον ἐκ 25 τῆς κοινῆς ἀπάντων ἐννοίας, κοινῶς γὰρ πάντες τοὺς λόγους κρείττονας ἀπάντων εἶναι τῶν ὄντων νομίζουσι· τοῦτο δὲ μαρτυρεῖ καὶ ὁ Πλάτων, πρὸς τινὰ γεωμέτρην Θεόδωρον τὸν λόγον ποιούμενος καὶ λέγων ὅτι „τοιούτων τι, ὦ Θεόδωρε, οὔτε ἤκέ ποτε εἰς ἀνθρώπους, οὔτε ἤξει 30 δῶρον ἐκ θεοῦ· ὅτι δὲ ὁ Θουκυδίδης ἐφεῦρεν αὐτὸ, δείκνυσι λέγων, ὅτι οὐδεὶς αὐτοῦ κρείττων ἐν λόγοις ἐγένετο, μὴ γὰρ ὑπολάβῃς ὅτι ὁ Θουκυδίδης πρῶτος ἐφεῦρε

τοὺς λόγους, καὶ διὰ τοῦτο λέγει αὐτὸν ὁ Ἀφθόνιος
 ἐφευρετὴν τῶν λόγων, ἀλλὰ διότι ἄριστα αὐτοῖς ἐχρή-
 σατο, ὥσπερ καὶ τοὺς μύθους Αἰσωπείους λέγει, οὐ διότι
 αὐτὸς ὁ Αἰσωπος ἐφευρετὴς τούτων πρῶτος ἐγένετο, ἀλ-
 5 λὰ διότι ἄριστα πάντων οὗτος αὐτοῖς ἐχρήσατο. Εἰς τὸ
 αὐτό. Οὔτε γὰρ λόγων ἐν τοῖς οὔσι κρεῖττον ὑπάρχει
 λαβεῖν. Ζητοῦσί τινες εἰ τοῦτο ὅλον ἐστὶ πρότασις τοῦ
 δευτέρου προοιμίου, τὸ ἅπαντας μὲν τοὺς εὐεργέτας τι-
 μιᾶσθαι καλὸν, τοσοῦτον δὲ μᾶλλον τὸν Θουκυδίδην τῶν
 10 ἄλλων, ὅσῳ καὶ πάντων εὖρε τὸ κάλλιστον· πῶς ἢ κατα-
 σκευὴ οὐχ ἅπασαν κατασκευάζει τὴν πρότασιν, ἀλλὰ
 μέρος αὐτῆς· τὸ γὰρ „ἅπαντας μὲν οὖν τοὺς εὐεργέτας
 τιμιᾶσθαι καλὸν“ οὐ κατασκευάζει τὸ „τοσοῦτον μᾶλλον
 Θουκυδίδην τῶν ἄλλων, ὅσῳ καὶ τῶν ἀπάντων εὖρε τὸ
 15 κάλλιστον.“ πρὸς δὲ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι τὸ, „ἅπαν-
 τας μὲν οὖν τοὺς εὐεργέτας τιμιᾶσθαι καλὸν,“ ὡς προ-
 αποδεδειγμένον ἐν τῷ πρώτῳ προοιμίῳ ἀκατασκευάστον
 εἶασεν. Οὔτε Θουκυδίδου παρὰ τοὺς λόγους σοφώτερος.
 ἢ παρὰ ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς κατὰ κεῖται, ὡς φησιν ὁ
 20 Γεωμέτρης· ἢ ἀντὶ τῆς περὶ, ἢ ἀντὶ τῆς μετὰ, ἢ ἢ
 ὅτι μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς εὐθύς τῶν ἄλλων ἀπάντων
 ὁ Θουκυδίδης σοφώτερος ἦν. Προῆλθε τοίνυν ὁ Θουκυ-
 δίδης ἐκ γῆς· μετὰ τὰ διττὰ προοίμια καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ
 γένους ἤκει διαίρεσιν· ἀλλ' οὐ τελείως ἐπεξέρχεται ταύ-
 25 τήν· ἐν μὲν γὰρ τῇ μεθόδῳ εἰς τέσσαρα διείλεν τὸ γέ-
 νος· εἰς ἔθνος, πατρίδα, προγόνους καὶ πατέρας· ἐνταῦ-
 θα δὲ οὔτε τοῦ ἔθνους οὔτε τῶν πατέρων ἐμνημόνευσεν,
 ἀλλὰ τοῦ γένους εἰς ἄψυχα διαιρουμένου καὶ ἔμψυχα,
 καὶ ἐκατέρου σκέλους εἰς προσεχὲς καὶ πόρρω· ἀπὸ μὲν
 30 τοῦ ἐμψύχου τὸ πόρρω παρείληφεν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀψύχου

2 Laur. Vind. κρεῖττων ἔστιν ἀρχ. In Vind. adjectum est:
 κείμενον. In Laur. idem ad marg.

τὸ προσεχές. δυνάμενος δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἔθνους ὡς Ἑλ-
 ληνα ἐγκωμιάσαι τὸν Θουκυδίδην, καὶ ἀπὸ τῶν πατέρων
 ὡς εἰς Αἰακὸν καὶ Ὀλορον τὸν βασιλέα ἀναφέροντα τὸ
 γένος, παρήκε τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα μὴ μείζονα ἢ κατ' εἰς-
 αγωγήν φαίνεται τὴν μελέτην ποιούμενος. Ἡ βίον αὖ-
 5 τῷ παρέσχε καὶ τέχνην· βίον ³ σημαίνει καὶ τὴν ζωὴν.
 καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτήδεια, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα,
 ὥσπερ ὅταν λέγωμεν, ὁ δεῖνα τὸν δεῖνα βίον ἐξελέξατο·
 οἷον τὸν ῥητορικὸν ἢ τὸν φιλόσοφον· ἐνταῦθα τοίνυν
 τὸ βίος ἦτοι τὴν ζωὴν καὶ τὴν εἰς τὸ εἶναι σημαίνει ¹⁰
 πρόοδον, ἢ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἦτοι τὴν ζωὴν ἐπιτήδεια·
 ἐπειδὴ γὰρ πρῶτον ἐν Ἀθήναις λέγεται βλαστῆσαι τοὺς
 καρπούς, δοκοῦσιν οἱ ἄλλοι τόποι μὴ οἰκίους αὐτοὺς
 ἔχειν, μηδ' εἰς οἰκεία ταῦτα παρέχειν τοῖς ἐν αὐταῖς· ἢ
 τὰ ἐπιτηδεύματα ἐνταῦθα σημαίνει τὸ βίος ὄνομα, ἢ ¹⁵
 ἢ τὸ αὐτὸ σημαίνοντα ἀμφοτέρω τὰ ὀνόματα, τὸ βίος
 καὶ τέχνη· εἰκότως δὲ εἶπε, τὰς Ἀθήνας αὐτῷ τὴν τῶν
 λόγων δοῦναι τέχνην· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τὸ παλαιὸν τοὺς
 ἑαυτῶν παῖδας γράμματα καὶ νήχεσθαι ἐξεπαιδεύον·
 γράμματα μὲν ἵνα γένωνται ἐντὸς τῶν λόγων, νήχεσθαι ²⁰
 δὲ διὰ τὰς ναυμαχίας, συνεχῶς γὰρ ἐπολέμουν οἱ Ἀθη-
 ναῖοι. Καὶ προσλαβὼν γένους ἰσχύν· τοῦτο βούλεται λέ-
 γειν ὅτι οὐκ ἐξ ἀδικίας ἀλλ' ἐκ προγόνων εἶχε τὸν πλοῦ-
 τον. Εἰς ἐπανόρθωσιν ἑκατέρου τὸ παρ' ἑκατέρου φέρε-
 ται κέρδος. Ἐπειδὴ γὰρ ἑκάτερα, ἢ τε δημοτικὴ πολι-
 25 τεία καὶ ὁ πλοῦτος, ἔχουσι τι καὶ πλεονέκτημα καὶ ἐλάτ-
 τωμα, οἷον ὁ πλοῦτος πλεονέκτημα μὲν τὸ ἐλευθέριον καὶ
 ἀνευδεές, ἐλάττωμα δὲ τὸ πλεονεκτικὸν καὶ βίαιον, ἢ δὲ
 δημοτικὴ πολιτεία πλεονέκτημα μὲν τὸ ἴσον καὶ τὸ δι-
 καιοσύνης ἀντέχεσθαι, ἐλάττωμα δὲ τὸ ταπεινόν, ὁ Θου- ³⁰
 κυδίδης πλούσιος ὢν καὶ δημοτικὸς διὰ μὲν τοῦ εἶναι

3 Vind. βίου.

πλούσιος τὸ τῆς δημοτικῆς πολιτείας ἐξέφυγεν ἐλάττωμα, διὰ τοῦ εἶναι δὲ πάλιν δημοτικὸς τὸ τοῦ πλούτου. Τὸ μὴ πλουτεῖν ἀδίκως διὰ τῆς ἰσηγορίας ἐπανορθούμενος· ἢ περιττόν ἐστι τὸ μὴ, ἢ τὸ ἐπανορθούμενος ἀντὶ τοῦ
 5 κατορθῶν ἢ πράττων ἢ παιδευόμενος τέθεικε. Διὰ τῆς ἰσηγορίας. Τινὲς ἰσηγορίαν τοὺς νόμους ἔφασαν σημαίνειν. ὥσπερ γὰρ, φασί,⁴ συνήγορος μὲν λέγεται ὁ τῷ ἐν μέρει βοηθῶν, τῷ φεύγοντι, κατήγορος δὲ ὁ τὴν τοῦ διώκοντος ἔχων τάξιν, οὕτω καὶ ἰσηγορος λέγοιτ' ἂν ὁ
 10 νόμος ἢ καὶ ὁ δικαστὴς, ὡς ἐπίσης τοῖς δυοῖν βοηθῶν μέρεσιν, οἱ δὲ ἰσηγορίαν τὴν δὲ δημοτικὴν εἶναι πολιτείαν. Καὶ τοιούτων φανεῖς τρέφεται μὲν πολιτεία καὶ νόμοις, οὐκ εἶπεν ἀνατρέφεται· καὶ γὰρ τὸ μὲν τῆς ἀνατροφῆς ὄνομα ἄχρηστον· διὸ οὐδὲ εὐρηται παρὰ τισι
 15 τῶν παλαιῶν· τὸ δὲ τῆς τροφῆς οὐ μόνον ἐπὶ τῆς σωματικῆς τροφῆς αἱ παλαιοὶ παρέλαβον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ψυχικῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείας.⁵ Πολιτεία καὶ νόμοις. Ἀνωτέρω εἰπὼν καὶ προσλαβὼν ἄμφω, γένους ἰσὺν καὶ πολιτείαν δημοτικὴν, πολιτείαν τὴν κοινὴν παρέλαβεν
 20 ἅπασιν. ἐνταῦθα δὲ πολιτείαν τὰ πολιτικὰ λέγει μεταχειρίζεσθαι.

Ἄ τῶν ἄλλων ἀμείνω πεφύκασι· πρὸς τὴν πολιτείαν θηλυκοῦ γένους οὐσαν καὶ πρὸς τοὺς νόμους ἀρσενικοῦ γένους ὄντας οὐδέτερον ἐπήνεγκεν ἄρθρον τὸ αἰ, καὶ ἔστιν
 25 ὅμοιον τῷ, „σελήνην καὶ ἀστέρας αἰ συνεθεμελίωσας.“ ἔστι δὲ σχῆμα τὸ καλούμενον καινοπρεπὲς, ἴδιον τοῦ κάλλους ὄν. Καὶ πρὸς ὅπλα καὶ νόμους ζῆν ἐγνωκώς· ταῦτα οἷον ἐπιτηδεύματά εἰσι τοῦ Θουκυδίδου. οὔτε τὰς μάχας ἐν μέρει τιθεῖς τῆς φρονήσεως· διατὶ οὐκ εἶπεν,
 30 ὅτι τοὺς πολέμους ἐν μέρει τιθεῖς τῆς φρονήσεως, καὶ

4 Vind. φησί.
 δείας.

5 Laur. Vind. πολιτείας. supra lin. παι-

λέγει πρὸς τοῦτο ὁ Γεωμέτρης, ὅτι ἐπειδὴ ἡ μάχη τὴν περιβολὴν αὐτὴν καὶ τὴν διὰ χειρῶν σημαίνει ἐνέργειαν, οὐ λόγων δέοιτ' ἂν, ἀλλὰ φρονήσεως, τουτέστι λελογισμένης τόλμης. ὁ δὲ πόλεμος οὐ τὴν προσβολὴν σημαίνει ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸν καιρὸν ὅλον, καθόσον τὰ κατ' ἀλ- 5 λήλων ἐκάτερα τὰ μέρη βουλευόνται, δέοιτ' ἂν λόγων, οἷον βουλῆς καὶ παρασκευῆς, ὥστε φασὶ μάχας εἰπὼν οὐκ ἡδύνατο ἀντὶ τοῦ μέρους τῆς φρονήσεως ἐν μέρει τῶν λόγων εἰπεῖν· ὥστε πάλιν εἰ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τὰς μάχας εἶπε τοὺς πολέμους, οὐκ ἡδύνατο ἂν ἐν μέρει 10 τῆς φρονήσεως εἰπεῖν, ἀλλ' ἐν μέρει τῶν λόγων. Ἄ γὰρ ἐποιοῦν ὡς ἕκαστοι· τὸ ὡς περιττὸν κατὰ συνήθειαν Ἀττικὴν, καὶ ὁ Δημοσθένης, „καὶ ταῦτα εἰκότως καὶ περὶ ἡμῶν αὐτοῦς ὑπέιληφε καὶ κατὰ Θηβαίων καὶ Ἀργείων ὡς ἐτέρως.“ Ἐξ ὧν ἀλισχομένη μὲν ἐγνωσται Πλά- 15 ταια· ἡ Πλάταια συμμαχίς μὲν ἦν Ἀθηναίων· ἐπολιορκεῖτο δὲ ὑπὸ Πελοποννησίων, ὕστερον δὲ ἐάλω ὑπ' αὐτῶν· λέγει δὲ περὶ μὲν τῆς πολιορκίας αὐτῆς ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς συγγραφῆς, περὶ δὲ τῆς ἀλώσεως ἐν τῷ τρίτῳ. Ἀγνούμενα δὲ τὰ τῆς Ἀττικῆς ἐγνωρίζετο. Ἀγνούμενα παρὰ 20 τίνων; παρὰ τῶν Πελοποννησίων δηλονότι. Ναυμαχείας εἶδεν ἡ Ναύπακτος. Ἐν Ναυπάκτῳ ἐναυμάχησαν Ἀθηναῖοι Φορμίωνος στρατηγοῦντος εἴκοσι ναυσὶ πρὸς Πελοποννησίους, ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἔχοντας καὶ νερινήκασι· μετὰ δὲ τοῦτο καὶ πάλιν Φορμίωνος στρα- 25 τηγοῦντος ταῖς αὐταῖς εἴκοσι ναυσὶν ἐναυμάχησαν πρὸς αὐτοὺς ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ναῦς ἔχοντας καὶ νερινήκασι.

Λέσβος ἐάλω καὶ μέχρι τοῦδε κηρύττεται. Ἡ Λέσβος συμμαχίς οὐσα τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀποστᾶσα μὲν αὐτῶν, 30 προσθεμένη δὲ Πελοποννησίους ὕστερον ἐάλω ὑπ' Ἀθηναίων Πάσχητος στρατηγοῦντος· περὶ τούτου δὲ ἐν τῷ τρίτῳ λέγει τῆς συγγραφῆς.

Πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας καθίστατο μάχη. Πρὸς
 τοὺς Ἀμπρακιώτας ἐγένετο πόλεμος τοῖς Ἀκαρναῶσι καὶ
 Ἀμφιλόχοις περὶ Ἄργους τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ. Ἐπαγόμενοι
 ἐς αὐτὸ οἱ Ἀμφιλόχοι τοὺς Ἀμπρακιώτας συνοίκους ὥστε
 5 ρον ἐξηλάθησαν παρ' αὐτῶν· ταῦτα δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ
 τῆς συγγραφῆς, λέγει οὖν ὁ συγγραφεὺς. Δίκη Λακεδαι-
 μονίων οὐκ ἀγνοεῖται παράνομος· ἡ Πλάταια πόλις ἦν
 Βοιωτίας, συμμαχίς δὲ τῶν Ἀθηναίων· ἀπέχει δὲ Θη-
 βῶν σταδίους ἐβδομήκοντα· ταύτην περιετείχισαν Βοιωτοὶ
 10 καὶ Πελοποννήσιοι, καὶ βουλομένην ἀποστῆναι τῶν Ἀθη-
 ναίων καὶ κατὰ τὰ πάτρια πάντων τῶν Βοιωτῶν πολι-
 τεύεσθαι. οἱ οὖν Πλαταιεῖς ἐπὶ χρόνον πολὺν πολιορκη-
 θέντες καὶ σίτον μὴ ἔχοντες παρέδωκαν τὴν πόλιν τοῖς
 Βοιωτοῖς· ἐφ' ᾧ τὸ δικάσασθαι καὶ παρὰ δίκην κολα-
 15 σθῆναι μηδὲνα, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον ἐκ Λακεδαιμόνος
 ἄνδρες δικασταὶ πέντε, οἱ τῶν Πλαταιῶν δίκαια προῖ-
 σχομένων τοῖς Θηβαίοις ὥς συμμαχοῖς χαριζόμενοι πάν-
 τας ἀνείλον. τῆς οὖν παρανόμου ταύτης κρίσεως ὁ
 Ἀφθόνιος μέμνηται.

20 Σφακτηρία καὶ Πύλος⁷ τὸ μέγα τῶν Ἀθηναίων.
 Ἡ Πύλος Κορυφάσιον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκαλεῖτο· ἔστι
 δὲ χωρίον ἐρυμνὸν διέχον τῆς Λακωνικῆς σταδίους τετρα-
 κοσίους· τούτῳ παραπλέοντες οἱ Ἀθηναῖοι εἰς Κέρκυραν
 ἐρχόμενοι ἐτειχίσαντο ἐν ἑξ ἡμέραις· ἐγένετο δὲ τοῦτο
 25 λυπηρὸν τοῖς Λακεδαιμονίοις· καὶ γὰρ οἱ Εἰλωτες ἡτο-
 μόλουν ἐκεῖσε· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξ αὐτοῦ ὀρμώμενοι τὰ
 προσεχῆ τῆς Λακεδαιμόνος ἐλήστεον· ὁμοίως καὶ ἡ
 Σφακτηρία νῆσός ἐστι πλησίον τῆς Πύλου, λίμνας ἔχου-
 σα· βουλόμενοι οὖν οἱ Λακεδαιμόνιοι πολιορκῆσαι τὴν
 30 πόλιν, ἵνα μὴ ἐκ τῶν Ἀθηναίων βοήθεια αὐτοῖς γένη-
 ται, διεβίβασαν ὀπλίτας ἐν αὐτῇ εἴκοσι καὶ τριακοσίους·

6 Vind. bis Πίλης.

οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρῶτα μὲν ναυσὶ τὰς ναῦς τῶν Λακεδαιμονίων ἐνίκων· ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὴν νῆσον ἀποβάαντες τοὺς μὲν ἀνείλον τῶν ὀπλιτῶν, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας λαβόντες εἰς τὰς Ἀθήνας ἤγαγον. Ἐπεὶ οὖν ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ μέγιστα ταῦτα παρὰ τῶν Ἀθηναίων 5 ἐπράχθη, καὶ γὰρ ἐκ τούτων οἱ Λακεδαιμόνιοι ταῖς γνώμας ἐδουλώθησαν, καὶ ὑπὲρ εἰρήνης πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπρεσβεύσαντο, τοὺς ἀπὸ τῆς Σφακτηρίας αὐτῶν αἰχμαλώτους λῦσαι βουλόμενοι, λέγει ὁ Ἀφθόνιος, ὅτι Σφακτηρία καὶ Πύλος τὸ μέγα τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἔλα- 10 θεν ἔργον· μέγα δὲ ταῦτα εἶπεν ὡς πρὸς τὴν κάκωσιν τῶν ἐναντίων· ἀντίστροφαι δὲ ἡ τῶν πραγμάτων ἀκολουθία· ὥφειλε γὰρ οὕτως εἰπεῖν· Σφακτηρία καὶ Πύλος, προηγείται γὰρ ὁ τειχισμὸς τῆς Πύλου, καὶ οὕτως ἡ ἐπὶ τῇ Σφακτηρίᾳ νίκη καὶ σύλληψις τῶν Λακεδαι- 15 μονίων ὀπλιτῶν γέγονεν. Ὅθεν Κερκυραῖοι μὲν παρὰ τοὺς Ἀθηναίους ἐκκλησιάζουσι· καὶ περὶ τούτων ἐν τῷ πρώτῳ λέγει· λέγει δὲ, ὅτι οἱ Κορίνθιοι πόλεμον κατὰ τῶν Κερκυραίων ἐξήνεγκαν, ὅτι ἄποικοι ὄντες οὐκ ἐτίμων τὴν μητρόπολιν, καὶ τοὺς Ἐπιδαμνίους ὄντας καὶ 20 αὐτοὺς ἀποίκους αὐτῶν ἐπολιόρκουν. Παρασκευασάμενοι οὖν ναῦς ἐβδομήκοντα καὶ πέντε καὶ δισχιλίους ὀπλίτας ἐναυμάχησαν κατὰ Κερκυραίων, καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι περὶ τὸν πόλεμον· ὅθεν οἱ Κορίνθιοι ⁷ ὀργῇ φέροντες τὸν πρὸς Κερκυραίους πόλεμον ἐναυπηγοῦντο πάν- 25 τα τὸν ἐνιαυτὸν τὸν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ τὸν ὕστερον, οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν πυθόμενοι ποθοῦντες ⁸ εἶναι τισιν ἐνσπονδοὶ δεδιότες, ἤλθον πρὸς τὸ συμμαχίαν λαβεῖν εἰς Ἀθήνας, καθ' ὃν χρόνον καὶ

7 Vind. Κερκυραῖοι. correxi ex Thuc. I. 31. 8 ποθοῦντες inserui ad sensum Thucydidis I, 31. in codd. lacuna est.

οἱ Κορινθιοὶ ἐλθόντες ἀντέλεγον τοῖς Κερκυραίοις, μὴ
δοθῆναι αὐτοῖς συμμαχίαν. τὸ γοῦν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
παρελθεῖν καὶ ὑπὲρ ἧς συμμαχίας εἰπεῖν λέγει ὁ Ἀφρό-
νιος, ὅτι Κερκυραῖοι περὶ τὰς Ἀθήνας ἐκκλησιάζουσι·
5 Κερκύρα δὲ νῆσος ἐστὶν κάτωθεν Αἰαψάκου ἢ λεγομένη
Κορυφή. Αἰγινῆται κατηγοροῦντες εἰς Λακεδαιμόνα ἔρ-
χονται. Τριακοντούταις σπονδὰς Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀ-
θηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐκατέρων ἐποιήσαντο· ἐν αἷς
εἴρηται αὐτονόμους εἶναι καὶ ἀδουλώτους, Αἰγινήτας δὲ
10 μὴ ἐγγεγραμμένους ταῖς σπονδαῖς ὑφ' ἑαυτοὺς εἶχον οἱ
Ἀθηναῖοι· κακῶς δὲ εἴρηται „κατηγοροῦντες εἰς Λακεδαί-
μονα ἔρχονται.“ οὐ γὰρ ἦλθον τοὺς Ἀθηναίους δεδιότες,
ἀλλὰ λάθρα τὴν εἰς αὐτοὺς ἀδικίαν ὑπεδήλουν· ταῦτα
γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ αὐτῶν ὁ συγγραφεὺς λέγει. Αἰγι-
15 νῆται⁹ φανερώς μὲν οὐ πρεσβευόμενοι, δεδιότες τοὺς
Ἀθηναίους, κρύφα δὲ οὐχ ἥκιστα μετ' αὐτῶν ἐνῆγον
τὸν πόλεμον λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτονόμους κατὰ τὰς
σπονδὰς. Καὶ σωφρονῶν μὲν. μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν
Κορινθίους τὰς τῶν Ἀθηναίων εἰς αὐτοὺς ἀδικίας, καὶ
20 τοὺς λοιποὺς τῶν συμμάχων Ἀρχίδαμος βασιλεὺς ὢν τῶν
Λακεδαιμονίων ἐπειθε μὴ ταχέως τὸν πρὸς Ἀθηναίους
ἄρασθαι πόλεμον· λέγει δὲ ταῦτα ἐν τῇ τοῦ Ἀρχιδάμου
δημηγορίᾳ· „καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέμπετε⁴ μὲν
περὶ τῆς Ποτιδαίας, πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ σύμμαχοι
25 φασιν ἀδικεῖσθαι. ἄλλως τε καὶ ἐτοιμῶν αὐτῶν ὄντων
δικὰς δοῦναι. καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος σωφρονῶν ταῦτα
ἔλεγεν, εἰρήνευε γάρ. ὁ δὲ Στενελαΐδας εἰς ὧν τῶν ἐφό-
ρων εἰς τὸν πόλεμον ἐνάγων αὐτοὺς ἔλεγεν τάναντία· δι'
ὅ ὡς μαχιμοποιοῦ ὄντος αὐτοῦ εἴρηται, ὅτι πρὸς μάχην
30 αὐτοὺς ἐκίνει.

9 Thucyd. I, 67.

10 Vind. πέμπεται μὲν τῆς Ποι.
πέμπεται δὲ περὶ ἧν. Correxī ex Thuc. I, 85.

Καὶ πρὸς τοῦτοις ὁ Περικλῆς πρεσβείαν ἀτιμάζων Λακῶνων. Ἐν τῷ τέλει τῆς πρώτης ¹¹ φησί· „τέλος δὲ ἀφικομένων τῶν Πλαταιέων πρέσβειων ἐκ Λακεδαιμονος Ῥαμφίου τε καὶ Μελησιππου καὶ Ἀγηςάνδρου καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὧν πρότερον εἰώθεσαν, ⁵ αὐτὰ δὲ τάδε, ὅτι Λακεδαιμόνιοι βουλευόμενοι ¹² τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ' ἂν εἰ τοὺς Ἕλληνας ἀφῆτε. ¹³ ἐπεὶ οὖν πρὸς ταύτην τὴν πρεσβείαν ὁ Περικλῆς ἀντεῖπεν ἰσχυρῶς καὶ ἀπράκτους ¹⁴ ἀπέπαμψε τοὺς ἐκ Λακεδαιμονος ἡκοντας πρέσβεις, λέγει ὅτι πρεσβείαν Λακωνικὴν ὁ Περικλῆς ἤτιμασε, στρατηγὸς δὲ Ἀθηναίων οὗτος. ¹⁰“

Καὶ χαλεπαίνειν οὐ συγχωρῶν Ἀθηναίους νοσοῦντας. μετὰ τὸ κινηθῆναι τὸν πόλεμον ἐν τῷ δευτέρῳ ¹⁵ θέρει ἐνέπεσε τοῖς Ἀθηναίοις νόσος δεινὴ, ἀρξαμένη μὲν τῆς Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἴγυπτον, καταβᾶσα δὲ καὶ εἰς τὴν βασιλείῃς γῆν τὴν πολλήν. εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας πρῶτον μὲν ἐν τῷ Πειραιεὶ τῶν ἀνθρώπων ἦψατο, ὕστερον δὲ καὶ εἰς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο, καὶ ἔθνησκον ἐν ταύτῃ ἐπὶ πλέον. ἐν τῷ δευτέρῳ οὖν μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῆς νόσου ¹⁶ τοιαῦτα λέγει· μετὰ δὲ ²⁰ τὴν δευτέραν εἰσβολὴν τῶν Πελοποννησίων οἱ Ἀθηναῖοι, ὥς ἢ τε ¹⁷ γῆ αὐτῶν ἐτέμνητο τὸ δεύτερον καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἅμα καὶ ὁ πόλεμος, ἡλλοίωοντο τὰς γνώμας καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον· διὰ ταῦτα οὖν ὁ Περικλῆς παρελθὼν ἐδημηγόρει μὴ αὐτῷ χαλεπαίνειν ἀξιῶν, ἀλλὰ ²⁵ γενναίως φέρειν τὰ προσπεσόντα δυσχερῆ καὶ μετὰ τὸ τῆς δημηγορίας τέλος φησὶν ὁ συγγραφεὺς· τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς τε εἰς αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν

11 Thuc. I, 139.

12 Thuc. βούλονται.

13 Thuc.

ἀφῆτε.

14 Vind. ἀπρακτον.

15 L. II. 48.

16 c. 59.

17 Vind. ὅτι γῆς. Correxī ex Thuc.

ἀπάγειν τὴν γνώμην· οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν τοῖς λόγοις ἀνε-
 πείθοντο, καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἔπεμ-
 πον, καὶ ¹⁸ πρὸς τὸν πόλεμον ἔτι ὤρμητο μᾶλλον, ἰδίᾳ
 δὲ τοῖς παθήμασιν ἔλυποντο· ὁ μὲν δημοσ ὅτι ἀπ'
 5 ἐλάσσονος ὀρμώμενος ἐστέρητο καὶ ¹⁹ τούτων, οἱ δὲ δυ-
 νατοὶ καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε καὶ
 πολυτελέσι κατασκευαῖς ἀπολωλεκότες. τὸ δὲ μέγιστον
 πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχοντες. οὐ μέντοι πρότερόν γε οἱ
 σύμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτόν, πρὶν ἐξη-
 10 μίωσαν χρημάτων· ὕστερον δὲ αὐθις οὐ πολλῶ, ὅπερ
 φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν, στρατηγὸν εἵλοντο καὶ πάντα τὰ
 πράγματα ἐπέτρεψαν. Εἴτα τίς αὐτῷ παραβαλεῖ τὸν
 Ἡρόδοτον; Σύγκρισις ἢ ἴσου πρὸς ἴσον γίνεται, ὅταν
 τὰ ἴσα ἀντεξετάζωμεν, τὴν ἰσότητα δεῖξαι βουλόμενοι, ἢ
 15 ἴσου πρὸς μείζονα, ὅταν τὰ δοκοῦντα ἴσα ἀλλήλοις ὑπάρ-
 χειν διαχωρίζωμεν καὶ τὸ μὲν μείζον, τὸ δὲ ἔλαττον ἀπο-
 φαίνωμεν, ἢ ἐλάττονος πρὸς μείζον, ὅταν τὸ ὁμολογου-
 μένως ἔλαττον τοῦ βελτιόνος προτάττειν ²⁰ σπουδάζωμεν.
 ἐνταῦθα οὖν σύγκρισιν ποιεῖται ὁ Ἀφθόνιος ἀπὸ τοῦ
 20 ἴσου πρὸς μείζονα.

Ἰστέον δὲ, ὅτι οὐχ ἓνα τόπον τῆς συγκρίσεως ἀπο-
 δίδομεν, ἐν παντὶ γὰρ λόγου μέρει χώραν ἔχει ὑπὸ τῆς
 χρείας καλουμένη, οἷον ἐν προοιμίῳις ὡς ἐν τῇ Ἑλένῃ
 Ἰσοκράτης· „σπουδάσας δὲ μάλιστα περὶ τὸν ²¹ ἐξ Ἀλκμή-
 25 νης καὶ τοὺς ἐκ Αἰῆδας, τοσοῦτο μᾶλλον Ἡρακλέους!
 προετίμησεν, ὥστε τῷ μὲν ἰσχὺν δέδωκε“ καὶ τὰ ἐξῆς·
 πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς ἐν τῷ Ἐυαγόρᾳ ²² ἐν μέσῳ τοῦ λόγου
 μετὰ τῶν κεφαλαίων τὴν σύγκρισιν ἔθηκε· „τῶν μὲν οὖν
 τὰς πατρικὰς βασιλείας παραλαβόντων τίς οὐκ ἂν τοὺς

18 Vind. οὔτε καί. Correxī ex Thuc. II, 65. 19 Vind.
 τοῦτο. 20 Vind. προτάττειν. 21 Vind. περὶ τὰς. Scripsi
 τὸν ex Isocr. p. 234. Bekk. 22 p. 218. Bekk.

Εὐαγόρου κινδύνους προκρίνειε,“ καὶ πάντα τὰ ἐξῆς· καὶ
 πάλιν προελθὼν, τῷ Κύρῳ τὸν Εὐαγόραν συνέκρινε, καὶ
 μὴν καὶ Δημοσθένους ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου ²³ ἐν μέ-
 σοις τοῖς ἀγῶσι φησι, καίτοι ὅτι πολλοὶ παρ’ ἡμῖν γε-
 γόνασιν ῥήτορες ἑνδοξοὶ καὶ μεγάλοι πρὸ ἐμοῦ, Καλλί- 5
 στρατος ἐκεῖνος, Ἀριστοφῶν, Κέφαλος, Θρασύβουλος,
 ἕτεροι μυρίοι, ἀλλ’ ὅμως οὐδεὶς πώποτε τούτων, καὶ τὰ
 ἐξῆς· πρὸς δὲ τῷ τέλει μετὰ τὴν τῶν κεφαλαίων ἐργα-
 σίαν πάλιν ἐν τῷ Εὐαγόρᾳ ὁ Ἰσοκράτης τέθεικε σύγκρι-
 σιν· τῶν μὲν ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ τοὺς ὀνομα- 10
 στοὺς εὐρήσομεν καὶ τὰ ἐξῆς, καὶ πάλιν ὁ Ἀριστείδης
 ἐν τῷ τέλει τοῦ Παναθηναϊκοῦ τοῖς Λακεδαιμονίοις συγ-
 κρίνει τοὺς Ἀθηναίους· ὅμως ὅτι μετὰ τᾶλλα κεφα-
 λαια τὴν σύγκρισιν δεῖ τελευταίαν τάττειν Ἀφθόνιος ἐδη-
 λωσε διὰ τοῦ τελευταίας αὐτῆς ἐπιμνησθῆναι· αἱ μὲν 15
 γὰρ ἐν παντὶ λόγῳ κατεσπαρμέναι συγκρίσεις εἰκότως
 εἰσάγονται πρὸς ἕν τι τῶν πραγμάτων γινόμεναι, αἱ δὲ
 πρὸς τῷ τέλει τιθέμεναι καθολικαὶ τινὲς εἰσι πρὸς ἀπα-
 σαν τὴν ὑπόθεσιν, πρίπων δὲ ἐστὶ τῇ συγκρίσει ὁ τε-
 λευταῖος τόπος. Δεῖ γὰρ πρότερόν τι δεῖξαι, εἰθ’ οὕτως 20
 αὐξῆσαι.

Εἰ μὴ τὸ πάντα εἰπεῖν τὸ τῶν ἐπαίνων παρ-
 εἴλετο πληθὺς. εἰ μὴ ἡ τῶν ἐπαίνων πληθὺς ἐκώλυ-
 σεν ἡμᾶς τὰ περὶ αὐτοῦ πάντα εἰπεῖν.

ΣΟΦΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

25

Ἐν τῇ μεθόδῳ τοῦ ἐγκωμίου τέτταρα ἡμᾶς διδάξας
 τῶν περιστάτικῶν ἐγκωμιάζειν ὁ σοφιστής, πρόσωπα,
 πράγματα, καιροὺς τε καὶ τόπους, τὰ δύο τὰ πρῶτα
 καὶ διὰ παραδειγμάτων τῶν οἰκείων μελετημάτων ὥπως
 ἐγκωμιάσωμεν, ὑπεδήλωσε· παραδοὺς οὖν ἡμῖν τὴν τοῦ 30

προσώπου διαίρεσιν μεταχωρεῖ λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ πράγματος τὴν σοφίαν ἐγκωμιάζων ἥτοι τὴν φρόνησιν. εἰκότως δὲ ταύτην ἐγκωμιάζει, ἔστι μὲν γὰρ κρεῖττον πάντων τῶν ἐν ἡμῖν ἡ ἀρετὴ. τῶν δὲ ἀρετῶν πάλιν 5 κρεῖττων καὶ πρώτη ἡ φρόνησις· αὕτη γὰρ τρόπον τινὰ αἰτία τῶν ἄλλων ἐστίν· καὶ γὰρ ἐν μὲν τῷ θυμικῷ γενομένη τὴν ἀνδρίαν ποιεῖ, ἐν δὲ τῷ ἐπιθυμητικῷ τὴν σωφροσύνην.

Σοφίαν εὐτυχὲς μὲν λαβεῖν· ὁ μὲν ἐξηγητὴς 10 τοῦ παρόντος βιβλίου φησὶν, ὅτι σοφίαν ἐνταῦθα οὐ τὴν ἐν ὑποκειμένῳ λέγει, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πράγμα· ἔστι δὲ πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐπεὶ που πρᾶγμα ἢ ὑποκείμενόν ἐστιν ἢ γοῦν οὐσία, ἢ ἐν ὑποκειμένῳ ἢ γοῦν συμβεβηκός, ἢ δὲ σοφία οὐκ ἐστὶν οὐσία, εἵδηλον, ὅτι συμ- 15 βεβηκός καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν· εἰ δὲ τις πάλιν εἴπῃ, ὅτι ἡ μερικὴ σοφία, οἷον ἡ τοῦ Θεμιστοκλέους ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ, αὕτη γὰρ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Θεμιστοκλέους, ἢ δὲ καθόλου οὐκ ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ, ταύτην δὲ νῦν ἐγκωμιάζει ὁ σοφιστής, ἐροῦμεν, ὅτι καὶ ἡ καθόλου σο- 20 φία ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. ἔστι γὰρ ἐν τῇ ἀπλῶς ψυχῇ· εἰ γὰρ μὴ τὸ καθόλου ἦν ἐν ὑποκειμένῳ, οὐδὲ τὸ μερικὸν ἦν ἂν ἐν ὑποκειμένῳ· εἰ γὰρ μὴ τὸ καθόλου εἴη συμβεβηκός, οἷον ἡ γραμματικὴ, οὐδὲ τὸ μερικόν, οἷον ἡ ἐν τῷ Ἀριστάρχῳ ψυχῇ γραμματικὴ ἂν εἴη συμβεβη- 25 κός, ὥσπερ εἰ μὴ ἦν τὸ ζῶον καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐσία, οὐδὲ ὁ Σωκράτης ἂν ἦν οὐσία. Εἰς τὸ αὐτό. Σοφίαν εὐτυχὲς μὲν λαβεῖν. τινὲς μὲν τῶν πρὸ ἡμῶν καὶ αὐτὸς ὁ Γεωμέτρης σοφίαν τὴν παρ' ἡμῶν λεγομένην γινῶσιν τὸν Ἀφιδόνιον φήθησαν ἐνταῦθα λέγειν· ἐμοὶ δὲ 30 δοκεῖ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν φρόνησιν τὸ τῆς σοφίας σημαίνειν ὄνομα. λέγεται γὰρ σοφός οὐ μόνον ὁ λόγῳ ἔχων ἱκανὴν πείραν, ἀλλὰ καὶ ὁ τῇ γενικῇ ἀρετῇ φρονήσει καλλωπιζόμενος· οὕτω γὰρ καὶ σοφὸν βούλευμα τὸ

τὸ συνετὸν λέγομεν· ὅτι δὲ σοφίαν ἐνταῦθα τὴν φρό-
νησιν καλεῖ, δῆλον, ἐξ ὧν ἐγκωμιάζων αὐτὴν λέγει· ἢ τε
γὰρ τοῦ Κύνκλωπος πῆρωσις καὶ ἡ κατάλυσις τῆς Περσι-
κῆς δυνάμεως καὶ ἡ τῆς Τροίας ἄλωσις καὶ τᾶλλα
φρονήσεως φαίνονται· ἂν εἰκότως ἢ γνώσεως· εἰ δὲ τις πᾶ- 5
λιν ἀδιάφορα ταῦτα νομίζοι, φρόνησιν καὶ γνῶσιν, ἴστω
μὴ ὀρθῶς τοῦτο ὑπολαμβάνων· ἡ μὲν φυσικὸν ἐστὶ δώ-
ρημα ἢ φρόνησις, τὴν δὲ γνῶσιν ἐκ προαιρέσεως ἔχομεν,
διὸ καὶ πολλοὺς ὀρῶμεν φρονίμους, μὴ περὶ λόγους εὐδο-
κιμοῦντας, καὶ πάλιν πλείονας λόγων μὲν ἱκανὴν ἔχον- 10
τας πείραν, φρονήσεως δὲ ἀμοιροῦντας. Εἰς τὸ αὐτό.
Σοφίαν εὐτυχὲς μὲν λαβεῖν. Ζητοῦσί τινες, πῶς
εὐτυχία τὴν σοφίαν τοῖς ἀνθρώποις ἔφησεν περιγίνεσθαι,
καὶ οὐ τῇ καθημερινῇ μᾶλλον ἀσκήσει· καὶ ὁ μὲν Γεωμέ-
τρης σοφίαν τὴν γνῶσιν ὑπολαμβάνων εἰρησθαι φησιν, 15
ὅτι πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ πράγματος ἀπιδὼν οὐδὲ δυ-
νατὸν ἐνόμισεν εἶναι δι' ἀνθρώπινων πραγμάτων εἰς
κτησιν αὐτοῦ ἔρχεσθαι, εἰ μὴ φύσεως ἐνκληρίᾳ μᾶλλον
καὶ χάριτι θείᾳ· ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι σοφίαν τὴν φρό-
νησιν λέγων ὁ σοφιστής, ἐπειδὴ τὴν φρόνησιν οὐκ ἐκ 20
προαιρέσεως ἐπερχομένην τοῖς ἀνθρώποις ἐγίνωσκεν, ἀλ-
λὰ φύσεως μᾶλλον δῶρημα οὖσαν, τῇ τύχῃ τὴν ταύτης
κτησιν ἐπέγραψεν· εἰώθαμεν γὰρ εὐτυχεῖς καὶ ἡμεῖς λέ-
γειν τοὺς μὴ ἐξ οἰκείας σπουδῆς καὶ προαιρέσεως κτησα-
μένους τινά.

25

Ἐπαινέσαι δὲ πρὸς ἀξίαν ἀδύνατον· καὶ
τοῦτο ζητεῖται, πῶς ἀδύνατον εἶπεν εἶναι τὸ κατ' ἀξίαν
ἐπαινέσαι τὴν σοφίαν. καὶ ὁ μὲν Γεωμέτρης κἀνταῦθα
σοφίαν τὴν γνῶσιν ὑπολαβὼν φησιν εἰκότως τοῦτο εἰ-
ρησθαι· πῶς γὰρ ἂν τὸ μέρος συνεπεκταθῇ τῷ ὅλῳ· 30
ὁ μὲν γὰρ λαβὼν μέρος αὐτῆς μετέληφεν, ὁ δὲ ἐπαινῶν
πρὸς ὅλην τῆς σοφίας τὴν δύναμιν ἀποδύεται· ἡμεῖς δὲ
λέγομεν, ὅτι νόμος ἐστὶ τοῖς ἐγκωμιάζουσι, μείζονα τοῦ

οἰκείου λόγου· ἀεὶ ὁμολογεῖν τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν·
καὶ τοῦτο εὖροις μὲν καὶ τὸν Μένανδρον ἐν τῷ περὶ ἐν-
δεικτικῶν αὐτοῦ βιβλίῳ διδάσκοντα καὶ τοὺς ἐγκωμιάζον-
τας ἐν ἅπασι σχεδὸν τοῖς ἐγκωμίοις τούτῳ χρωμένους,
5 ὧν εἷς ἐστὶ καὶ ὁ Δημοσθένης οὕτω πως λέγων ἐν τῷ
ἐπιταφίῳ αὐτοῦ· „ἐπειδὴ τοὺς ἐν τῷδε τῷ τάφῳ κειμέ-
νους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ γεγεννημένους
ἔδοξε τῇ πόλει δημοσίᾳ θάψαι καὶ προσέταξεν ἐμοὶ τὸν
νομιζόμενον λόγον ὑπὲρ αὐτῶν εἰπεῖν, ἐσχόπουν ὅπως τοῦ
10 κατ' ἀξίαν τύχωσι, σκοπῶν δὲ ἔν τι τῶν ἀδυνάτων εὐ-
ρισκόν ὄν“, καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς δὲ λαμπρότατος ἐν λόγοις
Γρηγόριοις ἐν τῷ εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον ἐπιταφίῳ αὐ-
τοῦ χρῆται αὐτῷ καὶ ἕτεροι πλείονες. Πρὸς ἀξίαν·
ὁ πρὸς ἀντὶ τῆς κατὰ, ἢ κατ' ἀξίαν.

15 Ἦε τοσοῦτον εὐδαιμονίας περίεστιν· εἰ μὲν
εὐθεῖα πτώσις εἴη ἐς ἄρθρον, τὸ περίεστι τὸ ὑπέρκει-
ται καὶ ὑπερέχει σημαίνει· εἰ δὲ δοτικὴ, τὸ ἔνεστι καὶ
ἐνυπάρχει. Εἰς τὸ αὐτό· ἢ τοσοῦτον εὐδαιμονίας περί-
εστιν, ὥς κοινὸν κτῆμα καταστήναι θεῶν· τὸ σχῆμα τὸ
20 καλούμενον καθ' ὑπόστασιν ἴδιον ὃν περιβολῆς.²⁴

Ἀπλῶς μὲν γὰρ ἄλλο τι τῶν θεῶν ἐψησχέ-
σατο· τὸ μὲν σοφίαν εὐτύχει λαβεῖν μέχρι τοῦ ὥς κοινὸν
κτῆμα καταστήναι θεῶν, ἢ τοῦ προοιμίου ἐστὶ πρότασις·
τὸ δὲ ἄλλος μὲν γὰρ ἄλλο τι τῶν θεῶν ἐψησχέσατο καὶ
25 τὰ ἐξῆς κατασκευὴ ἐστὶ τῆς προτάσεως, καὶ ὁ μὲν ἐξηγη-
τῆς διπλὴν λέγει εἶναι τὴν πρότασιν τοῦ προοιμίου·
ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν κατασκευὴν τούτου διπλὴν. ἐμοὶ δὲ
τὸ μὲν τὴν πρότασιν εἶναι διπλὴν συνδοκεῖ· ἐν μὲν μέ-
ρος ἐστὶ τὸ σοφίαν εὐτυχὲς μὲν λαβεῖν, ἐπαινέσαι δὲ
30 πρὸς ἀξίαν ἀδύνατον, καὶ ἕτερον τό· ἢ τοσοῦτον εὐδαι-
μονίας περίεστιν, ὥς κοινὸν κτῆμα καταστήναι θεῶν·

24 In Vind. supra lin. ὑπερβολῆς.

τὸ δὲ καὶ τὴν κατασκευὴν εἶναι διπλὴν οὐδαμῶς· αὕτη γὰρ τοῦ δευτέρου μόνου μέρους τῆς προτάσεως καθαρῶς τὴν αἰτίαν ἐπάγει· ὅρα δὲ πῶς ἐν τῇ κατασκευῇ τὸ γένος λέγει τῆς σοφίας· καὶ γὰρ ὡς καὶ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν τοὺς ἐφευρετὰς τῶν πραγμάτων ἀντὶ γένους ἐν τοῖς αὐτῶν ἐγκωμίοις παραλαμβάνομεν. Ἐπησκήσατο· τὸ ἐπησκήσατο κυρίως ἐπὶ τῶν δι' ἀγῶνος καὶ σπουδῆς μαθημάτων τι λέγεται· οἱ δὲ θεοὶ αὐτοδίδακτοί· εἰσι· καταχρηστικῶς οὖν ἐνταῦθα τὸ ὄνομα εἰληπται, καὶ ἐστὶ τρόπος· ἡ δὲ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. 10

Ἡρα τῶν γάμων ἐπιστατεῖ. ὥσπερ τῶν πορνικῶν τὴν Ἀφροδίτην, οὕτω δὲ καὶ τῶν νομίμων Ἡραν φασὶν οἱ μῦθοι προΐστασθαι· διὸ καὶ τοῖς Ἑλλήσι βοηθεῖ παρ' Ὀμήρῳ· μισεῖ γὰρ μοιχὸν ὄντα τὸν Ἀλέξανδρον· καὶ οὕτω μὲν κατὰ τὸν μυθικὸν λόγον Ἡρα τῶν γάμων ἐπιστατεῖν λέγεται· φαίνεται δὲ καὶ κατὰ τὸν φυσικὸν τῶν αὐτῶν τούτων ἐπιστατοῦσα· Ἡρα μὲν γὰρ ὁ ἀήρ· ὁ δὲ Ζεὺς αἰθήρ· τὴν οὖν μεταξὺ τούτων κραῖσιν γάμον τοῖς ποιηταῖς φίλον καλεῖν· πρώτη οὖν μετασχοῦσα τῶν γάμων εἰκότως καὶ ταῖς ἄλλοις τούτων ἐπιστατεῖ. 20

Πολέμων Ἄρης μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς· διάφορος ἡ γραφή· τὰ μὲν γὰρ τῶν βιβλίων οὕτως ἔχει, πολέμων Ἄρης μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς, ὥστε εἶναι ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐπιστατεῖ, τὰ δὲ οὕτως· πολέμων Ἄρης προστατῆς μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς· ἐκκληρώσατο προστατεῖν· 25

τινὰ δὲ καὶ οὕτως· πόλεμον Ἄρης μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς ἐκκληρώσατο· ζητοῦσι τινὲς, διὰ τὴν ἀμφω ταῦτα συνέζευκται, καὶ λέγει πρὸς τοῦτο ὁ Γεωμέτρης, ὅτι ἐπειδὴ δεῖ μὲν ἐν τῷ πολέμῳ τόλμης, δεῖ δὲ καὶ φρονήσεως, ὅσον μὲν εἰς τόλμαν φέρει τοῦ Ἄρεως εἶναι λέγεται, ὅσον 30

δὲ τῆς φρονήσεως, τῇ Ἀθηνᾷ ἀπονενέμῃται· ὥσπερ δὲ ἡ Ἡρα τῷ μυθικῷ καὶ τῷ φυσικῷ λόγῳ δεικνύται τῶν γάμων ἐπιστατεῖν, οὕτω καὶ ὁ Ἄρης καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἀμ-

φοτέροις τούτοις δέκνυνται τῶν πολέμων ἐπιστατεῖν. καὶ γὰρ τούτων τὸν μὲν μαιφόνον οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ βοροτολογόν, ὥς ἔχει παρ' Ὀμήρῳ τό·

Ἄρης Ἄρης ²⁵ βοροτολογεῖ, μαιφόνε, τειχεσιπλήτα.

- 5 τὴν δὲ Παλλάδα παρὰ τὸ πάλλιν τὸ δόρυ, καὶ Ἀλαλκο-
μενηίδα ἢ ὡσὲν τῇ ἀλκῇ ἤγουν τῇ μάχῃ μένουσαν, ἢ ὡς ἀλάλ-
κουσαν καὶ βοηθοῦσαν τῷ μένει· καὶ Τριτογενεῖαν ὡς τὸ
τρεῖν ἐμποιοῦσαν τοῖς πολεμίοις καὶ οὕτω μὲν κατὰ τὸν μυ-
θικὸν λόγον ὃ τε Ἄρης καὶ ἡ Ἀθηνᾶ τῶν πολέμων ἐπιστα-
10 τοῦσι· δείκνυνσι δὲ τοῦτο καὶ ὁ φυσικός· καὶ γὰρ ὁ μὲν
Ἄρης τὸ μανιώδες καὶ θυμικὸν μέρος ὦν τῆς ψυχῆς
εἰκότως τοῖς πολέμοις χαίρει, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ δὲ φρόνησις
οὕσα εἰκότως τοῦ αὐτοῦ τούτου λέγεται ἐπιστατεῖν, δεῖ
γὰρ τοῖς πολεμίοις ὡς εἴρηται καὶ φρονήσεως.
- 15 Ποσειδῶν ἡγεῖται τοῖς πλέουσιν· ἀντὶ τῆς
θαλάττης τοὺς πλεόντας εἶπεν, ἐκ τοῦ περιύσχομένου ἐὸ
περιεχόμενον δηλῶν· ὁ γὰρ Ποσειδῶν τῆς θαλάσσης ἄρ-
χει, ἀλλ' οὐ τοῖς πλέουσι· ἢ κατ' ἔθος Ἀττικὸν ἢ ὅτι
ἡγεῖται οὐκ ἀντὶ τοῦ ἄρχει καὶ ἐπιστατεῖ, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ
20 τὴν διὰ θαλάσσης αὐτοῖς πορείαν δείκνυσιν. Εἰς τὸ αὐ-
τό. Ποσειδῶν ἡγεῖται τοῖς πλέουσιν, ὥσπερ ἡ μὲν Ἥρα
τῶν γάμων ἐπιστατεῖν, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ τῶν πολέμων, καὶ
ὁ Ἄρης τῷ φυσικῷ καὶ μυθικῷ λόγῳ ἐδείκνυτο· οὕτω
καὶ ὁ Ποσειδῶν τῆς θαλάσσης ἄρχειν διὰ τῶν αὐτῶν
25 ἀποδείκνυται· εἴτε γὰρ μῦθοι φασίν, ὅτι μετὰ τὴν τῶν
Τιτάνων κατάλυσιν διεκληρώσαντο περὶ τῆς ἀρχῆς Ζεὺς,
Ποσειδῶν καὶ Πλούτων, καὶ ὅτι Ζεὺς μὲν τὴν τῶν οὐ-
ρανῶν τυγχάνει δυναστείαν, Ποσειδῶν δὲ τὴν ἐν θαλάσ-
σῃ, Πλούτων δὲ τὴν ἐν Αἰδου· καὶ οὕτω μὲν οἱ μῦθοι
30 τῷ Ποσειδῶνι περὶ τῆς θαλάσσης ἐφορίαν ἀνατιθείασι.
μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ ὁ φυσικός λόγος, Ποσειδῶν γὰρ

λέγεται ἡ συνέχουσα τὴν θάλασσαν θεία δύναμις, διότι πῶσιώς ἐστιν αἰτία, διηθουμένης γὰρ τῆς θαλάσσης, ἐκρέουσι ποταμοὶ, καὶ ὕετοί δὲ τὰ νάματα ἀπὸ θαλάσσης ἔχουσι καὶ τῷ Ἡφαίστῳ δὲ τὴν χαλκευτικὴν ὁ μυθικός καὶ ὁ φυσικός μαρτυρεῖ λόγος· ὁ μὲν μυθικός χαλκῶν αὐτῷ ἐν οὐρανῷ ἀναπλάττων, ὁ δὲ φυσικός καθὰ Ἡφαίστος τὸ πῦρ λέγεται. οἶοντι ἄφελός τις ὢν οὐκ ἰδὼν θανάτον ἄφασθαι, ἡ δὲ χαλκευτικὴ διὰ τοῦ πυρός τὴν οἰκίαν ἔχει ἐνέργειαν.

Πυρὶ παρεχάλκευσεν Ἡφαιστος· περὶ τοῦ 10 παρεχάλκευσεν λέγει ὁ Γεωμέτρης, ὅτι πολυσήμαντον ἐνρίσκομεν τὴν παρὰ πρόθεσιν, ποτὲ μὲν γὰρ τὴν πληστικότητα σημαίνει, καθὰ καὶ τὸ παρεδρεύω, ποτὲ δὲ τὸ ἐκαντίον τὴν ὑπερβολὴν, καὶ τὸν πλεονασμόν· ὥσπερ καὶ τὰ παρεστήσατο τὴν πόλιν, καὶ τὸ παρανάλωμα ἀντὶ 15 τοῦ λίαν ἀνάλωσεν· οὕτως οὖν καὶ ἐνταῦθα τὸ παρεχάλκευσεν ὥσπερ καὶ τὸ ἐξεκαρτέρησεν· ἢ ὅτι χαλκεύειν μὲν ἐστὶ τὸ ἐκμεταλλεύειν καὶ τὸ ἀποκαθαίρειν τῆς γῆς τὸν αἰδηρον· παραχαλκεύειν δὲ τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ χαλκευθὲν εἰς διάφορα παραπλάττειν εἶδη, ὅπλα καὶ βέλη καὶ τὰ 20 λοιπὰ τῶν ὀργάνων, καὶ περὶ τῆς τάξεως δὲ ὧν ὁ σοφιστὴς καταριθμεῖται, λέγει ὁ αὐτός, ὅτι ἀπὸ τῶν τιμωτέρων κατὰ τὴν τῶν θεῶν τάξιν ἐπὶ τὰ ἐνδεέστερα κατ' ὀλίγον πρόεισι· σοφίαν μὲν γὰρ ὡς προέχουσαν πάντων καὶ πρῶτον καὶ κοινὸν κτῆμα θεῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώ- 25 ποις πᾶσι τὰς λογικὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας πρώτας ἡμῖν χαρισάμενον· ἔπειτα ὁ γάμος ὡς τοῦ βίου συστατικός· τρίτος ὁ πόλεμος, ὡς καὶ φρουρητικός τῶν ἐκαστου γενῶν ἢ κτημάτων. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ἐπὶ τὰς βαναύσους πρόεισιν ἡ σοφία, δι' ὧν ὁ βίος κοσμεῖται, 30 καὶ ὅσα χρήσιμα καὶ ὅσα ἀναγκαῖα συμποριζόμενος· τῶν γὰρ τοιούτων τεχνῶν αἱ μὲν χρήσιμοι, αἱ δὲ ἀναγκαῖαι. ὅρα δὲ πῶς ἐνταῦθα τῇ ἀφελείᾳ τὸ μέγεθος δείκνυσιν·

τὸ μὲν γὰρ τοῖς κατὰ μέρος πλεονάζειν τῆς ἀφελείας
 ἐστὶν ἴδιον, ὡς ἐν τῷ περὶ αὐτῆς τῆς ἀφελείας λόγῳ,
 μανθάνομεν. τὸ δὲ τῷ ἀορίστῳ προσλαβεῖν τὸ ὠρισμέ-
 νον περιβολῆς ἐστὶν ἴδιον· ἡ δὲ περιβολὴ τοῦ μεγέθους
 ἐστὶ. Σοφίας δὲ ἅπαντες· ἅπαντες εἶπε καὶ οὐχὶ
 πάντες, ἵνα μὴ δόξῃ τινὰς τῶν θεῶν ἀφείναι τούτου
 χωρὶς τοῦ πλεονεκτήματος· τὸ γὰρ ἅπαντες τοῦ πάντες
 περιληπτικώτερον. Καὶ σοφία διὰ τὴν δυναστείαν πι-
 στοῦται, βεβαιοῖ, μόνιμον παρασκευάζει, πολλάκις γὰρ
 10 ἐπεβολεύθη ὑπὸ τῶν θεῶν, ὡς αὐτὸς κατὰ τοῦ πατρὸς
 ἐπεβούλευσεν· ἀλλὰ σοφία πάντων περιγένετο. Καὶ θεοὶ
 μὲν αὐτὴν ἐκτῆσαντο σύμφυτον, τὸ δὲ κτῆμα προῆλθεν
 εἰς γῆν· ἀλλ' εἰ σύμφυτον τοῖς θεοῖς ἡ σοφία, πῶς κτῆ-
 μα τούτων αὐτὴν λέγει· σύμφυτον μὲν γὰρ τινι λέγεται
 15 τὰ σὺν αὐτῷ φύεντα· κτήματα δὲ, ὅσα τις μετὰ τὸ γε-
 νέσθαι κτᾶται· ἢ ὅτι πολλάκις εἰώθαμεν καὶ τὰ φυσικὰ
 κτήματα λαλεῖν. Καὶ θεῶν παῖδες εἰς τὸν βίον
 ἐνέγκαντο. Ὁ μὲν ἐξηγητὴς τὸ τῆς ἀνατροφῆς κεφά-
 λαιον τοῦτο εἶναι νομίζει, οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλὰ τοῦ γένους
 20 ἐστὶ μέρος· ἐγκωμιάσας γὰρ ὁ σοφιστὴς τὴν σοφίαν ἀπὸ
 τῶν οἰονεῖ προγόνων αὐτῆς τῶν θεῶν νῦν ἐπιχειρεῖ ἀπὸ τῶν
 ἡρώων ἐγκωμιάσαι αὐτήν, οἵ τινες τὴν τῶν πατέρων
 ἔχουσι τάξιν· εἰ δὲ ἐστὶ καὶ σοφίας ἀνατροφή καὶ παρὰ
 τοῖς θεοῖς ἡ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία καὶ μάθησις, ὡς
 25 καὶ Ὅμηρος λέγει περὶ τοῦ Διὸς, ὃς πρότερος ἐγερόναι
 καὶ πλέονα οἶδε, καὶ παρὰ τοῖς ἥρωσιν ἡ παιδεία καὶ ἡ
 ἐπιμέλεια, ὅμως παρῆκεν ὁ σοφιστὴς καὶ τὸ ἀπὸ ταύ-
 τῆς αὐτὴν ἐπαινεῖσαι. Καὶ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ γένους τὸ
 κοινὸν ἐδήλουν τῆς ἀρετῆς. Καὶ ἐν τῷ μετέχειν ἂν τοῦ
 30 αὐτοῦ γένους τοῖς θεοῖς ἐδήλουν ἂν, ὅτι καὶ τῆς ἀρετῆς
 αὐτῆς μετέχουσιν· ὁ δὲ νοῦς ἐστὶ τοιοῦτος· νῦν μὲν μὴ
 ὄντες παῖδες θεῶν, ὅμως διὰ τὴν σοφίαν λέγονται εἶναι
 παῖδες θεῶν· εἰ δὲ ἦσαν ἀληθῶς παῖδες θεῶν, τότε ἐκ

τούτου ἐξαρακτηρίζοντο ἄν, ὅτι ἀναμφιβόλως εἰσὶ καὶ
 σοφοί. Καὶ δοκοῦσι θεῶν ὧν σοφία τοῦ γένους προ-
 ῆλθεν ὑπόμνημα. Καὶ δοκοῦσι θεῶν, ὧν τινῶν θεῶν τοῦ
 γένους ὑπάρχει ἡ σοφία κτῆμα καὶ ὑπόμνημα ἡ τεκμή-
 ριον καὶ σημεῖον· κτῆμα μὲν καθὼ κοινὸν ἐστὶ πάντων ἡ
 τῶν θεῶν καὶ κοινῶς αὐτὴν ἐκτῆσαντο· ὑπόμνημα δέ,
 καθὰ τοὺς σοφοὺς, οἷον τὸν Νέστορα καὶ τὸν Παλα-
 μῆδην διὰ τὸ εἶναι σοφοὺς, λέγομεν εἶναι παῖδας θεῶν,
 διὰ τινι μαρτυρία καὶ πίστει χρώμενοι τῇ σοφίᾳ τοῦ εἶ-
 ναι αὐτοὺς παῖδας θεῶν· δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι ἐν τοῖς 10
 πολλοῖς τῶν βιβλίων οὕτως ἔχει, καὶ δοκοῦσι θεῶν, ὧν
 σοφία τοῦ γένους προῆλθεν ὑπόμνημα. Ἐνταῦθα δὲ οὕ-
 τως ἔχει· καὶ δοκοῦσι θεῶν, ὧν σοφία κτῆμα τοῦ γέ-
 νους προῆλθεν ὑπόμνημα· δεῖ δὲ προσλαβεῖν ἔξωθεν τὸν
 καὶ σύνδεσμον. Σοφία τοίνυν ἐφ' ἑκάτερα κράτει 15
 καιρὸν· ὁμοίον τι κἀνταῦθα ποιεῖ τῷ ἐν τῷ Θουκυδί-
 δον ἐγκωμίῳ τῷ· τρέφεται μὲν πολιτεία καὶ νόμοις, ἃ
 τῶν ἄλλων ἀμείνω πεφύκασιν· ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ πρὸς τοὺς
 νόμους ἀρσενικοὺς ὄντας κατὰ τὴν λέξιν πρὸς τὴν πο-
 λιτείαν θηλυκὴν καὶ αὐτὴν οὖσαν κατὰ τὴν λέξιν οὐδέ- 20
 τερον ἐπήνεγκεν ἄρθρον τὸ ἃ, οὕτω δὴ κἀνταῦθα ἀρσε-
 νικοὺς κατὰ τὴν λέξιν τοὺς καιροὺς ὄντας οὐδετέρως
 ἀποδέδωκε. τοῦτο δὲ οὐ μόνον σχῆμά ἐστι ῥητορικόν,
 ἀλλὰ καὶ ἔθος φιλόσοφον· τὸ γὰρ μὴ τῇ φράσει ἀλλὰ
 τῷ πράγματι εἶναι τὸ σημαϊνόμενον φιλόσοφον, ὃ γὰρ 25
 καιρὸς, εἰ καὶ τῇ λέξει ἀρσενικός ἐστίν, ὅμως τῷ σημα-
 νομένῳ οὐδετέρων ἐστίν, πρᾶγμα γὰρ τί ἐστὶ μῆτε θεω-
 ρούμενον μῆτε κρατούμενον.

Μόνῃ δὲ σοφίᾳ τῶν ὄντων ἑκατέρων κρα-
 τεῖν ὥς ἐνὸς ἐξεπίσταται· τὸ ἑκάτερος ἐπὶ δύο λαμ- 30
 βάνεται· νῦν οὖν τὸ ἑκάτερον εἰπὼν ἀμφοτέρω, τὰ τε
 κατὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ κατὰ τὸν πόλεμον βούλεται ση-
 μαίνειν· τὸ δὲ ἐξεπίσταται οὐ τὸ ἀγνοεῖν σημαίνει, ἀλλὰ

μᾶλλον τὸ λίαν ἐπίσταται· ἔστι γὰρ ὅτε καὶ ἡ ἐξ πρό-
θεσις ὑπερβολὴν δηλοῖ, ὡς παρὰ Ἀριστοφάνει τῷ Πλού-
τῳ τό·

Ἐξωμύτῳ καὶ λελάμπρυνται κόρας.

5 Καὶ σοφίαν κρατεῖν ἐν τοῖς ὅπλοις παρέχουσα· περὶ τὰς
ἐκκλησίας ἄλλον οὐκ ἔχ' κατορθοῦν. λείπει τό τισι παρέ-
χουσα· δῆλον δὲ, ὅτι τοῖς πλουτοῦσιν αὐτήν. Ἀλλ' ἐπ'
ἀμφοτέρω κρατεῖν οἶδεν ἐπίσης πολεμοῦντας καὶ μένον-
τας· περὶ τῶν σοφῶν λέγει, ὅτι ποιεῖ αὐτοὺς ἡ σοφία
10 κρατεῖν καὶ ἡνίκα πολεμοῦσι καὶ ἡνίκα ἡσυχάζουσιν· ἡ
ἀντίπτωσις ἐστὶν αἰτιατικὴ ἀντὶ γενικῆς· ἀντὶ γὰρ τοῦ
εἰπεῖν καὶ κρατεῖν οἶδε καὶ πολεμοῦντας καὶ μένοντας
εἶπεν· ἡ ὅτι ἡ ἐπὶ πρόθεσις ἀντὶ τῆς κατὰ εἰληπται,
ἢ ὅτι καὶ κρατεῖν οἶδε κατ' ἀμφοτέρων καὶ πολεμοῦν-
15 των καὶ μενόντων. Αὕτη γεωργοῖς ἀνῆκε τὴν γῆν, καὶ
τοῖς πλέουσιν νέμει τὴν θάλασσαν. Ἀδελῶς τοῖς ὀνόμασι
καὶ κατὰ ῥητορικὴν χρῆται μεγαλοφωνίαν· οὐ γὰρ τὴν
γῆν ἀπλῶς ἡ σοφία τοῖς γεωργοῖς ἀνῆκεν, ἀλλὰ τὴν τῆς
γῆς ἐργασίαν. ὥσπερ οὐδὲ τὴν θάλατταν ἡ αὐτὴ νέμει
20 τοῖς πλέουσιν, ἀλλὰ τῷ ἐν αὐτῇ πλεῖν.

Καὶ Περσῶν ὅλην διέλυσε δύναμιν. Οἱ μὲν
παλαιότεροι καὶ Τρώων ὅλην διέλυσε δύναμιν ἀξιοῦσιν
ἀναγινώσκειν, καὶ οὐ Περσῶν, ἀσυνάρτητον γὰρ, φασί,
τοῦτο, διὰ τὸ περὶ τῆς Ἰλίου ἀλώσεως εἶναι τὸν σύμ-
25 παντα λόγον· ὁ μὲντοι Γεωμέτης Περσῶν ὅλην διέλυσε
δύναμιν ἀξιοῖ ἀναγινώσκειν· ὁ δ' αὐτὸς ἀπορῶν διότι
μεταξὺ τῶν Τρωϊκῶν καὶ τῶν Ὀδυσσειακῶν καὶ τῶν Περ-
σικῶν ἐμνημόνευσε, φησὶν ὅτι εἰκότως ταῦτα συνέταξε,
γινώσκει γὰρ ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων ὑμνούμενα· ἡ γὰρ
30 τῶν Περσῶν δύναμις ὑπὲρ τὰς ἄλλας πάσας ἰστόρηται.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΟΣ.

Ἐπειδὴ περ ἐπαινέτης ἀνδρὸς στρατηγοῦ ἐπόθουν γε-

νῆσθαι, ἐσκόπονν, τίνα τῶν ἀπ' ἀρχῆς στρατηγῶν εὖ-
 ροιμι κρείττονα, ὡς ἂν μοι τῶν ἐγκωμίων οὗτος ὑπόθε-
 σις γένηται· σκοπῶν δὲ οὐδένας ἄλλους ἀμείνονας ἰώρων
 ἢ τοὺς ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοὺς ἐν Ἀσίᾳ στρατεύσαντας·
 τούτων δὲ πάλιν ἀπάντων τοῖς κατορθώμασιν εὕρισκον ἢ
 προκαθήμενον τὸν τοῦ Ἀτρέως μὲν υἱὸν γεγονότα, ἐκ
 δὲ τοῦ Διὸς τὴν σειρὰν τοῦ γένους ἔλκοντα Ἀγαμέμνονα·
 καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλεν οὗτος κρείττων ἀπάντων δόξαι
 καὶ ὑπερέχων οὐχ ἥκιστα τῶν λοιπῶν νομισθῆναι· ὃν γε
 καὶ ὁ σοφὸς Ὅμηρος ἀγαθὸν ἄνδρα κατ' ἀμφοτέρα λέ- 10
 γει, κατὰ τε τὴν τοῦ ἄρχεω ἐπιστήμην καὶ κατὰ τὴν εἰς
 τὰς μάχας ῥώμην ²⁶ καὶ γενναιότητα, ὥστε ἐμοὶ γε στρα-
 τηγὸν ἄνδρα ἐγκωμιάσαι διώκοντι στρατηγεῦ ἐν ταῦτῃ
 καὶ βασιλέως περιέστησαν ἔπαινοι· οὗτος τοῖσιν, ἐκ χώ-
 ρας μὲν προῆλθεν, ἥτις τῆς ὑπ' οὐρανὸν ἀπάσης εἶναι 15
 καλλίστη ἀνωμολόγηται· ἴσασι τῆς τοῦ Πέλοπος γῆς τὸ
 εὐφορον ἅπαντες καὶ τὸ πρὸς τοὺς καρπούς ἐπιτήδειον·
 αὕτη ζηλωτὴ μὲν τοῖς ἀνὰ τὴν ἐσπέραν ἅπασιν ἀνθρώ-
 ποις, περιμάχητος δὲ καὶ τοῖς ἀνὰ τὴν ἑω πάσαι ἐγένε-
 το, πολλὰς μὲν οἰκητόρων μετὰβολὰς, πλείους δὲ καὶ τὰς 20
 μάχας περὶ τῆς ἐν αὐτῇ κατιδοῦσα οἰκήσεως· τῶν μὲν
 βιαζομένων τοὺς ἄρτι οἰκοῦντας ἐξωθῆσαι καὶ μετανά-
 στας ποιῆσαι τῆς γῆς, ὡς ἂν αὐτοὶ ταύτην ἀγαθὴν οὖ-
 σαν οἰκήσωσι, τῶν δὲ ἀνθισταμένων καὶ ἀντιπολεμούν-
 των, ὡς ἂν μὴ τῆς καλλίστης ταύτης μοίρας ἐκπιπῶτοι 25
 γένωνται· οὐ γὰρ ὥσπερ τὴν Ἀττικὴν οἱ αὐτοὶ ὄκνου
 ἄκρωτοι, οὐδενὸς αὐτὴν ζηλοῦντος διὰ τὸ ἄκαρπον καὶ
 λυπρόγεων, οὕτω καὶ αὕτη τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ εἶχεν οἰκήτο-
 ρας· ἀλλ' ὥσπερ ἄθλον κοινὸν ἀρετῆς ἅπασι προκειμένη
 αἰεὶ τῶν κρατούντων ἐγένετο· τοιαύτης δὲ χώρας γενόμε- 30
 νος κρείττονος τῶν ἐν αὐτῇ πασῶν πόλεων τῆς πατρίδος

26 Vind. ῥήμην.

τετύχηκεν, ὥστε καὶ συμβαίνειν τὴν τοῦ Πέλοπος ὅλην
 χώραν, καὶ εἰ μηδεμιᾶ τῶν ὑπ' οὐρανὸν ²⁷ τέως· γοῦν,
 ταύτη ὑπεξίστασθαι τῶν πρωτείων καὶ τὰ δευτερεῖα ἀσπά-
 ζεσθαι, ἧς καὶ ἡ ποιητὴς τὸ ὑπερέχον δηλώσαι βουλόμε-
 5 νος πολὺ χρυσὸν αὐτὴν προσηγόρευσε· τοιαύτης δὲ τῆς
 πατρίδος γενόμενος οὐκ ἀναξίαν τῆς τούτου πον ἀρετῆς
 τὴν τῶν προγόνων ἐκτήσατο εὐκλείαν· εἰ μὴ καὶ μάλ-
 λον τιμιωτέραν καὶ κρείττονα· τούτου γὰρ πρόγονος
 Τάνταλος, ὃς Διὸς μὲν ἐγγενήτο, συνδιητᾶτο δὲ τοῖς
 10 θεοῖς καὶ κοινῆς συναυλίας ἀπήλαυσε· Ταντάλου δὲ Πέ-
 λου προήλθεν, ὃν ὁ πατὴρ Θεοῦς ²⁸ ἐστιάσας εἰς βρω-
 σιν τοῖς δαιτυμόσι παρέθετο φιλοτιμίας ὑποδείξας τρό-
 πον καινότατον· ὃν οἱ θεοὶ τῆς φιλοφροσύνης ὑπερθαν-
 μάσαντες τὸν εἰς βρῶσιν παρατεθέντα πάλιν ἀνέστησαν
 15 καὶ τῷ πατρὶ ζῶντα παρέδωκαν· Πέλοπος δὲ Ἀτρεὺς ἐγε-
 γνήτο, ὃν τοσοῦτον ἡ τύχη ἐφίλησεν, ὥς καὶ χρυσοῦς
 ἄρνεϊοὺς τοῖς αὐτοῦ ποιμνίους χαρίζεσθαι· Ἀτρεὺς δὲ
 υἱὸς ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων γεγένηται, τὸ τῆς βασιλείας
 σκῆπτρον· ἐκ τῶν προγόνων διαδεξάμενος, καὶ ὥσπερ ἐκ
 20 Διὸς τοῦτο παρέλαβον· οὕτω καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτῶν ἢ μάλ-
 λον εἰπεῖν· διὰ μέσων τούτων ἐκ τοῦ Διὸς καὶ αὐτὸς
 τὴν βασιλείαν παραλαβὼν ἐκ σπαργάνων αὐτῶν τῷ τῆς
 ἀρχῆς ἀξιώματι μεγαλοπρεπῶς ἐκεκόσμητο· καὶ φανείς
 ἐκ τούτων τρέφεται μὲν κατὰ νόμους καὶ ὥσπερ εἰκός
 25 ἔστι τραφῆναι τὸν ἐκ τοιούτων μὲν γεγονότα, τοιοῦτον
 δὲ γενησόμενον, οἷος οὗτος ἐγίνετο· Παιδεύεται δὲ καὶ
 τὴν τοῦ ἄρχεῖν ἐπιστήμην θαυμασιῶς, καὶ πρὸς ἄθλους
 πολεμικοὺς ἑαυτὸν γυμνάζει, στρατηγὸς ὁ αὐτὸς καὶ στρα-
 τιώτης εἶναι βουλόμενος· αἰσχρὸν γὰρ ἡγεῖτο, στρατιω-
 30 τῶν μὲν εἰ δεῖσει ἡγεῖσθαι, ἀπείρως δὲ ἔχει τῶν οἷς στρα-
 τιώτης κοσμεῖται· οὕτω παιδευόμενος εἰς ἕξιν τῶν ἐν οἷς

27 Vind. οὐρανῶν.

28 Vind. θεοῖς. supra lin. οὓς.

ἐνησκαίτο τοῦ χρόνου προβαίνοντας ἔφθασε· καὶ ἦν τὸν
 αὐτὸν ἰδεῖν καὶ βασιλέα τελειώτατον καὶ στρατιώτην ῥω-
 μαλεώτατον, δικάζων μὲν γὰρ καὶ νομοθετῶν βασιλέων
 ἐφαίνετο ἄριστος, ἀθλῶν δὲ καὶ ἀγωνιζόμενος τὴν τῆς
 ῥώμης ἀρετὴν ἐπαδείκνυτο. ἀλλ' ἔδει λοιπὸν ἔλθειν καὶ 5
 καιρὸν εἰς τελειωτέραν ἐπιδειξῶν ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐπετήδευσε
 καὶ παρέσχε τοῦτον ἀδελφὸς μὲν ὕβρισθαις, καὶ γυναι-
 κὸς ἀρπαγὴν ὑπόστας, βάρβαρος δὲ ἄνθρωπος ἀσεβῶν
 καὶ ἀσελγείας καὶ ὕβρεως ἥκων εἰς ἔσχατον, καὶ στρατὸς
 μὲν μύριος ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡθροίζετο. Στρατηγοὶ δὲ 10
 καὶ βασιλεῖς οἱ αὐτοὶ τῆς βασιλείας ἤπτοντο προθυμό-
 τερον· ἔδει δὲ λοιπὸν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ πάσαις ἀρε-
 ταῖς κεκοσμημένου τοῦ στρατηγήσοντος· καὶ παρέσχε
 τοῦτον ἡ ἀρετὴ, ἣν καλῶς αὐτὸς προησκήσατο καὶ χει-
 ροτονεῖται μὲν παρὰ πάντων ἡγεμῶν τῆς στρατείας, ἐμ- 15
 πιστεύεται δὲ καὶ τὴν τοῦ στρατοῦ προστασίαν καὶ τὴν
 τοῦ δεκαέτους ἐκείνου πολέμου ἡγεμονίαν μεταχειρίζεται·
 καὶ φιλοτιμεῖται λοιπὸν ἅλασι δεῖξαι τοῖς ὑπὸ χεῖρα, ὥς
 οὐ διεψεύσθησαν τῶν, οἷσπερ ἐλπίσαντες ἡγεμόνα σφῶν
 αὐτῶν τοῦτον κατέστησαν, ποτὲ μὲν τὴν οἰκίαν τοῖς 20
 θεοῖς ἀποσφάττων θυγατέρα, ὥς ἂν εὐπλοίας ὁ στόλος
 καὶ οὐρίου τοῦ πνεύματος εὐτυχήσῃ· ποτὲ δὲ καὶ τὰς
 τῶν Ἰλιέων συμμαχίδας καταστρεφόμενος καὶ τοῖς ἐντεῦ-
 θεν λαφύροις τοὺς στρατιώτας ἀποφαίνων εὐδαίμο-
 νας, Χρῦσαν πορθῶν καὶ τὴν Χρυσήϊδα τῆς οἰκείας 25
 μὲν ὁμεννέτιδος προτίθει, ἐλευθερῶν δὲ ταύτην ὁ-
 μως καὶ τὴν τοῦ στρατοῦ σωτηρίαν τῆς αὐτοῦ τιθέ-
 μενος ἔμπροσθεν· καὶ ἦν τὸν αὐτὸν ἰδεῖν σώφρονα
 μὲν οἷς ἡδονῶν ἐκράτει, καὶ τὴν περικαλλῇ παλλακίδα
 ἐκουσίως ἀπέβαλε καὶ τὴν Βρισηίδα τοῦ Ἀχιλῆως μὲν 30
 ἀφελόμενος εἶχεν· οὐ συνήπτετα ταύτῃ οὐδὲ συγκαθεύδειν
 ἡβούλετο, ἀνδρεῖον δὲ καὶ γενναῖον, ἐξ ὧν τῇ πολυτετεῖ
 τοῦ Ἰλίου πολιορκίᾳ οὐκ ἐνεδίδου, οὐδὲ ἑώρα τὸ πρὸς

ταύτην μαλακίζομενος, συνετόν τε πρὸς τούτοις καὶ φρονήσεως διαπρέποντα ἔργοις, οἷς τοῦ ἀσφαλοῦς τοῦ στρατοῦ προενοεῖτο καὶ τοῦ συμφέροντος, τάφρον ὀρύττων καὶ σκόλοπας τῇ τάφρῳ περιτιθεῖς, καὶ τείχει τὰς ναῦς
 5 περικλείων καὶ Ὀδυσσεά μὲν καὶ Διομήδην τοῦ τῶν ἐχθρῶν στρατοπέδου κατὰσκόπου διαπεμπόμενος. Δόλωνα δὲ δι' αὐτῶν τούτων χειρούμενος καὶ τὰς στρατιώτας ἐπιτηδείως παρατάττων εἰς πόλεμον, καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς οὕτω καλλωπιζόμενος αὐδὲν ἥττον ἐκαλλωπιζέτο
 10 ταῖς τοῦ σώματος· κάλλους μὲν γὰρ καὶ ὥρας τοσοῦτον μετεῖχεν, ὥστε καὶ τὸν ποιητὴν μηδενὶ τῶν ἀνθρώπων παραβαλεῖν τοῦτον δυνάμενον ὄμματα καὶ κεφαλὴν ἔκλον αὐτὸν εἰρηκέναι Διὶ τερπικεραύνῳ· ῥώμης δὲ πάλιν τοσοῦτον ἐπλούτει, ὥστε καὶ προπολεμεῖν ἐν ταῖς μάχαις
 15 καὶ ἀριστεύειν καὶ τοῖς προμάχοις παραβολώτερον μίγνυσθαι, καὶ τοὺς Ἕλληνας δὲ μονομαχῆσαι ποτέ τινα τῶν οἰκείων δεῖσαν τῷ Ἑκτορι, καὶ κλήρῳ διασχεπτομένους τὴν τοῦ μονομαχῆσαντος αἵρεσιν ὑπερένχεσθαι τὸν αὐτοῦ προπηδῆσαι κληρὸν τῶν ἄλλων· οἷς γὰρ τῶν ἄλλων
 20 αὐτὸν ἤδεσαν γενναιότερον, τούτοις καὶ τὸν τῆς μονομαχίας αὐτῷ ἄθλον ἐπηύχοντο· εἴτα τίς αὐτῷ τὸν τοῦ Λαομέδοντος ἐξισώσειε Πρίαμον; ἀλλ' ὁ μὲν βάρβαρος ἦν καὶ βαρβάρων ὀλίγων ἡγούμενος, ὁ δὲ Ἕλλην καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης ὁ προηγούμενος. ὅσον δὲ τὸ διάφορον βαρβάρου καὶ Ἕλληνος, τοσοῦτον καὶ Πρίαμος Ἀγαμέμνονος λείπεται, καὶ Ἀγαμέμνονα μὲν περιόντα πέρας οὐκ εἶα ταῖς
 25 ἀρεταῖς ἐπιθεῖναι τὸ τῆς φύσεως περιδέξιον, τὸν δὲ ἡμέτερον λόγον κατεπείγει πέρας ἰδεῖν ἢ αὐτῷ ἐνοῦσα ἀσθένεια.

C a p. IX.

ΠΕΡΙ ΨΟΓΟΥ.

30 Ἐπεὶ τὰ γυμνάσματα τῶν κατὰ ῥητορικὴν μερῶν καὶ εἰδῶν τὰ χρήσιμα ἡμᾶς προδιδάξας ὁ σοφιστὴς τὰ

προλαβόντα γυμνάσματα, ἃ μέρεσι λόγου ἐφύκεσαν, (ὃ τε
 γὰρ μῦθος ποροίμοις ἀναλογεῖ καὶ τὸ διήγημα διηγῇ-
 σει, καὶ ἡ χρεῖα καὶ ἡ γνώμη καὶ ἡ κατασκευὴ ἀγῶσι,
 καὶ ὁ κοινὸς τόπος ἐπιλόγῃ) εἰκότως νῦν καὶ ἐπὶ τὴν
 τῶν εἰδῶν διδασκαλίαν μέτεισι καὶ τοῦ μὲν πανηγυρικοῦ 5
 εἰδους τόπους ἡμῖν παραδίδωσιν ἐν τε τῷ ἐγκωμίῳ καὶ
 ἐν τῷ ψόγῳ, τοῦ δὲ συμβουλευτικοῦ ἐν τῇ θέσει, τοῦ
 δὲ δικαίου ὁμοῦ καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ ἐν τῇ τοῦ νό-
 μου εἰσφορᾷ. Ζητοῦσι δέ τινες, διατί τὸν ψόγον τῷ
 ἐγκωμίῳ συνέταξε· καὶ φαμεν ὅτι ὥσπερ τὴν γνώμην τῇ 10
 χρεῖα συνέταξε διὰ τὸ τοῖς αὐτοῖς αὐτὴν διαιρεῖσθαι κε-
 φαλαίοις, καὶ ὥσπερ τὴν κατασκευὴν πάλιν συνέταξε τῇ
 ἀνασκευῇ, διὰ τοῦτο αὐτὸ καὶ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, τὰ
 αὐτὰ γὰρ ἔχει κεφάλαια ἢ κατασκευὴ τῇ ἀνασκευῇ κατὰ
 τὸ ἐναντίον, οὕτω καὶ τὸν ψόγον τῷ ἐγκωμίῳ συνέταξε, 15
 διὰ τὸ τοῖς αὐτοῖς διαιρεῖσθαι κεφαλαίοις, ἢ ὅτι ἐπειδὴ
 τὸ πανηγυρικὸν εἶδος εἰς ἐγκάμιον διαιρεῖται καὶ ψόγον,
 διδάξας περὶ τοῦ ἐγκωμίου εἰκότως καὶ περὶ τοῦ ψόγου,
 διδάσκει, ἢν' ἀμφοτέρων τῶν τοῦ πανηγυρικοῦ μερῶν ἐν
 ταύτῳ διδάξῃ τὰ χρήσιμα. Κακίῳ δὲ ζητεῖται, διατί 20
 τὸ ἐγκάμιον τοῦ ψόγου προέταξεν, ὅπου τὸν ψόγον μᾶλ-
 λον ἐχρῆν προταγῆναι, διὰ τὸ τοῦτον μὲν κατηγορίᾳ
 ἀναλογεῖν, τὸ δὲ ἐγκάμιον ἀπολογίᾳ· ἐπεὶ καὶ ἡ ἀνα-
 σκευὴ διὰ τοῦτο τῆς κατασκευῆς ἐλέγετό προταγῆναι· καὶ
 φαμεν, ὅτι ἐπειδὴ ἐν μὲν τῷ ἐγκωμίῳ ἀρετὰς ἐπαινοῦμεν, 25
 ἐν δὲ τῷ ψόγῳ κακίας φέρομεν· πρώτη δὲ ἡ ἀρετὴ τῆς
 κακίας, παρόσον καὶ ἐκπτώσεις εἰσὶ τῶν ἀρετῶν αἱ κα-
 κίαι, εἰκότως προτάττεται τὸ ἐγκάμιον τοῦ ψόγου. Ψό-
 γος ἐστὶ λόγος ἐκθετικὸς τῶν προσόντων τινὶ κακῶν, καὶ
 γὰρ τὸ ἐγκάμιον καὶ ὁ ψόγος κατὰ τὰλλα κοινωνοῦντα 30
 κατὰ τοῦτο διαφέρουσι, καθὼ ἐν μὲν τῷ ἐγκωμίῳ τὰ
 προσόντα τινὶ κακᾷ, ἐν δὲ τῷ ψόγῳ τὰ προσόντα φαῦ-
 λα διεξιμεν. Τόπου δὲ κοινῷ διηνήνοχε· Ζητεῖται εἰ

καὶ ὑπὲρ τινός ἐστι κοινός τόπος, διατί οὐχὶ τοῦ ἔγκω-
 μίου ἐζήτησε πρὸς ἐκεῖνο διαφορὰν, καὶ φάμεν, ὅτι ἐπει-
 δὴ ἐν μὲν τῷ ἔγκωμῳ πολλὰ εἶχε διδάξαι τί τέ ἐστιν ἐγ-
 κώμιον καὶ τίνι διαφέρει ὕμνου καὶ ἐπαίνου, καὶ τίνα
 5 δεῖ ἐγκωμιάζειν, ἔτι καὶ τὰ κεφάλαια καὶ τὰ μέρη τῶν
 κεφαλαίων· ἐπεὶ μὲν παρητήσατο καὶ τὴν πρὸς τὸν ὑπὲρ
 τινος κοινὸν τόπον τοῦ ἔγκωμίου διδάξαι διαφορὰν· ἐν-
 ταῦθα δὲ ἐταμιεύσατο ταύτην· εἰ γὰρ καὶ πρὸς τὸν
 κατὰ τινος κοινὸν τόπον λέγει τοῦ ψόγου διαφορὰν μό-
 10 νου, οὕτως αὐδὲν ἦττον δι' αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς τὸν ὑπὲρ
 τινος κοινὸν τόπον τοῦ ἔγκωμίου διαφορὰν παρίστησεν·
 ἐνδὸν γὰρ πάντως, ὅτι εἰ ὁ ψόγος τοῦτῳ τοῦ κατὰ
 τινος κοινοῦ τόπου διαφέρει, τῷ τοῦ μὲν ἐπάγεσθαι
 κόλασιν, τὸν δὲ ψόγον ψιλὸν μόνον ἔχειν διαβολήν, τὸν
 15 δὲ κοινὸν τόπον καὶ δωρεὰν ἐπάγεσθαι καὶ ταῦτα μὲν
 ἡμεῖς ὑπεραπολογούμενοι τοῦ σοφιστοῦ λέγομεν, μήποτε
 δὲ ὁ Ἀφθόνιος τὸν ὑπὲρ τινος κοινὸν τόπον οὐκ ᾔδει,
 καὶ τοῦτο δῆλον μὲν καὶ ἐκ τοῦ διαφορὰν ψόγου μόνον
 πρὸς τὸν κατὰ τινος κοινὸν τόπον εἰπεῖν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ
 20 ἔγκωμίου πρὸς τὸν ὑπὲρ τινος· ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰρη-
 μένων αὐτῷ ἐν τῇ τοῦ κοινοῦ τόπου μεθόδῳ· ἐκείσε γὰρ
 οὐδόλως, τὸν ὑπὲρ τινος κοινὸν τόπον ἐδήλωσεν· ὅρα
 γὰρ τί φησι· κοινός ἐστι τόπος λόγος αὐξητικὸς τῶν
 προσόντων κακῶν· κακῶν δὲ εἰπὼν τὸν κατὰ τινος κοι-
 25 νὸν τόπον ἐδήλωσε μόνον· εἰ γὰρ καὶ ἐν τισὶ τῶν βι-
 βλίων πρόσκειται τὸ ἢ καλῶν, οὐχὶ αὐτοῦ ἐστι τοῦ Ἀ-
 φθονίου, ἀλλ' ἐτέρων τινῶν φιλοπόνων προσδήκη, καὶ
 τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ ἐν τοῖς πλείοσι τῶν βιβλίων μὴ εἶναι
 τοῦτο· καὶ πάλιν λέγει, εἴτα ἐποισεις τὴν ἐκθεσιν οὐχ
 30 ὡς διδάσκων, ἔγνωται γὰρ ἄλλως παροξύνων τὸν ἀκρο-
 ῶμενον· παροξύνομεν δὲ οὐχὶ ἐν τῷ ὑπὲρ τινος τόπῳ,
 ἀλλ' ἐν τῷ κατὰ τινος, καὶ πάλιν εἴτα παρέχβασιν, στο-
 χαστικῶς κακίζων τὸν φθάσαντα βίον· κακίζομεν δὲ

τὸν φθάσαντα βίον τοῦ ὑποκειμένου προσώπου, οὐχὶ ἐν τῷ ὑπὲρ τινος τόπῳ, ἀλλ' ἐν τῷ κατὰ τινος. Ζητεῖται δὲ κακείνῳ, διατί ὥσπερ πόθεν εἴρηται ἐγκώμιον εἰπὼν οὐκ εἶπε πόθεν εἴρηται ψόγος· καὶ φαμεν ὅτι τὰ δυσκολώτερα μόνον εἴωθεν ἐτυμολογεῖν, καὶ ὅσα τὴν τῶν 5 θεῶν ἐγινώσκομεν ὑπερβαίνειν διάνοιαν, οὐ μὴν καὶ τὰ γνῶριμα καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς γινωσκόμενα, οὕτω καὶ τὸ τῆς χρείας μὲν ὄνομα, ὡς τοῖς πολλοῖς ἀσύνηθες ἐτυμολόγησε, τὸ δὲ τῆς γνώμης παρήκεν· εἰ δὲ καὶ παρήκε δὲ τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ψόγου ὁ σοφιστὴς εἰπεῖν, ὅμως 10 ἡμεῖς λέγομεν, ὅτι ψόγος παρὰ τὸ ψέγω εἴρηται ῥήμα, τὸ δὲ παρὰ τὸ φεύγω· φεύγουσι μὲν γὰρ ἅπαντες τὸ ψέγεσθαι. Εἰς τὸ αὐτό. Τόπου δὲ κοινοῦ διεκήνοχε τῷ τὸν μὲν τόπον ἐπάγεσθαι κόλασιν, τὸν δὲ ψόγον ψιλὴν ἔχειν διαβολήν· ὁ μὲν Ἀφθόνιος τούτῳ μόνῳ φησὶ δια- 15 φέρειν τοῦ κοινοῦ τόπου τὸν ψόγον, τῷ τὸν μὲν τόπον κόλασιν ἐπιφέρειν, τὸν δὲ ψόγον ψιλὴν ἔχειν διαβολήν· ὁ δὲ Γεωμέτρης καὶ ἑτέρας τούτων πλείους λέγει διαφερόρας, καὶ γὰρ φησὶ διαφέρειν αὐτὰ τῷ τὸν μὲν κοινὸν τόπον μετὰ τὴν ἀποδείξιν φέρεσθαι· τὸν δὲ ψόγον καὶ 20 πρὸ τῆς ἀποδείξεως καὶ τῷ τὸν μὲν τόπον μέρος εἶναι τοῦ λόγου κατὰ προσώπων καὶ συμπεπλεγμένων τῷ πράγματι καὶ ἀορίστων πολλάκις λέγεσθαι, τὸν δὲ ψόγον οὐ κατὰ προσώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ πραγμάτων ἀπλῶς γυμνῶν, οἷον, πολέμου, ναυμαχίας. 25

Ζητεῖται καὶ τοῦτο, διατί τὸ μὲν παρὸν γήμνασμα ψόγος, τὸ δὲ προηγησάμενον ἐγκώμιον λέγεται ὁμωνύμως τῷ γένει, ὅπου καὶ τοῦτο δυνατόν ἐγκώμιον λέγεσθαι· διὰ τὸ ἐν κώμας καὶ αὐτὰ τὸ παλαιὸν ᾄδεσθαι· εἰ γὰρ τὰ ἐγκώμια ἐν κώμας ἤδοντο, πάντως καὶ οἱ ψό- 30 χοὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις ἐλέγοντο ἂν, καὶ φαμεν ὅτι εἴωθαμεν τὰ κάλλιστα μόνον τῶν μερῶν τῷ τοῦ ὅλου προσαγορεύειν ὀνόματι, κρεῖττον δὲ πάντως τὸ ἐγκώμιον

τοῦ ψόγου, ὅσον καὶ ἡ εὐφημία βελτίων τῆς διαβολῆς·
 δύναται μὲν τοι καὶ ὁ ψόγος τῷ τοῦ γένους ὀνόματι καὶ
 αὐτὸς ἐγκώμιον λέγεσθαι. Διαιρεῖται δὲ τοῖς αὐτοῖς κε-
 φαλαίοις, οἷσπερ καὶ τὸ ἐγκώμιον. Διὰ τί οὐκ εἶπε τοῖς
 5 ἐναντίοις τῷ ἐγκωμίῳ κεφαλαίοις διαιρεῖσθαι τὸν ψόγον,
 ὥσπερ καὶ τὴν κατασκευὴν τοῖς ἐναντίοις τῇ ἀνασκευῇ
 κεφαλαίοις εἶρηκε διαιρεῖσθαι· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι
 διαιρεῖται δὲ τοῖς αὐτοῖς κεφαλαίοις, οἷσπερ καὶ τὸ ἐγ-
 κώμιον· καίτοι ἐν μὲν τῷ ἐγκωμίῳ ἐπαινοῦμεν τὸ τοῦ
 10 ἐγκωμιαζομένου γένος καὶ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὰς πρά-
 ξεις, ἐν δὲ τῷ ψόγῳ διαβάλλομεν· ἐναντία δὲ ταῦτα, τὸ
 ἐπαινεῖν καὶ τὸ διαβάλλειν φημί· φανερὸν δὲ, ὅτι ταύτης
 κατασκευῆς κεφάλαια ἐναντία ἔλεγεν εἶναι τοῖς τῆς ἀνα-
 σκευῆς, διότι ἄλλο ἐστὶ τὸ ἀσαφές, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀνα-
 15 σκευῆς καὶ ἄλλο τὸ σαφές, ὅπερ ἐστὶ τῆς κατασκευῆς·
 ἐναντίον δὲ τὸ σαφές τῷ ἀσαφεῖ, καὶ πάλιν ἄλλο τὸ πι-
 θανόν, καὶ ἄλλο τὸ ἀπίθανον· καὶ εἰσὶν ἐναντία ταῦτα
 ἀλλήλοις, διό οὐδὲ τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασιν ὀνομάζονται·
 τὸ μὲν γὰρ σαφές, τὸ δὲ ἀσαφές ὀνομάζεται· καὶ τὸ
 20 μὲν πιθανόν, τὸ δὲ ἀπίθανον. ἐν δὲ τῷ ψόγῳ χρώμεθα
 τῷ γένει καὶ τῇ ἀνατροφῇ καὶ ταῖς πράξεσι· διαιροῦντες
 τὸ μὲν γένος εἰς ἔθνος, πατρίδα, προγόνους καὶ πατέ-
 ρας· τὴν δὲ ἀνατροφὴν εἰς ἐπιτηδεύματα καὶ τέχνην καὶ
 νόμους· τὰς δὲ πράξεις εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ τύχην·
 25 τοῖς αὐτοῖς δὲ τούτοις χρώμεθα καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ,
 ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ψόγῳ χρώμεθα τῷ γένει καὶ ὥσπερ
 αὐτὸ διαιροῦμεν εἰς ἔθνος καὶ πατρίδα, προγόνους καὶ
 πατέρας, οὕτω καὶ ἐγκωμίῳ, καὶ εἰσὶ τὰ αὐτά· ὡσαύτως
 δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, μόνον δὲ κατὰ τὴν ὕλην διαφέρει·
 30 τὰ μὲν γὰρ τοῦ ἐγκωμίου κεφάλαια τὰ προσόντα τιμῇ
 καλὰ ἐκτίθενται, πάρα δὲ ἐν τῷ ψόγῳ τὰ προσόντα
 κακά.

Τοσαῦτα δὲ δεῖ ψέγειν, ὅσα καὶ ἐγκωμιάζειν· οὐ
 τοῦ·

τοῦτο λέγει, ὅτι τὸ ἐν τῷ ἀριθμῷ καὶ ταυτὸν ψέγομεν πάντως καὶ ἐγκωμιάζομεν· ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τοῦτο ποιοῦμεν· ἀλλ' οὐκ αἰεὶ οὐδὲ ἐν πᾶσιν· οὐ γὰρ εἰ ἐγκωμιάσομεν τὴν ἀρετὴν, τὴν αὐτὴν πάντως καὶ ψέγομεν· αὐτίκα γὰρ ὁ Ἀφθόνιος τὸν Θουκυδίδην ἐγκωμιάσας καὶ 5 τὴν φρόνησιν οὐχὶ καὶ ψέξαι αὐτὴν ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐπιχειρήσκει· ἀλλ' ὁ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· φησὶν, ἐγκωμιάζομεν ταυτὸν ²⁹ κατ' εἶδος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ταυτὸν κατ' ἀριθμὸν ψέχομεν· οἷον τι λέγω, ἐγκωμιάζομεν πρόσωπον οἷον τὸν μέγαν Βασιλείον, ἀλλὰ καὶ ψέχομεν ¹⁰ πρόσωπον, οὐ τοῦτο πάντως ὅπερ ἐνεγκωμιάσαμεν ἀλλ' ἕτερον, οἷον τὸν δυσσεβῆ Ἰουλιανὸν ἢ τινα τῶν ἀπίστων ἕτερον· πάλιν ἐγκωμιάσομεν πρᾶγμα οἷον τὴν φρόνησιν, ἀλλὰ καὶ ψέχομεν πρᾶγμα, οἷον τὴν μέθην, τὴν ἀκρασίαν, οὐ μὴν ὅπερ ἐνεγκωμιάσαμεν. 15

Ὁ διαιρήσεις ὁμοίως τῷ ἐγκωμίῳ· διαιρήσεις που εἰς ἔθνος δηλονότι πατρίδα προγόνους καὶ πατέρας, εἰς ταῦτα γὰρ τὸ γένος ἐν τῷ ἐγκωμίῳ ἐμάθομεν διαιρεῖσθαι. Καὶ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὰς πράξεις οὕτω θήσεις, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις οὕτω πως διελὼν δη- ²⁰ λονότι τὴν μὲν ἀνατροφὴν εἰς ἐπιτηδεύματα καὶ τέχνην καὶ νόμους· τὰς δὲ πράξεις εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ τύχην.

ΠΟΓΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

Ἐδόκει τιὸ μὴ χρῆναι τὸν Ἀφθόνιον πόγου μελέτην ²⁵ εἰς παράδειγμα θεῖναι, πρόδηλος γὰρ ἡ διαιρέσεις τοῦ πόγου ἣν τοῖς ἀπαξ τῇ τοῦ ἐγκωμίου μελέτῃ ἐγγυμνασθεῖσιν· εἰ δὲ καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν σύγκειται τόπων ὁ πόγος, ἀφ' ὧν περ καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ περιττὸν τοῖς αὐτοῖς δις ἐγγυμνάζεσθαι, πρὸς δὲ τοῦτο λέγομεν πρῶτον ³⁰

29 Vind. τὸ ταυτὸν h. l. et paullo post.

μὲν ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὔτε γνώμης διαίρεσιν
 ὥφειλε παραδοῦναι οὔτε κατασκευῆς· εἰ γὰρ καὶ τούτων
 ἢ μὲν γνώμη τοῖς τῆς χρείας ἐργάζεται κεφαλαίοις· ἢ δὲ
 κατασκευή τοῖς τῆς ἀνασκευῆς κατὰ τὸ ἐναντίον· ἀλλ'
 5 οὐδὲ δύο ἐγκωμίων μελέτας ὥφειλε μελετῆσαι· νῦν δὲ
 τοῦτο οὐκ ἐγένετο, ἥδει γὰρ ὁ σοφιστὴς τὰ παραδείγμα-
 τα χρησιμώτατα τοῖς νέοις, εἶπερ ἄλλο τι, σαφῆ τε τὴν
 διδασκαλίαν ποιοῦντα καὶ τὸν νοῦν αὐτοῖς τῶν λεγομένων
 φωτίζοντα· ἔπειτα δὲ κακῶν φάμεν, ὅτι οὐ πάντως ὁ
 10 τῇ τοῦ ἐγκωμίου μελέτῃ ἐγγυμνασθεὶς ἤδη καὶ τοῦ ψό-
 γου ἱκανὴν τὴν εἰδησιν ἔλαβεν, ἔνθεν τοι καὶ πολλοὺς
 ὀρῶμεν πρὸς ἔπαινον ἐπιτηδεύουσ, οὐ μὴν καὶ πρὸς ψόγον,
 οἷος ὁ Πίνδαρος καὶ ὁ Ὀμηρος· ἑτέρους δὲ τὸνναντίον,
 ψέγειν μὲν ἱκανοὺς ὄντας, ἐπαινεῖν δὲ οὐκ ἐπιτηδεύουσ,
 15 ὥς ὁ Ἀρχίλοχος· ὁ γοῦν Ἀφθόνιος εἰδὼς ταῦτα ἀμφο-
 τέρων τοῦ τε ἐγκωμίου καὶ τοῦ ψόγου τὴν διαίρεσιν πα-
 ραδίδωσιν, ἵν' ἐκατέρου παραστήσῃ τὸ χρήσιμον. Ζητοῦσι
 δὲ τινες διατί τοῦ ἐγκωμίου μὲν δύο τέθεικε παραδεί-
 γματα, πρόσωπον ἐγκωμιάσας τὸν Θουκυδίδην, καὶ πρᾶ-
 20 γμα τὴν σοφίαν, ψόγου δὲ ἕν· πρόσωπον μὲν ψέξας τὸν
 Φίλιππον, πρᾶγμα δὲ μή. Ἔτι κακῶν ζητεῖται, διατί
 τὸν Φίλιππον ἔψεξε καὶ οὐχ ἑτερόν τινα· καὶ φάμεν πρὸς
 ταῦτα, πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι ἐπεὶ τοῖς αὐτοῖς κεφα-
 λαίοις τὸ ἐγκώμιον διαιρεῖται καὶ ψόγος, τοῦ μὲν ἐγκω-
 25 μίου δύο τίθεικε παραδείγματα, καθὼ καὶ προετάγη τοῦ
 ψόγου, καὶ ἔδει ἀσύνηθές τε τοῖς νέοις ὅν καὶ τελείου
 λόγου ἔχον διαίρεσιν φωτισθῆναι πλείοσι παραδείγμα-
 σιν· τοῦ δὲ ψόγου μίαν ἐποίησατο μελέτην, ἡγούμενος
 καὶ μόνην ταύτην ἀρκέσειν τοῖς νέοις πρὸς εἰδησιν τῆς
 30 τοῦ ψόγου διαιρέσεως, ἱκανὴν ἤδη καὶ διὰ τῶν τοῦ ἐγ-
 κωμίου μελετημάτων τῶν ἐγκωμιαστικῶν κεφαλαίων ἐσχη-
 κάσι τὴν πείραν· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸ πρῶτον ἀπόρη-
 μα· πρὸς δὲ τὸ δεύτερον λέγομεν, ὅτι διὰ τοῦτο εἰς

τὴν τοῦ πόγου παρέλαβε γυμνασίαν τὸν Φίλιππον, διότι αὐτὸς μὲν σοφιστὴς Ἕλλην ὁμοῦ καὶ φιλέλλην· ὁ δὲ Φίλιππος οὐ μόνον οὐχ Ἕλλην ἦν, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἕλλησι κατὰ πάντα πολέμιος. ἔτι δὲ καὶ διότι αὐτὸς τὸ τῶν Μακεδόνων εἰς μέγα πρῶτος ἤρξατο αἶρειν, ἀφ' ὧν 5 οἱ ἐν Ἀθήναις ἀπώλοντο ῥήτορες, πολλῶν μὲν ὑπ' Ἀντιπάτρου καὶ Δημοσθένους αὐτοῦ διὰ φαρμάκου τὸν βίον καταλυσάντων, οὐκ ὀλίγων δὲ καὶ γλωσσοτομηθέντων, ἣ ὅτι καὶ αὐτὸν τὸν ῥήτορα τὸν Δημοσθένην πολλὰ κατ' αὐτοῦ τοῦ Φιλίππου εὗρεν εἰπόντα, ἀφ' ὧν καὶ αὐτὸς 10 τινὰ εἰς τὴν οἰκίαν μελέτην παρείληφεν. ὥσπερ καὶ τὸ ἐξῆς, οὐδὲ δουλόμενοι χαίρουσιν ἀνδρωποί· τοῦτο γὰρ ἐκ τῶν κατὰ Φιλίππου λόγων τοῦ Δημοσθένους ἔλαβε· λέγει γὰρ ἐν ἐκείνοις ὁ ῥήτωρ περὶ τοῦ Φιλίππου τάδε· ὥς οὐ μόνον οὐχ Ἕλλην ἦν, ἀλλ' οὐδὲ βάρβαρος ἐν- 15 τεῦθεν ἐνθεν καλὸν εἰπεῖν, καὶ ὄλεθρος Μακεδῶν ὅθεν οὐδ' ἀνδράποδον σπουδαῖον οὐδὲν ἦν πρότερον πρίασθαι. Οὔτε τὴν ἀρετὴν ἐπαίνου χωρὶς, οὔτε τὴν κακίαν ἔξω πόγου προσήκει καταλιπεῖν· δυοὶ προοιμίους ἐν τῇ παρούσῃ 20 χρῆται μελέτῃ ὁ σοφιστὴς· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῆς 20 τοῦ ψέγοντός ἐστιν ὑπολήψεως μονονουχὶ λέγοντος, ὅτι οὐ δι' οἰκίαν ἐχθρὰν ψέγεσθαι βούλομαι τοὺς κακοὺς, ὥσπερ οὐδὲ δι' ἰδίαν εὖνοιαν ἐπαινέεισθαι τοὺς ἀγαθοὺς· ἀλλὰ διὰ τὸ κοινῇ πᾶσι συμφέρον· τὸ δὲ δεύτερον ἐκ 25 τῆς τοῦ ψεγομένου ἐστὶν ὑπολήψεως· ἐστὶν οὖν τοῦ μὲν 25 πρῶτου προοιμίου ἢ πρότασις, τὸ οὐ τὴν ἀρετὴν ἐπαίνων χωρὶς, οὔτε τὴν κακίαν ἔξω πόγων προσήκει καταλιπεῖν, καὶ ἐστὶ διπλῇ· τὸ δὲ ὁ καὶ δι' ἀμφοτέρων ἐν καταλείπεται κέρδος, κατασκευὴ ἐστὶν ἀπλή, τῆς ὅλης δὲ προτάσεως κατασκευαστική. τοῦ δὲ δευτέ- 30 ρου πάλιν προοιμίον πρότασις μὲν, τὸ ἅπαντας μὲν ἀκοῦσαι κακῶς δίκαιον τοὺς διακειμένους κακῶς· τοσαῦτον δὲ πλεόν τῶν ἄλλων τὸν Φίλιππον, ὅσῳ καὶ πάντας

πονηροὺς ὑπερέβαλεν· ἔοικε δὲ καὶ αὐτὴ διπλῇ τις εἶναι,
 κατασκευὴ δὲ αὐτοῦ τὰ ἐξῆς συμπεπλεγμένη τῷ ἀπὸ τοῦ
 γένους κεφαλαίῳ, πλὴν σημειῶσαι ὅτι ἡ κατασκευὴ αὕτη
 οὐκ ἔστι τῆς ὅλης προτάσεως κατασκευαστικὴ, ἀλλὰ μό-
 5 νου τοῦ τελευταίου αὐτῆς κώλου τοῦ ὅσον τῶν ἄλλων
 ἐστὶ χαλεπώτερος· ἔοικεν οὖν τὸ ἅπαντας μὲν οὖν ἀκού-
 σαι κακῶς δίκαιον τοὺς διακειμένους κακῶς ἀκατάσκευον
 εἶναι ὡς ἀποδειχθὲν ἤδη καὶ συμπέρασμα οἰονεὶ τῆς
 προτάσεως ὄν· ἄνωθεν γὰρ ἐδείχθη, ὅτι δεῖ κακῶς λέ-
 10 γεσθαι τὴν κακίαν. Εἰς τὸ αὐτό. Οὔτε τὴν ἀρετὴν
 ἐπαίνων χωρὶς, οὔτε τὴν κακίαν ἔξω ψόγων προσήκει
 καταλιπεῖν· ὁ καὶ δι' ἀμφοτέρων ἐν καταλείπεται κέρ-
 дос· πολλὴ μὲν οὖν ἡ μέσον τούτων διαφορὰ, κακίας
 φημί καὶ ἀρετῆς· οὐδεμία γὰρ αὐταῖς πρὸς ἀλλήλας κοι-
 15 νωνία, μακρῷ ἀλλήλων ἀπεχούσας, καὶ ἐκ διαμέτρου κει-
 μένας οὐχ ἥτιον ἢ σκότος πρὸς φῶς καὶ ἄλογος φύσις
 πρὸς λογικὴν, πλὴν οὕτως ἐσχηκότα πρὸς ἀλλήλα ὁ-
 μως πρὸς ἓν τι κατὰ τοῦτο συντελειοῦνται καὶ συναρ-
 μόζονται τὸ πρὸς τὸ καλὸν συνεργεῖν καὶ ποδηγεῖν. τὸ
 20 μὲν ἐπαινούμενον ἡ ἀρετὴ, τὸ δὲ διαβαλλόμενον ἡ κα-
 κία· ζῆλον μὲν γὰρ ὁ ἔπαινος, ἢ τῶν σαφῶν τις πεφιλο-
 σόφηκεν· ὁ δὲ μισεῖται καὶ διαβάλλεται καὶ ἀποτρό-
 παιον τοῖς εὐφρονοῦσι καθίσταται καὶ πρὸς τοῦτο ἄρα
 Ἰσμηνίας ὁ αὐλητῆς ὁρῶν ἐν τῷ παιδεύειν ἄδειν τοὺς
 25 μαθητὰς οὐ καλῶς ἦδε μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸν εἰκότα
 ρυθμόν· ἐπιλέγων τῷ καλῶς μὲν ἄδειν οὕτως αὐλεῖν δεῖ,
 τῷ δὲ παρὰ τὸ εἶκος οὕτως αὐλεῖν· οὐ δεῖ· ἀλλὰ καὶ
 Λακεδαιμόνιοι τοῖς παισὶ δεικνύντες οἷον τὸ μεθύειν κα-
 κὸν, οὐ μόνον τοῦ πίνειν συνεχῶς ἀπεῖργον αὐτοὺς, ἀλ-
 30 λά καὶ τοὺς εἰλωτας ἀναγκάζοντες σπᾶν εἰς κόρον τὸν
 ἄκρατον καὶ μεθύειν ἐδείκνυνον τοῖς παισὶ πείρα διδά-
 σκοντες, ἃ μὴ λόγῳ εὐχερὲς ἦν δηλονότι.
 Καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπαινεῖσθαι μὲν γὰρ τὸ καλὸν ἰκανὴ πρὸς

ἀρετὴν ἢ παράκλησις· οὐχ' ἥττον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ψέγε-
σθαι καὶ διαβάλλεσθαι τὸ κακόν· καλῶς οὖν ἄρα καὶ
ὁ σοφιστὴς Ἀφθόνιος εἶπεν, ὅτι καὶ παρ' ἀμφοτέρων ἐν
καταλείπεται κέρδος, τοῦ τε τοὺς ἀρετὴν ἡγαπηκότας ἐπαι-
νεῖσθαι, ὡς ἀσπασαμένους τὸ κυρίως καὶ ὄντως ἀγαθόν, 5
καὶ τοὺς τὴν κακίαν ἡσπακότας διαβάλλεσθαι καὶ μισεῖ-
σθαι κέρδος εἰπὼν καὶ αὐτὸ τοῦτο πάντως τὸ δι' ἑκα-
τέρων τούτων εἰς ἀρετὴν τοὺς ἀκροατὰς ἐνάγεσθαι.

Ὁ καὶ δι' ἀμφοτέρων ἐν καταλείπεται κέρδος· Διά-
φορος ἡ παροῦσα γραφή· τὰ μὲν γὰρ τῶν βιβλίων διὰ 10
τοῦ ὦ μεγάλου τὴν γραφὴν τὴν ὦ καὶ δι' ἀμφοτέρων ἐν
καταλείπεται κέρδος ἔχουσι· τὰ δὲ διὰ τοῦ ὁ μικροῦ· καὶ
τοῦτο διττῶς ἐκλαμβάνουσιν οἱ ἀναγινώσκοντες, οἱ μὲν
γὰρ ἀντὶ τοῦ διὸ τοῦτο λέγουσιν εἶναι, καὶ ὅμοιον τοῦτο
νομίζουσιν τῷ, „ὁ καὶ πεπνυμένα βάζεις“ ¹ παρ' Ὀμήρῳ· 15
οἱ δὲ ἄρθρον αὐτὸ εἶναι λέγουσιν, ἢ ἡ, ὅτι τοῦτο γὰρ
αὐτὸ δι' ἀμφοτέρων ἐν καταλείπεται κέρδος. Προῆλθε
μὲν ἔθλους, ὃ τῶν βαρβάρων καθίσταται χείριστον, ἐν-
τελὴ ἅμα καὶ κατὰ τάξιν τὴν τοῦ γένους ἐνταῦθα ποι-
εῖται διαιρέσιν, διαιρῶν αὐτὸ εἰς ἔθνος τοὺς Μακεδόνας, 20
εἰς πατρίδα τὴν Πέλλην, εἰς προγόνους, εἰς πατέρα τὸν
Ἀμύνταν· ὅρα δὲ πῶς εὐφυνῶς κατασκευάζει τὸ ὅτι πάν-
τας τοὺς πονηροὺς ὁ Φίλιππος ὑπερέβαλε· δείκνυσιν γὰρ
τοὺς Μακεδόνας ἀπάντων τῶν βαρβάρων χείρονας, τοὺς
δὲ Πελλαίους τῶν ἄλλων Μακεδόνων, τοὺς δὲ Φιλίππου 25
προγόνους τῶν λοιπῶν Πελλαίων· τὸν δὲ αὐτοῦ πατέρα
τῶν προγόνων, τὸν δὲ Φίλιππον τοῦ πατρὸς, ὥστε εἶναι
τοιούτον τὸ συναγόμενον· εἰ οἱ βάρβαροι χείρονες τῶν
ἄλλων ἀπάντων ἀνθρώπων, οἱ δὲ Μακεδόνες χείρονες
τῶν ἄλλων βαρβάρων, οἱ δὲ Πελλαῖοι χείρονες τῶν λοι- 30
πῶν Μακεδόνων, οἱ δὲ τοῦ Φιλίππου πρόγονοι τῶν λοι-

1 Confunditur Π. ι, 58. ἀτὰρ πεπνυμένα βάζεις cum Od.
σ, 337. 392. ὁ καὶ μεταμῶνία βάζεις.

πῶν Πελλαίων, ὁ δὲ τούτου πατὴρ χεῖρων τῶν προγόνων
 αὐτοῦ, ὁ δὲ Φίλιππος καὶ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς χαλεπώ-
 τερος, εὐδηλον ὅτι πάντας ἀνθρώπους ἐπὶ κακίᾳ ὁ Φί-
 λιππος ὑπερέβαλλεν. Ἀργεῖοι γὰρ ἐξέωσαν τὸ πρῶτον,
 5 εἴτα πλανώμενοι πρὸς ἣν ἔχουσι καταφεύγουσι· καὶ μὴν
 εἶπη τις, ὅτι τὸ ἐξ Ἀργους εἰς Μακεδονίαν τοὺς Μακε-
 δόνας ἔλθειν οὐκ ἀνακδρίας ἀλλ' ἀνδρίας καὶ πολυπλη-
 θείας μᾶλλον ἔστι τεκμήριον· οὐ γὰρ ἐξηλάθησαν οἱ
 Μακεδόνες ἀπὸ τοῦ Ἀργους, ὥς φησι Διονύσιος, ἀλλ'
 10 ἄποικοι μᾶλλον διὰ τὴν πολυπλήθειαν ἐπέμφθησαν καὶ
 πολυανθρωπίαν· ἄλλως τε δὲ εἰ καὶ τὸ ἐξελαθῆναι ὡς
 ἀνακδρίας ἐκάκισε, πάντως τὸ ἐξελάσαι ὡς ἀνδρίας ὠφει-
 λεν ἐπαυτέσαι. ἀλλ' ἔστι ταῦτα ἐν ἀδείᾳ τοῖς σοφισταῖς
 πιθανῶς ὡς τὰ πολλὰ καὶ μὴ ἀποδεικτικῶς ἐπιχειροῦσιν.
 15 Ἐξῆς οὐδὲ δουλούμενοι χαίρουσιν ἄνθρωποι. Διπλῇ ἡ
 γραφή· τινὰ μὲν γὰρ τῶν βιβλίων οὐδὲ δουλούμενοι
 ἔχουσιν, ἕνια δὲ καὶ δουλούμενοι χωρὶς τῆς οὐ· διπλῆς
 οὖν καὶ τῆς σημασίας τοῦ δουλούμενοι οὗσης· σημαίνει
 γὰρ καὶ τὸ δοῦλον γίνεσθαι καὶ τὸ δούλους κτᾶσθαι, εἰ
 20 μὲν δουλούμενοι εἴη χωρὶς τῆς οὐ, σημαῖνοι ἂν τὸ δοῦ-
 λοι γινόμενοι· ὥστε εἶναι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον· τοσοῦ-
 τον ἢ Πέλλη πρὸς κατοίκησιν ἀνεπιτηδείως εἶχεν, ὡς τοὺς
 πολίτας χαίρειν τῷ δουλοῦσθαι, μόνον εἰ τῆς οἰκείας
 στερηθέντες τὴν ἄλλοτριαν ἀλλάζονται· εἰ δὲ οὐδὲ δου-
 25 λούμενοι ἔχει, εἴη ἂν σημαῖνον τὸ δουλούμενοι τὸ δοῦ-
 λους κτῶμενοι· τοῦτο δὲ ἢ πρὸς τοὺς σωματεμπόρους
 εἴρηται ἢ καὶ πρὸς τοὺς αἰχμαλωτιστάς, ἢ εἴη, ὅτι καὶ
 προῖκα καὶ πόλεμον νόμῳ τούτους λαμβάνοντες οὐδ' οὐ-
 τω χαίρουσιν, ὡς ἄχρηστά τινα καὶ φαῦλα λαμβάνοντες
 30 σώματα. τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς, ὡς καὶ ἀνω-
 τέρῳ δεδήλωται, κεῖται λόγοις· τοῦ Δημοσθένους λέγον-
 τος ἐν ἐκείνοις τοῦ ῥήτορος οὕτως περὶ τοῦ Φιλίππου,
 ὡς οὐ μόνον οὐχ' Ἑλλήν ἦν, ἀλλ' οὐδὲ βάρβαρος ἐντεῦ-

θεν ὅθεν² εἰπεῖν καλόν, ἀλλ' ὀλεθρος Μακεδών, ὅθεν
οὐδ' ἀνδράποδον σπουδαῖον ἦν πρότερον πρίασθαι.

Κρατεῖν τῆς χώρας ἐκ τοῦ γένους οὐ συγχωρούμε-
νος. Ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀλλοτρίων, φησὶ, τινῶν ἐκωλύετο τῆς
ἀρχῆς, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ οἰκείου ἔθνους, ὃ μέγιστον⁵
εἴη διαβολῆς τεκμήριον, οὐκ αὐτοῦ μόνου τοῦ Φιλίππου
ὡς ἀναξιοῦ ὄντος τοῦ ἄρχειν, διὰ κακίας ὑπερβολὴν, ἀλ-
λὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἔθνους· ὡς τῷ τοῦ φθόρον πάθει δου-
λεύοντος· τινὲς δὲ οὐ φθόρον μᾶλλον ἀλλ' ἀσθένειαν
ὥηθησαν τὸν σοφιστὴν τῶν Μακεδόνων διὰ τούτου κα-
10 τηγορεῖν, ὡς μὴ δυναμένων αὐτῶν ἀσφαλῆ τὴν ἀρχὴν
περιποιήσασθαι τῷ Φιλίππῳ φόρους ὑπέχοντι τοῖς
Ἀθηναίοις καὶ τισιν ἄλλοις ὡς καὶ ἐπιτάγματα δέχεσθαι
Περσῶν. Ἀθηναῖαι γὰρ ἐληλαμένον κατήγαγον. ἐν τισι
τῶν βιβλίων Θηβαῖοι γράφονται. Ἰστορεῖται γὰρ ὅτι¹⁵
ἐξώσθη Ἀμύντας τῆς ἀρχῆς, Θηβαῖοι δὲ ἐληλαμένον
κατήγαγον αὐτὸν δεηθέντα καὶ τῇ βασιλείᾳ μόγις ἀπο-
κατέστησαν. καὶ τοῦτο δὲ μέγιστον πρὸς ψόγον ἐστὶ
πρὸς τοῖς ἄλλοις γὰρ καὶ ἀνάγκη καλεῖ τὸν Ἀμύνταν·
ὠμήρευν· ὁμηρου λέγονται οἱ διὰ πίστεως βεβαιότητα²⁰
ἔθνεσι παρατιθέμενοι καὶ κατεχόμενοι διὰ τὴν εἰρήνην.
Ἐδόθη οὖν ὁ Φίλιππος παρὰ τοῦ πατρὸς Ἀμύντα εἰς
ὁμηρείαν. τούτου γὰρ, ὡς φησι, καταπολεμηθέντος
ὑπὸ τῶν Ἰλλυριῶν καὶ φόρους τοῖς κρατοῦσι τελεῖν ἀναγ-
κασθέντος οἱ Ἰλλυριοὶ λαβόντες εἰς ὁμηρείαν Φίλιππον²⁵
νεώτατον ὄντα τῶν υἱῶν παρέθεντο τοῖς Ἀθηναίοις. τί
οὖν, ἵσως ἂν τις εἴπῃ, πρὸς διαβολὴν ἰσχύει τὸ εἰς ὁμη-
ρείαν ἐκδοθῆναι τὸν Φίλιππον; καὶ φημεν ὅτι καὶ πολὺ
ἰσχύει· δείκνυσι γὰρ, ὅτι ἐκ παίδων εὐθύς τὰ τῶν δου-
λῶν ἔπραττεν εἰς ὁμηρείαν ἐκτεθειμένος. Καὶ διηρημέ-³⁰

² In Vind. prima manu ἐντεῦθεν sine ὅθεν. — Phil. III.
p. 119.

νων ἀπάντων Ἑλλῃσι τε καὶ βαρβάροις ἐφ' ἑκατέρων ἦν
 ὁ αὐτός. Διηρημένων, φησὶ, τοῖς Ἑλλῃσι καὶ τοῖς βαρ-
 βάροις ἀπάντων νόμων, ἐθῶν, ἐπιτηδεύμάτων, πραγμά-
 των, αὐτὸς μῖξιν εἰργάζετο τινα, οἰκῶν μὲν τὴν Ἑλλάδα,
 5 τῆς δὲ βαρβαρικῆς μιαιρίας οὐκ ὀφιστάμενος. Τὴν ἀπι-
 στίαν οἷς προήλθεν, ἐπιδεικνύμενος. Τὸ ἀβέβαιον· καὶ
 περὶ τὰς πίστεις ἀπαγὲς ἐκείνοις πρῶτος ἐπιδεικνύμενος
 ἀφ' ὧν προήλθεν. Ὅθεν ἐπιὼν τοὺς προσχώρους· ἀπὸ
 τῶν συγγενῶν δηλονότι. Καὶ διηρημένων ἀπάντων Ἑλ-
 10 λῃσι καὶ βαρβάροις· ἀπάντων φησὶν οἷς ἂν συνδιατρί-
 βωσιν ὁμοίως αὐτοῖς κτωμένων τοὺς τρόπους· καὶ γὰρ
 βάρβαροι ἀφικόμενοι εἰς τὴν Ἑλλάδα χρονίσωσι μετα-
 βαλλόντων τὰ βάρβαρα ἥθη, κὰν Ἑλλῃνες εἰς βαρβάρους
 ἀφικῶνται καὶ αὐτῶν βάρβαρα ἥθη κτωμένων ὁ Φίλιπ-
 15 πος τὴν αὐτὴν εἶχεν ὅμως ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀκρασίαν, ἣν
 εἶχε καὶ ἐν Μακεδονίᾳ. Καὶ διατρίβων ἐπὶ μέσης Ἑλλά-
 δος οὐ μετετίθει τῇ συνουσίᾳ τὸν τρόπον. Ἐπειδὴ ἐγ-
 κωμίων μᾶλλον ἀφορμὰς οὐ ψόγων ἢ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος
 παρείχε διατριβὴ τοῦ Φιλίππου τῷ τοῖς κατ' αὐτοῦ ψό-
 20 γοις ἐπιχειροῦντι, ὅρα πῶς τοῦτο θεραπεύει ὁ σοφιστής·
 φησὶ γὰρ ὅτι εἰ καὶ διέτριβεν ἐπὶ μέσης τῆς Ἑλλάδος,
 ἀλλ' οὐ μετετίθει τὸν βάρβαρον τρόπον τῇ διατριβῇ,
 ὅπερ κακοδαιμονίας ἂν εἴη ἐσχάτης, τὸ καὶ τὰ χρηστὰ
 ἐξασκούμενον τὴν ἐνοῦσαν κακίαν μὴ μεταθεῖναι. Ἐν
 25 Ἑλληνικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔφερε τὰ Ἑλληνικά φησιν ἐπι-
 τηδεύων ἐπιτηδεύματα, οὐχὶ καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀρε-
 τὴν ἐξήλυν· ἀλλ' ἐν Ἑλλῃσιν ὧν καὶ τὰ Ἑλληνικά ἐπι-
 τηδεύματα παιδευόμενος τὴν βαρβαρικὴν περὶ τὰς ἡδο-
 νὰς εἶχεν ἀκολασίαν· καὶ τοῦτο δὲ μεγίστην αὐτῷ καὶ
 30 φυσικὴν οἶονεὶ τὴν κακίαν αὐτῷ προσμαρτυρεῖ· τὸ μὲν
 γὰρ φαύλης παιδείας τυγχάνοντα γενέσθαι κακὸν ἔχει
 ἂν τινα λόγον· τὸ δὲ καλῶς παιδευθέντα καὶ χρηστῆς
 ἀναγωγῆς τυχόντα μέναι κακὸν ἀλογώτατον.

Τοσαῦτα λαμβάνων ὅσα τῶν γενῶν ἡ τύχει. Ἐπειδὴ
 τὰ ῥηθέντα ἀνδρίαν ἐμαρτύρει τῷ Φιλίππῳ, φησὶν ὅτι
 οὐ τὰ ἰσχυρότερα ἀλλὰ τὰ ἀσθενέστερα ἐχειροῦτο. Πα-
 ρακείμενα. Τινὰ μὲν τῶν βιβλίων προκείμενα ἔχει, ἔνια
 δὲ παρακείμενα, ἄμεινον δὲ τὸ παρακείμενα πλησιότητα 5
 καὶ τὴν ἔξω οἰκίαν τῆς παρὰ δηλοῦσης προθέσεως,
 ὥστε δηλοῦν τὸ παρακείμενα τὸ πλησιάζοντα. Καὶ τὰ
 μὲν σώματα τῶν βαρβάρων ἤρει μαχόμενα, τὰς δὲ γνώ-
 μας μετὰ τῶν σωμάτων οὐχ ἤρει· εἰ καὶ ἤρει, φησί,
 τοὺς βαρβάρους καὶ ἔχει οὗτος, ὅμως οὐχ ἐκόντων ἀλλ' 10
 ἀκόντων ἤρχεν, ὅπερ ἐστὶν τῆς Φιλίππου κακίας καὶ
 δυστροπίας καὶ τοῦ μὴ βασιλικῶς καὶ ἐννόμως, ἀλλὰ τυραν-
 νικῶς καὶ βιαίως τοῖς ἀρχομένοις τοῦτον προσφέρεισθαι.
 Καὶ τοῖς λογισμοῖς ὑπῆρχεν αὐτόνομα τὰ τοῖς ὅπλοις
 δουλεύοντα. Οἱ συμμαχοῦντες, φησί, τῷ Φιλίππῳ, τοῦ- 15
 το γὰρ τὸ τοῖς ὅπλοις δουλεύειν, τὴν ἀπ' αὐτοῦ διηνε-
 κῶς ἐμελέτων ἀπόστασιν. Καὶ ὥσπερ σύμβολον τοῦ
 γένους τὴν δουλείαν ἐφέροντο. οὕτω, φησὶν, ἐδου-
 λοῦτο ἅπαντα ἡ Ἑλλάς, ὥστε καὶ σημεῖον ἦν τοῦ Θεττα-
 λὸν τινα καθεστάναι ἡ δουλεία, καὶ οὐκ ἄλλως πως ἐπι- 20
 στεύετό τις εἶναι Θετταλὸς, εἰ μὴ δοῦλος ἦν. Ἀλλ' ἐπ'
 αὐταῖς ἡδοναῖς διαφθείρουσι. καὶ οἱ μὲν φασὶν
 ἐν θεάτρῳ ἀναιρεθῆναι, ἃ ἡδονῶν χάριν ἐπινενόηται,
 οἱ δὲ καὶ διὰ Πανσανίαν ἐταῖρον αὐτοῦ τὰ παιδικὰ γε-
 νόμενον. Ἀλλ' ὁ μὲν, μικρὰ τῶν ἄκρων ἀποστε- 25
 ρῶν τὸ λοιπὸν εἶα τοῦ σώματος· περὶ Ἐχέτου φέ-
 ρεται λόγος τοιοῦτος. φασὶ γὰρ αὐτὸν τὴν οἰκίαν θυγα-
 τέρά ὑπὸ του φθαρεῖσαν, ἐγνωκὸς αὐτοῦ, ταῖς οἰκείαις
 χερσὶν ἐκκεντῆσαι τὰς ὄψεις, καὶ σιδηρᾶς ἀλήθειαν κριτᾶς
 ἀναγκάσαι, εἰρηκότα ὅτι τότε αὐτῇ τὰς ὄψεις ἀποδοθῆ- 30
 σεσθαι, ὅτε καὶ αὐτὴ τὸν σίδηρον ἄλευρον ποιήσει. τὸν
 δὲ φθορέα τῆς κόρης Αἰχμόδημον τὰ τε ἄλλα μέρη περι-
 τεμεῖν τοῦ σώματος καὶ αὐτὰ τὰ αἰδοῖα. Ἐτέρου ἐξηγη-

- τοῦ εἰς τό· ἄλλ' ἐπ' αὐταῖς ἡδοναῖς διαφθείρουσι. μεγαλοφρονῶν Φιλίππος ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ πράξεσι καὶ φερόμενος τῇ διανοίᾳ πρὸς τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν ἅμα ἡμέρᾳ συντρέχειν εἰς τὸ θέατρον πολὺ πλῆθος πα-
 5 ρεκελεύσατο. συνέτρεχεν οὖν ἔτι νυκτὸς οὔσης τὸ πλῆθος. τῆς δὲ πομπῆς γενομένης σὺν ταῖς ἄλλαις ταῖς μεγαλοπρεπέσι κατασκευαῖς εἰδῶλα τῶν δώδεκα θεῶν ἐπόμενε, ταῖς τε δημιουργίαις περιττῶς εἰργασμένα, καὶ τῇ λαμπρότητι τοῦ πλούτου θαυμαστῶς κεκοσμημένα.
- 10 Ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ Φιλίππου ἐπόμενε διαπρεπὲς εἰδῶλον, σύνθρονον ἑαυτὸν ἀποδεικνύντος τοῖς δώδεκα θεοῖς. τοῦ δὲ θεάτρου πληρωθέντος αὐτὸς ὁ Φιλίππος ἦει λευκὸν ἔχων ἱμάτιον, προστεταχὼς τοὺς δορυφόρους, μακρὰν ἀφεστῶτας ἑαυτοῦ συνακολουθεῖν·
- 15 ἐνεδείκνυτο γὰρ πᾶσιν, ὅτι τήρουμενος τῇ κοινῇ πάντων τῶν Ἑλλήνων εὐνοίᾳ τῆς τῶν δορυφόρων φυλακῆς οὐκ εἶχε χρεῖαν· τηλικαύτης δ' οὔσης περὶ αὐτὸν ὑπεροχῆς καὶ πάντων ἐπαινούντων καὶ μακαριζόντων αὐτὸν, παρὰδοξος καὶ παντελῶς ἀνέλπιστος ἐφάνη κατ' αὐτοῦ ἐπι-
 20 βουλὴ καὶ θάνατος. Πανσανίας γὰρ τὸ γένος Μακεδὼν, τοῦ βασιλέως σωματοφύλαξ καὶ διὰ τὸ κάλλος φίλος γεγονώς Φιλίππου, οὗτος οὖν ὑπὸ Φιλίππου ἀγαπώμενον ἕτερον Πανσανίαν ἰδὼν ὁμώνυμον ἑαυτοῦ, ὄνειδιστικοῖς πρὸς αὐτὸν ἐχρήσατο λόγοις φήσας ἀνδρόγυνον
 25 εἶναι, καὶ τοὺς τῶν βουλομένων ἔρωτας πανετοίμως πρὸς δέχεσθαι. ὁ δὲ τὴν ἐκ τῆς λοιδορίας ὕβριν οὐκ ἐνεγκὼν, τὸ μὲν παρὸν κατεσιώπησεν, Ἀττάλῳ δὲ τινι τῶν φίλων ἐπικοινωνάμενος περὶ τῶν μελλόντων πράττεσθαι, ἀκουσίως καὶ παρὰ δόξαν ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ζῆν μετέστησεν.
- 30 Μετ' ὀλίγας γὰρ ἡμέρας τοῦ Φιλίππου πρὸς Πλευρίαν τὸν τῶν Ἰλλυριῶν βασιλεῖα ἀγωνιζομένου, πρὸ τοῦ βασιλέως στὰς, ἀπάσας τὰς φερομένας πρὸς αὐτὸν πληγὰς ἀνεδέξατο τῷ ἰδίῳ σώματι, καὶ μετέλλαξε. διαβोधθείσης

δὲ τῆς πράξεως ὁ μὲν Ἄτταλος εἰς ὧν τῶν ἐξ αὐτοῦ καὶ πολὺ δυνάμενος παρὰ τῷ βασιλεῖ, ἐκάλεσεν ἐπὶ δεῖπνον τὸν Πανσανίαν, καὶ πολὺν ἐνεφόρησεν ἄκρατον καὶ παρέδωκεν αὐτοῦ τὸ σῶμα τοῖς ὀρεωκόμοις εἰς ὕβριν, καὶ παροινίαν ³ ἐταιρικὴν. Ὁ δὲ ἀνανήψας ἐκ τῆς μέθης ⁵ καὶ τῇ τοῦ πράγματος ὕβρει περιαλγῆς γενόμενος τοῦ Ἀττάλου κατηγόρησεν ἐπὶ τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ Φίλιππος παρῶξύνθη μὲν ἐπὶ τῇ παροινίᾳ τῆς πράξεως, διὰ δὲ τὴν πρὸς Ἄτταλον οἰκειότητα καὶ τὴν εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ χρεῖαν οὐκ ἠβούλετο μισοπονηρεῖν. Ἦν γάρ ὁ Ἄτ- ¹⁰ ταλος ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσιν ἀνδρείος, διὸ καὶ प्रावῆναι βουλόμενος τὴν ἐπὶ τῷ πάθει τοῦ Πανσανίου γεγεννημένην δικαίαν ὀργὴν, δωρεὰς ἀξιολόγους ἀπένειμεν αὐτῷ. αὐτὸς δὲ ἀμετάθετον φυλάττων τὴν ὀργὴν διὰ τὸν θυμὸν, οὐδεμίαν τῆς γνώμης ὑπέρθεσιν ποιησάμενος ¹⁵ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὑποκειμένοις ἀγῶσι τὴν ἐπιβουλὴν συνεστῆσατο. ἵππους γὰρ παρασθησάμενος ταῖς πύλαις παραῆλθε πρὸς τὰς εἰς τὸ θέατρον εἰσόδους, ἔχων Κελτικὴν κεκρυμμένην μάχαιραν. τοῦ δὲ Φιλίππου τοὺς παρακολουθοῦντας φίλους κελεύσαντος προεισελθεῖν εἰς τὸ θέα- ²⁰τρον καὶ τῶν δόρυφόρων διεστώτων, ὁρῶν αὐτὸν μεμονωμένον προσέδραμεν. καὶ διὰ τῶν πλευρῶν ἀνταίαν διενέγκας πληγὴν τὸν βασιλέα νεκρὸν ἐξέτεινεν· αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοὺς ἡτοιμασμένους πρὸς τὴν φυγὴν ἔθεεν ἵππους. τῆς ὑποθέσεως δὲ πρὸ τοῦ ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναπηδῆσαι περὶ ²⁵ ἄμπελόν τινα περιπλακείσης ἔπεσε. διόπερ οἱ περὶ τὸν Περδίκκαν καταλαβόντες αὐτὸν ἐκ γῆς ἀνιστάμενον καὶ συγκεντήσαντες ἀνείλον. φασὶ δὲ ἕτεροι, ὅτι λογίου ἐκπεσόντος Φιλίππῳ φυλάττεσθαι τὸ ἄρμα, νομίζων οὗτος ἄρμα εἶναι τὸ ἐν Βοιωτίᾳ πόλισμα, οὗ καὶ Ὅμηρος ³⁰ μέμνηται οὕτως·

³ Med. παροινίαν. Vind. παροινισιν.

Οἱ τ' ἄμφ' ⁴ Ἄρμ' ἐνέμοντο καὶ Εἰλείσιον καὶ Ἐρύθρας, ⁵

αὐτοῦ μόνου ἀπέσχετο. καὶ οὐ παρεγένετο πρὸς αὐτό.
 συνέβη δὲ καὶ ἄλλως τὸ λόγιον πέρας λαβεῖν· πανηγύ-
 ρεως γὰρ ἀγομένης ἐν Αἰγαῖς τῆς Μακεδονίας ὑπάρχων
⁵ ὁ Φίλιππος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐώρταζε. καὶ ἀγῶνα ἐπε-
 τέλει καθεζόμενος ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἐν συμποσίοις καὶ
 κώμοις· προσλαβόμενος δὲ τρεῖς συνωμότας ἀνὴρ Λά-
 κων, Πανσανιάς, ἐπεβούλευε τῷ Φιλίππῳ καὶ εἰςδραμῶν
 ἐν θεάτρῳ ἅμα τοῖς συνωμόταις ἀπέκτεινεν αὐτόν· καὶ
¹⁰ ἔδοξεν οὕτω τὸ λόγιον τέλος λαβεῖν, τεσσάρων ὄντων τῶν
 ἐπιβεβουλευκότων, καὶ τὴν τοῦ ἄρματος ἀποπληρούντων
 διάθεσιν· τινὲς δὲ φασιν, ὅτι ἦν τῇ σπάθῃ τοῦ Παν-
 σανίου, ἐν ᾗ τὸν τοιοῦτον διεχειρίσατο, ἐγγεγλυμμένον
 ἄρμα· καὶ οὕτως τὸ τοιοῦτον χρησμῶδημα λέλυται, τοῦ
¹⁵ Φιλίππου φονευθέντος ὑπὸ τοῦ ἄρματος.

ΨΟΓΟΣ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΟΣ.

Οὐχ ὅτι τοῖς πολλοῖς ἀγαθὸς ὁ τοῦ Ἀτρέως Ἀγα-
 μέμνων ὑπείληπται, τοὺς προσήκοντας ψόγους ἐκφεύξε-
 ται, ἀλλ' ὅτι φανυλότατος ὢν ἀγαθὸς γενέσθαι νομίζε-
²⁰ ται, κακῶς τὸ νῦν ἔχον ἀκούσεται, ὥς ἂν μὴ πονηρὸς ὢν
 ἀγαθὸς εἰς μῆτην νομίζεται· μήτ' αὖ χρηστὸς νομιζό-
 μενος τῶν προσηκόντων ψόγων ἔξω γενήσεται· οὗτος γὰρ
 χώρας μὲν τῆς τοῦ Πέλοπος γέγονεν, ἥτις πλεονεξίας
 καὶ ἀνανδρίας τοῖς αὐτὴν οἰκοῦσιν πρόφασις γίνεται· τὸ
²⁵ μὲν γὰρ βία τοὺς πρώην οἰκοῦντας ὑπὸ τῶν νῦν ἐξελαύ-
 νεσθαι, πλεονεξίας ἂν εἴη τεκμήριον, τὸ δὲ τοὺς πρώην
 οἰκοῦντας ὑφ' ἐτέρων ἐλαύνεσθαι, ἀσθενείας καὶ ἀναν-
 δρίας μαρτύριον. καὶ τοιαύτης χώρας τυχών, χείρονος
 πολλῷ τῆς πατρίδος τετύχηκε. Μυκῆναι γὰρ τούτῳ πα-
³⁰ τρις, οὐ μεγάλη τις πόλις καὶ πολυάνθρωπος, ἀλλὰ χώρα

⁴ Codd. ἐφ'. Il. 2, 499.

⁵ Vind. ἐρηθρίας. Med. ἐρυθράς.

φανλοτάτη καὶ εὐτελής. Προγόνους δὲ Τάνταλον ἔσχε
 καὶ Πέλοπα, ὧν ὁ μὲν θεοῖς ὑπῆρχε συνδιαιτώμενος, τῷ
 δὲ τὴν γλῶτταν ἐσχηκέναι ἀκόλαστον καὶ τῷ ποιεῖν τὰ
 τῶν θεῶν ἀπόρρητα ἔκπυστα, τῆς τε τῶν θεῶν ξυναν-
 λίας ἐξέπεσεν καὶ τιμωρίαις χαλεπωτάταις ὑπέπεσεν· ὁ δὲ 5
 τὸν εὐεργέτην Μυρτίλον τοῦ δίφρου ἐκκυλίσας ἀπέκτεινε.
 πατὴρ δὲ πάλιν αὐτοῦ τῶν προγόνων χαλεπώτερος·
 Ἀτρεὺς γὰρ τούτῳ πατὴρ, ὃς τοὺς τοῦ ὁμαίμονος Θυέ-
 στου ἀποσφάξας υἱούς, εἰς βεῶσιν αὐτῷ φέρων παρέθη-
 κε· καὶ γεγεννημένος ἐκ τούτων πολλῶν χαλεπωτέραν αὐ- 10
 τὸς τὴν κακίαν ἐκτήσατο. καὶ τούτου πίστις τὰ τε ἄλλα
 καὶ ὅσα τὸ Ἑλληνικὸν αὐτὸς ἐκάκωσεν στρατεύμα, πῇ μὲν
 τὴν Ἀρτεμιν χαλεπαίνειν ποιῶν καὶ ἀπλοῖα τὸν στόλον
 ἐπὶ τούτῳ συνέχεσθαι, πῇ δὲ τὸν Ἀητοῖδην παροργίζων
 Ἀπόλλωνα, Χρῦσῃ μὲν ἀτιμάζων, καὶ λοιμῶν ἐπὶ τού- 15
 τῳ τοῖς Ἑλλήσι γινόμενος αἷτιος. τὴν δὲ Χρυσαΐδα κατ-
 ἔχων καὶ τοῖς ἐξμιτοῦσιν αἰτὴν οὐκ εὐχερῶς παρεχόμε-
 νος καὶ τὸν Ἀχιλλέα ὑβρίζων μὲν τὸ συμφέρον ζητοῦντα
 τῆς στρατιᾶς. καὶ τοῦ πιέζοντος ταίτην λοιμοῦ ἀνευρεῖν
 τινα λύσιν πειρώμενον. πολλοῖς δὲ τῶν Ἑλλήνων φόνων 20
 ἐπὶ τούτῳ γινόμενος αἷτιος· τί τᾶλλα δεῖ λέγειν τὸ ἀναι-
 δές καὶ δειλόν; καὶ τὸ τῶν χρημάτων ἀκόρεστον; ἄλλα
 τὸ πρὸς ἡδονὰς ἀκρατές τοσφῦτον ἐνόσει, ὥστε καὶ τὸν
 οἰκεῖον στρατὸν τῷ λοιμῷ φθαρῆναι ἡβούλετο, ἢ τὴν
 τῆς Χρυσῆϊδος ἀποβαλέσθαι συνάφειαν· καὶ τούτου πίστις 25
 τὸ καὶ αὐτῷ μίαν εἰπόντι τοῦ λοιμοῦ λύσιν τῷ μάντει,
 τὸ τὸν Πύθιον ἐξιλάσασθαι, χαλεπῆναι, καὶ κακῶς δια-
 λοιδορήσασθαι, ἐφ' ᾧ τοῦτο εἶπεν· οἷς γὰρ τὸν Ἀπόλ-
 λωνα μόνῃ θεραπευθισόμενον τῇ ἀναδόσει τῆς κόρης
 ἠπίστατο, τούτοις καὶ τῷ μάντει τὸν τρόπον τῆς θερα- 30
 πείας δηλώσαντι ἰσχυρῶς ἐχαλέπηεν. εἶτα τίς αὐτῷ πα-
 ραβάλλοι τὸν Πάριν Ἀλέξανδρον; ἄλλ' ὁ μὲν ἐπὶ γυναιξὶ
 μόνον μαινόμενος τῶν λοιπῶν παθῶν ἦν ἀνώτερος, ὁ δὲ

ἀκρατῆς ὧν οὐδὲν ἤττον ἐκείνου καὶ ἀσεβῆς ἦν, οἷς εἰς
 τοὺς θεοὺς ἐπαρῶναι, καὶ χρημάτων ἐλάττων. Ἔτι γε
 μὴν ἀναιδὴς καὶ δειλὸς καὶ οὔνῳ τὰ πλεῖστα σφαλλόμε-
 νος. καὶ τούτου πίστις ὁ τοῦ Μέλητος Ὅμηρος ταῦτα
 5 περιάπτων αὐτῷ, ἐν οἷς τὸν Ἀχιλλεῖα ποιεῖ περὶ τῆς
 Χρυσήϊδος τούτῳ διαφερόμενος. ὅσον οὖν τοῦ ἐνὶ πά-
 θει δουλοῦσθαι καὶ πλείοσιν ἔνοχον εἶναι δεινότερον,
 τοσοῦτῳ Ἀγαμέμνων φανλότερος Πάριδος, καὶ Ὅμηρῳ
 πρὸς διαβολὴν τοῦ Πάριδος ἤρκεσε τὸ γυναιμανῆ τοῦ-
 10 τον εἰπεῖν καὶ ἡπεροπευτήν· ἡμεῖς δὲ τῶν κατ' Ἀγα-
 μέμνονα εἰρημένων ἔχοντες πλείονα λέγειν διὰ τὸν κό-
 ρον παρήκαμεν.

C a p. X.

ΠΕΡΙ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΣ.

Εἰκότως τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ψόγῳ ὁ περὶ τῆς συγ-
 15 κρίσεως τέταχται λόγος. Ἔστι γὰρ τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἡ
 σύγκρισις, οὗ καὶ τὸ ἐγκώμιον ἐστὶ καὶ ὁ ψόγος. ἐπειδὴ
 δὲ ἡ σύγκρισις διπλοῦν ἐστὶν ἐγκώμιον, ὥς φησιν ὁ
 Ἀφθόνιος, ἡ ψόγος ἐξ ἐγκωμίου καὶ ψόγου συγκεῖμενος,
 δεῖ δὲ τὰ ἀπλᾶ τῶν συνθέτων προεπινοεῖσθαι, ¹ εἰκότως
 20 καὶ τὴν μετ' ἐκεῖνα χώραν εἴληφεν· ἀλλ' ἴδωμεν, τί δια-
 φέρει τὸ παρὸν γύμνασμα τῶν ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ καὶ τῷ
 ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ψόγῳ κεφαλαίων, τῶν οὕτω καὶ αὐτῶν
 ὀνομαζομένων συγκρίσεων. δῆλον ὅτι διαφέρει αὐτῶν,
 ἢ ὅλον μέρους διαφέρει. τὰ μὲν γὰρ μέρη εἰσὶ γυμνασμά-
 25 των, ἡ δὲ ὅλον ἐστὶ γύμνασμα, καὶ ὅτι ἐν ἐκείνῳ μὲν ἡ
 μίαν πρᾶξιν μιᾷ παραβάλλομεν πράξει, ἢ γένος γένει, ἢ
 ἀνατροφῇ ἀνατροφῇ· οὐ μὲν τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς κοι-

1 Vind. προσεπ.

νοῦμεν ὅλους τόπους· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῇ
 εἰς τὸ τοῦ Θουκυδίδου ἐγκώμιον συγκρίσει οὐ συνέκρινε
 τὸ γένος τοῦ Θουκυδίδου τῷ τοῦ Ἡροδότου γένει, οὐδὲ
 τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ τῇ ἀνατροφῇ ἐκείνου. ἀλλὰ μόνον
 τὸν τρόπον τῆς συγγραφῆς ἀμφοτέρων συνέκρινε. ὡσαύ- 5
 τως καὶ ἐν τῇ εἰς τὸν κοινὸν τόπον καὶ ἐν τῇ εἰς τὸν
 ψόγον ἐποίησεν· ἐν δὲ τῷ γυμνάσματι, τῇ συγκρίσει,
 ὅλους τοὺς ἐγκωμιαστικούς τόπους τῶν ὑποκειμένων προσ-
 ῶπων ἢ πραγμάτων ἀλλήλοις συγκρίνομεν, οἷον γένος
 γένει, ἀνατροφὴν ἀνατροφῇ, πράξεις πράξεσιν. Ἄλλ' 10
 εἰ τοῦτο, ὧφειλε λοιπὸν πρῶτον τὴν σύγκρισιν τὸ γύμνα-
 σμα διδάξαι καὶ οὕτω τὸν κοινὸν τόπον καὶ τὸ ἐγκώμιον
 καὶ τὸν ψόγον, ὥς ἂν προμαθόντες δι' αὐτῆς τοὺς τρό-
 πους, καθ' οὓς ἡ σύγκρισις γίνεται, εὐχερῶς εἴχομεν καὶ
 τὰς ἐν ἐκείνοις συγκρίσεις ποιεῖν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπὸ τῶν 15
 εὐχερεστέρων ἀρχόμενοι ἐπὶ τὰ δυσχερέστερα προβαίνειν
 εἰώθαμεν, διὰ τοῦτο μερικά μαθόντες ποιεῖν ἐπὶ ταῖς
 προλαβούσαις συγκρίσεσιν, ἐπὶ τὴν τελείαν τελευταῖον
 ἐρχόμεθα. ἴδωμεν λοιπὸν, καὶ πρὸς ποῖον μὲν τῶν εἰ-
 δῶν, πρὸς ποῖον δὲ καὶ τῶν μερῶν τοῦ λόγου γυμνάζει 20
 ἡ σύγκρισις. καὶ εἰ πρὸς μόνον τὸ πανηγυρικὸν εἶδος
 συμβάλλεται ἢ καὶ πρὸς τὰ λοιπά· λέγεται οὖν καὶ πρὸς
 πάντα τὰ εἶδη καὶ πρὸς πάντα τὰ μέρη τοῦ πολιτικοῦ
 λόγου συμβάλλεσθαι· καὶ γὰρ πρὸς τε τὸ πανηγυρικὸν
 εἶδος συμβάλλεται, παρόσον καὶ διπλοῦν ὥσανεὶ ἐστίν 25
 ἐγκώμιον, ἢ ψόγος ἐξ ἐγκωμίου καὶ ψόγου συγκείμενος.
 καὶ πρὸς τὸ δικανικόν· οἱ γὰρ ἀντεγκληματικοὶ στοχασμοὶ
 καὶ ὅροι καὶ οἱ κατὰ ἀμφισβήτησιν δικανικοῦ εἵδους ὄν-
 τες συγκριτικῶς ἐκφέρονται καὶ πρὸς τὸ συμβουλευτικόν·
 αἱ γὰρ κατὰ ἀμφισβήτησιν πραγματικά συμβουλευτικοῦ 30
 εἵδους οὐσαι, συγκριτικῶς καὶ αὗται προφέρονται. οὕτω
 μὲν οὖν πρὸς πάντα συμβάλλεται τὰ εἶδη ἢ σύγκρισις,
 χρησιμεύει δὲ καὶ πρὸς πάντα τὰ μέρη τοῦ λόγου. καὶ

ἐν ἀρχῇ πολλάκις, καὶ ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐν τῷ τέλει συγ-
 κρίσεις εὐρίσκονται. ἐν ἀρχῇ μὲν ὡς ἐν τῷ τῆς Ἑλένης
 ἐγκωμίῳ παρ' Ἰσοκράτει· δείκνυσι γὰρ κατ' ἀρχὰς ἐκεί-
 νου τοῦ λόγου, ὅτι κρείττονες οἱ ἀπὸ τῆς Ἀήδας τῶν
 5 ἀπὸ τῆς Ἀλκμήνης· πλείον γὰρ, φησὶν, ὁ πατὴρ ὁ Ζεὺς
 περὶ αὐτοὺς ἢ περὶ ἐκείνους ἐσπούδασε. τῷ μὲν γὰρ ἐξ
 Ἀλκμήνης ἰσχύϊν ἔδωκε, τούτων δὲ τῇ μὲν γυναικὶ καὶ
 κάλλος ἅμα καὶ σύνεσιν, τοῖς δὲ ἀνδράσι καὶ κράτος καὶ
 τέχνην καὶ φρόνησιν. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἐν τῷ Εὐαγόρα
 10 παρὰ τῷ αὐτῷ Ἰσοκράτει· λέγει γὰρ ἐν ἐκείνῳ ὅτι κρείτ-
 των Εὐαγόρας τῶν τὰς οὐσίας ἐκ πατρὸς παραλαβόντων,
 ὡς ἰδιοῖς πόνοις κτησάμενος. Ἐν δὲ τῷ τέλει, ὡς ἐν τῇ
 τοῦ κοινοῦ τόπου μελέτῃ καὶ τῇ τοῦ ἐγκωμίου καὶ τῇ
 τοῦ ψόγου παρὰ τῷ Ἀφθονίῳ. καὶ ἐν τῷ εἰς τὸν μέγαν
 15 Βασίλειον ἐπιταφίῳ παρὰ τῷ Θεολόγῳ, καὶ ἐν ἑτέροις
 πλείουσι. Ζητοῦσι δὲ τινες, τίνος χάριν τοῖς αὐτοῖς εἶ-
 ναι ἐγγυμαζόμεθα· ἐν τε γὰρ τῷ κοινῷ τόπῳ καὶ ἐν τῷ
 ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ψόγῳ σύγκρισιν ποιεῖν ἀπαιτούμεθα,
 κἀνταῦθα δὲ σύγκρισις ἡμῖν εἰς μελέτην πρόκειται· φα-
 20 μὲν οὖν, ὅτι ἐκεῖ μὲν ἀπλῶς ἐδίδασκεν ἡμᾶς ποιεῖν σύγ-
 κρισιν· ἐνταῦθα δὲ καὶ κατὰ πόσους τρόπους, καὶ τίσι
 κεφαλαίοις ἢ σύγκρισις γίνεται παραδίδωσι· τρία ² δὲ
 τοῦ τῆς συγκρίσεως σημαίνοντος ὀνόματος, τὴν τε γὰρ
 σύγχυσιν σημαίνει, παρὸ καὶ χρωμα συγκριτικὸν ὄψεως
 25 τὸ μέλαν λέγεται, καὶ τὴν ἀντεξέτασιν καὶ ὅπερ ἐπὶ τῶν
 συμβολικῶς νοουμένων οἱ παλαιοὶ τάττειν εἰώθασιν. ὥσπερ
 ἔχει καὶ τὸ προφητικὸν τὸ ἐπὶ τῶν ὄνειράτων ἐκεῖνο, τὸ
 παρὰ τῷ Δανιήλ, ὅτι τόδε τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγ-
 κρισιν αὐτοῦ ἐροῦμεν. τοσαῦτα οὖν σημαίνουσής τῆς
 συγ-

2 Τρία δὲ τοῦ τῆς συγκρίσεως — — — πρὸς ἄλληλα ἀντεξέ-
 ταις est etiam in Par. 2916. inter schol. minora ad Scholia
 nr. V.

συγκρίσεως, ἐνταῦθα περὶ τῆς ἀντεξετάσεώς ἐστιν ὁ λό-
 γος. ταύτην δὲ ³ οὐ σύγκρισίν τινες ἀλλὰ κρίσιν μᾶλλον
 ἀξιούσι καλεῖσθαι. πρὸς αὐς ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι κρίσις μὲν
 ἐστιν ἐνὸς πράγματος ἐξέτασις καὶ δοκιμασία, σύγκρισις
 δὲ ἢ δύο ἢ καὶ πλειόνων πρὸς ἄλληλα ἀντεξέτασις. 5

Σύγκρισίς ἐστι λόγος ἀντεξεστατικὸς. ἡ ἀν-
 τιπρόθεσις ἐνταῦθα οὐκ ἐναντίωσιν ἀλλ' ἰσότητα μᾶλλον
 σημαίνει· καὶ δηλὸν ἡ λέγουσα, ὅτι ἐν τῇ συγκρίσει ἐπί-
 σης ἐξετάζομεν, γένος γένει, πράξεις πράξεσι.

Συνάγων· τὸ συνάγων εἴρηται ἀπὸ τῶν συλλο- 10
 γισμῶν. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ δύο προτάσεων προτεθειμένων
 τοῦλάχιστον, ἐκ τούτων συνάγεται τι συμπέρασμα, οἷον
 πᾶς ἄνθρωπος ζῶν, πᾶν ζῶν οὐσία, εἰτα ἐκ τούτων
 συνάγεται, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος οὐσία, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς
 συγκρίσεως τοῦ γυμνάσματος προτιθέμενοι τὰ γένη τῶν 15
 συγκρινομένων ἢ καὶ τὰς πράξεις, ἢ ἄλλο τι τῶν ἐγκω-
 μαστικῶν, ὕστερον συνάγομέν τι· οἷον ἐπὶ τούτου· γε-
 γόνασι τοίνυν ἄμφω γῆς οὐ μιᾶς, ἐπαινουμένης δὲ ὅμως
 κάτεροι· ὁ μὲν γὰρ Φθίας, ὅθεν ὁ τῆς Ἑλλάδος προῆλ-
 θεν ἐπώνυμος· ὁ δὲ Τροίας, ἧς οἰκιστὰι θεῶν οἱ πρῶ- 20
 τοι γεγόνασιν. ἐνταῦθα γὰρ τὰ περὶ τῆς πατρίδος ἀμ-
 προτέρων προθέμενος συνάγει τι ἐκ τούτων οἰονεῖ συμ-
 πέρασμα· ὅσῳ δὴ τὸ γεγενῆσθαι χώρας ὁμοίας οὐ χεῖρον
 ἔς ἔπαινον, τοσοῦτον Ἐκτωρ Ἀχιλλεῖ παραπλήσιος. Τῷ
 παραβαλλομένῳ· σημειωτέον καὶ ὅτι κυρίως ἡ σύγ- 25
 κρίσις μέρος λόγου ἐστί· καὶ ὡς κεφάλαιον εὐρίσκεται
 ἢ ἐν ἐγκωμίῳ ἢ ἐν ψόγῳ, ἢ ἐν κοινῷ τόπῳ· αὐτοτελῇ δὲ
 λίγον σύγκρισιν ὡς ἐγκώμιον καὶ ψόγον ἀδύνατον εὐρε-
 θῆναι· εἰ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει παραβαλλόμενον λέγοι
 ἂν τὸν ὑποκείμενον τῷ λόγῳ, οὐ τὸν πρὸς ὃν παρὰθε- 30
 σς τοῦ ὑποκειμένου γίνεται· οὕτω μὲν γὰρ ἐν τῇ συγ-

κρίσει τοῦ ἐγκωμίου τοῦ Θουκυδίδου παραβαλλόμενος εἴη
 ἂν τῷ λόγῳ ὑποκείμενος, καὶ πῶς ἐξετέθη ὁ προλαβὼν
 λόγος, ἤγουν ὁ Θουκυδίδης. καὶ εἰς τὸν τοῦ Φιλίππου
 λόγον ὁ Φίλιππος, καὶ ἐν τῷ εἰς τὸν κατὰ τυράννου
 5 κοινῷ τόπῳ ὁ τύραννος, καὶ ἐν τῷ εἰς τὸ τῆς σοφίας ἐγ-
 κωμίῳ ἡ σοφία. Δεῖ δὲ συγκρίνοντας ἢ χρηστὰ χρηστοῖς
 παραθεῖναι, ἢ φαῦλα φαύλοις, διπλῆς οὔσης συγκρίσεως.
 κατὰ τε γὰρ ποιότητα διαίρεῖται ἢ σύγκρισις καὶ ποσό-
 τητα, ἐκατέραν εἰ καὶ μὴ τελείως παραδίδωσιν ὁ δι-
 10 δάσκαλος ἡμῖν. Ἐν μὲν γὰρ τῷ εἰπεῖν ἢ χρηστὰ παρα-
 θεῖναι χρηστοῖς ἢ φαῦλα φαύλοις, ἢ χρηστὰ πονηροῖς, τὴν
 κατὰ τὸ ποιὸν διαίρεσιν ὑπεδήλωσε, παραλιπὼν πρὸς τὴν
 ἐντελῆς ἢ πονηρὰ χρηστοῖς. ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν, ἢ μικρὰ τοῖς
 μείζουσι, τὴν κατὰ τὸ ποσὸν διαίρεσιν ὑπεσήμανε, παρα-
 15 λιπὼν πρὸς τὸ ἐντελῆς, τὸ ἢ μείζονα μικροῖς ἢ ἴσα ἴσοις
 τί οὖν, ἴσως ἂν τις εἴπῃ, εἵπερ τὴν κατὰ τὸ ποιὸν μόνον
 ἠβούλετο παραδοῦναι, οὐ παρέδωκεν ταύτην τελείως, ἀλλ'
 ἀτελῶς ἐν σκέλος τοῦ κατὰ τὸ ποσὸν τέθεικε; καὶ φησὶ
 ὅτι βουλόμενος ἐκάτερον εἶδος σημᾶναι τῆς διαιρέσεως
 20 καὶ συντομίας ἅμα ἐρῶν, τῆς μὲν κατὰ τὸ ποιὸν τρεῖς
 σκέλη παραδοῦς τὸ ἐν παρήκεν εἰδὼς ὡς ἀπὸ τοῦ τελευ-
 ταίου τῶν τριῶν καὶ αὐτὸ γίνεται φανερόν. εἰπὼν γὰρ
 ὅτι δεῖ συγκρίνειν τὰ χρηστὰ πονηροῖς, σιωπηλῶς πάν-
 τως ἐδήλωσε, δεῖν καὶ τὰ πονηρὰ πάντως συγκρίναι χρη-
 25 στοῖς· ἀντὶ τούτου παρακειμένου ἐν σκέλος τῆς κατὰ τὸ
 ποσὸν τέθεικε διαιρέσεως εἰς ἔννοιαν καὶ ταύτης τῆς δι-
 αιρέσεως, βουλόμενος ἡμᾶς ἀγαγεῖν τὰ χρηστὰ παραθε-
 ναι χρηστοῖς, ὥσπερ ἐν τῷ τῆς σοφίας ἰδεῖν ἔστιν ἐγκω-
 μίῳ, τὴν γε σοφίαν χρηστὴν οὔσαν τῇ ἀνδρίᾳ καὶ αὐτῇ
 30 χρηστῇ οὔσῃ παρέβαλεν. ἢ φαῦλα φαύλοις, ὥσπερ ὁ
 τῷ πόγῳ αὐτὸς ἐποίησε, τὸν Φιλίππον ἀντιπαραθεῖς τῷ
 Ἐχέτῳ. Τὰ χρηστὰ πονηροῖς· περὶ ταύτης τῆς συγ-
 κρίσεως ἀπορεῖ ὁ Γεωμέτρης λέγων, πῶς ἄρα συγκρίνοι-

μεν τὰ ἐναντία; ποία γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; ἄλλως τε καὶ πῶς οὐ ληρεῖν δόξομεν, ὅτε τὰ πάντως ὁμολογούμενα κακὰ πρὸς τὰ πάντη τῇ φύσει καλὰ παρ-
 ραβάλλομεν; ὁ δ' αὐτὸς ἀπολύεται τὸ ἀπόρημα λέγων αὐταῖς λέξεσιν οὕτως, ὅτι τότε γίνεται τῶν ἐναντιῶν ἡ 5
 σύγκρισις, ὅταν κατὰ μὲν φύσιν ἀλλήλοις ἐναντιοῦνται τὰ πράγματα, οὐ μὴν καὶ κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ἢ τὴν τῶν σοφῶν ὑπόληψιν τὸ μὲν πάντως ὁμολογούμενον ἀγα-
 θὸν ἢ, τὸ δὲ πονηρὸν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ, καὶ περὶ τού-
 των ἡ διαμάχη, οἷον πενίας καὶ πλούτου. ὁρᾷς γὰρ ὅπως 10
 ἐναντιώτατα μὲν ὁμολογουμένως, οὔτε δὲ ὁμολογουμένως διαβαλλόμενα, οὔτε μὴν ἐπαινούμενα. μάλιστα γοῦν τὸ μέσον ἐπαινούμενον τούτων ἡ αὐτάρκεια. Ἐπεὶ γοῦν τῇ φύσει μὲν ἐναντία, τῇ δὲ ὑπολήψει πῇ μὲν τοῦτο, πῇ δὲ ἐκείνο φαῦλον, ἢ ἀγαθὸν τῷ ἐνὶ μέρει καὶ ἡμεῖς συνι- 15
 στάμενοι, τὸ μὲν ἐπαινοῦμεν τὸ δὲ διαβάλλομεν. καὶ οὕ-
 τως ἐκείνων ἐναντιῶν ποιοῦμεν τὴν σύγκρισιν. θεωρή-
 καμεν δὲ καὶ τούτων τὴν φύσιν ἐπὶ τὸ ἀκριβέστατον, ὅτι δυνατὸν αἰεὶ ἐπὶ τῶν μέσων ταύτην εὐρίσκεισθαι, οἷς δυ-
 νατὸν καὶ ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ χρῆσθαι. καὶ ταῦτα μὲν 20
 τὸ ἀνώτερον διαλυόμενος ἀπόρημα λέγει ὁ Γεωμέτρης. σὺ δὲ σημείωσαι, ὅτι ταύτην τινὲς τὴν σύγκρισιν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ὠνόμασαν. ἔστι δὲ τοιαύτη· εἰ δὲ μέγιστον καλὸν ὁ ἀριστεύς, οὐδὲν ἔλαττον κακὸν ὁ λειποτάκτης.

Ἡ μικρὰ τοῖς μείζουσιν. ὥσπερ ἐν τῇ μελέτῃ τῆς 25.
 παρούσης συγκρίσεως πεποίηκεν ὁ Ἀφθόνιος τὸν Ἑκτορα μείζονι αὐτοῦ τῷ Ἀχιλλεῖ ἀντεξετάζων. Καὶ ὅλως ἡ σύγκρισις διπλοῦν ἐγκώμιόν ἐστιν, ἢ ψόγος ἐξ ἐγκωμίου καὶ ψόγου συγκεείμενος· πῶς ἀνωτέρω κατὰ τέσσαρας τρόπους εἰπὼν τὴν σύγκρισιν γίνεσθαι, νῦν τοὺς δύο 30
 μόνους παρέλαβε; καὶ γὰρ ἐν μὲν τῷ εἰπεῖν, „καὶ ὅλως ἡ σύγκρισις διπλοῦν ἐγκώμιόν ἐστι,“ τὴν τῶν χρηστῶν πρὸς χρηστὰ δεδήλωκε σύγκρισιν, ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν „ὁ ψό-

γος ἐξ ἐγκωμίου καὶ ψόγου συγκείμενος “ τὴν τῶν χρηστῶν
 πρὸς πονηρά. λέγομεν οὖν, ὅτι καὶ οἱ ἕτεροι δύο τού-
 τοις συμπεριέχονται. εἰπὼν γὰρ, ἢ καὶ ὅλως ἡ σύγκρισις
 διπλοῦν ἐγκωμιόν ἐστιν, “ οὐ μόνον τὴν τῶν καλῶν πρὸς
 5 τὰ καλὰ παρέλαβε σύγκρισιν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν φαύλων
 πρὸς τὰ φαῦλα. καὶ γὰρ γενικῶς ὀνόματι καὶ ὁ ψόγος
 ἐγκωμιόν λέγεται· ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν πάλιν, ἢ ἡ ψόγος ἐξ
 ἐγκωμίου καὶ ψόγου συγκείμενος, “ παραλαμβάνει τὴν τε
 τῶν χρηστῶν πρὸς τὰ πονηρὰ σύγκρισιν, καὶ τὴν τῶν
 10 μικρῶν πρὸς τὰ μείζονα. καὶ γὰρ ἡνίκα τὸν μικρὸν τοῖς
 μείζουσι παρατίθεμεν, τὸν μὲν μικρὸν ἐπαινοῦμεν, καθὼς
 ἴσον αὐτὸν τοῖς μείζουσι ποιεῖν πειρώμεθα· τὸν δὲ μείζονα
 τρόπον τινὰ καθυβριζόμεν, καθὼς εἰς ἴσον κατάγομεν τῷ
 ἐλάττω. ἐπίστησον δὲ μήποτε οὐκ ὤφειλεν εἰπεῖν, ὅτι
 15 διπλοῦν ἐγκωμιόν ἐστιν ἡ σύγκρισις. οὐδὲ γὰρ ἀπλῶς
 τοῦτο ἔχομεν σκοπὸν ἐν ταῖς συγκρίσεσιν, τὸ ἐγκωμιάζειν,
 ἀλλὰ τὸ ἀντεξετάζειν ἀλλήλοις τὰ ὑποκείμενα.

Καὶ πᾶς μὲν τόπος καθέστηκε δεινὸς καθ’ ἁ-
 παξ συγκρίσεως. τὸ δεινὸς ἐνταῦθα οὐκ ἀντὶ δεινὸς
 20 καὶ ἀπροςπέλαστος, ἀλλ’ ἀντὶ τοῦ δεινότητος καὶ περι-
 νοίας ῥητορικῆς δεόμενος. ἰσχύος γὰρ ἐνταῦθα καὶ φρο-
 νήσεως μάλιστα δεῖ τῷ ῥήτορι, τὰ ἥτινα πρὸς τὰ μεί-
 ζονα συγκρίνοντι ἢ τὰ φαῦλα πρὸς τὰ ἀγαθὰ τῇ βίᾳ
 τοῦ λόγου περιτρέψαι τὰ πράγματα καὶ ἀποδείξαι τὸ
 25 σπουδαζόμενον. Καὶ τοσαῦτα προσήκει συγκρί-
 νειν ὅσα καὶ ψέγειν καὶ ἐγκωμιάζειν, πρόσω-
 πὰ τε καὶ πράγματα· οὐ τοῦτο λέγει, ἵνα πρόσωπον
 συγκρίνωμεν πράγματι, ἀλλὰ προσῆκον, φησί, καὶ πρόσω-
 πα συγκρίνειν προσώποις, καὶ πρᾶγμα πράγματι καὶ και-
 30 ρὸν καιρῷ. Σύγκρισις δὲ ἐν αὐτῷ τῷ γυμνάσμα-
 τι οὐκ ἐστίν, ἐπεὶ περ ὅλον ἐστὶ τὸ προγύμνασμα
 σύγκρισις. σύγκρισιν ἐνταῦθα ἀκούων καὶ ὑπολάμβαν-
 ναι κεφάλαιόν τι εἶναι τὴν σύγκρισιν, ὥσπερ ἐν τῷ κοινῷ

τόπων καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ψόγῳ· καὶ διὰ τοῦτο ἴσως τὸ ὅλον γύμνασμα ὀνομάζεσθαι σύγκρισιν ὁμωνύμω· τῷ κεφαλαίῳ, ἐπεὶ ὅλον εἶναι τὸ γύμνασμα σύγκρισιν· ἢ καὶ τοῦτο λέγει, ὅτι εἰ καὶ πάντα τὰ τοῦ ἐγκωμίου καὶ τοῦ ψόγου κεφάλαια τὸ παρὸν ἔχει προγύμνασμα, 5 οἷον γένος, ἀνατροφήν, πράξεις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ συγκριτικὸν ἔχει κεφάλαιον, ἰδίᾳ καὶ μετὰ ταῦτα τιθέμενον, ὥσπερ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ψόγῳ γίνετα· τίνας δὲ χάριν τοῦτο οὐκ ἔχει; διότι καὶ τὸ γένος καὶ τὴν ἀνατροφήν καὶ τὰς πράξεις συγκριτικῶς ἔχει προαγόμενα· καὶ 10 ἀρκεῖ ἡμῖν καὶ δι' ἐκείνων μόνον πρὸς τὴν συγκριτικὴν ἐγγυμνασθῆναι δύναμιν.

Οὐ δεῖ δὲ συγκρίνοντας ὅλον ὅλῳ παραβάλλειν. ὑπτιον γὰρ τοῦτο καὶ οὐκ ἀγωνιστικόν, ἀλλὰ κεφάλαιον κεφαλαίῳ. οὐ δεῖ, φησὶ, τὸν Ἑκτο- 15 ρα, εἰ τύχη, τῷ Ἀχιλλεῖ συγκρίνοντας, ἰδίᾳ περὶ τοῦ Ἑκτόρου ὅλον λόγον θεῖναι καὶ τὸν περὶ τοῦ Ἀχιλλέως ἰδίᾳ. τοῦτο γὰρ οὐ συγκρίσεώς ἐστιν ἔργον, ἀλλ' ἐγκωμίων. ὁ γὰρ βουλόμενος δύο τινὰς ἰδίᾳ ἐγκωμιάσαι τοῦτο ποιεῖ 4· πρῶτον τῷ ἐνὶ, εἰδ' οὕτως τῷ ἐτέρῳ πλέκων ἐγκώμιον, ἀλλὰ κεφάλαιον, φησὶ, δεῖ κρίνειν κεφαλαίῳ. οἷον τὸ ἔθνος τοῦ Ἑκτόρου εἰπόντος εὐθὺς καὶ τὸ τοῦ Ἀχιλλέως δέον εἰπεῖν. καὶ πάλιν τὴν ἐκείνου θέντος πα- 25 τριδα, εὐθὺς ἐπενεγκεῖν καὶ τὴν τοῦδε. τρία γὰρ ἂν οὕτω 'κατ' αὐτὸν φάγει τὸν Γεωμέτρην τὰ χρησιμώτατα 25 περιγίνοιτο τῷ συγκρίνοντι. πρῶτον μὲν τὸ σαφέστερον τὸν λόγον καὶ μὴ δυσμνημόνευτον γίνεσθαι διὰ τὸ μὴ τὰς διαφορὰς τῶν τόπων ἀπομνημονεύεσθαι· δεύτεραν δὲ τὸ καὶ τὰ μεγέθη καὶ τὰς ὑπεροχὰς ἐναργεῖς ὁρᾶσθαι, σύνεγγυς τιθεμένων ἀλλήλαις καὶ μὴ κρυπτομένων ἢ ἀπο- 30

4 Ad marg. Vind. εἰπεῖν. in Med. locus verbi tunc est ex-
sus est.

κρυπτουσῶν τὰς ἐλάττονας. τρίτον, ὃ φασὶ καὶ οἱ τεχνο-
γράφοι τὸ συγκεκροτημένον, οὕτω τὸν λόγον εὐρίσκεισθαι
καὶ ἐναγώνιον ὥσπερ εἰ καὶ δρομέων ἅμα συντρεχόντων,
καὶ ἀντιτρεχόντων ἀλλήλοις καὶ οὐ μόνον καθ' ἑαυτοὺς
5 ἀγωνιζομένων τὴν ἄμιλλαν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν τοῖς θεα-
ταῖς προξενούντων τὴν ἀγωνίαν διὰ τὴν ἀμφιβολίαν τῆς
νίκης.

ΣΤΗΚΡΙΣΙΣ ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΡΟΣ.

Ἄρετὴν ἀρετῇ συγκρίναι ζητῶν. Τὸ σύνηθες
10 καὶ ἐνταῦθα ποιῶν ὁ διδάσκαλος τῶν ἐν τῇ μεθόδῳ τῆς
συγκρίσεως πρὸς διδασκαλίαν ῥηθέντων τίθησι παραδεί-
γματα· ἀλλ' ἐπειδὴ διττὸν ἔφαμεν εἶναι τὴν τῆς συγκρί-
σεως διαίρεσιν, κατὰ τε γὰρ ποιότητα γίνεται καὶ ποσό-
τητα, ἴδωμεν ποῖον εἶδους ἐστὶν ἡ παρούσα μελέτη τῆς
15 κατὰ τὸ ποῖον διαιρέσεως καὶ ποῖου τῆς κατὰ ποσόν;
Ἔστιν οὖν κατὰ μὲν τὸ ποῖον τοῦ ἀξιούντος χρηστὰ πα-
ρατιθέναι χρηστοῖς· τὸν γὰρ Ἑκτορα χρηστὸν, ὡς αὐτῷ
δοκεῖ, ὄντα τῷ Ἀχιλλεῖ χρηστῷ καὶ αὐτῷ ὄντι συγκρίνει.
κατὰ δὲ τὸ ποσόν, τοῦ τὰ μακρὰ παρατιθέντος τοῖς μεί-
20 ζοσι. τὸν γὰρ Ἑκτορα τὸν ὁμολογουμένως τοῦ Ἀχιλλέως
λειπόμενον εἰς ἴσον αὐτῷ ἄγειν βιάζεται· ἀλλ' ἴδωμεν καὶ
τί φησιν ὁ σοφιστὴς ἐν τῷ εἰς παράδειγμα τεθέντι αὐ-
τῷ μελετήματι. Ἄρετὴν, φησὶν, ἀρετῇ συγκρίναι ζη-
τῶν ἀντεξετάζω τὸν Πηλέως πρὸς Ἑκτορα, ἀρετὴν ἐν-
25 ταῦθα λέγων, οὐ τὴν καθόλου, ἢ τις ὑφ' ἑαυτῆς τὰς
τέσσαρας ἔχει γενετικὰς ἀρετάς, φημὶ δὴ τὴν φρόνησιν,
τὴν ἀνδρίαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν δικαιοσύνην. πῶς
γὰρ ἂν αὐτὸ τι ἑαυτῷ συγκρίνοιτο; δεῖ γὰρ τὰ συγκρι-
νόμενα ὁμογενῇ μὲν ἐξ ἀνάγκης εἶναι. Ἔστι δ' ὅτε καὶ
30 ὁμοειδῇ, τῷ δὲ ἀριθμῷ πάντως διαφέρειν ἀλλήλων. οὐ-
τω γὰρ ἂν καὶ ὁ ἵππος μὲν ἀνθρώπῳ συγκρίνοιτο· ἃ
ὁμογενῇ μὲν εἰσι, τῷ εἶδει δὲ καὶ τῷ ἀριθμῷ διαφέρον-

τα, καὶ Σωκράτης Πλάτωνος, οἱ καὶ τῷ γένει μὲν καὶ τῷ εἶδει κοινωνοῦσι, τῷ δ' ἀριθμῷ διαφέρουσιν. Ἀρετὴν οὖν φησιν ἐνταῦθα οὐ τὴν καθόλου, ἀλλ' οὐδὲ τινὰ τῶν ὡς εἶδη αὐτῇ ὑποβεβηκυῶν, οἷον τὴν φρόνησιν, τὴν ἀνδρίαν, τὴν σωφροσύνην. οὐδὲ γὰρ φαίνεται τὴν σω- 5 φροσύνην πρὸς τὴν ἀνδρίαν, ἢ ταύτην πρὸς ἑτέραν τινὰ παραβάλλειν, ἀλλὰ τὴν μερικὴν καὶ ἄτομον ἀρετὴν τῆς ἀνδρίας, τὴν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ἀχιλλέως, ἐξετάζειν φησὶ τῇ ἐν τῷ Ἑκτορι μερικῇ καὶ αὐτῇ καὶ ἀτόμῳ οὐσῃ. ἔστιν οὖν πρότασις μὲν τοῦ προοιμίου τῇ, „ἀρετὴν ἀρε- 10 τῇ συγκρίναι ζητῶν ἀντεξετάζω τὸν Πηλέως πρὸς Ἑκτορα.“ καὶ ἔστιν, ὡς ἔφαμιν, ἐκ τῆς αἰτίας. τὸ δὲ, „καθ' αὐτὰς μὲν γὰρ αἱ ὁρεταὶ καθεστήκασι τίμιαι, παραβαλλόμεναι δὲ ζηλωτότεραι καθεστήκασι,“ κατασκευὴ ἐστὶ προτάσεως. Εἰς τὸ αὐτό. 15

Ἀρετὴν ἀρετῇ συγκρίναι ζητῶν. καὶ μὴν ἡ ἀρετὴ πρᾶγμα ἐστίν, ὃ δὲ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ἑκτωρ πρόσωπα. πῶς οὖν φησιν αὐτὸς, ὅτι ἀρετὴν ἀρετῇ συγκρίναι ζητῶν ἀντεξετάζω τὸν Πηλέως πρὸς Ἑκτορα· τί γὰρ κοινὸν προσώπῳ καὶ πράγματι; ἢ οὖν ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀντεξετά- 20 ζω τὴν τοῦ Πηλέως ἀρετὴν πρὸς τὴν τοῦ Ἑκτορος, ἀντεξετάζω τὸν Πηλέως πρὸς Ἑκτορα εἶπεν, ἐκ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον δηλώσας ἢ ὅτι ὥσπερ τὰς ἀρετὰς σωματοποιούμεν πολλάκις, οὕτως ἔστιν ὅτε καὶ τὰ σώματα πρὸς τὰ σώματα μεταβάλλομεν. ὥσπερ κἀνταῦθα 25 τὴν σύγκρισιν Ἀχιλλέως καὶ Ἑκτορος σύγκρισιν ἀρετῆς ὀνομάζει πρὸς ἀρετὴν.

Ἀντεξετάζω τὸν Πηλέως πρὸς Ἑκτορα· δέον εἰπεῖν Πηλέως υἱόν. τὸ υἱὸν παρῆκε κατ' ἔθος Ἀττικόν. ἔθος γὰρ τοῖς Ἀττικοῖς ἐπὶ πάντων τῶν πατρωνυμικῶν 30 τῷ κατ' ἑλλειψιν σχήματι χρῆσθαι. Εἰς τὸ αὐτό·

Ἀντεξετάζω τὸν Πηλέως πρὸς Ἑκτορα· καὶ μὴν οὐ τὸν Ἀχιλλεῖα πρὸς τὸν Ἑκτορα ἀντεξετάζει, ἀλλὰ

τὸν Ἑκτορα μᾶλλον πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, ἀλλ' ἔστι καὶ τοῦτο δεινότητος, δεικνύντος διὰ τούτου τοῦ σοφιστοῦ τὸ μὴ τὸν Ἑκτορα δεύτερον τυγχάνειν τοῦ Ἀχιλλέως. νῦν δὲ μὴ οὕτως ἀλλ' ἑτέρως εἰπὼν λεληθότως καὶ μείζονα τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἑκτορα δείκνυσι. Καθ' αὐτάς μὲν γὰρ αἱ ἀρεταὶ τίμιαι, παραβαλλόμεναι δὲ ἀλλήλαις καὶ συγκρινόμεναι ζηλωτότεραι καθεστήκασιν. καὶ τοῦτο δῆλον καὶ ἐξ ἑτέρων μὲν πλειόνων. μάλιστα δὲ τῶν ἐν τοῖς διδασκαλείοις ἐπὶ τῇ ὀρθογραφᾷ φῖλα γινομένων ἀγώνων. ἡ γὰρ τοῦ ὀρθῶς γράφειν ἀρετὴ καὶ καθ' ἑαυτὴν μὲν ἐστὶ τιμία, μάλιστα δὲ ζηλωτὴ γίνεται τοῖς παισὶ, συγκρινόμενων ἐπ' αὐτῇ τούτων καὶ ἀντεξεταζομένων. ὀρῶντες γὰρ οἷας τῆς δόξης οἱ τὴν νικῶσαν ἐν ταῖς συγκρίσεσι λαχόντες τυγχάνουσι σπεύδουσι καὶ αὐτοὶ πόθῳ ταύτης, καὶ πρὸς πλείονα τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀσκήσιν διανίστανται.

Προῆλθον τοίνυν ἄμφω γῆς οὐ μιᾶς, ἐπαινουμένης δὲ ὅμως ἐκάτεροι. Ἐπειδὴ τοῖς αὐτοῖς διαιρεῖται κεφαλαίοις ἡ σύγκρισις, οἷσπερ καὶ ὁ ψόγος διηρεῖτο καὶ τὸ ἐγκώμιον, δηλονότι καὶ ἀνατροφῇ καὶ πράξεσι χωρὶς συγκρίσεως. οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς ἔφη ἐν τῇ τῆς συγκρίσεως μεθόδῳ ὁ σοφιστής, ὅτι σύγκρισις δὲ ἐν αὐτῷ τῷ γυμνάσματι οὐκ ἔστιν, ἐπεὶ περ ὅλον ἐστὶ σύγκρισις τὸ προγύμνασμα, ἔδει λοιπὸν μετὰ τὴν προοιμιακὴν ἔννοιαν, τῷ ἀπὸ τοῦ γένους κεφαλαίῳ ἐπιχειρήσαι τὸν σοφιστήν. οὕτω γὰρ καὶ ἐν ἐγκωμίῳ καὶ ψόγῳ ἐποίησε μετὰ τὰς προοιμιακὰς ἐννοίας, τῷ ἀπὸ τοῦ γένους ἐπιχειρητικῶς κεφαλαίῳ, καὶ μέντοι καὶ ποιεῖ τοῦτο. πλὴν σημειῶσαι, ὅτι τοῦ ἀπὸ τοῦ γένους κεφαλαίου εἰς τέσσαρα, ὡς ἐμάθομεν, διαιρουμένον, εἰς ἔθνος, πατρίδα, προγόνους καὶ πατέρας, καὶ ἔσθ' ὅτε τινῶν τοῖς μελετῶσι παραλιμπανομένων, ὡς ἐν τῷ ἐγκωμίῳ ἐδείξαμεν, καὶ νῦν παρεῖται ὁ ἀπὸ τοῦ ἔθνους

τόπος τῷ σοφιστῇ· ἡ δὲ αἰτία, ὅτι τὸ κατὰ τοῦτο δεύ-
 τερον κατὰ πολὺ εἶναι τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἑκτορα· ἔστι
 μὲν γὰρ ὁ Ἑκτωρ κατὰ τὸ ἔθνος καὶ βάρβαρος· ὁ δὲ
 Ἀχιλλεὺς Ἕλλην. ὁ δὲ ἀπὸ τῆς πατρίδος καὶ τῶν προ-
 γόνων καὶ τοῦ πατρὸς παρειαίηται αὐτῷ. σημειῶσαι δέ, 5
 ὅτι ἐν μὲν τῷ ἀπὸ τῆς πατρίδος τόπῳ οὐκ ἴσον μόνον,
 ἀλλὰ καὶ μείζονα λεληθότως τὸν Ἑκτορα δείκνυσι. τῆς
 μὲν γὰρ τοῦ Ἑκτορος πατρίδος οἰκιστὰς εἶπε θεοὺς, καὶ
 οὐδ' ἀπλοὺς θεοὺς, ἀλλὰ τοὺς τῶν θεῶν πρώτους. τῆς
 δὲ τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἕλληνα πολίτην γενέσθαι, ὥστε 10
 συμβαίνει τοσοῦτον λείπεσθαι Τροίας τὴν Φθίαν, ὅσον
 καὶ ὁ Ἕλλην δυεῖν ἅμα θεῶν καὶ θεῶν πρώτων, καὶ πο-
 λίτην ἀπλῶς οἰκιστῶν τε καὶ πολιοίων. Ἐν δὲ τῷ
 ἀπὸ τῶν προγόνων τόπῳ τὴν νικῶσαν φανερώς ἀπο-
 φερομένου τοῦ Ἀχιλλέως, ὅρα πῶς τοῦτο θεραπεύει. 15
 μήτε τὴν διαφορὰν ὑποσημνήμενος, λαθεῖν τούτῳ τὸν
 Ἑκτορα οἰόμενος. καὶ ἐν τῷ εἰπεῖν, „Ἑκτωρ δὲ ὁμοίως
 Πριάμου καὶ Λαομέδοντος,“ καὶ σύμμιξιν καὶ ὡσανεὶ
 ἐν ἀμφοτέροις ποιῆσαι τὰ ὀνόματα. τέταρτον καὶ αὐ-
 τὸν ἀπὸ Διὸς σοφισζόμενος δεικνύειν τὸν Ἑκτορα· Ὅσῳ 20
 δὴ τὸ γεγενῆσθαι χώρας ὁμοίας οὐ χεῖρον εἰς
 ἔπαινον, τοσοῦτον Ἑκτωρ Ἀχιλλέως οὐκ ἀπο-
 λείπεται.

Ὅσον, φησὶν, οὐ χεῖρον εἰς ἔπαινον τῷ ἐν τὸ γε-
 γενῆσθαι χώρας ὁμοίας, ἀλλ' ἴσον ἀμφοτέροις, τοσοῦ- 25
 τον, καὶ ὁ Ἑκτωρ ἴσος τῷ Ἀχιλλεῖ. Ἑκτορι δὲ πρό-
 γονος ὑπῆρχε Δάρδανος, πατὴρ δὲ Πριάμος. τὸν Λαο-
 μέδοντα παρέλιπεν ἐνταῦθα εἰπεῖν. ἀνωτέρω μὲν γὰρ
 συνέμιξε τῷ Πριάμῳ· ἐνταῦθα δὲ τελείως παρέλιπεν.
 Ἐπειδὴ γὰρ δύο μέσον Ἀχιλλέως καὶ Διὸς εἶπεν, Αἰα- 30
 κὸν καὶ Πηλέα, οὐ βούλεται τρεῖς μέσον Ἑκτορος καὶ
 Διὸς ἐμπεῖναι· ὥς ἂν μὴ φαίνοιτο ἐγγύτερος αὐτοῦ ὁ
 Ἀχιλλεὺς τῷ Διὶ.

Ὅσῳ δὲ παραπλήσιον τὸ θεοῖς συνοικεῖν
 καὶ συνδιαιτᾶσθαι τοῖς κρείττοσι, τοσοῦτον
 Ἐκτὼρ Ἀχιλλεῖ παραπλήσιος. Εἰπὼν περὶ τοῦ
 Αἰακοῦ ὅτι ἐξήρκεν τοὺς Ἕλληνας ἀνχμοῦ, περὶ δὲ τοῦ
 5 Πηλέως, ὅτι ἄθλον τοῦ ἀνελεῖν Λαπίδας τὸ θεῶν συνοι-
 κεῖν ἐκληρώσατο, περὶ δὲ Δαρδάνου, ὅτι θεοῖς τὰ πρῶτα
 συνδιητᾶτο, περὶ δὲ τοῦ Πριάμου, ὅτι πόλεως ἐκράτησε
 τετειχισμένης ὑπὸ θεῶν, τὸ μὲν τοῦ Αἰακοῦ καὶ τοῦ
 Πριάμου ἐντῷ συμπεράσματι παρήσι, τὸ δὲ τοῦ Πηλέως
 10 καὶ τοῦ Δαρδάνου παραλαμβάνει. καὶ ταῦτα παρατιθείς
 ἀλλήλοις τὸ ἴσον ἐκ τούτου τῷ Ἐκτορι καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ
 συνάγειν βούλεται, τὸ θεοῖς συνοικεῖν. τοῦτο περὶ τοῦ Πη-
 λέως εἴρηται· εἴπερ γὰρ αὐτόν φησι συνοικῆσαι τῇ Θέτιδι
 καὶ συνδιαιτᾶσθαι τοῖς κρείττοσι, παλιλλογία τοῦτο.
 15 εἰς τὴν αὐτὴν γὰρ ἔννοιαν καταστρέφει τοῖς θεοῖς τὸ
 κρείττοσι, καὶ τῷ συνοικεῖν τὸ συνδιαιτᾶσθαι. εἰ μὴ
 τις συνοικεῖν φησι τὸ ὑπὸ τὸν αὐτὸν οἶκον καὶ ὑπὸ τὴν
 αὐτὴν ἐστίαν εἶναι. συνδιαιτᾶσθαι δὲ τὸ συνενωχεῖ-
 σθαι καὶ συνεσθίειν. Καὶ γεγονότες τοιῶνδε ἄμ-
 20 φῳ πρὸς ἀρετὴν ἐτράφησαν· μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ
 γένους καὶ ἐπὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνατροφῆς ἔρχεται σύγκρι-
 σιν. οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ μετὰ τὸ γένος ἐτίθετο
 ἡ ἀνατροφή. σημείωσαι δὲ ὅτι κἀν τῇ ἀνατροφῇ κρείτ-
 τονα λεληθότως τὸν Ἐκτορα δέικνυσι. τὸν μὲν γὰρ παρὰ
 25 Χείρωνι τρεφόμενον οὐκ εἰκὸς ἦν τὸ ταύτης ἐπιμελείας
 τυγχάνειν· τὸν δὲ Ἐκτορα ἅτε δὴ παρὰ τῷ πατρὶ τρε-
 φόμενον εἰκὸς ἦν ἐπιμελέστερον ἀνατρέφεσθαι. Φύσει
 τῆς ἀρετῆς εἰσφέρων διδάγματα· ἔνιοι μὲν τὸ
 φύσει ἀντὶ τοῦ φυσικῷ φίλτρῳ κινούμενος εἶπον τεθῆ-
 30 σθαι· ἕτεροι δὲ οὕτως αὐτὸ ἐξηγοῦνται· τῷ μὲν Ἀχιλ-
 λεῖ, φησὶ, κατηγεμὼν καὶ διδάσκαλος ἀρετῆς ὁ Χείρων
 ἦν, τῷ δὲ Ἐκτορι ὁ Πριάμος· οὐ τέχνης, φησὶ, καὶ μη-
 χανῆς, ὥς ὁ ἵπποκένταυρος Χείρων, ἀλλ' αὐτῇ τῇ φύσει

χρώμενος πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς διδάγματα· αὐτοδίδακτος
 γὰρ, ὡς ἂν εἴπῃ τις, ἐπιγίνεται τοῖς παισὶν ἀρετὴ τοῖς
 γεννητόρσιν ἐπομένοις, καὶ ταῖς ἐκείνων πράξεσι καὶ τοῖς
 ἡθεσιν ἐπομένοις τε καὶ ἐνασκουμένοις, ὥσπερ καὶ ἐπὶ
 τῆς τῶν ἀλόγων φύσεως γίνεσθαι πέφυκεν. Ἐπεὶ δὲ 5
 εἰς ἄνδρας ἄμφω προῆλθον· μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς
 ἀνατροφῆς καὶ ἐπὶ τὴν τῶν πράξεων ἔεται σύγκρισιν·
 οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ ἐγένετο· κάκει γὰρ μετὰ
 τὴν ἀνατροφὴν αἱ πράξεις. Τροίας καθίστατο πρό-
 βολος· πρόβολός ἐστιν ὁ προβεβλημένος τινὸς καὶ κρείτ- 10
 των φαινόμενος τῶν σὺν αὐτῷ· γίνεται γὰρ ἐκ τοῦ προ-
 βεβλήσθαι. Ἐκτωρ οὖν, ἕως ἔτι, φησὶ, περιτὴν, πρόβο-
 λος ἐτύγχανε τῆς Ἰλίου, πρὸ ταύτης ἰστάμενος καὶ ὑπερ-
 μαχῶν, καὶ κρείττων τῶν ἀλλήλων μακρῷ, δεικνύμενος·
 δεῖγμα δὲ ὅτι πεσὼν παρέσχε τὸ καὶ τὴν Τροίαν κεί- 15
 σθαι.⁵ Καὶ κείσθαι πεσὼν παρέσχε τὴν Τροίαν·
 τὸ ἐξῆς οὕτως· πεσὼν κείσθαι παρέσχε τὴν Τροίαν. ὁ δὲ
 πρὸς Ἀπόλλωνος βαλλόμενος ἔπιπτε· μυθολογεῖται γὰρ
 ἐν εἵδει τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸν Ἀπόλλωνα τόξῳ ἀνελεῖν τὸν
 Ἀχιλλέα. Ὅσον δὴ παραπλήσιον βίος καὶ θάνα- 20
 τος· ὅσοι, φησὶν, ὁ βίος ἀμφοτέροις, τοῦ τε Ἑκτορος
 δηλονότι καὶ τοῦ Ἀχιλλέως, παραπλήσιος, καὶ ὁ θάνατος
 πάλιν ἑκατέρου παραπλήσιος, τοσοῦτον καὶ αὐτοὶ ἀλλή-
 λους γεγόνاسι παραπλήσιοι.

ΣΤΗΚΡΙΣΙΣ ΑΜΠΕΛΟΥ ΚΑΙ ΕΛΑΙΑΣ.

25

Σκοπῶν, τί τῶν δένδρων πρὸς τὴν τῆς ἀμπέλου πα-
 ράθεισιν ἐπιτήδειον εὐροίμι, οὐδὲν παρὰ τὴν ἐλαίαν εὐ-
 ρισκον. τῶν γὰρ ἄλλων ἑκάστου πρὸς τῷ ὁμοίῳ καὶ τι

5 Vind. κτῖσθαι. in marg. κείσθαι. in Med. locus verbi
 lineis exesus est.

διάφορον ἔχοντας, αὕτη μύνη καθαρὸν τε καὶ ἀμιγῆς
 τετήρηκε τὸ παρόμοιον. προῆλθε τοίνυν ἡ μὲν ἐξ Ἀθη-
 νᾶς, ἥς ὁ λόγος τὴν τοῦ Διὸς κεφαλὴν μητέρα παρή-
 γαγε, τῆς δὲ τοῖς ἀνθρώποις ὁ τοῦ Διὸς Διόνυσος γέ-
 5 γονεν, ὃς ἀντὶ μητέρων νηδύος τὸν πατερικὸν μηρὸν ᾤκη-
 σεν· ὅσον οὖν ἄμφω τοὺς ἑαυτῶν εὐρετὰς ὁμοίους ἐσχή-
 κασι, τοσοῦτον καθαρὰν καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα ἐκτίσαντο
 ὁμοιότητα· ἔπειτα δὲ πρὸς εὐεργεσίαν ἀμφοτέραι τοῖς ἀν-
 θρώποις παρ' ἑκατέρων τῶν θεῶν ἐδωρήθησαν· ἡ μὲν
 10 γὰρ, ἡνίκα τῷ Ποσειδῶνι τὴν Ἀθηναῖν ἐν Ἀθήναις λό-
 γος⁶ δικάσασθαι, τηνικαῦτα τῇ ἀκροπόλει ἀναβεβλά-
 στηκε, δῶρον τοῖς Ἀθηναίοις παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς κλη-
 ρουχίας τῆς πόλεως δοθεῖσα ἀντίποινον. ἡ δὲ καὶ αὕτη
 τοῖς τὸν Διόνυσον ἡνίκα ταῖς πόλεσιν ἐπεδήμησε φιλο-
 15 τίμως ὑποδεχομένοις τῆς εἰς αὐτὸν τιμῆς δῶρον παρ' αὐ-
 τοῦ ἐδεδώρητο. Ὅσον οὖν τῆς γενέσεως τὴν αἰτίαν πα-
 ραπλησίαν ἐσχήκασι, τοσοῦτον ἀλλήλων κατ' οὐδὲν δια-
 φέρουσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς πρὸς τῶν γεωργῶν ἐπι-
 μελείας παραπλησίας ἄμφω δέονται· οὐδ' ἕτερον γὰρ ἐξ
 20 αὐτομάτου πέφυκε γίνεσθαι· εἰ μὴ πρὸς τῶν γεωργῶν
 ἐπιμελῶς καταγυτευθεῖη τῇ γῇ τὸ πρότερον, ὥστε καὶ
 κατὰ τοῦτο μεγίστην εὐλήχασιν τὴν ἐμφέρειαν. Ἐπειτα
 καὶ καρποὺς ἄμφω πρὸς τε βρωσιν καὶ πρὸς ἐτέρας
 χρείας χρησιμωτάτην τῶ τῶν ἀνθρώπων βίῳ παρέχουσιν·
 25 ὥστε καὶ κατὰ τοῦτο πολλὴν τὴν ὁμοιότητα κέκτηνται·
 ἦν καὶ πλείω τῶν εἰρημένων καταριθμήσασθαι ἕτερα·
 εἰ μὴ καὶ ταῦτα ἐξήρκει τὴν τῶν ἀμφοτέρων παραστήσαι
 ἰσότητα.

6 Vind. λόγῳ, scripsi λόγος.

C a p. XI.

ΠΕΡΙ ΗΘΟΠΟΙΙΑΣ.

Τελεώτερον τῶν προγυμνασμάτων καὶ τὸ τῆς ἡθοποιίας καθίστηκε γύμνασμα· τὸ γὰρ πιθανόν, ὅπερ δὴ κεφάλαιόν ἐστι τῆς ῥητορικῆς, ἐν αὐτῷ διδασκόμεθα, οἰκείοις τοῖς ἡθροῖς τῶν ὑποκειμένων προσώπων τοὺς λό- 5 γους ποιεῖν γυμναζόμενοι. τοιοῦτον οὖν τέτακται μὲν μετὰ τὰ προλαβόντα, ὡς αὐτῶν τελεώτερον. προτέτακται δὲ τῶν ἐξῆς, τῆς τε ἐκφράσεως καὶ τῆς θέσεως καὶ τῆς τοῦ νόμου εἰσφορᾶς, ὡς ἀτελέστερον· τῆς μὲν ἐκφράσεως, ὡς μέρος αὐτῆς ἔσθ' ὅτε τυγχάνον. ἐν γὰρ ταῖς 10 ἐκφράσεσι τοῦ ἐνδιασκεύου τρόπου τῆς διηγήσεως οὐσης καὶ προσωποποιῶν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐστὶ χρεία. τῆς δὲ θέσεως καὶ τῆς τοῦ νόμου εἰσφορᾶς διὰ τὸ ἐκείνας τῶν τελείων ἐγγὺς εἶναι λόγων, κατὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι ἀντιθέσεων καὶ λύσεων εἰσι δεκτικαί. εἰ δὲ τις εἴπῃ, ὅτι διὰ 15 τοῦτο ἡ ἡθοποιία προτάσσεται τῆς ἐκφράσεως, διότι μέρος αὐτῆς ἔστιν ὅτε γίνεται, ὥφειλε λοιπὸν καὶ τῶν ἄλλων προτάσσεσθαι ἀπάντων· καὶ γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις εὐρίσκεται ἡ ἡθοποιία· αὐτίκα γὰρ ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ κοινοῦ τόπου ¹ τό· „καὶ τοιαῦτα πρὸς αὐτὸν διελέ- 20 γετο· τί ταῦτα θεοὶ; παρὰ τοὺς πολλοὺς φανεῖς ἴσον καθάπαξ τοῖς ἄλλοις ἔχειν ἀνέξομαι,“ καὶ τὰ ἐξῆς, ἡθοποιία ἐστίν. ἐροῦμεν, ὅτι εἰ καὶ ἐνταῦθα κατ' ἡθοποιίαν ἡ τοῦ πράγματις γέγονεν ἔκθεσις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις τοῦ κοινοῦ τόπου μελέταις ταῦτο τοῦτο 25 γενήσεται. ἔπειτα δὲ κακείνο λέγομεν, ὅτι εἰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις γυμνάσμασιν ἐμπίπτει ἡ ἡθοποιία, ἀλλ' οὐκ ἐντελῶς οὕτως, ὥστε τοῖς τρισὶ χρόνοις αὐτὴν διαιρεῖσθαι· ἐνταῦθα δὲ τὴν τελείαν τῆς ἡθοποιίας διαιρέσιν διδα-

¹ Aphth. p. 83, 7.

σκόμεθα, ὥσπερ ἐπὶ τῆς συγκρίσεως ἐγίνετο. ἰδίᾳ γὰρ ταῖς κατὰ μέρος συγκρίσεσι πρῶτον ἐγγυμνασθέντες ἐν τε τῷ κοινῷ τόπῳ καὶ τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ψόγῳ ὕστερον τὴν αὐτοτελῇ μεμαθήκαμεν, οὕτω κἀνταῦθα τοῖς
 5 εἰκόσιν οἰονεὶ τῆς ἡθοποιίας συγγυμναζόμενοι πρότερον, τελευταῖον καὶ αὐτὴν ἐκείνην μαθάνοντες· ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον προγυμνασμα χρησιμώτατον πρὸς τε τὰ τρία τῆς ῥητορικῆς εἶδη· καὶ γὰρ καὶ δικαζόμενοι καὶ συμβου-
 λεύοντες καὶ πανηγυρίζοντες, ὅπου ἂν ἡ χρεία, ταῖς ἡθο-
 10 ποιῖαις εἴτουν ταῖς προσωποποιῖαις χρώμεθα καὶ πρὸς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου, οἰκείως ² ἡμῶν τῷ τοῦ λέγοντος ἦθι ποιούντων τὸν δι' ὅλου τοῦ λόγου.

Ἡθοποιῖα ἐστὶν μίμησις ἡθους ὑποκειμέ-
 νου προσώπου. μέμφεται ὁ Γεωμέτρης τῷ παρόντι
 15 τῆς ἡθοποιίας λόγῳ κατὰ τὸ ἐλλείπον καὶ πλεονάζον. ἐν μὲν γὰρ τῷ μίμησις ἡθους οὐ τὴν διὰ λόγου μόνην φησὶ μίμησιν, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ γραφῆς συυπεριέλαβεν. ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀνδριαντοποιητικὴν. Μιμοῦνται γὰρ, φησί, καὶ εἶναι οὐ μόνον τὰ τῶν ἀνδρῶν ἢ τὰ τῶν ἀλόγων
 20 σώματα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἡθῆ τῶν ὑποκειμένων αὐ-
 ταῖς. ἄμεινον οὖν, φησί, τῷ μίμησις προσθεῖναι τὸ λο-
 γικὴν ἡθους ὑποκειμένου προσώπου. οὕτω μὲν οὖν μέμ-
 φεται κατὰ τὸ πλεονάζον τῷ τῆς ἡθοποιίας ὀρισμῷ·
 μέμφεται δ' αὐτῷ τούτῳ καὶ κατὰ τὸ ἐλλείπον· ἐν γὰρ
 25 τῷ εἰπεῖν, φησὶν, ὑποκειμένου προσώπου, παρήκε τὰ πάλαι κατοιχόμενα πρόσωπα καὶ τὰ ἄλογα καὶ τὰ ἀ-
 σώματα· καὶ τὰ σωματικὰ μὲν, ἄψυχα δὲ, ὧν τινων πάντων ἀναπλαττόμεθα ἡθῆ· ἐξ ὧν καὶ αἱ προσωπο-
 ποιῖαι γίνονται· ἡμεῖς δὲ κατὰ μὲν τὸ πλεονάζον μεμ-
 30 φόμεθα καὶ αὐτοὶ τῷ ὀρισμῷ, καὶ τὴν τοῦ Γεωμέτρου

2 Codd. οἰκείους. Scribendum videtur: οἰκείως ἡμῶν — ποιούντων τὸν διόλου λόγον.

προςθήκην ἀποδεχόμεθα, κατὰ δὲ τὸ ἔλλειπον οὐ πάν-
 τι· οὐδὲ γὰρ ἐλλείπειν τι τὸν ὅρον οἰόμεθα· τὸ γὰρ ὑπο-
 κειμένων οὐ περὶ μόνων τῶν ζώντων προσώπων εἴρηται,
 ἀλλὰ περὶ πάντων ἀπλῶς τῶν εἰς μίμησιν ὑποκειμένων,
 εἴτε πρόσωπά εἰσι καὶ αὐτὰ, εἴτε ζῶντα, εἴτε πάλαι τε- 5
 θνεῶτα, εἴτε πάλιν πράγματα· καὶ ταῦτα, εἴτε ἄψυχα
 εἴτε ἔμψυχα. ὥστε εἶναι τὸ ὑποκειμένου ἀντὶ τοῦ εἰς μί-
 μησην προκειμένου. Μίμησις δὲ ἥθους ἐπὶ τῶν καὶ τὰ
 πάθῃ καὶ τὰς διαθέσεις καὶ τὰς ἕξεις καὶ τὰς φύσεις
 ἐδήλωσε. ταῦτα γὰρ πάντα ἐν ταῖς ἡθοποιαῖς μιμού- 10
 μεθα· πάθος μὲν οἷον ἔλεος, θυμὸν, μῖσος, φθόνον·
 ἔστι γὰρ πάθος πρόσκαιρος ψυχῆς κατάστασις. διάθεσις
 δὲ οἷον τύχην ἢ τέχνην ἢ προαίρεσιν· τύχην μὲν, οἷον
 τίνος ἂν εἴποι λόγους πένης ἢ πλούσιος, καὶ τὰ τοιαῦτα·
 τέχνην δὲ, τίνος ἂν εἴποι λόγους ναυτικὸς καὶ γεωργός· 15
 προαίρεσιν δὲ, οἷον τίνος ἂν εἴποι λόγους φίλος ἢ ἐχθρός.
 ἕξις δὲ, οἷον τίνος ἂν εἴποι λόγους ὁ ἐν διηγεκεί μανίᾳ
 ὢν. φύσιν δὲ, οἷον τίνος ἂν εἴποι λόγους τὰ πρόβατα
 ἢ ἀλώπεκες· ὥστε σημειῶσαι, ὅτι ὡς περιληπτικὸν τού-
 των ἀπάντων τὸ ἥθος παρέλαβε. Προσώπου· τινὲς 20
 φασιν, ὅτι ὥφειλεν προσθεῖναι καὶ πράγματος. ἔστι γὰρ
 ὅτε καὶ πραγμάτων ἥθη μιμούμεθα, ὡς ἐν ταῖς προσω-
 ποποιαῖς, ὥσπερ ἐν τῷ Κατάπλῳ Λουκιανὸς τὸ τῆς κλί-
 νης καὶ τοῦ λύχνου ἐμιμήσατο· καὶ ἀλόγων ζώων, ὥσπερ
 Ὅμηρος τὸ τοῦ ἵππου τοῦ Ἀχιλλέως· ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν, 25
 ὅτι εἰ καὶ μὴ πρόσωπα τὰ τοιαῦτά εἰσιν, ὁμῶς ὅτε προ-
 αίρεσιν αὐτοῖς καὶ λόγων ἥθος ἀφ' ἑαυτῶν περιτίθεμεν
 προσώποις καὶ αὐτὰ ἀναλογοῦσι· διὰ τὸ τοιοῦτο καὶ
 προσωποποιᾶται τὰ περὶ αὐτῶν μελετήματα λέγεται· πλὴν
 ἰστέον, ὅτι τῶν λογικῶν προσώπων οὐ μόνον τὰ ἴδια 30
 καλούμενα ἡθικά ταῖς ἡθοποιαῖς ὑπόκεινται, ἀλλὰ καὶ
 τὰ λοιπὰ καὶ ἀπλᾶ προσηγορικά. καὶ τὰ ὠρισμένα καὶ

κύρια. καὶ τὰ πρὸς τι καὶ τὰ διαβεβλημένα καὶ τὰ κατὰ συμπλοκὴν δύο προσηγοριῶν.

Διαφοραὶ δὲ αὐτῆς εἰσι τρεῖς· καταχρηστικῶς τὰ εἶδη διαφορὰς εἶπεν· ἔστι γὰρ γένος μὲν ἡ ἡθοποιία, 5 εἶδη δὲ ἣ τε προσωποποιία καὶ εἰδωλοποιία, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ὀνομάζονται ἡθοποιῖαι, διὰ τὸ γένος εἶναι τὴν ἡθοποιῖαν τούτων· τὰ γένη δὲ τῶν ὑποκειμένων ἀναπλάττομεν· ἔχουσι δὲ τινα καὶ ἰδικὰ ὀνόματα· τὸ μὲν γὰρ προσωποποιία ὀνόμασται διότι τὸ ὑποκείμενον 10 αὐτῇ ἔμψυχον ἄφ' ἑαυτῶν παρίστανται καὶ λογικόν· τὸ δὲ εἰδωλοποιία, διότι πρὸς τῷ λόγους ὁμοίους τῷ προσώπῳ λέγοντες καὶ τὸ εἶδωλον ἀνιστῶμεν. ἡ ³ δὲ ἰδίως λεγόμενη ἡθοποιία, ὡς μὴ ἔχουσα τι ἴδιον πρᾶγμα, ἄφ' οὗ ἂν καὶ αὐτὴ ⁴ ἰδικὸν ὄνομα σχοίη τῷ κοινῷ καὶ γενι- 15 κῷ ὀνομάζεται.

Εἰς τὸ αὐτό. Διαφοραὶ δὲ αὐτῆς εἰσι τρεῖς· διαφορὰς τὰ εἶδη ὀνόμασεν οὐχ ἀπλῶς· ἀλλὰ καθὸ καὶ τὰ εἶδη ἐκ διαφορῶν συνίστανται· οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶδος ὢν, ὡς ποιοῦν ἔσθ' ὅτε δι' αὐτὸ τοῦτο λαμ- 20 βάνεται ὡς ἐν τῇ πραγματείᾳ τῶν πέντε φωνῶν μεμαθήκαμεν λέγοντος τοῦ Πορφυρίου· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὡς ποιοῦν λαμβάνεται, οὐχ ἀπλῶς ἂν εἴη ποιοῦν, ἀλλὰ καθὸ τῷ γένει προσελθούσαι αἱ διαφοραὶ ὑπέστησαν αὐτό. Εἰδωλοποιία δὲ ἡ πρόσωπον μὲν ἔχουσα γνώριμον, 25 τεθνεὸς ἤδη καὶ τοῦ λέγειν παυσάμενον· εἰδωλοποιία, φησὶ, γίνεται, ὅταν εἰσάγωμεν πρόσωπον ὡς τεθνεὸς, ὡς περ Εὐριπίδης ἐν τῇ Ἑκάβῃ παρεισάγει τὸ τοῦ Πολυδώρου εἶδωλον. καὶ Ὅμηρος τὸ τοῦ Πατρόκλου ὁμιλοῦν τῷ Ἀχιλλεῖ. σημείωσαι δὲ ὅτι εἰ καὶ τεθνεὸς εἴη 30 τὸ ὑποκείμενον πρόσωπον, οὐχ' ὡς τεθνεὸς δὲ ἡμεῖς αὐτὸ εἰσάγωμεν, ἡθοποιία, οὐκ εἰδωλοποιία γίνεται. Τί-
νας

3 Vind. ὁ.

4 Vind. αὐτό.

νας ἂν εἴπῃ λόγους Ἡρακλῆς Εὐρυσθέως ἐπιτάσσοντας; ἰδὼν ὁ Ἡρακλῆς τέθνηκεν, ὅμως δὲ ὡς ζῶντα αὐτὸν εἰσάγομεν· εἰ δὲ εἴπωμεν, τίνας ἂν εἴπῃ λόγους Ἡρακλῆς εἰς Αἶδην ὑπὸ τοῦ Χάρωνος ἀπαγόμενος, εἰδωλοποιῶν ἐστὶ. Καὶ Ἀριστείδου ἐν τῷ ὑπὲρ τῶν τεσσαύρων λόγῳ⁵ οὐκ εἰδωλοποιῶν ἀλλ' ἡθοποιῶν μαῖλλον εἶναι νομίζει ὁ Γεωμέτρης, διότι, φησὶν, οὐ τὰς ψυχὰς αὐτῶν τῷ Πλάτῳ διαλεγόμενας εἰσάγει ὁ Ἀριστείδης, ἀλλ' ὡς ζῶντας αὐτοὺς ἀνίστησι καὶ παρίστησιν ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου.

Προσωποποιῶν δὲ, ὅταν ἅπαντα πλάττηται καὶ ἦθος¹⁰ καὶ πρόσωπον, ἐπὶ τῶν λογικῶν κυρίως εἴωθε λέγεσθαι καθὼ τοίνυν περιτιθέμεν τοῖς ἀνψύχοις σάμασι φωνὰς ἀνάρθρους ἀνθρωπίνας, ὅλον λύχνους,³ κλίναις· ὡς ἐστὶν ἰδεῖν ἐκεῖνο παρὰ τῷ Λουκιανῷ· εἶπατε, ὑμεῖς, ἃ σύνιστε Μεγαπένθει τούτῳ· προτέρα δὲ σὺ ἢ κλίνη λέγε·¹⁵ εἶτα φησὶν ἡ κλίνη· ἐγὼ μὲν τοιαῦτα εἰπεῖν, ὧ δέσποτα Ῥαδάμανθυ, αἰσχύνομαι· τοιαῦτα ἦν ἃ ἐπ' ἐμοῦ διεπράττετο· εἶτα φησὶν ὁ λύχνος· ἐγὼ τὰ μεθ' ἡμέραν μὲν οὐκ εἶδον, οὐ γὰρ παρῆν· ἃ δὲ τῶν νυκτῶν ἐποίει καὶ ἔπραττεν,⁶ ὅκνῳ λέγειν, πλὴν ἀλλ' ἐθεασάμην πολ-²⁰ λὰ καὶ ἄρρητα καὶ πᾶσαν ὕβριν ὑπερπεπαικότα, καὶ τοι πολλὰκις ἐκὼν τοῦλαιον ἀποσβῆναι θέλων, ὁ δὲ προσῆγέ με τοῖς δρωμένοις, καὶ τὸ φῶς μου πάντα τρόπον κατεμίαινε. Καθὼ οὖν τοῖς τοιούτοις φωνὰς ἀνθρωπίνας περιτιθέμεν, ἢ καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις, ὥσπερ ποιῶ²⁵ Ὅμηρος τὸν ἵππον τοῦ Ἀχιλλέως, τὸν Ξάνθον, ὁμιλοῦντα τῷ οἰκίῳ δεσπότῃ, τῷ Ἀχιλλεῖ· σκοποῦντες ὡσεὶ εἶχον φωνήν ἑναρθρον, τίνα ἂν εἴποις ἐπὶ τοῖς παροῦσι προσωποποιῶν ποιῶμεν. ἢ γοῦν καὶ τὰ μὴ ὄντα πρόσωπα ὡς πρόσωπα ἀναπλάττομεν· τινὲς μὲν τοῖ καὶ³⁰

³ Vind. λίνους, κλίνας.
in Laur. supra scriptum.

⁶ In Vind. ad marg. ἐπασχεν.

ταῦτα οὐ προσωποποιῖας ἀλλ' ἡθοποιῖας εἶναι νομίζουσι.
καὶ γὰρ, φασίν, ὅτι καὶ ἄλογον εἶη τὸ ὑποκείμενον καὶ
ἄψυχον, γνώριμον δὲ ὅμως, οὐ προσωποποιῖα μᾶλλον
ἀλλ' ἡθοποιῖα ἐστὶ, ὅπερ οὐκ οἶμαι ὀρθῶς ἔχειν, οὐδὲ
5 τῷ σοφιστῇ συνδοκεῖν· αὐτίκα γὰρ ἐκεῖνος τοῦ παρὰ τῷ
Μενάνδρῳ ἐλέγχου πράγματος ὄντος γνωρίμου, οὐκ ἡθο-
ποιῖαν τὴν τούτου μίμησιν, ἀλλὰ προσωποποιῖαν ὠνό-
μασε· σημειῶσαι δὲ, ὅτι καὶ τὴν ἡθοποιῖαν καταχρη-
στικῶς ἔσθ' ὅτε προσωποποιῖαν καλοῦμεν· οὕτω γὰρ
10 καὶ τὰς ἐν ταῖς διασκευαῖς ἡθοποιῖας προσωποποιῖας
καλοῦμεν, ὡς ἔχει παρὰ τῷ Θεολόγῳ ἐν τῷ· „τί δαί οἱ
Μακκαβαῖοι τὸ ἴωμεν ἀδελφοὶ πρὸς τοὺς κινδύνους ἐβόων,
ἴωμεν,“ καὶ τὰ ἐξῆς· τοῦτο γὰρ εἰ καὶ ἡθοποιῖα ἐστίν,
ὅμως καὶ προσωποποιῖα λέγεται· καὶ ἐν ταῖς διατυπώ-
15 σεσι τῶν ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους αἱ ἀξιώσεις ἡθοποιῖαις
μᾶλλον ἔοικυῖαι προσωποποιῖαι καλοῦνται.

Ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη· τινὲς ζητοῦσι, τί-
νος χάριν τοῦτο εἶπεν, ὡς καὶ τῆς ἐπιφερομένης μὴ οὐ-
σης διαιρέσεως· καὶ φάμεν, ὅτι οὐκ ἐστὶ διαίρεσις ἐκεῖ-
20 νη, ἀλλ' ἐπιδιαιρέσις· τὸ γὰρ αὐτὸ καθ' ἑτέραν ἐπι-
βολὴν εἰς ἑτερά τινα παρὰ τὰ πρῶτα διαιρεῖται, ὅπερ
ἔστιν ἐπιδιαιρέσεως ἔργον· ἀλλ' εἰσὶ τινες, ὧν εἷς καὶ
ὁ Γεωμέτρης, οἱ οὐκ ἐπιδιαιρεσιν ἀλλ' ὑποδιαιρεσιν τὸ
ἐπιφερόμενον εἶναι νομίζουσιν· ἐν γὰρ, φασίν, εἶδος
25 τῶν ὑποβεβηκότων τῇ ἡθοποιῖᾳ διαιρεῖ εἰς τὸ ἡθικὸν
καὶ παθητικὸν καὶ μικτόν, οὐ μὴν αὐτὴν τὴν ἡθοποιῖαν
τὴν γενικὴν. καὶ πόθεν τοῦτο δηλόν ἐστιν ἐξ ὧν αὐτὸς
ἐπιφέρει παραδειγμάτων ὁ σοφιστής· εἰπὼν γὰρ, ὅτι
τῶν δὲ ἡθοποιῶν αἱ μὲν εἰσιν ἡθικαὶ, αἱ δὲ παθητικαί,
30 αἱ δὲ μικταί, καὶ τιθεῖς τούτων παραδειγμάτων πάντα
κατ' ἡθοποιῖαν, οὐ μὴν κατὰ προσωποποιῖαν ἢ εἰδωλο-
ποιῖαν εἰσάγει· τὰ γὰρ τινὰς ἂν εἴπη λόγους Ἐκάβη
τῆς Τροίας κειμένης, ὅπερ εἰς παράδειγμα παθητικῆς

τέθεικεν ἡθοποιῖας, οὔτε προσωποποιῖα ἐστίν, οὔτε εἰ-
 δωλοποιῖα, ἀλλ' ἡθοποιῖα. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ· τίνας
 ἂν εἴποι λόγους ἡπειρώτης ἀνὴρ, πρῶτως θεασάμενος
 θάλασσαν, ὕπερ ἡθικόν, ἡθοποιῖαν αὐτὸς ὁ σοφιστὴς
 εἶπεν· καὶ τὸ, τίνας ἂν εἴπῃ λόγους Ἀχιλλεύς ἐπὶ Πα- 5
 τρώκῳ βουλόμενος ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον· καὶ ταῦτα γὰρ
 οὐκ εἰδωλοποιῖας ἢ προσωποποιῖας ἀλλ' ἡθοποιῖας μᾶλ-
 λόν εἰσιν· ἀλλ' ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι εἰ καὶ τὰ παραδείγματα
 ἡθοποιῖας εἰσὶ, καὶ οὐ προσωποποιῖας ἢ εἰδωλοποιῖας,
 ὁμῶς ἐδύνατο, εἴπερ ἐβούλετο, καὶ παθητικῶν προσωπο- 10
 ποιῶν καὶ εἰδωλοποιῶν, ὡσαύτως καὶ ἡθικῶν καὶ μι-
 κτῶν εἰς παραδείγματα εὐπορῆσαι· ὥσπερ γὰρ τίνας
 ζῶντας παθαινομένους μιμούμεθα, ἑτέρους δὲ ὡς ἀπλῶς
 περὶ τινῶν ἀποφαινομένους, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τεθνη-
 κότων δυνατόν τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν, ὥστε ἐκ τούτου 15
 δῆλον ὡς οὐ τὴν ἀντιδιηρημένην τῇ εἰδωλοποιῖᾳ καὶ τῇ
 προσωποποιῖᾳ ἡθοποιῖαν εἰς τὰ τοιαῦτα διαιρεῖ, ἀλλὰ
 μᾶλλον τὴν γεννητικὴν· πλὴν ἰστέον, ὅτι ταύτην τὴν,
 εἴτε ὑποδιαιρέσιν εἴτε ἐπιδιαιρέσιν δεῖ καλεῖν, κακίξει ὁ
 Γεωμέτρης λέγων αὐταῖς λέξεσιν οὕτως· οὕτω τῶν ἡθο- 20
 ποιῶν ἀπὸ τε τῶν προσωποποιῶν καὶ εἰδωλοποιῶν διαι-
 ρουμένων, πάλιν αὐτὰς τὰς ἡθοποιῖας λαβόντες τῶν πρὸ
 ἡμῶν τινὲς οὕτω διαιροῦσι, μᾶλλον δὲ φύρουσιν, εἰ δέον
 εἰπεῖν· αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσὶ παθητικαὶ, αἱ δὲ ἡθικαί,
 αἱ δὲ μικταί, πρῶτον μὲν ἀγνοοῦντες ὅτι καὶ πᾶσα ἡθο- 25
 ποιῖα μικτὴ· σύγκειται γὰρ ἐκ προσώπου καὶ πράγματος·
 ἔπειτ' ὅτι καὶ τὸ πάθος οὐχ ἡ λύπη μόνον, ἀλλὰ καὶ
 ἡ ὀργή, καὶ ὁ οἶκτος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν παθῶν· τρίτον
 ἀγνοοῦντες, ὅτι κἂν ταῖς παθητικαῖς πολὺ τὸ τοῦ ἡθους
 ἐγκαταμέμικται· ἀλλ' ἡμεῖς τὰ πλείονα τούτων καταλι- 30
 πόντες οὕτω συντομώτερον, ὡς δέον ἡμῖν δοκεῖ, καὶ
 ἀκριβέστερον τὴν τούτου διαίρεσιν ποιησόμεθα· πᾶσα
 μὲν οὖν ὥσπερ ἔφην ἡθοποιῖα μικτὴ, τὰ τέλεια καὶ αὐτὴ

μιμουμένη τῶν ζητημάτων, καὶ οὐ πρόσωπον ἔχουσα μό-
 νον, ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα, περὶ οἷ ἢ δι' ὃ τοὺς λόγους ποι-
 αύμεθα· πρῶτον μὲν οὖν σκοπητέον τὸ πρόσωπον, ὅπως
 τὸ αὐτὸ πολλάκις μὲν ἀπλοῦν, πολλάκις δὲ σύνθετον
 5 ἔστιν· ἀπλοῦν μὲν, οἷον γεωργός, ῥήτωρ, στρατηγός·
 σύνθετον δὲ, οἷον πατὴρ γεωργός· καὶ τὸ παράδειγμα,
 τίνας ἂν εἴποι λόγους πατὴρ γεωργός φιλοσοφοῦντα τὸν
 υἱὸν ὁρῶν. ὁρᾷς ὅπως ἔκ τε τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἐπιτη-
 δεύματος ἢ σύνθεσις. ἄλλοτε δὲ ἔκ δυοῖν ἐπιτηδευμά-
 10 των, οἷον ῥήτωρ ἀριστεύς· ἐπὶ δὲ τῶν κυρίων ὀνομάτων
 οὐ δυοῖν πολλάκις σύνθεσις μόνον· ἀλλὰ καὶ τρωῶν καὶ
 τεσσάρων καὶ πλειόνων ἔστιν εὐρεῖν, οἷον τίνας ἂν εἴποι
 λόγους Ἀχιλλεύς ἐπὶ πόλεμον ἐξοπλίζων τὸν Πάτροκλον·
 ἐνταῦθα καὶ κρόττος ἦθος καὶ στρατηγικοῦ καὶ ἥρωος·
 15 εἰ δὲ καὶ τὰ πολλὰ δεῖ τῶν ἐπιτηδευμάτων συνάπτειν καὶ
 μουσικοῦ, καὶ ὅσα πεπαιδευταὶ παρὰ Χείρωνι· ἀλλὰ τὰ
 μὲν πρόσωπα τοιαύτην ἔλαχον τὴν φύσιν, καὶ τὴν διαί-
 ρεισιν· τὰ δὲ πράγματα καὶ αἱ ἡθοποιαὶ συνίστανται
 πῇ μὲν πάθῃ, πῇ δὲ καὶ ὑπαθῇ· ὥστε καὶ καθόλου
 20 πρὸς δύο ταῦτα διαιρεῖσθαι, τὸ τε πραγματικὸν καὶ τὸ
 παθητικόν· καὶ παθητικὸν μὲν οὐκ, ἐν ᾧ λύπη μόνον
 ὑπόκειται, ἀλλὰ καὶ ὀργή καὶ ἔλεος καὶ θάμβος καὶ
 πόθος· συμπλέκεται δὲ καὶ ταῦτα πολλάκις, ὥσπερ δὴ
 καὶ τὰ πρόσωπα· οἷον τίνας ἂν εἴποι λόγους Μήδεια
 25 τοὺς παῖδας ἀποσφάττειν μέλλουσα, θεωρεῖται γὰρ ἐν-
 ταῦθα καὶ ὀργή κατὰ τοῦ Ἰάσονος, καὶ οἶκτος περὶ τῶν
 παιδῶν· καὶ πάλιν τίνας ἂν εἴποι λόγους Ἀχιλλεύς ἐπὶ
 τῷ Πατρόκλῳ κεμένῳ, λυπεῖται γὰρ ἅμα καὶ οἰκτεῖρει,
 καὶ πενθεῖ τὸν Πάτροκλον, ὀργίζεται δὲ τοῖς Τρωσὶ καὶ
 30 τῷ Ἑκτορι· καὶ περὶ τοῦ πολέμου βουλευέται· καὶ ὁ
 γεωργός ὁ πρῶτος θεασάμενος θάλασσαν, εἰ καὶ τισιν
 ἡθικὸν ἔδοξε μόκον· ἀλλὰ τὸ μὲν ἦθος περὶ τὸ πρόσω-
 πον θεωρεῖται μόνον· ἡ δὲ ὅψις ἔχει τὸ πάθος· πάθος

γὰρ τὸ θάμβος, ὥστε καὶ ὡς γεωργὸς μὲν τινὰς λόγους
 ποιήσεται· ἀλλὰ καὶ ὡς πρῶτως ἰδὼν θάλασσαν· καὶ τὸ
 μὲν φοβούμενος, τὸ δὲ ἐκπληττόμενος, τὸ δὲ εἰκάζων·
 ἔφημεν καὶ τοῦ πραγματικοῦ τόπου τὴν ἡθοποιίαν μετέ-
 χειν, ὅτι ἢ σὺν τῷ πάθει ἢ καὶ τοῦ πάθους χωρὶς ὑπο- 5
 κρίνη τις ὑπόκειται καὶ παραίνεσις. οἷον τινὰς ἂν εἴποι
 λόγους φιλόσοφος ἀνὴρ πρὸς τὸν υἱὸν εἰς παιδευτήριον
 αὐτὸν ἀποστέλλων· ἢ καὶ Νέστωρ πρὸς Ἀντίλοχον, ἢ
 Ὀδυσσεὺς πρὸς Τηλέμαχον, ὁ μὲν τῆς ἱππικῆς αὐτῷ τοὺς
 λόγους ὑποτιθέμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν μνησθηροφορίαν 10
 αὐτὸν διερεθίζων. Ἡθὸς μὲν γὰρ ἡ βουλή· πά-
 θος δὲ φίλος πεσών· οὐ δοκεῖ τῷ Γεωμέτρῃ τὴν βου-
 λὴν εἶναι ἦθος, ἀλλὰ ταύτην μὲν πρᾶγμα λέγει· ἦθος
 δὲ τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, πάθος δὲ τὸν ταῦ Πατρόκλου θά-
 νατον. καὶ φησιν ὁ αὐτὸς, μὴ πρὸς τὰς τῶν πραγμά- 15
 των εὐπορίας ἡμᾶς δεῖν ἐνταῦθα γυμνάζεσθαι, ἀλλὰ
 πρὸς μόνᾳ τᾷ ἦθι⁷ τῶν ἀνθρώπων· καὶ σκόπει τὰ
 ἐκείνου αὐταῖς λέξεσιν ἔχοντα οὕτως· οὐκ ἔγνων δὲ, ὅτι
 τινὲς τῶν περὶ ἡθοποιίας διαλαβόντων καὶ τοὺς προτρε-
 πτικούς καὶ τοὺς παραμυθητικούς λόγους εἰς ταύτην 20
 ἀνήγαγον καὶ τῶν ἁρμοζόντων ἐκείνοις κεφαλαίων· ἀλλὰ
 τί ἂν οὕτως μὲν ἡθοποιῶν τῶν τοιούτων διαφέροιν λό-
 γων; πῶς δὲ οὐ κακῆναι περιτταὶ ἂν ὀφθεῖν; εἶγε καὶ
 τὰ τούτων κεφάλαια ἐνταῦθα προσεξετάσομεν· ἐμοὶ γοῦν
 δοκεῖ τὰς ἡθοποιίας μᾶλλον ὑπὸ τοὺς προτρεπτικούς· καὶ 25
 τοὺς λοιποὺς θετικούς ἀγαγεῖν, ὡς μέρος ποτὲ λόγου·
 κἀνταῦθα μὲν πρὸς τὰ ἦθι μόνᾳ τῶν ἀνθρώπων γυ-
 μνάζεσθαι· ἐν ἐκείνοις δὲ καὶ πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων
 εὐπορίας· διττῆς γὰρ αὐτῆς εὐρέσεως καὶ ἐν πᾶσι σχεδὸν
 ὡς εἰπεῖν λόγοις τῆς μὲν προσωπικῆς, τῆς δὲ πραγμα- 30
 τικῆς, πρὸς μὲν τὴν προσωπικὴν διὰ τῶν ἡθοποιῶν γυ-

7 Vind. ἔθι.

μναζόμεθα μόνον, προς δὲ τὴν πραγματικὴν διὰ τε τῶν
 προτρεπτικῶν καὶ τῶν λοιπῶν θετικῶν. τοῦτο καὶ αὐτὸς
 ὁ Ἀφθόνιος συνορῶν ἐν τοῖς κοινῶς κεφαλαίοις τὴν
 ἡθοποιῶν διεῖλεν, ἃ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων τὴν
 5 κίνησιν ἔχουσιν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν τριῶν μόνων χρόνων· ἃ
 καὶ αὐτὰ μὲν περὶ πραγμάτων, ὅμως δὲ τῶν ἀρμοζόν-
 των προσώπων ἐκάστω· ἔστι μέντοι ποτὲ μίχτας ἡθο-
 ποιῶν εὐρεῖν, ἐν οἷς οὐ τὸ ἦθος μόνον ὑπόκειται τοῦ
 λέγοντος, ἀλλὰ καὶ τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ σκεπτόμεθα·
 10 οἷον τινὰς ἂν εἴπῃ λόγους φιλόσοφος τὸν νῦν πέμπων
 εἰς παιδευτήριον· ἢ τινὰς ἂν εἴπῃ λόγους Ἀχιλλεὺς ἐπὶ
 Πατρόκλῳ κειμένῳ βουλευόμενος· ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον·
 ἐνταῦθα οὐκ ἦθος μόνον ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα· ἦθος μὲν
 γὰρ τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, πρᾶγμα δὲ ἡ βουλή· ἀλλὰ καὶ
 15 πάθος, ὁ τοῦ Πατρόκλου θάνατος· ἀφ' ὧν γνωστόν,
 ὅτι τριπλαῖ καὶ τετραπλαῖ πολλάκις ἡθοποιῶν παρὰ
 τοῖς παλαιοῖς εὐρίσκονται· εἰσὶ καὶ μόνως ἡθοποιῶν κα-
 θαραι· οἷον τινὰς ἂν εἴπῃ λόγους γεωργὸς πρῶτως ἰδὼν
 θάλασσαν· οὕτε γὰρ σκέψις ἐνταῦθα τοῦ πράγματος,
 20 οὕτε πάθος· εἰ μὴ καὶ αὐτὸ τὸ θαῦμα πάθος εἴπῃ τις
 ἂν· ἀλλ' ἡμεῖς νῦν ἀπλούστερον γυμναζόμενοι πρὸς τὰ
 ἦθη μόνον τὰ τῶν λόγων ἦθη ἀσκήσομεν· ὅτε δὲ καὶ
 προτρεπτικούς, μᾶλλον δὲ πάντας τοὺς συμβουλευτικούς
 προσλαβώμεθα λόγους, τότε καὶ τὰ τοιαῦτα μαθεῖν ἀ-
 25 καγκαῖον· ἐπεὶ κακεῖνο πρὸς πᾶσιν ἀναγκαῖον εἰδέναι,
 ὅτι καὶ πάσης τελείας ὑποθέσεως εἰς δύο ταῦτα διαι-
 ρουμένης, καθάπερ ἔφημεν, προσωπικὰς τε καὶ πραγμα-
 τικὰς εὐπορίας, πρὸς μὲν τὸ ἦθος τοῦ λέγοντος τὸ
 παρὸν ἡμᾶς γυμνάζει προγύμνασμα, πρὸς δὲ τὴν εὐπο-
 30 ρίαν τοῦ πράγματος τὰ λοιπὰ τῶν προγυμνασμάτων πάν-
 των, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς διαιρέσεως τῶν κεφαλαίων βιβλίον,
 καὶ τρίτον τὸ τῆς τῶν ἐπιχειρημάτων εὐρέσεως καὶ τῶν
 ἐπὶ τούτοις ὁμοῦ πάντων νοημάτων. ὥστε οὐκ εὐλόγως

τινὲς ἠπόρησαν, ὡς εἶπερ ἐν ταῖς ἡθοποιαῖς καὶ τὸ εἶδος τοῦ πράγματος καὶ τὸ ἦθος ἀνασκοποῦμεν τοῦ λέγοντος, ᾧ δὴ καὶ τοὺς λόγους προσανατίθεμεν, τί ἂν αἱ ἡθοποιαὶ τῶν τελείων διενέγκοιεν ὑποθέσεων; εἰ γὰρ καὶ πιθανὸν τὸ ἀπόρημα, ἀλλ' οὐκ ἀληθές. εἰ γὰρ καὶ πολ- 5 λάκις ἐν ταῖς ἡθοποιαῖς ἀμφοτέρα περισχόνται, τὸ τε πράγμα φημι καὶ τὸ ἦθος, οἷον τίνας ἂν εἴπῃ λόγους ἀριστεύς γέρων ἐπὶ τὸν πόλεμον τὸν υἱὸν προτρεπούμενος, ἀλλ' ἐνταῦθα πρὸς τὸ τοῦ λέγοντος μόνον ἦθος ἐγγυμναζόμεθα· πρὸς γὰρ τὴν τελείαν τῆς προτροπῆς 10 διαίρεσιν οἱ προτρεπτικοὶ καὶ οἱ θετικοὶ γυμνάζουσιν ἡμᾶς λόγοι. διὸ κἀνταῦθα μὴδὲ τὴν τελείαν αὐτῶν τῶν κεφαλαίων παραληπτέον διαίρεσιν, ἀλλὰ τινὰ τῶν χρησίμων, καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν φασίν, ἐπιχειρητέον, ὥστε τῷ ἀκριβεῖ λόγῳ μὴδὲ τοὺς προτρεπτικούς ὑπὸ τὰς 15 ἡθοποιίας ἐμπίπτειν, ἀλλὰ τούναντίον τὰς ἡθοποιίας ὑπὸ τοὺς προτρεπτικούς.

Ἐργάση δὲ τὴν ἡθοποιῶν χαρακτῆρι σαφεῖ, συντόνῳ, τὰ δὲ συντόμως ἔχει· εἰ μὲν οὖν τὸ πρῶτον, δηλοῖτο ἂν ὁ οὕτως ὀνομαζόμενος ἄδρὸς χα- 20 ρακτῆρ. τρεῖς γὰρ φησιν εἶναι χαρακτῆρας, ἄδρὸν, ταπεινὸν καὶ μέσον. καὶ ἄδρὸς μὲν ἐστὶν ὁ κομπηραῖς λέξεσι κεκαρυκευμένος, εὐληπτον δὲ νοῦν ἔχων· ταπεινὸς δὲ ἐστὶν ὁ ὑψηλῷ νῷ διαλεγόμενος, εὐληπτα δὲ ῥήματα ἔχων. μέσος δὲ ἐστὶν ὁ μὴδὲ κομπηραῖς λέξεσιν συγκαί- 25 μενος, μὴδὲ δυσδιάγνωστον νοῦν ἔχων. εἰ δὲ τὸ δεύτερον, δηλοῖτο ἂν ὁ γοργὸς καὶ κομματικός· χρησιμώτατος γὰρ οὗτος ἐν ἡθοποιῶι, ὡς ὑπ' αὐτοῦ σχεδὸν τοῦ πάθους τὸ ἄσθμα διακοπτόμενον τοῦ λέγοντος.

Ἀνθηρῷ. ἀνθηρὸς ἐστὶ χαρακτῆρ ὁ διὰ λέξεων 30 συγκαίμενος ἀνθηρῶν. ἀνθηραὶ δὲ λέξεις αἱ λαμπραὶ καὶ οἷον περικαλλεῖς καὶ ἀνθεσιν ἱοικυῖαι· ὥσπερ γὰρ τὴν ὄρασιν τὰ ἀνθη, οὕτω καὶ τὸν νοῦν αἱ λαμπραὶ καὶ

ἡδῶται καὶ οἷον κομμωτικαὶ τῶν λέξεων ἡδουσι. τινες δὲ εἰσὶν αἱ τοιαῦται, περιττὸν λέγειν, αὐτοῦ τοῦ Ἑρμογένους ἐν τῷ περὶ ἰδεῶν κάλλιστα καὶ ἀκριβέστατα περὶ αὐτῶν διεληφότες, ἐν οἷς περὶ λαμπρότητος διαλαμβάνει. 5 ὁ δὲ Γεωμέτρης ἀνθρῶν λέγει χαρακτηῖρα τὸν ἡδὺν καὶ ἀβρόν· ἀβρός δὲ, φησὶ, λόγος, εἴτε κατ' ἔννοιάν τε καὶ μέθοδον, εἴτε κατὰ λέξιν· κατὰ μὲν οὖν ἔννοιαν, ὅτε μυθικὰς τινὰς καὶ ἐρωτικὰς λαμβάνομεν. κατὰ δὲ μέθοδον, ὅταν γλυκέως αὐτὰς καὶ ἀφελῶς λαμβάνωμεν 10 προσφέροντες. κατὰ δὲ λέξιν, ὅταν ἐπιθέτοις πολλάκις καὶ ποιητικοῖς ὀνόμασιν ἢ καθαροῖς, γλυκεία γὰρ καὶ τὰ καθαρά, ἢ δοριμέσιν ἢ καὶ τροπικοῖς, ἀλλὰ λίαν μετρίοις, καὶ κατὰ φράσιν εὐφώνοις καὶ τοῖς ὑποκειμένοις πρᾶγμασι παρομοιοῖς χρώμεθα.

15 Ἀπολύτῳ, ἀσυνδέτῳ, ἀφέτῳ, ἐλευθέρῳ· δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ τὸ ἐπιφερόμενον τὸ, ἀπηλλαγμένῳ πάσης πλοκῆς τε καὶ σχήματος. τινὲς δὲ φασὶν ἀπόλυτον γίνεσθαι χαρακτηῖρα, ἥνικα ἐν ἑκάστον κῶλον πεπληρωμένην ἔχει τὴν ἔννοιαν καὶ μὴ ἔστιν ἐξηρημένον τὸ ἐν τοῦ ἐνός.

20 οἷον ἐπειδὴ γὰρ πολλῶν καὶ μεγάλων ἡμῖν ἐπεισφρησάντων δεινῶν, καὶ μυρίων ἐπελθουσῶν τρικυμῶν, ὁρᾷς πῶς ἔστιν ἐκκρεμῆς ἡ ἔννοια καὶ οὐχ ὥς ἐν τῷ „οἷαν ἀνθ' οἷας ἀλλάσσομαι τύχην“ καὶ τοῖς ἑξῆς τοῦ γυμνασματος κῶλοις. Ἀπηλλαγμένῳ πάσης πλοκῆς τε 25 καὶ σχήματος· πλοκῆς λέγοι ἂν τῶν ὑπερβατῶν καὶ περιόδων καὶ τῶν τοιούτων, ὅσα καὶ τῇ φράσει πέπλεκται. σχήματος δὲ τῶν περικαλλῶν πάντων σχημάτων, οἷον τοῦ καινοπρεποῦς καὶ τῶν ἄλλων. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῖς σχήμασι δεῖ καλλωπίζεσθαι τὸν ἅπαξ ὑπὸ τοῦ πά- 30 θους ἀλόντα καὶ τὸν οἶκτονς κινεῖν παρὰ τοῖς ἀκροαταῖς βουλόμενον. τινὲς δὲ ζητοῦσι καὶ πῶς δυνατόν σχήματος ἀπηλλάχθαι τὸν λόγον, ὅπου πᾶς λόγος ἐξ ἀνάγκης διὰ σχήματος γίνεται· καὶ ἀδύνατόν τινα ἀσχημάτιστον εὐ-

ρεθῆναι λόγον. καὶ φαμεν τὸ σχήματος εἰρησθαι ἢ διὰ τὰ περικαλλῆ τῶν σχημάτων, ὥς καὶ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, ἢ διὰ τὰ συνεχῶς ἀλλαττόμενα καὶ μεταβαλλόμενα· ἔστι γὰρ σχῆμα ἢ ὑπαλλαγή τοῦ λόγου ὥς φέρε εἰπεῖν, ἐὰν ἐξ ἐλεγκτικοῦ εἰς ἐρωτηματικὸν μεταβῶ, καὶ ἐκ τούτου πάλιν εἰς ἕτερον.

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΓΙΝΑΣΜΑΤΟΣ.

Τίνας ἂν εἴποι λόγους Νιόβη κειμένων τῶν παιδῶν.

Περὶ τῆς Νιόβης ἱστορήκεν ἐν τῇ κδ' ῥαψωδίᾳ ὁ Ὅμηρος, ὅτι γυνὴ τις ἦν εὐπαις καὶ πολύπαις, ἣτις καὶ 10 συνδιητάτο καὶ συνῆν τῇ Ἀητοῖ. ἐξύβρισε δὲ, κατὰ τὸν πατέρα τὸν Τάνταλον, καὶ ἐλοιδορήσατο τῇ Ἀητοῖ, φασμένην κρεῖττων εἶναι, οὐ κατὰ τὸ πολύπαις μόνον ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ εὐπαις τυγχάνειν· ἡ μὲν γὰρ πολλῶν παιδῶν καὶ καλλίστων μήτηρ ἐστίν, ἡ δὲ Ἀητῶ δύο μόνον, Ἀπόλ- 15 λωνος καὶ Ἀρτέμιδος, οἷς ἡ Ἀητὴ κινήθεισα διὰ μὲν Ἀπόλλωνος τοὺς ἄρρενας υἱοὺς ἀνείλε, διὰ δὲ Ἀρτέμιδος τὰς θηλείας, τῶν πολλῶν ἐκείνων θυσιῶν καὶ τιμῶν τῆς Νιόβης ὀλιγόρησασα. Ἔστι δὲ τὸ προκείμενον ἐς μελέτην τῷ σοφιστῇ οὔτε προσωποποιῖα, οὔτε εἰδωλοποιῖα, 20 ἀλλ' ἡθοποιῖα· οὐ γὰρ τεθνεὺς πρόσωπον ἐνταῦθα καὶ τοῦ λέγειν παυσάμενον παρεισάγεται, ἀλλὰ ζῶν καὶ λέγειν δυνάμενον. ἔστιν οὖν καὶ ἡθοποιῖα αὕτη, κατὰ μὲν τὸν Ἀφθόνιον παθητικὴ μόνον, κατὰ δὲ τὸν Γεωμέτρην καὶ ἡθικὴ καὶ παιητικὴ, τουτέστι μικτή, καὶ τοῦτο πρό- 25 δῆλον ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἡμῖν εἰρημένων.

Οἷαν ἂν θ' οἷας τύχην ἀλλάσσομαι.⁸ τὸ οἷαν σχετλιαστικόν, τὸ δὲ οἷας θαυμαστικόν. Ἀπαις ἡ πρὶν εὐπαις δοκοῦσα. τοῦτο ὡσανεὶ κατασκευὴ ἐστι· φημι δὴ τοῦ οἷαν ἂν θ' οἷας ἀλλάσσομαι τύχην· μονονουχὲ γὰρ 30

8 Codd. ἀλλάσσομαι.

λέγει. διατὶ εἶπον τὸ οἶαν ἀνθ' οἷας ἀλλάσσομαι τύχην, διότι ἅπαις εἰμὶ ἢ νῦν εὖπαις δοκοῦσα. ζητοῦσι δὲ τινες, διὰ τί τῇ ἀπαιδίᾳ τῆς πολυπαιδίας ἀντικειμένης ὁ σοφιστῆς τὸ ἅπαις τῷ εὖπαις ἀντίθεκε. καὶ λέγουσιν ὅτι
5 θέλων εἰς ἀκρότητα τὸ πάθος ἀνενεγκεῖν, καὶ δεῖξαι, ὅτι μὴ μόνον πολλῶν, καὶ ἀπλῶς πάντων, ἀλλὰ καὶ καλῶν ἐστερήθη παιδων.

Καὶ μήτηρ ἐνὸς οὐχ ὑπάρχῳ παιδὸς, ἡ πολλῶν τοῦτο δόξασα πρότερον. ἵνα μή τις ἐν τῷ ἀνω-
10 τέρω κώλῳ ἐνδειαν ἀκούσας τὴν ὀλιγότητα νοήσῃ, τοῦτο ἐπιφέρει τὴν παντελεῖ διὰ τούτου τῶν παιδῶν προβαλλομένη στέρησιν. τινὲς καὶ τοῦτο ζητοῦσιν, ἀνθρώπου σκοπὸν ἔχων ἐν πρώτοις εἰπεῖν τὰ ἐνεστῶτα, οὕτω γὰρ καὶ τῇ μεθόδῳ τὸν ἐνεστῶτα ἡξίωσε προτάττειν τῶν ἄλλων,
15 καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἄρχεσθαι, ἀναγκμίννυσιν τῷ ἐνεστῶτι τὸν παρῳχηκότα· τὸ γὰρ οἶαν ἀλλάσσομαι τύχην, καὶ τὸ ἅπαις εἰμὶ, καὶ τὸ περιϋσταταί μοι τὸ πλῆθος εἰς ἐνδειαν, καὶ τὸ μήτηρ ἐνὸς οὐχ ὑπάρχῳ παιδὸς ἐνεστῶτός εἰσι χρόνου. τὸ δὲ ἀνθ' οἷας καὶ τὸ ἡ πολλῶν μήτηρ
20 δόξασα πρότερον καὶ τὸ ἡ πρὶν εὖπαις δοκοῦσα παρῳχηκότος. καὶ φαμεν ὅτι οὐχ ὥς πάντως ἔχων σκοπὸν περὶ αὐτῶν διαλαβεῖν οὕτω περὶ αὐτῶν νῦν διεξιςιν, ἀλλὰ πρὸς αἵξεσιν μᾶλλον τῶν παρόντων καὶ τὴν ἐν συγκρίσει δεινῶσιν ταῦτα διαλαμβάνει.

25 Ἡ πολλῶν τοῦτο δόξασα. τὸ δόξασα οὐκ ἀντὶ τοῦ μάτην ὑποληφθεῖσα⁹ ἐνταῦθα κεῖται, ἀλλὰ τοῦναντίον ἀντὶ τοῦ δόξαν πολλὴν ἐκ τῶν παιδῶν παρὰ πάντων λαβοῦσα· οὕτως ὁ Γεωμέτρης.

Τὸ γὰρ εἰς πείραν ἤκον ἀνιαρὸν εἰς ἀφαι-
30 ρεσιν. τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ Θουκυδίδῃ ἐπιταφίου ἔλαβε, παραφράσας αὐτό. ἔχει δὲ ἐν ἐκείνῳ οὕτως· καὶ λύπη

9 Vind. ὑπολειφθεῖσα.

οὐχ ὧν ἂν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὗ ἂν ἐθὰς γινόμενος ἀφαιρεθείη. Καὶ κατὰ ταῦτα Ταντάλου βεβαιῶ τὸ γένος τοῖς ἀτυχήμασιν· ζητεῖται διατὶ καὶ τῷ παρωχηκότι μνείαν ποιῆται τῶν ἐνεστώτων. καὶ λέγουσιν, ὅτι εὐκότως τοῦτο 5 ποιεῖ. δεῖ γάρ, φασιν, αἰεὶ καθάπερ ῥίζης ἔχουσθαι τοῦ συμβάντος, ἀφ' οὗπερ καὶ αἱ αἰτίαι τῶν λόγων.

Καὶ νῦν ἐκατέρων παίδων κεῖται μοι¹⁰ γένος. ζητεῖται διατὶ τοῦ ἐκατέρων ἐπὶ δύο μόνων λαμβανομένου ἐνταῦθα ἐπὶ πολλῶν τοῦτο λαμβάνει ὁ σοφιστής. καὶ 10 ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ δύο τινῶν ἐλήφθη, φημὶ δὴ τῆς τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλειῶν φύσεως· τὸ γὰρ ἐκατέρων ἤγουν ἀρρένων καὶ θηλειῶν, ἤγουν νύων καὶ θυγατέρων.

Καὶ θρηνεῖν ἀπορώτερον ὃ κατέστη σεμνότερον. καὶ ὅπερ, φησὶ, τοῖς ἀνθρώποις ὅσιον καὶ σεμνόν, 15 τί τοῦτο τὸ θρηνεῖν τοὺς νεκροὺς, τοῦτο ἐμοὶ ἐστὶν ἀπορώτατον. τοῦτο δὲ εἶπε διὰ τὸ πλήθος· οὔτε γὰρ πάντας ἅμα οἷα τε θρηνεῖν ἦν, καὶ ἕκαστον δὲ ἰδίᾳ διεῖλεν ἡ πόρησεν, τίνα ἂν προτιμήσῃ τῶν ἄλλων. Ποῖ τράπωμαι; τίνων ἀνθ' ἐξομαι; ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλα με- 20 ταβαίνει, καὶ συνεχῶς μεταλλάττεται, τὸ τῶν ἀλύνοντων φυλάττων ἴδιον. εἰώθασι γὰρ οἱ ἀλύοντες ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλα μεταπηδᾶν, ὡς δυσαρεστοῦντες καὶ βαρέως ἐπὶ τοῖς παροῦσι διατιθέμενοι. ἔστι δὲ μυρία τοιαῦτα καὶ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ, ὧν ἐστὶν ἓν καὶ τό·¹¹ πᾶ βῶ; πᾶ στῶ; 25 πᾶ κέλσω;

Τίνων ἀνθ' ἐξομαι, ποίων ἀνθ' ἐξομαι; ποίων ἀντιλάβωμαι; ποίων φροντίσω πρώτων, καὶ τὰ εἰς ταφὴν αὐτοῖς χορηγήσω;

Ἐπιλείπουσιν πρὸς τὰς συμφεράς αἰ τιμαί·³⁰ ἡ τοῦτο λέγει, ὅτι ἡ τιμὴ ἦν ἐτιμήθη παρὰ τῶν θεῶν

10 Vind. γάρ. Aphthon. μοι.

11 Hecuba 1028.

ἐπὶ τῇ εὐπαιδίᾳ παραβαλλομένη πρὸς τὴν παροῦσαν
 συμφορὰν ἀποδέεται τούτων, ἥ ὅτι αἱ ὀφειλόμεναι τοῖς
 νεκροῖς ἐπιτάφιοι τιμαὶ ἐπιλείπουσιν ἐμοὶ διὰ τὸ πλῆθος
 τῶν κειμένων. ἵν' ἡ ἀκόλουθον τοῖς ἀνωτέρω. Παρὸν
 5 αἰτῆσαι θεοὺς ἑτέραν ἀλλάξασθαι φύσιν. ἀντί-
 πτωσις ἀντὶ τοῦ παρόντος, ἥγουν δυνατοῦ ὄντος. Μίαν
 τῶν ἀτυχημάτων τίθεμαι λύσιν, μεταστῆναι
 πρὸς τὰ μὴδὲν αἰσθανόμενα. ἐνταῦθα ὥσαντι
 προφητεύει τὰ μέλλοντα. καὶ γὰρ μυθολογεῖται, μετα-
 10 βληθῆναι τὴν Νιόβην εἰς λίθον, ὃς ἐν τῷ Σιπύλῳ ὑπάρ-
 χων ὄρει ὁράται δακρύων. Ἔστι δὲ τοῦτο μῦθος· τὸ
 γὰρ ἀληθὲς οὕτως ἔχει. ἀνδριάντα τῆς Νιόβης ἐκ λίθου
 οἱ παλαιοὶ ποιήσαντες ἔστησαν ἐν τῷ Σιπύλῳ ὄρει· ἔστι
 δὲ ὑπὸ τὴν κῆν, ἐφ' ἧς ὁ ἀνδριὰς ἵσταται, πηγὴ κε-
 15 κρυμμένη, ἀφ' ἧς διὰ τινος μηχανῆς εἰς τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς τοῦ ἀγάλματος ἀνατρέχον τὸ ὕδωρ νομίζειν ποιεῖ
 τοὺς ὀρώντας, ὅτι δακρύει τὸ ἄγαλμα.

Τίνας ἂν εἴπῃ λόγους ὁ τῆς βασιλείας ἐκπέσων Μι-
 χαήλ, τῶν βασιλείων ἀπελαινόμενος.

20 Φεῦ μοι τῶν παρόντων δεινῶν! οὐαί μοι τῶν περι-
 εστώτων κακῶν! οἶά μοι καὶ ὅσα τὰ δυσχερῆ ἀνθ' ὅσων
 καὶ οἶων τῶν ἀγαθῶν ἡ τύχη ἀθρόον ἐπήνεγκε. νῦν
 γὰρ ἐκ τῶν βασιλείων κακῶς ἀπελαύνομαι, ὁ πρὶν μεγα-
 λοπρεπῶς ἐν τούτοις τιμώμενος, ὑφ' ὧν τε τὸ πρὶν ἴσα
 25 καὶ θεῶ εὐφημούμην, ὑπὸ τούτων νῦν κακῶς ἀκοῶ, καὶ
 λίθοις ὡς κατάκριτος βάλλομαι· ἀλλ' οἶμοι πρὸς τὴν
 προγονικὴν ἀπελαύνομαι κακοδαιμονίαν. ἐμοὶ μὲν γὰρ
 πένης ἦν ὁ πατήρ, τέχνην πρὸς τὸ ἀποζῆν μετερχόμενος
 βάνανυσον. ὁ δὲ πρὸς πατέρος μοι θεῖος τῆς βασιλείας
 30 δραξάμενος, ὡς οὐκ ὤφειλε, διάδοχόν με ταύτης, ὡς οἶκ
 ἔδει, κατέστησεν. ἀφ' ἧς εἰς τὴν πατρικὴν καὶ πάλιν
 συνωθοῦμαι πενίαν. ἀλλ' εἴθε μοι καὶ μέχρι τούτου τὰ
 δεινὰ σταίῃ, καὶ μὴ πορρωτέρω τῆς πατρικῆς δυστυχίας

ἢ πονηρὰ προχωρήσεις τύχη. δέδοικα γάρ, μὴ πρὸς τῇ ἐκπτώσει τῆς βασιλείας καὶ τοῦ ἡδίστου φωτὸς στειρηθῆσομαι.

C a p. XII.

ΠΕΡΙ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ.

Τινὲς μετὰ τὸ διήγημα αὐθις ἀξιοῦσι τὴν ἔκφρασιν ταῦτεσθαι διὰ τὸ καὶ αὐτὴν τοῦ διηγηματικοῦ εἶναι τόπον. καὶ γὰρ φασίν, ὅτι τριῶν ὄντων τῆς διηγήσεως εἰδῶν, ἀπλοῦ, ἐγκατασκεύου, ἐνδιασκεύου, τοῖς μὲν δυσὶ τοῖς προτέροις γυμνάζει ἡμᾶς τὸ διήγημα, τῷ δὲ τελευταίῳ τῷ ἐνδιασκεύῳ ἡ ἔκφρασις. Ἐτεροὶ δὲ καὶ μετὰ τὸν κοινὸν τρόπον αὐτὴν ταῖτουσιν, ὁ μὲντοι Ἀφθόνιος καὶ οἱ ἀκριβέστεροι τῶν πρὸ αὐτοῦ μετὰ τὴν ἡθοποιῶν. εἰ γὰρ διότι τοῦ διηγηματικοῦ ἐστὶ τύπου ἡ ἔκφρασις, διὰ τοῦτο συντακτέα ἐστὶ τῷ διηγήματι, ὀφείλει καὶ ἡ θέσις καὶ ἡ τοῦ νόμου εἰσφορὰ τεθῆναι πρὸ τοῦ κοινού τόπου. εἶγε ταῦτα μὲν τοῦ ἀγωνιστικοῦ εἰσι μέρους, ὁ δὲ κοινὸς τόπος τῶν ἐπιλόγων. ἄλλως τε δὲ εἰ καὶ ἀμφοτέρωτα ταῦτα, τό τε διήγημα καὶ ἡ ἔκφρασις πρὸς τὰς διηγήσεις συμβάλλονται, ὅμως τὸ μὲν διήγημα πρὸς τοὺς ἀποικιλωτέρους καὶ ἀπλουστεροὺς τρόπους τῆς διηγήσεως συμβαλλόμενον, οὗτοι δ' ἂν εἶεν οἱ παχυμερῶς τὰ πράγματα λέγοντες, προετάγη ὡς εὐκολώτερον. ἡ δὲ ἔκφρασις πολλῷ τούτου ὑστερον τέθεται, ὡς ποικιλωτέρα ᾗσα καὶ μεζονος δεομένη τῆς ἔξεως. παρόσον καὶ τῷ ποικιλωτέρῳ τῶν διηγημένων τρόπων ἡμᾶς ἐγγυμνάζει, τῷ ἐνδιασκεύῳ. καὶ ὥσπερ ὁ Ἑρμογένης ἐν τῷ περὶ εὐρέσεως βιβλίῳ περὶ διηγήσεων διαλαβὼν καὶ τοὺς τε τρόπους ταύτης καὶ τὰ δι' ὧν ὁ τε ἐγκατάσκειος τρόπος καὶ ὁ ἀπλοὺς γίνεται διδάξας τὸν τῆς ἐνδιασκεύου διηγήσεως

πλατυσμόν οὐχ ὁμοῦ τούτῳ, ἀλλ' ἐν τῷ τέλει τοῦ τρίτου τόμου ἐδίδαξεν, οὕτω καὶ ὁ Ἀφθόνιος μετὰ τὸ διήγημα, τὸ πῇ μὲν πρὸς τὸν ἀπλοῦν τρόπον τῆς διηγήσεως ἡμᾶς προγυμνάζον, διὰ τὸ παχυμερῶς ἐν αὐτῷ τὰ 5 πράγματα λέγεσθαι, πῇ δὲ καὶ πρὸς τὸν ἐγκατάσκευον διὰ τε τὴν αἰτίαν καὶ τὴν τῶν ἄλλων περιστατικῶν ἐν τούτῳ γινομένην συμφόρησιν, πολλὰ θεῖς μεταξὺ ἄλλα γυμνάσματα ἐν ὑστέρῳ τάττει τὴν ἔκφρασιν, ἥτις τοῦ ἐνδιασκέυου ἐστὶ τύπου. τινὲς μέντοι διὰ τοῦτο λέγουσιν 10 οὐ μετὰ τὸ διήγημα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἡθοποιῖαν μᾶλλον τὴν ἔκφρασιν δεῖ τάττεσθαι· ἐπεὶ γὰρ, φασί, περὶ τὰ αὐτὰ καταγίνεται ἡ ἔκφρασις περὶ ἧ καὶ ἡ ἡθοποιῖα καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος καὶ ἡ σύγκρισις καὶ ἡ ἔκφρασις, περὶ πρόσωπα γὰρ καταγίνεται καὶ περὶ πρά- 15 γματα, καιροὺς τε καὶ τόπους, ἄλογα ζῶα καὶ φυτὰ, καὶ ἡ ἡθοποιῖα δὲ ὡσαύτως· ἡ γὰρ πρόσωπόν ἐστιν τὸ ὑποκείμενον καὶ τοὺς προσήκοντας αὐτῷ περιτίθμεν λόγους, καὶ ποιούμεν εἰδωλοποιῖαν ἢ ἡθοποιῖαν· ἢ πρᾶγμα ἢ καιρὸς, ἢ τόπος, ἢ ἄλογον ζῶον ἢ φυτόν· καὶ ποιού- 20 μεν προσωποποιῖαν· ἐπεὶ οὖν, φασίν, περὶ τὰ αὐτὰ καταγίνεται ἡ ἔκφρασις, περὶ ἧ καὶ ἡ ἡθοποιῖα καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος καὶ ἡ σύγκρισις, εἰκότως συντετάχθαι αὐτοῖς· εἰ γὰρ καὶ τὸ διήγημα παρεπόμενα ἔχει τὰ περιστατικά, οἷον τὸ πρόσωπον, τὸ πρᾶγμα καὶ τὰ 25 λοιπὰ, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν συνίσταται μόνον ἐκ τούτων, οὐ μὴν καὶ περὶ αὐτὰ καταγίνεται πάντα, περὶ μόνον γὰρ τὸ πρᾶγμα καταγίνεται τὸ διήγημα. ἐκ γὰρ τοῦ διηγήματος πρᾶγμὸς τι διηγουμένθα μόνον, ὥς καὶ ὁ ὀρισμὸς αὐτοῦ δείκνυσι, διήγημα, λέγων, ἐστὶν ἐκθεσις πρᾶγμα- 30 τος γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος. ἡ δὲ ἔκφρασις περὶ ταῦτα πάντα σχεδὸν καταγίνεται. καὶ γὰρ πρόσωπον ἐκφράζομεν, καὶ καιρὸν καὶ τόπους, ἄλογα ζῶα καὶ φυτὰ. οὕτω μὲν οὖν ἐλέγχονται οἱ τῷ διηγήματι συντάττοντες

τὴν ἔκφρασιν. οἱ μέντοι μετὰ τὸν κοινὸν τρόπον ταύτην
 τιθέντες ἀμαρτάνουσι πρὸ τῆς συγκρίσεως καὶ τῆς ἡθο-
 ποιίας. ἰστέον δὲ ὅτι ὥσπερ τὸ διήγημα καὶ πρὸς τὰ
 τρία εἶδη τῆς ῥητορικῆς ἐλέγετο συντελεῖν, καὶ πρὸς
 πάντα τὰ μέρη τοῦ πολιτικοῦ, οὕτω δὴ καὶ ἡ ἔκφρασις 5
 πρὸς αὐτὰ ταῦτα λέγεται συντελεῖν. καὶ γὰρ πρὸς τε τὸ
 δικανικὸν εἶδος καὶ πρὸς τὸ συμβουλευτικὸν συμβαλεῖται,
 παρόσον καὶ οἱ δικαζόμενοι ἢ οἱ βουλευόμενοι τόπους
 πολλάκις ἐκφράζουσιν ἢ καιροὺς ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον,
 ἐν οἷς τὸ ἀδίκημα ἢ τὸ εὐεργέτημα δοκεῖ πεπραῆχθαι. ἢ 10
 καὶ ἐν οἷς ὁ πόλεμος συνέβη ἢ συμβήσεται· καὶ πρὸς τὸ
 πανηγυρικόν. καὶ γὰρ οἱ πανηγυρίζοντες τόπους πολλά-
 κισ ἐκφράζουσιν, ἢ καιροὺς ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον. ὥσπερ
 δὲ πρὸς τὰ εἶδη, οὕτω δὴ καὶ πρὸς τὰ μέρη τοῦ λόγου
 συντελεῖται ἡ ἔκφρασις, παρόσον καὶ οἱ λογογραφοῦντες 15
 ῥήτορες τῇ διασκευῇ πῇ μὲν ἐν ταῖς διηγέσεσι χρῶνται,
 πῇ δὲ ἐν τοῖς ἀκῶσιν, ἐν ταῖς παραδειγματικαῖς πίστε-
 σι, πῇ δὲ καὶ ἐν ἐπιλόγοις. πλὴν τοῦτο σημειῶσαι, ὅτι
 τὸ μὲν διήγημα καὶ πρὸς τὰ προοίμια ἐλέγετο τοῖς εἰς-
 αγομένοις συμβάλλεσθαι, διὰ τὸ καὶ διηγηματικὸν εἶσθ' 20
 ὅτε ἐν λόγοις προοίμιον τίθεσθαι. ἡ δὲ ἔκφρασις ὡς τοῖς
 ἐξηγουμένοις τὸ παρὸν βιβλίον δοκεῖ, οὐ συμβάλλεται
 πρὸς ταῦτα, ἄτεχνον γὰρ, φασὶ, τὸ ἐκ προοιμίων χωρεῖ,¹
 πρὸς τὴν ἔκφρασιν. ἰστέον δὲ ὅτι διαφέρει ἔκφρασις διη-
 γήματος, καθὸ τὸ μὲν ψιλὴν ἔχει ἔκθεσιν πράγματος, 25
 ἡ δὲ πειράται θεατὰς ἐργάσασθαι μικροῦ τοὺς ἀκούον-
 τας. καὶ καθὸ τὸ μὲν τὰ καθόλου, ἡ δὲ τὰ κατὰ μέρος
 ἐξετάζει· οἷον διηγήματα μὲν ἐστὶν τὸ εἰπεῖν· ἐπολέμη-
 σαν Ἀθηναῖοις οἱ Πελοποννήσιοι. ἔκφρασις δὲ, ὅτι τοιᾶ-
 δ· καὶ τοιᾶδε παρασκευῇ ἐχρήσαντο καὶ τοιᾶδε τρόπῳ 30
 τῆς ὀπλίσεως.

¹ Vind. χωρεῖ.

Ἐκφρασίς ἐστι λόγος περιηγηματικός. περι-
 ηγείσθαι ἐστι τό τινα προϊέναι τινὸς καὶ δεικνύναι αὐτῷ,
 ἃ μὴπω τεθέαται. τὸν τοῦτο δὲ διαπραττόμενον περι-
 ηγητὴν φαμεν. καὶ ὁ Λουκιανὸς εἰσάγει τὸν Μικυλλόν²
 5 τινι λεγόντα περιήγησαί μοι τὰ ἐν Ἰδου. καὶ τὸν ποιη-
 τὴν δὲ διὰ τοῦτο περιηγητὴν ὠνόμασαν, ὅτι διὰ τῶν αὐ-
 τοῦ λόγων ὥσανει τὴν ὑφήλιον πᾶσαν προῖων ἡμῶν δει-
 κνυσι ποταμούς τε καὶ λίμνας καὶ χώρας, ἔθνη τε καὶ
 διαφόρους τῆς γῆς ποιότητας. καὶ ὁ λόγος οὖν τῆς ἐκ-
 10 φράσεως περιηγηματικός ἐστι κατὰ πάντα εἰκὼς ἐκείνου,
 καὶ ὑπ' ὅπιν ἄγων ἐνάργως τὸ δηλοῦμενον.

Ἐκφραστὴν δὲ πρόσωπά τε καὶ πράγμα-
 τα. ἰστέον ὅτι αἱ εἰκόνες τῶν προσώπων ἦτοι οἱ ἀν-
 δριάντες εἰς τὰ πρόσωπα ἀναφέροντες, καὶ αἱ τούτων
 15 ἐκφράσεις προσώπων λέγονται ἐκφράσεις. ἀλλὰ καὶ αἱ
 τῶν πραγμάτων καὶ αἱ τῶν καιρῶν εἰκόνες, εἰ ἀνθρώ-
 που φέροισιν σχῆμα, καὶ πολλάκις γὰρ θέρος γράφοντες ἢ
 εἰρήνην ἢ μάχην ἀνθρώπους ζωγραφουσί· καὶ αὐταὶ γὰρ
 πρόσωπα λέγονται, καὶ αἱ τούτων ἐκφράσεις προσώπων
 20 ἐκφράσεις.

Καιροὺς τε καὶ τόπους. ζητεῖται τί διαφέρει και-
 ρὸς τε καὶ χρόνος. καὶ φασὶ διαφέρειν, καθὼδ ὁ μὲν χρό-
 νὸς περιεκτικόν τι πάντως, οὐ μόνον ὁ ἐνεστὼς καὶ ὁ
 παρελθὺς, καὶ ὁ μέλλων, οἷον εἴ τις τὸν παρελθόν-
 25 τα βίον ἐκφράζει, οἷος ἐκεῖνος ἦν, καὶ οἷος ὁ νῦν. ὁ δὲ
 καιρὸς μερικός τε καὶ ὠρισμένος. οἷον ἔαρ, θέρος, χει-
 μῶν, καὶ πάλιν ἡμέρα, νύξ. καὶ αὐτῶς πρωῒα, μεσημ-
 βρία καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἔτι ζητεῖται διατί μὴ τὸν χρόνον
 ἀλλὰ τὸν καιρὸν εἶπε δεῖν ἐκφράζειν. καὶ ὁ μὲν Σαρ-
 30 δέων φησὶν, ὅτι διὰ τοῦ καιροῦ καὶ τὸν χρόνον συμπε-
 ριέλαβεν. ὁ γὰρ καιρὸς, φησὶν, ὁ αὐτὸς ἐστὶν τῷ χρόνῳ.
 ἐγὼ

2 Vind. Μικυ τινὲ λέγοντι. ad marg. lon.

ἐγὼ δὲ φαίην ἂν ὅτι ὁ μὲν χρόνος ἀόριστος ὢν οὐχ οἷός
 ἐστιν ὑποβληθῆναι ἐκφράσει, ὁ δὲ καιρὸς ὢν ὠρισμένος
 πάντως ὑποπεσεῖται. ἔτι ζητοῦσι, διατί μὴ καὶ ὁ τρόπος
 καὶ ἡ αἰτία ἐκφράζεται. καὶ εἰ ἐκφράζεται, καὶ τὰ τοι-
 αῦτα, πῶς οὐχὶ καὶ τούτων ἐμνημόνευσεν ὁ Ἀφθόνιος. 5
 καὶ ἡμεῖς λέγομεν καὶ πρὸς τοῦτο οἶα καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ
 πρὸς τοὺς ἀποροῦντας, διατί ὁ τρόπος καὶ ἡ αἰτία οὐκ
 ἐγκωμιάζεται, εἰρήκαμεν· ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε γησί.
 Πάντα τὰ περιστατικὰ ἐκφραστέον πλην τῆς αἰτίας·
 κατασκευῆς γὰρ ἴδιον ἡ αἰτία· κἂν· πον πόλλάκις ἐν 10
 ταῖς ἐκφράσεσι καὶ ταύτην παραλαμβάνωμεν, ἀλλ' ὥς
 καὶ αὐτὴν κατασκευάζοντες τὴν διασκευὴν· δεῖ γὰρ καὶ
 τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰδέναι, ὅτι μὴ κατ' ἐκφρασιν
 μόνον προῖεναι δεῖ, ἀλλὰ καὶ αἰτίας τῶν ἐκφραζομένων
 προνοεῖν τοῦ καλῶς ἔχειν ἕκαστον. ἅμα τε γὰρ πρὸς 15
 ἔπαινον ταῦτα τῶν ἐκφραζομένων γίνεται καὶ ποικιλώτε-
 ρος ὁ λόγος καὶ ἐπιτερπέστερος ἀποτελεῖται σύμμικτος
 σχεδὸν ὢν, ἢ τότε πλεῖστον ὥς ἐκ κατασκευῆς ὁμοῦ καὶ
 διασκευῆς συντιθέμενος. Ἐπεὶ δὲ πάντα τὰ τῶν περι-
 στατικῶν ταῖς ἐκφράσεσιν ὑποπίπτειν χωρὶς τῆς αἰτίας 20
 ἀπεφηνάμεθα, φέρεται δέ τις καὶ διαφορὰ πρὸς ἀλλή-
 λους παρὰ τῶν παλαιῶν, τὸν τρόπον οἱ μὲν μὴ ἔχειν
 ὑπόστασιν, μήτε μὴν ἐκφράζεσθαι δυνατόν ἀπεφαινον-
 το, ὥς οἱ περὶ Ἑρμαγόραν τε καὶ Ἀψίνην, οἱ δὲ καὶ αὐ-
 τὸν ἀναγκαίως ἐκφράζεσθαι, ὥς οἱ περὶ Θέωνα τὸν Πλα- 25
 τωνικόν. τοσοῦτον καὶ περὶ αὐτοῦ διαλάβωμεν, ὥς οὐ-
 δέτερον ἀσφαλές, οὔτε τὸ ἐκφράζεσθαι λέγει αἰεὶ, καθά-
 περ ἐπὶ τῶν κατασκευῶν τῶν τε ὅπλων καὶ τῶν μηχαν-
 ημάτων οἶμαι, ὥς ἡ τοῦ Ὀμήρου ὀπλοποιΐα· οὔτε τὸ
 μὴ ἐκφράζεσθαι, ἀλλ' ἐνδέχεται καὶ ἀμφοτέρω καὶ δεῖται 30
 ταῦτα γινώσκειν, οὐχ ὥστε τὰ τῶν παλαιῶν διακρίνειν
 μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτοὺς διαιρεῖν καὶ μελετᾶν ἀμ-
 φοτέρως δύνασθαι. εἰ μὲν γὰρ ἀπλᾶς τὰς θέσεις τῶν τε

ὀπλων καὶ τῶν μηχανημάτων ἐκφράζομεν ἢ τῶν πόλεων, οὐ τῶν τρόπων ἢ ἐκφρασις, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων. εἰ δὲ μὴ τὰ σχήματα καὶ τὰς θέσεις, ἀλλὰ τὰς τέχνας ἢ καὶ τὰς ὕλας, ὑφ' ὧν κατεσκευάσθησαν, τότε τῶν τρόπων
 5 φανερώς που ἐκφρασις γίνεται. ὥσπερ δὴ καὶ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος· εἰ μὲν γὰρ οἷα τις ἦν καὶ ὅπως εἶχε κατὰ τῆς ἐκφράσεως τὸ πρᾶγμα παραλαμβάνεται, εἰ δὲ ὅπως τε ὑπὸ Ἡφαιστοῦ κατεσκευάσθη καὶ τίσι τέχναις καὶ τίσιν ὕλαις, καὶ τίσιν ὀργάνοις, καὶ ὅπως τὰς σφύρας ἐπὶ τοῦ
 10 ἄκμονος ἔθηκε καὶ τὰ τοιαῦτα, τοῦ τρόπου λέγομεν εἶναι τὴν ἐκφρασιν. συμπίπτει δέ ποτε ἀμφοτέρα, ὥστε τὸν τρόπον ἐκφράζοντας μηκέτι δεηθῆναι τῆς τῶν πραγμάτων ἐκφράσεως. ἀλλ' οὐκ αἰέ. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ διηρημένως φαίνεται, καὶ φανερώτερον τοῦτο μᾶλλον ἐπὶ τῶν
 15 πόλεων, ἐν αἷς ἢ τε θέσις καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος παραλαμβάνεται. καὶ αὖ πάλιν πρὸς τὸ ἀρχαιότερον ἀνατρέχοντες τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς οἰκοδομὴν καὶ τὴν τέχνην καὶ τὴν ὕλην καὶ τὴν περιγραφὴν καὶ τὸν χρόνον παραλαμβάνομεν. ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τὸ πρᾶγμα ταύτης, ἐν
 20 δὲ τούτῳ καὶ τὸν τρόπον ἐκφράζομεν. ἔστιν οὖν ἀποκριμένη τῇ ἐκφράσει ἡ αἰτία μόνη ὡς κατασκευάζουσα μᾶλλον ἢ ἐκφράζουσα τὸ διήγημα.

Ὡσπερ Ὀμηρος· γυρὸς ἔην ὦμοισι μελανοχρὸς οὐλοκάρηνος· ἀπὸ κεφαλῆς ἄρξασθαι ὀφείλων
 25 οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τοῦ μέτρου.

Ὡς αὐτὸς ὁ Θουκυδίδης τὸν λιμένα τῶν Θεσπρωτῶν εἶπε Χειμέριον. τὸ αὐτὸς ἐνταῦθα οὐ κατ' ἐξοχὴν μᾶλλον ἀλλὰ δεικτικόν, ὡς πρὸς τὸ, ὥσπερ ὁ συγγραφεὺς, καὶ γὰρ συγγραφία ἐκεῖ τὸν Θουκυδίδην
 30 ἔλεγε· τὸν λιμένα τῶν Θεσπρωτῶν εἶπε Χειμέριον.³
 „ἐπειδὴ προσέειξαν τῇ κατὰ Κερκύραν ἡπίερω καὶ ἀπὸ

3 Thuc. I, 46.

Λευκάδος πλείοντες οἱ Κορίνθιοι ὁρμίζονται εἰς Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος γῆς. ἔστι δὲ λιμὴν, καὶ πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κεῖται ἀπὸ θαλάσσης ἐν τῇ Ἐλαιάτιδι τῆς Θεσπρωτίδος Ἐφύρῃ· ἔξεισι δὲ παρ' αὐτὴν Ἀχερουσία λιμνὴ εἰς θάλασσαν, διὰ δὲ τῆς Θεσπρωτίδος Ἀχέρων ποταμὸς ὅρων ἐσβάλλει εἰς αὐτὴν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. ῥεῖ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς ὀρίζων τὴν Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην, ὣν ἐντὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον. οὐ καλὸς ὡς ἔοικεν ὁ περίβολος τοῦ λιμένος ἦν, ὡς αὐτὸ τὸ σχῆμα ἐδήλου, καὶ διὰ τοῦτο Χειμέριον αὐτὸν ἐκάλεσεν.

Ὡσπερ ὁ συγγραφεὺς. συγγραφία ὁ Ἀφθόνιος τὸν Θουκυδίδην φησὶ κατὰ τὸ ἐξαιρετον, ὥσπερ καὶ ποιητὴν τὸν Ὅμηρον φάμεν, καίτοι πολλῶν καὶ ἄλλων πεφηνότων, καὶ ῥήτορα ὁμοίως τὸν Δημοσθένην οὐκ ὀλίγων πεφηνότων τῶν ῥητόρων. Πράγματα δὲ ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῶν καὶ ἐν αὐτοῖς. ὥσπερ ἐπὶ τῶν προσώπων ἀπὸ κεφαλῆς ἐπὶ πόδα προσήκει χωρεῖν ἐκφράζοντας, οὕτως ἐπὶ τῶν πραγμάτων, φησὶ, δεῖ λέγειν τὰ προγεγονότα, εἴτα ἐκείνα, αὐτὰ δὲ τὰ ἐκφραζόμενα προστιθέναι, ἐπὶ τούτοις τὰ ἀποβησόμενα. Πράγματα δὲ ὡς ναυμαχίας ἢ πεζομαχίας ὥσπερ ὁ συγγραφεὺς· τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους^{3*} καὶ ἅμα τῇ τῶν Πλαταιέων ἐπιστρατείᾳ Ἀθηναῖοι δισχιλίους ὀπλίταις ἐαυτῶν καὶ ἱππεῦσι διακοσίοις, ἐστράτευσαν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, καὶ Βοττιαίους,⁴ ἀκμάζοντος τοῦ σίτου. Ἐστρατήγει δὲ Ξενοφῶν Εὐριπίδου, τρίτος αὐτός. ἐλθόντες δὲ ὑπὸ Σπάρτωλον τὴν Βοττικὴν τὸν σῖτον διέφθειρον. ἐδόκει δὲ καὶ προσχωρήσειν ἡ πόλις ὑπὸ τινων ἑνδον προσόντων. προσπεμφάντων δὲ εἰς Ὀλυνθον τῶν οὐ ταῦτα βουλομένων, ὀπλῖται ἦλθον καὶ στρατιὰ εἰς φυλακὴν, ἧς ἐπεξελθού-

3* Thuc. II, 79. 4 Laur. Vind. Βοτταίους constanter.

σης ἐκ τῆς Σπαρτώλου, ἐς μάχην καθίστανται Ἀθη-
ναῖοι πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. καὶ οἱ μὲν ὀπλῖται τῶν Χαλ-
κιδέων καὶ ἐπίκουροί τινες μετ' αὐτῶν νικῶνται ὑπὸ τῶν
Ἀθηναίων. καὶ ἀναχωροῦσιν ἐς τὴν Σπάρτωλον, οἱ δὲ
5 ἱππεῖς τῶν Χαλκιδέων καὶ τὸ ψιλὸν νικῶσι τοὺς Ἀθη-
ναίους ἱππέας καὶ ψιλοὺς. εἶχον δὲ τινὰς πελταστὰς ἐκ
τῆς Κρουσίδος γῆς καλουμένης. ἄρτι δὲ τῆς μάχης γεγε-
νημένης ἐπιβοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταὶ ἐκ τῆς Ὀλύνθου,
καὶ οἱ ἐκ τῆς Σπαρτώλου ψιλοὶ, ὥς εἶδον θαρσύναντες
10 τοῖς τε προγινομένοις, ⁵ καὶ ὅτι πρότερον οὐχ ἡττῶντο,
ἐπιτίθενται αὐτοῖς μετὰ τῶν Χαλκιδέων ἱππέων καὶ τῶν
προσβοηθησάντων τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἀναχωροῦσι πρὸς
τὰς δύο τάξεις, αἷς κατέλιπον παρὰ τοῖς σκευοφόροις.
καὶ ὁπότε μὲν ἐπίοιεν, ⁶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐνεδίδουσιν. ἀπο-
15 χωροῦσι δὲ ἐνέκειντο ⁷ καὶ ἐσηκόντιζον. οἱ τε ἱππεῖς τῶν
Χαλκιδέων προσιππεύοντες ἢ ἂν δοκοίη προσέβαλλον·
καὶ οὐχ ἥκιστα φοβήσαντες ἔτρεψαν Ἀθηναίους καὶ ἐπι-
διώξαν ἐπὶ πολὺ· καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι εἰς τὴν Πιοτίδαιαν
καταφεύγουσι, καὶ ὕστερον τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους
20 κομισάμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀναχωροῦσι τῷ περιόντι
τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανον δὲ αὐτῶν τριάκοντα καὶ τετρα-
κόσιοι, καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντες. οἱ Χαλκιδεῖς καὶ οἱ
Βοττιαῖοι τρόπαιον ἔστησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς αὐ-
τῶν ἀνελόμενοι διελύθησαν κατὰ πόλεις.“ καὶ αὕτη μὲν
25 πεζομαχίας ἢ ἔκφρασις· ναυμαχίας δὲ ἐκείνη παρὰ τῷ
αὐτῷ συγγραφῇ, ἐκ τῆς δευτέρας τοῦ Θουκυδίδου συγ-
γραφῆς. Τὸ δ' ἐκ ⁸ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ξυμ-
μάχων τῶν ἐκ τοῦ Κρισσαίου κόλπου ναυτικόν, ὃ ἔδει
παραγενέσθαι τῷ Κνήμῳ, ⁹ ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσιν οἱ

5 Vind. προγινομένης. 6 in Codd. superscriptum: ἐπι-
γοιεν. 7 Vind. Laur. ἐν ἐκείνοις ἦσαν. correxi e Thuc.

8 Thuc. II, 83. 9 Thuc. Κνήμῳ. Vind. Κνήμωνι.

ἀπὸ θαλάσσης ^{9*} ἄνω [οἱ] Ἀκαρνανες, οὐ παραγίνεται, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν περὶ τὰς αὐτὰς ¹⁰ ἡμέρας τῆς ἐν Στρατὶ μάχης ναυμαχῆσαι πρὸς Φορμίωνα καὶ τὰς εἰκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων αἱ ἐφρουροῦν ἐν Ναυπάκτῳ· ὁ γὰρ Φορμίων παραπλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐτή- 5 ρει βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι. οἱ δὲ Κορινθιοὶ καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔπλεον μὲν οὐχ ὥς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀλλὰ στρατιωτικώτερον παρεσκευασμένοι ἐς τὴν Ἀκαρνανίαν, καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι πρὸς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς, τὰς σφετέρας, τολμῆσαι τοὺς Ἀθηναίους ¹⁰ εἴκοσι ταῖς ἑαυτῶν ποιήσασθαι ναυμαχίαν. Ἐπειδὴ μέντοι ἀντιπαραπλέοντας ἰώρων αὐτοὺς παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων καὶ ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον διαβαλλόντων ἐπ' Ἀκαρνανίας κατείδον τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Εὐξίνου ¹⁵ ποταμοῦ ¹¹ πρὸςπλέοντας σφίσι, καὶ οὐκ ἔλαθον νυκτὸς ἐφορμισάμενοι, οὕτω δὴ ἀναγκάζονται ναυμαχεῖν κατὰ μέσον τὸν πορθμόν. στρατηγοὶ δὲ ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἐκάστων οἱ παρεσκευάζοντο, Κορινθίων δὲ Μαχάων καὶ Ἰσοκράτης καὶ Ἀγαθαρχίδας. καὶ οἱ μὲν Πε- ²⁰ λοποννήσιοι ἐτάξαντο κύκλῳ τῶν νεῶν, ὥς μέγιστον οἶοι τε ἦσαν, μὴ διδόντες διέκπλουν, τὰς πρώρας μὲν ἔξω, εἴσω δὲ τὰς πρύμνας, καὶ τὰ τε λεπτὰ πλοῖα, ἃ ξυνέπλει, ἐντὸς ποιοῦνται, καὶ πέντε ναῦς τὰς ἀρίστα πλεούσας, ὅπως ἐκπλέοιεν, διὰ βραχέος παραγινόμενοι, εἴ ποι ²⁵ πρὸςπλέοιεν οἱ ἐναντίοι. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένοι περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ καὶ ξυτῆγον ἐς ὀλίγον, ἐν χρῶ αἰὲ παραπλέοντες καὶ δόκησιν παρέχοντες αὐτίκα ἐμβαλεῖν. προεῖρητο δ' αὐτοῖς ὑπὸ Φορμίωνος μὴ ἐπιχειρεῖν πρὶν ἂν αὐτὸς σημήνη. ἤλπιζον ³⁰

9* Vind. θαλάσσαν. sq. οἱ uncis inclusi.
παρὰ τῆς ἡμέρας.

10 Vind.

11 Vind. Εὐξείνου πόρτου.

γὰρ αὐτῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν, ὥσπερ ἐν γῇ πεζῇν, ¹²
 ἀλλὰ ξυμπεσεῖσθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα
 ταραχὴν παρέξειν. ¹³ εἴ τ' ἐκπνεύσαι ἐκ τοῦ κόλπου τὸ
 πνεῦμα, ὅπερ ἀναμένων τε παρέπλει, καὶ εἰώθει γίνεσθαι
 5 ἐπὶ τὴν ἔω, οὐδένα χρόνον ἡσυχάσειν αὐτούς· καὶ τὴν
 ἐπιχειρήσιν ἐφ' ἑαυτῶν ἐνόμιζεν εἶναι, ὁπόταν βούληται,
 τῶν νεῶν ἁμεικρὸν πλουσῶν, καὶ τότε καλλίστην γενέ-
 σθαι· ὥς δὲ τὸ πνεῦμα κατήρει, καὶ αἱ νῆες ἐν ὀλίγῳ ἤδη
 οὐσαι ὑπ' ἀμφοτέρων τοῦ τε ἀνέμου, τῶν τε πλοίων
 10 ἅμα προσκειμένων ἐταράσσοντο, καὶ ναῦς τε νηὶ προσέ-
 πιπτε, καὶ τοῖς κοντοῖς διωθούντο· βοῇ δὲ χρώμενοι καὶ
 πρὸς ἀλλήλους ἀντιφυλακῇ τε καὶ λοιδορίᾳ, οὐδὲν κατή-
 κουον οὔτε τῶν παρηγγελμένων οὔτε τῶν κελευομένων,
 καὶ τὰς κώπας ἀδύνατοι ὄντες ἀναφέρειν ἐν κλύδωνι,
 15 ἄνθρωποι ἄπειροι τοῖς κυβερνήταις ἀπειθιστέρας τὰς
 ναῦς παρῆχον, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σημαί-
 νει καὶ οἱ Ἀθηναῖοι προσπεσόντες πρῶτον καταδύουσι
 τῶν στρατηγίδων νεῶν μίαν. ἔπειτα δὲ καὶ πάσας ἡ χω-
 ρήσειαν διέφθειρον, καὶ κατέστησαν ἐς ἀνάγκην μὲν
 20 μηδένα τρέπεσθαι αὐτῶν ὑπὸ τῆς ταραχῆς, φεύγειν δ'
 εἰς ¹⁴ Πάτρας καὶ Δῆμην τῆς Ἀχαΐας· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι
 καταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες τοὺς τε ἄν-
 δρας τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν ἀνελόμενοι ἐς Μολύκριον
 ἀπέπλεον, καὶ τρόπαιον στήσαντες ἐπὶ τῷ Ῥίῳ ^{14*} καὶ
 25 ναῦν ἀναθέντες τῷ Ποσειδῶνι ἀνεχώρησαν εἰς Ναύ-
 πακτον.

Δεῖ δὲ ἐκφράζοντας πρόσωπα μὲν ἀπὸ τῶν πρώτων
 ἐπὶ τὰ τελευτάτα ἵεναι, τουτέστιν ἀπὸ κεφαλῆς ἐπὶ πό-
 δας· ὥς ἔχει παρ' Ὀμήρῳ ἐν τῇ βῆτα ῥαψῳδίᾳ ¹⁵ τὸ,
 30 Φοῖβος ἔην κεφαλὴν, ψεδνὴ δ' ἐπενήροθε λύχνη·

12 Vind. πεζῇ.

13 παρέξειν Vind. om.

14 Vind.

φεύγει δ' Εὐπάτρας.

14* Vind. ὀρίῳ.

15 v. 219.

ἣ οὐδ' ἐνταῦθα κατὰ τέχνην ἐξέφρασεν Ὅμηρος διὰ τὴν τοῦ μέτρου ἀνάγκην. καὶ γὰρ πρὸ αὐτοῦ λέγει·

Φολκὸς ἔην, χολὸς δ' ἔτερον πόδα, τὼ δέ οἱ ὦμα

Κυρτῷ ἐπὶ σιτῆθος συνοχωκότε.

Πράγματα ¹⁶ δὲ ἐπιχειρήσομεν ἀπὸ τῶν προγεγονότων ⁵ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς γενομένων, καὶ τῶν ἐπισυμβαίνοντων· οἷον εἰ πολέμου λέγομεν ἔκφρασιν, πρῶτον μὲν τὰ πρὸ τοῦ πολέμου διεξέλθωμεν, τὰς στρατολογίας, τὰ ἀναλώματα, τοὺς φόβους, τὴν χώραν δημιουργήν, ¹⁷ τὰς πολιορκίας, εἶτα τὰς συμβολὰς, τὰς σφαγὰς, τὰ τραύ- ¹⁰ ματα καὶ τὸν θάνατον καὶ τὰ πάθη, ¹⁸ ἐφ' ἅπασι δὲ τῶν μὲν τὴν ἄλωσιν καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὴν δουλείαν, τῶν δὲ τὴν νίκην καὶ τὰ τρόπαια καὶ τοὺς παιᾶνας, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν ταῖς προεκτεθείσαις εἰς παράδειγμα ἐκ τοῦ συγγραφέως ἐκφράσσειν. 15

Καιροὺς δὲ καὶ τόπους ἀπὸ τῶν περιεχόντων καὶ ἐν αὐτοῖς ὑπαρχόντων· τινὲς τὸ περιεχόντων ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τῶν περιεχομένων φασὶ τεθεῖσθαι ἀττικῶς, ὡς εἶναι ὅμοιον τῷ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ· „ἦν δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς βεβαιότατα δὴ φύσεως ἰσχὺν δηλώσας, ²⁰ καὶ διαφερόντως τι ἐς ¹⁹ αὐτὸ μᾶλλον ἄξιός θ' αὐμᾶσαι.“ ὁ ἀντὶ τοῦ θαυμασθῆναι ἐστί· τινὲς δὲ οὕτως ἐρμηνεύουσι· τὸ ἐκ τῶν περιεχόντων· τοῦτο γὰρ φασὶν εἰπεῖν, ἵνα ἔαν λειμῶνα ἐκφράσαι βουληθῶ, τοῦ περιέχοντος αὐτὸν τόπου μνημονεύσας πρότερον, καὶ ἀρκοῦντως τὰ ²⁵ περὶ ἐκείνου εἰρηκῶς ὁδῶ προβαίνων τὰ περὶ τοῦ λειμῶνος ἐκφράσω. ²⁰ ἔαν δὲ περὶ τινος ἡμέρας ἢ νυκτὸς τυ-

16 Hermog. c. 10. p. 48. 17 Vind. τοὺς τὴν χώραν δεδομένους. correxi ex Theone p. 241, 15. 18 Vind. πάθη,

ad marg. πένθη. Laur. πένθη, sed ita scriptum, ut cum πάθη possit permutari. 19 ἐς Vind. em. — Thuc. I, 138. 20

Vind. ἔκφρασις.

χὸν ἐκφράσαι ὀρηθῆς, ὡς πνιγώδης τις ἦν, τῆς πο-
 ρείας ²¹ μνησθεὶς πρότερον καὶ διεξιθῶν ἱκανῶς τὰ
 ἐκείνης ἐπὶ τὴν προκειμένην ἡμέραν ἢ νύκτα τῷ λόγῳ
 βαδιῇ. Τῶν δὲ ἐκφράσεων αἱ μὲν εἰσιν ἀπλαῖ,
 αἱ δὲ σύννευγμέναι· καὶ ἀπλαῖ μὲν, ὡς αἱ πε-
 ζομαχίας ἢ ναυμαχίας ἐκφράζουσαι· τὴν τῆς
 ναυμαχίας ἔκφρασιν ὁ μὲν Ἀφθόνιος καὶ τις τῶν τὰ
 αὐτοῦ ἐξηγουμένων ἀπλὴν φασιν εἶναι· καὶ γὰρ φησιν
 ὁ ἐξηγητής, ὅτι εἰ καὶ ἐμφαίνεται ὁ τόπος ἐν τῇ ναυ-
 10 μαχίᾳ ἢ θάλασσᾳ, ὅμως τὴν μάχην μόνην ἐκφράζομεν
 τὸν τόπον οὐ περιεραζόμενοι· ὁ δὲ Γεωμέτρης τὴν τοι-
 αύτην δόξαν ἀναιρῶν καὶ διπλὴν τιθέμενος εἶναι τὴν
 τῆς ναυμαχίας ἔκφρασιν, φησὶν ὅτι εἰ καὶ μὴ τὸν τό-
 πον ἤγουν τὴν θάλασσαν ἐν ταῖς ναυμαχίαις περιερα-
 15 ζόμεθα, ὅμως τὰ ἀπὸ τῆς θαλάττης κακὰ διηγούμεθα·
 ἔχει δὲ τὰ τοῦ Γεωμέτρου αὐταῖς λέξεσιν οὕτως· οὐχ
 ἀπλᾶς, οὐδὲ τὰς ἐκφράσεις ἐκφέρομεν, ἀλλὰ καὶ διπλᾶς,
 καὶ οὐ διπλᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τριπλᾶς ἔστιν ὅτε· καὶ
 ἐπὶ πλεόν ἀπλᾶς μὲν, ὥσπερ ²² εἰ τις ἐκφράζει μάχην ἢ
 20 ἑορτήν· διπλᾶς δὲ ὥσπερ εἰ ναυμαχίαν· εἰ γὰρ καὶ ἀπλῇ
 τις τοῖς πολλοῖς ἔδοξεν, ὥσπερ καὶ ἡ πεζομαχία καὶ ἡ
 ἵππομαχία, ἀλλὰ ἀκριβὲς εἰπεῖν διπλῇ τις καὶ αὕτη,
 ὡς οὐ μόνον τὸν ἀγῶνα πρὸς τὸν πόλεμον ἔχουσα, καὶ
 τὰ ἐκ τούτων τραύματα καὶ τὰς πληγὰς καὶ τὰς σφα-
 25 γὰς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπὸ θαλάττης κακὰ· εἰ δὲ καὶ ἔτι
 προσθεῖημεν τὴν νυκτομαχίαν, καὶ τριπλῇ τις ἂν εἴη
 πάντως, καὶ εὐρητά τι τοιοῦτον παρὰ τοῖς παλαιοῖς,
 ὅτε τὴν ἐν Σφακτηρίᾳ νυκτομαχίαν ἐκφράζουσιν, ἐνταῦ-
 θα γὰρ καὶ τι ἐπιπλέον, οὐ μόνον ἢ θάλασσα καὶ ἡ
 30 νύξ καὶ ἡ μάχη, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ μερικοῦ τόπου

21 Codd. θορείας. scripsi πορείας.

τις περ.

22 Vind. ὡς εἴ

προσθήκη· μερικὸν δὲ φημι διὰ τοὺς κοινούς, ὥσπερ ἐπὶ μὲν τῆς ναυμαχίας ἢ θάλασσα, ἐπὶ δὲ τῆς πεζομαχίας ἢ γῆ· ἀλλ' αὕτη καὶ τὸν ἰδιαίτερον ἔχει τόπον, τὴν Σφακτηρίαν, καὶ ὅπως ἐν δυσχωρίᾳ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἔλους ἐμάχοντο, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἄλωσιν καὶ ὅσα τοι- 5 αὐτά.

Ὡσπερ ὁ Θουκυδίδης τὴν ἐν Σικελίᾳ νυκτομαχίαν· τοῦτο ὁ μὲν Σαρδέων περὶ τῆς ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς συγγραφῆς εἰσελεύσεως τῶν Θηβαίων εἰς Πλάταιαν νυκτὸς γενομένης εἰρησθαι νομίζει· τὸ δὲ οὐ περὶ αὐ- 10 τῆς, ἀλλὰ περὶ τῆς νυκτερινῆς ἐπιθέσεως τῶν μετὰ τὴν Νικίον ἐπιστολὴν ἅμα Δημοσθένει εἰς Σικελίαν πλευσάντων καὶ τῇ Συρακουσίων πόλει ἐπιθεμένων, μᾶλλον εἴρηται ἐν τῇ ἐβδόμῃ τῆς Θουκυδίδου συγγραφῆς.

Ἐκ τοῦ Θουκυδίδου· ²³ „Δημοσθένης ἰδὼν ὡς εἶχε 15 τὰ πράγματα καὶ νομίσας οὐχ' οἷός τε εἶναι διατρίβειν ἐβούλετο τάχος ἀποκρήσασθαι τῇ παρούσῃ τοῦ στρατεύματος ἐκπλήξει, καὶ ὁρῶν τὸ περιτείχισμα τῶν Συρακουσίων ἀπλοῦν τε ὃν καὶ εἰ κρατήσῃ τις τῶν Ἐπιπολῶν τῆς ἀναβάσεως καὶ αὐτῆς τοῦ ἐν αὐταῖς στρατοπέδου, 20 ῥαδίως ἂν αὐτὸ ληφθῇ ²⁴ ἠπείγετο ἐπιθέσθαι τῇ πείρᾳ, καὶ ξυντομωτάτην ἡρεῖτο διαπολέμησιν· πρῶτον ²⁵ μὲν οὖν τὴν τε γῆν ἐξεληθόντες τῶν Συρακουσίων ἔτεμον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τὸν Ἄναπον ²⁶ καὶ τῷ στρατεύματι ἐπεκράτουν, ὥσπερ τὸ πρῶτον καὶ τοῖς πε- 25 ζοῖς καὶ ταῖς ναυσίν· ἔπειτα δὲ μηχαναῖς ἐδόξε τῷ Δημοσθένει πρότερον ἀποπειρᾶσθαι τοῦ περιτειχίσματος· ὡς δὲ αὐτῷ προσαγαρόντι κατεκαύθησαν ἀπὸ τοῦ τείχους αἱ μηχαναὶ ὑπὸ τῶν ἐναντίων, καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ πολλαχῇ προσβάλλοντες ἀπεκρούσθησαν, οὐκέτι ἐδόκει 30

23 VII. 42.

24 Vind. ληφθεῖη.

25 Ante πρῶτον

est ὁ in codd.

26 Vind. Ἐναπνον.

διατρίβειν, ἀλλὰ πείσας τὸν τε Νικίαν καὶ τοὺς ἄλλους
 ξυνάρχοντας, ἐπενόει καὶ τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Ἐπιπολῶν
 ἐποιεῖτο· καὶ ἡμέρας μὲν ἀδύνατον ἐδόκει εἶναι λαθεῖν
 προσελθόντας τε καὶ ἀναβάντας· παρηγγεῖλαν δὲ πέντε
 5 ἡμερῶν σιτία, καὶ τοὺς λιθολόγους καὶ τέκτονας πάντας
 λαβὼν καὶ ἄλλην παρασκευὴν τοξευμάτων καὶ ὅσα ἔδει,
 ἦν κρατῶσι, ²⁷ τειχίζοντας ἔχειν, αὐτὸς μὲν ἀπὸ πρῶ-
 του ὕπνου καὶ Εὐρυμέδων καὶ Μένανδρος ἀναλαβὼν τὴν
 πᾶσαν στρατιὰν ἐχώρει πρὸς τὰς Ἐπιπολάς· Νικίας ἐν
 10 τοῖς τείχεσιν ὑπελέλειπτο· καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο πρὸς αὐ-
 ταῖς κατὰ τὸν Εὐρύηλον, λανθάνουσι τοὺς τε φύλακας
 τῶν Συρακουσίων καὶ προσβάντες τὸ τεῖχος, ὃ ἦν αὐ-
 τόθι, τῶν Συρακουσίων αἰροῦσι καὶ ἄνδρας τῶν φυλά-
 κων ἀποκτείνουσιν· οἱ δὲ πλείονες διαφυγόντες πρὸς τὰ
 15 στρατόπεδα, ἃ τῶν Ἐπιπολῶν ἦν τρία, ἐν μὲν τῶν Συ-
 ρακουσίων, ἐν δὲ τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν, ἐν δὲ τῶν ἄλ-
 λων ξυμμάχων, ἀγγέλλουσι τὴν ἔφοδον καὶ τοῖς ἑξακο-
 σίοις τῶν Συρακουσίων, οἱ καὶ πρῶτον κατὰ τοῦτο τὸ
 μέρος φύλακες ἦσαν τῶν Ἐπιπολῶν ἔφραζον· οἱ δὲ ἐβοή-
 20 θουν τε εὐθύς καὶ αὐτοῖς ὁ Δημοσθένης καὶ οἱ Ἀθη-
 ναῖοι ἐντυχόντες ἀμυνομένους προθύμως ἔτρεψαν· καὶ
 αὐτοὶ μὲν ἐχάρουν εὐθύς εἰς τὸ πρόσθεν, ὅπως τῇ πα-
 ρούσῃ ὁρμῇ τοῦ περᾶνεσθαι, ὧν ἕνεκα ἦλθον, μὴ βρα-
 δεῖς γίνωνται· ἄλλοι δὲ τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης περιτείχισμα
 25 τῶν Συρακουσίων οὐχ ὑπομερόντων τῶν φυλάκων, ἤ-
 ρουν τε καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπέσυρον· ²⁸ οἱ δὲ Συρακού-
 σιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ Ἰύλιππος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ
 ἐβοήθουν ἐκ τῶν προτειχισμάτων· καὶ ἀδοκῆτον τοῦ
 τολμήματος ἐν νυκτὶ σφίσι γενομένου παρὲβαλλόν τε
 30 τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπεπληγμένοι καὶ βιασθέντες ὑπ' αὐ-
 τῶν τὸ πρῶτον ὑπεχώρησαν· προϊόντων δὲ τῶν Ἀθη-

27 Codd. ἐκρατοῦ.

28 Vind. ἐπύουρον.

ναίων συνταξία μᾶλλον ἤδη ὡς κεκρατηκότων καὶ βουλο-
 μένων διὰ παντὸς τοῦ μήπω μεμαχημένου τῶν ἐναντίων
 ὡς τάχιστα διελθεῖν, ἵνα μὴ ἀνέντων σφῶν τῆς ἐφόδου,
 αὐτοῖς ξυστραφεῶσιν, πρῶτοι αὐτοῖς οἱ Βοιωτοὶ ἀντίσχον,
 καὶ προσβαλόντες ἐτρεψάν τε καὶ ἐς φυγὴν κατέστησαν· 5
 καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐν πολλῇ ταραχῇ ἐγένοντο οἱ Ἀθηναῖοι,
 ἣν οὐδὲ πνυθίσθαι ῥάδιον ἦν, οὐδ' ἀφ' ἐτέρων, ὅτω
 τρόπῳ ἕκαστα ξυνηνέχθη· ἐν μὲν γὰρ ἡμέρᾳ σαφέστερα
 μὲν, ὅμως οὐδὲ ταῦτα οἱ περιγενόμενοι πάντα πλὴν τὸ
 καθ' αὐτὸν ἕκαστος μόλις εἶδεν· ἐν δὲ νυκτομαχίᾳ ἡ 10
 μόνη δὴ στρατοπέδιον μεγάλων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἐγένε-
 νετο, πῶς ἂν τις σαφῶς τι εἶδῃ; ἦν μὲν γὰρ σελήνη
 λαμπρά, ἑώρων δὴ οὕτως ἀλλήλους ὡς ἐν σελήνῃ εἰκὸς
 τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος προορᾶν, τὴν δὲ γνῶσιν τοῦ
 οἰκείου ἀπιστεῖσθαι· ὀπλῖται δὲ οὐκ ὀλίγοι ἀλλήλων ἐν 15
 στενοχωρίᾳ ἀνιστρέφοντο· καὶ τῶν Ἀθηναίων οἱ μὲν ἤδη
 ἐνικῶντο, οἱ δὲ ἐν τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ ἀήττητοι ἐχώρουν·
 πολὺ δὲ τοῦ ἄλλου στρατεύματος αὐτοῖς τὸ μὲν ἄρτι
 ἀναβεβήκει, τὸ δὲ προσανῆει, ὥστ' οὐκ ἠπίσταντο πρὸς
 ὃ τι χρὴ χωρῆσαι· ἤδη γὰρ τὰ πρόσθεν τῆς τροπῆς γεγε- 20
 νημένης ἐτετάρακτο πάντα καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς
 διαγνῶναι· οἱ τε γὰρ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι δια-
 γνόντες παρεκλεύοντο, κραυγῇ οὐκ ὀλίγῃ χρώμενοι, ἀδύ-
 νατον ὂν ἐν νυκτὶ, ἄλλῳ τῷ σημῇ καὶ ἅμα τοῖς προς-
 φερομένοις ἐδέχοντο· οἱ τε Ἀθηναῖοι ἐζήτουν τε σφᾶς 25
 αὐτοὺς καὶ πᾶν τὸ ἐναντίον καὶ εἰ φίλον εἴη τῶν πάλιν
 ἤδη φευγόντων, πολέμιον ἐνόμιζον· καὶ τοῖς ἐρωτήμασι
 τοῦ ξυνηγήματος πυκνοῖς χρώμενοι διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλῳ
 τῷ γνῶναι· σφίσι δὲ αὐτοῖς θόρυβον παρείχον ἅμα πάν-
 τες ἐρωτῶντες· καὶ τοῖς πολεμίοις-σαφεῖς αὐτὸ κατέστη- 30
 σαν· τὸ δ' ἐκείνων οὐχ ὁμοίως ἠπίσταντο, διὰ τὸ κρα-
 τοῦντας αὐτοὺς καὶ μὴ διεσπασμένους ἦσσαν ἀγνοεῖσθαι·
 μέγιστον δὲ καὶ οὐχ ἥκιστα ἔβλαψε καὶ ὁ παιωνισμός·

ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων παραπλήσιος ὦν ἀπορίαν παρεῖ-
 χεν. οἱ τε γὰρ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Κερκυραῖοι καὶ ὅσον Δω-
 ρικὸν μετ' Ἀθηναίων ἦν, ὁπότε παιωνίσειαν φόβον πα-
 ρεῖχον τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ τε πολέμιοι ὁμοίως ὥστε συμ-
 5 πεσόντες αὐτοῖς κατὰ πολλὰ τοῦ στρατοπέδου, ἐπεὶ ἀπαξ
 ἐταράχθησαν, φίλοι τε φίλους, καὶ πολῖται πολίτας, οὐ
 μόνον ἐς φόβον κατέστησαν, ἀλλὰ καὶ εἰς χεῖρας ἀλλή-
 λους ἐλθόντες μόλις ἀπελύοντο· καὶ διωκόμενοι κατὰ τε
 τῶν κρημνῶν οἱ πολλοὶ ῥίπτοντες ἑαυτοὺς ἀπώλλυντο,
 10 στενῆς οὔσης τῆς ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν πάλιν καταβάσεως,
 καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸ ὁμαλὸν οἱ σωζόμενοι ἄνωθεν βαινοιεν,
 πολλοὶ αὐτῶν καὶ ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων στρατιωτῶν,
 ἐμπειρία μᾶλλον τῆς χώρας ἐς τὸ στρατόπεδον διέφυγον·
 οἱ δὲ ὕστερον ἦκοντες εἰσὶν οἱ διαμαρτόντες τῶν ὁδῶν
 15 κατὰ τὴν χώραν ἐπλανήθησαν· οὓς, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγέ-
 νετο, οἱ ἵππεῖς τῶν Συρακουσίων ἐπελάσαντες διέφθει-
 ρον· τῇ δὲ ὕστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακούσιδι δύο τρόπαια
 ἔστησαν, ἐπὶ τε ταῖς Ἐπιπολαῖς ἢ ἡ πρόσβασις καὶ κατὰ
 τὸ χωρίον, ἣ οἱ Βοιωτοὶ πρῶτον ἀντέστησαν· οἱ δ' Ἀθη-
 20 ναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἐκομίσαντο· ἀπέθανον
 δὲ αὐτῶν τε ²⁹ οὐκ ὀλίγοι καὶ τῶν ξυμμάχων.

Τὸν τε χαρακτῆρα ἀνειμένον ἐκφέρειν· περὶ
 ἀνειμένου χαρακτῆρος τελεώτατα μὲν τῷ περὶ ἀφελείας
 ἐντυγχάνοντες λόγῳ ἐν τῷ τῶν ἰδεῶν Ἑρμῷγένους βιβλίῳ
 25 μανθάνομεν· ὥς δὲ καὶ συντόμως εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ,
 ἀνειμένον λέγει χαρακτῆρα τὸν μὴ ἔχοντα πολυσυμφω-
 νίαν, μηδὲ συγχρυσμὸν συμφῶνων ἐπιτηδεύοντα, ὥς ἔχει
 τό· Ἀτρεὺς σκῆπτρον κρούει· τῇ τῶν φωνηέντων δὲ
 μᾶλλον κεκηνότα ἐπαλληλία. Καὶ ὅλως ἀπομιμῆσθαι τὰ
 30 ἐκφραζόμενα πράγματα· τοῦτο οἱ μὲν οὕτως ἡρμήνευ-
 σαν, δεόν ἐν ταῖς ἐκφράσεσι μὴ μόνον τὰ γεγονότα, ἀλ-

29 Vind. τε ponit post ὀλίγα.

λὰ καὶ τὰ μὴ γινόμενα μὲν, ἐνδεχόμενα δὲ γενέσθαι λέ-
 γειν ὅτι γέγονασιν· οἷον εἰ πόλεμον ἐκφράζομεν, μὴ μό-
 νον λέγειν ὅπως συνέβαλλον αἱ φάλαγγες, ἡπερεῖχε δὲ
 τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ὅτι καὶ πρὸ τῆς
 συμβολῆς συννεφία καὶ σκότος καὶ βροντῶν ἤχοι βίαιοι, 5
 καὶ ὅσα τοιαῦτα· ταῦτα γὰρ, φησὶν, εἰ καὶ μὴ ἐγένον-
 το, ὅμως ἐπεὶ ἐνδεχόμενον ἦν γενέσθαι, λέγειν ἔξεστιν
 ὅτι ἐγένοντο· καὶ τοῦτο φασιν εἶναι τὸ ἀπομιμῆσθαι τὰ
 ἐκφραζόμενα πράγματα. "Ἐτεροι δὲ πάλιν οἱ καὶ ἀκρι-
 βέστερον ἐρμηνεύοντες τὸ ῥητὸν λέγουσι τὸ ὅλως ἀπομι- 10
 μῆσθαι τὰ ἐκφραζόμενα πράγματα εἰρησθαι, ἵνα μὴ
 καθάπερ ἐν ἀλλήλοις, οὕτω δὴ καὶ ἐκφράζοντες ἀναγ-
 καζώμεθα τὰ μεγάλα μικρῶς λέγειν, καὶ τὰ μικρὰ μεγά-
 λως, καὶ τὰ δεινὰ μετρίως, καὶ τὰ μέτρια δεινῶς· καὶ
 τὴν μὲν φυγὴν μετρίον οὔσαν πράγμα ἢ δρασμὸν δεινο- 15
 τέρως λέγειν ἢ ὑποχώρησιν μετριωτέρως λέγειν· καὶ τὴν
 δειλίαν οἰκονομίαν, καὶ τὴν σωφροσύνην ἡλιθιότητα,
 ἀλλ' οἷά εἰσι τὰ πράγματα, τοιαῦτα καὶ λέγεται· καὶ
 φησιν, ὅτι ἐπειδὴ σκοπὸς τῷ ἐκφράζοντι ὑπ' ὄψιν ἀγα-
 γεῖν τὰ ἐκφραζόμενα πράγματα, πάντως ἀνάγκη καὶ ταῖς 20
 φύσεσι τῶν πραγμάτων ἀκολουθεῖν καὶ τὰ μὲν δεινὰ
 δεινῶς λέγειν, τὰ δὲ τερπνὰ τερπνῶς, καὶ τὰ σεμνὰ
 σεμνῶς καὶ τὰ θαυμάσια θαυμαστῶς, καὶ ὅλως ἀπομι-
 μῆσθαι τὰ ἐκφραζόμενα πράγματα, καὶ μὴν οὐ πρά-
 γματα μόνον, ἀλλὰ καὶ καιροὺς καὶ τόπους καὶ πρόσω- 25
 πα, καὶ τινὰ ἄλλα ἐκφράζομεν· ἢ πράγματα οὐ τὰ τοῖς
 προσώποις καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν περιστατικῶν ἀντιδιαλε-
 γόμενα λέγει νῦν, ἀλλ' ἀπλῶς πάντα, καὶν τόπος ἦ, καὶν
 χρόνος, καὶν ἄλλο τι.

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΓΥΜΝΑΣΜΑΤΟΣ.

39

Αἱ ἀκροπόλεις δὲ ἄρα ταῖς πόλεσιν· ὅπερ εἶ-
 πεν ἐν τῇ μεθόδῳ, ὅτι δεῖ τὸν χαρακτῆρα ἐν ταῖς ἐκ-

φράσεσιν ἀνειμένον ἐκφέρειν, τοῦτο ἐν προσιμίῳ τῆς μελέτης ἐποίησεν, ἐπαγαγὼν τὸν δὲ σύνδεσμον, μὴ προειρημένου τοῦ μὲν· ἀφελείας γὰρ καὶ γλυκύτητος τοῦτο, τὸ μὴ προηγησαμένου τοῦ μὲν ἐπαγαγεῖν τὸν δὲ, ὥσπερ 5 ἐκεῖνο δεινότητος, τὸ προτιθεμένου τοῦ μὲν μὴ ἐπιφέρειν τὸν δὲ, ὅπερ καὶ παρὰ τοῖς τεχνικοῖς ἀπόλυτος λέγεται μερισμός· ἐχρήσαντο δὲ τούτῳ καὶ τῶν θύραθεν μὲν πολλοὶ, καθὰ καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν ποιητῶν Ὅμηρος, ὡς τό·³⁰

- 10 Βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως καὶ Λήϊτος ἦρχον·
καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς οὐκ ὀλίγοι· καθάπερ καὶ ὁ μέγας Λούκας ἐν ταῖς πράξεσι·³¹ „τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποίησάμην·“ Σημειῶσαι δὲ ὅτι πλεονάζει τὸ τοιοῦτον ἐν τοῖς πανηγυρικοῖς, αὐτίκα γὰρ καὶ τό· „τί δὲ οἱ 15 Μακκαβαῖοι·“³² καὶ τό· „μαρτύρων δὲ μνήμης τοιαῦτά εἰσι·“ καὶ τὸν ἄλλὰ σύνδεσμον πολλάκις ἐν προσιμίῳς εὗρης τῶν πανηγυρικῶν λόγων τιθέμενον· ὡς τό· „ἀλλ' ἐπειδὴ χειμῶν ἐκποδῶν, καὶ νέφος οὐδέν τι τὸν ὀφθαλμὸν λυπεῖ·“ καὶ τό· „ἀλλ' οὐδ' εἰ πλείονι τις 20 εἶπη κατὰ Σωκράτους, ταύτῃ γέ τις ἀναδύσαιτο τὸν ἀγῶνα.“

Ἄρα ταῖς πόλεσι· τοῦτό τινες τὸ συμπέρασμα φασιν εἶναι τοῦ συλλογισμοῦ· ἔστι γὰρ, φασίν, ὁ συλλογισμὸς τοιοῦτος· αἱ τῶν πόλεων ἄκραι εἰς κοινὴν ἐστᾶ- 25 σιν ἀσφάλειαν· αἱ δὲ ἀκροπόλεις ἄκραι τῶν πόλεων, αἱ ἀκροπόλεις ἄρα εἰς κοινὴν ἐστᾶσιν ἀσφάλειαν· ἤρξατο δὲ ἀπὸ τοῦ συμπεράσματος, παραλιπὼν καὶ τὴν μίαν τῶν προτάσεων· ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τοῦτο γίνεται, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν μανθάνομεν· τοι- 30 οῦτον δὲ ἔστι καὶ τὸ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ τοῦ Θουκυδίδου

30 Il. β, 494.

31 Act. I, 1.

32 Greg. Naz. Or.

εἰς τοὺς Μακκαβαίους, initio.

προοίμιον· κακεῖ γὰρ ἀπὸ συλλογισμοῦ τὴν ἀρχὴν ποιη-
 σάμενος τὴν μίαν παρέλιπε τῶν προτάσεων· Εἰς τὸ αὐ-
 τό· ἄρα ἐπειδὴ συμπέρασμά ἐστι συλλογισμοῦ, τὸ αἰ
 ἀκροπόλεις δὲ ἄρα εἰς κοινὴν ἐστᾶσιν ἀσφάλειαν, εἰκό-
 τως τὸ ἄρα σύνδεσμον ἐν αὐτῷ περιέχει· εἰώθασι γὰρ 5
 τοῖς συμπεράσμασι τῶν συλλογισμῶν οἱ τοιοῦτοι προστί-
 θεσθαι σύνδεσμοι, ὁ ἄρα, ὁ ἀλλὰ, ὁ ἀλλὰ μὴν· διὸ
 καὶ συλλογιστικοὶ ὀνομάζονται· εἰσὶ δὲ ἀντὶ τοῦ πάντως.
 Πόλεων γὰρ ἄκραι γεγόνασι. πόθεν φησὶν δῆλον,
 ὅτι εἰς ἀσφάλειαν εἰσὶν αἱ ἀκροπόλεις τῶν πόλεων· ἐκ 10
 τοῦ ἐν ἄκρᾳ τῶν πόλεων αὐτῶν οἰκοδομεῖσθαι· εἰκὸς
 γὰρ αὐτὰς ἐν τοιούτῳ οὔσας τόπῳ ἐχυρῷ περιπεφράχθαι
 τειχίῳ, δι' οὗ οὐκ αὐταῖς μᾶλλον ἢ ταῖς πόλεσιν ἀσφά-
 λεια³³ περιγίνεται. Τειχίζονται δὲ οὐ μᾶλλον αὐ-
 ται τοῖς οἰκήμασιν, ἢ τὰς πόλεις αὐταὶ τειχί- 15
 ζουσιν. Ἐπειδὴ τὸ μὲν πρὸς τὴν πόλιν νεῦον τῆς ἀ-
 κροπόλεως μέρος οἰκήμασί τισι περιστοιχίσται, τὸ δὲ
 πρὸς τὰ ἔξω ταύτης ὄρων τειχίοις, διὰ τοῦτο φασὶν οὐ
 μᾶλλον τοῖς οἰκήμασιν αὐτῇ ἢ ἡ πόλις τῷ ἐκείνης τειχίῳ
 τειχίζεται.

20

Καὶ τὴν μὲν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν μέσος
 Ἀθηναίων περιείληφε χώρος· ἀλλ' εἰ παρὰ τοῦτο,
 φησὶν, αἱ ἀκροπόλεις εἰς κοινὴν εἰσιν ἀσφάλειαν τῶν πό-
 λεων, τῷ πόλεων ἄκραι εἶναι, πάντως ἢ τῶν Ἀθηναίων
 ἀκρόπολις μὴ τοιαύτη οὔσα, οὐδὲ ἀκρόπολις εἴη κυρίως· 25
 ἀλλ' ἴσως ἂν τις ζητήσαι καὶ πῶς ἀκρόπολις ὅλως ὠνό-
 μασται, μὴ ἐν ἄκρῳ οὔσα τῆς πόλεως; καὶ φαμεν, ὅτι
 εἰ καὶ μὴ ἐν ἄκρῳ τῆς πόλεως, ὅμως εἰς ἄκρον ἀνέχουσα
 καὶ τὴν ἄλλην ὑπεραίρουσα πόλιν, δι' αὐτὸ τοῦτο ἀκρό-
 πολις κατωνόμασται.

30

Ἀκρα δ' ἦν Ἀλέξανδρος τῆς οἰκείας πεποίη-

33 Vind. ἀσφάλειαν περιγίνονται.

ται πόλεως οἷς προσηγόρευσεν εἵργασται. Τὸ ἐξῆς ἐστιν οὕτω· ὁ δ' Ἀλέξανδρος προσηγόρευσεν ἀκρόπολιν τὴν τῆς οἰκίας πόλεως ἄκραν ἐξ ὧν αὐτὴ εἵργασται.

5 "Ἐχει γὰρ ὡδὲ πως, ὡς ὁ λόγος διέξεισιν· ἔχει τις; οὐχ ἡ τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' ἡ τῶν Ἀλεξανδρείων ἀκρόπολις· ἔστι δὲ τοῦτο ἡ καλουμένη καταστατική ἐννοια, ἣτις ἐστὶν εὐκρινείας, "Ἀκρα τις ἐξανέχει τῆς γῆς· ἀλλὰ προσέθηκεν καὶ τὴν ἐξ πρόθεσιν, ἵνα τὸ λίαν
10 ὑψηλὸν, ὡς ὁ Γεωμέτρης λέγει, διὰ τῶν δυοῖν παραδηλώσῃ προθέσεων· ὠφέληται δὲ τοῦτο, φησὶ, παρὰ τοῦ Ὀμήρου, φάντος ἐκείνου·

Σμῶδιγξ³⁴ δ' αἱματόεσσα μεταφρένου ἐξ ὑπανίστη·

ἀλλὰ τὸ Ὀμηρικὸν τοῦτο ἀκριβέστερόν φησιν ἅμα καὶ
15 καιριώτερον· οὐ γὰρ μόνον τὸ εἰς ὕψος παρέστησεν οἶδημα, ἀλλὰ διὰ τῆς διατριβῆς καὶ τὴν κατ' ὀλίγον ἀνάστασιν τοῦ οἰδήματος. καὶ ἡ ὑπὸ δέ, φησὶ, πρόθεσις σχεδὸν τὴν κατ' ὀλίγον καὶ λεληθυῖαν ἀνάστασιν παρεδήλωσεν. Καλουμένη δὲ δι' ἀμφοτέρων ἀκρόπο-
20 λης· ἀντίπτωσις, ἀντὶ γὰρ αἰτιατικῆς τῆς δι' ἀμφοτέρα³⁵ διὰ γενικῆς εἶπε δι' ἀμφοτέρων, κατὰ ῥητορικὴν ἄδειαν· οὐ διαφόρως τῶν ῥητόρων καὶ ταῖς πτώσεσι χρωμένων καὶ ταῖς προθέσεσιν.

Ὅδοι ἐπὶ ταύτην οὐκ ἴσαι· ἀντὶ τοῦ οὐχ ὅ-
25 μοιαι, ποσότης, ἀντὶ ποιότητος. Τῇ μὲν γὰρ ὁδῷ, τῇ δὲ γέγονεν εἵσοδος· ἐμοὶ δὲ δοκεῖν, ὡς ἐκ τῶν ἐπιφερομένων ἐστὶ συνιδεῖν, μὴ εἵσοδος, ἀλλ' ἄνοδος δεῖον γεγράφθαι. ὥστε εἶναι τῇ μὲν γὰρ ὁδῷ, τῇ δὲ γέγονεν ἄνοδος· εἰ γὰρ τῶν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀγουσῶν ὁδῶν ἡ
30 μὲν ἐστὶν ὁμαλὴ, ἀνθρώποις τε καὶ ἀμάξαις βατὴ, ἡ δὲ
ἐτέ-

34 Il. β. 267.

35 In codd. super q̄a scriptum est ov.

ἑτέρα ἄβατός ἐστι ταῖς ἀμάξαις διὰ τὸ προσανεσπᾶσθαι
 αὐτῇ ἀναβαθμούς, καὶ ἀνάγειν ἀπὸ τοῦ χθαμαλωτέρου
 πρὸς τὸ μετώρον, πάντως τὴν μὲν λίαν καὶ ἀμάξαις
 βατὴν τοῦτο αὐτὸ δέον καλεῖσθαι ὁδόν, παρὰ τὸ ξω, τὸ
 πορεύεσθαι, τὴν δὲ ἑτέραν ἄνοδον ἀπὸ τοῦ ἡμᾶς δι' αὐτῆς 5
 ἀνιέναι. Τῇ μὲν γὰρ ὑπάρχει ποδὶ προσελθεῖν·
 τοῦτο τινες μὲν οὕτως ἐξηγήσαντο, ἢ προκειμένη, φησὶ,
 τῇ ἀκροπόλει ὁδὸς τῇ μὲν πόλει καὶ τοῖς ἐνοικοῦσιν ὁδὸς
 ἐστίν, πρὸς δὲ αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν εἰσόδος, καὶ τῇ μὲν,
 ἡγουν τῇ πρὸς τὴν πόλιν ὁδῷ, ὑπάρχει ποδὶ προσελθεῖν, 10
 τῇ δὲ εἰσόδῳ τῆς ἀκροπόλεως ἀνεσπᾶσθησαν ἀναβαθμοί·
 ὁ δὲ Γεωμέτρης οὕτως αὐτὸ ἐξηγήσατο· τὸ τῆς ἀκρο-
 πόλεως προειρηκὸς ὕψος ἐκδέχεσθαι δέδωκε καὶ ἡμῖν δύο
 τινὰς νοεῖν ὁδοὺς, ὥστε τὴν μὲν κατὰ τὸ πρόσω μᾶλλον
 ἄγειν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, τὴν δὲ κατὰ τὸ ἀπότομον· 15
 τοῦτο δὲ καὶ περὶ τῆς Ἰλίου λαβεῖν ἐστίν, καὶ αὐτὴν γὰρ
 ἐφ' ὑψηλοῦ λέγων ὤκισθαι ὁ ποιητής, τῇ μὲν λέγει προσ-
 βολὴν εἶναι καὶ ἐπίδρομον τοῖς τειχομαχοῦσι, τῇ δὲ ἀπό-
 κρημνόν τε καὶ ἄβατον· τοιοῦτον τρόπον δεῖ νοεῖν καὶ
 ἐπὶ ταύτης τῆς ἀκροπόλεως, ὥστε κατὰ τοῦτο μὲν τὸ 20
 μέρος ὑπάρχειν αὐτῇ καὶ ποδὶ προσελθεῖν καὶ πρὸς ἁμα-
 ξαν· καθ' ἑτέραν δὲ μὴ ἄλλως ἰσχύειν, εἰ μὴ διὰ τῶν
 κλιμάκων προσαναβαίνοντας· ταῦτα καὶ ὁ Γεωμέτρης
 περὶ τούτου· σὺ δὲ ἐπίστησον ὅτι ἀπὸ τῆς παρούσης ἐξη-
 γήσεως οὐκ εἰσόδος μᾶλλον ἀλλ' ἄνοδος δέον γεγράφθαι. 25

Τῇ δὲ ἤδη προσανεσπᾶσθησαν ἀντὶ τοῦ ἐκ τῶν κάτω
 εἰς τὸ ἄνω εἰλκύνεσθαι, προσανειλκύνεσθαι καὶ ἀπὸ
 τῆς γῆς ἐπὶ τὸ μῆζον ἐξήρθησαν· ἢ δὲ πρὸς πρόθεσις
 προσετέθη ἢ διὰ τὴν καλλιφωνίαν ἢ ἀντὶ τῆς σὺν προ-
 θέσεως τῆς σημαίνουσης πληθός, οἷς ἂν προστεθῇ· οἷον 30
 σύμμαχον, συμπόσιον, ὥστε δηλοῦσθαι τῶν ἀναβαθμῶν
 τὸ πλῆθος.

Κλίμαξ γὰρ ἐπὶ κλίμακι δίδωσιν ἀεὶ τὸ μεῖ-

Rhetor. II.

ζον ἐξ ἐλάττονος ἄγουσα· πέφυκε γάρ, φησὶ, καὶ
 ἐστὶ κλίμαξ δευτέρα ἐπὶ τῇ πρώτῃ, καὶ τρίτῃ ἐπὶ τῇ δευ-
 τέρῃ ἄγουσα ἐπὶ τὸ μείζον ἢ δευτέρα ἀπὸ τῆς πρώτης,
 τῆς οὕσης οἰονεὶ ἐλάττονος αὐτῆς διὰ τὸ χθαμαλώτερον·
 5 καὶ ἡ τρίτῃ ἀπὸ τῆς δευτέρας. Κλίμαξ γὰρ ἐπὶ κλίμακι
 οὕσα δίδωσι τὸ μείζον ἄγουσα αὐτό· πόθεν; ἀπὸ τῆς
 ὑπ' αὐτὴν οἰονεὶ ἐλάττονος. Παραβαλλόμεναι δὲ
 τῇ κατασκευῇ παραπεπήγασι κίονες. τὸ παρα-
 βαλλόμεναι ἀντὶ τοῦ παρατιθέμεναι ἀλλήλαις καὶ συγ-
 10 κρινόμεναι ἑτέρα πρὸς τὴν ἑτέραν· διὰ τὸ μίαν ἐκά-
 στην ἔχειν ἐξηλλαγμένην χρεῖαν.³⁶ Μετρίας³⁷ πολ-
 λὰς προβαλλόμενος κίονας· προτεινόμενος, προτι-
 θείς, καὶ οἰονεὶ δεικνὺς μικρὰς πολλὰς κίονας. Μέγα
 τῶν ὄντων ὑπόμνημα· ὄντα νῦν τὰ θεῖα λέγει, ἢ
 15 καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα· ἥτοι γὰρ οἱ τῶν τεσσάρων
 στοιχείων τύποι ἢ οἱ τῶν ἄλλων θείων ἱστοριῶν ὑπὴρ-
 χον ἐν τῇ τοιαύτῃ κορυφῇ. Αὐλὴ δὲ κατὰ μέσον
 περίστυλος· ἡ περὶ πρόθεσις τὸ κύκλῳ ἐνταῦθα ση-
 μαίνει· αὐλὴ γὰρ ἦν στύλοις τισὶ περικυκλουμένη. Πα-
 20 ρωκοδόμηται δὲ πλησίον τῶν στοῶν, ῥωκοδόμηται τοῖς
 φιλοπονοῦσιν³⁸ ἠνεωγμένοι φιλοσοφεῖν, ταυτέστι κοῖς
 βουλομένοις φιλοσοφεῖν ἀνεωγμένοι· ἡ λείπει ἢ διὰ πρό-
 θεσις, ἵν' ἢ διὰ τὸ φιλοσοφεῖν. ἔστι δὲ τοιοῦτον καὶ
 παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ· „καὶ πλείστον ὁμίλον τῶν ψιλῶν
 25 εἶργον, τῷ μὴ προεξιόντας τῶν ὅπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πό-
 λεως κακουργεῖν“ καὶ πάλιν παρ' αὐτῷ·³⁹ „ὑπὸ δὲ τοῦς
 αὐτοὺς χρόνους τοῦ χειμῶνος τοῦτου ἀρχομένου Σιτάλκης
 ὁ Τήρεω Ὀδρύσης⁴⁰ Θρακῶν βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπὶ

36 Vind. χρεῖαν.

37 supra lineam in codd. τινάς.

38 ad marg. φιλοσοφοῦσι ἀνεωγμ.

39 II. 95.

40 Vind.

Laur. Ὀδρυσῶν. — Laur. ad marg. τῆς Ἀδριανοῦ πόλεως. οὕτω
 γὰρ ἑκαλεῖτο ἡ Ἀδριανοῦ πόλις, ἔπειτα Ὀρεσιῶς, καὶ τελευταῖον,
 ὡς νῦν καλεῖται.

Περδίκκαν τὸν Ἀλεξάνδρου, Μακεδονίας βασιλέα καὶ ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, δύο ὑποσχέσεις. λείπει γὰρ ἡ διὰ, ἔν' ἣ, διὰ δύο ὑποσχέσεις.

Ὁροφή δὲ ἦν ⁴¹ χρυσὸς κατεσκευάσεν· ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ὀροφή δὲ ταῖς στοαῖς ἐκ χρυσοῦ, ὀροφή δὲ ⁴² ταῖς στοαῖς, ἣν χρυσὸς κατεσκευάσεν, εἶπεν, ἵνα τὸν ἰδιωτισμὸν ἐκφύγῃ. Οὕπω τις ⁴³ προβάς ὅπη πρό-
-εῖσιν ἔγνωκε, σημείω τῇ κίονι χρώμενος τῶν ὁδῶν. Διπλῇ ἡ γραφή· τὰ μὲν γὰρ τῶν βιβλίων ση-
-μείω τῇ κίονι ἔχει χωρὶς τοῦ μὴ ἐπιρρήματος· τὰ δὲ μὴ ¹⁰
σημείω μετὰ τοῦ μὴ· ἀποδέχεται δὲ τὴν προτέραν γρα-
-φὴν ὁ Γεωμέτρης περὶ μὲν τῆς δευτέρας λέγων μὴ εἶναι
θαυμαστὸν, εἰ μὴ τις οἶδε· ὅπη πρόεισι, μὴ σημείω τῇ
κίονι τῶν ὁδῶν χρησάμενος· τοῦτο γὰρ φησι καὶ ἐπὶ πάν-
των. τὴν δὲ προτέραν ἐρμήνευσεν καὶ λέγων, ὅτι τὴν ¹⁵
χρεῖαν αὖξων τοῦτο φησι τῆς ἀκροπόλεως ἰδιαίτερον, ὅτι
καὶ μήπω τις ἐγγίσας, μηδὲ πλησίον ἐλθὼν, ὅπη πρό-
-εῖσιν ἔγνωκεν, ὥς σημείω τῇ κίονι χρώμενος.

Ἀρχαὶ δὲ τῶν ὄντων· ἀρχὰς τῶν ὄντων τὰ τέ-
 σαρα λέγει στοιχεῖα, διότι ἐκ τῆς συνθέσεως αὐτῶν τὰ 20
 λα πάντα καὶ γένη καὶ ζῶα γέγονασιν, οὐκ αὐτὰ δὲ τὰ
 ὄντα τῇ κορυφῇ παρεστᾶσι πάντως τῆς κίνου, ἀλλ' οἱ
 τύποι τούτων. Δύο δὲ ὀβελοὶ ἀνεστήκασιν λίθι-
 νοι· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ πυραμίδες λέγονται· πυραμίδες μὲν
 διὰ τὸ ἐκ πλατυτέρας ἀρχεσθαι βάσεως· τοιοῦτόν γε καὶ 25
 τὸ τοῦ πυρὸς σχῆμα· ὀβελοὶ δὲ διὰ τὸ εἰς ὀξὺ λήγειν.

• Τῆς τῶν Πεισιστρατιδῶν. Πεισιστρατίδαι οἱ Ἀθη-
ναῖοι ἀπὸ Πεισιστράτου· περὶ δὲ τῆς τῶν Ἀθηναίων
κρήνης λέγει ὁ Θουκυδίδης, ⁴³ ὅτι τὸ μὲν πρῶτον φανε-
ρῶν τῶν πηγῶν αὐτῆς οὐσῶν Καλλιρρόη ὠνομάζετο, ὥστε- 30
ρον δὲ Ἐννεάκρουρος τῶν τυράννων οὕτω κατασκευασάν-

5. 44 Vind. $\frac{3}{7}v$.

42 Vind. τῆς.

43 Thuc. II, 15.

των· καὶ τὰ νῦν δὲ Καλλιρρόη ὀνομάζεται· τινὲς δὲ παροξυτόνως ἀνέγων, καὶ κρήνη τῶν Πεισιστρατίδων ἄμεινον ἔχουσα, ὡς εἶναι τὰς Πεισιστρατίδας κρήνας διὰ τὸ τὸν Πεισίστρατον ἀνακαθᾶραι αὐτάς. Καὶ τὸ θαῦμα γέγονεν ἄπιστον, τῶν σκευασάντων ἔχον τὸν ἀριθμόν· καὶ τὸ θαυμάσιον τοῦτο, φησὶ, κατὰ τὸ σκεῦασμα ἢ ἀκρόπολις λεγόμενον, ὅτι ὑπὸ δέκα καὶ δύο βασιλέων ἐτελειουργήθη, ἀπιστεῖται· ἄπιστον γὰρ τὸ πρὸς ἑνὸς μόνου τελεσιουργίαν δώδεκα μόλις ἐξαρκέσαι
 10 βασιλεῖς. Σταδίῳ προσειοικώς· στάδιον ἐνταῦθα οὐ τὸ μέτρον λέγει, ἀλλὰ τὸ θέατρον. Εἰ δέ τι παραλείπεται, ἐν παραθήκῃ γεγένηται θαύματος· εἰ δέ τι, φησὶ, παρείδῃ καὶ οὐκ ἐρῶθήθῃ, καὶ τοῦτο εἰς προσθήκην καὶ αὐξήσιν τοῦ θαύματος γέγονε· διότι γὰρ κρεῖτ-
 15 τον ἢν λόγου τὸ παρεθὲν, διὰ τοῦτο καὶ παραλείπεται.

C a p. XIII.

ΠΕΡΙ ΘΕΣΕΩΣ.

Ὅφείλομεν καὶ περὶ τῆς θέσεως ταῦτα ζητῆσαι· πρῶτα μὲν, πόσα σημαίνει τὸ τῆς θέσεως ὄνομα, καὶ περὶ
 20 ποῖον τῶν σημαινομένων ἐστὶ τὰ νῦν ὁ λόγος. Ἐπειτα δὲ, πόθεν αὐτὸ θέσις ὠνόμασται· μετὰ δὲ καὶ τὴν τάξιν ζητήσομεν τοῦ γυμνάσματος, καὶ πρὸς ποῖον μὲν τῆς ῥητορικῆς εἶδος, πρὸς ποῖον δὲ τοῦ πολιτικοῦ λόγον συμβάλλεται· θέσις τοίνυν λέγεται μὲν καὶ ὁ ὀρισμὸς, λέ-
 25 γεται δὲ καὶ ἡ κατάνευσις, ὡς τὸ, συγκατέθετο ὁ ἐρωτηθεὶς· λέγεται θέσις καὶ ἡ παράδοξος ὑπόληψις ἑνὸς τινος τῶν κατὰ φιλοσοφίαν γνωρίμων, ὡς ἡ Ἀντισθένης, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντιλέγειν, ἢ ἡ Ἡρακλείτου, ὅτι πάντα

κινεῖται· ἢ ἡ Παρμενίδου, ὅτι ἐν τῷ ὄν καὶ ἀκίνητον.¹
 εἰ δὲ πλείονων εἴη ἡ δόξα, εἰ μὲν ἀστείοι εἶεν, αἴρεσις
 γίνεται. εἰ δ' ἀγελαῖοι, κοινὴ ἔννοια λέγεται. καὶ θέσις
 ἡ τοπικὴ σχέσις, ὡς τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω· ἔστι δέ τι καὶ
 σχῆμα παρὰ τοῖς ῥήτορσιν, ὅπερ κατὰ ἄρσιν καὶ θέσιν 5
 ὀνομάζεται. οἷον οὐ κοσμικῶς ἀλλ' ὑπερχοσμῶς. ἄρσις
 μὲν γὰρ καὶ οἷον ἀναίρεσις ἔστι τὸ οὐ κοσμικῶς, θέσις
 δὲ τὸ ἀλλ' ὑπερχοσμῶς. θέσις λέγεται καὶ ὁ ὑπερθετι-
 κὸς λόγος, ἡγουν ὁ μὴ ὦν μὲν, ὡς ὦν δὲ παραλαμβα-
 νόμενος. καὶ ἡ εἰς ἄτοπον ἢ ἀδύνατον οὕτως ὀνομαζο- 10
 μένη παρὰ τῶν διαλεκτικῶν ἀπαγωγή· οἷον θῶμεν εἶναι
 τὸν οὐρανὸν μὴ σφαιροειδῆ ἢ τὴν ψυχὴν μὴ ἀθάνατον.
 εἰ γοῦν μὴ ἀθάνατος, ἀλλὰ θνητὴ, οὐδὲ τὰ ἐκείθεν δι-
 καιωτήρια, οὐδὲ ἀνταπόδοσις τῶν βεβιωμένων. εἰ δὲ οὐκ
 ἀνταπόδοσις, οὐδὲ δίκη. εἰ δὲ οὐ δίκη, οὐδὲ πρόνοια. 15
 ὁρᾷς, ὅπως ὁ λόγος εἰς ἄτοπον ἀπάγεται. θέσις λέγε-
 ται καὶ τὸ οὕτω παρὰ γραμματικῶν ὀνομαζόμενον ἐπιρ-
 ῥημα, οἷον ῥητορευτέον, τειχιστέον, πλευστέον. θέσις
 λέγεται καὶ ἡ τῶν τοιούτων ἐπιρῥημάτων λογικὴ ἐπί-
 σκεψις. τοσαούτων τοίνυν ὄντων τῶν σημαινομένων τοῦ 20
 τῆς θέσεως ὀνόματος, περὶ τοῦ τελευταίου τὰ νῦν ἔστιν
 ὁ λόγος. γυμναζόμεθα γὰρ ἐν τῷ παρόντι γυμνάσματι
 συνιστᾶν διὰ τινων κεφαλαίων ἢ τούναντίον ἀνατρέπειν
 τῶν τοιούτων τι. Ἐπεὶ τοίνυν ὑποδεδειχται τὰ τε ση-
 μαινόμενα τῆς θέσεως καὶ τὸ περὶ ποίου τῶν σημαινο- 25
 μένων ἔστιν ἡμῖν νῦν ἡ σκέψις, ὀφειλομεν λοιπὸν εἰπεῖν
 καὶ πόθεν θέσις τὸ παρὸν ὠνόμασται γύμνασμα.

Τὰ μὲν οἶν ὅτι ὥσπερ γνώμης λεγομένου τοῦ κε-
 φαλαϊώδους λόγου τοῦ ἐν ἀποφάνσεσιν, οἷον·

Χρὴ πενήν φεύγοντα καὶ ἐς μεγαλήτεα πόντον

Ῥιπτεῖν καὶ πειρῶν, Κέρνε, κατ' ἡλιβάτων·

30

¹ Vind. ἀκίνητον.

καὶ ἡ τούτου μελέτη ὁμωνύμως αὐτῷ γνώμη λέγεται. καὶ ὥσπερ πάλιν χρείας λεγομένου τοῦ, Ἰσοκράτης τῆς παι-
 δείας τὴν μὲν ῥίζαν ἔφη πικράν, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρ-
 5 πούς, καὶ ἡ αὐτοῦ μελέτη, χρεία λέγεται, οὕτω δὴ καὶ
 θέσεως λεγομένου τοῦ γαμητέον καὶ τοῦ τειχιστέον καὶ
 πλευστέον, καὶ αἱ τούτων λογικαὶ ἐπισκέψεις θέσεις λέ-
 γονται καὶ θητικά ἐπιρρήματα, ὥς μὲν τινὲς φασί,
 καδ' ὁμοιότητα τοῦ ὀρισμοῦ, ὃς καὶ αὐτὸς θέσις λέγε-
 10 ται. καὶ γὰρ, φασίν, ἐνταῦθα τὴν τοῦ πράγματος φύ-
 σιν οἰονεὶ ὀριζόμεθα. ὥς δὲ ὁ Σώπατρος λέγει, θέσις
 εἴρηται ἐκ τοῦ τίθεσθαι ἡμᾶς καὶ ὥσπερ εἰπεῖν δογμα-
 τίζειν, ὅτι τόδε καλὸν ἢ κακόν· ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι
 δύνανται καὶ ἀπὸ τῆς κατανεύσεως, ἥτις καὶ αὐτὴ θέσις
 λέγεται, καὶ ἀπὸ τῆς παραδόξου ὑπολήψεως, καὶ ἀπὸ
 15 τοῦ σχήματος τῆς θέσεως, ἣ ἀντίκειται ἢ ἄρσις, θέσεις
 καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιρρήματα λέγεσθαι. ἀπὸ μὲν τῆς κα-
 τανεύσεως, διότι κὰν τούτοις τὸ πλευστέον, τρόπον τινὰ
 , κατανεύει τὸ πλεῖν, ὥσπερ ὁ λέγων, οὐ πλευστέον τού-
 ναντίον φαίνεται ἀπονέυων. ἀπὸ δὲ τῆς παραδόξου ὑπο-
 20 λήψεως, διότι κὰνταῦθα ὑπολαμβάνων τις, ὅτι καλὸν
 ἐστὶ τὸ πλεῖν ἢ τὸ γεωργεῖν, λέγει τὸ γεωργητέον ἢ τὸ
 πλευστέον. ἀπὸ δὲ τοῦ σχήματος τῆς θέσεως, διότι,
 ὥσπερ τὸ σχῆμα ἡ θέσις λόγος ἐστὶ δηλῶν τι ὑπάρχειν,
 οὕτω κὰνταῦθα λέγοντες, ὅτι τειχιστέον ἢ πλευστέον δη-
 25 λοῦμεν, ὅτι πρόσσεσι τῷ τειχίζειν καὶ τῷ πλεῖν τὸ ἀγα-
 θόν. ἀλλ' ἴδωμεν διὰ τί πρὸ τῆς τοῦ νόμου εἰσφορᾶς
 τὸ παρὸν τέτακται γύμνασμα, φάμεν τοίνυν, ὅτι, ὥσπερ
 διὰ τὸ εἶναι τελεώτερον τῶν προηγησαμένων μετ' ἐκείνα
 ἐτάχθη. τελεώτερον γὰρ ἐστὶν ἐκείνων, ἀντίθεσιν καὶ
 30 λύσιν ἐπισχόμενον κατὰ ζήτημα, οὕτω δὴ καὶ διὰ τὸ εἶ-
 ναι τῆς τοῦ νόμου εἰσφορᾶς ἀτελέστερον πρὸ ἐκείνου
 ἐτάχθη· ὅτι δὲ τελεώτερόν ἐστιν ἢ τοῦ νόμου εἰσφορὰ
 τῆς θέσεως; καὶ αὐτὸς ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῷ περὶ ἐκείνης

δείκνυσι λόγῳ οὕτωςί πως λέγων· καὶ τὴν εἰσφορὰν, τοῦ νόμου τινὲς εἶναι δεδῶκασι γυμνασµα. ἔστι μὲν γὰρ σχεδὸν ὅλη ὑπόθεσις, οὐ μὴν ἅπαντα σώζει τὰ τῆς ὑποθέσεως· οἷς μὲν γὰρ ὅλως περιστασιν δέχεται, ὑπερβαίνει τὴν θέσιν, οἷς δὲ σαφεῇ μὴ σώξῃ τὴν περίστασιν, 5 ὑποθέσεως λείπεται. καὶ μὴν εἶπη τις τελεωτέραν μᾶλλον εἶναι τὴν θέσιν τῆς νόμου εἰσφορᾶς, εἰ δὲ ἡ μὲν θέσις καθολικώτερόν ἐστιν, μὴ ἔχουσα περίστασιν, ἡ δὲ τοῦ νόμου εἰσφορὰ μερικώτερον, καὶ λέγοµεν, ὅτι ἐπειδὴ τὰ παρόντα γυμνάσµατα πρὸς τοὺς τελείους λόγους 10 ἡµᾶς προγυμνάζουσιν, ἤγουν πρὸς τὰς ὑποθέσεις, ἐκεῖνο δοκεῖ τελεώτερον, τὸ μᾶλλον προγυμνάζον εἰς τὴν ὑπόθεσιν. τοιοῦτον δὲ ἐστὶν ἡ τοῦ νόμου εἰσφορὰ μᾶλλον τῆς θέσεως κοινωνοῦσα τῇ ὑποθέσει, διὰ τὸ περιστασιν δέχεσθαι, εἰ δὲ τις λέγει, ὅτι καὶ ἡ θέσις περιστασιν 15 δέχεται, ἔχει γὰρ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἐστὶ τῶν περιστατικών, λέγοµεν ὅτι οὐκ ἔστι τὸ πρᾶγμα τῶν κυρίως περιστατικών, ἀλλὰ τὰ λοιπὰ ὡς περιϋστάµενα τὸ πρᾶγμα· ἀνάγκη γὰρ τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τοῦδεπραχθῆναι τοιῶσδε κατὰ τόνδε τὸν χρόνον ἐν τῷδε τῷ τόπῳ διὰ τήνδε τὴν 20 αἰτίαν. τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι οὐκ ὤφειλεν ὅλως ταῖς ῥητορικαῖς γυμνασίαις συνταχθῆναι ἡ θέσις· ἡ γὰρ θέσις, φασί, περὶ τῶν καθόλου διαλέγεται· τὸ γὰρ εἰ γαμητέον, εἰ πλευστέον, εἰς καθολικὴν· τὸ δὲ περὶ τῶν καθόλου ζητεῖν φιλοσόφων, οὐ τῶν ῥητόρων ἐστὶν, οἷον 25 θέσις τὸ, εἰ γαμητέον, ὅμως γυμνάζον πρὸς τὸ δύνασθαι λέγειν, ὅταν δέῃ ἐπὶ τῶν μερικῶν· διὰ τοῦτο τοῖς γυμνάσµασιν συντάττοµεν καὶ αὐτήν· τῇ γὰρ θέσει προσθέντες τὸ ἀπὸ τοῦ τρόπου περιστατικόν, οἷον τὸ Σωκράτης ἢ Πλάτων, ποιῶµεν αὐτὴν μερικὴν, τουτέστιν 30 ὑπόθεσιν. Ἔτι δὲ καὶ εὐχερεστέραν καὶ ἀπλουστέραν ἔχον τὴν διαίρεσιν, εὐκολώτερον γὰρ τὸ συστήναι τῷ γαμητέον Σωκράτῃ, ὅπερ ἐστὶν ὑπόθεσις· ἐν ἐκείνῳ γὰρ τὰ

μόνῳ τῷ πράγματι, ἐν δὲ τούτῳ καὶ τὰ προσώπων καὶ τὰ τῷ πράγματι ἀρμόζοντα λέγομεν· καὶ εἰκότως ἐν τοῖς γυμνάσμασι τέτακται, ὥσ᾽ ἀν' αὐτοῦ τοῦ εὐχερεστεροῦ ἔχοντες τὴν διαίρεσιν, καθολικῶς τὰ πράγματα ἐξετά-
 5 ζοντες, καὶ περὶ τῶν μερικῶν τῶν πραγματευοδεστέραν τὴν μελέτην ἔχοντων, ὅταν δέῃ, λέγειν δυνάμεθα. Ὑπολοιπα τῶν προτεθέντων εἰς ζήτησιν εἰς ποῖον μὲν εἶδος τῆς ῥητορικῆς, εἰς ποῖον δὲ μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου συμβάλλεται. συμβάλλεται τῶν πρὸς τε τὸ συμβου-
 10 λευτικὸν εἶδος καὶ πρὸς τὸ ἀγωνιστικὸν μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ συμβουλευτικὸν διαιρεῖται εἰς τε τὸ παραινετικόν, ὅπερ καὶ ἀστασιαστόν, καὶ εἰς τὸ ὁμῶνυμον τῷ γένει συμβουλευτικόν, ὅπερ καὶ στασιάζεται, πρὸς ποῖον ἄρα ἡ θέσις συμβάλλεται; καὶ φραμεν,
 15 ὅτι πρὸς ἀμφότερα· καὶ γὰρ τῶν θέσεων αἱ μὲν εἰς τοῦ πανηγυρικοῦ εἶδους, οἷον εἰ προσκυνητέον τὸ θεῖον, εἰ τὴν ἀρετὴν τιμητέον, αἱ δὲ τοῦ συμβουλευτικοῦ, οἷον εἰ τοὺς ἐχθροὺς μισητέον, εἰ πλουτιστέον· εἰ δὲ τις ἔρεϊ, καὶ πῶς ἐπὶ τῶν παραινετικῶν θέσεων ἀντιθέσεις ἢ λύ-
 20 σεις ταχθήσονται, ὅπου τὸ παραινετικὸν ἀστασιαστόν ἐστιν, δεόν δὲ πάντως ἐν θέσει καὶ ἀντιθέσει καὶ λύσει εἶναι, φήσομεν, ὅτι ἔστι τινὰ καὶ ταύταις ταῖς ἀντιθέσεσιν ἀντιπίπτοντα, εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο, τότε τοῖς ὠφελίμοις καὶ ἀγαθοῖς μὴ πανταχοῦ καὶ τὸ ῥᾶστον
 25 συνεῖναι, ἀλλ' ὥς τὸ πλεῖστον διεστηκέναι μάλιστα τά τε ἡδίστα καὶ τὰ βέλτιστα. χαλεπὸν γὰρ ἡ ἀρετή. Σημείωσαι δὲ, ὅτι τῶν περιστατικῶν περιαιρουμένων ἀπὸ τῶν ὑποθέσεων, θέσεις ἀναφανήσονται, οἷον εἰ μὲν Σωκράτην εἶποι τις τὸν Ἀθηναῖον Φιλίππου καταλαβόντος
 30 Χαιρώνειαν δεῖν ἐξιέναι ἐπὶ τὸν πόλεμον, τελεία τις ἡ ὑπόθεσις· εἰ δὲ τὴν χώραν τῶν πολεμίων καταλαβόντων, λέγοι τις καὶ τοὺς φιλοσόφους ἐξιέναι ἐπὶ τὸν πόλεμον, θέσις ἂν εἴη τοῦτο καὶ γύμνασμα· καὶ πάλιν εἰ μὲν

Ἀθηναίοις ὑπὸ Λακεδαιμονίων πολιορκουμένοις συμφέ-
 ρει καὶ ἐπὶ Σικελίαν ἐκπέμπειν στράτευμα ὑπόθεσις·²
 εἰ δὲ συμφέρει πολιορκουμένοις εἰς τὴν ὑπερορίαν πέμπειν
 στράτευμα ἢ στόλον, θέσις. τινὲς δὲ ζητοῦσιν, ὅτι ἐπει-
 δὴ πολλάκις τινὰ μὲν τῶν περιστατικῶν εὐρίσκομεν παρὰ
 τοῖς παλαιοῖς, καὶ τινὰ δὲ ἐκλείποντα, οἷον εἰ τύχῃ πρόσω-
 πον εὐρίσκεσθαι καὶ καιροὺς, τόπους δὲ καὶ αἰτίας ὑπο-
 λιμπάνεσθαι,³ ἢ τὸ ἀνάπαλιν, τί ἂν ὀνομάζοιμεν τὰς
 τοιαύτας τῶν ἐξετάσεων; καὶ πρὸς τοῦτό φησιν ὁ Γεω-
 μέτρης, ὅτι μεταξὺ θέσεων καὶ ὑποθέσεων τὰ τοιαῦτα
 κλητέον. καὶ τῶν θέσεων πλείον, τῶν δὲ ὑποθέσεων ἑλατ-
 τον κατὰ τοσοῦτον, καθόσον ἂν καὶ ἐκλίπῃ ἢ πλεονάζῃ
 τὰ περιστατικά· καιριώτατον⁴ δὲ τῶν περιστατικῶν ἡ
 αἰτία. καὶ πάντα εὐρεθῇ τὰ λοιπὰ, μόνον δὲ τὸ τῆς αἰ-
 τίας ἐστὶν ἀπολιμπανόμενον, ἀπολιμπάνεσθαι δὴ φήσο-
 μεν τῆς τελείας ὑποθέσεως καὶ τὸ πρᾶγμα. σημειῶσαι
 καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ λόγος ὁ καθ' ἡμᾶς διαιρεῖται εἰς τὸν
 ἐνδιάθετον καὶ τὸν προφορικόν· ὁ δὲ ἐνδιάθετος πάλιν
 ὑποδιαιρεῖται εἰς θεωρητικὸν καὶ πρακτικόν· καὶ ἐστὶ
 θεωρητικὸς μὲν λόγος ἐπίσκεψιν ἔχων ἄχρι μόνης θεω-
 ρίας ἰσταμένην. ζητοῦντες γὰρ, πῶς κινεῖται ὁ οὐρανός,
 ἄρα μυλοειδῶς ἢ σφαιροειδῶς, ἄχρι μόνης γνώσεως ποι-
 οῦμεν τὴν ζήτησιν. πρακτικὸς δὲ ἐστὶ λόγος ἐπίσκεψιν
 ἔχων ἐπὶ διαδεχομένην πράξει λεγόμενος. οἷον συμβου-
 λεύει Δημοσθένης Ὀλυνθίοις βοηθεῖν. οὐκ ἄχρι γὰρ
 μόνης τῆς συμβουλῆς ἴσταται, ἀλλ' ἵνα καὶ πρᾶξις τὴν
 συμβουλὴν διαδέξηται, ὑποδιαιρεῖται δὲ ἕκαστον τούτων
 ὁ μὲν θεωρητικὸς εἰς θέσιν καὶ τὸ πανηγυρικόν· ἐστὶ
 γὰρ θέσις λόγος ἐπίσκεψιν ἔχων, οὐκ ἐπὶ διαδεχομένην

2 ὑπόθεσις — πέμπειν στρατ. Vind. om. Supplevi ex Theo-
 ne c. 1. p. 150. 3 Vind. ad marg. ἀπο. 4 Codd. κη-
 ριώτατον. ad marg. καιριώτατων.

- πράξει γινόμενος, οἷον γαμητέον, πλευστέον. φασὶν γάρ, ὅτι μόνον καλὸν ἐστὶν τὸ γαμῆν, ἢ τὸ πλεῖν. εἰ δέ τις ἀκούων γαμήσει ἢ πλεύσει, οὐ παρὰ τοῦ εἰπόντος ἡ αἰτία, οὐ γὰρ ὁ εἰπὼν καλὸν τὸ πλεῖν ἤδη εἶπε καὶ τῷ
- 5 πλεύσαντι, πλεύσον, οὐ μὴν ἐν τῇ ὑποθέσει τοῦτο, ἐν ἐκείνῃ γὰρ οὐκ ἐπ' ἄλλῳ τινὶ ἢ συμβουλῇ γίνεται, ἀλλ' ἢ ὡς ἂν ἡ πράξις αὐτὴν διαδέξηται. πανηγυρικὸν δέ ἐστιν αὐξήσις ὁμολογουμένων ἀγαθῶν ἢ κακῶν· ὠνόμασται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ πάντα ἐγείρειν τῷ νῷ. τὸ γὰρ
- 10 ἐγκωμιάζειν ἢ ψέγειν οὐ μόνον τοῦ προφορικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐνδιαθέτου· δυνατόν γάρ τὸν ἐγκωμιάζοντα μὴ ἐπιδεικνύμενον ἐκδοῦναι τὸ ἐγκώμιον γεγραμμένον. τὸ δὲ πρακτικὸν διαιρεῖται εἰς βουλὴν καὶ δίκην. ἔστι δὲ βουλὴ μὲν λόγος προτρεπτικός ἢ ἀποτρεπτικός, τέλος ἔχων
- 15 τὸ συμφέρον. δίκη δὲ ἀμφισβήτησις λογικῇ, τέλος ἔχουσα τὸ δίκαιον. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς ἑ ταῦτα τὰ εἶδη ἐνδιαθέτου· ὁ δὲ προφορικός εἰς τίνα καὶ πόσα διαιρεῖται, ἐν τῷ περὶ τῆς γνώμης λόγῳ εἰρήκαμεν· ζητεῖται δὲ εἰ καὶ ἐν τῷ μύθῳ συμβουλας καθ' ὅλου ποιούμεθα, ὅτι φι
- 20 λοπονητέον, ὅτι γεωργητέον, ὅτι σπουδαστέον ὑπὲρ πατρίδος ἢ φίλου, τί διαφέρει τοῦ μύθου ἢ θέσις; καὶ φασί, διαφέρειν ἀλλήλων μῦθον καὶ θέσιν, καθὸ ἐν μὲν τῷ μύθῳ δι' ὁμολογουμένων ψευδῶν, ἐν δὲ τῇ θέσει δι' ἐνδόξων τὸ βούλημα περαίνομεν,
- 25 Θέσις ἐστὶν ἐπίσκεψις λογικῇ· τὴν θέσιν ἔνιοι μὲν ὠρίσαντο λόγον, ὃ ἀναγκαίως οὐ παρέπεται πράξις· τὸ ὃ ἀναγκαίως οὐ παρέπεται πράξις προσθέντες διὰ τὴν ὑπόθεσιν· ἐκείνῃ μὲν γὰρ φασιν ἀναγκαίως παρέπεται πράξις, τῇ δὲ θέσει οὐδαμῶς. εἰ γὰρ τις, φασί, λέγοντός μου, ὅτι καλὸν ἐστὶ τὸ πλεῖν ἀκοῦσαι, πλεύσει,
- 30 οὐ παρὰ τοῦ εἰπόντος ἡ αἰτία, οὐ γὰρ ὁ εἰπὼν, ὅτι κα

5 Codd. καὶ, ad marg. πρὸς.

λὸν τὸ πλεῖν, ἤδη εἶπε καὶ τῷ πλεύσαντι, πλεῦσον. Καὶ αἰτίαν δὲ ταύτην ἀποδιδόασιν τοῦ τῇ μὲν ὑποθέσει ἀναγκαίως ἐπεσθαι πράξιν, τῇ δὲ θέσει μηδαμῶς, τὸ τὴν ὑπόθεσιν περὶ τὰ περιστατικά καταγίνεσθαι, τὴν δὲ θέσιν ἀπερίστατον εἶναι, καὶ μὴ ὑποκείσθαι αὐτοῦ ἀκροα- 5 τῶν πρόσωπον. ὥσπερ τῷ μύσῃ οἱ παραινούμενοι ὑποκείνται, καὶ τῷ κοινῷ τόπῳ οἱ δικασταί· ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι ὥσπερ φατέ τῇ θέσει μὴ ἀναγκαίως πράξιν, οὕτως οὐδὲ τῇ ὑποθέσει ἀναγκαίως ἐπεται· ὥς γὰρ λέγοντός μου, ὅτι δεῖ πλεῖν, οὐ πᾶσα ἀνάγκη τὸν ἀκούον- 10 τα πλεῦσαι, οὕτως οὐδὲ τῷ συμβουλευόντι Δημοσθένει τοῖς Ἀθηναίοις εἰς Ὀλυνθὸν ἐξελθεῖν πᾶσα ἀνάγκη τοὺς Ἀθηναίους πεισθῆναι καὶ ἐγχειρῆσαι τῇ πράξει, ἥγουν τῇ συμμαχίᾳ τῶν Ὀλυνθίων. Ὁ δὲ σοφιστὴς Νικόλαος ἐν τῷ τῶν προγυμνασμάτων βιβλίῳ αὐτοῦ οὕτως τὴν 15 θέσιν ὀρίζειται. θέσις ἐστὶν πράγμα λογικὴν ἐπίσκεψιν ἐπιδεχόμενον, ἄνευ προσώπων ὠρισμένων, καὶ πάσης ἐτέρας περιστάσεως. οὐχ' ὅτι πάντως ἀόριστον τῇ θέσει ὑπόκειται εἰσφορὰ, ᾧ καὶ διαφέρει τῆς θέσεως, ὥς προ- ῥόντες εἰσόμεθα, εἰ δὲ τις εἴποι, καὶ τί γὰρ οὐχ ὑπόκει- 20 ται ταῖς θέσεσιν ἔστιν ὅτε ἀόριστον πρόσωπον, οἷον τό τις. ὁ γὰρ λέγων εἰ γαμητέον πάντως καὶ πρόσωπόν τι ἀόριστον ἐμφαίνει· οὐδὲν γὰρ ἄλλο λέγει ἢ γαμητέον τινί, ἐροῦμεν πρῶτον μὲν ὅτι οὐχ ἡμέτερον τοῦτο τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὴν θέσιν πρόσωπον, ἀλλὰ τῶν παλαιῶν 25 ῥητόρων καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀφθονίου, ὥς καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ τοῦ νόμου εἰσφορᾷ φαίνεται διδάσκων· ἔπειτα δὲ κακείνα λέγομεν, ὅτι καθὸ οὐ προστίθεται ἐνεργεῖα τινί, ἀλλ' ἀπλῶς οὕτω λέγεται, γαμητέον, δοκεῖ ἀπρόσωπον εἶναι τῇ ἐνεργείᾳ· ἄλλως τε δὲ, εἰ τὸ τινί προσυπακούε- 30 σθαι δώσομεν, μάτην λοιπὸν ἡ θέσις καθολικὴ λέγεται· τὸ γὰρ τις μερικὸν ἐστίν, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἑρμογένης ἐν τῷ περὶ τῶν γυμνασμάτων αὐτοῦ βιβλίῳ λέγει, ὅτι τῶν θέ-

σεων αἱ μὲν εἰσὶν ἀπλαῖ, αἱ δὲ κατὰ τὸ πρὸς τι λαμβάνονται, αἱ δὲ διπλαῖ νομίζονται, καὶ οὔτετι κατὰ τὸ πρὸς τι θέσεις εἶναι τὰς πρόσωπον ἔχουσας μήτε πάντη ὠρισμένον καὶ κύριον, οἷον Περικλέα, Δημοσθένην, μήτε
 5 πάντη ἀόριστον, οἷον τὸ τίς, ἀλλὰ τῶν προσηγορικῶν, οἷον εἰ γαμητέον βασιλεῖ, λέγομεν καὶ περὶ τούτων, μήποτε οὐκ εἰσὶ τὰ τοιαῦτα κυρίως θέσεις, ἀλλὰ τοιαῦτα, οἷα λέγει Γεωμέτρης εἶναι τὰ μεταξὺ θέσεων καὶ ὑποθέσεων. ἀλλ' ὁ μὲν Νικόλαος οὕτως, ὡς ἔφημεν, τὴν
 10 θέσιν ὀρίζειται. θέσις ἐστὶ πρᾶγμα λογικὴν σκέψιν ἐπιδεχόμενον. ὁ δὲ Ἑρμογένης οὕτως. θέσις ἐστὶν ἐπίσκεψίς τινος πράγματος θεωρουμένου, ἀμοιροῦσα πάσης ἰδικῆς περιστάσεως· καὶ ὁ Ἀφθόνιος ὀρίζειται τὴν θέσιν ἐπίσκεψιν λογικὴν θεωρουμένου τινὸς πράγματος. καὶ ἐπί-
 15 στησον ὅτι ὁ μὲν Ἑρμογένης καὶ ὁ Ἀφθόνιος τὴν κατασκευὴν τῆς θέσεως φαίνονται μάλιστα ὀριζόμενοι. αὐτὴ γὰρ ἂν εἴη ἐπίσκεψις. ὁ δὲ Νικόλαος τὸ εἰς μελέτην προκείμενον, οἷον τὸ γαμητέον. τοῦτο γὰρ ἐστὶν πρᾶγμα λογικὸν ἐπίσκεψιν ἐπιδεχόμενον. καὶ μὴ θανατάσης, εἰ ὁ
 20 μὲν τοῦτο, οἱ δὲ ἐκείνο ὀριζόμενοι φαίνονται. καὶ ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀφθόνιος ποτὲ μὲν τὰς μελέτας φαίνεται ὀριζόμενος, ὡς ἐπὶ τοῦ μύθου καὶ τοῦ διηγήματος καὶ τοῦ κοινοῦ τόπου καὶ τοῦ ἐγκωμίου καὶ τοῦ ψόγου, ποτὲ δὲ τὸ εἰς κατασκευὴν προκείμενον, ὡς ἐπὶ τῆς χρείας καὶ
 25 τῆς γνώμης· ὅτε γὰρ λέγει, ὅτι χρεῖα ἐστὶν ἀπομνημόνευμα σύντομον εὐστόχως ἐπὶ τι πρόσωπον ἀναφέρονσα, οὐ τὴν κατασκευὴν ἀλλὰ τὸ εἰς κατασκευὴν προκείμενον, οἷον τὸ Ἰσοκράτης τῆς παιδείας τὴν μὲν ῥίξαν ἔφη πικρὰν, τοὺς δὲ καρποὺς γλυκεῖς, φαίνεται ὀριζόμενος.
 30 ὅτε δὲ πάλιν λέγει, ὅτι γνώμη ἐστὶ λόγος ἐν ἀποφάνσεσι κεφαλαιώδης ἐπὶ τι προτρέπων ἢ ἀποτρέπων, ὥσαυτως ποιεῖ· κἀνταῦθα γὰρ τὸ εἰς μελέτην καὶ κατασκευὴν προκείμενον ὀρίζεται. οἷον τὸ χρή πενήν φεύγοντα κ. τ. λ.

καὶ τό·

Χρὴ ξεῖνον παριόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν.
καὶ τὰ παραπλήσια. καὶ ὁ μὲν Ἀφθόνιος οὕτως. περὶ δὲ
τῶν ῥηθέντων τῆς θέσεως ὀρισμῶν δύναται τις εἰπεῖν,
ὅτι πάντες τὸ αὐτὸ ὀρίζονται· ὃ τε γὰρ λέγων τὴν θέ- 5
σιν εἶναι πρᾶγμα λογικὴν ἐπίσκεψιν ἐπιδεχόμενον, τὸ ἐν
τῇ θέσει προκείσθαι τι πρᾶγμα οἷον τὸ γαμητέον καὶ
κατασκευάζεσθαι διὰ τινων λόγων· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ τὸ
αὐτὸ δηλοῦσιν.

Ἐπίσκεψις· ἐξέτασις, δοκιμασία λογικὴ διὰ λό- 10
γων. τοῦτο δὲ εἶπε διὰ τὰς πρακτικὰς ἐπισκέψεις καὶ
ἐξετάσεις. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ διὰ πράξεως γίνεται δοκιμα-
σία καὶ ἐξέτασις.

Θεωρουμένου· κατὰ θεωρίαν λαμβανομένου, ἢ
κατὰ διάνοιαν ἐξεταζομένου ἢ εἰς δοκιμασίαν προκειμέ- 15
νου· τινὲς δὲ τὸ θεωρουμένου ἀντὶ τοῦ μέχρι μόνης θεω-
ρίας ἵσταμένου. οὐδὲ γὰρ ἀναμίνει, φασί, πρᾶξιν ἢ θέ-
σις, ὥσπερ ὁ κοινὸς τόπος τὴν ψῆφον τῶν δικαστῶν,
οὐδὲ ὥσπερ ὁ μῦθος καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη, τὴν τῶν
ἀκουόντων καὶ παραινουμένων ὠφέλειαν. καὶ ταῦτα μὲν 20
οὗτοι· σὲ δὲ μὴ διαλάθῃ ὁ Ἑρμογένης λέγων, ὅτι τῆς
θέσεως εἰς δύο εἶδη διαιρουμένης, καὶ τῶν μὲν οὐσῶν
πολιτικῶν, τῶν δὲ θεωρητικῶν, τὰς πολιτικὰς καὶ πρα-
κτικὰς τινὲς ὀνομάζουσι, διότι ἐνδέχεται ταύτας πραχθῆ-
ναι· καὶ ὁ Γεωμέτρης δὲ λέγει, ὅτι τὸ ταύτης τῆς логи- 25
κῆς θέσεως τέλος ἀρχὴ γενήσεται δηλαδή τῆς πράξεως.
δοκιμασάντων γὰρ καὶ ἀπελεγχάντων, ὅτι καλὸν τὸ ναυ-
τίλλεσθαι καὶ τὸ στρατεύεσθαι, ἔπεσθαι φαμεν εὐθύς
καὶ τὴν ἐπιχείρησιν, ὥστε τὸ θεωρουμένου εἰ ἀντὶ τοῦ
μέχρι θεωρίας ἵσταμένου δεξόμεθα ἄλλιπῆς ἂν εἴῃ ὁ 30
ὅρος, μὴ πάσας τὰς θέσεις περιλαμβάνων, ἀλλὰ τὰς

θεωρητικὰς μόνας· τῇ μὲν γὰρ τῶν πολιτικῶν θέσεων σκέπῃ ἐνδέχεται ἀκολουθεῖν καὶ πρᾶξιν. αἱ δὲ θεωρητικαὶ ἄχρι καὶ μόνῃς θεωρίας ἴστανται. ἄμεινον οὖν τὸ θεωρουμένου ἀντὶ τοῦ εἰς ἐξέτασιν προκειμένου λαβεῖν·
 5 εἰ δὲ τις εἴπῃ, καὶ μὴ ἡ χρεῖα καὶ ἡ γνώμη καὶ ὁ κοινὸς τόπος ἐπίσχεψιν ἔχουσι πραγμάτων, ἐν τε γὰρ τῇ χρεΐᾳ ἐξετάζομεν, εἰ καλῶς ἔχει τόδε τὸ ῥητὸν, καὶ ἐν τῇ γνώμῃ ὁμοίως ἐροῦμεν ὅτι ἀλλ' ἐν ἐκείνοις μὲν οὐ μόνων πραγμάτων ἀλλὰ καὶ προσώπων καὶ ἄλλων τινῶν
 10 ἐξέτασις γίνεται. καὶ γὰρ ἐν τῷ ἐγκωμιαστικῷ κεφαλαιῷ τὴν τοῦ προσώπου ποιότητα ἐξετάζομεν, καὶ ἐν τῷ ἀπὸ τῆς αἰτίας τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὸ προκειμένον ἐρρήθη ῥητὸν, ἐν δὲ τῇ θέσει μόνον τὸ πρᾶγμα ἐξετάζομεν.

Τινός. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι οἷα ὤφειλεν εἰπεῖν τινός· ἡ γὰρ θέσις γράσις καθολικὴ, τὸ δὲ τινὸς μερικόν·
 15 ἢ τὸ τινὸς οὐ τοῦτο δηλοῖ τὸ μερικὸν πράγματος ἐν τῇ θέσει ἐξέτασιν γίνεσθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἀοριστίαν τῶν ταῖς θέσεσιν ὑποκειμένων πραγμάτων τὸ τινὸς ἐνταῦθα τίθεται. Τῶν δὲ θέσεων αἱ μὲν εἰσι
 20 πολιτικαί, αἱ δὲ θεωρητικαί· πολιτικὰς δὲ λέγει τὰς ὑποπεπτωκυίας ταῖς κοιναῖς ἐννοίας, οἷον εἰ ῥητορεντέον καὶ ὅσα τοιαῦτα. θεωρητικαὶ δὲ ὅσαι οἰκείαι τινος ἐπιστήμης καὶ προσήκουσαι τοῖς περὶ αὐτὴν ἀναστρεφόμενοις, οἷον εἰ σφαιροειδὴς ὁ οὐρανός, εἰ κόσμοι πολλοί. ἀλλ'
 25 αἶδε μὲν φιλοσόφοις ἀρμόζουσιν. ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις τοὺς ῥήτορας γυμναστέον· ὀνομάζονται δὲ αἱ πολιτικαὶ καὶ πρακτικαί. πολιτικαὶ μὲν, διότι πρᾶξιν ἔχουσι, πολιτείαν συνέχουσιν, πρακτικαὶ δὲ, καθὼ ἐνδέχεται πραχθῆναι αὐτάς· αἱ δὲ θεωρητικαὶ οὕτως ὀνομάζονται θεωρητικαί,
 30 διότι οὐχ ὥσπερ τῶν πολιτικῶν τέλος ἡ πρᾶξις, οὕτω καὶ τούτων ἡ πρᾶξις τέλος, ἀλλ' ἡ θεωρία. τῷ γὰρ εἰ σφαιροειδὴς ὁ οὐρανός καὶ τῷ εἰ κόσμοι πολλοί, ποία πρᾶξις ἀκολουθεῖ; ζητοῦσι δὲ τινες, πότερον τὰς τῶν

φιλοσόφων καὶ μάντεων καὶ γεωμετρῶν, καὶ τὰς ὅλως μὴ δυναμένας ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν καταλαμβάνεσθαι, οἷον ἀστρονομίαν, σπλλαγγοτομίαν, ὀψαρτυτικὴν, εὐρίσκονται γὰρ καὶ τοιαῦται θέσεις, εἰ ἀπὸ δρυὸς τὴν τρόπον κατασκευαστέον, εἰ σιδηροῦν τὸν τῆς ἀσπίδος ὀμφαλὸν ποιητέον, εἴτ' ὅσαις δὲ χορδαῖς ἐν λύραις χρηστέον· τὸ μὲν γὰρ τεκτονικοῦ, τὸ δὲ ἀσπιδοπηγοῦ, τὸ δὲ μουσικοῦ. ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ χρῆναι, φησὶν, ὁ Σαρδέων, πάσας τὰς τοιαύτας θέσεις ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἀριθμεῖν, ὧν αἱ ἐπιστῆμαι καθ' ἑκάστην πολιτείαν συμβαίνουσιν. 10

Εἰς τὸ αὐτό. Τῶν δὲ θέσεων αἱ μὲν εἰσι πολιτικαί, αἱ δὲ θεωρητικαί· ὁ μὲν Ἀφθόνιος εἰς ταῦτα μόνα φαίνεται⁷ διαιρῶν, ὁ δὲ Ἑρμογένης ἐπιδιαίρει αὐτήν· καὶ εἰς τὸ ἀπλοῦν καὶ πρὸς τι καὶ διπλοῦν, ὧδὲ πως λέγων· αἱ μὲν ἀπλαῖ, αἱ δὲ κατὰ τὸ πρὸς τι 15 λαμβάνονται, αἱ δὲ διπλαῖ νομίζονται. ἐὰν γὰρ λέγωμεν, εἰ γαμητέον, ἀπλῇ, ἐὰν δὲ εἰ βασιλεῖ γαμητέον, πρὸς τι. ἐὰν δὲ λέγωμεν, εἰ ἀθλητέον μᾶλλον ἢ γεωργητέον, διπλῇ· δεῖ γὰρ τοῦ μὲν ἀποτρέπειν, ἐπὶ δὲ τὸ προστρέπειν. 20

Διενήνοχε δὲ θέσεις ὑποθέσεως. τί μὲν διαφέρει θέσεις ὑποθέσεως, ἄριστα ἐν τοῖς παροῦσιν ἐδίδαξεν ὁ Ἀφθόνιος. Εὔ τι δὲ καὶ διὰ τί θέσεις τὸ παρὸν ὠνόμασται γύμνασμα ἐν τοῖς προλαβοῦσι καὶ ἡμεῖς εἰρήκαμεν. λοιπὸν ὀφείλομεν ζητῆσαι, διατί τὸ ἀντικείμε- 25 νον τῇ θέσει ὑπόθεσις λέγεται. φασὶν οὖν διὰ τοῦτο αὐτὸ ὑπόθεσις ὠνόμασται, διότι εἰ καὶ τάχα τῶν τελειοτέρων αἱ ὑποθέσεις παρὰ τοῖς ῥήτορσιν, ἅτε καὶ τὸ περιστατικὸν προσλαμβάνουσαι, ἀλλ' οὖν ὑπὸ τὰς θέσεις τελοῦσιν ὥς μερικώτεραι· ὑπὸ γὰρ τὸ καθόλου τὸ μερι- 30 κόν· ὥς οὖν ὑπὸ ταύτας ὑποθέσεις ἐκλήθησαν, καὶ κυρίως

7 Post φαίνεται in Vind. est τήν.

μὲν θέσεις αἱ συμβουλευτικαί, ὥστε καὶ ὑποθέσεις κυ-
 ρίως αἱ ὑπὸ τῆς συμβουλῆς εἶδος. ἀλλ' ἀπὸ τούτου
 μετηνέχθη ἐπὶ τοῖς ζητήμασι τε καὶ συγγράμμασι, διὰ
 τοῦτο καὶ τὰς δικανικὰς καὶ τὰς πανηγυρικὰς ὁμοίως
 5 ὑποθέσεις καλοῦσι, καὶ τὰς ἐν τοῖς δράμασι τραγωδίας
 ἢ καὶ ποιήμασι· τινὲς δὲ πάλιν κυρίως ὑποθέσεις τὰς
 πλασματικὰς φασὶ ζητήσεις. οἷον τό· παρίστατό τις ἐπ'
 ἐρημίας, θάπτων σῶμα νεοσφαγὲς διὰ τὸ ὑποτίθεσθαι
 ἐν αὐταῖς τοὺς ῥήτορας πράγματα γεγονότα ὑπὸ προσώ-
 10 πων. Περίστασις δέ ἐστι πρᾶγμα, πρόσωπον,
 αἰτία, κ. τ. λ. ἀλλ' εἰ τὸ πρᾶγμα περίστασις ἐστίν,
 ὁραῖται δὲ τοῦτο καὶ ἐν τῇ θέσει, πῶς αὐτὴν ἀπερίστα-
 τον εἶρηκεν ὁ Ἀφθόνιος. ἢ οὐδὲ τὸ πρᾶγμα γεγράφθαι.
 οὐδὲ γάρ ἐστι τὸ πρᾶγμα περίστασις, ὡς ἀνωτέρω εἰρή-
 15 καμεν· δεόν δὲ οὕτω γεγράφθαι, περίφρασις ἐστίν αἰτία
 πρόσωπον κ. τ. λ. ἐστὶ δὲ εἰπεῖν εἰς τοῦτο καὶ ἄλλο, ὅτι
 εἰ καὶ δοκεῖ ἐν τῇ θέσει πρᾶγμα εἶναι, ὅμως οὐκ ἐστὶ
 κυρίως ἐν αὐτῇ πρᾶγμα. ἐν γὰρ ταῖς περὶ τοῦ μέλλοντος
 σκέψεσιν ἐκεῖνα κυρίως λέγονται πράγματα τὰ αἰτία, καὶ
 20 δι' αὐτὰ συμβουλευεῖ τις τάδε γενέσθαι. οἷον ἐν τῷ Φιλίπ-
 που καταλαβόντος Ἑλλάτειαν συμβουλευεῖ Δημοσθένης
 αὐθιμερὸν ἐξιέναι, οὐχὶ τὸ δεῖν ἐξελθεῖν αὐθιμερὸν
 πρᾶγμα. ἀλλὰ τὸ κατελιγμέναι τὸν Φίλιππον τὴν Ἑλλά-
 τειαν. καὶ ἐν τῷ φυγάδες πολεμουμένη τῇ πατρίδι ἐβοή-
 25 θησαν, καὶ γράφει τις αὐτοὺς κατάγειν, πρᾶγμα, οὐχὶ
 δεῖν καταγαγεῖν τοὺς φυγάδας, ἀλλὰ τὸ βοηθῆσαι αὐ-
 τοὺς πολεμουμένη τῇ πατρίδι· καὶ ἐν τοῖς κατὰ νόμου
 εἰσφορὰν ζητήμασιν περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ αὐτοῖς τὴν
 ζήτησιν ἔχουσι πρᾶγμα καὶ αἰτία, δι' ἣν εἰσφέρομεν ἢ
 30 λύομεν τὸν νόμον, οἷον ὡς ἐν τῷ· μετὰ τὰ ἐν Μαρα-
 θῶνι γράφει τις τὸν τῆς πανσελήνου λυθῆναι νόμον,
 καὶ ἐν οἷς ἂν μὴ ἦ αἰτία, οὐδὲ ζητήματα ἐκεῖνα ἐσται,
 ἀλλὰ κατὰ νόμου εἰσφορὰν γυμνασίαι. ὥσπερ οὖν ἐν ταῖς
 κατὰ

κατὰ νόμου εἰσφορὰν μελέταις ζητήματα μὲν καὶ ὑπο-
 θέσεις λέγονται τὰ ἔχοντα πρᾶγμα ἡγουν αἰτίαν, δι' ἧς
 ἀξιοὶ τις τεθῆναι ἢ λυθῆναι νόμον, γυμνασίαι δέ, ἐν
 οἷς τοῦτο μὴ ἔστιν, οὕτω καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς περὶ τοῦ
 μέλλοντος σκέψουσιν, ἐν οἷς μὲν ἐστὶ πρᾶγμα προγεγενη-⁵
 μένον ἡγουν αἰτία τις, ὥς ἐπὶ τοῦ φυγάδες πολεμουμένη
 τῇ πατρίδι ἐβοήθησαν καὶ γράφει τις αὐτοὺς καταγείν,
 ζητήματα ἐκεῖνα ἔσται· ἐν οἷς δὲ τοῦτο μὴ ἔστι, θέσεις
 ἐκεῖνα ἔσται· ὅτι δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις πράγματά εἰσιν
 αἱ αἰτίαι, δι' ἧς συμβουλεύει γενέσθαι, καὶ ἡμεῖς μὲν¹⁰
 τὸν δεύτερον τόμον τοῦ περὶ εὐρέσεων βιβλίου ἐξηγου-
 μένοι καθαρώτερον ἂν, εἰ καὶ ὁ θεὸς διδῶ, δείξομεν,
 καὶ ὁ σοφώτατος δὲ Εὐστάθιος προλαβὼν ἐν τῇ εἰς τὰς
 στάσεις ἐξηγήσει, ἀριδῆλως ἀπέδειξε· λέγει γὰρ ἐκεῖ, ἡνί-
 κα τῶν πραγμάτων ἐξηγεῖται διαφορὰν, ταδε χρὴ εἰδέναι,¹⁵
 ὥς ἕτερόν ἐστὶ τὸ πιστούμενον καὶ ἕτερον τὸ πιστωτι-
 κόν, πιστωτικά δὲ τὰ πρὸς πίστιν λαμβανόμενα τοῦ αὐ-
 τοῦ ζητήματος, ἅπερ πρᾶγματα καλεῖται. οὕτως αὐτὸ
 μὲν τὸ δεῖν βοηθῆσαι τοῖς Ὀλυνθίοις ἐστὶ τὸ ζητούμε-
 νον. ὅσα δὲ πρὸς πίστιν τούτου παραλαμβάνεται καλεῖ-²⁰
 ται πρᾶγματα.

Πρῶτον δὲ ἡ θέσις ἐν προγυμνάσμασιν ἀν-
 τίθεσιν καὶ λύσιν κατὰ ζήτημα δέχεται. πρῶτον
 εἶπε δὲ τὴν τοῦ νόμου εἰσφορὰν, ἥτις μετὰ τὴν θέσιν
 κειμένη ἐπιδέχεται ἀντίθεσιν καὶ λύσιν. ἐστὶ δὲ ἀντίθε-²⁵
 σις ὁ τοῦ ἐχθροῦ λόγος, ὃς καὶ ὑποφορὰ καλεῖται· ὀρί-
 ζονται δὲ αὐτὴν οὕτως· ἀντίθεσις ἐστὶν ἡ τοῦ ἀντικειμέ-
 νου προσώπου ἔνστασις, τὸ ἐν ἡμῖν πιθανὸν διαλύουσα,
 καὶ εἰς εὐλογωτέραν ἔννοιαν τὸν ἄκροατὴν μετάγουσα·
 λύσις δὲ ἐστὶν ἡ τὴν ἐκ τῆς ἐνστάσεως βλάβην ἀφαιρου-³⁰
 μένη, καὶ εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀκροατὴν ἐπανάγουσα·
 τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἀνθυποφορὰ καὶ ἀπάντησις λέγεται.

Κατὰ ζήτημα. Ζήτημα λέγει τὴν τελείαν ὑπόθε-
 Rhetor. II.

σιν ὥσπερ, φησὶν, αἱ τέλειαι ὑποθέσεις ἐπιδέχονται ἀντίθεσιν καὶ λύσιν, οὕτω καὶ αἱ θέσεις.

Πρῶτον μὲν τῇ καλουμένῃ ἐφόδῳ τὴν ἔξοδον οἱ μὲν εὐλογον αἰτίαν τῆς διηγήσεως εἶπον· οἷόν ἐστι 5 τό⁸ „βούλομαι δ' ἕκαστα ὧν πέπονθα ἐπιδείξας καὶ περὶ τῶν πληγῶν εἰπεῖν, ἃς τὸ τελευταῖον προσέτεινέ μοι. οὐδὲν γάρ ἐστιν, ἐφ' ᾧ τῶν πεπραγμένων οὐ δίκαιος ὧν ἀπολωλέναι φανήσεται.“ ἕτεροι δὲ πάλιν ἐξ ἐφόδου προοίμιον γίνεσθαι· ὅταν τριῶν ὄντων τόπων, ἀφ' ὧν λαμ- 10 βάνονται τὰ προοίμια, τῆς συστάσεως τοῦ οἰκείου προσώπου, τῆς διαβολῆς τοῦ ἐναντίου, τῆς προσοχῆς, μὴ ἀπὸ τῶν ἰδιαζόντων, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν κοινῶν καὶ λαθραίων ἐπιχειροίη τις, οἷον ἔστω τὸ προκείμενον ἢ σύστασις τοῦ οἰκείου προσώπου. εἰ μὲν ἔξοδον, φασὶ, βούλεται τις 15 ποιῆσαι, οὕτως ἐπιχειρήσει· πάντες οἱ κατηγοροῦντές τινος οὐδεμιᾶς ἄλλης ἔνεκα αἰτίας, καὶ ἰδίας ἐχθρας ἀναδεχόμενοι δηλοὶ πάντες εἰσὶ τοῦ κοινῇ συμφέροντος ἔνεκα· πάλιν ἔστω τὸ προκείμενον ἢ τοῦ ἐναντίου διαβολή· εἰ μὲν προοίμιον βουλόμεθα ποιῆσαι, οὕτως ἐροῦμεν, ὡς 20 καὶ ὁ Δημοσθένης εἶπε· „τὴν μὲν ἀσέλγειαν, ᾧ ἄνδρες δίκασται, καὶ τὴν ὕβριν, ἣ πρὸς πάντας χρῆται Μειδίας, οὐδένα ὑμῶν ἀγνοεῖν οἶομαι.“ εἰ δὲ ἔξοδον, ἐκείνως· οὐ ῥᾶδιον τοὺς πολλοὺς εὖ πράττοντας εὖ φρονεῖν· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς προσοχῆς· καὶ ταῦτα μὲν ἕτε- 25 ροὶ περὶ τῆς ἐφόδου· ἐγὼ δὲ ἀκριβέστερον τῶν νῦν περὶ αὐτῆς εἰρημένων οὐδὲν εὖρον παρὰ τοῖς παλαιοῖς· ἀφ' ὧν δ' αὐτὸς εἰκάζω ἐξ ἐφόδου ποιήσει προοίμιον ὁ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ προκειμένου ἀρξάμενος πράγματος, καὶ μὴ ἔξω τούτου πλανώμενος, ὡς ἔχει τό· οὔτε⁹ τὴν ἀρετὴν 30 ἐπαίνων χωρὶς, οὔτε τὴν κακίαν ἔξω ψόγου προσήκει καταλιπεῖν· ἔτι δὲ καὶ τὸ τιμᾶν ἄξιον τοὺς εὐρόντας τὰ

8 In Mid. p. 518.

9 Aphthon. p. 93, 17.

χρήσιμα· ὁρᾷς γάρ, ὅπως ἀπὸ καθολικωτέρων τινῶν ἐννοιῶν καὶ οὐκ ἀπ' αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἤρξατο· ἐν μέντοι τῷ ὁ τὸ πᾶν ἐν βραχεὶ τιμῆσαι ζητῶν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὑποκειμένου ἤρξατο πράγματος, καὶ εὐθὺς ἐνέφηρνε, ὅτι περὶ τούτου μέλλω ἐρεῖν· ἔφοδος δὲ τὸ τοιοῦτον, οἷ- 5 μαι, καλεῖται ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἐξ ἐφόδου χειρουμένων πόλεων· ὥσπερ γὰρ ἐκεῖναι ἀπαρασκεύως καὶ ἀνετοιμῶς τοῖς πολεμίοις χειροῦνται, οὕτω κἀνταῦθα μὲν προασφαλισίμενοι διὰ καθολικῆς ἐννοίας τὸν λόγον ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀρχόμεθα· τοῦτο οὐκ ἀκριβῶς εἰδότες, 10 ἀλλὰ στοχαζόμενοι καὶ εἰκάζοντες περὶ ἐφόδου εἰρήκασι μὲν· εἰ δέ τι κρεῖττον περὶ αὐτῆς ἢ καὶ αὐτὸς προσεπινοήσω εἰς τὸ ἐξῆς, ἢ ἄλλον ἀκούσας ὠφεληθήσομαι, κἀκεῖνο προσθήσω τοῖς εἰρημένοις καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι.

Εἴτα τοῖς τελικοῖς χρήσῃ κεφαλαίοις. Δια- 15 τί ταῦτα τελικὰ λέγονται κεφάλαια. Ἔτι δὲ καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῶν καὶ ἡ τάξις, ἐν τῷ περὶ κοινοῦ τόπου λόγῳ εἰρήκαμεν. Νομίμῳ, δικαίῳ. Δεῖ γινώσκειν ὅτι τῇ τοιαύτῃ διαιρέσει οὐκ ἐπὶ τῶν θεωρητικῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πολιτικῶν χρῆσόμεθα θέσεων· αἱ γὰρ θεωρητικαὶ φιλο- 20 σόφου δέονται θεωρίας· Εἴτα τοῖς τελικοῖς κεφαλαίοις· τινὲς μὲν τὴν θέσιν διὰ τοῦ συμβουλευτικοῦ εἵδους τυγχάνειν τοῖς τελικοῖς κεφαλαίοις διεῖλον· ἐπεὶ καὶ ἡ πραγματικὴ μὴν τῶν στάσεων, συμβουλευτικοῦ εἵδους οὖσα, τοῖς αὐτοῖς τούτοις διαιρεῖται· ἕτεροι δὲ τοῖς ἐγκωμια- 25 στικοῖς κεφαλαίοις ταύτην διεῖλον· τῷ γένει δηλαδὴ, τῇ ἀνατροφῇ καὶ ταῖς πράξεσι· καὶ ἴσως οὐ κακῶς· ἐνδέχεται γὰρ τοῦ εἵδους ὄντος συμβουλευτικοῦ πανηγυρικὴν εἶναι τὴν ὕλην· καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ζητημάτων πολ- 30 λάκις εὐρίσκεται, ὥς ἔχει τὸ νόμος τὸν μέλλοντα δαδου- χεῖν δοκιμάζεσθαι, Ἀλκιβιάδης λαχὼν δαδουχεῖν δοκιμάζεται· κἀνταῦθα γὰρ τὸ μὲν εἶδος τοῦ λόγου συμβουλευτικόν, ἢ δὲ ὕλη πανηγυρικὴ· ὁ τοίνυν Ἀφθόνιος καὶ

ἀμφοτέρως τὰς δόξας ἀποδεχόμενος ἐν μὲν τῇ μεθόδῳ τοῖς τελικοῖς κεφαλαίοις τὴν θέσιν διαιρεῖσθαι ἐδίδαξεν· ἐν δὲ τῇ μελέτῃ μὴ τούτοις μᾶλλον, ἀλλὰ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς αὐτὴν διελών, εἰς ἐννοίαν ἡμᾶς ἤγαγε τοῦ δύνασθαι καὶ τούτοις τοῖς κεφαλαίοις διαιρεῖσθαι τὰς θέσεις· τινὲς δὲ ζητοῦσιν, εἰ ὥσπερ κατασκευάζειν ἐστὶ τὴν θέσιν, οὕτω καὶ ἀνασκευάζειν αὐτὴν δέδοται· καὶ φασιν, ὅτι δυνατόν ἐστιν ἀνασκευάζειν τὰς θέσεις, ἀπὸ τῶν ἐναντίων χρώμενον τοῖς ἐπιχειρήμασιν· ἀλλ' οὐκ ἐν συνη-
 10 θείᾳ τοῦτο γέγονε, διὰ τὸ ἄτοπον τοῦ ἐθίζειν τοὺς νέους τοῖς καλοῖς ἐναντία φρονεῖν· τινὲς ζητοῦσι κακεῖνο, εἰ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ἢ θέσις κεφαλαίοις διαιρεθῇ, τί ἂν λοιπὸν διενέγκοι τοῦ ἐγκωμίου, καὶ φησιν ὁ Νικόλαος διαφέρειν, καθὼ ἐν ἐκείνῳ μὲν ἀντίθεσις οὐκ ἐμπίπτει,
 15 εἰ μὴ ἤρα ἐξ ἰδιαζούσης ὕλης. ἐν ταύτῃ δὲ ἐμπεσεῖται ἀντίθεσις ἔχουσα ἐξέτασιν τῶν συμβαινόντων τε καὶ παρπομένων τῷ πράγματι κακῶν.

Ὅ τὸ πᾶν ἐν βραχεῖ τιμῆσαι ζητῶν· τοῦτο ἔφοδον εἶπεν· ἢ ὅτι καθολικῶς καὶ ἀθρόως ἤρξατο, μὴ
 20 τὸ οἰκεῖον ἰδικῶς ἐπεμφήνας πρόσωπον· οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι ἐγὼ τὸ πᾶν ἐν βραχεῖ τιμῆσαι ζητῶν ἢ ὅτι ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς οἰονεῖ διηγήσεως ἤρξατο διηγηματικῶς ἐπιχειρήσας. Προῆλθε μὲν γὰρ οὐρανοῦ. τοῦτο ὥσαντι γενεαὶς τοῦ γάμου. Καὶ κα-
 25 τέστη πατὴρ τῶν ὅθεν τὸ πατρὸς ὄνομα δέδοται. τοῦτο εἶπε διὰ τὸ τὸν Δία παρὰ τῷ ποιητῇ πατέρα καλεῖσθαι ἀνδρῶν καὶ θεῶν. Εἴτα εἰς γῆν παρελθόν· τοῦτο, ὥς μὲν τινὲς φασιν, οἰονεῖ ἀνατροφὴ τοῦ γάμου· ὥς δὲ τὰ ληθέστερον ἔχει, ἢ οἰονεῖ πατρὶς αὐτοῦ, ὥς εἶ-
 30 ναι τὸν μὲν οὐρανὸν τὸ πόρρω ἄψυχον γένος αὐτοῦ, τὴν δὲ γῆν τὸ προσεχές. Καὶ πρῶτον μὲν ἀνθρώπους· ταῦτα αἱ πράξεις τοῦ γάμου. Δι' ὧν γὰρ παῖδας καὶ γυναῖκας ἄγειν οἶδεν ὁ γάμος· δίδωσι γὰρ, φησὶν,

ὁ γάμος τοῖς ἀνθρώποις ἐρῶσθαι ἐν ταῖς, ἑαυτοῦ δωρεαῖς, τουτέστιν ἐν τῷ δωρεῖσθαι αὐτοῖς παῖδας καὶ γυναῖκας ὑπὲρ ὧν τικων παίδων καὶ γυναικῶν οἱ πόλεμοι γίνονται.

Δι' ὧν γὰρ φιλοτιμεῖται τὰ γένη· οὕτως ἐστὶ τὸ ἐξῆς· δὲ ὧν γὰρ ὁ γάμος φιλοτιμεῖται τοῖς ἀνθρώποις τὰ γένη, περὶ ὧν τινων γενῶν δέισαντες οἱ ἄνθρωποι τὰ δίκαια πράττουσι, κατὰ τοῦτο δικαίους σὺν ἀνδρείοις ποιεῖ· ἐστὶ δὲ ἡ διάνοια τῶν λεγομένων τοιαύτη· δέισαντες οἱ πατέρες, μὴ περιουσίαν ἄδικον τοῖς παισὶ καταλίπωσι, δίκαια πράττουσιν, ὥστε μὴ περιαιρεθῆναι ὑπὸ τῶν ἡδικημένων τὴν δεδομένην αὐτοῖς οὐσίαν.

Καὶ μὴν καὶ σοφούς· ἀπὸ κοινοῦ τὸ ποιεῖ· Κὰν τῇ φιλοτιμίᾳ τῶν ἡδονῶν τὸ σωφρονεῖν ἀναμείχεται· φιλοτιμίαν λέγει τὴν δύσιν, τὴν παροχήν.

Δι' ὧν γὰρ νόμον ταῖς ἡδοναῖς ἐπιτίθῃσι, κατὰ τοῦτο ἐν τῷ νόμῳ ἐκείνῳ παρέχει ὁ γάμος τὰς ἡδονὰς σὺν σωφροσύνῃ. Ναί φησιν, ἀλλ' ὁ γάμος συμφορῶν αἴτιος· ἢ ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ δυνατοῦ, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ συμφέροντος· ἀπὸ μὲν τοῦ δυνατοῦ, καθὼ φαίνεται μὲν ὁ ἀντιπίπτων λέγων μὲν ῥᾶδιον εἶναι τὸ γαμεῖν, ἀλλὰ δυσχερὲς διὰ τὰς ἐπιγινουμένας συμφορὰς τοῖς γαμοῦσι· τὰ δὲ τοιαῦτα τοῦ δυνατοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ συμφέροντος, καθὼ φαίνεται λέγων, τί ποιοῦσιν ἡμῖν τόδε, περὶ οὗ ἡ βουλὴ, ἀπαντήσεται δυσχερὲς, καὶ γὰρ ἐν ταῖς πραγματικαῖς στάσεσιν ὁ συμβουλευὼν γένεσθαι τι ἢ ὡς οἰκεῖα τίθῃσι τὰ κεφάλαια, νομίμων εἶναι λέγων τόδε τι τὸ βοηθῆσαι, εἰ τύχῃ, Ὀλυνθίοις· καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον καὶ τᾶλλα· ἢ ἐξ ἀντιθέσεως ταῦτα λαμβάνει ὡδὲ πως λέγων· ἀλλ' οὐκ ἔννομόν φησιν τὸ αὐθυμερὲν ἡμᾶς εἰς πόλεμον ἐξελθεῖν, ἢ ἀλλ' οὐ δίκαιον, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως. Τύχῃς μοι δοκεῖς· ἢ

λύσις κατ' ἑνστάσιν. Ἄ μὲν γὰρ κακοπραγοῦντες οἱ ἄν-
 θρωποι πάσχουσιν, τοῦτο ἐπιχείρημα κατασκευαστικὸν
 τῆς λύσεως. Εἰ δὲ δὴ μάλιστα γάμψῃ δοίημεν τὰ
 τῶν ἀνθρώπων φανλότατα· ἑτέρα λύσις τῆς αὐ-
 5 τῆς ἀντιθέσεως κατὰ ἀντιπαράστασιν. Τί μὴ μᾶλλον
 ἐστὶν ἀποστατέον τοῦ γάμου· τὰ μὲν τῶν βιβλίων
 τί μὴ μᾶλλον ἔχει, τὰ δὲ χωρὶς τοῦ μὴ, τί μᾶλλον, καὶ
 ἐν οἷς μὲν κεῖται τὸ μὴ, τὸ τί ὄνομά ἐστι· τί οὐ μᾶλλον
 τοῦ γάμου ἀποστάσεώς ἐστιν ἄξιον· ἐν οἷς δὲ τοῦτο μὴ
 10 κεῖται, τὸ τί ἀντὶ τοῦ διατί ἐστι, καὶ τὸ μᾶλλον περι-
 τεύει. Οὐχ ὅσα ἂν τοῖς πράγμασιν ἢ δυσχερῇ,
 ταῦτα καὶ φυγὴν τῶν πραγμάτων ἐργάζεται·
 τοῦτο ἐπιχείρημά ἐστι κατὰ ἀντιπαράστασιν λύσεως.
 Καὶ μοι τὰς καθ' ἕκαστον ἐξέταξε τέχνας. Ἐν-
 15 ταῦθα ἐργασίαν μίαν βούλεται θεῖναι εἰς κατασκευὴν
 τοῦ ἐπιχειρήματος· εἰ γὰρ πολλαὶ εἰσιν αἱ παραβολαί,
 ὁμῶς ἐργασία μία ἐστίν, ὡς ἐν τῷ περὶ εὐρέσεων βιβλίῳ
 μανθάνουεν.

Καὶ τὰς ναῦς διαφθεύρουσιν ἐπιόντος τοῦ
 20 χειμῶνος. Διπλῇ ἡ γραφή· τὰ μὲν γὰρ τῶν βιβλίων
 ἐπιόντος χειμῶνος ἔχει, τὰ δὲ ἐπιόντες χειμῶνες. Οὐ-
 κοῦν ἄλογον. Τοῦτο ἐνθύμημά ἐστι, συγκρίνων τὴν
 ἐργασίαν τῷ ἐπιχειρήματι. Ναί φησιν, ἀλλὰ χη-
 ρεῖαν μὲν γυναιξίν, ὀρφανίαν δὲ παισὶν ἐπὶ
 25 νεγκεν· ἑτέρα ἀντιθεσις ὁμοία τῇ πρώτῃ. κατ' κατ'
 οὐδὲν ἕτερον διαφέρει, ἢ ὅτι ἐκείνη μὲν τὰς συμφορὰς
 περιεῖχεν ἀπλῶς, αὕτη δὲ τὰ τῶν συμφορῶν εἶδη κατ'
 ἕκαστον ἐπεξέρχεται· εἰ δὲ τις λέγει, καὶ τί γὰρ τῇ αὐτῇ
 ἐχρήσατο πάλιν ἀντιθέσει, καὶ οὐχ ἑτέραν παρὰ τὴν πρώ-
 30 την, ἴστω, ὅτι ἐπιπρὶς ὁ λέγων διαφέρει τῷ πλήθει καὶ τῷ
 μεγέθει τῶν λύσεων, διὰ τοῦτο καὶ τὴν μίαν ὑποφορὰν
 ἀνακινῶν πολλάκις, ὡς ἂν καὶ ταύτης τὸ ἀσθενέστερον
 μᾶλλον φαίνοιτο, καὶ τοῦτο τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἐκτενὲς τῷ

πλήθει τῶν ἀποδείξεων. Ταῦτα θανάτου δεινά.
 Ἐνταῦθα ἡ τῆς ἀντιθέσεως λύσις, καὶ ἔστι κατ' ἔνστα-
 σιν· ἔστι δὲ ἐπιχείρημα ἐν ταυτῷ ἀπὸ τοῦ πράγματος,
 τὰ δ' ἐξῆς ὡς ἐργασία ἀπὸ παραβολῆς κατασκευαστικῇ
 τοῦ ἐπιχειρήματος. Συγχώρει πεσεῖν τὸν ὅπως πο- 5
 τε πεσεῖται γινόμενον· ἕτερον ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ
 προσώπου. Εἰ δὲ πεσὼν χηρεῦει μὲν σύνοικος· τὸ
 χηρεῦει ἐνταῦθα οὐχ ὡς ἐν ἄλλοις ἀντὶ τοῦ χήρος ἢ χήρα
 καθίσταται, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ χήραν ἐργάζεται. Ἐγὼ δ'
 αὐ· τούναντιον γάμον ἐπανορθοῦσθαι ὀρφανίαν καὶ χη- 10
 ρίαν ἡγοῦμαι. Ἐτέρα λύσις κατὰ τὸ βίαιον· καὶ γίνε-
 ται ὀρφανίας ἀφανισμὸς, οὐχ ὑπόθεσις· ὑπό-
 θεσις ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ αἴτιον καὶ ἀφορμῇ· καὶ πα-
 τῆρ γίνεται δεύτερον· γράφεται καὶ δεύτερος· οἷς
 γὰρ ἐξαριθμεῖν καταναγκάζεις τῶν ὑμεναίων 15
 τὰς χάριτας, λείπει τὸ ἡμᾶς. Ἀλλ' ὁ γάμος ἐπι-
 πονος· καὶ αὕτη ἡ ἀντιθεσις ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κεφα-
 λαίου ἐλήφθη, ἡγουν τοῦ συμφέροντος ἢ τοῦ δυνατοῦ,
 καὶ ἔστιν ὁμοία τοῖς ἄνωθεν. Καὶ τί πόνον ἐπίστα-
 ται λύειν ἢ ὁ γάμος; ἡ λύσις κατὰ τὸ βίαιον· ὁ μὲν 20
 γὰρ ἀντιτιθεὶς ἐπίπονον ἔλεγεν εἶναι τὸν γάμον, ἐν δὲ
 τῇ λύσει δεικνυται, ὡς οὐ μόνον οὐκ ἐπίπονόν ἐστιν ὁ
 γάμος, ἀλλὰ καὶ τοὺς πόνους οἷδε λῖπει. Καὶ ὁρατώ-
 νη παντάπασι, εἰς ὁμιλίαν γυναικὶ συνελθεῖν.
 Τρία σημαίνουσαν εὖρον τὴν τῆς ὁρατώνης ὀνομασίαν· 25
 τὴν εὐκολίαν ὡς ἐνταῦθα· τὴν ἡδύτητα, ὡς ἔχει τὸ ἐπι-
 φερόμενον· μεθ' ὅσης δὲ ὁρατώνης ἐλπίζεται παῖς; καὶ
 τὴν ἀμείλιαν. Μέγα ὁ γάμος· τοῦτο οἶονεὶ ἐπιλογὸς
 ἐστι, τὰ ἐπικαίρα τῶν ῥηθέντων ἀνακεφαλαιούμενος.

Καὶ παράγων θεός· τὸ σχῆμα ἐπιφώνημα· καὶ 30
 γὰρ καὶ τῆς ἀληθείας ἔχεται τὸ λεγόμενον, καὶ τῶν ἔξω-
 θέν τι προσλαμβάνει· τὸ μὲν γὰρ παράγειν τινὰς τῶν
 θεῶν, οὓς καὶ γεννητούς φασιν εἶναι οἱ Ἕλληνες, ἀλη-

θής· τὸ δὲ πάντας ἀπλῶς εἰπεῖν ἐπιφωνηματικόν· καὶ τὸ ἐπόμενον δὲ τούτῳ οὐκ ἀμοιρεῖ τῆς ἐπιφωνήσεως, τὸ τοῖς ἀνθρώποις παρέχειν θεοῖς εἶναι δοκεῖν διὰ τὴν τοῦ γένους διαδοχὴν.

5 Καὶ παιδεύει μὲν τοὺς χρωμένους τὰ δίκαια· τὸ ἐξῆς· καὶ παιδεύει τὰ δίκαια τοὺς χρωμένους αὐτῷ.

Καὶ φιλοτιμεῖται τὰς ἡδονὰς, ὅσαι μὴ φανεῖσαι κακίζονται· τὸ ἐξῆς ὅσαι μὴ κακίζονται φανεῖσαι. Διὸ τὸν γάμον περὶ πλείστου πᾶσι ποι-
10 ητέον καθέστηκε· περιττὸν τὸ καθέστηκεν, ἢ ἢ τὸ ποιητέον θετικὸν ἐπιρρόημα· ἢ προσληπτέον τὸ ὑπαρκτικὸν ῥῆμα, τὸ εἶναι, ἵνα γένηται ὀνομαστικὸν τὸ ποιητέον.

C a p. XIV.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΑΣ.

15 Περὶ τάξεως τοῦ παρόντος γυμνάσματος ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἰρήκαμεν· νῦν οὖν ὀφειλόμεν ζητῆσαι, κατὰ πόσους τρόπους γίνεται κατὰ νόμου εἰσφορὰν γυμνασία, καὶ διατί μὴ νόμου ἐκφορὰ μᾶλλον ἀλλ' εἰσφορὰ νόμου καλεῖται τὸ γύμνασμα· ἔτι δὲ καὶ τί δια-
20 φέρει τῶν κατὰ νόμου εἰσφορὰν πραγματικῶν στάσεων· προσεπιταύτοις δὲ καὶ πρὸς ποῖον τῆς ῥητορικῆς εἶδος ἢ παροῦσα γυμνασία γυμνάζει, πρὸς πῦθιν δὲ καὶ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρος· νόμου τοίνυν εἰσφορὰ πολλὰ γί-
νεται· καὶ γὰρ ὅτε συνηγοροῦμεν νόμῳ, ἢ παρ' ἡμῶν
25 τεθέντι καὶ νῦν εἰσφερόμενῳ, ἢ πάλαι τεθέντι καὶ κυρωθέντι, εἰσφορὰν νόμου ποιοῦμεν· καὶ ὅτε δὲ κατηγοροῦμεν νόμου ἢ νῦν τεθέντος ἢ πάλαι, ὁμοίως· ὅτε οὐδὲ εἰσφορὰ ἀλλ' ἐκφορὰ νόμου μᾶλλον ἢ λύσις ἐστίν· ἔτι δὲ καὶ ἡνίκ' ἀμφοτέρω ποιοῦμεν, ἐν μέρει μὲν κατηγοροῦν-

τες τοῦ νόμου, ἐν μέρει δὲ καὶ συνηγοροῦντες αὐτῷ, ὥς
 καὶ ἡ τοῦ Ἀφθονίου ἔχει μελέτη, εἰσφορὰν νόμου ποιοῦ-
 μεν. Εἰσφορὰν δὲ νόμου ταύτην καλοῦμεν καὶ οὐκ ἐκ-
 φορὰν, ἀπὸ τοῦ κρείττονος μέρους ὀνομάζοντες· καὶ γὰρ
 ὁ τιθεὶς νόμον τοῦ λύοντός ἐστιν χρησιμώτερος· ὁ μὲν
 γὰρ λύων πειραθεὶς τοῦ κακοῦ οὕτως ἐγένετο φρονιμώ-
 τερος· ὁ δὲ ἐπ' ἀδήλοις ἐτέθη, καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκαί-
 ότερος· εἰ δὲ τις λέγει, ὅτι ὤφειλον μάλλον συνηγορεῖν
 νόμων καλεῖσθαι, καὶ οὐκ εἰσφορεῖν, ἐπεὶ μὴ πᾶς συνη-
 γορούμενος νόμος νῦν εἰσφέρεται, ἐνδέχεται γὰρ καὶ πα-
 λαιὸν αὐτὸν εἶναι, φήσομεν πρὸς αὐτὸν, ὅπερ καὶ ἀνω-
 τέρω εἰρήκαμεν· τιμώτερος γὰρ πάλιν ὁ νόμον εἰσφέρων
 τοῦ ἀπλῶς νόμῳ συνηγοροῦντος, εἴπερ ἐκεῖνος μὲν μόνος
 συνηγορεῖ, οὗτος δὲ καὶ συνηγορεῖ ἐν ταύτῳ καὶ εἰσφέ-
 ρει· ἔτι δὲ κακείνο, ὅτι πᾶς ὁ συνηγορῶν νόμῳ αὐτός
 δοκεῖ νῦν αὐτὸν εἰσφέρειν· εἰ γὰρ καὶ πάλαι ἐστὶ κεκυ-
 ρωμένος, ὅμως ἐπεὶ συνηγορῶν νῦν αὐτὸν ἀξιοῖ κρατεῖν,
 δοκεῖ καὶ νῦν εἰσφέρειν· ἐστὶ κακείνο εἰπεῖν, ὅτι ἀπὸ
 τοῦ συνηθεστέρου καὶ πυκνότερου γινομένου τὴν γυμνα-
 σίαν ὠνόμασεν· παρὰ γὰρ τὸν τῆς θέσεως καιρὸν, ὥς
 εἰπεῖν, πάντες οἱ νόμοι δοκιμάζονται· διαφέρει δὲ τῶν
 κατὰ νόμον εἰσφορὰν ζητημάτων τὸ παρὸν γύμνασμα,
 ὅτι ἐν ἐκείνοις μὲν διὰ τινὰ συμβᾶσαν αἰτίαν ἢ εἰσφέ-
 ρομεν νόμον ἢ λύομεν, οἷον νόμος ταριχεύειν τὰ σώματα·
 ἐμίχθη τις τεταριχευμένῳ σώματι καὶ γράφει τις λελύσθαι
 τὸν τῆς ταριχείας νόμον· τοῦτο ζητημά ἐστιν, διὰ γὰρ
 τὸ ἀπαντῆσαι κακὸν ἐκ τοῦ νόμου ἢ κατηγορία αὐτοῦ
 γίνεται· εἰ μέντοι οὕτως εἴπωμεν· νόμος ταριχεύειν τὰ
 σώματα, καὶ γράφει τις αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, γύμνασμα
 ἔσται· καὶ πάλιν εἰ μὲν οὕτως εἴπωμεν· Ἀλκιβιάδης με-
 τὰ τὰ κατὰ Κύζικον εἰσφέρει νόμον μηδένα στρατηγὸν
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἀνακαλεῖσθαι, ζήτημα ποιοῦμεν·
 κἀνταῦθα γὰρ διὰ τὸ ἀπαντῆσαν κακὸν κειμένου τοῦ

νόμου, διὰ τοῦτο εἰσφέρει τὸν νόμον ὁ Ἀλκιβιάδης· εἰ δὲ οὕτω πλάττομεν, γράφει τις μηδὲνα στρατηγὸν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἀνακαλεῖσθαι, γυμνασία ἐστὶ καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς εἰρήκαμεν ἀφ' ὧν μεμαθήκαμεν ἐν τῷ 5 δευτέρῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεως βιβλίου. Λέγει γὰρ ἐν ἐκείνῳ ὁ Ἑρμογένης αὐταῖς λέξεσιν οὕτως· αἱ δὲ τῶν νόμων εἰσφοραὶ μετὰ περιστάσεως προδιηγῆσαις ἔξουσιν τοιάσδε· καὶ πάλιν προῖων λέγει· δεῖ γὰρ ὡς ἔφην, περὶ στασιν ἔχειν τὰς λύσεις τῶν νόμων· αἱ λύσεις γυμνα- 10 σμάτων εἰσὶν· ὁ δὲ [τῶν] Σαρδέων ἐξηγητὴς ἐξηγούμενος τὰ τοῦ Ἑρμογένης λέγει· μετὰ περιστάσεως καὶ τὰς εἰσφοράς τῶν νόμων καὶ τὰς λύσεις· τοῦτέστι μετ' αἰτίας· ἐξ μὲν γὰρ εἰσι τὰ περιστατικά· τούτων δὲ συνεκτικώτατον ἡ αἰτία· ἐξαιρέτως δὲ τὴν αἰτίαν καλεῖ πε- 15 ρίστασιν· διὰ τὸ μὴ δυνατόν εἶναι χωρὶς ταύτης ἢ λύειν νόμον ἢ εἰσφέρειν. καὶ ταῦτα μὲν ὁ Σαρδέων λέγει, τὰ τοῦ Ἑρμογένης ἐξηγούμενος· ἐν δὲ τῇ τοῦ παρόντος γυμνάσματος ἐξηγήσει ὥσπερ ἐναντιούμενος ἑαυτῷ λέγει, ὅτι καὶ αἰτίας μὴ ὑποκειμένης καιροῦ δὲ ἄλλον τινὸς τῶν 20 περιστατικῶν ἐμφαινόμενων τῷ νόμῳ, στάσις ἐστὶ πραγματική· αὐτίκα γὰρ, φησὶ, τὸ γράφει τις ἐν σπάνει ὠνητάς εἶναι τὰς ἀρχὰς ζήτημά ἐστι πραγματικῆς στάσεως, τῆς κατὰ νόμου εἰσφορᾶν· ἔχει γὰρ καιρὸν τὴν σπάνιν· καὶ ταῦτα μὲν ὁ Σαρδέων ἐναντιούμενος ἑαυτῷ 25 περὶ τὰς ἐξηγήσεις· ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι ἐνθα μὲν ἐστὶ τὸ κῆρος τῶν περιστατικῶν ἡ αἰτία, ζήτημα ἐστὶ πάντως κατὰ νόμου εἰσφορᾶν· ἐνθα δὲ μὴ ἐστὶν ἡ αἰτία, εἰ μὲν οὐδ' ἄλλο τῶν περιστατικῶν, οὐ γυμνασία ἐστὶ· εἰ δὲ καιρὸς εἴη, ἢ ἄλλο τι τῶν περιστατικῶν, οὔτε γυμνα- 30 σία ἐκεῖνο οὔτε ζήτημα ἐστὶ, ἀλλὰ μετὰ ζήτηματος κατὰ νόμον εἰσφορᾶν καὶ γυμνασίας ταύτης ὀνομασθήσεται· καὶ ταῦτα οὐ τερατευόμενοι πάντως εἰρήκαμεν, ἀλλὰ τοῖς τῷ σοφωτάτῳ Γεωμέτρῃ ῥηθεῖσιν ἐν τῇ

περὶ τῆς θέσεως ἐξηγήσει ἐπόμενοι· καὶ γὰρ ἐν ἐκείνῃ
 διαφορὰν οὗτος ἀποδίδους θέσεως καὶ ὑποθέσεως ἔφη·
 ἐπεὶ δὲ πολλάκις καὶ τινα μὲν τῶν περιστατικῶν εὐρίσκο-
 μεν ὡς παρὰ τοῖς παλαιοῖς, καὶ τινα δὲ ἐκλιπόντα, οἷον
 εἰ τύχῃ πρόσωπα εὐρίσκεσθαι καὶ καιροὺς καὶ τόπους καὶ 5
 αἰτίας ἀπολιμπάνεσθαι, καὶ τὸ ἀνάπαλιν, τί ἂν ὀνομά-
 ζοιμεν τὰς τοιαύτας τῶν ἐξετάσεων; ἢ δῆλον ὡς μεταξὺ
 θέσεων τε καὶ ὑποθέσεων· καὶ τῶν μὲν θέσεων πλεῖον,
 τῶν δὲ ὑποθέσεων ἕλαττον· κατὰ τοσοῦτον καθόσον ἂν
 καὶ ἐκλίπῃ ἢ πλεονάζῃ τὰ περιστατικά· καιριώτατον δὲ 10
 τῶν περιστατικῶν ἡ αἰτία, καὶ πάντα εὐρεθῇ τὰ περι-
 στατικά, μόνον δὲ τὸ τῆς αἰτίας ἐστὶν ἀπολιμπανόμενον·
 ἀπολιμπάνεσθαι δηλαδὴ φήσομεν τῆς τελείας ὑποθέσεως
 καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ ταῦτα μὲν ὁ Γεωμέτρης. σὺ δὲ ἐπί-
 στησον, ὅτι ὥσπερ μεταξὺ θέσεως καὶ ὑποθέσεως ἐκεῖνό 15
 ἐστὶ τὸ μῆτε πάντῃ τῆς περιστάσεως ἀμοιροῦν, μῆτε πά-
 λιν ἐν ἑαυτῷ ἔχον τὰ περιστατικά, οὕτως ἐνδέχεται τι
 καὶ κατὰ νόμον εἰσφορὰν πραγματικῆς στάσεως, καὶ τῆς
 γυμνασίας. Ὑπόλοιπον. τῶν προτεθέντων εἰς ζήτησιν,
 πρὸς ποῖον μὲν τῆς ῥητορικῆς εἶδος, πρὸς ποῖον δὲ καὶ 20
 τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρος ἢ τοῦ νόμου εἰσφορὰ συμβα-
 λεῖται· συμβαλεῖται τοίνυν πρὸς τὸ εἶδος τὸ συμβουλευ-
 τικόν· δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ πᾶσαν πραγματικὴν κατὰ
 νόμον εἰσφορὰν συμβουλευτικὴν εἶναι· πρὸς δὲ μέρος
 προηγουμένως μὲν πρὸς τὸ ἀγωνιστικόν· κατὰ δεύτερον 25
 δὲ λόγον καὶ πρὸς τὰ λοιπά· περιέχει γὰρ καὶ προοίμιον
 καὶ ἀγῶνας καὶ ἐπιλόγους· διηγήσεων δὲ οἷα μῆτε περι-
 στατικῆς οὔσης καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλῆς προκει-
 μένης, οὐ σφάδρα ἐνταῦθα δεόμεθα.

Καὶ τῇ εἰσφορᾷ τοῦ νόμου τινὲς εἶναι δε- 30
 δώκασιν γυμνασμά· ὅρα πῶς ἐν μὲν ταῖς τῶν ἄλλων
 προγυμνασμάτων μεθόδοις εὐθύς ὀρίζεται ἐν τοῖς προκα-
 ταρκτηκοῖς τὸ προκείμενον ζήτημα· ἐν δὲ τῇ τοῦ μύθου

μεθ' ὁδῷ καὶ τῇ τοῦ παρόντος γυμνάσματός οὐκ ἀποδίδω-
 σιν ὅρον· ἐπειδὴ τινες ἔλεγον, μὴ δεῖν ταῦτα συντάτ-
 τεσθαι τοῖς γυμνάσμασιν, πρῶτον θεραπευεῖ λέγων τὰς
 αἰτίας, δι' ἃσπερ προσήκον ἡμᾶς αὐτοῖς γυμνασθῆναι,
 5 εἰδ' οὕτως ὀρίζεται. Οἷς μὲν γὰρ ὅλως σχήματος
 δέχεται πρόσωπον· ἀντίπτωσίς ἐστι τοῦτο· δεῖν γὰρ
 εἰπεῖν σχῆμα προσώπου, σχήματος πρόσωπον εἶπε, καὶ
 ἔστιν Ἀττικόν, ὅμοιον τῷ ἐν τῇ πρώτῃ τῆς συγγραφῆς
 Θουκυδίδου ¹ „καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων
 10 οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνας λινοὺς ἐπαύσαντο φο-
 ροῦντες“· ἐστι γὰρ ἀντὶ τοῦ οἱ εὐδαιμόνες τῶν πρεσβυ-
 τέρων· ἐν τινὶ δὲ τῶν βιβλίων σχήματι δέχεται πρό-
 σωπον· ἔυρον· ἣν δὲ ἐν ἐκείνῳ καὶ σχόλιον παρακείμε-
 νον τῷ ῥητῷ τοιοῦτον· τοῦτό φησιν, ὅτι οὐχ ὠρισμένον
 15 ἔστιν τὸ πρόσωπον τοῦ τιθέντος τὸν νόμον, ἀλλ' ἀόρι-
 στον· νόμου γὰρ ἐστι κατηγορία καὶ τοῦ τιθέντος αὐ-
 τοῦ τινος, ὃ καὶ σχῆμα μὲν ἐστι προσώπου, οὐ μὴν τε-
 λεία περιστάσις· διὸ οὐδὲ ἐξετάσεν ἐπιδέχεται ὥς ἐν τῷ
 περὶ ² στάσεων βιβλίῳ μαθήσῃ· σχήματι οὖν πρόσωπον
 20 τὸ ἀόριστον· διὰ τοῦτο οὐδὲ τελείαν τὴν εἰσφορὰν τοῦ
 νόμου ποιεῖ ὑπόθεσιν· μείζων δὲ ἡ εἰσφορὰ τῆς θέσεως,
 ὅτι ἐνταῦθα μὲν σχήματι γοῦν τι ὅλως εἰσάγεται πρό-
 σωπον, ἐν ἐκείνῃ δὲ οὐδαμῶς· καὶ τὸ μὲν σχόλιον ὥδε
 πη ἔλεγεν· εἶχε δ' ἂν καλῶς, εἰ μὴ ἐναντιοῦτο αὐτῷ τὰ
 25 τοῦ Γεωμέτρου ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια· ἔχει δὲ τὰ τοῦ
 Γεωμέτρου οὕτως· καὶ τούτῳ δὲ φησι διαφέρειν τὴν εἰσ-
 φορὰν τοῦ νόμου τῆς θέσεως, τῷ τὴν μὲν ἀπροσώπως
 ἐκφέρεσθαι, ταύτην δὲ προσωπικῶς· ἀλλὰ δεῖ σκοπῆσαι
 τὸ πρόσωπον, ὅποιόν ἐστιν καὶ περὶ οὗ διαλαμβάνειν τὴν
 30 τέχνην· λέγωμεν· πρόσωπον οὖν σὺν τῷ τῷ γράμματος·
 τοῦτο γὰρ καὶ ἡ θέσις ὑπόρηκεν, ἀλλὰ καθ' ὧν ἡ ἀ-

1 I, 5.

2 Vind. τῆς.

πλῶς περὶ ὧν ἔστιν ἡ γραφή· κατὰ μὲν τὸν γράφοντα
 καὶ αἱ τῶν νόμων εἰσφοραὶ καὶ αἱ θέσεις ἀπρόσωποι·
 οὐδὲ γὰρ πρόκειται καὶ τοῖς νόμοις ἢ τοῖς ψηφίσμασιν
 καὶ τοῖς δόγμασι τὸ τοῦ γράφοντος πρόσωπον· ἢ γὰρ
 ἂν καὶ αἱ θέσεις ταῖς τελείαις ἤγγιζον ὑποθέσεσιν· ἀλλ' 5
 ἐν οἷς καὶ περὶ ὧν ἔστιν ἡ γραφή, ταῦτα τὰ πρόσωπα
 κατὰ μὲν τὰς θέσεις εὐρεῖν οὐκ ἔστι, κατὰ δὲ τὰς εἰσ-
 φορὰς τῶν νόμων, καὶ οὐδ' ἐν ταύταις ἀπλῶς καὶ ὠρι-
 σμένως, οἷον περὶ μοιχῶν, περὶ ἀνδροφόνων, περὶ ἐπιόρ-
 κων ἢ τούναντιον ὑπὲρ ἀριστέων, ὑπὲρ τυραννοκτόνων 10
 καὶ τῶν τοιούτων· λείπονται γοῦν ταῖς λοιπαῖς περιστά-
 σεσι τῶν τελείων ὑποθέσεων κατὰ τὰς μελέτας· αἱ γὰρ
 ἐπ' ἀληθείας μελέται καὶ τὸ γράψαν αὐτὸ πρόσωπον
 ὠρισμένως ἔχουσιν, οἷον Δημοσθένους· καὶ τὸν τόπον,
 οἷον Ἀθηναίους, Λακεδαιμονίους, Ἀργεῖους· καὶ τὸν και- 15
 ρόν, ὃς κοινῇ μὲν ἐκ τῶν Ὀλυμπιάδων, ἰδίως δὲ ἐκ τῶν
 κατὰ καιροὺς ἀρχόντων γνώριμος γίνεται· καὶ τὰς αἰ-
 τίας δὲ μᾶλλον· αἱ καὶ μόναι λείπονσαι οὐκ ἂν τέλος
 ταῖς τελείαις παράσχοιεν ὑποθέσει· δεῖ γὰρ καὶ ταύτας
 ὑποκεῖσθαι ταῖς ἀληθείαις. Ἔστι τοίνυν εἰσφορὰ 20
 νόμου διπλῇ γυμνασία, συνηγορία καὶ κατηγο-
 ρία νόμου τεθέντος· οἱ μὲν τοῦτό φασιν, ὅτι ἡ
 συνηγοροῦμεν νόμῳ τινὶ, ἡ κατηγοροῦμεν ἑτέρου, ἐν ἄλ-
 λῳ μέντοι καὶ ἄλλῳ καιρῷ· οἱ δὲ, ὅτι κατηγοροῦντες
 νόμου τινὸς ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ 3 ἀντεισφέρομεν, ἄς ἐπὶ 25
 τῆς μελέτης τῆς κατηγορίας τοῦ νόμου τοῦ κελεύοντος
 ἐπ' αὐτοφώρῳ τοὺς μοιχοὺς κτείνεσθαι· ἐνταῦθα γὰρ
 κατηγορεῖν τούτου τοῦ νόμου ὁ σοφιστὴς φαίνεται ἕτερον
 εἰσάγων τὸν κελεύοντα, μὴ ἐπ' αὐτοφώρῳ κτείνειν τοὺς
 μοιχοὺς, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς δικαστὰς ἄγειν· καὶ ταῦτα μὲν 30
 ἕτεροι· ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι καὶ ἀμφοτέροι καλῶς ἔχου-

3 ad marg. ἐν ταυτῷ.

σιν οἱ λόγοι· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ εὐρίσκεισθαι καὶ
 ζητήματα τέλεια κατὰ νόμου εἰσφορὰν κατὰ τοὺς ῥηθέν-
 τας τρεῖς τρόπους γινόμενα· ὧν εἰσι καὶ παραδείγματα
 τὰδε· τοῦ μὲν κατηγορίαν μόνην ἔχοντος τόδε, νόμος τα-
 5 ριχεύειν τὰ σώματα· ἐμίγη τις ταριχευομένῳ σώματι, καὶ
 γράφει τις λελύσθαι τὸν τῆς ταριχείας νόμον· τοῦ δὲ
 τούναντίον μόνην ἔχοντος νόμου συνηγορίαν τόδε· Ἀλκι-
 βιάδης μετὰ τὰ κατὰ Κύζικον γράφει μηδὲνα στρατηγὸν
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἀνακαλεῖσθαι· τοῦ δὲ καὶ ἀμφό-
 10 τερα ἔχοντος ἐκεῖνο· νόμος τοὺς μοιχοὺς χρήματα ἐκτιν-
 νύναι· πολλοὶ μοιχεύουσι καὶ καταβάλλονται⁴· χρήματα
 καὶ γράφει τις κτείνειν τοὺς μοιχοὺς. Κοινὴ δὲ συν-
 θήκη πόλεως· ἄλλ' εἰ κοινὴ ἐστὶ συνθήκη πόλεως ὁ
 νόμος, πῶς τὸ παρ' ἐνὸς εἰσαγόμενον νόμον ἂν ὀνομά-
 15 σαιμεν, ἢ ὅτι καὶ οὕτως τῇ κρίσει τῶν σοφῶν ἢ τῶν
 πολλῶν ἢ τῶν ἐνδόξων κύριος γίνεται, εἰ καὶ παρ' ἐνὸς
 μόνου εἰσῆχθῃ. Ἐπανόρθωσις δὲ πλημμελημάτων τῶν
 εἰς ἀμφοτέρα· τὸν ὀρισμὸν τοῦ νόμου ἐκ τοῦ ῥήτορος
 λαβὼν παρώδησεν ὁ Ἀφθόνιος· ἐκεῖνος γὰρ φησιν ἐν
 20 τῷ πρώτῳ τῶν κατὰ Ἀριστογείτονος οὕτως·⁵ „πᾶς ἐστὶ
 νόμος εὖρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων
 φρονίμων, ἐπαπόρθωμα δὲ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων
 ἀμαρτημάτων, κοινὴ δὲ συνθήκη πόλεως.“ δῆλον οὖν
 ὅτι τῶν εἰς ἀμφοτέρα εἴρηκεν ὁ Ἀφθόνιος, ἀντὶ τοῦ
 25 ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων. ἢ καὶ ἄλλως τὸ
 πλημμέλημα διαιρεῖται εἰς ἀδίκημα καὶ ἀμάρτημα· ἀ-
 μάρτημα μὲν ἐστίν, οἷον πορνεία καὶ μέθη, καὶ τὰ ἄλ-
 λα, ὅσα τις ποιῶν ἑαυτὸν βλάπτει· ἀδίκημα δὲ, οἷον
 φόνος, μοιχεία, καὶ ὅσα ποιοῦντες ἐτέρους βλάπτομεν·
 30 ὁ οὖν νόμος ἐπανόρθωσις ἐστὶ τῶν πλημμελημάτων τῶν
 εἰς ἀμφοτέρα· ἢ τῶν κατὰ ἀμάρτημα καὶ τῶν κατὰ

4 In codd. supra lineam ουσι.

5 p. 774.

ἀδίκημα· ἢ τὸ εἰς ἀμφοτέρω, πρὸς ᾧ εἶπεν ἄνωθεν ἀποδοτέον· εἶπε γὰρ εἶναι τὸν νόμον δῶρον θεῶν, καὶ συνθήκην πόλεως· οὐκοῦν εἰπὼν τὸ εἰς ἀμφοτέρω τὴν πόλιν καὶ τοὺς θεοὺς ἐδήλωσε· τουτέστιν ἐπανόρθωσιν τῶν πλημμελημάτων, ἃ κατὰ θεῶν καὶ κατὰ πόλεων γίνεται· 5 πλημμελήματα δὲ κατὰ θεῶν ἀσέβεια· κατὰ πόλεων δὲ πλημμελήματα μοιχεῖαι, προδοσίαι, τυραννίδες, καὶ ὅσα οἱ κατὰ πόλεις πλημμελοῦσιν. Ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη τῆς εἰσφορᾶς τοῦ νόμου· Διαίρεσιν ἥτοι τεχνολογίαν λέγει ἢ τὴν κατηγορίαν καὶ συνηγορίαν καὶ 10 τὴν εἰς ἀμφοτέρω ἐν ταύτῃ τῆς τοῦ νόμου εἰσφορᾶς τομὴν· φαίνεται γὰρ εἰς ταῦτα ὡσανεὶ, ὡς εἰς εἴδη, αὕτη διαιρουμένη.

Προοίμια δὲ θήσεις καὶ μετὰ τὸ προοίμιον τὸ κεκλημένον ἐναντίον· φαίνεται κατὰ τινος ὁ 15 Ἀφθόνιος τὸ αὐτὸ νομίζων ἐναντίον καὶ ἀντίθετον· οὐκ ἔστι δέ· τὸ μὲν γὰρ ἀντίθετον σχῆμά ἐστι τοῦ λόγου· τὸ δὲ ἐναντίον κατὰ Ἑρμογένην δριμύτης ἐστὶ νοήματος ἀπὸ τῆς ἐργασίας λαμβανομένη· κατὰ δὲ ἄλλους ἐπιχείρημα ἢ κεφάλαιον, ἐν ᾧ τοῦ λεγομένου τὸ ἐναντίον πα- 20 ραλαμβάνομεν· ὡς ἐπὶ λειποτάκτου μὲν τὴν προτέραν εὐανδρίαν καὶ εὐταξίαν τῶν παρατάξεων, καὶ ἐπὶ τυράννου τὴν προτέραν εὐταξίαν τῆς πόλεως· ὅτι δὲ τὸ αὐτὸ εἶναι νομίζει ἐναντίον καὶ ἀντίθετον ὁ Ἀφθόνιος, δῆλόν φασιν ἐκ τοῦ ἐν τῇ τοῦ κοινοῦ τόπου μεθόδῳ εἰρηκέναι 25 αὐτὸν, ὅτι μετὰ τὰ προοίμια δεῖ τιθέναι κεφάλαιον πρῶτον ἐκ τοῦ ἐναντίου, καὶ ἐν τῇ τοῦ παρόντος γυμνάσματος, τὸ αὐτὸ τοῦτο εἰπόντος ἐν ταῖς μελέταις ἀντιθέτοις σχήμασι χρῆσασθαι ἀντὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφαλαίων· ἐν μὲν τῇ τοῦ κοινοῦ τόπου· τῷ, εἰ μὲν οὖν 30 ἔμελλε τὴν παρούσαν δίκην διαφυγῶν δημοτικώτερος ἔσεσθαι, τυχὸν ἂν τις αὐτὸν ἀφῆκε τῆς γνώμης· ἐπειδὴ δὲ τὸ παρὸν διαφυγῶν βιαίότερος ἔσται, ποῦ δίκαιον ἀρ-

χὴν τυραννίδος τὴν τοῦ παρόντος καταστῆναι συγγνώ-
 μην· ἐν δὲ τῇ παρούσῃ τῷ, εἰ μὲν δωροδοκίαν τῶν δικα-
 ζόντων κατεγνωκῶς ἀνῆρε τὰ δικαστήρια; φανύλην ἐλέγ-
 χεται περὶ τοὺς δικαστὰς κεκτημένος τὴν γνῶμην. Εἰ δὲ
 5 δίκαια κρίνειν, ὡς περ δίκαια κρίνεται, ποῦ δι-
 καιον ἐπαινεῖν μὲν δικαστὰς, ἐξαίρεῖσθαι δὲ
 τῶν δικαζόντων τὸν νόμον; ταῦτα γὰρ οὐκ ἐναντία
 μᾶλλον εἰσιν, ἀλλὰ σχήματα κατὰ τὸ ἀντίθετον, ὥς ἐν
 τῷ τετάρτῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεων βιβλίου μανθάνο-
 10 μεν· ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ μελέτης ἔχοι-
 μεν ἂν εἰπεῖν, ὅτι μὴ τοῦτο τέθεικεν ἀντὶ κεφαλαίου τοῦ
 ἐκ τοῦ ἐναντίου, τὸ εἰ μὲν οὖν ἔμελλε τὴν παρούσαν
 δίκην διαφυγῶν δημοτικώτερος ἔσεσθαι, ἀλλ' ἕτερον τὸ
 δοκεῖτε δέ μοι μᾶλλον περὶ τῆς τοῦ παρόντος διανοίας
 15 σκοπεῖν ἀκριβέστερον, εἰ τὰς τῶν προγόνων λογίσεσθε
 γνῶμας καὶ τὰ ἐξῆς· ἐν δὲ τῇ παρούσῃ πάλιν μελέτῃ ἐκ
 τοῦ ἐναντίου φήσομεν εἶναι κεφάλαιον, οὐ τὸ μὲν, „εἰ
 μὲν οὖν δωροδοκίαν τῶν δικαζόντων κατεγνωκῶς,“ ἀλλὰ
 τὸ, „δοκεῖτε δέ μοι μᾶλλον πολὺ κάλλιον ἐξετάσαι τὸν
 20 νόμον,“ καὶ τὰ ἐξῆς. Ὅθεν καὶ ταύτῃ διήνεγκε
 θέσεως· ὁ καὶ σύνδεσμος δηλοῖ τὸ καὶ καθ' ἕτερόν τι
 διαφέρειν τῆς θέσεως τὴν τοῦ νόμου εἰσφορὰν· τί τοῦ-
 το; τὸ ἀνωτέρω τῷ σοφιστῇ εἰρημένον, τὸ τὴν μὲν θέ-
 σιν δηλονότι ἀπερίστατον εἶναι, τὴν δὲ τοῦ νόμου εἰς-
 25 φορὰν ἔχειν πρόσωπον, εἰ καὶ μὴ πάντῃ γινώριμον.

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΓΝΑΣΜΑΤΟΣ.

Οὔτε εἰς ἅπαν ἐπαινέσω τὸν νόμον, οὔτε ἐπὶ
 παντὶ τὸ γραφὲν αἰτιάσομαι· ἢ παροῦσα μελέτῃ
 διπλῇ ἐστι· συνήγορίαν γὰρ νόμου ἔχει ἐν ταύτῃ καὶ
 30 κατηγορίαν· ἐστι δὲ ἢ τοῦ προοιμίου πρότασις διμοιρῆς
 καὶ δίκωλος· τῶν δὲ κώλων τὸ μὲν ἀκατάληκτον, τὸ δὲ
 ὑπερ-

ὑπερκατάληκτον· καὶ αἱ αἰτίαι πρὸς ἑκάτερα ἀποδίδονται, κατὰ τε γοργότητα καὶ κάλλος.

Αἰτιῶμαι τὴν αἵρεσιν· τὴν βούλησιν, τὴν πρόκρισιν, τὸ αἰρετίσασθαι καὶ προελίσθαι ἀκρίτους ἀναγεῖσθαι τοὺς μοιχοὺς παρὰ τοῦ καταληφτότος. 5

Εἰ μὲν οὖν δωροδοκίαν τῶν δικαζόντων κατεγνωκὼς ἀνῆρει τὰ δικαστήρια. Μένψεται τῷ Ἀφθονίῳ ὁ Γεωμέτρης ὡς πλανηθέντι καὶ ἀντὶ τοῦ ἐναντίου σχῆμα κατὰ τὸ ἀντίθετον τεθεικότε· τοῦτο δέ, οἶμαι, πεποίηκε τοῖς πρὸ αὐτοῦ κατακολουθήσας, οἷθ' 10 θείσι τοῦτο εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον· ὁ δ' αὐτὸς καὶ τὸ ἐξῆς τὸ, οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες, ὅσοι τοῖς κειμένοις διαμάχονται νόμοις, νόμιμον εἶναι κεφάλαιον οἶεται· ἀκόλουθον γὰρ ἦν οἰθέντα αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐναντίου εἶναι τὸ ἀνωτέρω καὶ τοῦτο τὸ 15 νόμιμον εἶναι νομίσαι κεφάλαιον· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῇ μεθόδῳ ἐδίδαξε· μετὰ μὲν τὰ προοίμια τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον ἀξιῶσας τιθέναι, μετὰ δὲ τοῦτο τὸ νόμιμον· ἐγὼ δὲ οὔτε ἐκεῖνο οἶμαι ὡς ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον τεθεῖσθαι παρὰ τοῦ Ἀφθονίου, 20 οὔτε τὸ δεῦτερον κατὰ τὸ ἀντίθετον· τοῦτο δὲ ὡς τρίτον προοίμιον· ἄμεινον δὲ εἶναι νομίζω ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον ἐν τῇ παρούσῃ λέγειν μελέτῃ τὸ· δοκεῖτε δέ μοι πολὺ κάλλιον ἐξετάσαι τὸν νόμον καὶ τὰ ἐξῆς, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ λέγει τὰ ἐναντία τοῦ προκειμένου νόμου. Εἰ δὲ 25 δίκαια κρίνειν, ὥσπερ δίκαια κρίνετε, 6 τοῦτο καθ' ὑποστροφὴν, οὐ κατ' ἐπιδιόρθωσιν. Πάντα ὀλίγου δέω λέγειν· μικρόν μοι λείπει πρὸς τὸ λέγειν. Καὶ ψήφισμα κύριον τὸ παρ' ἑτέροις κρινόμενον· νόμου ψήφισμα διαφέρει· καθὸ τὸ μὲν ψήφισμα 30 κατὰ τὴν 7 ἀμφισβήτησιν ἐφ' ἣ τεθῇ κρατεῖ καὶ διενερ-

6 Vind. κρίνεται. 7 Codd. κατὰ τὴν ἐφ' ἣ ἀμφισβήτησιν καὶ ὅτε τεθῇ κρατεῖ ἀμφισβήτησιν καὶ διεν.

γεῖ· καὶ ὅτε τεθῇ, εἴτα ἀπρακτεῖ καὶ ἀκυροῦται καὶ εἰς
τὸ μηδὲν περιῖσταται· ὁ δὲ νόμος αἰ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων
τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἀποφέρειται. Αὐτῷ εἰς τὸ,
εἰ μὲν οὖν δωροδοκίαν τῶν δικαζόντων κατεγγνω-
5 κῶς· περὶ τοῦ νομοθέτου ὁ λόγος, οὐ περὶ τοῦ νόμου.

Τὸ παρ' ἐτέροις ἀνακρινόμενον· οὐκ ἀντὶ
τοῦ ἀκυρούμενον, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἀναψηλαφώμενον, ἐξε-
ταζόμενον.

Πῶς οὖν οὐκ ἄλογον, ἅπαντα μὲν ἀναμέ-
10 νειν τοὺς ἐξετάζοντας. τινὰ μὲν τῶν βιβλίων ἅπαν-
τας ἔχει μετὰ τοῦ σ, τινὰ δὲ ἅπαντα, χωρὶς τοῦ σ. καὶ
εἰ μὲν ἅπαντας ἔχει μετὰ τοῦ σ, περὶ τῶν ἄλλων νόμων
ὁ λόγος, ἂν δὲ χωρὶς τοῦ σ, περὶ τῶν πολιτευομένων.
ὥστε εἶναι πως ἅπαντα τὰ παρ' ἡμῖν πολιτευόμενα ἀνα-
15 μένουσιν ἐξετάζεσθαι παρὰ⁸ τοῖς δικασταῖς· ὁ δὲ παρῶν
νόμος τοὺς φεύγοντας ἐπὶ μοιχείᾳ οὐκ ἐξ ἐξετάζεσθαι,
εἴτε μάρτην κατηγοροῦνται, εἴτε καλῶς καὶ δικαίως. Ναί
φησιν, ἀλλὰ μεγάλα τὰ μοιχῶν ἀδικήματα· ἐν-
τεῦθεν ἢ τῶν τελικῶν κεφαλαίων εἰσαγωγή· εἰσάγει δὲ
20 ταῦτα ὁ σοφιστής, οὐχ ὡς παρ' ἑαυτοῦ κατὰ θέσιν,
ἀλλ' ὡς παρὰ ἐχθροῦ κατὰ ἀντίθεσιν· ναί φησιν, ἀλ-
λὰ μεγάλα τὰ μοιχῶν ἀδικήματα· ἢ ἀντίθεσις αὐ-
τῇ ἀπὸ τοῦ δικαίου ἐστὶ, καὶ ἔστιν ἀντεγκληματική. καὶ
γὰρ τὸ δίκαιον μιᾶ-τῶν δικαιολογικῶν ὑποπίπτει στάσεων,
25 καὶ κατ' ἐκείνην διαιρεῖται, ὡς φησιν ὁ Ἐρμογένης ἐν τῷ
περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ.

Οὕτε τοῖς ὑφαιρουμένοις τὰ τῶν κρειττό-
νων ὑπῆρξέ τι παθεῖν· διαφέρει δὲ τὸ ἀφαιρεῖσθαι
τοῦ ὑφαιρεῖσθαι, καθὼς τὸ μὲν ἐπὶ τῶν φανερώς λαμβά-
30 νόντων τι λέγεται τὸ ἀφαιρεῖσθαι· τὸ δὲ ἐπὶ τῶν λάθρα·
ὑφαιρουμένους δὲ τὰ τῶν κρειττόνων τοὺς ἱεροσύλους λέ-

⁸ ad marg. περὶ τῶν δικαστῶν.

γει. Καὶ μὴ δοκεῖν τι τούτων ὡς ἕκαστον, ἂν μὴ δικαστῆς ἐπενέγκῃ τὴν ψῆφον· ὁ γὰρ παριστάμενος ἐπ' ἐρημίας καὶ θάπτων τὸ νεοσφαγὲς σῶμα καὶ φεύγων ἀνδροφονίας οὐ πρότερον δοκεῖ καὶ νομίζεται ἀνδροφόνος, εἴτε μὴ, μέχρις ἂν οἱ δικασταὶ περὶ αὐ- 5 τοῦ ψηφίσαιντο, ἢ ὑπεύθυνον αὐτὸν ἀποφαίνοντες τῷ ἐγκλήματι ἢ ἀνεύθυνον· καὶ ὁ ἐξ ἱεροῦ ἀφελόμενος τὰ ἰδιωτικὰ χρήματα καὶ φεύγων ἱεροσυλίας οὐ πρότερον δοκεῖ κλέπτης ἢ ἱερόσυλος, μέχρις ἂν περὶ αὐτοῦ οἱ δικασταὶ ψηφίσωνται, ἢ ταῖς τῶν ἱεροσύλων ἢ ταῖς τῶν 10 κλεπτῶν δίκαις ὑπεύθυνον αὐτὸν ἀποφαίνοντες.

Κρίνουσιν· ἐτέρα ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ δικαίου· φησὶ δὲ ὁ Γεωμέτρης, ὅτι ἐπέπερ ἐμάθομιν, ὅτι τὸ δίκαιον καὶ κατὰ μίαν μελετᾶται τῶν δικαιολογικῶν στάσεων, μεμελέτῃται δὲ ἐνταῦθα κατὰ μετάληψιν, ὡς τὸ 15 μὲν πρᾶγμα συγχωροῦντος τοῦ ἀντιλέγοντος, ἥτοι τοῦ τὸν νόμον ἀνασκευάζοντος, τὸν δὲ χρόνον μόνον μεταλαμβάνοντος. ὡς δίκαιον μὲν τὸν μοιχὸν ἀναιρεῖσθαι, μὴ μέντοι πρὸ τῆς κρίσεως καὶ τῆς τῶν δικαστῶν ἀποφάσεως, εὐλόγως ἢ ἀντίθεσις πρὸς τὴν μετάληψιν ἀπὴν- 20 τησε συλλογιστικῶς· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο κὰν τῇ διαιρετικῇ παραδέδοται τέχνῃ, τὸ μετὰ τὴν μετάληψιν συλλογισμόν εὐρίσκεισθαι, καὶ ταύτην λύεσθαι τούτῳ, ὥσπερ κὰνταῦθα συλλογιζόμενος ὁ τῷ νόμῳ συνιστάμενος, τί, φησὶ, διαφέρει, εἴτε πρὸ τῆς κρίσεως, εἴτε μετὰ τὴν κρί- 25 σιν ὁ μοιχὸς ὑφῆξει τὴν δίκην· δι' ἀμφοτέρων γὰρ αὐτὸ πάντως ἀπαντήσεται τέλος.

Ὅσον τυράννου καὶ νόμου τὸ μέσον· ἡ λύσις κατὰ ἔνστασιν· καὶ δῆμος μὲν, ὅσα ἂν ἐκκλησιάζων σκοπῇ, πρὸς ἐξέτασιν τίθησιν· ὅσα γὰρ ἐν τῇ βουλῇ ἔδοξε, 30 ταῦτα ἐπὶ τὸν δῆμον ἀνεφέρετο; καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου τὰ ὑπὸ τοῦ δήμου ψηφιζόμενα ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐκυροῦτο. Μοναρχία δὲ κολάζει μὲν, ἃ συναμφοτέρα δῆ-

μος καὶ νόμος· ἐξ ἐναντιωμάτων δὲ ἅπαντα πέ-
 πραχε πρὸς τὸν μόνον ἄρχειν καὶ τυραννεῖν
 προελόμενον. Ἐν τινι βιβλίῳ σχόλιον εὗρον παρακεί-
 μενον τῷ παρόντι ῥητῷ τοιοῦτον· ἡ μοναρχία, φησὶ, καὶ
 5 τῇ δημοκρατίᾳ καὶ αὐτοῖς τοῖς νόμοις ἐναντιοῦται, καὶ
 κολάζει ἐκεῖνα, ἃ πέπραχε τὸ συναμφοτέρων· τί ἐστι τὸ
 συναμφοτέρων; δῆμος καὶ νόμοι· ἅπερ οὖν συμφθεγξά-
 μενος ὁ δῆμος τῷ νόμῳ πράξει, ταῦτα ἡ μοναρχία κολά-
 ζει; ὅτι ἐκεῖνος μὲν, ἅπερ ἂν σκοπήσῃ, ἐπὶ μέσον προ-
 10 τίθῃσιν εἰς ἐξέτασιν, ἡ δὲ τὸ παρὰ τὸν νόμον ἡγεῖται
 καὶ τοῦτο ποιεῖν αἰρεῖται γνώμης τῶν ἀρχομένων χωρὶς.
 τὸ δὲ ἐξ ἐναντιωμάτων ἅπαντα οὕτω νοητέον· οἱ νόμοι
 πάντες ἐξ ἐναντιωμάτων ἐτέθησαν· οἷον ἐτολμήθη φό-
 νος καὶ νόμοι κατὰ φρονέων ἐγράφησαν· μοιχεία καὶ κατ'
 15 ἐκείνων ὡσαύτως, οὕτω καὶ κατὰ ἱεροσύλου καὶ τυμβω-
 ρύχων καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ ὁ μοναρχῶν, φησὶν, εἵτουν
 τυραννῶν ἐναντιώματα τοιαῦτα πεποιηκώς καὶ κινήσας
 τὰς τῶν νομοθετῶν ἐπ' αὐτῶν γνώμας, εἰς ἀνατροπὴν —
 reliqua desunt.

IV.

Σ Χ Ο Λ Ι Α

ΕΙΣ ΤΑ

Τ Ο Υ Α Φ Θ Ο Ν Ι Ο Υ

Π Ρ Ο Γ Υ Μ Ν Α Σ Μ Α Τ Α .¹

Cap. I.

α. Τὸ Ἀφθόνιος ὄνομα ἐστὶ μὲν κύριον καὶ παρὰ- 5
 γωγον· τὰ μάλιστα δὲ οἰκειότατον τῷ ῥήτορι² πέφνκε
 τῷ³ ἀφθόνως εἶπουν πλουσίως τὰ τοῦ λόγου ῥεῖθρα
 προχέειν, τῷ τε πάθους ἐκτός, δηλαδὴ φθόνου, ἐπαν-
 τλεῖν τοῖς μαθητευομένοις τῆς διδασκαλίας τὰ νόματα.

β. Τὸ σοφίζω⁴ διττῶς νοεῖται· ποτὲ μὲν τὸ διδά- 10
 σκω καὶ σοφόν τινα ἀποτελῶ⁵ περὶ σοφίας αὐτῷ τῆς
 ἀληθεστάτης διαλεγόμενος· ποτὲ δὲ⁶ τὸ ἐξαπατῶ καὶ
 παραλογίζομαι, ὥς τὸ σοφίσαι τι περὶ τὴν ἀνταπόδο-

1 Descripsi hunc commentarium ex codice Monacensi 8.
 et initio contuli cum Par. 2977. (Par. 1.) 2984. (Par. 2.) 2985.
 (Par. 3.) et 2986. (Par. 4.) qui ex hoc et Doxopatri commen-
 tario consuti sunt. 2 Mon. τοῦ ῥήτορος. 3 Mon. τό.

4 in Codd. Parr. 2. 3. 4. et in Ambr. 2. sectio haec usque
 ad ὑπεκράτησας Doxopatri commentario inserta est. 5 Mon.
 ἀποτελῶ. reliqui omnes ἀποτελεῖν. 6 Ambr. 2. καὶ inserit.

σιν, ⁷ καὶ τὸ ⁸ σοφιστῆς εἶναι κατὰ τὰ αὐτὰ δημαινό-
μενα διχῶς εἰληπται· λέγεται γὰρ ὅτε μὲν ὁ σοφίζων
τινὰ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐξενήνεκται· σοφιστῆς γὰρ ἦν τῶν
φοιτητῶν ὁ Ἀφθόνιος τὰ τῆς ῥητορικῆς τέχνης αὐτοῖς
5 ἀναπτύσσων, ὅτε δὲ ἀπατεῶν ⁹ καὶ πλάνος καὶ παρα-
λογιστής, ὡς τὸ, ὃ σοφιστὰ κακίας, πῶς τὸ ἐξῆς ὑπε-
κράτησας; καὶ σοφιστικῶς καὶ ἀνελευθέρως.

γ'. Γυμνάζεσθαι ¹⁰ κυρίως ἐστὶ τὸ γυμνὸς ἀγωνίζε-
σθαι, καὶ ἐκμανθάνειν εἴτε πολεμικὴν ἀσκησιν, εἴτε
10 ἀμιλλητηρίους ἀγῶνας, διαυλον τυχὸν ἢ παγκράτιον ἢ
πνυγμὴν ἢ πάλην, εἴτε ἕτερον τοιουτότροπον, ὥσπερ
Ξενοφῶν ἐν τῇ Κύρου παιδείᾳ τὸν Κύρον αὐτὸν ποιεῖν
μετὰ τῶν ἐταίρων ἔγραψεν, ἀσκούμενον τὰ πολεμικά·
ἐκεῖθεν οὖν εἰληπται τὸ γυμνάζεσθαι. καὶ καταχρηστι-
15 κῶς ἐκφέρεται ἐπὶ πάσης παιδείας λογικῆς τε καὶ πρακτι-
κῆς, καὶ γυμνάζομαι τις εἰπὼν οὐ τοῦτο ἀπλῶς ἔρεῖ ¹¹
τὸ γυμνὸς διὰ πείραν ποιοῦμαι μαθήματα· τοῦτο γὰρ ἡ
κυριολεξία ἐστίν, ἀλλὰ τὸ ἀπλῶς ἐκπαιδεύομαι τι· προ-
γύμνασμα οὖν τὸ πρὸ τῆς γυμνασίας φαιμέν, ὡς εἶναι
20 γύμνασμα μὲν καὶ ἀσκησιν καὶ ἀληθῆ παιδευσιν ῥητορι-
κῆς αὐτὰ τὰ τοῦ ¹² Ἑρμογένους βιβλία, τὰς στάσεις,
τὰς εὐρέσεις, τὰς ἰδέας, καὶ τὸ περὶ μεθόδου δεινότη-
τος· ¹³ τὰ δὲ τοῦ Ἀφθονίου προγυμνάσματα εἰσαγωγὴ
τις ὄντα πρὸς ἐκεῖνα καὶ οἷον ἀνάπτυξις βραχεῖα καὶ τις
25 ἐθισμὸς ἀλείφων καὶ διεγείρων τοὺς νέους εἰς τὴν ἐκελ-
νων ἐξέτασιν.

δ'. Διὰ τί ¹⁴ ἐπενοήθη τὰ προγυμνάσματα;

7 Mon. et Ambr. 2. ἀπόδοσιν. 8 τὸ Ambr. 2. om. 9
Mon. ἀπαταιών. 10 Interjectis quibusdam ex commentariis
Doxopatri in Ambr. 2. et Par. 2. 3. 4. eadem continentur.
11 Mon. αἰρεῖ. 12 τοῦ recepi ex Ambr. 2. deest in Mon. et
Par. 13 Mon. περὶ μαθήσεως δεινότατον. 14 Pluribus ex
Doxopatri commentario interjectis eadem in Ambr. 2. Tauri-

ἐπειδὴ κατὰ μικρὸν φανεῖσα τοῖς ἀνθρώποις ἡ τέχνη εἰς διαιρέσεις καὶ μεθόδους ἐτι τοῖς νέοις δυσμεταχειρίστος ἦν, διὸ προῆλθεν ἡ τῶν προγυμνασμάτων χρεία, ἵνα δι' αὐτῶν ἰδίᾳ¹⁵ γυμνασθέντες πρὸς ἕκαστον μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου οὕτω δυνηθῶμεν πρὸς τὰς τελείας χωρεῖν ἐν ὑποθέσεσι.

έ. Πόσα προγυμνάσματα; δεκατέσσαρα· μῦθος, διήγησις, χρεία, γνώμη, ἀνασκευὴ, κατασκευὴ, κοινὸς τόπος, ἐγκώμιον, ψόγος, σύγκρισις, ἡθοποιΐα, ἔκφρασις, θέσις καὶ εἰσφορὰ νόμου. τούτων ὁ μὲν μῦθος¹⁰ καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους, ἡ δὲ ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ καὶ κοινὸς τόπος καὶ ἡ εἰσφορὰ τοῦ νόμου τοῦ δικανικοῦ, τὸ δὲ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος καὶ ἡ σύγκρισις καὶ ἡ ἡθοποιΐα τοῦ πανηγυρικοῦ, ἡ δὲ ἔκφρασις καὶ τὸ διήγημα κοινὰ, ἡ δὲ θέσις ἐστὶ¹⁵ μὲν τοῦ συμβουλευτικοῦ, τὴν δὲ ὕλην ἐκδέχεται ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ.

ζ. Πρὸς ποῖα μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου ἕκαστον αὐτῶν γυμνάζει; ὁ μὲν μῦθος καὶ τὸ διήγημα καὶ ἡ ἔκφρασις πρὸς μόνην τὴν διήγησιν καὶ ἀν-²⁰τίθεσιν· ὡσαύτως καὶ ἡ κατασκευὴ πρὸς τε προοίμια καὶ διήγησιν καὶ λύσιν· ὁ δὲ κοινὸς τόπος πρὸς ἐπιλόγους· ἡ θέσις δὲ καὶ ἡ εἰσφορὰ τοῦ νόμου μερικῶς πρὸς τὰ πέντε· τὸ δὲ ἐγκώμιον καὶ τὰ λοιπὰ ἰδίαν ἐπιδέχεται διαίρεσιν.

25

ζ. Διατί προτάττει τὸν μῦθον; ὡς τῶν ἄλλων ἀφελέστερον καὶ ἀπλούστερον, ἄλλως τε καὶ συγγενεῖα τι-
νι κεχρημένον πρὸς τὰ ποιήματα, ἵνα μὴ δοκῇ ξένα, τοῖς
εἰσαγομένοις τὰ τῆς ῥητορικῆς μαθήματα.

η. Μῦθος σημαίνει δύο· τὸν ἀπλῶς λόγον, ὡς τό·³⁰
Μῦθον ἀγασσόμενοι¹⁶ Διομήδους ἱπποδάμοιο.

nensi et Parr. 1. 2. 3. continentur. 15 Ambr. 2. γυμνασθέν-
τες ἰδίᾳ. 16 Mon. ἀγασσόμενοι. Il. η, 404.

καὶ τὸν χρωματουργοῦντα καὶ εἰκονίζοντα τὴν ἀλήθειαν, οἷος ὁ τῶν μυρμῆκων, καὶ μυθεῖσθαι δὲ τὸ λέγειν φασμέν.

θ'. Ἰστίον ὡς τῶν προγυμνασμάτων καὶ μερῶν ὄν-
 5 των καὶ ὅλων, ὁ μῦθος τῶν μερῶν ἂν εἴη μόνον. οὐ γὰρ
 ἰδίαν πληροῖ ὑπόθεσιν, ἀλλὰ πρὸς ¹⁷ ἄλλην παραλαμ-
 βάνεται ἀεὶ χρεῖαν, ὃ ἰδίον ἐστι μέρος, ποτὲ δὲ καὶ αὐ-
 τὸς ἰδίαν πληροῖ ὑπόθεσιν.

ι. Τὸν μῦθον προδήλως τοῦ συμβουλευτικοῦ τῶν
 10 κατὰ ῥητορικὴν φασμέν εἰδῶν· ἥ γὰρ προτρέπομεν ἐπὶ
 τι, ἥ ἀποτρέπομεν ἀπὸ τινος τὸν ἀκροατὴν διὰ τοῦ μύ-
 θου. ἤδη δὲ τισιν ¹⁸ ἔδοξε καὶ πρὸς τὴν τῶν τριῶν εἰ-
 δῶν μελέτην εἶναι χρήσιμος, ἐν ᾧ μὲν γὰρ, φησὶ, προ-
 τρέπομεν ἥ ἀποτρέπομεν, τὸ τῆς συμβουλῆς ἴδιον γυ-
 15 λᾶττεται· ἐν ᾧ δὲ καταδρομὴν τῶν ἀμαρτανόντων ^{18*}
 ποιούμεθα, καὶ τὰ ψευδῆ πιθανῶς διηγούμεθα, τὸ δι-
 κανικὸν μέρος σώζεται· ἐν ᾧ δὲ καθαρὰ τῇ λέξει χρώ-
 μεθα καὶ μετὰ ἀφελείας προάγομεν ἐπαινοῦντες· ἅμα,
 τῆς πανηγυρικῆς ιδέας οὐκ ἀφιστάμεθα· ἄλλως τε καὶ
 20 ἔθος, φασίν, ἐν ταῖς πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσι μύθους
 παραλαμβάνειν, καὶ οἱ τοῦτον δόξαντες τὸν τρόπον διὰ
 τοῦτο καὶ τὴν πρώτην αὐτῷ τάξιν ἀποδεδώκασιν, ἐπει-
 δὴ πρὸς τὰ τρία ἡμᾶς γυμνάζει, φασίν, εἶδη, πλὴν κα-
 λῶς ἔχει· ὃ καὶ πρόδηλον τῷ συμβουλευτικῷ νέμει ὁ μῦ-
 25 θος τὸ χρήσιμον· μετὰ γὰρ τῆς ψυχαγωγίας ὠφελεῖ τοὺς
 πειθομένους, ἀποτρέπων μὲν τῶν φαύλων, τῶν δὲ ἀγα-
 θῶν ἐφίεσθαι παραινῶν, ¹⁹ καὶ μετὰ ἡδύτητος ἐθίζων,
 τῆς ὠφελείας ἀντέχεσθαι· συντελέσει δὲ ²⁰ τι καὶ τοῖς

17 ἀλλὰ πρὸς ἄλλην — — πληροῖ ὑπόθεσιν Mon. om. Re-
 cepti ex Par. 1. 18 Mon. τι. 18* Taur. ἀμαρτανόντων. 19
 παραινῶν καὶ μετὰ ἡδ. — — ἀντέχεσθαι Mon. om. 20 Mon.
 συντελέσει δ' ἂν τι. Taur. συντελέσοι δ' ἂν τι. Par. συντελέσει
 δέ τι.

μέρεσι τοῦ πολιτικοῦ λόγου· πέντε γὰρ ὄντων ²¹ τὴν διήγησιν ἡμᾶς προασκήσει· καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ πλάττειν μανθάνομεν, ὅπως δεῖ τὰ γινόμενα διηγεῖσθαι.

ιά. Τὰ προγυμνάσματα ἔχει ἕκαστον αὐτῶν πρὸς ἐν τῆς ῥητορικῆς εἶδος· ὁ μῦθος καὶ ἡ χρεια καὶ ἡ γνώμη ⁵ ἐπὶ τὸ συμβουλευτικὸν ἀνάγεται, ὁ κοινὸς τόπος ἐπὶ τὸ δικανικόν, τὸ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος ἐπὶ τὸ πανηγυρικόν, τὰ δὲ ἄλλα κοινά. μετέχει γὰρ ἕκαστον ἑκάστου τῶν τριῶν εἰδῶν. ²²

21 πέντε γὰρ ὄντων Ambr. 2. Taur. Par. 4. πῶς Mon.

22 Post εἰδῶν Ambr. 2. Taur. Parr. 2. 3. 4. ita pergunt: Προγύμνασμά ἐστι καθόλου ἄσκησις μετρίων πρὸς μειζόνων ἐπιβύωσιν πραγμάτων· ῥητορικὸν δὲ προγύμνασμά ἐστιν εἰσαγωγικὴ τριβὴ διὰ λόγου τῶν κατὰ ῥητορικὴν μερῶν καὶ εἰδῶν, χρήσιμά τινα προασκουμένη. ἐπειδὴ οὐ πρὸς πάντα ὁμοῦ τὰ κατὰ ῥητορικὴν μέρη καὶ εἶδη, ἀλλὰ πρὸς ἕκαστον τῶν μερῶν ἢ εἰδῶν ἰδίᾳ τοῖς προγυμνάσμασι γυμναζόμεθα. Προετάγη τῶν λοιπῶν προγυμνασμάτων ὁ μῦθος, ἥ ὅτι τοῖς νέοις ἄρτι τῶν ποιητικῶν πεπαυμένοις ἃ ἐστὶ μυθώδη, ἐπὶ γνώριμόν τε καὶ οἰκειότερον δέλεαρ, ἢ ὅτι ἀπλούτερός ἐστι καὶ ἀφελέστερος τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων, ἄλλως τε καὶ συγγενεῖα τινὲ κεχρημένος πρὸς τὰ πράγματα· ἢ ὅτι ἐπειδὴ τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους ἐστὶν, ὃ προτροπὴν δὲ τῶν φαύλων, τέλος δὲ τὸ συμφέρον, ἅτε καὶ αὐτὸς ποιηταῖς καὶ ῥήτορσι πρὸς παραίνεσιν εὐρημέτος, διὰ τοῦτο προτέτακται· ἢ ὅτι πᾶς λόγος ἀπὸ τεσσάρων τούτων συνίσταται, προοιμίων, διηγήσεων, ἀγώνων καὶ ἐπιλόγων, καὶ ἐπειδὴ ἀναλογεῖ (Ambr. ἀλογεῖ) τῷ προοιμίῳ ὁ μῦθος, τὸ δὲ προοίμιον τάττεται πρῶτον, διὰ τοῦτο ὁ μῦθος προετάγη τῶν λοιπῶν προγυμνασμάτων. Ἀποροῦσι τινες, διατί οὐ προέθηκε τὸν ὅρον τοῦ μύθου, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν προγυμνασμάτων, καὶ φαμεν λύοντες τὸ ἄπορον, ὅτι ἐπειδὴ ἐδόκει τισὶν ἀνωφελὲς εἶναι ὁ μῦθος εἰς βίον πρῶτον ἔδειξεν αὐτὸν ἔχοντα τὴν γένεσιν ἐκ ποιητῶν καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν ἀξίων λόγου προσώπων· εἶθ' οὕτως εἶπε καὶ τὸν ὅρον. Πρὸκειται δὲ τὸ ἄρθρον εἰκότως· ἔδειξε γὰρ αὐτὸν καθολικὴν ἔχειν τὴν οὐσίαν, καὶ οὐκ ἰδικήν, ὥσπερ οἱ φιλόσοφοι λέγουσι· καὶ

ιβ'. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τὸ συμβουλευτικὸν τῆς ῥητορικῆς εἶδος ὁ μῦθος ἀνάγεται, τούτου δὲ τέλος τὸ συμφέρον, διὰ τοῦτο ὁ Ἀφθόνιος τὸ ἐκ παλαιότητος προσέειπεν, ἔνεκα γὰρ παλαιότητος τέτακται.

5 ιγ'. Τὸ προῆλθε²³ δηλοῖ τὸ γεγένηται· τὴν ἀρχαιογονίαν δὲ αὐτοῦ διηγεῖται, αἰδέσιμον αὐτὸν διὰ τούτου

ἄλλως τὰ ἄρθρα τῶν ἐγνωσμένων πραγμάτων εἰῶθαι προτάττεσθαι· ἂν γὰρ εἴπῃς, ναῦς ἦλθεν, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ, ποία, ἂν δὲ σὺν τῷ ἄρθρῳ τεθῇ, εἰς γνῶσιν μοι παραλαμβάνεται ἢ ὑποκειμένη οὐσία τοῦ πράγματος. Εἰκότως οὖν ἐπὶ τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων, ἀγνώστων τοῖς ἐκ πολιτικῆς ἄρτι ἐρχομένοις ὄντων οὐ προτάττει τὰ ἄρθρα, ἐπὶ δὲ τοῦ μύθου προτάττει, ἅτε δὴ οὐκ ἀγνοούμενου αὐτοῦ, ἢ ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων προτιθεῖς τὸν ὄρον, οὐκ ἐχρῆτο ἄρθρῳ, ἅτε δὲ πρὸ τοῦ ὁρισμοῦ ἀγνοούμενου ὄντος τοῦ προγυμνίσματος τοῦ προκειμένου, ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα ὀριζόμενος τὸν μῦθον ἐποίησεν· ἔφη γὰρ, ἔστι δὲ μῦθος λόγος ψευδής, μετὰ δὲ τὸν ὁρισμὸν χρῆται τοῖς ἄρθροις λέγων· τοῦ δὲ μύθου τὸ μὲν ἔστι λογικόν, τὸ δὲ ἡθικόν, τὸ δὲ μικτόν, ἢ περὶ τοῦ διηγήματος, τὸ μὲν ἔστι δραματικόν, τὸ δὲ ἱστορικόν, (ἢ περὶ τοῦ διηγ. — ἱστορικόν Taur. om.) καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὁμοίως, ἅτε δηλούμενων αὐτῶν ἡμῖν διὰ τῶν ὀριστικῶν λόγων. Τὸν μῦθόν τινες καὶ αἶνον ἐκάλεσαν ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ παλαιότητος, ὡς Ἡσίοδος· νῦν δ' αἶνον βασιλεῦς ἐρέω· ἔτιοι δὲ καὶ λόγον αὐτὸν ὀνομάζουσι, διὸ καὶ Αἰσωπος λογοποιὸς λέγεται. Τῷ μύθῳ παρέπεται πέντε, γενεαί, ὄρος, κλήσις, εἶδος, διαφορά. Ambr. et Parr. om. τῷ μύθῳ παρέπεται — διαφορά. Taur. et Par. 3. hic desinunt; Par. 2. ad Aphthonii interpretationem progreditur: διατί τὸν μῦθον ἀπὸ ποιητῶν προσελθεῖν εἶπε. E Par. 4. folium excidit: sed mox cum Par. 2. consentit: eadem habet Ambr. scriptura minutissima et pallida, sed ad cap. περὶ ἐκφράσεως desinit in verbis: καὶ ἡ τῶν σχημάτων ποικιλία, καὶ διὰ ταχέων ἐξ ἐτέρων εἰς ἄλλο μετίβασις, μάλιστα μὲν μιμεῖσθαι τὰ ἐκφραζόμενα, ὅποια ἂν εἴεν. Ad sqq. capita spatium scholiorum vacuum est. 23 Τὸ προῆλθε sqq. — — τίμιος ἔσται habet Par. 1. 2. omissis ultimis verbis: καὶ φίλος τοῖς ἀσκουμένοις.

ἀπεργαζόμενος. πατέρας γὰρ ὁ μῦθος τοὺς ποιητὰς ἐσχέ-
κεν· ὧν τὸ αἰδέσιμον ἐχόντων διὰ τε τᾶλλα, καὶ αὐτὴν
δὲ οὐχ ἥκιστα τὴν ἀρχαιότητα, εἰκότως καὶ ὁ ἐξ ἐκείνων
φῦς μῦθος τίμιος ἔσται καὶ φίλος τοῖς ἀσκουμένοις.

ιδ'. Ῥήτωρ ²⁴ ἐκ τοῦ ῥῶ τὸ λέγω παράγεται, ²⁵ εἴη ⁵
δ' ἂν καὶ πᾶς μὲν ὁ δεινός ²⁶ λέγειν, ἰδίως ²⁷ δὲ ὁ δη-
μηγόρος, ὁ περὶ τὰ δικαστήρια τὴν σπουδὴν ποιούμενος,
καὶ νῦν μὲν κατηγορῶν, νῦν δὲ ἀπολογούμενος, νῦν δὲ
προτρέπων ἢ ^{27*} ἀποτρέπων, ἐπαινῶν ἢ ψέγων. ἐν τού-
τῳ δὲ καὶ ἡ ἔκῃ θεωρεῖται ῥητορικὴ. οὐχ ὥριστο δὲ ¹⁰
τὸν μῦθον ὁ τεχνικός κατὰ τὸ ἔθος, ὥσπερ ποιῇ ἐν τοῖς
λοιποῖς προγυμνάσμασι, διότι οἱ ²⁸ ὀρισμοὶ φανερῶν
πραγμάτων εἰσὶν ὀρισμοί. ὁ δὲ μῦθος οὐ φανερόν ἐστιν,
εἴτε ²⁹ πρὸς ὠφέλειαν συντείνει τοῖς ῥήτορσιν, εἴτε ὅλως
χρῶνται αὐτῷ, διὸ πρότερον ἀπαδείκνυσιν αὐτὸν καὶ συνι- ¹⁵
σταῖ τὸ γένος αὐτοῦ, καὶ ὀρίζεται.

ιε'. Ποσαχῶς τὸ κοινόν; τετραχῶς ἢ ἀπὸ διαι-
ρέτου, ὡς χρυσίον ἢ ἱμάτιον, ἢ ἀπὸ ἀδιαιρέτου, ὡς ἀρ-
γυρώνητος ἢ τι ἕτερον τοιοῦτότροπον, κοινὴ λέγεται καὶ
ἢ ἐπὶ πάντας λαλουμένη τοῦ κήρυκος φωνή· λέγεται καὶ ²⁰
τὸ τοῦ προλαβόντος ἴδιον, ὥσπερ ὅταν ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν
τόπῳ τινὶ τύχη ἰστάμενος, ἢ ἐν θεάτρῳ.

ις'. Ἀντὶ τοῦ ἔνεκα παραινέσεως· πρόθεσις ἀντὶ προ-
θέσεως, θέλει γὰρ λέγειν, ὅτι διὰ παραινέσεως εἰληπταὶ
ὁ μῦθος. 25

ις'. Ἔστι δὲ μῦθος λόγος ψευδής, εἰκονίζων ἀλή-
θειαν. ψευδής ³⁰ πρόσκειται, ἐπειδὴ ὁμολογουμένως ἐκ

24 ῥήτωρ ἐκ τοῦ ῥῶ — — — ἐπαινῶν ἢ ψέγων est etiam in
Par. 1. 2. 25 Par. 1. παραγίνεται 26 Par. 1. δεινῶς. 27
Par. 1. 2. εἰδώς. 27* Par. 2. καὶ. post ἀποτρέπων Par. 1. 2.
inserunt καὶ. 28 οἱ Mon. οἱ. 29 Mon. οὔτε — οὔτε·
30 Sunt haec in Par. 1. 2. ψευδής προτίθεται etc.

ψεύδους σύγκειται· εικονίζων δὲ εἶπε καὶ.³¹ οὐχ ὁμοίων, ἐπει-
 δὴ ὁμοίωμα καὶ εἰκὼν διαφέρει· ὁμοίωμα³² μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν
 ὁμοουσιῶν λαμβάνεται, ὡς ἄνθρωπος ἄνθρωπος ὁμοιοῖ.³³
 εἰκὼν δὲ ἐπὶ τῶν ἑτεροουσιῶν, ὡς τὸ ἐκτύπωμα εἰκονίζει
 5 τὸν ἄνθρωπον. ἐπεὶ τοίνυν τὸ ψεῦδος ἐναντίον πάντη
 ἐστὶ τῇ ἀλήθειᾳ, ὃ δὲ μῦθος λόγος ἐστὶ ψευδῆς, διὰ
 τοῦτο οὐκ εἶπεν, ὁμοίων, ἀλλ' εἰκονίζων.³⁴ δεῖ τοίνυν
 προσθεῖναι ἐν τῷ ὄρω τῷ πιθανῶς συγκεῖσθαι εἰκονίζων
 τὴν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ ἂν ἐργάσαιτο τὸ ἑαυτοῦ μὴ ἔχον
 10 ὁμοίωσιν πρὸς τὸ ἀληθές· ἢ δὲ ὁμοίωσις ἐκ τοῦ πιθα-
 νοῦ περὶ τὴν πλάσιν γενήσεται.³⁵

ιγ. Μῦθος ἐστὶ λόγος ψευδῆς τῷ πιθανῶς συγκεῖ-
 σθαι εἰκονίζων τὴν ἀλήθειαν. λόγος μὲν ψευδῆς, ἐπειδὴ
 ὁμολογουμένως ἐκ ψευδῶν σύγκειται, εἰκονίζων δὲ τὴν
 15 ἀλήθειαν, ἐπειδὴ οὐκ ἂν ἐργάσαιτο τὸ ἑαυτοῦ μὴ ἔχων
 τινὰ πρὸς τὸ ἀληθές ὁμοιότητα. πῶς δὲ πιθανῶς σύγ-
 κειται καὶ πόθεν ἂν γένοιτο τοῦτο σκοπητέον.

α. Πολλαχόθεν δὲ τοῦτο ἐκ τόπων, περὶ οὓς διατρί-
 βειν³⁶ εἴωθε τὰ ὑποκείμενα τῷ λόγῳ ζῶα, οἷον περὶ ἐλεφάν-
 20 των λέγοντας ἢ στρουθῶν λιβυστῶν δεῖ κατὰ τὰ τῆς
 χώρας ἰδιώματα, ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι ταῦτα, πλάτ-
 τειν τὸν μῦθον,³⁷ οἷον ἀνχημηρᾶς ταύτης καὶ ψαμμα-
 τώδους ὑπαρχούσης, μὴ ὡς περὶ εὐγαίου καὶ διαρρύτου
 ὕδασι ποιεῖσθαι τὸν λόγον.

25 β'. Ἐκ καιρῶν, ἐν οἷς φαίνεσθαι φιλεῖ τὰ ὑποκει-
 μένα τῷ λόγῳ ζῶα, οἷον εἰ περὶ ὥδῃς λέγοιμι τεττίγων
 ἢ ἀηδόνων, ἐν ἔαρι³⁸ καὶ θέρει ταῦτα, ἀλλ' οὐκ ἐν
 χειμῶνι ὑποτίθεσθαι πιθανόν.

31 καὶ Par. 1. 2. om. 32 Par. 2. ὁμοιον. 33 Mon.
 et Par. ὁμοιοῖ. 34 Parr. 1. 2. omissis sequentibus usque ad
 litt. ιθ'. ita pergunt: οὐ γὰρ, ὡς ἔτυχε, τὸ ὁμοίων τὸ εἰκονίζων
 δηλοῖ. 35 Par. 4. γίνεται. 36 Mon. περιδιατρίβειν. omissio
 οὓς. Pro εἴωθε Par. 4. εἴοικε. 37 μῦθον Mon. om. 38 Mon.

γ'. Ἐκ λόγων τῶν τῇ φύσει ἐκάστου ἁρμοζόντων, δεῖ γὰρ προβάτοις μὲν εὐήθεις περιτιθέναι λόγους, λύκοις δὲ ὤμους, ἀλώπεικ δὲ δολερούς καὶ πανούργους, πιδήκοις δὲ πάντα τὰ πρὸς σύνεσιν ἀνθρωπείαν ἀπονεύοντα. 5

δ'. Ἐκ πραγμάτων δὲ ³⁹ ἂ μὴ ὑπερβαίνει ⁴⁰ τὴν ἐκείνου ποιότητα, ἵνα μὴ λέγωμεν, ὅτι ὁ μῦς περὶ βασιλείας τῶν ζώων ἐβουλεύετο, ἢ ὅτι ὁ λέων ὑπὸ τυροῦ κνίσσης ⁴¹ ἐξωγρήθη, καὶ αὖ ὁ μὲν αἰετὸς ἀρπακτικὸς καὶ νεβρῶν καὶ ἀρνίων εἰσάγεται, ὁ δὲ κολοῖδς μηδὲν τοιοῦτον ¹⁰ μηδὲ ἐννοῶν· εἰ δ' ἄρα ποτὲ τοιοῦτον γένοιτο, δεῖ προοικονομεῖσθαι τὸν περὶ τὴν φύσιν τι πλαττοντα, καὶ παρέχειν τῷ πλαττομένῳ τὴν ἐκ τοῦ μύθου διάνοιαν· οἷον, εἰ τὰ πρόβατα φιλικῶς τοῖς λύκοις διαλέγοντο, προοικονομεῖσθαι τὴν φιλίαν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ¹⁵ καὶ πιθανῶς μὲν οὕτω συνθεῖης τὸν μῦθον. Εἴρηται δὲ μῦθος ἀπὸ τοῦ μυθεῖσθαι, ὅ ἐστι λέγειν, οὐχ ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις οὐ λέγομεν, ἀλλ' ὅτι ἐν αὐτῷ πρῶτον τὸ λέγειν πολιτικῶς μανθάνομεν. τινὲς δὲ αὐτὸν καὶ αἶνον ἐκάλεσαν ἀπὸ τῆς δι' αὐτοῦ παραινέσεως· ἄλλοι δὲ ²⁰ λόγον· δεῖ δὲ τὴν τοῦ μύθου φράσιν ἀπλουστέραν εἶναι καὶ ἀνεπιβούλευτον καὶ δεινότητος ἀπάσης καὶ περιοδικῆς ἀπαγγελίας ἀπηλλαγμένην, ὥστε καὶ τὸ βούλευμα εἶναι σαφές· καὶ τὰ λεγόμενα μὴ μείζω τῶν ὑποκειμένων προσώπων τῆς ποιότητος φαίνεσθαι· καὶ μάλιστα ὅταν ²⁵ ἐξ ἀλόγων ζώων ὁ μῦθος ὑπάρχη συγκεκλιμένος. ταύτῃ τοι ἀπλουστερον αὐτὸν εἶναι δεῖ, ὀλίγον τῆς ἐν τῇ συνηθείᾳ ὁμιλίας ἐξαλλάττοντα τὸ πιθανὸν τοῦ μύθου. ἰκ τῶνδε καὶ τοσῶνδε, ἐκ τόπου, ἐκ καιροῦ, ἐκ τῶν τῇ φύσει ἐκάστου προσηκόντων λόγων, ⁴² ἐκ πραγμάτων, ἂ τὴν ἐκά- ³⁰

ὡς ἔαρι καὶ θέρι. 39 Mon. καὶ πραγμάτων μὲν. 40 Par. 4.

ὑπερβαίνει. 41 Mon. τυρᾶς κνίσσης. Par. 4. τυροῦ κνίσσης.

42 λόγων Par. 4. om.

στον οὐχ ὑπερβαίνει ποιότητα, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τῶν ὑποκειμένων περιορίζεται.

ιβ'. Οὐχ ὡς ἔτυχε τὸ ὁμοίων τὸ εἰκονίζων δηλοῖ, ἀλλὰ τὸ χρωματουργῶν, τὸ παριστῶν καὶ οἷον ὑπ' ὄψιν
5 ἄγων. ὥσανει γάρ τισι χρώμασι τοῖς ἐμφερομένοις πλάσματος τὴν ὑποκειμένην ἀλήθειαν τρανοῖ καὶ ὑπ' ὀφθαλμοὺς ἔχει τῷ ἐντυγχάνοντι.

κ'. Διὰ τί ὁ μῦθος Συβαριτικός καὶ Κίλιξ καὶ Κύπριος καλεῖται· ὅτι οἱ ⁴³ Συβαρίται τρυφηλοὶ ὄντες ἐφευ-
10 ρον καὶ ἐκ μόνων λογικῶν ζώων μύθους, οἷα εἰκὸς τοὺς τρυφῶντας τέρψεως καὶ ἡδονῆς καὶ γέλωτος χάριν· οἱ δὲ Κίλικες καὶ Κύπριοι ἐμπορευόμενοι καὶ τόπους ἀγνώστους διερχόμενοι ἀνεπλάσαντο τοὺς ἐξ ἀλόγων ζώων μύθους, ὡς ἐωρακότες ἐν τόποις τισὶ ξένην μορφὴν ἔχοντα ζῶα.
15 ὁ δὲ Αἴσωπος τοὺς ἐξ ἀλόγων καὶ λογικῶν μύθους ἀνεπλάσατο, βιωφελῇ τὴν παραινέσιν, οἷα ῥήτωρ διὰ μύθων ποιούμενος, διὸ καὶ ἐκνενίκηκε ⁴⁴ πάντας τοὺς μύθους, καὶ Αἰσωπείους καλεῖσθαι πεποίηκε· τοὺς δὲ περὶ θεῶν μύθους μυθικὰ διηγήματά τινες ἐκάλεσαν, τοῖς περὶ τῶν
20 μορφώσεων λόγοις αὐτοὺς ⁴⁵ συντάττοντες· τοῖς δὲ τοιούτοις φιλοσοφία μᾶλλον προσήκει. ἐκείνης γὰρ ἴδιον, τὰς τούτων ἀνασκοπεῖν θεωρίας.

κα'. Οὐχ ὁ μῦθος τοῖς εὐροῦσιν αὐτὸν δέδωκε τὰ ὀνόματα, ἀλλ' οὗτοι ἀνάπαλιν τούτῳ.

25 κβ'. Φιλοτίμως εἴρηται τοῦτο. Ἀναφέρει γὰρ τὸ ὄγσμα ὁ μὲν λογικὸς πρὸς τὸν Συβαρίτην, ὡς παρ' ἐκείνου γενόμενος, ὁ δὲ ἡθικὸς πρὸς τὸν Κίλικα καὶ τὸν Κύπριον, ὁ δὲ μικτὸς πρὸς τὸν Αἴσωπον. ἔστι δὲ логи-

43 Parr. 1. 2. 4. οἱ μὲν Συβ.

44 Parr. 1. 2. νενίκηκε.

iiidem post πεποίηκε sqq. omittunt usque ad τοῦτο φησιν, ὅτι ἐπεὶ ὁ Αἴσωπος — — μικτὸς κατονομασθεῖς. tum inferunt: λογικόν, ὡς ἐάν λόγῳ ἐπέτατε. 45 Mon. ἐπισυντάττοντες omisso αὐτούς.

γικός μὲν, ὡς ἔαν λέγω· ⁴⁶ ἐπέταττε τοὺς δικατρεῖς
 ἄθλους Εὐρυσθεὺς Ἡρακλεῖ, λογικοὶ γὰρ ἄμφω καὶ ὁ
 ἐπιτάττων καὶ ὁ ⁴⁷ ὑπείκων. ἡθικός δὲ, ὡς ἔαν γράψω,
 σπονδαὶ περὶ φιλίας γαλῇ καὶ μουσὶν ἐγίνοντο· ἄλογον
 γὰρ ἐκάτερον· μικτὸς δὲ, ὡς ἔαν πλάττω λογικὸν ζῶον ⁵
 ἀλόγῳ διαλεγόμενον, ὡς Αἰσωπος· ἐποίησεν ὄψιν πλήξαν-
 τα καὶ ἀνελόντα παῖδα τινὸς, εἴτ' ἐπιβουλευόμενον ἐν
 τῇ χειρὶ, καὶ λόγους περὶ σπονδῶν παιούμενον ⁴⁸ πρὸς τὸν
 πατέρα τοῦ παιδός. τοῖς γὰρ δυσὶν θάτερον μὲν логи-
 κόν, ὁ ἄνθρωπος, τὸ ἕτερον δὲ ἄλογον, ὁ ὄφις. ⁴⁹ 10

κγ'. Τοῦτο φησὶν, ὅτι, ἐπεὶ ὁ ⁵⁰ Αἰσωπος μίξιν τινὰ
 τῶν δύο πεποίηκε, λογικοῦ τε καὶ ἡθικοῦ, καταστρέφει
 ὁ μῦθος εἰς τὸ μὴ κεκληῖσθαι Συβαριτικός ἢ Κίλιξ ἢ
 Κύπριος, ἀλλὰ μόνον Αἰσώπειος, ὡς ἀπὸ τῶν δύο ἀχθεῖς,
 καὶ τοῖς ἀμφοτέροις πλάσιν ἀναδεξάμενος. καὶ διὰ τοῦ- 15
 το μικτὸς κατονομασθεῖς.

κδ'. Παρέπεται ⁵¹ τῷ μύθῳ πέντε, γένεσις, ὄρος,
 κλήσις, εἶδος, διαφορά. καὶ γένεσις μὲν ἐν τῷ εἰπεῖν· ὁ
 μῦθος ποιητῶν μὲν προσῆλθε· γεγένηται δὲ καὶ ῥητόρων·
 ὄρος δὲ, μῦθός ἐστι λόγος ψευδῆς εἰκονίζων ἀλήθειαν. 20
 κλήσις, καλεῖται δὲ Συβαριτικός καὶ Κίλιξ καὶ Κύπριος·
 τὸ ἐξῆς Αἰσώπειος. εἶδος· τοῦ δὲ μύθου τὸ μὲν ἐστι λο-
 γικόν, τὸ δὲ μικτόν· διαφορά· τὴν δὲ παραινέσιν, δι'
 ἣν ὁ μῦθος τέτακται, προτάττων μὲν ὀνομάσης προμύ-
 θιον, ἐπιμύθιον δὲ τελευταῖον ἐπενεγκών. 25

46 Par. 1. 2. λόγῳ.

47 ὁ Mon. om.

48 ποιούμενον

Par. 4. post παιδός ponit.

49 Post ὁ ὄφις Parr. 1. 2. add.

ἥθος ἐνταῖθα τὸν τρόπον· οἷον τὸ μεγαλόφρον τοῦ λέοντος, τῆς
 ἐλάφου τὸ ἀνόητον, τῆς αἰσώπεκος τὸ πανούργον, τῶν λαγῶν τὸ
 δειλόν, τὸ λίχνον τῶν μυῶν, τῶν ἱεράκων τὸ ἀρπακτικόν, τὸ ἀναι-
 δές τῶν κυνῶν, τὸ εὐθές τῶν προβάτων.

50 ὁ Par. 4. Mon.

om., recepi ex Par. 1. 2.

51 Παρέπεται τῷ μύθῳ sqq. us-

que ad litt. κέ. Par. 1. 2. om.

κέ. Ἐπιμύθιον ἐστὶ λόγος ὁ πρὸς τὸν μῦθον ἐκφε-
 ρόμενος, καὶ δηλῶν τὸ ἐν αὐτῷ χρήσιμον· τοῦτο δὲ τρι-
 χῶς ἐκφέρεται· παραδειγματικῶς· οἷον, οὕτως· ὁ μῦθος
 ἡμᾶς διδάσκει· τὸδε τι μὴ ποιῆς, καὶ οὕτω νεότης πο-
 5 νεῖν οὐκ ἐθέλουσα περὶ τὸ γῆρας κακοπραγεῖ· ἐνδυμη-
 τικῶς, οἷον, ὁ γὰρ μὴ τὸδε ποιῶν κατηγορίας ἄξιος.
 προσφωνηματικῶς· οἷον· καὶ σὺ δὲ, ὦ παῖ, τῶνδε καὶ
 τῶνδε ἀπέχου· τινὲς ⁵² δὲ τὸ ἐπιμύθιον τοῦτο προτάτ-
 τουσι ⁵³ καὶ ὀνομάζουσιν αὐτὸ προμύθιον, οἱ δὲ ἐμφο-
 10 νέστερον διαιροῦντες ἐπὶ τῷ μύθῳ τάττουσιν· εἰ γὰρ ὁ
 μῦθος διὰ τοὺς νέους εὔρηται, ἵνα τῇ ἀφ' ἐαυτοῦ ἡδονῇ
 τὰς τῶν νέων προμαλάξας ψυχὰς, οὕτως εὐπαράδεκτον
 τὴν παραινέσιν ἀπεργάσῃται, τῶν νέων ὡς ἐλίπαν πε-
 φνυκότων τὰς φανεράς ἀποστρέφεισθαι παραινέσεις, δηλόν
 15 πάντως, ὅτι μετὰ τὸν μῦθον τὸ ἀπ' αὐτοῦ προτεθήσε-
 ται χρήσιμον, ἐπεὶ εἰ προτάττοιο, ⁵⁴ καὶ δρᾷ τι τὰς τῶν
 νέων ψυχὰς, περιττὴ ἢ τοῦ μύθου χρήσις.

κς. Τὸ πιθανόν ὁ παρὼν μῦθος ἐκ τοῦ καιροῦ ἐρ-
 γάζεται καὶ τῶν πραγμάτων, ἃ καὶ τῇ διαφορᾷ τῶν ὑπο-
 20 κειμένων ἀκολουθεῖ, καὶ τῷ ἐκάστου ἐπιτηδευματι. ἄδει-
 τε γὰρ ὁ τέττιξ τοῦ θέρους, καὶ συλλέγει ὁ μύρμηξ τοὺς
 καρπούς, καὶ τοῦτο ἐπιτήδευμα ἐκατέρων παρὰ τὸν εἰρη-
 μένον καιρόν· ἀλλὰ καὶ τοῦ χειμῶνος ὁ τέττιξ κατα-
 παύων τὴν ῥοδὴν ὑπείληπται τροφῆς ἀπορίας τοῦτο ποι-
 25 εῖν, ὁ δὲ μύρμηξ ἀφανιζόμενος τῶν ἐαυτοῦ πρὸς ἀπόλου-
 σιν πόνων ποιεῖσθαι σχολήν· ἀκμὴ γὰρ μεσαιτάτον, ὃ
 ἐστὶν ἀκρότατον. τοῦτο δὲ πολλάκις θεωρήσεις ἐπὶ τῆς
 ὥρας ἀκροτάτης τῆς θέρμης· ἢ μέσῃ τῆς θεωρίας ἐστὶν
 ἐπὶ τῆς ἡλικίας· ἀκρότης τῆς ἡλικίας καὶ ῥώμης ὁ τρια-
 30 κοστὸς καὶ τεσσαρακοστὸς χρόνος· ὡς δὲ καὶ ἐπὶ νοσημά-

των

52 Parr. 1. 2. σημειῶσαι, ὅτι τινὲς τὸ ἐπιμ.
 πράττουσι.

54 Mon. προτάττοι.

53 Mon.

των ἀρχῇ, ἀνάβασις, καὶ παρακμή· ἀκμήν γὰρ οἱ τῶν
 ἱατρῶν παῖδες ἀποκαλοῦσι τὴν ἐπ' ἄκρου ἰσχὺν τοῦ νο-
 σήματος, καὶ Ὅμηρος δέ, ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμῆς, ⁵⁵
 ἔφη, ὃ σημαίνει τὴν ὀξύτητα· πλεονάσαντος τοῦ κ' Ὅμη-
 ρος· ἀκμήν ἐγένοντο σιωπῇ. ⁵⁶ Τὸ ἀναβάλλεσθαι ποτὲ 5
 μὲν τὸ προανακρούεσθαι τὰς χορδὰς καὶ οἶονεῖ προσι-
 μιάζεσθαι τὴν ᾠδὴν σημαίνει, ὥσπερ καὶ νῦν, καὶ Ὅ-
 μηρος· ⁵⁷

Αὐτὰρ ὃ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν αἰεῖδεν.

ποτὲ δὲ τὸ ἀναδύεσθαι καὶ ὑπερτίθεσθαι, ὡς καὶ ὁ θεο- 10
 λόγος, καὶ ἀναβάλλεται ὥσπερ ἐκείνοις τὴν ὀργήν, οὐ-
 τως ἡμῖν τὴν χρηστότητα, ἀφ' οὗ ἀναβολὴ ἢ μέλλησις,
 καὶ ἀναβεβλημένον τὸ βραδὺ καὶ ὑφειμένον. καὶ ἀμβο-
 λιστὴς ὁ ἀναβαλλόμενος· τὸ δὲ ἀναβάλλεσθαι ἀντὶ τοῦ
 περιβεβλησθαι οὐκ εὔχρηστον. 15

Σύντονον μέλος μουσικῆς· σύντονον καὶ βαρύ-
 τονον καὶ διάτονον καὶ ἐπίτονον· μέλη μουσικὰ σύντονον
 μὲν καὶ βαρύτερον τὰ ἐπιμονὴν ἔχοντα μέλους· διάτονον
 δὲ τὸ διακοπὴν μέσον δεχόμενον· ἐπίτονον δὲ τὸ ἐπὶ
 τοῦ τέλους τὴν διακοπὴν ἔχον· ἐπὶ δὲ ἀπῆρχετο, κυρίως 20
 δὲ ἡ λέξις ἐπὶ τῶν λογικῶν εἴληπται· μῦθος διχῶς, ἢ
 παντελῶς ψευδής, ἢ πιθανόν, ὡς οὗτος. διαφέρει δὲ
 χρείας καὶ γνώμης, ὅτι ἐν ἐκείνοις ἐξ ἀληθῶν ἢ παραι-
 νησις, ἐνταῦθα δὲ διὰ ψευδῶν, καὶ ἐκείνας μὲν ἀνα-
 σκευάζομεν, μῦθον δὲ οὐδαμῶς· κακαὶ μὲν ἐξ ἐνδοξου 25
 καὶ ὠρισμένον τὰς χρείας καὶ τὰς γνώμας κατασκευάζο-
 μεν, ἐπαινοῦντες τὸν εἰρηκότα ἢ διαβάλλοντες, ἐνταῦθα
 δὲ εἰς οὐδένα τὸν λόγον ἀναφέροντες, ὡς οἰκεία τῇ γνώ-
 μη τὸν μῦθον παραινοῦμεν, λεληθότως τὴν ὠφέλειαν
 τοῖς νέοις προσάγοντες. 30

55 Il. κ, 173.

56 Il. γ, 95.

57 Od. α, 155.

C a p. II.

ΟΡΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ.

ιζ'. Διήγησις μὲν ἐστὶ μετὰ τῶν αἰτιῶν, ἀφήγησις
 δὲ ἡ τοῦ πράγματος διατύπωσις· περιήγησις δὲ ἡ τοῦ τι
 ἐκφράζειν μετὰ καὶ τινων αἰτιῶν. Μετὰ τὸν μῦθον τὸ
 5 διήγημα· εἴ τι γὰρ διήγημα, τοῦτο καὶ προγύμνασμα·
 οὐ μὴν εἴ τι προγύμνασμα, τοῦτο καὶ διήγησις. Δεύτε-
 ρον τὸ διήγημα, ὡς τοῦ μύθου μὲν ἐναγωνιώτερον, τῶν
 δὲ λοιπῶν ἀπλούστερον· ἀλλὰ τί μὲν διήγημα, ἀποχρών-
 τως ἐδίδαξεν ὁ Ἀφθόνιος. διαφορὰν δὲ τούτου πρὸς
 10 τὴν διήγησιν οἱ μὲν ἦν καὶ ὁ τεχνικός φησι· διαφέρει
 γὰρ διήγησις τοῦ διηγήματος τῷ καθολικωτέρῳ καὶ με-
 ρικωτέρῳ· ἄλλοι δὲ διήγησιν μὲν τὴν ἐν δικαστηρίῳ ἀμ-
 φισβήτησιν καὶ πρὸς τὸ τοῦ λέγοντος συμφέρον ἐκθεσιν
 εἶπον, διήγημα δὲ τὴν τῶν ιστορουμένων ἀπαγγελίαν
 15 καὶ γεγονότων. ἔτι δὲ διήγησιν μὲν τὴν τῶν ἀληθῶν
 πραγμάτων ἐκθεσιν ἐκάλεσαν, διήγημα δὲ τὴν τῶν ὡς
 γεγονότων· οἱ πλείονες μέντοι τῷ τεχνικῷ συνεῖπον.
 Τῶν διηγημάτων τρεῖς τὰς πάσας πρὸς ἀλήθειαν φασὶν
 εἶναι διαφοράς. τὰ μὲν γὰρ ἐστὶν ἀφηγηματικά, τὰ δὲ
 20 δραματικά, τὰ δὲ μικτά· ἀφηγηματικά μὲν, ὅσα ἀπὸ
 μόνου τοῦ ἀπαγγέλλοντος προσώπου εἰσὶν, οἷα τὰ παρὰ
 Πινδάρῳ. δραματικά δὲ, ὅσα ἀπ' αὐτῶν τῶν ὑποκειμέ-
 νων προσώπων ἐστὶ μόνον, μὴ παρεμφαινομένου τοῦ
 συντιθέντος προσώπου. εἶτα τὰ κωμικά πάντα καὶ τρα-
 25 γικά. μικτά δὲ τὰ ἐξ ἀμφοῖν, τοῦ τε συντιθέντος καὶ
 τῶν ὑποκειμένων συγκείμενα προσώπων, οἷα τὰ Ἡροδό-
 του καὶ Ὀμήρου· ταῦτα γὰρ πῇ μὲν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ
 ἀπαγγέλλοντος ἐκφέρεται, πῇ δὲ ἐξ ἑτέρου προσώπου.
 Ὅτι τῶν διηγημάτων τὰ μὲν ἐπιμυθικά τὰ δὲ ιστορικά,
 30 τὰ δὲ πραγματικά, ἃ καὶ δικανικά καλοῦνται, τὰ δὲ
 πλασματικά. μυθικά μὲν, τὰ οὐκ ἀναμφισβήτηως πίστιν

ἐχόμενα, ἀλλ' ἔχοντα καὶ ψεύδους ὑπόνοιαν, οἷα τὰ περὶ
 Κυκλώπων καὶ Κενταύρων· ἱστορικὰ δὲ τὰ τῶν ὁμολογου-
 μένως γενομένων πολλῶν πραγμάτων· οἷα τυχὸν τὰ περὶ
 Ἐπιδόμνου, πραγματικὰ δὲ ἦτοι σκηνικὰ τὰ ἐν τοῖς πο-
 λιτικοῖς ἀγῶσι λεγόμενα· πλασματικὰ δὲ τὰ ἐν ταῖς κω- 5
 μωδίαις καὶ τοῖς ἄλλοις δράμασιν· κοινωνεῖ δὲ τὰ μὲν
 μυθικὰ τοῖς μύθοις τῷ ἀμφοτέρω δεισθαι πίστεως· τὰ
 δὲ διαφέρει, ὅτι ὁ μὲν μῦθος ὁ τῶν ὁμολογουμένως ψευ-
 δῶν, τὰ δὲ μυθικὰ καὶ παρ' ἄλλων ὡς γεγονότα ἰστό-
 ρηται, καὶ τῶν ἐνδεχομένων ἐστὶ καὶ μὴ· ἔτι κοινωνεῖ 10
 τὰ πλασματικὰ τοῖς μύθοις τῷ ἀμφοτέρω πεπλάσθαι,
 διαφέρει τῷ τὰ μὲν, εἰ καὶ μὴ γέγονεν, ὅμως ἔχειν φύ-
 σιν γενέσθαι. Τῶν διηγημάτων στοιχεῖά ἐστιν ἕξ, ἃ ἰξ
 ἀναγκαῖον τῷ διηγήματι παρέπεται, ἔσθ' ὅτε μὲν πάν-
 τα, ἔσθ' ὅτε καὶ τινά· εἰσὶ δὲ ταῦτα· πρόσωπον μὲν, 15
 οἷον τὸ ποιοῦν, ὡς Δημοσθένης ἢ Μειδίας· πρᾶγμα δὲ
 τὸ τελούμενον, οἷον ὕβρις· τόπος δὲ, οἷον τὸ θέατρον,
 χρόνος δὲ, οἷον πότε· αἰτία δὲ δι' ἣν, οἷον ἔχθρα· τρό-
 πος καθ' ὃν, οἷον λόγοις, χερσίν· εἰσὶ δὲ οἱ τὴν ὕλην
 ἑβδομον στοιχεῖον προσέειπεν· διαιρουῦντες αὐτὴν ἀπὸ 20
 τοῦ τρόπου, καὶ τῷ μὲν τρόπῳ παρανέμοντες τὸ παρα-
 νομεῖν καὶ βιαίως πρᾶξαι, ἢ ὅτι ὁπωςοῦν ἢ κατέναν-
 τι·¹ τῇ δὲ ὕλῃ τῷ ξίφει τυχὸν ἢ λίθῳ ἢ καὶ παλτῷ ἢ
 καὶ ἄλλῃ τινὶ χρῆσθαι τοιούτῳ.

Τῶν προγυμνασμάτων τῶν μὲν μερῶν ὄντων, τῶν 25
 δὲ μερῶν καὶ ὅλων τὸ διήγημα τῶν μερῶν ἐστὶ μόνων·
 μέρους γὰρ αἱ χρειαὶ πληροῖ, καὶ οὐδὲ ποτε ἀρκεῖ πρὸς
 ὕλην ὑποθέσεως ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις, εἰ μὴ τις οὐκ
 ὀρθῶς εἶπεν ἐν ταῖς φράσεσιν, αἱ τινες αὐτῶν τῶν διηγη-
 μάτων εἰσὶν, ὡς εἰπεῖν, μέρος, ὡς ἐν τῷ περὶ ἐκφράσεως 30
 δειχθήσεται. Ἰστέον δὲ, ὡς μέρη μὲν εἰσὶ μόνα, ἃ ἐν

¹ Mon. ad marg. κατὰ τὸ ἐναντίον.

ἄλλαις ὑποθέσεισι πάντως συμπαραλαμβάνεται, μέρη δὲ
 καὶ ὅλα, ἃ ποτὲ μὲν ὡς ἄλλων μέρη ἐργάζεται, ποτὲ δὲ
 καὶ αὐτὰ ἰδίαν πληροῖ ὑπόθεσιν. Πόσα ἴδια τοῦ διηγή-
 ματος; πέντε, ὅρος, διαφορὰ πρὸς τὴν διήγησιν, εἶδος,
 5 παρεπόμενα, ἀρεταί· ὅρος μὲν· διήγημά ἐστιν ἐκθεσις
 πράγματος γεγονότος, ἢ ὡς γεγονότος. διαφορὰ· διενή-
 νοχε δὲ διήγημα διηγήσεως· εἶδος τοῦ διηγήματος τὸ
 μὲν ἐστὶ δραματικόν, τὸ δὲ ἱστορικόν, τὸ δὲ πολιτικόν·
 παρεπόμενα· παρέπεται τῷ διηγήματι ἑπτὰ, τὸ πρᾶξαν
 10 πρόσωπον, τὸ πραχθὲν πρᾶγμα, χρόνος καθ' ὃν, τόπος
 ἐν ᾧ, τρόπος ὅπως· αἰτία δι' ἣν, ὕλη, λίθος, ἢ ξίφος,
 οἶον· Ὀδυσσεὺς πόλιν Ἀσίας ξυλίνῳ ἵππῳ διείλεν πολιορ-
 κήσας· ἐνέπρησε μετὰ τὴν τῶν νεῶν ἀναχώρησιν· πρό-
 σωπον, ὃ Ὀδυσσεύς· τὸ πραχθὲν πρᾶγμα, ἐνέπρησε·
 15 χρόνος, μετὰ τὴν τῶν νεῶν ἀναχώρησιν· τόπος, ἐν
 Ἀσίᾳ· τρόπος, διὰ τοῦ ξυλίνου ἵππου· αἰτία, διὰ τὴν
 Ἑλένην· ὕλη, πυρί. Ποσαχῶς τὸ διηγείσθαι καὶ ποσα-
 χῶς αὐτῷ ἐγγυμναζόμεθα; πενταχῶς· κατὰ τὸ ὀρθόν,
 κατὰ τὸ ἐγκεκλιμένον, κατὰ τὸ ἐλεγκτικόν, κατὰ τὸ συγ-
 20 κριτικόν καὶ κατὰ τὸ ἀσύνδετον ² κατὰ τὸ ὀρθόν μὲν·
 οἶον Φαέθων, ἡλίου παῖς, ἐρασθεὶς τοῦ ἄρματος τοῦ
 ἰδίου πατρός, καὶ τὰ ἐξῆς· κατὰ δὲ τὸ ἐγκεκλιμένον, οἶον
 Φαέθοντα τὸν ἡλίου παιῖδα φασὶν ἐρασθῆναι τοῦ ἄρ-
 ματος τοῦ ἰδίου πατρός· καὶ τὸν πατέρα πείσαντα ἐπι-
 25 βῆναι τοῦ ἄρματος· κατὰ δὲ τὸ ἐλεγκτικόν, ὅταν ὡς
 ἐλέγχοντες λέγωμεν· τί δὲ οὐκ ἠράσθη Φαέθων ἡλίου
 παῖς τοῦ πατρικοῦ ἄρματος; οὐκ ἔπεισε τὸν πατέρα;
 οὐκ ἐπέβη τοῦ ἄρματος; κατὰ δὲ τὸ συγκριτικόν, ὅταν
 λέγωμεν, ἀντὶ τοῦ σωφρονεῖν ἠράσθη ἀτόπου, ἀντὶ δὲ
 30 τοῦ κρατῆσαι τοῦ ἔρωτος, ἐπέβη τῶν ἵππων, ἐδέξατο τὰς
 ἡνίας· κατὰ δὲ τὸ ἀσύνδετον, οἶον ἐπέβη τῶν ἵππων,

2 Mon. ἀσύνδετον. supra θ posito δ.

ἔδεξατο τὰς ἡνίας, οὐχ ὑπεῖξε³ λέγοντι τῷ πατρί. Καὶ ποῦ χρησιμεύει ἕκαστον; τὸ μὲν κατ' ὄρθον, ὡς τοῖς ἱστορικοῖς, καὶ ὅπου δεόμεθα σαφηνείας· τὸ δὲ κατὰ τὸ ἐκκεκλιμένον καὶ τὸ ἐλεγκτικὸν ἐν τοῖς ἀγῶσι, τὸ δὲ κατὰ τὸ ἀσύνδετον ἐν τοῖς ἐπιλόγοις· τὸ δὲ κατὰ τὸ συγκρι- 5 τικόν, ὅπου ὁ καιρὸς δίδωσι· πανταχοῦ γάρ ἐστι καὶ ἐν ἅπασιν τοῖς τῆς ῥητορικῆς εἵδεσι καὶ τοῖς τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρεσιν αὐτῷ χρώμεθα. Ποῖα τῶν προγυμνασμάτων εἰσὶ μέρη καὶ ποῖα ὅλα καὶ μέρη; μέρη μὲν, ἅτινα ἐν ἄλλαις ὑποθέσεσιν ὡς μέρη παραλαμβάνονται, ποτὲ 10 δὲ καὶ αὐτὰ ἰδίαν ὑπόθεσιν πληροῖ. Πόσα εἶδη τοῦ διηγήματος; Τέσσαρα, τὰ μὲν γάρ ἐστι μυθικά, τὰ δὲ πλάσματικά, τὰ δὲ ἱστορικά, τὰ δὲ πραγματικά, ἅτινα καὶ πολιτικά λέγονται· καὶ μυθικά μὲν ἐστὶ τὰ ἔμφασιν ἔχοντα καὶ ὑπόνοιαν ψευδῆ, ὡς τὰ Κυκλώπων· πλάσμα- 15 τικά δὲ καὶ πεπλασμένα, ὡς τὰ τραγικά· ἱστορικά δὲ τὰ παλαιὰν ἀφήγησιν ἔχοντα, ὁμολογουμένην καὶ ἀληθῆ· πραγματικά δὲ, ἅτινα καὶ πολιτικά λέγονται, τὰ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσι λεγόμενα. Τί κοινωνεῖ τὰ μυθικά διηγήματα τοῖς μύθοις; καὶ τὸ ἀμφοτέρων δεῖσθαι πί- 20 στεως· καὶ τί διαφέρει; ὅτι οἱ μὲν μῦθοι ὁμολογουμένως εἰσὶ ψευδεῖς, τὰ δὲ μυθικά διηγήματα παρ' ἄλλων ὡς γεγονότα διηγεῖται καὶ ἱστορεῖται, καὶ τῶν ἐνδεχομένων εἰσὶ.

Τί κοινωνεῖ τὰ πλάσματικά διηγήματα τοῖς μύθοις; 25 κατὰ τὸ ἀμφοτέρα πεπλάσθαι· καὶ τί διαφέρει; ὅτι οἱ μὲν μῦθοι οὔτε ἐγένοντο, οὔτε φύσιν ἔχουσι γενέσθαι· τὰ δὲ πλάσματικά διηγήματα, εἰ καὶ μὴ ἐγένοντο, ἀλλ' οὖν φύσιν ἔχουσι γενέσθαι. Πόσαι διαφοραὶ διηγήματος; τρεῖς. ἀπαγγέλλεται γὰρ ἀφηγηματικῶς, δραματι- 30 κῶς καὶ μικτῶς· ἀφηγηματικῶς μὲν, ὅταν ἀπ' αὐτοῦ

4 Mon. ὠπῆξε.

λέγεται τοῦ προσώπου τοῦ συντιθέντος αὐτὸ, δραματικῶς δὲ, ὅταν ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου προσώπου, καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ συντιθέντος ἐκφέρηται, ὡς τὰ τραγικὰ· μικτῶς δὲ, ὅταν ποτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ συντιθέντος προσώπου λέγεται, ποτὲ δὲ, ὡς ἀπὸ κειμένων, οἷα τὰ τοῦ Ὀμήρου.

Πόσα παρέπεται τῷ διηγήματι; ἕξ, πρόσωπον, πρᾶγμα, χρόνος, ἃ καὶ περιστατικὰ καλεῖται, καὶ τόπος καὶ τρόπος καὶ αἰτία. τινὲς δὲ φασὶ ταῦτα εἶναι, διαιροῦντες ἀπὸ τοῦ τρόπου τὴν ὕλην, καὶ τῷ μὲν τρόπῳ ἀπο-
 10 νέμονται τὴν ποιότητα τῆς πράξεως, τῇ δὲ ὕλῃ τῷ ξίφει τυχόν; ἢ λίθῳ, ἢ τινι τοιούτῳ.

Πόσαι κακίαι διηγήματος; τέσσαρες, ἀσάφεια, μακρηγορία, ἀπίθανον, καὶ ὁ μὴ τῶν λέξεως ἑλληνισμός.

Διὰ τὴν συντομίαν εἰς ἀσάφειαν περιστάντες διὰ τὰ
 15 σαφὲς μήκους δεόμεθα, πῶς χρὴ τὰ ἀκριβὲς ποιεῖν; Διὰ τῆς συμμετρίας μήτε παραλιμπάνοντάς τι τῶν δεόντων, μήτε πλεονάζειν ποιοῦντας κατὰ κακίαν τοῦ λόγου, ὅταν παραλιμπάνηται τι τῶν χρησίμων, ἢ πλεονάζῃ τῶν οὐ δεόντων· δυσκόλου ὄντος τοῦ σαφηνεῖας ὁμοῦ καὶ συν-
 20 τομίας φροντίζειν, ποῖαν κατασκευάσωμεν σαφήνειαν· οὐ γὰρ τοσοῦτον ἐκ μήκους ὁ λόγος, ὅσον ἐκ τῆς ἀσαφείας βλαβήσεται. σαφήνεια δὲ γίνεται, ὅταν καθαρῶς καὶ ἀποικίλως καὶ διευκρινημένως λέγῃ· εἶδη γὰρ τῆς σαφηνείας καθαρότης καὶ εὐκρίνεια. Τί συντελέσει πρὸς σα-
 25 φήνειαν; πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, ἅπερ ἐν τῷ περὶ ἰδεῶν μαθήσει, μάλιστα δὲ καὶ ἡ κατ' εὐθεΐαν ἀπαγγελία. Πρὸς ποῖον μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου γυμνάζει ἡμᾶς τὸ διήγημα; τὸ μὲν ὅλον ἐστὶ τῆς διηγήσεως, πολλάκις δὲ αὐτῷ κατ' ἐν τοῖς ἀγῶσι χρώμεθα, καὶ μάλιστα ἐν
 30 ταῖς παραδειγματικαῖς ἀποδείξεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, ὅταν ἀναμνησκώμεν τοῖς προειρημένοις. διὸ καὶ διαφόρως αὐτῷ ἐγγυμναζόμεθα.

Τί ἐστὶ σαφήνεια; ἡ ἐναργής τῶν πραγμάτων δι-

δασκαλία, μηδὲν ἐξ ἑρμηνείας ἀμφίβολον ἔχουσα. Ἀρε-
 ται διηγήσεως κατὰ μὲν τινὰς πέντε, συντομία, σαφή-
 νεια, πιθανότης, ἡδονή, μεγαλοπρέπεια· καθ' ἑτέρους
 δὲ μόνῃ πιθανότης, τὰς γὰρ ἄλλας τέσσαρας κοινὰς
 παντὸς λόγου ἐνόμισαν· ὥς δὲ τοῖς ἀκριβεστέροις δο- 5
 κεῖ, τρεῖς εἰσι μόναι· σαφήνεια, συντομία καὶ πιθανό-
 της· δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι σφόδρα δυσχερές ἐστι τοῖς τῆς
 σαφηνείας ἐπιμελουμένοις τῆς συντομίας φροντίζειν. πολ-
 λάκις γὰρ ἢ διὰ συντομίαν εἰς ἀσάφειαν προάγομεν τὸν
 λόγον, ἢ διὰ τὸ σαφῶς εἰπεῖν μήκους δεόμεθα· χρή τοί- 10
 νυν τὴν συντομίαν σκοπεῖν, εἰ σύμμετρός ἐστι, μήτε
 παραλιμπάνοντάς τι τῶν ἀναγκαίων, μήτε πλεονάζοντας.
 τότε γὰρ ἀρετὴ κατὰ λόγον· εἰ γὰρ φανῇ τι παραλιμ-
 πάνουσα τῶν χρησίμων, κακία γίνεται· ἀλλὰ περὶ μὲν
 τούτων κρεῖττον ἢ κατ' εἰσαγωγὴν ἀκριβολογεῖσθαι· δεῖ 15
 μέντοι, ἵνα τι μικρὸν περὶ τούτων ὥς ἐνὶ μάλιστα εἴπω-
 μεν, τὸν κρίνειν μέλλοντα καλῶς, ὅταν σαφηνείας καὶ
 συντομίας φροντίζειν ἀναγκάζεται, εἰ μὲν ἀμφοτέρω ση-
 μαίνει, χρῆσθαι ἀμφοτέροις, εἰ δὲ ἓν, μένειν τὸν κατε-
 πείγοντα, τὸ δὲ ἐστὶ μᾶλλον τῆς σαφηνείας γίνεσθαι. 20
 Οὐ γὰρ τοσοῦτον ἐκ τοῦ μήκους, ὅσον ἐκ τῆς ἀσαφείας
 ὁ λόγος βλαβήσεται. Συντελοῖη δ' ἂν πρὸς σαφάνειαν
 ἐν τοῖς διηγήμασι μετὰ πολλῶν καὶ ἄλλων ἢ κατ' εὐ-
 θεϊαν πτώσιν ἀπαγγελία· εὐγνωστον γὰρ ταῖς συνεχέ-
 σιν ἀναπαύσεσι ποιεῖ τὸν λόγον, ὅπερ οὐκ ἔστι ῥαδίως 25
 εὔρεῖν ἐν ταῖς πλαγαῖσι πτώσεσι· γυμνάζει δὲ ἡμᾶς τὸ
 διήγημα καὶ πρὸς τὰ πάντα τῆς ῥητορικῆς εἶδη, συμ-
 βουλευτικόν φημι καὶ δικανικόν καὶ πανηγυρικόν· ἐν
 πᾶσι γὰρ αὐτοῦ δεόμεθα, ἔτι δὲ καὶ πρὸς τὰ μέρη τοῦ
 πολιτικοῦ λόγου, ὧν ἐστὶ τὸ διήγημα· ἐστὶ δ' ὅτε καὶ 30
 ἐν τοῖς ἀγῶσιν αὐτῷ χράμεθα, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς πα-
 ραδειγματικαῖς πίστεσιν· ἥδη καὶ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, ὅταν
 ἀναμνησώμεν τῶν λεχθέντων, διὸ καὶ διαφόροις αὐ-

τῷ σχήμασιν ἐγγυμναζόμεθα. Διαφόρου οὖν τῆς ἀπαγγελίας οὔσης, τῇ μὲν κατ' ὀρθὸν διὰ τὴν σαφήνειαν ἐν ταῖς ἱστορικαῖς χρῆσόμεθα, ἢ ἐν οἷς δεόμεθα σαφηνείας, τῇ δὲ κατὰ τὸ ἐγκεκλιμένον καὶ ἐλεγκτικὸν καὶ ἀσύνδετον, καθὰ προείπομεν.

Συντομία ἢ τῶν προηγουμένων καὶ ἀναγκαίων πραγμάτων ἀφήγησις τῶν ἐκ περιστάσεως πιθανῶν οὐκ ἐκτεινόντων τὸν λόγον. Πιθανότης δὲ ἢ τῶν πραγμάτων διασκευὴ, ἐπαγομένη πρὸς πειθῶ τοὺς ἀκούοντας.
 10 Ἑλληνισμός ἐστι τῶν ὀνομάτων τὸ μὴ βαρβαρίζειν ἢ σολοικίζειν, οἷον μὴ λέγειν Δημοσθένης, ἀλλὰ Δημοσθένους.

ιη. Πρᾶγμα λαμβάνων τὸ ἐρᾶν, καὶ ὅπερ, φησὶν, ὁ Ἄρης ὑπῆρχεν Ἀφροδίτῃ, τοῦτο ὑπῆρχεν Ἀφροδίτῃ
 15 Ἀδωνίδι ὥσπερ, φησὶν, ἐραστοῦ τάξιν ὑπεῖχεν Ἀφροδίτῃ πρὸς Ἀδωνιν, οὕτω καὶ Ἄρης ἐραστοῦ τάξιν ἐπληροῦτο πρὸς αὐτήν· ἀπὸ τοῦ „ὁ τὸ ῥόδον θαυμάζων“ ἄχρι τοῦ, „ἦρα μὲν,“ πρότασις ψιλή, μήτε ἀξίωσιν μήτε ἑτερόν τι ἔχουσα, εἴτα ἡ διήγησις, καὶ ἔστι τὸ μὲν ἦρα
 20 τὸ πρᾶγμα, τὸ δὲ ἡ θεὸς τὸ πρόσωπον, τὸ δὲ ζηλοτυπῶν ὁ τρόπος, τὸ δὲ λύσιν ἔρωτος ἡ αἰτία, τὸ δὲ ἀκάνθαις προσέπταισεν ὁ τόπος, ὁ δὲ χρόνος συναναφαίνεται· ἦρος γὰρ ἀπὸ τῆς κάλυκος τὸ ἄνθος τῶν ῥόδων ἔξεισιν, ὥστε πάντα εὐρίσκονται τὰ περιστατικὰ ἐν τῷ
 25 διηγήματι. ἔστι δὲ δραματικὸν ὡς πεπλασμένον καὶ μυθικόν, τὸ μέντοι, „ἦρα ἡ θεὸς τοῦ Ἀδωνίδος,“ σχημά ἐστι κατ' ὀρθότητα, τοῦτο δὲ σαφηνείας ἐργαστικόν. Κόρη τις ἦρα τοῦ ἰδίου πατρός· ἀποροῦσα δὲ, ὅτι καὶ δράσει, λάθρα αὐτῷ συνεγένετο. Γνοὺς οὖν τὸ γεγονός
 30 ὁ πατήρ κατὰ τῆς παιδὸς ἡγανάκτησεν, ἢ δὲ Ἀφροδίτης δεηθεῖσα μήτε ζῆν διὰ τὸν πατέρα, μήτε ἀποθανεῖν διὰ τεκνογονίαν, μετέβαλλεν εἰς δένδρον. καὶ ἀποδενδρωθεῖσα τῷ ἐννάτῳ μηνὶ τὸν φλοιὸν ἀπὸρρήξασα τῆς δρυὸς

τὸν Ἀδωνιν ἔτεκεν, ὃν λαβοῦσα ἡ Ἀφροδίτη ἀνέθρεψεν,
καὶ ἀνδρωθέντος ἤρα.

C a p. III.

Ο Ρ Ο Σ Χ Ρ Ε Ι Α Σ.

Παρέπεται τῇ χρεΐᾳ τρία· ὄρος, εἶδος, ἐργασία· ὄρος μὲν χρεΐας ἐστὶν ἀπομνημόνευμα σύντομον· 5
εἶδος· εἶδη δὲ αὐτῆς τρία, λυγικόν, πρακτικόν, μικτόν·
ἐργασία· κεφάλαια δὲ τῆς ἐργασίας ὀκτώ, οἷς ἐργάζεται
ἡ χρεΐα, ἐγκωμιαστικόν, παραφραστικόν, τὸ τῆς αἰτίας,
ἐκ τοῦ ἐναντίου, παραβολή, παράδειγμα, μαρτύριον πα-
λαιῶν, ἐπίλογος βραχύς. Τί ἐστι χρεΐα; διδασκαλία καὶ 10
ἀπόφθεγμα τινος σύντομον. χρεΐα μετὰ τὸ διηγήμα τέ-
τακται, ὡς ποικιλωτέρα, ἐπιδεχομένη τοῦ διηγήματος
τὴν διαίρεσιν.¹ ὅσοι γάρ πρὸ τοῦ διηγήματος αὐτὴν
ἔταξαν; τῷ ὥσπερ τὸν μῦθον καὶ αὐτὴν προτρέπουν καὶ
ἀποτρέπουν τοὺς νέους ἐπὶ αἰρετὰ καὶ μὴ, οὗτοι ὅσον 15
κατὰ τοῦτο οὐκ ἔξω σκοποῦ ἔβαλον, ἐπεὶ μηδὲ κατὰ τὴν
νῦν διαίρεσιν αὐτὴν ἠβούλοντο διαιρεῖν, ἀλλὰ κατὰ πά-
σας μόνον ὁμοῦ τὰς πτώσεις· κατ' εὐθείαν μὲν, οἷον
Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος ἐρωτηθεὶς, εἰ λανθάνει τις τοὺς
θεοὺς φαῦλα ποιῶν, ἀπεκρίνατο, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμε- 20
νος· κατὰ δοτικὴν· Πιττακῷ ἐρωτηθέντι ἐπῆλθεν εἰ-
πεῖν, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενος. κατὰ αἰτιατικὴν, Πιττα-
κὸν ἐρωτηθέντα φασὶν εἰπεῖν, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενος·
καὶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς ἀριθμῶν οὕτως· τοῦτο δὲ ἐποιοῦν οἰό-
μενοι τοῖς νέοις ἄρτι ποιητικῆς ἀφισταμένοις καὶ ἐπὶ τὰ 25
ῥήτορικα ἰοῦσιν ἄρχειν αὐτὴν οὕτως πρὸς τὴν τοῦ πολι-
τικοῦ λόγου μελέτην· ὅσοι μὲν οὖν διὰ τὰυτα τοῦ διη-

¹ Mon. διήγησιν. ad marg. διαίρεσιν.

γήματος προὔταξαν, οὐκ ἔξω πεποιήκασι λόγον, ἥ και
 προεῖρηται, ἀλλ' ἐπειδὴ νῦν πλείονός τε τύχη διαιρέσεως
 καὶ ποικιλωτέρου τοῦ μύθου καὶ διηγήματος, διὰ ταῦτα
 καὶ μετ' ἐκείνον τάττεσθαι καλῶς ἔδοξεν· ὀρίζονται δὲ
 5 αὐτὴν οὕτως· χρεία ἔστιν λόγος ἢ πράξις εὐστοχος καὶ
 σύντομος εἰς τι πρόσωπων ἔχουσα τὴν ἀναφορὰν, πρὸς
 ἐπανόρθωσιν τινος τῶν ἐν τῷ βίῳ παραλαμβανομένη·
 πρόσκειται λόγος ἢ πράξις εὐστοχος καὶ σύντομος, εἰς τι
 πρόσωπον ἔχουσα τὴν ἀναφορὰν, πρὸς ἐπανόρθωσιν τι-
 10 νος τῶν ἐν τῷ βίῳ παραλαμβανομένη· πρόσκειται λόγος
 ἢ πράξις, ἐπειδὴ καὶ ἐν λόγοις εὐρίσκεται καὶ ἐν πράξε-
 σιν· εὐστοχος δὲ, ἐπειδὴ ἐν τῷ εὐστόχως εἰρησθαι ἢ τῆς
 χρείας ἰσχύς· σύντομος δὲ διὰ τὰ ἀπομνημονεύματα,
 καὶ ἐν συντόμῳ ἂν γένοιτο· αἱ δὲ χρεῖαι διὰ βραχυτέρων
 15 αἰ· εἰς τι δὲ πρόσωπον ἔχουσα τὴν ἀναφορὰν διὰ τὴν
 γνώμην πρόσκειται· ἐκείνη γὰρ οὐ πάντως εἰς ὠρισμένον
 ἀναφέρεται πρόσωπον· καὶ καθ' ἃ ἄλλα γνώμη καὶ
 χρεία διαφέρουσιν, ἐν τῷ περὶ χρεῶν εἰρήσεται· τὸ δὲ
 πρὸς ἐπανόρθωσιν τινος τῶν ἐν τῷ βίῳ διὰ τὸ ὥς ἐπὶ
 20 πᾶσαν ἀγαθὴν τινα ἀπαρτύνουσιν τῇ χρείᾳ ἐπεσθαι πρόσ-
 κεῖται· χρεία δὲ εἴρηται, οὐχ ὅτι καὶ τὰ ἄλλα προγυ-
 μνάσματα οὐ πληροὶ τινα χρείαν, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν·
 ὥσπερ καὶ τὸν Ὀμηρον ποιητὴν φάμεν εἶναι, ἢ ὅτι τὴν
 ἀρχὴν ἐκ περιστάσεώς τινος καὶ χρείας αὐτῇ τις ἐχρή-
 25 σατο, Τρεῖς αἱ ἀνώταται τῆς χρείας διαφοραί· αἱ μὲν
 γὰρ αὐτῶν εἰσι λογικαὶ μόνον, αἱ δὲ πρακτικαί, αἱ δὲ
 μικταί· πρόσκειται τὸ ἀνώταται, ἐπειδὴ αὗται πολλὰς
 διαφορὰς ἔχουσιν, ἃς δεῖ μανθάνειν ἐκ παρασκευῆς τῆς
 περὶ τὴν τέχνην, ἢ ὕλης πλείονος· λογικαὶ μὲν οὖν εἰσιν
 30 αἱ διὰ λόγων μόνων δηλοῦσαι τὴν ὠφέλειαν· οἷον Ἰσο-
 κράτης ἔφη, τῆς παιδείας τὴν μὲν ρίζαν εἶναι πικράν,
 γλυκεῖς δὲ τοὺς καρπούς· πρακτικαὶ δὲ αἱ δι' ἔργων,
 οἷον Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, ἐρωτηθεὶς, ποῦ οἱ θησαν-

ροὶ τῶν χρημάτων, οἷς τὰ ἐν χερσὶ κατορθοῦ, τοὺς φί-
 λους ἔδειξε· μικταὶ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων· οἷον Λάκων ἐρω-
 τηθεὶς ποῦ τὰ τεῖχη τῆς Σπάρτης, ἐνταῦθα, ἔφη, τὸ
 δόρυ ἀνατείνας. Ἔτι τῶν χρεῶν αἱ μὲν χρησίμου τινὸς
 ἕνεκα παραλαμβάνονται, οἷον Ἰσοκράτης τῆς παιδείας τὴν 5
 μὲν ῥίζαν ἔφη πικράν, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρπούς· συμβάλ-
 λεται γὰρ πρὸς τὸ δεῖν καρτερεῖν τὰ δυσχερῆ διὰ τὴν
 ἡδονήν, τὴν μετὰ ταῦτα· αἱ δὲ χαριεντισμοῦ· οἷον
 Ὀλυμπία, φησὶν, ἡ μήτηρ Ἀλεξάνδρου, ἀκούουσα, ὅτι
 ὁ παῖς αὐτῆς Διὸς ἑαυτὸν εἶναι λέγει, οὐ παύεται, ἔφη, 10
 τὸ μειράκιον διαβάλλον με πρὸς τὴν Ἥραν· δοκεῖ γὰρ χα-
 ριεντισμὸν ἔχειν· καὶ ἄλιν, Λάμων ὁ παιδοτρίβης, φησὶ,
 στρεβλοὺς ἔχων τοὺς πόδας καὶ τὰ ὑποδήματα ἀπολέσας
 ᾗχετο ταῦτα τοῖς ποσὶ τοῦ κλέψαντος ἀρμόσαι· δοκεῖ
 γὰρ καὶ τοῦτο χαριεντισμὸν ἔχειν· ἡ μὲν γὰρ ἀποτρέπει 15
 τὸν παῖδα τοῦ ἑαυτὸν Διὸς εἶναι λέγειν, ὁ δὲ τὴν κλο-
 πὴν φεύγειν, ὡς ἀτοπώτατον· δι' οὗ δὲ ὑπακτέον τοῖς
 ἀνασκευάζουσι τὰς χρεῖας. εἰσὶ γὰρ τινες, οἱ καὶ αὐτὰς
 καὶ τοὺς μύθους ἀνασκευάζειν πειρῶνται· πρὸς οὓς λε-
 κτέον, ἅτι δεῖ μήτε τὰ ὁμολογούμενα ἀγαθὰ ἀνασκευά- 20
 ζειν, διὰ τὸ μηδὲνα ἔχειν τὸν πειθόμενον, μηδὲ τὰ ὁμο-
 λογούμενα ψευδῆ, διὰ τὸ πρόδηλον εἶναι τὸ ψεῦδος. ὅτι
 δὲ ὁ μῦθος ψευδῶς πέπλασται, καὶ ὅτι πρὸς τι βιωφε-
 λές καὶ αὐτὴ ἡ χρεῖα προῆκται, οὐδεὶς ἂν ἀμφιβάλλοι
 τῶν νοῦν ἔχόντων· ἔτι τῶν χρεῶν αἱ μὲν δηλοῦσιν, ὁ- 25
 ποῖά εἰσι τὰ πραγματικά, ὡς ἐκεῖνο. Αἴσωπος ὁ λογο-
 ποιὸς ἐρωτηθεὶς, τί ἰσχυρότερον τῶν ἐν ἀνθρώποις, ὁ
 λόγος, ἀπεκρίνατο, τοῦτο δὲ ἰσχυρότατόν ἐστιν· αἱ δὲ
 δηλοῦσιν, ὅποια δεῖ εἶναι, ὡς ἐκεῖνο, Ἀριστείδης ἐρωτη-
 θεὶς τί ἐστι τὸ δίκαιον, τὸ μὴ ἐπιθυμεῖν, εἶπε, τῶν ἀλ- 30
 λοτρίων· τοῦτο δὲ δεῖ εἶναι· τοῦτο δὲ συμβάλλεται ἡμῖν
 εἰδέναι πρὸς τὴν διαίρεσιν· ἐὰν μὲν γὰρ ἡ χρεῖα δηλοῦσα,
 ὅποια εἰσι τὰ πράγματα, μετὰ τὸ προοίμιον καὶ τὴν πα-

- ράφρασιν ἐπαινέσομεν αὐτήν, ὡς ἀληθῶς ἔχουσιν, ἐάν
 δὲ ὅποια δεῖ εἶναι, ὡς εἰκότως ἔχουσιν· ἔτι τῶν χρεῶν
 αἱ μὲν εἰσὶν ἀπλαῖ, αἱ δὲ πρὸς τι· ἀπλαῖ μὲν, οἷον Ἰσο-
 κράτης ἔφη, τῆς παιδείας τὴν μὲν ῥίζαν πικράν· πρὸς
 5 τι δὲ, οἷον Πλάτων ἐρωτηθεὶς, ποῦ οἰκοῦσιν αἱ Μοῦσαι,
 ἐν ταῖς τῶν πεπαιδευμένων, ἔφη, ψυχαῖς. Τῶν δὲ προ-
 γυμνασμάτων καὶ μερῶν ὄντων καὶ ὅλων ἡ χρεῖα τῶν
 μερῶν ἂν εἴη· αὐτὴ γὰρ ἐφ' ἑαυτῆς οὐκ ἂν πληροῖ μόνη
 ὑπόθεσιν· ἔτι τριῶν ὄντων τῶν εἰδῶν, ὡς ἡδη δεδήλω-
 10 ται, τῆς ῥητορικῆς, ἡ χρεῖα προδήλως μὲν τῷ συμβουλευ-
 τικῷ χρησιμεύει· πάντως γὰρ ἐπὶ τι προτρέπει χρηστὸν,
 ἢ πανηροῦ τινος ἀπειργεῖ· συντελέσῃ δ' ἂν καὶ πρὸς τὰ
 ἄλλα διὰ τοῦ ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ φησαντος ἐπαινου· τῷ
 δικανικῷ δὲ διὰ τοῦ ἀπὸ παραδειγμάτων εἰκότος· ἄλλα
 15 καὶ τοῖς μέρεσι τοῦ πολιτικοῦ λόγου συντελέσει τῷ μὲν
 προοιμίῳ διὰ τοῦ ἐν τῷ ἐπαινῳ τοῦ εἰρηκότος προοιμίου·
 τῇ δὲ διηγήσει διὰ τῆς παραφράσεως, τοῖς δὲ ἀγῶσι καὶ
 μὴ ἀντιτιθῶμεν διὰ τοῦ κατασκευάζειν τὸ καλῶς εἰρη-
 σθαι· ταῖς δὲ ἐπιλόγοις διὰ τῆς παραινέσεως, ἐν οἷς ζη-
 20 λοῦν ταῦτα προτρέπομεν· ἡ δὲ χρεῖα τοῖς μὲν ὀκτώ τού-
 τοις τέμνεται κεφαλαίοις, οἷον ἐγκωμίῳ τοῦ εἰρηκότος
 βραχεῖ καὶ οὐκ εἰς μῆκος ἐκτεινομένῳ· οὐ γὰρ καὶ διὰ
 πάντων πρόεισι τῶν ἐγκωμιαστικῶν κεφαλαίων, ἵνα μὴ
 μείζον ἢ τὸ προοίμιον τῆς ὑποθέσεως· ἔπειτα μετ' αὐτὸ
 25 τῇ παραφράσει, εἴτα τῷ εἰκότι, καὶ τῷ ἀληθεῖ, ἃ ἐκ τῆς
 αἰτίας καὶ τοῦ ἐναντίου Ἀφθόνιος εἶπεν. εἴτα τῷ ἀπὸ
 παραδειγμάτων, ὃ πάλιν διττὸν, ἐκ πράξεως καὶ προσώ-
 που· ὦν τὸ μὲν παράδειγμα τὸ ἀπὸ προσώπου, ἡ δὲ
 παραβολὴ τὸ ἀπὸ πράξεως λέγεται· καὶ ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀφ'
 30 ἐτέρων κρίσει, μεθ' ἣν ἂν δέῃ καὶ ἐπὶ βραχεῖαν τινα
 παρακλήσιν ἐρχόμεθα. καὶ τούτοις μὲν τέμνεται τοῖς
 ὀκτώ. Ἰστίον δὲ, ὅτι τινὲς μετὰ τὸ εἰκὸς τὸ ἀπὸ παρα-
 βολῆς τάττουσιν, ὅπερ ἐστὶ μέρος τοῦ εἰκότος, ἐμπίπτον

ἐν αὐτοῖς ὡς ἐνθύμημα· τῶν γὰρ ἀποδείξεων ἀπασῶν
 τῶν μὲν οὐσῶν ἐνθυμηματικῶν, τῶν δὲ παραδειγματικῶν,
 ἐν μὲν τῷ εἰκότι ταῖς ἐνθυμηματικαῖς χρησόμεθα, ἐν δὲ
 τῷ ἀπὸ παραδειγμάτων ταῖς παραδειγματικαῖς· ὡς μὲν
 οὖν ἐν βράχει προγυμνάσματος, οὕτως, πῶς δεῖ κεχρησθαι 5
 ταῖς ἀποδείξεσιν ἐν τελειοτέrais ὑποθέσεσι μαθησόμε-
 θα· προμηθῶς δ' ἂν ἔξει, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ὕλης ἐπι-
 δεῖξασθαι. τὴν διαίρεσιν ἴσμεν, ὅτι τὰ προοίμια δεῖ οἰ-
 κεία εἶναι τῶν ὑποκειμένων προσώπων καὶ ὑποθέσεων,
 ὥστε μὴ κοινὰ φαίνεσθαι, μηδὲ πολλοῖς τὰ αὐτὰ δύνα- 10
 σθαι ἀρμόζειν, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς χρείαις, ὅτι δεῖ ἐν
 τῷ προοίμῳ εἶναι τὸν ἔπαινον τοῦ εἰπόντος ἢ πράξαν-
 τος· πῶς οὖν οἷόν τ' ἐστὶν εἶναι μὴ μόνῃς τῆς προκει-
 μένης χρείας τὸ οἶονεῖ προοίμιον. Δεῖ οὖν τὸν ἔπαινον
 τὸν κατασκευαζόμενον διὰ βραχέων εἶναι, ἵνα μὴ, ὥσπερ 15
 εἴρηται, μεῖζον τοῦ δέοντος ἢ τὸ πάρεργον· καὶ μὲν ἢ
 τινὰ αὐτῷ ἔτερα πεπραγμένα ἢ δι' ἔργων ἢ διὰ λόγων,
 ἐν παραιτήσεως ἢτοι ἀποσιωπήσεως ἢ παραλείψεως σχή-
 ματι, ὡς ἐνι μάλιστα διὰ βραχέων αὐξήσαντες τὸν ἔπαι-
 νον, οὕτως ἐπὶ τὸ προκείμενον ἤχομεν, ὑπερτιθέντες αὐτὸ 20
 πάντων ἐκείνων· ἂν δὲ μὴ ἔχωμεν τοιοῦτον, ἀπὸ τῆς οἰ-
 κείας αὐτῷ ποιότητος αὐξήσομεν τὸν ἔπαινον· οἷον Ἀ-
 θηναῖος φέρε ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ τῶν Σόλωνος νόμων
 ὡς ἀξίως τούτων τέθραπται· εἰ δὲ Λακεδαιμόνιος, ὁμοί-
 ως ἀπὸ τε τῆς πόλεως καὶ τῶν Λυκούργου νόμων καὶ τοῦ 25
 ἐπιτηδεύματος, καὶ δεῖ σπεύδειν, ἀρμόττειν τῷ προκει-
 μένῳ λόγῳ τὰ ἀπὸ τῆς ποιότητος ἀναφαινόμενα ἐξαίρετα·
 ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἀπὸ τῶν καθολικωτέρων βεβαιωτέον τὸν
 ἔπαινον, οἷον ποιητὴν ἢ λογογράφον ἀπὸ τῶν ὁμοίων,
 ὡς ἐστὶ λέγειν οὕτως, οἱ ποιηταὶ καὶ λογογράφοι πολλοὶ 30
 τοῖς ἀνθρώποις ἄξιοι πεφῆνασι, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι·
 ὁμοίως καὶ στρατιώτην ἢ ῥήτορα ἢ φιλόσοφον ἢ στρα-
 τηγὸν ἢ βασιλέα· ἢ μὲν οὖν τέχνη αὕτη· σκοπεῖν δὲ καὶ

ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὰ ἐμπίπτοντα χρή· οἰκεῖον μὲν Ἰσοκράτους τὸ προοίμιον· οὐ μόνον διὰ τὸ ὄνομα προφαίνεин, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐπιτήδευμα· οὕτω δὲ βραχύ τι καὶ σύντομον, ὥστε τὰ αὐτῷ πεπανημένα εἰς αὐξήσιν ἐπαίνου
 5 ἢ παραλειφθῆναι ὀφείλοντα τῷ κατὰ παράλειψιν σχήματι διὰ τὴν συντομίαν παρειληφθαι· εἴτα μετὰ ταῦτα εἰσβολὴ τοῦ προκειμένου τῆς χρείας λόγος καὶ μεταχειρίσις μετὰ τῆς ἀπὸ τοῦ θαυμασμοῦ αὐξήσεως, καὶ τῆς τῶν προλεχθέντων ἀρμογῆς· εἰ γὰρ τοῖς ἄλλοις τὸν τῶν
 10 ἀνθρώπων εὖ πεποίηκε βίον αὐτοῦ πόνοις, πάντως καὶ ἡ παιδεία ἐν τοῦ κατὰ ἀνθρώπους ὑπάρχουσα βίου εὖ τετύχηκε καὶ Ἰσοκράτους τοιούτου ἀξιωθεῖσα ἐπαίνου, ἠϋξητο δὲ ὅμως πλέον τῶν ἄλλων, ὥς καὶ προείρηται, τῷ θαυμασμῷ· τὸ γὰρ οἷον θαυμαστικόν ἐστι· τοῦτο θαυ-
 15 μασίως ἀντέστρεψεν, ὥς οὐχὶ τέχνη τοῦτον, ἀλλ' αὐτὸς τὴν τέχνην ἐσέμνυνεν. Ἰστέον δὲ καὶ τοῦτο, ὥς οὐ πάντοτε τὸ κατὰ παράλειψιν χρηστέον, ἐφ' ὧν καὶ ἄλλοις τισὶν εὐπορον κατορθώματι τὸν ἐπαινον αὖξιν τοῦ τὴν χρείαν προενεγκόντος· ἐσθ' ὅτε γὰρ καὶ ψιλὴ ἀπαρίθμη-
 20 σις τοῦτο δύναται ἀπεργάσασθαι ἄνευ τῆς περὶ τὰ ἀριθμούμενα τριβῆς.

Διαφέρει χρεία γνώμης τῷ τὴν μὲν χρείαν μετὰ προσώπων ἐκφέρεσθαι, τὴν δὲ γνώμην χωρὶς, καὶ τῷ τὴν μὲν χρείαν ἐνίοτε καὶ πρακτικὴν εἶναι, τὴν δὲ γνώ-
 25 μην αἰεὶ λογικὴν· τέτακται δὲ ἡ χρεία μετὰ τὸ διήγημα, διότι ἡ χρεία εἰς πρόσωπον ἔχει τὴν ἀναφοράν. Καὶ πάντα τὰ προγυμνάσματα χρειώδη, ἡ δὲ χρεία μόνη τούτῳ κέκληται τῷ ὀνόματι, ὅτι τοῖς καθολικοῖς ὀνόμασι τὰ κάλλιστα τῶν πραγμάτων καλλωπίζειν εἰώθαμεν. Ἡ πα-
 30 ράφρασις γυμνάζει εἰς τὸ τὰ αὐτὰ διαφόρως δύνασθαι ἀπαγγέλλειν τῇ ἐρμηνείᾳ· τοιαύτη δὲ τις ὀφείλει εἶναι, οἷον μήτε ἀφισταμένη τοῦ προκειμένου, μήτε ἐπ' αὐτῶν τῶν λέξεων ἀκριβῶς μένουσα. Ἡ αἰτία τὰ εἰκότα δι-

δάσκει, τουτέστι τὰ ἐκ τοῦ πράγματος ἀναφαινόμενα, εὖ τι καὶ ὡς ἐτέρως ἔχοντα· ταύτην δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐν-
 θυμηματικαῖς ἀποδείξεσι βεβαιώσομεν· ἔστι δὲ τὸ μὲν
 πρότερον ἀπὸ τῶν ἐν τῷ πράγματι, τὰ δὲ ἐνθυμήματα
 ἀπὸ τῶν περὶ τὸ πρᾶγμα· ἐνταῦθα δὲ ἀπὸ τῆς παρού- 5
 σης μελέτης τὸ εἰκὸς ἀπὸ τῶν ἐν τῷ πράγματι εἴργεται·
 τουτέστιν ἀπ' αὐτοῦ τεῷ πράγματος, καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν
 ἐνθυμηματικῶν ἀποδείξεων· οὐδέ τις ταῦτα φοβούμενος
 καὶ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου τὴν πίστιν τῶν λεγομένων ἐργά-
 ζεται, ὃ καὶ αὐτὸ μέρος τοῦ εἰκότος, ἵνα μᾶλλον αὐξήσῃ 10
 καὶ φανεράν τὴν ὠφέλειαν τοῦ λεγομένου καταστήσῃ,
 πέφυκε γὰρ τὰ πράγματα τῇ παραθέσει τῶν ἐναντίων
 διαδηλότερα φαίνεσθαι· οὕτω φῶς τῇ τοῦ σκότους παρα-
 βολῇ, καὶ λευκὸν τῇ τοῦ μέλανος παρουσίᾳ τὴν ἑαυτῶν
 ἀρετὴν ἐπεδείξαντο· ὥσπερ οἱ γῆν ἐργαζόμενοι, καὶ ταῦ- 15
 τα, ἢ παραβολὴ φημι τό τε παράδειγμα, μέρη τοῦ εἰ-
 κότος προαποδέδεικται· διαφέρει δὲ τούτοις ἀλλήλων ταῦ-
 τα, καθὼς ἡ μὲν παραβολὴ διὰ πράξεως, τὸ δὲ παρά-
 δειγμα διὰ προσώπων εἰσφέρεται· διό ² θαυμασίως ἡ
 μαρτυρία βούλεται τῇ ἀφ' ἐτέρων κρίσει βεβαιοῦν τὸ 20
 ἀποδεικνύμενον, ὡς ἂν μὴ μόνον πραγματικῇ, ἀλλὰ καὶ
 διὰ λόγων σοφῶν καὶ γνώμης ἀνδρῶν παλαιῶν τὸ κρά-
 τος ἔχοι· εἰ δ' ἄρα ποτὲ καὶ ἀποροίημεν οὕτως ἐναργοῦς
 μαρτυρίας τῶν παλαιῶν, τῷ κατὰ παράλειψιν σχήματι
 χρησόμεθα, λέγοντες οὕτω· πολλοὺς ἔτι καὶ παλαιῶν 25
 λόγους παραθεῖναι συνηγοροῦντας τοῖς προκειμένοις· εἰ
 μὴ τῆς παρούσης ὑποθέσεως τὸ πολλὰ λέγειν ἡπιστάμην
 ἀλλότριον· ἢ οὕτως, εἰ μὴ τὰ πολλὰ λέγειν οὐ κατὰ
 τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν· τοῦτο ὑπερβολικόν, εἰ μὴ γὰρ
 αὐτὸς ὑπὸ ταύτης ἐκηρύχθη, οὐτ' αὐτὴν οὐκ ἂν ἐκ- 30
 ρυξεν.

² Mon. δ' ὡν θαυμα ad marg. διό.

C a p. IV.

ΟΡΟΣ ΓΝΩΜΗΣ.

Πόσα παρέπεται τῇ γνώμῃ; τρία, ὅρος, εἶδος, διαφοραὶ πρὸς τὴν χρεῖαν· ὅρος μὲν· γνώμη ἐστὶ λόγος ἐν ἀποφάσει κεφαλαιώδης ἐπὶ τι προτρέπειν· εἶδος· τῆς δὲ
 5 γνώμης τὸ μὲν ἐστὶν ἀπλοῦν, τὸ δὲ συνεξευγμένον· καὶ ἀπλοῦν μὲν, ὡς τὸ, εἰς οἰωνὸς ἄριστος·¹ τὸ δὲ συνεξευγμένον, ὡς τὸ, οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη·² ἕκαστον δὲ τούτων εἶδη ἔχει ἕξ, ὡς εἶναι τούτων ὑποδιαίρεσιν, τὸ μὲν γάρ ἐστι προτρεπτικόν, ὡς τὸ, χρῆ ξεῖνον παρεόντα
 10 φιλεῖν·³ τὸ δὲ ἀπὸτρεπτικόν,

Οὐ χρῆ παννύχιον εὐδεῖν βουλευφόρον ἄνδρα·⁴
 τὸ δὲ ἀποφαντικόν· „δεῖ δὴ χρημάτων,⁵ καὶ ἄνευ τούτων·“ τὸ δὲ πιθανόν, ὡς τὸ, τοιοῦτός ἐστιν ἕκαστος, οἷσπερ ἦδεται ξυνών· τὸ δὲ ἀληθές, ὡς
 15 Οὐκ ἐστὶν⁶ εὐρεῖν βίον ἄλυπον ἐν οὐδενί·
 τὸ δὲ ὑπερβολικόν, ὡς·

Οὐδὲν⁷ ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο.
 Διαφοραὶ πρὸς τὴν γνώμην· ὅτι ἡ χρεῖα γίνεται καὶ πρακτικῇ, ἡ δὲ γνώμη αἰεὶ λογικῇ, καὶ ὅτι ἡ μὲν χρεῖα
 20 δεῖται προσώπων, ἡ δὲ γνώμη ἀπροσάπως ἐκφέρεται· Τὴν γνώμην ἀπόφασιν εἶναι βούλεται, καθολικὴν συμβουλὴν τινα καὶ παραινέσιν ἔχουσα πρὸς τι τῶν ἐν τῷ βίῳ χρησίμων· διαφέρει δὲ τῆς χρεῖας κατὰ πᾶσαν κοινωνοῦσα τὴν διαίρεσιν. πρῶτον μὲν τούτῳ, καθὼς ἡ μὲν
 25 χρεῖα καὶ ἐν λόγοις ἐστὶ καὶ ἐν πράξεσιν, ἡ δὲ γνώμη ἐν λόγοις μόνον· εἶτα ὅτι ἡ μὲν γνώμη ἀπόφασίς ἐστι καθολικῇ, καὶ οὐ πάντως εἰς τι πρόσωπον ἀναφέρεται,
 ἡ

1 Il. μ, 243. 2 Il. β, 204. 3 Od. ο, 74. 4 Il. β, 22.
 5 Olynth. I. p. 15. 6 Eurip. Fragm. p. 381. Matth.
 7 Od. σ, 130.

ἡ δὲ χρεία τὴν ἀναφορὰν ὡς πρόσωπον πάντως ἔχει, καὶ πρὸς τούτοις, ὅτι ἡ μὲν χρεία ἐκ περιστάσεώς τινος σύγ-
κεται, ἡ δὲ γνώμη ἐν πλήθει λόγων· ἐνθυμητικὴν γὰρ ἀπόδειξιν ἔχουσα τοῦ προειρημένου καθολικὴν ἅμα ποι-
εῖται παραινέσιν, ὅτι ἡ μὲν γνώμη πάντως αἴρεσιν ἀγα- 5
θοῦ ἢ κακοῦ εἰσηγεῖται φυγὴν, ἡ δὲ χρεία καὶ χαριεν-
τισμοῦ ἕνεκα εἰσάγεται· ἔστι καὶ ἄλλας ἐπιστήσαντας
διαφορὰς τούτων εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ αὗται ἱκανῶς ὅσον
πρὸς εἰσαγομένους. Εἴρηται δὲ γνώμη ἀπὸ τοῦ γνῶσιν
τινα καὶ πίστιν ἐμποιεῖν τοῦ προκειμένου, οὗ χάριν ἐν- 10
θυμηματικῶς παρείληπται. τὸ γὰρ „οὐκ ἀγαθὸν πολυ-
κοιρανίη“ γνῶσιν ἐναργῆ οἷον ἐπιστρέφουσαν ἐφιστάνειν
τῷ προειρημένῳ ἐνεποίησεν, καὶ ἀπόδειξιν ἐναργῆ τοῦ
μὴ πάντας ἐθέλειν βασιλεύειν· οὐδὲ, γὰρ ἀγαθόν· ἐκεῖ
δὲ κοινωνεῖ καὶ τὸ ἀπομνημόνευμα τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνῶ- 15
μῃ κατὰ τὴν προαίρεσιν. δεῖ καὶ τούτου πρὸς ταύτας
εἰπεῖν τὰς διαφορὰς. διαφέρει οὖν τῆς μὲν γνώμης σχε-
δὸν πᾶσιν, οἷς καὶ ἡ χρεία· τῆς δὲ χρείας τῷ μήκει τῶν
λόγων· ἃ γὰρ εἰσηγεῖται δι' ὀλίγου ἡ χρεία, ταῦτα διὰ
πλειόνων τὸ ἀπομνημόνευμα, καὶ τούτου μάρτυς Ξενο- 20
φῶν ἐν τοῖς καλουμένοις ἀπομνημονεύμασι. Τῶν γνω-
μῶν πρὸς ἀλλήλας εἰσὶ διαφοραὶ αὗται· αἱ μὲν γὰρ αὐ-
τῶν εἰσιν ἀληθεῖς, αἱ δὲ πιθαναί· ἀληθεῖς μὲν,

Οὐ γὰρ παρνύχιον εὐδεν βουληφόρον ἄνδρα.

πιθαναὶ δὲ, τοιοῦτός ἐστιν ἕκαστος οἷσπερ ἦδεται ξυνών· 25
ἔτι αἱ μὲν εἰσιν ἀπλαῖ, αἱ δὲ διπλαῖ· ἀπλαῖ μὲν, οἷον·

Οὐκ ἔστιν εὐρεῖν βίον ⁸ ἄλυπον οὐδενί·

διπλαῖ δέ· οἷον·

Ἐσθλὸν μὲν γὰρ ⁹ ἀπ' ἐσθλὰ διδάξαι, ἣν δὲ κακοῖσι

Συμμιξῆς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον. ¹⁰

30

8 Mon. ἄλυπον βίον. 9 γὰρ Mon. om. — Theogn. v. 35.

10 Mon. βίον. ad marg. νόον.

Πάλιν τῶν γνωμῶν αἱ μὲν ἄνευ αἰτίας προσφέρονται,
ὡς ἐκείνη· οἶον·

Εἷς ἐστὶ δρυῖλος, οἰκίας δ' δεσπότης·

αἱ δὲ μετὰ αἰτίας, ὡς αὕτη·

5 Ἄλκιμος ἔσσι, ¹¹ ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ.

καὶ αὐθις· τῶν γνωμῶν αἱ μὲν δηλοῦσιν ὥσπερ αἱ χρειαι,
ὅποια ἐστὶ τὰ πράγματα, αἱ δὲ, ὅποια δεῖ εἶναι· ὅποια
μὲν ἐστίν, ὡς τὸ, οἱ πλεῖστοι κακοί· ὅποια δὲ δεῖ εἶναι,
ὡς τό· μηδὲν ἄγαν. Ἔτι τῶν γνωμῶν αἱ μὲν εἰσι προσ-

10 τακτικάι, οἶον, ἄλκιμος ἔσσο. αἱ δὲ εὐκτικάι, οἶον·

Μὴ μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαίμων βίος.

αἱ δὲ ἀπαγορευτικάι·

Μήδ' ¹² ἔθει' ἐξ ἔριδος σεῦ ἀμείνονι φωνὴ μάχεσθαι.

αἱ δὲ κατ' ἐπίκρισιν,

15 Ὡς αἰεὶ ¹³ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον.

καὶ ἔτι τῶν γνωμῶν αἱ μὲν εἰσιν ἄδοξοι, ὡς αὕτη,

Ἔα με κερδαίνοντα κεκλησθαι κακόν,

αἱ δὲ ἔνδοξοι,

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

20 ταύτας μὲν οὖν οἱ περὶ Σιρίκιον τὰς διαφορὰς προστι-
θέασι, καὶ ἄλλας ἄλλος πλείστας· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων
καὶ αὐθις, γυν δὲ τοσοῦτον εἰπεῖν ἀναγκαῖον· ὡς τριῶν
μὲν ὄντων εἰδῶν τῆς ῥητορικῆς, πέντε δὲ μερῶν τοῦ πο-
λιτικοῦ λόγου, τὴν αὐτὴν τούτοις γυμνασίαν παρέχει ἡ
25 γνώμη, ἣν καὶ ἡ χρεια. ἔστι δὲ καὶ τῶν μερῶν μόνων,
οὐδὲ γὰρ δύναται αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἰδίαν πληρῶσαι
ὑπόθεσιν· καὶ τοῦτο παντὶ δῆλον, τῷ καὶ μικρὸν ἐπι-
στήσαντι, πλὴν εἰ μὴ κατὰ τὴν ἀπόφασιν μόνην τις
ἠγεῖτο ἀρκεῖν καὶ πρὸς ὅλην ὑπόθεσιν τὸ εἰπεῖν·

30 Μήδ' ἔθει' ἐξ ἔριδος σεῦ ἀμείνονι φωνὴ μάχεσθαι·

μᾶλλον δ' ἂν εἰκότως τῶν μερῶν νομίζοιτο, ὥσπερ καὶ

11 Mon. ἔσσι. — Od. α, 302.

12 Il. η, 111.

13

Od. ρ, 218.

ἡ χρεία· ἡ μὲν οὖν διαίρεσις αὕτη τῆς γνώμης· περὶ τῶν
 διαιρέσεων τῶν κεφαλαίων οὐδὲν πλέον ἔχομεν εἰπεῖν τῶν
 ἐν τῇ χρείᾳ εἰρημένων, τοῖς γὰρ αὐτοῖς καὶ αὕτη τέμνε-
 ται κεφαλαίοις, καὶ πέρα τῶν εἰρημένων ἐν τῇ χρείᾳ οὐκ
 ἔχει τι. Ὁ ἀδιαστάτως καὶ ἀνενδοιάστως προφερόμε- 5
 νος ¹⁴ λόγος σύντομός ἐστι καὶ ἀνακεφαλαϊώδης. ἀνα-
 κεφαλαίωσις δέ ἐστι λόγος τὰ διεξοδικώτερα ἀπὸ τοῦ τῆς
 διηγήσεως καὶ τῶν ἀπλῶν μερῶν τοῦ λόγου διηγούμενα
 ἐν ἐπιτομῇ ἀφηγούμενος. ἀπλοῦν ἐστι τὸ μίαν γνώμην
 ἔχον, συνεξευγμένον δὲ τὸ δύο γνώμας ἔχον· διαφέρει 10
 δὲ τὸ ἀπλοῦν τοῦ συνεξευγμένου, καθὼς τὸ μὲν ἀπλοῦν
 δι' ὅλου λεγόμενον τὴν διάνοιαν μόνον ἀπαρτίζει, τὸ δὲ
 συνεξευγμένον καὶ μὴ δι' ὅλου λεγόμενον δύναται αὐτὴν
 παριστῆναι ἀπὸ τοῦ ἡμίσεος μέρους· προεῖπων γὰρ ὅτι
 κακὸν ἢ πολυαρχία, ἐδήλωσε δι' αὐτοῦ, ὡς χρηστὸν ἢ 15
 μοναρχία. Ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ τὸ ὑπερβολικὸν πιθανόν
 ἐστι. Τὸ ἥδεται, Ἀφθόνιε, προστεθὲν οὐκ ἀγίησι πι-
 θανὸν εἶναι τὸ ῥητόν· δηλοῖ γὰρ τὸ ἔμμονον καὶ ἐνδιά-
 θετον, καὶ σὺν ἡδονῇ διατριβὴν τε καὶ συνασπαστροφὴν.
 Τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἔχουσι φυσικὰ ἐνδύματα, οἷον τὰ πρό- 20
 βατα τὸν μαλόν, ὁ δὲ ἄνθρωπος γυμνὸς ὢν ἄλλων δεῖ-
 ται, τῆς γῆς καὶ τῶν ζώων, οὐδὲν γὰρ τούτου ἀσθε-
 νέστερον.

Διὰ γὰρ τὸ μύθοις χρῆσθαι πολλοῖς ὡς ψευδῆς ἀπο-
 στρέφεται· τουτέστι τοῦ ἡρωικοῦ· χάριν δὲ τὴν ὠφέλειαν 25
 τῆς παραινέσεως καὶ τὴν ἡδονὴν εἶπεν, ὠφέλειαν εἰπὼν
 κατὰ τὸ ἐναντίον· οὐ μὴν οἱ πενίας ἀπηλλαγμένον δρῶσί
 τι χαλεπὸν, ἀλλ' ἐξέφυγε τὴν τελείαν ἀρετὴν, εἰδὼς ὡς
 τινες ταύτης ἐκπίπτουσι, τὸ κακοὶ εἶναι ἐκ τοῦ πλουτεῖν
 ἔχοντες. Χορηγία καὶ εἰσφορὰ διαφέρει· χορηγία μὲν 30
 ἐστὶν ἐκ προαιρέσεως, εἰσφορὰ δὲ ἀπὸ προταγῆς ἐτέρου.

¹⁴ Mon. προφερόμενος.

Τί ἐστι παραβολή; πράγματος οἷον τε γίνεσθαι ἀπομνημόνευσις εἰς ὁμοίωσιν τοῦ ζητουμένου· παράδειγμα δέ ἐστι πράγματος γεγονότος ἀπομνημόνευσις εἰς ὁμοίωσιν τοῦ ζητουμένου.

C a p. V.

5

ΟΡΟΣ ΑΝΑΣΚΕΤΗΣ.

Πῶς οἷόν τε προϋπάρχειν τὴν ἀνασκευὴν τῆς κατασκευῆς. μήπω γάρ τινα μαθόντες περὶ αὐτῆς πῶς ἀνασκευάζειν δυνάμεθα, ὅτι ἡ ἀνασκευή περὶ ἐγνωσμένων καὶ προδήλων πραγμάτων γίνεται· πῶς δὲ δυνατόν κατασκευάζειν τὰ μὴ ἀνασκευαζόμενα; ταῦτα γὰρ ἂν τῶν τὴν σύστασιν ἔχουσι, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχουσι κατασκευῆς· τούτου χάριν ἡ τῶν φησάντων διαβολὴ καὶ εὐφημία προϋπάρχει τῆς ἐκθέσεως προεγνωσμένη καὶ δῆλη ὑπάρχουσα· ἐν γὰρ τῇ διηγῇ διδάσκει αὐτήν. Παρέ-
 15 πεται δὲ τῇ ἀνασκευῇ τρία, ὅρος, εἶδος, διαβολή. ὅρος μὲν, ἀνασκευή ἐστὶν ἀνατροπὴ προκειμένου πράγματος· εἶδος· ποῖα τὰ ἀνασκευαζόμενα; τὰ μήτε λίαν σαφῇ, μήτε ἀδύνατα παντελῶς, ἀλλ' ὅσα μέσῃ τὴν τάξιν ἔχει. διαβολὴ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ πράγματος, τοῦ μὲν
 20 προσώπου ὡς ἀμαθοῦς, τοῦ δὲ πράγματος κεφαλαίοις διαβαλλομένου ἕξ· ἀσαφεῖ, ἀπιθάνῳ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Μετὰ τὴν γνώμην τάττεται ἡ ἀνασκευή· αὗται γὰρ ἐγγεγυμνασμένους ἡμᾶς ἤδη διὰ τῶν προειρημένων παραλαβοῦσαι, ταῖς τε παραδειγματικαῖς καὶ ἐνθυμηματικαῖς
 25 ἀποδείξεσιν, διδάσκουσι διὰ πλειόνων, πῶς δεῖ τοὺς πρὸς τὰς ἀντιθέσεις ἀγῶνας δέχεσθαι, δι' ὧν καὶ ἐν ταῖς τελείαις ὑποθέσεσι δυνησόμεθα τὰ περὶ τῶν ἐναντίων φερόμενα λύειν τε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἡμῖν κατασκευάζειν

εὐχερῶς. ἀνασκευὴ τοίνυν ἐστὶ λόγος ἀνατρεπτικός τοῦ
 πιθανῶς προτεθέντος λόγου. Πρόσκειται τοῦ πιθανῶς,
 ἵνα γνῶμεν, ὡς οὔτε τὰ ὁμολογούμενα ἀληθῆ ἀνασκευά-
 σουμεν, οὔτε τὰ ὁμολογούμενα ψευδῆ, ἀλλὰ τὰ δεχόμενα
 τοὺς ἀφ' ἐκατέρων λόγους πιθανοὺς. οὔτε γὰρ τὰ ὁμο- 5
 λογούμενα ἀνατρέποντες ἀληθεῖς φανησόμεθα, οὐδεὶς
 γὰρ ὁ προσέξων, ἀλλὰ πρὸς τῷ γελοῖον εἶναι ἔτι καὶ
 κολάσεως ἢ αἰσθήσεως κατὰ τὸν Σταγειρίτην δεησόμε-
 θα· οὔτε τὰ ὁμολογουμένως ψευδῆ· οὐδεὶς γὰρ ὁ τοῦ
 πεισθῆναι δεόμενος· δεῖ οὖν περὶ τὰ πιθανὰ τὴν τοιαύ- 10
 τὴν μελέτην στρέφεσθαι. Ἰστίον δέ, ὅτι ἡ τούτων τά-
 ξις ἀδιάφορος· οὔτε γὰρ τὴν ἀνασκευὴν πάντως προτά-
 ξαντες μετὰ ταύτην κατασκευάσομεν, οὔτε αὖ πάλιν τὸ
 ἐναντίον ὠρισμένως ποιήσομεν, ἀλλὰ ἔχομεν ἐπὶ πολλῆς
 ἀδείας, ὅποτερὰ ἂν αὐτῶν ἐθέλωμεν χρῆσθαι προτέρᾳ· 15
 ἡ ἀνασκευὴ τοίνυν εἴωθε διαιρεῖσθαι τοῖςδε τοῖς κεφα-
 λαίοις· τῷ ἀπιθάνῳ, τῷ ἀδυνάτῳ, τῷ ἀπρεπεῖ, τῷ ἀ-
 συμφόρῳ, τῷ μαχομένῳ, καὶ ἔτι τῶν περιστατικῶν μο-
 ρίων τοῖς ἐμπίπτουσι, τόπῳ ἢ χρόνῳ, ἢ προσώπῳ, ἢ
 ἄλλῳ τινὶ τούτων. Ἰστίον δέ, ὅτι τῶν κεφαλαίων τού- 20
 των τινὲς τάξιν ἀπέδωκαν ὠρισμένην, ὥσπερ καὶ ὁ παρὼν
 τεχνικός· κατὰ γοῦν τὴν ἀκρίβειαν οὐκ ἔχει τάξιν ταῦτα
 ἐν τῇ ἀνασκευῇ καὶ κατασκευῇ, ἀλλ' ὡς ἂν ἡ τοῦ ὑπο-
 κειμένου δίδωσι φύσις χρῆσθαι τῇ τέχνῃ, οὕτως προάγειν
 δεῖ τὰ κεφάλαια, μικρὰ τῆς τάξεως αὐτῶν φροντίζοντας· 25
 ἀλλ' οὐδὲ πάντα τὰ κεφάλαια δεῖ βιάζεσθαι, ἂν μὴ χο-
 ρηγῇ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τοῖς ἐμπίπτουσιν ἀρκεῖσθαι· εἰ
 γὰρ μὴ τοῦτο, εἰς ψυχρολογίαν περιστῆναι τοῦ λόγου
 ἀνάγκη, πληθὸς ἀπειρόκαλον ἐπισωρευόντων ἡμῶν, οἷον
 ὡς ἐπὶ ὑποδείγματος, προσκείσθω τοίνυν ἡμῖν εἰς ἀνα- 30
 σκευὴν τὸ κατὰ Δάφνην· τὸ τοίνυν πρῶτον μέρος τοῦ
 διηγήματος, ἀπὸ τοῦ ἀπιθάνου ἐστὶν ἢ ἀδυνάτου, καὶ
 οὕτω τῇ ἐργασίᾳ τοῦ κεφαλαίου χρησόμεθα· τοῦτο καὶ

ἐπὶ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου μέρους τοῦ διηγήματος, καὶ
ἐφεξῆς ἐπὶ πάντων ὁμοίως· οὕτω γὰρ αὐτὸ συγχυθῆσεται
ὁ λόγος βιαζομένων ἡμῶν εἰς τὴν τῶν κεφαλαίων τάξιν
κατατέμνειν τὸ διήγημα, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν τοῦ διηγῆ-
ματος τάξιν ἐπάγειν τὰ κεφάλαια. τοῦτο δὲ καὶ Δημο-
σθένης ἐν ἄλλοις τε πεποίηκε, καὶ ἐν τῷ κατὰ Τιμο-
κράτους· τὸν γὰρ νόμον τὸν Τιμοκράτους καὶ ἀσύμφο-
ρον διαβάλλων, καὶ προελθὼν εἰς ταῦτα, μετὰ τὴν τοῦ
νόμου ἐξέτασιν πάλιν ἀνωθεν ἐξ ἀρχῆς ἀρξάμενος κατὰ
10 μέρος τὰ δοκοῦντα ἀσύμφορα εἶναι κατὰ μέρος τίθησι
καὶ ἀγωνίζεται. δεῖ δὲ κακεῖνα ἐπισημῆσθαι, ὅτι
οὐδὲν κώλυει καὶ ἐν μέρος τοῦ διηγήματος ὑπὸ πλείονα
ἀνάγεσθαι κεφάλαια, οἷον εἰ τύχοι ὑπὸ τὰ ἀσύμφορον,
καὶ ὑπὸ τὸ ἀπίθανον, καὶ ὑπὸ ἕτερον, καὶ χρησόμεθα
15 μὲν αὐτῷ ἐν ἅπασιν· τῇ δὲ περὶ τὴν ἐργασίαν διαφορᾷ
τὴν ἐξαλλαγὴν μηχανησόμεθα· τὰ δὲ ἀγωνιστικώτατον
καὶ κάλλιστον ἡμῖν συμβαλλόμενον κεφαλαίον ἐστι τὰ
καλούμενον μαχόμενον, ὅπου τοῦτον ὥσπερ ἀντιλέγοντα
ἐαυτὸν ἐαυτῷ καὶ ἐναντίως προσφέροντα τὸν τὴν ἰστο-
20 ρίαν γράφοντα τοῖς προειρημένοις ἡμεῖς ἀνασκευάζοντες
δείκνυμεν· οὕτω καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ προειρημένῳ λό-
γῳ πεποίηκε· καὶ γὰρ δείκνυσιν τοῖς πρώην ὑπὸ Τιμο-
κράτους τεθεῖσι νόμοις ἐναντίον τὸν νῦν ὑπ' αὐτοῦ
τούτου τιθέμενον· συλλάβοι δ' ἂν καὶ ἡ ἐκ τῶν περι-
25 στατικῶν μάχη πολλὴ, ἐλεγκτικὸν ποιοῦσα τὸν λόγον,
οἷον ἐν ποίοις τόποις ἢ Δάφνῃ ἢ χρόνοις ἢ εἴ τι ἄλλο
ἐμπίπτει. Ἔτι καὶ τοῦτο προσθετέον, ὥς οἱ μὲν κατὰ
μέρος τιθέντες ἡγωνίσαντο, οἱ δὲ πρὸς ὅλον ἐμαχέσαντο
τὸν λόγον· ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἡ κατὰ μέρος εἶναι μάχη·
30 ἀγωνιστικώτερος γὰρ οὕτως ὁ λόγος γίνεται· οὕτω δὲ ἔχει
καὶ ἡ προσκειμένη μελέτη, εἴτα ἡ κατὰ μέρος ἀνάσκευή.
πάντων μὲν οὖν ἤλγουν. ἀπὸ τῆς τοῦ κρείττονος
ἵβρεως καὶ τῆς ὑπὲρ τούτου ἀγανακτήσεως ἔοικεν εὐπα-

ράδεκτον ποείσθαι τοῖς ἀκροαταῖς τὸν λόγον,¹ καὶ πεί-
 θειν ὑπερφρονεῖν τῶν εἰρηκότων. Τριῶν δὲ ὄντων τῶν
 τῆς ῥητορικῆς εἰδῶν, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, περὶ τὸ
 δικανικὸν μᾶλλον ἢ μελέτη ἐν τοῖς προγυμνάσμασι τού-
 τοις γίγνοιτο. τὸ γὰρ συμφέρον, ὅπερ ἐστὶ τοῦ συμβου- 5
 λευτικοῦ, οὐ προηγουμένως ἐνταῦθα ἐξετάζεται, ἀλλ' ἐπὶ
 ταῖς ἄλλαις ἀποδείξεσιν εἰσφέρεται, ἀλλὰ καὶ πρὸ παν-
 τὸς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη πλήν τῶν ἐπιλόγων
 συντελέσοι. καὶ γὰρ προοιμιακῶν ἐννοιῶν προγυμνασία
 γένοιτ' ἂν καὶ διηγήσεων καὶ ἀντιθέσεων καὶ λύσεων, ὡς 10
 ἐν τῇ κατασκευῇ· ἃ γὰρ ἡ ἀνασκευὴ ἀναμοχλεύειν πει-
 ρᾶται, ταῦτα λύει ἡ κατασκευὴ· πρὸς δὲ τὴν τῶν ἐπιλό-
 γων γυμνασίαν ὁ κοινὸς ἀσκήσει ἡμᾶς τόπος· εἰδὶ δὲ τῶν
 ὡς μερῶν μόνων, ἀλλ' οὐχὶ τῶν ὡς μερῶν καὶ ὅλων, ἢ
 τῶν ὡς ὅλων· καίτοι με οὐ λήληθεν, ὡς τινες ἀπεφήναν- 15
 το ταῦτα δύνασθαι καὶ ἐφ' ἐαυτῶν πληροῦν ὑπόθεσιν·
 καὶ τούτου τεκμήριον λέγουσιν εἶναι τὸν Ἀριστείδου ὑπὲρ
 τῶν τεσσάρων λόγον, ὃν ἀνασκευὴν ἡγοῦνται, ἀλλ' οἱ
 τοιοῦτοι δηλοῖ εἶσι τὴν τοῦ ἀντιρρήτικοῦ εἶδους διαίρε-
 σιν ἀγνοοῦντες καὶ ἀνασκευὴν τὴν ἀντιρρῆσιν ὀνομάζον- 20
 τες. ὥστε ταῦτα, ἣ καὶ προεῖρηται, τῶν ὡς μερῶν ἂν
 εἴη, εἰ καὶ δοκεῖ ἐκ πάντων τῶν μερῶν τοῦ λόγου συνί-
 στασθαι· ἀλόγως δὲ οἱ διὰ πάντων μὲν ἐπεξιόντες, μὴ
 ἐξετάζοντες δὲ τὰς διαφορὰς, μηδὲ ὀρῶντες, τί μὲν ἐν-
 ταῦθα πρὸς τὸ ὅλον ἐλλείπει, τί δὲ ἀντιρρήσεως ἴδιον, 25
 ἐπὶ τὸ ἀντιρρήτικὸν εἶδος τὸν λόγον ἀπάγουσι. δεῖ δὲ
 καὶ τοῦτο εἶδέναι, ὡς ἡνίκα πρὸς ἐνδοξὰ πρόσωπα
 ἔχουεν, οὐ δεῖ τῇ τραχύτητι χρῆσθαι προοιμιαζομέ-
 νους, ἀλλὰ τῇ ποιότητι τῶν ὑπακειμένων προσώπων, ἀφ'
 ὧν τὸ ἀνασκευαζόμενον πρόεισι μετρεῖν τὸν λόγον. ἐπεὶ 30
 τυχόν, ἐὰν νέος ἢ ὁ ἀνασκευάζων, οὐκ ἔχει παρρῆσιās
 πολλήν ἁδεια· ἀλλ' οὐδ' ἂν πρεσβύτης· ὀφείλει γὰρ καὶ

¹ Mon. νόμον. ad marg. λόγον.

οὗτος ἡθικῶς καὶ ὑφειμένως πως ἐφίεναι καὶ κατασκευάζειν
 τὸν λόγον. εἰ δὲ ποταμός, ἐκ τῆς τοῦ γένους διαδοχῆς
 μετὰ τοῦ ἀντιστρόφου βεβαιοῖ ὡς ἀπίθανον, ὃ καὶ εἰς
 αὐξήσιν τοῦ ἀπιθάνου προεὶληπται. τί δὲ γάμον ποταμοῦ·
 5 τὸ ἐκ τοῦ ἀπιθάνου ἐκ τούτων κατασκευάσθη τῶν
 περιστατικῶν· τρόπου, οἷον ὁ Λάδων συνάπτεται γῇ·
 προσώπου, εἰ δὲ ποταμοῦ προελήλυθε. πράγματος· οἷον·
 τί δὲ γάμον. ἀλλ' ἦτω συγκεχωρήσθω· ἐξ ἀντιπαραστά-
 σεως τὸ ἀδύνατον· κατασκευάζεται δὲ ἀπὸ τούτων τῶν
 10 περιστατικῶν· προσώπου, οἷον παρὰ τίσιν ἐτρέφετο; τό-
 που, οἷον ποῦ ἢ παῖς εἶχε τὴν δίαιταν; τρόπου, ἐλάν-
 θανεν ὁ πατήρ ἀποπνίγων τοῖς ρεύμασιν· ἀλλὰ καὶ τὸ
 ὑπὸ τὴν γῆν· οὐκοῦν ἐλάνθανεν· τοῦ τόπου ἐστὶ, τῆς
 ἀπὸ τοῦ ἔρωτος αἰτίας εισάγων ἀναίρεσιν, ἐλάνθανεν ὁ
 15 πατήρ, ἀντὶ τοῦ ἡγνόει ἂν ἀποπνίγων ἢ τρέφων. ἢ ἀν-
 τὶ τοῦ ἄκων ἂν ἀπέπνιγεν, ἔτρεφεν· Ἀριστοφάνης.²

Πόθεν ὑπόχρεως αὐτὸν ἔλαθε γενόμενος,
 καὶ πάλιν ἐν Πλούτῳ.³

Οἷοις ἄρ' ἀνθρώποις ξυνὼν ἐλάνθανον·
 20 καὶ γὰρ καὶ τὸ πρῶτον ἀντὶ τοῦ ἡγνόεις, οἷον πόθεν
 ὑπόχρεως γενόμενος ἡγνόεις ἢ ἄκων γεγονός, καὶ τὸ δεύ-
 τερον ὁμοίως· ἀντὶ γὰρ τοῦ οἷοις ἀνθρώποις ἄκων ξυνῆν
 ἢ ἡγνόουν ξυνών. Πῶς ἦρα θεός· ἀπὸ τοῦ τρόπου
 τὸ ἀκόλουθον καὶ δι' ἐνθυμηματικῶν ἀποδείξεων, αἱ εἰ-
 25 σιν ἀπὸ τοῦ, εἰ μὲν γὰρ πάντα νοσοῦσι θεοί· καὶ ἀπὸ
 τῆς τῶν προσώπων διαφορᾶς, ὃ καὶ καθολικῶς μετεχει-
 ρίσατο εἰς πίστιν τοῦ μετρικοῦ· πῶς δὲ διώκων τὴν
 κόρην· ἀπὸ τοῦ τρόπου κἀνταῦθα τὸ ἀπρεπὲς καὶ τῆς
 τῶν προσώπων διαφορᾶς· κατασκευάσθη δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ
 30 μαχομένου, ὃ καὶ ἠϋξητο πάλιν ἀπὸ τοῦ πράγματος,
 ἀντιτεθέντος αὐτῷ τοῦ τρόπου· ἐστὶ δὲ πρᾶγμα μὲν ὁ
 γάμος· τρόπος δὲ, πῶς μητέρα γενέσθαι, ἐκ τῆς αἰτίας

2 Nub. 242.

3 Plut. 775.

δὲ τὸ μαχόμενον εἰσέχθη· οἷον φαῦλον ὁ γάμος ἢ ἀγα-
θόν· εἰσέχθη δὲ καὶ πάλιν δευτέρον τι μαχόμενον, ἀπὸ
τῆς αἰτίας καὶ αὐτό· τὴν δὲ ἐναντιότητα ἀπὸ τοῦ πρά-
γματος δεικνύει· ἐναντίον γὰρ ἡ ψυχαγωγία τῇ λύπῃ,
ὥσπερ ἄνωτέρω ἀπὸ τῆς περὶ τὸ πρᾶγμα ποιότητος 5
εἰσήγε τὴν ἐναντιότητα, φαῦλον, λέγων, ὁ γάμος ἢ ἀγα-
θόν· τοῦτο δὲ κατὰ διλήμματον ἐξήνεγκεν, ὡς καὶ ἦθη
εἴρηται· τί δὲ ὁ θεὸς ἐστεφανοῦτο· ἀπὸ τῆς αἰτίας
τὸ ἀσύμφορον, οὐκ ἔστι δὲ γυμνὸν τὸ ἀσύμφορον, ἀλλὰ
τῷ ἀπρεπεὶ συμπεπλεγμένον ἐκ τοῦ μαχομένου καὶ αὐτὸ 10
κρατυνόμενον. πράγματα δὲ τὰ μαχόμενα· ἡδονὴ γὰρ
ἀρετῇ τὸ ἀντίθετον, ἐνταῦθα κατὰ τὸν τρόπον μαχόμε-
να τῆς ὑπάρξεως· εἰσάγεται δὲ καὶ ἄλλη ἀντίθεσις κατὰ
τὸ ἄπορον, ὃ καὶ καθαρῶς τοῦ ἀσυμφόρου ἐστὶν ἐκ τῆς
αἰτίας καὶ τῆς αἰτίας διαφορᾶς· ἄπορον γὰρ τὸ κατὰ 15
τὰς διαφορὰς, τίνος ἕνεκεν ἐκ θνητῆς προφάσεως ἀθά-
νατον προελήλυθε πάθος. πῶς οὖν συνῆψεν ὁ Πύθιος;
τρόπος ὑπάρξεως.

ΑΝΑΣΚΕΤΗ, ΟΤΙ ΟΤΚ ΕΙΚΟΤΑ ΤΑ ΚΑΤΑ ΔΑΦΝΗΝ.

Τὸ πρὸς μείζονας ἀντιλέγειν ἄλογον. ἐπεὶ καὶ οἱ 20
ποιηταὶ πρὸς μείζονας τοὺς θεοὺς ἀντιλέγουσιν, ἀντιλέ-
γομεν καὶ ἡμεῖς τοῖς ποιηταῖς, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀν-
τιλέγουσι, θεοῖς ἀντιλέγοντες.

Στεφανοῦσι γὰρ δάφνη τὸν τρίποδα μαντευόμενοι·
τρίπους δὲ εἴρηται διὰ τὸ περὶ τῶν τριῶν χρόνων ἐπι- 25
σταμένως χρησμοδεῖν. Διαφέρει νᾶμα καὶ ῥεῦμα, νᾶμα
μὲν τὸ ἀπλῶς ὕδωρ, ῥεῦμα δὲ τὸ κινούμενον καὶ ῥέον·
ἀφορμὴ, τουτέστιν ἡ δάφνη· ἀνάδοσις τοῦ φυτοῦ ἐποίη-
σε τὸ πάθος ἀθάνατον.

Ἐκ τοῦ ἀσυμφόρου· ἀσύμφορον τὸ μαχόμενον, ὃ 30
μὴ συμφέρεται μηδὲ σύνεισιν εἰς ταυτόν.

C a p. VI,

ΟΡΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.

Κατασκευὴ κοινωνεῖ τῇ γνώμῃ τῷ προτρεπτικῷ καὶ ἀποτρεπτικῷ. τοῖς ἄλλοις διαφέρει κεφαλαίοις. Παρέπεται τῇ κατασκευῇ τρία· ὅρος, εἶδος, εὐφημία· ὅρος, 5 κατασκευὴ ἐστὶ προκειμένου βεβαίωσις πράγματος· εἶδος, κατασκευαστέον δὲ τὰ μῆτε λίαν σαφῇ μῆτε ἀδύνατα· εὐφημία τοῦ τε προσώπου τοῦ φήσαντος καὶ τοῦ πράγματος κατασκευαζομένου καὶ βεβαιωμένου τοῖς ἐξῆς κεφαλαίοις τοῖς ἐναντίοις τῆς ἀνασκευῆς.¹ Κατασκευὴ 10 ἐστὶ λόγος κατασκευαστικὸς τοῦ πιθανῶς προτεθέντος λόγου. πρὸςκειται πιθανῶς, ἵνα γνῶμεν, ὥς οὔτε τὰ ὁμολογούμενα ἀληθῆ κατασκευάσομεν· πάντες γὰρ εἰσι περὶ αὐτῶν ἤδη προπεπεισμένοι· οὔτε τὰ ὁμολογούμενα ψευδῆ, οὐδεὶς γὰρ ἀνέξεται· δεῖ οὖν περὶ τὰ πιθανὰ τὴν 15 τοιαύτην στρέφεισθαι μελέτην. Ἰστέον δὲ, ὥς περὶ τῆς τάξεως τῆς ὅλης ταύτης μελέτης καὶ περὶ τῶν κεφαλαίων τῆς τάξεως καὶ τῆς διαιρέσεως καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ ἀνασκευῇ εἰρήκαμεν, διὸ καὶ περιττὸν ἐνομίσαμεν, ταῦτα πάλιν ἐνταῦθα παρατίθεσθαι· κατὰ πάντα γὰρ 20 τῇ ἀνασκευῇ ἡ κατασκευὴ ἀκολουθεῖ, κατὰ μόνον τὸ ἐναντίον τὰ κεφάλαια μεταχειριζομένη. Ὁ ποιηταῖς ἀντερῶν. κἀνταῦθα πάλιν ἀπὸ τῆς τῶν κρειττόνων εἰσηγήσεως εὐλαβείας ἀξίους ἀποφαίνει τοὺς τὴν ἱστορίαν γράφοντας, καὶ ἀναντιρρόητον τοῦτο καθιστᾷ τὸν λόγον. 25 τοῦτο δὲ καὶ πίστιν ἄτεχνον καλεῖν εἰώθαμεν. εἰσηγεται δὲ καὶ ἐνθυμηματικῶς, τί τοῦτο πρὸς θεῶν ἐκ τῆς τῶν ἀπάντων ἀρχικώτατον γενέσεως καταδεῖται τὸν λόγον. γεγονυῖα δὲ, ὅθεν ἅπαντα γίνεται· σκόπει τὴν

1 Mon. κατασκευῆς.

τέχνην, ὅλως οἷς οὐκ εἶχε διὰ τὴν ἐνάργειαν ἀντειπεῖν ταῦτα παρατρέχει, ἕτερα δὲ κατασκευάζει, ἃ μὴ ἐν τῇ ἀνασκευῇ ἠπορήθη. τοῦτο δὲ ποιεῖ, καὶ τῶν μὲν ἐκοῦσα ἐπιλανθάνεται διὰ τὸ ἀμφίλεκτον· τὰ δὲ προστίθησιν, ὡς ἂν τῷ πλήθει τῶν λόγων συγχέῃ τῶν ἀκροατῶν τὴν 5 διάνοιαν, καὶ τὴν μνήμην τῶν πρώην ἐκβάλοι τῷ μήκει τῶν λεγομένων παρακρουσάμενος. Διαφερούσης δὲ Δάφνης τὴν ὄψιν τὸν τρόπον· ἐνταῦθα κατασκευάζει, ὡς οὐκ ἀδύνατον, ἀπὸ τῆς ποιητικῆς αἰτίας αὐτὸν μεταχειρισάμενος καὶ τῆς περὶ τὸ πρᾶγμα διαγοῤῥας· ἔστι δὲ 10 τρόπῳ μὲν, τὰ πῶς ἦρα· ποιητικὸν δὲ αἷτιον, ὃ θεός, πρᾶγμα δὲ τὸ κάλλος, οὗ διαφορὰ τὸ εὐδαιμονέστερον. ἐνθυμηματικῶς δὲ καὶ τοῦτο· καὶ ἀπὸ τῶν εἰκότων κατεσκευάσθη· τὰ δὲ εἰκότα ἡθικῶς εἰληπται· ἀπὸ γὰρ τῶν ἐρώντων· παρεκρούσατο δὲ πάλιν ἐνταῦθα τὸ μαχό- 15 μενον, διὰ τὸ μὴ εὐπορεῖν ἀντιθέτου λόγου· οὐ γὰρ εἶχε καὶ φαῦλον ἀποδείξαι τὸν γάμον ἢ ἀγαθὸν καὶ μηδὲν τοῖς προκειμένοις λυμαινόμενον· ὅθεν ἐρᾶν τὸν Πύθιον λέγει, καὶ τὸ ἀπρεπὲς ἀπὸ τῆς αἰτίας διορθοῦται τῷ κατὰ ἀναίρεσιν χρησάμενος· ἡ δὲ αἰτία ἀπὸ τῆς περὶ 20 τὸ πρᾶγμα ποιότητος· καὶ δεξαμένη τὴν κόρην ἢ γῆ· οὐδὲ ἐνταῦθα τὸ μαχόμενον ἰᾶται, ἀλλὰ τὸ μὲν περὶ ἐκεῖνα λέγει, αὐτὸ δὲ καταλείπει· τὸ μὲν γὰρ δέξασθαι καὶ πάλιν φυτὸν ἀντ' αὐτῆς ἀναβλαστῆσαι φησι· τὸ δὲ λύπην καὶ ψυχαγωγίαν καταλείπει· οἷς τοίνυν ἡγνόησεν, 25 οὐδὲ ἐνταῦθα τὸ μαχόμενον ἐπ' εὐθείας θεραπεύει· οὐ γὰρ πρὸς τὴν ἡδονὴν ἀπήντησε καὶ τὴν ἀρετὴν. οὐδὲ πρὸς τὸ θνητὸν καὶ ἀθάνατον, ἀλλ' ἐτέρως, ὡς ὅτε καιρὸς ἐίδιδου αὐτῷ καὶ ἡ τοῦ πράγματος φύσις ἀπήντησεν. Διὰ τοῦτο ἐν μέρει προσέθηκεν, ἵνα μὴ φωραθῇ 30 ἐναντία ἑαυτῷ διηγούμενος· ὑπέσχετο γὰρ ἀποδείξειν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τὴν ἐφ' ἐκατέρου δεχόμενον μεταχειρίσιν· ἐνταῦθα οὖν ἐν μέρει διηγεῖται τὴν κατασκευὴν ποιεῖ-

σθαι, ἀποδιδράσκων τὰ ἐν οἷς τὴν βεβαίωσιν ἀσφαλῆ οὐκ ἐξισχύει τίθεσθαι.

Προοίμιόν φησι καὶ διήγησιν καὶ ἀντίθεσιν καὶ λύσιν καὶ ἐπιλογον.

5 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ, ΟΤΙ ΕΙΚΟΤΑ ΤΑ ΚΑΤΑ ΔΑΦΝΗΝ.

Ἀπὸ συλλογισμοῦ ἤρξατο, ἵνα δείξῃ τὴν ἑαυτοῦ ἰσχύν. Τὸ φιλοσοφῆσαντος νῦν μὲν τὸ εἰρηκότος δηλοῖ, ἐν ἑτέροις δὲ τὸ ἡσυχάσαντος, ἡρεμήσαντος. Σκόπει πῶς αὖ πάντα τὰ τῆς ἀνασκευῆς ἐκτίθεται. ἀλλ' ἐν μέ-
 10 ρει τὴν γένεσιν ἀρχὴν διδασκαλίας ποιεῖται, κατὰ τὸ ἀναλυτικὸν εἶδος· τέσσαρες γὰρ τρόποι διδασκαλιῶν, ἀναλυτικὸς, διαιρετικὸς, ὀριστικὸς καὶ ἀποδεικτικὸς, ὃν καὶ διαλεκτικὸν ὀνομάζουσιν, ὅτι οὐκ ἦν ἕτερον πρὸς σύγκρισιν, διὰ τὸ πρῶτην φανῆναι, ἣ ὅτι ἀληθεῖς πάν-
 15 των τῶ κάλλει διέφερεν. Ἐκεῖνο τὸ κάλλος φησὶν εὐδαιμον ὁ σοφιστὴς καὶ ἐράσιμον θεοῖς, ὃ δῶρημά ἐστι τῶν θεῶν, ὁπότερον βούλει νοεῖν· εἴτε κατὰ τὴν ἱστορίαν τὸ σωματικόν, εἴτε κατὰ ἀναγωγὴν τὸ ἀληθές καὶ κατὰ ψυχὴν. τῶν ἐπὶ γῆς οὖν ἀγαθῶν τὸ κάλλος εὐδαιμο-
 20 νέστερον εἶναι λέγεις, ἐκείνοις δηλαδή, οἷς τὸ τοιοῦτον δῶρόν ἐστι θεῶν, οὗ καὶ ἐρῶσιν, ὡς ἐξ ἐκείνων δεδομένου καὶ ἀγαθοῦ. Οὐδὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν εὐκόλον, ἀλλὰ βίᾳ κτᾶται, ἣ φησι καὶ ὁ ποιητής.¹

Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρῶτα θεοὶ προπάροισεν ἔθηκαν.

25 Μακρὸς δὲ καὶ ² ὄρεθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
 Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὶν ³ δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
 ῥηϊδίῃ δ' ἤπειτα ⁴ πέλει, χαλεπὴ περ ἑοῦσα.

Βία δὲ δύο δηλοῖ, νῦν μὲν τὴν σωματικὴν ῥώμην· ὡς τὸ,

1 Hes. *E.* κ. *H.* 287. 2 Par. 1983. 2977. ex quibus Schol. hoc edidit Bastius ad Gregor. Cor. p. 105. δὲ ὁ ὄρεθιος οἶμος ἐς αὐτήν. 3 Parr. ἐπὶν. Mon. ἐπὶν. 4 Parr. Mon. ἔπειτα.

Οὐ γὰρ τις με βίη γε. ⁵ ἐκὼν ἀέκοντα διηται.

νῦν δὲ τὴν ἐπέλευσιν καὶ μετὰ σφοδρότητος ἐπιφορὰν, ὥς τὸ· βίαν ἐπενεγκὼν τῇ παρθένω, ἀφ' ⁶ οὗ καὶ βιάζομαι ῥῆμα;

Αἷας δ' οὐκ ἔτι μίμνε, ⁷ βιάζεται γὰρ βελέεσαι.

5

κατὰ τοῦτο γοῦν τὸ σημαινόμενον νοεῖται καὶ τὸ πρὸς βίαν ἔχουσιν, οἷον ὅτι αἱ ἀρεταὶ πόνῳ καὶ βίᾳ καὶ ἐπιμονῇ κτῶνται. Ἀνέφικτον τὸ τῆς ἀρετῆς τέρμα πόσῃ τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει· καὶν δόξῃ τις ἐλαῖσαι πρὸς τὸ ἀκρότατον, ἴστω πλεῖον ὃ λείπεται τοῦ κατορθοῦντος εἶναι, ¹⁰ θεοῦ γὰρ μόνου τὸ τέλειον. Εἰς τὸ λέγουσι τελεία στιγμή, κειμένου ἀπολύτου τοῦ ἐρᾶν καὶ προσυπακουμένου τοῦ τῆς δάφνης· τὸ δὲ οὐ γῆν ἐξ ἐτέρας ἀρχῆς ἀναγνωστέον, ἢ γῆν, οὐ γῆν, ἀλλὰ τὴν τῆς ἀρετῆς φύσιν δηλοῦντες ὑπαιτίον ἐρᾶν τὸν Πύθιον λέγουσι, μὴ ἐξελέγ- ¹⁵ χοντες κατὰ τοῦτο μηδὲ φανλίζοντες τὴν τῶν θεῶν φύσιν τῇ ἀρετῇ μᾶλλον, ἢ περ τινὶ ἄλλῳ ἡδεται.

Ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐλέγχοντες τὴν γῆν, ἐμπαθῇ πρὸς θεοὺς ἐκφέρει κηήματα, οὐ τὸν θεὸν ἐμπαθῶς ὀρμᾶν. Ἔτερον ὑφ' ἐτέρου χαρακτηρίζεται, καὶ ἕτερον ὑφ' ἐτέ- ²⁰ ρου διώκεται, ἢ τε γὰρ ἀρετὴ θεὸν διώκει, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐπείγεται, καὶ τὸν κτώμενον ἐκεῖνο κατὰ τὸ ὦν ἀφομοιοῦν σπεύδει· τοῦτο γὰρ χαρακτηρίζειν· τό τε θεῖον τοῖς τὴν ἀρετὴν μετιωῦσιν ἐπαναπαύεται, καὶ τούτους μεταδιώκει, καὶ ἑαυτῷ ἐνδiciαιτήματα καὶ ἀπεικονίσματα ²⁵ τίθησι· θεοῦ γὰρ χαρακτήρ καὶ εἰκὼν πᾶς ὁ τὰ ἐκεῖνου, καθ' ὅσον οἷόν τ' ἐστίν, ἐκμιμούμενος· χαρακτήρ δὲ τὸ ὁμοίωμα ἀπὸ τοῦ χαράττω, ὅποιον ἐπὶ τῶν δακτυλίων γίνεται. Σύμβολον τὸ σῆμα, ἐκ τοῦ συμβάλλειν, ὃ ἐστὶν ἐπιγινώσκειν.

30

5 Mon. τις ἦν βίηγε. — Il. η, 197.

6 Parr. ἐξ. 7

Parr. οὐκέτ' ἔμιννε. — Il. ο, 727.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ, ΤΑΙΣ ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙΣ
ΕΑΤΤΗ ΑΚΟΛΟΥΘΟΣ.

- Ὁ τοῖς σοφοῖς ἀντερῶν αὐταῖς ἀντερεῖν δοκεῖ μοι
ταῖς ἐπινοίαις τοῦ κρείττονος· εἰ γὰρ ὅσα λέγουσιν οἱ
5 σοφοὶ, ταῦτα τῇ ἀνωτάτῳ διεξέρχονται γνώμῃ, πῶς οὐκ
ἀντιλέγει θεῷ ὁ τὰ τῶν σοφῶν κακίσαι ζήτῶν· πάντων
μὲν οὖν ἐγὼ τὴν αἴρεσιν ἀποδέχομαι τῶν σοφῶν, πάν-
των δὲ μάλιστα τοῦ τὴν Δάφνην ἐρωμένην γενέσθαι φι-
λοσοφῆσαντος θεοῦ· οἷον γὰρ εἰπὺντι τινὲς ἀπιστοῦσι,
10 Δάφνη, φασί, γῆς προῆλθε καὶ Λάδωνος, τί τοῦτο πρὸς
τῆς ἀληθείας ἀνεπινόητον; οὐχ ἅπανι γένεσις ὕδωρ καὶ
γῆ; καὶ τὰ λοιπά. Σωφροσύνη ἡ παρθένος ἐρῶμένη ἀπὸ
τῆς κοινῆς ἀρετῆς τῆς ¹ γενικῶς κατὰ σωφροσύνην, διὰ
τὸ μετέχειν ἐκείνης, καὶ μήπω πείραν ἡδονῆς δέξασθαι.
15 σωφροσύνη δὲ τῶν ἐμμέδων ἐστὶ· μέση γὰρ κεῖται ἀκο-
λασίας καὶ ἡλιθιότητος· σωφρονεῖν δὲ ἐνίοτε καὶ τὸ σῶα
φρονεῖν καὶ προσήκοντα δηλοῦ, ὡς Θουκυδίδης· „πείσον
αὐτὸν σωφρονεῖν, καὶ μὴ τῶν ἐταίρων κατεξανίστασθαι.“
ὅτι δὲ τὸ χρησιμωδεῖν καὶ περὶ τῶν μελλόντων προλέγειν
20 διὰ σωφροσύνης τινὶ προσγίγνεται, τοῦτο γὰρ τὸ σωφρο-
σύνη προέρχεται, δηλὸν ἐστὶ παντί. Τὸ οἷς δοτικὴ ὄν
ἀντὶ γενικῆς κεῖται· ὅπερ ἀντίπτωσις λέγεται· δι’ ἧν οὖν
ἄγνοιαν καὶ ἡδονῆς ἔσχεν ἡ παῖς ὡς ἀνωτέρα παιδῶν
ὁφθεῖσα, ταῖς χρησιμωδαῖς ἀνετέθη, αἷς ἀνατίθενται
25 οἱ ἀσκήσαντες ἀρετὴν. οὐ γὰρ ἐστὶ, φασίν, ἰδεῖν ἢ πρὸ
ἀνακραγῆς τὸ μέλλον τινὰ τῶν νοσησάντων τὴν ἀκρα-
σίαν, δηλονότι τῶν κηλίσιν τισὶν ἑαυτοὺς καταρῶνπαράν-
των· νόσημα δὲ ψυχῆς ἡ τοῦ καλοῦ διαμαρτία. Ἐπὶ
παντὸς πράγματος τὸ τέλος ὁρᾶται· οὐκ ἐστὶν οὖν ἰδεῖν
30 τὸ τέλος εἶπουν τὸ μέλλον τὸν ἀκολασίαν νοσήσαντα,
ἀλλὰ τὸν πρὸς ἀρετὴν σπεύδοντα.

¹ Mon. τῇ. Sq. γενικῶς. est ad marg.

C a p. VII.

ΟΡΟΣ ΚΟΙΝΟΤ ΤΟΠΟΥ.

Ἰστέον ὅτι τὰ προγυμνάσματα εἰς τοὺς λόγους εὐρίσ-
 κόμενα εὐρίσκονται μετὰ προοιμίων. Διαφέρει ὁ κοι-
 νὸς τόπος τοῦ ἐγκωμίου, ὅτι ὁ μὲν κοινὸς τόπος κατὰ
 παντὸς τόπου καὶ προσώπου λέγεται, ἐπειδὴ κατὰ τὸ 5
 πρᾶγμα θεωρεῖται, τὸ δὲ ἐγκώμιον κατὰ παντὸς τόπου
 οὐ λέγεται, οὐ γὰρ Ἀθηναῖόν τις ἐγκωμιάζων διὰ τῶν
 αὐτῶν καὶ Θηβαῖον ἐγκωμιάσει. Εἴρηται δὲ κοινὸς τό-
 πος ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν εἰς ἐπιτήδειον τόπον ἰσταμένων,
 καὶ εὐχερῶς τὸν ἀντίπαλον ἐξιχνύοντων καταγωνίσασθαι. 10
 Τί ἐστὶ κοινὸς τόπος; αὕξησις καὶ καταδρομὴ ὁμολο-
 γουμένων κακῶν. Παρέπεται τῷ κοινῷ τόπῳ ὁκτώ·
 ὕρος, αἰτία, ὁμοιότης πρὸς τὴν δευτερολογίαν καὶ τὸν
 ἐπίλογον, ἐκθεσις τοῦ ἐναντίου, σύγκρισις, διαβολὴ γνώ-
 μης, κατηγορία τοῦ προτέρου βίου, ἐλέου ἐκβολὴ διὰ τῶν 15
 ἕξ τελικῶν κεφαλαίων. Τινὲς μετὰ τὴν ἐκφρασιν τὸν
 κοινὸν ἔταξαν τόπον, ἕτεροι πρὸ τῆς ἀνασκευῆς καὶ κα-
 τασκευῆς, ἄλλοι δὲ ἄλλως· πάντες δὲ οὗτοι πάντως κα-
 λῶς εἰδότες· χρηὴ γὰρ τοὺς ἀρίστην αὐτῷ τάξιν ἀπονέ-
 μοντας μετὰ τὴν ἀνασκευὴν καὶ κατασκευὴν αὐτὴν κα- 20
 τὰ τὴν νῦν τιθέναι τάξιν· εἰ γὰρ τοῖς προγυμνάσασσι
 πρὸς τὰς τελειοτέρας ὑποθέσεις προασκούμεθα, καὶ εἰ
 ἕκαστον τούτων πρὸς ἑνὸς τῶν τοῦ πολιτικοῦ λόγου με-
 ρῶν μελέτην ἐπιτήδειον, πάντως ἐχρῆν αὐτοῦ μετὰ τὴν
 ἀνασκευὴν καὶ κατασκευὴν τετάχθαι. εἶγε ἐκεῖναι ἐγύμνα- 25
 σαν μὲν ἡμᾶς πρὸς τὰς ἀντιθέσεις καὶ λύσεις· λοιπὸν
 δὲ κεφάλαιον οἱ ἐπίλογοι, οὗ πρὸς ἄσκησιν ὁ κοινὸς
 ἡμᾶς γυμνάσει τόπος· τόπος δὲ ἐστὶ κοινὸς αὕξησις,
 καταδρομὴ ὁμολογουμένου ἀδικήματος καὶ οὗτος μὲν ὁ
 τέλειος ὀρισμός· ὅσοι δὲ καὶ ἀνδραγαθήματος αὐτὸν εἰ- 30
 ναι αὕξησιν ὠρίσαντο, οὐκ ἐπέστησαν τὸ ἐγκώμιον τῆς

οικείας ἐκβάλλοντες χρείας· εἰ γὰρ ὁ κοινὸς τόπος τὸ τοῦ ἐγκωμίου ἐργάσαιτο, περιττὸν καὶ ἄλλως ¹ ὄχλος ἢ τοῦ ἐγκωμίου μάθησις· ἄλλως τε εἰ πρόκειται ἐν κοινῷ τόπῳ ὑπὲρ τινων λέγειν, πάντως ἢ ὑπὲρ αὐτῶν ἐροῦμεν, καθ' ὧν ἤδη εἰρήκαμεν, ἢ ὑπὲρ ἐτέρων· ἀλλ' εἰ μὲν ὑπὲρ τούτων, καθ' ὧν καὶ προειρήκαμεν, οἷον κατὰ φρονέως ἢ ὑπὲρ φρονέως, οὐκέτι τὸ πρᾶγμα ὡμολογῆται· εἰ δὲ ὑπὲρ ἐτέρων τῶν τὰ ὁμολογούμενα ἀγαθὰ διαπεπραγμένων, τῷ ἐγκωμίῳ μᾶλλον ἀρμόζων ὁ τοιοῦτος φανεῖται λόγος. ὥστε οὐκ ἂν ἐν κοινῷ τόπῳ λέγειν δειχθεῖν ὑπὲρ τινος, ἀλλὰ πάντως καταδρομὴν χρὴ γίνεσθαι ἐν αὐτῷ κατὰ ἀνθρώπου ὁμολογουμένως ἡδικηκόςτος καὶ ἐξεληλεγμένου, ὥστε καὶ ἐν δευτερολογίᾳ τοὺς λόγους ποιησόμεθα. ἄλλοι δὲ καὶ οὕτως ὥρισαντο· κοινὸς τόπος ἐστὶν αὕξησις καὶ καταδρομὴ ὁμολογουμένου κακοῦ πράγματος· ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἐλάνθανον ξαντούς ὑπὸ τὸν κοινὸν τόπον ἐξελαύνοντες πάντα τὰ διαβολῆς ἄξια· οἷς πάλιν ὁ ψόγος ἀργὸς γένοιτο ἀριθμὸς, ἄλλως τοῖς προγυμνάσμασι συνταττόμενος. εἰ γὰρ κατὰ οἰνόφλυγος ² φέρε ἢ τινος ἄλλου φαῦλον μὲν διαπραττόμενου, μὴ μέντοι καὶ τιμωρίας ἀξίου οὐκ ἀρχέσει ὁ κοινὸς τόπος, περιττὴ ἢ τοῦ ψόγου προσθήκη ἐν προγυμνάσμασιν, ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει· ταῦτα γὰρ ὑπὸ τὸν ψόγον τάττεται, καὶ ταύτῃ διαφέρειν ψόγον κοινου τοῦ φαινομένου, καθ' ὃ ὁ μὲν κοινὸς τόπος δικαστὰς ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ ἡμαρτηκόςτος παρακαλεῖ, ὁ δὲ ψόγος κοινήν ἔχει διαβολήν, καὶ μίσος μόνον κατὰ τοῦ διαβαλλομένου κρινεῖ. ἔτι δὲ καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει, ὅτι ἐν μὲν τῷ κοινῷ τόπῳ ἀόριστόν ἐστι τὸ πρόσωπον, ἐν δὲ τῷ ψόγῳ ὥρισμένον, ὅταν προσώπου διαβολήν, ἀλλὰ μὴ πρᾶγμα-
τό-

1 Mon. ἄλλος.

2 Mon. καὶ τὰ οἰνόφλοιγος.

τόπος τὰ ῥητορικὰ ἐπιχειρήματα λέγονται, ἵνα ἡ κοινὸν ἐπιχείρημα, ἢ ὅτι ὥσπερ ἀπὸ τόπου ἦτοι ἀπὸ τινος κοινοῦ χωρίου ἐντεῦθεν ὀρμώμενοι καὶ τοὺς κατὰ τῶν ὀρισμένων προσώπων ποιούμεθα λόγους, ῥαδίως τῇ ἐκ τούτου προγυμνασίᾳ καὶ κατ' ἐκείνων ἐπιχειροῦντες, κοινῶς 5 δέ, ὅτι οὐχ ὀρισμένου προσώπου ἐστίν, οἷον κατὰ Τιμάρχου φέρε, ἢ τινος ἄλλου ὀρισμένου, ἀλλ' ἀπλῶς κατὰ πόρνου ἢ μοιχοῦ. Διαφορὰν δὲ κοινοῦ τόπου τινὲς παραδιδόντες εἰρήκασι τῶν κοινῶν τόπων τοὺς μὲν εἶναι ἀπλοῦς, τοὺς δὲ διπλοῦς· ἀπλοῦς μὲν, οἷον κατὰ 10 ἱεροσύλου ἢ κλέπτου ἢ προδότου· διπλοῦς δὲ κατὰ ἱερέως ἱεροσύλου, ἢ στρατηγοῦ προδότου. ἀμαρτάνουσι δὲ οὗτοι ἐν τοῖς διπλοῖς· εἴπερ γὰρ διπλοῦς γένοιτο, οὐ τῇ τοῦ ἱερέως ἢ στρατηγοῦ προσθήκῃ γένοιτ' ἂν· οὐ γὰρ ὑπεύθυνα τὰ πρόσωπα ταῦτα· ὅθεν καὶ περιαιρε- 15 θέντος τοῦ ἀδικήματος κατὰ στρατηγοῦ καὶ ἱερέως μόνου οὐδέν τι λέγειν τις ἔξει, ἀλλ' εἰ ἄρα καὶ γένοιτο διπλοῦς τόπος κοινὸς μοιχοῦ φονέως, ἢ κλέπτου φονέως, ἐνδέχεται γὰρ, ἢ ἄλλου τοιούτου, ἐν ᾧ δύο εἰσὶν ἀδικήματα, ὧν καὶ ἑκάτερον ἰδίαν κρίσιν ἐπιδέχεται· ἐπεὶ δὲ 20 εἴρηται, ὅτι ἐπιλόγου χρεῖαν πληροὶ ὁ κοινὸς τόπος, καὶ ὅτι ὥς ἐν δευτερολογίᾳ τοῦτον ἐργαστέον, ζητητέον, εἰ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ καὶ προοίμιον ἐργασόμεθα, ἢ εὐθύς ἐπὶ τὴν ἄλλην διαιρέσιν ἤξομεν. φαμὲν οὖν, ὅτι προοίμιον ἐργασόμεθα, ὥς αὐτῷ Ἀφθονίῳ δοκεῖ· εὐρίσκομεν 25 γὰρ τοὺς τε ἄλλους ῥήτορας καὶ αὐτὸν τὸν Δημοσθένην πολλάκις μετὰ τὸ τὴν πᾶσαν ἐργάσασθαι ὑπόθεσιν ἐν αὐτῷ τῷ μέλλειν ἄπτεσθαι τῶν ἐπιλόγων, οἷον προοιμίους τισὶ κεκρημένον, δι' ὧν προσέχειαν ὅλως ἐργάζεται, καὶ ἐστὶν ἡ τῶν προοιμίων καὶ ἐπιλόγων χρῆσις παρ' αὐ- 30 τῷ ἀδιάφορος· καὶ γὰρ προαιμιακαῖς ἐννοίαις καὶ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν μέσοις κέχρηται καὶ δὴ καὶ πρὸς τῷ τέλει, καὶ μὴν καὶ τοῖς ἐπιλόγοις ἐν τε τοῖς μέσοις πολλάκις καὶ

ἐν τῷ τέλει· οὐδὲν ἂν οὖν κωλύῃ καὶ ἐν κοινῷ τόπῳ
 προοιμιάζεσθαι· εἰ δὲ ὅτι δευτερολογία ἐστὶ, διὰ τοῦτο
 παραιτοῦνται τὰ προοίμια (τεχνικῷ μὲν γὰρ κέχρηται
 λόγῳ· πάντα γὰρ ὅσα δεῖ διὰ προοιμίων ἐργάζεσθαι, ὁ
 5 πρότερος ἔσχε λόγος), ὅμως δὲ καὶ οὕτω χρή τινας
 εἶναι προοιμιακὰς ἐννοίας, ὡς ἂν μὴ ἀκέφαλος καὶ οὕτω
 φαίνοιτο ὁ λόγος· δέδεικται γὰρ, ὅτι κεφαλῆς τάξιν ἐπέ-
 χει τὰ προοίμια· καὶ φαίνεται καὶ Δημοσθένους ἐν ταῖς
 δευτερολογίαις αὐτοῖς χρησάμενος, οἷον ἐν τῷ κατ' Ἀν-
 10 δροτίωνος, καὶ ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους, καὶ μέντοι καὶ
 ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην, εἰ καὶ βραχὺ, ὅμως γοῦν οἷον προ-
 οίμιον ἔταξε. Τούτου δὲ δειχθέντος, ζητητέον, εἰ ἐνὶ
 χρησόμεθα προοιμῷ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ, ἢ καὶ πλείοσι.
 φαμέν οὖν, ὅτι καὶ ἐνὶ ἕξει καὶ πλείοσιν· εἰ γὰρ μελέ-
 15 τῆς ἕνεκα παραλαμβάνεται, οὐδὲν κωλύει, ἐνὶ καὶ πλεί-
 οσιν ἐγγυμνάζεσθαι· ἄλλως τε καὶ ἐν ταῖς τελείαις ὑπο-
 θέσεσιν οὐχ ὥριται ἢ τῶν προοιμίων ποσότης, ἀλλ' ἢ
 χρεῖα τὸ πλεῖον ἢ ἔλαττον ὀριεῖ τῷ ῥήτορι· αὐτίκα γοῦν
 καὶ μέχρι πέντε προῆλθον τινὲς προοιμίων, καὶ οὐδὲν ὁ
 20 λόγος ἐβλάβη· ὥστε, ὅπερ εἶπον, καὶ πλείοσι προοιμια-
 καῖς ἐννοίαις ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ χρησόμεθα· ἢ δὲ τοῦ
 προοιμίου ἀρετὴ, τὸ ἴδιον αὐτὸ τῆς ὑποθέσεως, καὶ μὴ
 πάσαις τὸ αὐτὸ ἀρμόζειν ὑποθέσεσιν ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ·
 συγκεχωρισμένου δὲ τοῦ προσώπου, καθ' οὗ ποιοῦμεθα
 25 τοὺς λόγους, πῶς ἂν ἰδιάζοντα εὔρεσθαι προοίμια· λέ-
 γουσι τοίνυν, ὅτι δεῖ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ ἀντὶ ὥρισμέ-
 νου προσώπου τῇ τοῦ πράγματος ποιότητι προσαρμόζειν
 τὰ προοίμια, οἷον ἵνα ἀρμόξῃ κατὰ παντὸς μὲν, εἰ τύ-
 χῃ, μοιχοῦ, μηκέτι δὲ τὰ αὐτὰ καὶ κατὰ προδότου, ἢ
 30 κατὰ προδότου μὲν, μηκέτι δὲ κατὰ ἱεροσύλου, καὶ ὅλως
 ἵνα νόμοις τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν ἐπιτήδειος γαί-
 νοιτο, καὶ οὕτως ἢ ιδιότης αὐτοῖς γενήσεται. Πᾶν δὲ
 προοίμιον, ὡς ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν, ἐκ τεσσάρων λαμ-

βάνεται τούτων· ἢ ἀπὸ τοῦ πράγματος, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου, ἢ ἀπὸ τῶν δικαστῶν, ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ τοῦτο ἐν παντὶ λόγῳ παρατηρητέον· διαιρεῖται δὲ ὁ κοινὸς τόπος ἐν ἄλλοις ἄλλως· οἱ μὲν γὰρ τὸ πρᾶγμα, ὃ κρίνουσι, πρῶτον τάττουσιν, οἱ δὲ τὰ προβεβιωμένα ἐξετάζουσιν, 5 ἅπερ καὶ πρὸ τοῦ πράγματος καλοῦσιν, ἄλλοι δὲ εὐθύς ἐπὶ τὰ συγκριτικὰ ἔρχονται, ἐπειδὴ οἱ καλῶς διαιροῦντες οὐκ ἐδοκίμασαν οὐδεμίαν τούτων τῶν τάξεων· οὐδὲ γὰρ τὰ πρὸ τοῦ πράγματος ἔφησαν δεῖν πράττειν, ἄτοπον γὰρ πρὸ τοῦ παρόντος βίου τὸν παρελθόντα ἀνασκέπτε- 10 σθαι· οὔτε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα πρῶτον· οὐ γὰρ νῦν τοῦ διδάσκειν, ἀλλὰ τοῦ παροξύνειν χρεῖα· οὐ γὰρ διηγέσθαι μέλλομεν αὐτὰ ἐν τῷ προτέρῳ λόγῳ δηλονότι μεμαθηκόσιν, ἀλλ' οὐδὲ συγκρίσεις ἐπάξομεν μὴ πρῶτον τὸ παρὸν αὐξήσαντες· διὰ τοῦτο γοῦν ἔταξαν μετὰ τὰ 15 προοίμια πρώτην τοῦ ἐναντίου τὴν σύστασιν, ἣν καὶ ἐπαινόν τινες τοῦ ἡδικημένου καλοῦσι πράγματος· ἔστι δὲ τὸ κεφάλαιον τοῦτο τοιοῦτον, οἷον εἰ κατὰ μοιχοῦ λέγομεν, ἐπαινέσομεν τὴν σωφροσύνην, εἰ κατὰ τυράννου, τὴν δημοκρατίαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καλὰ, εἰ καὶ περὶ προ- 20 δότου, τὴν περὶ τὴν πόλιν εὐνοίαν; καὶ ὅλως οὕτως ἐπὶ πάντων τὰ ἐναντία ζητήσομεν, καὶ μετὰ τὸ ἐργάσασθαι δεόντως ἐπάξομεν τὸ πρᾶγμα, οὐχ ὥς διηγούμενοι, ἀλλ' ὥς δεινοποιοῦντες καὶ ἐν τῶν χαλεπωτάτων ἀποδεικνύ- 25 τες. καὶ εὐθύς ἐπισυνάψομεν αὐτῷ τὴν καλουμένην πε- ριοχήν, καὶ δείξομεν, πόσα τῷ νῦν τούτῳ συναδικεῖται πράγματι, οἷον ὅτι νόμοι καταλύονται, δικαστήρια, βουλευτήρια, πάντα ἀπλῶς τὰ τῆς πόλεως καλὰ, καὶ ἀπλῶς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ χρησόμεθα, ἐξ ἑνὸς τούτου· τὰ ἔσχα- 30 τα συμβαίνειν λέγοντες, καὶ οὕτως χώραν ἔχει τὰ συγκριτικά, ἐν οἷς πρὸ τῶν ἄλλων φροντιοῦμεν, ὥστε ὁμοιογενέσι κεχρησθῆαι πράγμασιν· ὁμοιογενῇ δὲ λέγεται τὰ ἐν ταῖς αὐταῖς αἰτίαις γινόμενα, οἷον εἰ κατὰ τυμβω-

ρύχου λέγοιμεν τὴν σύγκρισιν, ἐργασόμεθα πρὸς κλέπτας,
 πρὸς ἱεροσύλον, πρὸς πάντας τοὺς κέρδους ἕνεκα τὰ τοι-
 αῦτα τολμῶντας, γενήσονται δὲ αἱ συγκρίσεις ἀπὸ τοῦ
 5 μείζονος, ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος, ἀπὸ τοῦ ἴσου· τὸ μὲν γὰρ
 μείζον ἴσον αὐτὸ ἀποδείξομεν· τοῦ δὲ ἴσου μείζον· ἐπὶ
 μέντοι τῇ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος ἐπιτιμῇσει χρησόμεθα, λέ-
 γοντες ἄτοπον εἶναι, ἐπὶ μὲν δραχμῇ εὐθύνεσθαί τινα,
 ἐπὶ δὲ ἱεροσὺλῳ τοῦτον μένειν ἀτιμώρητον. Ἰστέον δὲ,
 ὡς οὔτε κατὰ τοὺς τρεῖς τόπους πάντως ἐμπεσοῦνται αἱ
 10 συγκρίσεις, οὔτε κατὰ ὠρισμένην τάξιν, ἀλλὰ καὶ ποῖα
 δεῖ πρῶτα· ἢ δεύτερα ἢ τρίτα ἐξετάσαι, ἢ ποῖα ὅλως
 ἐμπεσεῖται, ἢ ὅλως ἐκλείψει, ὃ διαιρῶν εἴσεται· ἐργασά-
 μενοι δὲ τὰ συγκριτικά, εὐθύς καὶ τοῖς καλουμένοις πρὸ
 τοῦ πράγματος χρησόμεθα· ποιησόμεθα δὲ καὶ ἐν τού-
 15 τοις φροντίδα τοῦ ὁμοιογενῆ ταῦτα εἶναι· στοχαζόμε-
 νοι γὰρ τῶν προγεγενημένων καὶ λέγοντες, μετὰ πολλὰ
 ἔτερα καὶ νῦν ταῦτα τὸν κρινόμενον διαπεπράχθαι, ὀφεί-
 λομεν τὸ πιθανὸν προσάγειν τοῖς λόγοις, ἐκ τοῦ ὅμοια
 τοῖς νῦν κρινομένοις ἐπιζητεῖν πράγματα, οἷον τυχὸν
 20 οἷον ἐπὶ τυμβωρυχίᾳ τινὸς κρινουμένου λέγομεν, ὅτι ὡς
 εἰκὸς πολλὰς πρότερον κλοπὰς ἐργασάμενος τὸ τελευ-
 ταῖον καὶ ἐπὶ ταύτην ἦλθε τὴν ἀφορμὴν τοῦ κέρδους.
 καὶ ἔστι τοῦτο κεφάλαιον πρὸ τοῦ πράγματος λεγόμενον
 εἰκὸς τοῖς ὀνομαζομένοις παρακατηγορήμασιν ἐν ταῖς
 25 τελείαις ὑποθέσειν, ἃ ἐκεῖ παραλαμβανόμενα οὐχ ὡς
 πρωτότυπα κρίνοντες, ἀλλ' ὡς διὰ τούτων τὰ ἐν τῷ νῦν
 κρινόμενα πιστούμενοι· οἷον ὁ Δημοσθένης δεῖξαι τὸν
 Μειδίαν βουλόμενος ἐκ προαιρέσεως ὑβρικότα κατὰ τὸν
 καιρὸν τῆς χορηγίας, ἐμνημόνευσε καὶ παλαιῶν αὐτοῦ
 30 ἀδικημάτων, καὶ πρὸς ἄλλους ὕβρεων, ἵνα ἐξ ἐκείνων καὶ
 ταῖς νῦν ἰσχύν τινα παράσχη· οὕτως οὖν ἐν τῷ κοινῷ
 τόπῳ τὸν κρινόμενον διαβάλλοντες ἐκ τε τῶν νῦν καὶ
 τῶν πάλαι πεπραγμένων ἤξομεν ἐπὶ τὰ τελικὰ καλούμενα

κεφάλαια, ἃ διὰ τί μὲν εἴρηται οὕτως, κατὰ τὸν καιρὸν μαθησόμεθα. ἔστι δὲ ταῦτα, τὸ συμφέρον, τὸ δίκαιον, τὸ νόμιμον, τὸ δυνατόν, τὸ ἔνδοξον, τὸ ἀναγκαῖον, τὸ ἔραδιον, ὧν τοῖς ἐπιπίπτουσι χρῆσόμεθα· οὐ γὰρ πᾶσα ἀνάγκη διὰ πάντων ἵεναι, πλεονάσει δὲ ὅμως τὸ συμφέρον· καὶ οὕτως μετὰ τὴν τῶν κεφαλαίων ἐργασίαν τὴν μόνην λοιπὴν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ἀφορμὴν ἀναιρησόμεν· ἔστι δὲ αὕτη ἡ τοῦ ἐλέου ἐκβολὴ ὀνομαζομένη, ἥ πάντες εἰώθασιν οἰκτειρόμενοι χρῆσθαι μετὰ τὸ μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχειν τοῦ φυγεῖν δύνασθαι, καὶ θέντες αὐτὴν καὶ πλατύναντες, ὥς ἐνδέχεται, λύσομεν δι' αὐτῶν τε τῶν τελικῶν κεφαλαίων πάλιν, οἷς ἂν δυνώμεθα χρώμενοι, καὶ διὰ τῆς καλουμένης ὑποτυπώσεως· ἔστι δὲ ὑποτύπωσις κεφάλαιον εἰς ὅψιν ἄγον τὸ γεγενημένον, καὶ δι' ἐκφράσεως θεατὰς τῶν ἀτόπων ἐργαζόμενον ἡμᾶς· σκοπεῖν δὲ ἐπὶ τούτου δεῖ τοῦ κεφαλαίου, ὅπως μὴ λάθωμεν ἐκφράζοντες αἰσχροὶς πράγματα, ὃ συμβαίνει, ὅταν κατὰ μοιχοῦ τινὸς ἢ παιδοφθόρου ποιώμεθα τὸν λόγον· ἐπὶ γὰρ τούτων δεῖ φυγεῖν τὴν διατύπωσιν· ἐκφράζοντες γὰρ πλεον ἡμᾶς αὐτοὺς ἢ ἐκείνον διαβαλοῦμεν· ἀλλ' εἰ δεῖ χρῆσθαι ἐπὶ τοιούτων πραγμάτων ὑποτυπώσει, παραστήσομεν αὐτοῦ διὰ ταύτης τὴν προπέτιαν, θρασύν τινα ἄνθρωπον καὶ καταφρονοῦντα τῶν νόμων ἐκφράζοντες, καὶ διὰ τοῦτο λέγοντες αὐτὸν μηδὲ αὐτὸν ὀκνῆσαι τὰς οὕτως ἀτόπους τῶν πράξεων. καὶ ταῦτα μὲν τὰ κεφάλαια, οἷς ὁ κοινὸς τόπος διαιρεῖται· τῶν δὲ προγυμνασμάτων τῶν μὲν ὄντων μερῶν, τῶν δὲ καὶ μερῶν καὶ ὅλων, ὁ κοινὸς τόπος ἔστι ποτὲ μὲν τῶν ὡς μερῶν παραλαμβανθέντων, ποτὲ δὲ τῶν ὡς ὅλων. ἔστι γὰρ ὅπου καὶ ὅλην ὑπόθεσιν ἀρκέσει πληρῶσαι, ὡς εὐρίσκομεν ἐν ταῖς δευτερολογίαις, ἐν αἷς ἀκριβῶς τῶν προτέρων κατηγορησάντων καὶ ταῖς ἀποδείξεισι χρησμένων οἱ δεῦτεροι κοινοῖς τόποις κέχρηται καταδρο-

μὴν τῶν ἡμαρτηκόντων ποιούμενοι, καὶ παρακαλοῦντες
ἐπὶ τὴν ψῆφον τοὺς δικάζοντας· καὶ τούτου τεκμήριον
ὁ λόγος, ὅτι ἄντικρυς ὢν ἐπίλογος· οὐδαμοῦ γὰρ ἰσχυραὶ
ἀντιθέσεις οὐδὲ ἀγῶνος μεστὰ ἀποδείξεις, ἀλλὰ κατα-
5 δρομαὶ πανταχοῦ· ἴδιον δὲ ἐπὶ λόγων τὸ δεινῶσις παρα-
λαμβάνειν καὶ σχετλιασμούς, καὶ παθητικὴν ὅλως ἐργά-
σασθαι τὴν φράσιν, καὶ αὐτῇ τῇ ὑποκρίσει κεχρησθαι
περιπαθεστέρα, ἅπερ δεῖ πάντως ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ φυ-
λάττειν, ἔστι γὰρ, ὅπερ ἔφην, ἐπίλογος· εἰ καὶ μὴ πάν-
10 τα ἔχει, ὅσα οἱ ἐπίλογοι, ἀλλὰ κατὰ τινα διαφέρει, τινὰ
δέ ἐστι τὰ τοῦ ἐπὶ λόγου ἴδια. καὶ κατὰ τί τοῦ κοινοῦ
τόπου διαφέρει, ἐν ἑτέρῳ καιρῷ μαθησόμεθα· ὅτι δὲ
τριῶν ὡς ἐγκεφάλων μερῶν ὄντων τοῦ ῥητορικοῦ τὴν
περὶ τὸ δικανικὸν ὁ κοινὸς τόπος ἐπαγγέλλεται μελέτην,
15 δῆλον ἅπασιν ταῖς μὴ προσδεχομένοις ἐν κοινῷ τόπῳ
τοὺς ὑπὲρ ἀριστέων ἢ τυραννοκτόνων ἢ τῶν ὅλως ἀγα-
θὸν τι πεποιηκόντων λόγους· ἐπεὶ κατὰ γε ἐκείνους γέ-
νοίτο ἂν τις ἐν κοινῷ τόπῳ καὶ περὶ τὸ πανηγυρικὸν
γυμνασίαι. Ἔοικεν ὁ κοινὸς τόπος δευτερολογίᾳ καὶ ἐπι-
20 λόγῳ· δευτερολογίᾳ μὲν, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐγκλήματα καθ'
ἕκαστον δευτερολογεῖ κεφάλαιον· ἐπὶ λόγῳ δὲ, ὅτι καθ'
ἕκαστον κεφάλαιον ποιεῖ ἐπίλογον, κυρίως δὲ δευτερολο-
γία ἐστὶ τὸ ἄλλον προσειπεῖν, καὶ ἄλλον τινὰ τοῖς αὐ-
τοῖς χρησασθαι, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ ἀτελείας.

25

ΚΟΙΝΟΣ ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑ ΤΥΡΑΝΝΟΥ.

Τὸ ὡς τὸ ἕως ἔτι σημαίνει· ἕως ἔτι, φησὶν, ἐστή-
κασιν οἱ νόμοι καὶ οὐπω πεπτώκασιν τῇ τυραννίδι, ἀλλὰ
δικασταὶ καὶ δικαστήρια πολιτεύονται, δι' αὐτῶν τῶν
νόμων ὑπεχέτω τὴν δίκην, ἢ αὐτοῖς ἀδικουμένοις τοῖς
30 νόμοις δότω τὴν τιμωρίαν ὁ φυγὼν τυραννίδος ἐπιθέσει
καὶ ἀλούς. οὐ μέλλει, φησὶν, εἰ φύγη καὶ ἀπαλλαγῇ τοῦ
ἐγκλήματος, πρὸς τὸ δημοτικώτερον ἀποκλίνειν, ἀλλ' ἀρ-

χὴν τυραννίδος συγγνώμην ποιήσεται· οὐκοῦν δίκαιός ἐστι τυχεῖν ταύτης.

Τυραννίδος, φησὶ, καταστάσης οὐκέτι, δικαστήρια πολιτεύονται, οὐδὲ καταλείπεται ὡς ἐν δημοκρατίᾳ τὸ δικάζειν καὶ ψήφους ἐκφέρειν· ὥστε συγγνώμην καὶ ἄφε- 5 σιν τυραννίδος ἐπ' αὐτοὺς ἄγει τὴν βλάβην τοὺς δικαστάς· ἠθικῶς κεῖται τὸ ὥς· οὔτε γὰρ ὁμοίωσιν, οὔτε τι ἄλλο, οὐδὲ μὴν ἐνδοιασμόν τινα, ἢ δοκεῖ, δηλοῖ, ἀλλὰ μόνον ἠθικῶς εἴρηται, ὥσπερ ἐὰν λέγῃ τις, ἔγωγε οἶμαι, μὴ ἀπλῶς οἰόμενος, ἀλλ' εἰδώς. Τοῦτό ἐστιν, ὃ φησιν 10 Ἑρμογένης ἐπίκρισιν· ἐτι δὲ ἐπίκρισις ἡ τοῦ προτεθέντος κεφαλαίου μετ' αἰτίας διάλυσις. Οἱ νόμοι κανὼν εἶσι καὶ στάθμη, καὶ ἴσην καὶ τὴν αὐτὴν γνώμην ἐμποιοῦσι πᾶσι τὸ φιλεῖν τὸ καλὸν καὶ δίκαιον, καὶ τῶν ἀδίκων ἀπέχεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο, φησὶ, ταῖς πόλεσιν οἱ 15 νόμοι ἐπινευόνται, ἵνα ἐπανορθῶνται τὰ ἐκ τῆς τύχης ἐπιγινόμενα καλὰ· ἡ τύχη γὰρ, ὡς τὰ πολλὰ, αἰτία κακῶν, τὸν μὲν ἐπαίρουσα καὶ φουσῶσα καὶ εἰς τὸ καταδυναστεύειν πτεροῦσα, τὸν δὲ ὑποτιθεῖσα, καὶ πάσχειν κακῶς ἀναγκάζουσα, μὴ δυνάμενον ἀνταῖρειν καὶ ἀντι- 20 μάχεσθαι. Τὸ ἀρκεῖσθαι τοῖς ἰδίοις καὶ τῶν ἀλλοτριῶν μὴ ἐφίεσθαι· τουτέστιν ἴσος τῷ πένητι ἔσομαι. Τὸ ἄλλως ῥήτορες ἐπὶ τῶν χυδαίων λαμβάνουσιν. Εὐνοῖά ἐστιν ἡ ἄφ' ἡμῶν πρὸς τὸν βασιλέα· πρόνοια δὲ ἡ ἀπ' ἐκείνου πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ ἂν ἡ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· εἰπὼν 25 δὴν εὐνοίαν Θεῶν οὐ κυρίως εἶπεν, ὅμως, ἵνα δείξῃ, ὅτι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἄκραν ἀγάπην οἱ Θεοὶ ὑπῆρχον ὡς παῖδες ἡμέτεροι. Μὴ διασώσειεν αὐτὸν σήμερον τὰ οἰκεῖα βουλευμάτα, ἃ μὴ ἐπέρανε, δι' ὧν ἐπαφείλομεν τοῖς Θεοῖς χάριν, ὡς κωλυθέντος αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Θεῶν, εἰς 30 τὸ ἐπιθεῖναι αὐτοῖς πέρας· ὅσον γὰρ τὸ ἐπ' αὐτῷ καὶ τέλος αὐτοῖς παρέσχετο, καὶ ἑαυτὸν ἀνάξιον ἐλέου κατέστησεν. Οὐκ εἶπεν ὅλως μισοφρονεῖ· οἱ γὰρ πλείους διὰ

τὸν φόβον ὑπείκουσιν, ἀλλ' ὅλας τὰς τῆς πόλεως τύχας μεταβάλλει, νόμους ἀνατρέπων, τὴν δημοκρατίαν εἰς τυραννίδα μετατιθεῖς, καὶ πάντα τῆς πολιτείας καταστρέφων.

- 5 Φαυλότερον νῦν ἀντὶ τοῦ ἔλαττον, ἐν ἄλλοις δὲ τὸ κάλλιστον· ἔστι δὲ τινα καὶ παρὰ γνώμην γινόμενα, οἷον ὁ κλέπτης πείναν καὶ πτωχείαν ἀποβάλλεται εἰς ἀπολογίαν τῆς κλοπῆς· διὰ τοῦτο ἐπήγαγε τὸ· ἔπεται τοῖς ἄλλοις, τῷ λέγειν, ὅτι παρὰ γνώμην τοῦτ' ἐποίησε, του-
- 10 τέστι κατὰ ἀνάγκην· ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἔστι δίκαιον τὴν γνώμην ἐκβάλλειν καὶ χωρίζειν ἀπὸ τῆς πράξεως τὴν καὶ πρὸ τῆς πράξεως γεγενημένην· οἱ μὲν ἄλλοι φασὶν, οἱ πρὸς δίκην συνελανόμενοι, οἱ μὲν ἀντιληπτικῶς ἐξεῖναι αὐτοῖς τοῦτο δρᾶν ἀντιλέγουσιν, οἱ δὲ εἰς μίαν τῶν ἀντι-
- 15 θετικῶν καταφεύγουσιν· ὁ δὲ τύραννος, πρὸ τῶν ἔργων τῇ γνώμῃ γεγόμενος τύραννος καὶ βεβουλευμένως πράξας ἑλέου παντὸς ἀποστερεῖ ἑαυτὸν· τὸ μὲν γὰρ ἐξῆν μοι λέγειν οὐ δύναται ἀντίθεσιν οὐδὲ μίαν ἔχειν, οὐδὲ αὐτὴν τὴν συγγνώμην, ἅτε βεβουλευμένως πράξας· χρη τοίνυν
- 20 αὐτὸν ὑπὸ δίκην συνελαισθῆναι. Τοῦτό φησιν, ὅτι καὶ ὁ πρῶν βίος τῆς ἐπιθεμένης τῇ τυραννίδι δημοκρατίας ἀλλότριος ἦν· οὐκ ἄγοντος αὐτοῦ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπὶ μετρίου, ἀλλὰ κατεπαιρομένου τῶν δημοτικῶν, καὶ τῇ εὐδαιμονίᾳ πρὸς τὸ ἐναντίον χρωμένου. καὶ νῦν δὲ τοῖς
- 25 ἀτόποις ἐκείνοις τὴν τυραννίδα, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ, προσέθηκε, πρὸς τοσοῦτον κακίας ἐκριπισθεῖς· χρη τοίνυν αὐτὸν οὐ διὰ τὴν ἐπίθεσιν μόνον τῆς τυραννίδος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν φθάσαντα βίον ἀνάξιον ὄντα δημοκρατουμένων εὐθύναις ὑποσχεῖν. Παρισταμένων, φησὶ, τῶν τοῦ
- 30 τυράννου παίδων, καὶ κινούντων τοῖς δάκρυσιν ἔλεον καὶ πρὸς οἶκτον ἐκκαλουμένων ἡμᾶς ἀντιπαρεστάναι τοὺς νόμους· ἡγεῖσθε καὶ ὁλοφύρεσθαι, ὥσάν μὴ ἐρήμην ἀλῶσιν, οἷς προσέσθαι μᾶλλον καὶ ψῆφον τὴν νικῶσαν ἐπινεγκεῖν

προσῆκει, ἢ τοῖς τοῦ τυράννου παισίν. εἴτα καὶ τὴν αἰτίαν προσέθηκεν εἰπὼν, ὡς τοῖς παισὶ μὲν γὰρ τοῦ τυράννου προσχόντες οὐ καλῶς πράξετε, ἀλλὰ τὴν τυραννίδα βεβαιώσατε ζῶντα τὸν ἐπιθέμενον καταλιπόντες· τοῖς δὲ νόμοις δεδακρυμένοις καὶ ἰκετεύουσι πρὸςθέμενοις εὖ ἂν εἴητε διαπεπραχότες· δι' ἐκείνων γὰρ καὶ τὸ δικάζειν εἰλήφατε· ἦτοι θαρρόων ἀφεθήσεται διὰ τούτων, ἢ πάλιν τυραννήσει αὐτοὺς διαδόχους καταλιπὼν τυραννίδος. Τὸ ταύτην δίκαιόν ἐστίν αὐτὸν ὑποσχεῖν τιμωρίαν, ὅποσιν αὐτὸς ἐπιθεῖναι ἡμῖν ἐβούλετο, τοῦτέστιν ὅσον αὐτὸς ἀνελεῖν ὄχλον διανοεῖτο, τὸν πάντων θεὸν τὸν αὐτὸν ὑποστήσασθαι. Σημείωσαι, ὅτι τὸ ἐνδοξον κατέλιπε καὶ τὸ ἐκβησόμενον, οὐ πᾶσι γὰρ ἀναγκαῖον χρῆσθαι, ἀλλὰ τοῖς λυσιτελοῦσι μόνοις.

C a p. VIII.

ΟΡΟΣ ΕΓΚΩΜΙΟΥ.

15

Παρέπεται τῷ ἐγκωμίῳ πέντε, ὅρος, αἰτία, διαφορὰ πρὸς ὕμνον καὶ ἔπαινον, ὑποκείμενον, ὕλη ἣτοι ἐργασία διὰ τῶν πέντε κεφαλαίων· τὰ κεφάλαια τοῦ ἐγκωμίου εἰσὶ πέντε· γένος, ἀνατροφὴ, πράξεις, σύγκρισις, ἐπίλογος· εἰς πόσα διαιρεῖται τὸ γένος; εἰς τέσσαρα, εἰς 20 ἔθνος, εἰς πατρίδα, προγόνους καὶ πατέρας· εἰς πόσα διαιρεῖται ἡ ἀνατροφὴ; εἰς τρία, εἰς ἐπιτήδευμα, τέχνην, νόμους· εἰς πόσα αἱ πράξεις; εἰς ψυχὴν, σῶμα καὶ τύχην. Ἀρεταὶ ψυχῆς· φρόνησις, ἀνδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη· τοῦ σώματος, μέγεθος, ἰσχύς, 25 κάλλος, ὑγεία· ὧν ἐκτὸς ἀρχή, πλοῦτος, εὐτυχία καὶ φιλία· πάννυ δὲ σαφῶς διεῖλεν ὁ Ἀφθόνιος τὰς ψυχικὰς

ἀρετὰς, αἱ τινές γ' εἰσι φρόνησις, ἀνδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη· ἐπικοσμοῦσι γὰρ καὶ οἷονεὶ παιδαγωγοῦσιν αὗται, ἡ μὲν ἀνδρεία τὸν θυμόν· ὥσπερ δὲ γὰρ ἀνθυμόν τινα αὐτῷ ἐπιτίθησι, πρὸς ᾧ δεῖ τὴν ἑαυτοῦ ἐκφέρειν
 5 ἰσχύν· ἡ δὲ φρόνησις ἀπαρσεμνύνει τὸν λόγον, παιδαγωγούσα τὸν ἐκ τῆς ἀλογίας ἐπιγινόμενον ἐσμὸν τῶν παθῶν· ἡ δὲ σωφροσύνη καταδεσμεῖ τὰς ἀτάκτους ἐπαναστάσεις, αἱ ταῖς ἀνθρωπίναις εἰώθασιν ἀποτίθεσθαι διανοαίαις, διὰ τὸ τὸν χρῶτα πρὸς τὰ γεώδη διηνεκῶς
 10 ὁρᾶν τε καὶ καταφέρεισθαι. Ἔστι μὲν ἀπλῶς οὐκέτι ἂν περὶ τοῦ ἐγκωμίου λόγος, ἀλλὰ πολυσχιδῆς τε, καὶ εἰς πολλὰ διαίρουμενος· καὶ γὰρ οἱ ἐπιβατήριοι καὶ οἱ προφωνητικοὶ καὶ οἱ ἐπιθαλάμιοι καὶ οἱ ἐπιτάφιοι· καὶ μέντοιγε γὰρ οἱ εἰς τοὺς θεοὺς ὕμνοι, καὶ πάντες ἀπλῶς
 15 οἱ εὐφημίαν ἔχοντες λόγοι ὑπὸ ταῦτο τὸ εἶδος τάττονται· δεῖ δὲ τοσαῦτα περὶ αὐτοῦ νῦν εἰπεῖν, ὅσα προαρχομένους ἀρμόζει· καὶ πρῶτόν γε ἐκεῖνο ἐξήτηται, διατί τριῶν ὄντων ὥς ἐν γένει εἰπεῖν τῶν τῆς ῥητορικῆς μερῶν ἢ εἰδῶν, ἢ ὅπως τις ἐθέλοι καλεῖν, τοῦ τε συμβουλευτικοῦ
 20 καὶ δίκανικοῦ καὶ πανηγυρικοῦ, τὸ τρίτον μέρος, λέγω δὴ τοῦτο τὸ τοῦ πανηγυρικοῦ, οὐπὲρ ἐστὶ τὰ ἐγκάμιον, ἐν τοῖς προγυμνάσμασι τέταχται· εἰ γὰρ ἕκαστον τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων εὔρηται διὰ τὸ εἰς ἕν τι τῶν τελείων ἡμᾶς ὑποθέσεων γυμνάζειν ὅτου χάριν τοῦτο τέ-
 25 λειον ὃν ἐν τοῖς μέρεσι παρείληπται. φανερὸν οὖν πρὸς τοῦτο, ὡς ἤδη πρότερον εἰρήκαμεν, ὅτι τῶν προγυμνασμάτων τὰ μὲν ἐστί μέρη, τὰ δὲ μέρη καὶ ὅλα· μέρη μὲν, ὅσα μόνον πρὸς χρείαν ἑτέρου παραλαμβάνεται· μέρη δὲ καὶ ὅλα, ἃ ποτὲ μὲν καὶ καθ' ἑαυτὰ ὑπόθεσιν τινα ἐξεργάζε-
 30 ζεται· ποτὲ δὲ εἰς ἑτέρων ὑποθέσεων μέρη συντελεῖ. Τὸ τοίνυν ἐγκώμιον τῶν μερῶν ἐστὶ καὶ ὅλων· ὡς ὕλον μὲν γὰρ αὐτὸ ἐργαζόμεθα, ὅταν αὐτὸ τοῦτο προθώμεθα τινὰ εὐφημῆσαι, ὡς μέρος δὲ, ὅταν ἢ συμβουλευόντες

ἐπαινέσομεν τυχὸν τὸ πρᾶγμα τόδε, ἐφ' ὃ καὶ προτρέ-
πομεν ἢ καὶ κατηγοροῦντες συστήσομέν τε τὴν οἰκείαν
ποιότητα καὶ διαβαλαῦμεν τὴν τοῦ ἐναντίου. ὦν τοῦ
μὲν προτέρου παράδειγμα ὁ πανηγυρικός Ἰσοκράτους λό-
γος, συμβουλευτικὸν μὲν ἔχων τὸ εἶδος, διὰ δὲ ἐγκωμια- 5
στικῆς ὕλης κατασκευαζόμενος. Τοῦ δὲ δευτέρου ὁ περὶ
τοῦ στεφάνου Δημοσθένους, καὶ αὐτὸς δικανικοῦ μὲν
εἶδους ὦν, δι' ἐπαίνου δὲ τοῦ εἰς ἑαυτὸν καὶ διαβολῆς
τῆς εἰς αὐτὸν Αἰσχίνην ἅπας ὑπὸ τοῦ ῥήτορος εἰργα-
σμένος· ἐπεὶ οὖν ποτὲ μὲν ἐν μέρει, ποτὲ δὲ ὡς ὅλον 10
παραλαμβάνεται, διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς γυμνάσμασι τέ-
τακται. Ἐγκώμιον δὲ ἐστὶν εὐφημία ὠρισμένου προσώ-
που ἢ πράγματος ἐπὶ ὁμολογουμένοις ἀγαθοῖς διεξοδι-
κῶς γινομένη· διεξοδικούς δὲ λόγους λέγομεν τοὺς εἰς
μῆκος ἀποτεταμένους, καὶ διὰ πάντων τῶν πλεονεκτημά- 15
των ἐργασθέντας, καθ' οὓς καὶ διαφέρει τῶν ἐπαίνων
τὸ ἐγκώμιον· ἔπαινος μὲν γάρ ἐστι τὸ δι' ὀλίγων κατα-
σκευαζόμενον, οἷον ἡ ἐνὸς ἀγαθοῦ μνήμη· ἐγκώμιον δὲ
τὸ διὰ πασῶν τῶν ἀρετῶν καὶ διὰ πάντων τῶν τοῦ ἐπαι-
νουμένου πλεονεκτημάτων ἐργασθῆν· τέλος δὲ ἐγκωμίου 20
τὸ καλὸν, ὥσπερ τοῦ δικανικοῦ τὸ δίκαιον, καὶ τοῦ συμ-
βουλευτικοῦ τὸ συμφέρον· εἴρηται δὲ ἐγκώμιον ἀπὸ τοῦ
ἐν κώμῃ τινὶ καὶ παιδιᾷ πάλαι τοὺς ἀνθρώπους τοὺς τε
εἰς θεοὺς ὕμνους καὶ τοὺς εἰς ἀλλήλους ἐπαίνους ἐργά-
ζεσθαι· διήρηται δὲ ἕκαστον μὲν τῶν ὑπ' αὐτὸ εἰδῶν, 25
οἷον λέγω ἐπιθαλάμιος ἢ προσφωνητικός ἢ σμινθιακός,
ἢ ἄλλος ὅλως ἐπὶ ἐορταῖς λεγόμενος λόγος, ἢ ὕμνος
θεῶν. Διήρηται οὖν ἕκαστον τῶν εἰδῶν ἰδίᾳ τινὶ διαι-
ρέσει, ἥτις οὐκ ἐστὶ τῆς κατ' εἰσαγωγὴν ἐξετάσεως· δεῖ
δὲ, ὡς εἰπεῖν ἐν βραχέσιν, ἐφ' ἑκάστης ἐκείνων τῶν ὑπο- 30
θέσεων τὸ ἰδιάζον πλεονάζειν κεφάλαιον, οἷον ἐπιθαλα-
μίοις τὸ ἐπὶ τῷ γάμφῳ, ὃ καὶ θητικὸν καλεῖται, ἐν Πανα-
θηναϊκῷ ἢ καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν τοιούτων τὸ περὶ τῆς ἐορ-

τῆς, καὶ ὅλως ἐν ἐκάστῳ αὐτῶν, ὅπερ ἔφην, τὸ παρέχον
 τῇ ὑπόθεσει τῆς προφάσεως· τὸ δὲ νῦν ὑφ' ἡμῶν αὐτὸ
 δὴ τοῦτο ἐγκώμιον ὀνομαζόμενον, δι' ἐκπονοῦμεν εἰς ἔπαι-
 νον τυχόν ἀνδρὸς βεβιωκότος πρὸς ἀρετὴν, ὡς μὲν ἕτεροί
 5 τε τῶν ἀρχαίων, καὶ ὡς ὁ θειότατος Πλάτων ἐν Φαίδρῳ
 διεῖλεν, εἰς τὰ περὶ ψυχῆς, εἰς τὰ περὶ σώματος, εἰς τὰ
 ἐκτὸς διαιρεῖται· ὧν τὰ μὲν περὶ ψυχὴν εἰς φρόνησιν,
 δικαιοσύνην, σωφροσύνην, ἀνδρείαν μεριζόμενά ἐστι, τὰ
 δὲ περὶ σῶμα εἰς κάλλος, ἰσχύον καὶ μέγεθος καὶ τάχος·
 10 τὰ δὲ ἐκτὸς εἰς γένος, φίλους, πλοῦτον καὶ ὅσα τοιαῦτα·
 ἡμεῖς δὲ οὐ ταύτῃ νῦν τῇ διαιρέσει ἀλλὰ τῇ κρατούσῃ
 ἐφόμεθα· διαιρεῖται τοίνυν μετὰ τὰ προοίμια· χρησό-
 μεθα γὰρ καὶ ἐν τοῦτοις προοιμίοις, οὐχ ὠρισμένοις,
 ἀλλ' ὅσοις ἢ χρεῖα παρέχει· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον,
 15 καθ' ὃν ἤδη πολλάκις εἰρήκαμεν. Διαιρεῖται οὖν μετὰ
 τὰ προοίμια πρῶτῳ κεφαλαίῳ τῷ καλουμένῳ ἀπὸ τοῦ
 γένους, ὅπερ λαμβάνεται ἀπὸ ἔθνους, ἀπὸ πόλεως, ἀπὸ
 προγόνων· ταῦτα δὲ ἢ πάντα ἐμπίπτει, ἢ τοῖς ἐμπίπτου-
 αι χρησόμεθα, οἷον ἐὰν ἢ πόλις ἢ λαμπρὰ καὶ ἐπίδοξος,
 20 τότε μᾶλλον ἐν τῷ περὶ αὐτῆς λόγῳ ἢ τῷ τοῦ ἔθνους
 διατρίψομεν· ἐὰν δὲ μηδὲν ἔχωμεν γενναῖον εἰπεῖν περὶ
 τῆς πόλεως, τότε ἐπὶ τὸ ἔθνος καταφενξόμεθα· εἰ δ'
 ἄρα περὶ ἑτέρου λέγειν τι δυνώμεθα σπουδαῖον, τότε εὐ-
 θὺς ἀπὸ τῶν προγόνων ἀρξόμεθα· ὅσα δὲ ἐνδέχεται
 25 καὶ περὶ ἐκείνων, λέγω δὴ τῶν ἀπὸ ἔθνους ἢ πόλεως,
 εἰπόντες πρότερον· οἷον βουλόμεθα Σίφκιόν τινα ἐπαι-
 νεῖν, ἐπειδὴ οὐδὲν ἐστὶν ἄξιον περὶ Σίφνου εἰπεῖν, ἀρχέ-
 σει αὐτῇ πρὸς ἔπαινον εἰπεῖν τὸ πλησίον αὐτὴν καίεσθαι
 τῆς Ἀττικῆς, καὶ μέσον τῶν Κυκλάδων νήσων, καὶ ἐκ
 30 τοιούτων φυλάξαντες τῇ τέχνῃ τὴν τάξιν ἤξομεν ἐπὶ τὰ
 οἰκειότερα, καὶ αὖ πάλιν τοὺς ἐνδοξοτέρους ἐπαινοῦντες,
 τοὺς ἄλλους ἀποκρύψομεν, αἰεὶ δὲ δεῖ σπεύδειν καὶ ἐπεί-
 γεσθαι ἐπὶ τὰ ἴδια, καὶ μόνῳ αὐτῷ ὑπάρχοντα, οἷον

λέγω ἐκ τῶν ἀνωτάτων προγόνων εἰκὸς πολλοὺς κατὰ-
 γεσθαι, καὶ πολλὰς οἷον σειράς ¹ εἶναι καὶ πλείοσιν
 ἀρμόζειν τὰς αὐτὰς εὐφημίας. ἐπὶ δὲ πατρὸς πλεονεκτή-
 μασι μόνους τοὺς ἐξ αὐτοῦ γενομένους δεῖ σεμνύνεσθαι,
 διὸ ἐπὶ ταῦτα μᾶλλον ἤξομεν. οὐ μὴν ἀμέσως οὐδὲ ὥς 5
 ἔτυχε τὴν ἐκείνων μνήμην παραδραμούμεθα, ἵνα μὴ δό-
 ξωμεν κακίαν τινὰ συνειδότες ἀποφεύγειν τοὺς περὶ αὐ-
 τῶν λόγους· ἀλλ' εἴτε βουλόμεθα αὐτὰ ἐξετάζειν, μετὰ
 ἀξιώματος ἐπ' αὐτὴν χωρήσομεν, λέγοντες ὅτι ἄτοπόν
 ἐστὶν ἐν τοιαύτῃ μνήμῃ μὴ καὶ τὰς ἐκ τῶν προγόνων αὐ- 10
 τοῦ σκοπεῖν ἀρετάς, εἴτε ὑπερβαίνειν ἐθέλομεν, πειρασό-
 μεθα αἰτίαν εἰπεῖν εὐλογον, ἵνα μὴ δοκοῖμεν αὐτὰς ὑπα-
 κρύπτειν ἐθέλοντι· μετὰ δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ γένους εἰς
 τὸ ἀπὸ τῆς γενέσεως ἤξομεν, οἷον εἴτε κατὰ τὸν καιρὸν
 τῆς ὠδίνος ἔξομεν λέγειν συμβεβηκὸς περὶ αὐτὸν· οἷον 15
 δὴ ἐπὶ τῆς Περικλέους λέγεται μητρὸς τῆς Ἀγαρέστης, ²
 ἥ δι' ἐνυπνίου προεῖπεν ὁ θεὸς, ὅτι λέοντα τέξεται, ἥ
 ἐπὶ τῆς Κύρου μητρὸς ἐπικλύσει τοῦ ὀνείρου θρυλλόμε-
 νον· πολλὰ δ' ἡμῖν καὶ ἄλλα τοιαῦτα παραδέδοται, οἷα
 ἐπὶ Εὐαγόρου τοῦ Κυπρίων βασιλέως, ἥ ἐπὶ ἐτέρων· εἴτα 20
 μετὰ τὸ ταῦτα εἰπεῖν παραληψόμεθα τὸ ἐκ τῆς ἀνατρο-
 φῆς, ἃν ἔχωμεν τι περὶ αὐτῆς ἐξαίρετον λέγειν καὶ οἷον
 μὴ ἐτέροις γέγονεν, ὥσπερ ἐπὶ Ἀχιλλέως, ὅτι μυελοῖς
 ἐλάφων ἐτράφη, καὶ ὅτι ὑπὸ Χείρωνος ἤχθη, ³ καὶ τὰ
 κατὰ μέρος ἐπ' αὐτῷ λεγόμενα· μετὰ ταῦτα ἅπερ ἐν τῇ 25
 νέᾳ ἡλικίᾳ ἐπετήδευσεν, εἰ ῥητορικὴν ἥσκησεν ἢ ποιητι-
 κήν, ἥ τι τῶν τοιούτων· εἴτα ἐπ' αὐτὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ
 πεπραγμένα· καὶ ταῦτα μᾶλλον δὲ ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσιν,

1 Mon. συράς. ser. σειράς. Marin. vit. Procl. p. 64. δει-
 γματα φέρων — τῆς ἀπὸ Σόλωνος χρυσῆς ὄντως τοῦ γένους σειρᾶς.
 ubi cfr. Fabric. et Boisson. 2 Mon. ἀγαρεύστης. 3
 ἤχθη Mon. om., inserui ex Hermog. Prog. p. 37.

ἵνα μὴ ὑπτιος ὁ λόγος γίγνηται· εἰ καὶ ἀρμόζειν πως τοῖς
 πανηγυρικοῖς ἢ ὑπτιότης δοκεῖ. Ὅμως ἵνα μὴ πάντῃ
 ἐκλύηται μόνῃ μνήμῃ ποιουμένων ἡμῶν καὶ ἀνεξέργαστον,
 πειρασόμεθα εἰς ἀρετὰς ἀναφέρειν τὰς πράξεις, καὶ ἐπά-
 5 γειν κατὰ μέτρος τὰς συγκρίσεις· οὕτω γὰρ ἢ τε ὑπτιό-
 τῃς διαλύεται καὶ ἐναγώνιος ὁ λόγος κατασκευάζεται· καὶ
 εἶπον τι ἐλάττωμα ἔχει, καὶ τοῦτο πειρασόμεθα περ-
 στέλλειν εὐφημοτέροις λόγοις, τὴν δειλίαν εὐλάβειαν καὶ
 προμήθειαν καλοῦντες, τὸ δὲ θράσος ἀνδρείαν καὶ εὐψυ-
 10 χίαν, καὶ ὅλως αἰεὶ πάντα ἐπὶ τὸ κάλλιον ἐργαζόμενοι.
 ὅπερ δὲ εἶπον, πανταχοῦ δεῖ τὰς συγκρίσεις ἐπάγειν τὴν
 ὑπὲρ τὸ μέτρον ὑπτιότητα διαφεύγοντας, καὶ ἐπὶ τὰς
 τῶν ἀρετῶν ἐξετάσεις ἵεναι, ἵνα ἔμψυχος ὁ λόγος φαινη-
 ται. ζητητέον δὲ, εἰ ἀντιθέσιν ἐπιδέχεται τὸ ἐγκώμιον·
 15 εἰ γὰρ δεῖ ὁμολογουμένων ἀγαθῶν βάσανον γίνεσθαι,
 οὐκ ἐτι ὁμολογηθήσεται τὰ ἔχοντα ἀντιθέσιν· εἰ δὲ ἐξ
 ἰδιαζούσης ὕλης ἐμπέσοι, ὃ ἀποκρῦναι οὐ δυνάμεθα διὰ
 τὸ τὸν ἀκροατὴν αὐτὸ ζητεῖν, τῇ τε μεθόδῳ αὐτὰ κα-
 θαιρήσομεν, καὶ τὰς λύσεις ἐπάξομεν ἰσχυροτέρας, ἵνα
 20 πανταχόθεν τὸ τῆς ἀντιθέσεως βλάβος λήνται. Παρά-
 δεῖγμα δὲ τούτου παρὰ τῷ Ἀριστείδῃ καὶ τῷ Ἰσο-
 κράτῃ ⁴ ἐν τῷ Πανηγυρικῷ καὶ ἐν τῷ Βουσίριδι, ὧν
 μάλιστα ἐν τῷ Πανηγυρικῷ ἀντιθέσιν ζηλωτέον, ἐπειδὴ
 • καὶ καλῶς λέλνται· ἢ γὰρ ἐν τῷ Βουσίριδι εἰσαχθεῖσα
 25 ἀσθενέστερον λελύσθαι δοκεῖ, ἐξ ἰδιαζούσης δὲ ὕλης ἐμ-
 πεσοῦσαι ἀντιθέσεις κανόνα τῷ εἶδει τούτῳ τῆς ῥητο-
 ρικῆς καθολικὸν οὐ ποιήσουσιν. Σημειωτέον, ὅτι καὶ
 πρόσωπα καὶ πράγματα εἰπὼν ἐγκωμιάζεσθαι διὰ τοῦτο
 καὶ σοφίας ποιεῖται ἐγκώμιον ὡς πράγματος, οὐχὶ Θου-
 30 κυδίδου μόνου, ὃ ἐστὶ πρόσωπον.

4 Mon. Σωκράτει.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

Ἔως τοῦ τὰ χρήσιμα ἢ πρότασις· τὸ οἷς ἐπορί-
σαντο ἢ αἰτία, καὶ ἄλλως δὲ χωρὶς αἰτίας. ἐν τίσιν δὲ
τιμᾶν τοὺς εὐρόντας τὰ χρήσιμα, ἐν οἷς ἐπορίσαντο δη-
λονότι· καὶ ἔστιν ὄνομα τούτῳ πρότασις δίκωλον. Οἱ γὰρ 5
εἰρόντες τὰ χρήσιμα δηλονότι δι' ἐκείνων ἐπορίσαντο τὰ
κάλλιστα· μισθὸς γὰρ τοῦ χρησιμὸν τι ἐφευρηκέναι τὸ
δι' ἐκείνου τὰ κάλλιστα πορίσασθαι εἴτουν προσκτήσα-
σθαι· ὥσπερ γὰρ διὰ ματαιοτεχνίας ἢ κακοτεχνίας ἢ
ψευδοτεχνίας ὕνῃσις οὐδεμία προσγίνεται, οὕτω διὰ τῆς 10
ἀληθοῦς τέχνης ὠφέλεια οὐχ ἢ τυχοῦσα τῷ ἐφευρηκότι
προσγίνεται, ἥς τὸ μείζον αἰδῖος μνήμη καὶ κλέος αἰ-
μνηστον. ἔστι δὲ ματαιοτεχνία μὲν, ὥς ἢ ὄρχησις, κα-
κοτεχνία δὲ, ὥς ἢ φαρμακεία· ψευδοτεχνία δὲ, ὥς ἢ ἐπὶ
τῶν ψήφων γινομένη καὶ λανθάνουσα τὴν αἴσθησιν. 15
Ἰδιον ἐκάστῳ, τιμᾶσθαι ἐκεῖνο, ἐφ' ᾧ ἐπόνησε καὶ οἷον
ἀπαρχὰς τινὰς ἐκεῖνον δρέπεσθαι καὶ καρποῦσθαι. εὐ-
φραίνεται γὰρ τῷ ἰδίῳ ἕκαστος κατορθώματι, γέηπονίᾳ
μὲν ὁ ἀρότης, ναυτηλίᾳ δὲ ὁ ναυτικός ἢ κυβερνήτης,
στρατηγήμασι δὲ καὶ ἀνδραγαθίαις ταῖς κατὰ πόλεμον 20
ὁ στρατιώτης ἢ στρατηγός, ὥς δὲ καὶ λόγοις ὁ ἐν αὐτοῖς
εὐδοκιμηκώς· Θουκυδίδην οὖν, ῥησὶ, τιμᾶν προελόμενος
λόγοις διαπραξομαι τοῦτο, ὅτι καὶ λόγοι Θουκυδίδη, ὥς
ἔτι περιῆν, ἐτύγχανον ἐπιτήδευμα. Τοῦτο παραβολὴ
ἔστι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχουσα τοῦ δευτέρου κώλου τῆς 25
προτάσεως· παραβολὴ δὲ λέγεται κάλλος τοῦ προοιμίου,
οἷον διπλασιάσαι ὄνομα καὶ διπλασιάσαι κῶλον, καὶ ἔστιν
ὁ τρόπος τοῦ προοιμίου συλλογιστικός· τὸ δὲ συμπέρα-
σμα ἀποδοτικόν.

Τὸ οὐκοῦν Θουκυδίδην ἐπαινέσω τοῖς λόγοις ἀπόδο- 30
σίς ἐστι τοῦ πρώτου κώλου· τὸ δὲ αὐτὸν τοῖς αὐτοῦ τι-
μᾶν προελόμενος, ἀπόδοσις τοῦ δευτέρου κώλου τῆς προ-

τάσεως. Κατασκευή τῆς συγκριτικῆς προτάσεως, τουτέστι
 δεύτερον προοίμιον. Διὰ δύο τούτων συνήγαγε, τοῦ ὅτι
 λόγου μηδὲν ἐστὶ τῶν περὶ τὸν βίον κρείττον, καὶ τοῦ
 ὅτι ἐν λόγοις οὐδεὶς Θουκυδίδου κρείττων γεγένηται. Τὸ
 5 τιμᾶσθαι δίκαιον Θουκυδίδην τοῖς λόγοις. εἰ γὰρ λόγου
 μὲν οὐδὲν κρείττον φησιν, ἐν λόγοις δὲ οὐδεὶς Θουκυδί-
 δου κρείττων, ἐπαινετέος ἄρα Θουκυδίδης καὶ λόγοις εὐ-
 φημητέος, ἵνα τῶν οἰκείων πόνων δρέπηται τοὺς καρ-
 ποῖς· τοῦτο δὲ συλλογισμός ἐστιν. Ἐκάτερον, φησὶν,
 10 ἐκάτερον διορθοῦται, γένει μὲν καὶ πλούτῳ τὴν δημοτι-
 κὴν ἔνδειαν ἐπ' ἀνορθούμενος· τὸ δὲ μὴ καταδυναστεύειν
 τῶν ὑποδεστέρων καὶ ἀδίκως προσκταῖσθαι, διὰ τῆς δη-
 μοτικῆς ἰσχυροῦς περιποιούμενος ἑαυτῷ. Ἀναὶ γὰρ τού-
 τοις διελὼν ἑαυτὸν φαίνεται, λόγοις καὶ ὅπλοις· ποτὲ
 15 μὲν γὰρ ῥήτορος τῶν καλλίστων ἐπλήρου χρεῖαν, ποτὲ
 δὲ ἀρίστου τῶν στρατηγῶν· τὸ δὲ φιλοσοφεῖν νῦν ἀντὶ
 τοῦ ῥητορεύειν καὶ δημηγορεῖν εἴληπται, ἐν ἑκατέροις
 τὸ ἡρεμεῖν καὶ ἡσυχάζειν δηλοῦν. Ταῖς λογικαῖς μὲν,
 φησὶν, ἐπιστήμας καὶ τέχναις οἷον ὄρμον τινα χρυσοῦν
 20 καὶ κόσμον τὸ στρατηγεῖν προσῆπτε· τῇ στρατηγίᾳ δὲ
 ὥς τι μέγα καὶ περιβόητον τὸν λόγον καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ
 κέρδος ἐπετίθη, φρόνησιν ἅμα καὶ ἀνδρείαν μὲν, καὶ
 δεικνύς, ὥς οὐ μέρος φρονήσεως ἡ στρατηγική, ἀλλ'
 αὐτόχρημα φρόνησις. οὐ γὰρ ἀνδρείας τοσοῦτον δεῖ, ὅπό-
 25 σον συνέσεως τῷ ἀνεπισφαλῶς μέλλοντι στρατηγεῖν· εἰ-
 κότως οὖν καὶ μίαν τῶν δύο τούτων ἐποιεῖτο μελέτην ὁ
 Θουκυδίδης, καὶ ἄσκησιν ὧν μίαν οὐκ εἶχε τὴν τέχνην,
 καὶ εἰς ἓν συνῆγε τὰ τῇ φύσει διεστηκότα· πλείστη γὰρ
 τῶν δύο, στρατηγίας καὶ λόγων, διαφορὰ· Συνεγράψατο
 30 γὰρ ἅπαντα ἡκριβωμένως Θουκυδίδης, καὶ ἰδίαν ἐποιή-
 σατο τέχνην τὰ τοῖς πρὸ αὐτοῦ πᾶσι πεποιημένα, καὶ
 λήθης βυθίοις οὐδὲν ὑπελείπετο συγχωθῆναι· φυλακὴ γὰρ
 τῶν τοιούτων τὰ τούτου συγγράμματα γέγονεν, καὶ
 ἐξ-

ἔξεσι τῷ φιλοπονεῖν ἐθέλοντι ἀναλέγεσθαι τῶν ἐκείνου λόγων τὰ περὶ Πλαταιέων, τὰ περὶ τῆς δηρώσεως Ἀττικῆς, τὰ περὶ Πελοποννήσου, τὰ περὶ Ναυπάκτου, τὰ περὶ Λέσβου, ἃ καὶ μέχρι τοῦ νῦν διὰ τῆς ἐκείνου κηρύττεται συγγραφῆς, τὰ περὶ Ἀμβρακιωτῶν, τὰ περὶ δικαστηρίου Λακεδαιμονίων καὶ τὰ λοιπὰ, πάντα γὰρ ἡκριβωμένως διέξεισιν.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΣΟΦΙΑΣ.

Καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς σοφίας ἐπαINETόν ἐστιν, ἐκ τοῦ σέβω γινόμενον. τί γὰρ ἐκείνης σεμνότερον, ὅπου γε 10 καὶ αὐτὸ τὸ θεῖον τῷ ταύτης ὀνόματι χαίρει καλούμενον· σοφὸς δὲ οὐ μόνον ὁ περὶ λόγους δόκιμος ὀνομάζεται, ἀλλὰ καὶ πᾶς ὁ συνέσει καὶ ἀγχινοῖα κῶσιούμενος· λόγος γὰρ οὐχ ὁ προφορικὸς μόνον, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὁ ἐνδιάθετος λέγοιτ' ἂν, ὃς καὶ προβολεύς τις καὶ πατήρ 15 πέφυκε τῆς σοφίας. Ταύτην, φησὶν, ὁπόσης ἐστὶ τύχης ἀγαθῆς τὸ κτήσασθαι, τοσοῦτον ὑπὲρ δύναμιν τὸ κατ' ἀξίαν ἀνευφημεῖν. Ὅρα δὲ τὸ ὑπερέχον ταύτης καὶ ἐξ αὐτοῦ μῦθου. ἄλλος μὲν γὰρ ἄλλω τῶν κατὰ τὸν βίον ἐπιστατεῖ τῶν λεγομένων θεῶν· Ἡρᾶ γάμοις, Ἀρῆς αἵ- 20 μασι καὶ σφαγαῖς, Ἡφαιστος τῷ πυρὶ, ὁ δὲ τῶν ἀπάντων κορυφαῖος ὁ Ζεὺς ταύτῃ μᾶλλον σεμνύνεται, ἧς καὶ μέρει τινὶ τοὺς ἄλλους φιλοτιμεῖται· οἷον λόγῳ Ἑρμῆν, φρονήσει τὴν Ἀθηνᾶν· ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ Διὶ, κατὰ τὸν μῦθον φάναι, σοφία τὴν ἀρχὴν ἐκρατύνετο· ἐπι- 25 βουλευσάντων γὰρ ἐκείνω ποτὲ Ἡρας, Ποσειδῶνος καὶ Ἀθηνᾶς σοφία ὑπέθετο τὸν Βριάρεων καλέσαι, ὃν οἱ προειρημένοι δεισάντες ἀπέστησαν τῆς ἐπιβουλῆς, ἥ φησιν Ὀμηρος·⁵

Ὅπποτε μιν ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι,

30

⁵ II. α, 499.

Ἦρῃ τ' ἡδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη.

Ἀλλὰ σὺ τὸν γ' ἐλθοῦσα, θεὰ, ὑπελύσαιο δεσμῶν,

Ἵλχ' ἐκατόγχιρον καλέσας· εἰς μακρὸν Ὀλυμπον·

Τὸν καὶ ὑπέδδουσιν μάκαρες θεοὶ, οὐδὲ τ' ἔδησαν.

- 5 Θαυμάσαι, φησὶ, τοὺς ποιητὰς ἄξιον· θεῶν παῖδας
 Παλαμήδην καὶ Νέστορα, καὶ τοὺς κατ' ἐκείνους σοφοὺς
 ὀνομάσαντας, οὐχ' ὅτι φύσαντας ἔσχον θεοὺς, τοῦτο
 γὰρ τὸ καταστάντας τὴν φύσιν θεῶν παρίστησιν· ἢ γὰρ
 ἂν θεοὶ πάντως καὶ αὐτοὶ καθειστήκεισαν, καὶ ἀθανά-
 10 σιά τετιμῆνται, ἀλλ' ὅτι τὸ θεῖον τι χρῆμα τὴν σοφίαν
 ἐκτήσαντο· τὸ δὲ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ γένους τὸ κοινὸν ἐδή-
 λουν τῆς ἀρετῆς ταῦτόν ἐστι τῷ καταστάντας τὴν φύσιν
 θεῶν· ἢ γὰρ ἂν καὶ αὐτοὶ θεοὶ καθειστήκεισαν, καὶ εἰς
 τὴν αὐτὴν ἔννοιαν κατὰστρέφει διπλασιασμός τις ὢν κώ-
 15 λου, δι' ἐτέρων λέξεων ἐξηγηγεμένος· εἰ γὰρ θεῖαν, φη-
 σὶ, καὶ ἀκήρατον εἶχον φύσιν, πάντως ἂν καὶ ἀθανά-
 σίας μετελήφεισαν, καὶ τῇ κοινωνίᾳ τῆς θείας φύσεως
 τὸ κοινὸν ἐδήλουν τῆς ἀρετῆς, ἀγῆρω καὶ ἀνώλεθρον
 ἐσχηκότες ζώην· ἀλλ' ἀνθρώποι μὲν ἐτύγχανον ὄντες, διὰ
 20 τοῦτο δὲ μόνον θεῶν παῖδες προσηγορεύθησαν, τὸ τὸ θεῖον
 χρῆμα τὴν σοφίαν καταλαβεῖν, καὶ ταύτης ἀναφανῆναι
 τοῖς μεταγενεστέροις διδάσκαλοι. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ὁ
 Ἀφρόδιος τὴν σοφίαν σύμφυτον εἶναι θεοῖς τὴν ἀρχαιο-
 γονίαν αὐτῆς ἐδήλωσε, καὶ κατὰ τοῦτο πάντως ἀπο-
 25 σεμνύνων αὐτήν· τὸ γὰρ σύμφυτον τὸ συμφυὲν, ὃ ἐστι
 τὸ συναναφανέν, καὶ συμπραχθέν δηλοῖ, ἐκ τῆς σὺν προ-
 θέσεως καὶ τοῦ φύω τὸ βλαστάνω γινόμενον. Ἐν ἄλλοις
 οὐκ ἐστι τὸ κτῆμα, ἀλλὰ μόνον, ὧν σοφία προήλθε τοῦ
 γένους ὑπόμνημα· κτῆμα οὖν ἐνταῦθα καὶ ὑπόμνημα τὸ
 30 αὐτό ἐστιν· ὅδε δὲ ὁ νοῦς τοῦ ῥητοῦ· Νέστωρ καὶ Πα-
 λαμήδης καὶ οἱ κατ' ἐκείνους σοφοὶ δόκησιν παρέχοντες
 τοῖς πολλοῖς τοῦ προῆχθαι θεῶν διὰ τὸ σοφίαν κτήσα-
 σθαι, ἥτις κτῆμα καὶ ὑπόμνημα τοῦ θεοῦ γένους ἐστίν.

Εἰπὼν, ὅτι παρ' ἑκάτερα τῶν πραγμάτων εὐδοκιμεῖ, εἰρήνην καὶ πόλεμον, καὶ ἀμφοτέροις νέμει τὸ ἑαυτοῖς χρήσιμον, ἐπήγαγεν, ὅτι οὕτως ἰσχυρὰ ἐν ἑκατέροις ἐστὶν, ὥστε τῆς εἰρήνης οὐσης πολιτευομένη δοκεῖν μόνῃς ἐκείνης εἶναι· τὸ δὲ πολέμιον ἀγνοεῖν καὶ ὅπλων κεκινημένων οὕτως ἐν ἐκείνοις εὐδοκιμεῖν, ὥς οὐκ εἰδύσαν. τὰ τῆς εἰρήνης, ἀλλ' αἵμασι μόνοις καὶ πληγαῖς καὶ ἀλώσεισι καὶ τοῖς ἐπομένοις ἐνησχημένην· ἀκούσας, φησὶν, ὅτι σοφία αἰτία γίνεται τοῦ ἐν ὅπλοις κρατεῖν, μὴ δόξης αὐτὴν ἐν ἐκκλησίᾳ φέρειν τὰ δεύτερα· ἐν ταύτῃ γὰρ μᾶλλον, ἢ 10 ἐκείνοις τὸ κράτος φέρεται· τίς γὰρ ἐν ἐκκλησίᾳ τοῦ σοφοῦ δοκιμώτερος, τί τὸν δημηγόρον ἀσθμαίνειν πυρὸς δριμύσσει, ὁμοκλῆν ἐν ταῖς κατηγορίαις πτεροῖ; τί τοὺς ἀκρωμένους τὸ κρεῖττον ἐν βουλαῖς τοῦ χειρόνος ὑποτίθῃσι πρεσβεύειν, καὶ περὶ τῶν πρακτέων λυσιτελῶς σκο- 15 πεῖν; τί τοὺς δικαστὰς τὸν φεύγοντα τοῦ διώκοντος μᾶλλον ἢ τοῦμπαλιν τὸν διώκοντα τοῦ φεύγοντος ἐν τῷ δικάζειν ἐπικρατέστερον ἡγεῖσθαι, κακείνῳ δίδοναι ψῆφον τὴν μείζονα; τί τὸ ἐπαινοῦν ἀρετὴν ἢ διαβάλλον τὴν κακίαν ἐν ἐκκλησίᾳ; ταῦτα πάντα σοφίας. ὥστε μᾶλλον 20 ἐν ἐκκλησίαις καὶ λόγοις καὶ ἐν ὅπλοις ἢ σοφία εὐδοκιμεῖ. Ὑπόκρισις ἐστὶν ἡ μίμησις, καὶ ὑποκριτὴν φάμεν τὸν πρόσωπον ἕτερον ὑποδνόμενον κατὰ μίμησιν· ὑποκρίνεται οὖν καὶ μιμεῖται ἡ σοφία κατὰ τοῦτο τὸ θεῖον, τὸ προειδέναι καὶ προλέγειν τὰ μέλλοντα. Θεῖον γὰρ τι τὸ 25 λογικόν, ἀπορρόγῃ τις ἐκείνου καὶ μετουσία τυγχάνον. καθ' ἵπóκρισιν οὖν καὶ μίμησιν τοῦ πρωτοτύπου τὸ μέλλον προοραῖ. Καὶ τῶν ἐν οὐρανῷ, φησὶ, δίδωσι τὴν γνώμην τοῖς ἀνθρώποις σοφία. ἐκείνης γὰρ ἡ ἀστρονομία, δι' ἧς πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν ἀστέρων συνόδους 30 καὶ ἀποκλίσεις καὶ περιόδους γινώσκομεν, καὶ κίνησιν καὶ φορὰν ἡλίου τε καὶ σελήνης καὶ ἀπὸ τινος ζώνης πρὸς ἑτέραν μετὰ βασιν καὶ ζωδιακοὺς κύκλους, καὶ εἴτι ἕτερον

τῶν κατ' οὐρανόν. Καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος, φησὶν,
 αἰῶνος εἵδῃσιν ἀνθρώποις ἡ σοφία παρέχει, φιλοσοφεῖ
 γὰρ περὶ τῆς ψυχῆς ὡς ἀθάνατος· καὶ ὅτι μετὰ τὴν λύ-
 σιν τοῦ σώματος ὑφίσταται, καὶ λόγους, ὧν περ ἔπραξε,
 5 δίδωσιν. Εἰς τὸ εἶλε στιγμήν τελεία, εἴτ' ἀφ' ἑτέρας ἀρ-
 χῆς ἢ ἀνάγνωσις, ἣν ἐλεῖν ὁ πολὺς οὐ δεδύνηται χρόνος,
 σοφὸν παρεστήσατο βούλευμα· λέγει δὲ πλὴν μὲν χρό-
 νον τὸν τριβέντα δεκαετῇ τοῖς Ἑλλήσιν ἐν ναυστάθμῳ
 καὶ τοῖς περὶ τὴν Τροίαν χωρίοις, σοφὸν δὲ βούλευμα τὸ
 10 τέχνασμα τοῦ δορείου ἵππου, ὃν Ὀδυσσεὺς σοφίᾳ ἐπιτη-
 δεύσατο· τὴν Τροίαν οὖν φησὶν, ἣν ὁ τῶν δώδεκα ἐνι-
 αυτῶν χρόνος καὶ ἡ ἐν τοσοῦτῳ προσεδρεῖα τοῦ Ἑλληνι-
 κοῦ ἐλεῖν καὶ παραστήσεσθαι οὐ δεδύνηται, ταύτην παρ-
 εστήσατο καὶ ὑπέταξε τὸ σοφὸν Ὀδυσσεύς βούλευμα.
 15 Ἀνάμιν Περσῶν τὴν μετὰ Ξέρξου φησὶν, ὅτε τῇ Ἑλλά-
 δι ἐπιστράτευσεν τὰς μυριάδας ἐκείνας ἐπαγόμενος τὰς
 πολλὰς, καὶ τὰς μεγίστας κενοτομίας τῶν στοιχείων, ἣ
 μᾶλλον εἰπεῖν τερατείας ἐπιδεικνύμενος καὶ τὴν ἡπειρον
 μὲν ἀπεργαζόμενος θάλατταν, γεφυρῶν δὲ, καὶ ὡς ἂν εἰ-
 20 πῃ τις, τὴν θάλατταν ἡπειρῶν, καὶ νέος δημιουργὸς κα-
 τὰ τὸν Σαλμωνέα γινόμενος. Τούτου τοίνυν τὴν τοσαύ-
 την ἀλαζονείαν, καὶ τὸ ἐν κενοῖς φρύαγμα τὸ σοφὸν Θε-
 μιστοκλέους διέλυσε βούλευμα. ἀνδρεία ῥώμης διαφέρει·
 ἀνδρεία μὲν γὰρ ἀρετὴ ψυχῆς, ἡ εὐτολμία λεγομένη,
 25 μία οὕσα τῶν τεσσάρων γενικῶν καὶ μέση κειμένη δει-
 λίας τε καὶ θρασυτήτος, ῥώμη δὲ ἰσχύς σώματος, ἣν καὶ
 σθένος φασὶν· τὸ δὲ „καὶ τῆς ἀνδρείας ἀνέλης τὴν φρό-
 νησιν κατηγορούμενον ἔμεινεν“ οὕτω νοήσεις· ὡς ἀνδρεία
 πάντως ἐστὶν ἢ μετὰ συνέσεως τόλμα· ἐπείτοιγε τόλμα
 30 χωρὶς συνέσεως θρασυτήτης ἐστὶν· ἡ δὲ θρασυτήτης κακία
 ψυχῆς καὶ τῶν κατηγορουμένων ἐστὶ· τὸ δὲ κατηγορού-
 μενον ἀντὶ τοῦ κακῶς ἀκοῦον, διαβαλλόμενον, μισούμε-
 μενον. Ἰστέον δὲ, ὡς οἱ φιλόσοφοι τὸ κατηγορεῖσθαι

καὶ τὸ κατηγορούμενον ἑτέρως καὶ οὐχ οὕτως ἐκλαμβάνουσι· κατηγορούμενον γὰρ λέγουσι τὸ ἐπάνω κείμενον τοῦ ὑποκειμένου· ὡς γενικώτατον γένος τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενῶν τὸ ζῶον τυχὸν κατὰ παντὸς ἀλόγου καὶ λογικοῦ. κατηγορούμενον οὖν τὸ ζῶον· ὑποκείμενον δὲ τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον, καὶ ὡς εἶδος εἰδικώτατον τῶν ἀτόμων· οἷον ἄνθρωπος τοῦ Σωκράτους· κατηγορεῖται γὰρ ὁ ἄνθρωπος Σωκράτους καὶ Πλάτωνος, οἱ τινὲς εἰσιν ἄτομα, ἄτομον δὲ τὸ μὴ δυνάμενον διαίρεσιν ἐπιδέξασθαι.

Κατὰ παράλειψιν ἐστὶ σχῆμα. πολλὰ εἶχον, φησὶν, 10 ἕτερα περὶ τῆς σοφίας διεξελθεῖν, ἀλλ' ἐμποδῶν μοι τὸ πλῆθος καθέστηκεν, ὀδυνατοῦντι καθ' ἐν αὐτῶν ἐπεξιέναι τοῖς βουλομένοις περὶ σοφίας μανθάνειν, τὸ δὲ κατὰ παράλειψιν σχῆμα τὰ μέγιστα πρὸς τὸ ἐγκώμιον συντελεῖ· τί γὰρ μείζον τοῦ φάσκειν ἡττάσθαι τὸν λόγον τοῦ 15 μεγέθους τοῦ ἐγκωμιαζομένου.

C a p. IX.

Ο Ρ Ο Σ Ψ Ο Γ Ο Τ.

Σημείωσαι ὅτι τοῖς αὐτοῖς κεφαλαίοις διαίρεται, οἷς καὶ τὸ ἐγκώμιον. παρέπεται δὲ τῷ ψόγῳ τέσσαρα ὅρος, διαφορὰ πρὸς τὸν κοινὸν τόπον, ὑποκείμενον, ὕλη 20 ἥτοι ἐργασία δι' αὐτῶν τῶν πέντε κεφαλαίων, γένους καὶ τῶν λοιπῶν. Καὶ ὁ ψόγος δὲ τοῖς αὐτοῖς διαίρεται κεφαλαίοις ἀπὸ τῶν ἐναντίων ἐνθυμημάτων καὶ ἐπιχειρημάτων συμπληρούντων ἡμῶν τὴν ἅπασαν ἐργασίαν καὶ διαίρεσιν· τῶν γὰρ ἐγκωμίων τὸ μὲν ἐστὶν ἔπαινος, τὸ 25 δὲ ψόγος· διὰ τοῦτο καὶ ὁ κατὰ τῶν σοφιστῶν Ἰσοκράτους λόγος, καίτοι ἐκ λειδοριῶν ἅπας τῶν περὶ τοὺς ἀμαρτάνοντας εἰς τὰς τέχνας κατεσκευασμένος ἐν τοῖς ἐγκωμίοις τέτακται· οὐδέ λέληθε δέ με, ὅτι ἐπέσκηψάν τινες

τῇ ἐπιγραφῇ ἐκείνου τοῦ λόγου, ὅτι μὴ ψόγον αὐτὸν
 τῶν σοφιστῶν ἐπέγραψεν, ἀλλὰ κατὰ τῶν σοφιστῶν ἔθε-
 το αὐτῷ ὄνομα, ὥστε δοκεῖν εἶναι κοινὸν τόπον. Ἰστέον
 δὲ, ὅτι οὐχ αἱ ἐπιγραφαὶ κοινοῦσι τὰ εἶδη, ἀλλ' ἡ ὑπο-
 5 κειμένη ὕλη. εἴρηται μὲν οὖν ἤδη καὶ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ
 ἡ διαφορὰ τοῦ τε ψόγου καὶ αὐτοῦ τοῦ κοινοῦ τόπου·
 οὐδὲν δὲ κωλύει, καὶ νῦν αὐτῆς ἀναμνησθῆναι· διὰ γὰρ
 αὐτῆς εἰσόμεθα, ποῖα δεῖ ὑπὸ ψόγον ἄγειν, καὶ ποῖα
 ὑπὸ τοὺς τόπους. ὅταν μὲν οὖν ἢ πρᾶγμα τὸ ἐξεταζόμε-
 10 νον, καθ' οὗ τιμωρία τις ὑπὸ τῶν νόμων διώρισταί, τό-
 τε τῇ καταδρομῇ κατὰ τὰ κεφάλαια τοῦ κοινοῦ τόπου
 χρησόμεθα· ὅταν δὲ πρᾶγμα ἢ, μόνην λοιδορίαν τῷ χρω-
 μένῳ φέρον, τότε ὡς ψόγον ἐργαζόμεθα, ὥστε καὶ ὁ κα-
 τὰ τῶν σοφιστῶν κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὑπὸ πανηγυρι-
 15 κὸν εἶδος ἂν τάττοιτο. Ἔστι δὲ¹ καὶ ἄλλα πολλὰ εἶδη,
 ὥσπερ ἤδη καὶ μικρὸν ἐμπροσθεν ἐπεσημηνάμεθα, ἀγό-
 μενα ὑπὸ τὸ πανηγυρικόν, ἰδίας διαιρέσεως δεόμενα,
 ὥσπερ καὶ ὑπὸ τὸ δικανικὸν καὶ συμβουλευτικόν· μᾶλλον
 δὲ χρὴ καὶ περὶ αὐτῶν δι' ὀλίγων εἰπεῖν, οὕτω γὰρ ἂν
 20 τοῖς περὶ ἐκείνων τῶν εἰδῶν τέχναις ἐπιμελέστερον ἐντευ-
 ξόμεθα· τῶν γὰρ τεχνολογῶν αἱ μὲν ἀπὸ τῶν ὑποκει-
 μένων προσώπων μόνον ἐχαρακτήρισαν τοὺς λόγους, καὶ
 ἐν τρισὶν εἵδεσιν ἔστησαν τῆς ῥητορικῆς, λέγοντες, ὡς οἱ
 ὑποκείμενοι ἡμῶν ἀκροαταὶ ἢ ἐκκλησιαζόμενοι ἢ δικάζου-
 25 σιν ἢ πανηγυρίζουσι, καὶ δεῖ πάντως ἐνὸς τῶν εἰδῶν εἶ-
 ναι τούτων τὸν λόγον τὸν λεγόμενον, οἱ δὲ οὐκ ᾤθησαν
 δεῖν τρία μόνον ὀνομάζειν εἶδη, ἀλλ' εἰς πλείονα ἐξέτει-
 ναν, καὶ ἐμοὶ δοκεῖν πρὸς τοῦτο ἐκινήθησαν πεισθέντες
 ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους· ὁ ἀνὴρ γὰρ ἐκεῖνος αἰδέσιμος ὢν
 30 τέταρτον περὶ τὰ τρία τὰ προλεχθέντα τὸ ἱστορικὸν ἐκά-

¹ Haec et sqq. usque ad p. 632, 9. edidit Spengel. συναγ.
 τεχν. p. 224 sqq.

λεσε, μικτὸν ἀπὸ τῶν τριῶν εἶναι εἰπὼν· εἰ δὲ δοίη τις
 εἶναι τέταρτον, ὥσπερ οὖν καὶ δεῖ δοῦναι, οὐδὲν κωλύει καὶ
 τοῖς ἄλλοις ἐπεσθαι τοῖς μέχρι τριάκοντα εἰδῶν, οἶμαι,
 προελθοῦσιν· ἴσως δ' ἂν εὐρεθείη καὶ πλείονα· σχεδὸν
 γὰρ ὅσα ἐν ἀνθρώποις πράγματα, τοσοῦτοι καὶ λόγοι. ⁵
 ἀλλὰ λήσεται τις οὕτω ² σύγχυσιν ἐργαζόμενος· διὸ ὑπ'
 ἐκεῖνα τὰ παρὰ τῷ Κουρνούτῳ ὀνομαζόμενα καὶ Πορ-
 φυρίῳ ἅπαντα χρὴ πειρᾶσθαι ἀνάγειν τὰ πράγματα, εἰ-
 δοποιοῦντας αὐτῶν τὰς ὑποθέσεις. δύνατο δ' ἂν τις καὶ
 ἐκείνων τὴν μὲν διαίρεσιν διαφορὰν λέγειν· ἀνάγειν δὲ ¹⁰
 αὐτὰ ἐπὶ τὰ τρία εἶδη, εἰ προσέχοι τοῖς ὑποκειμένοις
 προσώποις, καὶ τῷ ἐκάστου τῶν τῆς ῥητορικῆς εἰδῶν τέ-
 λει· οἷόν τι λέγω τοῦ δικανικοῦ τέλος τὸ δίκαιον, ὅπερ
 ἐκ ψήφου τῶν δικαστῶν κατὰ τοὺς νόμους κρινόντων
 δείκνυται· ἄρα οὖν οἱ ἀντιρῥητικοὶ, ἐπεὶ πρὸς τινὰς ¹⁵
 ἔχουσι τοὺς ἀγῶνας, εἰεν ἂν τοῦ δικανικοῦ, ἀλλ' οὐκ ἂν
 εἴποι τις· οὐδὲ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ ὑπόκεινται, ὥς μέλλον-
 τες ζημίαν ἐπάγειν τινὰ, ἣν νόμοι διώρισαν, ὥστε μᾶλ-
 λον ἂν ὑπὸ τὸ πανηγυρικὸν εἶδος τάττωιτο, καὶ ὅλους
 τοὺς νομοθετικοὺς, τοὺς χαριστηρίους, τοὺς πρὸς ἀπο- ²⁰
 λογίαν αἰτιῶν οὐκ ἔχουσιν τιμωρίαν ἐκ νόμων ἐπομένην,
 ἀλλὰ πρὸς διαβολὴν μόνην μεμηχανημένους πάντας τοὺς
 περὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων ἔξεστι τάττειν ὑπὸ τὰ
 εἶδη τὰ τρία, εἰ βόλλοιτό τις βιάζεσθαι καὶ προσδέχε-
 σθαι τὴν εἰς πλείονα τομὴν, τὰς δὲ ὕλας, δι' ὧν κατα- ²⁵
 σκευάζονται, ἐπιπλέκειν. εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ πανηγυρικοῦ
 Ἰσοκράτους, καὶ ἐπὶ τοῦ περὶ στεφάνου Δημοσθένους,
 ὁμολογουμένως ὄντος τοῦ μὲν τοῦ δικανικοῦ, τοῦ δὲ τοῦ
 συμβουλευτικοῦ εἶδους, αἱ ὕλαι ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ παρ-
 ελήφθησαν, τί κωλύει τοιαύτας εἶναι μίξεις καὶ ἐπιπλο- ³⁰

² Mon. ὁτῶ. — v. 7. respicit sine dubio ad Cornuti ῥητορικὰς τέχνας
 de quibus vide Martini Disp. de L. Annaeo Cornuto p. 93.

καὶ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν, ἵνα ἕτερόν τι ἔχῃ τέλος ἢ
 λόγος, ὅπερ ἐκ τῶν ὑποκειμένων μὲν ἀκροατῶν εὐρίσκε-
 ται, ἐξ ἑτέρας δὲ ὕλης κατασκευάζεται· οὕτω καὶ ὁ ὑπὲρ
 τῶν τεσσάρων Ἀριστείδου τοῦ ἀντιρρήτικου ἂν λέγοιτο,
 5 καὶ πολλοὶ ἂν εὐρεθεῖεν οἱ λόγοι αὐτοῦ τοῦ Ἀριστείδου
 καὶ τῶν κατ' αὐτὸν, καὶ τῶν χρόνοις ὕστερον σοφιστῶν,
 δυνάμενοι δεικνύναι καλῶς δόξαντας καὶ τοὺς στήναι
 μέχρι τριῶν εἰδῶν ἐλομένους, ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ταῦ-
 τα. ἐλέγομεν δὲ ἀνωτέρω, ὅτι περὶ πραγμάτων εὐφημίας
 10 ἀσχολεῖται τὸ ἐγκώμιον· τὰ δὲ πράγματα ἢ ἄψυχά εἰσιν
 ὄντα ἐν σώμασιν, οἷον ῥητορικὴ, καὶ ὅλως τὰ ἐν ἐπιτη-
 δεύμασιν· εἰκὸς οὖν τινα ζητῆσαι, πῶς οὖν ταῦτα ἐγκω-
 μιάσομεν, εἰ καὶ δυνατόν τοῖς αὐτοῖς χρησθαι κεφα-
 λαίοις, οἷοι περ καὶ ὅταν ἄνδρα τινὰ ἐπαινῶμεν. δεῖ τοί-
 15 νυν εἰδέναι, ὅτι καὶ ἐπὶ τούτων τοῖς ἐνδεχομένοις τῶν
 ἐγκωμίων τόποις χρῆσόμεθα, οἷον τυχὸν ἐπὶ τῶν ἐπιτη-
 δευμάτων, ἀντὶ μὲν γένους περιλαμβάνοντες τοὺς εὐρόν-
 τας ἢ πρῶτως χρῆσαμένους αὐτοῖς, ἀντὶ δὲ ἀγωγῆς τὴν
 ἐν αὐτοῖς ἀσκησιν, ἀντὶ δὲ πράξεων τὰς χρείας, ἂν πλη-
 20 ροῖ τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ καὶ τὰς ὠφελείας, καὶ ἐφ'
 ἑκάστου τῶν ἄλλων οὕτως, ἐπεὶ καὶ αὐτῶν τῶν εἰς ἔμψυ-
 χα γενομένων ἐπαίνων οἱ μὲν εἰσι κοινοὶ, οἷον ἀνθρώ-
 που, ἵππου, οἱ δὲ ἴδιοι, οἷον Σωκράτους ἢ ἄλλου τινός·
 καὶ ἐπ' ἐκείνων οὖν τῶν κοινῶν τῶν μὲν ἐνδεχομένων
 25 δεῖ στοχάζεσθαι, καὶ ὅλως αὐτὸν τὸν λέγοντα δεῖ κατὰ
 τὸν Ἰσοκράτην φάναι, μανθάνειν μὲν τὰς διαιρέσεις,
 κριτὴν δὲ εἶναι τῆς κρίσεως, καὶ συμβαίνοντας καὶ και-
 ροὺς καὶ προσώποις καὶ πράγμασι ποιεῖσθαι τοὺς λόγους·
 φασὶ δὲ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις, ὅτι ἐπιτηδεύειν δεῖ τὴν γλα-
 30 φυράν τε καὶ ἀβροτέραν καὶ θεατρικὴν φράσιν μετὰ τι-
 νος σεμνότητος· ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς ὄγ-
 κου δεόμεθα καὶ ἀξιώματος, καὶ ἐν τοῖς δικανικοῖς σφο-
 δρότητός τινος τῆς ἔμψυχον τὸν ἀγῶνά ποιούσης, οὕτω

καὶ ἐχρῆν ἡμᾶς μαθεῖν, ὥς φιλτατοὶ παῖδες. Περὶ ἐγκώ-
μιου ἀρκούντως εἴρηται, καὶ ἴσως οὐ δεῖσθαι πρὸς τοῦ-
το διαιρέσεως, τῶν εἰρημένων ἱκανῶν ὄντων ὑμᾶς ἐπι-
στῆσαι καὶ δοῦναι ὁδὸν τῆς τοῦ προγυμνάσματος τούτου
μελέτης.

ΨΟΓΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

Πολλὴ μὲν ἡ μέσον τῶν δύο τούτων διαφορὰ, κα-
κίας φημὶ καὶ ἀρετῆς· οὐδεμία γὰρ αὐτοῖς παράλληλος
κοινωνία μακρῷ ἀλλήλων ἀπέχουσι καὶ ἐκ διαμέτρου κει-
μένοις οὐχ ἦττον ἢ σκότος πρὸς φῶς, καὶ ἄλογος φύσις 10
πρὸς λογικὴν· πλὴν οὕτως ἐσχηκότα πρὸς ἀλλήλα ὁμως
γούν πρὸς ἓν τι κατὰ τοῦτο συντελοῦσι καὶ συναρμόζον-
ται, τὸ πρὸς τὸ καλὸν ποδηγεῖν· τὸ μὲν ἐπαινούμενον ἡ
ἀρετὴ, τὸ δὲ διαβαλλόμενον ἡ κακία. ζήλου μὲν γὰρ ὁ
ἐπαινος πρόξενος, ἢ τῶν σοφῶν τις πεφιλοσόφηκεν· ὁ δὲ 15
μισεῖται καὶ διαβάλλεται, ἀποτρόπαιον καὶ φρενκτὸν τοῖς
εὖ φρονοῦσι καθίσταται, καὶ πρὸς τοῦτο ἄρα Ἰσμηνίας
ὁ αὐλητῆς ὁρῶν ἐν τῷ παιδεύειν ἄδειν τοὺς μαθητεομέ-
νους οὐ καλῶς ἦδε μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸν εἰκότα
ῥυθμὸν, ἐπιλέγων τῷ καλῶς μὲν ἄδειν, οὕτως αὐλεῖν δεῖ, 20
τῷ δὲ παρὰ τὸ εἶκος, οὕτως αὐλεῖν οὐ δεῖ· ἀλλὰ καὶ Λα-
κεδαιμόνιοι τοῖς παισὶ δεικνύντες, οἷον τὸ μεθύειν κα-
κὸν, οὐ μόνον τοῦ πίνειν συνεχῶς ἀπαίρουν αὐτοὺς, ἀλ-
λὰ καὶ τοὺς εἴλωτας ἀναγκάζοντες σπᾶν εἰς κόρον τὸν
ἄκρατον καὶ μεθύειν ἐδείκνυν τοῖς παισὶ, πείρα δι- 25
δάσκοντες, ἃ μὴ λόγοις εὐχερὲς ἦν διὰ τῶν εἰρημένων
δηλοῦν, ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπαινεῖσθαι μὲν τὸ καλὸν ἱκα-
νὴ πρὸς ἀρετὴν ἢ παράκλησις· οὐχ ἦττον δὲ ἀπὸ τοῦ
ψέγεσθαι καὶ διαβάλλεσθαι τὸ κακόν· καλῶς οὖν ἄρα
καὶ ὁ σοφιστῆς Ἀφθόνιος εἶπεν, ὅτι παρ' ἀμφοτέρων 30
καταλείπεται κέρδος, τοῦ τε τοῖς τὴν ἀρετὴν ἡγαπηκότας
ἐπαινεῖσθαι, ὡς ἀσπασαμένους τὸ κύριον καὶ ὄντως ὄν

ἀγαθὸν, καὶ τοὺς τὴν κακίαν ἡσκηκότας διαβάλλεσθαι, κέρδος εἰπὼν αὐτὸ τοῦτο πάντως, τὸ δι' ἑκατέρας τούτων εἰς ἀρετὴν τοὺς ἀκροατὰς ἐπάγεσθαι.³ Δυσὶ, φησὶν, ἀτυχήμασιν ἐν τῷ μέλλειν κατοικεῖν οἱ Μακεδόνες
 5 περιπεπτώκασιν, ἀνανδρία καὶ πλεονεξία, τοῖς κρείττοσι μὲν εἴξαντες καὶ τοῖς τῆς ἐνεγκαμένης ἀπάραντες, τοῖς χείροσι δὲ ἐπιθέμενοι, κακείνους μὲν ὅπλοις τῆς οἰκείας μετακινήσαντες, αὐτοὶ δὲ τὴν ἐκείνων χώραν σφετερισάμενοι. "Ορα τοῦ ψόγου τὸ ὑπερβάλλον· τοσοῦτον, φη-
 10 σὶν, ἡ Πιλλὴ πρὸς κατοίκησιν ἀνεπιτηδείως εἶχεν, ὥς τοὺς προσοίκους, ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς πολίτας αὐτοὺς χαίρειν τῷ δουλοῦσθαι μόνον, εἰ τῆς οἰκείας στερηθέντες τὴν ἀλλοτρίαν ἀλλάζαιντο· τί τοίνυν τοιαύτης πόλεως χεῖρον γένοιτ' ἂν, ὅταν ὁ πολίτης αὐτὸς πρὸς τῷ μὴ
 15 στέργειν τὴν οἴκησιν ἔτι καὶ δουλείαν ἀσπάζεται, πρᾶγμα οὕτω μισούμενον, διὰ τοῦτο μόνον τὸ χαλεπῆς ἐλευθερωθῆναι πόλεως.

Οὐ γειτνιώντα, φησὶν, ἔθνη, οὐκ ὀθνεῖοί τινες οὐδὲ ἀλλοδαποὶ, ἀλλὰ αὐτοὶ οἱ καθ' αἷμα προσίχοντες οὐ
 20 συνεχώρουν Φιλίππῳ τὸ τοῦ ἔθνους αὐτῶν ἄρχειν· τοῦτο δὲ μεγίστη διαβολή, οὐκ αὐτῷ μόνῳ Φιλίππῳ τῷ πάππῳ τοῦ διαβαλλομένου Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ τοῖς συγγενέσιν ἐκείνου. παρίστησι γὰρ οὐκ ἐκείνον μόνον ἀνάξιον τοῦ ἄρχειν διὰ κακίας ὑπερβολὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ φθό-
 25 νου πάθει δορυλεύοντας· ἱστορεῖται γὰρ, ὅτι ἐξώσθη Ἀμύντας τῆς ἀρχῆς. Θηβαῖοι δὲ ἐληλαμένον αὐτὸν κατήγαγον δεηθέντα καὶ τῇ βασιλείᾳ μόλις ἀποκατέστησαν· καὶ τοῦτο δὲ μέγιστον εἰς ψόγον ἐστί· πρὸς τῇ ἄλλῃ γὰρ κακίᾳ καὶ ἀνάλκιδα δηλοῖ τὸν Ἀμύνταν. Ὀμηροὶ εἰσιν οἱ διὰ
 30 πίστει βεβαιότερας ἐξ ἔθνους ἔθνει παρατιθέμενοι καὶ κατεχόμενοι διὰ τὴν εἰρήνην· ἐδόθη οὖν καὶ ὁ Φίλιππος,

3 Mon. ad marg. ἐνάγεσθαι.

ὥς ἱστορεῖται, παρὰ τοῦ πατρὸς Ἀμύντα ὁμηρος Ἀθη-
 ναίοις, καὶ παρ' ἐκείνοις χρόνον διέτριψεν ἱκανόν· οὐ
 μὴν τῷ συνεῖναι τὸν τρόπον ἡμίψεν, ἀλλὰ τὴν βαρβα-
 ρικὴν περὶ τὰς ἡδονὰς ἀκολασίαν, τοῦτα γὰρ ἡ ἀκρασία,
 ἐν μέσῃ τῇ Ἑλλάδι ὧν ἐπετίδευε, μηδὲ τῇ συνουσίᾳ τῶν 5
 τοιούτων εἰς ἀρετὴν ἀνδρῶν τὸ ἀνώμαλον τοῦ ἡθους
 ῥυθμίσας, ἀλλὰ διηρημένων πάντων Ἑλλήσι καὶ βαρβά-
 ροις νόμων, ἐθῶν, ἐπιτηδευμάτων, πραγμάτων, αὐτὸς
 μῖξιν εἰργάζετό τινα, οἰκῶν μὲν τὴν Ἑλλάδα, τῆς δὲ
 βαρβαρικῆς μιαρίας οὐκ ἀφιστάμενος, ἐν ἀνόμοις ἔθνε- 10
 σιν ἐπὶ τῆς τοιαύτης κακίας ἱστάμενος. Τοῦτο, φησί,
 πρῶτον αὐτῷ κατόρθωμα γέγονε τὸ καταδουλώσασθαι
 τὸ συγγενές, καὶ ἦν εἶχεν ἀπίσκειαν, τὸ ἀβέβαιον δηλο-
 νότι καὶ ἀπαγές περὶ τὰς πίστεις ἐκείνοις ἐνδείξασθαι
 πρῶτοις, ἀφ' ὧν προῆλθεν, ἵνα καὶ πρὸς ἄλλοδαπούς 15
 περὶ τὰς συνθήκας καὶ τὰς σπονδὰς ποιῶν, μηδὲν κοι-
 νὸν διαπεπραῖχται δοκῇ, ἀλλὰ ἀκόλουθον ἑαυτῷ· ὅθεν,
 φησὶν, ἀπὸ τοῦ γένους, δηλαδὴ ὁρμηθεὶς τοὺς προσχώ-
 ρους καὶ γειτνιῶντας διέφθειρε, Παιάνας, Ἰλλυριοὺς,
 Τριβαλλοὺς, ἐκείνα τῶν γενῶν χειρούμενος, οὐχὶ τὰ εὐ- 20
 πραγοῦντα καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἐξηρημένα, ἀλλ' ὁπό-
 σα διὰ τινὰς ἀτυχίας καὶ δυσπραγίας εὐχείρωτα καὶ
 ἀλώσιμα οὐκ ἐκείνῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ παντὶ τῷ βουλο-
 μένῳ ἐτύγχανον, καὶ ἦρει μὲν τὰ σώματα τῶν βαρβάρων,
 πολέμου νόμῳ τούτους δουλούμενος, οὐ μὴν καὶ τὰς ἐκεί- 25
 νου γνώμας συνεδουλοῦτο, ἀλλ' ὄναρ ἢ ὕπαρ τὴν ἀπο-
 στασίαν ἰώρων, καὶ ταύτης μελέτην ἐποιοῦντο διηνεκῇ,
 καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῖς αἰχμάλωτοι καὶ δούλοι τυγχάνον-
 τες τοῖς λογισμοῖς ὑπῆρχον αὐτόνομοι, ὥς ἄρτι τῆς ἐκεί-
 νου τυραννίδος ἀπαλλαττόμενοι· παρυστησάμενος δὲ καὶ 30
 χειρώσάμενος τοὺς ὁμοροῦντας βαρβάρους, ὥσπερ ὁδῶ
 τινι προβαίνων ἐχώρει πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν καὶ εἶλεν Ἀμ-
 φίπολιν, Πύδναν, Ποτίδαιαν, τὴν τῶν Παγασῶν, ἧς οὐκ

ἔξω τὰς Φερὰς ἐποιήσατο, ἀλλ' ἤρηκε μετ' αὐτῶν κακεί-
 νας, ἀλλὰ μὲν πρὸς ταῖς Φεραῖς καὶ τὴν Μάγνησαν·
 οὗτος δὲ ὁ νοῦς, ὅτι ὥσπερ τὰς Φερὰς οὐκ ἔξω τῶν
 Παγασῶν ἐποιήσατο, οὕτως οὐδὲ τῶν Φερῶν ἔξω τὴν
 5 Μάγνησαν· καταστρέφει δὲ εἰς τὸ καὶ τὰς τρεῖς εἰλε,
 τὴν τῶν Παγασῶν, τὰς Φερὰς καὶ τὴν Μάγνησαν.
 Σύμβολον τὸ σημεῖον φαιμεν, ἐκ τοῦ συμβάλλω, ὃ δηλοῖ
 τὸ νοῶ· σημεῖον οὖν τοῦ γένους αὐτοῖς, φησὶν, ἡ δου-
 λεία ἦν· ἥδη γὰρ εἶπεν, ὅτι πρῶτοι τῆς ἐκείνου κακίας
 10 οὐχ οἱ πρόσχωροι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ συγγενεῖα προσή-
 κοντες ἀπέλαυσαν ἀλίσκομενοι καὶ δουλούμενοι, οἱ μὲν
 διὰ τὰ προσπίπτοντα τῶν ἀτυχημάτων, οἱ δὲ διὰ τὸ
 θαρρόειν ταῖς σπονδαῖς, ὧν οὐδένα λόγον ὁ Φίλιππος
 ἐποιεῖτο. Ὅν συνεχώρησαν, φησὶν, οἱ θεοὶ μαχόμενον
 15 αὐτὸν διὰ τινος ἀριστεύς ἀναιρεθῆναι, ἵνα μὴδὲ τὸ τέ-
 λος αὐτῷ τοῦ βίου χρηστὸν καὶ τίμιον νομισθῇ, ἀλλὰ
 κατέστρεψε τὸν βίον αἰσχροῦς, καὶ ἀξίως ὧν βιοτεύων
 εὐργάζετο· τὸ δὲ ἔστι τὸ ἐν αὐταῖς ἡδοναῖς, ἵνα ἀκόλου-
 θον ἢ τῷ παντὶ τοῦ Φιλίππου βίῳ τὸ ἐπενηνεγμένον
 20 τέλος καὶ προσῆκον ἐντάφιον, καὶ δύο τῆς κακίας φέρε-
 ται μάρτυρας, τὸν τε βίον, καὶ τὴν ἀκόλουθον καὶ ὁμοί-
 αν αὐτῷ τελευτήν. Ἐχέτω πολλὴν ἀπανθρωπίαν καὶ
 ἀγριότητα ὁ ποιητὴς μαρτυρεῖ, δι' ὧν φησὶν, ⁴

Εἰς Ἐχέτον βασιλῆα, βροτῶν δηλήμονα πάντων.

25 Ἐκείνου τοίνυν ἀπανθρωπότερον καὶ ἀγριώτερον τὸν Φί-
 λιππον ὁ σοφιστὴς εἶπε, τῷ τὸν μὲν Ἐχέτον μέρη τῶν
 σωμάτων περιαιρεῖν, ἢ καὶ μύρια, χεῖρας τυχὸν καὶ πό-
 δας, ἢ εἴτα καὶ ὀφθαλμοὺς, τὸν δὲ ὅλα σώματα, ἢ μᾶλ-
 λον τὸ οἰκειότερον φάναι τῷ τὸν μὲν μέρος τι τοῦ δήμου
 30 περιτέμνειν, ἕνα τυχὸν τῶν δημοτῶν ἀναιρεῖν· τὸν δὲ
 Φίλιππον ὅλας πόλεις, καὶ ὅλους δήμους ἀθρόους δη-

4 Od. φ, 308.

λουσθαι καὶ καθαιρεῖν. Ἰστίον δὲ, ὡς Λουκιανὸς σύγ-
κρισιν Φαλάριδος τοῦ Ἀκραγαντίνου πρὸς τὸν Ἐχέτον
ἔγραψεν. εἰ καὶ μὴ λήγειν, φησὶ, τῶν κακῶν ὁ Φίλιππος
ἦδαι ἕως περιῆν ἔτι, ἀλλ' ἡμᾶς τοὺς τὰ ἐκείνου συγγρά-
γοντας λήγειν ἀνάγκη, καὶ μὴ περαιτέρω τὰ τῶν λόγων
ἐκτείνειν.

C a p. X.

ΣΤΙΓΚΡΙΣΙΣ ΑΧΙΛΛΕΩΣ.

α. Παρέπεται τῇ συγκρίσει τέσσαρα· ὅρος, συζυγία,
εἶδος, ποιότης· ὅρος μὲν· σύγκρισίς ἐστι λόγος ἀντεξε-
ταστικός ἐκ παραθέσεως συνάγων τῷ παραβαλλομένῳ 10
τὸ μείζον· συζυγία δὲ, δεῖ συγκρίνοντας ἢ καλὰ παρα-
θεῖναι χρηστοῖς, ἢ φαῦλα φαύλοις· εἶδος· τοσαῦτα δὲ
συγκρίνειν προσήκει, ὅσαπερ καὶ ψέγειν καὶ ἐγκωμιάζειν.
ποιότης· οὐ δεῖ δὲ συγκρίνοντας ὅλον ὅλῳ παραβάλλειν,
ὑπτιον γὰρ, ἀλλὰ μέρος μέρει, ὡς καὶ ὁ τεχνικός πε- 15
ποίηκεν, ἵνα ἀγωνιστικός ὁ λόγος ᾖ.

β'. Τὴν καλουμένην σύγκρισιν οἱ μὲν οὐδὲ ὅλως
ἔταξαν ἐν τοῖς προγυμνάσμασι· διὰ τὸ ἐν τε τοῖς κοινοῖς
τόποις, ἡλικία τοῦ νῦν κρινομένου πράγματος πρὸς ἕτε-
ρα ἀδικήματα ἐποιοῦμεθα τὴν ἐξέτασιν, καὶ ἐν αὐτοῖς 20
τοῖς ἐγκωμίοις, ὅπου τῇ πρὸς ἕτερον παραθέσει μεγάλα
ἐπιδεικνύναι ἐπειρώμεθα τὰ τοῦ νῦν ἐπαινουμένου ἱκανὴν
αὐτοῖς γεγενῆσθαι τὴν μελέτην. ἔνιοι δὲ, εἶναι μὲν καὶ
αὐτὴν ἐβουλήθησαν τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων, ἔταξαν
δὲ ὅμως πρὸ τοῦ ἐγκωμίου ὧν οὐδ' ἑτέρους ἂν τις ἐπαι- 25
νέσειεν, οὐ γὰρ ἐπειδὴ ὡς μέρος παρελήφθη, διὰ τοῦτο
ἔδει ἢ μηκέτι αὐτὴν καὶ ὡς ὅλην ἐξετασθῆναι, ἢ ἐξετα-
ζομένην τετάχθαι μετὰ τὸ ἐγκώμιον· ἢ τε μὲν γὰρ ὡς
μέρος παρελαμβάνετο, καὶ μάλιστα ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ

καθ' ἕτερον τρόπον ἢ ἐργασία αὐτῆς ἐγίνετο, συγκρι-
 νόντων ἡμῶν ἢ πρὸς ἴσον, ἢ πρὸς ἔλαττον, ἢ πρὸς τὸ
 κρεῖττον. Ὅπερ ἐν αὐτῇ τῇ συγκρίσει οὐ χενήσεται, ἀλλ'
 οὐδὲ ἐν αὐτῷ τῷ καλουμένῳ ἐγκώμιον ὅλου πρὸς ὅλον ἢ
 5 ἐξέτασις ἔσται, ἀλλὰ μέρους πρὸς μέρος, οἷον ἐξετάζον-
 τες τὴν εὐγένειαν τοῦδε τοῦ νῦν ἐπαινουμένου βουλό-
 μεθα αὐτὸν δεῖξαι μηδὲν εὐγενεῖα τυχὸν Ἀχιλλέως λει-
 πόμενον, ἐνταῦθα βραχύ τι ἐκ τῶν περὶ Ἀχιλλέως ἱστο-
 ρουμένων παραλαμβάνοντες, ὅσον πρὸς τὴν χρείαν ἡμῶν
 10 ἀρκεῖ, ἀλλὰ τὰ περὶ τοῦ ἥρωος παραλείψομεν,¹ ἐπεὶ
 συμβαίνει μείζον εἶναι τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον, καὶ τὸν
 ἅπαντα ἡμῶν περὶ τούτου δαπανᾶσθαι λόγον· πρὸ τοῦ
 ἐγκωμίου δὲ αὐτὴν τάττειν οὐκ ἐχρῆν, ἐπειδὴ διπλοῦν
 ἐστὶν ἐνταῦθα ἐγκώμιον· ἢ γὰρ σύγκρισις λόγος τὸ βέλ-
 15 τιον ἢ χειρόν παριστάς, ἥτοι οὕτως· σύγκρισίς ἐστι
 παράλληλος ἐξέτασις ἀγαθῶν ἢ φαύλων προσώπων ἢ
 πραγμάτων, δι' ἧς πειρῶμεθα ἢ ἴσα ἀλλήλοις ἀμφοτέρα
 δεικνύναι τὰ προκείμενα, ἢ τὸ ἕτερον προέχον² τοῦ ἑτε-
 ρου. ἐν τοίνυν τῇ συγκρίσει καλουμένη, λέγω δὴ ἐν τού-
 20 τῳ τῷ προγυμνάσματι, τέως τὴν πρὸς τὸ ἔλαττον σύγ-
 κρισιν ἢ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ κατ' ἐπιτίμησιν παραλαμ-
 βάνομεν, φευξοῦμεθα ἤδη. εἰ τοίνυν διπλοῦν ἐστὶν ἐγ-
 κώμιον ἢ σύγκρισις, πῶς εἰκὸς ἦν τοῦ ἀπλοῦ τὸ διπλοῦν
 προτάττειν· οὐκ ἄρα οὖν πρὸ τοῦ ἐγκωμίου ταχθήσεται·
 25 ἔστι δὲ καὶ αὐτῇ τῶν μερῶν καὶ ὅλων· καὶ γὰρ ὡς μέ-
 ρος παραληφθήσεται, ὥσπερ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις καὶ ἐν
 τοῖς κοινοῖς τόποις· καὶ ὡς ὅλον· ὥσπερ ὅταν τυχὸν πρό-
 κείται καλοῦ βίου γέρας, καὶ ἀμφισβητοῦσι πρὸς ἀλλή-
 λους δύο τινές, ἐπ' αὐτῷ διαπρέψαντες· χρησόμεθα οὖν
 30 διαιρέσει καὶ ἐνταῦθα, ἥπερ καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ, τοσοῦ-
 τον μόνον εἰδότες, ὅτι διπλᾶ εὐρίσκεται ἐν αὐτῇ τὰ κε-

1 Μόν. παραλήψομεν.

2 Μον. προσέχον.

φάλαια· καὶ ὥσπερ ἐκεῖνα τὰ ἐνδεχόμενα ζητήσομεν τοῖς ὑποκειμένοις ἀκολουθοῦντες ἢ προσώποις ἢ πράγμασι, τοσαῦτα δὲ ἢ καλὰ ἢ μὴ ἀλλήλοις συγκρινοῦμεν, ὅσα δὴ ἐγκωμιάζουεν ἢ ψέγομεν· οὐδὲν οὖν δεῖ ἐνταῦθα πλέον περὶ τούτων λέγειν, ἐκεῖνο δὲ χρὴ μόνον προσθεῖναι, ³ 5 ὅτι, εἴτε ἀγαθῶν, εἴτε κακῶν ποιούμεθα ἐξέτασιν, δεῖ μὴ καθαιρέσει τῶν ἀντεξεταζομένων αὔξειν τὰ ἡμέτερα· οὐ γὰρ οὕτω μεγάλα ταῦτα ἐπιδειξομεν, ἀλλὰ τότε ἐστὶ τὰ ἡμέτερα μεγάλα, ὅταν μεγάλων μείζονα φανῇ· ὡς τὸ Ὀμηρικόν· ⁴ 10

Πρόσθε μὲν ἐσθλὸς ἔφηνγε, δῖωκε δὲ μιν μέγ' ἀμείνων, οἷον ἐθέλομεν Θεμιστοκλέα Πανσανίου δεῖξαι βελτίονα· οὐκ ἔρεῖ πρὸς αὐτὸν Θεμιστοκλῆς, ὅτι οὐδὲν ἐγκαθ'ὸν διαπράξατο εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ὅτι ἔπραξας μὲν καὶ σὺ πολλὰ καὶ μεγάλα· τὰ δὲ ἐμὰ πολλῶ τῷ μέσῳ κρείττονα, ¹⁵ καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν ὁμοίως, ὥς ὑπέδειξαν ἡμῖν ὁ Δημοσθένης εὐθύς ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ κατ' Ἀνδρoτίωνος· Διόδωρος γὰρ οὐκ εἶπεν, ὅτι οὐδὲν Εὐκλήμων παρ' αὐτοῦ ἡδίκηται, ἀλλ' ὅτι πολλὰ μὲν ἡδίκηται καὶ μεγάλα· πολλῶ δὲ ἐγὼ μείζονα· καὶ οὕτω τῇ τῶν γενεμένων εἰς Εὐ- ²⁰ κτήμονα αὐξήσει τὰ ἑαυτοῦ αὔξήσας ἔλαθε· φράσιν δὲ ὁμοίως ἀνταῦθα πομπικὴν καὶ θεατρικὴν εἶναι δεῖ, τοῦ σεμνοῦ μὴ ἀφισταμένην· τριῶν μὲν ὄντων τῆς ῥητορικῆς μερῶν, τοῦ μὲν ἐνός, λέγω δὴ τοῦ ἐγκωμίου, φανεῖν ἂν ἰσότημος· γυμνάσει δὲ ἡμᾶς καὶ πρὸς τὰ ἄλλα· καὶ γὰρ ²⁵ συμβουλεύοντες δεόμεθα τῶν ὑφ' ἐτέρων λεγομένων τὰ ἡμῶν αὐτῶν δεῖξαι καλλίονα· καὶ κατατρέχοντες τῶν ἀδικημάτων τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐργασόμεθα, καὶ τὰ νῦν ταῦτα πάντων ἐπιχειρήσομεν δεικνύναι μείζονα· καὶ ὁλῶς πολυσχιδῆς τούτου ἡ χρεια, ὥσπερ καὶ τοῦ ἐγκωμίου· ³⁰ καὶ καθ' ἑαυτὸ ὡς ὅλου παραλαμβανομένου, καὶ μεθ'.

3 Mon. προσθεῖναι.

4 Il. χ, 158.

ἑτέρου ὡς μέρους· πέντε δ' ὄντων τῶν μερῶν τοῦ λόγου
 γυμναζόμεθα ἐν αὐτῷ καὶ εἰς προοιμίῳν εὐρέσεις καὶ εἰς
 διηγήσεων μεταχειρίσεις, ὅ ἐν οἷς ὡς διηγούμενοι τὰ
 πλεονεκτήματα λέγομεν, καὶ ὡς ἀγώνων σφοδρότητας,
 5 ἐν οἷς ἡ ὁμοία ἀποπειρώμεθα δεικνύναι ἡ μείζονα, καὶ
 εἰς ἐπιλόγων πάθη, ἐν οἷς καταπαύομεν τὰς ὑποθέσεις·
 εἰ δὲ ἀνθίων ἡμῖν ἡ φυτῶν ἡ τοιούτων ὅλως γίνοιτο ἡ
 ἀντεξέτασις, ἐξέσται ἡμῖν καὶ ἀνειμένη χρήσασθαι τῇ
 φράσει, ὥστε μὴδὲ ἀναγκάζεσθαι διὰ πάντων τῶν κεφα-
 10 λαίων ἵεναι, μὴδὲ ζητεῖν παραιτήσεως τρόπους τῆς ἀνει-
 μένης φράσεως ἐχούσης ἄδειαν, μὴ σφόδρα ἐπεσθαι τῇ
 τέχνῃ τῶν ἐγκωμίων τῶν διὰ συντόνου χαρακτῆρος τιθε-
 μένων ἐν διαιρέσει.

γ'. Τὸ συνάγω φωνή τῶν φιλοσόφων ἐστὶν ἐπὶ τοῦ
 15 συμπεράσματος ἐξηγηγεμένη· συνάγειν γὰρ τὸ ἐπάγειν
 τὸ συμπέρασμά φησι· συμπέρασμα δὲ ἐστὶν ὁ μιγνύων
 τὰς δύο προτάσεις λόγος· πρότασις δὲ ἐκ δύο γίνεται
 ὄρων ὥσπερ καὶ τὸ συμπέρασμα ἐκ δύο προτάσεων γίνε-
 20 ται· οἷον ὁ ἄνθρωπος ζῶν, μία πρότασις ἐκ δύο ὄρων·
 ἐνὸς μὲν τοῦ ὁ ἄνθρωπος, ἑτέρου δὲ τοῦ ζῶν· εἴτα
 ἑτέρα δευτέρα· τὸ ζῶν οὐσία, καὶ αὕτη ἐκ δύο ὄρων,
 μιᾶς μὲν τοῦ τὸ ζῶν, ἑτέρας δὲ τοῦ οὐσία· εἴτα ἡ συν-
 αγωγή εἴτουν τὸ συμπέρασμα, συνάγον τὰς δύο προτά-
 25 σεις καὶ παριστῶν τὴν ἀλήθειαν ἀναγκαίως, ὁ ἄνθρωπος
 ἄρα οὐσία· ἐπειδὴ, φησὶν, ὁ μὲν ἄνθρωπος ζῶν, τὸ
 δὲ ζῶν οὐσία, ἀναγκαῖον τὸ ἐπόμενον τὸ τὸν ἄνθρωπον
 οὐσίαν εἶναι· καθ' ὃ οὖν ἐκ τῶν δύο προτάσεων συνά-
 γεται, συναγωγή κέκληται· καθὼς δὲ συμπεραίνει καὶ
 ἀπαρτίζει τὸ ἀληθές, συμπέρασμα ὀνομάζεται. Καὶ ἐπὶ
 30 τῆς συγκρίσεως οὖν τοῦτο θεωρεῖται, ὡς ἔαν εἴπω· ὁ
 ἔχει.

5 Mon. μεταχειρήσεις. Par. 2. μεταχειρήσεις.

Ἐχεται ἀπάνθρωπος καὶ ὤμος καὶ ἀνηλεὲς τις ἦν· ὁ Φάλαρις τὴν ἐκείνου κακίαν παρήλασεν, ὁ Φάλαρις ἄρα τοῦ μισεῖσθαι κατὰ τὸν Ἐχεται καὶ διαβάλλεσθαι ἄξιος.

δ'. Τὸ φαῦλα ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν διαβαλλομένων καὶ μισουμένων καὶ ψεγομένων ὁ Ἀφθόνιος ἐξενήνοχεν· οὐ-⁵ κειότερον δέ ἐστιν ἢ λέξις τιθεμένη ἐπὶ τοῦ ἥττονος· εἰ μὴ ἄρα τις τοῦτο λέγει, ὅτι πᾶν τὸ ἥττον τοῦ πρὸς ὃ ἐστιν ἥττον τούτου καὶ χειρόν καθέστηκεν.

ε'. Εἰ μὲν γὰρ χρηστὰ συγκρίνεις χρηστοῖς, διπλοῦν ἐστι τὸ ἐγκώμιον, ἄμφω ἀναγκαίως ἐπαινουμένων· εἰ δέ¹⁰ φαῦλα φάυλοις, διπλοῦς ὁ ψόγος, κατὰ τὸν προλεχθέντα τρόπον, ἀνάγκη γὰρ ἔξεις ἄμφω διαβαλεῖν· καὶ πάντες δὲ οἱ τόποι ἡγούν τὰ ῥητορικά ἐπιχειρήματα, ταῦτα γὰρ καὶ χωρία καὶ τόποι καλοῦνται, δεινοὶ διόλου πεφύκασι καὶ πολλῆς ἐπιστασίας ἐν τῷ λέγειν δεόμενοι, μάλιστα¹⁵ δὲ, ὅτε τις ἀπὸ τῶν ἡττόνων αὔξει τὰ μείζονα, ὥς φέρε στρατηγὸν ἐπὶ τροπαίαις καὶ νίκαις ἐγκωμιάζων, ἐὰν οὕτως ἔρεῖ· εἰ στρατιώτης ἅπαξ ἡριαστευκῶς γερωὺς ἐστιν ἄξιος, πολλῷ μᾶλλον στρατηγὸς οὕτω καταγωνισάμενος τὸν ἀντίπαλον· δεῖ γὰρ οὐκ ἐπιχειρημάτων μόνον ἐν τοῖς²⁰ τοιούτοις, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐνθυμημάτων, διὰ τοῦτο τοίνυν καὶ ὁ Ἀφθόνιος δεινὸν εἶναι τὸν τοιοῦτον τόπον· κατὰ τὸ εἰκὸς εἴρηκεν.

ς'. Ὅπερ ἐν τῷ ὄρω εἶπε, τοῦτο τετήρηκε καὶ ἐν τῷ παραδειγματι ὁ Ἀφθόνιος· οὐ γὰρ ἀπλῶς ὅλην σύγκρι-²⁵ σιν Ἐκτορος πρὸς Ἀχιλλέα πεποιήται, ἀλλὰ καθ' ἐν αὐτὴν τῶν κεφαλαίων εἰργάσατο, ἐπὶ μὲν πατρίδος εἰπὼν· ὅσω δὴ τὸ γεγενῆσθαι χώρας ὁμοίας οὐ χειρόν εἰς ἐπαινον, τοσούτῳ Ἐκτωρ Ἀχιλλεύς οὐκ ἀπολείπεται· ἐπὶ δὲ³⁰ προγόνων, ὅσω δὴ παραπλήσιον τὸ θεοῖς συνοικεῖν καὶ συνδιαिताῖσθαι τοῖς κρείττοσι, τοσούτῳ Ἐκτωρ Ἀχιλλεῖ παραπλήσιος· ἐπὶ δὲ ἀνατροφῆς, τὸ δὲ τραφῆναι πρὸς ἀρετὴν ἴσον ὄν, ἴσην αὐτοῖς ἐπιφέρει τὴν εὐκλειαν· τοῦτο

δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων κεφαλαίων εὐρήσεις, ὥς εἶγε τις μὴ οὕτω ποιεῖ, ἀλλὰ διαιρεῖ μόνον τὰ κεφάλαια, μὴ ἐπάγων ἐκάστω τὴν σύγκρισιν, ἐγκώμιον ἔσται τὸ συγγραφέν, ἀλλ' οὐ σύγκρισις, ἣ φησιν ὁ Ἀφθόνιος.

- 5 ζ'. Ἀπὸ τῆς Φθίας γὰρ ὥρμηται ὁ Ἕλλην, ἀφ' οὗ τὴν ἐπωνυμίαν ἔσχον τὸ ἔθνος οἱ Ἕλληνες· καὶ ἡ χώρα δὲ δι' ἐκείνων Ἑλλάς ἐκλήθη.

ἡ. Μυθολογεῖται γὰρ, ὥς ὅτε ἀντῆρε Ποσειδῶν τῷ Διὶ καὶ διημφισβήτει τοῦτω τῆς ἀρχῆς συναιρομένων αὐ-
10 τῷ Ἀπόλλωνος, Ἡρας καὶ Ἀθηνᾶς, οὐκ ἐπέρανε δὲ τὸ βούλευμα, οὐδὲ γὰρ μετεκίνησε τὸν Δία τῆς ἀρχῆς, θη-
τείαν κατακριθεὶς ἅμα Ἀπόλλωνι ἐπιταγαῖς Λαομέδον-
τος τὴν Ἴλιον ἐδείματο· τοῦτο Ὅμηρος ἐμφαίνει κατ' ἐκείνο τὸ χωρίον, ἐν ᾧ φησιν·⁶

- 15 Ἡρῃ Λαομίδοντι πονήσαμεν ἀθλήσαντε.

θ'. Παλιλλογία τοῦτο, εἰς τὴν αὐτὴν γὰρ ἔννοιαν καταστρέφει τῷ θεοῖς τὸ κρεῖττοσι, καὶ τῷ συνοικεῖν τὸ συνδιαιτᾶσθαι· εἰ μήτις συνοικεῖν μὲν φήσει τὸ ὑπὸ τὸν αὐτὸν οἶκον, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐστίαν εἶναι, συνδιαιτᾶσθαι
20 δὲ τὸ συνευχεῖσθαι καὶ συνεσθίειν.

ι'. Τῷ μὲν Ἀχιλλεῖ, φησὶ, καθηγεμῶν καὶ διδάσκα-
λος ἀρετῆς ὁ Χεῖρων ἦν· τῷ δὲ Ἑκτορι Πρίαμος, οὐ
τέχναις τισὶ καὶ μηχαναῖς, ὥς ἵπποκένταυρος Χεῖρων,
ἀλλ' αὐτῇ τῇ φύσει χρώμενος πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς δι-
25 δάγματα· αὐτοδίδακτος γὰρ, ὥς ἂν εἴποι τις, ἐγγίνεται τοῖς παισὶν ἡ ἀρετὴ, τοῖς γεννήτορσιν ἐπομένοισι, καὶ
ταῖς ἐκείνων πράξεσι καὶ τοῖς ἡθεσιν ἐνασκουμένοις· ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἀλόγων ζώων φύσεως γίνεσθαι πέφυκεν.

ια'. Πρόβολός ἐστιν ὁ προβεβλημένος τινὸς καὶ
30 κρεῖττων φαινόμενος τῶν σὺν αὐτῷ· γίνεται γὰρ ἐκ τοῦ προβεβληθῆσθαι. Ἐκτωρ οὖν, ἕως ἔτι, φησὶ, περιῆν, πρό-

⁶ II. η, 452. πολίσσαμεν.

βολος ἐτύγγανε τῆς Ἰλίου, πρὸ ταύτης ἰστάμενος καὶ ὑπερμαχῶν, καὶ κρείττων τῶν ἄλλων μακρῷ δεικνύμενος, δεῖγμα δέ, ὅτι πεσὼν παρέσχε καὶ τὴν Τροίαν κεῖσθαι.

ιβ'. Μυθολογεῖται γὰρ ἐν εἵδει τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸν Ἀπόλλωνα τόξῳ ἀνελεῖν τὸν Ἀχιλλεῖα. 5

ιγ'. Οὐχ ὁ βίος μόνον, φησί, τῶν δύο, ἀλλὰ καὶ ὁ θάνατος παραπλήσιος ἦν, ὥστε καὶ ὁ Ἐκτωρ Ἀχιλλεῖ ἐστι παραπλήσιος.

C a p. XI.

ΟΡΟΣ ΗΘΟΠΟΙΙΑΣ.

α'. Τί ἐστιν ἡθοποιῖα· ποιότης ψυχῆς ἀπεισιγρό- 10
μένη ¹ καὶ δυσαπόβλητος, τουτέστι παγία καὶ εἰς ξὺν
ἐλθοῦσα· ἐστι δὲ ἡθοποιῖα λόγος ἀρμόζων τοῖς ὑποκει-
μένοις, ἡθός ἢ πάθος ἢ τὸ συναμφοτέρον ἐμφαινῶν.

β'. Παρέπεται τῇ ἡθοποιῖᾳ πέντε· ὄρος, διαφορὰ,
εἶδος, χαρακτήρ, χρόνος, ὄρος· ὄρος· ἡθοποιῖα ἐστὶ μί- 15
μησις ἡθους ὑποκειμένου προσώπου· διαφορὰ· διαφοραὶ
δὲ ταύτης τρεῖς, εἰδωλοποιῖα, προσωποποιῖα, ἡθοποιῖα·
εἶδος· τῶν δὲ ἡθοποιῶν αἱ μὲν εἰσι παθητικαὶ, αἱ δὲ
ἡθικαὶ, αἱ δὲ μικταί· χαρακτήρ· ἐργάσῃ δὲ τὴν ἡθο-
ποιῖαν χαρακτηρὶ σαφεῖ, συντόμῳ, ἀνθηρῷ καὶ ἐξῆς· 20
πέμπτον· χρόνοις διαιρήσεις· ἀντὶ κεφαλαίων τοῖς τρισὶ
χρόνοις, ἐνεστῶτι, παρωχηκότι, μέλλοντι.

γ'. Τινὲς μετὰ τὴν σύγκρισιν εὐθύς τὴν ἔκφρασιν τά-
ξαντες, τὴν δὲ ἡθοποιῖαν μετὰ τὴν θέσιν οὕτως ἔγρα-
ψαν· καλῶς μετὰ τὴν θέσιν ἡθοποιῖα τέτακται· τρόπον 25
γάρ τινα ὁδός ἐστιν ἀπὸ τῆς θέσεως διὰ ταύτης ἐπὶ τὰς
τελείας ὑποθέσεις· οἷον ἐστι τις θέσις· εἰ φιλοσοφητέον·

¹ Μον. ἀπεισιγρωμένη.

αὕτη κατασκευάζεται δι' ὧν εἵπομεν ἐργασιῶν ἐν τοῖς
 περὶ αὐτῆς λόγοις· ἐν δὲ τῇ ἡθοποιίᾳ ἐροῦμεν· γεωργὸς
 φιλοσοφεῖν τὸν υἱὸν προτρέπεται· προστεθεῖσα οὖν ἡ τοῦ
 πατρὸς ποιότης, οὐπω μὲν ἐποίησε τελείαν ὑπόθεσιν,
 5 ἐπειδὴ ἔτι λείπεται τῇ περιστάσει· τελειοτέραν μὲν τοι
 ἔδειξεν, ἢ κατ' αὐτὴν θέσιν· καὶ οὕτω μὲν ἐκείνοι γε-
 γράφασιν, ἀλλ' ἡμεῖς τῷ κεκρατηκότι ἔθει ἐπόμενοι, καὶ
 τὴν ἡθοποιίαν εὐθύς μετὰ τὴν σύγκρισιν τιθέντες φρα-
 μὲν, ἡθοποιῖα ἐστὶ λόγος ἀρμόζων τοῖς ὑποκειμένοις, ἡ-
 10 θος ἢ πάθος ἐμφαινῶν, ἢ καὶ συναμφοτέρα, ἀρμόζων
 μὲν τοῖς ὑποκειμένοις, ἐπειδὴ δεῖ στοχάζεσθαι καὶ τοῦ
 λέγοντος καὶ πρὸς ὃν λέγει· ἡθος δὲ ἢ πάθος ἢ καὶ συν-
 αμφοτέρον, ἐπειδὴ πρὸς τὰ καθόλου τις ἀποβλέπει, ἢ
 πρὸς τὸ ἐκ περιστάσεως γινόμενον· ταύτῃ γὰρ ἡθος
 15 πάθους διαφέρει· οἷον εἰ λέγοιμεν, ὅτι ποίους ἂν εἴποι
 λόγους δειλὸς ἐπὶ μάχην μέλλων ἐξιέναι, τοῦ καθόλου τοῖς
 δειλοῖς προσόντος ἡθους φροντιοῦμεν· εἰ δὲ λέγοιμεν,
 ποίους ἂν εἴποι λόγους τυχὸν Ἀγαμέμνων, ἐλὼν τὴν
 Ἴλιον, ἢ Ἀνδρομάχῃ, πεσόντος Ἑκτορος, δώσει τὴν εὐ-
 20 πορίαν τὰ πάθη τὰ νῦν γέγονε· τῶν δὲ ἡθοποιῶν αἰ
 μὲν εἰσιν ἡθικαὶ, αἰ δὲ εἰσι παθητικαὶ, αἰ δὲ μικταὶ·
 ἡθικαὶ μὲν καὶ παθητικαὶ, ὥς ἤδη ἐδηλώσαμεν, μικταὶ
 δὲ, αἰ ἀπὸ ἀμφοῖν· οἷον ἂν εἴπω, ποίους ἂν εἴποι λό-
 γους Ἀχιλλεὺς ἐξιών ἐπὶ πόλεμον μετὰ τὴν τελευτήν τοῦ
 25 Πατρόκλου· προσθήσω γὰρ τῷ ἥθει καὶ τὰ ἐκ τοῦ πά-
 θους, καὶ μικτὴν ἐργάσομαι· τὴν δὲ προσωποποιίαν κα-
 λουμένην, οὐσαν σχεδὸν τὴν αὐτὴν τῇ ἡθοποιίᾳ· ἕτεροι
 ἑτέρως διαφέρειν αὐτὰς ἐνόμισαν, οἱ μὲν γὰρ προσωπο-
 ποιίαν αὐτὴν ἐκάλεσαν τὴν ἔχουσαν ὠρισμένα καὶ τὰ
 30 πρόσωπα καὶ τὰ ὑποκείμενα πράγματα· ἡθοποιίαν δὲ
 τὴν πανταχόθεν ἀναπλαττομένην, ἣν καὶ ῥῆσιν καλοῦσι,
 τοῦτο αὐτῇ τιθέντες ὄνομα· εἰσὶ δὲ, οἱ καὶ κάλλιστον
 ἔδοξαν, ἡθοποιίαν μὲν τὴν ἐκ τῶν ὠρισμένων προσώπων,

προσωποποιῶν δὲ ἐν ᾗ καὶ πρόσωπον πλάττουεν, καὶ περιτίθεμεν αὐτοῖς λόγους· ταῦτα δὲ μάλιστα τοῖς ποιηταῖς ἀνατιθέασιν· οἷς ἔστι καὶ τὰ ἄψυχα μεταπλάττειν εἰς πρόσωπα ἔξουσία, καὶ περιποιεῖν αὐτοῖς ῥήματα, καὶ περὶ τὴν διαιρέσιν δὲ πολλοῖς οὖσι τοῖς περὶ αὐτῆς δια- 5 λαμβάνουσι τῆς διαφορᾶς τὴν κρατοῦσαν δεῖ ἐκθέσθαι, ὅτι τρισὶ χρόνοις διαιρεῖται, ἐνεστῶτι, παρεληλυθότι καὶ μέλλοντι· ἃ γὰρ τινες κεφάλαια ὠνόμασαν, ταῦτα ἐνθυμήματά εἰσι τῶν περὶ ἓνα τῶν χρόνων τούτων εὕρισκομένων· ἀρξόμεθα οὖν ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος, καὶ ἀναδρα- 10 μούμεθα ἐπὶ τὸν παρεληλυθότα χρόνον, εἴτ' ἐκεῖθεν πάλιν ἀναστρέψομεν ἐπὶ τὸν ἐνεστώτα· οὐ γὰρ ἀμέσως ἤξομεν ἐπὶ τὸν μέλλοντα, ἀλλὰ μνημονεύομεν διὰ βραχέων τῶν νῦν ἔχόντων καὶ οὕτως ἐξετάσομεν τὰ μέλλοντα· οἷον ἡ ἠθοποιῖα, ποίους ἂν εἴπῃ λόγους Πηλεὺς, τὸν 15 θάνατον ἀκούσας τοῦ Ἀχιλλέως· οὐκ εὐθύς ἀναμνησθήσεται τῆς παλαιᾶς εὐδαιμονίας, ἀλλὰ πρότερον θρηνήσας τὴν παροῦσαν τύχην ἀντιπαραθήσει τὰ παλαιὰ αὐτῷ συμβεβηκότα ἀγαθὰ, τὸν γάμον τῆς θεᾶς, τὴν παρὰ τῶν θεῶν τιμὴν, τὰς πολλὰς ἀριστείας, εἴτα δὲ δακρύσει 20 τὰ νῦν προτιθεῖς, οἷα ἐξ οἷων αὐτὸν περιέστηκε, καὶ οὕτως οἷον μαντεύσεται· πόσοις εἰκὸς αὐτὸν περιπεσεῖν κακοῖς δι' ἐρημίαν τοῦ βοηθήσοντος· χρηὴ δὲ τὴν ἀπαγγελίαν κομμωτικωτέραν ² εἶναι μᾶλλον, καὶ οἷον πρὸς ἄλλα μὴ περιοδικῶς συμπληροῦσθαι· τὸ γὰρ περὶ τὴν φρά- 25 σιν καταγίγνεσθαι πάθους ἀλλότριον· ἴδιον δὲ χαιρόντων καὶ θρηνούντων τὸ συντόμως καὶ διὰ βραχέων ἕτερε ἐφ' ἑτέροις ἐπάγειν· οὐ δόξει οὖν πεπονθῆναι ἐν καιρῷ τοιούτῳ κάλλους τοῦ περὶ τὴν φράσιν ἐπιμελομένου· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο προγύμνασμα πρὸς τὰ τρία εἶδη τῆς ῥητο- 30 ρικῆς χρήσιμον· καὶ γὰρ καὶ ἐγκωμιάζοντες καὶ κατηγο-

² Mon. κομμωτικότεραν.

ροῦντες καὶ συμβουλευόντες ἡθοποιῶν πολλάκις δεόμεθα· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καὶ πρὸς τὸν ἐπιστολικὸν ἡμᾶς γυμνάζειν χαρακτῆρα, εἶγε καὶ ἐν ἐκείνῳ δεῖ τοῦ ἡθους τῶν τε ἐπιστελλόντων καὶ πρὸς οὓς ἐπιστέλλουσι, ποι-
 5 εῖσθαι πρόνοιαν· αὐτὸ δὲ τὸ ἐπιστολικόν, εἴτε ὑφ' ἐν τούτων τῶν, τριῶν ἀνάγεται εἴτε ὑφ' ἑτερον, οὐ τοῦ νῦν ἐστι καιροῦ σκοπεῖν· ἄλλως τε, ἐπειδὴ καὶ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ ἐγκωμίων ἀρκούντως ὡς πρὸς εἰσαγωγήν ἐλέχθη· προοιμίων δὲ ἐνταῦθα συνεστραμμένων, ὅπου γε
 10 μὴδὲ τῆς ἄλλης φράσεως τοιαύτης χρεῖα, οὐ δεησόμεθα, ἀλλ' οὐδὲ διηγῆσεων σωζουσῶν τὴν ἀκολουθίαν· εἰ δὲ μὴ, λύοιτο ἂν τὸ πάθος, οὐδὲ ἀγωνιστικὸς ἔσται ὁ λόγος, ἀλλὰ μόνον κινῶν τὸν ἀκροατὴν εἰς ἡδονὴν ἢ εἰς δάκρυον.

15 δ'. Ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῶν πάλοι δημοκρατησάντων εἰσάγει ὁ Ἀριστείδης τὰ ὀνόματα· ἦσαν δὲ τιμίων. Μιλτιάδης, Θεμιστοκλῆς καὶ Περικλῆς, καὶ ὑποκρινόμενος ἐκείνων τὰ πρόσωπα πάλοι τεθνεώτων, πολλὰ περὶ δημοκρατίας δημηγορεῖ· ταὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ὁ Εὐπολῖς
 20 περὶ παλαιῶν δήμων γράφων πεποίηκε.

ε'. Ὁ Μένανδρος πλάττει τὸν ἔλεγχον, καὶ πρόσωπον ἔλεγχον τοὺς κακοὺς· εἰκότος δὲ καὶ Πλάτων πεποίηκε, πολιτείαν³ ὅλην καὶ πολιτευομένους πλασάμενος.

ς'. Πάθος ἐστὶ πρόσκαιρος κατάστασις ψυχῆς, σφο-
 25 δροτέραν ὁρμὴν ἢ συμφορὰν ἐμποιοῦσα.

β'. Ἀνθηρός ἐστι χαρακτῆρ ὁ διὰ λέξεων συγκείμενος ἀνθηρῶν· ἀνθηραὶ δὲ λέξεις αἱ λαμπραὶ, καὶ οἶον περικαλλεῖς καὶ ἄνθεις ἐοικυῖαι· ὥσπερ γὰρ τὴν ὄρασιν τὰ ἄνθη, οὕτω τὸν νοῦν αἱ λαμπραὶ καὶ ἡδεῖς καὶ
 30 οἶον κομμωτικαὶ τῶν λέξεων ἡδουσι· τίνες δὲ εἰσιν αὗται, περιττόν ἐστι λέγειν, αὐτοῦ τοῦ Ἑρμογένους ἐν τῷ περὶ ἰδεῶν κάλλιστα καὶ ἀκριβέστατα περὶ αὐτῶν διεληφότες,

3 Par. 2. πολιτείαν. Mon. πολιτίαν.

ἐν οἷς περὶ λαμπρότητος διαλαμβάνει, ἥτις ὑποβέβηκα
 τῷ μεγέθει τοῦ λόγου καὶ ἀξιώματι· ὁ δὲ χαρακτήρ τί
 ἐστὶ καὶ τὸ σαφές ἤδη εἴρηται· ἀπόλυτος δὲ λέγεται χα-
 ρακτήρ ὁ ἄφετος καὶ ἐλεύθερος, καὶ οἷον εἰπεῖν ἱαμβό-
 κροτος, καὶ περιόδων καὶ διλημμάτων καὶ κύκλων καὶ 5
 τῶν τοιούτων ἀπηλλαγμένος· πλοκὴν δὲ οὐ μόνον τὰ
 προειρημένα, φησὶν, ἀλλὰ καὶ τὰς τροπικὰς λέξεις, αἱ
 δῆλαι τῷ φιλοπονεῖν ἐθέλοντι τὸ περὶ ἰδεῶν βιβλίον Ἑρ-
 μογένους ἀναγινώσκοντι· σχήματος δὲ ἀξιοῖ τὸν λόγον
 ἀπηλλάχθαι, οὐ παντὸς, τοῦτο γὰρ οὐ τῶν δυνατῶν, 10
 ὅτι πᾶς λόγος διὰ σχημάτων γίνεται, ἀλλὰ τοῦ συνεχῶς
 ἀλλαττομένου καὶ μεταβαλλομένου· ἔστι δὲ σχῆμα ἡ ὑπαλ-
 λαγὴ τοῦ λόγου, ὡς φέρε ἐὰν ἐξ ὑποφορᾶς εἰς ἐλεγκτι-
 κὸν μεταβῶ καὶ εἴπω· σὺ μὲν φῆς, ὡς οὐδὲν ἡδίκηκας
 τοὺς Φωκεῖς, ἀλλ' οὕτω λέγων οὐκ ἐρυθριᾶς; οὐ δέδιας 15
 τοὺς δικάζοντας αὐτοὺς τοῖς θεοῖς, οὓς οὐδὲν τῶν ἀ-
 πορρήτων διαλανθάνει; Ἴδου ἀπὸ τοῦ σχήματος τῆς
 ὑποφορᾶς ἐπὶ τὸ ἐλεγκτικὸν μετέβη· τῆς τοιαύτης οὖν
 ὑπαλλαγῆς τοῦ σχήματος ἀπηλλάχθαι τὸν περὶ ἡθο-
 ποιίας λόγον ὁ σοφιστὴς Ἀφθόνιος ἀξιοῖ· τὸ δὲ σχῆμα 20
 ἐν ἐστὶ τῶν ὀκτὼ μερῶν, αἷς ἰδέαι γίνονται· εἰσὶ δὲ ταῦ-
 τα, ἔννοια, μέθοδος, λέξεις, σχῆμα, κῶλον, συνθήκη,
 ἀνάπαυσις καὶ ῥυθμός· αἱ δὲ ἰδέαι εἰσὶν αἶδε· σαφή-
 νεια, μέγεθος, κάλλος, ἦθος, γοργότης, ἀλήθεια, δει-
 νότης, εἰ καὶ τὸν ἀληθῆ λόγον καὶ ἐνδιάθετον Ἑρμο- 25
 γένους ὑφ' ἑτέραν ἰδέαν ἔταξε δι' αἰτίας, ἃς ἐν τῷ περὶ
 ἰδεῶν θεοῦ συναιρομένου ἐροῦμεν. ⁴

ἡ. Περὶ τῆς Νιόβης Ὀμηρὸς ἰστόρηκεν ἐν τῇ κδ'
 ῥαψῳδίᾳ, ὅτι γυνὴ τις ἦν εὐπαις καὶ καλλίπαις, ἥτις καὶ
 συνδιητάτο καὶ συνῆν τῇ Ἀητοῖ· φαμένη κρεῖττον εἶναι 30
 οὐ κατὰ τὸ πολὺπαις μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ εὐπαις
 τυγχάνειν· ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ παιδῶν καὶ καλλίστων μή-

⁴ Vide T. VII. p. 1075.

τηρ ἐστίν, ἡ δὲ Λητώ δύο μόνον Ἀρτέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος· οἷς ἡ Λητώ κινηθεῖσα διὰ μὲν Ἀπόλλωνος τοὺς ἄρρενας υἱοὺς Νιόβης ἀνείλε, διὰ δὲ Ἀρτέμιδος τὰς θήλειαις, τῶν πολλῶν ἐκείνων θυσιῶν καὶ τιμῶν τῆς Νιόβης
 5 ὀλιγωρήσασα· ἡ δὲ περὶ Ταντάλου τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἱστορία δῆλη, ἐξ ᾧν Εὐριπίδης ἐν τῷ κατὰ Ὀρέστην δράματι ἐπεμνήσθη, ἐν οἷς φησὶ καὶ τό·⁵

Κορυφῆς ὑπερτέλλοντα δειμαίνων πέτρων

Ἄερι ποιάται, καὶ τίθει ταύτην⁶ δίκην.

10 καὶ τό,

Ὁ γὰρ μακάριος, κοῦκ ὀνειδίξω τύχας,

Διὸς πεφυκὸς, ὡς λέγουσι, Τάνταλος

Ἀκόλαστον ἔσχε γλῶσσαν, αἰσχίστην νόσον,

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις· ὅμοια οἷν τοῖς τοῦ Ταντάλου τὰ
 15 τῆς Νιόβης· ἐκεῖνός τε γὰρ συνδιαιτῶμενος τοῖς θεοῖς, ἀκόλαστον ἔσχε γλῶσσαν, καὶ τὰ θεῖα μυστήρια ἔκφορα τοῖς ἀνθρώποις ἐποιεῖτο· καὶ Νιόβη συνδιαιτωμένη Λητοῖ ἐξύβρισεν αὐτὴν λοιδορίαις βαλοῦσα, καὶ ἑαυτὴν κρείττονα διὰ τὴν πολυτεχνίαν νομίσασα. Ἐπειδὴ πάντα
 20 τὰ ἐν τῷ βίῳ χάριν τούτου διαπονοῦμεν, διὰ τὸ ἐξ αὐτῶν ἀποβαῖνον τέλος, εἰκότως ὁ Ἀφθόνιος διὰ τὴν τῆς Νιόβης δυστυχίαν, ἣτις ἀπὸ τῶν τῆς Λητοῦς τιμῶν εἰς αὐτὴν προεχώρησε διὰ τὴν παροινίαν δηλῶσαι βουλόμενος, τοιοῦτῳ κέχρηται σκοπῷ· ὅτι, φησὶν, εἰς κακὸν μοι τέ-
 25 λος τὰ τῆς πρὶν εὐδαιμονίας, ἣτις διὰ τε τῶν παιδῶν καὶ διὰ τῆς θεοῦ αὐτῇ προσεγένετο, ἀπέβη τε καὶ κατέληξε· τουτέστιν αἱ τιμαὶ καὶ αἱ δόξαι, ἃς πρῶν εἶχον, παρὰ τε τῆς θεοῦ καὶ τῶν παιδῶν, διὰ τε τὸ ὁμοδίαιτον καὶ τὴν καλλιπαιδίαν ἢ πολυπαιδίαν ὄλεθρον καὶ αἰσχύ-
 30 νην ἐν τῇ νυνὶ συμβάσῃ μοι συμφορᾷ κατέλειπε· σεμνὸν γὰρ τὸ νεκροὺς θρηνεῖν, διὰ δὲ τὸ πλῆθος καὶ τούτου

⁵ Or. v. 6. ⁶ Mon. ταύτην τήν.

ἠπόρημαι· τὴν αὐτὴν ὁρῶ μοι γινομένην καὶ τῇ παραλλογῇ τῆς φύσεως, ὃ ἐστὶν ἐς ἄλογον μεταβολὴν, ὠφέλειάν τε καὶ σωτηρίαν.

C a p. XII.

ΕΚΦΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ.

Παρέπεται τῇ ἐκφράσει δύο· ὅρος, ὑποκείμενον, ἥτοι ὕλη· ὅρος μὲν, λόγος περιηγηματικὸς ὑπ' ὅψιν ἄγων ἐναργῶς τὸ δηλούμενον· ὑποκείμενον ἥτοι ὕλη· ἐκφραστήον δὲ πρόσωπά τε καὶ πράγματα.

β'. Τινὲς μετὰ τὴν σύγκρισιν εὐθύς τὴν ἐκφρασιν τάξαντες οὕτως ἔγραψαν· ἐστὶ μὲν ἡ τῶν ἐφεξῆς προ- 10
 γυμνασμάτων τάξις ἀδιάφορος, καὶ ἄλλων ἄλλως τασσόντων· οὐδὲν δὲ κωλύει, τὴν ἐκφρασιν ἐν μελέτῃ ποιεῖσθαι εὐθύς μετὰ τὴν σύγκρισιν· ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς συγκρίσεως ἔφαμεν εἶναι ἄδειαν τῆς ἀνειμένης φράσεως, καὶ ἐπὶ ταύτης δὲ μᾶλλον ἐκείνῳ τῷ εἶδει τῆς ἀ- 15
 παγγελίας χρῆσθαι παραδέδοται, εἰκότως ἀκολουθεῖν δεῖ τῇ συγκρίσει τὴν ἐκφρασιν· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν οὕτως· ἡμεῖς δὲ τῷ κεκρατηκότι ἔδει ἐπόμενοι μετὰ τὴν σύγκρισιν μὲν τὴν ἡθοποιίαν ἐτάξαμεν, ταύτην δὲ τὴν ἐκφρασιν μετετάξαμεν, καὶ φάμεν· ἐκφρασίς ἐστι λόγος ἀφη- 20
 γηματικὸς, ὑπ' ὅψιν ἐναργῶς ἄγων τὸ δηλούμενον· πρόσκειται δὲ ἐναργῶς, ὅτι κατὰ τοῦτο μάλιστα τῆς διηγήσεως διαφέρει· ἡ μὲν γὰρ ὑψηλὴν ἔχει ἐκθεσιν πραγμάτων, ἡ δὲ πειράται θεατὰς τοὺς ἀκούοντας ἐργάζεσθαι· ἐκφράζομεν δὲ τόπους, χρόνους, πρόσωπα, πανηγύρεις, 25
 πράγματα· τόπους μὲν, οἷον λειμῶνας, λιμένας, καὶ ὅσα τοιαῦτα, χρόνους δὲ, οἷον ἔαρ, θέρος· πρόσωπα δὲ, οἷον ἱερέας, θεροσίτας καὶ τὰ τοιαῦτα· πανηγύρεις δὲ, ὡς Παναθήναια, Διονύσια, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς δρώμενα·

καὶ ὅλως περὶ πολλὰ τῷ προγυμνάσματι τούτῳ χρησόμεθα· διαφέρει δὲ καὶ κατ' ἐκείνο τῆς διηγήσεως, ὅτι ἢ μὲν τὰ καθόλου, ἢ δὲ τὰ κατὰ μέρος ἐξετάζει· οἷον διηγήσεως μὲν ἐστὶν εἰπεῖν, ἐπολέμησαν Ἀθηναῖοι καὶ
 5 Πελοποννήσιοι, ἐκφράσεως δὲ, ὅτι τοιᾶδε καὶ τοιᾶδε ἐκάτεροι παρασκευῇ ἐχρήσαντο, καὶ τῷδε τῷ τρόπῳ τῆς ὀπλίσεως· δεῖ δὲ ἡνίκα ἂν ἐκφράζομεν καὶ μάλιστα ἀγάλματα τυχόν, ἢ εἰκόνας, ἢ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον, πειρᾶσθαι λογισμοὺς προστιθέναι τοῦ τοιοῦδε ἢ τοιοῦδε παρὰ τῷ
 10 γραφείῳ ἢ πλάστου σχήματος· οἷον τυχόν, ἢ ὅτι ὀργίζομενον ἔγραψε διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν, ἢ ἡδόμενον, ἢ ἄλλο τι πάθος ἐροῦμεν συμβαῖνον τῇ περὶ τοῦ ἐκφραζομένου ἱστορίᾳ· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὁμοίως πλεῖστα οἱ λογισμοὶ συντελοῦσιν εἰς ἐνάργειαν· ἀρξόμεθα δὲ ἀπὸ
 15 τῶν πρώτων, καὶ οὕτως ἐπὶ τὰ τελευταῖα ἤξομεν· οἷον εἰ ἄνθρωπον χαλκοῦν ἢ ἐν γραφαῖς, ἢ ὅπως οὖν ἔχομεν ἐν τῇ ἐκφράσει ὑποκείμενον, ἀπὸ κεφαλῆς τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι βαδιοῦμεν ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος· οὕτω γὰρ πανταχόθεν ἐμψυχος λόγος γίνεται· πέντε δ' ὄντων τῶν
 20 τοῦ λόγου μέρων, ὡς πολλάκις εἴρηται, προοιμίον, διηγήσεως, λύσεως, ἐπιλόγου, γυμνάσει ἡμᾶς ἢ ἐκφρασις πρὸς τὸ διηγηματικὸν μέρος, πλὴν ὅσον οὐ ψιλὴν ἀφήγησιν ποιουμένη, ἀλλὰ παραλαμβάνουσα τὰ ἐργαζόμενα τὴν ἐνάργειαν, καὶ ὑπ' ὅσιν ἡμῖν ἄγοντα ταῦτα, περὶ
 25 ὧν εἰσιν οἱ λόγοι, καὶ μόνον οὐ θεατὰς εἶναι παρασκευάζοντα· τριῶν δὲ ὄντων εἰδῶν, τοῦ τε δικανικοῦ λέγω καὶ πανηγυρικοῦ καὶ συμβουλευτικοῦ, ἐν πᾶσιν ἢ χρεια τοῦ προγυμνάσματος τούτου εὑρεθήσεται· καὶ γὰρ συμβουλευόντες ἀνάγκην ἔχομεν πολλάκις ἐκφράσαι τοῦτο,
 30 περὶ οὗ ποιοῦμεθα τοὺς λόγους, ἵνα μᾶλλον πείσωμεν, καὶ κατηγοροῦντες ἢ ἀπολογούμενοι δεόμεθα τῆς ἐκ τοῦ φράζειν αὐξήσεως· καὶ μέντοι καὶ ἐν πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσιν ἱκανὸν τὸ τῆς ἐκφράσεως ἡδονὴν ἐμποιῆσαι τοῖς

ἐν θεάτροις καθημένοις· ἔστι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτο τὸ προγύμνασμα τῶν ὡς μερῶν παραλαμβανομένων· οὐδὲν δὲ ἴσως ἂν κωλύοι καὶ ὡς ἀρκοῦσάν ποτε αὐτὴν πρὸς ὅλην ὑπόθεσιν ἐργάσασθαι, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον μέντοι τῶν μερῶν ἐστι· φράσεως δὲ ποικίλης ἐν αὐτῇ δεόμεθα, 5 πρὸς γὰρ τὴν ὑποκειμένην ὑπόθεσιν ἀρμόζειν δεῖ καὶ τὸ τῆς ἀπαγγελίας εἶδος, ἢ γλυκαίνοντας ἢ ἐκτραγωδοῦντας τὰς συμφορὰς, ἢ ὅλως ἄλλο τι παριστάντας πάθος· ἔστι γὰρ ὅτε εὐθυμίαν μόνην ἐμποιῆσαι θέλομεν· ἔστι δὲ ὅτε δεινῶσαι τε καὶ αὐξῆσαι, ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ 10 περὶ τῆς παραπρεσβείας τὸ κατὰ τῶν Φωκαέων πάθος ὑπ' ὅψιν ἄγειν πειρᾶται διὰ τοῦ λόγου.

γ'. Περιηγῆσθαι ἐστι τὸ προῖναι τινός, καὶ δεικνύειν αὐτῷ, ἃ μήπω τεθέαται· τὸν τοῦτο δὲ διαπραττόμενον καὶ περιηγητὴν φαμεν, καὶ Λουκιανὸς εἰσάγει 15 τὸν Μίκυλλόν τινι λέγοντα· περιήγησαι μοι τὰ ἐν Αἰδου· καὶ τὸν ποιητὴν δὲ διὰ τοῦτο περιηγητὴν ὠνόμασαν, ὅτι διὰ τῶν αὐτοῦ λόγων ἄσανεῖ τὴν ὑφήλιον πᾶσαν περιῶν πρὸ ἡμῶν δείκνυσι, ποταμούς, λίμνας καὶ χώρας, ξὺν τε καὶ διαφόρους τῆς γῆς ποιότητας, καὶ ὁ 20 λόγος οὖν τῆς ἐκφράσεως περιηγηματικός ἐστι, κατὰ πάντα ὁμοίως ἐκείνῳ, καὶ ὑπ' ὅψιν ἄγων ἐναργῶς τὸ δηλούμενον, ὡς ἄγε μὴ οὕτω τις ἐναργῶς ἐκφράσοι, διαμάρτοι αὐτῷ καὶ ὁ λόγος τοῦ τοιοῦδε ὀνόματος.

δ'. Ἐξέφρασε δηλονότι τὸν Εὐρυβάτην, τὸν τοῦ 25 Ὀδυσσεὺς θεράποντα, ἐν οἷς φησιν, γυρὸς ἐν ὤμοισιν· ἀπὸ κεφαλῆς δὲ ἄρχεσθαι καὶ ἕως ποδῶν ὀφείλει κατιέναι ὁ ποιούμενος τὴν ἐκφρασιν, νῦν δὲ οὐ κατὰ τέχνην ἐξηγήνεται διὰ τὸ μέτρον· ἐν μέντοι τῷ προξὸς ἔην κεφαλὴν, χωλὸς δ' ἕτερον πόδα ἐντέχνως εἴρηται. 30

ε'. Συγγραφέα Ἀφθόνιος τὸν Θουκυδίδην φησὶ κατὰ τὸ ἐξαιρέτον, ὥσπερ καὶ παιητὴν τὸν Ὅμηρόν φαμεν· καὶ τοι πολλῶν καὶ ἄλλων πεφηνότων, καὶ ῥήτορα ὁμοί-

ὡς τὸν Δημοσθένην, οὐκ ὀλίγων γεγονότων ῥητόρων. καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον καὶ πρὸ ἐκείνου, καὶ μετ' αὐτόν.

ε'. Οὐ καλῶς, ὡς ἔοικεν, ὁ περίβολος τοῦ λιμένος ἦν, οὐδὲ ἀντειχε πρὸς κυμάτων ἐπιφοράς, εὐεπίδρομος δὲ καὶ ταῖς πνοαῖς τῶν ἀνέμων καὶ τοῖς ῥοθίοις ἦν, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ σχῆμα ἐδήλου, καὶ διὰ τοῦτο χειμέριον αὐτὸν ἐκάλεσεν.

ζ. Ὡς περ ἐπὶ τῶν προσώπων ἀπὸ κεφαλῆς ἐπὶ πό-
 10 δας προσήκει χωρεῖν ἐκφράζοντας, οὕτως ἐπὶ τῶν πραγμάτων, φησὶ, δεῖ¹ λέγειν τὰ προγεγονότα, εἴτ' ἐκεῖν' αὐτὰ τὰ ἐκφραζόμενα προτιθέναι, καὶ ἐπὶ τούτοις τὰ ἀποβησόμενα. Πράγματά φησιν εἰρήτην καὶ πόλεμον καὶ ὅσα ἐκ τούτων ἀποβαίνει.

15 θ'. Ἐὰν λειμῶνα ἐκφράσαι βούλῃ, τοῦ περιέχοντος αὐτὸν τόπου πρότερον μνημονεύσεις, καὶ ἀρκούντως περὶ ἐκείνου εἰρηκῶς, ὁδῶ προβαίνων τὰ περὶ τοῦ χειμῶνος ἐκφράσεις· ἐὰν δὲ περὶ τινος ἡμέρας ἢ νυκτὸς τυχὸν ἐκφράσαι ὀρμηθῆς, ὡς πνιγώδης τις ἦν, τῆς θερείας μνη-
 20 στήσῃ πρότερον, καὶ διεξελθὼν ἱκανῶς τὰ ἐκείνης, ἐπὶ τὴν προκειμένην ἡμέραν ἢ νύκτα τῷ λόγῳ βαδιῇ.

ι. Οὐ² τὴν μάχην, φησὶ, μόνον ἐκφράζει, ἀλλὰ μετὰ τοῦ περὶ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ τοῦ ὅπως ἐπράττετο ἔτι ὠρίσατο καὶ περὶ τῆς νυκτὸς ὅπως εἶχε· διπλῇ τοίνυν
 25 ἐκφρασίς ἐστι πρᾶγμα μὲν ἡ μάχη, καιρὸς δὲ ἡ νύξ.

ια. Συντελέσει μὲν τῷ ῥήτορι πρὸς τὴν ἐκφρασιν καὶ ὁ ταπεινὸς καὶ υἷ ἐπηρμένος, ἀλλὰ ἀνειμένος, καὶ οἶον ἀναβεβλημένος χαρακτήρ, καὶ ἡ τῶν σχημάτων ποι-
 30 κιλία, καὶ διὰ ταχέων ἐξ ἑτέρου εἰς ἄλλο μεταβάσεις· μάλιστα μέντοι τὸ μιμεῖσθαι τὰ ἐκφραζόμενα, ὅποια ἂν καὶ εἶεν, ὡς φέρε γρυλίζειν, ἐὰν εἴπῃς περὶ χοίρων βρέφους.

1 Mon. δῆ.

2 οὐ Mon. om.

ιβ'. Οὐ μᾶλλον αὐται, φησὶ, τὰς πόλεις τειχίζουσιν ἢ τειχίζονται καὶ περικλείονται τοῖς οἰκήμασιν· οἷον κατὰ τὸν ὁμοιον τρόπον ἐξ ἴσου καὶ τειχίζουσι καὶ τειχίζονται.

ιγ'. Ἡ τῶν Ἀθηναίων ἀκρόπολις μεσίτης τῆς πό- 5
λεως ἦν· ἡ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπ' ἄκρου τοῦ ἄστεος ἴστανται, ὥσπερ καὶ νῦν ἡ τῆς Μεγαλοπόλεως· φησὶν οὖν Ἀφθόνιος, ὅτι, ὥσπερ καὶ προσηγόρευται ἄκρα πό-
λεως, οὕτω καὶ εἴργαστο, ὥς εἶναι τὴν ἐτυμολογίαν ἀ-
τεχνῶς ἀληθῆ· τῷ τε γὰρ ὑπερανέχειν τοῦ λοιποῦ ἄστεος, 10
καὶ ἄκρως ἐφ' ὕψους ἰδρύνθαι, καὶ τῷ μὴ ἐπὶ μέσῃ, ὥς
ἡ τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἄκρας δεδομῆσθαι ἀκρό-
πολις ὠνομάσθη· οἰκειότερον οὖν αὕτη καὶ γνησιώτερον
κληθεῖν ἢ ἀκρόπολις, ἢ ἡ τῶν Ἀθηναίων, ἐφ' ἣ φρο-
νοῦσι καὶ ἐγκαλλωπίζονται Ἀθηναῖοι. 15

ιδ'. Ἡ προκειμένη τῇ ἀκροπόλει ἀτραπὸς πρὸς μὲν
τοὺς ἐνοικοῦντας τῇ πόλει ὁδὸς ἐστὶ, πρὸς δὲ αὐτὴν τὴν
ἀκρόπολιν εἴσοδος, ὥς εἴ τις ὀρίσαιτο τὴν μὲν ὁδὸν ἐκ
τοῦ ὁδεύειν ἐπὶ τὴν πόλιν κεκλησθαι, τὴν δὲ εἴσοδον ἐκ
τοῦ εἰσεῖναι εἰς τὴν ἀκρόπολιν· ἡκολούθησαν δὲ καὶ αἱ 20
κλήσεις, φησὶ, τῶν πραγμάτων καὶ ἄλλως καὶ ἄλλως
ἐξηνέχθησαν· τῇ μὲν γὰρ ὄνομα ὁδὸς, τῇ δὲ εἴσοδος,
καὶ τῇ μὲν ὁδῷ ἔξεστι ποδὶ προσελθεῖν καὶ ταῖς ἀμάξαις
οὔσῃ βατῇ, τῇ δὲ εἰσόδῳ ἀναβάθραι τὴν ἄνοδον διδόα-
σιν ἀνεσπασμένοι, οἷον ἄνω φερόμεναι, καὶ ἀπὸ τοῦ 25
ἐλάττονος καὶ χαμαιζήλου ἐπὶ τὸ μείζον· καὶ τὸ ἀνώτερον
ἄγουσαι καὶ ὑψοῦσαι· ἡ δὲ κλίμαξ αὕτη, φησὶ, μετεω-
ρίζει μὴ λήγουσα τῶν βαθμίδων, πρὶν εἰς ἑκατὸν προ-
ελθεῖν· τοσαῦται γάρ εἰσιν εἰς τὸν τέλειον ἀριθμὸν λή-
γουσαι καὶ πέρας ἀριθμοῦ ποιοῦσαι τελευτήν, πρὸς ἐν- 30
τελεὺς φέρουσιν μέτρον, αὐτὸν δηλαδὴ τὸν ἑκατὸν ἀρι-
θμὸν.

ιε'. Τὸ προπύλαιον, φησὶ, τέσσαρσιν ἐρείδεται καὶ

ὑψοῦται κίοσιν, τὰς πανταχόθεν ἐκεῖσε φερούσας ὁδοὺς εἰς μίαν συνάγον· μία γάρ τις ἦν ἡ δι' αὐτοῦ εἵσοδος· ἄνωθεν δὲ τῶν κίωνων ἐπωκοδόμητό τις οἶκος, μιὰρὸς μὲν, πολλὰς δὲ προβαλλόμενος καὶ προτείνων καὶ δεικνὺς
 5 κίονας καὶ τὴν χροᾶν ἐξηλλαγμένας, τῷ δὲ κατασκευάσματι τοῦ προπυλαίου κόσμον ἐμποιοῦσας.

ιζ'. Ὅντα τὰ τέσσαρα στοιχεῖα καλοῦμεν, οἷς θεωρεῖται τόδε τὸ πᾶν, ἃ καὶ μεμίχθαι φασίν· εἰκὸς οὖν πεπηχθαι τι περὶ τῷ κύκλῳ τῆς ὀροφῆς ὑπόμνημα καὶ
 10 διδασκάλιον περὶ τῶν ὄντων, οἷα πολλὰ ἐν τοῖς λαμπροῖς ὀρῶμεν οἰκοδομήμασι· καὶ οἱ μὲν χερσαίων, οἱ δὲ θαλαττίων, οἱ δὲ ἀμφιβίων ζώων εἰκόνας γράφουσιν, ἄλλοι τῶν παλαιῶν ἱστορίας, ἄλλοι προγράμματα καὶ σοφῶν τινῶν βιωφελῇ παραγγέλματα· τυχόν οὖν καὶ
 15 παρὰ τῷ κύκλῳ τοῦ ῥηθέντος οἰκήματος ἐπέπηκτό τι πινάκιον, ᾧ διδασκάλιον τῶν στοιχείων ἐνεφέρεται, πόνημα τῶν περὶ φύσεως τῶν ὄντων φιλοσοφησάντων, οἷς ἐπλούτει τηνικαῦτα Ἀλεξάνδρεια. ὅτι δὲ πλῆθος αὐτῇ φιλοσόφων καὶ ῥητόρων ἐνῴκει, καὶ τοῖς λόγοις, εἴπερ
 20 ἄλλῃ τῷ, πολλοῖς εὐθηνουμένη³ τῶν καλῶν μᾶλλον ἐκαλλωπίζετο, παντί που δηλὸν ἐστι.

ιζ'. Τετράπλευρον ἦγουν τετράγωνον, φησὶ, τὸ σχῆμα τοῦ οἰκήματος ἦν, ὅπερ καὶ πλαισίον ὀνομάζουσι· τὸ γὰρ πλαισίον πλινθίον ἐστὶ τετράπλευρον, τὸ εἰς χώ-
 25 ρους ἴσους, τὸ ἰσόμετρον δηλοῖ· ἴσαι, φησὶν, αἱ παρ' ἐκατέρων πλευραὶ κατὰ τὸ διάχωρον ἦσαν.

ιη'. Στοά ἐστιν, ὅπερ Ὅμηρος ποτὲ μὲν αἶθουσαν, ποτὲ δὲ πρόδρομον ὀνομάζει· αἶθουσαν μὲν διὰ τὸ ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος αἶθεσθαι, πρόδρομον δὲ διὰ τὸ πρὸ
 30 τῶν δομάτων μεμηχανῆσθαι· ἔστι γὰρ στέγη περιστύλος, ὀλίγῃ τοῦ αἰθρίου προδιαλλάττουσα· τὸ δὲ μέτρον αὖ-

³ Mon. εὐθηνουμένη.

ταῖς, δηλαδή ταῖς κίοσι, μεθ' ὃ πλεον οὐκ ἔστι λαβεῖν, ὃ ἢ τὸ ἑκατὸν εἶναι δηλοῖ διὰ τὸ τοῦ ἀριθμοῦ τέλειον καὶ τὸ αὐθις ἀναποδίζειν ἡμᾶς καὶ μὴ προβαίνειν ἀριθμοῦντας ἢ τὸ πληθὺς αἰνιττεται, ὑπὲρ ἀριθμὸν αὐτὰς φάσκων εἶναι· ὅρα δὲ πῶς θηλυκῶς δι' ὅλον λαμβάνει 5 τὸ ὄνομα τῆς κίονος· καὶ ἰστέον, ὅτι καὶ ἀρσενικῶς πολλοῖς εἴληπται· αὐτίκα τὸ, πρὸς κίονα μακρὸν ⁴ ἐρείσας, καὶ μακροὺς ὑποστήριγμα κίονας φέρει.

ιβ'. Ἀκόλουθοι καὶ ὅμοιοι σχήματι τῷ οἰκῆματι αἱ στοαὶ, καὶ ἐπεὶ ἐκεῖνο τετράπλευρον, ἐγκάρσαι πάντως 10 κακεῖναι ἐν τῷ ἐτέραν τῇ ἐτέρᾳ συνάπτεσθαι· καὶ αἱ κίονες δὲ κατὰ τὰς ἐφαρμογὰς διπλαῖ ⁵ ἀρχὴν ἢ τελευτὴν ἑκάτεραι διδοῦσαι.

κ'. Σηκοὺς ⁶ τὰ οἰκήματα ὡς ἱερὰ λέγει· τὸ δὲ πόλιν ἅπασαν εἰς ἐξουσίαν τῆς σοφίας ἐπαίρουσιν οὐκ ἄλ- 15 λην πόλιν δηλοῖ, ἀλλὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν τοῖς ⁷ πολίταις, φησὶν, ἐδίδοδο ἐπ' ἐξουσίας χρῆσθαι ταῖς ἐναποθέτοις βίβλοις εἰς τὸ διδάσκεσθαι.

κά'. Ἄλλο δημιούργημα ἄλλως ἢν κατεσκευασμένον· ὃ δὲ Περσεὺς τὴν Μέδουσαν ἀνείλε, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ 20 τὸν μῦθον οὐκ ὀλίγοις ἀνδραγαθήμασιν ἠρίστευσεν.

κβ'. Κίων τις ἴστατο μεγίστη, ἦν πρώτην ἐώρων οἱ τε διὰ θαλάττης προσιόντες, καὶ τοῖς αἰγιαλοῖς καταί- ροντες· οἱ τε διὰ τῆς ἐκεῖσε ἀφικνούμενοι· δηλον οὖν ἐποίει τὸν χῶρον· καὶ προβάς τις, φησὶν, οὐπω ἔγνω 25 οἱ πρόεισιν, πρὶν ἂν τῇ κίονι προσχοίη. σημεῖον οὖν αὐτὴν τῶν ὁδῶν οἱ τε προσιόντες, ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ ἐξιόν- τες ἐποιοῦντο, ὡς περιφανῇ γίνεσθαι τὴν πόλιν δι' ἐκεί- νης τῶν κατὰ γῆν τε καὶ θάλατταν.

κγ'. Ἀρχὰς τὰς προτομὰς καὶ γλυφὰς, τὰ διάκενα 30

4 Mon. μικρόν. — Od. ρ, 29. 5 Mon: διπλαῖ. Par. 2. διπλοῦν. 6 Par. 2. δοκούς. 7 Par. 2. τοὺς πολιτίας.

καὶ κοιλώματα τὰ ἐν ταῖς κεφαλίσιν τῶν κίωνων λέγει, ἐν αἷς εἰώθασιν οἱ λιθοξόοι ζῶα λαβεῖν τινά· εἰκὸς δὲ καὶ τῶν στοιχείων ἐμφάσεις καὶ εἰδῶλα γῆς, ἀέρος, πυρός, ὕδατος· ταῦτα γὰρ τὰ ὄντα ἐν ταῖς κεφαλίσιν λελα-
5 ξεύσθαι.

κδ'. Ὁρισμένος ὁ ἀριθμὸς ἦν τῶν πάσαι θεῶν τοῖς Ἀλεξανδρεῦσιν, ἅτε πλεῖον ἢ ἐχρῆν δεισιδαίμοσι. Κατὰ τὸν ἀριθμὸν γοῦν ἐκεῖναι αἱ πύλαι τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν τῇ ἀκροπόλει δεδημιούργηται· καὶ ἐκάστη αὐτῶν τῷ ὀνό-
10 ματι ἐκέκλητο τοῦ θεοῦ, ᾧ περὶ τὴν ἀρχὴν ἀφωσίωτο.

κε'. Οἱ Πεισιστρατίδαι, οἳ εἰσιν οἱ ἐκ Πεισιστράτου τὸ γένος ἔλκοντες, πηγὴν ἰδρύσαντο θερμὸν ὕδωρ ἀνιῆσαν καὶ διειδὲς κάλλιει καὶ μεγέθει διάφορον· φησὶν οὖν, ὥς ἡ ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τῇ ἀκροπόλει πηγὴ ἄμεινον εἶχε
15 τῆς τῶν Πεισιστρατιδῶν κατὰ τὰ προλεχθέντα πάντα.

κς'. Αναγράφεται καὶ ὁ τῶν δημιουργῶν τῆς ἀκροπόλεως ἀριθμὸς, εἰς δώδεκα ὅλους περιεστώμενος· καὶ τῷ ἀριθμῷ δὲ καὶ τῷ ἀξιώματι τῶν ἰδρυκότων τὸ τίμιον δέδοται τῷ δομήματι.

20 κζ'. Τὸ ⁸ τῇ μὲν, τῇ δὲ τινὲς ἡρμήνευσαν, ὅτι τῇ μὲν περὶ τῆς Ἀλεξανδρείας λέγει, ἢ καὶ τὸ στάδιον προσάπτει· τὸ δὲ τῇ δὲ, τῇ Ἀθηνᾶ· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει· τοῦτο δὲ εἰπεῖν βούλεται, ὅτι τῷ κατιόντι τῆς ἀκροπόλεως τῇ μὲν λατῇ τυχὸν ὁμαλὸς διαδέχεται χώρος καὶ
25 ἔοικώς σταδίῳ, καὶ οὕτω καλούμενος· τῇ δὲ δεξιᾷ ἔτερος διηρημένος μὲν πρὸς ὅμοια, ἥτιων δὲ τῷ μεγέθει.

Cap.

8 Par. 2. Τοῦ τῇ μὲν. Men. οὐ τῇ μὲν. scripsi τὸ τῇ μὲν.

C a p. XIII.

Ο Ρ Ο Σ Θ Ε Σ Ε Ω Σ.

ἄ. Παρῆται ἀπὸ τοῦ τίθημι· ἔστι δὲ θεῖσις ὑποκειμένου τινὸς πράγματος ζήτησις.

β. Παρέπεται τῇ θεσει πέντε· ὅρος, διαφορὰ, σύγκρισις πρὸς τὸν τόπον, εἶδος καὶ διαίρεσις. ὅρος· θεῖσις 5 ἔστιν ἐπίσκεψις τινος πράγματος θεωρουμένου, ἀμοιροῦσα πάσης ἰδικῆς περιστάσεως· διαφορὰ· τῶν θέσεων αἱ μὲν πολιτικαί, αἱ ὑποκείμεναι ταῖς κοιναῖς ἐγνοίαις, αἱ παρὰ τισιν ὀνομαζόμεναι πρακτικαί· αἱ δὲ οὐ, ὅσαι οἰκεῖαι τινος ἐπιστήμης, αἱ καὶ θεωρητικαί· σύγκρισις 10 πρὸς τὸν κοινὸν τόπον· διαφέρει δὲ τόπου ἡ θεσις· τόπος μὲν γάρ ἐστιν ὁμολογουμένου πράγματος αὔξεις, ἡ δὲ θεσις ὑποκειμένου πράγματος ζήτησις· τῶν δὲ θέσεων αἱ μὲν ἀπλαῖ, αἱ δὲ κατὰ τὸ πρὸς τι λαμβάνονται· αἱ δὲ διπλαῖ νομίζονται, οἷον εἰ ἀθλητέον, εἰ γε- 15 ωργητέον· διαίρεσις· διαιροῦνται δὲ τοῖς τελικοῖς κεφαλαίοις, ἐπὶ δὲ τελευτῆς αἱ προτροπαὶ καὶ τὰ κοινὰ ἔθνη τῶν ἀνθρώπων.

γ. Περὶ τῆς διαιρέσεως τῇ καλουμένῃ θεσει πολλῇ τοῖς τεχνογράφοις γέγονεν ἀμφισβήτησις· ἀλλ' ἡμεῖς 20 πρότερον τί ἐστι θεσις εἰπόντες τότε τῆς διαιρέσεως ἀπομεῖθα· θεσις τοίνυν ἐστὶ πρᾶγμα, λογικὴν ἐπίσκεψιν ἐπιδεχόμενον, ἄνευ προσώπων ὀρισμένων καὶ πάσης ἐτέρας περιστάσεως· εἴρηται δὲ λογικὴν ἐπίσκεψιν ἐπιδεχόμενον, οὐχ ὅτι καὶ τὰ ἄλλα ἄνευ λόγου ἐπισκεπτόμεθα, ἀλλ' 25 ὅτι τοῦτο περὶ μόνην τὴν ἐξέτασιν εἰληπται τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου, καὶ οὐδὲ μίαν ἔχει περιστάσιν ἐτέραν· ἐπεὶ προστεθείσης περιστάσεως τελεία ὑπόθεσις γίνεται· ταύτη γάρ τοι καὶ διαφέρει τῆς ὑποθέσεως ἡ θεσις, ὅτι ἡ μὲν ἄνευ περιστάσεως, ἡ δὲ μετὰ περιστάσεως συνίστα- 30 ται. οἷον θεσις ἐστὶν· εἰ γαμητέον· ἐνταῦθα αὐτὸ καθ'

ἑαυτὸ τὸ πρᾶγμα ζητοῦμεν, οὐ ζητοῦντες, εἰ τόνδε δεῖ
 γαμεῖν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, ἀλλὰ μόνον, εἰ τὸ πρᾶγμα
 ἀγαθόν, ἢ μὴ τοιοῦτον· εἰ μέντοιγε ἐθελήσομεν τυχόν
 ἀναπλάσαι, ὅτι ἔχων τις τρεῖς παῖδας τούτους ἀποβαλὼν
 5 βουλευέται τὴν γυναικα οὐκ οὔσαν ἔτι τεκνοποιὸν ἀποπέμ-
 ψας ἑτέραν γῆμαι, ὑπόθεσις γίνεται· τοῦτο δὲ τὸ προ-
 γύμνασμά ἐστι μὲν τοῦ συμβουλευτικοῦ εἵδους, διαιρεῖται
 δὲ κατὰ τοὺς ἀκριβεῖς τεχνογράφους τοῖς πανηγυρικοῖς
 κεφαλαίοις· οὐ λέληθε γὰρ με, ὅτι ἕτεροι καὶ ἑτέροις
 10 τοῖς ἐχρήσαντο κεφαλαίοις, οἱ μὲν τοῖς τελικοῖς καλου-
 μένοις, τινὲς δὲ καὶ ἄλλοις, κενὰ αὐτοῖς ὀνόματα περι-
 θέντες, περὶ ὧν ἰστέον, λέγω δὲ τῶν τοῖς κενοῖς ὀνόμα-
 σι χρησαμένων, ὅτι πάντα ἐκεῖνα, τὰ ὡς κενὰ κεφάλαια
 παρὰ τινων ὀνομαζόμενα ἐνθυμήματά ἐστι, συνίσταντο
 15 τὸ ἐν τῷ πράγματι χρήσιμον· οἷον ὃ λέγουσι κατὰ φύ-
 σιν ἢ κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ἔθος, ἢ κατὰ τὸ ὅσιον τὸ
 περὶ τοὺς τελευτήσαντας, ἢ ὅσιον τὸ περὶ τὴν πατρίδα·
 τοιαῦτα γὰρ τινὰ κεφάλαια ἐξευρήκασιν· δῶμεν οὖν εἶναι
 τὴν ἐξέτασιν ἡμῖν, περὶ τοῦ εἰ γαμητέον· ἐνταῦθα τοί-
 20 νυν, εἰ ἀρξαιόμεθα εἰ κατὰ φύσιν τὸ πρᾶγμα ζητεῖν, εἰ
 κατ' ἔθος, εἰ κατὰ νόμον, εἰ ὅσιον περὶ τὴν πατρίδα,
 εἰ ὅσιον περὶ προγόνους, τί ἄλλο ζητοῦμεν, ἢ ὅσα ἂν
 ἀγαθὰ ἐκ τοῦ γάμου γένοιτο, ἅπερ ἂν εἴη ἐνθυμήματα
 τῶν ἐγκωμιαστικῶν κεφαλαίων ἐνός· εἰ δὲ ζητοῖμεν, τί-
 25 νες οἱ εὐρόντες πρῶτοι καὶ χρησάμενοι, τί ἕτερον ἢ ἐροῦ-
 μεν ἐνθυμήματα, ὅπερ ἀντὶ τοῦ γένους παραληψόμεθα·
 ὥστε μοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν οἱ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς
 αὐτὸν διαιροῦντες κεφαλαίοις, ἵνα ἢ μὲν τὸ προγύμνασμα
 εἵδους συμβουλευτικοῦ, ὕλης δὲ πανηγυρικῆς καὶ διαιρέ-
 30 σεως. καὶ γὰρ ἐν αὐταῖς ταῖς τελείαις κατὰ συμβουλὴν
 ὑποθέσεις ἢ προτρέποντες δι' ἐπαίνων ἢ ψόγων αὐτὸ
 κατασκευάζειν εἰώθαμεν. ὥστε μοι καὶ ἐνταῦθα ἐπαινε-
 τοὶ δοκοῦσιν οἱ οὕτω διαιροῦντες· παραλαμβανέσθω οὖν

καὶ ἐν αὐτῇ προοίμιον ἐν ἣ δύο ἢ καὶ πλείονα τῆς χρείας
 τῷ λέγοντι τὸ μέτρον ὀριζούσης, ἢ σύστασιν ἢ διαβολὴν
 ἔχοντος τοῦ πράγματος, ἢ ἄλλο τι κατασκευάζοντος, ὧν
 ἐν προοίμιοις εἰώθασιν οἱ ῥήτορες ποιεῖν· μετὰ δὲ ταῦτα
 λέναι δεῖ ἐπὶ τὰ ἀπὸ τοῦ γένους· παραληφόμεθα δ' ἐν 5
 αὐτοῖς ἐν τάξει προγόνων τοὺς εὐρόντας καὶ πρώτως χρη-
 σαμένους ἢ θεοὺς ἢ ἀνθρώπους· μετὰ δὲ ταῦτα ἀντὶ
 τῶν ἐπιτηδευμάτων τάξομεν τὰ περὶ τὴν ἄσκησιν τοῦ
 πράγματος γινόμενα· ἀντὶ δὲ πράξεων τὰς ἐξ αὐτοῦ ὠφε-
 λείας, καὶ οὕτω πλατυνοῦμεν τὴν ἐργασίαν· διαφέρει δὲ 10
 ἢ ἐνταῦθα πανηγυρικὴ διαίρεσις τῆς τοῦ ἐγκωμίου διαι-
 ρέσεως, ὅτι ἐν ἐκείνῳ μὲν ἀντίθεσις οὐκ ἐμπίπτει, εἰ μὴ
 ἄρα ἐξ ἰσαζούσης ὕλης, ἐνταῦθα δὲ πάντως ἐμπεσεῖται
 ἀντίθεσις, ἔχουσα μὲν ἐξέτασιν τῶν συμβαινόντων τε καὶ
 παρεπομένων τῷ πράγματι κακῶν· λυομένη δὲ παρα- 15
 δειγματικῶς καὶ ἐνθυμηματικῶς· παρακολουθηκῶς μὲν
 ἐκ τῶν ἐτέροις πράγμασι παρακολουθοῦντων κακῶν, οὐκ
 ὄντων δ' ἱκανῶν ἀποτρέπειν τοὺς θέλοντας ἐπ' αὐτὰ
 λέναι, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἀγαθοῖς πλείοσι μᾶλλον ἢ τοῖς
 κακοῖς προσέχοντας· ἐνθυμηματικῶς δὲ, ἐκ τῶν ἀπο- 20
 δείξεων τῶν δεικνυοῦσων καὶ ἐν αὐτῷ τὰ ἐπόμενα καλὰ
 τοῖς ἄκρον κατωρθωκόσιν· οἷον τυχόν, εἰ γαμητέον,
 μετὰ τὸ εἰπεῖν πόσα ἐκ γάμων γίνονται ἀγαθὰ, τικτο-
 μένων ἐτέρων τῶν εἰς πληθὺς αὐξόντων, εἰ τύχοι, ἰδίᾳ
 καὶ κοινῇ τὰς πόλεις, καὶ παρασκευάζόντων τοὺς τρόπους 25
 διαφόρους τὴν εὐνοίαν ἐπιδειζομένους, καὶ μετὰ τὸ δεῖ-
 ξαι, ὅτι καὶ τοῖς γένεσιν ἢ διαδοχῇ σώζεται, καὶ ὅτι
 πένητες τεχθήσονται οἱ γηροβοσκῆσοντες πλουσίοις· οἱ
 τὰς οὐσίας φυλάξαντες καὶ μετὰ πολλὰ τοιαῦτα τὰ θε-
 τικὰ καλούμενα ἀντιθήσομεν, τὰς μοιχείας τε καὶ τὰς 30
 τῶν παίδων ἀποβολὰς, αἵτινες λυθήσονται ἐκ ναυαγιῶν
 μὲν τῶν οὐκ εἰρξασῶν τοὺς πλέοντας, ἀνχμῶν δὲ καὶ ὄμ-
 βρων τῶν οὐ κωλυσάντων γεωργίας, ἐπαγομένων τούτοις

καὶ ἐπὶ τῶν παίδων ἀριστείαις στεφάνων, εἰκόνων, σιτή-
 σεων, εὐκλείας ὅλως· καὶ πάντων τῶν δεικνύντων εὐδαι-
 μονα τοῖς μὴ ἐναντίας πειραθεῖσι¹ τύχης τὸν βίον ἄ-
 παντα· τοῦ δὲ κοινοῦ τόπου διαφέρει· καὶ γὰρ ἐκεῖ αὖξη-
 5 ρίς ἐστι πρᾶγματος, καὶ κατὰ τοῦτο ἔστι τις αὐτοῖς κοι-
 νωνία· διαφέρει οὖν, ὅτι ἐν μὲν ἐκείνοις ὁμολογούμενόν
 ἐστι τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ οἱ λόγοι, ἐνταῦθα δὲ ἀμφισβη-
 τούμενον, διόπερ καὶ ἅπερ ἐπαινέσομεν, διαβάλλειν οὐ
 καλυπθησόμεθα. καὶ ἐν ἐκείνῳ μὲν δικαστῶν ψῆφον ἐκι-
 10 νοῦμιν, ἐνταῦθα δὲ ὡς βουλῆς οὔσης μόνης καὶ οὐδενὸς
 ἀκολουθοῦντος κακοῦ περὶ δικαστῶν τὴν ἐξέτασιν ποιησό-
 μεθα· καὶ μὲν καὶ πρόσωπον καὶ τὸ ἀμαρτῆσαι ὑπό-
 κειται· ἐνταῦθα δὲ ἀπερίστατος ἢ τοῦ πρᾶγματος ὑπάρ-
 χει ζήτησις μόνου. πολλή δὲ ἡ τοῦ προγυμνάσματος
 15 τούτου χρῆσις, καὶ πρὸς πολλὰ ὠφέλιμος· εἶγε τέως μὲν
 τῶν δύο εἰδῶν τῆς ῥητορικῆς, τοῦ τε ἐγκωμιαστικοῦ λέ-
 γω καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ, τὴν μελέτην ἔχει. πάντων
 δὲ τῶν τοῦ λόγου μερῶν ἐστὶ δεκτικὴ, προοιμίῳ τε λέγω
 καὶ διηγῆσεων· τῶν ἐν τῇ ἐξετάσει τε λέγω τῶν ἀγαθῶν
 20 τῶν περὶ τὸ προκείμενον πρᾶγμα, καὶ ἀντιθέσεων καὶ
 λύσεων, οἷς δεῖ τοὺς ἐπιλόγους ἔπεσθαι, καθολικὰς
 συμβουλὰς ἔχοντας καὶ παρακλήσεις ἐπὶ τὸ προκείμενον,
 ἵνα ἐκ τούτου τὸ τῆς συμβουλῆς ἴδιον διασώζοιτο· ἔστι
 δὲ καὶ αὕτη τῶν ὡς μερῶν παραλαμβανομένων μόνον·
 25 ὅλην γὰρ οὐκ εἰκὸς γενέσθαι τὴν θέσιν τὴν οὖσαν ἀπε-
 ρίστατον, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο τῶν τελείων ὑποθέσεων
 ἐλαττωμένην· πλὴν εἰ μὴ εἶπη τις εἶναι ὅλην, διὰ τὸ
 πάντα τὰ μέρη τοῦ λόγου ὑποδέχεσθαι. Τῶν δὲ θέσεων
 αἱ μὲν εἰσι φυσικαί, οἷον εἰ σφαιροειδὴς ὁ οὐρανός, ἢ
 30 εἴ τις ἑτέρα τοιαύτη θειοτέραν ἔχουσα ζήτησιν· αἱ δὲ
 πολιτικαί, οἷον ἡ ἐξετασθεῖσα· ἀλλὰ τῆς μὲν τῶν φυσικῶν

¹ Mon. περιθεῖσι. scr. πειραθεῖσι.

διαιρέσεως φροντιοῦσιν οἱ περὶ φιλοσοφίαν διατρίβοντες·
ἡ δὲ τῶν πολιτικῶν διαίρεσις δεδήλωται.

δ'. Ἐπειδὴ τοῦ λόγου ὁ μὲν ἐστὶν ἐνδιάθετος, ὁ δὲ
προφορικὸς, καὶ τοῦ προφορικοῦ ὁ μὲν θεωρητικὸς, ὁ
δὲ πρακτικὸς, καὶ τοῦ θεωρητικοῦ διαίρεσις εἰς τρία γί- 5
νεται, θέσιν, ἐγκώμιον καὶ ψόγον, ἀναγκαῖον φήθημεν
ἐν τῷ περὶ θέσεως καὶ περὶ λόγου διαλαβεῖν, οὗ κατὰ
ὑποδιαίρεσιν ἡ θέσις ἐγένετο, ὡς ἤδη δεδηλώκαμεν, περὶ
μὲν τοῦ καθόλου λόγου οὐδεὶς λόγος κ. τ. λ. Vol. VII.
p. 1, 11. — p. 2, 6. Ὁ δὲ προφορικὸς οὕτως ὀρίζεται· δὴ- 10
λωσις ἀνθρώπου διανοίας διὰ φωνῆς· τὸ δὲ διὰ φωνῆς
πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ ἐνδιαθέτου· εἴτα ἐπειδὴ κοινὸς
ὁ λόγος· ὁ μὲν προφορικὸς ὁ πάντων, ὁ δὲ διὰ μελέτης
καὶ γνώσεως τεχνικῆς· τοῦτον τὸν λόγον ὑποδιαίρουμεν
εἰς δύο, εἰς θεωρητικὸν καὶ πρακτικόν· ὅρος δὲ τοῦ θεω- 15
ρητικοῦ οὗτος· λόγος ἐπὶ πράξει θεωρίαν διαδεχομένη
λεγόμενος· ὑποδιαίρεται δὲ ὁ θεωρητικὸς εἰς τρία· εἰς
θέσιν, εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον· θέσις οὖν ἐστὶ διάσχεψις
λογικῇ τέλος ἔχουσα τὴν θεωρίαν· ἐγκώμιον δὲ ὁμολο-
γουμένων καλῶν αὔξεις· θεωρητικὴ δὲ λέγεται, ἐπειδὴ 20
μέχρι γνώσεως ἔστηκεν. ὁ δὲ πρακτικὸς εἰς δύο διαίρε-
ται, εἰς συμβουλευτικὸν καὶ δικανικόν· καὶ τὸ μὲν συμ-
βουλευτικὸν οὕτως· λόγος προτρεπτικὸς κέρδους ἔνεκα ἢ
ἀσφαλείας· τὸ δὲ δικανικὸν ζήτησις πολιτικὴ τέλος ἔχου-
σα τὴν τιμωρίαν· τὸν δὲ λόγον διεῖλον οἱ μὲν Περιπατη- 25
τικοὶ εἰς πέντε· εἰς εὐκτικόν·

Αἱ γὰρ ² Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἀπολλών·
προστακτικόν·

Βῆσ' ἔθι ³ Ἴρι ταχεῖα. ³

ἐρωτηματικόν·

Πῶς δ' αἱ τῶν ἄλλων Τρώων φυλακαὶ τε καὶ εὐναί; ⁴

30

2 Il. η, 132. 3 Il. θ, 399. 4 καὶ εὐναί Mon. om.,
addidi ex Il. κ, 408.

ἀποφαντικόν·

Ἰλιόθεν ⁵ με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσι,
κλητικόν·

Δεῦρο ⁶ πάροιθ' ἐλθοῦσα, φίλον τέκος, ἔχει μοῖο·
⁵ οἱ δὲ Στωϊκοὶ προστιθέασι τούτοις πνευματικόν καὶ ἐπα-
πορητικόν· πνευματικόν μὲν,

Πῶς δεῦρ' ἦλθες, Ὀδυσσεῦ, τίς δέ σε ⁷ ἔχραε δαίμων.
καὶ λοιπὸν ἄρχεσθαι διηγείσθαι τὰ συμβάντα· ἐπαπορη-
τικόν δέ·

¹⁰ Δῆος ποτ' ἦλθες τί ποτ' ἀγγέλλων ⁸ ἄρα·
θαυμαστικόν, ὡς ἀγαθαὶ φρένες ἐσθλῶν, ἐπωμοτικόν, ⁹
Ναὶ μὰ τόδε σῆπτρον·

διασαφητικόν·

Ἥιομεν, ¹⁰ ὥς ἐκέλευες, ἀνὰ δρυμὰ, ¹¹ παῖδιμ' Ὀδυσσεῦ·
¹⁵ καὶ τελευταῖον ὑποθετικόν·

Εἵπερ ¹² γὰρ κ' ἐθέλομεν Ἀχαιοὶ τε Τρῶές τε.
τούτων δὲ οἱ Περιπατητικοὶ τὸν μὲν πνευματικόν καὶ ἐπα-
πορητικόν ἐπὶ τὸν ἐρωτηματικόν ἀνάγουσιν· οὐδὲν γὰρ
τὸ διάφορον πνευματικοῦ τε καὶ ἐπαπορητικοῦ πρὸς ἐρω-
²⁰ τηματικόν, εἰ μὴ ὅσον ὁ μὲν ἐρωτηματικὸς συντομώτε-
ρος τοῦ πνευματικοῦ· ὁ δὲ ἐπαπορητικὸς πρὸς αὐτὸν τὸν
ἐπαποροῦντα, οὐ πρὸς ἕτερον, ὡς ὁ ἐρωτηματικὸς. τοὺς
δὲ λοιποὺς ὑπὸ τὸν ἀποφαντικὸν ἀνάγουσι, καθὼς ἐνδέχε-
ται τούτων ἕκαστον καὶ ψευδῆ εἶναι καὶ ἀληθῆ· οὐδὲν
²⁵ ἕτερόν ἐστιν ὁ ἀποφαντικὸς ἢ λόγος ἐνδεχόμενος καὶ
ψευδῆς εἶναι καὶ ἀληθής.

ε. Ὅρος λόγου· ὁ λόγος ἐστὶν ἔννοια ἀνθρωπίνη,
καθ' ἣν τὸ τι λογίζεσθαι καὶ δηλοῦν ἡμῖν ἐκ προφορᾶς
ἐγγίγνεται· ἄλλοι δὲ συντόμως ὠρίσαντο· λόγος ἐστὶν ἀν-

⁵ Od. ι, 39. ⁶ Il. γ, 162. ⁷ Mon. δὲ σ'. Od. κ, 64.
⁸ Mon. ἀγγέλλων. cfr. T. VII. p. 4. ⁹ Mon. ἐπωμοτικόν. —
Il. α, 234. ¹⁰ Par. κίωμεν, Mon. ἥομεν. ¹¹ Par, ἀνὰ
δρυμόν. — Od. κ, 251. ¹² Il. β, 123.

θρώπου γνώρισμα· ἄλλοι δὲ ἄλλως· λόγος ἐστὶ δῶρον μὲν
 θεῶν, ἀνθρώπων δὲ γνώρισμα· ἄλλοι δὲ οὕτως· λόγος
 ἐστὶ διάκρισις ποιότητος ψυχῶν, καθ' ἣν αἱ τῆς ψυχῆς
 παραγίνονται ἐνέργειαι. ὁρισμὸς προφορικοῦ οὗτος· δῆ-
 λωσις ἀνθρώπου προφορᾶς· ἐπεὶ δὲ πᾶς ὁρισμὸς ἐκ γέ- 5
 νους λαμβάνεται καὶ συστατικῶν διαφορῶν καὶ ιδιότη-
 τος, γένους μὲν, ἀφ' οὗ τέμνεται τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ
 ὁρισμὸς, διαφορᾶς δὲ τῆς ἀφιστώσεως ἀπὸ τῶν ὁμοίων,
 ιδιότητος δὲ τῆς μηνυούσης τὸ ἴδιον τοῦ προκειμένου
 πράγματος· καὶ οὗτος δηλαδὴ πάντα ταῦτα ἔχει· γένος 10
 μὲν ἐν αὐτῷ ἢ δῆλωσις, καὶ ἐπειδὴ ἐστὶ δηλοῦν καὶ ἄλο-
 γον, ὡς ὁ κύων φέρε δι' ὑλακῆς, πρόσκειται διαφορὰ
 τὸ ἀνθρώπου· πάλιν, ἐπεὶ ἐστὶ καὶ ἀνθρώπον διὰ νεύ-
 ματος δηλοῦν, προστετέθη τὸ ἴδιον, οἷον τὸ διὰ προφο-
 ρᾶς· τὰ γὰρ νεύματα οὐ πρόφερεται, ἀλλὰ δείκνυται· ὃ 15
 δὲ ἐνδιάθετος οὗτος· ἕξις ψυχῆς ἀνθρώπου, καθ' ἣν λο-
 γικοί ἐσμεν· γένος, ἕξις, πᾶν γὰρ ζῶον ἔχει τινὰ ψυχῆς
 ἕξιν, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ σώματός ἐστιν ἕξις, οἷον ἰσχύος
 εἶδος, προστετέθη διαφορὰ τὸ ψυχῆς· καὶ ἐπειδὴ πάλιν
 καὶ τὰ ἄλογα ἔχει ψυχῆς ἕξιν, ὥσπερ θυμικὸν μὲν ὁ 20
 λέων, καὶ ὁ ὄνος νωθῆς, προστετέθη τὸ ἴδιον, τὸ καθὸ
 λογικοί ἐσμεν. Αἱ θεωρητικαὶ θέσεις φιλοσόφοις ἀνεῖν-
 ται· ἐκεῖνοι γὰρ τὰ περὶ φύσεως ἐξετάζουσιν· οἷον ὅτι
 σφαιροειδὴς ὁ οὐρανὸς, καὶ ὅτι κόσμοι πολλοὶ, καὶ τὰ
 τοιαῦτα· λογικὴν δὲ ἐπίσκεψιν εἶπεν ὁ Ἀφθόνιος, ἐπειδὴ 25
 ἐστὶ καὶ πραγματικὴ· τὸ γὰρ θεῖον εἶναι ἐν τῇ γῇ ἢ
 ἀλλαχοῦ, πρᾶγμα ἐστίν.

ζ'. Εἰς εἶπω, εἰ γαμητέον, ἀπερίστατόν ἐστιν· οὔτε
 γὰρ ἐν τι τῶν περιστατικῶν ἔχει· θέσις τοίνυν ἐστίν·
 ἐὰν δὲ τῇ θέσει προστετέθῃ τῶν τοιούτων ἓν, πρόσωπον 30
 ἢ πρᾶγμα ἢ χρόνος ἢ τόπος ἢ τρόπος ἢ αἰτία, ὑπόθε-
 σις ἀπηρητισμένη γίνεται· εἴση δὲ αὐτὸ τοῦ Ἀφθονίου
 παράδειγμα ἐπελθών.

ζ'. Ὡς ἔχει τὸ ἐπὶ τοῦ παραδείγματος· μετὰ γὰρ τὴν
 ἔφοδον εὐθύς ἀντίθεσις καὶ λύσις εὐρίσκεται· καὶ φησὶν,
 ἀλλὰ ὁ γάμος συμφορῶν αἷτιος· τοῦτο ἢ ἀντίθεσις·
 τύχης μοι δοκεῖς οὐ τοῦ γάμου κατηγορεῖν· τοῦτο ἢ
 5 λύσις.

ΘΕΣΙΣ ΕΙ ΓΑΜΗΤΕΟΝ.

η'. Οὐ μόνον γὰρ, φησὶν, ἐξ οὐρανοῦ ὁ γάμος ἐν-
 νεκται, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἐπλήρωσε τῶν θεῶν·
 γάμψ γὰρ Διὸς καὶ Ἥρας ὁ Ἥφαιστος, καὶ ἑτέρων ἄλ-
 10 λος· καὶ γέγονε πατὴρ τῶν θεῶν ὁ γάμος, δι' ὧν τὸ
 πατρὸς ὄνομα δέδοται, δηλονότι δι' ὧν τὸ εἶναι πρόσε-
 στι τοῖς βροτοῖς καὶ τὸ παιδᾶς εἰς τὸν βίον παράγειν,
 καὶ πατράσιν ὑπ' ἐκείνων κεκληῖσθαι· ἀλλὰ τοὺς μὲν
 θεοὺς, φησὶν, ἐνεγκῶν, ὅ ἐστι παρὰ γον καὶ ὑποστήσας,
 15 εἶασεν αὐτοὺς αἰδίδους εἶναι καὶ ἀκηράτους, καὶ τηρεῖν
 τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἀθάνατον. ἐξ οὐρανοῦ δὲ τῇ γῇ προσ-
 φοιτήσας τοῖς οὔσι τὴν γένεσιν ἐδωρήσατο· καὶ παρ-
 ενεγκῶν φύσεις, αἱ μένειν οὐ δύνανται, ταῖς διαδοχαῖς
 αὐταῖς ἐσοφίσατο τὸ αἰδίδιον· ὧν μία καὶ πρώτη, καὶ κα-
 20 τὰ τὸ ἀσύγκριτον ὑπερέχουσα ἢ τῶν ἀνθρώπων ἐστίν.

θ'. Σημείωσαι, ὅτι περὶ τῶν τεσσάρων γενικῶν ἀρε-
 τῶν ποιεῖ λόγον, αἷτιον τὸν γάμον τούτων δεικνύς· εἰ
 δὲ ἀντὶ τῆς φρονήσεως τὴν σοφίαν τάττει, μηδὲν θαυ-
 μάσης· οὐδὲν γὰρ ἕτερον πάντως, ἢ σύνεσις καὶ λόγος
 25 ἡ σοφία ἐστίν· ὅρα δὲ τὰς τέσσαρας συνηριθμημένας
 ἐξῆς· τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀνδρείαν ἐπαίρει, εἶτα δικαίους
 σὺν ἀνδρείοις ποιεῖ· καὶ μὴν καὶ σοφοὺς, οἷς προνοεῖσθαι
 τῶν φιλτάτων ἐπαίρει· καὶ τὸ παράλογον σωφροσύνην
 οἶδε κοιμίζειν ἐν φιλοτιμίᾳ τῶν ἡδονῶν· καὶ οὕτω μὲν δη-
 30 λον, ὥς περὶ τῶν τεσσάρων διείλεχται γενικῶν ἀρετῶν ὁ
 Ἀφθόνιος· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐξέλθωμεν· τὸ μὲν οὖν ἐπαίρει
 τὸ διεγείρει καὶ διανίστησι δηλοῖ· τὸ δὲ δι' ὧν παιδᾶς

καὶ γυναῖκας οἶδεν, ὅτι οἱ πολεμοῦντες γυναικῶν καὶ τέκνων τοῦ λαβεῖν αὐτὰ πολεμοῦσιν ἔνεκα· καὶ οἱ πολεμοῦμενοι πάλιν ἔνεκα αὐτῶν τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παίδων τὰ δεινὰ πάσχειν προήρηνται.¹³ δίδωσιν οὖν ὁ γάμος παίδων καὶ γυναικῶν ἔνεκα τὸ ἐρῶνθαι καὶ ἀνδρείους 5 εἶναι τοῖς ἀνδράσι· δίδωσι δὲ καὶ τὸ δικαίοις εἶναι, καθὼ φιλοτιμότερον καὶ οἶδνεὶ δαψιλῶς τὰ γένη τοῦτοις καὶ τὰς διαδοχὰς παρέχει, παῖδας δηλονότι γαί γαμετὰς, ὧν ἔνεκα δεδιότες τὴν δικαιοσύνην μετίασι· πῶς δέ; ὁ μὴ παθεῖν ὁ καθέκαστος περὶ γαμετὴν ἢ παῖδα ἢ τι τῶν 10 προσόντων σπεύδει καὶ βούλεται, τοῦτο οὐδὲ αὐτὸς εἰς ἕτερον καταπράττεται, δέει τοῦ μὴ ὅπερ ἂν δράσῃ, πείσεσθαι καὶ αὐτόν· τοῦτο οὖν καὶ δικαστηρίων καὶ δικαστῶν καὶ αὐτῆς τῆς δικαιοσύνης αἴτιον· προσέτι καὶ σοφούς αὐτοὺς καὶ συνετοὺς ἀπεργάζεται· συνέσεως γὰρ τὸ 15 ἐπαίρειν καὶ διανιστῆν ἐπὶ τὴν πρόνοιαν τῶν φιλιτάτων· ἀλλὰ μὴν τὸ παραδοξότατον καὶ παρὰ τὸν δοκοῦντα εἰκότα λόγον γινόμενον· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ παράλογον· καὶ σωφροσύνης διδάσκαλος ὁ γάμος ἐστὶ, καὶ τῇ τοσαύτῃ φιλοτιμίᾳ καὶ δαψιλείᾳ τῶν ἡδονῶν λεληθότως τὸ 20 σωφρονεῖν ἀναμείμικται· ἐπιτίθησι γὰρ οὗτος ὅρον τινὰ καὶ νόμον ταῖς ἡδοναῖς, οὐ συγχωρῶν ταῖς θηλείαις οὐδὲ τοῖς ἄρρεσι πρὸς ἔρωτας ὅρῳ ἄλλοκότους καὶ μίξεις τῶν ἀσελγῶν, ἀλλὰ μόνας ταῖς ἐξ αὐτοῦ στοιχεῖν ἡδοναῖς καὶ ταύταις στέργειν καὶ ταύτας ἡδεσθαι· τῷ τοιούτῳ 25 οὖν τρόπῳ νόμῳ καὶ ὅρῳ τῆς σωφροσύνης ὄντι αὐτάς τὰς ἡδονὰς δίδωσιν, ἀκωλύτως ἔων τοὺς συναφθέντας μετ' ἀλλήλων χρῆσθαι ταῖς ἡδοναῖς· καὶ αὐτὸ τοῦτο καθ' ἑαυτὸ κατηγορούμενον ἢ ἡδονὴ ἐν τῷ γάμῳ θαυμαζόμενον ἐπαινεῖται.

30

ι. Συναγωγὴ ἐστὶν ἐν βραχεῖ τῶν ἀποτάδην ἐν πά-

13 Mon. προείρηται.

ση τῇ ἐφόδῳ ῥηθέντων· τοῦτο δὲ ἐπιλόγῳ ἔοικεν, οὐ
διὰ τὴν δευτερολογίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἐπιτο-
μον καὶ τὴν ἐγκειμένην ἀξίωσιν, ἣ παρακαλοῦμεν τοὺς
ἀκροατὰς ἢ δικαστὰς εἶκιν τοῖς ὑφ' ἡμῶν λεγομένοις.

- 5 ια. Τῶν ἐκ κακοπραγίας, φησὶν, ἐπιόντων τῷ τῶν
βροτῶν γένει, ὥς φέρε χηρείας, ὀρφανίας ἢ ἀπαιδίας
οὐχ ὁ χάμος, ἀλλ' ἡ τύχη αἰτία· τῶν μέντοι ἀπὸ τοῦ
γάμου χρηστῶν, οἷς ἐπιφιλοτιμεῖται, οὐδὲ ἓν ἐστὶν ἐκ τῆς
τύχης κέρδος, ὥστε χρηθ' θαυμάζειν τὸν γάμον ἔνεκα ὧν
10 ἔχει καλῶν, οὐ μέντοι μισεῖν καὶ διαβάλλειν τῶν δεινῶν
ἔνεκα, ἅπερ ἡ τύχη δίδωσιν.

- ιβ'. Ἐγὼ μὲν, φησὶν, οὐδενὸς τῶν δυσχερῶν αἴτιον
τὸν γάμον ἀπέδειξα· εἰ δὲ, καθὼς ὑμεῖς φατέ, δοίημεν
καὶ πεισθείμεν τὰ ἐν ἀνθρώποις δεινὰ καὶ φραῦλα ἔπε-
15 σθαι τῷ γαμεῖν, οὐδ' οὕτως ἀποσπαστέον καὶ ἀφεκτέον
αὐτοῦ· οὐ γὰρ ὅσα δυσχερῇ, ταῦτα πάντως καὶ φυγῆς
ἄξια· ἐπεὶ σκόπει μοι τὰς τέχνας ἀπάσας, οἷς αὐτὸ τοῦ-
το πρόσεστιν, ὃ κατατιτῶ, τὸ δυσχερὲς καὶ ἀλγεινὸν ἐνίο-
τε δηλαδὴ, ὅπερ αἴτιον τίθης τοῦ μὴ χρῆναι μετιέναι αὐ-
20 τὰς· οὐ γεωργοὶ σκηπτοῖς ἐνοχλοῦνται; οὐ χάλαζα βάλλει,
τὰς ἀρούρας καὶ τὰ ἐν αὐταῖς σπέρματα; ἀλλ' οὐ
περὶ τοῦτο γεωργοὶ τὴν γῆν ἀνέργαστον καταλείπουσι τῷ
διαφθεῖρεσθαι τὴν γῆν τοῖς σκηπτοῖς, μένουσι δὲ γεωρ-
γοῦντες, καὶ ἐξ οὐρανοῦ τι τὸ λυποῦν ἢ καὶ δυστυχοῦσι
25 δὲ πάντες ἀνθρώποι καὶ χειμῶνι τὰς ὀλκάδας τυχὸν ἀπολ-
λύνουσιν· οὐ μὴν διὰ τοῦτο τὸ πλεῖν καταλύουσι, τῷ
πεπονθέναι ποτὲ τούτῳ [γὰρ] τῷ μέρει· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀτύ-
χημα πρὸς τὴν τύχην κατὰ τὸ εἶκος ἀναφέρουσιν· αὐτοὶ
δὲ τὸν ἀπὸ θαλάττης πόρον προσμένουσι· καὶ μάχαι δὲ
30 τὰ τῶν ἀριστέων φθείρουσι σώματα· ἀλλ' οὐ τῷ προσδο-
κᾶν πεσεῖσθαι τὰς μάχας ἐκλείπουσι, τῷ δὲ θαυμάζεσθαι
πολεμοῦντες· καὶ αὐτὸ τὸ πεσεῖν ἡγαπήκασιν, καὶ τὸ
προσὸν ἀτυχῆς, δηλαδὴ τὸ πεσεῖν, τὸ συνὸν ἀγαθὸν ὃ

ἐπαινος ἀποκέκρυφεν· χηρία, φησί, καὶ ὀρφανία, τὰ δει-
νὰ ταῦτα, οὐ γάμου, θανάτου δὲ τυγχάνουσιν ἔργα· σὺ
δὲ μάτην ἐκείνου κατηγορεῖς, καὶ ὅσα ἢ φύσις ἐπίσταται·
ἐκείνης γὰρ τὸ θνήσκειν τῶν ὑμεναίων φῆς εἶναι· εὐκουν
εὐλόγως ἀντιτίθης τοιαῦτα; ἕα πίπτειν βροτὸν τὸν διὰ 5
ταῦτα γινόμενον, ὅπως πεσεῖται· φύσεως γὰρ τὸ τοιοῦ-
τον ἔργον· καὶ μὴ κατατιῶ τὸν γάμον ἐπὶ τῷ μὴ ἀθα-
νάτους τοὺς ἀνθρώπους τετιμηκέναι· εἰ δὲ τὸ μὴ ὄν,
εἴτα γινόμενον εἰς τὸ μὴ εἶναι περιῖσταται αὐτίς, τοιοῦ-
τον δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος, καὶ πεισὼν χρηεὺς τὴν σύνοικον, 10
καὶ ὀρφανούς λείπει τοὺς παῖδας, τί τὰ τῆς φύσεως ἐλατ-
τώματα τῷ γάμῳ προστρίβεις; ὡς ἔγωγε τοῦναντίον φη-
μί· καὶ τῶν ἀπὸ φύσεως δυσχερῶν διορθωτὴν, ὡς ἂν εἴ-
ποι τις, ἡγοῦμαι τὸν γάμον· ἡγάγετό τις ὁμευνέτιν,
πατὴρ ἐξ αὐτῆς ἐγένετο παῖδων, τοῦτο τοῦ γάμου· ἦκε 15
τὰ τῆς φύσεως ἀτυχήματα· κατέστρεψε τὸν βίον ὁ γή-
μας, χῆρα τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνή, ὀρφανοὶ ταῦ πατρὸς οἱ
παῖδες· ἀλλ' ὁ γάμος κατὰ τὸ ἐγγχωροῦν ἄκος τὸ τοῦ
πάθους ἐξεῦρεν· εἰς δεύτερον γὰρ ἡ γυνή φοιτήσασα γά-
μον ἑαυτὴν μὲν χρείας, τοὺς παῖδας δὲ ἀπῆλλαξεν ὀρφα- 20
νίας· ὥστε πάθος μὲν οὐ προέρχεται γάμου· αὐτὸ δὲ τρύ-
τῳ συγκαλύπτεται τε καὶ συσχιάζεται, καὶ ὁ γάμος ἀφα-
νισμὸς τῆς χρείας καὶ ὀρφανίας ἐστίν, ἥ φημί, οὐ μὴν
ὑπόθεσις καὶ αἰτία, ὥσπερ ἀντιτίθης αὐτὸς, ἀλλὰ τῷ γε
ἀκριβῶς σκοποῦντι καὶ φύλαξ τῆς αὐτοῦ δωρεᾶς, ἣν βρο- 25
τοῖς παρέσχεν ὁ γάμος, καθίσταται· χρηεὺς γὰρ τῆς
φύσεως ἀπαγούσης αὐτὸς διὰ τῶν δευτέρων ὑμεναίων
τὴν διόρθωσιν ἀπεργάζεται, καὶ μετατίθησι τὸ χρείας
πάθος αὐτίς τὰ παρειμένα δωρούμενος.

ιγ'. Ὑμέναιος δὲ γίνεται ἢ ἀπὸ κυρίου ὀνόματος, 30
τοῦ πρώτου ἐπιθαλαμίου πλέξαντος ἐπαίνους, ἢ ἀπὸ
τοῦ ὑμένα εἶναι τινὰ τὸν διαβρόγνυμενον ἐν ταῖς παρ-
θενεύσεσιν, ὡς φησιν Ἡρωδιανὸς ἐν τῇ καθόλου. ὀρφα-

νός δὲ ὁ ὀρφνός ¹⁴ καὶ οἰονεὶ σκοτεινός διὰ τὸ πένθος
καὶ τὸ ἀτιμέλητον· ¹⁵ ὅτι δὲ ὀρφνός ὁ σκοτεινός, μάρ-
τυς Ὅμηρος, ¹⁶ νύκτα δι' ὀρφναίαν εἰπών.

ιδ'. Ὅσα, φησὶ, περὶ τοῦ γάμου κατηγορεῖς, εἰς εὐ-
5 φημίαν αὐτοῦ ἀντιπεριάγονται, ¹⁷ καὶ κατηγορῶν αὐτοῦ
τὰ καὶ τὰ κατάλογον εὐεργετημάτων ποιεῖς. ¹⁸

ιε'. Οὐκ ἐπίπονον ὁ γάμος, φησὶν, ἀλλὰ πρὸς τῷ
μὴ τοῦτο εἶναι καὶ τοὺς πόνους λύειν ἐπίσταται, καὶ πό-
νος ἅπας δι' ὑμεναίων ἀνήρηται· καὶ πολλῆς ἑραστόνης
10 καὶ ἀναπαύλης ἐστὶ τὸ εἰς ὁμιλίαν συνελθεῖν γυναικί·
μέγα γὰρ ὅσον πρὸς εὐφροσύνην τὸ συνευνασθῆναι τῇ
γυναικί· ἡλίκον δὲ καὶ τὸ ἐλπίζει γονὴν ὅσον εἰς ἡδονῆς
λόγον, καὶ τὸ πατέρα παρὰ παιδὸς κληθῆναι, καὶ παι-
δικαῖς φελλίσμασι προσαγορευθῆναι, ὅπερ Ὅμηρος παπ-
15 πάζειν ¹⁹ ἐκάλεσεν.

Οὐδέ τί μιν παῖδες ποτὶ γούνασι παππάζουσιν·

εἰπών. Μέγας μὲν οὖν ὁ γάμος καὶ διὰ τᾶλλα μὲν, καὶ
ὅτι θεοὺς εἶναι δοκεῖν τοὺς ἀνθρώπους σοφίζεται, δι' ὧν
μένειν ταῖς διαδοχαῖς αὐτοὺς ἀπεργάζεται· καὶ ὅτι παι-
20 δεύει τοὺς χρωμένους τὰ δίκαια· καὶ ὅτι παροξύνει σκο-
πεῖν πρὸς τὸ σῶφρον, καὶ ὅτι φιλοτιμεῖται καὶ δαυριλῶς
παρέχει τὰς ἡδονάς, ὅποσαι φανεῖσαι μὴ διαβάλλονται.

C a p. XIV.

ΟΡΟΣ ΝΟΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΑΣ.

α. Παρέπεται τῇ τοῦ νόμου εἰσφορᾷ τρία· ὄρος,

14 Mon. iterum ὀρφανός et paullo post: ὀρφανός ὁ σκο-
τεινός. 15 Mon. ἀτιμέλητος. 16 H. x, 83. et alibi. 17
Par. 2. αὐτῷ ἀντιπαράγονται. 18 Par. 2. ποιεῖ. 19 H.
s, 408.

διαφορὰ, διαίρεσις· ὅρος μὲν, εἰσαγωγή νόμου ἄνευ περι-
 στάσεως· οἷον γράφει τις, ὠνητὰς εἶναι τὰς ἀρχάς· δια-
 φορὰ δὲ, ἐν μὲν πραγματικῇ περίστασις ἐστίν, οἷον ἐν
 σπάνει χρημάτων γράφει τις, ὠνητὰς εἶναι τὰς ἀρχάς,
 ἐν δὲ προγυμνάσματι οὐ· διαίρεσις· διαιρεῖται δὲ τῷ 5
 σαφεῖ, τῷ δικαίῳ, τῷ νομίμῳ, τῷ συμφέροντι, τῷ δυνα-
 τῷ, τῷ πρέποντι· νόμος ἐστὶ δόγμα πλήθους ἢ ἀνδρὸς
 ἐνδόξου πολιτικόν, καθὸ ἅπασι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ
 πόλει· τῶν δὲ νόμων οἱ μὲν εἰσι κοινοὶ, οἱ δὲ ἴδιοι· κοι-
 νοὶ μὲν, οἱ περὶ τῶν τῆς πόλεως καθόλου· ἴδιοι δὲ, οἱ 10
 περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους συμβολαίων· καὶ πάλιν τῶν νό-
 μων οἱ μὲν ἀγαθῶν ἀμοιβὰς εἰσηγοῦνται, οἱ δὲ ἀδικη-
 μάτων τιμωρίαν ὀρίζουσι· διαφέρει δὲ ψήφισμα νόμον
 κατὰ πάντα κοινωνοῦν αὐτῷ μόνῳ ἐνὶ, ὅτι τὸ μὲν ψή-
 φισμα πρόσκαιρόν ἐστιν, ὁ δὲ νόμος πρὸς ἅπαντα τὸν 15
 χρόνον ἀναφέρεται· διαφέρει δὲ ἡ τοῦ νόμου εἰσφορὰ
 τοῦ κοινοῦ τόπου οὐ μόνου, οἷς καὶ τῆς πραγματικῆς,
 ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκεῖ μὲν ὁμολογουμένου πράγματός ἐστι καὶ
 ἐξεληλεγμένου καταδρομῇ, ἐνταῦθα δὲ ἔτι ἀμφισβητου-
 μένου· διαιρεῖται δὲ, ὡς ὁ τεχνικός φησι, τοῖς τελικοῖς 20
 κεφαλαίοις· οἱ γὰρ ἄλλοις βουλόμενοι διαιρεῖν αὐτὴν
 κεφαλαίοις, ἔλαθον ἐαυτοὺς τὰς ἐνθυμητικὰς ἀποδείξεις
 καινοῖς ὀνόμασι κασμήσαντες, καὶ ἐπὶ τὴν τῶν κεφα-
 λαίων προσάγοντες τάξιν· τοῦτο δὲ καὶ ἐν πραγματικῇ
 τινὲς πεπόνθασιν· διαιρεῖται δὲ τὰ τελικὰ κεφάλαια εἰς 25
 ἔγγραφον καὶ ἄγραφον· ἔγγραφον μὲν τὸ ἐκ νόμου,
 ἄγραφον δὲ τὸ ἐξ ἐθὺς· τούτων δ' ἡ τάξις ἐν μὲν πε-
 πλασμένη ὑποθέσει, ὡς εἰκὸς εὔρεθῆσεται· ἐν δὲ ἀληθεῖ
 πραγμάτων ὑποθέσει τῆς τάξεως κριτῆς ὁ ἀγωνιζόμενος·
 ὥσπερ πολλάκις καὶ Δημοσθένης ποιεῖ, ταῖς χρειαῖς τὴν 30
 τάξιν συμμεταβάλλων τῆς διαιρέσεως· γυμνασία δὲ γί-
 γνεται τῶν νόμων ἐν εἰσηγήσει μὲν καὶ ἀντιλογίᾳ, ὅταν
 πρῶτον εἰσφέρεται· ἐν κατηγορίᾳ δὲ καὶ ἀπολογίᾳ, ὅταν

- πάλαι κειμένου ἑξέτασις γίνηται· καθόλου γὰρ ἢ τὸν ὄντα διαβάλλομεν, ἢ συνιστῶμεν, ἢ τὸν μὴ ὄντα εἰσφέρομεν, ἢ εἰσφέρεσθαι κωλύομεν· τὸ παρὸν προγύμνασμα ἐστὶ πρωτοτύπως τοῦ δικανικοῦ· γένοιτο δ' ἂν τις καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ συγγένεια πρὸς αὐτό, ἀλλὰ καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ βραχεῖά τις· καθὼ ἐπαινοῦντες ἢ ψέγοντες ἢ κυροῦμεν, ἢ ἀκυροῦν ἐθέλομεν· ἔτι δὲ καὶ τοῦ πολιτικοῦ τῶν μερῶν ἔχει γυμνασίαν, προσιμίων καὶ ἀγώνων καὶ ἐπιλόγων μόνων· διηγήσεως δὲ οἷα μὴ μετὰ περιστάσεως οὔσης, καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλῆς προκειμένης οὐ σφόδρα ἐνταῦθα δεόμεθα· ἔστι δὲ οὔτε τῶν ὡς μερῶν κυρίως, οὔτε τῶν ὅλων· οὔτε γὰρ ὅλον ἐστὶ διὰ τὸ ἀπερίστατον, οὔτε μέρος διὰ τὸ μεῖζον ἢ κατὰ μέρος ὑπάρχειν· μᾶλλον δ' ἂν εἴη τῶν μερῶν· φράσεως δὲ συν-
 15 εστραμμένης ἤδη χρεῖα καὶ δυνατωτέρας· οἷα δὲ οὐ πρὸς θέατρον ὀρῶντος τοῦ λόγου, οἷδὲ πάθος κινούντος, ἀλλὰ δεομένου δεινότητος καὶ ἐργασίας, ὅσης καὶ ἐν πραγματικῇ ἐπιμελεῖσθαι εἰώθαμεν· ὅτι καὶ ἡ κατηγορία νόμου εἰσφορά λέγεται, κατηγορία δὲ νόμου ἢ τοῦ
 20 νομοθέτου καταδρομή· τελικὰ κεφάλαια ταῦτα λέγεται, ἐπειδὴ ἕκαστον αὐτῶν ἰδιάζον τέλος ἔχει, καὶ δύναται καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ ἔμπεσόν εἰς τελείαν ὑπόθεσιν πληροῦν τὸν ἀγῶνα ὅλον· τοσαῦτα περὶ τούτων τὰ νῦν ὡς ἐν εἰσαγωγῇ λεκτέον.
- 25 β. Τί ἐστὶν ὑπόθεσις; ζήτησις πολιτικὴ ἐφ' ὥρισμένων προσώπων καὶ πραγμάτων τὴν ἀμφισβήτησιν ἔχουσα καὶ ἀπαιτοῦσα τινὰ παρὰ τῶν ἀκούοντων μετὰ τῶν λόγων ἐνέργειαν.

- γ. Σχήματι δέχεται πρόσωπον ὅλως εἰπὼν ὁ Ἀφρό-
 30 νιος τοῦτο φησὶν, ὅτι οὐχ ὥρισμένον ἐστὶ τὸ πρόσωπον τοῦ θέντος τὸν νόμον, οὐδὲ γνώριμον, ἀλλ' ἀόριστον· νόμου γὰρ ἐστὶ κατηγορία καὶ τοῦ θέντος αὐτὸν τινός· ὁ καὶ σχῆμα μὲν ἐστὶ προσώπου, οὐ μὴν τελεία περίστα-

σις· διό καὶ οὐδὲ ἐξέτασιν ἐπιδέχεται, ὥς ἐν τῷ τῶν στα-
σεων βιβλίῳ μαθήσῃ διεξιὼν τὸ περὶ προσώπων ἐξέτασιν
οὐκ ἐπιδεχομένων· σχήματι οὖν ἐστὶ πρόσωπον τὸ ἀόρι-
στον· διὰ τοῦτο οὐδὲ τελείαν ὑπόθεσιν τὴν εἰσφορὰν τοῦ
νόμου ποιεῖ· μείζων δὲ ἢ εἰσφορὰ τῆς θέσεως, ὅτι ἐν- 5
ταῦθα μὲν σχήματι νοοῦντι ὅλως εἰσάγεται πρόσωπον,
ἐν ἐκείνῃ δὲ οὐδαμῶς· τοῦτο δὲ διαφορὰ θέσεως καὶ νό-
μου εἰσφορᾶς ἐστίν.

δ. Κοινῇ γὰρ ἐκκλησιάζοντες οἱ πολῖται τῶν νεωστὶ
τιθεμένων νόμων ἠκροῶντο, καὶ τηνικαῦτα ἐδοκίμαζον 10
ἀρεσκόμενοι, ἢ ἀπεδοκίμαζον δυσαρεστῶντες· συνθήκη
δὲ πᾶν τὸ συντιθέμενον ἐκ δύο τυχόν ἢ καὶ πλειόνων·
συνθήκη οὖν ὁ μὲν νόμος λέγοιτ' ἂν, ἥτοι ἐκ πολλῶν ἡ-
θροισμένων γνωμῶν τὴν σύνθεσιν εἴληφε· τὸ δὲ συμ-
πεφωνημένον τὸ ποιὸν ἢ ποσόν, ὅτι συναρεσκόμενον τοῖς 15
δυσὶ μέρεσι κατὰ τοὺς ἀγαθοὺς τρόπους συντιθεται· λέ-
γεται συνθήκη καὶ τὸ συνομολογούμενον πᾶν καὶ συντι-
θέμενον, καθὼ σημαίνόμενον· καὶ τὸ εἰ μέρος τῶν ὀκτώ,
οἷς αἱ ἰδέαι γίνονται, συνθήκη προσηγορεύθη· σύνθεσις
γὰρ ἐστὶ λόγου καὶ ἀρμογῇ, ὥς ἐν τῷ περὶ ἰδεῶν Ἑρμο- 20
γένους βιβλίῳ μαθήσῃ· ὀκτὼ γὰρ ἀνατάττεται τὰ μέρη,
ἐννοιαν, μέθοδον, λέξιν, σχῆμα, κῶλον, συνθήκην, ἀνά-
πανσιν καὶ ῥυθμόν.

ε. Εἰς ἀμφοτέρω εἰπὼν τὰ ψυχικὰ καὶ τὰ σωματικὰ
ἐδίλωσεν· ὁ μὲν γὰρ εἰς χρήματα ζημιώσας σωματικὴν 25
πέποιθε τὴν πλημείλειαν· εἰ δὲ τυχὸν μυεῖν ἢ μυεῖσθαι
οὐκ εἶασεν, ἢ τῆς τῶν θεῶν θρησκείας ἀπάγει τοῖς ἀ-
πλουστέροισι, εἰς ψυχὴν ἐπάγει τὸ βλάβος.

ς. Ἐπεὶ ὁ Ἀφθόνιος καλῶς ποιῶν τὴν εἰσφορὰν
τοῦ νόμου ὥριστο τῇ πραγματικῇ εἰκέναι, καὶ τοῖς 30
αὐτοῖς ἐκείνῃ εἶπεν ἐργάζεσθαι κεφαλαίοις, οἶον νομίμῳ,
δικαίῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς· φέρε καὶ ἡμεῖς μικρὰ τινα περὶ
πραγματικῆς διαλάβωμεν, τὴν τελείαν ἐπεξεργασίαν ἐν

ταῖς στάσεσι ταμειουσάμενοι· ἐπεξίωμεν δὲ καὶ τοῖς τελι-
 κοῖς κεφαλαίοις τοσαῦτα λέγοντες, ὅσα τοῖς εἰσαγομέ-
 νοις συνοίσει, μὴ μείζονα τῆς αὐτῶν ἐν τῷ συνιέναι
 ἰσχύος συνείροντες, ὅπερ ἀπειρόκαλον ἂν τις καὶ ἀλα-
 5 ζονίαν ἄντικρυς οὐ διδασκαλίαν καλέσοι· πραγματικῇ
 τοίνυν ὠνόμασται οὐχὶ ἀπὸ τοῦ πράγματα παρέχειν τοῖς
 ἀγωνιζομένοις· τοῦτο γὰρ καὶ αἱ ἄλλαι στάσεις· ἀλλ'
 ἐπειδὴ καὶ τὰς ἄλλας στάσεις περιέχει ἐν ἑαυτῇ, κατὰ
 πάσας γὰρ σχεδὸν μελετᾶται· τοῖς γὰρ τελικοῖς διαιρου-
 10 μένῃ κεφαλαίοις καθέκαστον ἐκ τῶν ἄλλων στάσεων ἔχει
 τὰς εὐρέσεις διαφόρους. πῇ ¹ μὲν στοχαστικὰς, ὥσπερ
 ἐπὶ τῷ συμφέροντι· ἀδήλου γὰρ ὄντος τοῦ συμφέροντος,
 στοχαστικῶς τοῦτο κατασκευάζουεν· πῇ δὲ ἀντιθετικὰς
 ὥσπερ τὸ δίκαιον, πῇ δὲ νόμικὰς, ὥσπερ τὸ νόμιμον·
 15 ἄλλως τε καὶ δύο ὄντων εἰδῶν τῆς ῥητορικῆς τῶν δεχο-
 μένων στάσιν, συμβουλευτικοῦ καὶ δικανικοῦ, τὸ συμβου-
 λευτικὸν μόνῃ ἀπέιληφεν ἡ πραγματικῇ· πᾶσαι γὰρ,
 ὅσαι συμβουλευτικαὶ ὑποθέσεις, ὑπὸ ταύτην ἀνάγονται·
 μετέχει δὲ κατὰ πολὺ καὶ τοῦ δικανικοῦ· τὸ γὰρ δίκαιον
 20 δηλονότι τοῦ δικανικοῦ τυγχάνει, ἔχει δὲ τι καὶ τοῦ πανη-
 γυρικοῦ· ταῖς γὰρ κατὰ ἀμφισβήτησιν στάσεσι τὸ πανη-
 γυρικὸν ἐμπίπτει· ἀλλὰ καὶ τῆς ποιότητος τῶν πραγμά-
 των εἰς τὰ γεγονότα καὶ μέλλοντα διαιρουμένης, μόνῃ
 τὴν περὶ τῶν μελλόντων ἀπέιληφεν ἐπισκοπεῖν φύσιν·
 25 ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τῶν γεγονότων ἐφάπτεται, πρὸς κατα-
 σκευὴν τῶν μελλόντων· διὰ ταῦτα οὖν πάντα μεγίστην
 περὶ τὰ πράγματα ἰσχὺν ἔχουσα ἡ πραγματικὴ ταύτης
 ἐξαιρέτως ἔτυχε τῆς προσηγορίας· ταῖς τελικοῖς δὲ κεφα-
 λαίοις διαιρεῖται, ἅπερ εἴρηται τελικὰ, διότι πολλῶν νοη-
 30 μάτων περιεκτικὰ ἐστὶ· τελικὰ δὲ κεφάλαια κυρίως μὲν
 ἐστὶ τρία, εἶγε καὶ τρία τῆς ῥητορικῆς εἶδη· ὥς τοῦ μὲν
 δικα-

1 Mon. ποῖ μὲν στοχαστικόν.

δικανικοῦ τέλος τὸ δίκαιον, τοῦ δὲ συμβουλευτικοῦ τὸ
 συμφέρον, τοῦ δὲ πανηγυρικοῦ τὸ καλόν· τούτων ἕκα-
 στον ὑποδιαιρεῖται εἰς τάδε· τὸ μὲν δίκαιον εἰς τε τὸ
 νόμιμον καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἔθος· τὸ δὲ συμφέρον
 εἰς τε τὸ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον καὶ δυνατόν καὶ ῥά- 5
 διον καὶ τὸ ἐκβησόμενον· τὸ δὲ καλόν εἰς τε τὸ πρέπον
 καὶ ἔνδοξον· προτέτακται δὲ τὸ νόμιμον καὶ τὸ δίκαιον
 διὰ ταῦτα· εἰς δύο χρόνους τῶν πολιτικῶν διηρημένων
 ζητημάτων, εἰς τε τὸν παρεληλυθότα καὶ μέλλοντα, καὶ
 τῆς πραγματικῆς φύσει μὲν εἰς τὸ μέλλον ἐχούσης τὸν 10
 σκοπὸν, οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ παρελθόντος ἐκτὸς οὔσης, εἰ-
 κότως προτέτακται τὰ κεφάλαια ταῦτα τῶν λοιπῶν, ἐπεὶ
 τὰ μὲν ἄλλα ἐπὶ τὸν μέλλοντα ὁράται, τὸ δὲ νόμιμον
 καὶ τὸ δίκαιον τοῦ παρελθόντος εἰσὶν, οἱ γὰρ νόμοι
 ἔφθασαν τεθεῖσθαι, καὶ τὸ δίκαιον ἐκ τῶν φθασασῶν 15
 ἐννοιῶν δοκιμάζεται, τὸ παρεληλυθὸς οὖν τῷ χρόνῳ πρό-
 τερον τοῦ μέλλοντος· ἄλλως τε τῶν κεφαλαίων τῶν μὲν
 τοῦ προσώπου, τῶν δὲ τοῦ πράγματος ὄντων, ἐν στοχα-
 σμῷ μὲν τὰ τοῦ προσώπου προτάττει κεφάλαια, περὶ δὲ
 ὑπάρξεως ἢ ζήτησις· ἐνταῦθα δὲ περὶ τῆς τοῦ πράγμα- 20
 τος ποιότητος τῆς ζητήσεως οὔσης, τὰ ζ' πράγματι οἰ-
 κεία προτέτακται· κεφάλαιον τοῦ πράγματος, τὸ νόμι-
 μον καὶ τὸ δίκαιον· αὐτοῦ δὲ τοῦ δικαίου τὸ νόμιμον
 προτέτακται, ὡς ἄτεχνος πίστις· αἱ γὰρ ἄτεχνοι πίστεις
 οὐ πανταχοῦ αἱ αὐταί· αὐτίκα γοῦν καὶ τὸ ἐσθίειν τοὺς 25
 γονεῖς τισὶν ἀγαθὸν ἐστίν· ἑτέροις δὲ τὸ καίειν· Ἀθη-
 ναίοις δὲ καὶ τὸ μὴ τρέφειν ἢ χειραγωγεῖν ἐγκλημα ἐδό-
 χει· μετὰ δὲ ταῦτα τὰ περὶ τῶν μελλόντων τέτακται κε-
 φαλαίων, καὶ πρὸ τοῦ δυνατοῦ τὸ συμφέρον· πρῶτον γὰρ
 σκοποῦμεν, εἰ συμφέρον, εἰδ' οὕτως, εἰ δυνατόν γενέ- 30
 σθαι· φησὶν οὖν τὸ συμφέρον πρῶτον, καὶ ἐμπεριείλη-
 φεν ἐν ἑαυτῷ τὸ δυνατόν· ἀνάγκη γὰρ τῷ συμφέροντι
 τὸ δυνατόν περιέχεσθαι, οὐ μὴν τῷ δυνατόν τὸ συμφέ-

ρον· οὐ γάρ εἰ δυνατόν ἀποκτεῖναι τινα ἢ ἱεροσυλῆσαι, ἀφυλάκτων τῶν ἱερῶν ὄντων, ἤδη καὶ συμφέρον ἐστίν· εἰ δὲ λέγει τις ἄχρηστον τὸ συμφέρον ἀπόντος τοῦ δυνατοῦ, ἐροῦμεν, ὅτι καὶ ἀπὴ τὸ δυνατόν, αἰεὶ τὸ συμφέρον ἐξετάζεται· δεῖ γάρ βούλεσθαι τὰ χρηστὰ ἑαυτοῖς, καὶ εἰ μὴ δυνάμεθα· τὸ ἔνδοξον μετὰ τοῦτο καὶ τὸ μὴ ἐκβησόμενον· ἢ γάρ τοῦ ζητήματος ἔννοια τὴν δόξαν ἔχει· τὰ ζητήματα βούλεται ἀκόλουθον ἔχειν τοῖς προτεινομένοις προσώποις τὸν σκοπὸν, προτείνεσθαι δὲ, ὡς
10 ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τοῖς ζητήμασι τῶν ἀρχαίων προσώπων· οἷον τὸ Δημοσθένους ἢ Περικλέους ἢ Λακεδαιμονίων ἢ Ἀθηναίων, οἷς ἐπιμελὲς τὸ δόξης μᾶλλον ἢ τῶν ἄλλων φροντίζειν· ὡς δὴλον ἀπὸ τῶν ἐν Πύλῳ τριακοσίων, οἱ διὰ δόξαν τοῦ ἐκβησομένου κατεφρόνησαν· ἐξὸν γὰρ ἀλό-
15 γως σώζεσθαι εἶλοντο· μᾶλλον τὸν μετὰ δόξης ἐκβάντα θάνατον· εἰκότως οὖν τὸ ἔνδοξον τοῦ ἐκβησομένου προτίεται· καὶ ἢ μὲν τάξις τῶν κεφαλαίων αὕτη· τὴν δὲ πραγματικὴν τινες οὕτω διεῖλον· εἰς νόμιμον, συμφέρον, δυνατόν· τῷ μὲν νομίμῳ τὸ σαφὲς προστιθέντες, τῷ δὲ
20 συμφέροντι τὸ ἀναγκαῖον, τῷ δυνατῷ δὲ τὸ ῥάδιον· ἀλλ' Ἑρμογένης ἐντέχνως τοῖς κειμένοις διελὼν ταύτην ἐκείνην παρελογίσατο τὴν διαίρεσιν· Ἰστέον δὲ, ὅτι οὗτος μὲν τὸ ἀναγκαῖον κεφάλαιον ἀγνοεῖ· Δημοσθένει δὲ καὶ ἄλλοις μεμελέτηται· τίς δὲ ἐστὶν ἔγγραφος πραγματικὴ καὶ
25 τίς ἄγραφος, διδάσκει Ἑρμογένης ἐν τῷ περὶ στάσεων,² ἐν οἷς φησὶν, ὅτι ἔγγραφος μὲν ἢ ἀπὸ ῥήτου τὴν ζήτησιν ἔχουσα, δεῖ δὲ προσθεῖναι καὶ περὶ ῥήτον· αἱ γὰρ τῶν νόμων εἰσφοραὶ ἐξετάζονται, πότερον κατὰ νόμον καὶ δίκαιον ἢ οὐ· καὶ πότερον συμφέρον καὶ ἔνδοξον, ἢ τοῦ-
30 ναντίον· ἢ δὲ ἄγραφος ῥήτων οὐ προσαπτομένη περὶ ψιλὰ μόνον ἔχει τὰ πράγματα τὴν ζήτησιν· Ἰστέον μὲν·

² T. III. p. 48.

τοι, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀγράφῳ ἐμπέπει ἔσθ' ὅτε ῥητὸν, ὡς
 καὶ ἐπὶ τῆς ἀποκτεινάσης γυναικὸς τυράννου τὸν ἄνδρα,
 καὶ αἰτούσης εἰς τὴν δωρεὰν τὴν σωτηρίαν τῶν τέκνων,
 νόμου ὄντος τῷ τυράννῳ συναποδυνήσκειν τὰ τέκνα· ἐν-
 ταῦθα γὰρ κεῖται μὲν τῷ ῥητῷ, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐ περὶ αὐ- 5
 τοῦ ἢ ζήτησις ἐστίν, οἷον εἰ ἔννομον, εἰ δίκαιον, εἰ συμ-
 φέρον, ἀλλὰ περὶ τὴν ποιότητα τῆς δωρεᾶς, οἷον πότερον
 ἦν αἰτεῖ, δεῖ λαβεῖν αὐτὴν ἢ ἐτέραν, ἢ ζήτησις ἀγραφὸς
 ἐστὶ πραγματικὴ· ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν τῇ ἐγγράφῳ ἐστὶν εὐ-
 ρεῖν τὸ ἔθος ἀντὶ νόμου παραλαμβάνομενον· ἡμεῖς δὲ 10
 ἐμάθομεν, ὅτι διττὴ τῆς πραγματικῆς ἢ φύσις· ἡ μὲν
 γὰρ ἐστὶν ἐγγραφὸς, ἡ δὲ ἀγραφὸς· καὶ περὶ τῆς ἐγγρά-
 φου τέως ἀναβάλλεται· ἐν ταῖς νομικαῖς γὰρ, φησὶ, τὴν
 ταύτης γνωσόμεθα δύναμιν· ἐστὶ γὰρ ἐγγραφὸς, ὅτε
 περὶ τίνος ἐγγράφου ἢ ζήτησις γίνεται, λεγόντων ἡμῶν, 15
 ἢ ὅτι κατὰ νόμους εἰσῆχθη τόδε τὸ ψήφισμα, ἢ παρὰ
 τοὺς νόμους· καὶ ἐπειδὴ τὸ κεφάλαιον τοῦτο νόμιμόν
 ἐστὶ, καὶ μιᾷ τῶν νομικῶν ὑποπίπτει στάσεων, οὐκ ἐνε-
 δέχεται δὲ, ἡμᾶς τὴν τούτου δύναμιν γνῶναι, μὴ πρότε-
 ρον μαθόντας τὰς νομικὰς στάσεις, ἐκείσε ἡμᾶς παρα- 20
 πέμπων ἐπαγγέλλεται τὴν τούτου διαίρεσιν διδάξειν· καὶ
 ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ φησὶν, ὅτι ἔθος³ ἐστὶ τὸ ἐν συνηθείᾳ
 κρατῆσαν, ἢ ὅπερ χρόνος ἐκράτυνεν, ἢ ὡς συμφέρον αἱ
 τῶν πολλῶν ἐκύρωσαν γνῶμαι· διαφέρει δὲ νόμος ἔθους
 τῷ τὸ μὲν ἀγραφὸν εἶναι, τὸν δὲ ἐγγραφόν, καὶ τὸ μὲν 25
 καθόλου, τὸν δὲ ἐπὶ μέρους, καὶ τὸ μὲν φύσει, τὸν δὲ
 θέσει· κατασκευάζεται δὲ τὸ ἔθος ἢ ἐκ προγόνων, ἢ ἐξ
 ἡμῶν αὐτῶν· εἰ δὲ οἰκείων ἀποροίημεν παραδειγμάτων,
 χρῆσόμεθα τοῖς ξενικοῖς· ὅτι δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἄλ-
 λοι τινὲς τοῦτον πολιτεύονται τὸν τρόπον· καὶ ἐκ προ- 30
 γόνων μὲν λέξομεν, ὅτι καὶ οἱ πρόγονοι τοῦτο ἔπραττον·

³ Cfr. T. IV. p. 729, 27.

- ἐξ ἡμῶν δὲ αὐτῶν, ὅτι καὶ ἡμεῖς τοιοῦτον ἐπράξαμεν ποτε· καὶ σύνηδες τῇ πόλει τὸ πρᾶγμα, τοιαύτας διδόναι δωρεάς· πλατύνεται δὲ τὸ ἔθος, οἷςπερ καὶ τὸ νόμιμον, προσώπῳ, πράγματι καὶ καιρῷ· προσώπῳ μὲν, ὅτι Περικλῆς τοῦτο ἐπράξεν, ὁ συνέσει ἀπάντων Ἑλλήνων διαφθωρῶν· πράγματι δὲ, ὅτι μέγα τοῦτο τῆς πόλεως κατορθωμα· καιρῷ δὲ, ὅτι καὶ εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ τοῦτο λυσιτελεῖ· ταῦτα μὲν οὖν κατασκευάζοντες· ἀποτρέποντες δὲ τοῖς ἐναντίοις χρησόμεθα, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ
- 10 πρὸς Λεπτίνην· ἐκείνου γὰρ λέγοντος, ὅτι οἱ πρόγονοι οὐδὲν ἐδίδοσαν, αὐτοὺς φησὶν, ὅτι οὐκ ἀκολουθητέον τοῖς προγόνοις· ἡ γὰρ τῶν πραγμάτων διαφορὰ καὶ τὰς δωρεὰς διαφόρους ποιεῖ, καὶ ἀνδρῶν ἐνδόξων παρατιθέμενοι κατορθώματα λέξομεν, ὅτι Θεμιστοκλῆς καὶ Μιλτιά-
- 15 δης τοιαῦτα κατορθώσαντες οὐκ ἤτησαν τοιαύτην δωρεάν· ὡς Αἰσχίνης φησὶν,⁴ ὅτι καὶ στρατηγῶν καὶ ἐνδόξων ῥητόρων γενομένων, οὕς ἡ πόλις μεγίστης ἡξίωσε τιμῆς, οὐδεὶς πώποτε ταύτης ἡξιώθη τῆς τιμῆς· τὰ δὲ ξενικὰ παραδείγματα ἢ Ἑλληνικῆς ἐστὶ πολιτίας, ὡς ἐκ
- 20 Λακωνῶν ἢ Βοιωτῶν, ἢ βαρβάρων, ὡς ἐκ Περσῶν καὶ Σκυθῶν, διὸ τὰ μὲν Ἑλληνικὰ ἀνατρέποντες μετρίου ἀξιώσουμεν διασυρμού· τοῖς δὲ βαρβαρικοῖς τελεία χρησόμεθα καταφορᾷ, ὡς Δημοσθένης· ἐκεῖνος γὰρ εἰς τοῦτο ἐλθὼν φησὶν· οὐ δίκαιον⁵ τοὺς Λακεδαιμονίων νό-
- 25 μους ἐπαινεῖν ἐπὶ τῷ τοὺς ἐνθάδε λυμῆνασθαι· περὶ δὲ βαρβαρικῶν ὑπόδειγμα, ὁ Ἀριστείδης λέγων εἰς Περικλέα· ὦ παῖ Ξανθίππου, μὴ τοὺς Γίγαντας μιμῶμεθα, οἱ λέγονται τοξεύειν εἰς τὸν οὐρανόν, μὴ τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν καὶ τοὺς σὺν ἐκείνῳ, ὡσαύτως καὶ κατασκευά-
- 30 ζοντες τοὺς μὲν Ἑλληνικοὺς ἐπαινεσόμεθα ἐθισμοὺς καὶ τὰ πρόσωπα τῶν ἀφ' ὧν τὰ παραδείγματα, τοὺς δὲ

⁴ In Ctes. p. 444—446. Bekk.

⁵ In Lept. p. 490.

βαρβαρικοὺς ἐκ τούναντιον, ὥσπερ ἐπὶ Κλέωνος τοῦ ἀ-
 ξιοῦντος καλεῖσθαι Πυθίου μετὰ τὰ ἐν Πύλφ· λύεται
 γὰρ τὸ ἔθος τοιῶςδε· πρὸς γὰρ τὴν ἀντίθεσιν τὴν ὅτι
 καινὰ αἰτεῖς, ἀπαντήσῃ ὁ Κλέων λέγων· ἀλλ' οὐδὲ πρὸς
 τὸν βίον ἅπαντα ἐξ ἀρχῆς προῆλθεν, οὐδὲ τέλεια ἐξ ἀρ- 5
 χῆς ἀνεφάνη, ἀλλὰ μὴ πρότερον ὄντα κατὰ μέρη ἤρξαν-
 το γίνεσθαι· οὕτω καὶ τέχναι ἠϋξήθησαν καὶ τὰ πρά-
 γματα εἴληφε τὰς ἐπιδόσεις· ἕκαστα δὲ τούτων κατὰ ἐν-
 στασιν καὶ ἀντιπαράστασιν εἰσάξομεν· ἐνστάσεως δὲ
 ἴδιον τὸ ἐξ ἐναντίου ἴστασθαι πρὸς τὰ λεγόμενα, καὶ 10
 ψευδῇ δεικνύναι· ἀντιπεριστάσεως δὲ τὸ συντρέχειν μὲν
 τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου λεγομένοις, ἐκ τε τοῦ ἀκολούθου
 περιτρέπειν εἰς τὸ ἐναντίον· τὸ μέντοι δίκαιον δευτέραν
 ἔχει τάξιν· μετὰ γὰρ τὰ ῥητὰ ἢ τὰ ἔθνη τὰ συγχωροῦν-
 τα τόδε τι ποιεῖν ἢ τούναντίον κωλύοντα ἐπὶ τὰς τῶν 15
 λογισμῶν κατασκευὰς ἐρχόμεθα, ἐν οἷς τὸ δίκαιον τὴν
 ἀξίαν ἐκάστου παρίστησιν· ὑποπίπτει δὲ μιᾷ τῶν ἀντι-
 θετικῶν ἤτοι δικαιολογικῶν, αἱ εἰσιν ἀντίληψις, ἀντί-
 στασις, ἀντέγκλημα, μετástασις, συγγνώμη· ἐν γὰρ ταύ-
 ταις πάσαις πολυτρόπως τὸ δίκαιον ἐξετάζεται· ὁ μὲν 20
 γὰρ φεύγων δίκαιον εἶναι τὸ γεγονὸς ἀποφαινόμενος τοὺς
 ἀκολούθους ἀπὸ τῶν ἐξῆς κεφαλαίων ἐπάγει λογισμοὺς,
 ὁ δὲ διώκων ἄδικόν αὐτὸ διὰ τῶν ἐναντίων λογισμῶν
 ἀποδεικνύει· ὥσπερ γὰρ εἵπομεν ἐν τῷ νομίμῳ ὥς ἀπὸ
 τῶν νομικῶν στάσεων ἐμπίπτει ἡ ἀντίθεσις, τὸν αὐτὸν 25
 τρόπον καὶ τῷ δικαίῳ κεφαλαίῳ ἀπὸ τῶν δικαιολογικῶν
 ἐμπίπτουσιν ἀντιθέσεων, καθ' ὧς τοῖς κεφαλαίοις τῆς
 ἐμπιπτούσης στάσεως ἐπιχειροῦμεν πρὸς τὴν τούτων λύ-
 σιν, ὥς ἂν ἡ τῶν πραγμάτων ὕλη διδῷ· καὶ παράδειγμα
 τοῦ κατὰ ἀντίληψιν δικαίου οἱ φυγάδες, οἱ πόλεις ἐπὶ 30
 τοῖς ὁρίοις κτίζοντες τῆς πατρίδος, δι' οὓς βουλή τῆς
 πόλεως, οὐ χρὴ κατ' αὐτῶν ἐπιστρατεύειν· ἔστι γὰρ ἡ
 προβολή, ὅτι πολλῶν κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν· καὶ μετὰ

τοῦτο τὸ μόνιον τοῦ δικαίου· ὅτι οὐδεὶς νόμος κωλύει
 πόλιν κτίζειν τοὺς φεύγοντας, εἴτα ὅρος, ὅτι ἀντικρυς
 ἀποστάσεως ἐστίν· εἴτα πηλικότης, ὅτι δεινόν τι συμ-
 βήσεται ἐκ τοῦ συνοικεῖν τοὺς φυγάδας ἡμῖν· εἴτα τὸ
 5 πρὸς τι, ὅτι τοῦτο δεινότερον τοῦ κατὰ τὴν πόλιν μένειν,
 καὶ ἵνα μὴ πολλὰ παραδείγματα λέγωμεν, πρὸς τὴν
 ὕλην τῶν πραγμάτων καὶ τὸ δίκαιον ἐξετασθήσεται· καὶ
 γὰρ αὐτὸ καὶ κατὰ τοῦ κατὰ φύσιν γελάσαντος, λέγοντος
 ἐν ἀντιλήψει τοῦ φεύγοντος οὐκ ὀφείλω κρίνεσθαι, ἐξε-
 10 τάζομεν, πότερον ἀφρεῖναι τὸ τοιονδε δεῖ, ἢ μὴ· καὶ ἐν
 ἀντιστάσει ὁ φεύγων ὁμοίως ἔρεῖ, οὐ δίκαιόν με κρίσιν
 ὑπέχειν ὑπὲρ σου πεποιηκότα· ἐν δὲ μεταστάσει ἄλλου
 αἰτίου ὄντος· ἐν δὲ ἀντεγκλήματι τοῦ πεπονθότος ἀξίου
 παθεῖν ὁ πέπονθεν· ἐν δὲ συγγνώμῃ τῆς ἀγνοίας ἢ τῆς
 15 ἀνάγκης ἢ τινος ἄλλου βιασαμένου κρείττονος· ὑπὸ μιᾶς
 γὰρ τῶν δικαιολογιῶν ὑποπίπτον τὸ δίκαιον κατ' αὐτὴν
 ὥς δυνατόν διαιρεῖται· διττὸν δὲ τὸ δίκαιον, τὸ μὲν
 ἀπὸ τοῦ προσώπου, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ πράγματος, οἷον ὥς
 Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους ἐξετάζων τὸ δι-
 20 καιον, πρῶτον ἀπὸ τοῦ προσώπου πεποίηκε τὴν ἐξέτασιν
 εἰπὼν· ὅτι οὐκ ἄξιός ἐστι ὁ Χαρίδημος τοιαύτης δωρεᾶς τυ-
 χεῖν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ τοῦτο κατασκευάζων ἄνωθεν
 αὐτοῦ τὴν πολιτείαν κατέλεξε, δεικνύς, ὅτι δύσνους αἰεὶ
 τῇ πόλει, καὶ μηδὲν ἐξ εὐνοίας εὐεργετήσας· εἴτα καὶ τὸ
 25 πρᾶγμα ἐξήλεγξεν ἄδικον δεικνύς, ὅτι ἐπὶ τῷ πονηρῶν
 λαβεῖν ἀφορμὴν ταύτης γλίσχεται τῆς δωρεᾶς· τὸ μέντοι
 συμφέρον διττὸν ἐστὶ, φησὶν· ὅτι τε χρήσιμον καὶ ὅτι
 ἀναγκαῖον· τὸ μὲν οὖν χρήσιμον ἐκ λογισμῶν ἔχει τὴν
 κατασκευὴν, τὸ δὲ ἀναγκαῖον ἀπὸ τῆς ἀνάγκης τὴν πί-
 30 στιν· διπλῇ οὖν ἐστὶν ἡ τοῦ συμφέροντος ἐξέτασις· ἡ
 μὲν τὸ χρήσιμον κατασκευάζουσα, ἡ δὲ τὸ ἀναγκαῖον,
 οἷον χρήσιμον μὲν Ἀθηναίοις καὶ Κερκυραίους ποιήσα-
 σθαι συμμάχους διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ δύναμιν, οὐ μὲν-

τοι σφόδρα ἀναγκαῖον. Ὀλυνθίοις δὲ ἀναγκαῖον, ἵνα
 μὴ Φίλιππος στρατεύῃ σὺν ἐκαίνοις κατὰ τῆς πόλεως·
 χρήσιμον οὖν ἐστὶ τὸ ἐκ περιουσίας λυσιτελεῖς, ἀναγκαῖον
 δὲ, ὅπερ ἐξ ὀνάγκης αἰρούμεθα· ἐκεῖνο μὲν γὰρ προ-
 αιρετικὸν τυγχάνει· τὸ μέντοι ἀναγκαῖον ἀκούσιον ἐστὶ, ⁵
 χώραν δὲ ἔχει μάλιστα ἡ τοῦ ἀναγκαίου ἐξέτασις ἐν ταῖς
 δυσκολίαις τῶν πραγμάτων, ὅταν ἐπιπόνους ἢ διαπόνους
 ἢ ἄλλο τι τῶν δυσχερῶν παρακαλῶμεν τοὺς ἀκούοντας,
 ἐνθα καὶ ἡ τοῦ ἐκβησομένου ἐξέτασις ἀναγκαία, ὥς εἰ
 μὴ τάδε πράξομεν, τάδε ἡμᾶς καὶ τάδε περιστήσεται τὰ ¹⁰
 δεινὰ, ὅπερ ὁ Δημοσθένης ἐν Ὀλυνθιακῷ ⁶ ποιεῖ, κατα-
 σκευάζων, οἷα συμβήσεται τοῖς Ἀθηναίοις εἰ βοηθήσει
 Ὀλυνθίοις· φησὶ γὰρ, „εἰπέ μοι, τίς αὐτὸν κωλύει δεῦρο
 βαδίζοντα; Θηβαῖοι; μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν, καὶ συνεισ-
 βαλοῦσιν ἐτοίμως· ἀλλὰ Φωκεῖς; οἱ τὴν οἰκίαν οὐχ ¹⁵
 οἷοί τε ὄντες φυλάττειν, ἂν μὴ βοηθήσητε ὑμεῖς, ἢ ἄλ-
 λος τις;“ τὸ δὲ συμφέρον διττῶς κατασκευάσομεν· τί
 ποιοῦσιν ἡμῖν καὶ τί μὴ ποιοῦσι συμβήσεται· στοχαστι-
 κή γὰρ ἡ τοῦ συμφέροντος ἐργασία· τετραχῶς δὲ γίνεται
 ἡ τοῦ χρησίου καὶ τοῦ ἀναγκαίου ἐξέτασις, τί συμβή- ²⁰
 σεται γιγνομένου τοῦ πράγματος, τετραχῇ διαιρετόν·
 ἐροῦμεν γὰρ, εἰ τόδε τι ποιήσομεν τυχόν, εἰ ἐλοίμεθα
 τόδε, περὶ οὗ ἡ βουλὴ, οἷον συμμαχεῖσθαι εἰ τύχῃ Ὀλυν-
 θίοις, τὰ ὄντα ἀγαθὰ παραμενεῖ, ἐλευθερία, ἀσφάλεια,
 καὶ τὰ μὴ ὄντα προσγενήσεται, δόξα, σύμμαχοι, χρημά- ²⁵
 των πρόσοδοι, τῶν ἄλλων ἡγεμονία· καὶ πάλιν ἂν τύχῃ
 κακῶς ἡ πόλις πράξασα, ἐκ τῆς τῶν καλῶν ἀπαλλάξῃ
 τὸ συνοῖσον κατασκευάσομεν· λέγοντες, ὅτι τόδε ποιοῦν-
 τες τὴν τῶν ὑπαρχόντων μὲν ἀδοξίαν ἀποτριψόμεθα,
 χρημάτων ἔνδειαν, συμμάχων ἀπορίαν, ἐχθρῶν ἰσχύιν, ³⁰
 φαῦλον δὲ οὐδὲν εἰς τὸ μέλλον κτησόμεθα· τὰ γὰρ οὐκ

⁶ Olynth. I. p. 16.

ὄντα οὐ προσέεται, οἷον ἀπὸ ἐχθρῶν ἡττηθῆναι, συμμάχων ἀπορῆσαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἐναντία καλοῦνται τὰ καὶ ἀντίθετα καλούμενα, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου παραδείγματος· ναί φησιν, ἀλλὰ χαλεπωτέραν ἢ ἔξει τιμωρίαν, παραχρῆμα πεσόν· ἐναντία δὲ εἴρηται, ὅτι τὴν ἐναντίαν τῷ κατηγοροῦντι φέρονται.

ἦ. Ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς ἐν τῇ θέσει σφάλμα ἐστὶ τὸ διαιρεῖται δὲ τοῖς τελικοῖς· οὐ γὰρ τούτοις, ἀλλὰ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ἡ θέσις ἐργάζεται.

10 θ'. Τὸ μὲν προσοίμιον ἀπὸ τοῦ πράγματος, ἡ δὲ ἰδέα λαμπρότης· τὸ δὲ σχῆμα ἀποφατικόν, ἡ δὲ πρότασις δίμοιρος καὶ δίκωλος· τῶν δὲ κώλων τὸ μὲν ἀκατάληκτον, τὸ δὲ ὑπερκατάληκτον, καὶ αἱ αἰτίαι πρὸς ἑκάτερον ἀποδίδονται κατὰ τε πορρότητα καὶ κάλλος.

15 ι. Νόμον οὐ τὸν καθόλου λέγει, ἀλλ' ἐκεῖνον μόνον τὸν τηρικαῦτα τεθέντα, ὃν οὔτε ὅλως ἐπαινεῖν, οὔτε μὲν ψέγειν βούλεται· ἐπαινεῖ μὲν γὰρ αὐτὸν τῷ τὸν μοιχὸν ἀνελεῖν κελεύειν, ψέγει δὲ τῷ ἀκρίτως καὶ μὴ δικαστικῇ δοκιμασίᾳ καὶ ἀποφάσει, ἀλλὰ γνώμῃ μόνον τοῦ κατει-

20 ληφότος ἐπ' αὐτοσφώρῳ.

ια. Αἴρεσιν τὴν βούλησιν φησὶ καὶ τὴν πρόκρισιν· καλῶς μὲν ἐποίησε, φησὶ, κελεύσας ἀναιρεῖν τοὺς μοιχοὺς, οὐ καλῶς δὲ ἡρετίσσετο καὶ προεῖλετο ἀκρίτως αὐτοὺς ἀναιρεῖσθαι παρὰ τοῦ κατειληφότος.

25 ιβ'. Οὐ προκατάστασις τοῦτο, ὡς οἶονταί τινες, οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν παλαιότερων ἄρχεται· ἡ γὰρ ἂν ὑπόθεσις ἦν, ἀλλὰ κατὰ παράθεσιν, κατὰ προκαταρκτικὴν ἔννοιαν τοῦ δεῖξαι τὸν νόμον ἐναντίον πᾶσι· ταῦτα τῷ μερικῷ ἀφέλειαν ὑποκρίνει, τῷ δὲ ἀρίστῳ περιβολήν.

30 ιγ'. Οἱ μὲν, φησὶν, ἐναντιοῦνται τινὶ τῶν πόλεων παρὰ τὰ ἐκείνων ἔθνη τιθέμενοι· οἱ δὲ ἑτέραις πόλεσιν ὁμολογοῦσιν, οἷον ταῖς γνώμαις τῶν πολιτῶν συμφθέρ-

γονται. ὁμολογία γὰρ πᾶσι λόγων συναρμογή, καὶ εἰς
ἐν βούλημα συνέλευσις, ὥς καὶ ἡ ἐτυμολογία δεικνυσιν·
ἐκ τοῦ ὁμοῦ γὰρ γίνεται καὶ τοῦ λόγου.

ιδ'. Νόμον τὸ ψήφισμα διαφέρει, ὅτι τὸ μὲν ψή-
φισμα κατὰ μόνην τὴν ἐφ' ἣ τεθῇ καὶ ὅτε τεθῇ ἀμ- 5
φισβήτησιν κρατεῖ καὶ διενεργεῖ, εἴτ' ἀπρακτεῖ καὶ ἀκυ-
ροῦται καὶ εἰς τὸ μηδὲν περιίσταται· ὁ δὲ νόμος ἀεὶ
καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων πάντων τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἐνέργειαν
ἐπιφέρειται.

ιέ. Οὐδὲ ἐν τῶν προανατεταγμένων ἀδικημάτων φη- 10
σιν οὕτως ἔχειν, ὥς ὁ κατήγορος λέγει, καὶ ἀδίκημα εἶ-
ναι τοῖς δικασταῖς παρέστη καὶ ἐνομίσθη, ὧ μὴ ἐκεῖνοι
τὴν ψῆφον ὑπήνεγκαν· ψῆφος δὲ τὴν ἀρχὴν ὠνομάσθη
ἀπὸ τοῦ λίθαξιν ἀριθμεῖν τῶν δικαζόντων τὸ πλῆθος.
καὶ τὸ πλεῖον μέρος αὐτῶν ἐπάγειν τῶν κρινομένων· τῷ 15
μὲν τὴν λευκὴν, τῷ δὲ τὴν μέλαιναν, τῷ μὲν τὴν μεί-
ζονα, θατέρῳ δὲ τὴν ἥττονα. Ἡ μοναρχία, φησὶν,
ἐναντία καὶ δημοκρατία καὶ αὐτοῖς τοῖς νόμοις ἐστὶ, καὶ
κολάζει ἐκεῖνα, ἃ πέπραχε τὸ συναμφοότερον, δῆμος καὶ
νόμοι· ἅπερ οὖν συμφυθεγξάμενος ὁ δῆμος τῷ νόμῳ 20
πράξει, ταῦτα ἡ μοναρχία κολάζει· ὅτι ἐκεῖνος μὲν, ἅπερ
ἂν σκοπήσῃ, ἐπὶ μέσης προτίθησιν εἰς ἐξέτασιν· ἡ δὲ τὸ
παραστὰν νόμον ἡγεῖται καὶ τοῦτο ποιεῖν αἰρεῖται γνώ-
μης τῶν ἀρχομένων χωρίς· τὸ δὲ ἐξ ἐναντιωμάτων ἅπαν-
τα οὕτω νοητέον· οἱ νόμοι πάντες ἐξ ἐναντιωμάτων ἐτέ- 25
θησαν, οἷον ἐτολμήθη φόνος, καὶ νόμοι κατὰ φρονέων
ἐγράφησαν· μοιχεία, καὶ κατ' ἐκείνων ὡσαύτως· οὕτω
καὶ κατὰ ἱεροσύλων καὶ τυμβωρύχων, καὶ πατροκτόνων
καὶ προδοτῶν καὶ τυράννων καὶ τῶν λοιπῶν· καὶ μοναρ-
χῶν φησὶν εἶτουν τυράννων ἐναντιωμάτων τοιαῦτα πε- 30
ποιηκῶς, καὶ κινήσας τὰς τῶν νομοθετῶν ἐπ' αὐτὸν
γλώσσας εἰς ἀνατροπὴν τῶν ὑπ' αὐτοῦπραχθέντων κο-

λάζει τὰ ἐκείνου νόμου καὶ δήμου καὶ νομοθετῶν δηλονότι· ἄπτονται γὰρ αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο μεμίσσηνται.

Περὶ ἔργασίας τοῦ νομίμου κατασκευάζεται δ' ἑρμηνεία· πρῶτον ἐκ τῆς πολιτείας, ὅτι ἐν δημοκρατίᾳ κεῖται ὁ νόμος ἐν τῇ πασῶν ἀρετῶν πολιτείᾳ, ὡς Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου· δεύτερον ἐκ τοῦ προσώπου, ὅτι καὶ παρὰ Ἀθηναίοις, ὥστε οὐ μόνον ἐν δημοκρατίᾳ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς σοφωτάτοις τῶν Ἑλλήνων· τρίτον ἐκ τοῦ πράγματος, ὅτι καὶ περὶ τῶν μεγίστων διαγορεύει
 10 πραγμάτων, οἷον περὶ εἰρήνης ἢ πολέμου· τέταρτον ἐκ τοῦ καιροῦ, ὅτι νῦν μάλιστα χρηστὸν αὐτῷ, ἥνικα τυχὸν Φίλιππος Ἐλάτειαν κατέλαβε· πλατύνεται δὲ μάλιστα τὸ κεφάλαιον ἐκ δύο τρόπων· ἓκ τε ἐγκωμίου τοῦ τεθεικότος, ὅτι Σόλων ὁ θεμενός τὸν νόμον, ἀνὴρ σοφία πάντας ἀνθρώπους παρεγκῶν, καὶ ἐκ τῆς τῶν χρωμένων ἀσφαλείας, ὅτι πλείστα ὅσα τὴν πόλιν ὠφέλησεν ὁ νόμος· χρὴ δὲ καὶ κατ' εἶδος ἐπεξιέναι τῶν ὠφελημάτων ἕκαστον· λύεται δὲ τὸ κεφάλαιον τοῖς νομικοῖς.

Περὶ ἑξεργασίας τοῦ δικαίου· ἐπιχειρήσομεν τοίνυν
 20 ἐκ τοῦ προσώπου, ὅτι φίλοις καὶ συμμάχοις βοηθήσομεν· ἐκ δὲ τοῦ πράγματος, ὅτι δίκαιον, τὰς ἀγαθὰς τῶν πράξεων διὰ τῶν ἴσων ἀμείβεσθαι, ἢ ὅτι δίκαιον τὴν ὁσίαν τὴν ἐκ τοῦ ἀποβησομένου τιμᾶν. Τὸ δίκαιον μὲν τῶν δικαιολογικῶν. Τὸ δίκαιον, εἰ φίλοις καὶ συμμάχοις
 25 προτιθεσθαι βοηθῆσαι, ἐπιπίπτει. εἰ δὲ οὐ φίλοις, ἐχθροῖς δὲ ποτε γεγονόσιν· ἢ διὰ τὸ πλησιάζειν, ἢ δὴ ἄλλως πως τὸ μὲν δίκαιον ἐκλείπει, τὸ δὲ συμφέρον μάλιστα μελετηθήσεται. Τὸ τὴν ὁδὸν τῆς διαιρέσεως δεικνύναι ἢ τέχνη ἐστὶ· τῆς κρίσεως δὲ καὶ διαχωρήσεως ἢ
 30 τοῦ πράγματος φύσις ἐστίν.

Ἐπὶ παντὸς πράγματος τρία δεῖ ζητεῖν, εἰ ἔστι, τί ἔστι, καὶ ὁποῖόν τί ἐστι· τῶν γὰρ πραγμάτων τὰ μὲν

εἰσὶ καὶ λέγονται, οἷον θεὸς, ἄγγελος· τὰ δὲ οὐκ εἰσὶν, οὐδὲ λέγονται, ὡς τὰ ἀνίπαρκτα· τὰ δὲ λέγονται μὲν, οὐκ εἰσὶ δὲ, οἷον τραγέλαφος, σκινδαψός· τὰ δὲ εἰσὶν, οὐ λέγονται δὲ, ὡς τὰ ἐν βυθῷ· ἀλλ' ἐπὶ τῆς ῥητορικῆς εἰ ἔστι ζητεῖν περιττὸν τῷ δῆλον εἶναι· ἀντὶ δὲ τούτων 5 δεῖ ζητεῖν δίκαιον, εἰ ἐκ θεοῦ ἡ ῥητορικὴ, εἰ ἐν θεοῖς, εἰ ἐν ἥρωσι, πῶς ἐν Ἀθήναις ἤκμασεν ἡ ῥητορικὴ· τί ἐστι ῥητορικὴ· πόσα εἶδη τῆς ῥητορικῆς, πόσοι τρόποι ἀναγνώσεων ῥητορικῆς, πῶς εἰς ἀνθρώπους ἤλθεν ἡ ῥητορικὴ, πόσαι πολιτεῖαι, κατὰ πόσους τρόπους ὀφείλει ἐξη- 10 γεῖσθαι ὁ ἐξηγούμενος, καὶ κατὰ πόσους τρόπους ἀγνοεῖ ὁ μανθάνων· εἰ ἐκ θεοῦ πᾶν ἀγαθόν, ἐκ θεοῦ καὶ ἡ ῥητορικὴ· ἀγαθὸν γὰρ οὐσα ἐκ θεοῦ ἐστίν· εἰ ἐν θεοῖς ἡ ῥητορικὴ φαίνεται Ὅμηρος λέγων·

Οἱ δὲ θεοὶ παρὰ Ζηνὶ καθήμενοι· 7

15

ὁ ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς· εἰ ἐν ἥρωσιν, ὡς Ὅμηρος, ἔπεα νιφάδεσσιν εἰκικότα· ὅτι ἀπὸ τῶν ἡρώων ἐν Σικελίᾳ εὐρέθη· Φαλάριδος ἐπασκήσαντος τῷ λέγειν· εἶτα Κόραξ καὶ Τισίας ὁ μαθητὴς αὐτοῦ· εἶτα Γοργίας ὁ Λεοντίνος εἰς Ἀθήνας καὶ Ἰσοκράτης ἔγραψαν τέχνην, καὶ μεγάλοι 20 ἐγένοντο· καὶ ἐπίσημον τὸ τῆς ῥητορικῆς ὄνομα ἐποίησαν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ὅτι μετὰ τὰ Μακεδονικὰ ἐσβέσθη τὸ τῶν ῥητόρων ὄνομα καὶ φευκτὸν καὶ βαρὺ καὶ ὀλοκίνδυνον ἐδόκει. Ἀντίπατρος δὲ ἐξ Ἀθηνῶν ῥήτορας ἀπέκτεινε δύο, 8 καὶ ἑκατὸν ἐκ πάσης τῆς Ἑλλάδος· ἔπειτ' 25 ἀκμασάντων τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων Ἑρμαγόρας ἔγραψε πολιτικὴν τέχνην καὶ Λολλιανός· 9 Ἑρμαγόρας στάσεις οἶδεν ἐπὶ τὰ, Λολλιανός πέντε· πρῶτος δὲ Μινουκία-

7 Il. δ, 1. 8 Cfr. cum hoc numerum exaggeratum in prolegomenis ad στάσεις Vol. VII. p. 6. 9 Mon. Λολλιανός bis.

νός ἐξέθετο περὶ τῶν ἰγ' στάσεων· ἔπειτα γενόμενος ὁ Ἑρμογένης τούτου πολλῆς ἀσαφείας κατέγνω· αὐτὸς δὲ μετὰ ἀκριβείας ἐξέθετο, ὡς τοῦ Μινούκιανοῦ προκρίνεσθαι.

Τέλος τῶν εἰς τὴν ῥητορικὴν προγυμνασμάτων.

Corrigenda.

- p. 11, 15. a. i. ὦς l. ὦ.
 p. 281, 6. εἰς ἐμὴν, l. ἐμὲ ex Vat. 108.
 p. 346, 20. ὑπερτρέχουσι et v. 21. ὑπερτρέχοιεν l. ὑπερέχουσι et ὑπερέχοιεν ex Vat. 108.
 p. 361, 4. σχήματι δὲ τῆς λεγούσης. l. σχήματα δὲ τῆς λέξεως ex Vat. 108.
 p. 440, 25. συνεθμελίωσας. l. σὺ ἐθμελίωσας ex Vat. 108.
 p. 450, 12. l. Βασίλειον.
 21. εὐτύχει. l. εὐτυχές.
 p. 490, 12. post βούλεται et v. 13. post Θέτιδι pque punctum.
 p. 507, 30. συμφεράς, l. συμφοράς.
 p. 512, 14. ἀναφέροντας. l. ἀναφέρονται ex Vat. 108.

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 01194 7523

A 470898 ^{DUPL}

